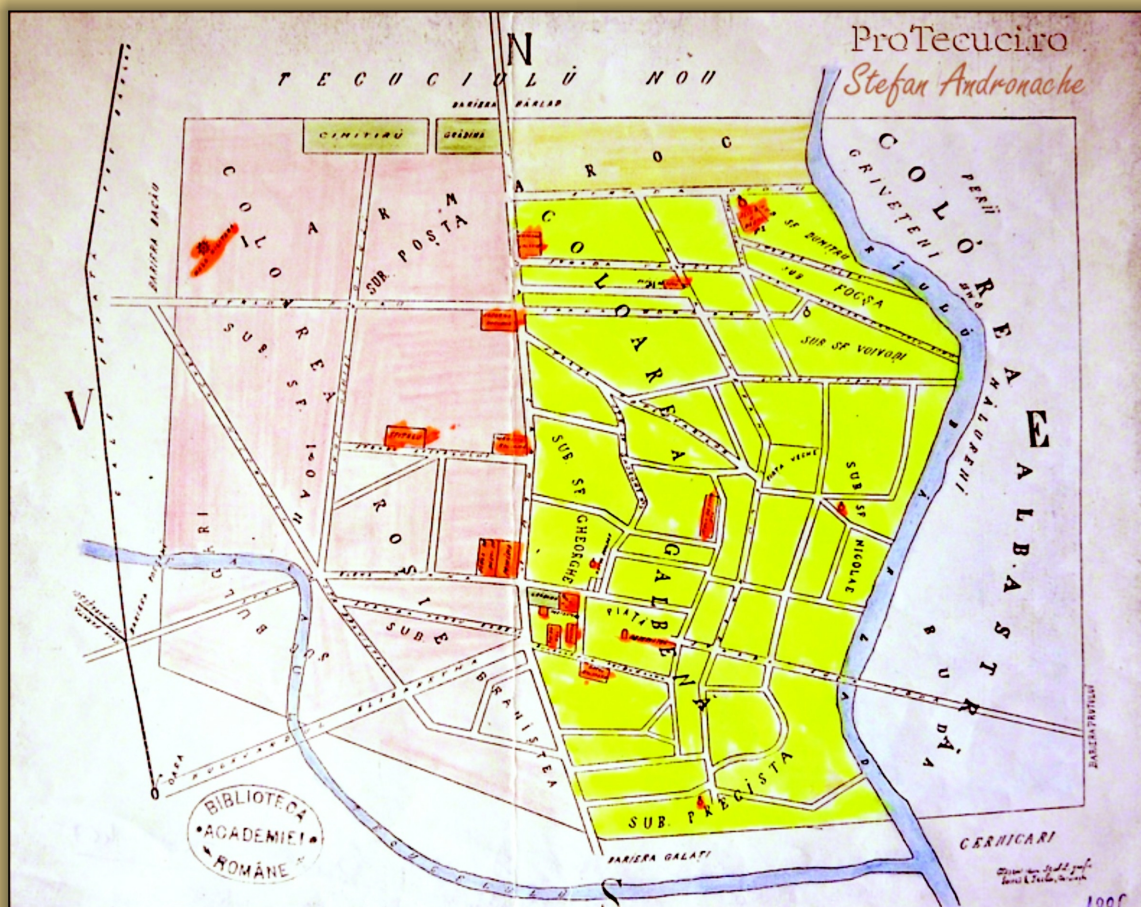

SÂNDEL DUMITRU

Galațiul, așa cum mi-l amintesc

Volumul VIII

- despre Galați și sudul Moldovei -

SĂNDEL DUMITRU

Galațiul, așa cum mi-l amintesc
Volumul VIII

- despre Galați și sudul Moldovei -

Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos
Galați, 2020

Proiect susținut de Consiliul Județean Galați

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DUMITRU, SÂNDEL

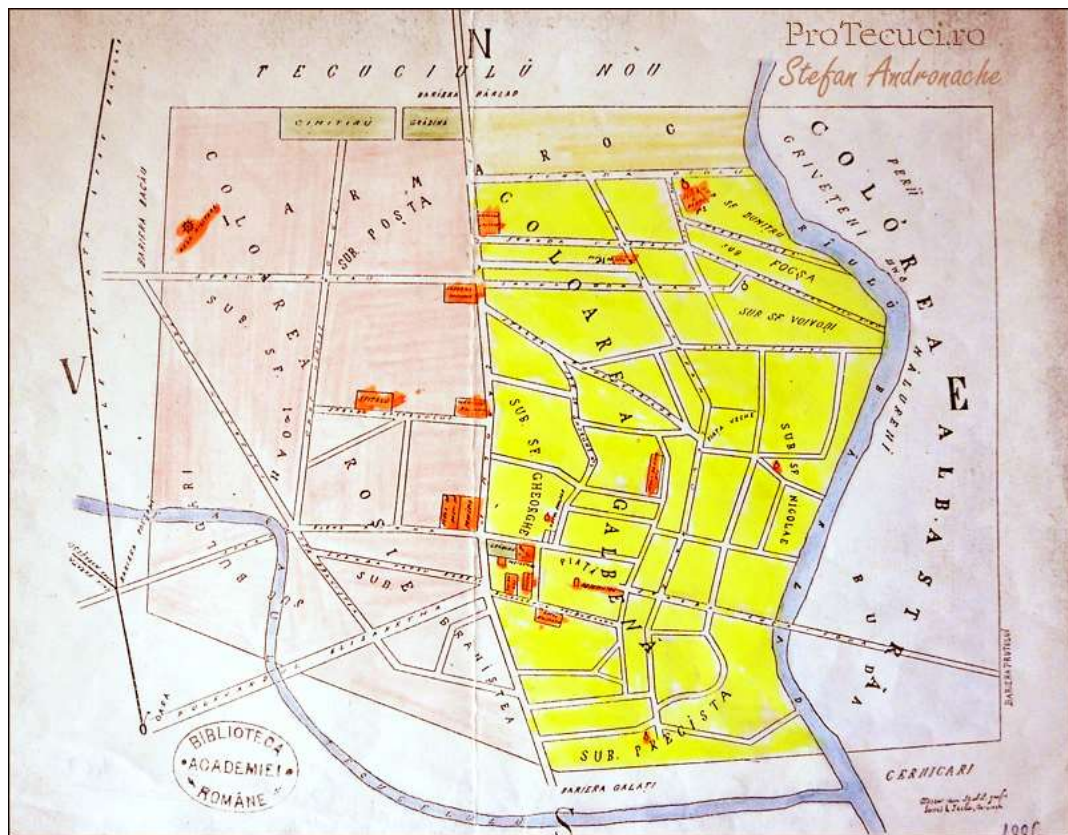
Galațiul - așa cum mi-l amintea / Sândel Dumitru. - Galați:
Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos, 2020

ISBN 978-606-8374-43-7

Vol. 8. - 2020. - ISBN 978-606-8374-63-5

Coperta față.

Orașul Tecuci în prima jumătate a secolului al XIX-lea avea doar două artere socotite ca fiind principale (cele corespunzătoare străzilor Ștefan cel Mare și Costache Negri de astăzi), reprezentate și în planul din 1813 al unor moșii de danie de la răsărit de Tecuci, datorat spătarului Ioan Jora (Arhivele Naționale ale României SC-București, fd. Planuri moșii, Județul Tecuci, pl.28), de-a lungul și de-a latul cărora se înșiruiau mahalale dezvoltate în mod haotic precum: Poșta, Peri, Buda, Bulgari, Braniște, Nămolosa, Precista ș.a. (DJAN-Iași, col. Manuscrise, nr. 1608, 25 iunie 1828, f. 1-20). În urma incendiului devastator de la 1 iulie 1858, care a reușit să distrugă cea mai mare parte a zonei comerciale din centrul așezării, Departamentul Treburilor din Lăuntru din Capitala Moldovei a solicitat pe inginerul Mornand din Galați să se deplaseze la Tecuci pentru a realiza un plan de sistematizare a orașului, pledând pentru crearea de „de uliți drepte și în lărgime”. Atunci s-a stabilit nivelimentul străzii Mari și s-au început „lucrările de rectificare a orașului”. (ANR-București, fd. MLP, 772/1858, f.1, 31). Prima reprezentare a tramei stradale din orașul Tecuci, întocmită la sfârșitul secolului al XIX-lea, o datorăm Stabilimentului Grafic „Socec” din București (Nicolae I. Crivetz, *„Geografia județului Tecuciu”*, Tecuci, 1886). Cu ocazia celui mai important „Recensământ al populației din anul 1899” aflăm că existau în orașul Tecuci peste 50 de străzi cu denumiri certe (SJAN-GI, fd. PT, 1963/1899, f. 2-3, 59). Vezi Ștefan Andronache, *Contribuții la noua ediție a „Monografiei orașului Tecuci”*.

Volumul VIII

Poposim, iată, dragă cetitorule, în acest nou oraș, considerat un El Dorado de pe malul Dunării late și care este doar un mare port mai răsfățat al ei, având alături mereu confortul unei istorii milenare a Munților Hercinici tociți și odată cu ei și cea a deltei fluviului mare, o apă aducătoare de o amintire a unei lumi de-acuma mirifice, dar și una plină de speranțe, pentru toți oamenii locului înconjurați de podgoriile cele mari ale sudului Podișului Moldovei și de hula nebună de ciulini ai Bărăganului, de la estul sălbatec, acei scaieți alergând ca năuci, în tăvăluguri prin câmpia considerată că e nemărginită, în scopul de a ne prevesti crivățul atotputernic și viforul, venind furtunos din marea stepă calmodă, în care nici timpul și nici măcar viețile nu mai au parcă nici un contur mai clar și în care numai instinctul de supraviețuire ne mai conduce, pe băjbăite, prin hârtoapele verzi ale podișului moldav.

Doar galopul adeseori asurzitor al cailor sălbăticiți ai deltei, ca și urletul înfiorător al lupilor gârboviți și suri, trecând grăbiți ghețurile Nistrului, abia sleit de Crivățul tăios, obligă suflarea de oameni micuți, nevoiași și adeseori luați năprasnic sub copitele năvălirilor barbare nesfârșite, oameni demult cățarați pe crestele protectoare ale dealului Țiglina, să-și mai aducă aminte că ei au tot înfruntat și urgiile, și toate vifornițele, stând totuși mereu de veghe, cu mâna pe furcoi și secure, adeseori destul de înghețate.

Și orice s-ar spune astăzi, puțin mai bine sau mai rău despre generațiile trecute, peste ale căror oase albe s-a ridicat și acest oraș, faptul că noi existăm, că avem un nume și o istorie și că se nasc la noi generații cu speranțe, care ne vor duce mai departe și spiritul acestui loc și acest popor, este cea mai clară dovadă că am fost mai rezistenți decât toate necazurile surpate peste noi și decât toți dușmanii, cei care nu au fost deloc puțini și-s adeseori flămânzi. Să intrăm precauți puțin în piața portului, având mâna pe hangerul pus la brâu, că aici după fiecare pom îți poate apare în cale vre-un muftiu de care nu aveai deloc nevoie, să aprindem ușurel pipa, protejând scânteia mică a amnarului cu mâna făcută paravan împotriva vântului, să dăm și pălăria veche pe spate, ca să eliberăm privirea și să trecem în revistă toată flota portului cel mare, care este tot mai dornică de muncă, dar și de bacșiș, stând așa și așteptând în ancoră, zorii dimineților atât de frumoase de aici, de pe faleza Galațiului, plină de sălcii argintii despletite.

Pe la anul 1750 negustorii turci încep să simtă că și aici, pe malul fluviului, ca și prin înprejurimi, se poate ține un alt soi de afacere, aceea a creșterii de vite mari sau de oi și, în consecință, în special sudul Moldovei și Basarabiei, se populează cu un fel de oameni puținel mai șireți, mai perfizi, uneori ucigași iuți, cu mult sânge rece și cam nebărbieriți, cu ochi sticloși, lacomi, care nu ne erau cunoscuți prin părțile noastre. Iar vecinătatea portului precum și priceperea lor în a mai ocoli din dările, așa de mari, către visterie ori taxele de vamă, făceau adesea ca acest

loc, cam sălbatec, cu stufărișuri multe¹, mlaștini, japșe ascunse, întinse și dese, cuhalmuri adesea parcă nesfârșite, ca să se simtă, poate și aici, pe lângă țările Levantului, ce-i într'adevăr, ca într-un fel de visat El Dorado nou, speranța și dorința omenească de mai bine din toate timpurile, un motiv pentru care aproape un secol întreg vor tot sosi aici², din ce în ce mai mulți și mai hulpavi, o dovadă fiind și apariția unei mici comunități musulmane, multicoloră și care chiar avea aici, prin port, și o mică moscheie. Apar acum și în târgul Galaților negustori sau crescători de animale, de factură mai puțin dorită de autorități³. Iar ei nu sunt doar

¹ Să nu uităm că la 1751-2, „Grigore-Vodă Ghica fixează o singură plată pentru oi, cincisprezece bani vechi, iar vâcărul îl reduce la un singur termen, de un zlot vechiu, scăzând jumătate” (*Brașovul și Români*, p. 378-81. Cf. și *ibid.*, p. 381-2, no. 16. Cf. și scrisoarea din anul 1746 a lui Grigore Chica, Hurmuzaki, XV2, p. 1679, nr. mmmcii. Alta a lui Mavrocordat, *ibid.*, p. 1687, no. mmmcxvii. A lui Matei Ghica, *ibid.*, p. 1670-1. Cei opt bani de oaie ai lui Matei Ghica, p. 1691, no. mmmcxiii. Cerere ardeleană de 22 parale de vită (1762), *ibid.*, p. 1719, no. mmmccxxi). Supt Constantin Racoviță se scutesc chiar de orice taxe toți ardelenii cari-și coboară oile în munții noștri, numai pentru a face cașcaval și se stabilește iarăși oieritul la cincisprezece bani vechi și vâcărul, când v-a fi la 66 bani pe cap (*Brașovul și Români*, p. 382-50. Armenii veniau și din Constantinopol, așezându-se în țară, dar mai ales din Polonia, cu cirezile imense de boi pe care le îngrășau pe șesurile bogate în fânețe ale Moldovei (Nicolae Iorga, *Studii și documente*, V, și *ibid.*, VI, p. 234-51, no. 218; p. 236, no. 233; sp. 334, no. 880. O încercare a turcilor de a împiedeca aceste relații aduce intervenția lui Ioan Potocki, castelanul de Cracovia, la anul 1751; Hurmuzaki, VII, p. 3. Scrisoarea lui Constantin-Vodă Racoviță, protestând de bunele lui intenții în anul 1755; *ibid.*, p. 5-6. Cf. și *ibid.*, p. 12). Scutiți de olace și conace, ei aveau judecata numai la Domnie. Vitele lor sunt așezate la Câmpulung și fără voia locuitorilor (Nicolae Iorga, *Studii și documente*, VI, p. 233, no. 198). Când begliciii caută a-i împiedeca de a lua capre pentru „săftiene”, Domnul intervine: „știu că capre pentru treaba împărăției nu trebuie” (*Ibid.*, p. 349, no. 1022). Exemplul armenilor e imitat apoi de români, cari „cumpără moșii” pentru îngrășatul vitelor, ca Gh. Mere Acre la Hirlău (*Ibid.*, V, p. 64, no. 292). Unii din aceștia se așează în țară, și astfel cutare armean din Roman făcea comerț cu Sniatynul (*ibid.*, VI, p. 231, no. 184). - N. Iorga, *Istoria comerțului românesc*, vol. II, *Epoca mai nouă*, tip. Neamul românesc, p. 21, 28 și urm., București, 1925.

² „Negustori turci, cari nu făceau nici camătă, nici creștere de vite, veniau pe apă, ori pe la Munteni, din Rumelia la Iași, plătind și vama de șase lei vechi pe povară, „după străvechiul obicei”. Când ei încearcă să treacă din Reni - Tomarova, unde-și luau care, în Polonia, Domnia se opune: „că, de om înțelege”, se spunea vameșului de Galați, „c'au trecut vr'unii niscaiva care, să știți că urgia lui Dumnezău vă va lua” (N. Iorga, *Studii și documente*, V, VI, p. 372, no. 1212, n-rele 117-8). Acești negustori venind pe la vama din Greceni dădeau șapte lei vechi de aceeași povoaară” (*Ibid.*, p. 374, no. 1228). Erau printre el și oameni pașnici. Un Hagi-Mustafa Surdul este creditorul plin de răbdare al Calmașului din Botoșani (*Doc. Callimachi*, II, p. 21, no. 45. Cf. și *ibid.*, p. 19, no. 42). De unii din acești turci se vorbește cu prietenie. Astfel și „Ahmet neguțitorul din Bârlad” face o cumpărătură de la o Vorniceasă (Furnică, *Din istoria comerțului*, București 1908, p. 8-9, an 1717). Cara-Hasan, care „au trăit într-aci siliștioară ca la doudzeci și mai bine de ani”, are cășla, „zâmnicele”, „bucatele”. „Acel turc de-a purure le era făcător de bine, de lua bani de la dânsul” (*Doc. Callimachi*, I, p. 431, nota 1. Un turc în 1728 (*Uricariul*, XXI, p. 383-4). Hagi-Mahmet la Roman în 1745 (*Studii și documente*, VII, p. 94, no. 20).

³ „Se așază deci la Galați un Serdar turc, cu ieniceri și arnăuți, ca să apere pe oamenii lăcuitori de spre „turcii zulumgii”, el este acela care-i pune în fiare (*Ibid.*, p. 222, no. 105; p. 230, no. 171; p.

o prezență neobservată în târgul Galațiului, după cum eu continuu să mai cred și astăzi, bazându-mă mult pe documentele comerțului pe Dunăre, în primul rând, dar nu numai, pentru că era aici, destul de vizibilă și o oarecare dualitate administrativă, una posibil mai asemănătoare cu ceea ce se întâmpla în kazaua vecină a Brăilei⁴, o kaza mai mare care a și dominat militar, fiind precum un filtru, fluviul Dunărea, având o putere militară știută, care nu putea desigur fi neglijată, și că această realitate sigur că a menținut cu mult mai vie întreaga înzestrare militară antică realizată, atunci încă bine cunoscută ca forță, precum și pe cea a primei flote a Dunării⁵ aparținătoare doar Romei antice, Imperiul Roman care a stăpânit toată lumea și timpurile ani mulți, dominând în mod oarecum benefic, precum un vast corolar, toate învățăturile lumii transferate. Dar acest transfer de lume și de obiceiuri era foarte greu, așa cum noi observăm ușor, până și astăzi, și asta chiar în migrația românească spre Europa civilizată, căci nici din Orient sau de aiurea, nu veneau spre noi chiar cele mai bune elemente, lucru care se vede cel puțin măcar în prima fază.

Și din această cauză, pentru a-i putea urmări mai bine și a eradica diversele lor tare sociale, care apăreau mereu, toți acești emigranți erau fixați mereu în grupuri compacte în Galați și nu numai (a se vedea desigur și gruparea evreiască aflată la podul de piatră, ulița devenită parcă o comunitate sârbească, de pe Poșta veche,

243, no. 289; p. 244, n-rele 293, 296; p. 287, no. 565; p. 405, no. 1527. Un bairactar în fiare, *ibid.*, p. 223, no. 112). Țara era plină mai ales partea răsăriteană, de călele lor (*Ibid.*, p. 282, no. 536), și se vorbea numai de acești „turci zulumgli”, „răi” (*Ibid.*, p. 283, no. 513; p. 291, no. 580; p. 304, no. 644), pe cari Domnia trebuia să-i izgonească”. - Nicolae Iorga, *Istoria comerțului românesc*, vol. II, *Epoca mai nouă*, tip. Neamul românesc, p. 33 și urm., București, 1925.

⁴ Kazaua Brăilei a fost categoric cea mai întinsă din cele trei înființate în Țara Românească. Ea cuprindea în 1781, 55 de sate față de 35 ale raialei Giurgiu și doar 3 ale raialei Turnului. Kazaua era condusă de un nazâr (guvernator cu atribuții militare și civile), subordonat sangeac – beifului din Silistra. Vezi și Mihai Popescu, *Raiaua și cetatea Brăilei*, în *Analele Brăilei*, I (1929), nr. 2-3, p. 6-19; despre hotarele raialei Brăilei vezi și: Șerban Ciuntu, *Raiaua Brăilei*, în *Analele Brăilei*, I (1929), nr. 2-3, p. 23; Constantin C. Giurescu, *Istoricul orașului Brăila din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Ed. Istros, Brăila, 2002, p. 83; *Hotarele raialei Brăila la 1808*, *Analele Brăilei, Documente II* (1930), nr. 1, p. 54-55.

⁵ „O scrisoare din corespondența lui Constantin Vodă Mavrocordat arată că turcii brăileani (*Ibid.*, p. 339, no. 926) și de pe aiurile și tătarii mergu la acele părți de fac aliș veriș, cumpărând vaci, oi, unt și altele” și „fac multă supărare locuitorilor, le iau fân, ordzu cu sila și fără de bani, și altele mai fac (*Ibid.*, p. 305, no. 649). Cei din Bender refuzau vama căruțelor și a peștelui (*Ibid.*, p. 307-8, no. 660. Turci bețivi de horilcă, *ibid.*, no. 662). Alți Benderlii pășteau vite supuse la cuniță (Ciobanii lor, *ibid.*, p. 324, no. 799) și în sfârșit negustori de la Smil își aveau rosturi de sare în Moldova”. Întrebat ce fac turcii dela Galați, pârcălabul din 1741 răspunde că li s'a stricat „cahveniaoa” de „Hasan Salahor, ogiacul cafenelii”, care „au închis și cafeniaoa și feredeu” (avem aici prima dovadă scrisă că în Galați la 1741 era un feredeu sau baie comunală). „Giamii aice am cercat și n'au turcii fără cât la Ramazan să strângu la cafenè, și acolò să închină firavi” (*Ibid.*, p. 309, no. 669. Pentru cunița turcească strânsă de turci la Botoșani și Bârlad, *ibid.*, p. 310, no. 684. Se lua de la turci și supușii turci., p. 311, no. 693). - N. Iorga, *op. cit.*, p. 36.

toate vadurile portului dunărean, pline de greci etc, ba chiar uneori chiar domnitorul lua măsuri mult mai restrictive⁶ decât acestea, care erau mai mult unele de ordin general). Pare că o soartă tot la fel de prevăzătoare și de restrictivă au și evrei, cei mai buni comercianți ai portului, astfel explicându-se apariția lor certă, dar oarecum târzie la Galați, portul care s-a zidit zi de zi în istoria lumii și a Dunării albastre, adică chiar pe locul lutos dintre cele două lumi, aflate în dispută timp de multe secole și la nivele diferite de dezvoltare socială, adică tocmai acolo unde comerțul înflorea, iar ei se simțeau aici în elementul lor⁷. Sigur că era acum și firesc de așteptat ca toți acești noi coloniști fixați, reprezentând diferite nații aflate în expansiune, de obicei cu mult mai sărace material decât noi, dar mai ales în ceea ce privea asigurarea necesarului de cereale, unt, carne, miere, seu, brânză etc, pentru populație, acei care se mai manifestau în favoarea nației de care ei aparțineau, dând uneori naștere la câte un proces sau câte un scandal local⁸ de pomină, cu rezonanțe neplăcute, să se mai domolească în pofta lor nestăvilă de avere. Se iau unele măsuri ca tot ce se va întâmpla în comerțul pe Dunăre cu Poarta Otomană să poată fi mai bine controlat și să satisfacă nevoile imediate ale imperiului, dar și pe cele ale capitalei sale⁹. Se tot apropia momentul atâta de dorit

⁶ Creșterea numărului meșterilor („cojocari, croitori, zlătari, simigii, paceagii, pitari, casapi și alții”), dar și negustori, „cei mai mulți goniți din patria lor pentru multe feliuri de răutăți și blestemății ce fac acolo”, aduse măsura din 1764 a lui Ștefan Vodă Racoviță, domnul muntean atunci, care, gândind că astfel câștigul și folosul care ar putea să aibă pământeni îl apucă ei și se pricinuieste de obște răzvârtire și stricăciune la toată patria”, opri căsătoriile, cu ei și cumpărarea de prăvălii din partea lor (*Uricariul*, V, p. 336-40; I. Bianu în *Revista nouă*, III, p. 302 și urm.). - *Idem*, p. 37.

⁷ La început, până la opreliștea din 1782 (V.A. Urechia, *Istoria Românilor*, II, p. 348-9), evreii nu joacă nici un rol ca negustori. Rostul lor era arenda cârciumei din sat, a dreptului pe care-l au boierii de a vinde vinul și rachiul. Astfel la Focșani aflăm la 1738 un Herșul Jidovul, orândar, fiu al lui Lazor orândarul, și fata Herșului, Ana, care ia pe un Avram. Se vede însă cum orândarul se mută cârciumar la oraș. Lazor însuși făcuse pe la 1670 „casă și pivniță” în Stoești, loc unde se alcătuisese târgul Focșanilor (*Ibid.*, V, p. 234 și urm., no. 87). Cumpărătura lor se menține, cu tot procesul ce li se face, ei fiind recunoscuți „moșiani și stăpânitori locului aceluia” (Un evreu cu argat în satul Rîureni; *ibid.*, VI, p. 384, no. 1308. La Hirlău, *ibid.*, p. 385, no. 1320). – *idem*, p. 39 și urm.

⁸ În ce privește porturile, Galații încep a juca un rol mai însemnat. Un act din 1759 vorbește de „schele”, de „magazia docuzluului”, de cele două mahalale „din dosul magaziiilor”, de întinsul loc domnesc (*Doc. Callimachi*, I, p. 568, no. 5). Corăbieri greci umblau în același timp timp la Galați și la Brăila, având legături și cu clerul grecesc de la Dunărea de Jos.- *idem*, p. 48-51.

⁹ „În Moldova, intervenția rusească aduse încă din anul 1784 întărirea vechilor măsuri de a se opri nelegiuirile „oamenilor răi”, așezarea la noi, pășunarea vitelor turcești, ocuparea de pământuri românești, îngăduindu-se numai trecerea din serhaturi în Moldova a unui număr hotărât de „negustori” cu scrisori în toată forma; oile necesare pentru capitală vor fi vândute în bună înțelegere numai gelepilor. În porturi se va desface capanliilor veniți cu corăbii din Constantinopol, zahereaua de grâne cerută de aprovizionarea Țarigradului. Plata chereștei și a salitrei se va lua din datoria bănească a țerii. Chilia și Isaccea nu mai aveau să trimeată vameși la Galați. Dar, mai ales,

pentru Austria și anume acela când ea ar fi putut naviga și liber, dar pe toată întinderea Dunării navigabile, până la vărsarea Dunării în mare, pe lângă Sulina, localitatea cea mai la est a acestei nații. În luna mai a anului 1783 se întâmpla acest lucru, un moment când nu toate navele Dunării maritime vor mai acosta la țărmul amenajat al portului Galați, un motiv comercial alarmant, pentru care se va renunța la multe dintre depozitele portului Galați¹⁰. În sfârșit se contura bine și începea chiar ca să și funcționeze și o linie de navigație desigur că austriacă, apărută pe Dunăre, care făcea curse până la Constantinopole și retur. Asta era tot ce-și puteau dori mai mult imperialii de la Viena și era și semnalul că și toate marile fluvii, așa cum era fără îndoială încadrată și Dunărea, trebuiau să fie puse imediat, dar fără vreo opoziție belicoasă din partea unor riverani, în slujba navigației tuturor țărilor mărginașe fluviului¹¹.

De altfel reprezentanții buni pe care i-a dat România în comisiile europene ale Dunării, erau oamenii care au discutat de navigația pe toată Dunărea românească, iar ei s-au opus corect la lezarea interesului distinct al României, chiar pe teritoriul care ne aparținea. Și diversitatea tuturor mărfurilor disponibile atunci pentru export în Moldova era una destul de mare și atrăgătoare, dacă avem în vedere că marile imperii s-au pregătit în toate timpurile pentru a reîmpărți lumea și o serie de

ca o vamă nouă, se îngăduia negustorilor români să facă negoț pe malul drept, fără a plăti alte dări (Sturdza, *Acte și documente*, I; Hurmuzaki, VII, p. 421-5). – idem, p. 56.

¹⁰ Firmanul pentru represintantul Willeshofen, Olivieri, era căpătat în Maiu următor (Cf. Docan, în *Analele Academiei Române*, XXXVI, p. 566 și urm.; Hurmuzaki, XIX, p. 1 și urm.). Și vasul pleacă spre Galați, ducând camelote, batiste, gaze, museline, plușuri, moltoane, barhet, bumbacuri, mai multe pânzeturi, mătăsuri, taft, atlazuri, alte postavuri, ciorapi, panglici, pălării, mănuși, scule, arme și unelte de fier, apoi ace, galoane, porțelanuri; oglinzi, sticlărie, galanterie, judrii, ca și vinuri, zahăr, rosolio, săpun, colorii. Pe două mici vase această expediție plutitoare se îndreaptă spre Brăila și Galați (Cf. Docan, în *Analele Academiei Române*, XXXVI, p. 566 și urm.; Hurmuzaki, XIX, p. 1 și urm. Încă din 1779 fusese vorba de a se trimite vinuri ungurești pe ape la Constantinopol; *ibid.*, p. 3, no. I. Willeshofen începuse aici.) (*Ibid.*, p. 27, no. xxvii), unde trebuia s'o întâmpine un vas rusesc de la Cherson, condus de căpitanul francez Masse. Uimirea gălățenilor și între ei, a celor câțiva negustori turci fu mare, văzând acest lucru fără exemplu ca negustori și bărci împărătești să se oprească la această schelă, cu atât mai puțin având pretenția de a trece înainte cu mărfurile (*Ibid.*, p. 29). Se ceru lui Willeshofen să meargă la Iași, ca să-și capete voia de trecere. La Sulina se pretinseră abusiv patru lei de butea de vin (*Ibid.*, p. 34, no. xxxv). Brânza cumpărată, la Galați fu oprită acolo (*Ibid.*, p. 52, no. LII). În lunie 1783 apoi sosiau două vase austriece la Galați ca să descarce pentru Cherson pe altele turcești (*Ibid.*, p. 101, no. XL; p. 103, no. XLI. Un vas al lui și altul al baronului de Teufferer; *ibid.*, p. 120, no. cvi; p. 136, no. CXXIII) - *Idem*, p. 61-62.

¹¹ În iunie 1784 funcționa la Viena o nouă „Companie de comerț pentru Dunăre și Mare” (Donau und Seehandlung), aparținând lui Bienenfeld. Vasul „Danubio” mergea de la Constantinopol la Galați pentru a lua mărfurile depuse acolo și a le îndrepta iarăși spre Cherson. Se prevedea acum și o călătorie de întoarcere (*Ibid.*, pp. 185-6, no. cLxvi.). În anul 1787 un oarecare Ratkowitz din Semlin trimetea un vas de la Constantinopol la Galați. Agentul consular austriac Raicevich recomanda continuarea negoțului între Viena și Galați, cu mărfuri ardelenice. – *idem*, p. 69.

mărfuri foarte dorite de aici, erau desigur utile pentru menținerea trupelor lor în stare bună de acțiune, adică să fie apte de războiul permanent a lumii, o necesitate periculoasă de când este ea.

Nu este de mirare așadar că acum istoria putea nota prezența unor alți negustori, din toată lumea, prezenți în porturi pentru tranzacțiile de interes îndeosebi în domeniul militar¹². Au loc și în Moldova multe schimbări periodice de cuantumuri ale taxelor comerciale și vamale, practicate pentru visteria statului, mereu motivate de nevoia tot mai mare de alți bani, nevoie a tuturor domnitorilor fanarioți, ele având bineînțeles efecte mari în viața socială a țării sau și asupra exportului ca atare¹³. Cetitorul o fi observat cred că în toată lumea noutățile pulsează întâi în porturi și apoi, ușor-ușor, populează continentele. La o distanță de trei ani de zile următorul voievod al Moldovei, noul vodă Alexandru Ioan Mavrocordat, reășeza, printr-un nou așezământ domnesc, toate aceste taxe¹⁴. Iar

¹² Cel d'întăiu negustor francez, Honoré Bonneau, apare la noi încă din 1718 (*Ibid.*, p. 261, no. LXXVII), când dragomanul francez de la Constantinopol cumpăra în Moldova 20.000 de ocă de lână pentru a le exporta în Polonia (*Ibid.*, VI. p. 346-7, no. CLICCL). Cum ceara constituia în adevăr un important articol de export, Constantin Vodă Racoviță din Moldova oferea ca plată a unei datorii ce voia să contracteze, 15.000 de ocă de ceară la Galați (i se cerea să nu fie mai scumpă decât 37 de parale oca). 6. Zaharele se cereau cu preț fix, ca mai de mult, în 1782 și 1785. Și deși era o secetă cumplită lui Moruzi, din Moldova, i se cerea zahareaua în grâu un milion și jumătate de chile de Constantinopol (Hurmuzaki, VII, p. 44), și el era dispus să cumpere grâne din țările austriace, dacă i s'ar aduce la Galați (*Ibid.*, p. 62. *Lista de cereri turcești în 1783, ibid.*, p. 99, no. LXXXVII. Cf. *ibid.*, p. 123, no. CXII). – *idem*, p. 74-75.

¹³ Pe la 1783 Alexandru Constantin Mavrocordat hotărăște cîsla negustorilor pămînteni din Iași la un leu, 67 de bani, plus răsura de 14 parale, cu voie a se cislui, luându-se unsprezece soroace: „șase pe câte o lună și jumătate, trei la ajutorința de iarnă”, două la „ajutorul cheltuielilor Vistieriei ce să ia vara”; calfele și „ficiori de neguțitori neînsurați” nu au a plăti nimic. Pentru desetină și alte dijme, sarcini nu li se impun, nici dări speciale. Negustorii străini nu pot vinde decât în termin, „cu ridicata”, iar nu cu „cotul sau cu cumpăna”, afară de „ale mîncări”, și încă plătind o taxă celor indigeni, de jumătate de leu la sută pentru: o „cutie” a negustorilor se hrănește din taxe. Abăgerii, băibărăcarii, rachierii, bacalii și alte esnafuri” nu vor vinde decât marfa lor, și nu cea „suptire” a indigenilor. „Desăgarii”, cari înșeală la vamă, nu vor mai cutreiera, cercetând numai iarmaroacele. Starostele are supravegherea și judecata cu apel la Vistierie, având a opri cotul sau cumpăna vicleană”. De altfel dreptul starostelui nu se oprește la breasla lui: „Fără știrea starostelui și a fruntașilor nimeni să nu fie volnic a deschide dughiană, ca să neguțitorească cu marfă suptire, care vînd neguțătorii dughengii, nici din pămînteni, nici din Armeni, nici din Jidovi”. Dumineca și la douăsprezece praznice împărătești să nu fie volnic a deschide dughenile și a vinde orice fel de marfă, ci numai lucru ce va fi de mîncare, nefiind opriți, să aibă voie a vinde” (V.A. Urechia, *Istoria Românilor*, II, p. 378-8). – *idem*, p. 76.

¹⁴ Birul negustorilor de țară se fixa la 15 lei pe an, la Sf. Gheorghe și Sf. Dumitru, plus răsura, dughenile dând la ajutorință 25 de lei lipscănia, 20 brașovenia și blănăria, 15 bogasieria, plus iarăși răsura. Vama rămâne 3%. Se mai adauge doar cotăritul, 60 de bani de dughiană (*Uricariul*, II, p. 45-9, cu indicarea confirmărilor pînă la 1795). Cotarilor li se dau 60 de bani de dughiană. Cărciumele dau la ajutorință trei lei de bute, 60 de parale de poloboc. Vor fi apărați pe lângă

schimbări esențiale se produc de altfel în toată Moldova și mai ales în portul Galați odată cu izbucnirea războiului din 1789¹⁵, pornit de sultanii turci contra rușilor, un conflict în care s-au amestecat și austriecii și un conflict scârbos. Era tocmai timpul când însăși târgul mare al Galaților a fost ars cu multă sălbăticie, aproape în totalitate. Povestea teritoriului Moldovei, sfâșiata la 1812 ultima dată, este astăzi o lacrimă încă neplânsă până la capăt a poporului român.

Dacă ar fi să ne referim și la istoriografia românească, una dintre acestea privește și situația teritoriilor românești intrate cu forța, în urma unor împrejurări istorice conjuncturale neclare, în stăpânirea marilor puteri vecine: imperiile otoman, habsburgic și cel țarist. Un loc aparte îl ocupă teritoriul dintre Prut, Nistru și Marea Neagră, care la sfârșitul războiului ruso-otoman (1806-1812) a fost cedat (luat), dar fără niciun drept, de către Poarta Otomană Rusiei, ca urmare a înțelegerilor convenite între cele două mari puteri la Congresul de pace de la

negustori feciorii, „calfele și câte un om strein adus de piste hotar”. Orice angării sunt oprite. La dijme, negustorii pot scuti 500 de stupi și o mie de vedre, pentru prisos dându-se patru parale vechi de stup și răsură patru, „de cruce”. Toată administrația se face prin ceaușul breslei (*Doc. Callimachi*, I, p. 470-2, no. 145; Urechia, *Ist. Rom.*, II, p.382-4). Vre-o cinsprezece ani mai târziu, rupând contractul pentru venitul podurilor cu negustorul Apostol Ioanu, Scarlat Vodă, fiul lui Alexandru, pomenește ce se va lua de la „marfă lipscănie”, „marfă de Țarigrad și băcălii, cum și altă marfă ce va veni de piste Dunăre”, „marfă de Brașov sau rusască”, marfa țerănească, precum și păcura și cărțile de joc” (*Uricariul*, II, p. 49-50). Comerțul în orașe rămâne supus mai de aproape supravegherii. Cei cari răspândiau marfa întâiu prin sate și o strecurau pe urmă în orașe „prin cară cu faină, cu grâu și altele” fură dați la 1783, pe mâna mortasipilor cari strângeau vama (V.A. Urechia, *Istoria Românilor*, I, p. 470-1, nota). Vămile interioare rămăneau cele vechi, foarte vechi. În Moldova, la orice apă mare: Dunărea, Nistrul, Prutul, Siretiul, Moldova, Bistrița, Troțușul se lua brudina. Pentru oile „mumbaielei împărătești” se luau 3 lei, 80 de bani noi la mie, 5 pentru „oile neguțătoarești” (*Uricariul*, IV, p. 204-5. Peștele ce se aducea din Dunăre și din bălți era un atât de important articol de comerț, pe la sfârșitul veacului, încât în anul 1795 se înființa o dare specială asupra lui, a „măgeriei”. Cartea domnească privitoare la dânsa pomenește vânzarea peștelui sărat și proaspăt, care vine pe Dunăre cu caicele la schelea Galați și peștele care vine cu cară din balta Bratișului și din balta Ialpugului, cum și de la alte bălți din Țara Turcească, la schelea Galaților; așijderea și peștele sărat și proaspăt ce se va încărca prin cară și, nevrând să vie la schelea Galaților, vor merge pe la alte târguri, trecând prin Ținutul Covurluiului” (*ibid*, p. 70-72). Se cunoștea și sistemul opririi importului articolelor produse în țară și astfel regimul de organizare economică pe baza apuseană opri, tot în 1783, cu totul, aducerea de vin și rachiu de peste graniță (V.A. Urechia, *Istoria Românilor*, I, p. 462 și urm., nota). – *idem*, p. 82.

¹⁵ Este vorba de războiul Ruso-Turc 1787-1792, care a fost războiul dintre Imperiul Otoman, pe de o parte, și Imperiul Rus și Austria pe de alta. Imperiul Otoman dorea ca prin acest război să-și recapete pământurile, care fuseseră anexate la Imperiul Rus ca urmare a Războiului Ruso-Turc din 1768-1774, inclusiv peninsula Crimeea. Războiul s-a finalizat cu victoria rușilor și încheierea Păcii de la Iași. După încheierea Tratatului de pace de la Kuciuk-Kainargi la 24 iulie 1774, un tratat care acorda Hanatului Crimeii independența, Rusia a început să-și retragă trupele de pe peninsula. Sankt Petersburgul spera să-și extindă influența sa asupra hanatului tătar pe cale diplomatică. În Moldova mareșalul Piotr Rumianțev-Zadunaiski a provocat armatei turce un șir de înfrângeri grele, după ce, predecesorul său Aleksandr Golițan a cucerit destul de repede Iașul și Hotinul.

București, din mai 1812. Chiar din momentul când teritoriul invocat a intrat sub administrația rusă, chiar identitatea istorică a locuitorilor a fost recunoscută sub toate aspectele de către țarul Rusiei, Alexandru I, prin însăși semnarea de către țar a „Regulamentului privind constituirea administrației provizorii în Basarabia”¹⁶, intrat în vigoare la 2 august 1812, prelungit până la 1828, prin păstrarea aceluiași forme vechi, dar cu unele mici ajustări, de organizare administrativ-teritorială și chiar a aceluiași forme de guvernare și chiar și de justiție.

În această direcție se înscrie și un nou document descoperit recent în colecția „Achiziții Noi”, aflată în păstrare în depozitele Arhivelor Naționale ale României. Această colecție, care conține peste 31.000 de pachete, s-a constituit în 1950, prin comasarea mai multor colecții și microfonduri personale¹⁷. Stocul de acte este încă prea puțin cercetat, poate din lipsa cunoașterii lui sau a lipsei unor instrumente de lucru, asta în ciuda faptului că există inventare pentru toate documentele din această colecție, puse la dispoziția cercetătorilor, a istoricilor și a tuturor iubitorilor de istorie. Este un argument în plus că nu dovezile ne lipsesc, ci interesul pentru ele. De curând Arhivele Naționale au publicat în seria Indici cronologici¹⁸, reluând după aproape patru decenii și jumătate o veche tradiție, două volume de instrumente științifice arhivistice privitoare la Colecția „Achiziții Noi”¹⁹. Documentul, care s-a publicat ca o noutate este un alt „*Perilipsis a ținuturilor, târgurilor, satelor și a lăcuitorilor din Moldova și Basarabia. 1812*”. Iar actul supus acum discuției noastre provine dintr-un fond personal al lui I. Krupenski²⁰, alcătuit din 25 de pachete de vechi documente, care cuprind aproape 2300 de unități de păstrare²¹. Noi nu cunoaștem împrejurările în care acesta a ajuns în posesia arhivelor, dar se știe că fondul respectiv, împreună cu alte 45 de mici fonduri personale și familiale a format, la un moment dat chiar colecția „Documente de familie”.

¹⁶ Apud Dinu Poștarencu, *Anexarea Basarabiei la Imperiul rus*, Chișinău, 2006, p. 29-31.

¹⁷ Marcel-Dumitru Ciucă, Silvia Vătafu-Găitan, *Colecția Achiziții Noi. Indice cronologic nr. 25. Vol. I (Sf. Sec. XIII – 1685)*, București, p. III.

¹⁸ În seria Indici cronologici au fost publicate nr. 1-24, cuprinzând fondurile: Arhiva Mitropoliei Țării Românești (1365-1890), Indice cronologic nr. 1, București, 1961; apoi Actele secției Bunuri Publice – București, nr. 2, 5, 6, 7, 12, 14, 16, 17, 19, 20, 23, Episcopia Buzău, nr. 3; Actele Serviciului Documente istorice, nr. 4, 8; Documente istorice, nr. 10, 13, 15. Ultimul număr al seriei menționate, nr. 24, este consacrat Actelor militare (Arhivele Statului Timișoara). Ele ne dau o radiografie concentrată a principalelor informații cuprinse în fiecare unitate arhivistică, reducând mult timpul de căutare și orientare a cercetătorilor și istoricilor în multitudinea documentelor aflate în aceste fonduri și colecții.

¹⁹ Marcel-Dumitru Ciucă, Silvia Vătafu-Găitan, *op. cit.*, p. VI.

²⁰ Cum arată ștampila de înregistrare a actului sub nr. 543.

²¹ Marcel D. Ciucă, *Colecția „Achiziții Noi”. Tabel de corespondența cotelor, situația numerică și cronologia pe pachete, în „Revista Arhivelor”, an LIII, vol. XXXVIII, nr. 1, București, 1976, p. 60-61.*

Apoi, prin reorganizarea din anul 1950 a unor fonduri și colecții arhivistice păstrate în Arhivele Statului, cum se numeau pe atunci, urma să fie inclus în marea Colecție cunoscută sub numele de „Achiziții Noi”. Din acest document inedit numit „Perilipsis a ținuturilor, târgurilor, satelor și a locuitorilor din Moldova și Basarabia. 1812” aflăm că ținutul Tecuciu avea două târguri, 104 sate, care erau locuite de 6900 de oameni. Ținutul Covurlui cuprindea un târg și 68 de sate cu o populație de 4.483 de oameni. Documentul publicat este redactat în grabă după cum arată și linia despărțitoare între partea veniturilor ce se preconizează a fi strânse în anul în curs (1812) și cheltuielile care s-au făcut, în anul precedent, pentru întreținerea oștilor rusești și se compune din două părți.

Nu se cunoaște de către cine a fost întocmit acest rezumat și nici în ce scop. În partea de început sunt prezentate denumirile ținuturilor, însoțite cu numărul târgurilor, satelor și a locuitorilor numiți ca birnici, boieri, străini, preoți și diaconi. Din titulatura documentului se vede că acesta este o dare de seamă prescurtată a condicii vistieriei alcătuită pentru „celu mai de pre urmă an a intrării oștilor rusăști”, adică pentru anul 1812. Condicile de vistierie conțineau, în general, pe lângă numele ținuturilor, și denumirea târgurilor și a satelor cu numele contribuabililor²². Trebuie arătat că și la calcularea veniturilor de la populație s-a ținut cont de recensământul făcut în 1809, adică „după catagrafia de trei ani”, cum se mai precizează în „Perilipsisul” pe care îl supunem atenției cercetătorilor.

Partea a doua a documentului cuprinde felurite dări care s-au colectat de la populație în anul 1811. Între contribuabili sunt notați și pomeniți: birnicii și jidovii târgurilor, mazilii, ruțașii, dughenele, cârciumile, „locuitorii birnici a satelor” și țișanii. Aceștia erau obligați să plătească la vistieria țării „birul”, diferite „dăjdii” și „răsuri”. Un loc aparte îl ocupă veniturile strânse de la locuitorii Basarabiei, toate adunate în „patru șferturi” de la „forștaturile Basarabiei, Benderu, Akermanu și Chilie”, și de la „forștatul cetății Hotinului”, precum și cele provenite „din moșiile celi rămase a Hotinului” precum și din „vânzarea moșiilor și a câmpului” din Basarabia. La acestea se adaugă veniturile strânse din vânzarea domnească a diverselor slujbe (gorștinii, deseatinii și vădrăritului), de la ocnele de sare și de la vămi, precum și din plățirea sub formă de contribuții „pentru îndestularea oștilor” pentru pâine și orz. Pe lângă aceste dări bănești, care însumează aproape 4.300.000 lei, populația a fost supusă la suportarea unor contribuții zise „în natură”, constând din fân, lemne, „care de podvărituri”, cărăușie, „salahori lucrători” pe la cetăți, magazii, reparatul drumurilor, poștelor, atelierelor, grajdurilor etc., care, socotite în bani, se ridică la impozanta sumă de 4.788.600 lei. În total, contribuția Țării Moldovei și a Basarabiei la susținerea războiului de către Rusia împotriva Porții

²² A se vedea Condicile de vistierie publicate de: Corneliu Istrati, *Condica Visteriei Moldovei din anul 1816*, Iași, 1979; *Sămile Visteriei Țării Moldovei. Vol. I (1763-1784)*, Editate de Ioan Caproșu, Iași, 2010.

otomane s-a ridicat la enorma sumă de peste 9.000.000 lei. Dionisie Fotino, referindu-se în cronică la greutățile suferite de locuitorii Moldovei în timpul războiului ruso-turc, dintre anii 1806-1812, ne arată că la plecarea, după șase ani, a oștilor rusești, ai căror ofițeri nu erau deloc prea delicați, unde „bieții locuitori au rămas dezbrăcați și strâmbătățiți”²³.

Documentul prezentat constituie un izvor istoric important pentru o clarificare cumva definitivă a organizării administrativ-teritoriale a Țării Moldovei înainte de încheierea Congresului de pace de la București din mai 1812, precum și o oglindă veridică asupra prețului pe care l-au plătit românii răsăriteni la purtarea războiului Rusiei împotriva Porții Otomane. Drept recunoștință pentru această contribuție, care nu va putea niciodată descrie în întregime, Rusia i-a mai rășluit jumătate din teritoriul țării.”²⁴

Și cum ne apropiem chiar de discutarea comerțului și viața unor comercianți din ținuturile din sudul Moldovei poate că ar fi bine să amintim și de familiile venite din Săliște și din alte câteva sate învecinate și stabilite de la Târgu Neamț și până la Tecuci și la Galați. Acești „țuțuieni” sunt amintiți de I. Creangă chiar și în *Amintirile* sale și el ne spune că în împrejurimile satului Humulești, undeva peste apa Ozanei, în mahalaua de sub Cetatea Neamțului, a Târgului Neamț se așezaseră de puțin timp țuțuienii²⁵. Două articole scrise de Constantin Turcu „*Cine sunt „țuțuienii” din Amintirile lui Ion Creangă?*”²⁶ precum și în „*Neamul țuțuienilor (note istorico-etnografice)*”²⁷, ne prezintă câteva date despre perioada în care au venit oierii sălișteni, numele și ocupațiile acestora.

Săliștenii au influențat într-o anumită măsură arhitectura, meșteșugurile și comerțul local, dar și-au pus amprenta și pe o parte a comerțului din sudul Moldovei. Ca supuși ai Imperiului Habsburgic ei vin și se stabilesc aici cam în aceeași perioadă cu venirea în Moldova a primelor familii evreiești galițiene, care se ocupau cu negustoria și comerțul. În documentele din Moldova, locuitorii care se aflau sub protecție străină se numeau sudiți. Ei erau deja „considerați ca o categorie orășenească distinctă, mai privilegiată sub raportul regimului juridic, cel fiscal și cel vamal aplicat, diferențiată de restul populației din târgurile și orașele moldovenești”²⁸. Între sudiții austrieci îi întâlnim și pe țuțuienii de care ne ocupăm

²³ Dionisie Forino, *Istoria generală a Daciei sau a Transilvaniei, Țării Munteneste și a Moldovei*, traducere din grecește de George Sion, București, 2008, p. 396.

²⁴ Apud Constantin Burac, *Un document inedit despre starea Principatului Moldovei la începutul anului 1812*, în revista *Limba română*, Nr. 1, anul XXX, 2020, Chișinău.

²⁵ Cercetând emigrația transilvăneană în Moldova, am mai descoperit că oierii sălișteni care veneau cu turmele lor la răsărit de Carpați erau denumiți țuțuieni de către autohtoni.

²⁶ Ziarul *Ceahlăul*, Piatra Neamț, III, 1979, nr. 662, 8 aprilie, p. 2.

²⁷ Revista *Ateneu*, Bacău, nr. 5, 12/1964, p. 8.

²⁸ Stela Mărieș, *Supușii străini din Moldova în perioada 1781-1862*, Iași, 1985, p. 9. Despre aceiași sudiți s-a mai spus că sunt „cetățenii străini sau persoanele autohtone aflate sub protecția străină pe teritoriul român, beneficiari ai regimului juridic excepțional instituit pe baza «capitulațiilor»

în studiul de față. Prima înregistrare a lor este catagrafia (recensământul) sudiților din anul 1825²⁹. Această foarte importantă și detaliată catagrafie³⁰ a fost considerată „cea mai detaliată, amplă și mai veridică sursă documentară despre supușii străini în Moldova”³¹.

Recensământul s-a realizat la ordinul Porții Otomane, care, încă din 1822, a solicitat clar „verificarea tuturor străinilor din Moldova, dispoziție repetată și printr-o scrisoare vizirală din 24 august/5 septembrie 1824, dar care era adresată domnitorului Moldovei, Ioniță Sandu Sturza”³². Iar ordinul sultanului cerea explicit ca toți sudiții din principat să fie verificați, iar cei găsiți încă fără forme legale „să fie expulzați peste graniță”³³. Pentru cercetarea corectitudinii și a legalității actelor tuturor sudiților, Ioniță Sandu Sturza, domnul Moldovei, va institui un comitet alcătuit din boieri numiți de el și dintr-un delegat al Agenției consulare austriece³⁴ care avea cei mai mulți supuși. La nivelul ținuturilor ispravniciei aveau obligația de a întocmi listele cu supușii străini din unitatea lor administrativă. Iar conform chiar dispozițiilor date, toate listele acestea erau apoi centralizate de vistieria Moldovei³⁵. Dar numai membrii comisiei hotărau dacă li se va putea recunoaște sau nu starea de sudit ori dacă erau trecuți ca pământeni (rae). În urma recensământului încheiat la 25 martie 1825, s-a constatat că din cei cam 2282 capi de familie înregistrați ca sudiți, 510 dețineau acte legale de ședere,

încheiate între puterile europene și Poarta Otomană” (Stela Mărieș, *Supușii străini din orașul Iași după catagrafia din anul 1838*, în *AIIAI*, VI, 1969, p. 185-202.). Cuvântul „sudit” provine de la latinescul *sub-ditus* adică supus al unei puteri străine.

²⁹ Pentru mai multe detalii, vezi C. Turcu, *Observații asupra catagrafiei sudiților din Moldova pe anii 1824-1825*, în *Îndrumător în Arhivele Statului Iași*, vol. II, București, 1956, p.129-150; Stela Mărieș, *Importanța catagrafiei din anii 1824-1825 pentru problema sudiților evrei din Moldova*, în *SAHIR*, I, 1996, p. 51-57.

³⁰ Catagrafiile sudiților se deosebesc de cele fiscale întocmite în Moldova, care „erau realizate de Vistieria Moldovei în vederea colectării principalului impozit al vremii, birul” (Lucian V. Lefter, Silviu Văcaru (ed.), *Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820-1845). I. Ținutul Romanului. Partea I (1820)*, Iași, 2008, p. V).

³¹ Stela Mărieș, *Supușii străini din Moldova în perioada 1781-1862*, Iași, 1985, p. 110-111. Valoarea catagrafiilor este dată și de faptul că sunt documente ale simultaneității, ele înregistrând „în aceeași scurtă perioadă de timp, situații, fapte și evenimente”, ceea ce le conferă și calitatea de a fi documente cronospațiale, „fapt care permite judecăți de valoare asupra întregii societăți” (Oliver Velescu, *Catagrafia Bucureștiului din anul 1810. O nouă lectură (II)*, în *HU*, nr. 12, 2004, 1-2, p. 121-171, p. 159).

³² Stela Mărieș, *Importanța catagrafiei din anii 1824-1825 pentru problema sudiților evrei din Moldova*, în *SAHIR*, I, 1996, p. 52.

³³ Ibidem

³⁴ *Despre consulatele din Iași*, vezi: Andrei Oțetea, *Înființarea consulatelor franceze în Țările Române*, în *RI*, XVIII, 1932, nr. 10-12, p. 330-349; C. Șerban, *Înființarea consulatelor ruse în Țara Românească și Moldova*, în *SCIM*, I, 1952, 2, p. 61-72; Stela Mărieș, *Înființarea Agenției consulare austriece în Principatele Române*, în *Danubius*, VI-VII, 1972-1973, p. 69-80.

³⁵ Silviu Văcaru, *Sudiții din ținutul Bacău în anul 1825*, în *ActaBC*, V, 2010, p. 179-196.

în timp ce 1772 nu puteau demonstra că locuirea lor în Moldova este legală³⁶. Cei găsiți cu acte în neregulă sau cărora le și expirase termenul de 10 ani de când aceștia stăteau în Moldova, ori se căsătoriseră cu băștinașe și își cumpăraseră acareturi aveau de ales: ori plăteau obligațiile fiscale ca restul populației³⁷ 15, ori părăseau țara³⁸. În catagrafia din 1824, lucru foarte rar întâlnit, la nație toți sunt trecuți ca moldoveni, iar doi dinte ei chiar purtau haine moldovenești. De obicei, persoanele care vin din zona Transilvaniei sunt denumite ardelean, transilvan, ungur, secui, neamț și rar român. Așa cum reiese din documentele de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, dar mai ales din primele trei decenii ale celui următor, ciobanii din satele Săliște, Galeș, Tilișca, Brețcu și Rod, începând cu luna septembrie împânzeau partea de șes a Moldovei cu turmele de oi. Numărul animalelor aduse din această regiune era deosebit de mare, aproape cât al brețcanilor furnizori de vite și oi, care erau mult mai aproape de granița de vest a Moldovei.

Turmele cu care veneau aveau între 1000 și 2000 de capete. Urmărind locurile de iernat vom observa că ei au odăi (loc de iernat al vitelor) bine stabilite unde mergeau an de an. Astfel, pe timpul sezonului rece, când turmele oierilor tilișcani în ținutul Iași și Covurlui, unde aveau o odaie în apropierea satului Polietii³⁹. De pildă oierul Ioan Chipariu (înregistrat în catagrafia sudiților din 1834 la numărul

³⁶ Stela Mărieș, *Importanța catagrafiei din anii 1824-1825 pentru problema sudiților evrei din Moldova*, în *SAHIR*, I, 1996, p. 56.

³⁷ O serie de exemple în acest sens ni se impun, chiar dacă ele sunt din catagrafia din anul 1825. Iordache Caramanlău, un supus austriac: „pitrecere de 25 ani, însurare cu pământeancă, acareturile de veci, neînfătoșare pașaportului provenienței sale îl depărtează de driturile sudețști” (ANRSJI, fond Vistieria Moldovei, dosar 2/1824, f. 455); Sima Iurcovu, supus rusesc: „având acareturi de veci, născut fiind în Moldova și însurat cu pământeancă, sudet nu poate fi” (ibidem, f. 467 v.); Samoil Marcoviciu, supus rusesc: „născut fiind în Moldova și însurat cu pământeancă nu are nici un drit a să numi sudet” (ibidem, f. 466 r.).

³⁸ Dăm doar două exemple din sutele existente de acest gen. Leiba Moscovici din Târgu Ocna, sudit rusesc, venit de 17 ani în Moldova, necăsătorit, avea casă, un han, două dugheni, opt pogoane de vie la Viișoara și zece la Cruce. Autoritățile locale mai spun: „adiverințele sale cu care să înfătoșează îl mărturisăsc de sudet și dar nevroind a rămâne rae să să disfacă de tot ce este a pământului și singur cu dreptățile sale personalicești să să ducă la urma sa” (ibidem, f. 467 r.). Marcu Adelștain din Bacău, sudit austriac, căsătorit cu o localnică, stătea la soacră-sa care avea cinci dughene, un han casă de piatră cu două nivele. El se putea socoti sudet, dar „de vreme ce este însurat cu pământeancă și are acareturi di veci, trebuie a rămâne rae, iar nevroind poate a să întoarci la urma sa, numai desfăcându-se de toate ale pământului” (ibidem, f. 457 r.). Este greu de crezut că astfel de persoane precum cele prezentate mai sus puteau renunța la tot ce aveau și să plece de unde au venit.

³⁹ Aveau o odaie pentru iernatul oilor în satul Polietii (Perișcani, fost sat în partea de sud a satului Balintestii, jud. Galați), ținutul Covurlui (24 noiembrie 1830; ibidem, dosar V/194, vol. II, f. 250: 18 ianuarie 1832; ibidem, dosar V/207, f. 62 v.). Informațiile sigure pe care le deținem sunt din timpul ciumei din Moldova (1828-1832), când o parte din oierii din Săliște deja se stabiliseră în zona Neamțului. Ibidem, dosar V/194, vol. II, f. 250; ibidem, dosar V/177, f. 126.

1263)⁴⁰, tot Țuțuian din Târgu Neamț, închiriază de la Nicolae Balș, stăpânul moșiei Broșteni chiar muntele Căboi „cu 1000 lei și 10 vedre de brânză bună, tomnatecă, făcută cu plăcere, însă în burduf”⁴¹. Mai târziu, la începutul secolului al XX-lea, când moșia Broșteni a fost cumpărată chiar de Casa Regală, care a întemeiat un tamazlâc mare de vite și o stână, au trebuit să se reorienteze către alte zone⁴². Dar venirea Țuțuienilor are loc într-un context general foarte favorabil unei emigrații⁴³ transilvane românești către Moldova⁴⁴. Pentru a acoperi nevoia de forță de muncă domnii Moldovei au dat, mai ales în secolul al XVIII-lea, numeroase hrisoave prin care se ofereau o serie de scutiri tuturor acelor care veneau ca să se așeze în Țara Moldovaei în urma „hrisovului bejenarilor” dat de Constantin Racoviță, în 1756⁴⁵, se observă o ameliorare a situației și apoi o creștere însemnată a numărului locuitorilor Moldovei⁴⁶. Potrivit acestui act domnesc bejenarii (oamenii veniți de peste graniță) aveau dreptul să se așeze pe orice moșie „unde li va plăcea locul”, cu obligația de a plăti, după șase luni de la sosire, câte șase potronici de familie⁴⁷. În satele unde se strângeau mai mulți puteau „să-și aleagă pe unul dintre dâșii, care ar fi mai cu socoteală și să se facă judecător între dâșii,

⁴⁰ ANRSJI, fond Secretariatul de Stat al Moldovei, dosar 67, f. 44 v.-45 r.

⁴¹ A. Popovici, Gheorghe T. Kirileanu, *Descrierea moșiei regale Broșteni*, București, 1906, p. 75.

⁴² Ibidem, p. 73 și urm.

⁴³ Termenul corect pentru epoca la care facem noi referire este acela de „bejenie”.

⁴⁴ Din vasta bibliografie aflată despre emigrările transilvănenilor în Moldova selectăm doar: I. Nistor, *Emigrările de peste munți, extras din AAR-SI, seria II, tom XXXVII*, 1915; Ion I. Nistor, *Bejenari ardeleni în Bucovina*, în *Codrul Cosminului, II-III (1925-1926)*, 1927, p. 470-533; Iuliu Marțian, *Bejenari din Ardeal*, în *AIIN, IV*, 1926-1927, p. 147-173; David Prodan, *Teoria imigrației românilor din Principatele Române în Transilvania în veacul al XVII-lea. Studiu critic, cu o prefață de I. Lupaș*, Cluj, 1944; Ștefan Meteș, *Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII-XX*, București, 1971; Matei D. Vlad, *Colonizarea rurală în Țara Românească și Moldova*, București, 1973. Despre emigranții catolici din Transilvania, vezi: Dumitru Mărtinaș, *Originea ceangăilor din Moldova*, Bacău, f.a.; Silviu Văcaru, *Bejenari transilvăneni în Moldova în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în *ActaBC, III*, 2008, p. 119-127, p. 119-127; Silviu Văcaru, *Bejenari catolici transilvăneni în ținuturile Bacău și Roman (sfârșitul secolului al XVIII-lea - prima jumătate a secolului al XIX-lea)*, în Venera Achim, Viorel Achim (coord.), *Minoritățile etnice în România în secolul al XIX-lea*, București, 2010, p. 165-186; Silviu Văcaru, *Câteva considerații asupra comunităților catolice apărute în prima jumătate a secolului al XIX-lea în Moldova*, în *Transilvania, 2011, nr. 8*, p. 24-34.

⁴⁵ Codrescu Theodor Codrescu, *Uricariul, vol. I*, Iași, 1857, p. 193; Dimitrie C. Sturdza-Șcheianu, *Acte și legiuiri privitoare la chestia țărănească, vol. I*, București, 1907, p. 23.

⁴⁶ Vezi tabelele cu statistica populației Moldovei între anii 1774 și 1859 (Ecaterina Negruți, *Satul moldovenesc în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Contribuții demografice*, Iași, 1984, p. 18 și urm.) și a unor sate tot din aceeași perioadă (Dumitru Ciurea, *Evoluția așezărilor și a populației rurale din Moldova în secolele XVII-XVIII*, în *AIIAI, XIV*, 1977, p. 123-155, p. 150-151).

⁴⁷ Theodor Codrescu, *Uricariul, vol. I*, Iași, 1857, p. 193 și urm.

să caute pricini ce vor avea mai mici, iar lucruri mai mari ce vor avea să li se caute judecată cu Divanul Domnesc”⁴⁸.

În baza acestui hrisov se vor așeza toți bejenarii care vor mai veni în Moldova până la apariția Regulamentului Organic. Al doilea document la care ne vom referi în cele ce urmează este un recensământ întocmit de Consulatul Austriac de la Iași, în anul 1834, pe baza documentelor transmise de staroștii de sudeți pe care-i avea în teritoriu. Catagrafia aceasta era realizată la cererea autorităților moldovene care constatașeră că în ultimul deceniu crescuse spectaculos numărul sudiților⁴⁹ asta „atât prin afluirea comercianților și meșteșugarilor străini, ispitiți probabil de posibilitățile destul de largi de câștig pe o piață tot mai generoasă, cât și prin pătrunderea tuturor elementelor autohtone, creștine și mozaice deopotrivă, în rândul supușilor străini”⁵⁰. Iar între cei stabiliți la Galați erau Gheorghe Arsenie, croitor din Galați, cu soția și un fiu⁵¹, Ignatie Coșocar, droșcar din Galați, cu soția și un fiu⁵².⁵³ Mai trebuie să mai spunem că negustorii alogeni (greci, armeni, evrei) cauzau mari prejudicii nu numai negustorilor moldoveni, în număr mic, dar și populației sătești și orășenești, de la care mai procurau diferite mărfuri și produse alimentare la prețuri foarte mici.

Generalul rus Kozacikovski scria deslușit în raportul „*Descriere succintă a Basarabiei*” că mai „...toate sferele comerțului au fost acaparate de greci și evrei care i-au oprimat pe moldovenii molatici și ursuzi în speculații și au devenit unicii negustori”⁵⁴. Pe baza raportului lui Kozacikovski mai observăm atitudinea vizibilă a tuturor evreilor, grecilor și armenilor față de comerț: „...trebuie neapărat să fie evitate orice relații cu evreii, care sunt avizi, lacomi și foarte mult prigonesc poporul amăgindu-l la cântar... și, pe cât e posibil, și cele cu arendașii greci și armeni, mari meșteri de a transforma 500 de lei în 100 de mii în zece ani”⁵⁵. Asupra acestei realități a comerțului din Moldova o să mai revenim. În anul 1890

⁴⁸ Idem

⁴⁹ Vezi catagrafiile generale ale populației Moldovei din 1820, 1828 și 1831. S-a încercat și un recensământ al sudiților, din păcate nerealizat. La 18 aprilie 1828 Departamentul Pricinilor Străine cerea, în baza unui ordin domnesc, tuturor consulatelor să facă „izvod de toți acei ce să găsească adivărați sudeți, pe care apoi izvoade să le trimită la Vistierie” (ANRSJI, fond Manuscrise, 114, f. 9).

⁵⁰ Dumitru Vitcu, *Evreii din ținutul Herța la începutul epocii regulamentare*, în Cătălin Turliuc, Mihai Ștefan Ceașu (ed.), *Dilemele conviețuirii în procesul modernizării societății românești în spațiul est-carpatic (secolele XIX-XX)*, Iași, 2011, p. 263-282, p.

⁵¹ ANRSJI, fond Secretariatul de Stat al Moldovei, dosar nr. 66, f. 75 v.-76 r., nr. 91.

⁵² Ibidem, f. 70 v.-80 r., nr. 139.

⁵³ Apud Silviu Văcaru, *Oieri sălișteni stabiliți în Moldova la începutul secolului al XIX-lea*, în *Terra Sebus. Acta Musei Sabasiensis*, nr. 5, 2013, p. 361-392.

⁵⁴ AIMSR, F. AM, inv. 182 ”a”, cert. 7, f. 12.

⁵⁵ AIMSR, F. AM, inv. 182 ”a”, cert. 7, f. 22-23.

(vezi pag. 93 din volumul *Cartea Județului Covurlui*), istoricul profesor Moise Pacu semnală că suprafața orașului Galați era de 1221 hectare, o suprafață destul de mare pentru un oraș al aceluși moment, iar în subsolul paginii amintite reputatul istoric tocmai spunea: „După planul topografic din anul 1860, lucrat de inginerul și paharnicul Ignat Rizer⁵⁶ între anii 1838-60, un plan care se găsește la oficiul tehnic comunal, întinderea orașului este de 2 050 000 stânjeni pătrați. Se mai găsește în oficiul tehnic și un contur de plan din anul 1858 (Chiar la sfârșitul anului 1860, printr-o adresă către edilii gălățeni, prin care preda planul orașului Galați, Ignat Rizer menționa că în perioada 1 iulie - 31 decembrie 1838 a alcătuit primul plan al orașului. Planul predat la 1860 era îmbunătățit cu toate modificările survenite peste timp.). Adică planul cel mai exact al timpului acela este cel ridicat sub îngrijirea „Companiei apelor; mai există tot aici încă un plan lucrat în editura tipo - litografiei G. Bălășescu, plan al cărui autor este lt-colonel de marină Mihail Drăghicescu.” Într-un articol intitulat „*Buricul târgului Galați de la 1821 la 1860*”⁵⁷ istoricul Tudose Tatu nota chiar câteva observații mai acide, dar corecte și

⁵⁶ Prin „domnescu Hrisovul din 1 octombrie 1836”, odată cu atribuirea statutului de porto-franc, se legifera și extinderea orașului Galați pe deal, spre Vadul Ungurului. Această parte a orașului avea să se numească „târgul nou”, iar prin hrisov se prevedea inclusiv trasarea ulițelor, care trebuiau să aibă o lățime de cinci stânjeni, adică 12 metri, și împărțirea de locuri pentru case. Prin prevederile „Manualului Administrativ” al vremii, misiunea trebuia încredințată unui inginer sau „arhitector”, iar marea provocare a autorităților a fost să-l găsească! Dovadă că, la 1 martie 1837, Pârcălăbia (Prefectura) arăta Departamentului din Lăuntru că în oraș nu se găsește niciunul. La 21 aprilie 1837 s-a oferit să vină la Galați, ca inginer, un locotenent în armata austriacă, însă acesta nu a mai sosit în oraș. La 1 iunie 1837, inginerul Ignat Rizer, omul acela despre care Gheorghe N. Munteanu-Bârlad, în lucrarea sa „*Galați*”, spunea că era de origine italiană, reușește și încheie un contract cu Departamentul din Lăuntru pentru executarea planului carantinei, a unui plan „topograficescu”, un plan pentru „urzirea târgului celui nou la Galați”. În iunie 1837, inginerul Ignat Rizer a încheiat un contract cu autoritățile locale pentru a elabora planul de carantină, un plan topografic și un plan pentru orașul superior. Orașul superior s-a dezvoltat începând cu începutul anilor 1830, ca urmare a prosperității economice provocate de port. Consulii, oficialii locali și comercianții bine închiși au construit case de piatră pe deal, într-o zonă mai sistematică decât valea aglomerată. Un plan urban a fost elaborat la începutul anilor 1830 de către inginerul Singurov, care vizează alinierea străzilor din orașul vechi, o afacere care s-a dovedit imposibilă. Primul plan de sistematizare a fost elaborat chiar din ordinul lui „Percalab Costache Negri”, la începutul anilor 1850. Acesta a fost elaborat, conform unui model european, de către Ignat Rizer, care a realizat toate proiectele pentru o suprafață de 1.221 hectare (Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați de la origini până în 1918*, ediția a doua, editat de Eugen Drăgoi (Galați: Editura Partener, 2008), vol. I, 343-344, vol. II, 55-56).

⁵⁷ Mormintele locotenent-colonelului (de marină) Mihail Drăghicescu și a maiorului militar Otto Angelescu, eroi căzuți la datorie, sunt în cimitirul din orașul Sulina. Mihail Drăghicescu a scris o lucrare de referință, cuprinzând descrierea tuturor regiunilor, localităților și punctelor de la Dunăre și coasta Mării Negre, din punct de vedere istoric, geografic și hidrologic. Bazată pe un număr foarte mare de documente, această operă, rezultatul muncii sale de o viață, se găsește, din nefericire, încă prea departe de știința marelui public interesat. Ne referim la „*Istoricul principalelor puncte pe Dunăre de la Gura Tisei până la Mare și pe Coastele Mării de la Varna la Odesa*”, publicată în ultima și cea mai completă variantă la București, în 1943.

anume: „Planul în discuție este doar o copie a planului original alcătuit de Ignat Rizer⁵⁸ încă din cursul anului 1860 și înaintat „Onorabelului Consiliului Municipal de Galați”⁵⁹ în data de 2 decembrie 1860, copie pe care doar s-a înscris de către

⁵⁸ La 21 aprilie 1837 s-a oferit să vină la Galați, ca inginer, un locotenent în armata austriacă, însă acesta nu a mai sosit în oraș. La 1 iunie 1837, inginerul Ignat Rizer, adică acel despre care Gheorghe N. Munteanu-Bârlad, în lucrarea sa «*Galați*», spunea că el era de origine italiană, încheie și un contract cu Departamentul din Lăuntru pentru executarea planului carantinei, a unui plan «topograficescu», un plan pentru «urzirea târgului celui nou la Galați». Pentru buna activitate avea să primească rangul de serdar. La sfârșitul anului 1860, printr-o adresă către edilii gălățeni, prin care preda planul orașului Galați, Ignat Rizer menționa că în perioada 1 iulie - 31 decembrie 1838 a alcătuit primul plan al orașului. Planul predat la 1860 era îmbunătățit cu toate modificările survenite peste timp.

⁵⁹ O adresă către „Onorabelul Consiliului Municipal de Galați”, înaintată de arhitectul orașului, tatăl amenajării sale edilitare între 1 iulie 1838 și 12 august 1861, Ignat Rizer ne clarifică problema unui număr de două planuri a urbei, spune Tudose Tatu. Acest plan al orașului a fost alcătuit de Ignat Rizer în perioada 1 iulie-31 decembrie 1838 și al doilea evident cu modificările edilitare ce le incumbă scurgerea unui număr de 22 de ani, undeva în cursul anului 1860 până în data de 2 decembrie când a fost înaintat Onorabelului Consiliului Municipal de Galați. Supărat el mai spune că: „Primul a fost semnalat pentru prima dată de un cercetător Marcian Roman în cuprinsul unui articol intitulat „O lectură funcțională și simbolică a unui spațiu urban tradițional: Ulița de lângă mal din Galați.” apărut într-un număr din *Revista de Arhitectură* din anul 1984 pag. 9-12. Autorul menționează planul ca existând la filiala Galați a Arhivelor Statului în cursul unei cercetări efectuate pe parcursul anilor 1981-1982, dar din păcate acesta nu se mai regăsește în prezent din colecția Planuri a amintitei instituții. Pur și simplu a dispărut după anii menționați mai sus. Un alt exemplar, purtând anul 1841, a fost descoperit de prietenul meu Cristian Căldăraru și va forma subiectul unei comunicări științifice în luna februarie-martie-aprilie a acestui an, sau a celui următor, sau a celui următor... etc. Pe plan apare și semnătură olografă lui Grigore Eliad, dar aceasta nu ne permite să atribuim paternitatea sa numitului, cum a procedat Paul Păltănea: „...plan necunoscut al orașului Galați (Planuri 112), întocmit de inginerii antreprizei lui Grigore Eliad care, dând curs propunerii lui Alexandru Moruzi, primarul orașului, din 28 iunie 1872, se angajează să construiască o rețea de canalizare. Lucrările de ridicare a planului au început în vara acestui an, 1872, și au fost încheiate la 16 februarie 1873.” Planul orașului, în cazul lui Ignat Rizer, a fost ridicat în baza unui contract cu Ministerul Lucrărilor Publice și nu cu Primăria Galați, o instituție locală subordonată. Nu avem vreo știință de existența unui contract de ridicare topografică încheiat de Grigore Eliad cu respectivul minister sau cu Primăria Galați. Comparând acest plan cu alte două, de la 1866 și 1870 ale Moșiei Spiridoniei anume „Planul proprietăților Sfântul Spiridon la orașul Galați, Galați 10 octombrie 1866”, plan semnat B. Masciotti și „Planul parcellar al proprietăților Casei Sfântului Spiridon situate în Urba Galați. Ridicat în luna Iuliu și August 1870” se observă două lucruri. Mai întâi o extrem de mare discrepantă în numărul și dimensiunile proprietăților, ceea ce ne indică o situație mai veche a lor, anterioară anului 1873 luat greșit drept anul alcătuirii planului în discuție de Paul Păltănea și epigonii lui actuali. Al doilea este continuitatea celor 4 artere din lungul Dunării, de pe respectiva moșie, în ordine Ulița Pescarilor, Ulița Magazinelor, Ulița Cetățuia Albă (Sărărie) Ulița Gamule, Ulița Moscu Iani sau Moscoiani, care aveau să fie rășluite de exproprierile efectuate de cei care se ocupau cu construcția căii ferate între anii 1868-1870. Toate aceste fapte au fost anterioare anului 1873 și trebuia în mod normal, dată fiind importanța lor, să apară pe plan.”- Tudose Tatu, *Buricul târgului Galați de la 1821 la 1860* publicat în rev. *Dunărea de Jos*, nr. 133, p. 134.

inginerii antreprizei, traseul canalizării oraşului. Astfel se explică şi lipsa denumirii a nenumărate artere de circulaţie, care ar fi existat se pare pe planul original, cât şi multe discrepanţe în ce priveşte denumirea unor străzi, cele al căror nume nu se regăseşte în nomenclatura alcătuită de Ignat Rizer, în care se indică extrem de precis, lungimile, lăţimile cât şi suprafaţa măsurată în stânjeni a fiecărei uliţe a oraşului la 1860. În acest caz un alt document ne vine în ajutor: un „Proces verbal” din „Anulu 1863 luna dechemvrie în 20 de la Galaţi”

Numirea veche	Modificaţiunea nouă
1. Uliţa Sf. Arhangeli şi Pandia	Strada Schoalei
2. Uliţa pe lângă malu, Mihai Vodă şi Cucoşu	Michaiu Bravulu
3. Uliţa Protopopu	Strada Bulevardului
4. Piaţa de paradă	Piaţa Ştefan cel Mare
5. Uliţa Vadu Ungurului	Calea Bârladului
6. Uliţa Vadului şi Şosiaua Poştei	Ceres
7. Uliţa Tecuciului şi parte a Mavromolului	Calea Tecuciului
8. Piazza Medianul vechiu	Piazza Negri
9. Uliţa Schelii	Strada Portului şi Calea Basarabiei
10. Uliţa Lungă	Calea Traian
11. Uliţa şi Vadu Politiei	Sf. Arhangeli
12. Uliţa Poşta Nouă	Strada Zimbrului
13. Uliţa de privitu	Strada Vulturului
14. Uliţa şi Vadu Caracudă	Strada Deciană
15. Gura Vadului	Bel Vedere

Dacă planul menţionat de Paul Păltănea ar fi fost alcătuit în 1873, trebuia în mod normal să conţină denumirile noi, modificate, şi nu pe cele vechi. În plus la 1863⁶⁰ observaţi că se utiliza termenul nou de Stradă şi nu cel vechi de Uliţă de

⁶⁰ Este bine de ştiut că în ianuarie 1863 îl întâlnim deja la Galaţi pe Nicolae Hagi Nicola, în fruntea negustorilor gălăţeni, petiţionând prefectul în legătură cu schimbarea unilaterală a regulilor ce se aplicau în comerţul şi activitatea portuară, fapt care afecta interesele oraşului. Acea perioadă va rămâne în istoria Galaţiului ca „epoca hagiilor”, aceştia având o reală influenţă asupra vieţii politice, dar şi administrative locale. O confirmare provine şi din ziarul *Epoca* din 24 mai 1887 care ne spune că, între 1864 şi 1870, „primăria a fost pe mâna hagiilor, cu Hagi Nicola în cap”, iar în anii de început partidului liberal i se mai spunea şi „partidul hagiilor”. Primarul Hagi Nicola poartă o corespondenţă asiduă cu Kogălniceanu, îl informează, se consultă. Are simţul jocului politic. Cere putere ca să ofere la schimb putere. Ca la negoţ. El se poartă ca o adevărată „căpetenie a comerţiului gălăţean”. Într-o scrisoare din 12 februarie 1864 (S3(2)/ DCCXVI-B.A.R.) îi va cere ca „să se facă voinţa comersanţilor”, „a se căuta a se strivi această tacsie...” pentru că „o mare nemulţumire şi mahnire au cuprins corpul comersanţilor”. Într-o altă scrisoare din 29 februarie acelaşi an (S3(3)/ DCCXVI- B.A.R.) începe cu „V-am fostu rugat a nu mă întări de Preşedinte, bunăvoinţa însă a Domniei voastre au fost ca să fiu, şi am primit fiindcă aţi voit. Am păşit la îndatorirea mea şi m-am ocupat de îndată a face tot ce se cere de la un Membru Muniţipalu”. Edilul

continuă cu o relatare amănunțită și profesionistă a stării comerțului din piețe, insistând pe abuzuri. „Dl. Polițai disprețuiește cu totul Munișipalitatea”, punctând metodele de lucru ale acestuia: „putea să o facă cu oarecare politețe precum veacul o cere, iară nu cu insulte și asprime”. Interesantă este constatarea inspecției inopinate pe care o face la cazarma de pompieri, unde descoperă nereguli: „am găsit pompieri potcovind cai, 5 cai ai comandirului care se hrănesc credu cu fână comendei”. Cere destituirea maiorului concluzionând că „în locu să ai pompieri cu disciplină, nu ai decât fierari, lemnari”. Va fi mult timp unul dintre liderii liberali gălățeni cu autoritate, alternând în a ocupa funcțiile din spațiul local cu cele de nivel național. Primul mandat de deputat îl ia în noiembrie 1866, mandat ce va dura până la noile alegeri din noiembrie anul următor. Imediat va fi ales consilier local și numit ajutor de primar. Va fi reales deputat în martie 1869, dar va trebui să treacă prin infamante acțiuni de intimidare ale autorităților în campania electorală, fiind arestat pentru că reclama abuzurile pricinuite de „organizarea” alegerilor, închis într-o cazarmă, trimis în judecată, literalmente „târâtu pe stradele Galaților de arginții puterii”- (*Românul*, 6 noi 1866 și 31 dec 1867), însă Hagi Nicola este construit dintr-un aluat tare. Se opune violenței din campaniile de alegeri deși era utilizată din plin de partide. Datorită acestui fond etic va fi un personaj politic respectat de adversarii politici și îndrăgit de oamenii simpli. Conservatorii locali îl vor percepe ca pe „un om eminamente onest și cu o probată dorință de binele orașului”, un om echilibrat, deschis dialogului și interesat sincer de problemele comunității. (*Ziarul Poșta*, 19 aug 1884). În aprilie 1885 se ajunsese ca în ultimele 10 luni să se perinde pe la cârma orașului nu mai puțin de patru primari (Fulger, Cavaliotti, Panaitescu și Vârlan), demiși ori demisionari cu tam-tam-ul de rigoare. Gunoiul nu mai putea fi ținut sub preș. Se trimite un control, guvernul își recunoaște eșecul și, ca să salveze și situația, numește în 27 aprilie 1885 un Consiliu Municipal al cărui președinte va fi Hagi Nicola. S-a întâmplat așa cum rezuma succinct ziarul *Epoca*: „se fălesc atât de mult cu el, încât ori de câte ori apare vreo primejdie, vreo complicațiune, scot șalvării lui Hagi Nicola în proțap tocmai după cum scoteau turcii șalvării lui Muhamed”. Totuși, la alegerile care-l vor consacra primar din iunie 1885 (va fi primar până în noiembrie 1886 și mai apoi din nou martie – iunie 1887) se va înregistra un nou trend. Va fi învins la votul direct, 556 la 498, de un alt focșănean la origine, Gheorghe Gogu Robescu, viitorul primar, deputat și lider conservator gălățean. Situația se va repeta și la alegerile parțialele din martie 1887 când Robescu și-a arvunit postul de deputat, de astă dată cu 391 voturi față de cele ale 218 ale „reprezentantului guvernului”, Hagi Nicola. A fost momentul simbolic de întâlnire al celor mai populari doi oameni ai Galațiului de odinioară. Gogu Robescu începea să domine și să strălucească în arena politică în timp ce steaua lui Hagi Nicola începea să apună. Astăzi se uită că, dacă cei doi mari corifei ai politicii românești, liberalul Mihail Kogălniceanu și conservatorul Lascăr Catargiu, care și-au împărțit scena politică de la Galați, au putut să își îndeplinească misiile lor politice, asta s-a datorat și faptului că au avut la dreapta lor oameni politici puternici, pe care să se bazeze în provincii. Iar la Galați pentru primul a fost Hagi Nicola, după cum pentru cel de-al doilea a fost Gogu Robescu. După cele două rânduri de alegeri din 1888, când partidul a ieșit șifonat rău, Hagi Nicola va mai fi însărcinat cu conducerea partidului, va purcede chiar la o reconstrucție a lui. Nu va reuși pentru că, în numele pragmatismului eficient și al rezultatelor imediate, standardele etice vor tot scădea. În 1894 era încă președintele PNL Galați. În acest răstimp va trebui să treacă printr-o mare cumpănă, fiul său, singurul copil, s-a sinucis prin împușcare. În ultimii doi ani se retrăsese din politică. Explicabil, vârsta. Mai ținea jos, la parterul casei sale din strada Mare nr. 24 (Iată explicația unei defilări pe strada Mare dintr-o ilustrată a vechiului Galați!) o prăvălie cu mărunțișuri, o marchitanie, de ocupație. Pe vremuri aici veneau Brătianu și Kogălniceanu ca să țină sfat politic cu hagiul, ca să-și prezinte ideile și viziunea, ca să îi câștige încrederea și să-l țină mai aproape. Acum mai trecea din când în când un tinerel, fost băiat de prăvălie de-al său și care, insidios cum îi era felul, mai aducea soției câte o carte la modă. Mai schimbau și câte o vorbă, banalități. Cine să aibă vreo bănuială că

care este plin tot planul. Pentru eventualii cârcotași și denumirea de Piața Rizer de care s-ar mai putea lega, îi anunțăm cu deosebit respect să caște bine ochii, fiindcă aceasta este înscrisă pe plan de cu totul altă mână, caracterele folosite la toate celelalte străzi diferind complet. O ultimă observație, cireașa pe tort, dacă vreți!

Nu apar aici nici două dintre punctele de reper veșnice ale istoriei și devenirii edilitare ale orașului ca: Cimitirul Eternitatea înființat din anul 1865 și în primul și în primul rând rețeaua de calea ferată dată în funcțiune la 1870. Ba mai mult, nici măcar biserica grecească a cărei piatră fundamentală a fost așezată la 6 august 1866 și sfințită la 17 decembrie 1872. Totul indică faptul că planul este o copie după planul lui Ignat Rizer de la 1860.”⁶¹ Dar vedem că în curgerea secolelor peste omenire și peste cerul Galațiului nostru noi trebuie să vedem mereu că se mai aud și acum plânsetele mamelor târgului nostru cel drag, femeile ale căror copii

vicleanul copil de casă îi pusese gând de petrecanie. Acesta cunoștea obiceiurile casei și a pândit momentul când Hagi Nicola a rămas singur în prăvălie. Împreună cu un tovarăș în ale plănuirii nelegiurii, sub pretextul cumpărării unor rame, s-au prefăcut că ceea ce caută ei se află sigur în odaia din spate unde se găsea și „casa de bani”. Amabil din fire, hagiul face greșeala să caute marfa potrivit. I-au luat gâtul la propriu, au deschis seiful și au fugit cu banii și aurul... Așa s-a stins unul din marii primari gălățeni! 27 august 1896. Nu mai puțin de două mii de gălățeni furioși așteptau pe peronul gării aducerea celor doi criminali prinși de procurori la Huși. Mulțimea furioasă era indignată de crima înfiorătoare ce avusese loc în centrul orașului Galați. Ca să evite revolta, polițiștii îi coboară pe criminali în Bariera Prutului, mai jos de Galați, preluându-i apoi cu trăsura, dar și aici trebuiseră să înfrunte ostilitatea câtorva sute de revoltați ce vroiau să-i judece ei însuși pe făptași după legea talionului. Astăzi numele lui Nicolae Hagi Nicola este unul uitat. Și asta cu toate că, așa cum sublinia prefectul anului 1896 chiar la catafalcul său, depus în biserica Sfântul Nicolae din Galați, a fost parte la realizarea tuturor marilor împliniri ale istoriei naționale ale secolului al XIX-lea: Revoluția de la 1848, Unirea Principatelor de la 1859, obținerea Independenței la 1877 și proclamarea țării ca regat în anul 1881. Chiar dacă astăzi nouă ni se par subânțelese, cuceririle istoriei noastre nu au fost niște daturi ineluctabile. Cea de-a doua soră a lui Hagi Nicola se va mărita cu un negustor focșănean de calibru, Dumitru Dancu. În cinstea acestuia o alee ce dădea în Ulița Mare îi va și purta numele, stradela Dancu. Amândoi părinții se vor stinge repede, lăsându-i pe cei trei copii să îi fie crescuți și educați „nemțește” de mătușa Maria Dascalof. O fată se va mărita cu un avocat din Brăila, băiatul, Dimitrie, va urma studiile de drept la Leipzig și va deveni magistrat supleant la Tribunalul Galați, iar Sofia Dancu se va mărita în ianuarie 1885 cu gălățeanul Panait Nica. Dota pe care o pune la bătaie este impresionantă, patru prăvălii moștenite pe Ulița Mare din Focșani și 70000 franci. Panait Nica ajunge în anul 1888 ajutor de primar la Galați, dar, din păcate, va muri la Paris în 1890 la numai 40 de ani. Sofia se va recăsători în anul 1895 pe când avea 35 de ani cu cel care avea să devină generalul Constantin Orezeanu, comandantul din Brăila al celei mai importante unități militare de artilerie din țară. De această dată dota ei va fi compusă din moșiile Gruianu și Valea lui Manolache din comuna Cișmelele, Galați, casa și cu locul ei din strada Domnească nr. 169, Galați și 12 000 lei numerar. În 1912, în calitate de moștenitoare a lui Hagi Nicola, îi va vinde și casa acestuia din str. Mare nr. 24 vestitului gălățean Iancu Corvissianu. – Apud Dan Nichita, *Destinul lui Nicolae Hagi Nicola, primar liberal peste Focșani și Galați*, în *Ziarul de Vrancea* din 22 ianuarie 2019.

⁶¹ Tudose Tatu, *Buricul târgului Galați de la 1821 la 1860* publicat în rev. *Dunărea de Jos*, nr. 133 și 134, 2013, p. 44.

treceau, de cele mai multe ori, în neființă pentru a mai ostoi ambiții neroade ale unor generali peltici și împleticiți la minte, acei oameni care sub strălucirea galoanelor de aur au umplut adeseori lumea de morți și de nesfârșite nenorociri, care nu s-au vindecat niciodată. Nu vom analiza aici din cauzele sau justetea unei poziții sau alta, ci vom spune că rușii ard Galații, într-un mod nemaivăzut până atunci⁶². Aici apare deja boierimea fanariotă săracă pe malul Bosforului, dar știutoare de carte, iar moșia din Tâtarca era a boierului grec Ianache Macri⁶³ prin

⁶² Galații fură arși de ruși în așa chip, încât numai după ruinele bisericii principale se mai putea cunoaște unde a fost orașul (Hurmuzakl, XII, p. 544, no. CCCCLXXVIII. Cf. *ibid.*, p. 553-4, no: CCCCLI; p. 563 și urm.; p. 625, no. DXX).

⁶³ Vreau să amintim aici că: „La debutul celei de a treia domnii, Mihai vodă Racoviță pune mare ban pe Dimitrie Macri (Ion Neculce, *op. cit.*, p. 654. Se pare că este cea mai veche prezentă a fam. Macri în Moldova), în locul căruia, după doar câteva luni, este numit cumnatul său, Darie Donici care semna pentru întâia oară în această nouă slujbă la 9 iunie 1616 (Aurel V. Sava, *Documente Orhei*, p. 172-174, nr. 180). În toamna acestui an, în urma uneltirilor lui Nicolae Mavrocordat, domn al Țării Românești, vizirul Gil-Ali a poruncit să fie ucis marele vornic al Țării de Jos, Lupu Costachi, „iar în locul lui au pus Mihai vodă, domnul Moldovii, pe Dariie Donici” (Ion Neculce, *op. cit.*, p. 656). Vezi Mihai-Bogdan Atanasiu, *Contribuții prosopografice: doi logofăți din familia Donici*, p. 76, în *Analele Univ. Al. I. Cuza, Iași*, Tom LIV-LV, secția Istorie, 2008-2009, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași. De urmărit și „*Lista tuturor boierilor Moldovei – Arhondologia Moldovei din anii 1857-1858*”, d-nul Mihai Răzvan Ungureanu pomenește la p. 131 de un oarecare Alecu: Macri, Alecu: „pentru servicii: sard(ar)”, 732/29.05.1853; „pentru servicii: căm(ina)r”, 1093/30.12.1854 (C/17) „pentru servicii: clucer”, la 1517/24.12.1855 (C/25) Ianachi: „după Petrachi: „pentru servicii: sard(ar)”, 1759/25.01.1856 (C/430) Macri, la Galați, Ianachi Macri fiind pomenit și în *Arhondologia Moldovei* de Constandin Sion. Istoricul Mihai Răzvan Ungureanu face precizarea că „Sursele Marii Arhondologii sunt în număr de trei. Ele se află în Arhivele Statului din Iași, în fondul Secretariatului de Stat al Moldovei, și sunt înregistrate sub cotele 344/1835-1855, 345/1835-1852 și 1742/1851-1856. Inventarul arhivistic al fondului le descrie sumar drept „Condici de ranguri boierești”, menționând în treacăt dimensiunile și organizarea alfabetică a cuprinsului (Secretariatul de Stat al Moldovei, 1832-1862. Inventar arhivistic, București, 1966, p.72, 303.). Din confruntarea cu listele de boieri ai Moldovei elaborate în aceeași vreme, inventariate la Arhivele Statului din Iași (*Condică pentru înaintările în cinuri făcute atât în vremuri vremelnicești rosănești ocărnuiri ce au fost de la 25 aprilie 1828 și până la 8 iulie 1834, cât și în urmă în domnie Pre înălțatului nostru domn Măria sa Mihail Grigoriu Sturza voievod* (ASI, Documente, XLVIII/4), *Vidomostiia boierilor – 1834* (ASI, Secretariatul de Stat, 169/1832-1850, f. 77 sqq.) aflate la Biblioteca Academiei Române (*Lista persoanelor alegătoare La fieșcare ținut al deputaților Obșteștii Obicinuitei Adunări din 1837, săptămvrie 15, B.A.R., Mss. rom. 8, doc. 6, f. 47-64*) sau „*Catagrafia tuturor moșiilor din principat și proprietarii lor, după extracturile Visteriei, din anul 1839*” (B.A.R., Mss. rom., doc. 23, f. 179-233), „*Lista boierilor ce au însușirile cuvenite pentru alegerrea deputatului sau pentru a fi aleși deputați; 1842 marie 15, Eși* (B.A.R., Mss. rom. 8, doc. 25, f. 235-260), *Carte de rangurile boierilor din Principatul Moldovei, hărăzite de Preaînțeleptul și Prealuminatul Grigore Al(exandru) Ghica voievod, domn al Țării Moldovei, 1851*” (B.A.R.,* Mss. rom. 5374), „*Lista tuturor boierilor Moldovei – Arhondologia Moldovei din anii 1857-1858*” (a caimacamului Nicolae Vogoridi) (B.A.R., Mss. rom. 4752) sau tipărite (*Lista rangurilor de boieri de obște în stare de acum (1835), după cercetarea făcută de Generalnica Obicinuita Adunare* (Iași, 1835; reproducă și în Gh. Platon,

anul 1880, iar asta prin moștenire. Furia voievodului Moldovei de la acea dată, Alexandru Moruzi, încă supărat de sfidarea continuă a așezămintelor juridice ale țării, se îndrepta contra negustorilor sudiți⁶⁴, atunci destul de numeroși, adică acei mici negustori, care vor fi ruinați aproape definitiv, ei deschizând tot aici, la Galați, un mic duel juridic, care va dura de altfel destul de mulți ani⁶⁵. Compania de comerț Dellazia își relua exportul început de grâu arnăut, din Moldova⁶⁶, iar în

Alex.-Florin Platon, *op.cit.*, anexa VIII, p. 157-165), *Izvod pentru rangurile boierilor cercetate de Gheneneralnica Obicinuită Adunare, încuviințate și întărite de Preaînălțatul domn* (Iași, 1835), *Boierii Moldovei după lista Secretariatului de Stat supt no. 2054*, publicată prin Buletinul Oficial (Iași, 1851), Boierii Moldovei cu rangurile lor, înscrise în actele Guvernului, precum în adausul Buletinului Oficial no. 6, 7, 8, și 9, s-au publicat în urmașea ofisului domnesc cu no. 47, adresat către Secretariatul de Stat, Iași, 1851). Datorită amănunțimii lor, cele trei documente sunt cu adevărat unice, depășind, prin bogăția detaliilor furnizate, arhondologiile oficiale din principatul vecin (*Arhondologia Țării Românești după noua legiure din 1837* (B.A.R., Mss. rom. 871), *Arhondologia Țării Românești după noua legiure din 1837asupra rangurilor*, B.A.R., Mss. rom. 872, 873, 874). Apreciindu-le desigur importanța lor genealogică, regretatul Alexandru V. Perietzeanu-Buzău le-a transcris și adnotat. Copii ale acestor însemnări mi-au parvenit prin amabilitatea domnului profesor univ. Ștefan S. Gorovei (*op. cit.*, p. 9 și 10).

⁶⁴ În cele două principate au fost deschise mai multe oficii consulare, care urmăreau evoluțiile relațiilor ruso-otomane, consulate care au avut un impact indirect asupra economiei locale, diplomații oferind protecție și statutul de sudiți afaceriștilor aflați în competiție cu breslele locale.

⁶⁵ Hurmuzaki, *Documente*, vol. XIX, p. 514.

⁶⁶ Pe acest Dellazia Nicolae Iorga îl cataloghează ca fiind austriac (negustor austriac), deși compania era grecească, N. Iorga, *Istoria românilor prin călătorii, II*, p. 249, 258. „Pe Dunăre, Compania Dellazia își reluase afacerile, și se exportase la Constantinopol, nu numai grâu de la noi, ci și din Galitia, Casa Maxim Curtovici, având o mare întreprindare la Liov: odată, la 1793, acești negustori încearcă a-și face un deposit la Galați (Hurmuzaki, XIX, p. 677). Dellazia însuși era uneori aici (Ibid., p. 679, no. 13/00CIII), și se gândia, față de opunerea Domnului, să facă totuși acest stabiliment, schițându-i și planul, de a se coborî pe plute și lemnul din Bucovina, de a concura la Galați comerțul cu pește, pe care unii ardeleni îl făceau și la Isaccea, la Ismail (Ibid., p. 685. Manzoli, agentul lui Dellazia, nu se folosi încă de îngăduința verbală a lui vodă; ibid., p. 687, no. Dwoocm; p. 697-8). Încă din luna lunie 1794 agentul din Moldova, Timoni, credea neapărată întemeierea unui nou consulat la Galați și din cauza bârsanilor cari petreceau cu turmele lor „câteva lutii din an” în vecinătatea orașului (Ibid., p. 706. *Un foc în Galați nu atinge magazinele austriece*; ibid, p. 720, no. DCXXIII. - Pentru Galați și pescării, ibid., p. 737). Dela 1783 înainte, de altfel, veniau prin Sulina corăbii de la Livorno, de la Fiume și treccau spre Galați (Ibid., p. 738). Dellazia facea afaceri cu Vodă-Moruzi, cedându-i unu din depozitele lui, și în ajunul căderii acestuia (Ibid., p. 802), dar cel dintâiu agent diplomatic din portul moldovenesc fu, în același an 1796, al Rusiei (ibid., p. 806, no. DCCXXXIX). Orașul era apărat cu îngrijire de hoții din Turcia (Ibid., p. 854). Și în afară de această campanie negustori isolați făceau pe Dunăre drumul între Viena și Galați, ca Grecul Panaioti Conducli în 1798 (*Doc. Callimachi*, I, p. 122, no. LXXIII).” - N. Iorga, *Istoria românilor prin călătorii, II*, p. 92. Văzut la începutul secolului XXIX de Wilkinson, Galații apar ca un orașel de 7.000 de locuitori așezați, și greci, și evrei, cu doi pârălabi, având un vast comerț în toate direcțiile (N. Iorga, *Istoria românilor prin călători, III*, p. 88). La 14 mai 1798 se făcea numirea oficială în portul Galați a consulului, dragomanul Pavel Renski, după cum raportează consulul pentru cele două principate I.I. Severin pe superiorul său V.S.Tamara. Într-un raport din data de 16 noiembrie 1796 se menționează faptul că reprezentanța consulară țaristă din Iași a numit

anul 1793 diferiții negustori care o alcătuiau încercau să facă și un mare depozit la Galați⁶⁷, împreună cu vechea casă Curtovich⁶⁸, din Lemberg. Ba chiar și negustorul grec Dellazia⁶⁹ care se tot gândea să aducă lemnul din Bucovina și care în trecut

la Galați un comisar, pentru apărarea intereselor negustorilor ruși și a stabilit o poștă regulată între Galați și Iași. În cuprinsul raportului se spune: „Negustorii ruși care vin în mare număr la Galați până acum neprimind decât un sprijin redus în caz de nevoie din partea Părcălabilor sau Ispravnicilor din această schelă, consulul general Domnul Severin intenționează să stabilească, prin decret după câte presupun, un funcționar cu titlul de comisar, care printr-o scrisoare a Principelui adresată numiților părcălabi va firecunoscut pentru a apăra comerțul rusesc, și va stabili în același timp o poștă rusească regulată între Galați și Iași, poștă care va veni și va pleca de două ori pe lună. În ceea ce privește supușii noștri mă voi servi ocazional, oricum fără autorizarea din partea Principelui, de secretarul Manzoli care se află la Galați, dar sunt informat că numitul Manzoli, rechemat de unchiul său Dellazia, va pleca în scurt timp la Viena.” (Hurmuzaki, 19, vol.1, Doc. DCXXXIX, pag 806). Înțelegem acum cine i-a facilitat lui Dallazia primele contracte comerciale în principatele dunărene. Așadar Iosif Manzuoli de Corrolari era nepotul negustorului Dellazia, un obișnuit al schelelor Galaților de foarte mulți ani, ambii erau, deși neoficial, investiți cu asemenea prerogative diplomatice încă din data de 16.11.1796, dacă nu chiar mai devreme.

⁶⁷ Hurmuzaki, XIX, p. 677.

⁶⁸ „Medicamentul Seidlitz-Pulver. Depositulu centralu de trimitere, Apoteca la „Storch” în Viena. Spre luare aminte. Pe fiecare scutulă de Seidlitz-Pulver d'alu meu și pe fiecare din hârtiele ce învelesc dosă este oficialminte imprimată a mea marcă de precauțiune. Prețulu unei scatule orig. sigilate e 1 fl. 25 cr. Îndrumare în tote limbele. Acestu pulbere ocupă fără îndoială antaiulu rangu între tote medicamintele până acū cunoscute de casă, prin acțiunea lui extraordinară, dovedită în tare multe cazuri; precum multe mii de scrisori de recunoștință ce le avemu din toate părțile a marei împărății adevărescu că s'au folositu contra încuierii, nemistuirei și a opărire, mai departe contra gârciloru, boalei de rărunchi, de nervi, palpitării inimei, durerii nervoase de capu, congestiunei de sânge afecțiuniloru artritice a membriloru, în fine contra înclinațiunei spre isteria, ipocondria, a greții și a. și a efectulu de vindecare durabilă. Se află deposite în Bucuresci: la I. Martinovici, la P. Ovesa; în Botoșianii la I. Schmelz, apotec; în Galați: la apotecarii M. Curtovich și I. A. Cikersky, la apoteca din curte.” – ziarul „Albina”, Anulu IV - nr. 50, Viena, duminică 18 / 30 maiu, 1869.

⁶⁹ Iată că „se ivesc fel de fel de companii de negoț. Încă din 1768 una, întemeiată pentru negoțul în Orient, trimete un negustor, pe Nikolaus Ernst Kleemann, ca să meargă la Chilia spre a vedea dacă nu se pot înnoia pe acolo legături și cu raiaua turcească și cu țerile noastre. Agentul a făcut cu acest prilej o dare de samă foarte întinsă și a tipărit-o la Lipsea, în anul 1773, sup textul *Reisen von Wien über Belgrad bis Kilianova* (Sieh den Gheron Netta, *Die Handelsbeziehungen zwischen Leipzig, u. Ost -u. Südosteuropa*, Zürich 1920. Vezi și *Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale*, an. 1921, p. 40 și urm.). Că s-a tipărit cartea acolo e foarte explicabil. Pe vremea aceea bălciul din Lipsea avea o foarte mare importanță, deși concurat de bălciul silezian din Breslau, al Prusiei, și chiar de Viena: Orientul întreg primea marfă din Lipsea. Mai târziu, pe la 1784, Kleemann a venit în părțile noastre, ca reprezentant al casei vieneze Bienenfeld, încercând și un negoț cu Iașii; el e întovărașit atunci de un german, Maader, și de un supus italian al împăratulu. Mai târziu a rezidat chiar la Galați, ca reprezentant al societății Willeshofen din Viena, pentru comerțul în Orient.” În 1784 la Galați stătea un reprezentant al casei austriace Dellazia și Brighenti. – Nicolae Iorga, *Istoria românilor prin călători/Călători ocazionali înaintea războiului ruso-austriac pentru împărțirea Turciei*. Analizând evenimentele istoricul Tudose Tatu spune că „Pe la 17 iunie a anului 1794 Jean Timoni, consulul chezaro-crăiesc de la Iași expediază

fie spus a fost mereu dorit, dar cu plutele, pentru că era un lemn verificat, de foarte bună calitate și era tot mai cerut pe măsura folosirii lui de constructorii din Istanbul pentru calele corăbiilor și pentru catarge, de a înlocui pe cumpărătorii de pește ardeleni din Galați⁷⁰.

O agenție de comerț și transport grecească, dar având și acționari austrieci, era evident în vizorul domnitorului. „La un an după încheierea păcii cu Rusia, în ianuarie 1793, o cantitate mare de grâne, luate cu poruncă de la ȣerani, se îndrepta spre Galați, unde așteptau capanlâii, pentru Constantinopol⁷¹. Îndată după aceasta, un nou domn muntean cerea de la țară 10.000 de chile de Brăila⁷² grâu și alte 30.000 chile de secară, făcând și statistica generală a depositelor aflătoare⁷³, cea ce se ceru cu cea mai mare asprime, câteva luni mai pe urmă doi din boierii mari

superiorilor săi un Proiect privind înființarea unui Vice-Consulat la Galați cât și câteva observații privind vama. Iată acest proiect diplomatic în extenso. Comerțul practicat de supușii Chezar-Crăiești pe Dunăre ce se desfășoară la schela Galați, schelă care este și va deveni un antrepozit considerabil între acest ȣarm și Marea Neagră, meritând din plin o anume atenție specială, agentul consular crede că este de datoria sa de a sublinia că înființarea unui Vice-Consulat ori a unei reprezentanțe sub orice altă denumire la Galați, nu ar putea decât să fie avantajoasă pentru prosperitatea comerțului. Solicitățile verbale care i-au fost prezentate numitului agent consular de Domnul Dellazia etc referitor la acest subiect, cât și experiența locală de mai mult de un an, oferă următoarele motive de reținut...”- Tudose Tatu, *Primele consulate străine la Galați, spionaj, politică, comerț și matrapazlăcuri imperiale*, revista *Dunărea de Jos*, Iulie-August-Septembrie, Nr.113-114-115 Galați, p. 28.

⁷⁰ Vezi și Dumitru Furnică, *Din istoria comerțului la români, mai ales băcănia. Documente inedite 1593-1855*, Buc., Socec, 1908; Dumitru Limona, *Negustorii „greci” și arhivele lor comerciale*, Editura Universității Al. I. Cuza, Iași, 2016. Sultanul Soliman Magnificul dă diferite firmame în 1559, 1563 și 1566, prin care obligă domnitorul român să construiască nave pentru flota otomană. În timpul domniei lui Mihai Șuțu (1793-1795) în Moldova, marele vizir îi cere printr-o scrisoare 200.000 bucăți de cherestea pentru Arsenalul Amiralității din Constantinople. Marfa trebuia adusă cu plutele la Galați și de aici încărcată pe vapoare. Consulul austriac Markelius, în nota sa către cancelarul Thugut din 26 decembrie 1793, relatează că s-ar putea lua de aici (adică din Moldova) o cantitate considerabilă de lemn pentru construcția vaselor, lemn care poate fi coborât pe Bistrița și Siret până la Galați și de aici încărcat pe corăbii.

⁷¹ Hurmuzaki, *Documente*, XIX, p. 631, no. Dxxvii; p. 677.

⁷² Măsură de capacitate pentru cereale, de origine turcească, folosită până la jumătatea sec. XIX, de importanță variabilă după regiuni (chilă de Stambul = 22 banițe sau 440 ocale; chilă de Salonic = 3,75 ori cea dinainte; chilă de Brăila = 8 banițe sau 3,963 hl; chilă de Galați sau de Moldova = 2 mierțe sau 20 banițe, adică 4,16 hl; chilă de Basarabia = 4,57 hl). Tc. kile, din ngr. κοῖλον (Roesler 596; Șeineanu, II, 110; Meyer 224; Lokotsch 1174a); cf. alb. kilë. – Der. (înv.) chiligiu, s. m. (hamal). – Dex.- chilă f., pl. e (turc. kile, pop. kilo, d. mgr. kílón, vgr. kílón, cavitare; ung. sírb. kila). O veche măsură de capacitate p. cereale (în Munt. avea 10 banițe mari sau 20 mici sau 400 de ocale; în Mold. avea 2 merțe sau 20 de demerlii (banițe) sau 240 de ocale. Chila de 20 de banițe se obișnuia în Munt. încă înainte de 1600).sursa: Scriban (1939); Veche măsură de capacitate, întrebuințată mai ales pentru cereale, a cărei valoare era de aproximativ 500 kg.

⁷³ Ibid., p. 635, no. DXXXI. Cereri de lemne pentru cetăți; ibid., no. Dxxxii; p. 637, no. DXXXIII.- Se fac magazii la Silistra și Rusciuc, ibid., p. 639, 642, no. DXXXVII; p. 643, no. DXXXVIII.

căpătând această misiune”⁷⁴. În acest timp și voievodul moldav Alexandru Moruzi tot încerca să capete restul cererilor, până la cele 80.000 de chile, deabia cerute de turcii din Istanbul, de la Agenția Dellazia, la una grecească, dar care avea în acel moment cam patrusprezece vase pe Dunăre⁷⁵, un număr mare la timpul acela. Se și vorbea de o înțelegere secretă, una prin care domnul țării, Alexandru Moruzi vodă, ar fi căpătat și multe grâne tocmai din Polonia, vânzând și sare cu două parale oca⁷⁶. Compania încercă același lucru și din Ardeal, oferindu-se chiar plata în bani încă de la contractare⁷⁷, se pare cu oarecare succes. Trebuie încă de acum să mai specificăm că primele bresle cunoscute apar în Moldova⁷⁸ în a doua jumătate a sec. al XVI-lea (Suceava, Frăția zugravilor, 1570⁷⁹, așa după cum rezultă dintr-o însemnare de pe tetraevangheliarul de la Mitropolia din Suceava aflat în arhive) și în următorul secol. Și sunt însă încă de urmărit atent și numeroasele conflicte privind proprietățile mănăstirești aflate prin zonă, cum ar fi o foarte interesantă

⁷⁴ Hurmuzaki, *Documente*, XIX, p. 710.

⁷⁵ Ibid., p. 713, no. DCXV. Într-o scrisoare Jean Timoni, expediată din Iași lui Herbert-Rathkeal, ambasadorul imperial la Înalta Poartă. Purtând data de 16 noiembrie 1796, în else menționează faptul că reprezentanța consulară țaristă din Iași a numit la Galați un comisar pentru apărarea intereselor negustorilor ruși și a stabilit o poștă regulată între Galați și Iași. Se intenționau contramăsuri. Iată cuprinsul raportului. Negustorii ruși, care tot vin în mare număr la Galați, până acum neprimind decât un sprijin redus în caz de nevoie din partea Părcălabilor sau Ispravnicilor din această schelă, consulul general Domnul Severin intenționează să stabilească, prin decret după câte presupun, un funcționar cu titlul de comisar, care printr-o scrisoare a Principelui adresată numiților părcălabi va fi recunoscut pentru a apăra comerțul rusec, și va stabili în același timp o poștă rusească regulată între Galați și Iași, poștă care va veni și va pleca de două ori pe lună. În ceea ce privește supușii noștri mă voi servi ocazional, oricum fără nici o autorizare din partea Principelui, de secretarul Manzoli, care se află la Galați, dar sunt informat că numitul Manzoli e chemat de unchiul său Dellazia va pleca în scurt timp la Viena (Hurmuzaki, serie nouă, *Rapoarte consulare ruse*, doc 247, pag. 379.).

⁷⁶ Ibid., p. 715

⁷⁷ Ibid., p. 718-9, no. Dcxxi; p. 722-3, no. DCXXVII; p. 727, no. xcxxxtII. Și cerere de lemne, ibid. pentru foamete, ibid., p. 734, no. DcxuIII.

⁷⁸ *Suceava. File de istorie*, vol. I, p. 208, nr. 81; Eugen Pavelescu, *Economia breslelor în Moldova*, Buc., 1939, Fundația Carol, p. 64, 84-106; N. Grigoraș, *Instituții feudale din Moldova*, editura Acad. RSR, Buc., 1971 p. 388-390.

⁷⁹ În Moldova medievală una dintre primele frății timpurii cunoscute este „Frăția zugravilor” din Suceava din anul 1570, organizată, probabil, pe lângă mitropolie, ca și cea a blănarilor și cojocarilor din 1591 (Pavel Cocârlă. *Târgurile sau orașele Moldovei în epoca feudală (sec. XV-XVIII)*. – Chișinău, 1991, p. 74). Activitatea breslelor de meșteșugari în societatea medievală a fost condiționată de existența unui catastih (statut), care în Țara Moldovei era confirmat atât de puterea laică, cât și de cea bisericească. Aprobarea statutului de către puterea laică se făcea în scopul stabilirii impozitelor care urmau să fie plătite în vistieria statului, iar confirmarea de către puterea ecleziastică era necesară pentru a asigura păstrarea și respectarea normelor creștine în cadrul breslei, educarea tinerei generații de meșteșugari în spiritul creștinismului (Pavel Cocârlă, Rodica Țugulschi, *Breasla ciubotarilor din Bender (1816)*. – În: *In memoriam professoris. Mihail Muntean. Studii de istorie modernă*, Chișinău, 2003, p. 58).

„Correspondență între tribunal județului Tecuci și „Logofetia pricinilor bisericești”⁸⁰ cu privire la hotărnicia moșiei Tecuciu a domniei sale Prapoțiu Emanoil prin sardarul Teodor Palade⁸¹, din anul 1836. Iar în anul 1843 se desfășura procesul dintre Casa Școalelor reclamant și epitropia caselor vornicului Ion Costache, pentru două locuri pe malul Bârladului în județul Tecuci⁸².

Primul plan al Grădinei Publice din Galați, facut de arhitectul comunei (poliției), Ignat Rizer în 02 august 1860. „Jurnal, Anul 1860, luna martie 16. După comisionul făcut în anul trecut, prin neguțătorul Ioan Bomba, aducându -să acum la Municipalitate un număr de 400 arbori pentru trebuința Grădinii Publice din acest oraș și care după încredințarea dumealui Bomba, prin hârtia din 9 a curenteii luni, văzându-să că costează suma de 9 (nouă) galbeni și 25 douazeci și cinci lei, cu transportul lor de la Tulcea, subscrișii membri regulează pe onorați, ca să răspundă din casa Municipalității suma arătată și arborii luandu-să să-i răsădească în grădină...” –Ion Cașu, Facebook. Grădina Publică din Galați a fost înființată de pârcălabul Iorga Ghica în anul 1864, iar acesta acesta a plantat pentru început 3500 de pomi. În 1869 a fost realizat gardul care împrejmuiește și astăzi grădina. În timpul administrației lui Alecu Moruzi, grădina a fost mărită în suprafață, s-au plantat brazi și s-a construit o seră de flori.

⁸⁰ <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Logofetia-Pricinilor-Bisericesti.-1831-1840.-Inv.-2812.PDF>, poz. nr. 148/1836 și 120/1837.

⁸¹ Familia Paladi, greci din Tesalonic, erau veniți în spațiul românesc în prima jumătate a secolului al XVII-lea 23, ajunși printre cei mai credincioși dintre boierii lui Vasile vodă Lupu (Petronel Zahariuc, *Țara Moldovei în vremea lui Gheorghe Ștefan voievod (1653-1658)*, Iași, 2003, p. 358). La 13 mai 1677, preotul Gavril, împreună cu soția sa, Irina, dăruiesc două părți de moșie din satul Șuseni lui Enachie, fiul lui Toader Palade, fost vistiernic.

⁸² <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Felurite-Pricini.-1828-1929.-Inv.-1369.PDF>, poz. 36

În același an 1843 exista și o dispută referitoare la moșia covurluiană Brateșul, aceea aflată încă în proprietatea Mitropoliei Iașilor, loc dat cu plată de bezman lui Constantin Ventura pentru zalhana⁸³. Tot de aici avem și o altă dovadă, desigur istorică, a peripețiilor funciare intitulată „Correspondență din 1837 privind hotărnicia moșiei Nătăzești cu moșia mănăstirii Sfântul Ioan din Focșani”. Se știe că serviciul de carantine existent sau înființat la Dunăre a apărut după Pacea de la Adrianopol și că acesta a fost tratat cu mult mai amănunțit în Regulamentele Organice.

Exista, după cum scrie J.A. Vaillant în cartea *„La Roumanie ou Histoire, Langue, Littérature Orographie, Statistique des peuples de la langues d'ore, ardialiens, vallaques e moldaves, résumé sour le nom de Romaines”*, vol. II, Arthus Bertrand, Paris, 1844, p. 76 (Raluca Tomi, *Călători străini*, IV, p. 401), peste tot un cordon sanitar și trupe de pază pentru „serviciu carantinelor al vămilor și al ordinii interioare”.

Iar aici la Galați carantina, mai mult decât necesară, dacă ne gândim numai la câte epidemii devastatoare de holeră au fost, era una de clasa întâi. Adică paza a 120 de familii era asigurată de patru oameni înarmați și doi luntrași⁸⁴. Personalul de gardă asculta de un caporal sau de un soldat, iar pichetele din toată Moldova aveau câte doi călăreți și doi infanteriști, fiind 15 astfel de pichete în toată Moldova. Din luna martie a anului 1844 se păstrează în mod fericit corespondența putată între Ministerul de interne din Moldova, Direcția carantinelor din orașul Galați etc., precum și „Generaliceasca Inspectorie a Carantinelor de pe linia Dunării”, din amândouă Principatele⁸⁵.

⁸³ Idem, poz. 39.

⁸⁴ Avem o descriere din 1853 a unui astfel de post de control: „De-a lungul râului, pe jumătate inundate, vedem căsuțe de scânduri sau din trunchiuri de copaci ridicate pe piloni de doi metri deasupra solului. În jurul acestora se află o galerie protejată, împotriva ploii și soarelui, de un acoperiș. În acest soi de balcon, o santinelă, îmbrăcată în cămașă albă vara sau de pânză groasă iarna, veghează neîncetat asupra râului.” – T. Lefebvre, *op. cit.*, p. 177 (*Călători străini*, VI, p. 253).

⁸⁵ <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Felurite-Pricini.-1828-1929.-Inv.-1369.PDF>, poz. 41.

Prin intermediul preotului bănăţean, Emanoil Micu, colecţionarul Urechia a procurat multă carte românească din Transilvania, unele constituind rarităţi şi pentru vremea aceea, astăzi în patrimoniul BVAU din Galaţi. Cea mai veche carte românească cu dată certă este *Pravila de la Govora* (1640), prima operă juridică adaptată condiţiilor sociale şi politice mai ales locale, (dar există şi un *Evangheliar slavonesc*, 1552, fără pagină de titlu, publicat la Belgrad, important pentru că a folosit tipăritura utilizată de Macarie, după opinia fostului bibliotecar şi eruditului prof. de istorie şi cercetător Paul Păltănea).

Şi este desigur de luat în seamă, în legătură cu un interesant comerţ cu ţara Ardealului, apariţia unor asocieri comerciale, dar şi confesionale destul de prezente pe piaţă, cum poate şi faptul deloc întâmplător că este notată prezenţa chiar şi „în Lista frăţiei Sfântului Ioan (Iohannes-Bruderschaft)”⁸⁶, cea a cizmarilor din oraşul Sibiu, care se întâlneşte încă de la anul 1448 şi „un Toma din

⁸⁶ Vezi Radu Manolescu, „Cultura orăşenească în Moldova în a doua jumătate a secolului al XV-lea”, p. 49-50; Mircea D. Matei, *Studii de istorie orăşenească medievală (Moldova, secolele XIV-XVI)*, p. 85-86; Grigoraş, *Instituţii*, p. 388-390; Constantin C. Giurăscu, *Târguri sau oraşe şi cetăţi moldovene din secolul al X-lea până la mijlocul secolului al XVI-lea*, Ed. Academiei R.S.R., Buc., 1967, p. 115-117.

Baia Moldovei” și un „Mathes vom Ardesch”, care ar părea că este societatea Argeșul (Franz Zimmermann, în *Archiv fur siebenbürgische Landeskunde*, XVI, p. 359: „Thomes auss der Molde”; p. 367: „Mathes vom Ardasch”; p. 370), un „Czyrues von Ardisch”, un „Lorentz von dem Ardesch”.

Mai sunt și doi din „Bassna” (ibid., p. 371-2) în secolul al XVI-lea un Iacob Muldner din Sibiu (ibid., p. 387), un Nicolaus Moldner (ibid., p. 390), un Servatius Moldner (ibid., p. 397), un Valten Moldner sau Midtner (ibid., p. 398). Statutul din anul 1580 nu mai îngăduie să se meargă pentru învățătură sau pentru un câștig, „es say auff Wungeren oder ihn der Moldau, auch ihn Zekelland und ihn Bleschland”: cine vrea să învețe ungurește, să meargă doar la Turda, Dej, „Naymarck”, Odorheiu⁸⁷ („Aderhel”; ibid, p. 407-8)⁸⁸. Chiar și cetitorul cel mai avizat și poate chiar un analist profund al timpurilor este rugat să-și mai amintească, aproape mereu la lectură, de numele marilor boieri din sudul Moldovei, personalitățile mari, care au știut mereu, cu dibăcie, ca să miște subsolurile politice și ne-au lăsat în această zonă multe nume destul de sonore sau chiar unele școli bune de comportament și de educație, care chiar le-au și mai consolidat pozițiile politice⁸⁹. Pe 17 noiembrie 1844 și spătarul Mihalache

⁸⁷ Într-un document din 1301 este amintită existența aici a unui castru regal, Castram Vduord, denumirea Vduord indică faptul că executorul secuilor își avea aici sediul. Se presupune că localitatea a fost oraș liber înainte de secolul al XIV-lea. În anul 1357 aici s-a ținut chiar prima dietă (adunare reprezentativă) a secuilor. Cetatea (castelul) din oraș a fost edificată în anul 1492 cu folosirea materialelor de construcție ale unei mănăstiri. Iar Ioan Sigismund, principele maghiar al Transilvaniei, a luat în stăpânire cetatea după ce a câștigat o bătălie contra secuilor. Între anii 1562 și 1565 Principatul Transilvaniei a finanțat construirea noului castel Székelytámadt (textual, „a atacat secuii”), ceea ce a fost interpretat ca o umilință adusă secuilor înfrânți în bătălia cu trupele maghiare princiare. Secuii au distrus acest castel în anul 1599, când au luptat alături de voievodul Țării Românești Mihai Viteazul, și principe al Transilvaniei în 1600. Reconstruirea lui a fost ordonată numai după anul 1621 de noul principe Gabriel Bethlen. În 1616 pașa Ali a ars castelul din temelii, iar în 1704 generalul austriac Tiege l-a jefuit. În cele din urmă castelul a fost demolat parțial de secuii, la ordinul lui Lőrinc Pekry, care l-a recucerit. De atunci se numește Csonkavár („castelul trunchiat”) și a dăinuit până în zilele noastre. În 1558 regina Isabella a acordat Odorheului (atestat ca târg din 1485) statutul de oraș liber, cu drept de folosire a sigiliului și stemei, era scutit de orice alte obligații, cu excepția plății tributului datorat otomanilor.

⁸⁸ Nicolae Iorga, *Cizmari români în tovărășia săsească din Ardeal*, în *Revista Istorică*, Anul al XXI-lea, n-le 10-12. Octombrie-Decembrie 1935, p. 324.

⁸⁹ Ținutul Putna apare menționat pentru prima oară într-un document din 30 aprilie 1555 (V. Lungu, *Ținuturile Moldovei până la 1711 și administrarea lor*, extras din „Cercetări istorice”, revistă de istorie românească, vol. XVII, 1943, scos de Institutul de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din Iași, p. 23). În cea de-a domnie a lui Constantin-vodă Mavrocordat (1741-1743) ținutul Putna, ca și celelalte din Țara Moldovei, a fost împărțit în ocoale. Ținutul Putna era format din următoarele 9 ocoale:

1. Ocolul Polocinului era situat în stânga Siretului, în cea mai mare parte pe teritoriul de astăzi al județului Bacău.

Cantacuzino⁹⁰ se afla în plin proces cu răzeșii de pe moșiile Sinești⁹¹, Umbrărești și cu schitul Dumbrăvița⁹², pentru o nouă împresurare de hotar⁹³. Iar în anul 1845

2. Ocolul Răcăciunului era pe dreapta Siretului, între localitățile Răcăciuni (județul Bacău) și Adjud (județul Vrancea).

3. La sud de ocolul Răcăciuni, și tot în dreapta râului Siret, între Urechești și Mărășești se întindea Ocolul Luncii.

4. Ocolul Zăbrăuțului era la vest și paralel cu Ocolul Luncii. Cuprindea satele de la izvorul pâraului Zăbrăuți și până la Satu-Nou, în sudul orașului Panciu.

5. Ocolul Sușiții era cel mai mic ocol, format doar din 5 sate, care se aflau între Soveja și Răcoasa.

6. Cel mai mare ocol, ca suprafață, era Ocolul Vrancii. El îngloba toată zona muntoasă a ținutului, între localitățile Negrilești și Nereju.

7. Ocolul Gîrlelor se întindea de la nord-vest spre sud-est, între satul Irești și râul Siret.

8. La sud de Ocolul Gîrlelor, de la Șindrilari și până la Odobești, pe partea stîngă a râului Milcov, era Ocolul Milcovului ele Sus.

9. Ocolul Milcovului de Gios era format dintr-un mic teritoriu având în centrul orașul Focșani, reședința ținutului Putna. Aceste informații sunt luate din *Condica liuzilor* din anul 1803, publicată de Theodor Codrescu în 1886. Între anii 1774 și 1803, la o dată pe care încă nu o putem preciza, Ocolul Polocinului a trecut de la ținutul Putna la ținutul Tecuci, iar Ocolul Ghilieștilor a trecut de la ținutul Tecuci la ținutul Putna. În aceeași perioadă ocoalele Luncii, Gîrlelor și Milcovului ele Gios și-au schimbat ușor forma, prin trecerea unor sate de la un ocol la altul. Între anii 1803 și 1816 se observă o mică modificare la limita dintre ocoalele Luncii și Răcăciuni. Cândva, între 1803 și 1816, satele Borcioaia și Urichești au trecut de la Ocolul Luncii la Ocolul Răcăciuni. În anul 1835 ținutul Putna era format numai din 5 ocoale: Răcăciuni, Zăbrăuți, Vrancei, Gîrlele și Biliștei (Adrian Macovei, *Organizarea administrativ-teritorială a Moldovei între anii 1832 și 1862* (I), în *Anuarul Institutului de istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași*, XIX, 1982, p. 363 și vol. XXIII, partea I, Iași, 1986, p. 188-190). Satele celor 4 ocoale care au fost desființate între anii 1816 și 1835 (adică ocoalele Luncii, Sușiții de Sus și Milcovul de Jos) au intrat în componența ocoalelor vecine.

⁹⁰ Studiile asupra datelor istorice confirmă că arhitectul clădirii din strada Lăpușneanu din Iași a fost inginerul hotarnic Ioseph Bayardi, cel care a întocmit și planul orașului Iași. Clădirea, ridicată între anii 1806-1808 într-o cuprinzătoare grădină, avea vecini: la răsărit locul bisericii Mitocul Maicilor, la nord cimitirul Bisericii Banu, la sud acareturile Consulatului Rosienesc, iar la vest Ulița Sârbească, fosta denumire a străzii Lăpușneanu în fagașul căreia s-a și găsit după îndreptarea și lărgirea acesteia. Primul stăpân al casei a fost Costache Catargiu, mare logofăt pe vremea domnitorului Ioniță Sturza. De la acesta, impozantul edificiu a trecut la hatmanul Constantin Palade, care însă nu l-a stăpânit mult timp. În octombrie 1831, palatul a fost scos la vânzare și, în primăvara anului următor, când a fost cumpărat de spătarul Mihalache Cantacuzino-Pășcanu cu 120.000 lei. Casa din strada Lăpușneanu a avut, ulterior, o tradiție unionistă, spătarul Mihalache Cantacuzino fiind un fervent luptător al acestei idei. La decesul lui Mihalache, în anul 1857, clădirea a fost moștenită de soția acestuia, Maria, fostă Ghica. Palatul de pe Lăpușneanu a rămas mai mult pustiu după decesul lui Mihalache Cantacuzino, spătăreasa preferând să locuiască la moșia de la Ceplența. Familia Cantacuzino are o origine celebră, a căror strămoș a fost împăratul de la Constantinople Ioan Cantacuzen, care a trăit între 1295 și 1383 și care a domnit de la 1347 până la 1358, despre care se spune că s-ar trage dintre vechii eroi ai Greciei antice. Ioan l-a avut coimperator pe fiul său Matei între anii 1355-1357. După alte cinci generații, între anii 1515 și 1578 încă trăia la Constantinople, Mihai Cantacuzino, care trecuse la islamism devenind Șaintanoglu și avusese șase copii din care trei băieți, între care Dimitrios, din care s-a tras fostul

tribunalul din Iași chiar îi dădea însă ca un drept proprietarului moșiei Cotrosu⁹⁴, un gest logic, posibilitatea ca să ia apă de pe moșia Cuca, a Mănăstirii Mavromolu,

domnitor al Moldovei Dumitrașcu Vodă Cantacuzino, care a domnit în două rânduri (1674-1675 și 1684-1686) și Andronic Cantacuzino, cel care a fost mare vistiernic al Moldovei între anii 1553 și 1601. Andronic forțat și el să devină musulman a refuzat și a fost ucis de turci, astfel fii săi Constantin și Iordache s-au retras definitiv în principatele românești formând cele două mari ramuri cunoscute ale cantacuzinilor munteni din Constantin și moldoveni din Iordache. Ramura moldoveană Iardache s-a despărțit și ea în două subramuri și anume una numită Deleanu și cealaltă Pașcanu. Ramura muntenească a cantacuzinilor a mai dat doi domnitori cantacuzini și anume: Ștefan care a domnit între 1714-1716 și Șerban între 1678 și 1688.

⁹¹ În 1845 se consemna arendarea pe cinci ani, de la 23 aprilie 1846, a părților din moșia Șerbeștii sau Troianu, ținutul Covurlui. Tot în fertila luncă a Siretului tribunalul socotea rămășița câștigurilor ce urmează a da hatmanul Alecu Aslan pentru moșia Sinești (<http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Felurite-Pricini.-1828-1929.-Inv.-1369.PDF>, p. 10-11).

⁹² Mănăstirea Dumbrăvița a fost ctitorită de către căpitanul Ștefan (Ștefu) și monahul Tofan (Teofan) spre jumătatea sec. XVII, pe una din ocinile sale din Dumbrăvița, pentru care primise hrisov domnesc de la Vasile Lupu în 1639, aceasta se găsea amplasată între Putna și Siret, în aval de izvorul pârâului Dimaciu, pe malul drept al Siretului. Catagrafia din anul 1809 consemnează existența Mănăstirii Dumbrăvița, cu biserica „Sf. Ilie”, închinată Mitropoliei, așa cum o confirmă o altă Catagrafie de la 1831 când stăpânea 2 imașuri, unul în Dimaciu, altul la Răstoaca, 2 pogoane de vie la Odobești, 26 fâlcii de pădure, o moară cu două pietre și o puiă. Dintr-o scrisoare a creștinilor din Dimaciu și Dumbrăvița din anul 1850, către Casa Bisericii, constatăm că așezământul practic nu mai funcționa, doar lăcașul de cult era folosit ca biserică de mir: „Sfânta Biserică ce o avem pe moșia aceasta este foarte veche de peste 60 ani și fiindcă este făcută din bârne și temelia iarpsi din lemn și căptușala cu scânduri și s-au strâmbat în toate părțile și de ploi curge pi de-asupra și în toate părțile, s-o putrezit lemnăria într-însa. Pentru care nu mai este chip a să sluji într-însa și o clopotniță ci să găsește în patru furci putrezi iarși să găsești strâmbă și nici să poate a să sui dascălul într-însa și a trage clopotul.”

⁹³ <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Felurite-Pricini.-1828-1929.-Inv.-1369.PDF>, poz. 50. Moșia din Sinești avea să fie cumpărată de hatmanul Alecu Aslan.

⁹⁴ În legătură cu această moșie reamintim că gălățeanul Vasile Corpacu, ascendenta cunoscut al Vasileștilor, devenea posesorul unei însemnate averi, prin anul 1789, în urma asasinării unor turci. Despre această întâmplare, ca și despre familia Vasileștilor din Moldova, Constandin Sion scria că erau neam de „greci, bulgari, sârbi, și mulți și din moldoveni, carii din prostime s-au rădăcat, ca să-și piardă obârșia neamului de unde au ieșit, rușinându-se cu adevăratele porecle, s-au poreclit înșiși de pe numele părinților. De mai înainte, din moldoveni, știu că se ghidușe Vasilindu-se, numai un serdar Constantin, care la Mihai vodă Sturza s-ar fi făcut spatar și frate-său, jicnicerul Coste de la Galați, feciorul uni Vasile Ciorpacu, vornicu Mihalache de la Râpi, cărora rămânându-le mulți bani de la niște turci ce găzduiau la tatăl lor, pe care în Războiul Ruso-Austriac cu turcii la anul 17892, i-au ucis ei, gazdele, și fiind ei oameni cu minte, și-au cumpărat multe binale și vii în Galați și moșii două, Cotrosu și Chirafteții; și Costea, fiind mai mare, la domnul Alexandru Moruzi s-au și boierit și, știind și grecește și franțuzește, s-au poreclit cu grecii Vasiliu...” (Constandin Sion, *Arhondologia Moldovei*, Iași, 1892, p. 56-57). Paraschiv Vasiliu a fost legat de pământ, ocupându-se de exploatarea moșiilor. Avea rangul de serdar, dobândit înainte de 2 decembrie 1841. În acest an (1841) serdarul Vasiliu era arendaș al moșiei Șerbănești (actualmente

pedinte de Mitropolia Moldovei (idem, poz. 63). La data de 13 septembrie 1848 tocmai se întocmea un dosar pentru rășluirea moșiei Brateșul, cea din județul Covurlui, ținută până atunci doar în posesia boierului Nicolae Privileghia⁹⁵, de la Departamentul averilor bisericești, de către mănăstirea Sfântul Spiridon, un

inclus în comuna Liești), calitate în care reclamă că locuitorii satului refuză să-i plătească „dijma vinului” (Societatea Județeană a Arhivelor Statului-Galați, Fond Parchetul Judecătoriei Tecuci, dosar nr. 19/1841, f. 97). La 6 iulie 1879 a cumpărat moșia Pechea, pe care o pune garanție, la 6 octombrie 1888, pentru împrumutul de 4.000 de napoleoni pe care-l ia de la bancherul din Galați August Dall’Orso (Societatea Județeană a Arhivelor Statului-Galați, Fond Tribunalul Covurlui, secț. I, Acte autentice, 1888, octombrie, nr. 1325). O primă ctitorie a lui Paraschiv Vasiliu a fost ridicarea unui spital în localitatea Pechea, din județul Galați, în anul 1892. Această unitate medicală, care se numea „Spitalul județean Paraschiv și Maria Vasili”, un spital clădit în sistem pavilionar, cu 4 corpuri de clădiri (Prefectura județului Covurlui, Expunerea situațiunei jud. Covurlui, pe anul 1907, Galați, 1907, p. 60-61). În anul 1907 se fac lucrări de reparații și dotare la spitalul respectiv, pe cheltuiala ctitorilor, între care: înființarea unei băi sistematice, realizarea altei fântâni, completarea și repararea instrumentelor chirurgicale, după cum scria în raportul său, medicul N. Tăkeanu (Prefectura județului Covurlui, *Expunerea situațiunei jud. Covurlui, pe anul 1907...*, p. 59-60). În vederea aplicării Legii Clerului Mirean și Seminariilor, care urma să intre în vigoare la 1 aprilie 1894, protoiereul județului Covurlui, Ștefan Vârgolici, înainta, la 25 octombrie 1893, un raport Episcopului Partenie Clinceni al Dunării de Jos, prin care arăta că deoarece marele proprietar Paraschiv Vasiliu a construit o biserică nouă în Smârdan, comuna Tulucești, cu hramurile „Pogorârea Sfântului Spirit (sic) și Cuvioasa Parascheva”, urmează să se dezlipească numitul cătun Smârdan de la parohia Filești, iar cătunul Cișmelele să se dezlipească de la parohia Odaia Manolache și să formeze o nouă parohie, având drept biserică parohială ctitoria amintită mai sus (Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Fond Dosare generale, dosar nr. 1884/1893, f. 81v). Același protoiereu, la 3 mai 1895 comunica Episcopului Dunării de Jos că dl Paraschiv Vasiliu și soția sa, Maria au clădit, cu cheltuiala lor, o biserică cu hramurile „Înălțarea Domnului, Pogorârea Sfântului Duh și Sf. Parascheva”, pe care au înzestrat-o cu toate cele necesare, solicitând oficierea slujbei de sfințire la 14 mai 1895 (Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Fond Dosare generale, dosar nr. 1904/1895, f. 71). Se preciza că locașul era amplasat pe moșia Gheboasa sau Cărlotești din Smârdan. Despre noul locaș de rugăciune, protopopul Gh. Popescu scria, în anul 1906: „Biserica parohială din localitatea Smârdan, județul Galați, este construită din cărămidă între anii 1893-1895 de către proprietarul moșiei, Paraschiv Vasiliu care a înzestrat-o cu toate cele necesare cultului, iar clerul, (pr)ecum și întreținerea bisericii se plătesc de domnia sa, până în prezent. A hărăzit bisericii și o porțiune de 150 fâlci de pământ din moșia sa, ca să se poată întreține biserica și personalul ei după moartea sa. Actualmente (1906, n. ns.) se lucrează la un cavou din piatră în curtea bisericii, unde să fie depuse, după trecerea din această viață, corpul filantropului Paraschiv Vasiliu și al soției sale” (Econ. stavr. Gh. Popescu, *Protopopia județului Covurlui. Dare de seamă despre afacerile bisericești*, București, 1906, p. 123-124). – Apud Pr. Eugen Drăgoi, *Paraschiv Vasiliu, mare ctitor și filantrop gălățean* (I), rev. *Călăuza ortodoxă*, 13 feb. 2019.

⁹⁵ În Moldova, funcționarea poștei a fost dată în arendă, prin licitație publică, pentru anii 1831-1834, lui Nicolae Privileghie, stabilindu-se și un număr de 1000 de cai de poștă; această arendă a fost apoi prelungită până în anul 1837 (Gheorghe Enciu, *Poșta și telecomunicațiile în România*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p. 27). În anul 1833 principalele drumuri cu relee de poștă erau deservite de 1500 de cai în Moldova (Sculeni-Iași – Vaslui - Strâmtura, Bârlad-Focșani-Galați, Podu Iloaiei -Mihăileni, Târgu-Frumos-Fălticeni-Piatra-Bacău și Tg. Ocna).

procedeu uzitat și prin care acesta reclamă firesc o despăgubire⁹⁶. Și se mai producea tot în anul 1849 și arendarea sa de către neguțătorul Pavel Conduri din Galați⁹⁷.

Cetitorul nostru, un om îndrăgostit bine de Moldova noastră molcomă și bonomă, spațiul în care s-a creat Miorița, trebuie să știe că generalul moldovean și scriitorul Radu Rosetti, care era un obișnuit vizitator și mare admirator al Galaților, a fost chiar și proprietarul moșiei de la Mîndrești⁹⁸, din ținutul Tecuci. El mai reprezintă încă ramura boierilor care încă au rămas peste timpuri în amintirea bătrânilor, ca fiind boierii care dădea bani ca să li se cumpere copiilor din localitate tăblițe, ca ei să poată merge la școală. Însă moșia și satul Horgești au prima mențiune documentară de la data de 5 aprilie 1442, într-un document emis de la Suceava⁹⁹, în care se și face mențiune despre un personaj, boierul Miclăuș Răspop, adică chiar acela care a fost răsplătit bine pentru meritele sale și a primit mai multe sate de danie domnească, printre care și „Mileștii pe pârâul Babei unde se află și Horjeștii”.

O altă mențiune documentară pe care istoria a reușit să ne-o pună la dispoziție spre cercetare o constituie însă un zapis de la 15 martie 1490, acel zapis în care Ștefan cel Mare arăta că a fost întâmpinat de „Isaia din Răcătău...”, cel care avea o moșie care cuprindea toate satele de la gura Răcătăului și „mănăstirea de la gura Diennețului și cu toate poienile care ascultă de ea și de Pănțeștii și Horjeștii”. Facem precizarea că în 1816 se alcătua *Condica Vistieriei Moldovei*¹⁰⁰. Să mai

⁹⁶ <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Felurite-Pricini.-1828-1929.-Inv.-1369.PDF>, poz. 113.

⁹⁷ Idem, poz. 132. În 1850 se producea catagrafierea averilor mănăstirești din Ținutul Tecuci, Putna și Covurlui (idem, poz. 193).

⁹⁸ Satul este asezat pe valea râului Gerului care curge de la nord la sud, pârâu care își are izvorul la nord de sat, într-un loc denumit Mândra. Numele satului este de la Ivan Mândru, capitanul lui Ștefan cel Mare. Satul are o biserică cu hramul Sfânta Parascheva. Vecini: la nord comuna Smulți, la răsărit satul Măcișeni, la sud Valea Mărului iar, la vest com. Matca și com. Corod.

⁹⁹ Cetitorul este rugat să observe că prin hrisovul din 8.03.1407, dăruind boierului Popșa Mihail satul Scorțești, Alexandru cel Bun își ia drept temei „вера усех бояр молдавских и великих и малых” (credea în toți boierii moldoveni, mari și mici), care va deveni tradițională pentru actele Cancelariei Statului Moldovenesc din epoca medievală. Este pentru prima dată când se atestă diferențierea proprietarilor: boieri mari și mici. Diferite ipoteze legate de originea boierimii au fost emise de istoricii români, începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea și până acum. Demne de amintit sunt cele ale lui A.D. Xenopol, care susțin că a existat o nobilime ereditară mai veche decât dregătoriile, a cărei origine datează din perioada înrăuririi slavone (A. D. Xenopol, *Istoria Românilor*, ed. a II-a, p. 200-211). Radu Rosetti pune începutul clasei nobiliare înainte de întemeierea Țărilor Române, dar face deosebirea între acea nobilime străveche și boierimea ridicată mai târziu din mijlocul ei (Radu Rosetti, *Pământul, sătenii și stăpânii în Moldova*, tom. 1, București, 1907, p. 38, 40, 49, 232-235, 299).

¹⁰⁰ Corneliu Istrăți, *Condica Vistieriei Moldovei din anul 1816 în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași”*, supliment (1). 1979. În 1816 Țara Moldovei avea 16 ținuturi, 74 ocoale, 1476 sate și 23 de orașe și târguri (vezi anexă). Ținuturile cu cele mai multe

facem acum și observația frecvenței patronimului Tiron în zona sudică a ținutului Tecuci. Iar un „Vasilie Tiron, „om de 70 de ani”, care, în 1681, alegea moșia mănăstirii Soveja, cea situată în satul Străoanii de Sus, aflat în ținutul Putna¹⁰¹ (astăzi numită comuna Străoanele, din județul Vrancea)¹⁰²; în satul Torcești, sat aflat atunci în ocolul Bârladului și sat din ținutul Tecuciului (astăzi un sat în comuna Umbrărești, județul Galați)¹⁰³. Avem desigur, de pe la mijlocul veacului al XVII-lea și mai multe generații de noi purtători ai numelui¹⁰⁴, acesta revenind destul de frecvent în onomastică și prin alte sate de pe teritoriul comunei Umbrărești¹⁰⁵, unii dintre Tironeștii de aici făcând parte din elita locală¹⁰⁶. În târgul Tecuciului¹⁰⁷, încă în anul 1839, este amintit locul cu dugheană care fusese

ocoale erau Putna, Neamț, Bacău, Tecuci și Tutova. Judecând după numărul satelor, cele mai mari ținuturi moldovenești erau Neamț, Putna, Vaslui, Iași, Tutova, Tecuci și Suceava. Cele mai mici erau ținuturile Herța, Hîrlău și Cîrligătura, care, din această cauză, vor fi desființate în anul 1835 (Adrian Macovei, *op. cit.*, (II), XX, 1983, p. 161).

¹⁰¹ CDM, III (1653-1675), volum întocmit de Mihai Regleanu, Doina Duca, Constanța Negulescu, Veronica Vasilescu, Cornelia Crivăț, Direcția Generală a Arhivelor Statului, București, 1968, IV (1676-1700), volum întocmit de Mihai Regleanu, Doina Duca Tinculescu, Veronica Vasilescu, Constanța Negulescu, Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Socialistă România, București, 1970, doc. 626.

¹⁰² *Tezaurul toponimic* 2, p. 1.120-1.121.

¹⁰³ Ibidem, p. 1.212. Din 1922 până în 1932 moșia Ivești-Torcești din com. Ivești era în proprietatea moștenitorilor defunctului Hector D. Economu, iar moșia Umbrărești și moșia Movileni erau în proprietatea lui I. Demetriad din județul Tecuci (vezi arhivele naionale.ro/site/download/inventare/Ministerul-Agriculturii-si-Domeniilor.Creditul-Ipotecar.1922-1945.Inv.-488.pdf, p. 245).

¹⁰⁴ La <1656-1660>, un Tiron alege, alături de alți oameni, siliștea satului Tâmpeschi dinspre târgul Tecuci, vezi CDM, supliment I (1403-1700), volum întocmit de Maria Soveja, Mihai Regleanu, Doina Tinculescu, Marcel Ciucă, Gabriela Bîrceanu, Direcția Generală a Arhivelor Statului, București, 1975, document 738; în 1684, răzeșii din Torcești, între care „Tiron Cârliată” și „Tiron, nepot lui Iordachi”, vând toată siliștea satului Torcești, vezi Ștefan Andronache, *Documente istorice tecucene, vol. I, Secolul al XVII-lea*, Biblioteca municipală „Șt. Petică”, Tecuci, 2001, doc. 86; în 1686, un „Tiron ot Torcești” apare ca martor la vânzarea unei vii cu vad de moară în apa Bârladului – ibidem, doc. 90 etc.

¹⁰⁵ Informație transmisă de regretatul profesor Ion T. Sion, prin scrisoarea datată 18 mai 1999.

¹⁰⁶ De exemplu, în *Catagrafia* din anul 1831 va apărea un „Vasile Tiron sin Gheorghe Tiron”, ca mazil, iar în *Catagrafia din anul 1845* mai figurează „Gheorghe sin Vasile Tiron”, atunci postelnicel, „fiu de poroșnic”, vezi și scrisoarea amintită în nota anterioară.

¹⁰⁷ În 1507, febr. 22, Bogdan voievod întărește slugii sale Mircea Virte „un sat la Tecuci, la Salce, unde a fost Iliș, mai sus de hotarul târgului Tecuci”, cumpărat cu 150 zloți de la Isaico. Iar la 1577, mart. 16 Petru Șchiopul întărește „lui pan Albul” stăpânirea peste „satul Cămilești, pe Bârlad, mai jos de târgul Tecuciului”, reînnoind atunci și hotarul dintre moșia târgului și satul Cămilești. În 1621, mart. 20 - Alexandru Iliș voievod îi atribuie lui Ionașco, mare vornic al Țării de Sus, „pentru slujbă dreaptă”, satul Săsești cu loc de moară pe apa Bârladului și cu loc ales către târgul Tecuciului. În 1632, sept. 8 Alexandru Iliș îi întărește lui Cârstea uricarul „un vad de moară din apa Bârladului, ce iaste în hotarul târgului Tecuci, între târgul Tecuci și Cămileștii, din Gios” și-i mai dăruiește, pentru slujbele făcute, o bucată de loc din hotarul târgului „pentru ca să-și facă și

al vornicului de poartă Dumitrache Tiron, „...la uliță în partea apusului pe moșăia Obștii târgului...”¹⁰⁸, (vornicul murise înainte de anul 1864, când fiica sa, Zoița Șișcă, vindea un loc de dugheană în același târg Tecuci)¹⁰⁹, numele vornicului cunoscut fiind purtat, încă o vreme, de către una dintre cele mai reprezentative monumente de arhitectură civilă chiar din orașul Tecuci¹¹⁰. Și tot în ținutul Tecuciului¹¹¹ aflăm, spre mijlocul veacului al XIX-lea, de către un grup destul de înstărit de membrii, cu toții fiind ai familiei Tironești: porușnicul Vasili Tiron, împreună cu soția sa, dar și cu surorile sale, precum și postelnicul Gheorghe Tiron (care era probabil fratele celui dintâi), aceștia obținând repede întărirea necesară a judecătoriei Tecuci, pentru un alt schimb de moșii cu postelnicul Panaite Balș¹¹², oferind chiar pământ compensator parcular în trupurile moșiilor

el sat”. La anul 1668, iul. 1 voievodul Moldovei îi dăruiește „pentru slujbă credincioasă” lui Enache postelnic, care fusese al doilea paharnic, un loc domnesc din hotarul târgului Tecuci, „dinspre Săsești și Matoșești... și până la Chicera”.

¹⁰⁸ Constantin Solomon, C.A. Stoide, *Documente tecucene, II, sec. XVI-XIX*, tipografia Lupașcu, Scrisori, Bârlad, 1939, p. 95-96.

¹⁰⁹ Ibidem, p. 112.

¹¹⁰ Narcis Dorin Ion, *Casa Tiron - Matran din Tecuci. O mărturie inedită*, în *Monumentul, XIX*, Simpozionul Internațional „Monumentul – Tradiție și viitor”, Ediția a XIX-a, 28 septembrie – 1 octombrie 2017, volum coordonat de Lucian-Valeriu Lefter și Aurica Ichim, Editura Doxologia, Iași, 2018, p. 411-446. Nu este sigur că acest imobil i-a aparținut vornicului de poartă Dumitrache Tiron, denumirea impunându-se după ce proprietatea a fost cumpărată, în 1910, de către magistratul Dimitrie Tiron (1882-1969), originar din comuna Oncești, județul Bacău.

¹¹¹ O familie Bosie, având inițial numele „Floare”, exista la jumătatea veacului XIX la Tecuci, fiind ilustrată de comisarul Toader Bosie. În ținutul Tecuci existau „Toader Bosii s Bosiet, medelnicer, de 50 ani, născut în satul Poienii, fiul căpitanului Ștefan Bosii, locuiește în târgul Tecuciului; moșinaș de 2.200 stj. moșie, însă 600 stj. în hotarul Măldăreștii și Neguleștii, 1.000 stj. în hotarul Pueștii, Urlaga și Țigănești, 600 stj. în Cărligii Comanu, Mohorății, Motoșeni și Oprișăștii, casă în Măldărești și în Tecuci, 50 pog. vii, adică 16 la Nicorești și 34 la Măldărești” (p. 294). Toader Bosii, medelnicer, care locuia în Tecuci avea proprietăți la Măldărești, Negulești, Puești, Urlaga, Țigănești, Nicorești; clucerul Todirașcu Iacovachi, din Tecuci, deținea și el o „moșie de 30 stj., 5 pogoane vii în Nicorești; serdarul Vasile Strătilă, tecucean, avea „moșie împărțită în multe hotare, casă în Tecuci și vii în Nicorești”; serdarul Toader Moisău, din aceeași localitate, „are casă în Tecuci și 4 pog. de vii în Nicorești”; postelnicul Iancu Constandachi, locuia în Tecuci; paharnicul Constandin Vărlănescu, locuia în Nicorești, deținea proprietăți în Burdusaci, Benești, Nicorești, Băicani, Ursa, „vii în Nicorești și casa tot acolo”; căpitanul Constandin Boteanu; medelnicerul Costache Sandre, locuia în Nicorești, avea „vii în Nicorești și Poiana”; paharnicul Iordachi Stupul, locuia în Tecuci, posesor de proprietăți la Văleni și „6 pog. de vie în Nicorești și casă în Tecuci.” - prof. istorie Doru Parascan, *Note referitoare la istoricul actului medical tecucean*, în *Repere iatro-istorice*, Tecuci, 1998.

¹¹² La Biblioteca Națională Română, în Fondul Kogălniceanu se mai află o serie de „Acte de proprietate, financiare, adeverințe plată, izvoade, hrisoave domnești), corespondență vizând familia postelnicului din Ivești, Panait Balș; însoțite de transcrieri recente, 1622 – 1854, p. 85, poz. 336.

Răcești¹¹³, precum și cea numită Dămăcenii¹¹⁴, el primind echivalent în moșia Ioveștii¹¹⁵. Răzeși cu numele Tiron apar și la Corni și Tătărești, ținutul Bacău (astăzi comuna Corni, județul Bacău)¹¹⁶, în anul 1801, un alt Neculai Tiron, un răzeș din bătrânul Hârle, apare ca martor pentru alegerea unei părți din „Cornul de Gios”¹¹⁷. Dar iată că într-o altă „*Vidomostie (listă) de boierii Moldovei aflați în țară la 1829, Ținutul Tecuciului*”¹¹⁸ nu este înregistrat nici un nume de Cincu,

¹¹³ Trebuie să fie vorba de un fost sat, în partea de nord a satului actual Bucești, com. Ivești, jud. Galați, *Tezaurul toponimic* 2, p. 965.

¹¹⁴ Poate, fostul sat Dimăcenii, de lângă satul Vadu Roșca, com. Vultur, jud. Vrancea, *Tezaurul toponimic al României. Moldova, volumul I, Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale 1772-1988, partea 1*, A. Unități simple (localități și moșii), A – O, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 353 (în continuare: *Tezaurul toponimic* 1).

¹¹⁵ BFO, nr. 67 din 26 august 1846, nr. 2.226 la Judecătoria ținutului Tecuci, nr. 6. Moșia Ioveștii coincidea, probabil, cu teritoriul de astăzi al com. Ivești, jud. Tecuci, *Tezaurul toponimic* 1, p. 605.

¹¹⁶ *Tezaurul toponimic* 1, p. 281-282.

¹¹⁷ Nicolae Iorga, *op. cit.*, p. 283.

¹¹⁸ Să reamintim cercetarea cuprinsă în lucrarea „*Moștenirea familiei Motăș*”, a cercetătorului Lucian-Valeriu Lefter care spune: „Dealul Motăș de lângă satul Drăgușeni (Ioan Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, I, București, 1913, p. 75.), aflat în vechiul ținut Covurlui, păstrează amintirea locului unui sat dispărut, Motișești, existent aici în vremea lui Ștefan cel Mare. Când, la 15 aprilie 1463, Șteful Cernătescul (Despre familia acestui boier, vezi Paul Păltănea, *Cernăteștii de la ținutul Covurluiului și domeniul lor familial*, în *ArhGen*, VI (XI), 1999, 1-4, p. 169-186) primea uric de la domnul Moldovei, printre satele aflate în stăpânireasa, cumpărate de la Hărman, viitorul pârălab al Cetății Albe, se afla și Motișeștii, aflat „la obârșia Corodului, mai sus de curtea lui Cernat” (Documenta Romaniae Historica, A., Moldova (în continuare: DRH), II, vol. întocmit de Leon Șimanschi, în colaborare cu Georgeta Ignat și Dumitru Agache, București, 1976, nr. 115, p. 166). Satul reappare documentar peste câțiva ani, la 24 septembrie 1468 (DRH, II, nr. 154, p. 226. Sunt enumerate peste 10 sate, printre care „Cernătești, unde îi este casa, pe Corod (...), și, aproape de acesta, mai sus, <satul> anume Motoșeștii...”), tot în stăpânirea aceluiași boier. Exista și în secolul al XVII-lea, atât „rediul lui Motăș” cât și satul Motășești (Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva Istorică Centrală a Statului, IV, București, 1970, nr. 661; satul „numit acum Fundeanu”, la 1 septembrie 1681), aflat tot la obârșia Corodului, pârâu pe care-l găsim astăzi sub numele de Corozel, ca afluent al râului Bârlad. (...) Întemeietorul său, „un străvechi Motăș”, „era poate și în veacul al XIV-lea” (vezi Mihai Costăchescu, *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, II, Iași, 1932, p. 328), cum trebuie să fi fost și în cazul Matoșăștilor de pe Bârlad, sat domnesc al târgului Tecuci, cumpărat la 18 aprilie 1578 de către Gâlțu, starostele de Tecuci (DRH, VII, vol. întocmit de Ioan Caproșu, București, 2012, nr. 213). Într-un sat aflat pe un afluent al Zeletinului, pe valea pârâului Dobrotvor, aflăm pe Fătu Motăș stăpân peste a patra parte din satul Drăgoești, ce o cumpărase de la Cârstea, fiul lui Isaia Muste, la 2 martie 1554 (DRH, VI, vol. întocmit de I. Caproșu, București, 2008, nr. 131). Poate un frate al său era acel Mihăilă Motăș, care la 12 mai 1555 a fost întărit de vodă Alexandru Lăpușneanu stăpânitor pe valea Zeletinului, peste „o bucatăde pământ ce este din hotarul Oprișeștilor, din partea de jos, la obârșia Sohodolului, anume Fântâna Belciroasa și cu loc la vârful dealului înspere răsărit și de acolo pe vale, la vârful dealului, la hotarul Burdisacilor, dinspre apus, de asemenea la vârful dealului” (Ibidem, nr. 188), moșie cumpărată cu 100 de zloți tătărești de la Odochia, fiica lui Moga, și de la Tudora și Cozma, fiii lui Hasan, toți fiind nepoți ai lui Toader Iucaș. Petru Iucaș, numit și Trișor (Petrișor), la 12 decembrie 1452 (DRH, II, nr. 23) se afla alături de fratele său

mari filantropi ai Tecuciului. În anul 1845, un nou Ion Tiron era deja un nou vătaf al logofătului tecucean al Moldovei, Costache Conachi, lucrând pentru moșiile din satele Corni și din Tătărești, primind totodată sarcină ca să mai construiască și pe apa Zeletinului o moară pe „dubase”. Pe alocuri însă, iată, chiar patronimul s-a transformat în toponim, perpetuând astfel încă din mers amintirea unora sau a altora dintre vechii Tironești: între Hândrești (astăzi sat în com. Oțeleni, jud. Iași)¹¹⁹ și Prigoreni (astăzi un sat în comuna Ion Neculce, județul Iași)¹²⁰, exista o „Poiană a Tironului”, ba chiar și o mică pădure purtând același nume, aducând aminte de un Tiron¹²¹, nume menționat într-un document din 1674¹²². Tot astfel, era un „Vad al lui Tiron”¹²³, situat la trecerea peste râul Bârlad, adică chiar acolo, între satele Slobozia-Umbrărești și Umbrărești¹²⁴. Iar acest vad încă ne mai

Tador sau Toader, ca fii ai lui Șandru de la Lucaș, stăpânin Opișești, Cârna și Răchitiș, pe Zeletin, precum și într-un sat pe Dobrotvor, dar și la Lucaș, „unde este casa tatălui său”, sau la Mărgineni. La 25 aprilie 1481 (Ibidem, nr. 238), satul Petreștii de pe Zeletin se afla în stăpânirea lui Ion Baico și a fraților săi, Toader și Andreica, iar Drăgoeștii și Simeștii de pe Dobrotvor erau satele lui Isaia Muste și ale fratelui acestuia, Toader. Peste jumătate de veac, la 8 martie 1533 (Documente privind istoria României, A, Moldova, în continuare: DIR, XVI/1, nr. 318), urmașii lui Ion Baico și ai lui Isaia Muste au procedat la schimburi de moșii în Petrești și Drăgoești. De la Toader Motăș și până în secolul al XX-lea, vreme de peste 350 de ani, s-au scurs 12 generații. Primele cinci generații, între Toader Motăș și Vârlan Motăș, cuprind secolele XVII și XVIII, iar generația a VI-a, a fiilor lui Vârlan Motăș, ajunge la 1830, cea de-a VII-a generație fiind a nepoților, până la 1860. Cu generația a VIII-a ne apropiem de sfârșitul secolului și chiar pășim, împreună cu cea de-a IX-a generație, pragul secolului XX.”, p. 1-3.

¹¹⁹ *Tezaurul toponimic 1*, p. 532.

¹²⁰ Ibidem, p. 393-394.

¹²¹ Tudor – Radu Tiron, *Pe urmele strămoșilor. Fragmente istorice despre Tironeștii din ținutul Vasluiului*, p. 90-91.

¹²² Costin Merișca, *Relația genealogie – toponimie – antroponimie în zona satelor Miclăușeni – Butea – Hândrești din județul Iași*, în *Arh Gen.*, I (VI), 1994, 3-4, p. 25, 30, apud CDM, III (1653-1675), doc. 2386

¹²³ La 1620-1621, o femeie din Miclești își dădea partea din Berindești (azi inclus în Miclești), pentru paguba făcută unor vite ale lui Tiron (Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade*, p. 239-240, un document datat 7149 – 1 septembrie 1640 – 1 august 1641, vol. III.). La Borăști pe Horoiata stăpânea, în 1558, pisarul Mihăilă (Bora), acesta fiind arătat, într-un act din 9 iulie 1746 (SJAN-Iași, Documente, 425/85 (original) și BAR-Buc., Documente istorice, CLI/12 (copie). Vezi și Mircea Ciubotariu, *Toponimia bazinului hidrografic Rebricea* (județul Iași – județul Vaslui). *Oiconimele. Perspectivă istorică* (II), în *AIIAI*, XXIX, 1992, *Deslușiri*, p. 39-40.), ca ascendent („moș”) al vornicului de poartă Neculai Tiron, zis și Banul (1739-1760). Există mai multe argumente pentru ascendența Tironeștilor într-un anume Bora, acesta putând fi atât pisarul cu același nume, cât și judele omonim de pe apa Horoiatei. Spre exemplu, mazilii Lazor de la Suhuleț și ei arătați în 1746, împreună cu Neculai Tiron, drept urmași ai lui Mihăilă [Bora] pisar –, stăpâneau partea lor de sat „din bătrânul Borăscului” (document datat 20 mai 1760) – BAR-București, Documente istorice, DCCXXVIII/61.

¹²⁴ Theodor N. Ciuntu, *Dicționarul geografic, statistic și istoric al județului Tecuci*, Stabilimentul grafic I.V. Socecu, București, 1897, p. 241.

amintește astăzi și de răzeșii Tironești de la Torcești și de la Umbrărești, acei la care m-am referit deja. La 1 iunie 1521, un oarecare personaj numit „pan Banul vornicul” este miluit, dar împreună cu un Gagea (Numele de Gagia provine din cuvântul turcesc aghadjik, cu sensul de „domnișor”, care este termen de politețe pentru un bărbat tânăr, de obicei încă necăsătorit. În secolele XV-XVI, de la Gagi, cu o frecvență mai mare, în multe din documentele moldovenesti, este înregistrată și deci confirmată chiar forma prescurtată Gagea. Probabil din Gagea bătrânul în 1499, Gagea, o slugă domnească în 1518, Marco Gagea în 1625 ș.a.), un ureadnic de Vaslui, și cu un anume de Drăguș, cu un loc „din pustiu” la Sohului, adică ceva mai sus de Bechea (probabil, este vorba de comuna Pechea, din județul Galați)¹²⁵, unde să facă sat¹²⁶. Dar mai înainte de a ne continua investigațiile noastre mai trebuie să spunem că și „Data exactă a organizării ținutului moldovenesc Covurlui¹²⁷ (sau Cohurlui) nu ne este cunoscută. Într-o copie din anul 1836 a unui document din 12 ianuarie 1495 se mai amintește de „țânutul Covurluiului”, dar cuvântul „țânut” poate să fie doar un adaus al copistului. Lăsând însă la o parte și această informație cotelată ca îndoielnică, să menționăm că prima atestare documentară mai sigură a ținutului Covurlui este cea din 28 aprilie 1555¹²⁸. Cândva, între anii 1566 și 1591, însăși ținutul Covurlui s-a contopit și cu ținutul vecin, numit Horincea, atestat documentar încă din anul 1528¹²⁹. Iar ținutul Tecuci¹³⁰ se pare că a fost amintit pentru prima oară într-un alt

¹²⁵ Alexandru I. Gonța, *Documente... Indicele numelor de locuri*, p. 246.

¹²⁶ DIR, A, XVI, I (1501-1550), nr. 160.

¹²⁷ Moldova a fost un stat ce a existat în Europa timp de peste cinci veacuri. Era împărțit în Țara de Sus și Țara de Jos, la rândul lor împărțite în ținuturi și ocoluri (cele 24 ținuturi erau: Cernăuți, Hotin, Soroca, Rădăuți, Suceava, Dorohoi, Botoșani, Cărligătura, Neamț, Bacău (Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, Editura Minerva, București, 1973, *Cap. IV, Despre ținuturile și târgurile de astăzi din Moldova*, p. 36. Textul lui Dimitrie Cantemir este: „Ținutul Bacăului care își are vornicul său, al cărui scaun este Bacăul...”), Iași, Lăpușna, Orhei, Putna, Roman, Tecuci, Vaslui, Tutova, Bârlad, Covurlui, Frumoasa, Ciubărciu, Oblucița, Chilia, Cetatea Albă). Inițial Voievodatul Moldovei cuprindea și Basarabia și Bucovina, care atunci nu se numeau încă așa, dar aceste două regiuni au fost pierdute (și astfel redenumite) în urma creșterii puterii Imperiului Rus și a Imperiului Austriac. Astfel, principatul a rămas cu teritoriul redus la partea de vest a statului românesc medieval și sub denumirea de Principatul Moldova s-a unit în 1859 cu Țara Românească formând astfel un nou stat sub ocrotirea imperiului otoman, Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești (România modernă, stat recunoscut ca independent în 1878 și devenit regat în 1881).

¹²⁸ V. Lungu, *Ținuturile Moldovei până la 1711 și administrarea lor, extras din Cercetări istorice*, revistă de istorie românească, Institutul de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din Iași, 1 943, vol. XVII, p. 22.

¹²⁹ Adrian Macovei, *Organizarea administrativ - teritorială a Moldovei între anii 1832 și 1862 (I)*, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași*, 1982, tomul XIX, p. 357.

¹³⁰ Prima atestare documentară a acestui ținut Tecuci apare într-un act din 1 septembrie 1435, prin care voievodul Iliș (fiul lui Alexandru cel Bun) îi comunica regelui Vladislav, „iubitului Crai al Poloniei, Lituaniei, Rusiei și Domnitor al multor țări”, că se împăcase cu fratele său Ștefan, căruia

document doar cu data de 1 septembrie 1435, asta după interpretarea cercetătorului Vasile Lungu¹³¹. Pe un alt document din data de 21 decembrie 1452 se vede scris „ținut Tecuci”, dar aceasta este o însemnare târzie, făcută probabil de traducător, pe vremea căruia, desigur, ținutul exista¹³². Ceea ce trebuie să reținem este faptul că, deși mult mai vechi, ținutul Tecuci este menționat sigur pentru prima oară în *Cronica moldo - polonă*, scrisă în anul 1566^{133,134}. De notat este și faptul că moșia Bălăneasca din comuna Vultureni, din județul Tecuci, era și ea în proprietatea tecuceanului Ionel Gheorghiade, în perioada 1922-1941, iar moșia Podul Turcului era în proprietatea doamnei Eliza G. Gheorghiade¹³⁵. Un caz urmărit aproape cu destulă îndârjire de istoricul tecucean Ion T. Sion era și acela vechi privitor la hotarele medievale ale obștii Umbrăreștilor¹³⁶, ca pe un fost fief, de altfel unul

fi dăduse în stăpânire mai multe teritorii din partea de sud a țării, ce se aflau în Ținutul Vasluiului, Ținutul Tutova, Ținutul Covurluiului și Ținutul Tecuciului („...orașul Vaslui și ocolul ce ascultă de acest oraș, și ținutul de la Tutova și târgul Bârladului, cu tot ocolul, și morile Covurluiului și orașul Tecuciu, cu tot ocolul, și Oltenii...”). – vezi Mihai Costăchescu, *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, vol. II, p. 681, nr. 192, Iași, 1932. La Tecuci a fost stabilită reședința ținutului cu același nume (Laurențiu Rădvan, *Orașele din Țările Române în evul mediu (sfârșitul sec. al XIII -lea - începutul sec. al XVI -lea)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011, p. 585-586). Ocolul de la Tecuci a cunoscut, la fel ca alte ocoale ale unor târguri sau cetăți, un proces de disoluție la sfârșitul celei de-a doua jumătăți a secolului al XVI-lea - I. Caproșu, *O istorie a Moldovei prin relațiile de credit (până la mijlocul secolului al XVIII -lea)*, Iași, 1989, p. 102-113; Cătălina Iliescu, *Petru Șchiopu, inițiator al procesului desființării ocoalelor domnești în Moldova*, în „*Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A.D. Xenopol» Iași*”, XXXVII (2000), p. 69-78. Primul sat desprins din ocol a fost Cămileștii dat, la 16 martie 1577, de Petru Șchiopul lui Bilăi mare vornic pentru 400 de zloți și opt cai, cu mențiunea că acel sat „nu era domniei mele de nici un folos” (Documenta Romaniae Historica, A, Moldova, vol. VII (1571-1584), întocmit de Ioan Caproșu, București, 2012, p. 227, nr. 179, în continuare, se va cita DRH). Un an mai târziu, la 18 aprilie 1578, acela și domn confirma stăpânirea lui Gâlțu, staroste de Tecuci, și a rudelor aceuia asupra satului Matosaști, pe Bârlad, ce fusese domnesc supus Tecucilor, după ce noii stăpâni plătiseră la vistierie 500 de zloți (ibidem, p. 265-266, nr. 213). Ținutul Tecuciului a fost desființat în anul 1864, în urma reformei administrative a Principatelor Române prin care s-au desființat toate ținuturile și s-au înființat județele. Iar teritoriul ținutului Tecuci a fost inclus în nou-înființatul județ Tecuci.

¹³¹ V. Lungu, *op.cit.*, p. 15.

¹³² D.R.H. București, Editura Academiei RSR, 1980, volumul III (1487-1504), p. 29.

¹³³ *Cronica moldo-polonă*, în volumul *Cronici slavo-române din sec. XV-XVI*, publicate de Ion Bogdan. Ediție revăzută și completată de P.P. Panaitescu, Editura Academiei R.P.R., 1959, p. 186.

¹³⁴ Ioan Murariu, *Organizarea administrativ-teritorială a ținuturilor Covurlui și Tecuci*, în rev. *Zargidava. Revistă de istorie*, Ed. Conexiuni, Bacău, 2002.

¹³⁵ <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Ministerul-Agriculturii-si-Domeniilor.-Creditul-Ipotecar.-1922-1945.-Inv.-488.pdf>, p. 246.

¹³⁶ La 1772, Umbrăreștii apare ca sat în ținutul Tecuci, ocolul Bârladului, fiind în proprietatea logofetesei Manolăchioaia Costache, iar în 1774 este înregistrat împreună cu Slobozia Condrea. Satul și moșia devenite boierești vor include comunitățile din Silișteea, Boziești și Tămășeni și vor forma din 1803 o singură unitate administrativă și fiscală sub numele de Slobozia-Umbrărești, cu

destul de dur al Costăcheștilor, considerată atunci a șasea familie a Moldovei, ca certă putere politică și economică. Acestea erau cu mult mai vaste decât teritoriul mic de astăzi al Umbrăreștilor¹³⁷, satele întinzându-se la est, cam până pe la Valea Herătăului, la vest dincolo de albia veche a Siretului, care știm că pe la 1600 și-a modificat cursul, până la pâraul Dimaci, la nord fiind în linii mari pe actualul hotar cu satele Barcea și Umbrărești. Iar la sud are un hotar conventional care pleacă de la Valea Herătăului¹³⁸, ajungând la sud de moșia Blăjierilor¹³⁹, moșia aceea de pe actualul teritoriu al Iveștiului, trecând apoi peste râurile Bârlad și Siret până la pâraul numit atunci Dimaci. Și moșia Corcovei-Cetățuia din comuna Brăhăsești, județul Tecuci, se mai afla în proprietate a Esmeraldei Sculy Logothetides¹⁴⁰ între anii 1922-1924¹⁴¹. Patrimoniul agricol al țării acela ținând de boierimea cea mare a Moldovei, poate fi adeseori surprins documentar și în evoluția comunității

pecete satească proprie. Tot la anul 1803 satele Umbrărești și Slobozia-Umbrărești se aflau în proprietatea vornicului Gavril Conachi.

¹³⁷ „Înființare de târguri și iarmaroace; cereri ale proprietarilor de moșii și ale răzeșilor pentru înființări de iarmaroace și târguri; rapoartele Sfatului Ocârmuitor și ale isprăvnicilor; referatele Vistieriei; inventar de documentele moșiei Văleni, ținutul Bacău, și cartea lui Scarlat Al. Calimah vv. (în copie), prin care se aprobă înființarea în 1839 de iarmaroace pe moșia Umbrărești, ținutul Tecuci, atunci a lui Mihalache Mavrogheni, fost mare postelnic.” – ASI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 526, p. 107-108.

¹³⁸ Grivița (până în 1931, Călmățui) este o comună în județul Galați. În parte de nord a satului, înainte de secularizarea moșiei Flondoroaia, trecea drumul mare, care făcea legătura între Galați și Focșani, drum ce trecea prin Pechea, Costache Negri, Grivița, Valea Herătăului (lângă pâraul Herătău, un afluent al Călmățuiului), Tecuci, Focșani.

¹³⁹ Pe la 1668, mai mulți răzeși din satul Blăjierii își vând părțile lor de moșie hatmanului Nicolae Racoviță, iar Cîrstea, mare vornic, avea ocină în Blăjieri.

¹⁴⁰ Nu am vorbit de istoria moșiei Cărăpcești, proprietar Esmeralda Scully Logothetidis, situată în comunele Cărăpcești, jud. Tutova și Brătulești, din jud. Tecuci(http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/vaslui/Consilieratul-Agricol-al-judetului-Tutova-1919-1930.pdf,poz.96). Leon Sculy Logothetides (și nu Scully sau Sculy Logotheti ori Scully-Logothely) s-a născut în 1853, într-o familie nobilă de origine greacă (și nu una poloneză) din Piatra Neamț. A fost și ginerele omului politic și filantropului tecucean Anton Cincu. Iar soția sa, Smaranda (Esmeralda), a primit de zestre moșia Cărăpcești, din fostul județ Tutova (astăzi în județul Galați). Când Regele, Guvernul și Parlamentul s-au refugiat la Iași, plecând din Bucureștiul ocupat de armatele Puterilor Centrale, în luna decembrie 1916, doctorul Clunet i-a urmat și a primit misiunea de a înființa un spital de campanie la Vila „Greierul” din satul Bucium, aflat la 9 kilometri de Iași. Casa era proprietatea avocatului Vasile Sculy Logothetides, ce era fratele profesorului Leon Sculy Logothetides. În cimitirul Eternitatea din Iași se află mormântul d-nei Sculy Logothetides (Λογοθετίδης) Esmeraldei sculptat de Salvador Scutari (1880- Iași 1932) Κατασκευή:1913-14.

¹⁴¹ La 1602, mart. 25 în Tecuci a fost redactat în limba română un zăpis de vânzare a satului „Țiganei, ce se chiamă la Dimaci!, din ținutul Tecuciului. În acest document, care marchează consacrarea scrisului în propria limbă, se întâlnesc numele șoltuzului Ivan Pătacăi, a preoților Zaharia și Tăta, precum și a negustorilor: Andone, Oance și Ion Băican. iul. /aug. - Radu Șerban, care alungând pe Simion Movilă din Țara Românească, pătrunde în Moldova și arde Tecuciul.

umbrăreștene. O primă parte a teritoriului cel mai vechi, care se consideră a fi fost cel locuit de obștea umbrăreșteană și anume perimetrul care era aflat atunci între apele Bârlad și Bârlovița¹⁴², de pe teritoriul Torceștilor¹⁴³, adică undeva în sudul comunei actuale, când averea domnească este pusă, prin hrisovul domnesc din 15 iulie 1448, în grija și sub ascultarea boierilor Cernat Ploscarul¹⁴⁴ și a fratelui său, numit Șteful. „*Vidomostie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829*”, publicată de reputatul istoric Alexandru V. Perietzianu-Buzău chiar în revista „*Arhiva*

¹⁴² Lunca Bârladului care ține de la gârla « Bârlovița » până la piciorul terasei Ivești. Microregiunea teraselor din stânga Bârladului este formată din 2 sectoare: Ssectorul terasei Cernicari Ivești din centru cu o înălțime de 10-15 metri pe mijlocul ei în sens nord sud. Se găsește o porțiune din sectorul sistemului dunal Tecuci –Ivești –Hanu Conachi format din dune și interdune: Sectorul Ghidigeni din colțul nord estic cu o altitudine de 35 de metri.

¹⁴³ Atestat la anul 1633, Torceștii apar spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, la 1772, ca fiind un sat în ținutul Tecuci, ocolul Bârladului, în proprietatea vistiernicei Anastasia Racoviță. În anul 1803 apare înregistrat tot în ocolul Bârladului, dar ca proprietar apare spătarului Alecu Greceanu. În 1832, include satul Poșta Torcești, care a fost la sud-est de Torcești, pentru ca în anul următor, 1833, să treacă la ocolul Siretului. Este denumit, în acest timp, Torceni. Apoi pierde o parte din teritoriu, pe care se formează satul Slobozia Torcești, în 1838. În 1859, cuprinde cătunul Cioara (a fost înspre satul Ivești) și satul Blăjerii de Sus. La 1864 este comună în județul Tecuci, plasa Bârlad, formată din satele Blăjerii de Sus și Torcești. Comuna Torcești este desființată în 1875 și satul Torcești trece la comuna Ivești. În 1929 devine sat în comuna Barcea, când pe o parte din teritoriu se formează satul Atârnați, care dispare în anul 1956, fiind înglobat în satul Ivești. Trece la comuna Umbrărești în 1931 și pierde peste un deceniu, cătunul Cioara, alipit la satul Blăjerii de Sus.

¹⁴⁴ „La 15 iulie 1448 ieșea din cancelaria domnească de la Suceava un document semnat de domnitorul Petru II (februarie 1448 - martie 1449, a doua domnie), prin care se întărea stăpânirea lui „pan Cernat ploscar” și fratelui său, Șteful pe mai multe sate, între care: „...și pe Bârlad, Blăjari și Merești și mănăstirea la gura Bârlăjiței, unde este Agapie, și Liești...” (subl. ns.) (Mihai Costăchescu, *Documente moldovenești întocmite înainte de Ștefan cel Mare*, vol. VII, Iași, 1932, p. 325-326; Documenta Romaniae Historica, (în continuare se abreviază DRH), A, Moldova, vol. 1, (1384-1448), întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, Editura Academiei RSR, București, 1975, p. 434, nr. 280. Potrivit mărturiei lui M. Costăchescu (*op. cit.*, p. 326) documentul respectiv „a fost într-o vreme al episcopului Melchisedec Ștefănescu al Dunării de Jos, după care a intrat în posesia profesorului Gr. Tocilescu, iar de la acesta a trecut la Academia Română”). Istoricul Ion T. Sion notează că acesta este „cel mai vechi lăcaș bisericesc atestat documentar în zona Tecuciului” (Mihai Costăchescu, *Documente moldovenești întocmite înainte de Ștefan cel Mare*, vol. VII, Iași, 1932, p. 325-326; Documenta Romaniae Historica, (în continuare se abreviază DRH), A, Moldova, vol. 1, (1384-1448), întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, Editura Academiei RSR, București, 1975, p. 434, nr. 280. Potrivit mărturiei lui M. Costăchescu (*op. cit.*, p. 326) documentul respectiv „a fost într-o vreme al episcopului Melchisedec Ștefănescu al Dunării de Jos, după care a intrat în posesia profesorului Gr. Tocilescu, iar de la acesta a trecut la Academia Română”), deși o altă așezare monahală pe teritoriul comunei Cerțești cu trei ani mai înainte, la 5 aprilie 1445, anume Mănăstirea lui Ciunca Stan, este amintită într-un hrisov al domnitorului Ștefan al II-lea (a patra domnie, înainte de 15 iulie 1445-13 iulie 1447) (Ion T. Sion, *Mărturii despre preoți și vechi biserici tecucene*, în „*Anuar*”, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 77).

Genealogică”, serie nouă, nr. 1-2/1994, a localizat în ținutul Sucevei, figura unui boier „Stavrachi Bosii, locuiește în Sărițăi”, spătar (p. 274) și „Costachi Bosie, comis” (p. 275) și desigur speța poate fi dezvoltată. Reține însă atenția istoricului și ceea ce se putea numi ca fiind chiar „Reclamația Elenei Sturza”¹⁴⁵ făcută atunci pentru cercetarea neorînduieiilor săvârșite la despărțirea tuturor hotarelor dintre părțile răzeșești, din trupul moșiei Frumușelul, ținutul Tecuci, de părțile fraților Abaza, părți aflate în moșiile Grădești, Milișcani, Dorofteiu și Tărcineasa; cercetătorul observă că există în arhiva de lucru și corespondența Secretariatului de Stat cu Departamentul Justiției, Departamentul Dinlăuntru și în raportul Isprăvniceii Tecuci, care a fost întocmit și dat în această pricină.¹⁴⁶ La 1 aprilie 170/7248 Toader, feciorul lui Lupu Avoicăi, cu soția Ilinca vând lui Hagi Manea, fiul lui Ilie, patru pogoane de vie la Necorești, cu casa și alte unelte, pentru 200 de lei cu martori. Documentul îl scrie Iordache¹⁴⁷.

¹⁴⁵ Locașul bisericii de pe dealul Chițigoi a slujit satului Bolătău, jud. Bacău, până în 2004, când în vale, la picioarele ei, lângă șosea, s-a construit biserică nouă, de zid. Cu toate astea, cei din Bolătău n-au uitat-o; urcă mereu coasta să o vadă, să o primenească, să o pregătească pentru slujbele de pomenire a morților. Așa că e în continuare ocrotită. „E biserică boierească, noi așa știm, făcută de Elena Sturza. Ea o cumpărat pământ aicea, că era al răzeșilor”. Princesa Elena Sturza, spune istoricul bisericeii, ar fi adus să slujească aici, pentru prima dată, pe ieromonahul Nicanor (Nicandru) Corbu.

¹⁴⁶ ASI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225, 1846, poz. 10, Rola 142, p. 290.

¹⁴⁷ Documente-Moldovenesti.-XLII-CXV.-1429-1929.-Inv.-1931.PDF, poziția 15 p. 11.

„Diplome de boierie” nr. 349/21 iunie 1852 și nr. 2590 /27 iunie 1856, prin care Gheorghe Motăș este ridicat la rang de sulger, apoi de medelnicer. Arhivele Național Istorice Centrale, București, Fond familial Hârlescu, I/58 și I/225. Să mai spunem că și cancelarul austriac de heraldică a emis, în timpul împăraților Carol VI și Ferdinand I, câteva diplome în favoarea membrilor familiei Rosetti. Iar BVAU din Galați posedă un „Hrisov de boierie” a lui Anastasie Panu din 1855 și două „Diplome de boierie” ale lui Iancu Fătu.

La 2 martie 1813 Dimitrie Ralet vornic¹⁴⁸, Iancu Miclescu spătar și Iordache Leon comis, care erau în acel timp membri ai Departamentului pricinilor străinilor,

¹⁴⁸ Vornicul Dimitrie Ralet, bunicul (din partea tatălui), având nume omonim cu cel al scriitorului, deținând moșii în Basarabia, apare într-un document moldovenesc: „Izvod de moșiile ce s-au cumpărat în oblate Basarabiei, cu arătari numele satelor și în ce ținut anumi să află, cum și numele vânzătorilor și a cumpărătorilor. 1814 februarie” (Petronel Zahariuc: „Despre desfacerea proprietăților din Moldova după pacea de la București (din 1812). Câteva adăugiri”, pag. 10, Anexa A. ANB, Doc.mold., XIII/ 12. Original, hîrtie, 6 file; articol publicat pe diacronia.ro), atunci când le-a vândut, astfel moșia „Corneștii, ce să numești și Cotelna, cu pârșile, din ținutul Lăpușna” (Ibidem) a fost vândută de către vornicul Dimitrie Ralet și cumpărată de caminarul Zamfirachi Rale, iar moșia „Fedestii, o parte din Giulești” (ibidem) din ținutul Iași vândută de către același vornic și cumpărată de sardarul Gheorgheii Leondari. Într-un pasaj din volumul „Vechile blazoane vorbesc. Obiecte armoriate din colecții ieșene” al lui Sorin Iftimi, regăsim descris blazonul vornicului Dimitrie Ralet: „Un alt portret cu blazon este cel al vornicului Dimitrie Ralet, bunicul scriitorului omonim. Surprinde vestimentația tipic orientală asociată cu un blazon eminent occidental. Vornicul Ralet l-a însoțit într-o călătorie până la Brno, pe domnitorul muntean Alexandru Ipsilanti „arestat” de austrieci la 1788, de austrieci. El a povestit această experiență în

judecă jalba lui Neculau Săndulache împotriva lui Ștefan Locman din Iași care, după moartea tovarășului său Costache Ioan Stoicovici supus austriac, fondatorul unei importante familii gălățene, mort la Galați când el era la Țarigrad cu negoțul, a pus stăpânire pe mărfurile avute de tovarășul său, iar judecătorii îl obligă pe acesta să-i plătească despăgubiri pe toate cele însușite¹⁴⁹.

La 29 mai 1814 Toader fiu al lui Ioan Tălășman și Toader fiu al lui Neculai Tălășman și alții își schimbă cu slugerul Ioan Cîrje partea lor partea lor de moșie din trupul moșiei Onceaștilor de pe valea Slivnei (120 de stânjani), primind 60 de stânjani din hotarul moșiei Puricani de la Horincea. Ioan Potop, Petre Bostan și Stoian Tiron vând și ei slugerului Ioan Cujbă 120 de stânjani din hotarul moșiei Oncești de pe valea Slivnei Țintul Covurlui, cu 10 lei stânjenu¹⁵⁰, la 28 iunie 1814.

La 20 decembrie 1814 și Constandin Popa, fiul al Marinii, schimbă cu slugerul Ioan Cîrje partea lui din hotarul Ghibarțu cu partea pe care acesta o are în hotarul moșiei Onceștilor¹⁵¹. Pe data de 26 mai 1803 este emisă „Cartea” lui Alexandru Moruzi vodă către toți stăpânitorii moșiilor ce se megieșesc cu moșiile: Bălțița, Țățărai, Șendreni, Vlăsinești, ca și Odaia lui Ibrahim din ținutul Covurlui, către pârălăbii de Galați, să cerceteze, să aleagă și să hotărâncească părțile de moșie ale soției jignicerului Constantin Tiviechioglu¹⁵². La Tecuci exista negustorul Panaite Gheorghiu, acela care ne arată că el i-a împrumutat 50.000 lei

Suvenire și impresii de călătorie. Despre el a scris și paharnicul Constandin Sion, în vestita sa Arhondologie. Teodor Mustață, bunicul (din partea mamei), al lui Dimitrie Ralet, era un bogat negustor și latifundiar care deținea Moșia Bucecea, „(...) în perioada mai – iunie 1825, a avut loc, așa cum rezultă din documente, conflictul dintre proprietarul de atunci al moșiei Bucecea, baronul Teodor Mustață cu aga Scarlat Miclescu, atunci stăpânul Călineștilor, și vornicul Constantin Miclescu, proprietarul moșiei Sarba și Cervicești. Din document mai apare și o altă problemă deosebit de interesantă și anume, ecoul evenimentelor din Moldova anului 1821. Judecata, care a avut loc la Iași, la Logofeția cea Mare, a dat dreptate baronului Mustață, obligându-l pe Scarlat și Constantin Miclescu să se retragă de pe pământurile ocupate în moșia Bucecea. De menționat este faptul că în Condica Visteriei Moldovei se consemnează totuși: la 1816, <Bucecea, a lui Tudori Mustață, loc de hrană puțin, cu 145 locuitori>. Dacă disputa cu Scarlat Miclescu s-a stins, conflictul Teodor Mustață – Constantin Miclescu a continuat la scaunul domnesc.” (Larco, P.Belciug, I. Sposib, P. Mustiață și V. Afedoaici: „*Bucecea, monografie selectivă*”, Editura Agata, Botoșani, 2011; pag. 15 – 16). În cele din urmă Teodor Mustață îi lasă prin testament lui Alecu (Alexandru) Ralet (tatăl scriitorului), moșia Bucecea, astfel târgul Bucecea, în anul 1828, fiind întemeiat de către Alecu Ralet. Moșia Bucecea a intrat în posesia boierului Alecu Ralet prin căsătorie, socrul său, care era bogatul negustor și latifundiar Teodor Mustață, lăsându-i-o, prin testament, celei cu care s-a însurat, fata acestuia, Maria.

¹⁴⁹ Idem, poz. 36.

¹⁵⁰ Idem, poz. 6 și 7, p. 26.

¹⁵¹ Idem, poz. 8, p. 26.

¹⁵² Idem, poz. 16, p. 27.

serdăresei Zoița Miclescu¹⁵³, fapt pentru care aceasta i-a și pus amanet chiar „produsele și vitele care le avea pe moșiile Vadul Roșcăi”¹⁵⁴, Vulturul¹⁵⁵ și Liești¹⁵⁶, din ținuturile Tecuci și Putna; între timp însă murind serdăreasa, reclamantului nu i s-au mai restituit banii și cere și achitarea datoriei din produsele și din vitele toate care au fost amanetate; toate cercetările făcute; avem toate rapoartele Departamentului Dinlăuntru precum și jurnalul încheiat de Sfatul Administrativ.”¹⁵⁷ Interesant este să aflăm că între anii 1835-1837 domnița Anastasia Moruz chiar se judeca la Divanul de Apel al Țării de Sus cu domnița Elenco Sturza, pentru o parte din moșia Bețăștii aflată pe lângă târgul Galați, ținutul Covurlui¹⁵⁸. În 1836 căpitanul Ilie Smada se judeca tot aici cu logofătul Costachi Conachi pentru un schimb de pământ din moșia Sfredelești din ținutul Tecuci¹⁵⁹. Între anii 1840-1843 și comisul Neculai Mandre se judeca cu medelnicerul tecucean Panaiti Zalariu, ginerele răposatului stolnic Costandin, pentru un pământ din moșia Sârbi, ținutul Tecuci¹⁶⁰. În anul 1832 domnița Eufrosina Mavrogheni (1778 - 1850), sora Mariei Mavrogheni, soția lui Nicolae Mavrogheni¹⁶¹, se judeca cu spătarul Răducan Cazimir numai pentru venitul moșiei Onicenii, moșie în ținutul Covurlui¹⁶². Știm, asta și din numeroasele studii făcute până acum de către istoricii locali, că și în ținutul Tecuci mai existau și un

¹⁵³ Vorniceasa Zoița Miclescu se judeca cu Neculai Proca în 1836 pentru. 50 de gălbieni. (ASI, Divanul de apele al Țării de sus, poz. 4). Din lista persoanelor venite în Basarabia la eterie prin carantina de la Leova în perioada 3 mai-1 august 1821 erau căminarul Iancu Miclescu cu soția sa Ruxanda și copiii lor Costache, Iordachi și Zoița; spătarul Iordachi Miclescu cu fiul său Alexandru (ANRM, F. 17, inv. 1, d. 159, f. 75-96).

¹⁵⁴ Vezi hărțile austriece din timpul războiului cu turcii din 1787-1791. Una era alcătuită din 108 planșe, păstrate în manuscris la Acad. RPR, Hărți d, XXVII, 60). Într-un act inedit din 1710, tulle 19, aflăm în ținutul Putnei satul Cracu zis și Vadul Roșca (84 de curți) situat chiar pe Siret.

¹⁵⁵ Vulturul este o comună în județul Vrancea, la limita între regiunile istorice Moldova și Muntenia, România, formată din satele Boțârlău, Hângulești, Maluri, Vadul Roșca și Vulturul (reședința). Satele Vulturul și Boțârlău se găsesc pe malul drept al Putnei la distanța de 10 km. Satul Vadul Roșca se află pe malul drept al Siretului de o parte și de alta a Putnei Vechi sau Putna Seacă, cum este denumită de localnici.

¹⁵⁶ Satul Șerbănești, comuna Liești, exista sub aceeași formă administrativă, ca și acum, cu deosebirea că, la acea vreme (1902), comuna Liești aparținea de județul Tecuci, plasa Bârlad. Actualul sat Șerbănești, comuna Corbița, județul Vrancea, exista sub aceeași formă administrativă, ca și acum, cu deosebirea că, la vremea aceea (1902), comuna Corbița aparținea de județul Tecuci, plasa Zeletinul.

¹⁵⁷ Idem, anii 1846-1850, poz. 54, rola 150, p. 309.

¹⁵⁸ <http://arhivelenationaleiiasi.ro/webcenter/content/conn/ucmconnection/path/portal/Iasi/inventare/DivanulApelTariiIdeSussite.pdf>, Divanul de Apel al Țării de Sus- site.pdf, poz. 143.

¹⁵⁹ Idem, poz. 112.

¹⁶⁰ Idem, poz. 84.

¹⁶¹ La 26 februarie 1852, Eufrosina Mavrogheni, proprietara târgului Sveni, încheie o „Învoială pe 20 de ani”, asigurând comunității evreiești drepturi depline.

¹⁶² Idem, poz. 3.

„Toader Bosii Bosiet, medelnicer, de 50 ani, născut în satul Poienii, fiul căpitanului Ștefan Bosii¹⁶³, locuiește în târgul Tecuciului; moșinaș de 2.200 stj. moșie, însă 600 stj. în hotarul Măldăreștii și Neguleștii, 1.000 stj. în hotarul Pueștii, Urlaga și Țigănești, 600 stj. în Cărligii Comanu, Mohorății, Motoșeni și Oprișăștii, casă în Măldărești și în Tecuci, 50 pog. vii, adică 16 la Nicorești și 34 la Măldărești” (p. 294). „clucerul Todirașcu Iacovachi, din Tecuci deținea „moșie de 30 stj., 5 pogoane vii în Nicorești”; serdarul Vasile Strătilă¹⁶⁴, tecucean, avea o

¹⁶³ Familia are adânci rădăcini genealogice . Astfel moșia Stăniliești a fost, cel puțin de la începutul secolului al XVII-lea (1627), în stăpânirea neamului boieresc Racoviță și, abia la 1755, fostul mare medelnicer Nicolae Racoviță, care era și stăpân al Cosăuților, din vecinătatea târgului Soroca, „împovărat de datorii, a vândut două sate, Stănilieștii și Măicanii, logofetului Ștefan Bosie” pentru 1000 de lei (Melchisedek Ștefănescu, *Chronica Hușilor și a episcopiei cu asemenea numire. Duple documentele episcopiei și alte monumente ale țerei*, București, 1869, p. 274). Grație cercetărilor întreprinse de cunoscutul istoric basarabean Gheorghe Bezviconi (3 Gheorghe G. Bezviconi, *Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru*, vol. I, București, 1940, p. 209; vol. II, București 1943, p. 76-77; vezi și Alina Felea, Soroca. Viață urbană și administrație (sf. sec. al XV-lea – începutul sec. al XIX-lea), Chișinău, 2009, p. 206-210), cunoaștem mai multe date despre urmașii jitnicerului Ștefan Bosie. Jitnicerul Ștefan Bosie a avut în stăpânire mai multe sate din dreapta și stânga Prutului, dintre care remacăm, pe malul drept al Prutului, moșia Stănilieștii cu Măicanii și Stărpeneii, de la ținutul Fălciului și, pe malul stâng, „partea Bosieștilor” (Ștefan Plugaru, Teodor Candu, *Episcopia Hușilor și Basarabia (1598-1949)*, Iași, 2009, p. 82) din moșia Hudiceni, care acum formează satul Voinescu (Satul Voinescu se află în Republica Moldova, raionul Hâncești, în vecinătatea satului Mingir), „botezat” astfel după clucerului Ștefan Voinescu, ginerele jitnicerului Ștefan Bosie. În stânga Prutului, tot el stăpânea satele Baurci și Gotești, din ținutul Greceni (*Moldova în epoca feudalismului, volumul VII, partea I, Recensămintele populației Moldovei din anii 1772-1773 și 1774*, alcătuitor P. G. Dmitriev; sub redacția lui P.V. Sovetov, Chișinău, 1975, p.159-160. Actualmente, satul Baurici se află în raionul Cahul, iar Gotești, în raionul Cantemir, pe malul Prutului, Republica Moldova). Pentru a înțelege modul prin care Constantin Cerchez a intrat în stăpânirea satului Bujorăuca (Pojoreuca) și a podului de la Nistru, trebuie să urmărim evoluția sau curgerea stăpânirii acestei moșii: inițial ea a fost domnească, ținând de târgul Soroca; la 1657 a fost dăruită episcopiei Hușilor, iar aceasta, la rândul ei, a dat-o, în anul 1761, jitnicerului Ștefan Bosie, în schimbul moșiei Stăniliești. Ulterior, moșia Bujorăuca (Pojoreuca) a intrat în partea de moștenire cuvenită Ecaterinei Cristi, fiica lui Ștefan Bosie jitnicer, iar descendenții acesteia au dat-o clucerului Niculae Cerchez, tatăl sus-numitului Constantin Cerchez, în schimbul unei jumătăți din satul Dămileni, ținutul Dorohoi (Gheorghe G. Bezviconi, *op. cit.*, vol. I, p. 209-210). Moșia Bujorăuca (Pojorăuca) se afla la extremitatea nordică a târgului Soroca, pe malul stâng al pârâului Rublenița (Vezi documentul din 10 iulie 1781; Alina Felea, *Soroca. Viață urbană și administrație (sf. sec. al XV-lea – începutul sec. al XIX-lea)*, Chișinău, 2009, p. 206-210) (numit și „părăuțu ce sântu velnițele jidovești”, adică locul unde evreii târgului Soroca, în secolul al XVIII-lea, își aveau velnițele). Actualmente este parte componentă a orașului Soroca, Republica Moldova (Valeriu Mutruc, *Din istoria satului Bujorăuca, Cugetul*, 1994, p.23-27, nr.1).

¹⁶⁴ El era născut în târgul Bârlad, fiul jitnicerului Hriste Strătilă, locuiește în târgul Tecuciului, era moșinaș de 720 stj. moșie împărțită în mai multe hotare, casă în Tecuci și vii în Nicorești. Iar câteva din date despre cei „triisprezăci boeri din târgul Tecuciului și Nicorești” (între ei îi mai amintim pe Toader Bosii, Todirașcu Iacovachi, Vasile Strătilă, Toader Moisău, Iancu

„moșie împărțită în multe hotare, casă în Tecuci și vii în Nicorești”; serdarul Toader Moisău, om din aceeași localitate „are casă în Tecuci și 4 pogoane de vii în Nicorești”; postelnicul Iancu Constandachi¹⁶⁵, care locuia în Tecuci; paharnicul Constandin Vârlănescu¹⁶⁶, care locuia în Nicorești și deținea proprietăți în Burdusaci, Benești, Nicorești, Băicani, Ursa, „vii în Nicorești și casa tot acolo”; căpitanul Constandin Boteanul; medelnicerul Costache Sandre, născut în Nicorești, fiul postelnicelului Ioniță Șandre, locuiește în târgul Nicorești; moșinaș de 1000 stj. moșie, însă 300 stj. în hotarul Poiana, 300 stj. în hotarul Buciumeni și 400 stj. în Argeș, 20 pog. vii în Nicorești și Poiana, iar casă în Nicorești; paharnicul Iordachi Stupul, locuia în Tecuci fiind posesor de proprietăți la Văleni și „6 pog. de vie în Nicorești și casă în Tecuci”.¹⁶⁷ Tot aici era și Toader Bosii, medelnicer, 50 de ani, născut în satul Poienii, fiul căpitanului Ștefan Bosii, care locuiește în târgul Tecuciului; moșinaș de 2200 stj. moșie, însă 600 în hotarul Măldărești și Negulești, 1000 stj. în hotarul satelor Pueștii, Urlaga și Țigănești, 600 stj. în Cârlișii Comanu, Mohorâții, Motoșeni și Oprisăștii, casă în Măldărești și în Tecuci, 50 pog. vii, adică 16 la Nicorești și 34 la Măldărești. Iar o altă parte

Constandachi, Constandin Vârlănescu, Constandin Boteanul, Costache Șandre, Iordachi Stupul), găsim în studiul Vidomstie de boieri aflați în țară la 1829 – Ținutul Tecuciului, publicat de Al. V. Perietzanu-Buzău în „*Arhiva Genealogică*”, nr. 1 (VI), Iași, 1994, pp. 291-295.

¹⁶⁵ „Iancu, ficior de bulgarii, a lui aga Constandachi”, Constandin Sion, *Arhondologia Moldovei*. Era născut în Tecuci și era fiul paharnicului Ștefan Costandache.

¹⁶⁶ Printr-o scrisoare din septembrie 1840, logofătul Costache Conache, îl înștiința pe Veniamin, Mitropolitul Moldovei, că făcând săpături „într-un pustiu sec și lipsit cu totul de apă”, a descoperit „împetrite aceste fălci cu ginginele, cu dinți măsele, și cu rădăcinile lor, și cu osul fălcii împietrite, precum le veți videa”, și îl roagă pe mitropolit să cerceteze oasele pentru a afla „din ce dobitoc au putut fi”, și să fie depuse la cabinetul rarităților. În scrisoare nu se spune locul descoperirii (Rezervația Fosiliferă Rateș. Numele locului vine de la apa curgătoare Rateș, în fapt un fel de braț al râului Bârlad), se știe doar că ea a fost trimisă de la Tecuci, prin paharnicul Vârlănescu. Prima descriere mai amănunțită a Burdusacilor, „după un manuscris al D-lui E.C.”, a fost publicată în anul 1876, în revista *Buciumul român*. Găsim aici menționarea alcătuirii lui răzășești și mazilești, vechi nume de burdusăceni, elemente de structură socială etc.; „Burdusacii sau Trei-bătrâni, la ținutul Tecuciului, ocolul Zeletinului, moșie cu părți și răzășească, în care moșie sunt răzeși și Constantin Strat în hliza numită Cocârlă; Ioan Varlam, Ioan Fontână. Constantin Strat și preotul Strat, au trecut în schimb către d-lui Scarlat Motăș 3 stânjâni din partea Strătească, lungi din zarea Pereschivului până la zarea Mohorâților, cu vadu de moară în apa Zeletinului, și au luat împotriva de la d-lui 2 pogoane locu ce le-au avut cumpărate de la Radu Munteanu, în partea Cepească; are parte acolo și d-lui caminariul Alexandru Baiardi, zăstre de la cucoana d-sale, fiica d-sale paharnicului Constantin Vârlănescu, d-lui Pitariul Petrachi Zota; răzăși mai sunt și polcovnicul Neculai Beldiman, postelnicul Ilie Oatul, Ioan Cârlan, Vasile Bogza, și alți mai mulți răzăși și partași în ea (vezi C.D. Zeletin, *Scrieri. Scurtă istorie a satului natal, Burdusacii*, Editura Spandugino, 2013).

¹⁶⁷ Doru Parascan, *Note referitoare la istoricul actului medical tecucean*, p. 181.

din localitate, numită încă de atunci „Țigăneii”¹⁶⁸, era situată între pâraul Bârlovița și râul Siret, care este amintită într-un document de la Ștefan cel Mare, din anul 1495, act emis la Vaslui în 12 ianuarie, și este dăruită de către domnitor lui Alexa, Giurca, Dragoș și lui Giurgiu („un sat la Dimaci, anume Țigăneii”). Avea în imediata vecinătate și satul Blăjerei¹⁶⁹. Partea de sus a obștii umbrăreștene va

¹⁶⁸ Siliștea Țigănei, atestată la 12 ianuarie 1495 (Ioan Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, vol. 2, Ștefan cel Mare dăruiește lui Alexa și fraților săi satul Țigăneii dela Dimaciu, No. XXII, p. 45), care fost la sud-est de satul Condrea.

¹⁶⁹ „Satul Blăjerei, a aparținut de Mănăstirea Barnovschi din Iași (*Documente istorice tecucene*, vol. II, doc. 45, p. 47). Cu titlul de simplă ipoteză notăm că este posibil ca „Ștefan ce au fost căpitan, ce iaste călugăr”, menționat între martorii unui zăpis din 17 februarie 1668 prezenți la vânzarea unor părți de moșie din Blăjerei, hatmanului Nicolai Racoviță, să fi fost închinoviat la Mănăstirea de la gura Bârlăjiței (*Documente istorice tecucene* (identificare, selecție, transcriere, cuvânt înainte și indice de Ștefan Andronache), vol. I, secolul al XVII-lea, Tecuci, 2001, doc. 32, p. 37-38). Nu este exclus, de asemenea, ca Tudor, „călugărul din Ivești”, care era martor la 3 iunie 1674 la scrierea unui act în Iași, prin care Simion din Umbrărești dăruiește vornicului Ionașcu Balș (cităm și „Adresa. Judecatoria ținutului Iași înștiințează Judecatoria ținutului Tecuci că stolniceasa Ruxanda Butoae (Buta) a acceptat ca în locul celor 11122 lei și 38 parale, cu dobânda lor, care urma să-i primească de la casa răposatului hatman Iordache Balș, conform hotărârii judecătorești, să primească 44 de țigani din ținutul Tecuci și Vaslui; de asemenea ea cere judecătoriei Tecuci să dea numiții țigani, în stăpânirea stolnicesei.”, vezi Colecția George Potra, Moldova, Iași, Act nr. 291 din 1837-12-23) toată partea lui din satul Ivești să fie de la mănăstirea din Torcești (Paul Păltănea, *Noi completări la istoria Bisericii gălățene, în vol. „La cumpăna dintre milenii”*, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2000, p. 198)”. pr. Eugen Drăgoi, *Mănăstirea de la Gura Bârlăjiței, un dosar care rămâne deschis (II)*, rev. *Axis libri*, An VII, nr. 22, martie 2014. Prezența hatmanului Nicolai Racoviță, din familie domnească, în zonă ca proprietar de pământuri este foarte importantă, racovițeștii continuându-și în acest fel stăpânirea malului stâng al Bârladului și mai târziu al Siretului. Știm astăzi că M. Costăchescu, în comentariul său la documentul din 1448, notează că „Bârlădețul e totuna cu Bârlăzelul, o gârlă a Siretiului ce începe la Tălăbeasca și Blehani și ține până pe la Șerbeștii-Vechi. El se varsă altădată în Bârlad, de unde numele de Bârlădeț” (Același autor scrie în altă parte: „Gârla Bârlovița pleacă din Siret, merge în direcție de la N spre S-E, șerpuiește prin vechiul sat Liești și se varsă în Bârlad, în raionul satului”, Theodor N. Ciuntu, *op. cit.*, p. 118). Până la investigarea serioasă a zonei, pe baza la ce se știe până acum putem spune că: Blăjerii erau sigurul sat aflat pe malul stâng al vechiului curs al Bârladului, următorul vecin fiind satul Tălăbești, la nordul bălții Tălăbasca. Restul satelor erau între cursurile celor două ape, Siret și Bârlad și vor fi mutate abia după 1881 din cauza inundațiilor. Pădurea de la Hanu Conachi este plantată de Gh. Gheorghiadă în 1901, probabil pe vechiul curs al Bârladului (Bârlăzelul), singurul pământ fără proprietar, care aparținea acum mănăstirii Agapie (sau satului lui Agapie). Dacă era o construcție de zid și era pe malul acestei ape, atunci cred că structura fundației clădirii se păstrează din fericire în partea de est a pădurii, adică în lanul Tălăbasca, în apropierea Crucii lui Fătu. Semnalează că la câteva sute de metri, în stânga drumului spre Blehani, există și un tumul mare, încă neinvestigat, cunoscut sub numele de Braniște, ceea ce însemna o localitate sau loc întărit, care ar fi existat în perioada în care a apărut probabil tumulul respectiv, posibil să fi rezultat ca urmare a unei confruntări cu stăpânii de drept ai acestei „braniște”. Sătenii care au vrut să ia pământ de construcții din acest tumul spun că au găsit acolo multe oase, pe care le-au reasezat la locul lor și le-au acoperit cu pământ. Braniștea respectivă s-ar putea să fie vatra fostului sat Tălăbești și crucile răspândite să fi aparținut bisericii satului și mănăstirii din apropiere.

deveni o proprietate boierească, începând cu secolul al XVII-lea, adică atunci când satele și moșiile Boziești, Umbrărești, Tămășeni, care sunt și ele amintite aici, pe rând, în documentele tuturor timpurilor având desigur diferiți proprietari. Iar printre proprietarii cei mai importanți ai moșiilor acestea, aflate în lotul umbrăreștean, îl mai amintim în mod deosebit pe marele boier Gavrilă Costache¹⁷⁰, care pe la anul 1685 lasă toate pământurile din satul Umbrărești fiului cu numele Costachi, adică lui Iordache Costache¹⁷¹, acela care și devenea stăpân pe moșia Țigăneii¹⁷², pe hatmanul Isac Balica¹⁷³, care stăpânea moșia Bozieștii de

¹⁷⁰ Într-un act din 22 martie 1670 Gheorghe Duca vodă întărește lui Gavrilă Costache vel spătar, mai multe moșii, ocini moștenite de la părinți sau cumpărături, între care și un sat Spineni, ci este în ținutul Tutovii, și cu vad de moară și cu tot venitul, care acel sat și l-au cumpărat boierul nostru Gavril Costache vel spătar de la Iordache și de la Maria, fiii lui Constantin și a Anisicăi de la Ceucani, nepoții Cristei marelui vornic, drept 500 lei bătuți...” (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și Zapise, vol. III, partea a II-a*, p. 108-121). Marele vornic al Țării de Jos Gavril (Gavrilă) Costachi despre care se știe că a fost căsătorit de trei ori. Prima dintre acestea se referă la Maria, fiica lui Manolache Ruset (Gheorghe Ghibănescu, *Spița familiei Costachi după acte și documente*, în „*Ion Neculce*”, *Buletinul Muzeului Municipal din Iași fascicula 4*, 1924, p.221), iar a doua era Catrina sau Catinca, fiica lui Iordache Ruset (idem). A treia sa soție a fost Vasilca Paladi. În anul 1687 Gavrilă Costache a murit. Marele vornic Gavrilă Costache își începe testamentul din 1687 astfel: „Socotindu-mă cu firea mea, că nime nu-i în lume să vețuiască și să nu moară, ci tot cu moartea ne plătim, și am socotit că cine așează singur mai bine-i decât când așează alții mai pe urmă. Eu fui un om mai păcătos decât alții, că fiind mai păcătos avui și premenele de femei mai mult decât alții, așa îmi fu parte de la milostivul Dumnezeu după păcatele mele și avui coconi cu trei femei.” Vodă Constantin Cantemir, după obiceiul timpului, a condus țara cu ajutorul a câtorva boieri „chivernisitori”. Primul chivernisitor a fost Gavrilă Costachi, apoi după moartea lui (1688) pe Iordache Ruset (Pardosul), căruia i l-a asociat pe ginerele său, Lupu Bogdan.

¹⁷¹ Într-un surte de pe o mărturie hotarnică din iulie 1783 a moșiei Brăeștii de pe râul Siret (ținut Tecuci), care era stăpânită de vistierniceasa Nastasăia Racovițoiaia, răzeșii și oamenii bătrâni din jurul moșiei arată, în frica lui Dumnezeu, „că această moșie au apucat-o supt stăpânirea dumisale răposatului Toader Costache biv vel spătar, tatăl dumisale răposatului Iordachi Costachi biv vel vistiernic” (Constantin Solomon, C. A. Stoide, *op.cit.*, nr. LXXVI). Într-o mărturie din 17 septembrie 1784 asupra satului Țigăneii (ținutul Tecuci), stăpânită de banul Neculai Balș „de când au luat Torceștii supt stăpânirea dumisale”, cercetarea făcându-se la fața locului după jalba adresată domniei de Nastasiia Racovițoiaia vistierniceasa, răzeșii arată că de fapt Țigăneii au fost stăpâniți de Iordache Costache vistiernic (Teodor Codrescul, *Uricariul*, vol. XXIV, Iași, 1895, p. 421). Vezi și Paul Păltânea, *Hatmanul Isac Balica și moșiile sale*, în *ArhGen*, VII (XII), 2000, no. 1-4, p. 248.

¹⁷² Cetitorul își amintește o altă parte din Umbrărești numită „Țigăneii”, situată între pârâul Bârlovița și Siret, care este amintită într-un document de la Ștefan cel Mare, din anul 1495, emis la Vaslui în 12 ianuarie, dăruită de către domnitor lui Alexa, Giurca, Dragoș și lui Giurgiu („un sat la Dimaci, anume Țigăneii”). de „un sat la Dimaci, anume Țigăneii”.

¹⁷³ Boierul Isac Balica (mare vistiernic și apoi hatman al Moldovei, căsătorit cu Ana, feciorul hatmanului Leonte zis și Melinte Balica, portar al Sucevei și hatman al Moldovei, ctitorul Mănăstirii Frumoasa din Iași, decapitat de voievodul de Putna, Ștefan Tomșa al II-lea (Ștefan Tomșa al II-lea a rămas în istorie pentru disputele sale cu boierii, cărora nu ezita să le taie capetele. S-a aflat de două ori pe scaunul Moldovei, 20 noiembrie 1611 - 22 noiembrie 1615 și septembrie 1621 - august 1623).

Jos, dar și satul Boziești de Sus, era vecin cu familia Corpaci, care avea în posesie moșia Tămășeni, dintre care cel mai cunoscut rămâne totuși vornicul Ionașco Corpaci¹⁷⁴, amintit într-un document de la 1687. La anul 1772, Umbrărești apare ca un sat din ținutul Tecuci, sat aflat în ocolul Bârladului, un sat a cărui moșie era atunci în proprietatea logofetesei Manolochioaia Costache¹⁷⁵. Și încă din anul 1803 satele Umbrărești și Slobozia-Umbrărești care se aflau, așa ca și majoritatea moșiilor mari situate în această zonă de pe Bârlad, în proprietatea vornicului Gavril Conachi¹⁷⁶. În secolul al XVIII-lea îl mai întâlnim și pe boierul Manolache

¹⁷⁴ În 1577/7086 nov. 18, Iași se emitea un Hrisov prin care Petru Șchiopul vv., domnul Moldovei, cumpără de la Sora, sora Agafiei, mare cneaghină, de la verii Magdalinei și fetele lui Corpaci, fratele jupănesei Agafia, de la Antimia, fata lui Isac Corpaci, tot frate al Agafiei, de la Ionașco, Ștefan, Constantin ș.a., toți nepoții Agafiei, satul Vlăcești, pe Siret, ținutul Suceava, cu mori, pentru 3000 zloți tătarăști, și îl dăruiește M-rii Galata, aflându-se ispisoc de la Bogdan vv., fiul lui Alexandru vv. Blestem. Sfat domnesc. A pus pecete Ion Golăi, mare logofăt, și a scris Ionașco Dinguleț. Aussteller: Petru Șchiopul vv. Empfänger: M-rea Galata- Arhivele Naționale ale României, Biroul Arhive Medievale, Fonduri Personale și Colecții, Depozit 1C, traducere în fondul Manuscrise, nr. 628, f. 189 și nr. 629, f. 101 la Arhivele Naționale ale României; Documente privind istoria României. A. Moldova, veacul XVI, vol. III (1571-1590), București, 1951, p. 91.

¹⁷⁶ În *Sama visteriei Moldovei* (IN, an I, fasc. V, 1925, p. 70-121.) din 1763 pe lunile iunie-decembrie sunt consemnați doi hatmani, Vasile Razu hatman și pârcălab al Sucevei și Roset, un logofăt, Manolachi Costachi, și un vistiernic, Filip Catargiul. Logofătul Manolache Costache, fiul Mariei Ruset și al lui Costache Costache (El se regăsește în documente cu numele de Costache Gavril sau serdarul Costache (Elena Monu, *Familia Costache. Istorie și genealogie*, Editura Sfera, Bârlad, 2011, p. 131; Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise (Documente slavo-române)*, vol. V/I, Tipografia H. Goldner, Iași, 1921, doc. 22-24, p. 165-167), înrudit cu prin intermediul vărului său, Costin Catargiul, care era căsătorit cu Elena/Ileana Costache, fiică lui Scarlatache și nepoată de văr lui Manolache al nostru (Idem, *Surete și izvoade*, vol. IX, p. 289; Elena Monu, *op. cit.*, p. 41, 129, 186). Manolache, la rândul său, lasă în urma sa gâlceavă între rude căci, neavând copii din trup (Gh. Ghibănescu, *Acte genealogice cu privire la familia Paladi și Bogdan. O spiță și o pisanie*, în AG, 1913, II, 1-12, p. 249), desemnează prin diată ca unică moștenitoare pe Măriuța, strănepoata logofătului, pe care, se pare că o și botezase. Să mai spunem că la la 1741 doctorul ieșean Petru Depasta era nevoit să elibereze casele în care locuia în Iași, casele ce apar țineau lui Manolache Costache, mare spătar (*Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. V, *Acte interne (1741-1755)*, editate de Ioan Caproșu, Iași, Ed. „Dosoței”, 2005, p. 44). Nastasia (Anastasiica) era soția stolnicului Manolache Costache (fiul lui Iordache Costache paharnic, altul decât Iordache Costache Venin). Costantin Costache Negel a fost fiul marelui vornic al Țării de Jos Gavril (Gavriliță) Costachi și a celei de-a treia sa soție Vasilca Paladi. În 1687, la moartea tatălui său avea rangul de serdar și moștenește o avere importantă: Costantin Costachi serdarul ia: Epurenii, Ciocănești, Bârlilești, Șoldenii, Botești pe Ialan, părți din Umbrărești cu vii, jumătate sat din Mihălcăuți; jumătate din Geamene, jumătate din Larga peste Prut, 3 sălașe de țigani, 2 vii la Epureni (acasă); apoi bucate: 200 stupi, 200 oi, 20 vaci, 20 boi, 20 iepe, 6 cai. Reședința familiei a fost la moșia Epureni.

¹⁷⁶ În legătură cu el și rudele lui clericale sugerăm investigarea Fondul despre care vorbim este cunoscut sub denumirea de Fondul Dicasteriei Exarhale a Moldovei, Valahiei și Basarabiei (Arhiva Națională a Republicii Moldova, Fondul 733, inventarul nr. 1, în continuare: ANRM, F. 733, inv. 1, d.) și cuprinde, în mare parte, documente din perioada toamnei anului 1808 – 20 octombrie

1812. Fondul Dicasteriei Exarhale se referă la corespondența dintre Dicasteria Exarhală cu Divanul Țării Moldovei, Dicasterie cu unii egumeni precum ieromonahul Daniil de la mănăstirea Florești (Despre acest egumen a se vedea și Teodor Candu, *Contribuție la studierea abuzurilor egumenilor mănăstirilor închinat din Țara Moldovei (1806-1812)*: Cazul Daniil vs. Theodorit de la mănăstirea Florești, în „*Tyragetia*” Seria Nouă, vol. II (XVII), Chișinău, 2008, p. 199-214), și arhimandritul Ioan, starețul mănăstirii Neamț, precum și implicarea unor ierarhi precum episcopul vicar al Mitropoliei Dimitrie Sulima și fostul mitropolit al Moldovei Veniamin Costachi, pe marginea cazului legat de cererea ieromonahului Ioanichie Conachi referitor la moștenirea rămasă după decesul vornicului Gavriil Conachi și ulterior a fiicei sale, soția căminarului Alexandru Calimah (ANRM, F. 733, inv. 1, d. 392, un dosar cu privire la cererea din partea divanului Moldovei de a i se elibera, ieromonahului Ionichie (Conachi) de la mănăstirea Florești, permis pentru a merge să-și soluționeze problemele legate de moștenire, 18 12 1811 - 13 03 1812, 16f.; Vezi Anexa 1-13). În urma intervenției Divanului pe lângă Dicasterie, aceasta din urmă dă răspuns că ieromonahul Ioanichie Conachi a fost trimis la mănăstirea Florești din porunca mitropolitului și exarhului Gavriil. În 2 decembrie 1782, în fața Comisiei cezaro-crăiești de delimitare a proprietăților în Bucovina, vechilul lui Gavril Conachi stolnic, Mihai vătaf, declara că Gavril Conachi stăpânea întreg satul Rogojești, ca zestre a jupănesei lui, nepoata lui Dumitraș Paladi. Conachi își va înzestra fata, Anastasia, în septembrie 1796, dăruindu-i satul Rogojești după căsătoria cu Toader Balș. „Cu privire mai ales la descendenții din Spătarul Gavril Conachi, fiul Marelui-Vornic Constantin Conachi, însemnăm următoarele: Condicele de gospodărie ale familiei Conachi (Bibi. Acad. Rom., manuscriptele 4500-4513) cuprind însemnări de diferite venituri și cheltuieli a trei generații de Conăchești, pe anii 1737-1810. Între acele însemnări s'au păstrat însemnate științe cu privire la relațiile de familie și viața culturală a acestui neam de boieri frunțași. Din casă înstărită, cu avere păstrată în familie, o parte încă de la strămoșul Angheluță, din sec. al XVII-lea, Spătarul Gavril Conachi, în vara anului 1786, după moartea părinților săi, Marele-Vornic Constantin Conachi și Ileana, născută Catargiu, în „perilipsis” (Ms. 4506, fol. 148), arată moșiile ce au rămas moștenire la cei trei frați: Vornicul Manolachi, Spătarul Gavril și Constantin (Mss. 4504). Avere se compunea, afară de case, din care una, în târgul Bârlad, era cumpărată, de Smaranda, strămoașa Spătarului, mori, vii, ȕigani, vite, stupi și altă avere mișcătoare, din moșiile Drăghiceni, Bălănești și Tihulești, toate din Ținutul Tutovei; Țurcanii, Liești și Țăpenii, din Ținutul Fălciului; Călienii, Răflești, Lărgășanii și Telegești, din Ținutul Tecuciului; Pașcanii și Braniștea, din Ținutul Iașilor; Bălțații, din Ținutul Cuvurluiului; Grameniții, din Ținutul Cernăuțului, și Coroncenii, din Ținutul Orheiului. Moșia Lărgășenii, zestre a mamei (Bibl. Acad. Rom., doc. ¹⁴/lxxxix). Spătarului Gavril, la împărțire a averii părintești căzu în parte a Spătarului, și își avea acesta acolo locuința de țară. Aici trăiră și crescură fiii săi Vasile, Ioniță, născut la 25 Februar 1778 (Ms. 4509, în titlu. Acesta în zilele lui Scarlat Callimachi era călugăr; Iorga, *Documentele fam. Callimachi*, II, p. 41, 89), Costachi (Ms. 4506, fol. 93) și Ileana, măritată în octombrie 1802 (Ms. 4508, la sfârșit. Avea de soț pe Alexandru Callimachi; Iorga, *l. c.*). Tot aici învățară carte coconii Spătarului de la dascălii, cei mai mulți străini, tocmiți cu simbrie. Cel mai vechiu pomenit, dascălul Ioan, era tocmă cu simbrie de 300 de lei pe an. În condică se însemnează că a primit bani din simbria sa de la iunie 1790 până la ianuar 1792 (Ms. 4506, fol. 52 V-o). Marele Spătar Gavril Conachi, fost mai apoi Mare-Vornic de Țara-de-sus, a murit la 22 Iunie 1811 (Gh. T. Kirileanu, *Testamentul lui C. Conachi*, p. 7) , după ce, una an și ceva mai înainte, în luna Maiu 1810, își făcuse și testamentul (Iorga, *Docum. fam. Callimachi*, II, p. 43, 92). El a fost înmormântat în biserica de pe moșia sa Lărgășenii, jud. Tecuciu, zidită de el în anul 1785, lângă soția sa, Măriuța. Pe clopotul ce-l cumpărase pentru biserică, puse simpla, dar frumoasa inscripție: „Auzi, Doamne, glasul robilor tăi Gavril și soției sale, Măria” (Lahovari, *Marele Dicționar*

Costache¹⁷⁷ ca fiind un stăpân autoritar pe moșia sa din Umbrărești, Gavril Conachi era stăpân în satul Tămășeni, iar boierul Gavril Miclescu¹⁷⁸ era și el

geografic al României, IV, p. 145). – Iuliu Tuducescu, *Știri nouă despre familia Cenachi*, p. 96-100 în *Revista Istorică*, Anul al V-lea, N-le 4-5, April-Maiu 1919.

¹⁷⁷ Stolnicul Manolache Costache era fiul lui Iordache Costache, pe atunci paharnic. Un document din 20 decembrie 1780, inedit până cu puțin timp în urmă, seconstituie într-o veritabilă mărturie în privința locului de veci al lui Iordache Costache Venin: „Adeveresc cu această scrisoare a me că am dat 5 țișani, adică cincitișani, danie la Sfânta mănăstire Căpriana, unde iaste îngropat răposatul suțul meu, să fie pentru pomenirea sufletului său” (*Documente privitoare la istoria Țării Moldovei în secolul al XVIII-lea (1775-1786) (vol. X din colecția MEF)* volum realizat de Larisa Svetlicinai, Demir Dragnev, Eugenia Bociarov, Chișinău, 2005, p. 108, nr. 74. Documentul a fost editat anterior, cu unele diferențe de transcriere – „unde a fost îngropat suțu-mi” – de Andrei Eșanu, Valentina Eșanu, Nicolae Fuștei, Valentina Pelin, Ion Negrei, *Documente istorice (XV-XX)*, în volumul *Mănăstirea Căpriana (sec. XV-XX)*..., p. 182, nr. 47). Această nouă danie era făcută „suptu blăstămului părintesc” de Nastasia (A nu se confunda cu Nastasia (Anastasiica), soția stolnicului Manolache Costache (fiul lui Iordache Costache paharnic, altul decât Iordache Costache Venin) și fiica lui Dumitrașcu Paladi, fost mare vornic, și allenei. La 2 ianuarie 1777, această Nastasia primea hotărârea domnului Grigore Alexandru Ghica în procesul deschis pentru moștenirea lui Manolache Costache, primul ei soț, acum răposat, mai precis a averii ce i secuvenea fiicei lor Maria (Măriuța) (N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor, vol. VI, partea II-a*, București, 1904, p. 47-48, nr. 122; vezi și Paul Păltănea, *Neamul logofătului Costache Conachi*, București, 2001, p. 69-70). Măriuța s-a căsătorit, nu mult după aceasta, cu Gavril Conachi, fiul lui Costache Conachi și nepotul Paraschivei, fiica lui Vasile Costache (ibidem, p. 37, 69, 368); mama ei se recăsătorește cumarele vornic Ioan Cantacuzino, fiind îngropată, după moartea petrecută înainte de 21 decembrie 1779, la Mănăstirea Sf. Sava din Iași, alături de părinții ei (Ioan Caproșu, *Documente privitoare la istoria orașului Iași, vol. VII*, Iași, 2005, p. 569-570, nr. 440), soția marelui vistiernic Iordache Costache. Ea era fiica lui Radu Racoviță, fost mare logofăt, și a Mariei (fiica lui Ion Buhuși hatman), fiind soră cu Ilinca, soția lui Petrache Vidali, fost mare stolnic (Ibidem, vol. VI (1756-1770), Iași, 2004, p. 310, nr. 361. Radu Racoviță a fost mare vornic al Țării de Jos în anii 1744-1747 (Pavel Blaj, *Boieri din sfatul domnesc al Moldovei în prima jumătate a secolului al XVIII-lea (I)*, în „Suceava”, XIII-XIV (1986-1987), p. 201), la fel în anul 1751 (Din tezaurul documentar sucevean. Catalog de documente (1393-1849), întocmit de Vasile Gh. Miron, Mihai Ștefan Ceașu, Gavril Irimescu <și> Sevastița Irimescu, București, 1983, p. 283, nr. 863). Apare ca mare logofăt în Divanul domnesc al lui Matei Ghica (ibidem, p. 293, nr. 890; p. 297, nr. 902; p. 298, nr. 906 ș.a.). Moare înainte de 1767, după cum arată un act din acest an, în care apare ca răposat, ibidem, p. 380, nr. 1146). Putem spune cu siguranță că marele vistiernic Iordache Costache era fiul lui Toader Costache mare spătar (Toader spătar, fiul lui Vasile Costache și al Catrinei, frate cu Constantin, Gavril și Grigoraș, treceaproape neobservat în istoriografia noastră: atunci când nu este confundat cu un alt Toader Costache, fiul lui Gavrilă, care „a murit tânăr sau n-a avut copii” (ibidem, p. 220), se arată că Toderășco spătar era căsătorit cu o fiică a lui Pătrașcu Ciogole (ibidem, anexa c). Mai aproape de noi, Elena Diaconu-Monu arată că „despre Toader nu s-a păstrat știri semnificative” (*Costăcheștii*, în *MI*, anul XXI, nr. 3 (240), martie 1987, p. 17). Cu toate acestea, Toader Costache este văzut de N. Iorga ca făcând parte, alături de alți membri ai familiei sale, dintr-un adevărat partid „național”, doritor de „domnie indigenă” (*Istoria românilor, ed. cit., vol. VII*, p. 81,83). Începându-și cariera ca logofăt al treilea în cancelaria domnească (Ioan Caproșu, *Documente Iași, vol. IV*, Iași, 2001, p. 3, nr. 5), calitate în care apare între 1726 și 1729, continuă apoi ca staroste de Putna (ibidem, p. 245, nr. 340), pentru a

fi numit mare paharnic în 1735 (Ion Neculce, *op. cit.*, p. 755), funcție în care îl găsim și la 15 august 1736 (Ioan Caproșu, *Documente Iași*, vol. IV, p. 207 nr. 286; p. 212, nr. 291; în textul unui zăpis din 20 martie 1736 se consemnează: „Adică eu Tănase Cotea, sin Vasile Cotea și cu fimeia mea Safta, făcut-am zăpisul meu la mâna dumisale Toader Costache vel paharnic, precum noi de nime siliți nici asupriți ce de a noastră bună voie am dat și am dăruit a noastră dreaptă ocină și moșie trei sute două zăci de pași din siliște din Brăisăști pre apa Siretului la ținutul Tecuciului” – Constantin Solomon și C. A. Stoide, *Documente tecucene*, vol. III (sec. XVII-XIX), Bârlad, 1941, p. 39, nr. LVIII). Nu putea fi mare vistiernic la 15 august 1736 (*Documentele românești din arhiva mănăstirii Xiropotam...*, p. 150, nr. 302), în rezumatul grecesc dezvoltat după original, folosit pentru această ediție, făcându-se, probabil, o confuzie onomastică între Toader Costache, mare paharnic și Costachi Razul mare vistiernic, amândoi membri ai Divanului domnesc la această dată, funcția celui de-al doilea, care nu mai apare ca membru al Divanului în rezumatul amintit, trecând în dreptul primului. Între 1 mai 1738 și 20 martie 1739 îl găsim pe Toader Costache în funcția de mare ban (Ioan Caproșu, *Documente Iași*, vol. IV, p. 243, nr. 337; p. 245 nr. 340; p. 265, nr. 364), iar la 27 martie 1740 era deja mare spătar, dregătorie cu care apare, în calitate de martor, la judecata lui Grigore al II-lea Ghica în pricina dintre Mănăstirea Secul și Davideu cu Deleu călugărul pentru o parte din moșia Răciuleni (Din tezaurul documentar sucevean, p. 256, nr. 771). Când „Moscul au lovit Hotinul”, Venin spătar, adică Toader Costache, era unul dintre „boierii de țară” care îl însoțeau pe Grigore Ghica de la Galata pe „drumul Țarigradului”. Despre acest fapt cronica scrie că domnul Grigore Ghica era la Galata când i-au adus vestea de la căimăcamii din Iași că „au pus 300 de moscali călărime să-l prindă”. Atunci, „cum au isprăvit Evanghelia au ieșit Domnul afară și încălecând au pus pe spatarul Venin înainte apucând drumul în gios la Torcești, la Tecuci, la satul lui spătarul Venin” (Pseudo-Enache Kogălniceanu, *Letopisețul Țării Moldovii de la domnia întâi și până la a patra domnie a lui Constantin Mavrocordat voevod (1733-1774)*, ed. Aurora Ilieș și Ioana Zmeu, București, 1987, p. 7-8). Moare înainte de 18 martie 1741 (Ioan Caproșu, *Documente Iași*, vol. V, p. 10, nr. 13), lăsând posterității și imaginea unui iubitor de carte, pe cheltuiala sa copiindu-se unul din manuscrisele cronicii țării: „Acest letopiseț a Țării Moldovii de la descălecatul întâi de Traian împăratul Râmului cu râmleni și pentru a doua descălecare de Dragoș vodă, l-au făcut cu toată cheltuiala Teodor Costachi 3 (treti) logofăt, în zilele prealuminatului și înălțatului domn Ioan Racoviță vv., în al 11-le an a înălțatei domnii, în a tria domnie a măriei sale, în anii de la zidirea lumii 7234 mța april 25” (vezi M. Kogălniceanu, *Opere*, vol. II. *Scrieri istorice*, text stabilit, studiu introductiv, note și comentarii de Alexandru Zub, București, 1976, p. 477), și al Mariei (Ea este fiica lui Costin Neniul, fost căpitan de margine în Țara Românească, de la care primește cazăstire satele Popești și Măndrești (ținutul Cărligătura). În a treia sa domnie moldoveană (25 decembrie 1715 – 25 septembrie 1726), domnul Mihai Racoviță dă aceste sate lui Mihalache, fiul lui Panaite, fost pârălab de Vaslui, pentru o datorie neplătită de către Costin, urmare a unei tranzacții cu miere. La 27 iulie 1729, îl găsim pe Toader Costache, fost logofăt al treilea, în calitate de ginere al lui Costin, revendicând aceste moșii într-o judecată cu Mihalache Panaite, în fața noului domn, Grigore al II-lea Ghica, care îi dă dreptate și-i returnează satele în pricină (Ioan Caproșu, *Documente Iași*, vol. IV, p. 65-67, nr. 86). Maria moare înainte de 20 aprilie 1740, când fratele ei Constantin Costin, fost mare paharnic al Țării Românești, dăruiește Mănăstirii Sfintii Arhangheli (Frumoasa) de lângă Iași moșia Zastinca (ținutul Soroca), pentru pomenirea părinților și a suroriisale, martor la danie fiind și marele spătar Toader Costache (*ibidem*, p. 285, nr. 388; p. 286-287, nr. 389), care își urmează în curând soția la cele veșnice (vezi supra, nota 25). În 1748, satul Măndrești era în stăpânirea lui Ioniță grămătic de vamă, ginerele lui Ion Neniul (*ibidem*, vol. V, p. 354, nr. 576), așadar nepotul lui Vasile Costache și strănepotul marelui vornic Gavrilă. El a de ținut mai multe dregătorii în aparatul de stat al Țării Moldovei, spre mijlocul secolului. Nu știm care a fost prima dintre ele: ar putea fi jitniceria mare, funcție în care

un Iordache Costache este însărcinat să strângă banii milosteniei patriarhului Ierusalimului din ținutul Fălciu, fostul mare spătar Manolache Costache având aceeași misiune în ținutul Tecuci (*Ibidem*, p. 198, nr. 379), așadar în zona Țării de Jos, în care seconcentrau proprietățile lăsate moștenire Costăcheștilor de către înaintașul lor Gavriliță „între Bârlad și până peste Prut, avându-și lanț moșiile de la un capăt la celălalt al țării” (Gheorghe Ghibănescu, *op. cit.*, p. 216). Un document purtând data de 26 iunie 1745 consemnează o poruncă domnească adresată aceluiași Iordache Costache, fost mare jîtnicer (*Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea, vol. II, Moldova*, ed. V. Mihordea, I. Constantinescu, C. Istrati, București, 1966, p. 97). Să remarcăm că, în această perioadă, în Divan găsim trei reprezentanți ai familiei: Manolache Costache, mare vornic de Țara de Jos, Vasile Costache, hatman și pârcălab de Suceava, și Iordache Costache, mare stolnic. Mai târziu, la 20 februarie 1757, în hrîsovul prin care domnul țării hotărăște desființarea văcăritului și a cuniței, găsim printre semnatari nu mai puțin decât șase Costăchești: Manolache Costache mare vornic, Scarlatache Costache mare stolnic, Iordache Costache mare stolnic, Ilie Costache fost mare paharnic, Vasile Costache fost mare paharnic și Lupul Costache fost mare stolnic (MEF., vol. IX, Chișinău, 2004, p. 73-74, nr. 42). Este aceasta o mărturie asupra influenței familiei Costache în treburile țării, la mijlocul secolului al XVIII-lea. – apud Mircea-Cristian Ghenghea, Mihai-Bogdan Atanasiu, *Despre marele vistiernic Iordache Costache Venin și locul său de veci de la Mănăstirea Căpriană*, editura Alfa, Iași, 2007, p. 49-54.

¹⁷⁸ Gavril Miclescu, căsătorit de două ori, mai întâi cu Catrina, fiica marelui logofăt Tudosie Dubău (*Documente Miclescu*, p. 177-184, nr. 135. Vezi și Andrei Pippidi, *Genealogia...*, p. 164; Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII)*, București, 1971, p. 416), apoi cu Bălașa, fiica hatmanului Moreanu (Andrei Pippidi, *Genealogia...*, p. 164. Un act târziu, datat iunie 1763, amintește pe toți cei șase copii ai hatmanului Moldovei, Moreanu: „Vasile Moreanul, și Ion Moreanul, și Bălașa logofeteasa Miclescului, și Catrina, ce-au ținut-o Andrunachi Isăcescul, și Sanda, ce-au ținut-o Sandul Bosie vâtavul, și Marie, ce-au ținut-o Prăjăscul” (*Documente Miclescu*, p. 173-175, nr. 132). Vezi și *ibidem*, p. 246, nr. 200), a avut, din căsniciile sale, nouă copii. Pierderea Catrinei, care a murit tânără, trebuie că a fost o grea încercare pentru el. S-a recăsătorit mult după moartea ei, copiii din a doua căsnicie fiind mult mai tineri decât cei din cea dintâi. A avut funcții înalte în sfatul Moldovei, în răstimpul a nouă domnii, sub cinci domnitori care au domnit alternativ, de câte două sau chiar de câte trei ori. Gavril apare prima dată într-un document din 1686 când trebuie că avea aproape 30 de ani. Îl aflăm în 1691 postelnic și apoi, pe rând, spătar, începând din 1700 timp de zece ani mare paharnic, mare vornic al Țării de Jos între 1710 – 1715, mare logofăt, mare vornic al Țării de Sus și mare logofăt în vremea lui Mihai Racoviță. În 1728, în timpul domniei lui Grigore Ghica, se retrage, fiind probabil în vârstă de peste 60 de ani. Gavril și-a administrat averea, a extins moșiile moștenite cumpărând ocine la Fâșcani, Gugești, Șerbești și la Miclești, unde și-a stabilit dealtfel reședința, a achiziționat vii în zona Hușiului și a mărit moșiile de la Călinești, Suceava, Cernăuți și din județul Bacău, pe care le primise ca zestre, Catrina, prima sa soție. Testamentul său, datat 22 noiembrie 7250 (1741), începe după cum urmează: „Gavril biv vel logofăt, facem știre că această scrisoare a mea, viind vremea vârstei bătrâneții mele, și cu slăbiciune socotindu-mă pentru viața ce am viețuit până mai această vreme, și socotind că avem a liniști din viața acestei lumi undi mergem toți câți trăiesc pă pământ, am făcut această scrisoari dinainte a boeri și a preoți și a altor megieși care mai jos sunt iscăliți, pentru așezarea casei mele și a fiilor mei, pentru că au dat Dumnezeu de mi-a fost casa primenită și am avut cu fâmeia dintâi doi fâți și două fete și cu fâmeia al doilea trii fâți și două fete...” Atunci, în anul 1741, având poate peste 90 de ani, robul lui Dumnezeu, bătrânul boier Gavril Miclescu a închis, împăcat, pentru veșnicie, ochii. - I.C. Miclescu-Prăjescu, *Boieri moldoveni din veacul al XV-lea: Stanciu pârcălab de Hotin și Stanciul Marele*, în *RIR*, VII, 1937, p. 358-370; *idem*, *Boieri moldoveni din veacul al XV-lea: Stanciul Stărotescul și Stanciul comisul*, în *RIR*, VIII, 1938, p.

deplin stăpân pe toată moșia Boziești de Jos. Iar Torcești¹⁷⁹ apare, mai spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, la anul 1772, ca fiind un sat din ținutul Tecuci, și unul situat în ocolul Bârladului, despre care se știe că era în proprietatea vistiernicei Anastasia Racoviță¹⁸⁰. Numai că încă din anul 1803 apare înregistrat tot în ocolul Bârladului, dar apare ne avându-l ca proprietar spătarul Alecu Greceanu¹⁸¹. În anul 1832, include și satul Poșta Torcești, un sat care a fost mai la sud-est de Torcești, pentru ca în anul următor, în anul 1833, acesta să treacă la ocolul Siretului. Iar în secolele XV-XVI sunt de acum atestate, în numeroase din documentele istorice scrise, numeroase așezări și sate, așa cum de exemplu erau satele Blăjerii de Jos (1448), Liești (1495), Șerbăneștii (1430), Buceștii (1548),

175-188; idem, *Obârșia unei familii din Moldova*, în RIR, X, 1940, p. 175-179; Andrei Pippidi, *Genealogia familiei Miclescu, după un izvor necunoscut*, în *ArhGen*, VI (XI), 1999, 1-4, p. 157-167; Maria Magdalena Székely, *Sfetnicii lui Petru Rareș. Studiu prosopografic*, Iași, 2002, p. 145-148; 501 (Anexa 13 – tabel genealogic); Mircea Ciubotaru, *Deslușiri la începutul neamului boierilor Miclescu*, în „*Prutul*”, s.n. V (XIV), 2015, 1 (55), p. 155-165; Tudor-Radu Tiron, *Din ascendența Micleștilor. Note despre purtătorii numelui Borcea*, în „*Istros*”, XX, 2014, p. 773-808. La la 12 iulie 1742 era încă în viață, căci de atunci datează o carte domnească acordată lui pentru jumătate din satul Boziești (ținutul Tecuci) și pentru satele Frumoasa (ținutul Fălciu) și Totoești (ținutul Vaslui) (*Documente agrare, II*, p. 233, nota 1). Bun administrator al patrimoniului familiei, Gavril a fost preocupat și de întocmirea unor condici și unei liste de acte, de datorii ori de lucruri precum: „Izvod de moșii, ce s-au găsit în condica logofătului Gavril că le-au vândut jicnicerului Vasile din moșiile părințăști” (*Documente Miclescu*, p. 152, nr. 111), „Izvod de bucate și de odoară și de bani și de boi și de negoțu, ce-au fost la mănăstiri, la Focșeani, și au trimis cumnată-mea de le-au luat, după ce-au murit frati-mieu, să se știi” (Ibidem, p. 143-145, nr. 101. Alte asemenea acte au fost publicate, în rezumat, de N. Iorga în *Studii și doc.*, VI, p. 544). Ultimele doleanțe testamentare ale logofătului priveau viile de la Huși și Nicorești, precum și satele de la Hotin care, dacă s-ar mai fi întâmplat să revină în hotarele Moldovei, „le-or împărți ficiorii cu dreptate, pe cum li s-a vini” (*Documente Miclescu*, p. 159-163, nr. 122).

¹⁷⁹ Aici există încă Biserica parohială cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului”, zidită între 1907-1912, ctitorie a boierului Paul Balș.

¹⁸⁰ Marele dregător Radu Racoviță, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, ajunge stăpân pe moșia satului Măgura din ținutul Bacău, numită acum Călugăra. El obține de la domnie dreptul de a înființa pe această moșie o fabrică de sticlă (glăjărie). De la Radu Racoviță, moșia Călugăra (așa cum era denumită atunci) trece la fiica lui cea mică, Anastasia, măritată cu Iordachi Todirașcu Costachi. Aceasta fiind strănepoată de domn, îi plăcea să i se spună vistierniceasa Racovițoiaia. În recensămintele populației Moldovei din anul 1774, satul se numea Călugăra, având 193 de case, din care 163 plăteau bir. Fiica vistiernicesei, Ecaterina Costachi, s-a căsătorit cu Iordache Ruset. Răducanu Ruset și fiul acestuia, Neculai Ruset, rămân proprietari ai acestui sat până la jumătatea secolului al XIX-lea.

¹⁸¹ Se păstrează încă un Hrisov prin care Scarlat Callimachi vv., domnul Moldovei, împuternicește pe Constantin Balș, fost mare vornic, și pe Andronache Donici, agă, să cerceteze pricina dintre Șerban Negel, mare vornic, și Alecu Greceanu, spătar, pentru un loc de casă; 1814 august 25. Greceanu Alecu (Alexandru): la anii 1808, 1810, este Spatar; la 1808, membru în Divanul Judecătoresc; Greceanu Constantin: la 1810, este Logofăt de Țara de Sus; Greceanu Gheorghe: la 1810, este Vel Caminar; Greceanu Iancu: la 1810, nu este încă boerit; Gheorghe ot Galați: la 1810, este Vel Paharnic (Const. Teodorescu, «*Viața Basarabiei*», Iunie 1933).

Drăgănești (1575) etc. (vezi DRH A, vol. I, p. 398, nr. 280, danie făcută lui Cernat Ploscarul și fratelui său Șteful), iar în secolul al XVII-lea Umbrărești¹⁸² (1649), Salcea (1695), etc. La 3 iunie 1761/7269 se scrie cartea prin care Ioan Theodor vv., domnul Moldovei, poruncește lui Costachi biv medelnicer, atunci ispravnicul ținutului Tecuci, să cerceteze pricina moșiei Năvărnețul¹⁸³.

Hrisov prin care Grigorie Ghica vv., domnul Moldovei, fixează un termen de două săptămâni pentru cel care dorește să răscumpere partea de moșie din Tălăbești, cumpărată de Costache Razu vel vistier; 1737 (7246) septembrie, Bibl. Acad. Rom., doc. ist., 14 196/XCIX.

Un alt hrisov prin care Vasile Lupu vv., domnul Moldovei, întărește lui Zamfir armaș, stăpânirea moșiei din Gereanii, din ținutul Tecuci, apărea pe 25 ian.

¹⁸² Asistăm în anul 1838 la o „Înființare de târguri și iarmaroace; cereri ale proprietarilor de moșii și ale răzeșilor pentru înființări de iarmaroace și târguri; rapoartele Sfatului Ocîrmuitor și ale ispravnicilor; 1838-1851 poz. 121, Rola 71, referatele Vistieriei; inventar de documentele moșiei Văleni, ținutul Bacău, și cartea lui Scarlat Al. Calimah vv. (în copie), prin care se aprobă înființarea de iarmaroace pe moșia Umbrărești, ținutul Tecuci, a lui Mihalache Mavrogheni, fost mare postelnic. ASI, Secretariatul de stat al Moldovei inventar, 2225, p. 107-8.

¹⁸³ Bibl. Acad. Române, doc. ist., XCIX/34.

1644/7152¹⁸⁴. În martie 1821 se scrie un zăpis prin care Rucsandra Milu, soția banului Costache Donici, îi vinde vornicului Costache Konachi moșia sa din Hulubești, din ținutul Tecuci¹⁸⁵.

Source: cartouche N° 1 - Bibliothèque nationale de France

„Moldaviae principatus delineante principe Demetrio Cantemirio”/(de la main de d'Anville). A fost citată de vestitul geograf și cartograf francez Jean-Baptiste Bourguignon d'Anville, în lucrarea „Memoire sur les peuples qui habitent aujourd'hui dans la Dace de Trajan”.

Despre popularea cu prioritate a satelor și a pământurilor de lângă cursurile de ape nu mai există nici o îndoială. Ori chiar și pe harta lui Dimitrie Cantemir¹⁸⁶ vodă, *Descriptio Moldaviae* mai sunt consemnate și așezările satești ca Băleni¹⁸⁷,

¹⁸⁴ Bibl. Acad. Române, doc. ist., XCIX/92.

¹⁸⁵ Bibl. Acad. Române, doc. ist., XCIX/5.

¹⁸⁶ „Tabula Geographica Moldaviae” a lui Dimitrie Cantemir a fost terminată în jurul anului 1716 și tipărită în anul 1737, la Amsterdam, prin grija fiului său, prințul Antioh Dimitrievici Cantemir, și a apărut ca o anexă la lucrarea *Descriptio Moldaviae*. A fost descoperită de geograful George Vâlsan, în anul 1926, la Biblioteca Națională a Franței din Paris, în colecția lui Jean-Baptiste Bourguignon d'Anville, care conținea o copie olandeză, din 1737, într-un singur exemplar. În anul 1928, P. P. Panaitescu a descoperit o copie a hărții lui Cantemir, întocmită de J. B. d'Anville. Această copie, considerată de cartografi cea mai clară și mai fidelă, se găsește tot la Biblioteca Națională a Franței din Paris.

¹⁸⁷ „În 1839 înființări de iarmaroace și zile de târg pe la moșii: cererile proprietarilor de moșii către domn prin care solicită aprobarea cuvenită; rapoartele Sfatului Administrativ și aprobările domnului; încuviințarea zilelor de târg și iarmaroacelor pe moșia Răcăciuni, ținutul Bacău, a lui Vasile Sturza, pe moșia Băleni, ținutul Covurlui, a lui Matei Cantacuzino, pe moșia Șcheea, ținutul

Nicorești, Poiana, Piscu, Cuca¹⁸⁸, Corod, Oancea¹⁸⁹, Filești, Foltești¹⁹⁰, Adam¹⁹¹, Tulucești, Măstăcani¹⁹², Foltești, Tecuci, Galați. Semnalează însă aici că există un

Roman, a vornicului Costachi Sturza, pe moșia Găiciana, ținutul Tecuci, a agăi Alecu Sturza etc.” - Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 549, p. 112.

¹⁸⁸ La 17 dec. 1851 „Divanul de întărituri hotărăște scoaterea în vânzare prin mezin a moșiei Cotrosul (sat Cuca) din ținutul Covurlui a fraților Bogoșăști, moșia fiind amanetată pentru sumele de 5000 galbeni luați cu împrumut de la Nastasia Gane și 7000 galbeni împrumutați de la Iosifina Bogoș. Moșia este vândută după strigările legale, vornicului Vasile Alecsandri cu 8700 galbeni, vânzarea fiind întărită de Divanul de întărituri în 1852 Mart. 21.” ASI - Achizitii-Noi-MCCCXXIX-MDCCCXCIV-Inv-103, poziția nr. 20, p. 22. Alte informații referitoare la moșia Cotrosul, în *Orizonturi*, III, 11-12; IV 1-2, 1941, p. 307-308).

¹⁸⁹ În anul 1841 se face „Jalba serdarului Mihalache Chicuş adresată Sfatului Administrativ, prin care se plînge împotriva posesorului moșiei Oancea, pentru asupririle și greutățile ce-i face la stăpînirea moșiei sale Roșcani; cere trimiterea unei comisii pentru cercetări la fața locului”-idem, poz.792, p. 156.

¹⁹⁰ Din 1824 există „Jalba locotenentului Costachi Scînteii către domn, în care arată că a luat în posesie, împreună cu Iancu Alecsandri, a patra parte din moșia Foltești, ținutul Covurlui, proprietatea vornicului Vasile Alecsandri (poetul), în care a invest capital, acum a fost îndepărtat din posesie de către vornicul V. Alecsandri (tatăl) deoarece poetul era plecat la Paris, în locul său punându-l pe serdarul Costachi Cozone, care prin proasta administrație a adus pagube moșiei. ASI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225, anul 1854, poz. 19, Rola 180, p. 361

¹⁹¹ Biserica mănăstirii ctitorită de serdarul Adam Movilă, care era căpitanul cavaleriei moldovenești în timpul domnitorului Vasile Lupu, la 1652-1653, pe dealul înalt era din piatră și cărămidă și sfințită la 14 octombrie 1652, a fost distrusă de cutremurul din 1738. Până la zidirea bisericii actuale(1802-1813) se pare că slujbele au fost ținute într-o chilie mare sau într-o biserică de vâlătuci. La 14 octombrie 1652, mai mulți locuitori din zonă dăruiesc lui Adam Căpitanul, pentru mănăstirea pe care a zidit-o, ocine în hotarul osiacilor, în valea Brăbanului.

¹⁹² Măstăcani, comună cu satul component Chiraftei, satul Măstăcani este atestat la 14 aprilie 1584 (D.I.R.A XVI, III, p. 249-250 nr. 302). A făcut parte din ținutul Covurlui. Numele satului vine de la apelativul de origine latină (mastichinas) mesteacăn (Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, p.82). Nu este exclusă o influență onomastică în formarea toponimului, pentru că satul Măstăcani de pe Bârlad, comuna Zorleni, Jud. Vaslui) amintit la 25 iunie 1519 (D.I.R.A, XVI, 1, p.146, nr.130) își avea numele de la Mesteacănul (în text „unde a fost Măstăcanul”). Onomasticul ar fi putut avea sensul de „cărunt”. D.L.R, VI, p. 427 citează expresia la-i ieși mestecenii” (D.O.R nu înregistrează acest onomastic). Pe o hartă întocmită în anul 1774 este numit Gârlița. Toponim folosit și în anul 1839 (T.T.R.M.I, 1 p. 206). Situată la o parte a satului lângă o „gârliță” a Prutului a dat naștere acestui toponim, un diminutiv al entopocului gârli de origine sud-dunăreană. (Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, p. 68-69). Satul Măstăcani, era la 14 aprilie 1584 vecin înspre răsărit cu „Drăculești în fața Măstăcanilor”. Alte acte referitoare la moșia satului menționează „ispisocul de la domnul (1) Petru Rareș voievod, 1527” (DJAN, Iași Anaforale, 27-271). Toponimul Drăculești s-a transformat de la onomasticul „Dracea”, „Drăcea”, derivat din substantivul „drac” de origine latină, „dracă” (DOR, p. 263-264; Paul Păltănea, Valentin Turlan, *Toponomia Bălții Brateșului*, în *Anuar de lingvistică și istorie literară*, A, XXXI, 1986-1987, p. 158). A putut avea sensul de rău, viclean, (Iorgu Iordan, *Toponomia*, p. 247-248). Onomasticul a fost întrebuițat cu câteva decenii înainte de 21 Martie 1584, când domnitorul Iliăș Rareș întărește fiilor lui Radu Drăculea două locuri peste Prut, „care acum se numește Drăculești”, dăruite de „înaintașul nostru Ștefan Voievod”, supranumit Lăcustă (18 septembrie 1538- dec.1540). Mai

menționăm pe Drumitrașcu Drăcea, pârcălab la Galați, 22 aprilie 1665 (ANDIC, M-rea Brazi, XXV/9). Amintirea lui s-a păstrat în numele Cișmele sau Drăcea, arată un document din 15 august 1825 (ANDIC, Planuri Covurlui, 2). „Moșia Drăcii”, de pe malul Siretului, mai jos de satul Vămeș, Comuna Piscu, semnalată la 16 iulie 1826 (ANDIC; Documente istorice, XCIX/12), i-a aparținut tot pârcălabului de Galați. Prin anul 1876, satul Drăculești era numit „Țolica” (TTRM, I, 1, p. 375). Toponimul este un diminutiv al substantivului „țol”, țesătură de pânză groasă, „covor”. Are însă și înțelesul de „haină veche”, „buleandră”, „boarfe” (Drăguș Moldoveanu, *Sufixul „ari” în Anuar de lingvistică și teorie literară, AXXVII*, 1979-1980, p. 45). Chiraftei, sat atestat în domeniile lui Miron Barnovschi (1626, după ianuarie 20-1629 august 30; 1633 aprilie-iunie 20, Paul Păltănea, *Documente noi*, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie*, Iași, XXIV, 1897, 2, p. 612-613). Numele satului derivă, probabil, de la onomasticul, neatestat documentar, Chiraftei, format prin contracție din substantivul de origine greacă („Chirios”, termen de politețec cu sensul de „domn”, dar și „jupân”, folosit încă de la începutul secolului XV, DRH, A, I, p. 29 nr. 21). Chiraftei, formă folosită la 23 aprilie în ținutul Roman (DIR, A, XVI, IV, p. 217 nr. 269; vezi și DOR, p. 30). Aici și alte exemple de nume compuse cu „Chir”. Toponimul a mai fost transpus în formele „Chirafteia” în anii 1841, 1861, 1873; „Chirafteii” în 1809, 1812, 1839 și „Chirafteiu” în 1839 (T.T.R.M., I, 1, p. 224). Partea dinspre Fârțânești a satului s-a numit și „Cora” și a aparținut, de la 25 mai 1786, Mănăstirii Mavramol din Galați, prin dania fraților Eni și Necola Cora (ANDIC, ms. nr. 534, f. 20-20i). Onomasticul „Cora” este de origine turcă, „negru” (DOR, p. 230-231). Era folosit la Iași în martie 1573 (DIR, A, XVI, III, p. 20, nr. 26). În 1876 această parte a satului se numea „Mavromolul” (T.T.R.M., I, 1, p. 685). Moșia satului Chiraftei s-a întregit în anul 1812 cu mai multe moșii din vecinătate, pe care le enumerăm: a) „Burduhoși” - A fost în partea de apus a satului (T.T.R.M., I, 1, p. 173). Toponimul are la origine porecla „burduhos” (om cu pântecele mare), „burtos” și nu feciori îmbrăcați cu straie nemțești, „jidovești” (D.L.R., I, 1, p. 696). Un augmentativ al substantivului „burduf”, folosit ca onomastic. Dumitru Burduh trăia la 26 ianuarie 1591 în ținutul Roman (Catalog A.S.I., p. 521, nr. 1426); b) Cerbicani, atestat la 8 mai 1766 (*Uricariul*, XVII, p. 156-160). S-a folosit și forma palaterizată Cerghicani la 25 mai 1812 (D.J.A.N., Galați, C.A.G., sec. II, 1876, dos. 20, 7.3v-4). A fost la sud-vest de Chiraftei (T.T.R.M., I, 1, p. 214). Toponimul este un derivat al expresiei „a fi tare la cerbice” (grumaz, ceață, de origine latină), cu înțelesul explicit de „om tare”, „rezistent”, „neînduplecat”, „dâr” (D.L.R., I, 2, p. 286); c) Doncești, atestat ca sat în anul 1525 (M. Costăchescu, *Documentele moldovenești de la Ștefăniță Voevod*, 1517-1527, 1943, p. 461-462). Nu a fost inclus în D.I.R. A fost la apus de sat, pe Pârâul Covurlui, aproape de Valea Doncești; numită în partea inferioară, Valea Frumușitei. La 8 martie 1766 se numea „Dicești” (*Uricariul*, XVII, p. 156-160), formă folosită și în anul 1842 (T.T.R.M., I, p. 366). Numele satului de la Donciu (atestat la 10 noiembrie 1433 (D.R.H., A, I, p. 173, nr. 120), un derivat prin afereză, de la Andonie, forma grecească a latinului Antonius (D.O.R., p. 14); d) Moșia „Mititelu” a fost tot la apus de sat, în împrejurimile Dealului Mititelul. Toponimul are la origine adjectivul „mititel” (D.L.R., VI, p. 639-640), folosit într-o poreclă cu sensul de „mic de stat”, „micuț” (Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, p. 116-318). La 28 aprilie 1593 trăia în ținutul Botoșani, Onciul Mititel (D.I.R., A, XVI, IV, p. 80, nr. 99); e) „Puțințica” a fost, de asemenea, la apus de satul Chiraftei. Este atestată la 3 decembrie 1799 (D. L. Stăhiescu, *Documente covurluiene referitoare la Moșia Cotrosul*, în *Orizonturi*, III, 11-12; IV 1-2, 1941, p. 307-308). Toponimul este un diminutiv al adjectivului de origine latină („putinus”) puțin (D.L.R., VIII, p. 3684), adică „o moșie de mică întindere”. Proprietăți mari au fost deținute de Adolf Vincler, 1716 hectare și 2145 ha ale lui Alecu Codreanu. Măstăcani a fost la început ceva mai la sud de satul actual, chiar la marginea Lacului Covurlui. În satul Chiraftei, bătrânii spun că boierul Alec Gr. Codreanu stăpânea 289 ha. Ca boieri și arendași de moșii pe teritoriul comunei se mai cunosc: Sergiu Climi, Alec și Constantin Codreanu, Rotter Hugllof, Mircea Paucă, Duiuliu Macu.

important dosar cu „un proces deschis de Alexandru Malaxa¹⁹³ (în anul 1853) împotriva lui George Iamandi, în legătură cu contractul de arendare pentru moșia Măcișeni¹⁹⁴, plasa Siret, județul Covurlui (între acte și un exemplar din ziarul

¹⁹³ BNR, Kogălniceanu, dosar 603. O parte din moșia Măcișani, plasa Siret, jud. Covurlui, fusese arendată de tatăl Dimitrie Iamandi cu mult înainte către Alexandru Malaxa, iar în 1853 cel din urmă îl dăduse în judecată pe fiul Gheorghieș (ibidem). Din perioada anilor 1864-1885 s-au păstrat numeroase documente ale lui Gheorghieș Iamandi cu privire la situația moșiei sale Măcișani (în suprafață de 1.700 de fâlcii), reprezentând: procese-verbale, adeverințe și chitanțe de plată, hotărâri judecătorești, contracte de arendare și acte de învoială, cărți de hotărnicie, măsurători și ridicări de plan, gajări pentru un împrumut la Creditul Funciar Rural (BNR, Kogălniceanu, dosar 215); „Epoca”, seria II, anul II, nr. 217, din 31 iulie 1896.

¹⁹⁴ La 5 decembrie 1858, era menționat ca alegător direct în ținutul Covurlui, Gheorghieș Emandi (fost prefect de Covurlui în 1871, Moise N. Pacu, *Cartea județului Covurlui, părțile I și II*, Galați, 1891, p. 318) și de Brăila 1873-1876 (ASB, Eugen D. Neculau, dosar 51, fila 6) „cu un venit lunar de 1.000 de galbeni de la moșia Măcișani (Ghenadie Petrescu, Dimitrie Sturdza, Dimitrie C. Sturdza, *op. cit.*, vol. VII, București, 1892, doc. nr. 2233, p. 998; Rodica Iftimi, Sorin Iftimi, *Alegătorii Divanului ad-hoc din Moldova (1857). Un manuscris necunoscut*, în *IN* (serie nouă), X-XII, Iași, 2009, p.113). În 1877, Gheorghieș figurează în *Lista eligibilor pentru Senat la județul Covurlui* (MOR, nr. 28, din 6/18 februarie 1877). Gheorghieș Iamandi a moștenit de la părinți moșia Măcișani, din ținutul Covurlui, pentru apărarea căreia se judecă o lungă perioadă de timp, între anii 1854-1861, cu Alecu Mavrocordat, proprietar al moșiei Puțanii (ASI, Divanul Domnesc, 54/1854). În calitate de moștenitor, la 18 octombrie 1859, Prefectura ținutului Tutova îl chema pentru a participa la alegerea părții sale de moșia Puțanii (MOM, 9 octombrie 1859, p. 30). Apoi, la 6 noiembrie 1859, garanta cu moșia Măcișani, în valoare de 27.984 de galbeni, pentru Gh. Gâlcă, ce a luat în posesie o moșie a clerului, în valoare de 3.500 de galbeni (Idem, 6 noiembrie 1859, p. 10). Probabil de aici ridica un venit de 3.031 de galbeni, potrivit unor liste electorale din luna ianuarie 1863, atunci când era alegător direct de district la ținutul Covurlui („Monitorul. Jurnal Oficial al Principatelor Unite”, nr.1, din 2 ianuarie 1863). La 19 octombrie 1881, vinde Măcișanii către Constantin Malaxa, pentru suma de 37.000 de galbeni, însă imediat reziliază contractul, pe motiv că vânzarea fusese fictivă. Ca urmare, la 10 decembrie 1881 era tot în posesia lui Gheorghieș Iamandi, iar inginerul hotarnic al ținutului Tecuci îi chema pe toți vecinii să se prezinte în data de 22 aprilie 1882 pentru a i se face hotarnica (MOM, nr. 209, din 17/29 decembrie 1881). Atât Gheorghieș, cât și Malaxa se judecă mai mulți ani, până la 24 ianuarie 1884, când Înalta Curte de Casație a consfințit prin decizie rezilierea contractului de vânzare (BNR, Kogălniceanu, dosar 603). O parte din moșia Măcișani, plasa Siret, jud. Covurlui, fusese arendată de tatăl Dimitrie Iamandi cu mult înainte către Alexandru Malaxa, iar în 1853 cel din urmă îl dăduse în judecată pe fiul Gheorghieș (ibidem). Din perioada anilor 1864-1885 s-au păstrat numeroase documente ale lui Gheorghieș Iamandi cu privire la situația moșiei sale Măcișani (în suprafață de 1.700 de fâlcii), reprezentând: procese-verbale, adeverințe și chitanțe de plată, hotărâri judecătorești, contracte de arendare și acte de învoială, cărți de hotărnicie, măsurători și ridicări de plan, gajări pentru un împrumut la Creditul Funciar Rural (BNR, Kogălniceanu, dosar 215); „Epoca”, seria II, anul II, nr. 217, din 31 iulie 1896). O dată eliberat, caută alți cumpărători și, la data de 25 septembrie 1884, vinde moșia către moșiereasa Carolina Sechiari, pentru o sumă mai mare, de 46.000 de galbeni (BNR, Kogălniceanu, dosar 622; C. Gane, Rădăcini, p. 305). Păstrează însă o vie la Cleni, din comuna Măcișani, în mărime de opt pogoane sau două fâlcii și 32 de prăjini, dar pe care o închiriază pe perioade succesive între 1880-1885 cu 40 de lei anual și între anii 1887-1890 cu 76 de

„Poșta”, Galați, an III, nr. 141 (717), 12 ian. 1883). Sunt desigur alte acte referitoare doar la vânzarea moșiei Măcișeni (dar doar de la data de 19 octombrie în anul 1881) de proprietarul acesteia, d-nul George D. Iamandi, către Constantin Malaxa¹⁹⁵ (pentru suma de 37.000 de galbeni) și procese care au urmat și duse chiar până la Înalta Curte de Casație (1884) și la sentința de reziliere a contractului de vânzare”.¹⁹⁶ La sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul celui de al XVIII-lea apar sloboziile cerute de mulți moșieri, care duc la îndeșirea rețelei de așezări rurale, din care astăzi încă s-au mai păstrat doar satele cele mai mari din luncă Siretului, Nămolosa, Gârlești¹⁹⁷, fiind urmate de către satele Nănești, Tălăbești¹⁹⁸,

lei, dar și o garanție provizorie de 152 de lei (MO, nr. 10, din 12 (24) aprilie 1885; nr. 52, din 7 (19) iunie 1887; nr. 62, din 1 iulie/19 iulie 1887; nr. 80, din 12 (24) iulie 1887).

¹⁹⁵Frederick Calvert scrie cartea „Călătorie în Est, între anii 1763 și 1764”, care cuprinde mărturii despre Bârlad. Ștergem cu frenezie urmele istoriei. La Bârlad s-au demolat în anii 1970 prăvăliile lui Tache, Ianche și Kadâr, personajele piesei scrise de iveșteanul Victor Ion Popa. De lângă Liceul Roșca Codreanu, din Bârlad, a fost dărâmată și casa postelnicului Constantin Malaxa, care era tatăl lui Nicolae Malaxa, fondatorul industriei românești moderne. Tatăl lui Malaxa era hușean, dar avea casă în Bârlad. În istorie în anul 1758 tătarii din Bugeac au pârjolit Bârladul. A fost ultima lor invazie în Moldova de Jos. Călugărul Chesarie Daponte scria în cronica lui despre „prădăciunile și batjocurile făcute de tătarii în urma cărora Bârladul a fost ars cu desăvârșire”. Ruina mănăstirii a rămas uitată. Geții îngropau căpeteniile sub movile de pământ numite gorgane. În 1834 Domnitorul Moldovei, Mihail Sturdza, venea de la Constantinopol și în drum spre Iași, face popas la Bârlad. La o petrecere dată de frunțașii urbei, Sturdza o cunoaște pe tânăra Marghiolița Iamandi, pentru care încearcă o pasiune trecătoare. De dragul Marghioliței aduce un grădinar german, transformă pădurea de la marginea târgului în parc și-l dăruiește fetei. Lângă Bârlad este Bălăbăneștiul, sat de răzești cu nume getic. Balaban însemna uriaș, cuvânt înrudit cu balaure, alt termen get și cu sanscritul bala-putere.

¹⁹⁶ La 10 decembrie 1881 moșia Măcișani era tot în posesia lui Gheorghieș Iamandi, iar inginerul hotarnic al ținutului Tecuci îi chema pe toți vecinii să se prezinte în data de 22 aprilie 1882 pentru a i se face hotarnica (1 MOM, nr. 209, din 17/29 decembrie 1881). Vezi BNR, Kogălniceanu, dosar 603. O parte din moșia Măcișani, plasa Siret, jud. Covurlui, fusese arendată de tatăl Dimitrie Iamandi cu mult înainte către Alexandru Malaxa, iar în 1853 cel din urmă îl dăduse în judecată pe fiul Gheorghieș (ibidem). Din perioada anilor 1864-1885 s-au păstrat numeroase documente ale lui Gheorghieș Iamandi cu privire la situația moșiei sale Măcișani (în suprafață de 1.700 de fâlcii), reprezentând: procese-verbale, adeverințe și chitanțe de plată, hotărâri judecătorești, contracte de arendare și acte de învoială, cărți de hotărnicie, măsurători și ridicări de plan, gajări pentru un împrumut la Creditul Funciar Rural (BNR, Kogălniceanu, dosar 215); „Epoca”, seria II, anul II, nr. 217, din 31 iulie 1896; ASI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225, poz. 603, p. 130.

¹¹³ Ștefan voievod dăruiește lui Cristea o parte din satul Gârlești (Prin actul din 1448 iulie 15, Petru voievod întărește lui Cernat Ploscar și fratelui său Șteful 15 sate, 12 seliști, 2 mănăstiri ș.a., între care și satul Gârlești, pe Bârlad (v. DRH, I, p. 397–399, nr. 280)), pe Bârlad. Mențione în uricul din 1528/7036 martie 23, prin care Petru <Rareș> voievod întărește lui Nicoară Grozav pârcaleab a patra parte din satul Gârlești, partea din mijloc (v. DIR, XVI, I, p. 282–284, nr. 248).

¹⁹⁸ În „1708 /7216 iunie 25, Tăbălăești. Bejan Hudici, vornic de gloată, Tănase Bosie, Axinte Uricarul aleg și stălesc hotarele siliștei de la Itrinești pe Crasna a lui Iordache Ruset, vornicul, cumpărătură de la răzeșii de aici și luate în schimb de la răzeși pentru părți din Tăbălăești și din hliza Bălăbăneșei, însumând 112 pământuri și un loc de prisacă de la Valea Sacă.”- Costin Clit,

Slobozia Băneasa, Slobozia Oancea, Drăgușeni¹⁹⁹, Slobozia Conachi, toate sate ale prințului Nicolae Conachi Vogoridi²⁰⁰ precum și Slobozia Corni. Toate aceste slobozii, pe care le și observăm apărute în întregul spațiu moldav, aveau doar menirea redistribuirii forței de muncă agricole în toate zonele unde ea lipsea sau era puțină. Trebuiește însă spus că era, încă de atunci, pe scena vieții din jurul orașului Tecuci, prezentă și foarte bătaioasă și o aprigă femeie, care era chiar visterniceasa Anastasia Racoviță²⁰¹, femeia aprinsă și care era considerată chiar

Documente hușene, vol. IV, p. 11, poz. 71. Este o știre extrem de importantă legată de Tălăbești care exista în 1708, sat de răzăși în care pătrundeau marii boieri Iordache Ruset, Tănase Bosie, Bejan Hudici.

¹⁹⁹ La 1684/7192, iunie 3. Preotul Vărgolici, împreună cu preoteasa și feciorii, fac danie mănăstirii lui Adam partea lor de ocină și moșie din satul Cernătești, ținutul Covurluiului.” - Costin Clit, *Documente hușene*, vol. IV, p. 8, poz. 48; 1752/7260 martie 30. Constantin Racoviță Voievod scrie biv vel stolnicului Enache Costandache să cerceteze pricina dintre Iorest Movilă, egumenul mănăstirii Adam, ținutul Covurlui, și Mariași Anița, fiicele lui Coste Adam, idem, poz. 106; 1776 octombrie 16. Marta monahie, fiica răposatului Coste Adam, logofăt, face danie mănăstirii Adam moșia Oncanii, idem, poz. 140; 1777 aprilie 20. Tenie Taivan și neamul său din satul Căuești, ținutul Tutova, fac schimb cu biv vel paharnicul Iancu Greceanu, un bătrân din satul Drăgușeni, ținutul Covurlui, pentru care primește moșie din Dragomirești, ținutul Tutova, partea mănăstirii Adam ce aparținea biv vel paharnicului, idem, poz.144; 1785 iunie 25. Ionichie Greceanul, egumenul mănăstirii Adam de la ținutul Covurlui, dă vel vistierului Matei Cantacuzino, 34 de stâneni în satul Tămăoani, schimb pentru un sălaș de țigani, idem, poz.174; 1792 noiembrie 10 Zapisul egumenului mănăstirii Adam, ținutul Covurlui dat protopopului Teodoreț și a fiului lui Caranfil pentru 500 de lei luați cu răvașul vornicului Constantin Greceanu, fratele său, idem, poz. 190, p. 17; 1800 septembrie 8. Hotărnică părții de moșie Valea lui Moș, de pe valea Soholuiului, ținutul Covurlui, a mănăstirii Precista din Galați, poz. 221, p. 18; 1802 aprilie 23. Inochentie Greceanu, egumenul mănăstirii Adam, împrumută pe căpitanul Ștefan Năstacul cu o mie de lei, idem, poz. 225, p.18; 1812 iunie 10. Comisul Costache Conachi hotărăște moșiile mănăstirii lui Adam, de la ținutul Covurluiului, idem, poz. 245, p. 19; 1816 iunie 14. Scarlat Callimachi voievod orânduiește pe biv vel spătarul Gavril Iamandi cu ridicarea și cercetarea lanului moșiei Drăgușani, de la ținutul Fălciului, idem, poz. 255, p. 19; 1846 septembrie 3. Maiorul Panaite Popov, slugerul Ioan Caracaș și paharnicul Vasile Popov, cercetează și hotărnicesc moșia Valea lui Moș, ținutul Covurlui, a mănăstirii Precista din Galați, de moșiile Gherghești, a familie Greceanu, și Drăgușani, a spătarului Iancu Greceanu, idem, poz. 380, p. 26; 1865 iunie 18. Certificat pentru perioada în care și-a desfășurat activitatea pe lângă Mitropolia Moldovei și de conduită a lui Iancu Malaxa, viețuitor în Tecuci, eliberat de Calinic Miclescu, Mitropolitul Moldovei, idem, poz. 571, p. 32.

²⁰⁰ „Divanul întăriturilor în urma cererii Paraschivei Ciure încuviințează vânzarea a 66 stâneni 5 palme2 ½ parmaci din moșia Argeoea în ținutul Tecuci, pentru a acoperi datoriile. Proprietara neîndeplinind formele pentru ducerea la sfârșit a vânzării, pământul este scos din nou la mezat la cererea Serdarului Costache Ciure, unul din creditori. În 1854 Divanul adjudecă licitația lui Aga Anastasie Panu pentru prințul Neculae Conachi Vogoridi, cu 80 de lei stânenul.” - Achizitii-Noi-MCCCXXIX-MDCCCXCIV-Inv-103, poz. 31, p. 26, 4 iun. 1853.

²⁰¹ Ion (Ioniță) Racoviță a fost unul din cei doi copii ai lui Racoviță Cehan, care a fost primul dintre membrii vechii familii boierești Cehan, din Moldova ce și-a luat numele de Racoviță. Potrivit paharnicului Constantin Sion, numele de Racoviță provine de la faptul că acest Cehan Racoviță (fiul lui Petre și Ileana Cehan) s-a născut când părinții săi se aflau pe drum în bejenie, fiind născut

sufletul familiei sale. Se știe că satul este denumit, în tot acest timp, Torceni. Apoi el pierde o parte din teritoriu, loc pe care se formează satul nou Slobozia Torcești din anul 1838, iar din anul 1845 mai include și siliștea denumită Țigănei²⁰², atestată la 12 ianuarie 1495, care fost mai la sud-est de satul Condrea. În anul 1859, cuprinde cătunul Cioara (a fost înspre satul Ivești) și satul Blăjeriei de Sus. Și iată că în anul 1857, în listele alegătorilor pentru divanul ad-hoc, din județul Covurlui, îl mai întâlnim mai întâi pe paharnicul Eni Șarban²⁰³, care stăpânea

în „fundul Racovei” (satul Sionești jud. Vaslui), iar pentru pomenirea acestui moment „părinții l-au fost botezat „Racoviță” (Paharnicul Constantin Sion, *Arhondologia Moldovei: Amintiri și note contemporane*, Tipografia Buciumului Român, Iași, 1892, p. 294-295). Ion Racoviță a fost căsătorit de două ori. Prima căsătorie a fost cu Anastasia Cantacuzino, fata spătarului Toma Cantacuzino (probabil în 1658-1659). Căsătoria a durat 8 ani, Anastasia decedând la 30 iunie 1668. Din această căsătorie a rezultat un singur copil, Mihai Racoviță, care va domni în mai multe rânduri atât în Moldova cât și în Țara Românească. Documentele vremii îl menționează destul de des pe Ion Racoviță. Astfel, în hrisovul din 9 martie 1667 de împărțire a moștenirii socrului său este menționat între moștenitori „...Ion Racoviță ginerele Tomei Vornicul cu giupâneasa dumisali Nastasia...” Averea moștenită era una semnificativă „În partea dumisali lui Ion Răcoviță Păharnicul și giupănesii dumisali Nastasiei s-au venit Sîrbii, sat întreg cu eleșteu și mori la Dorohoiu și Bălteni, sat întreg la Vaslui, și Clocușna, sat întreg la Hotin, și Hulubeștii, sat întreg la Tecuciu, și Păuceștii, sat întreg la Iași...” și încă alte 15-20 de sate, vii și păduri („*Acte Moldovenești felurite*”, în *Buletinul Comisiei Istorice a României*, 1929, Volumul 8, Tiparul așezământului tipografic „Datina Românească”, Vălenii-de-Munte, 1929). Moare la o dată necunoscută anterioară datei de 2 noiembrie 1688, atunci când este scris hrisovul prin care se împarte averea rămasă în urma morții lui între moștenitori (Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova: sec. XIV-XVII*, Editura enciclopedică română, București, 1971). Marele dregător Radu Racoviță, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, ajungea stăpân pe moșia satului, numită acum Călugăra. El obține de la domnie dreptul de a înființa pe această moșie o fabrică de sticlă (glăjărie). Radu Racoviță care stăpânea acum de drept moșia Călugăra (așa cum era denumită atunci) o trece la fiica lui cea mică, Anastasia, măritată cu Iordachi Todirașcu Costachi. Această fiică mai mică, Anastasia, fiind strănepoată de domn, îi plăcea să i se spună vistierniceasa Racovițoiaia.

²⁰² În împrejurimile Cudalbilor existau, cu trei secole în urmă, mai multe sate foarte răsfrate și de mici dimensiuni (Mănăstirea, Troieneștii de Jos, Ciungi, Bordei, Curmezișeni, Țigănei sau Lăturișeni). Într-un zapis de împărțire a unor pământuri din Troienești, din 6 august 1646, printre martori urma să figureze și unul din Cudalbi; în anul 1664, printre călărașii Dabijii căpitanul înscris într-un catastif este pomenit un anume Miron din Cudalbi pentru ca, la 26 martie 1682, în cadrul unei mărturii privind o cumpărătură de la Durăști să găsim menționat atât hotarul Cudalbilor, cât și pe Alexandru Bădărău, hotnog din acest sat. În preajma bisericii din Cudalbi se păstrează rămășițele pământești ale postelnicului Gheorghe Vârlan, el fiind reprezentantul micilor proprietari din districtul Covurlui în Divanul ad-hoc al Țării Moldovei de la anul 1857.

²⁰³ Paharnicul Eni Șerban, căsătorit cu Smaranda, era un mic boiernaș al cărui copil, Theodor Șerban, unul din cei optsprezece copii ai familiei, schimbă prenumele în Șerbănescu (se naște la 29 dec. 1839, Tecuci - moare în 2 iul. 1901, Brăila). Servește în Ministerul de Război și este avansat până la gradul de colonel, comandând în mai multe garnizoane (Bacău, Buzău, Brăila). În 1893 se retrage definitiv din armată și trăiește mai mult la moșia Vameș, din județul Covurlui. Fost poet membru al Societății Junimea (din 1868) și membru corespondent al Academiei Române (din

moșia din satul Odaia Pochii, ca unic proprietar al moșiei situată pe Bârlad, apoi postelnicul Dimitrie Corne²⁰⁴, el având în directă proprietate cam „giumătate din

1891). Există din 1846 și „Reclamația logofătului Costachi Conachi împotriva căminarului Gheorghe Șerban pentru faptul că acesta vrea să înființeze un sat pe moșia Pochii, lucru ce îi cauzează pagube, pe lângă faptul că vitele pârâtului vin pe moșia logofătului și fac stricăciuni; cercetările făcute de către isprăvnicia ținutălă; raportul priveghetorului ocolului Siretului, în care arată că, făcând cercetări la fața locului, a constatat că pe siliștea veche a existat un sat numit „Odaia Pochii” și a mai fost o siliște numită Girenii, dar pe moșia reclamantului; precizarea că pârâtul și-a mutat satul mai sus, îngărând locul cu garduri și șanțuri pentru ca vitele să nu mai treacă pe moșia logofătului și să-i aducă pagube.”-ANI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 1593, rola 148-149.

²⁰⁴ Dimitrie Cornea (n. 1816, Iași - d. 1884, București), publicist, om politic, avocat, ministru. Ocupă încă din adolescență diverse funcții în administrație, ajungând director în Departamentul Dreptății (1845). Este numit de domnul Grigore Alexandru Ghica în Divanul Apelativ, însă demisionează și la 3 iunie 1853 obține atestatul de avocat. La 1859 a făcut parte din Adunarea Electivă a Moldovei susținând mișcarea unionistă. După Unire se aproprie de cercurile conservatoare de la Iași grupate în jurul lui Grigore M. Sturdza. Apreciat pentru cunoștințele de jurist, Cornea este cooptat ca ministru al Lucrărilor Publice (27 ianuarie - 7 iunie 1862), apoi ministru al Justiției (24 iunie 1862 - 14 iunie 1863, în primele guverne după recunoașterea unirii depline. După 1866 este ales în mai multe rânduri decan al Baroului din Iași. Ultima funcție ocupată în politica înaltă va fi cea de ministru al Afacerilor Străine în scurta guvernare a cabinetului condus de Ion Emanoil Florescu (4 - 26 aprilie 1876). A decedat în 1884, la vârsta de 68 de ani (Ion Bulei; Mamina Ion, *Guverne și Guvernanți (1866 - 1916)*, București, Editura Silex, 1994; Stelian Neagoe, *Oameni politici români*, București, Editura Machiavelli, 2007, p. 202). Numele Korne a devenit cunoscut grație avocatului și poetului junimist Mihail D. Korne (1844-1901), fiului său, generalul Radu Korne, una dintre figurile emblematice ale războiului din Răsărit, și fiului acestuia, omul de afaceri Mihai Korne, trăitor în Franța, unde a editat una dintre cele mai interesante publicații ale exilului românesc: revista „Lupta”. Mulți și-au pus întrebări asupra originii acestui patronimic cu ortografie neobișnuită, dar care este de fapt foarte răspânditul nume „Cornea”, ortografiat cu „k”, atât în amintirea scrierii chirilice care utilizează această literă, cât și ca modalitate de individualizare. Fermecatoarea *Arhondologie a Moldovei* a paharnicului Constandin Sion conține o adevărată mică saga a familiei: „Banul Ianache și spătarul Sava, spătarul Neculai și paharnicul Costache, învățând carte, au intrat în vistierie banul Ianache și spătarul Sava, slujind până pe la 1813 scriitor; atunci Enache ducându-se cu slujba vădrăritului la Nicorești, unde fiind ispravnic de Tecuci paharnicul Costantin Tirichiul, care ține pe văduva pitariului Ștefan Caracaș, muma sărdariului Costachi Caracaș de la Buhaești și a bănesei Ruxanda Corne, s-au logodit cu fata Tirichioaiei, adecă Ruxanda, și s-au cununat. Și mijlocind Tirichiul l-au făcut samiș la Tecuci, unde Kornoaie având moșie de zestre s-au și așăzat acolo și au tras lângă sine pe frații cei doi mai mici, Neculai și Costache”. Urmașii din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și de astăzi coboară din Dumitrache Korne, fiul banului Enache, care „fiind deștept și cu bune purtări, au știut și a câștiga dragostea celor după vremi nacealnici ai săi, ba și a domnului, și treptat, de la sătrar, începând a se înălța în ranguri, au ajuns până la agă și l-au făcut și derector acelui departament și i-au dat și rangul de postelnic; și după influența ce căpătase la domn, au mijlocit slujbe și ranguri și moșilor săi; pe sărdarul Sava l-au făcut spatar, pe Neculai spatar și Costachi paharnic”. În această mică boierime moldovenească trebuie căutată obârșia Korneștilor, dintre care fiul lui Dumitrache Korne și al Mariei Veisa, de asemenea dintr-o familie boierească din Moldova. Avocatul Mihail D. Korne era vestit în vremea lui Carol I. Soțiile sale au fost: Aglae Strat, Sofia-Libertate Rosetti, fiica

Șandreni”, apoi îl urma aga Gheorghe Constandin cu moșia de la „Movilenii”²⁰⁵, parte din Gologan²⁰⁶ și din satul Zmulți”, cu sardarul Costachi Caracaș²⁰⁷, acesta

lui C.A. Rosetti și Ecaterina Pleniceanu. Din prima căsătorie i s-au născut doi copii, Olga și Carol, din cea de-a doua, o fiică, Alice, căsătorită prima dată Veron (cu moșie la Fundeni) și a doua oară cu D. Tacu, iar din cea de-a treia un fiu, Radu, cunoscutul general din al doilea război mondial. Din Alice Korne există o bogată descendență care ajunge până în zilele noastre: unul dintre copiii săi, Ștefan, a fost căsătorit cu Henriette Cihoschi, fiica generalului Henri Cihoschi, fratele lui Stanislas Cihoschi, fost profesor la Academia Comercială și rector al ei în perioada interbelică. Generalul Radu Korne, care a sfârșit tragic într-o închisoare comunistă, a avut de soție pe Elena Cerkez, nepoata de fiu a colonelului Mihail Christodulo Cerkez, cunoscutul personaj de la 1877. Fiul lui Radu și al Elenei Korne, Mihai, a făcut o carieră de succes la Paris în domeniul farmaceutic, devenind una dintre figurile de seamă ale exilului românesc. După anul 1989, a fost unul dintre acționarii principali ai Editurii Humanitas din București.

²⁰⁵ Se află în Câmpia Tecuciului lângă râul Siret; La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Bârlad a județului Tecuci și era formată din satele Movilenii de Jos și Movilenii de Sus (Lahovari, George Ioan (1901). „Movileni, com. rur., în jud. Tecuci, Marele Dicționar Geografic al României, vol. 4, București, Stab. grafic J. V. Socec. p. 408). În anul 1931, comuna a fost desființată, iar satele ei au fost incluse în comuna Furceni, împreună cu unele sate ale comunei Cosmești, *Anuarul Socec din 1925* o consemnează în plasa Ivești a aceluiași județ. În anul 1904 Damian Drăgănescu, de profesie negustor, a venit la Galați de la Brețcu. Damian Drăgănescu a cumpărat moșia Movileni, din comuna Șendreni, așa cum reiese dintr-un dosar. În lucrarea „*Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*”, vol. II, marele istoric gălățean Paul Pălănea indică faptul că, la 30 august 1904, Damian Drăgănescu apare ca epitrop (administrator al averii unei biserici) al bisericii Vovidenia, alături de Costache Plesnilă (primar al orașului Galați, între decembrie 1896 și martie 1898). Damian Drăgănescu era căsătorit cu fiica avocatului Gheorghe Coltofeanu, cu care a avut patru copii: Damian, Maria, Dumitru și Gheorghe. În anul 1911, Damian Drăgănescu jr. Candida, fără succes, la Colegiul al II-lea din partea Partidului Naționalist Democrat, aflat sub președinția lui Nicolae Iorga și a lui A. C. Cuza. Damian Drăgănescu jr. se căsătorește în anul 1913 cu Cecilia Cetățianu, fiica primului director al Gimnaziului din Galați, care va deveni ulterior Liceul Vasile Alecsandri. Doi ani mai târziu, tot Damian Drăgănescu jr. a cumpărat locul din strada Domnească, numărul 150 (actualul număr 118), de la Ioan Stoicovici. Casa construită în stil neoromânesc a fost ridicată între 1916 și 1923. Damian Drăgănescu jr. dorea ca acest imobil să intre în posesia unei instituții culturale sau umanitare din Galați. La înmormântarea sa a fost prezent și Nicolae Iorga, care a ținut o cuvântare prin care elogia personalitatea defunctului. În anul 1924, ministrul Instrucțiunii Publice, Kirițescu, se interesa de casa lui Damian Drăgănescu jr., care a fi fost un bun sediu pentru biblioteca V.A. Urechia. La data de 4 ianuarie 1947, Cecilia Drăgănescu, care locuia la Fălțiceni, autentifică la Tribunalul Județului Covurlui un testament și un act de donație, prin care specifică că lasă, după moartea sa, casa din strada Domnească, numărul 160, Camerei Agricole a Județului Covurlui, care trebuia să-i plătească până la sfârșitul vieții o pensie viageră anuală.

²⁰⁶ Comuna Gologanu făcea parte din plasa Marginea de Sus a județului Râmnicu Sărat, și era formată din satele Gologanu și Vlădulești. *Anuarul Socec* consemnează comuna în aceeași componență (satul Vlădulești este denumit acum Vlăduleasa).

²⁰⁷ Fiul pitariului Ștefan Caracaș era serdarul Costachi Caracaș a cărui mamă de la Buhăești de Gios se căsătorește cu ispravnicul de Tecuci, paharnicul Costantin Tirichiul. Către mijlocul secolului al XIX-lea Tironeștii, împreună cu neamul Vârlăneștilor, se judecau pentru pământ la Tăcmănești cu clironomii răposatului ban Ianachi Corne, sardarul Costachi Caracaș și răzeșii

neamului Ciocârlesc, pierzând procesul (BFO, nr. 10 din 3 februarie 1846, nr. 32 /nr. 25 de la Departamentul Dreptății). Casa răposatei bănese Profira Caracaș avea să fie revendicată de serdarul Costachi Caracaș (ASI, fond nr. 10, inv. doc. ist. 2221, Divanul de Apel al Tarii de Sus- site.pdf). Menționăm că se păstrează o „Scrisoare prin care Frăsina jicnicereasă, fiica lui Gavril Caracaș medelnicer, vinde fratelui său Manolache Caracaș șatrar, părți din moșia Oboroceni, ținutul Roman, cu 10.000 de lei. Apoi la 10 iulie 1824 Manolache Caracaș ban, adeverește că s-a împrumutat de la Ion Prăjescu postelnic cu 3700 de lei, cu dobândă de 5 lei la pungă pe lună, punând amanet partea de moșie din Oboroceni pe care o cumpăraseră de la sora sa, Frăsina, în 1812” (ASI, - Inventar pachetele nr. 1061-1067.doc. di 18 apr. 1812, Iași, poz. 30, 37). Boierii Caracaș au mai multe ctitorii, iar de la acestea a rămas tripticul de la biserica din Gârceni, întocmit în anul 1746 de Anastasie zugravul, iar pomelnicul despre care facem vorbire aparține vechiului schit Hârsova (Pentru date istorice și imagini despre această biserică, vezi Dorinel Ichim, Biserici de lemn din eparhia Hușilor. Județul Vaslui, Huși, 2001, p. 137-146. Maria Popa, Monumente istorice de județul Vaslui. Biserici și mănăstiri din Eparhia Hușilor, Iași, 2008, p. 136-139), respectiv al bisericii „Adormirea Maicii Domnului” din satul Mănăstirea, comuna Delești, județul Vaslui, datat la vâleatul 7264/1755/1756. În pomelnic sunt înșiruite nume care aparțin familiei ctitorului Ștefan Caracaș, numit aici Gălușcă, probabil după o descendență maternă acestuia dintr-un neam răzăsesc vasluian. Dubla enumerare Ștefan și Catrina ridică unele semne de întrebare, în ideea că pomelnicul pare să fie întocmit ulterior anului pictat pe el, de către fiul șetrarului, anume cel de-al doilea Ștefan Caracaș, pitarul, mort în anul 1804. Șetrarul și pitarul apar în pomelnic, precum și soțiile lor, numai că jupâneasa celui dintâi nu se numea Catrina, ci Ruxanda. Ioniță, urmat de Ilinca în pomelnic, nu pare să fie bunicul pitarului, adică Ioniță Gălușcă/Caracaș, ci fratele pitarului, anume sulgerul Ioniță Caracaș, care nu mai era în viață la 1804, după vom vedea în continuare. Cercetarea istoriei neamului Caracaș din Moldova se datorează profesorului Mircea Ciubotaru (Mircea Ciubotaru, *Boierii Caracaș de la Buhăiești*, studiu în curs de tipărire, parte a comunicării Portrete de ctitori în biserici de pe valea Bârladului superior, prezentată la „Al XI-lea Congres de Genealogie și Heraldică”, Iași, 22 septembrie 2001). Asupra descendenței familiei șetrarului Ștefan Caracaș din marele pitar Caracaș din vremea lui Vasile Lupu nu persistă îndoială. Tatăl șetrarului a fost Ioniță Gălușcă, fiul Tudosiei Căracășoia din neamul Coșescu. Șetrarul Ștefan Caracaș s-a născut în jurul anului 1720. I se spunea și Ștefan Gălușcă datorită unei legături genealogice pe linie feminină a tatălui său cu neamul Gălușcă, cu acest nume de familie fiind cunoscut și fiul său, pitarul omonim Ștefan Gălușcă, precum și nepotul Costache Caracaș/Gălușcă. Șetrarul Ștefan Caracaș era proprietar la Corobănești și Hârsova și mai stăpânea părți din alte moșii din ținutul Tutovei (Coșești, Stoienești, Broșteni) și al Vasluiului (Cânțălărești, Bălițeni, Sărăcinești, Tăcmănești). Ultima cumpărătură a șetrarului a fost moșia Buhăiești. Și-a întocmit diata la 25 octombrie 1783 (ANIC, Fond Schitul Hârșova, I/21), dar a mai trăit câțiva ani, murind cândva înainte de 18 iulie 1792 (C. Cihodaru, *Documente vasluiene* (ms.), nr. 122). Soția sa a fost Ruxanda, fata Ursului Suflet din Hârșova, drept pentru care șetrarul ctitorește schitul de la Hârsova, numit și Schitul lui Gălușcă (N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 381 și 387, nota 38. Autorul credea eronat că ar putea fi două schituri: al lui Gălușcă și al șetrarului Caracaș, de fapt aceeași persoană.), pe la 1755 (Un document inedit contribuie la datarea precisă a construcției schitului. La 23 august 1759, Ursu Chiratcu și Tanase Chiratcu făceau danie ocina lor „mănăstirii ci să gătește cu hramul Adormirii Precistii, ci iaste făcută di Ștefan Gălușcă”: C. Cihodaru, *Documente vasluiene*, nr. 104), potrivit datei însemnate în pomelnicul amintit mai sus. Prin testamentul întocmit în anul 1783, șetrarul lăsa schitului Hârsova părți din satele aflate pe aceeași vale, anume la Baboșani, Scurți și Florintești, precum și la Albești, pe Stemnic. Mai dăruia bisericii sale patru boi, patru vaci și 90 de stupi. Toate erau pentru „sufletul meu și a părinților miei și a toată neamurile meli, cunoscând că

lumea aceasta este nimica, numai plină de dișărtăciuni”. Șetrarul Ștefan Caracaș a avut trei urmași (Mircea Ciubotaru, Comuna Vulturești. *Studiu de istorie socială. Onomastică, I*, Iași, 2003, spița genealogică a familiei Caracaș anexată la sfârșitul lucrării.); o fiică, Elena/Ilinca, moartă înainte de anul 1802, fiind căsătorită cu clucerul Neculai Racoviță (General Mihai Racoviță-Cehan, *Familia Racoviță-Cehan, II*, București, 1942, p. 45) a adus, ca zestre, partea de sus a moșiei Buhăiești, regăsită în secolul al XIX-lea în proprietatea celor patru copii ai lor, Smaranda, Anastasia, Catina și Ion Racoviță. Un fiu s-a numit Ion/Ioniță, prenume al bunicului Ioniță Caracaș/Gălușcă și a murit înainte de 1801. Celălalt fiu i-a moștenit numele, anume Ștefan Caracaș. Îl întâlnim menționat ca fost postelnicul în anul 1796 sau la 1797 (C. Cihodaru, *Documente vasluiene*, nr. 163), când cerea să se facă publicație pentru cumpărarea unor părți din Buhăiești, Tăcmănești, Bârzești și Liudești. El avea zapise și ispoace, rămase de la tatăl său, pe care le amanetase pentru un împrumut de bani. Ultimul rang obținut este cel de pitar, începând cu anul 1800. La începutul anului 1804, pitarul Ștefan Caracaș era grav bolnav. A murit la Iași, în ziua de 16 februarie a aceluiași an, în casa cumnatului său, clucerul Neculai Racoviță (străbunicul celebrului biospeolog Emil Racoviță). Nu este cunoscut locul mormântului, probabil că se află la Buhăiești, la ctitoria sa, sub o piatră pierdută sau distrusă. Pitarul Ștefan Caracaș nu a avut copii, drept pentru care a luat ca „fiică de suflet” pe Catina, una dintre fetele surorii sale Elena și a lui Neculai Racoviță. Averea sa, destul de mare, a fost moștenită de nepoți. La 8 februarie 1804, pitarul semna o învoială cu cumnata sa Ilinca, soția sulgerului Ioniță Caracaș, fratele său mai mic, atunci mort, pentru împărțirea moșiilor rămase de la șetrarul Ștefan Caracaș „ce s-au poreclit și Gălușcă și de la soacră-me Ruxanda, fata Ursului Suflet”, precum și cele cumpărate de frații Ștefan și Ioniță Caracaș. Averea consta în părți din satele Bălițeni, Condrești și Sărăcinești de pe Telejna, din Liudești și Bârzești, precum și din Tăcmănești, pe Bârlad, din Mărmureni și Bozieni, pe apa Bârlăzelului, din Coșești și Stoenestii de pe Racova, din Albești și Dumeștii de pe Stemnic, din Florintești, pe apa Hârsovei, vii în ținutul Tecuciului și locuri de dugheni în Iași, în mahalaua Broștenii, aproape de Podul Roș. Jumătate din satul Comăneștii de pe apa Răbricii rămânea pitarului Ștefan Caracaș, cu vadurile de mori din apa Bârladului. La Buhăiești, acesta păstra jumătate de sat, partea de sus, până în hotarul Negreștilor, cu partea din codru, iar jumătatea de jos a satului era a fiilor Ilincăi. La 16 februarie 1804 (ANIC, Fond Schitul Hârsova, I/28; Arhivele Naționale Iași, Fond Divanul Domnesc, dos. 11/1832, f. 138r-140v; aceeași diată, f. 30r – 31v, 53r – 55v), chiar în ziua morții sale, pitarul Ștefan Caracaș semnează și încheie testamentul, care confirmă învoiala din 8 februarie referitoare la bunurile lăsate nepoților Costache și Ruxanda Caracaș, precum și soției sale Ecaterina, căreia îi revenea jumătatea de sus a moșiei Buhăiești. Ștefan Caracaș, fost mare pitar, și-a ales moștenitori pentru că „proniia dumnezăiască nu m-au dăruit cu copii din trupul meu”, împărțind averea sa, în satele Buhăiești, Liudești și Bârzești, pe râul Bârlad, Mărmureni și Bozieni, pe Bârlăzel, Comănești, pe Rebricea, Condrești, Sărăcinești și Bălițeni, pe Telejna, Albești și Dumești, pe Stemnic, Florintești, Scurți, Baboșani, Coșești și Stoenestii, aflate pe valea Racovei, dar și viile din ținutul Tecuciului, precum și locurile de casă și dughenile din Iași. Și averea fratelui pitarului, sulgerul Ioniță Caracaș, avea să fie împărțită la mulți ani după moartea sa survenită în 1802, și anume la 24 februarie 1820, între cei trei urmași: serdarul Costache Caracaș și cumnații acestuia, paharnicul Constantin Teriachioğlu și serdarul Enache Cornea. La rândul ei, averea serdarului Costache Caracaș, rămasă neîmpărțită, avea să fie tranșată definitiv la 28 iulie 1860 (Ibidem, f. 37-41.), între cele cinci fiice: Soltana Boteanu, Elena Vidrașcu, Maria Racoviță, Elisabeta Radovici și domnișoara Zamfira Caracaș. Vremea a trecut, răposase și Catrina Caracaș, soția ctitorului, în anul 1830, și nepotul ajunsese la vârsta cuvenită. Astfel, vedem pe acesta, comisul Ioan Racoviță, fiul celui în casa căruia murise Ștefan Caracaș, clucerul Neculai Racoviță, cum se plânge de toate „obișduirile” suferite din partea „cuvioșiei sale” arhimandritul Chiril. – Apud Lucian-Valeriu Lefter, *Ctitoriile și averile boierilor Caracaș. De la fundare la secularizare*, în <http://www.monumentul.ro/pdf>.

având și o „giumătate din Șăndreni”, apoi cu spătarul Gavril Stamatina²⁰⁸ cu moșie la „Gornești”²⁰⁹, comisul Pavel Cerchez²¹⁰ cu moșia Mărășești, apoi urma sărdar

²⁰⁸ La alegerile din 10 nov. 1832 din județul Covurlui, ținute pentru validarea Regulamentului Organic a Dimitrie Iamandi a câștigat cu 18 voturi, dar a fost contestat. Reluate în 28 nov. Au fost câștigate cu 19 voturi de postelnicul Iorgu Ghica, din cele 23 de voturi exprimate. La Putna câștiga paharnicul Costache Lupu, învingându-i pe spătarul Sandu Stamatina, spătarul Gavril Stamatina, paharnicul Constantin Elefteriu și paharnicul Ștefan Elefteriu. Dar câștigătorul refuză mandatul și la reluare în 1 dec 1833 a câștigat paharnicul Iordache Milu cu 17 voturi din 23 exprimate (Cristian Preda, *Rumânii fericiți: vot și putere de la 1831 până în prezent*, ed. Polirom, 2016. Cetitorul trebuie să știe că autorul cărții, Cristian Preda, sondează relația dintre vot și putere de la 1831 până în prezent, evidențiind elementele care dau sens sinuoasei istorii politico-electoral: „normalizarea” votului „domesticirea” autorității și democratizarea. Adresat deopotrivă politologilor și istoricilor volumul depășește registrul comparației dintre regimul actual și cele care l-au precedat, oferind răspunsuri la o serie de întrebări precum: ce sens au cele 101 alegeri organizate de la 1831 până în zilele noastre? Ce legătură poate fi între deputații „ținutași” din Regulamentul Organic și obsesia uninominalului din anii 2000? Arderea unui Regulament considerat prorus la 1848 și preambulul Constituției de la 1952, care aplaudă victoriile URSS sunt parte a aceleiași istorii? Vidul constituțional de la 23 august 1944, ca și cel din decembrie 1989 sunt oare comparabile ca efect? Dar influența Palatului în vremea monarhiei și cea a Cotroceniului după 1989?).

²⁰⁹ În 1823, fu staroste de Putna, spătarul Săndulachi Stamatina. Spătarul Sandu Stamatina, fratele său, candida la ținutul Putna. Gr. Alexandrescu a fost membru în primul parlament al țării, cu sediul la Focșani. După ce va studia la Colegiul Sf. Sava, Grigore Alexandrescu, care era găzduit în casele maiorului I. Cîmpineanu, va intra în armata națională în 1834, cu gradul de cadet de cavalerie, apoi praporcic (sublocotenent). Va frecventa cercurile literare, devenind membru al Asociației literare a României (1846), apoi redactor la *Poporul suveran*, în anul 1848. În anul 1853, domnitorul îi acordă rangul de clucer (responsabil cu aprovizionarea domniei). Va deveni, pe rând, director al Eforiei spitalelor civile (1854), director al Departamentului cultelor (1859), precum și membru al Comisiei centrale din Focșani. Tânărul sublocotenent Grigore Alexandrescu va face cunoștință cu cele două orașe Focșani, în anul 1837 când, fiind apreciat de un superior al său ca bun scriitor, adică bun copist, îl detașează la Focșani să taie la răboj oile care veneau dintr-un mal la celălalt al Milcovului (Florin Muscalu, *Dicționarul scriitorilor și publiciștilor vrânceni*, Focșani, 1999, p. 7.), lucrând în cadrul vămii de aici. În parlament s-a împrietenit cu poetul Dimitrie Dăscălescu prin intermediul căruia a făcut cunoștință cu Raluca Stamatina, fata spătarului Gavril Stamatina și a Zoitei Bucșinescu, o familie importantă în Focșani. Cu destul realism, fără să fie vrăjit de dragoste, împlinise 50 de ani, poetul a descrie pe Raluca Stamatina ca fiind „o ființă oacheșă, nu frumoasă, însă blajină, ascunzând un trup abundent sub largile foi de tafta”. În anul 1837, poetul va părăsi Focșanii, reîntorcându-se la București, unde va locui în casele tatălui lui I. Ghica. Va reveni, pentru a doua oară la Focșani, în anul 1844, când va face parte din suita domnitorului Gh. Bibescu, care venea în orașul de pe Milcov pentru a se întâlni, în partea munteană a orașului cu domnitorul Mihail Sturza. Un an mai târziu, în septembrie 1845, Grigore Alexandrescu va reveni la Focșani, însoțindu-l pe domnitorul Gh. Bibescu, în calitate de nuntaș. Fapt cunoscut în urbe, domnitorul Gh. Bibescu se va căsători cu Maria Văcărescu, naș fiind domnul Moldovei, Mihail Sturza; oficierea căsătoriei având loc biserica mănăstirii Sf. Ioan. La 30 martie 1860, Grigore Alexandrescu revine la Focșani, în calitate de reprezentant al domnitorului în Comisia Centrală, care funcționa aici. Pe 29 mai 1860, la Focșani, în biserica din Stamatinești, a avut loc și nunta poetului Grigore Alexandrescu cu Raluca Stamatina, mai tânără cu un sfert de veac

Costachi Caracaș²¹¹ având și el tot o „giumătate din Șândreni”, Neculai Păun²¹², era stăpân pe 100 de stânjeni din moșiile Fârțânești și Chiraftei, apoi cu medelnicerul Costin Chebac²¹³ având „părți în moșia Cudalbi”, după care urma spătarul Mihalachi Chicuș²¹⁴ la „Roșanii și la Cladnicu” (familiile Cernat, Plesnilă

(o familie renumită și bogată, din oraș, unchiul său fiind ctitorul bisericii Stamatinești), naș fiind Ștefan Goleșcu, președintele Comisiei Centrale. Înainte de a se căsători cu Raluca Stamatina, Alexandrescu a părăsit-o pe tânăra Marița Berlescu, fata unor boieri cunoscuți din București. Constandin Sion autorul manuscriptului de față al Arhondologie..., s-a însurat cu Eufrosina, fata banului Toma Stamatina, alt descendent din familia Movileștilor. La scurt timp de la căsătorie, după numai patru zile, poetul intră într-o noapte a nervilor, din care, cât va mai trăi, nu va mai putea ieși. Asemeni lui Hoderlin, cum nota G. Călinescu, avea să se clatine „un sfert de veac între eroare și fluiditate, sau cel puțin între demnitate și un sentiment atroce de umilință și rușine” (George Călinescu, *Dicționarul literaturii române, de la origini și până la 1900*, Buc, 1979, p. 25). Grigore Alexandrescu a avut o fiică, Angelina, pentru care va traduce *Povești albastre*, a lui Laboulaye.

²¹⁰ La 10 mai 1839 se înregistra Hrisovul lui Mihail Grigore Stuzda vv. dat în pricina de judecată dintre Hristodor Artalogu, răzeș din moșia Mărășești și comisul Pavel Cerchez, pentru 122 de stânjeni, din moșia Mărășești (ASI, - Inventar pachetele nr. 1061-1067.doc. poz. 128).

²¹¹ Satul Muntenesti din județul Vaslui a fost în proprietatea mănăstirii „Frumoasa” din Iași, apoi au urmat serdarul Costachi Caracaș, aga Vasile Pogor, frații Frimu, marele vornic Constantin Vârnay, Nathalie și Gheorghe Vârnay și Titu Ioanid. Gavril (Gavriliță) Costache era fiul slugerului Costachi și al Teofanei (ascendența lui este controversată). A fost căsătorit de două ori, o dată cu fiica spătarului Caracaș. Altă categorie de versuri, scrise de Manolache Cîrjă, o alcătuiesc acrostihurile sau numele, cum li se spunea atunci. „Fiindc-arn ajuns”, în acrostih cu numele Fotini, iar în titlu cu mențiunea: „1816, iuni 14, la 3 ceasuri din zi, în carte vărului Costachi Caracaș ot Tecuci. Nr. 13 (f. 29V)” ne dezvăluie una din adresele serdarului.

²¹² Într-o spiță de neam din 1840 este consemnat „Spiță de neam pentru descendenții lui Neculai Păun, stăpân pe 100 de stânjeni din moșiile Fârțânești și Chiraftei, ținutul Covurlui” (ASI, - Inventar pachetele nr. 1061-1067.doc. poz. 168). În 1812 aprilie 18, Iași, iscălește o „Scrisoare prin care Frăsina jicnicereasă, fiica lui Gavril Caracaș medelnicer, vinde fratelui său Manolache Caracaș șatrar, părți din moșia Oboroceni, ținutul Roman, cu 10.000 de lei (ANI, Inventar pachetele nr. 1061-1067.doc., poz. 30).

²¹³ Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Cudalbi este ctitorie de la 1861-1863 a clucerului Costin Chebac Oardă, unul din marii proprietari de pământ din Cudalbi. Tot aici Biserica „Prea cuvioasa Parascheva” cu o vechime de peste 150 de ani, era construită între 1840-1855 de postelnicul Gheorghe Vârlan.

²¹⁴ Proprietarul moșiei Roșcani, din comuna Băneasa, era serdarul Mihalachi Chicuș (1806-1868), ctitorul unei noi biserici, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, terminată în 1827, pe ruinele vechiului locaș. Mihalachi Chicuș s-a născut în 1806 și devine comandantul poliției. Iar serdarul Mihalachi Chicuș descindea dintr-o familie de răzeși și vechi mazili moldoveni, proveniți din ținutul Tutovei, ridicată la rang boieresc în timpul domniei lui Scarlat Vodă Callimachi (domnitor al Moldovei în trei rânduri, în perioada 1806-1819). Tatăl lui Mihalachi, Ioan, a avut rangul de sluger, adică dregător boieresc având ca îndatorire aprovizionarea curții domnești cu carne. Mama lui Mihalachi, Maria, născută în 1781, este înhumată în partea de sud a pronaosului bisericii de la Roșcani. Potrivit memoriei locale, în copilărie era olog, dar s-a vindecat prin ședere îndelungată la Mănăstirea Neamț, acolo unde s-au făcut rugăciuni pentru el de către viețuitorii obștii. După vindecare, s-a căsătorit cu Smaranda, fiică a comisului Mihalache Străjescu. Acesta din urmă era proprietarul moșiei Țiglina, un convins antiunionist și părtaș la fraudarea alegerilor din 1857. „Cu

și Iamandi, cele care aveau moșii la Zimbru, au ridicat și o biserică. Aceștia au dat toți banii necesari construcției schitului, chiar împreună cu moșia lor, pe care au zidit și Schitul Zimbru... Iar unii boieri citați mai sus, adică căminarul Vasile Cernat, Gheorghe Plesnilă și Gh. Cernat erau oameni evlavioși. Și în 1816, Vasile Cernat a construit Biserica din Jorăști...”), dar cu banul Lupu Pangrate²¹⁵, stăpân la moșia „Moscu și altile”, capitanul Iancu Alicesandri²¹⁶ stăpâna moșia satului

toate acestea, în zona Mazepa de astăzi, a existat, până la 1918, un meidan (maidan) numit Străjescu. Iar în perioada interbelică exista la Galați chiar și o stradă Străjescu”. Mihalachi Chicuş s-a separat, împreună cu alți moșieri covurluieni, în tabăra antiunioniștilor. Serdarul a murit, din cauza agravării bolii reumatice de care suferea, la 17 ianuarie 1868. Se păstrează încă jalba serdarului Mihalache Chicuş adresată Sfatului Administrativ, prin care se plînge împotriva posesorului moșiei Oancea, pentru asupririle și greutățile ce-i face la stăpînirea moșiei sale Roșcani; cere trimiterea unei comisii pentru cercetări la fața locului.- Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf. poz. 792. „Satul Blăgești din cronica preotului Drăguș este de fapt satul Blăjerei, situat pe malul drept al Bârladului (Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați, 1430-1650*, manuscris dactilografiat, 1985-1990, la Biblioteca V.A. Urechia, Galați, comentariu la doc. nr. 15; *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea 1*, p. 98-99) menționat în același document din 1448. El apare și sub forma Blăjerei, într-un document de la 21 februarie 1625, prin care Radu Mihnea voievod întărește „cneaghinii” Mărica, fiica lui Cârstea, fost mare vornic, jumătate din acest sat, partea de jos, „unde se chiamă la Buiar” și cu vad de moară cumpărată de tatăl ei, în vremea lui „Eremia Moghilă voievod” de la nepoții lui „moș Bășmag” din „privilegiul de mărturie pe care l-au avut ei de la Ion voievod” (Documente privind istoria României, A, Moldova, veacul al XVII-lea (1621-1625), vol. V, Editura Academiei RPR, București, 1957, p. 322, nr. 427; Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice*, comentariu la doc. 370), precum și în documentul din 23 octombrie 1635, când șetrarul Chicoș primește poruncă să meargă la Țigănei (Satul Țigănei a dispărut. Era situat pe teritoriul satului Torcești. Cf. Ion T. Sion, *Observații asupra indicilor de nume*, p. 535; Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice*, comentariu la doc. nr. 249, addenda; *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea a 2-a*, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1233) și la Blăjerei să aleagă părțile de moșie ce le stăpâna Roșca vornicul, împresurate de răzeșii din cele două sate (Teodor Codrescu, Uricariul, II, Iași, 1889, nr. 8, p. 116. Vezi comentariul lui P. Păltănea (*Repertoriul documentelor istorice*) la doc. nr. 249). Autorii Tezaurului toponimic înregistrează pentru Blăjerei și variantele: Blăjeștii, la 1774, 1839 și 1844 (*Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea 1*, p. 98-99, nr. II, VIII, XII).”- pr. Eugen Drăgoi, *Mănăstirea de la Gura Bârlăjiței, un dosar care rămâne deschis (II)*, rev. *Axis libri*, nr.21.

²¹⁵ Locașul Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Vârlezi a fost ridicat între 1826-1828 de familia generalului Nicolae Cernat. Tot acolo este și Biserica „Sfinții Voievozi”, tot ctitorie cernăteană, construită cu sprijinul unei rude a generalului Nicolae Cernat, soții Ștefan și Safta Cernat. Este drept că au contribuit și comisul Mihail și Maria Balaban, precum și banul Lupu și Elena Pangrate. Lângă satul Odaia Bursucani se afla „fănațu lui Pangrat”.

²¹⁶ Iancu Alecsandri, fratele marelui poet Vasile Alecsandri a fost unul dintre cei mai activi partizani ai Unirii Principatelor Române. Iancu Alecsandri provine dintr-o familie de boieri moldoveni. Născut la Iași, în penultima zi a anului 1826, va începe să descifreze primele slove sub îndrumarea părintelui institutor Gherman, urmând mai apoi cursurile pensionului lui Cuénim, după pilda fratelui mai mare. Se înscrie ca elev în cursul inferior al Academiei Mihăilene, unde învață între anii 1832-1837. În ajunul dublei alegeri a lui Al. I. Cuza, mai exact la sfârșitul lui noiembrie

1858, I. Alecsandri se va număra printre votanții de la Iași, pentru ca vestea alegerii lui Cuza să o primească la Paris. Iancu își informa fratele, la 8 ianuarie, că stabilise contacte cu 99 oameni eminenți ai presei franceze. După înscăunarea lui Al. I. Cuza, a ajuns locotenent-colonel, aghiotant al domnitorului și a îndeplinit, între 1860 și 1866, funcția de agent diplomatic al României la Paris și Londra. „Când, în același an, Iancu Alecsandri merse ca agent al lui Cuza la Paris, Place fu acela care, după cererea lui, și a Domnului, redacta scrisoarea către Napoleon al III-lea. Și în 1880 Alecsandri se adresa lui Place în dorințele sale privitoare la agenție, care nu era încă recunoscută: A la hâte, Galatz, 22/3 août 60. Cher Monsieur et ami, Ma conversation avec vous à Fokchani a été un véritable coup de foudre, comme mon voyage jusqu'ici. J'avais cependant bien des choses à vous demander au sujet desquelles je me propose de vous écrire de Paris. Permettez-moi, je vous prie, en attendant, de vous rappeler la promesse que vous avez eu l'amabilité de me faire par rapport à la lettre de Son Altesse à l'Empereur et des vôtres pour le Ministre à Paris. J'en aurais besoin pressant, car je ne saurais solliciter une entrevue de Mr. Thouvenel sans être muni de la lettre du Prince pour pouvoir me présenter à l'Empereur. Dans l'entretien que j'ai eu avec Son Altesse j'ai vu qu'Elle ne considérait pas la lettre de créance de M. Jora à M. Thouvenel suffisante à ma présentation et j'en ai conclu que Son Altesse ne ferait pas de difficultés à en adresser Elle-même une à ce dernier. Vous seriez donc bien aimable si vous vouliez bien consulter son sentiment à ce sujet et si vous nous chargiez, dans le cas d'une réponse favorable, de la rédaction de la missive à votre Ministre. Ces différentes lettres me seraient expédiées à la fois et je n'aurais plus qu'à mettre mes habits de fête et faire des vœux pour un heureux succès, auquel, du reste, vous voudrez bien, le l'espère, contribuer un peu en mettant un peu de chaleur dans vos recommandations. Recevez, je vous prie, cher Monsieur et ami, mes remerciements anticipés pour les obligations multiples que je réclame de vous et l'assurance de mes sentiments les plus dévoués. (ss) Major Alexandri. Cuza recunoștea, de altfel, în Decembrie 1860, tot ce fostul consul a făcut, „contribuind puternic la îndeplinirea unei opere de regenerare.” - Nicolae Iorga, *Victor Place și Unirea Principatelor*, în *Revista Istorică* anul al X-lea, N-le 4-6 apr.-iunie 1923. Prozatorul și traducătorul Ioan (Iancu) Alecsandri, născut pe 30 decembrie 1826 la Iași, a murit pe 15 mai 1884 la Paris. Dar familia Alexandri o întâlnim și între Prut și Nistru fiind între „Familiile” propuse și de Comisia, care a mai funcționat pentru cercetarea documentelor nobilimii din Basarabia în 1821, pentru confirmare de către Departamentul Heraldic al Senatului Rus, în drepturile de noblețe ereditară, care spune: „Iordache Alexandru, fiul lui Alecsandri, de 45 ani, în retragere, locuște în orașul Chișinău. Căsătorit cu fata Sulgerului Iordache Teodor, Elena, are o fată, Caterina (măritată cu A. Botezatu), de 7 ani. Stăpânește 300 fâlcă de pământ arabil luat zestre în ținutul Orhei, satul Drâslăceni, pe care sunt 15 curți de săteni și 16 suflete țigani șerbi, bărbați și femei. Spița neamului: Alexandru Alecsandri, căpitan de Dărăbani. Fiul său, doveditorul de acum al nobleței, Consilierul Titular Iordache Alecsandri. În ce privește nobleța, Comisunea s'a încredințat: 1. că tatăl său Alexandru Alecsandri, precum se arată în lista Domnitorului Alexandru Moruzi Voevod din 1806, prin care au fost numiți scutelnici pentru mama doveditorului potrivit rangului soțului ei, a fost Căpitan de Darabani; 2. În aceeași listă se arată că și doveditorul Iordache a avut gradul de Vel Șătrar. Alexandru, bas-ceauș în 1780, căpitan de darabani (S. Zotta, *La centenarul lui V. Alecsandri*, Iași, 1921), a avut două fiice: Maria, măritată cu Const. Cuza, din Șofrănești-Vaslui, și alta măritată cu stolnicul Mihail Botezatu, tatăl vornicului Vas. Botezatu, zis după mamă (C. Sion, *Arhondologia Moldovei*, Iași, 1892, p. 7) Alécsandri; fiul acestuia din urmă a fost ilustrul poet Vasile Alecsandri. Fiul lui Alexandru, Iordache, petiționarul de mai sus și ascendentul adevăratei (C. Sion numește greșit pe Iordache „Grec moldovenit”) familia Alecsandri, a fost șătrar și ispravnic la Ismail și Tomarova (Reni) în 1808, la Greceni în 1809, consilier titular în anul 1817 (P. Gore, *Notițe genealogice*), deputat al nobilimii și desigur sfetnic al guvernului regional între anii 1828-1831 (A. Krupenski, *Schiță despre nobilimea din Basarabia*, Petersburg, 1912, anexe, p.

covurluian cu numele de „Folteștii”, din Covurlui, prințul Matei Cantacuzino²¹⁷ avea una din moșiile din satul Băleni²¹⁸, un sat destul de mare din ținutul Covurlui,

5 și 28). Nepotul său de fiu, Nicolae N. Alecsandri (1859-1931) (Arhiva lui N. N. Alecsandri la doamna N. Terletki, Chișinău), aderent al filosofiei lui Tolstoi și poporanist, a editat și gazeta *Cuvânt Moldovenesc* (1913), a fost președinte de vârstă al Sfatului Țării (1917), vicepreședinte al Senatului (1921) (*Din trecutul nostru*, Nr. 40-45; 1937, p. 60-61).”- Ghorghe G. Bezviconi, *Contribuții la istoria boierimii Moldovei dintre Prut și Nistru*, Buc., ed. Fundația Regele Carol I, 1940, p. 34. Din anul 1854 avem „Jalba locotenentului Costachi Scînteii către domn, în care arată că a luat în posesie, împreună, cu Iancu Alecsandri, a patra parte din moșia Foltești, ținutul Covurlui, proprietatea vornicului Vasile Alecsandri (poetul) (știre extrem de prețioasă), în care a investit capital, acum a fost îndepărtat din posesie de către vornicul V. Alecsandri (tatăl) deoarece poetul era plecat la Paris, în locul său punându-l pe serdarul Costachi Cozone, care prin proasta administrație a adus pagube moșiei.” (Fiind o știre de cea mai pură natură administrativă nu mai încap discuții în legătură cu ea!)- Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 1824, p. 361. Din anul 1855 avem o știre care confirmă proprietățile poetului „Memoriul lui Vasile Alecsandri postelnic, către Sfatul Administrativ, în care, după ce arată progresul celorlalte țări din Europa în ceea ce privește abolirea sclaviei, se referă la situația din Moldova, unde dăinuia încă sclavia, ca veche „rămășiță de barbarie”; eliberarea de către el și fratele său, Iancu Alecsandri, a robilor lor cărora, spre a le asigura existența, au hotărât a-i așeza ca locuitori pe moșiile Mircești, Pătrășcani și Foltești, dându-le locuri de casă și de arătură ca și la ceilalți locuitori pământeni; cererea de a se da curs acestei lucrări potrivit așezământului; adresa Secretariatului de Stat către Departamentul de Finanțe, prin care se comunică hotărârea Sfatului și aprecierea acestui fapt care poate servi ca exemplu și altor proprietari.”-idem, poz. 1977, p. 390-391.

²¹⁷ Patru generații de Cantacuzini, celebra familie nobiliară bizantină care a dat capete încoronate și în Țările Române, își duc somnul de veci în localitatea Băleni, aproape uitați. Primul depus în unul dintre locurile de veci e un frate al lui Leon. Sunt îngropați apoi bunica din partea tatălui și părinții lui Leon. Tatăl său, cneazul George Matei, moare în Egipt, dar e adus la Băleni. Documentele, începând cu cel emis din Suceava la 15 iulie 1448, de domnitorul Petru al II-lea al Moldovei (1448-1449) (*Documenta Romaniae Historica*, ed. de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, A, Moldova, vol. I (1384-1448), Ed. Academiei, București, 1975, doc. 280, p. 397-399)3, fac amintire de satul Fântâna lui Balea, sau Fântâna Bălenilor cum este numit 80 de ani mai târziu (Documente privind istoria României, A, Moldova, 16, 1, Editura Academiei, București, 1975, p. 245, nr. 216). Inițial sat răzășesc, către sfârșitul secolului al XVIII-lea mai multe părți din sat sunt cumpărate de căpitanul Gheorghe Șerban (după anul 1780), de marele vistier Matei Cantacuzino, de hatmanul Costache Ghica (1793) (Vezi Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați*, ms. la Biblioteca V. A. Urechia, Galați, doc. nr. 15). Spătarul Paraschiv Șerban din Galați, când ținea în posesie moșia Băleni a durat o biserică până care erizistă până la 1870. Catapetasma bisericii sfințite în 1871 provenea de la vechea biserică ctitorită de Paraschiv Șerban (Moise N. Pacu, *op. cit.*, p. 5). Satul intră însă deplin în proprietatea Cantacuzinilor după 1835, când postelnicul Iorgu Ghica îl dă ca zestre fiicei sale, Aristița, care se căsătorește cu Matei Cantacuzino (Paul Păltănea, *Note genealogice despre Cantacuzinii de la Băleni*, în „*Arhiva Genealogică*”, III (VIII), Iași, 1996, nr. 3-4, p. 57-79; Dorin Pintilie, Mariana Pintilie, *Comuna Băleni, studiu monografic complex*, Editura Eurodidact, Cluj-Napoca, 2003. 2 R, p. 53-65). În anul 1787, Mihai Cantacuzino (1723-cca 1793) a sfârșit redactarea *Ghenealoghiei familiei Cantacuzinilor*, document valoros cu vădit interes istoric. În fondurile Arhivelor Naționale ale Statului, filiala Iași, există un manuscris care îi părea a fi o listă de sate ale unuia dintre Cantacuzinii moldoveni (SJAN IS, Manuscrise, nr. 2616, f. 1 r.-16 v). Un alt Matei Cantacuzino

iar sardarul Mihalachi Botez²¹⁹ avea satul și moșia „Ijdilenii”, apoi stolnicul Gheorghi Cernat²²⁰ avea „Vârlezii și altile 250 fălci”, apoi urma moșia

apare în actele epocii în ultimul sfert al secolului al XVIII-lea, când, în calitate de vel comis, primește permisiunea de la domnul țării să-și ia veniturile de pe „comeșia cea mare” pe niște crâșme din Iași (Documente privitoare la istoria orașului Iași, Vol. VII. Acte interne (1771– 1780), ed. Ioan Caproșu (în continuare: Documente Iași), Iași, Editura „Dosofoei”, 2005, nr. 129, p. 110-138, p. 137-138). De asemenea, alături de alți boieri moldoveni, el este numit epitrop al școlilor din Moldova (Ibidem, nr. 177, p.186-188), iar în luna decembrie 1776, devine epitrop al mănăstirii și spitalului Sfântul Spiridon (Ibidem, nr. 233, p. 279-283, p. 282). În anul 1792, Matei Cantacuzino împreună cu familia sa primește statutul de supus rus. În momentul luării deciziei lui Matei Cantacuzino de a pleca în Rusia, în întreaga Țară a Moldovei a fost declanșată procedura de vânzare a averii imobile a fostului demnitar moldovean (ANRM, F. 2, inv. 1, nr. 23, f. 190 și urm). Din registrul de averi al lui Matei Cantacuzino rezultă că în acele timpuri era unul dintre cei mai bogați oameni din Moldova (A se vedea lista moșiilor scoase la vânzare din mai multe ținuturi ale Țării Moldovei, ANRM, F. 2, inv. 1, nr. 23, f. 196 r.-197 v., dar și sumele cheltuite pentru același an 1792, ibidem, 42-49 v). La acea vreme el era grav bolnav (Despre acest caz vezi și studiul: A. Eșanu, V. Eșanu, *Din istoria familiei Cantacuzino*, în „*Revista de Istorie a Moldovei*”, nr. 3-4, 1995, p. 37-40), suferea de apoplexie, iar toate afacerile familiei erau gestionate de către soția sa, Ralu (A se vedea mărturia lui Ilie Catargi și a medicului care l-a îngrijit în acea perioadă pe Matei Cantacuzino). În anul 1792, ispravnicii de ținuturi primesc ordinul de a face cunoscută intenția lui Matei Cantacuzino de a se stabili în Rusia, recomandându-le tuturor celor care aveau vreo pricină cu dânsul să o rezolve.

²¹⁸ Băleni apare menționat în documente în 1448, în expresia „fântâna lui Balea, pe Suholui” (Dorin Pintilie, Mariana Pintilie, *Comuna Băleni: Studiu monografic complex*, Cluj-Napoca, Eurodidact, 2003, p. 192), în 1528 fiind numită „Fântâna Bălenilor”, în a doua jumătate a secolului XVIII cumpărând moșii logofătul Ioan Cantacuzino, căpitanul Gheorghe Șerban și hatmanul Costache Ghica (Paul Păltănea, Mihai Dim. Sturdza, „*Istoria moșiei Băleni din ținutul Covurlui*”, în *Familiiile boierești din Moldova și Țara Românească, vol. III: Familia Cantacuzino*, București, Simetria, 2014, p. 503). Cea mai întinsă suprafață de pământ a fost însă deținută, din a II-a jumătate a secolului al XVIII-lea până la exproprierea din anul 1949, de ramura Deleni a familiei Cantacuzino. Între 1457 aprilie 12 – 1504 iulie 2 „Ștefan voievod dă lui Lupe Ciur, Albei și Rujei o jumătate din Fântâna Bălenilor, partea de sus, și a patra parte din Poiana Ocolului, partea de jos, pe Sohului, după ce au plătit o gloabă de 30 zloți tătarești pentru moartea lui Nenciul nemeș întâmplată în acel loc.” Mențiune în uricul din <1528> de la Petru <Rareș>, în care se menționează că actul pe care cei trei l-au avut de la Ștefan cel Mare a fost întărit „cu mică pecete” (v. DIR, XVI, I, p. 245, nr. 216). O altă mențiune pentru același înscris validat de Ștefan cel Mare cu pecete mică se regăsește într-un uric de la Petru <Rareș>, din 1528/7036 mai 28, prin care întărește lui Petre, Oane, Toader, Costandin, Ioan și Jurj Muncean, Fântâna Roșia și a patra parte din Câmpul Ocolului, din jos de Covurlui, după ce au plătit gloabă 70 de zloți tătarești pentru moartea nemeșului (v. ibidem, p. 297, nr. 262). – Călina Chelcu, Marius Chelcu, *Întregiri documentare*, p. 113-114.

²¹⁹ Mihalache Botez a avut o fată, Aglaia, măritată cu Constantin Corbu (1833-1895), Comandor al Coroanei Române, om cu dare de mână care cumpără mai multe moșii, între ele fiind și Mălăiești, com. Vutcani, jud. Vaslui. Fiind vorba de implicarea mării familii a boierilor Costache o să acord un spațiu mai mare acestei chestiuni. În secolul al XVII-lea, vreme în care a început procesul de dispariție a răzeșilor de pe văile Mălăieștilor unii din ei au început să dăruiască părți din moșii. Pe la anul 1630 sau 1640 este amintit popa Gligore din Mălăiești cu preoteasa Mărica, care vând părți

din moșiile lor (*Catalogul documentelor moldovenești din arhiva istorică centrală a statului, vol.II, 1621-1652, București, 1959, p.137, doc.616*), iar la 12 aprilie 1631 este amintit Toader și alții din Mălăiești care sunt martori când Mărica, preteasa popii Silioan dăruiesc 2 fâlcii de vie mănăstirii Bârnova (Ibidem, p. 146, doc. 656). În 1636 un Lupu, fiul Liahului și Sofroniei, vindea clucerului Lupu Prăjescu cât i se cuvenea din a treia parte a satului Mălăiești. Stăpânirea boierilor Prăjescu la Mălăiești nu a fost de lungă durată, dar ei au reușit în scurt timp să pună mâna pe toată moșia, la care au mai adăugat părți din siliștile vecine. Astfel la 1671, Dumitrașco Prăjescu vindea lui Malcoci căpitanul și fratelui acestuia Leca armașul cu 600 de lei, satul întreg Mălăiești. Leca armașul s-a antrenat în afaceri pentru care a împrumutat mulți bani de la un Eni negustorul, de la Hurmuz Gelepu și de la alții, dar afacerile nu i-au reușit, astfel că s-a văzut dator cu 756 de lei, pentru care a zălogit moșia Mălăiești. Neputând achita banii a pierdut moșia, plătindu-i datoriile vel vistiernicul Iordache Roset, la anul 1692. Moșia se pare că avea totuși venituri astfel că Leca nu voia să o piardă. De aceea el a recurs la un subterfugiu, printr-o vânzare fictivă a jumătate din Mălăiești, cu suma de 500 de lei, către jîtnicerul Ion Stroescu. Boierii care dădeau mărturia lor lui Iordache Roset au arătat că zapisul dat lui Ion Stroescu era „făcut cu meșteșug” și au declarat vânzarea nulă, astfel că moșia Mălăiești cu cele două siliști au trecut în stăpânirea lui Iordache Roset. Pe la 1708 acesta i-a lăsat prin testament fiicei sale Ecaterina și ginerelui său Constantin Costache Mălăieștii (Corneliu Istrate, *Mălăiești, Pagini de monografie, în Elanul, nr. 5, august, 2000, p.3*). Astfel familia Costăcheștilor, ramura Negel va stăpâni aceste moșii până prin anii 1869-1874. Constantin Costache (?1680-28 februarie 1736) este fiul cel mai mare al soților Vasile și Catrina Costache, poreclit și Negel pentru că avea un negel la nas din naștere, a format prima ramură desprinsă din trunchiul comun al familiei. Este nepotul lui Gavrilă Costache (Gavrilă Costache nascut la 1618 decedat la 1687 se pare în urma otrăvirii de către Șerban Vodă, este cunoscut mai ales pentru complotul din 1683 împotriva lui Gheorghe Duca, Gavrilă și complotiștii dorindu-l la tron pe Ștefan Petriceicu complotul reușește și în decembrie 1683 Gheorghe Duca și cei care erau cu el sunt prinși. Domnul va muri în Polonia un an mai târziu. Însă nu va fi pus în scaun Ștefan Petriceicu ci Dumitrașco Cantacuzino, care va fi însărcinat de Poartă să-i omoare pe toți boierii vinovați de soarta rea din țară. Gavrilă este anunțat la timp și fuge în Muntenia.) și strănepotul slugerului Costache, întemeietorul acestei ramuri. În 1702 se căsătorește cu Ecaterina (Catinca) fiica lui Iordache Roset. Și-a petrecut copilăria la Floreni, Bârlălești, Roșiești, dar mai ales la Iași, având în vedere prezența obligatorie a vornicului Vasile la Curtea domnească. Cariera publică a lui Constantin a început odată cu instalarea lui Mihai Racoviță în scaunul Moldovei (septembrie 1703), între decembrie 1703 și octombrie 1704, semnând ca logofăt. Domnul îi dăruiește satul Osoiul din braniștea Iașilor, la 1707 același Mihai Racoviță îi dă funcția de mare comis. La 1710 fuge din Moldova până la venirea lui Dimitrie Cantemir care îi redă funcția până în 1711 când Nicolae Mavrocordat îi acordă funcția de mare stolnic. Este foarte atașat de Mihai Racoviță pe care-l salvează sau îl ajută în mai multe rânduri. În 1720 face parte din delegația de boieri însărcinată cu rezolvarea problemei Bugeacului, iar în 1727 oastea domnului Moldovei cu un număr de 7000 de soldați însărcinată de către Poarta Otomană cu liniștirea războiului civil din Hanatul Crimeii, fac primul popas la „Roșieștii lui Negel”, sărbătorind 6 ianuarie la biserica și curțile lui Negel. În 1729 ajunge la funcția de mare vornic, duminică 28 februarie 1736 moare de un atac cerebral (Moare la Sucevița, Neculce este martor la funeralii; pe piatra de mormânt la Mitropolia veche anul morții este trecut 1734, dar este o greșeală a sculptorului). Ecaterina construiește schitul Vladnic în 1737 (Vezi Elena Monu, *Istoria unei familii – Costache, Teză de doctorat, Iași, 2007, p. 67, nota 196; „Data construcției bisericii s-a putut constata, din inscripția lăsată în lemn pe care a văzut-o căminarul Gheorghe Săulescu...”*; vezi și A. Popescu, *Schituri și mănăstiri din Eparhia Hușilor, în „Prutul”, nr. 9, decembrie 2000: „Let 7245 s-a durat această biserică”*), care mai apoi este refăcută în 1797 și 1846 (Maria Popa, *Biserica Sf.*

*Împărați Constantin și Elena din satul Mălăiești, com. Vutcani, jud. Vaslui, ctitorie a lui Constantin Corbu, în Monumentul, VIII, Lucrările Simpozionului Național Monumentul – Tradiție și viitor, Ediția a VIII-a, Iași, 2006, volum coordonat de: Silviu Văcaru, Aurica Ichim și LucianValeriu Lefter, Iași, 2007, p.45. Vezi și N. Stoicescu, Repertoriu bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, București, 1974, p. 914, vezi și Ibidem, nota 45 de la 930.). Constantin s-a îngrijit de biserică, la mănăstirea Florești în calitate de clironom, iar la Roșiești în calitate de ctitor. Înzestrează de asemenea Mitropolia Moldovei cu satul Turbăcești din ținutul Cârligătura, exprimându-și dorința de a fi înmormântat la Mitropolie, dar nu înăuntrul, „ci în afară, lângă ușa bisericii” (Elena Monu, *Istoria unei familii Costache, Teză de doctorat*, Iași, 2007, p. 66). Costache Negel și Catrina l-au avut pe Vasile (1705-1770), care se va căsători cu Ilinca Cantacuzino Pașcanu. În 1739 Grigore II Ghica va poposi la curțile lui Vasile de la Roșiești și îl numește agă pe acesta. La 1741 este mare stolnic, Grigore Calimah îl va numi între 1761-1764 mare ban, demnitate care îi va aduce multe venituri. Moare înainte de 1 ianuarie 1772 la Roșiești, Mălăiești sau Iași, deoarece în „Cheltuiala Mănăstirii Sfântul Spiridon pe anul 1772” tocmai se înscrie suma de 540 de lei, dați „răposatului ban Negel” (ibidem, p.73). Din căsătoria lui Vasile cu Ilinca au rezultat trei copii: Constantin, Catrina și Grigoraș. Grigoraș Negel (1735-decembrie 1784) a fost un personaj puțin vizibil în epoca față de tatăl său Vasile sau bunicul Constantin, acest fapt permițându-i să se ocupe de familie și de administrarea moșiilor familiei. Tatăl său îi dă în stăpânire moșia Piscani, iar după moartea tatălui său intră și în stăpânirea altor moșii printre care și Mălăieștii (Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade, Cuzeștii, vol. VII*, doc 31 p. 41, apud Elena Monu, *op. cit.*, p. 77). Grigoraș s-a ocupat îndeaproape de moșiile de la Roșiești și Mălăiești întrucât donează cărți bisericești la ambele Biserici de aici, la ultima localitate refăcând sau construind curțile boierești. De numele lui Grigoraș Negel se leagă prima biserică din satul Mălăiești, începută de tatăl său Vasile și terminată (sau reparată) de el (În Corneliu Istrate, *op. cit.*, p.3, Grigoraș este identificat ca stăpân al moșiei la 1774, însă dacă preia moșia după moartea tatălui său aceasta înseamnă că este anul 1770-71 până în 1 ianuarie 1772. Maria Popa, *op. cit.*, p. 45 leagă biserica de aici de Grigoraș datând-o fie ante 1774 fie după 1790, 1791-1799. Aceasta nu este doar o simplă problemă de datare deoarece se pune în plus sau în minus existența unei biserici. Credem ca Vasile a început biserica, starea materială permițându-i, astfel explicând și refacerea sau rezidirea bisericii de Șerban Negel. Oricât de prost ar fi fost construită 20 de ani sunt pre puțin ca să o distrugă, afară de cutremure sau incendii, fenomene care ar fi fost semnalate. „Legătura” numelui cu hramul se explică prin faptul că Vasile nu își pune numele, ci a unui Sfânt militar, lucru foarte des întâlnit, având în vedere și perioada respectivă. Astfel prima biserică trebuie să fi fost mai înainte dacă luăm în considerare inscripția de pe suportul de lemn al clopotului „1675”, vezi Maria Popa, *op. cit.*, p. 45, nota 29, dar și faptul că înaintașii lui zidesc un schit la hotarele moșiilor, ceea ce ne duce cu gândul la o biserică de curte pe moșie înaintea schitului, în acest sens vezi și Elena Monu, *op. cit.*, p. 73-74). Grigoraș a avut cinci copii: Constantin călugărit Chesarie, Matei, Vasile viitorul Mitropolit al Moldovei Veniamin Costache, Șerban și Elena mai târziu monahia Elisabeta. Dintre cei cinci frați cel care va administra moșia Mălăieștilor va fi Șerban, însă găsim de folos să încercăm să elucidăm o problemă. Alexandra Chiliman Juvara afirmă în articolul citat mai sus, legat de Mălăiești, că: „Șerban a moștenit moșia Mălăiești și siliștile învecinate din secolul al XVII-lea. În aceste locuri el copilărise alături de frații săi...” (Alexandra Chiliman Juvara, *Biserica din satul Mălăiești, comuna Vutcani, județul Vaslui. Hramul Sfinților Împărați Constantin și Elena, în Monumentul – Tradiție și Viitor, Ediția a IV-a, Iași, 2002, volum coordonat de Cătălin Hriban, Adrian Holban, Aurica Ichim, Editura Trinitas, p. 24), iar Corneliu Istrate în articolul menționat, de origine din Mălăiești, afirmă că: „în aceste curți, în care trebuie să fi trăit tatăl său, clucerul Grigoraș, s-a născut și a copilărit mitropolitul Veniamin Costachi” (Corneliu Istrate, *op. cit.*, p.3.). Că Veniamin Costache are legături ocazionale cu satul Mălăiești, că va fi**

venit vreo dată pe aici sunt lucruri probabile, dar din ceea ce afirmă însuși Mitropolitul în al său „Testament” reiese cu totul altceva și anume că: „Sunt născut... în satul părințesc Roșieștii Fălciului” (Constantin Bobulescu, *Din Viața Mitropolitului Veniamin Costachi, neamul, copilăria, tinerețea și episcopatul*, Chișinău, 1933, p.63) lucru consemnat și de A. Vizanti (A. Vizanti, *Veniamin Costaki Mitropolitu Moldovei și Sucevei*, Iași, 1881, p. 22-23. 94), dar și de faptul că tatăl său ia Mălăieștii în stăpânire după nașterea marelui ierarh moldav. Aceasta este întărită de mitropolit prin testament deoarece susținem că Veniamin, ca om de carte, știa să distigă Roșieștii de Mălăiești. Faptul că face donații la Mălăiești nu arată originea, ci mai cu seamă legătura de rudenie cu fratele său și cu înaintașii (Constantin Bobulescu, *op. cit.*, p. 63: „...din neam Gavrilășesc...”). Șerban Negel (1775-1828) este fiul cel mai mic al soților Grigoraș și Maria Costache, căsătorit cu Catinca Văcărescu, sora domnei Ipsilanti, obține titlul de spătar înainte de 1803, după cum reiese din documentele semnate sau de pe cărțile donate. O însemnare de pe un Chiriadromion, tipărit la București în 1801, arată că: „acest chiriadromion s-au afierosit de smerenia noastră la biserica din satul Mălăieștii dele ținutul Fălciului, ce iaste a dumisale spătarului Șarban Negel spre a noastră vecinică pomenire 1803 Dechemvri 17” (Ibidem, p. 66). Deși om de acțiune, își rezervă timp și pentru administrarea moșiilor, între care și Mălăieștii moșteniți de la tatăl său, sau Tupilații moșteniți de la fratele Veniamin (Elena Monu, *op. cit.*, p. 88). Este cunoscut ca un om foarte cheltuitor, și deși frate cu mitropolitul el cumpără cărțile necesare cultului, nu așteaptă să le primească în dar. Din însemnările rămase rezultă că a donat foarte multe cărți de cult bisericii Sfântul Gheorghe din Mălăiești. Biserica ridicată de tatăl sau bunicul său era de lemn și avea hramul mai sus menționat după reiese dintr-o însemnare făcută de un dascăl la 1818 pe 21 mai când pomenește de 12 minee: „afierosite bisericii din satul dumisale Mălăiești și purtătorul de biruință Gheorghei am scris eu nevrednicul...” (Constantin Bobulescu, *op. cit.*, p. 68). Nu știm dacă a restaurat biserica tatălui său sau dacă doar a făcut danii, dar dacă luăm ca veridice datele prezentate de Maria Voica Pușcașu (Voica Pușcașu, *Actul de ctitorire ca fenomen istoric în Țara Românească și Moldova până la sfârșitul secolului al XVIII- lea*, Editura Vremea, București, 2001, p. 364) în care biserica din Mălăiești este datată între 1785-1799 atunci biserica care s-a mai păstrat până prin anul 2000 este ctitoria lui, întrucât tatăl lui moare în decembrie 1784 (vezi poza în: Maria Popa, *op. cit.*, p. 46). În 1846, spătarul Iancu Negel, fiul lui Șerban și al Catincăi a angajat pe inginerul A. Baiardi (Bayardi) (Alexandru Bayardi de origine italiană întocmește multe planuri, printre care planul orașului Iași de pe la 1819, sau pentru moșia Băcani din 19 aprilie 1847, etc., cf. D. Ivănescu, *Colecția de planuri, hărți și desene de arhitectură*, în *Îndrumător în Arhivele statului Iași*, vol. IV, București, 1970, p. 109) să măsoare moșia și să întocmească o hartă. Astfel au rămas documente în care este consemnată suprafața de 5995 fălci adică 8565 ha. După moartea lui Iancu Negel, copiii lui, Șerban și Sevastia, au împărțit moșia, biserica neavând sprijin s-a dărâmat iar catapeteasma și parte din icoanele de secol XVII au fost mutate la biserica de la Albești, altele rămânând la Mălăiești pentru biserica nouă (Corneliu Istrati, *op. cit.*, p. 3, 95). Șerban și Sevastia au împărțit moșia pe din două la propriu, de-a lungul pârâului, primul luând partea de răsărit, iar sora sa pe cea de apus. În 1864 legea Rurală prevedea în proprietărea clăcașilor pe partea de moșie sau sat pe care se aflau. Astfel, cei dinspre răsărit, de pe proprietatea lui Șerban care era considerată mai „strămtă” erau cei mai numeroși, 63 de gospodari, cărora li s-a dat 146 de fălci adică mai puțin decât li se cuvenea prin lege. În partea de apus erau numai 26 de gospodari, care au primit 82 de fălci. Urmașii lui Iancu Negel nu au fost în stare să păstreze moșia Mălăiești și au vândut-o în două etape 1869 și 1873 sau 1874 lui Constantin N. Corbu (ibidem). Și în timpul lui Constantin Corbu moșia s-a mai fărâmițat, răzeșii din Vutcani cumpărând în partea de nord 231 de fălci. Noul proprietar al Mălăieștilor, și-a clădit un conac în mijlocul satului, vechile curți fiind dărăpănite, alături de care a zidit o nouă biserică, pe care a înzestrat-o apoi cu 72,5 ha. de pământ. Conacul a fost lăsat prin testament satului pentru a lua ființă

după moartea sa Spitalul „Mălăiaști-Corbu”. Biserica din Mălăiești a fost construită în jurul anului 1885, după alte opinii 1892 (*Anuarul Eparhiei Hușilor*, Huși, 1934, p. 52) sau 1893 (Idem, 1935, p. 68; 1938, p. 95). După ce vechea biserică din bârnă devenise de neîntrebuințat s - a ridicat actuala construcție, fiind făcută de piatră, cărămidă și ciment, cu cheltuiala proprietarului de atunci, Constantin Corbu. Biserica are subsol în care sunt construite 24 de cavouri, din care numai unul este ocupat de Constantin Corbu, ctitorul bisericii. Despre boierul Contantin Corbu noi nu deținem foarte multe informații. În *Arhondologia Moldovei* Constandin Sion menționează: „Korbu. Moldoveni de la ținutul Vasluiului; răzăș de Focșasca, tatăl acestora de acum cărora le și zic Andrieș de pe numele bunului lor, s-au ridicat la boierie de domnul Ioan Sturza, pe la 1826. Mai este la Putna un șatrar, Gheorghe Corbu, ce au fost scriitor și la judecătoria de Vaslui și la Focșani. Acela-i bulgar din Basarabia venit pe la 1832. Acum este vechil în pricini de judecăți a mănăstirii Miera; iară domnul Ghica l-au făcut cilen la judecătoria Putnei și căminar.” (Paharnicul Constandin Sion, *Arhondologia Moldovei, Amintiri și note contimporane boierii moldoveni*, text ales și stabilit, glosar și indice de Rodica Rotaru, prefată de Mircea Anghelescu, postfață, note și comentarii de Ștefan S. Gorovei, Editura Minerva, București, 1973, p. 121-122). Pe icoana sfântului Ierarh Nicolae din biserică, de pe peretele de nord este următoarea însemnare: „Zugrăvită și împodobită cu argint de pioșii Creștini fondatori acestei Biserici Constantin N. Corbu Comandor Coroane Române și Cavaler a mai multor ordine făcute împreună cu soția sa Aglaea Corbu născută Botez spre a lor pomenire April 1894.” Clopotele din bronz lucrate cu multă măiestrie au fost turnate la București în atelierul lui Johann Loibl. Cele trei clopote au greutatea diferite, între 138 kg. cel mic și 568 kg. cel mai mare. Pe fiecare clopot este gravat același text: „Turnat de Johann Loibl în Bucarest În numele Sfintei Treimi s-au făcut acest clopot de robii lui Dumnezeu Constantin Corbu cavalier și oficer a coroanei României și soția Dselle Aglae născută Botez în anul 1885 pentru biserica clădită de Dlor în comuna Mălăiești jud Fălciu și sub domnia Regelui Carol al României și a reginei Elisabeta.” Mălăiești a devenit o comună, cuprinzând și satele Poșta Elan și Tupilați. Proprietarul reușise să reunească și pe cale administrativă moșiile ce aparținuseră cândva familiei Costachi. Sătenii l-au ales primar, Costache Corbu construind în anul 1880 o școală pentru satul care avea atunci 380 de locuitori în 120 de familii (Corneliu. Istrate, *op. cit.*, p.7). La Reforma Agrară din 1921, din totalul de 436 ha., cât mai deținea proprietara Aglaia Corbu în Mălăiești, au fost expropriate numai 65 ha., iar 100 ha. de teren arabil au rămas moșiei pe lângă 253 ha pădure și 14 ha, alte terenuri. Tot acum au fost expropriate și cele 72,5 ha proprietatea bisericii, fiind date locuitorilor din Mălăiești și Vutcani. În sfârșit, în primăvara anului 1945, Constantin Botez (fiul ia numele bunicilor de pe mamă), ultimul stăpân al moșiei Mălăiești, mai deținea 103 ha. teren arabil pe care au fost împroprietăriți 82 de locuitori ai satului, iar pădurea a trecut în proprietatea statului (Ibidem, p. 3) (Apud Marian Ceru, *Biserica din Mălăiești, com. Vutcani, jud. Vaslui*, în rev. *Lohanul nr. 28*, decembrie 2013, p. 18-21). Oamenii din satul Ijdileni munceau pe moșiile a doi boieri: Botez, care era în partea de sud a satului și Gheorghe Rădulescu, în partea de nord. Moșia satului Frumușița pe vremurile de restriște aparținea familiei Iorgu Ghica, care stăpânea peste 80.000 fâlcii din Prut și până dincolo de Pechea.

²²⁰ Fiu al familiei Eustațiu (originar din Vârlezi, județul Covurlui) și Teodosia Cernat (fiica preotului Gheorghe Avram din Galați). Bunicul lui Ghiorghe Cernat, preotul Gheorghe Avram (? - 1 martie 1824), a fost slujitor la biserica Vovidenia și protopop al ținutului Covurlui (1786/1790-1824). Se păstrează: 1836, 20 ianuarie. „Perilips (aici cu sensul de inventar de documente) cu șase documente pe care le-a primit preotul Ioniță Bâlc de la Sandu, fiul lui Donea, pentru a le înfățișa la Judecătoria ținutului Covurlui și care este adevărit de Gheorghe Cernat postelnic (sfetnic domnesc cu diverse atribuții în provincie). Din acestea, trei documente au fost dosite de Bâlculești pentru că sunt jignitoare spiței lor” (Grigore Găne, Costică-Ioan Gârneță, *Din tezaurul arhivistice vasluiene. Catalog de documente, 1399-1877*, București, 1986, p. 195, doc. 790).

medelniceriului Constandin Onul²²¹, care avea moșia din satul „Slobozia Onceștii”²²², Alecu Iamandi cu moșia Dobârceni de Tecuci²²³, urma apoi medelniceriul Constandin Coroiu²²⁴, care era stăpân pe moșia din satul „Saca, 105

²²¹ Comuna Oancea este alcătuită din două sate: Oancea (centrul comunei) și Slobozia Oancea, care, spre deosebire de Oancea (vechi sat răzășesc, format din țărani liberi, mici proprietari de pământ), este un sat mult mai tânăr de clăcași, care ia ființă ca slobozie (sat înființat pe loc pustiu sau depopulat după fuga locuitorilor) pe moșia Oancea a boierului Constantin Onu, fost medelnicer la curtea domnească. Satul s-a înființat după toate probabilitățile în perioada 1830-1860. Pe teritoriul comunei se află două bălți mari: Șovârca, la nord de Oancea (cca 200 ha) și balta Maicăș (400 ha) la sud de Slobozia Oancea, amândouă formate din vărsăturile Prutului. Există și „Hrisovul întocmit pe 17 iulie 6944/1436 la Vaslui, și care reprezintă cea mai veche atestare documentară a Chișinăului. Prin acest act, domnii Țării Moldovei, Ilie și Ștefan, au dat și i-au întărit lui Oancea logofăt, pentru credincioasă slujbă, mai multe sate pe Răut, între care Procopinți, Măcicăuți și Cozărăuți” (Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, vol. I, 1384-1448, volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșul și L. Șimanschi, București, 1975, nr. 158, p. 218-220). Actualul oraș Chișinău este situat pe pământurile a opt moșii medievale: Chișinău, Buiucani, Visterniceni, Hrusca, Vovințeni, Ghețaoani, Muncești și Schinoasa.

²²² La 29 mai 1814 „Toadar fiul lui Ion Tălășman, Toader fiul lui Neculai Tălășman și alții schimbă cu slugerul Ioan Cîrje partea lor de moșie din trupul Onceaștilor pe valea Slivnei (120 stânjani) primind 60 de stânjani din hotarul Puricanilor, de la Horincea”- Documente Moldovenești, XLII-CXV, 1429-1929, Inv. nr. 1931.PDF, poz. 6. La 28 iun. 1814 „Ioan Potop, Petre Bostan, Stoian Tiron vând slugerului Ioan Cujbă 120 stânjani din hotarul Oncești pe valea Slivnei, ținutul Covurlui, cu 10 lei stângenul.” Pe data de 20 dec. 1814 „Costandin Popa fiul Marinii, schimbă cu slugerul Ion Cuje partea lui din hotarul Ghibarțu cu partea pe care acesta o are în hotarul Oncești.”-idem, poz. 7, 8. La 20 ianuarie 1816 „Logofeția cea Mare face cunoscut Părcălăbiei Galați că cei 172 stâjeni din moșia Ghiarțului ai Catrinii, fiica repausatului Butunoi, au fost vânduți la mezat slugerului Ioan Cîrje, cu 12 lei stângenul”; la 30 martie 1816 Vasile fiul preotului Neculai Lazăr Ionache și alții schimbă 40 stânjani din hotarul Onceștii de pe Valea Slivnei cu sârdarul Ion Cîrje primind de la acesta, 40 stânjani din hotarul Puricani.”-idem pozițiile nr. 11, 12.

²²³ Alecu Iamandi (1794-1879) soțul doamnei Elena Iamandi, era și tatăl Nataliei Ghika, iar tatăl era Alexandru Iamandi. În 1895 Alecu Iamandi era ales cu 556 de voturi pentru Consiliu județului Bacău (Monitorul Oficial al României, 1895-05-13, nr. 032. pdf, p. 17). Vezi „Acte referitoare la Iorgu Razu (în legătură cu averea lui Alecu Iamandi; vânzarea moșiei Dobârceni; depeșă telegrafică Gane - L.Steege, Fălticeni, 24 sept. 1858); însoțite cu transcrieri recente, 1837 – 1858.”, Biblioteca Națională Română, doc. ist., fond Kogălniceanu, poz. 303, p. 71.

²²⁴ Banul Constandin Coroiu și tij (fiu) banul Coroiu figurau ca locuitorii ai Bacăului în mahalaua Precistei în anul 1850 „Adică patru suti cinci <zeci> și cinci casă zidite cu cărămidă în paianturi, una mii noi clăditi de lemn și vâlătuci și una mii i opt<zeci> de asăminea înc(ă)peri proasti și răle să află în acest oraș Bacău, pentru cari să adivărești cu iscăliturile cuveniti și punirea pecești(i). 1850 maiu 25 Grigoraș Mihai” (Dan Dumitru Iacob, *Catagrafia clădirilor din Bacău la 1850*, p. 415). La 10 aprilie 1752, marele clucer Constantin Cucoranul a lăsat în Iași locuința fiicei sale de Catrina, căsătorită cu Iordache Costache, fost spătar al doilea. Rămasă singură, Catrina a vândut casele lui Simion Coroiu, fost căpitan de darabani în 1756. Se arată că aceste case, de lângă dughenele bisericii catolice aveau „ogradăcu căsoaie, cu grajd și cu două dughene în fața uliței, în rândul dughenelor Trisfetitelor”, deci la Ulița Strâmbă. Căpitanul Coroiu a vândut la 7 aprilie 1757 „casele, cu tot locul lor”, vistiernicului Iordache Costache (fiind atuncea stolnic), cu prețul de 477 lei; casele aveau ogradă, grajd, „poartă șindrilită” (*Documente Iași*, VII, nr. 279, p. 379-383).

fălci”, nobilul Gheorghe Plăsnilă²²⁵, care avea la „Vârlezii și altile 200 fălci”, cu spătarul Ioaniță Coroiu²²⁶, care avea la „Grăpenii²²⁷ 167 fălci”. O știre a anilor 1855-1857 spune că exista reparat un pod în satul numit Călienii²²⁸, de peste Siret,

²²⁵ Paharnicul Constandin Sion spune în *Arhondologia Moldovei*: „Plesnilă. Moldoveni, răzăși de la Vârlezu, din șinutul Covurlui”. Pe la anul 1824, un Gheorghe Plesnilă, ce umblasă cu mine două luni cu potira în toată țara de Jos, mulțămându-mă de vrednicia lui, după ce m-am înturnat la Iași, l-am recomandat vistiernicului s-au mijlocit la domnul de l-au făcut medelnicer, fiind pân atunci postelnicel” (*Arhondologia Moldovei*, ed.a II-a, București, Editura Minerva, 1973, p. 209-210). Personajul este menționat și într-o catagrafie contemporană, care ne lămurește asupra filiației sale: „Gheorghe Plesnilă, medelnicer, născut în satul Vârlezi, de 59 ani, în 1829, feciorul lui Neculai Plesnilă, mazil vechi; locuiește în satul Vârlezii; stăpânitor în zece trupuri de moșie câte o a patra parte” (Alexandru V. Perietzianu-Buzău, *Vidomostie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829* (II), în *Arhiva Genealogică, serie nouă, I(VI), 3-4*, 1994, p. 289, cap. Pârcălăbia Galați). Familia Plesnilă a fost ilustrată în secolul XX de către diplomatul Dimitrie Plesnilă, un apropiat al lui Take Ionescu, întâiul reprezentant diplomatic al României în Finlanda (între 15 februarie 1921 și 1 aprilie 1922) (vezi Ion Mamina, *Monarhia constituțională în România. Enciclopedie politică. 1866-1938*, București, Editura Enciclopedică, 2000, p. 353).

²²⁶ Alexandru C. Cuza era un ieșean avut, cu sânge albastru, dar mai ales extremist antisemit. Mai precis, era fiul avocatului Constantin Gh. Cuza și a Sevastiei Coroi, fiică a postelnicului Ioniță Coroi și s-a născut în 1857, la Iași pe lângă Râpa lui Coroi. Există planul moșiilor Spinoasa și Erg(h)iceni a casei răposatului Ioniță Coroi, făcut din porunca Dir.de. Apel a Țării de sus, de V. Popa paharnic (DJAN-Iași, Colecția „Planuri și hărți”).

²²⁷ Cavadinesti făcea parte din plasa Horincea a județului Covurlui, și era formată din satele Grăpeni, Cavadinesti și Rugineni. În comună se aflau patru biserici, din care una, cea din Grăpeni, era în ruină și nefolosită.

²²⁸ Din punct de vedere topografic satul Călienii era pe aliniamentul Cașin-Onești-Adjud-Mărășești-Focșani-Nămoloasa-Brăila, care constituia desigur și una dintre cele mai puternice poziții de apărare strategică din Europa. De-a lungul râului Siret, prima linie de rezistență o formau cuiburile de mitralieră. Pe acest aliniament existau cca 1600 cazemate din beton, ceea ce însemna o densitate medie de aproape 9 cazemate pe km de front, iar pe direcțiile probabile de atac cu blindate erau 60 km de șanțuri antitanc la care se adăugau 1800 de poziții de tragere pentru armament antitanc și automat (Comisia Română de Istorie Militară și Centrul de Studii și Cercetări de Istorie și Teorie Militară, *România în anii celui de Al Doilea Război Mondial, vol. II*, Ed. Militară, Buc., 1989, p. 20). Pe teritoriul localității Hângulești, com. Vultur, jud. Vrancea, ar fi existat așa-numitul „Zid al lui Donie”, după numele ultimului proprietar. În acei ani mai puteau fi văzute unele rămășițe ale unor ziduri de cărămidă, considerate ca aparținând „zidurilor lui Donie”. Acestea erau așezate pe partea dreaptă a unui pâraiaș, Bălanul, affluent al pâraului Leica. „Ruinele sunt ale unei case și a unui beciu boltit zidite din cărămidă... Din bătrâni se spune că ele au fost casele celui dintâiu proprietar numit Doni care pe vremea lui era mare Vornic...” (Grigore Gr. Dănescu, *Dicționarul geografic, statistic și istoric al județului Râmnicu-Sărat*, Stab. grafic I. V. Socecu, București, 1896, p. 319.). Iar în alt loc vorbește despre „ruinele unei biserici vechi, fundată nu se știe când, de locuitori...” (Ibidem, p. 145). La fel, în anul 1902, și Ioan Lahovari certifica existența ruinelor acestor ziduri, despre care spune că se află „la marginea de jos a com. Hângulești, la 6½ kil. spre V. de reședința comunei, pe marginea lacului Leica, dând numele de «Zidul» unei părți din acest lac” (George Ioan Lahovari, C.I. Brătianu și Grigore G. Tocilescu, *Marele Dicționar Geografic al României, vol. V*, Stab. grafic I. V. Socecu, București, 1902, p. 790). Aceste informații puteau fi foarte utile, dacă ar fi fost luate în considerare, mai ales dacă avem în vedere că mulți istorici,

geografi, arheologi și cercetători de seamă semnalaseră zona ca fiind de importanță istorică și națională, prin prisma faptului că aici, între localitățile Vultur și Hângulești, era zona de hotar dintre Moldova și Muntenia (Problema frontierei dintre Moldova și Țara Românească este una deosebit de controversată în cercetarea istorică, fiind obiectul a numeroase studii și articole: Cristofor Mironescu, *Hotarul între Moldova și Muntenia*, apărut în „*Anuar de geografie și antropo geografie*”, vol. 2, 1910-1911, p. 87-122; C. Constantinescu-Mircești, Ion Dragomirescu, *Contribuții cu privire la cunoașterea hotarului dintre Moldova și Țara Românească de la întemeierea Principatelor până la Unire*, în „*Studii și articole de istorie*”, vol. VI, 1965, pp. 61-91; idem, *Marginea Țării. Aspecte caracteristice în zona hotarului dintre Moldova și Țara Românească în secolele XVIII-XIX* în „*Studii și articole de istorie*”, vol. IX, 1967, p. 83-117; Ștefan Gorovei, *Formation et évolution de la frontière de la Moldavie médiévale*, în „*Revue Roumaine d'Histoire*”, vol. 35, 1996, p. 131-136; Marian Coman, *From an Open to a Closed Frontier: the Wallachian-Moldavian Frontier from c. 1350 to c. 1450*, în „*Annual of Medieval Studies*”, vol. 9, 2003, pp. 127-154; Emil Lupu, *Drum, oraș și hotar între Țara Moldovei și Țara Românească*, în Florin Curta și Bogdan-Petru Maleon (eds.), *The Steppe Lands and the World Beyond Them: Studies in honor of Victor Spinei on his 70th birthday*, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013, p. 569-598), iar acest Donie a jucat un rol important în această zonă de graniță. Potrivit informațiilor primite, Donie Damian, unul dintre proprietarii acestor ziduri, era căsătorit cu Sanda Neculce, sora cronicarului Ion Neculce, și împreună au avut o fiică, Ecaterina Văcărescu (Ionel Budescu, *Monografia comunei Cîrligele*, s.n., București, 1979, p.161). „În secolul al XVIII-lea, majoritatea satelor din regiune aparțin lui Donea Damian, care stăpânește întreaga centură de sate mărginașe, începând de la Hângulești până la Dălhăuți, și câtorva mănăstiri care, alături de Done, dețin cele mai întinse domenii din această regiune.” (Hotărnicia moșilor din Slam-Râmnic a lui Done Dimian, aflată la Biblioteca Academiei Române, doc. CCCXXXVII, apud Ctin. Constantinescu-Mircești și Ioan Dragomirescu, *Marginea Țării...*, p. 100). Pisania Bisericii „Donie” din Focșani-Munteni confirmă o parte din acest adevăr: „Ridicatu-sau acest sfânt lăcaș cu hramul Adormirea M. Domnului de către stolnicul Donie din Țara Românească și jupâneasa sa Sanda, fiica lui Răducanu Vistier în anii 1694 – 1714 în zilele blagocestivului Voevod Constantin Brâncoveanu” (Glasul Bisericii, an XXV, iulie-august 1966, nr. 7-8, p. 637). Biserica era dotată cu moșii (Emil Lupu, *Cititori și cititorii la curbura Carpaților în veacurile XIV-XVIII*, Ed. Doxologia, Iași, 2011, p. 93, n. 12). C.C. Giurescu, în *Istoria Românilor*, citându-l pe Axinte Uricarul, spune: „Ni s-a păstrat și un act, din 9 martie 1705, dela «Doni vel căpitan za margine» prin care imitând pe domn, autorizează mănăstirea Măxineni (jud. Râmnicul Sărat) să strângă oameni străini «Moldoveni, Ungureni, Sârbi», «făr de bir și făr de gâlceavă», în satul ei, făgăduindu-le scutire de dăjdi «multă vreme» și «căutare» din partea sa la «toate păsurile și greutatele lor».” (Constantin C. Giurescu, *Istoria Românilor*, vol. III, partea II-a, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1946, p. 760). La începutul secolului al XX-lea, un lac așezat în partea de nord a localității Bonțești purta numele lui Donie (G.G. Dănescu, *Dicționarul geografic...*, p. 103), iar o moșie și un han ale lui Donie se aflau în plasa Grădiștea, comuna Grădiștea de Sus, lângă cătunul Balta Albă (G.G. Dănescu, *Dicționarul geografic...*, p. 103; George Ioan Lahovari, C.I. Brătianu și Grigore G. Tocilescu, *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. III, Stab. grafic I. V. Socecu, București, 1900, p. 193). Aici, la granița dintre Moldova și Muntenia, au migrat mai multe familii și încercau să treacă dintr-o parte în cealaltă toți cei ce nu-și plăteau dările impuse de domnie, în funcție de interesele economice, de instinctul de supraviețuire, de grade de rudenie; pentru aceste fapte trebuiau luate măsuri pentru că existau „câteva locuri tainice cu punți peste hotar, uneltitoare de pagubă stăpânirii” (Rev. Milcovia, anul II, vol. I, Focșani 1931, p. 158). Pentru a rezolva aceste probleme, este chemat să facă parte dintr-o comisie, alături de Macri, starostele de Putna, și de Ștefan Cantacuzino, viitorul domn al

Munteniei, Donea Damian, care era numit de către Mihail Racoviță, domnitorul Moldovei, „«cinstit prietenul nostru», când îi întărește proprietăți obținute în Ostrovul Siretului la Crângeni și vaduri de moară pe Sirețel și în alte părți situate în regiunea de margine a Moldovei” (C. Constantinescu-Mircești și I. Dragomirescu, „*Marginea Țării...*”, p. 87). Un document din anul 1760 explică: „Fiind despre Țara Muntenescă satul care se chiamă Socii lui Donie [subl. n.], cu numele Socilor din cea parte, prefăcând oamenii cum este margine și de iastă parte pe hotarul Dimăcenilor, au început de la o vreme a se zice Soci și oamenilor ce trăiau la acest capăt de hotar al Dimăcenilor.” (SANIC, măn. Adam, pach. IV, doc. 35,13, apud C. Constantinescu-Mircești și I. Dragomirescu, „*Contribuții cu privire la cunoașterea hotarului...*”, p. 79). Acest document constituie o premisă extrem de importantă pentru studiul de față, justificând asocierea figurii lui Donie de numele localității Soci. Aceste informații din documentele vremii, coroborate cu descoperirea făcută de C.C. Giurescu pe Harta Rusă de la 1835, unde este menționată localitatea Soci, între Vultur și Hângulești, determina fireasca întrebare: Zidurile lui Donie... Târgul Soci? Problema localizării târgului Soci a constituit din- totdeauna un subiect deosebit de controversat în cercetarea istorică, fiindu-i dedicat un mare număr de studii (Mihai Costăchescu, *Arderea Târgului Floci și a Ialomiței în 1470. Un fapt necunoscut din luptele lui Ștefan cel Mare cu muntenii*, Iași, 1935, p. 79-80; Constantin C. Giurescu, *Despre lupta de la Soci*, în „*Studii și Materiale de Istorie Medie*”, 4, 1960, p. 425-430; Ctin Ciohadaru, *Cu privire la localizarea unor evenimente din istoria Moldovei: Hindău, Direptate, Crăciuna și Roșcani*, în „*Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Iași*”, 19, 1982, pp. 630-631; Laurențiu Rădvan, *Din relațiile lui Ștefan cel Mare cu Țara Românească*, în: P. Zahariuc și S. Văcaru (ed.), *Ștefan cel Mare la cinci secole de la moartea sa*, Ed. Alfa, Iași, 2003, p. 276-277; Marius Gabriel Neculae, *Bătălia de la Soci din 1471: localizare. Diferite tendințe în istoriografia secolului XX*, în „*Analele Buzăului*”, vol. III, Buzău, 2011, p. 23-26; E. Lupu, *Drum, oraș și hotar între Țara Moldovei și Țara Românească*, p. 578-580), 15 care însă nu reușesc să ofere răspunsuri sigure. Sunt o serie de argumente noi, rezultate în urma unor investigații arheologice, cu privire la localizarea Târgului Soci în apropiere de satul Hângulești, în legătură cu domeniile atribuite lui Donie Damian. Cu alte cuvinte vom încerca să identificăm Socii bătăliei dintre Ștefan cel Mare și Radu cel Frumos la 7 martie 1471 și „Socii lui Donie” menționați de unele documente (Șerban Papacostea, „*Relațiile internaționale ale Moldovei în vremea lui Ștefan cel Mare*” (1982), în: *Ștefan cel Mare și Sfânt. Portret în istorie, Sfânta Mănăstire Putna*, 2003, p. 523-534; Ștefan S. Gorovei și Maria Magdalena Székely, *Princeps omni laude maior. O istorie a lui Ștefan cel Mare, Sfânta Mănăstire Putna*, 2005, p. 74-80). S-ar putea însă explica chiar și existența a două localități Soci, de o parte și de alta a hotarului (În acest sens, C. Constantinescu-Mircești și I. Dragomirescu încearcă să demonstreze că, în secolele XVIII-XIX, ar fi existat două localități Soci, despărțite de râul Putna și de albia secată a Sirețelului: Socii lui Donie, în Țara Românească, și Socii Dimaciului, în Moldova, „*Contribuții cu privire la cunoașterea hotarului...*”, p. 79-80. Potrivit lui E. Lupu Drum, *Oraș și hotar între Țara Moldovei și Țara Românească*, p. 578, Socii Dimaciului nu ar fi devenit un cătun component al satului Vadu Roșca, cum consideră alți autori, ci al satului Suraia, la 4 km NV de Vadu Roșca.), fără a neglija și părerile altor cercetători, care susțin că ar fi existat o localitate Soci pe malul Siretului, în zona Biliști-Suraia (Anton Paragină, *Habitatul medieval la curbura exterioară a Carpaților în secolele X – XV*, Muzeul Brăilei, Brăila, 2002, p. 42 și 128). Dar în nici un caz nu poate fi vorba de Târgul Soci unde a avut loc bătălia în Țara Românească, ci „Soci, loc pustiu la Tihon” (Alexandru Goanță, *Documente privind istoria Romaniei. A. Moldova. Veacurile XIV – XVII (1384-1625)*, H. Gonța, *Indicele numelor de locuri*, București, 1990, p. 235; cf. C. Solomon și C.A. Stoida, *Documente Tecucene, vol. I*, Tipografia Lupașcu, Bârlad, 1938, p. 42). De asemenea, nu poate fi ignorată dovada a două sate învecinate cu moșii, „Dămăceni și Soci, partea VaduRoșcâi” (SANIC, Documentele Mănăstirii Adam, pachet III, doc. 27 (1755) și doc.33, (1759); cf. C. Constantinescu-

Mircești și I. Dragomirescu, *op.cit.*, p. 78-81; C. Constantinescu-Mircești și Ion Dragomirescu, „*Marginea Țării...*”, p. 83-84). Siretul, care a curs multă vreme pe două brațe, bifurcându-se din apropierea localității Balta Raței (N.I. Antonovici, *Probleme hidrografice în...*, p. 4), jud. Putna, rămâne în 1870 doar „un șianțiu, ce pleacă din Focșani din susu de Tăbăcari, trece la Mândrești, apoi Lămoteasa, Argintu, Gologanu, Hângulești, Malurile, Romnicenii, Bolboaca, Gârleasca și vine la Corbu unde dă în Siretu din josu de Nămolosa. Acestu șianțiu, care a servitu de hotaru între Principatele române, cu trecerea lui p'ntre localitățile arătate mai susu, poartă numele de Sirețielu” (Ion Ionescu de la Brad, *Agricultura Română din județul Putna*, București, 1870, p. 11-12). Un suret din 29 mai 1706 este elocvent în acest sens, prezentând Sirețelul drept un pâraiaș mai mic, care putea fi dirijat: „Pintru apa Sirețelului. Hotarul ț<ă>rălor pe unde a fost de veac pe acolo trebuie să ste neclintite (sic!), iar Sirețălul, de l-au mutat cineva din matca lui, trebuie să-l de iar pe unde au fost.” (Nicolae Iorga, *Documente geografice, partea I*, București, 1900, p. 29). De asemenea, se spune că, „după abaterea volumului principal de apă a Siretului pe apa Bârladului, Târgul Soci rămânând pe Sirețel și-a pierdut importanța economică, devenind sat.” (C. Constantinescu-Mircești și I. Dragomirescu, „*Contribuții cu privire la cunoașterea hotarului...*”, p. 79). Cauzele dispariției localității Soci au fost multiple, dar determinante sunt, în special, mutarea interesului drumului moldovenesc de la Brăila la Galați cauzată de arderea Brăilei și transformarea sa în raia turcească, precum și transformarea Siretului în Sirețel, cauzată de preluarea debitului de apă de către râul Bârlad. În consecință, importanța Târgului Soci scade progresiv, conducând în cele din urmă la dispariția sa completă și chiar la dificultatea localizării sale exacte (Laurențiu Rădvan, *Orașele din Țările Române în Evul Mediu (sfârșitul sec. al XIII-lea – începutul sec. al XVI-lea)*, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2011, pp. 173-174 și 240). Sinuozitatea hotarului era dată de cursurile de apă din zonă, care fluctuau când spre Moldova, când spre Muntenia, dar cu certitudine „Siretul (...) forma hotarul dintre cele două țări. (...) Cursul lui trecea pe lângă satele de astăzi Hângulești (Dovada că în acea zonă a curs o apă era, în 1982, locul de unde localnicii luau încă lut (loess) pentru a confecționa chirpici pentru zidirea caselor. Locul se mai numește și astăzi „La lutării pe hotar”. O porțiune largă din hotar a funcționat după anii '60 ca izlaz pentru vite al locuitorilor din Vulturu.), Maluri și se îndrepta spre Corbul. Cum localitatea Soci apare lângă primele două sate, deducem că se afla chiar pe malul Siretului, fapt care ar explica și evoluția economică a acestei așezări în epoca respectivă.” (C. Constantinescu-Mircești și I. Dragomirescu, „*Contribuții cu privire la cunoașterea hotarului...*”, p. 79). Urmărind și harta generalului austriac Friedrich Wilhelm von Bawr (1731-1783), întocmită cu cca. 60-70 ani înainte de marea harta rusă de la 1835 (vezi Anexe, fig.17) (Această hartă, intitulată *Carte de la Moldavie, pour servir à l'histoire militaire de la guerre entre les Russes et les Turcs* (Amsterdam, 1791), a fost ridicată între 1768-1774. Deși această hartă este considerată din punct de vedere tehnic mult inferioară altor hărți ale epocii (ex. hărțile iosefine, inițiate de viitorul împărat Iosif al II-lea), reprezintă un document de o mare valoare pentru trecutul Moldovei, în special pentru faptul că identifică o serie de vechi așezări dispărute. Cf. Vlad Cojocar, „*Două surse cartografice rusești vechi ca documente lingvistice*”, *Anuar de lingvistică și istorie literară*, vol. 42-43 (2002-2003), p. 103-104), observăm că Goti (a se citi Soci) era menționat ca o localitate distinctă de Gultor (a se citi Vultur) (S-a notat faptul că Bawr era foarte preocupat de „exactitatea” muncii sale, nu doar în legătură cu partea geografică și cartografică, dar și cu privire la autenticitatea denumirilor culese. Bawr a încercat să redea cu cât mai mare fidelitate denumirile geografice, culese de la locuitorii țării, pe care

le-a transpus „precât s-a putut mai conform cu sunetul limbii țării” (Jean Louis Carra, *Istoria Moldaviei și a României*, trad. N.T. Orășeanu, București, 1857, p. 164). De asemenea, în anul 1778, în lucrarea *Mémoires historiques et géographiques sur la Valachie*, același autor menționează localitatea Goti (Soci) ca având un număr de 300 de case, Gultor (Vulturu) ca având un număr de

care făcea legătura între Focșani și Galați, dar data exactă de existență în funcțiune a acestui pod nu este încă una cunoscută azi²²⁹. Și banul Teodor Atanasiu²³⁰ devenea stăpân pe moșia satului Roșcani²³¹, ca și pe o parte semnificativă din toate

120 de case și Borzelau (Boțârlău) având 100 de case (Friedrich Wilhelm von Bawr *Mémoires historiques et géographiques sur la Valachie avec un Prospectus d'un Atlas Géographique et Militaire*, Frankfurt et Leipzig, 1778, p. 114 (această lucrare a apărut și în ediția din 1781 a cărții lui Jean Louis Carra, *Histoire de la Moldavie et de la Valachie*, tradusă în limba română de N.T. Orășeanu, ca *Istoria Moldaviei și a României*, București, 1857). Notăm astfel că, până în anul întocmirii hărții ruse, localitatea Soci a scăzut masiv în importanță, populația ajungând, de la 300 de familii în 1778, la doar 5-20 de familii în 1835. Dacă ar fi să dăm crezare în totalitate informațiilor oferite în harta lui Specht (1790-1791),⁴²(vezi Anexe, fig. 16) putem observa dispariția localității Soci de la sud-vest de Vultur și apariția localităților Anghelstie și Simulestie, pe locul ruinelor zidurilor lui Donie. Socii sunt pomeniți totuși în opera lui Dionisie Fotino (*Istoria Daciei*), scrisă în greacă (Viena, 1818-1819), pe baza unui recensământ făcut în 1815 (M.G. Neculăe, *Bătălia de la Soci din 1471*, p. 23-26). De pe alte hărți, precum *Harta austriacă din 1857* și *Harta Szatmary*, localitatea Soci dispăre complet (E. Lupu, *Drum, oraș și hotar între Țara Moldovei și Țara Românească*, p. 578). Ultima menționare documentară a satului, cu denumirea Socii, aparține anului 1832, când se mai menționează prezența aici a 18 familii (*Analele Parlamentare ale României, t. II, 1831-1832*, București, 1892, p. 477, apud E. Lupu, *Drum, oraș și hotar între Țara Moldovei și Țara Românească*, p. 580).- Apud Maricel Jugănar, Date istorico-arheologice privitoare la târgul Soci, http://www.revistamonumenteloristorice.ro/fisiere/RMI_2011-2014_1-2-001.pdf. Cetitorul a înțeles extensia acestui pasaj care explică hotarul ultim al Moldovei cu Muntenia și perioada schimbării de curs a râului Siret.

²²⁹ „Repararea drumurilor și podurilor din Moldova: repararea a două poduri de la bariera Galațului, a podului de piatră de la Botoșani, a podului de la gura Similei, a podului de pe moșia Ivești din drumul mare al ocnelor, a podețului numit „piste păraul Broaștei” din drumul mare și a podului numit „Puturoasa”, a podului de la Călieni care face legătura între Focșani și Galați, a podului de la bariera Socolii ș.a.; repararea drumului de la Onești la Oituz, cererea comandamentului austriac; instrucțiuni date cantonierilor de pe noul drum făcut de la hotarul Poiana Sărată și Grozești; plan în legătură cu așezarea cantonierilor; devize.”- Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 2058, p. 406-407.

²³⁰ Există „Reclamația pitarului Dimitrie Dudescu, fostul secretar al Eforiei Galați, împotriva clucerului Toader Atanasiu, președintele Eforiei Galați, pentru îndepărtarea sa din slujbă, 1838, p. 10, Rola 63, ASI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225.

²³¹ În 1698 Safta, soția răposatului Ilie Sturza, fost mare vornic, o văduvă lipsită de copii și bătrână, la 27 mai dăruia jumătatea de sus a satului Râșcani, o fostă moștenire de la părintele ei Toader Petriceico, finului de botez Vasile, fiul lui Neculai, negustor din Iași (ANI, Documente, 233/6). Un sigiliu inelar octogonal și iscăliturile câtorva mari boieri prieteni ai răposatului vornic Ilie Sturza autentifică donația (Ilie Sturza este cel despre care Nicolae Costin spune că boierii chiar l-au vrut domnul țării, dar el a refuzat domnia, vezi M. Kogălniceanu, *Cronicile României sau letopiseșele Moldovei și Valahiei, vol. II, ed. II*, Buc., 1872, p. 8). Cumnatul său, Ștefan Petriceico însă a acceptat. Și Ilie Sturza împreună cu fratele său Toderășco, mare spătar, obțineau în Transilvania o diplomă de înobilare, pentru că la 2 ianuarie 1683 soția sa Safta îl numea „supremus mareschalis” (N. Stoicescu, *Dicționarul marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV-XVII*, Buc., Editura enciclopedică română, 1971, p. 445). Cumătrul Saftiei Sturzoaia era ginerele lui Mihalache negustor. Aproape un deceniu Neculai negustor cumpără împreună cu soția sa, Ștefana (Ioan Caproșu, Documente privitoare la istoria orașului Iași, Acte interne 1691-1725, Iași, ed.

moșiile numite „Voineștii, Bizan, Căușani”²³², Roșie, Hârleştii²³³, urmau moșiile de la Mălușani și Tălcăleni”, apoi urma și moșia comisului Costachi Codrescu²³⁴,

„Dosoftei”, vol. III, p.163-164, nr. 193), pământ în jumătatea de jos a Roșcanilor, iar cu fii lor părțile urmașilor lui Ghiorghiță Șorugă (ANI, Documente, 233/7 și 233/20) și ai lui Ursul Ponici șetrar (idem, 233/33 și 233/20), de la alți răzăși și de la urmașii lui Chirilă ai lui Luca (IOAN Caproșum op. cit., Vol. III, p. 163-164, nr. 193). Tot el este cel care cumpără de la urmașii lui Gh. Răspop (ANI, Documente, 233/37 și 233/20), ai lui Vasile Gherman (idem, 233/20), și ai Nastasiei Vlăsiasa (idem). A urmat la 116 feb. 1702 carte de stăpânire confirmată de Constantin Duca voievod pentru moșiile primite donație și pentru toate moșiile anterior cumpărate (idem). Astfel Neculai negustor a reușit până în 1712 să stăpânească partea de jos a Roșcanilor, iar cea de sus o administra în numele fiului său, Vasile, de la înzestrarea sa la botez de către Safta Sturzoaia. După moartea lui Neculai, fiul Vasile își va vinde la 3 aprilie 1735 moștenirea de la botez lui Gavril Arhip căpitan (Acest Gavril Arhip nu era străin de această moșie; el era căsătorit cu Paraschiva, fiica lui Ion Gherman căpitan, răzeș în partea de jos a moșiei Roșcani, ibidem 233/11), cu suma de 180 de lei (idem, 233/11 și 233/20), primind întărire de la Constantin Mavrocordat voievod cu hotarele stabilite de către Tănase, mare căpitan (idem, 233/20). Așadar Ștefan, fiul lui Neculai negustor, va stăpâni singur partea de jos a Roșcanilor. În anul 1777, la 70 de ani după ce bunicii săi au cumpărat moșia Roșcanilor, Panaite primea de la Gh. Al. Ghica voievod o nouă confirmare a stăpânirii „fiindu-i lui dreaptă ocină de la părinții săi, iar părinților săi le-a fost de baștină (Aici termenul de baștină se referă la moștenirea primită de tatăl său, Ștefan, de la bunicul Neculai negustor) și de cumpărătură” (Este deocamdată singura referire la cumpărarea de către Ștefan a părții de moștenire primită de fratele său, Vasile). În 1817 Gh. Stroiescu era stăpânitor deplin al Roșcanilor și-și întinde stăpânirea și asupra unei părți din moșia vecină numită Găureni, astăzi Vâlcele, între pădurea Turiei și valea Jijiei. Vasile, fiul lui Neculai negustor, a botezat-o pe fiica lui Andronic vistiernic, Catrina, căreia i-a dăruit jumătate din moșia Găureni (ANI, Documente, 233/8), iar tatăl ei primea în 1702 o întărire domnească pentru stăpânirea Găurenilor, el cumpărând cealaltă jumătate de la cumătra sa, Safta Sturzoaia (ANI, Documente, 233/8). Fina Safta Sturzoaia, Catrina, se căsătorește cu Grigore Beldiman, cu care are două fete, Bălașa și Maria. În 1747 Bălașa o va boteza pe nepoata sa, fiica Mariei și a lui Constantin Osmachi și-i va dăruia întreaga moșie Găureni. —Apud Marius Chelcu, *Orășeni stăpâni în Moldova secolului al XVIII-lea*, în *Archiva Moldaviae*, V, 2013.pdf 80/ 612, p.70-80.

²³² Biserica veche cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din Căușeni are ca ultiimi ctitori cunoscuți pe domnitorul Grigore Calimachi (1763-1765) și pe mitropolitul Proilaviei, prea fericitul Daniil, aceștia fiind cei care efectuează reconstrucția și comandă realizarea frescelor de către zugravii Stanciul și Voicul (după cum reiese și din pisană interioară). Aceste minunate lucrări, care au făcut celebră biserica pentru că reprezintă ultima etapă de dezvoltare a picturii murale în Moldova. Se remarcă celebrul „roșu de Căușeni”, despre care specialiștii spun că este comparabil cu „albastrul de Voroneț”. Ansambluri de picturi murale, în Basarabia, mai există la mănăstirile Căpriana, Rudi și Hârjăuca, însă cea de la Căușeni iese în evidență prin strălucirea culorii, linia elegantă a tuturor desenelor și tehnica desăvârșită. Să ne gândim că acest edificiu a fost reconstruit pe locul unui mai vechi, pe vremea mitropolitului Proilaviei, Daniil (Proilavia, după denumirea pe care emigranții greci o dădeau Brăilei: „O Proilobov”). Acesta își întindea jurisdicția și asupra zonelor Chirlei și Cetății Albe, în nordul Dobrogei ori în zona Tighinei (Bender) și depindea canonic direct de Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol (cu atât mai mult este de semnalat contribuția importantă la rectificarea bisericii a voievodului moldovean Grigore Calimachi).

²³³ Vezi Corneliu Istrati, *Condica Vistieriei Moldovei din anul 1816*, în *AIIA*, supliment (!), 1979, p. 7-15.

acela care avea satele „Roșia, Zorăștii (Jorășți) și din Tăplăii”, iar sardarul Ioan Macarie²³⁵ care stăpânea unele moșii în satele „Crăeștii, Tăplăii și Bursucanii” din

²³⁴ Paharnicul Constandin Sion: Comisul Costache Codrescu „știu eu că era slugă în casă la căminarul Gheorghiță Stoinescul, și măsa, baba Maria, era femeie în casă la vornicul Ioan Greceanu.”

²³⁵ Despre sardarul Ioan Macarie se păstrează: 1831, februarie 15. „Zapis prin care Gheorghe Bâlc preot, Ioniță Bâlc preot, Iordache Sălceanu jitnicer (dregător care avea grijă de magaziiile cu grâne) și alții, dau în arendă lui Gheorghe Manoil venitul moșiei Crucii, ținutul Covurlui, cu prețul de 1300 lei pe an” (Grigore Găne, Costică-Ioan Gârnea, *Din tezaurul arhivistic vasluian. Catalog de documente, 1399-1877*, București, 1986, p. 175, doc. 676). Moșia Crucii este, potrivit lui Paul Păltănea (Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați*, manuscris dactilografiat, 1985-1990, la Biblioteca V. A. Urechia, Galați, comentariu la doc. nr. 478), vechea denumire a satului Crăiești, menționată la 4 martie 1635, sub forma Poiana la nouă cruci, într-o Carte gospod de la voievodul Vasile Lupu (1634-1653), prin care Ioan, fiul lui Sârghiea Craiul, fost mare paharnic, se împuternicea să strângă oameni străini „pe locul domnesc ci să numești Poiana la nouă cruci cu tot locul până în Valea Murgii” (Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Iași, Fond Documente, Doc. nr. 594/44 (rezumat într-un document din 13 iunie 1819), apud Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice*, comentariu la doc. nr. 478). Potrivit altor autori (*Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I*, partea I, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 321), Cruciul sau Crucea a fost trup al moșiei Crăiești, „considerat de obicei moșie aparte”. Astăzi un deal, situat în Colinele Covurluiului, „la SE de Drăgușeni, pe teritoriile administrative ale comunelor Drăgușeni și Vârlezi” poartă numele Crucii (Sorin Geacu, *Județul Galați. Dicționar de geografie fizică*, Editura CD Press, București, 2007, p. 78); 1835, mai 4. „Zapis prin care Iordache Sălcean, jitnicer și Ioan Macarie, serdar (boier de rang mijlociu) se învoiesc cu Ștefan Nistor, căpitan, Tudorache Buhociu, polcovnic (colonel), Năstăsache Crăescu polcovnic și cu alți răzeși din Crăiești să facă un schimb de moșie în bătrânul Bogdan, din spița (arborele genealogic) lui Sandu Bâlcu, în Bursucani, Potrocei și Crăiești, ținutul Covurlui, precum și în satele Sârbi și Dumitrești, ținutul Tutova. Adeverit de Constantin Bogdan polcovnic și Vasile Bohociu preot, pasnicii satului Crăiești” (Grigore Găneț, Costică-Ioan Gârneață, *op. cit.*, p. 192, doc. 774; p. 220, doc. 902); 1840, martie 18. „Zapis prin care Gheorghe Bâlc, preot în satul Crăiești, ținutul Covurlui, fiind dator lui Ioan Macarie, serdar, cu 200 de lei și 20 de parale, se obligă a plăti datoria în vadele (scadene de plată, n. ns.) și în caz că nu va putea, îl va despăgubi din părțile de moșie pe care le are în Crăiești și în alte hotare” (Ibidem, p. 211, doc. 865); 1845, noiembrie 10. Costache diacon scrie zapisul prin care „Catinca, soția lui Ioan Duda, împreună cu fiii săi, Petrache și Ioan, vând lui Ioan Macarie serdar și lui Anastasi Solomon părțile lor de moșie din Crăiești și Bursucani cu prețul de 110 lei” (Grigore Găneț, Costică-Ioan Gârneață, *op. cit.*, p. 230, doc. 953); 1824, octombrie 15. Toader preot scrie zapisul prin care „Toader Hotnogu vinde lui Ioan Macarie 4 stânjani și 2 palme din moșia Crăiești, ținutul Covurlui, din bătrânul Ioan Poșai, cu prețul de 12 lei stânjenu. Această moșie o avea de la mama sa, Anița, fata lui Axinte Crăiță” (Grigore Găneț, Costică-Ioan Gârneață, *op. cit.*, p. 151, doc. 563); „1828, februarie 4. „Zapis prin care Gheorghe, fiul preotului Stan și soția sa, Dorofteia, vând lui Ioan Macarie, fost serdar, 15 stânjani din bătrânul Bogdan, în moșia Crăiești, ținutul Covurlui, cu prețul de 15 lei. Martori. Scrie Toader Sava diacon” (Grigore Găneț, Costică-Ioan Gârneață, *op. cit.*, p. 165, doc. 618); Tot diaconul Toader Sava scrie și zapisul prin care Dumitrache Coniță și soția sa, Catrina, vând lui Ioan Macarie serdar, la 6 martie 1829, o bucată de vie din Crăiești cu prețul de 40 de lei (Grigore Găneț, Costică-Ioan Gârneață, *op. cit.*, p. 168, doc. 632).- Apud pr. Eugen Drăgoi, *Contribuții la istoria bisericească din județul Galați*, în *Rev. Dunărea de Jos*, nr. 156, Galați, feb. 2015, p. 46-7.

Covurlui, urma jigniceriu Iordachi Sălceanu²³⁶ avea „Crăeștii, Bursucanii²³⁷”, postelnicul Neculai Negre²³⁸ avea satul Mânjina, vornicul Iancu Greceanu²³⁹ avea

²³⁶ Se păstrează: 1831, februarie 15. „Zapis prin care Gheorghe Bâlc preot, Ioniță Bâlc preot, Iordache Sălceanu jîtnicer (dregător care avea grijă de magazinele cu grâne) și alții, dau în arendă lui Gheorghe Manoil venitul moșiei Crucii, ținutul Covurlui, cu prețului 1300 lei pe an” (Grigore Găne, Costică-Ioan Gârneață, *Din tezaurul arhivistice vasluian. Catalog de documente, 1399-1877*, București, 1986, p. 175, doc. 676).

²³⁷ Înainte de împrăștierea de la 1864 familiile Bali și Bușilă aveau curți mari în Odaia Bursucani și dețineau și pământul pe care mai târziu, în 1878, va fi înființat satul Grivița. Familia Bușilă (înrudită și ea cu Bălăbăneștii și cu Silioneștii derivați din Jora) e atestată ca fiind mazili din Bălăbănești, răzeși, pe la 1778. Bali sunt menționați încă de pe la 1600. - Dan Vasilache, *Contribuții la istoria Odaia Bursucani*. Harta imperială militară rusă a lui Kisselef din 1800 privind granița dintre Rusia și Turcia menționează cea mai veche atestare documentară cunoscută până acum (martie 2015) a satului sub forma Slobozia Odaia Bursuci. Textele ne arată că la 1685 și 1686 strămoașa Rucandei Miclescu primise danie satul/moșia Jorăștii la N de Jăravăț, imediat la S de Odaia Bursucani de parte din bătrânul Epure și alte părți din Românești, iar imediat la 1693 Simina Jora/Gheuca pornește lungul proces contra răzeșilor Bălăbănești tot pe aceste zone ce sunt reclamate și de răzeși. De altfel satul/moșia Jorăștii e atestat pentru prima oară la 1676 (Paul Păltânea, Împărțirea administrativă a județului Galați, în *Viața Liberă*, 17 septembrie 1997, Biblioteca V A Urechea, Galați, la Bălăbănești), dar exista de mult mai înainte, de pe vremea lui Toader Jora, Starostele de Tecuci, menționat la 1529 (SJAN Iași, Col. Doc. P608d57 dovedește că Jorăștii pe Jăravăț era a Jorăștilor de pe vremea lui Toader Jora, Starostele; Fond Divanul Domnesc, d19/1834, f. 15 r. - 18 v., și f. 53 r. - 58 v, Opis 1838 iulie 11; BAR Col. Ms., Doc.Ist. 216/LXXXVIII 11) Și se știe că pe la 1640 Tudosca Misihănescu (Misihăneștii, prin Avram ginerele lui Toader Jora, aveau pământul de la acesta) deținea moșiile Vicoleni, Jorăștii, Românești și Hărmanești (G.F. Tașcă, „Întinse rădăcini adânci”, Buc. 1985, BAR III 720736, pg. 17-8; SJAN Iași, Divanul Țării de Jos, dosar 1005), moșii pe care le transmite Balabanilor prin soțul ei Vasile Balaban. George Felix Tașcă, care, cum o să vedem pe larg mai jos, s-a ocupat mulți ani de scrierea istoriei acestei zone, scrie (George Felix Tașcă, „Un proces civil în Moldova (1693-1844)”, *Anuar. Ist. Ist. Arh. A. D. Xenopol*, Iași, XXVI/1, 1989, pg. 151): „La 8 octombrie 1805 răzeșii din Bălăbănești fac jalbă tânguindu-se că jîtnicerul Vasile Miclescu (n.n. tatăl lui Rucanda Miclescu) ar fi ocupat ... jumătate din locul ce ei stăpânesc în numita moșie, respectiv din bătrânii Mohorățul, Nacu și Epure”. Documentul de mai sus de la 1686 care face referire la familia Porumbu descendentă din Porojie, ne confirmă că Simina Gheuca (născută Jora, fiica lui Gavril Jora cu Todossia Costache), strămoașa Micleștilor, deținea tot Jorăștii, iar cartea domnească din 1721 și jalba Bălăbăneștilor de la 1853 (vide infra) arată clar că pământurile răzeșilor Balabani cu neamuri se întindeau peste tot Dealul Trestianei, incluzând practic toată zona Jorăștii și Odaia Bursuci. Mănăstirea Bursucani, sau Bursuci, o mănăstire ce era întărită pe la 1710, pe vremea aprigului Lupu Costache, fiul Marelui Vornic Gavril Costache, dar apoi mai degrabă un mic schit, era în satul Bursuci pe apa Dumitra (un mic afluent al Elanului), din comuna Epureni (40). În 1693 Simina Gheuca (născută Jora), soția lui Vasile Gheuca, Mare Vistiernic pe la 1690, pornește proces contra Bălăbăneștilor (a fraților Grigore și Vasile Balaban) pentru pământ în Românești, în special pentru bătrânul (teren) Drăghici Porojie (vom vedea că Porojie e de fapt urmașul lui Drăghici), un strămoș (persoană) al ei. Acest Drăghici, născut pe la 1480-1500, e poate înrudit cu Toader Jora starostele de Tecuci, proprietar pe sat/moșie Româneștii inițiali de ambe părți de Jăravăț, de la care, după un șir de descendenți trecând prin Jorăștii, Misihănești, Vrăbiești și Silionești, proprietatea ajunge parțial și la Balabani, de unde și conflictul și procesul pornit de la un strămoș/propietar

comun. Simina este fiica lui Gavril Jora, Sulger la 1641, căsătorit cu Tudosia Costache, sora lui Gavril Costache, Mare Vornic, Costăcheștii fiind mari boieri ca și Jorăștii. Soțul Siminei, Vasile Gheuca Mare Vistiernic, este un nepot al lui Gavril Costache, bănuț cu pretenții la domnie, și decapitat (în 1680). O fată a Siminei Gheuca este căsătorită cu Marele Vistiernic Ioan Palade, iar alta cu Jitnicerul Vasile Cerchez, ambele familii Palade și Cerchez cu multe proprietăți prin zonă (RB, pg. 63). Descendenții lui Simina Gheuca sunt nepotul Petre Miclescu cu fii săi Vasile și Constantin (și câteva surori) (Din arborele genealogic al Familiei Miclescu - [//ghyca.net/Familles/Miclescu/Miclescu.pdf](http://ghyca.net/Familles/Miclescu/Miclescu.pdf), se vede că Simina Jora căsătorită cu Vasile Gheuca vistiernicul decapitat, are o fiică Maria/Măricuța Gheuca care se căsătorește cu Vasile Grigore Miclescu, jitnicer, comis, și are la rândul ei 4 copii Miclești - Ioniță, Simina, Gavril și Gheorghe, iar fiul Ioniță Miclescu căsătorit cu Scarlet Dabija produce pe Petre Miclescu și pe Ecaterina. Acest Petre Miclescu are 6 copii - Constantin, Vasile, Safta, Ruxandra, Bălașa și Ecaterina, iar fiica Ruxandra Miclescu se căsătorește cu Matei Costache. De notat că se pare că acest arbore Miclescu conține o greșeală aici căci sursele noastre indică pe Ruxandra ca fiind fiica lui Vasile Miclescu fiul lui Petre Miclescu, și nu fiica lui Petre Miclescu.), și aceștia continuă procesul cu urmașii fraților Vasile și Grigore Balaban. Lupta este apoi preluată de Rucsanda Miclescu, fiica lui Vasile Miclescu fiul lui Petre, și soția marelui postelnic Matei Costache, apoi de Aga Gheorghe Costache, fiul Rucsandei, și vechilul (reprezentantul) ei în proces. În discuție intră în timp toți bătrânii de moșie Românești, cu excepția Nacului care era exclusiv al Bălăbăneștilor. Esențialul este că la data de 1806 Martie 1, cu confirmare în 5, părțile ajung la o Învoială (aproape imediat contestată!) menită a aduce împăcare (RB pg. 252, documentul 69; și Fond Divanul Domnesc, dosar 19/1834, f.76, pct. 31,32; și RB pg. 255 cu cota Arhive Iași Documente P 608/12; în Col. Documente P615d55 se află o copie din 1811, completă și clară, a actului de învoială din 1806 martie 5), anume Costăcheștii/ Micleștii capătă de la Bălăbănești o suprafață de 209 stânjeni. În jurul anului 1775, momentul aproximativ la care putem pune începutul satului Odaia Bursucani, și în perioada imediat următoare, situația prin apropiere era aproximativ următoarea (Toate datele sunt din RB – Jorăști doc 11,14,19,75; Popești doc 23, 83, 85, 86, 118; Șușnești doc 67; Lungești doc 11, 35, 38, 50, 126, 132; Bălășești doc 132, 138; în Vinderei și Docani, sate răzășești și cu părți, se pare că nu existau răzeși Bălăbănești și înrudiții cu ei; vide supra harta): - satul Jorăști era inițial al lui Toader Jora (190) menționat la 1529 ca Staroste de Tecuci și Sulger pe la 1550, după care trece la Avram Misihănescul căsătorit cu Mărica Jora fata lui Toader, apoi ajunge la 1676 la Vrabie, soțul Saftai Misihănescu (RB, doc.8), apoi la Simina Gheuca născută Jora, descendentă și de Drăghici-Porojie și Costache, la Silion înrudit cu Misihăneștii (RB, doc.19, pg.166 și Nicolae Iorga „*Studii și documente cu privire la istoria românilor*”, vol. VII, București, 1904, pg. 76-77:” 1740... feciorii lui Silion... strănepoții lui Avram (n.n. Misihănescu)... (au) Jorăștii sat întreg și giumătate de sat Românești și ... de pe strămoșul lor Toader Jora...”), și apoi la Vasile Balaban fiul lui Balaban sîn Pechi zât Roman, ulterior la 1778 aveau părți Vasile Bușilă și Ion Silion (înrudiți cu Misihăneștii și Bălăbăneștii), ca și, mai târziu, frații Bălăbănești Șerban și Constantin (nu am menționat toți proprietarii, mult mai mulți în timp); vedem în Fondul Ministerul de Justiție (SJAN Iași, Fondul Ministerul de Justiție, Nr. Inventar 451, Tr. 175, op. 2035, dosar 969) și că un Hranești (cu neam Bălăbănesc) este la vest lipit de Jorăști.

²³⁸ Satul Manjina, atestat documentar în a doua jumătate a secolului XIX, ca urmare a împroprietăririlor din acea perioadă, s-a dezvoltat de-a lungul pârâului Gologanu, care-l străbate de la nord la sud. În 1845 Iancu Prăjescu vornic roagă curtea de confirmare cadin prețul vânzării la mezat a moșiei Călmățui, să i să plătească și lui și „neacoperindu-se suma” de 4000 galbeni (zestrea soției sale, Profira, fiica răposatului postelnic Neculai Negre) să fie îndestulat din banii vânzării moșii Orbeni a casei lui Neculai Negre. -ASI, Inventar pachetele nr. 1061-1067,doc, poz. 73.

moșiile sale din satele „Drăgușani”²⁴⁰ și Tălpăloasa”, iar aici urma mai apoi și logofătul Alexandru Mavracordat²⁴¹, acela care era și proprietarul de pe moșiile Stărești și Vlădeni²⁴², căminarul Ioan Greceanu²⁴³ avea și satele, dar și moșiile „Diocheții”²⁴⁴ și Sălceștii”, apoi urma sardarul Vasile Chiru²⁴⁵ avea deja în „satul

²³⁹ Un Constantin Greceanul (1730-1813) era pârcălab de Galați în 1785. Ioan Greceanu (1770-1831) a fost ispravnic de Tecuci în 1809, logofăt în 1816 și pârcălab de Galați în 1819. În Biserici din ținutul Covurlui în anul 1831, înscrise în catagrafia aflată la Societatea Județeană a Arhivelor Naționale din Iași, fondul „Vistieria Moldovei” (Dosar nr. 207/1831) aflăm: „F. 80v-81 r. „Satul Drăgușanii (Actualul sat și reședință de comună, Drăgușeni, târg în secolul al XIX-lea. Despre istoria satului vezi: I. Patriche, *Monografia comunei Drăgușeni*, județul Galați, mss, Smulți, 1971), stăpânit de dumnului spătar Iancu Greceanu” (Despre spătarul Iancu Greceanu vezi Cristian-Dragoș Căldăraru, *Pomelnicul de la Drăgușeni – Covurlui cu o spiță de neam a familiei Greceanu din Moldova*, în „Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic”, Galați, 4, Galați, 1988, p. 151-152); F. 73v-74 r. „Satul Diocheții (Diocheții este fostul sat Deocheați, situat în partea de nordvest a satului Drăgușeni. Tezaurul toponimic al României, vol. cit., p. 350. La 1831 era parte componentă a ocolului Mijlocului. Astăzi o vale și un pârau cu scurgere temporară poartă acest nume. A se vedea Sorin Geacu, *op. cit.*, p. 84), stăpânit de dumnului băneasa Catinca Greceanu” ((idem).

²⁴⁰ Drăgușeni este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Adam, Căuiești, Drăgușeni (reședința), Fundeanu, Ghinghești, Nicopole și Știețești. Se află în podișul Covurlui. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zimbru a județului Covurlui și era formată din satele Târgul Drăgușeni, Diocheți și Ghinghești. Anuarul Socec din 1925 consemnează comuna Drăgușeni în plasa Bujor a aceluiași județ Covurlui, fiind alcătuită, pe lângă satele Drăgușeni-Târg și Ghinghești, și din satele Bursucani și Zimbru ale fostei comune Bursucani, populația totală fiind de 2945 de locuitori.

²⁴¹ Postelnicul Alexandru Mavrocordat este mai întâi „înglodat în datorii”. „Mavrocordat. Greci, un bezede Mavrocordat însurându-se de vr'o 80 ani, cu fata visternicului Dumitrașcu Sturza, sora logofătului Grigorașs, tatăl domnului Mihail Sturza, au rămas în Moldova, s'au născut niște bunătăți de ficii, pe logofătul Costachi, și logofătul Alecu. Pe la 1836, au mai venit și un alt Mavrocordat, hatmanul Alexandru, grec, fanariot, ginere domnului Alexandru Moruz, de la care având zestre rnoșiile Paraipani, Răduleștii, Mirceștii, și Joraștii de la Putna, târgul Moineștii de la Bacău, și Hărpășăștii de la Iași, ș'au cumpărat și casă în Iași, și s-au statornicit în Moldova, căa eram săraci de boeri. Pe Nicu, ficiorul acestuia, l-au luat ginere domnul Grigorie Ghica Voevod, și i-au dat și rangul de hatman.” – Cosstandin Sion, *Arhodologia Moldovei*, Iași, 1892, p. 210.

²⁴² Se păstrează „Pretenția supusului britanic Nicolae Pavli de a i se da în stăpînire moșiile Starești și Vlădeni pe care le luase în posesie cu îndeplinirea tuturor formalităților legale de la logofătul Alexandru Mavracordat, proprietarul lor.” – ANI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225-site.pdf, poz. 1955, rola 191.

²⁴³ Ioan Greceanu (1770-1831) a fost căminar în 1806, ispravnic de Tecuci în 1809, logofăt în 1816 și pârcălab de Galați în 1819. La 20 apr. 1840 „Departamentul Trebilor Dinăuntru anunță pe demisionarul ispravnic al Tutovei, Neculai Greceanu, că în locul său va prelua funcția spătarul Iancu Greceanu, începând cu data de 1 mai a anului 1840” (idem, poz. 144).

²⁴⁴ În anul 1921Constanța și Paul Vari Saanen cereau revizuirea exproprierii moșiei Bastarul din comuna Diocheți –ANB, Comitetul-Agrar -1920-1939.-Inv.-476.pdf, jud. Putna, poz. 3.

²⁴⁵ Iancu Chirul fost mare sulger, a fost ispravnicului ținutului Tutovaîn 1820. În 1825 aprilie 30 apăsă „Jalba lui Vasile Strătilă către domnul Ioniță Sandu Sturdza, prin care solicită cercetarea litigiului pe care îl are cu răzeșii, pentru părți din moșiile: Corlătești, Vlădești, Ivești, Foltești și Bogdănești. Pe verso porunca lui Ioniță Sandu Sturdza adresată ispravnicului ținutului Tutova,

Nănășăștii cu 103 fălci moșie”, după care urma apoi cneazul Alecsandru Moruz cu moșia din Cioara²⁴⁶, apoi vornicul Iancu Ghica²⁴⁷, un alt mare boier care avea

Iancu Chirul fost mare sulger, pentru a face cercetarea cerută prin această jalbă” (ANI, Inventar pachetele nr. 1061-1067.doc, poz.21). În 1827 martie 22 apare „Carte domnească emisă de Ioniță Sandu Sturdza vv. pentru numirea lui Neculai Grecianu fost mare agă în funcția de mare dregător al ținutului Tutovei, în locul spătarului Vasile Coroi” (ANI, Inventar pachetele nr. 1061-1067.doc, poz. 43). Din 8 dec. 1827 se păstrează o „Scrisoare de învoială pe care o dă sulgerul, Vasile Chiru, răzeșilor curgători din bătrânul Grigore Bălăban, din satul Bălăbănești, de la ținutul Tutovei, pentru pricina a 522 stânjeni din hotarele moșiilor Românești și Bursuci, din ținutul Tutova” (idem, poz. 100).

²⁴⁶ În 1859 cătunul Cioara a fost înspre satul Ivești și satul Blăjerii de Sus. Alexandru D. Moruzi (n. 30 martie 1815, Constantinopol, Imperiul Otoman – d. 6 februarie 1878, Galați, România) a fost un om politic român, primar al orașului Galați între anii 1871-1874. Tatăl său, Dimitrie Moruzi, era fiul lui Alexandru Moruzi, fost mare dragoman al Porții Otomane, domn al Moldovei (de trei ori) și al Țării Românești (de două ori). În 1829, familia lui s-a stabilit la moșia bunicului său, fostul domn al Moldovei, Alexandru Moruzi, din Pechea, județul Covurlui (actualul județ Galați). La 26 septembrie 1857 a fost numit de către caimacamul Nicolae Vogoride „Comisariu extraordinar în orașul Galatzi, pentru toate lucrurile atingătoare de îmbunătățirea și înfrumusețarea aceluia oraș” (Marius Mototolea (ziarul *Adevărul* din 16 februarie 2013), „*Al șaselea primar și cel mai vrednic din istoria Galațiului a fost un prinț*”). A fost ales de două ori primar al Galațiului, între 15 aprilie 1871 și 29 aprilie 1873, apoi între 27 iulie 1874 și 23 septembrie 1874, într-o vreme în care primarii se succedau după doar câteva luni de mandat. Alexandru D. Moruzi, cunoscut în protipendada vremii ca „prințul Alecu Moruzi”, a fost căsătorit de patru ori și a avut șase copii. A murit la 6 februarie 1878, în locuința sa din Galați (situată pe actuala stradă Mihai Bravu). A fost înmormântat, potrivit dorinței sale, la moșia sa din Pechea, alături de părinții săi.

²⁴⁷ „Reclamația postelnicului Iancu Ghica, proprietarul moșiei Felești sau Calica, din ținutul Covurlui, împotriva posesorului acelei moșii, Dimitrie Conachi (locuia pe strada Macri, nr. 12), pentru neplata câștigurilor și alte asemenea abateri de la dispozițiile contractului de posesie; corespondența urmată cu Departamentul Treburilor Dinlăuntru pentru a dispune cercetări în vederea soluționării reclamației.” - Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 2098, p. 415. Ion (Iancu) Gr. Ghica (1829-1891 n. Iași), general și om politic român. De mai multe ori ministru; agent diplomatic la Constantinopol, în timpul proclamării independenței României. Proprietarul moșiei Cucuteni a fost boierul Matei Cantacuzino-Deleanu (n. 1750 - d. 1816 sau 1817), fiul marelui vistiernic Ionita Cantacuzino-Deleanu (1721-1789) și al Zoei Ghica. Matei a avut rangul de mare comis al Moldovei; el s-a căsătorit la 16 mai 1776 cu Ralița (sau Ralu) Callimachi (1763-1837), fiica mijlocie a lui Grigore Callimachi, domnitor al Moldovei în două rânduri (1761-1764 și 1767-1769). Matei Cantacuzino-Deleanu s-a refugiat în 1791 în Rusia, în timpul ocupației Moldovei de către armata țaristă, devenind consilier de stat și ocupând și alte demnități. Cei doi soți au avut cinci băieți, dintre care doi (Ioan și Constantin) nu au avut urmași, Grigore a fost colonel rus și a murit în bătălia de la Borodino (1812), iar ceilalți doi au ajuns să aibă demnități importante la Curtea Imperială a Rusiei (Alexandru a fost șambelan, iar George (Igor) a fost colonel și s-a căsătorit cu prințesa Gorciakova). Din întreaga familie s-a întors în Moldova numai domnița Ralița, care a murit în 1837 și a cărei piatră de mormânt se află lângă zidul Catedralei Mitropolitane Vechi de la Iași, ctitorită de mitropolitul Gavriil Callimachi. Vistiernicul Matei Cantacuzino a dăruit, printr-un document din anul 1792, satul cu case și biserica de zid vornicului Gheorghe (Iordache) Ghica (1739-1801). De la acesta, moșia cu satul și biserica au trecut la fiul său, Ioan (Iancu) Ghica, care s-a căsătorit cu domnița Elena Hangerli (Handjery)

„moșia Făleștii”²⁴⁸, apoi aga Panaite Malacsa²⁴⁹ din Galați, acela care și posedă „moșia Cornii”, clucerul Gheorghe Bugeac, care avea și satul Bozieni,

(1795-1862), fiica demnitarului fanariot Alexandru Hangerli, fost domnitor al Moldovei în perioada 7 martie - 24 iulie 1807. Biserica „Schimbarea la Față” din Cucuteni în 1792 a trecut în proprietatea și grija lui Ioan (Iancu) Ghica, cel care s-a căsătorit cu domnița Elena Hangerli (Handjery) (1795-1862), care era fiica demnitarului fanariot Alexandru Hangerli, fost domnitor al Moldovei în perioada 7 martie - 24 iulie 1807. Deasupra numelui domniței Elena Hangerli este sculptat un altorelief cu o coroană regală. Persoanele înmormântate în biserică sunt următoarele: Domnița Elena Hangerli (Handjery) (1795-1862) era fiica demnitarului fanariot Alexandru Hangerli (c. 1768 - 1854), fost domnitor al Moldovei în perioada 7 martie - 24 iulie 1807, fiind înrudită și cu Constantin Hangerli (d. 1799), fost domnitor al Munteniei în perioada 1797-1799. Mama ei era principesa Smaranda Callimachi, fiind fiica lui vodă Grigore Callimachi (d. 9 septembrie 1769), domnitor al Principatului Moldovei în două rânduri: 11 iunie 1761 - 29 martie 1764 și 3 februarie 1767 - 14 iunie 1769. O localitate care poartă numele de Slobozia Doamnei, de pe cursul inferior al Răutului era în 1813 stăpânită de domnița Elenco Hangerli (fiica lui Alexandru Hangerli, domn al Munteniei), care era căsătorită cu aga Constantin Balș (Gheorghe Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, vol. VI/2, p. 146-149; vezi și Gheorghe G. Bezviconi, *Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru*, Buc., 1943, p. 15). Elena Hangerli s-a născut în anul 1795 și a fost căsătorită de două ori: mai întâi cu Ioan (Iancu) Ghica, fiul marelui logofăt Gheorghe Ghica (1739-1801) și al Anastasiei Costachi-Negel, și a doua oară cu Constantin Balș (3 iulie 1787 - 7 iunie 1845), fiul logofătului Constantin Balș „Ciuntul” (1744-1828). Constantin Balș a fost agă al Moldovei și apoi vornic. Cei doi soți au divorțat în 1829 și au avut un singur copil, Aristia (1812-1880). Domnița Elena Hangerli a murit la 6 octombrie 1862 la Cucuteni.

²⁴⁸ Localite din Basarabia localitatea Fălești este pomenită pentru prima dată într-un document din 1429 când domnitorul Moldovei Alexandru cel Bun confirmă unui vornic dreptul de a stăpâni un șir de sate printre care și Făleștii. A doua mențiune datează cu anii 70-80 ai sec. XVII, conținând și denumirea de Fălești. În 1797 se judecă cu mănăstirea din pricina Făleștilor Iordache Balș, al cărui urmași au stăpânit mai târziu multă vreme moșia.

²⁴⁹ În M.Of. nr 60 din 1881 un anunț devoalează locul pe care exista casa Malaxa în Galați: „Conform ordinului ministerului de resbel No. 2391, se face cunsocut ea, în zioa de 23 Iunie a. c. orele 12 din zi se va ține licitațiune în biourile intendenței militare a divisiei a III Galați, (casa Malacsi vis-a-vis de teatru) pentru aprovizionarea furajelor necesare cailor din corpurile armatei permanente ce va staționa în orașul Galați, în cursul anului financiar 1882-1883 (adică de la 1 Aprilie 1882 și până la 31 Martie 1883), calitatea furajelor ce se vor preda va fi acele ce se vor cere după, necesitate. (...) No. 9715. 1881, Aprilie 16.”- Monitorul Oficial al României, 1881, 06, 16, nr. 060. Pdf. În legătură cu prestația sa politică iată ce scrie presa: „Știți pentru ce s'au comis atâtea infamii neauzite la Galați? Se crede în genere că lucrurile s'au făcut numat pentru ca să reușească colectivitatea. Ei bine, cei ce cred astfel se înșală. Tot ce s'a făcut la Galați de către colectiviști în frunte cu d. Malacsa, s'a făcut nu pentru ca să triumfe colectivitatea în sensul politic al cuvântului, ci pentru ca să fure colectivitatea. În sensul cel mai ordinar al vorbei. În adevăr, se știe de întreaga țară că organizatorul tuturilor infamiilor de la Galați, sufletul și capul cetei de bandiți care au terorizat acel viteaz oraș este ilustrul domen Malacsa pe care șeful său, d. Ion Brătianu, l'a numit prost son mișel. Ei bine, acest ilustru colectivist, are un trecut cât se poate de scandalos, de neonest. Fost consilier al comunei Galați și ajutor de primar, acest domn are câteva ghedefuri scandaloase la pasivul său, câteva hoții patriotice care au fost constatate în mod oficial, căci iaca ce găsim într'un memoriu asupra administrației financiare a comunei Galați, memoriu subscris de membrii unei comisii de anchetă compusă din domnii G. Rășcan, prefectul județului Covurluiul, și A.

Duca inspector financiar. Ne mărginim pentru astăzi a resuma numai un fapt din cele multe cuprinse în acrl memoriu cu privire la d. Malacsa. Primaria Galatilor construiește un zid la un vad numit vadul Bănceanu și primarul Boțan propune consiliului comunal ca deasupra acestui zid să se facă un grilaj. Aceat grilaj se dă în întreprindere d -lui Malacsa, consilier și ajutor de primar, fără licitație, fără autorisarea consilialui comunal și fără aprobarea ministerului. La 1 Decembre s-a semnat contractul între d. Boțan ca primar și d. Malacsa ca contractor, deși era ajutor de primar, de la 15 Decembre d. Malacsa printr'o adresă către primărie arată că o parte din grilaj e gata și primarul însărcină pe un alt consilier Ciochină cu primirea lui. Pe baza contractărilor acestuit d. Ciochină d. Malacsa, ajutor de primar și distribuilar al diurnelor primește de la cornună suma de lei 39178 pentru 313 bucăți de grilaj, în greutate de 16411 kg. plus doi stâlpi tot de tuciu. Și pentru ca să satisfacă poftele acestui tâlhar ordinar, drepturile cetățenilor au foat violate, libertatea individuală batjocorită, justiția pângărită și pusă la dispoziția acestor bandiți. Un Ressu, un Pacue, un Istrate, oameni onești și de valoare au suferit rigorile arestului preventiv, d-nii Sânge Alb și Xente zac în închisoare sub o acuzație capitală, pentru că ducându-se să-și apere averea și interesele au fost siliți în urmă să-și apere viața. Și toate acestea, o spunem încă odată, s'au făcut pentru ca d. Malacsa și tovarășii săi să poată fura. Iată ce însemnează guvernul liberal al d-lul Brătianu. Guvern și partid de bandiți. – Ziarul *Epoca* 1887, 08-01, nr. 502. pdf. Gheorghieș Iamandi a moștenit de la părinți moșia Măcișani, din ținutul Covurlui, pentru apărarea căreia se judecă o lungă perioadă de timp, între anii 1854-1861, cu Alecu Mavrocordat, proprietar al moșiei Puțani. În calitate de moștenitor, la 18 octombrie 1859, Prefectura ținutului Tutova îl chema pentru a participa la alegerea părții sale de moșia Puțanii (MOM, 9 octombrie 1859, p. 30). Apoi, la 6 noiembrie 1859, garanta cu moșia Măcișani, în valoare de 27.984 de galbeni, pentru Gh. Gâlcă, care a luat în posesie o moșie a clerului, în valoare de 3.500 de galbeni (Idem, 6 noiembrie 1859, p. 10). Probabil de aici ridica un venit de 3.031 de galbeni, potrivit unor liste electorale din ianuarie 1863, când era alegător direct de district la ținutul Covurlui („Monitorul. Jurnal Oficial al Principatelor Unite”, nr. 1, din 2 ianuarie 1863). La 19 octombrie 1881, vinde Măcișanii către Constantin Malaxa, pentru 37.000 de galbeni, însă imediat reziliază contractul, pe motiv că vânzarea fusese fictivă. Ca urmare, la 10 decembrie 1881 era tot în posesia lui Gheorghieș Iamandi, iar inginerul hotarnic al ținutului Tecuci îi chema pe toți vecinii să se prezinte în data de 22 aprilie 1882 pentru a i se face hotarnica (MOM, nr. 209, din 17/29 decembrie 1881). Atât Gheorghieș, cât și Malaxa se judecă mai mulți ani, până la 24 ianuarie 1884, când Înalta Curte de Casație a consfințit rezilierea contractului de vânzare (BNR, Kogălniceanu, dosar 603. O parte din moșia Măcișani, plasa Siret, jud. Covurlui, fusese arendată de tatăl Dimitrie Iamandi cu mult înainte către Alexandru Malaxa, iar în 1853 cel din urmă îl dăduse în judecată pe fiul Gheorghieș (ibidem). Din perioada anilor 1864-1885 s-au păstrat numeroase documente ale lui Gheorghieș Iamandi cu privire la situația moșiei sale Măcișani (în suprafață de 1.700 de fâlcii), reprezentând: procese-verbale, adevărinițe și chitanțe de plată, hotărâri judecătorești, contracte de arendare și acte de învoială, cărți de hotărnicie, măsurători și ridicări de plan, gajări pentru un împrumut la Creditul Funciar Rural (BNR, Kogălniceanu, dosar 215); „*Epoca*”, seria II, anul II, nr. 217, din 31 iulie 1896). O dată eliberat, caută alți cumpărători și, la 25 septembrie 1884, vinde moșia către Carolina Sechiari, pentru o sumă mai mare, de 46.000 de galbeni (BNR, Kogălniceanu, dosar 622; Ctin Gane, *Rădăcini*, p. 305). Păstrează însă o vie la Cleni, din comuna Măcișani, în mărime de opt pogoane sau două fâlcii și 32 de prăjini, dar pe care o închiriază pe perioade succesive între 1880-1885 cu 40 de lei anual și între 1887-1890 cu 76 de lei și o garanție provizorie de 152 de lei (MO, nr. 10, din 12/24) aprilie 1885; nr. 52, din 7/19 iunie 1887; nr. 62, din 1 iulie/19 iulie 1887; nr. 80, din 12/24 iulie 1887). De asemenea, a mai moștenit de la tatăl Dimitrie și casa părintească din Huși, dar pe care o vinde mamei sale Smaranda Iamandi, la 23 august 1850 (ASI, Documente, p. 769/doc. nr. 120).

postelnicul Gheorghe Eamandi²⁵⁰ cu moșia numită „Măcișanii”, cu vornicul Iorgu Ghica²⁵¹, care avea satul „Frumușița și altele”, după care urmează chiar vornicul

²⁵⁰ La Bib. Acad. Rom., doc. ist., fond Kogălniceanu, p. 309 se mai află „Documente referitoare la moșia agăi Dimitrie Iamandi; Măcișeni (însoțite cu transcrieri recente): „fidule” cu împrumuturi date locuitorilor; tabel cu grâul semănat și împrumutat (1834-1837); contract; socoteli; jalbă și rezoluție judecătorească; Acte oficiale referitoare la George D.Iamandi (Emandi) – adrese administrative, corespondență diplomatică, telegrame de adm. locale, certificate privind activitatea sa administrativă și politică: membru al tribunalului ținutului Neamț; îndeplinitor de prefect al județului Bacău pe timpul lucrării cartografiei - 1851; prefectul jud. Tutova - 1855; deputat – după 1859; prefect de Tutova, Brăila; Covurlui în timpul guvernărilor conservatoare din perioada 1867-1895, 1845-1900; Documente George D.Iamandi (Emandi) privind situația moșiei sale Măcișeni (1700 de fâlcii) din plasa Siret (jud. Covurlui): procese verbale, adevăruri și chitanțe, plată, hotărâri judecătorești, contracte de arendare și acte de învoială, cartă de hotărnicie, măsurători și ridicări de plan, împrumut la Creditul Funciar Rural 1864-1885; Act de vânzare a moșiei Măcișeni către Carolia P. Sechiare (cu prețul de 46.000 galbeni, adică 224.500 lei sau 174.500 lei aur noi), 5 sept. 1884 (1864-1885)”. Numele „Emandi” apare sub această formă de la sfârșitul secolului XVIII, antecesorii mai vechi purtând patronimul „Iamandi”, de obârșie grecească. Constandin Sion nota sarcastic în capitolul Iamandi din *Arhondologia Moldovei*: „Greco-bulgari. Pe vremea domnului Neculai Mavrocordat au venit un Iamandi Balis, fugit de preste Dunăre, gonit de potiră, fiind tâlhar, îmbrăcat cu ceapcan scurt, roș și călare pe cal alb; au intrat în oastea țării. După vro doi ani capichihaiu țării, ce au fost rânduit la Hotin, care era un boier Chescu, neștiind turcește, l-au luat pe acel Balis Iamandi tălmăci, și tâmplându-se a muri acolo Chescu, au rămas el în loc; în urmă, domnul Mihai Racoviță, în a triia domnie viind, l-au rânduit pe dânsul capichihaiu a țării, și după vro cinci-șese ani ce au slujit acolo, găsindu-și el pe o fată a unui stolnic Sandu Sturza, ce-l tăiesă turcii, au luat-o, și domnul l-au făcut pe dânsul stolnic; din acela s-au puiezeit tot neamul Iamandiescu”. Ediția 1973, p. 324. Aceste funcții înalte, precum și căsătoria amintită explică ascensiunea socială rapidă a urmașilor Iamandi. Fiul sau Iordache (m. 1760), medelnicer, postelnic și ispravnic de Dorohoi, stăpânea moșii atât în Moldova de Jos, cât și în cea de Sus. Din fiul lui Iordache Iamandi, Ioniță (m. 1775), scoboară, prin fiul acestuia, tot Iordache (care și-a zis și „Emandi”), căsătorit cu Tudosica Catargi, urmașii care au purtat patronimicul „Emandi”. Acest al doilea Iordache Iamandi (Emandi), postelnic și stolnic la sfârșitul secolului XVIII, poseda o jumătate din moșia Epurenii. Ioniță, fiul lui Iordache, a trăit și în Basarabia, unde era recunoscut ca nobil rus la 1821. Din căsătoria sa cu Ana Sion, nepoata de frate a paharnicului arhondolog, s-au născut o fiică, Anica (soția paharnicului Dumitrache Cocri) și un fiu, Dumitrache (m. 1845), sulger, postelnic și agă, căsătorit cu Smaranda, fata căminarului Gheorghe Șarban. Unul dintre numeroșii copii ai lui Dumitrache Emandi a fost viitorul colonel Neculai Emandi (1814-1894), aghiotant domnesc, deputat în Divanul ad-hoc și prefect, din care descindea o ramură a Emandieștilor. O alta scoboră dintr-un frate al său, Gheorghies (1822-1904), deputat conservator, prefect de Tutova, de Brăila și de Covurlui, căsătorit de două ori: întâia oară cu Clara Gherghel și a doua oară cu Catinca Tuduri. Unul dintre vlăstarele lui Gheorghies Emandi din cea de-a doua sa căsătorie, a fost Theodor Emandi (1868-1942), care era ginere al scriitorului Nicu Gane, ministru plenipotențiar la Belgrad și la Praga. Nicolae Iorga scria că „într'un studiu recent, publicat în „Memoriile Academiei Române”, d. Andrei Rădulescu a adaus multe știri nouă despre acel Andronachi Donici, respectabilă figură de jurisdectul ișlicar precum și patriarhal care s'a ridicat din nimic la rangul unui interpret competent al legilor Moldovei sale. Între niște hârtii bărlădene ajunse în stăpânirea mea sunt două care-l privesc. Una e un simplu răvaș de prin anii 1810, în care se adresează Paharnicului Gheorghe Oprișanu, vecin de moșie: Cu „Hrisstos anesti” mă închin dumitali arhonte

Pah. Întriabă-mă, am eu stare de a face vre o lucrare la ceva, și în vreme când și nevoile casăi mele li-am, și toată li-am lăsat? Buni megieș săntem, adivărat trebui să ne zulfiscă toți. Sânt al dumitali ca un frate slugă Donie Vornic. A doua, iscălită de un alt Paharnic, vorbește de boala, la Cumpăna, a aceluiași boier: e datată 30 Mart 1820. „Hristos au învîiet”. Cu frățască dragoste mă închin dum' itale arhonte Paharnic. Sfânta învieri a Domnului Nostu Isus Hristos să fie dumneavoastră de bună pitreciri la încungiurare a mulți ani. Carte ci ai trimes-o cu cumnatu Gheorghii Cuza s'au dat la dumnealui Vornicu Andronachi Donici și, fiind bolnav la Cumpănă, n'au făcut nimica. Această al doile carti ci-mi scrii mii din 12 a curgătorii luni am primit-o în 27, și „eu încă fiind cam bolnav, n'am putut mergi să i-o dau. singur, ci am triimes-o și, spre pliroforie dumi., trimet răvășălu ci-mi scrii, să-l vezi, și credi că tocmai așa esti precum scrii. Iubiți arh. Pahr., am o publicațai pentru niști stănjăni din Căbești și din Meteni la dumnealui Banu Ioniță Emandi, cari mi-o trimesă să la Eș și, fiind greșită, am întors-o înapoi. (...) Mă rog, frățaoare, cercetează oprire ei și mă înștiințiază. Dumitali cucoani mă închin cu frățască dragoste, iar copii și copilițele cu plecăciuni sărută mîna dumneavoastră. Iar eu sânt a dumitali iubit și dorit frati. 1820, Mart 30. H... Pah.. (Vo.)... Oprișan cu frățască dragosti, Bărladu.” Pentru că este o plăcere să citești în limba noastră veche o să dăm aici niște texte cu miez: „O părere juridică a lui Donici e aceasta din 6 Mart 1826: Donici Vel Logft. (și un altul) cu privire la satul Scîntești. La 1778, 30 August, „răposatul Ban Iordachi Lambrino, tatăl jăluitarului Spat. Enacachi Lambrino”, schimbă cu răp. Med. Ștefan Feștilă „părțile din Scîntești și Onțăști ce le ave zestre, de la socrul său Stoic. Costandin Gîndu, ginerele lui Pascal căptn.”. Părțile, din Scîntești erau hotărnicite la 20 Maiu 7253 de Vor. Dumitrașco Paladi, „74 pămînturi alese în cinci racle, adică 5 pămînturi în vale Bîrjovana”; altele „în Ploștînca”. Peste un an, proces cu răzășii, „și s'au dat rămași pi răzeș”. Lambrino mai ica și la Tâlpicești (1785) de la răp. Banul Costiti Negre. La 1779, hotărnică făcută de „un Ioniță Negruț, mazil, i Costandin logf. Și Pavăl Onca mazilu”, cu „funie de 24 pași și pasul de 6 palmi, după palma însemnată în hotărnică”, tocmai fixând „măsoriștile”, pe hotarul „pus de Vornicu de poartă Ioniță Gordul”. La Onțăști, „acele 92 pămînturi în patru măsuri, câte 23 funii, dând samă toț răzeșii că ace moșie Onțăștii umblă în patru rînduri de pămînturi lungul moșii”. Mai ica Lambrino, în 1781, „de la doi Oprișănești”, „patru racle, câte 8 pămînturi”. La 1785, „un Antohi Bobeiu” mai face o danie, pomenindu-se „răposatăii boeri Vorc. Gavrii și Banu Costin Negre și Pah. Toader Jora”. Și „preotul Gavrii, strănepotului Paladi Titic”, dă „din bătrînul Parasci i di pe moșul lor Titic și din bătrînul Strătulat, din hotarul Onțeștilor”. Se pomeneste și Stol. Iordachi Crăstescu, „strănepoții lui Strătulat Blioju”, „strănepoții lui Iftodi Cucu”, un „Toma Soare”. La 1805, fiind plângere, cercetează întâiu Spăt. Iordachi Miclescu, pe atunci Căminar. La 1814 același hotărniceste, cu răposatul agă Petrachi Negre. Acum a îndeplinit acest rost vornicul Alecu Calimah.” Domnul Andrei Rădulescu pomeneste de opinja ce i s'a cerut lui Andronachi Donici, la 27 Maiu 1820, „cu privire la zestrea unei femei, Ruxanda, fata lui Manolache Cerchez”. În această privință hărțile mele pot da bogate lămuriri. Pe la 1815, „Rocsanda Păhărniceasa, fiica dumisale Spătarului Cerchez”, proprietara moșiei Giurcani, este menționată într'un fragment de act cu următorul cuprins: ...Sosi să aibă a-i da aice dumisali Rocsandi Păhc., fiica dumisali Spat. Cerchez, ca una ci ari de zastre casii, cum și moșie Giurcanii iarăș să nu să ții săgur cu dansa, căci la vremi are să o ia în stăpînire dume i Păhcs., și pân' esti în viață duml. Pit., să-ș cauți duml. Camr. ci va ave asupra a toată pricina de pretenții; isprăvc. urmiază datoria ci avem; pentru banii caselor, să ste supt săchestru, luînd dume i Spat. numai dobânda și venitul moșii Giurcanii. Mihalache Cerchez, care avea și o moșie în părțile Sorocăi, la Voloavele, era un cinstit boier bătrîn.”- Nicolae Iorga, *Revista istorică*, Anul al XIX-lea, N-le 7-9, Iulie-Septembrie, 1933, *Nou despre Andronachi Donici și nepotul său, al doilea Andronachi*, Vălenii de Munte.

²⁵¹ În 1878 dr. Aristide Serfioti a cumpărat moșia Calica (Filești, 2.570 ha) de la familia marelui postelnic Iancu Ghica. În Catagrafiile Visteriei Moldovei de acum 200 de ani (1820 mai precis),

Lascar Catargiu²⁵², cu toate moșiile lui de întinse și numite „Tălpăloasa și Golășăni²⁵³”, apoi urma postelnicul unionist și gălățean maiorul Iancu Fote²⁵⁴ cu

prezintă o moșie Deleni decăzută (satul era aflat la 1830 în ocolul Miletin), suprapopulată. Moșia era a vornicului Iordache (Iorgu) Ghica și era potrivit catagrafiei un sat de starea a III-a. Se păstrează o „Scrisoarea lui Gheorghe Sturdza, vornic, către Iorgu Ghica, fost mare agă, pentru afaceri de familie; 1825 august 18”. Dacă ar fi să luăm de bună vorba spurcată a paharnicului C-din Sion din *Arhondologia Moldovei*, vornicul Vasile Alecsandri, tatăl poetului, ar fi fost o „slugă la casa logofătului Iorgu Ghica”, care l-a făcut logofăt și l-a „însurat cu Elena, fata pitarului Dumitrache Cozoni de la Ocna, și a luat porecla de Alecsandri după măsă”, iar la 1821, ajungând „scriitor la visterie”, a fost făcut sameș și „din sâmeșie și tovărășie cu alți posesori, a făcut avere și a cumpărat moșia Mircești, s-a făcut spătar, apoi postelnic și în cele din urmă, vornic mare”. Paharnicul Costachi Cozoni, era prin 1829 director al poștelor din Iași, în timp ce fratele său Ecanache Cozoni și cumnatul lor, vornicul Vasile Alecsandri, tatăl poetului, țineau poștele pe linia Roman-Bacău-Focșani. După ce a slujit apoi 9 ani ca sameș la Vaslui, Costache Cozoni a fost înălțat de Vodă Ion Sturza, vătaf și pe urmă paharnic. Ultimul hatman al Moldovei fu Iorgu Ghica, în anu 1858. În anul 1835 postelnicul Iorgu Ghica dă de zestre fiicei sale, Aristița, care se căsătorește cu Matei Cantacuzino, moșia Băleni (Paul Păltănea, *Note genealogice despre Cantacuzinii de la Băleni*, în „*Arhiva Genealogică*”, III (VIII), Iași, 1996, nr. 3-4, p. 57-79; Dorin Pintilie, Mariana Pintilie, *op. cit.*, p. 53-65). Pentru acidul memorialist Costandin C. Sion, familia Buiuciu era de „arman și de nație și de religie, neguțitor de vite și tutungiu, dar fiind bine înstăriți, domnul Mihai Sturza, pe de o parte să-și umple lăzile de fer cu metal, și pe de alta mai mult să defaima noblețea țării i-au ridicat la boierie, dându-le rangul de comis și căminariu, mijlocind mai ales și prin logofătul Iorgu Ghica pentru că-i impusesese moșiile dumisale” (Paharnicul Costandin Sion, *Arhondologia Moldovei, Amintiri și note contemporane, Boierii moldoveni*, București, Editura Minerva, 1973, p. 39). Iacob Buiuciu și fratele său fuseseră împricinați, în calitate de reclamanți, într-un celebru proces împotriva postelnicului Iorgu Ghica, de la care arendaseră două moșii. Biserica din satul Slobozia a fost zidită în anul 1835 de către boierul Iorgu Ghica. Sfințirea acesteia a avut loc la data de 23 aprilie 1852. În Galați la 1 octombrie 1846, Comisia de înfrumusețare încheie cu supusul austriac Ioan Zamero un contract pentru amenajarea Grădinii fiind prinsă și punirea a 3.500 de pomi și regularizarea drumurilor în ea. La vizita făcută la Galați, din august 1857, a caimacamului Nicolae Vogoride Conachi lucrările încă trenau. Lucrările au început mult mai târziu, în 1861, când a fost parcelat terenul, iar în anul 1864, în vremea pârcălabului Iorgu Ghica, a fost amenajată prin construirea unei sere pentru flori și au fost aduși arbuști din Austria și Turcia. În 1890, Grădina Publică era una dintre cele cinci grădini publice ale orașului amintite de Moise N. Pacu în lucrarea *Cartea Județului Covurlui*. În 1927, după cum scrie Gheorghe N. Munteanu Bârlad, în cartea „Galații”, Grădina Publică ocupa 12 hectare cu frumoase plantații, alei și straturi de flori. Iar în cele două sere mari, refăcute în 1913, puteau fi admirate „plante exotice și flori de o rară frumuseță”. Elenco Hrisoverghi se judeca cu postelnicu Iorgu Ghica pentru bani în 1834/1835 (ANI, Divanul de Apel al Tarii de Sus- site.pdf, p. 24, poz. 75, tr. 865, op.IV, 988).

²⁵² Lascăr Catargiu (1821 – 1899), proprietar al moșiei Venturești, om politic. Una dintre personalitățile marcante ale orașului Târgu Bujor este acest Lascăr Catargiu, om politic român, prim ministru al României pentru patru mandate. Încă din anul 1852, Lascăr Catargiu era proprietarul moșiei Golășei, primită ca zestre de către soția sa Eufrosina, fiica vornicului Alexandru Ventura. La înscăunarea lui A.I. Cuza Lascăr Catargiu avea 35 de ani (9). Era fiul marelui vornic Ștefan Catargiu „cel bătrân” (1777-18420, nepotul lui Constantin Catargiu, mare logofăt sub Ioan Sandu Sturza (1822-1828), fusese pârcălab de Covurlui (1853-1854).

moșia stăpânită la „Brănești”, clucerul Ștefanachi Gheorghiu²⁵⁵ care mai posedă moșia numită Munteni²⁵⁶, moșie de la „Odaia lui Manolachi”²⁵⁷, paharnicul

²⁵³ Satul Gălășeni a fost menționat documentar la 3 iunie 1642 cu denumirea Golăești. În 1758 domnitorul Moldovei Scarlat Ghica confirmă stăpânirea fraților Ioniță, Lupul și Gavril asupra unei părți de ocină din Gălășeni de pe râul Ciuhur.

²⁵⁴ În fondul Kogălniceanu la Biblioteca Națională a României se află „Acte din perioada 1831-1872 despre Iancu Fotea din Galați (numit președinte al municipiului Galați în 1862; membru al Curții a județului în 1872)”, p. 38. Se mai păstrează „Hrisovul prin care Ioan Sandu Sturza vv., domnul Moldovei, poruncește comisului Alecu Forăscu și sărdarului Iancu Fote să meargă la mănăstirea Dobrovăț și să găsească niște țigani ai postelnicului Alecu Mavrocordat; 1827 octombrie 10.” O parte a moșiei Brăteni a fost în stăpânirea comisului Costache Jora, probabil zestre a soției sale Nastasia (fiica Sturzoaiei) (Nicolae Iorga, *Studii și documente, volumul VII*, București, 1904, p. 152, 153), iar acesta, prin testamentul din 10 august 1820 lasă toată averea sa finului său Iancu, nepot de la o soră, care trăia la Tomești, cu condiția ca Iancu să se dedice învățăturii (Ibidem, p. 154). Cea mai mare parte a moșiei, probabil, era în 1772-1774 în stăpânirea medelnicerului Sandu Ilie, satul avea aceeași populație ca și târgul Ștefănești, fiind mai mare decât Săvenii. Avea 61 case locuite (*Moldova în epoca feudalismului, vol. VII*, partea I, Chișinău, 1975, p. 80, 522-523). Moșia a trecut în stăpânirea lui Iancu Fote și apoi a ing. Hynek, de la care s-au făcut împrumutările din 1865 și 1919-1922. Cel dintâi locaș de biserică menționat la Brăteni este cel din 1812, construit cu cheltuiala hatmanului Costache Jora, apoi refăcută, în jurul anului 1830, de Costache Fotea, cu ziduri din cărămidă pe temelie de piatră, dar este greu de crezut că în 1772, când sunt menționați aici doi slujitori sau în 1774, când este menționat preotul Vasile (Ibidem, p. 523), aici nu era și biserică.

²⁵⁵ Mihai Răzvan Ungureanu, *Marea Arhondologie a boierilor Moldovei (1835-1856) (The Major Registry of Moldovan Boyars, 1835-1856)*, Iași, Editura Universității „Al.I. Cuza”, 2014 „Gheorghiu Ștefanachi: „amplouat Isprăvniciei) de Fălciu: sulger, 363/21.06.1852 (C/480 v.)”, p. 97.

²⁵⁶ Odaia Manolache (Odaia lui Manolache) este amintit într-un document din 8 septembrie 1675, ca făcând parte din Ocolul Mijlocului, satul numindu-se atunci Tomuzeni. O parte din teritoriul satului Odaia Manolache apare atestată chiar mai devreme, la 8 aprilie 1603 și anume prin satul Slobozia Movilei (se afla în partea de nord a satului actual), numit și Scândureni. Mai târziu la 15 octombrie 1688, o parte din moșie avea numele de Munteni, numit și Cinci Căini. În 1839 va fi denumit și Odaia Movilei, numită și Cinci Căini sau Muntenimea. La 1864 Odaia Manolache apare ca sat component al comunei Tulucești din plasa Prutului.

²⁵⁷ Odaia lui Manolache este amintit într-un document din 8 septembrie 1675, ca făcând parte din Ocolul Mijlocului, satul numindu-se atunci Tomuzeni. O parte din teritoriul satului Odaia Manolache apare atestată chiar mai devreme, la 8 aprilie 1603 și anume prin satul Slobozia Movilei (se afla în partea de nord a satului actual), numit și Scândureni. Mai târziu la 15 octombrie 1688, o parte din moșie avea numele de Munteni, numit și Cinci Căini. În 1839 va fi denumit și Odaia Movilei, numită și Cinci Căini sau Muntenimea. A fost în proximitatea satului Vinători. De altfel satul Cinci Căini, aflat pe atunci lângă Odaia Manolache de astăzi, a fost atestat și printr-un document de la 1 noiembrie 1683. În anul 1864 Odaia Manolache apare ca sat component al comunei Tulucești din plasa Prutului. Din căsătoria lui Șerbu cu sora Episcopului Dosoftei al Romanului, viitorul mitropolit, s-au născut o fată, Safta, și trei băieți: Dediu, Gheorghită și Raneti. Aceștia sunt amintiți în documente din a doua jumătate a secolului al XVII-lea și începutul celui următor. Să reamintim opinia prof. Paul Păltănea legată de numele de „Odaia Manolache”. Safta, fiica lui Șerbu, s-a căsătorit, înainte de 8 septembrie 1675, cu spătarul Manolache, fiul lui

Iordachi Popa avea moșia din satul „Huleștii”²⁵⁸, mai urma apoi nobilul Toader Emandi²⁵⁹ cu satul „Bereștii”, iar comisul Gligori Codreanu²⁶⁰ avea moșia de la

Toderașco Tuduri, pârcălab de Galați, căci, într-un document care poartă această dată, voievodul Dumitrașcu Cantacuzino porun-cește lui Adam căpitanul „să aleagă și să stâlpească siliștea unde este «odaia» lui Manolache, ginerele lui Șerbu, dând și mărturie hotarnică”. Așadar, Manolache, cel care a dat numele actual al satului Odaia Manolache din comuna Vânători, județul Galați, este nepot de soră al Mitropolitului Dosoftei. Peste trei decenii, un alt document (din 20 decembrie 1705) precizează că numele satului Odaia lui Manolache vine de la Manolache, feciorul lui Tudor, pârcălabul de Galați. De altfel, însuși Manolache va deține funcția de pârcălab de Galați, în toamna anului 1688. Dediu spătar, fiul lui Șerbu brăileanul și al Fesei, sora Sfântului Ierarh Dosoftei, este tatăl Anei, soția domnitorului Mihail Racoviță, care s-a aflat de trei ori pe tronul Moldovei (1703-1705; 1707-1709; 1716-1726) și de două ori pe cel al Țării Românești (1730-1731; 1741-1744). Doi dintre fiii Anei, nepoata ctitorului Bisericii Precista din Galați, locaș-efigie la malul Dunării, au fost domnitori în țările române: Constantin Racoviță, domn al Moldovei (1749-1753; 1756-1757) și al Țării Românești (1753-1756; 1763-1764); Ștefan Racoviță, domn al Țării Românești (între februarie 1764-18/29 august 1765). Dediu a avut mai multe funcții importante în Moldova și a deținut numeroase moșii. Între podgoriile de la Nicorești-Sârbi, fostul ținut Tecuci medelnicerul Dediu ctitorește la sfârșitul secolului al XVII-lea o mănăstire mică. Cumnatul din Galați al Sfântului Ierarh Dosoftei era un om evlavios; avea o legătură specială și cu obștea Schitului Crângușor sau Răfloaia (ctitorit în secolul al XVII-lea, astăzi dispărut) care se afla în partea de vest a actualului sat Vameș, comuna Piscu, județul Galați. Astfel, la 12 iunie 1664, Chirilă, egumenul schitului de la Crângușor, scrie zăpisul prin care Șerbu brăileanul, pârcălab de Galați, cumpără partea lui Donosie și a fratelui său, Vidrașcu, din satul Crângeni, „dintre Sireturi”. Peste cinci ani (28 martie 1669), Martin, fiul lui Simion din Răflești, vinde lui Șerbu din Galați o parte din moșia satului pentru o datorie de 36 de lei. Zăpisul pentru această vânzare este scris de Gheorghieș, egumenul schitului de la Crângușor. Nu este exclus ca schitul să fi fost ajutat de negustorul brăilean Șerbul din Galați, care mai cumpără părți din satul învecinat Răflești și la 25 aprilie 1670. Șerbu Brăileanul și jupâneasa sa, Fesa, cumpărau, la 3 iunie 1683, și „o vie cu rod și cu pomi” în satul Oasele (astăzi Rediu, județul Galați) din ținutul Covurluiului. Toate acestea atrag atenția că schitul de la Crângușor este posibil să fi fost în dreapta vechiului curs al Bârladului și să facă validă opinia lui Paul Păltânea că în această zonă ar fi existat o mănăstire cu numele de Mănăstirea Rada. După 1921 sunt atestate în arealul comunei Tulucești mari proprietăți funciare, așa cum au fost: moșia mănăstirii Galata, moșia Tulucești, moșia Valea lui Manolache, moșia Movila Turcului, moșia Slobozia Movilei, moșia Vânători (în 1921 proprietate a d-nei M. Economu), moșia Tătarca (în 1921 proprietate a d-lui Spiru Valienatos), moșia Frumușița (în 1921 proprietate a d-lui Gh. Rădulescu), moșia Ijdileni (proprietate Zoe Banchiș).

²⁵⁸Satul Hulești este în comuna Poiana, jud. Tecuci, astăzi în județul Galați. Vasilache Pană în 13 ianuarie 1724 vinde o parte din satul Hulești.

²⁵⁹În data de 10/22 iunie 1857 îl vedem pe Gheorghieș Iamandi printre semnatarii unui act de adeziune la Comitetul Unirii din Iași (Ghenadie Petrescu, Dimitrie Sturdza, Dimitrie C. Sturdza, *op. cit.*, vol. III, București, 1889, doc. nr. 561, p. 553; *Istoria Bârladului*, p. 236). Apoi, la 5 decembrie 1858, era menționat ca alegător direct în ținutul Covurlui, cu un venit lunar de 1.000 de galbeni de la moșia Măcișani (Ghenadie Petrescu, Dimitrie Sturdza, Dimitrie C. Sturdza, *Acte și documente relative la istoria renașterii României*, vol. VII, București, 1892, doc. nr. 2233, p. 998; Rodica Iftimi, Sorin Iftimi, *Alegătorii Divanului ad-hoc din Moldova (1857). Un manuscris necunoscut*, în *IN* (serie nouă), X-XII, Iași, 2009, p.113). În 1877, Gheorghieș Iamandi figurează în

lista eligibililor pentru Senat la județul Covurlui (MOR, nr. 28, din 6/18 februarie 1877). Ca lider al Partidului Conservator din Bârlad („*Epoca*”, seria II, anul III, nr. 421, din 8 aprilie 1897; anul IV, nr. 748, din 28 aprilie 1898), a desfășurat o bogată activitate. Îl vedem cum, în noiembrie 1896, solicită orașenilor să se întrunească pentru data de 10 noiembrie, în scopul de a protesta față „de lovitura dureroasă dată Bisericii Ortodoxe Române, prin depunerea cu silnicie a IPSS mitropolitul primat Ghenadie Petrescu”. Semnează apelul și Teodor G. Emandi, fiul său (Idem, seria II, anul II, nr. din 23 aprilie 1896; nr. 300, din 10 noiembrie 1896), mare proprietar la Berești. În vara lui 1899, Gheorghieș D. Iamandi este ales senator de Tutova, la colegiul I (Mihai Sorin Rădulescu, *Elita liberală românească*, p. 235), iar la 19 octombrie 1902 sosea la Bârlad, în campanie electorală, Take Ionescu, care la acea dată încă nu-și înființase propriul partid și era președinte de onoare al Partidului Conservator din Tutova. A fost întâmpinat la gară, la scara trenului, de prefectul Gheorghieș Iamandi, după care a fost organizată o întrunire politică în casele avocatului Theodor Emandi, fiul prefectului (Sorin Popescu, *Câteva date noi cu privire la familia de boieri moldoveni Emandi*, în „*Palatul de Justiție*”, serie nouă, anul XXII, nr. 10/2011, p. 14). Gheorghieș Iamandi a moștenit de la părinți moșia Măcișani, din ținutul Covurlui, pentru apărarea căreia se judecă o lungă perioadă de timp, între anii 1854-1861, cu Alecu Mavrocordat, proprietar al moșiei Puțanii (ASI, *Divanul Domnesc*, 54/1854). În calitate de moștenitor, la 18 octombrie 1859, Prefectura ținutului Tutova îl chema pentru a participa la alegerea părții sale de moșia Puțanii (MOM, 9 octombrie 1859, p. 30). Apoi, la 6 noiembrie 1859, garanta cu moșia Măcișani, în valoare de 27.984 de galbeni, pentru Gh. Gâlcă, ce a luat în posesie o moșie a clerului, în valoare de 3.500 de galbeni (Idem, 6 noiembrie 1859, p. 10). Probabil de aici ridică un venit de 3.031 de galbeni, potrivit unor liste electorale din ianuarie 1863, când era alegător direct chiar de district la ținutul Covurlui („*Monitorul. Jurnal Oficial al Principatelor Unite*”, nr. 1, din 2 ianuarie 1863). La 19 octombrie 1881, vinde Măcișanii către Constantin Malaxa, pentru 37.000 de galbeni, însă imediat reziliază contractul, pe motiv că vânzarea fusese fictivă. Ca urmare, la 10 decembrie 1881 era tot în posesia lui Gheorghieș Iamandi, iar inginerul hotarnic al ținutului Tecuci îi chema pe toți vecinii să se prezinte în data de 22 aprilie 1882 pentru a i se face hotarnica (MOM, nr. 209, din 17/29 decembrie 1881). Atât Gheorghieș, cât și Malaxa se judecă mai mulți ani, până la 24 ianuarie 1884, când Înalta Curte de Casație a consfințit rezilierea contractului de vânzare (BNR, Kogălniceanu, dosar 603. O parte din moșia Măcișani, plasa Siret, jud. Covurlui, fusese arendată de tatăl Dimitrie Iamandi cu mult înainte către Alexandru Malaxa, iar în 1853 cel din urmă îl dăduse în judecată pe fiul Gheorghieș (ibidem). Din perioada anilor 1864-1885 s-au păstrat numeroase documente ale lui Gheorghieș Iamandi cu privire la situația moșiei sale Măcișani (în suprafață de 1.700 de fâlcii), reprezentând: procese-verbale, adeverințe și chitanțe de plată, hotărâri judecătorești, contracte de arendare și acte de învoială, cărți de hotărnicie, măsurători și ridicări de plan, gajări pentru un împrumut la Creditul Funciar Rural (BNR, Kogălniceanu, dosar 215); „*Epoca*”, seria II, anul II, nr. 217, din 31 iulie 1896). O dată eliberat, caută alți cumpărători și, la 25 septembrie 1884, vinde moșia către Carolina Sechiari, pentru o sumă mai mare, de 46.000 de galbeni (BNR, Kogălniceanu, dosar 622; C. Gane, *Rădăcini*, p. 305). Păstrează însă o vie la Cleni, din comuna Măcișani, în mărime de opt pogoane sau două fâlcii și 32 de prăjini, dar pe care o închiriază pe perioade succesive între 1880-1885 cu 40 de lei anual și între 1887-1890 cu doar 76 de lei și o garanție provizorie de 152 de lei (MO, nr. 10, din 12 (24) aprilie 1885; nr. 52, din 7 (19) iunie 1887; nr. 62, din 1 iulie/19 iulie 1887; nr. 80, din 12 (24) iulie 1887). De asemenea, a mai moștenit de la tatăl Dimitrie și casa părintească din Huși, dar pe care o vinde mamei sale Smaranda Iamandi, la 23 august 1850 (ASI, Documente, p. 769/doc. nr. 120). La 1897 era însărcinat cu realizarea unei liste de subscripție pentru ridicarea unui monument dedicat lui Alexandru Lahovari. El însuși a oferit 20 de lei, iar fiul Theodor a dat suma de 100 de lei („*Epoca*”, seria a II-a, anul III, nr. 502, din 8 iulie 1897).

„Chirafțării”, după care mai urma sățrarul Ghiță Rugină²⁶¹, care avea moșii mari „în Vârlezi²⁶² și Onorăriști cu 125 fâlcii”, apoi sardarul Lupu Budișteanu²⁶³, acela

²⁶⁰ În 1832 era spătar la Suceava.

. Pe un act din „I-lu Mart 1664 Se ubo măi Ghedion arhiepiscop i Mitropolit suceavschii” se notifică că „Și eu Stratulat Rugină am scris, ca să știe.”- Constantin I. Karadja, *Dosarul unei Moșii Domnești (Răcăciunii)*, în *Revista istorică, Anul XII*, N-le 7-9, Iulie-Septembrie 1926, p. 238. *Istoria Drăgușanilor* spune că „De la marele drum al Horodencei, încă înainte de prima venire a Moscoviților în țară, a stăpânit Rugină comis până la apa Sarafinetului”. Iar la 16 ianuarie 1495, domnul Moldovei întărea surorilor Neaga și Stana, fiicele lui Dragomir Tăutu, stăpânirea lor asupra satelor Tăuți și Rujeni de la Horincea, precum și asupra unei jumătăți din satul Leușteni la Chigheci, cealaltă jumătate fiind a vărului lor, „Tăutul vel logofăt” (DRH, III (1487–1504), volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și N. Ciocan, București, 1980, p. 304, nr. 166; rezumat în *Condica Asachim*, ms. 629 de la Arhivele Naționale București). La 1459, „Lână” Rugină stăpânește satul Ruginenii (IN, II, 1922, p. 352 (rezumat); Mihai Costăchescu, în IN, VI (1926–1927), p. 203–204, nr. CLIX (text slav și traducere); Gh. Ghibănescu, *Surte și izvoade, XXI*, Iași, 1929, p. 3–6, nr. 2 (text slav, traducere și o traducere veche); Mihai Costăchescu, *Documente moldovenești de la Ștefan cel Mare*, publicate de..., Iași, 1933, p. 3–4, nr. 3; DIR, XIV, XV/1, București, 1954, p. 302–303, nr. 362 (traducere); DRH, II (1449–1486), volum întocmit de Leon Șimanschi în colaborare cu Georgetalgnat și Dumitru Agache, București, 1976, p. 116–117, nr. 81 (aici se indică toate edițiile). Acestui boier domnul Moldovei îi întărea satele Rugineni („unde a fost casa lui”), Tăuți, jumătate de Telejina, Ștoboreni, Botășeni, precum și iezero și gârle, între care „iezerul Leahului, de la Gârla lui Soare (Aceasta este traducerea din anul 1753, preluată de Ghibănescu și de DRH, cit.; Costăchescu a dat „gârla Soarelui”, formă preluată în DIR. Ar fi interesant de stabilit dacă Soare este un nume de persoană (poreclă), tradus în slavă. Oricum, așa l-a înțeles Tănase Măcărescu la 1753 (alături și de gârla lui Andrieș și iezerul leahului), cu vama și cu moara”. Toate se aflau în micul ținut al Horincii, din Țara de Jos a Moldovei, mărginit de ținuturile Fâlcii, Bârlad și Covurlui, iar dincolo de Prut, de ținutul Tigheci (Constantin Burac, *Ținuturile Țării Moldovei până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, București, 2002, p. 189–193, 362–363 (și harta), 495–496). Or, iată, documentele atestă un sat cu același nume, Tăuți, și în Moldova veacurilor XV–XVI, și anume în Țara de Jos, la Horincea (secolul al XV-lea), apoi la Covurlui (secolul al XVIII-lea).- Apud Ștefan Gorovei, *Contribuții la genealogia familiilor Tăutu și Callimachi*, p. 100-104.

²⁶² Vârlezi este o comună în județul Galați, Moldova, formată din satele Crăiești și Vârlezi. Aici s-a născut Alexandru Cernat (1834 - 1893), politician și general, care s-a remarcat în Războiul Ruso-Turc (1877–1878). Cea mai veche mărturie scrisă despre comuna Vârlezi pare a fi un uric datat 15 iunie 1448 prin care domnitorul Petru Rareș întărește pe lângă alte cumpărături și satul Pitkirești zicând că acesta „a fost al lui de baștină”. Satul Pitkirești ar fi prima așezare peste care se suprapune comuna Vârlezi de astăzi. Într-un istoric al comunei Vârlezi, scris pe o piele de vițel și pierdut cu ocazia evenimentelor din august 1944, se menționează existența unei prime așezări umane pe aceste meleaguri la punctul Holintari, punct situat în sudul actualei comune Vârlezi.

²⁶³ „Budișteanu. Român de peste Olt venit de vr'o- 40 de ani în Moldova. Gheorghită Budișteanu a fost în multe rânduri epistat de poște, au fost și ispravnic la Herța și la Dorohoi; în vremea lui Ioan vodă s'au făcut căminar.”- Constandin Sion, *Arhondologia Moldovei*, p. 28. Un descendent important a familiei a fost Radu Budișteanu, fost ministru al Cultelor și Artelor în guvernele Ion Gigurtu și G-ral Ion Antonescu. În 1938, Radu Budișteanu este ales deputat, iar după două luni, când regele Carol al II-lea instaurează dictatura regală, este arestat și condamnat la 7 ani închisoare. În 1940, este grațiat de același rege și numit ministru în Guvernul Gigurtu. În 1944, la

care avea „Onciu”, pitarul Ioan Popovici²⁶⁴, iar acesta având moșia sa din satul „Zlivna”, era urmat îndeaproape de către spătarul Costachi Miclescu²⁶⁵ și de

instalarea noului regim socialist, este urmărit pentru a fi din nou arestat, dar reușește, cutreierând prin țară, să se ascundă timp de 4 ani. În 1948, este arestat și reținut 8 ani fără a fi judecat. În 1956, este judecat și condamnat la 14 ani detenție grea. Este eliberat în 1962.

²⁶⁴ Despre satul Slivna se cunoaște existența unui document de întemeiere, datat 1 aprilie 1502, prin care Ștefan Vodă dăruiește fraților Stan, Grama și Bogdan, care au luptat la Valea Albă, moșia de la „mohila Buhei” (colțul Băzanului de astăzi), cumpărată de la boier Probănescu, pentru a întemeia sat. După mai bine de trei veacuri, o parte din clăcașii din Slivna vor fi împrăștiți și vor roi, formând un cătun existent și astăzi: Onciu. Prodăneștii ar putea să-și tragă numele de la boierul Probănescu, pe a cărui parte de moșie, răscumpărată de Ștefan, s-a întemeiat Slivna.

²⁶⁵ La 12 aprilie 1783 Ioan Cantacuzino schimbă moșiile sale Cervicești, Șarba și Călinești cu cele ale biv vel pitarului Constantin Miclescu din ținutul Cârligăturii: părți din Boteștii Mari și Mici, din Belcești și Drăgănești. Anaforaua boierilor divaniți și a mitropolitului Veniamin către domn, din 1807, arată că spătarul Constantin Miclescu stăpânea moșiile Șarba și Cervicești, în același hotar. Urmează apoi un șir lung de procese purtate de Constantin Miclescu sau de fiul acestuia, Alecu Miclescu, pentru apărarea hotarelor moșiilor sale Cervicești și Șarba: 14 martie 1812 moșiile Cervicești și Șarba împresurate de moșia Teișoara; 28 noiembrie 1814 Constantin Bontaș încălca hotarele moșiilor Cervicești și Șarba; 4 septembrie 1817 Constantin Miclescu aduce la judecata cu Emanoil Mănu ispisocul din 22 septembrie 1499 pentru satele Cervacinți și Șarba; 26 ianuarie 1824 moșiile Teișoara și Nicșenii împresurate de Ipotești, Cucorâni, Loești, Cervicești, Șarba, Costinești și altele; 23 mai 1825 boierul Teodor Musteață reclamă împresurarea moșiei sale Bucecea de către Cervicești și Șarba a lui Costache Miclescu vornic...; 6 iulie 1825, jalba lui Costache Miclescu (Ctitorii bisericii Sf. Arhangheli din Păușești, jud. Iași, sunt „Iancu Miclescu biv vel spătar și Roxana Roset, când s-a născut fiul nostru Costache, 1805, martie 24), proprietarul moșiilor Cervicești, Șarba și Călinești în pricina cu Teodor Musteață; 16 iulie 1825, aceeași cauză; 25 iulie 1825, aceeași cauză; 14 aprilie 1828, împresurarea moșiilor Cervicești, Șarba de către moșia Teișoara; 26 iunie 1835, în stăpânirea lui Alecu Miclescu, ca și la 4 aprilie 1850. Vornicul Constantin Miclescu a ajuns stăpân în satul Șarba în anul 1783. Iar cel care aduce neamul Miclescu în prim planul vieții politice este Grigore, slujitor devotat al lui Vasile vodă Lupu, care a ajuns până la dregătoria de mare paharnic (1661-1665). Dacă nu ne înșelăm prea tare, un document puțin folosit pare să indice că Grigore stăpânea deja părți din Șerbești (ținutul Vaslui), pe când era comis, astfel explicându-se prezența sa ca martor la o vânzare de ocini din această moșie, la 18 iunie 1656 (Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade, IV*, Iași, Tipografia „Dacia” Iliescu, Grossu & Comp, 1908, p. 162-163). Săndulache Miclescu participă activ la toate evenimentele politice ale vremii. În 1857, la 1 martie, semnează petiția unioniștilor către consuli Puterilor garante în privința abuzurilor administrației centrale a țării (*Acte și documente relative la istoria renascerei României*, IV, publicate de Ghenadie Petrescu, Dimitrie A. Sturdza și Dimitrie C. Sturdza, București, Tipografia Carol Göbl, 1889, p. 6), iar în toamna aceluiași an se regăsește printre cei 28 de membri reprezentanți ai marilor proprietari funciari în Divanul ad-hoc al Moldovei, ca deputat de Vaslui, votat de 26 din cei 54 de electori (Ibidem, V, București, 1890, p. 610). La 4 august 1875, printr-o scrisoare a lui Săndulache Miclescu către redacția ziarului „Românul”, preluată în „*Alegătorul liber*”, se denunță un împrumut din Austria pentru construirea liniei de cale ferată Bârlad – Vaslui, ocazie cu care se depune și o rezoluție împotriva acestui demers. Printre semnatori se regăsesc, în calitate de alegători, și cei doi fii mai mari, Alecu și Ștefan (Scrisă în tonuri „tari”, scrisoarea lui S. Miclescu, contrasemnată de o „mână de oameni”, „tari și neștrămutați în principiile noastre”, se încheie cu denunțarea mișcării prefectului, care obligase slujbașii și

postelnicul Iordachi Miclescu²⁶⁶, boierul posedând în acea vreme și moșia Micleasca²⁶⁷, cu colonelul Gheorghe Filipescu²⁶⁸ având acolo moșia satului

funcționarii județului să semneze în favoarea acțiunilor guvernului: „Preoții de pe la biserici, dascălii, paracliserii, ba poate chiar și morții de prin pomelnice, toți strigă: «osana celor atotputernici, carii vând țara austro-ungarilor»”, în „*Alegătorul liber*”, I, nr. 75, Luni, 4 august 1875, p. 2-3). Alexandru Miclescu (1846-1924), fiul cel mare, a rămas în memoria familiei asociat imaginii unui risipitor boem. Ștefan Miclescu (1850-1881), cel ce fusese, „datorită inteligenței și cuminenței sale, nădejdea părinților că le va lua locul în capul familiei”, întors în țară, din Franța, după încheierea studiilor, a murit răpus de o boală de plămâni. Emil Miclescu (1851-1940) a fost căsătorit cu Alexandrina Grecianu, fiica lui Ștefan D. Grecianu și a Elenei, aceasta fiind fiica lui Pavel Dmitrievici Kisselev și a principesei Alexandra (Sașa) Bagration (soția prințului Alexandr Kirilovici Bagration). Licențiat în arhitectură, s-a îndreptat spre inginerie, ajungând director general al Căilor Ferate Române.

²⁶⁶ Prin testamentul întocmit în 1830, vornicul Costantin Miclescu împarte urmașilor săi averea adunată în curgerea unei vieți de om, lăsând moșiile sale celor cinci urmași: Safta, Scarlat, Iordachi, Costachi și Alecu. Tot prin judecăți stătea Constantin Miclescu și în vara anului 1826. Baronul Teodor Musteață, „supus austriesc”, prin jalba din 28 iunie îl acuza pe vornic că ar fi trecut „obcina (Obcină – culme, coamă de deal sau de munte, care unește două piscuri; versant comun care formează hotarul dintre două proprietăți) cu moșiile dumisale Cerviceștii și Șarba” (Arhivele Naționale Iași, Colecția Litere „Gh. Asachi”, dos. K/390, f. 128v-129r, p.258-259). Cu alte cuvinte, el afirma că „moșiile dumisale boerilor Miclești, ce sânt supt codru în ținutul Hârlăului, cari din vechi să nume Cerviceștii și Șarba i Costineștii și Dragomineștii, ce-au fost tot a unui stăpân, a Gheorghei Arapu, ar fi trecut dumnealor obcina ce mari ci esti despărțitoari ținuturilor Sucevii de Hârlău”, acaparând astfel capătul moșiei Vâlcești sau Bucecea. La cercetarea hotarului a participat spătarul Iordachi Miclescu, în calitate de vechil al tatălui său, fiind adusă o hartă „făcută după meșteșugul inginerescu, închipuitoare de stare moșiilor dumisale Cerviceștii și celelante”. De asemenea, au fost înfățișate vechile documente ale moșiei începând cu hrisovul lui Ștefan vodă Tomșa din 15 ianuarie 1614 (DIR, A. Moldova, vol. XVII/3, nr. 244). Pentru aducere aminte cetitorul are ocazia ca să cetească ce s-a scris pe lespede funerară a familiei vornicului Constantin Miclescu, aflată în biserica de piatră de la Cervicești: „Supt această piatră să odihnesc robii lui Dumnezeu Costandin cu soție sa Zoița și fii(i) lor Toader, Alexandru, Zamfira, Ecaterina, Costachi, Ioan, Profira, Enăcachi. Mutându-să din această viață la an(ul) 1833 april(ie) 21, vineri sara, Costandin Miclescu vornic, fiul banului Sandu Miclescu, luând soțai la anul 1780 fevr(uarie) 2, pi soțae sa Zoița, fiica banului Toader Vărnăv, care au răpăusat la anul 1811 februar(ie) 23, la 2 ceasuri din noapte, trăind 46 ani di toț(i), iar însoțat(i) 31 ani. Și să roagă cătră pravoslavnicii cititor(i) ca să zică cu toții Dumnezeu să-i erte. 1845 apriel(ie) 27”.

Iordache Miclescu a fost ales în alegerile din 1832 ale Moldovei cu majoritate de voturi la Cîrligătura. Ileana Miclescu (născută Canta Carp) s-a căsătorit cu Iordache Miclescu. Iordache s-a născut în 1756. Au avut un fiu: Sandu Miclescu. Frații Scarlat și Iordache Miclescu i-au cerut lui Petru Asachi să alcătuiască prima genealogie a neamului lor. În imediata apropiere a mănăstirii Agapia se află biserica „Adormirea Maicii Domnului” (cu al doilea hram „Sfînta Varvara”), construită se pare în secolul al XVIII-lea și refăcută în anul 1854 de vornicul Iordache Miclescu și de surorile sale, monahiile Epraxia și Agapia Miclescu. Iordache Miclescu vornic lasă rudelor sale moșiile Șoimăreștii, trei părți din moșia Forăștii și trei părți din Danutai, unite într-un hotar, care se numește și Gropnița din ținutul Iași, cu mori, cârciumă, țigani, casele din Iași bani, obiecte de preț; de asemenea eliberează pe țigani robii, lasă bani bisericii Sf. Spiridon din Iași și spitalul de pe lângă aceasta, bisericii Preacuvioasei Paraschiva din Iași și altor biserici din Iași, precum și mănăstirilor Văratec, Secu,

Pleşăştii²⁶⁹, apoi urma postelnicul Gheorghe D. Vârlan²⁷⁰, un vechi boier, cu marile lui proprietăţi în Chebăceşti, Gologan, Braniştea, Pleşeştei, Râu de Gios şi cumpărături, „asămine”²⁷¹, după el mai urma şi clucerul Anton Cerchez²⁷², un vechi boier covurluian care era posesorul moşiei Măstăcani²⁷³, polcovnicul Vasile

Agapia, Vorona schiturilor Gorovei, Sahla, Sihastria etc., Sf. Ioan de la Sf. Munte, lasă bani spitalului din mahalaua Tătăreştii din Iaşi şi săracilor etc (1852-06-12). (din Colecţia George Potra, Moldova, Act nr. 430)”.

²⁶⁷ „În 1889, printr-un act autentificat de Tribunalul Tecuci, Anton Cincu donează moşia Capoteasca, ce aparţine de satul Gulianca, azi în judeţul Brăila, oraşului Tecuci. Consiliul local trebuie să o administreze, însă veniturile obţinute vor fi date spitalului. De asemenea, veniturile moşiei Micleasca, ce aparţine lui Anton Cincu, moşie de 160 hectare, situată pe teritoriul comunei Lieşti (jud. Galaţi) şi a comunei Călieni (jud. Vrancea).” – Doru Parascan, *op. cit.*, p. 183.

²⁶⁸ Gheorghe Filipescu (1840-1902), fost adjutant al domnitorului Alexandru Ioan Cuza. După abdicarea domnitorului Alexandru Ioan Cuza (1866), Cezar Librecht (1820-1890) este acuzat de diferite fapte de corupţie. Astfel locuinţa este confiscată de stat şi cumpărată la licitaţie de către mareşalul Palatului Regal, domnul Gheorghe C. Filipescu (1840-1902), profesor şi latifundiar din Moldova. Filipescu era un mare moşier după cum regăsim din descrierea exponatelor prezentate de acesta la Esposiţiunea Agricolă şi Industrială de la Bucureşti ce a avut loc în 1882: „G. C. Filipescu a expus o colecţie de fructe din cele mai impozante, atât prin număr, cât şi prin alegerea varietăţilor... este mare moşier, să fie excelent cultivator”. Soţia sa Lydia Filipescu (1864-1943), o blondă cu ochii albaştri, mai tânără cu 24 de ani decât mareşalul, creştea diverse flori în grădină, din care trimitea reginei Maria, la Palat, unde era deseori invitată la ceai.

²⁶⁹ Rodica Iftimi, Sorin Iftimi, *Alegătorii divanului ad-hoc din Moldova (1857). Un manuscris necunoscut.*, în *Rev. „Ioan Neculce”*, nr. X-XII, 2004 -2006, p. 111-114, Iaşi, 2009.

²⁷⁰ Mihai Eminescu scrie, în *Timpul* din 25 iulie 1880, articolul „Calumniare audacter semper aliquid haeret” (Calomniază cu îndrăzneală, ceva mereu se lipeşte) îl citează pe postelnicul Costachi Vârnăv între conservatorii de foarte bună calitate spunând: „Iată o Adunare compusă din privilegiaţi, din boieri, condusă de vornici, care abroagă privilegiile, proclamă unirea României, egalitatea cetăţenească, despărţirea puterilor publice, responsabilitatea ministerială, inviolabilitatea domiciliului şi a persoanei, libertatea conştiinţei ş.a.m.d., adică toată zestrea constituţională a Apusului, bineînţelegându-se, fără preţiosul concurs al Costineştilor, Fundeştilor, Pătărlăgenilor, adică fără tagma patrioţilor roşii. Apoi aceştia reacţionari sunt?”.

²⁷¹ Biserica din Cudalbi „Prea Cuvioasa Paraschiva” era construită între anii 1840-1855 de postelnicul Gheorghe Vârlan. Aici i se păstrează rămăşiţele pământeşti ale postelnicului Gheorghe Vârlan, el fiind reprezentantul micilor proprietari din districtul Covurlui în Divanul ad-hoc al Ţării Moldovei de la anul 1857.

²⁷² Există „Jalbele comisului Ioniţă Gorgos şi Iancu Eni, posesorii moşiilor Tazlău şi Neguleşti din ţinutul Neamţului, prin care se jeluesc de abuzurile clucerului Anton Cerchez, posesorul moşiei Mastacani, deoarece intră pe moşiile jeluitorilor, le ia fineţele şi caii, bătându-i pe oamenii lor; cercetările făcute de către o comisie specială; rapoartele acesteia; jurnalul încheiat; mărturiile date de locuitori.”- ANI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 1603, rola 149-150.

²⁷³ S-au descoperit la Arhivele Naţionale Iaşi încă două hărţi ale proprietăţilor familiei Winkler. Pe numele lui Emil s-au găsit circa 130 de hectare la Rediu într-o harta cu moşia din Rediu şi una pentru moşia Măstăcani Drăculeşti, din Galaţi. Din cele 1.841 de hectare pe care le avea la Drăculeşti, Emil Winkler a vândut 652 de hectare în anul 1920, rămânând 1214 hectare.

Dragoș, care stăpânea și el „din cumpărături și Ciubuccii”²⁷⁴, polcovnicul Constantin Dragoș cu moșiile din satele Braniștea, Gologan²⁷⁵, Chebăcești, apoi venea boierul agă Costachi Giugara²⁷⁶, având moșia sa cea din Corni, postelnicul Gheorghe Hermezu²⁷⁷, cu moșia avută de la satul Meria²⁷⁸, din ținutul Covurlui, apoi urma boierul Pavăl sîn Teoader Flutur cu moșiile „din Gologan”²⁷⁹, Chebăcești, din cumpărături, Neculai și Costin Varlam²⁸⁰ stăpâni „în Scutași”²⁸¹ și Râu de Gios”, urma boierul Toader Sârghi, ce avea mari moșii amplasate „în Braniștea”²⁸² și în Ciubucci”, apoi banul Gheorghe Cozmiță²⁸³ care era proprietar pe

²⁷⁴ Cumpărată de la Toader Sârghi.

²⁷⁵ În preajma actualei comune Gologanu ar fi fost amplasată vestita cetate Soci unde, în anul 1471, Ștefan cel Mare îl învinge pe Radu cel Frumos.

²⁷⁶ „Procesul deschis de aga Costache Giugara, vechilul supusului rus Țitura, împotriva postelnicului Iancu Canano, pentru niște bani”. Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225-site. pdf. 1833, poz. 1164, p. 33.

²⁷⁷ Există „Jalba postelnicului Gheorghe Hermezu către Sfatul Administrativ, prin care se plânge de împresurarea ce i se face de către Scarlat Chirvasie la moșia sa Merea din ținutul Covurlui”. Există și „Reclamația postelnicului Gheorghe Hermeziu în contra serdarului Manolache Cîrjă, pentru un trup din moșia Șărpeni, ținutul Covurlui. - ANI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225-site. pdf, poz. 836, 1174, rola 93, 117. La 10 nov. 1853 „Divanul Întăriturilor în urma cererii lui Basile Hermeziu, încuviințează scoaterea în vânzare prin mezat la a treia parte din moșiile Bolintești, Șerpeni, Voinești, Țopeni, din ținutul Covurlui, lăsate prin testament de Gh. Hermeziuc celor trei fii Costache, Iancu și Vasile pentru plata datoriilor către Spătarul Grigore Boțan de 200 galbeni. Divanul adjudecă licitația lui Costache Dosiade cu 1500 galbeni trebuind să depună și 21 galbeni ceruți de vorniciade aprozi.”-Achizitii-Noi-MCCCXXIX-MDCCCXCIV-Inv-103, poz. 33, p. 27. Facem aici precizarea că există în manuscris Regulamentul organic al Moldovei la următoarea cotă arhivistică: ASI, Colecția Manuscrise, fond 354, volumul 1, inventar 789, poz. 79, 1931, 140 pagini, rola 12.

²⁷⁸ Comuna Berești-Meria, județul Covurlui, plasa Horincea, cuprinde astăzi zece sate: Berești-Meria, Aldești, Balintești, Onciu, Pleșa, Prodănești, Puricani, Săseni, Slivna, Șipote. Satul Meria este atestat documentar la 9 iunie 1542, fiind numit Merii. Satul este amintit într-o poruncă domnească din octombrie 1792: „au fostu câțiva codri merei”.

²⁷⁹ Din documentele Studiate la „Arhivele Naționale ale României” – Direcția Județeană Vrancea, comuna care acum se numește Gologanu a luat ființă în anul 1500, atunci fiind așezată chiar pe malul drept al râului Râmna. În anii 1860 din cauza inundațiilor provocate de râul Râmna, așezările au fost strămutate pe moșia lui Scarlat Iarca, un fost prefect al Buzăului. În anul 1885 comuna se numea Gologanu și avea două sate componente: Gologanu și Vlăduleasca. Se știe că satul Vlăduleasca a luat ființă în anul 1825.

²⁸⁰ În timpul Eteriei din 1821 prin vama de la Sculeni trec în Moldova și ajund la Chișinău, refugiindu-se principele Caragea, vistiernicul Constantin Varlam (bucicul celor doi), postelnicul Ion Schina, etc.

²⁸¹ Șandru de la Neamț, pârcălab de Neamț:1400-1408; Sfetnic: 1400-1425 a stăpânit moșiile Muntenii-Scutași, DRH, A., I, nr. 36, p. 51.

²⁸² Cetitorul trebuie să privească titulatura de „Braniștea” (un loc întărit), domnească de obicei, ca fiind rezerva feudală a voievozilor Moldovei, ca parte socotită teritoriul domnului, întinsă de la Sculeni, în Nord, și până la Drânceni, în Sud, pe ambele maluri ale Prutului, cu toți afluenții lui (Comarna, Jijia, Brătuleanca, Gârla Mare, Moșna), cuprindea dealuri, gârle, lacuri, păduri

moșia Sultanul, dar aceea din ținutul Covurlui, apoi și postelnicul Ioan Capotă²⁸⁴, cu moșii în Braniștea²⁸⁵ și Pleșăști²⁸⁶, postelnicul Ștefan Gion cu moșia „din

salcâm, vii, prisăci, pășuni, câmpuri, mori, pive (Radu Rosetti, *Cronica Bohotinului*, AARMSI, t. 28, 1905, p. 156-159).

²⁸³ Există „Reclamația banului Gheorghe Cozmiță, care luând în posesie, prin mezzatul ținut la Mitropolie, moșia Sultanul, ținutul Covurlui, proprietatea mănăstirii Slatina, pe timp de 3 ani, la intrarea în stăpânire a întâmpinat împotrivire din partea postelnicului Ioan Cuza, care, în baza unui contract încheiat anterior cu Mitropolia, ar mai avea dreptul a ține în posesie numita moșie încă 2 ani”. -ANI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 896, rola 97.

²⁸⁴ „Cu ocazia unor cumpărări de pământ ale Mănăstirii Bârnova la Hotcești, parte a Căpotestilor se precizează că vechii proprietari au fost: Dumitru, Gavrilă și Grigore, surorile lor Tudora și Neacșa, feciorii lui Toader Purcel postelnicul, nepoți și strănepoti ai lui Capotă și rudenia lor, Dumitru Bantăș, strănepotul lui Capotă. Purcelestii erau înrudiți cu Căpotestii boieri de prim rang și proprietari de zeci de sate, amenințati însă și ei cu declinul; erau înrudiți totodată cu familia Bantăș, din care au provenit soția lui Constantin Cantemir și istoricul, scriitorul Bantîș - Kamensky unul dintre fondatorii culturii ruse moderne. Așadar de la Movila lui Purcel au existat căi până la curtea imperială a lui Petru cel Mare și începuturile Universității din Moscova. La 2 februarie 1632 pătrund în zonă Racoviștii viitori mari proprietari, domnitori, mari oameni de știință. Marele vistiernic Ionașcu Cehan, cumpără de la Pântea șetrar, unchiul lui Dumitru Purcel, 1/2 din Codăești, nepotul fiind scăpat astfel de la o mare greutate. Din nou este evocat uricul de la Ștefan cel Mare și împărțea la între urmași din timpul lui Petru Rareș. Aflăm cu ocazia aceasta, că partea din jos a Codăeștilor s-a numit Șchei. La 15 decembrie 1633, Ionașco hânsarul din neamul Purcel, încerca zadarnic să recâștige satul Dusești, curțile boierești și morile de acolo. Pană vistiernul dovedește că a plătit totul făcând apoi satul daniel mănăstirii Golia, care era stăpânită la rândul său de mănăstirea Vatoped, de la Sf. Munte Athos. Mai norocos este Vasile Purcel, căruia i se face dreptate de către Vasile Lupu voievod. Acesta îi scrie lui Racoviță Cehan, logofăt al doilea să aleagă la 1 august 1634 hotarele satului Codăești de ale satului Glodeni în urma disputei dintre popa Gligore și Vasile Purcel. Redăm un fragment pentru frumusețea limbii din secolul al XVII-lea și atestarea jurământului cu brazda de pământ în cap: „Deci să cauți să alegi niște oameni care vor ști mai bine, să-i giuri și să iae brazdele în cap. Deci pre unde vor da ei suflețele lor c-au fost Codăeștii din hotar și pe unde au ținut cu uricele lor, pe acolo să stăpânească și să le hotărăști Glodenilor și Codăeștilor și să nu mințești”. Este ultima izbândă a unui vechi neam, în continuare semnalăm numai vânzări de pământ. Duseștii, leagănul familiei, mai sunt semnați la 1666 și 1691 ca proprietate deplină a mănăstirii Golia. La 1755 stăpânea aici Mihai Racoviță, iar ultima oară denumirea Dusești apare în 1843, în „Foaia satească a Principatului Moldovei”, desemnând o moșie, satul dispăruse demult ca și familia Purcel. Nu a dispărut însă Movila, și tot ce poate fi legat de aceasta. Tot în „Foaia satească a Principatului Moldovei” este consemnată începând din 1841 stația de poștă (sau pocită) Movila lui Burcel.” –Apud Dan Ravaru, *Imaginea lui Ștefan cel Mare în memoria folclorică a vasluienilor*, în *Monitorul de Vaslui* din 2 iulie 2015. Mihail medelnicerul se cantonează cu toate proprietățile în bazinul râurilor Bârlad, Vaslui și Elan. Satele moștenite de Mihail reprezintă cel puțin o jumătate din satele deținute cândva de Ivan Damianovici. Dacă adăugăm și celelalte opt sate trecute prin voia lui Ștefan cel Mare în proprietatea mănăstirii domnești a Dobrovățului, ajungem la un domeniu care însuma circa 20 de sate! Două alte fiice ale lui Mihail medelnicerul, Vasutca și Stana, nu mai sunt amintite în actul din anul 1519. Descendenții Stanei, prin fiul său, Tudor, vând, la 28 februarie 1586, părți din Polițești pe Tutova, din uric de la Ștefan cel Mare (DIR, A, XVI, III, doc. 373, p. 307) și, la 24 ianuarie 1589 – de data aceasta împreună cu verii lor, descendenții lui Giurge – satul Cătuș, de pe Bârlad („ce acum se chiamă Felești”) lui

Pleşăști” (din ținutul Vrancea), postelnicul Fotachi Patrichi²⁸⁷ cu moșii „în Zmulți, Fistici²⁸⁸ și Milești²⁸⁹”, polcovnicul Ioniță Râpă cu o moșie „în Zmulți²⁹⁰”, urma

Condrea Bucium (DIR, A, XVI, I, doc. 503, p. 413–414). Nepoata Vasutcăi, Tudora, a fost probabil căsătorită cu Sima Purcel, stăpân în Vilnești pe Telejina (Ibidem, A, XVI, I, doc. 306, p. 339–340), deoarece satul cu pricina revine descendenților săi, dimpreună cu numele de Purcel. Fiii lor, Toader Purcel și Pinte, sunt ultimii din neam care mai dețin mici dregătorii: primul este menționat ca postelnic, cel de-al doilea ca șetrar. Amândoi s-au căsătorit cu fiicele unora dintre stăpânitorii de moșii în zonă. Tudor se căsătorește cu Anisia, urmașă a lui Vlad Dolhici (care aduce drept dotă și satul Dușești, pe Vaslui), iar Pinte se căsătorește cu Greaca Capotă (care aduce drept dotă părți din satul Căpotești), descendentă a lui Crețu de la Ialan cu care, însă, nu a avut urmași.

²⁸⁵Primul dintre slujitori atestați încă de la începuturile Moldovei și ale Braniștii este Duma brânișterul, care la 1436 apare în sfatul domnesc al fraților co-domnitori Iliaș și Ștefan, fii lui Alexandru cel Bun, Iliaș având poziția de întâietate la domnie. În jurământul lui Iliaș voievod către regele Poloniei împreună cu toți boierii din 28 mai 1435, prestat la Liov, sunt pomeniți toți boierii după moda poloneză: „bătrânul Vâlcea din Lipova, Isaia de la Baia, Petru vornicul din Hudineț, Uncleat de la Zăbrăuți, Șteful de la Șerbinești, Duma de la Braniște, Lazăr de la Tulova, Stan Bărlici de la Voroneț, Vitold de la Ripujiniți etc” (N.Iorga, *Istoria Românilor*, vol. IV, Editura Enciclopedică, București, 1996, p. 37), singura dilemă este care Braniște, ele fiind mai multe. Miron Costin povestește de pieirea lui Costea Bucioc vornicul după bătălia de la Țuțora pe Prut (1612) „singur nemerit din risipă, fără slugi pre lângă sine, precum vremea aceea în risipă ostirii așa aduce și cu multă rugămintă și giuruire către hinul său moartea fiind grăbită de trădarea finului său Toader brânișterul, care îndeplinea această slujbă sub domnia lui ȘtefanTomșa (domnul fiind putnean de origine Toader brânișterul este foarte posibil să fi fost fie din Braniștea de pe Bârlad, fie din Braniștea de lângă Fundeii de Tecuci), ai cărui boieri, hatmanul Șeptilici și postelnicul Ioan Golâi „a doua zi l-au legat și l-au dat la Skinder Pașa (Radu Rosetti, *op.cit.*, p.163, Miron Costin, *Letopiseșe*, Ediția 2, vol. I, p. 273)! Până în secolul XVIII, brânișterii stăteau sub porunca marelui comis, iar mai apoi, în secolul XVIII, în domnia lui Mihail Racoviță, se interpuneau căpitanul și pârcălabul de Braniște (Radu Rosetti, *op.cit.*, p.163, actele X, XI, XII Colțul Cornii), iar la 1741 de aceste braniște răspundea un ispravnic (prof. Valeria Popa, *Monografia comunei Costuleni* (mss), Iași, 1992, p. 136).

²⁸⁶În Cronica liuzilor din 1803 sunt consemnate satele Prisecani și Boghești de Jos ca fiind răzășești, Tăbăcești, sat mixt, răzășesc și clăcășesc și Pleșești sat clăcășesc. În Cartografia Moldovei de la 1831 și în Cronica proprietarilor din Moldova din 1833 se arată că Prisecanii erau sat răzășesc. Din aceleași documente rezultă că Tăbăcești era sat răzășesc și clăcășesc. Cartografia din anul 1831 atestă Bicheștii și Bogheștii de Jos ca sate răzășești. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plaiul Zeletin al județului Tecuci și era formată din satele Bogheștii de Jos, Bogheștii de Sus, Bichești și Chițcani. Satul Plăcinteni, din vestul comunei, făcea la acea vreme parte din comuna Giurgioana (Lahovari, George Ioan (1902). „Prisacani, com. rur. și sat, în jud. Tutova”, *Marele Dicționar Geografic al României*, Stab. grafic J. V. Socecu. p. 100). Anuarul Socec din anul 1925 consemnează comuna Boghești cu aceeași componență, cu 1518 locuitori, în plasa Turcului din același județ Tecuci. Comuna Prisecani făcea parte din aceeași plasă Paraschiv a județului Tutova și avea în compunere satele Jugani, Prisecani, Tăbăcești, Pleșești și Valea cu Apă.

²⁸⁷Dos. Jud. Iași, sec. II, 194/1860, cuprinde un proces cu postelnicul Fotachi Patrichi a răzășilor.

²⁸⁸Fâstâci este un sat în comuna Cozmești din județul Vaslui. Mănăstirea Fistici este realizată în stil baroc în anul 1721. Având hramul „Sf. Nicolae”, biserica este zidită din temelie de către domnitorul Moldovei, Mihai Racoviță - Cehan, în anul 1721, dată confirmată de pisană în limba slavonă, în piatră, aflată deasupra ușii de la intrare. „Eu Mihai Racoviță, Voievod prin mila lui

apoi și slugerul Nicolai Jăreghie, cu moșii avute „în Crăiești”²⁹¹ și una în Bursucani²⁹²”, apoi Ftorii logofăt Huhulea²⁹³ după care venea și polcovnicul

Dumnezeu gospodar (domn) al Țării Moldovei, în a treia domnie (1721)...” Biserica a fost zidită pe locul vechii ctitorii (1661) a cunoscutei familii boieresti Palade. Ctitorii ei sunt menționați în pomelnicul mănăstirii: Mihai Racoviță, Voievod, Ana Monahia, Sultana, doamna lui Constantin Voievod, Ștefan Voievod, Mihai Voievod, Ruxandra – doamna, Ecaterina – doamna, Ioniță Voievod, și răposatii din familia Palade: Dumitrașcu, Elena, Manoil, Anastacia, Ioan, Ioana.

²⁸⁹ Ținutul Covurlui în anul 1831, înscrise în catagrafia aflată la Societatea Județeană a Arhivelor Naționale din Iași, fondul „Vistieria Moldovei” (Dosar nr. 207/1831), f. 93v-94r. „Slobozia Mileștii (Slobozia Milești este denumirea fostului sat Milești, care se afla în partea de sud a satului Smulți. Vezi Ene I. Patriciu, *Monografia comunei Smulți -Covurlui*, Bârlad, 1935, p. 7; *Tezaurul toponimic*, partea 1, p. 721; Sorin Geacu, Smulți (jud. Galați). *Studiu*, p. 132-135. Toponimul Milești îl mai păstrează și astăzi un teren agricol. A se vedea Sorin Geacu, Județul Galați. *Dicționar*, p. 165), stăpânită de dumnealui post(elnicul) Ioan Jora”. „Slobozia Banțăști ()13, stăpânită de dumnealui banu(l) Vasiliu Tudorii”. Toponim neidentificat în această formă. Credem, mai degrabă, că este vorba de Slobozia Bălțați, fost sat la sud-est de Smulți, aproape de satul Urleștii (care, de altfel, și urmează în ordinea catagrafiei), cu „o existență efemeră între anii 1831-1853”, potrivit lui Sorin Geacu (Smulți, p. 137).

²⁹⁰ Ținutul Covurlui în anul 1831, înscrise în catagrafia aflată la Societatea Județeană a Arhivelor Naționale din Iași, fondul „Vistieria Moldovei” (Dosar nr. 207/1831) F. 85v-86r. „Satul Zmălții (Smulți, sat și comună în partea de nord a județului Galați. Vezi *Tezaurul toponimic al României, Moldova*, vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1092-1093; Sorin Geacu, *Județul Galați. Dicționar de geografie fizică*, Editura CD Press, București, 2007, p. 236-237), stăpânit de cătră însuși (sic!) lăcuiitorii răzăși”.

²⁹¹ În aceeași comună mai exista satul Lunca care este atestat documentar, la 30 decembrie 1780, ca moșie cu numele Tăplăi. Satul constituit înainte de anul 1831, s-a numit și Cășla Tăplăi. Satul Lunca, înființat de răposatul proprietar Ion C. Plesnilă la anul 1850, mai întâi din șapte bordeie (șapte familii de țărani clăcașe) și conacul boieresc. La 8 iunie 1635, Piitra, nepoata lui Constantin și a Brândușei, fata lui Gavril și a Maricăi din satul Zărnești, ținutul Covurlui dăruiesc fostului paharnic Panăși urmașilor săi moșia lor din Zărnești. În acest act se arată că fostul paharnic Pană a transformat locul pustiu din Zărnești într-un sat cu oameni.

²⁹² Răzeșul Grigore Bursuc a existat și a înființat satul Odaia Bursucani, și este un ascendent al lui Costandin sîn Vasilache. Costandinn sîn Vasilache, atestat ca născut în 1803, avea un tată numit Vasilache, născut în jur de 1775, iar acest tată (Vasile) pune pe Grigore Bursuc cu o generație înainte adică pe la 1750. După 1806 când boierii Costăchești au obținut proprietate pe o parte din pământul răzeșilor Balaban, și a celor înrudiți cu ei, din Românești și Bursucii pe Jăravăț. Pe la 1870 moșierul Bușilă din Odaia Bursucani, cu proprietăți pe locurile viitorului sat Grivița de pe moșia Odaia Bursucani, și cu casă mare în satul Odaia Bursucani, e înrudit cu boierii Misihănești, foarte vechi (de pe la 1600-1620; un Mesehnă există într-un hrisov al lui Ștefan cel Mare) proprietari în Românești, înrudiți și ei mai târziu cu Bălăbăneștii. Răzeșii Bușilă dețineau pe la 1780 Jorăștii și jumătate de sat Românești. Un Simion Porumbu din Odaia Bursucani are familie Porumbu în Româneștii de pe la 1686, ce deține moșia Jorăști și Românești. În Odaia Bursucani descendenții erau ai familiei de boieri Jora.

²⁹³ Lupu Huhulea, din familia căuia descinde, nepotul de frate al lui Dragotă Săcuianul, a luptat și el împotriva domnului țării Alexandru Lăpușneanu. Vodă Ștefan Rareș aducea în sfatul țării pe Ion Danciu vistier, Huhulea stolnic, Petru spătar, Toader postelnic, Boldur Hârovici comis, lângă boierii care au fost menținuți Danciu Huru, Cozma Gheanghea, Petru Cărcă, Iosip Veveriță, Ion

Tudorachi Gohor²⁹⁴ tot acolo, polcovnicul Tănasă Bâlcu²⁹⁵ boier la Bursucani, vtorii logofăt Hristachi Gheorghiu²⁹⁶ acela care era atunci stăpân mare „în satele Șăpotile și în Prodinești”, urmat de postelnicul Dimitrachi Ghintu²⁹⁷, care era stăpân „în Pânăști”, postelnicul Zamfirachi Antoni²⁹⁸ cu moșiile sale avute din satele „Slivna și Căpățâni”, apoi de postelnicul Gheorghe Antoni cu moșia Puricani²⁹⁹ și de Ioan Popa Mihai cu „Găneștii”³⁰⁰, apoi paharnicul Vasile Panfilii

Sturza, Gavril și Iațco (DIR, XVI, A, II, nr. 10, p. 10-11). „Tabloul votiv de la Bălinești nu dă chipurile a patru copii ai marelui logofăt Tăutu. Ultima în tablou este o femeie matură, al cărei nume a fost scris în stânga chipului (dreapta privitorului). Ea ține mâna stângă, într-un gest de tandră protecție, asupra capului unei fete, al cărei nume se mai poate citi: nu este Măgdălina, ci Nastasia, cea care se va căsători cu pisarul (logofătul) Toader, omonim al logofătului Toader Bubuiog, ctitorul noii biserici a Mănăstirii Humorului, cu care a fost multă vreme confundat (Această confuzie, întemeiată atât pe dubla omonimie (în ambele cazuri, un Toader căsătorit cu o Nastasia), cât și pe calitatea de logofăt a bărbatului, era foarte la îndemână și foarte tentantă; am preluat-o și eu, în Mănăstirea Trestiana, p. 563. Ea a fost corectată de Mircea Ciubotaru, *O străveche așezare de pe valea Bârladului: Negrești* (jud. Vaslui), I, în *AI*, XX, 1983, p. 323. V. și Maria Magdalena Székely, *Sfetnicii lui Petru Rareș*. Studiu prosopografic, p. 42–48) și va fi strămoașa lui Lupu Huhulea păhărnicele, unul dintre boierii tăiați de Alexandru vodă Lăpușeanu la 1555 (vezi și Gh. Pungă, Țara Moldovei în vremea lui Alexandru Lăpușeanu, Iași, 1994, p. 103–104. Cercetarea acestei conspirații ar merita o reluare atentă)” – Șt. S. Gorovei, *Un tablou votiv și o necropolă familială. Biserica logofătului Tăutu de la Bălinești*, p. 15 și urm.

²⁹⁴ Comuna Gohor se află în marginea nordică a județului, în podișul Covurlui, la limita cu județul Vrancea, la vărsarea râului Zeletin în Berheci și a acestuia din urmă în Bârlad. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și era formată din satele Gohor, Ireasca, Năreștii de Jos, Năreștii de Sus și Poșta. Localitatea Gohor, situată pe valea râului Zeletin, se numea în vechime „Otovăiești” și ar data dinainte de 1500.

²⁹⁵ Șterfan cel Mare conta într-una din daniile sale domnești pe Credința panului Bâlcu, staroste de Hotin (1471-1475)”, din care se trage polcovnicul.

²⁹⁶ În 1851 se consemnează „Înființarea sechestrului pe casele lui Hristache Gheorghiu din mahalaua Sf. Gheorghe Ploiești pentru suma de lei 500 și dobânda lor, datorăți lui Dumitru Constantin.” – ASB, PH-F-00114-1851-75, Inventar nr. 441 (1830-1885).

²⁹⁷ Staroste de brutari bucureșteni, Gheorghe sin Ghințu din București, 1825, este ascendenta familiei. - Ioan C. Filitti: *Arhondologia Munteniei la 1822*, în *Revista istorică*, Anul al XIV-lea, n-le 4-6, April-Iunie 1928, Buc.

²⁹⁸ Din 1853 se păstrează „Actele personale ale postelnicului Zamfirachi Andoni, din Slivna, ținutul Covurlui, de slujbele pe care le-a îndeplinit către stat, mai ales în strângerea și transportarea proviziilor pentru armatele ruse și otomane.”- ASI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, rola 171, p. 350, poz. 1776.

²⁹⁹ Puricani este un sat în comuna Berești-Meria din județul Galați. Dragomir I.T. în anul 1980 publica „*Săpăturile arheologice în așezarea eneolitică de la Puricani, Jud. Galați*, MCA, p.107-120.

³⁰⁰ Maria Hermeziu era o Găneasă, fiica banului Ioniță Gane și aEcaterinei Botean. Constantin Gane arată că Ecaterina, mama Mariei, se născuse Buzne, fiind „fiica răposatului postelnicel Radu”, o soră mai mare a sa fiind căsătorită cu pitarul Costache Pătrașcu (C. Gane, *Pe aripa vremii*, București, 1923, p. 44. Informația că Ecaterina se numea Buzne înainte de căsătorie este preluată, probabil, de C. Gane de la Gheorghe Ghibănescu, *Spița familiei Ganea*, în *IN*, fasc. 3,1923, p. 148 (spiță de neam) și 150, și o găsim în această formă la Mihai-Răzvan Ungureanu,

cu „Chișcăanii”, căpitanul Alecsandru Codreanu cu moșii „în Silva și Căpățâni”³⁰¹, urma postelnicul Conachi Datcu cu moșii „în Roșia, Berești și Voinești”³⁰², apoi

Găneștii secolului XIX, câteva deslușiri biografice, în *ArhGen*, III (VIII), 1996, 1-2, passim). Alte informații despre familia lui Grigoraș Hermeziu ne sunt oferite de un zăpis de vânzare din 18 mai 1796, prin care acesta și soția sa Casandra vând mătușii Catrina, „sân(ă) Vârnab”, o vie la Șorogari, zestrea Casandrei „de la părinții dumisale Radul Boteanu post(elnic) și de la maica dumisale Ilinca, fiica răpousatului jicnicerului Ion Vârnab” (Ioan Caproșu (ed.), *Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. X (1796-1800), Iași, Editura „Dosoftei”, 2008, nr. 38, p. 40). Postelnicul Gheorghe Hermeziu este, din câte știm până acum, singurul copil al logofătului de vistierie Ilie Hermeziu (acesta fiind fiul postelnicului Grigore Hermeziu, altul decât cel căsătorit cu o fiică a lui Radu Botean și al Smarandei Iurașcu, rezultat din căsătoria sa cu Catrina Cerchez (V. Ludmila Bacumenco, Mihai-Cristian Amărieuței, *Neamul Hermeziu din Țara Moldovei (secolul al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea). Note istorice și genealogice*, comunicare prezentată în ședința din 8 aprilie 2008 a Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie, Filiala Iași (lucrare în curs de apariție în *ArhGen*, XV (XX), 2008). Postelnicul Gheorghe Hermeziu avea în stăpânire câteva moșii, unele rămase de la tatăl său, altele aduse ca zestre de soția sa. În ținutul Covurluiului, Gheorghe Hermeziu stăpânea moșia Balinteștii (Pe care o avea în stăpânire și în anul 1832 (Corneliu Istrati, *Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1831*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2009, p. 126), având și aici, în anul 1818, o pricină de hotărâre cu răzeșii din Șerpeni (Teodor Codrescu, *Uricariul*, vol. VII, Iași, 1886, vol. XV, Iași, 1889, p. 250-252, 356-360. În anul 1837, Vistieria făcea cunoscut Isprăvniceii că moșiile din Balintești, Șerpeni și Țopeni, proprietățile lui Gheorghe Hermeziu, antreprenor al poștelor Moldovei, ce au fost date în garanție, având învedere că contractul de arendă a expirat, sunt puse din nou la dispoziția proprietarului (Isprăvnicia ținutului Iași (1828-1860). Inventar arhivistic, întocmit de Virgil Apostolescu, Ema Apostolescu, București, DGAS, 1984, p. 436). Ceva mai târziu, în anul 1844, postelnicul Gheorghe Hermeziu reclama pe serdarul Manolache Cârjă pentru un trup din moșia Șerpeni (AN-Iași, fond Secretariatul de Stat al Moldovei, dosar nr. 1174/1844) și din Voinești (BAR, Creșterea colecțiilor, nr. III (1907, ianuarie-aprilie), p. 50). În același ținut, postelnicul Gheorghe Hermeziu stăpânea și moșia Mera, pentru care se plângea, în 1841, de împresurarea ce i se face de către Scarlat Chirvasie, arătând, în context, că aici are a patra parte „din această moșie care după toate legiurile s-au stăpânit de neamul meu, cât și de mine până în vârsta aceasta ce mă găăsesc fiindu-mi și mie clironomie de la părinți, fără a urma cea mai mică pricină asupra aceștii neprihănită stăpânire fiind moșia hotărâtă și stălpită” (AN-Iași, fond Isprăvnicia ținutului Iași (1828-1860), dosar nr. 836/1841, f. 1). În ținutul Putnei, unde, după cum am văzut, fusese sameș la începutul carierei sale, căminarul Gheorghe Hermeziu beneficiază de oameni scutiți de bir în Bălotești, Grozești, Odobești și Vinăsești (Corneliu Istrati, *Condica Visteriei Moldovei din anul 1816*, p. 38-41). – Apud Mihai-Cristian Aărieuței, Ludmila Bacumenco-Pîrnău, *Un testament din secolul al XIX-lea al Mariei Hermeziu*, în *Archiva Moldaviae*, III, Iași, 2011). Vezi și Ungureanu, Mihai-Răzvan. *Găneștii secolului XIX, câteva deslușiri biografice (La famille Gane aux XIXe siecles: quelques éclaircissements biographiques)*.

³⁰¹ <1703-1725> Toader Huhule și Ion Corcău adevăresc că au primit pe moșia lor din Ghibarțu și Găchești pe Ion Bosie și popa Dumitrașco, iar pe Ion Fulga la Ghibarțu. Vor întoarce banii Grozavei lui Vasile Aleuș și Zberăi care cumpăraseră de la ei părți din Ghibarțu și din Tăoști. - Costin Clit, *Documente hușene*, vol. IV, poz. 60a, p. 10.

³⁰² Mica proprietate dispunea în Berești doar de 1.299 falcii, restul aparținând marii proprietăți reprezentate de moșiile Tercheleni, Voinești, Căusan, având o suprafață totală de 859 ha, toate aparținând unei singure persoane.

venea postelnicul Mihalachi Patriche³⁰³, boier cu moșii „în satul Merisa”, postelnicul Mihail Crăescu³⁰⁴ cu moșii sale aflate „în Crăiești³⁰⁵ și Bursucani³⁰⁶”, postelnicul Vasile Caraman, cel care avea moșii și „în satele Crâneasa și în Țepătura”³⁰⁷, postelnicul Nicolae Fulger³⁰⁸, cu o moșie în satul „Țăpura”, apoi

³⁰³ În 1850 Mihalachi Malaxa era în proces de împresurare a moșiei cu fratele lui, postelnicul Fotacchi Patrichi (Jud. Bârlad, sec. II, dosar 194/1860).

³⁰⁴ 1835, mai 4. „Zapis prin care Iordache Sălcean, jîtnicer și Ioan Macarie, serdar (boier de rang mijlociu, n. ns.) se învoiesc cu Ștefan Nistor, căpitan, Tudorache Buhociu, polcovnic, Năstăsache Crăescu polcovnic și cu alți răzeși din Crăiești să facă un schimb de moșie în bătrânul Bogdan, din spița lui Sandu Bâlcu, în Bursucani, Potrocei și Crăiești, ținutul Covurlui, precum și în Sârbi și Dumitrești, ținutul Tutova. Adeverit de Constantin Bogdan polcovnic și de Vasile Bohociu preot, pasnicii satului Crăiești” (Grigore Găne, Costică-Ioan Gărlă, *Din tezaurul arhivistic vasluian. Catalog de documente, 1399-1877*, București, 1986 p. 192, doc. 774; p. 220, doc. 902).

³⁰⁵ Moșia Crucii este, potrivit lui Paul Păltănea (Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați*, manuscris dactilografiat, 1985-1990, la Biblioteca V. A. Urechia, Galați, comentariu la doc. nr. 478), vechea denumire a satului Crăiești, menționată la 4 martie 1635, sub forma Poiana la nouă cruci, într-o Carte gospod de la voievodul Vasile Lupu (1634-1653), prin care Ioan, fiul lui Sârghiea Craiul, fost mare paharnic, se împuternicea să strângă oameni străini „pe locul domnesc ci să numești Poiana la nouă cruci cu tot locul până în Valea Murgii” (Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Iași, Fond Documente, Doc. nr. 594/44 (rezumat într-un document din 13 iunie 1819), apud Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice, comentariu la doc. nr. 478*). Potrivit altor autori (*Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea I*, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 321), Cruciul sau Crucea a fost trup al moșiei Crăiești, „considerat de obicei moșie aparte”. Astăzi un deal situat în Colinele Covurluiului, „la SE de Drăgușeni, pe teritoriile administrative ale comunelor Drăgușeni și Vârlezi” poartă numele Cruciul (Sorin Geacu, Județul Galați, *Dicționar de geografie fizică*, Editura CD Press, București, 2007, p. 78). În 1835, mai 4 se scrie un „Zapis prin care Iordache Sălcean, jîtnicer și Ioan Macarie, serdar (boier de rang mijlociu, n. ns.) se învoiesc cu Ștefan Nistor, căpitan, Tudorache Buhociu, polcovnic, Năstăsache Crăescu polcovnic și cu alți răzeși din Crăiești să facă un schimb de moșie în bătrânul Bogdan, din spița lui Sandu Bâlcu, în Bursucani, Potrocei și Crăiești, ținutul Covurlui, precum și în Sârbi și Dumitrești, ținutul Tutova. Adeverit de Constantin Bogdan polcovnic și Vasile Bohociu preot, pasnicii satului Crăiești” (Grigore Găne, Costică-Ioan Gărneaa, *op. cit.*, p. 192, doc. 774; p. 220, doc. 902). Vezi Ing. Dumitru Lețcae, Ing. Teodor Țuchel, Niclae Lețcae, *Date monografice despre Crăieștii de Covurlui, jud. Galați*, comuna Vârlezi, ms. dactilografiat, 284 f., aflat în posesia familiei preotului Alecu Nistor (decedat), care a slujit până la pensionarea sa la biserica Sf. Nicolae din Galați.”- pr. Eugen Drăgoi, *Contribuții la istoria bisericească din județul Galați*, rev. *Dunărea de Jos*, nr. 155, ianuarie 2015.

³⁰⁶ „Docoment” prin care răzeșii din satul Bălăbănești cedează lui Toader sîn Gheorghe Tașcă bucata de pământ ce-i revine din suma de 850 de stânjeni de pământ răscumpărat de la spătarul Neculai, pe care și el le-a avut drept cumpărături de la unii răzeși din satele vecine: Bursuci, Românești, Popești, Jorăști și Bursucani.”-ASI, Inventar pachetele nr. 1061-1067.doc. ist., p. 65, poz. 254, 13 oct. 1850; 1851 aprilie 10. „Adeverință dată de Ioan Vărgolici din satul Bălăbănești nepoatei sale Anastasia, fiica lui Ștefan Boșu, din satul Borodești, prin care arată că acesta stăpânește pe drept o moșie în satul Bursucani de pe bunica sa Safta, fata lui Apostol Vărgolici.”, idem, p. 68, poz. 272, Iași.

³⁰⁷ La 12 februarie 1765 Constantin Movilă, fost mare medelnicer, vinde nepotului său, Gheorghe Șarban moșiile: Măcișeni din ținutul Covurlui, Cleni, Pleșăști, Bujorești. O parte din Alghina și o

serdarul Vasile Strătilă³⁰⁹ cu moșiile din Corlătești, Vlădești³¹⁰, Ivești, Foltești, Bogdănești³¹¹, apoi Ghiță Rugină³¹², vechilul răzeșilor de pe moșia Vărlăzăni din

parte din moșia Țepu, vecină cu Berbeciu, o moșie din ținutul Tecuci, toate cu 1500 lei. <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Achizitii-Noi.-MMDCCC> LXX VIMMDCCLXXX.Inv. 896.pdf.poz. 4. La 3 ian. 1785 Manolache Costachi, fost mare spătar și Iancu Andone, sluger, constată după cercetarea pricinii dintre Alexandru Stamatini și neamul Lunguleștilor din Puțani, că moșiile Cleni și Măcișani sunt hotar în hotar și nu a existat niciodată între ele nici o moșie Fărtechea (idem. poziția 6). La 20 iunie 1785 Alexandru Ioan Mavrocordat vv poruncește lui Manolache Conachi, fost mare ban și lui Andone, fost mare sluger, pârălăbi de Galați, să cerceteze pricina dintre Gh. Șerban și Ileana Moviloaia și de se va dovedi că Gh. Movilă nu a avut parte în Măcișeni să poruncească Moviloaiei să se mute de acolo. Iar Toader Savastei scrie lui Manolache Conachi, pârălăb de Galați, în urma cercetării făcute în pricina moșiei lui Pavăl Oancă din Pârlești (idem, poz. 8, 9).

³⁰⁸ La Iași, 1635/7143 apr. 12 apărea „Hrisov prin care Vasile Lupu vv., domnul Moldovei, întărește lui Dumitrașco Fulger și soției lui, Mărica, mai multe părți de ocină cumpărate în satul Voroncouți, ținutul Soroca, cu vad de moară pe Nistru și venitul morii de acolo, de sâmbătă seara până duminică seara, având ispisoc de împărțire de la Gaspar vv., privilegiu de la Bogdan vv., Alexandru Iliaș vv., Ieremia Movilă vv., Ștefan Tomșa vv., Gaspar vv. De asemenea, le mai întărește două părți din seliștea Lupșeni și locul de iaz din pârăul Soloneț, ținutul Soroca, cu uric de la Bogdan vv. și ispisoaice de la Ștefan vv., Alexandru Iliaș vv., Moise Movilă vv., Ștefan Tomșa vv., o parte de ocină în Toderești, ținutul Cărligăturii, cumpărată de la Simion Capșea, medelnicerel, cu o parte din locul de iaz, cu casele de la Ștefan Danco, stolnicel, având ispisoaice de la Radu vv. și Moise Movilă vv.; partea lui Marco și a fiilor săi, cu 25 taleri de argint, și plata dării țărănești pe 2 ani; o prisacă în hotarul și pe dealul Sepeșenilor, ținutul Cărligăturii, unde a fost chilia lui Drăgan Sepeș, călugăr, pe care le-a dăruit-o Chelsia, fiica lui Drăgan Sepeș și a Albei, cu voia soțului și a fiilor ei. Sfat domnesc. A pus pecete Pătrașco Bașotă, logofăt, și a scris Stratilat Borăleanul. Aussteller: Vasile Lupu vv. Empfänger: Dumitrașco Fulger Marica”. - Catalogul documentelor moldovenești, vol.II (1621-1652), București, 1959, p. 227-228; Arhivele Naționale ale României, București, Biroul Arhive Medievale, Fonduri Personale și Colecții, Depozit 1C. La 15 mai 1823 „Lupu Pranjati, căpitan de darabani, alege din moșia Urechești, ținutul Covurlui, părțile de moșie ale postelnicului Vasile și Iordachi Fulger, Petre Brudiu, Iordache Huhulea, Neculai Lazăr, Simion Malahii, Pavel Papoiul, Iordache Focea și Ștefan Pantia. Cu întărirea pârălăbiei de Galați din 23 Mai 1823.” – ASI, inventare/Achizitii-Noi.-MLXX-MCX.-Inv.-101.pdf, poz. 1, p. 22.

³⁰⁹ Avea „moșie împărțită în multe hotare, casă în Tecuci și vii în Nicorești”.

³¹⁰ De-a lungul istoriei, numele satului Pășcanii a alternat cu cel al satului Vlădești (Vezi *Tezaurul toponimic*, p. 840–841, se face trimitere la Iuliu C. Ciubotaru și Corneliu Istrati, *Documente privind relațiile agrare din Moldova*, 1801–1831, ms. la Arhivele Statului Iași, doc. nr. 375 din anul 1824). Satul Vlădești este atestat documentar în prima jumătate a secolului al XV-lea. Astfel, la 6 iulie 1438, domnitorii Ilie și Ștefan dăruiesc lui Mihail Oțal, „pisariul nostru”, pentru că ne-au slujit cu dreaptă și cu credință slujbă”, câteva sate la Prut, „mai din gios de gura (pârăului) Oancii, undi este Stanislav Ravasă și săliște ce/a/ vechi Sto(e)nești (și) l(a) Corod undi a fost Dragoșă, (și) pe din gios, săliștea lui Stan Sărbul) și la Movila Corodului, Săliște Sărbilor și de la Movila cea mare până la gura Corăzăului pe de amândouă părțile”. Hotarul acestor sate să fie „cu toate hotarele sale, pe unde s-au hrănit din veac” (Documenta Romaniae Historica, A, Moldova, vol. 1 (întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi), București, 1975, p. 262, doc. nr. 185; *Catalog de documente din Arhivele Statului Iași*. Moldova, vol. I, 1398–1595 (întocmit de Virginia Isac),

ținutul Covurlui³¹³, colonelul Polidor Ventura³¹⁴, proprietarul moșiei Vlădești³¹⁵,
ținutul Covurlui, iar la Balintești era postelnicul Gh. Hermeziu³¹⁶, banul Gheorghe

București, 1989, nr. 74). Satul apare în documente, sub numele Vlădești, în anul 1628. Astfel, la 25 august 1628 voievodul Miron Barnovschi poruncește lui Ionașco Vrabie și Pavel Roșca să cerceteze pricina dintre niște răzeși și Apostol armaș, pentru satul Vorniceni din ținutul Covurlui. Este amintit în documentul respectiv „Teatiul Bour de Vlădești” (DRH, A, Moldova, vol. XIX (volum întocmit de Haralambie Chirca), București, 1969, p. 542–543, doc. nr. 395; P. Păltănea, *Toponimie gălățeană*, Vlădești, p. 15). În anul 1844 proprietarul moșiei Pășcanii era hatmanul Alexandru Mavrocordat (Fiul cel mai mare al marelui postelnic George Mavrocordat († 1821) și al Elenei Suțu, Alexandru Mavrocordat († 1855) a avut rang de mare hatman și postelnic. În urma căsătoriei sale cu Smaranda, fiica domnitorului Alexandru Moruzi, primește mai multe moșii, stabilindu-se în Iași. Vezi: Octav George Leca, *Familiiile boerești române*, București, 1899, p. 555; Idem, *Genealogia a 100 de case din Țara Românească și Moldova*, București, 1911, nr. 60; Constantin Sion, *Arhondologia Moldovei*, București, 1973, p. 163), care donează mai multe cărți de cult bisericii Sf. Voievozi din localitate. După moartea acestuia (1855 sau 1856), moșia rămâne în proprietatea Smarandei, soția sa, născută Moruzi.

³¹¹ Din 30 apr. 1825 avem „Jalba lui Vasile Strătilă către domnul Ioniță Sandu Sturdza, prin care solicită cercetarea litigiului pe care îl are cu răzeșii, pentru părți din moșiile: Corlătești, Vlădești, Ivești, Foltești și Bogdănești. Pe verso porunca lui Ioniță Sandu Sturdza adresată ispravnicului ținutului Tutova Iancu Chirul fost mare sulger, pentru a face cercetarea cerută prin această jalbă” ([http://old.arhivelenationale.ro/images/custom/image/serban/inventaresi/Inventarpachetelenr.1061-1067, pdf](http://old.arhivelenationale.ro/images/custom/image/serban/inventaresi/Inventarpachetelenr.1061-1067.pdf)).

³¹² Șatraru Ghîță Rugină „în Vârlezi și Onorăriști 125 fâlcii”.

³¹³ Jalba către domn a lui Ghîță Rugină, vechilul răzeșilor de pe moșia Vărlăzăni, din ținutul Covurlui, jalbă prin care arată abuzurile făcute de priveghetorii de ocol în ce privește scoaterea la mezat a cârciumelor de pe această moșie, fapt ce aduce prejudicii răzeșilor; jalba aceluiași vechil către Sfatul Administrativ; corespondență între Departamentul Dinlăuntru și Secretariatul de Stat! –ANI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 2148, rola 209.

³¹⁴ „Cercetarea pricinii dintre Iancu Iconomu, supus elin, fostul posesor al moșiei Vlădești, din ținutul Covurlui, prin împuternicitul său Iancu Ralli, cu proprietarul moșiei, colonelul Polidor Ventura, și locuitorii acelei moșii pentru niște afaceri bănești din timpul posesiei acelei moșii: referatul Departamentului Dinlăuntru; reclamațiile lui Iconomu și ale împuternicitului său; contractele încheiate cu locuitorii de numitul posesor; corespondența cu Consulatul elin și raportul Ministerului Trebilor Străine, semnat de V. Alecsandri, către Căimăcămia principatului Moldovei.”- ANI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 2182, rola 209. „Darea în antrepriză a brutăriilor și căsăpiilor din Galați: jurnalul Sfatului Ocârmuitor prin care se stabilesc condițiile ce trebuie respectate la darea acestora în antrepriză; măsurile ce trebuiau luate pentru asigurarea aprovizionării cu carne a orașului Galați și a corăbiilor ce intră în port; jalba antreprenorului căsăpiilor din Galați, Costache Ventura, prin care se plânge împotriva unor supuși străini care-i fac neajunsuri la exercitarea antreprizei sale etc.”- idem, poz. 869, p. 167.

³¹⁵ De-a lungul istoriei, numele satului Pășcanii a alternat cu cel al satului Vlădești, vezi *Tezaurul toponimic*, p. 840–841 (se face trimitere la Iuliu C. Ciubotaru și Corneliu Istrati, *Documente privind relațiile agrare din Moldova, 1801–1831*, ms. la Arhivele Statului Iași, doc. nr. 375 din anul 1824). Sub numele Pășcanii apare în cataografia din 1772–1774, precum și în cele de după această dată (P. G. Dmitriev, *Recensămintele populației Moldovei din anii 1772–1773 și 1774*, în vol. *Moldova în epoca feudalizmului*, 7, 2, Chișinău, 1975, p. 89a; vezi Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați*, manuscris dactilografiat, aflat în Biblioteca „V.

A. Urechia” din Galați, sub cota IV 6787 (1) (I) vol. I, partea I, pp. 14–15, doc. 7). Satul Vlădești este atestat documentar în prima jumătate a secolului al XV-lea. Astfel, la 6 iulie 1438, domnitorii Ilie și Ștefan dăruiesc lui Mihail Oțâl, „pisariul nostru, pentru că ne-au slujit cu dreaptă și cu credință slujbă”, câteva sate la Prut, „mai din gios de gura (pârâului) Oancii, undi este Stanislav Ravasă și săliște ce/a/ vechi Sto(e)nești (și) l(a) Corod undi a fost Dragoșă, (și) pe din gios, săliștea lui Stan Sârbul) și la Movila Corodului, Săliște Sârbilor și de la Movila cea mare până la gura Corăzăului pe de amândouă părțile”. Hotarul acestor sate să fie „cu toate hotarele sale, pe unde s-au hrănit din veac” (Documenta Romaniae Historica, A, Moldova, vol. 1 (întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi), București, 1975, p. 262, doc. nr. 185; Catalog de documente din Arhivele Statului Iași. Moldova, vol. I, 1398–1595 (întocmit de Virginia Isac), București, 1989, nr. 74). Istoricul Paul Păltănea presupunea pe bună dreptate că „satul «undi este Stanislav Răvașă» este satul Vlădești, pentru că într-un document din 18 aprilie 1797 (Documentul se află în Serviciul Județean Galați al Arhivelor Naționale, fond BVAU (Biblioteca V. A. Urechia), VI/44. Vezi și P. Păltănea, *Peceți ștefaniene la Dunărea de Jos*, Galați, 2004, p. 60; Idem, *Toponimie gălățeană. Vlădești*, în „Școala gălățeană”, nr. 137, martie 2006, p. 15) se arată că preotul Alexandru Mitrofan vinde lui Ioniță sin Vasile Stamati, căpitan de darabani, părțile de moșie ce le are de la strămoașa lui «Mărie Roboi ci au ținut-o Mihalce, nepotul piuarului Mihail Oțâl». Mențiunea din document că satul este «mai din gios de gura (pârâului) Oancii» pledează pentru această localizare” (Idem, *Repertoriul documentelor istorice*, vol. I, partea I, p. 14, doc. 7. Istoricul gălățean respinge, pe bună dreptate, opinia editorilor DRH (A, I, p. 498), potrivit căreia satul undi este Stanislav Răvașă ar putea să fie satul Oancea, „pentru că acesta este chiar la vărsarea pârâului Oancea în Prut, unde a fost jude Jula”, după cum se precizează în documentul din 20 aprilie 1521. Cf. Documente privind istoria României, A, Moldova, vol. I, București, 1953, p. 176–177, doc. nr. 157). Satul apare în documente, sub numele Vlădești, în anul 1628. Astfel, la 25 august 1628 voievodul Miron Barnovschii poruncește lui Ionașco Vrabie și Pavel Roșca să cerceteze pricina dintre niște răzeși și Apostol armaș, pentru satul Vorniceni din ținutul Covurlui. Este amintit în documentul respectiv „Teatiul Bour de Vlădești” (DRH, A, Moldova, vol. XIX (volum întocmit de Haralambie Chirca), București, 1969, p. 542–543, doc. nr. 395; P. Păltănea, *Toponimie gălățeană. Vlădești*, p. 15). Pe „Tiatiul de Vlădești” îl întâlnim și într-un alt document din 14 septembrie 1628 (DRH, A, Moldova, vol. XIX, p. 550, 551, doc. nr. 402), iar în altul din 18 noiembrie același an sunt pomeniți „Tetul din Vlădești și Lepădat de acolo, oameni buni și bătrâni megieși dimprejur anume” (Ibidem, p. 594, doc. nr. 434). Satul Pașcani, aflat la sud de Vlădești, se afla în proprietatea marelui logofăt Neculai Racoviță încă din 25 noiembrie 1654 (P. Păltănea, *Toponimie gălățeană. Vlădești*, p. 15). După 1 septembrie 1656 satul Pașcani de pe Prut este cumpărat de domnitorul moldovean Gheorghe Ștefan (a doua domnie, 8/18 iulie 1653 – 3/13 martie 1658) ctitoriei sale de lângă Târgu Ocna, Mănăstirea Cașin (Arhivele Statului București, ms. 628, f. 376–377, apud N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 685, n. 7. Mănăstirea a fost construită între 1656–1657. Vezi mai multe date la N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic*, p. 157–159; Petronel Zahariuc, *Țara Moldovei în timpul lui Gheorghe Ștefan voievod (1653–1658)*, Iași, 2003, p. 503), stăpânire reinnoită de același domnitor, prin hrisovul din 20 ianuarie 1657 (P. Păltănea, *Toponimie gălățeană. Vlădești*, p. 15). La 2 iunie 1680 satul se pare că nu mai era în posesia mănăstirii, deoarece la această dată Todossia, fata lui Pălămidă, dăruiește o parte din sat lui Neculai Racoviță, fost mare logofăt, „pentru mult bine ce le-a făcut” (Catalogul documentelor moldovenești din Direcția Arhivelor Centrale, vol. IV, 1676–1700, București, 1970, nr. 496; P. Păltănea, *Toponimie gălățeană. Vlădești*, p. 15); opt decenii mai târziu (1764) domnitorul Grigore Al. Ghica (18 martie 1764 – 23 ianuarie 1767) întârea stăpânirea pe care o aveau în sat Ștefan Patrichi și Partenie monahul, după ce se judecaseră cu Ștefan Bosie, proprietarul moșiei Pășcani (Arhivele Statului Botoșani, fond L. Dauș, dos. 314, apud P. Păltănea,

Repertoriul documentelor istorice, vol. I, partea I, p. 15, doc. 7). În anul 1844 proprietarul moșiei Pășcanii era hatmanul Alexandru Mavrocordat (Fiul cel mai mare al marelui postelnic George Mavrocordat († 1821) și al Elenei Suțu, Alexandru Mavrocordat († 1855) a avut rang de mare hatman și postelnic. În urma căsătoriei sale cu Smaranda, fiica domnitorului Alexandru Moruzi, primește mai multe moșii, stabilindu-se în Iași. Vezi: Octav George Leca, *Familiiile boerești române*, București, 1899, p. 555; Idem, *Genealogia a 100 de case din Țara Românească și Moldova*, București, 1911, nr. 60; Constantin Sion, *Arhondologia Moldovei*, București, 1973, p. 163), care donează mai multe cărți de cult bisericii Sf. Voievozi din localitate (Vezi mai jos însemnările care se referă la aceste donații.). După moartea acestuia (1855 sau 1856), moșia rămâne în proprietatea Smarandei, soția sa (născută Moruzi). La 1859, Vlădești se număra între târgurile care aveau o populație între 100– 200 de suflete (Ecaterina Negruți, *Clasificarea localităților urbane din Moldova în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Considerații demografice*, în „*Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»*”, vol. XII, Iași, 1975, p. 13). Despre locuitorii satului, preotul Nicolae Chiculiță, slujitor la Vlădești, scria în toamna anului 1935: „Toate aceste trei sate (Brănești, Pășcani și Vlădești) sunt așezări de clăcași; până la 1864 locuitorii munciau pe moșiile bo(i)erești și locuiau în bordeie. Neavând o tradiție veche gospodărească, majoritatea locuitorilor sunt săraci și neavând pământ suficient, și astăzi muncesc în dijmă la bo(i)eri, ale căror moșii încercuiesc comuna Vlădești” (Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos (în continuare se va cita AADJ), fond dosare parohiale, parohia Vlădești, dosar nr. 222/1931–1935, f. 509. Despre creștinii din Vlădești, preotul Chiculiță scria tot aici: „Oamenii, în general, sunt pașnici; puțin cam indiferenți pentru biserică unii, dar obiceiurile creștinești le țin”). Satul Pășcanii, numit în limbajul curent al oamenilor din localitate Slobozia (Ibidem, fond dosare generale, dosar nr. 2833/1965, f. 141; preotul C. Chiorpec, *Istoric (al bisericii din Vlădești)*, ibidem, fond inventare, Parohia Vlădești, dosar nr. 3/1967, f. 2, manuscris dactilografiat), a dăinuit, se pare, până în anul 1924 (sau puțin înainte de acest an), când a fost înglobat în satul Vlădești (*Indicator alfabetic al tuturor localităților (orașe, sate și cătune) din România, cu arătarea județului din care fac parte*, București, 1924, unde Pășcanii nu mai apare. Vezi *Tezaurul toponimic*, p. 841, XII; P. Pălănea, *Toponimie gălățeană. Vlădești*, p. 15). Vlădești a fost reședință de comună până în anul 1930, de această localitate aparținând satele Brănești, Roșcani și Vlădești (AADJ, fond inventare, Parohia Vlădești, dosar nr. 3/1967, f. 2). Și astăzi se păstrează numele satului de altădată, Pășcani fiind un „teren agricol în lunca Prutului, la SE de Vlădești.- Apud Eugen Drăgoi, *Icoana făcătoare de minuni de la Vlădești*, în *Analele Universității „Dunărea de Jos” din Galați, Seria 19, Istorie, tom XI*, 2012, p. 103-134.

³¹⁶ În ținutul Covurluiului, Gheorghe Hermeziu stăpânea moșia Balinteștii (Pe care o avea în stăpânire și în anul 1832, Corneliu Istrati, *Condica Visteriei Moldovei din anul 1816*, Iași, Editura Academiei Române, 1979, p. 126), având și aici, în anul 1818, o pricină de hotar cu răzeșii din Șerpeni (Teodor Codrescu, *Uricariul, vol. XV*, Iași, 1889, p. 250-252, 356-360. În anul 1837, Vistieria făcea cunoscut Isprăvniceii că moșiile Balintești, Șerpeni și Țopeni, proprietățile lui Gheorghe Hermeziu, antreprenor al poștelor Moldovei, ce au fost date în garanție, având în vedere că contractul de arendă a expirat, sunt puse din nou la dispoziția proprietarului (Isprăvnicia ținutului Iași (1828-1860). Inventar arhivistic, întocmit de Virgil Apostolescu, Ema Apostolescu, București, DGAS, 1984, p. 436). Ceva mai târziu, în 1844, postelnicul Gheorghe Hermeziu reclama pe serdarul Manolache Cârjă pentru un trup din moșia Șerpeni (AN-Iași, fond Secretariatul de Stat al Moldovei, dosar nr. 1174/1844) și din Voinești (BAR, Creșterea colecțiilor, nr. III (1907, ianuarie-aprilie), p. 50). În același ținut, postelnicul Gheorghe Hermeziu stăpânea și moșia Mera, pentru care se plângea, în 1841, de împresurarea ce i se face de către Scarlat Chirvasie, arătând, în context, că aici are a patra parte „din această moșie care după toate legiuirile s-au stăpânit de neamul meu, cât și de mine până în vârsta aceasta ce mă gășăsc fiindu-mi și mie

Cozmiță³¹⁷ cu moșia numită Sultanul, aflată în satul Tulucești, satul Tătarca³¹⁸, din comuna Șivița, astăzi comuna Tulucești. Existau în satul Ijdileni și moșiile a doi mari boieri: Botez, care era în partea de sud a satului și Gheorghe Rădulescu, în partea de nord. Reamintim că reconstituirea unei părți a averii pe care o deținea în secolul al XVIII-lea unul din cei mai însemnați reprezentanți ai familiei Palade, vel vistiernicul Toader Palade, este posibilă folosind un „Catastif de avere” al acestuia, aflat la D.J.A.N-Iași. Documentul se găsește la fondul Manuscrise, cota 1855 și a fost scris la 1 septembrie 1745. Dimensiunile sunt de 22,5/32,5 h., și conține 140 de pagini, din care 41 sunt albe. Datele pe care le mai conține documentul pot fi folosite și în alcătuirea unor monografii de sate din ținuturile Tecuci, Tutova, Vaslui sau Cârligătura, care la 1745 se aflau în proprietatea lui Toader Palade vistiernic. Manuscrisul ne mai confirmă faptul că chiar și ginerele lui Antioh Cantemir se număra pe la mijlocul secolului al XVIII-lea printre cei mai bogați boieri ai Moldovei. La zestrea pe care o primește soția acestuia, Anița Cantemir, se vor adăuga daniile făcute lui Toader, fie de rude sau de domnii cărora le-a slujit cu credință, precum și achizițiile, nu puține, pe care le face bogatul dregător. Din acest document aflăm că el este proprietarul a peste nouă sate întregi cu toate moșiile lor, între care enumerăm pe cele importante: Dâncenii, pe Zeletin, Pudrenii, Băcanii, Beneștii, Pătrășcanii, Măciucașii, aflate la ținuturile Tecuciului și Tutovei și avea în stăpânire alte jumătăți de sate precum cele din Opișești, Lighidișeni, Cucuteni (județul Tecuci), sau Coropcești. La acestea se adaugă un număr mare de prisăci (Lighidișeni, Năpăvădărești, obârșia Zeletinului etc.), livezi (cumpărate de la Mafiei Răbăii și de la Maria, femeia lui, de la Stamatie din Târzăi, ca și de la mulți alți răzeși), unele heleșteie (la Dânceni și Broșteni-Tecuci etc.), vii (la Nicorești, etc.), mori („din gura Pereschivului, sau partea Savii lui Băluș”, etc.), câteva poduri umblătoare, case etc. În anul 1921 moșia Cernicari-Cocorași era proprietatea lui Grigore Sturdza³¹⁹, iar moșia Ibrianu

clironomie de la părinți, fără a urma cea mai mică pricină asupra aceștii neprihănită stăpânire fiind moșia hotărâtă și stălpită” (AN-Iași, fond Isprăvnicia ținutului Iași (1828-1860), dosar nr. 836/1841, f. 1).

³¹⁷ „Reclamația banului Gheorghe Cozmiță, care luând în posesie (1841-1844), prin mezatul ținut la Mitropolie, moșia Sultanul, ținutul Covurlui, proprietatea mănăstirii Slatina, pe timp de 3 ani, la intrarea în stăpânire a întâmpinat împotrivire din partea postelnicului Ioan Cuza, care, în baza unui contract încheiat anterior cu Mitropolia, ar mai avea dreptul a ține în posesie numita moșie încă 2 ani.”- Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 896, p. 172.

³¹⁸ Satul Tătarca este atestat la 29 aprilie 1552, când Ștefăniță Vodă dăruiește mănăstirii Tazlău satul „Tătăreni de la Brateș”. Legenda spune că domnitorul Petru Rareș, crescut pe malurile Brateșului, receptiv la frumusețea feminină, și fascinat de privirile unei tătăroaice localnice, ar fi spus: „Tu, tătarcă cu șuvițe, frumoasă, tu lucești, scânteiești”, iar de aici ar proveni denumirile localităților Frumușita, Tulucești, Șivița, Tătarca și Scânteiești.

³¹⁹ Vezi Ministerul Agriculturii și Domeniilor, Creditul Ipotecar, 1922-1945, Inv.-487.pdf, poz. 1, p. 58.

din satul Valea Manolache, comuna Smîrdan, era proprietatea generalului Teodor Constantin Orezeanu, directorul Institutului Geografic Militar³²⁰. Iar moşia satului Tămăoani, din comuna Frumuşiţa, aparţinea familiei Iorgu Ghica (care în anul 1864 era pârcălab de Galaţi, în 1857 devenea vornic, iar ultimul hatman al Moldovei fu Iorgu Ghica, în anul 1858), care stăpânea peste 80.000 fâlcii din Prut şi mergea până dincolo de Pechea. Hotărnicia moşiei Tătarca, care era posesiunea certă a boierului Ianache Macri, este din anul 1880. Traversat de pârâul Lozova, Cuca este o localitate atestată documentar la 15 iulie 1448, într-un document prin care Petru al II-lea voievod (1447-1448) dăruieşte lui „pan Cernat Ploscar” şi

³²⁰ Idem, poz. 2. La decretarea mobilizării din data de 14/27 august 1916, comandantul comandamentului, generalul de brigadă Alexandru Socec a fost mutat comandant al Diviziei 13 Infanterie, iar în funcţia de comandant al Comandamentului III Teritorial a fost numit generalul de divizie (rz.) Constantin Cica. În subordinea sa au intrat nou înfiinţatele Comandamente Teritoriale ale Diviziilor 5 şi 6 Infanterie, comandate de generalii de brigadă (rz.) Benone Anastasiu şi Constantin Orezeanu (Marele Cartier General al Armatei României. Documente 1916 – 1920, Ordinea de bătaie a armatei - 14 august 1916, Editura Machiavelli, Bucureşti, 1996). Emblematic pentru judeţul Brăila, Conacul Orezeanu aflat în localitatea Traian, la mai puţin de 800 de metri de gara CFR, stă ca să cadă, vandalizat de boschetarii locali. Conacul, monument arhitectonic a fost construit la începutul secolului XX a fost ridicat de un anume Filip Orezeanu, moşier cu proprietăţi în judeţele Brăila, Ialomiţa, Prahova şi Caraş Severin. Conacul găzduia vara numeroase serbări de la care nu lipseau vedetele vremii, oameni politici (se spune că însuşi Nicolae Titulescu, fost ministru de externe şi Armand Călinescu fost prim ministru în perioada interbelică ar fi fost găzduiţi în conac) precum şi ingineri şi militari. De altfel moştenitorul direct al domeniului se numea Ioan Orezeanu, şcolit la Şcoala de ingineri şi arte de la Paris, şi mai apoi la Politehnica din Berlin, în Germania, a şi devenit un ilustru inginer feroviar, contribuind la proiectarea şi realizarea locomotivelor Breda 230.000, primele locomotive cu abur de tip compound din ţara noastră şi se pare la locomotiva prototip Santa Fe, care a fost realizată la Uzinele Malaxa. Un alt nepot de-al lui Filip Orezeanu, generalul de brigadă Teodor Constantin Orezeanu a fost directorul căilor ferate în perioada regimului Antonescu. Acesta ar fi fost unul dintre artizanii trenării transporturilor de evrei din Bucovina şi Transnistria, fapt recunoscut astăzi de comunitatea evreiască. Bătrânii din comuna Traianu îşi aminteau că generalul oprea trenul, special desigur, tras de o locomotivă Pacific de mare viteză şi cu vagoane de culoarea albastră (vagoane salon Pullman) chiar în faţa conacului, când venea în vizită. Sofia Dancu se va recăsători în 1895 (A doua soră a lui Hagi Nicola se va mărita cu un negustor focşănean de calibru, Dumitru Dancu. În cinstea acestuia o alee care dădea în Uliţa Mare îi va şi purta numele, stradela Dancu. Amândoi părinţii se vor stinge repede lăsându-i pe cei trei copii să-i fie crescuţi şi educaţi „nemţeşte” de mătuşa Maria Dascalof. O fată se va mărita cu un avocat din Brăila, băiatul, Dimitrie, va urma studiile de drept la Leipzig şi va deveni magistrat supleant la Tribunalul Galaţi, iar Sofia Dancu se va mărita în ianuarie 1885 cu gălăţeanul Panait Nica. Dota pe care o pune la bătaie este impresionantă, patru prăvălii moştenite pe Uliţa Mare din Focşani şi 70 000 franci. Panait Nica ajunge în 1888 ajutor de primar la Galaţi, dar, din păcate, va muri la Paris în 1890 la numai 40 de ani.) pe când avea 35 de ani cu cel care avea să devină generalul Constantin Orezeanu, comandantul din Brăila al celei mai importante unităţi militare de artilerie din ţară. De această dată dota ei va fi compusă din moşiile Gruianu şi Valea lui Manolache, din comuna Cişmelele, Galaţi, casa cu locul ei din strada Domnească nr. 169, Galaţi şi 12 000 lei numerar. În 1912, în calitate de moştenitoare a lui Hagi Nicola, îi va vinde şi casa acestuia din strada Mare nr. 24 vestitului gălăţean Iancu Corvissianu.

fratelui său Șteful, mai multe sate, între care și cea situată la „Fântâna lui Cucu pe Soholu”³²¹. „Țănutul Tecuci” cuprindea deasemeni pe următorii mari proprietari de moșii: Logofătul Alecu Balș³²² proprietatea Ploscuțanii³²³ și Poenari, urma și aga Alecu Sturza³²⁴ cu moșia Găiciana, din ținutul Tecuci³²⁵, apoi era atunci logofătul

³²¹ Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, vol. I (1384-1448), volum întocmit de C. Cihodaru, I. Caprou, L. Șimanschi, Editura Academiei, Buc., 1975, p. 397-398, doc. nr. 280.

³²² La 10 apr. 1837 se scrie un „Hrisov prin care Mihail Sturza Voievodul Moldovei, - (răspunde) la jalba dată de Constantin Plagianu postelnic la 8 februarie, și întărește acestia stăpânirea asupra locului ce i-a fost dăruit, de Eforia orășenească din Galați la 12 iunie 1834 pe terneul hrisovului domni-torului Constantin Aleandru Ipsilante dat la 25 ianuarie 1800, din locul slobod de la marginea orașului Galați, din sus de poștă, alături cu un loc al logofătului Lupu Balș.”- orig., sigiliu în tuș roșu. - Documente-Moldovenesti XLII-CXV.-1429-1929.-Inv.-1931.PDF.

³²³ Harta comandamentului armatei austriece din Moldova (1787-1791) notează la ținutul Tecuci așezarea „Ploskuzeny”, cu un număr de 10 gospodării, cu „10 capi de familie ce aveau un cal și 58 de boi”, ceea ce înseamnă o localitate în curs de formare. Mai târziu, în anul 1835, harta comandamentului armatei rusești din Moldova menționează în ținutul Tecuci satul „Ploscuțeni” cu 24 de gospodării și biserică. În 1803, Condica liuzilor notează la Ocolul Polocinului, din ținutul Tecuci, moșia „Ploscuțanii, a dumisalei logofetesei Cantica Razu”.

³²⁴ Alecu Sturdza, întemeiasă la 1840, pe moșia sa, Găiceana de la ținutul Tecuci, un târg pe care l-a numit chiar „Turzo”. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna Găiceana era reședința plășii Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Găiceana, Ghilovești, Huțu, Lunca, Marginea, Petroasa, Popești, Recea, Ungureni, Valea Morii și Zlătăreasa. Aici își avea moșia D.A. Sturdza, care va prezenta la Academia Romană, în 16 noiembrie 1884. Pentru istoria familiei Sturdza vezi: Alexandru A. C. Sturdza, *Généalogie de la maison princière et comtale de Sturdza ou Sturza. Observation sur les noms, les titres, les charges, les blazon, les familles nobles alliées. Autorités historique*, Paris, 1904; idem, *Le règne de Michel Sturdza, prince régnant de Moldavie 1834-1849*, Paris, 1906; Ștefan S. Gorovei, *Sturdzeștii*, în *MI*, 1994, nr. 1, p. 7-11, nr. 2, p. 27-39, nr. 3, p. 22-25 și nr. 4, p. 10-13; Cristian Popișteanu, Dorin Matei, *Sturdzeștii. Din cronica unei familii istorice*, cuvânt înainte de Dan Berindei, București, Fundația Culturală „Magazin istoric”, 1995. Pe fațada de sud a castelului Sturdza de la Miclăușeni pot fi citite două cuvinte latinești care au fost model de comportament al acestei familii: „Sursum Corda” („Sus inimile!” sau „Ridicați-vă inimile voastre!”). Expresia face parte din dialogul de deschidere a Rugăciunii euharistice (Anafora) în liturghiile Bisericii creștine. Textul integral, în limba latină, este: Vobiscum Dominus (O deviză asemănătoare, „Cu noi Dumnezeu” (Deus nobiscum) se afla pe stema Arhiepiscopiei Ortodoxe a Iașilor, pe la 1900) / Et cum Spiritu Tuo/ Sursum Corda/ Habemus ad Dominum/ Gratias agamus Domino Deo Nostro/ Dignum et iustum estimare (Domnul să fie cu tine/ și cu duhul tău/ Ridicați inimile voastre/ Noi le ridicăm la Domnul/ Să aducem mulțumiri Domnului Dumnezeului nostru...). Deviza familiei era: Utroque clarescere pulchrum! („Strălucește pretutindeni în mod deosebit”)!

³²⁵ Se păstrează cereri de „Înființări de iarmaroace și zile de târg pe la moșii: cererile proprietarilor de moșii către domn prin care solicită aprobarea cuvenită; rapoartele Sfatului Administrativ și aprobările domnului; încuviințarea zilelor de târg și iarmaroacelor pe moșia Răcăciuni, ținutul Bacău, a lui Vasile Sturza, pe moșia Băleni, ținutul Covurlui, a lui Matei Cantacuzino, pe moșia Șchea, ținutul Roman, a vornicului Costachi Sturza, pe moșia Găiciana, ținutul Tecuci, cea a agăi Alecu Sturza etc”, ASI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 549, rola 76. La 14 iunie 1835 „Divanul de apelație al Țării de Jos întărește lui Mihail Grigore Sturza vv. 548 stânjeni și 3 palme din hotarul Itovăeștii de Sus și de Jos numiți și Brăhășești, din ținutul Tecuci,

Costin Catargiu³²⁶, cel cu moșia satului „Ionășăștii”, urma și vornicul Costachi Miculescu (1754-1839), cu moșia sa numită „Lieștii Miculescului 200”³²⁷, vornicul Iorgu Razu³²⁸ la „Cornii”, Alecu Moruzi³²⁹ cu moșia Corod, Cudalbi³³⁰, apoi clucerul Toderașcu Iacovachi³³¹ aflat în posesia moșiilor din Șandrești³³², Drăgești

cumpărați la mezat de la logofătul Costache Conachi cu 68900 lei.” Iar în 28 mart. 1843, la Iași, Divanul apelativ al Țării de Jos judecând pricina clucerului Costache Ioan cu logofătul Costache Conachi și răzeșii din Brăhășești, care în 1831 s-au tocmnit cu logofătul să cumpere moșia Tofle și părții din Brăhășești, cu 600 galbeni, dând la început 2000 galbeni și trecând timp n-au mai dat rest pe care ia plătit clucerul în întregime, întărește acestuia stăpânirea asupra moșiei Tofle și părților din Brăhășești.”- Documente Moldovenești, XLII-CXV, 1429-1929, Inv. nr.1931.PDF, poz. 3,4.

³²⁶ Există „Reclamația postelnicului Costin Catargiu împotriva unui mecanic, supus prusac, care i-a lucrat o moară cu șase pietre, la moșia sa Ionășăști, ținutul Tecuci și nu a îndeplinit toate condițiile contractului.”; „Reclamația postelnicului Costin Catargiu împotriva medelnicerului Strătulat Crăescu; primul, avînd în stăpînire moșia Ionășăști, ținutul Tecuciului, arată că un braț al Siretului trece prin această moșie, pe care reclamantul a făcut o moară; același braț trece însă și prin moșia pîrîtului, care intenționează să facă și el moară, ceea ce ar aduce mari pagube reclamantului; cercetările făcute; rezoluția Sfatului Administrativ etc.” ANI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 711, 1137, rola 87.

³²⁷ La Secretariatul de stat al Moldovei, la poz. 80, în 1832-1833, rola 7, sunt notate „Pretențiile bănești ale vistiernicului Dimitrie Ghica, fostul antreprenor al poștelor din Moldova, pentru întreținerea a 87 cai, la stațiile de poștă nou înființate la Torcești și Fundeni (comuna vecină Lieștiului), peste numărul celor prevăzuți în contractul de antrepriză”. La poziția 84, rola 8, avem „Pretențiile de despăgubire ale vistiernicului Dimitrie Ghica, fost antreprenor al poștelor din Moldova pentru furajele luate în anul 1828 de ispravnici de la diferite stații de poștă și date armatei ruse” (Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf).

³²⁸ Iorgu Razu a fost cel de al doilea soț al Mariei Negri. Ecaterina Conache Vogoride a cumpărat în 10 septembrie 1855 moșia Ruginești-Domnești, prin cumpărătură de la marele vornic și cavaler Iorgu Razu. Vornicul Iorgu Razu era în 1857 ispravnic de Fălticeni. Doamna Dafina Dabija a ctitorit Biserica Domnească, cu hramul Cuvioasa Paraschiva din Focșani, între anii 1665 - 1670 (Dimitrie F. Caian, op. cit., p. 59; Biserica a fost demolată în anul 1 977 și pe locul ei s-au ridicat magazinele și blocurile de locuințe situate între intrarea în Piața Moldovei și Strada Mare a Unirii). Își datorează supranumele de „Domnească” datorită faptului că la început a fost construită din lemn de văduva lui Dabija. Arsă în două rânduri, a fost reconstruită din zid de către Iancu Razu, biv vei spătar (Vasile Drăguț, *Tradițiile ctitoricești la Curbura Carpaților în Spiritualitate și istorie la Întorsura Carpaților*, sub îngrijirea dr. Antonie Plămădeală, vol. II, Buzău, 1983, nota 129, p. 181). Iorgu Razu a fost și președintele Judecătoriei Putna la Focșani, în anul 1840.

³²⁹ Răzeșii din Corod, ținutul Tecuci, se plâng Sfatului Cârmuitor al Moldovei împotriva boierului Alecu Moruzi, pentru că acesta, cumpărând 300 stânjeni din moșia lor răzeșească „cu ghiotura și la noroc”, a ales locul cel mai bun în mijlocul satului, făcând cel mai mare rău răzeșilor, încât aceștia arată că au uitat și de „zilele tătarilor și a enicerilor”-ANI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 797, rola 92.

³³⁰ „1833 februarie 8. Zapisul lui Constantin Lungu referitor la înțelegerea la care a ajuns cu diaconul Gheorghe Hotnog pentru stăpânirea părților lor din satul Cudalbi, ținutul Galați.”- ANI, Inventar pachetele nr. 1041-1060.doc, poziția nr. 85.

³³¹ În anii 1841-1842 avem „Imbrăcămintea necesară gradelor inferioare din Miliție pe anul 1842: apoi darea în antrepriza colonelului Iacovachi, a aprovizionării cu materiale și haine gata confecționate pentru gradele inferioare din Miliție; condițiile ce trebuiau îndeplinite de furnizori.”-

Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 867, p. 167. În anul 1842 se hotărăște „Echipamentul personalului Miliției (grade inferioare) și a celui de pe vasul plutitor de poliție fluvială de la Galați, pe anul 1843; luarea în antrepriză a procurării acestui echipament, de către colonelul Iacovachi; listă de obiectele și materialele necesare pentru îmbrăcăminte personalului menționat și costul lor.”-idem, poz. 1001, p. 191; în 1844-1845 avem „Cercetarea reclamației moștenitorilor clucerului Toderașcu Iacovachi împotriva negustorului Solomon Herman, pentru neînțelegerile iscate la tovărășia luării în posesie a moșiilor Șandrești, Drăgești și Mățcani, ținutul Tecuci, proprietățile vistiernicesei Ecaterina Sturza.”-idem, poz. 1207, p. 227.

³³² Anul 1675 este însemnat deoarece răzeșii din Opișești încep să-și vândă răzășiile marelui logofăt Miron Costin. Căsătoria cu Ileana Movilă, nepoata de fiu a voievodului Simion Movilă, îi va aduce uriașele moșii ale hatmanului Isac Balica, pe care nepoata acestuia, Ileana, îl va moșteni. Ulterior, Miron Costin va continua să cumpere pământuri în ținuturile Dorohoilor, Iașilor și Tecuciului. Printre acestea din urmă se vor afla și pământurile din Opișești. Fiul marelui logofăt, Ioniță Costin, era un om foarte învățat, ca și tatăl și frații lui, Nicolae și Pătrașcu. Într-o scrisoare din 24 iulie 1693 către Congregația De Propaganda Fide, profesorul său, iezuitul Francesco Renzi, își informa superiorii că: „aici toată floarea nobilimii (moldovenești, n.n.) vorbește latinește și mulți dintre dâșii sunt chiar foarte învățați...” și-l pomenește, printre aceștia, și pe serdarul Ioniță Costin. El va continua pe tatăl său în achiziționarea de pământuri la Opișești. Astfel, la 4 octombrie 1675, Ion și Toader din Corni, feciorii lui Tudosă și nepoți ai Tomii din Opișești, dăruiesc ocina și moșia lor „din Opișești ci este pe Zeletin la ținut Tecuci” lui Ioan, fiul logofătului Miron Costin. Peste câteva luni, la 14 ianuarie 1676, Toader și Ioan din Cârna, „fior lui Sidor nepot Tolii de Opișăști”, fac danie părțile lor de moșie tot lui Ioniță, fiul logofătului Miron Costin. La sfârșitul aceluiași an, 1676, Radu și feciorii lui, Crucian și Strat, vând a cincea parte din „stâlpul Popeștilor de sat Opișăști” marelui logofăt Miron Costin, parte care cuprindea livezi, iazuri, vad de moară, fânațuri, podgorii. Iar numele satului Șandrești (nu Sendrești, cum se pronunță) este pe Zeletin la ținut Tecuci și aparținea lui Ioan, fiul logofătului Miron Costin. La 6 ianuarie 1677, voievodul Antonie Russet (Antohi Rusăt) dă un ispisoc întăritor marelui logofăt Miron Costin, care a cumpărat de la „Vlasă și ferior lor Savin, Neculai, Grigori, Dămian, Irimia și sora lor Salomia, ce au avut după părinții lor dispre Ursă a patra parte din stâlpul lui Balotă fost din sat Opișăști”. Vecinătatea Opișeștilor cu Ursa este încă un argument pentru identificarea Burdusacilor de astăzi cu foștii Opișești de Jos, care corespundeau probabil, actualei părți de pe șosea a Burdusacilor. Un alt suret, de prin anii 1684-1685, amintește de „Gheorghe și Arsănie feciorii lui Drăgostin ot Opișești”. Suretul pomenește și de un „Irimie Drăgostin ot Burdusaci”; menționarea într-un același document a Opișeștilor și a Burdusacilor ca entități toponimice separate ne face să credem că pe la sfârșitul secolului al XVII-lea Burdusacii de astăzi se conturau ca așezări de sine stătătoare și este posibil ca încă de pe atunci Opișeștilor de Jos să li se fi spus Burdusaci. Mult mai târziu, la 1 martie 1713, un suret precizează poziția Cârnei față de Opișești, iar un altul, din 11 iunie 1739, vorbește despre descendenții ctitorului burdusăcean Ionașcu Surdul: „Grosul din Opișești și Simion sin Vlasie ot tam și Constantin sin Stratul nepot lui Ionașco Surdul răzeș ot tam...” Târziu, la 19 decembrie 1799, un document domnesc emis de voievodul Constantin Alexandru Ipsilanti, detaliază și rezolvă un conflict răzășesc, în care întâlnim pentru întâia oară numele Ciochină, perpetuat până astăzi în Burdusaci; Manolache Radovici avea o moară la apa Zeletinului; Neculai Ciochină și-a construit și el una în josul precedentei și „ridicând-o peste măsură ar fi înecat moara jăl(utorului)”. În sfârșit, mai întâlnim, târziu, încă o menționare „Opișăștii di giuos” (14 martie 1827); este printre cele din urmă din secolul 19, ultima - din cele cunoscute nouă - fiind cea aflată în însemnarea cuprinsă în josul a 12 pagini ale unei cărți de ritual, Apostolul, tipărită în 1835 și păstrată la biserica Sfântul Nicolae din Burdusaci: „Această sfântă carte ce se numește Apostolul este a Sfintei biserici cu hramul Sfinților Mai marilor Voievozi

și Mățcani, din ținutul Tecuci³³³, postelnicul Ioaniță Corciu care avea moșia „Chițcanii”³³⁴ 201 făci”, urma apoi spătarul Strătulat Crăescu³³⁵ mare proprietar „în

Mihail și Gavril ce este veche, făcută de strămoșul nostru Ionașcu Surdul pe hotarul moșiei Oprișești de Gios, (cumpărată, n.n.) cu prețul de 30 lei, pentru care am iscălit aici N. Lonașcu”. – Apud C.D. Zeletin, *Scrieri 4, Scurtă istorie a satului natal, Burdusacii*, Editura Spandugino, 2013.

³³³ Tocmai se făcea atunci „Cercetarea reclamației moștenitorilor clucerului Toderașcu Iacovachi împotriva negustorului Solomon Herman, pentru neînțelegerile iscate la tovărășia luării în posesie a moșiilor Șandrești, Drăgești și Mățcani, ținutul Tecuci, proprietățile vistiernicesei Ecaterina Sturza”. – ANI, , fondul Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site. Pdf, poz. 1027, rola 119; „Colecția Peceti I-207. Hrisov prin care Vasile Lupu vv., domnul Moldovei, întărește lui Ștefan, căpitan, și nepoților lui: Dumitru Urzică, Ionașco Tîmpa și alții, satele Sinești și Dumbrăvița, ținutul Tecuci, cu vaduri de mori pe Sirețel și pe Dimaci, și un pod peste Siret, cu privilegii de la strămoșii domnului; întărește și părțile cumpărate de Ștefan, căpitan de la Dinca și Nițul, fiii lui Palcău, și de la alții iar lui Hrăbor, fost scutar, îi întărește două pământuri în Dumbrăvița, cumpărate de la Ieremia, fiul lui Bole, ușer, cu 20 unghi. Sfat domnesc. A pus pecete Gavrilaş, mare logofăt, și a scris Grigorie Șaidir. Aussteller: Vasile Lupu vv. Empfänger: Ștefan, căpitan Dumitru Urzică Ionașco Tîmpa Hrăbor, fost scutar Iași, 1639 /7147.aprilie 9.”- Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, vol. XXV (1639-1640), București, 2003, p. 94-98 - Stoide, C.A., Căpitanul Ștefan, neamul său și M-rea Dumbrăvița, în „Arhiva”, XLIII (1939), p. 200-216 - Solomon, Constantin și Stoide, C.A., *Documente tecucene, vol. II*, Bârlad, 1939, p. 13-15 - *Catalogul documentelor moldovenești, vol.II* (1621-1652), București, 1959, p. 280-281.

³³⁴ A fost atestată pentru prima dată la 26 martie 1666, cu denumirea Piscani, într-un document în care se arată că Gligoraș, feciorul Duduței, i-a vândut lui Sturza partea de moșie a mamei sale din satul Piscani de pe Răut. În anul 1772 moșia aparținea lui Dumitrașcu Sturza, hatman la Domnia Moldovei. De-a lungul timpului pământul satului a fost stăpânit de două dinastii cunoscute - Sturza (Ilie Sturza - 1666, Toader și Chiriace Sturza - 1709, Dumitrașcu Sturza - 1774, Grigoraș Sturza - 1817, Mihai Sturza - 1835) și Sinadino (Ioan și Victor Sinadino - 1877). Un alt proprietar de terenuri în Chițcanii Vechi, comerciantul englez Richard Cartațki, apare reclamant într-un litigiu cu Sandulachi Fedosiu. Procesul a ajuns până la curtea țarului N. P. Romanov care i-ar fi spus guvernatorului Basarabiei, generalului Pavel Fiodorov: „Dacă dvoreanul Sandulachi din Șerbeni duce lipsă de pământ, îi dau trei mii de hectare pe râul Amur, numai să nu ne implice în gâlceavă cu cetățenii Angliei”. La 1812, în moșia din Chițcani, stăpânită de vistiernicul Grigore Sturza, erau înregistrate 36 de familii țărănești, o familie de mazili și o familie de rușăși.

³³⁵ „Reclamația postelnicului Costin Catargiu împotriva medelnicerului Strătulat Crăescu; primul, având în stăpânire moșia Ionașăști, ținutul Tecuciului, arată că un braț al Siretului trece prin această moșie, pe care reclamantul a făcut o moară; același braț trece însă și prin moșia pârâtului, care intenționează să facă și el moară, ceea ce ar aduce mari pagube reclamantului; cercetările făcute; rezoluția Sfatului Administrativ etc.”, Serviciul Județean Iași al Arhivelor Naționale ale României, IS-F-00051-1137, anul 1844, Inventar nr. 2225. Isprăvniciile au fost înființate în anul 1742 de către Constantin Mavrocordat. În fruntea acestei instituții stătea ispravnicul, care administra ținutul, exercita puterea judecătorească, executau poruncile și strângea dările. După anul 1832, ispravnicul rămâne doar cu administrarea ținutului din subordinea sa. Prin urmare, Isprăvnicia ținutului Covurlui a luat naștere tot în 1742. În 1858, numele Isprăvniceii ținutului Covurlui a fost schimbat în Administrația districtului Galați, iar din 1864 aceasta a devenit Prefectura județului Galați. Între 1950 și 1968 locul fostei Prefecturi a fost luat de Sfatul popular al regiunii Galați, iar între 1968-1991 de către Consiliul Popular al județului Galați. În anul 1991 a fost reînființată Prefectura și

Comănești 105”, urmat apoi de spătarul Alecu Vidrașcu³³⁶ cu moșia „Gherdana”³³⁷, urma apoi proprietatea colonelului Iorgu Strățulat, proprietar de la moșia „Huruești”³³⁸, spătarul Neculai Bontăș³³⁹ avea „Rogoazele 160 fâlcii”, iar

Consiliul județean Galați.- Serviciul Județean Iași al Arhivelor Naționale, Inventar nr. 249, fond Prefectura Județului Covurlui 1860-1948 / Pîrcălăbia Galați 1741-1860 / Comitetul Provizoriu 1949-1950, IS-F-00060.

³³⁶ Costandin Sion, cu a sa bine cunoscuta Arhondologie a Moldovei, care consemna: „Vidrașcu. Moldoveni, doi neamuri: unul de la Putna, răzăși de Botești, rădicați la boierie; întâi banul Dumitrache s-au făcut medelnicer, la domnul Scarlat Calimah, și frate-său, Danu, zapciu de ocol; tatăl lor însă au fost birnic și vornicul satului Botești. Toader Vidrașc, medelnicer, acela, în vremea domniei lui Ioan Sturza s-au făcut ban; fiii săi, în domnia lui Mihai Sturza s-au făcut: Costache ban, Pascal comis și Alecu paharnic; fiii lui Danu: Dumitrache paharnic și Iordache sardar la Ioan vodă. Un neam Vidrașcesc sunt răzăși de la Colonești, ținutul Tecuci, din care Vasile, feciorul mazilului Anghelache Vidrașc, la domnul Mihai Șuțu, 1820, s-au făcut jignicer, fiind vătav la Ciorăști, și la domnul Ioan Sturza medelnicer” (ediția 1973, p. 44-45). Mihai Vidrașcu, trăitor în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, a avut ca fii pe Dumitru, medelnicer și ban, din care coboara ramura lui Pascal Vidrașcu, și pe Dinu, căpitan de margine, din care provine cealaltă branșă. Alianțele matrimoniale ale Vidrașceștilor i-au legat de familiile Negruzzi, Prejbeanu, Boteanu, Catargi, Iurașcu, Krupenski, Caracas, Gorgos, Pleșescu și multe altele. Pascal Vidrașcu, nepot de fiu al mai sus amintitului Dimitrie Vidrașcu, a fost căsătorit cu Alina născută Ceaur-Aslan, având doi copii: Alisa, devenită soția unui conte italian, și Pascal, căsătorit cu Alexandrina Panopol. Un frate al lui Pascal Vidrașcu, Alexandru, și-a făcut studiile militare la Saint-Cyr și a fost căsătorit cu o franțuzoaică pe nume Albertine Chalvet. Au un mormânt impunător în cimitirul din Bacău. Un văr primar al lui Pascal și al lui Alexandru Vidrașcu, Constantin Vidrașcu, cu moșie și conac la Blânzi, în sudul Moldovei, a fost căsătorit cu Adela Livaditti, nepoata de fiu a pictorului Niccola Livaditti. Adela Livaditti avusese din căsătoria ei cu C.B. Pennescu, fost director al Teatrului Național din Iași, o fiică, Elena, care avea să fie mama scriitorului Alexandru Paleologu. Dumitru Vidrașcu, din cealaltă ramură a familiei, fiul lui Costin Vidrașcu și nepot de fiu al serdarului Iordache Vidrașcu, a fost avocat, deputat național-țărănist și primar al orașului Roman. Descendenții săi duc mai departe această familie din vechea Moldovă.

³³⁷ Comuna Tătăraști are în componență șapte sate: Tătăraști, satul de reședință, Cornii de Jos, Cornii de Sus, Drăgești, Gherdana, Giurgeni și Ungureni. Biserica din cărămidă din satul Gherdana, cu hramul „Sfântul Dumitru”, care datează din 1854 și a fost reparată în 1873.

³³⁸ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Căpotești, Dumbrava, Gălești, Huruești, Nedelcu, Perchiu, Prădaeșu și Șarba, având în total 1506 locuitori ce trăiau în 293 de case. În comună existau patru biserici (la Căpotești, Gălești, Huruești și Șendrești) și o școală cu 25 de elevi (Lahovari, George Ioan (1900). „Huruești, com. rur.”, *Marele Dicționar Geografic al României*, 3, București, Stab. grafic J. V. Socecu, p. 755). „Huruești, pe Polocini, unde îi este curtea lui Ilie Huru” (DRH. A, 11, p. 270, nr. 183).

³³⁹ Reamintim apartenența unor cărturari la familia Bantăș (din care face parte spătarul), din care știm că provenea Anița, cea de-a treia soție a lui Constantin Cantemir, domn al Moldovei între anii 1685 și 1693. Din aceeași familie, îndeaproape înrudiți cu dascălul Evloghie, ba chiar proveneau și cărturari de seamă ai istoriografiei ruse, Nicolae Bantăș-Kamenski și fiul său, Dimitrie, al căror blazon nobiliar păstrează încă vie amintirea originii lor moldovenești prin capul de bour. Un document din colecția Bibliotecii Academiei Române, aduce informații noi pentru cercetarea genealogică a familiei Bantăș, dezvăluindu-ne un lucru care a fost doar intuit de cercetători, anume că Anița Bantăș, mama fraților Antioh și Dimitrie Cantemir, domni ai Moldovei în câteva

maiorul Ioan Sultanovici³⁴⁰ era atunci stăpânul moșiei Strîmba, din ținutul Tecuci, paharnic Dimitrie Frunză³⁴¹ care era stăpân „în Mișnici 132 fâlcî”, urma Dimitrie

răstimpuri, la cumpănă de veacuri, între anii 1693 și 1711, a fost înmormântată în biserica din Tomești, sat aflat pe valea Tutovei. Gheorghe Evloghie. Iar satul Bereasa era locul de origine al familiei, în vechime numit Murgești, aflat spre obârșia văii Telejnei. Aici, în cursul anului 1775, iuzbașa Gheorghe Evloghie, împreună cu rudele sale, Bantășeștii din Murgești, se aflau în proces cu preotul Alexandru Dodul și cu rudele acestuia, răzeșii din Glodeni, pentru că „moșia Murgeștii ce este pe pârăul Telejna, la ținutul Vasluiului, le este lor baștină, unde au și toată așezarea lor, case, livezi, via și biserica și au stăpânit-o moșii și părinții lor”. În podul bisericii de lemn din Bereasa, Gheorghe Ghibănescu găsisse vechi cărți de cult, printre care și o Evanghelie tradusă de Varlaam (*Evangheliarul mitropolitului Varlaam (studiu istorico-literar)*, în „Arhiva”, XXX, 1923, nr. 3-4, p. 256), însă importanța acestui loc în istoria românească o vedea din perspectiva înrudirii lui Gheorghe Evloghie cu Dimitrie Cantemir vodă, considerând că cea de-a treia soție a lui Constantin vodă Cantemir, Anița, ar fi fost fiica lui Toader Bantăș din Murgești, sat „zis azi Bereasa de la Vaslui” (Gheorghe Evloghie dascal, în vol. *Traista cu vorbe*, p. 444), motiv pentru care între boierii plecați alături de Dimitrie Cantemir în Rusia, în urma luptei de la Stănilești, din 1711, s-au aflat și verii săi Bantășești de la Murgești (Cantemir și Bantăș, în vol. *Traista cu vorbe*, p. 446. Între cei plecați în Rusia sar fi aflat și frații Nicolae și Ioan Bantăș, rămași și căsătorii acolo cu rusoaice, cel dintâi având șapte copii, iar din Ioan, „care moare la Vaslui, în 1705, se trage cunoscutul călugăr Evloghie, mort în 1772 la Iași”, afirmație care a dat naștere unor confuzii genealogice semnalate de Sever Zotta, *O minăstire dispărută*, în „Revista societății istorico-arheologice bisericești din Chișinău”, XV, 1924, p. 9). Sursa documentară a lui Gheorghe Ghibănescu poate fi regăsită în notele genealogice anexate la ediția bilingvă a lucrării lui Dimitrie Cantemir despre viața tatălui său, Constantin Cantemir, domn al Moldovei, publicată de Theophilus S. Bayer în rusă și în latină, în 1783, la Moscova, *Știri despre boierii și ofițerii moldoveni care au plecat în Rusia, în anul 1711, cu domnul Moldovei cneazul Dimitrie Constantinovici Cantemir*, al căror autor este Nicolae N. Bantăș-Kamenski, fiul lui Nicolae Bantăș de la Murgești; aici, se arată că cei doi frați erau fiii lui „Constantin Ursul sân Bantăș”, iar despre Ioan se menționează următoarele: „Ivan Constantinovici s-a născut în Iași, în anul 1705. La plecarea mamei sale în Rusia el a rămas la moșia sa, în județul Vaslui, unde, căsătorindu-se, a avut copii, iar apoi, rămânând văduv, a primit rasa monahală și a fost numit Evloghie, a murit în anul 1772, în Iași” (*De vita et rebus gestis Constantini Cantemiri principis Moldaviae / История о жизни и делах Молдавского государя князя Константина Кантемира / Пер. и изд. Н. Н. Бантыш-Каменский*, Москва, 1783, p. 381).- Apud Lucian-Valeriu Lefter, *Cărturari din secolul al XVIII-lea. Evlodie dascălul și neamul său*, în http://revista.biblacad.ro/wp-content/uploads/2017/09/2017_2_1_02.pdf.

³⁴⁰ În seara zilei de 7 martie 1830, într-o vineri, după cum ni se precizează în prima filă din *Della prădăciunei praporcicului Cozmin, 1830*. Personajul în cauză venea de la București, poposisese la Focșani, de unde, pe la orele 11, a pornit spre Bacău, prin Mărășești. Folosind o brișcă trasă de patru cai dețară, „cai slabi” și care nu prea făceau față prin „omătul moale”, omul nostru a fost nevoit să se oprească la Gârla Morilor, la o răspântie de unde se despărțea un drum spre Odobești (fusesse de altfel sfătuit să mai stea la Focșani), nu departe de o cârciumă a serdarului Brânză. Pe surugiul său și pe un însoțitor i-a trimis să caute cai sau boi care să-l tragă la un sat, pentru a nu rămâne în drum peste noapte. În lipsa acestora, s-a petrecut jaful la drumul mare, Cozmin fiind atacat de cinci tâlhari, care i-au dat în cap și i-au furat lucrurile și caii. Toate acestea le aflăm dintr-un raport trimis chiar a doua zi de stărostia Putnei Divanului Împlinitor al Cnejei Moldaviei, ce cuprinde și un inventar al celor furate: 285 de galbeni cu punga lor, 1.500 de ruble, un pistol

Cantacuzino care era atunci stăpânul moșiei Podoleni³⁴², apoi paharnicul Iacomi Vasiliu „în Bărboasa 140 fâlcii”, urma aga Petru Ciucă³⁴³ care stăpânânea atunci

turcesc, un ceasornic de aur, o lulea albă cu argint și o ploscă. După aducerea lui Cozmin în oraș, stărostia formează o poteră din târgoveți și slujitori, trimițându-se totodată porunci la vornicul Vrancei și la ocoale pentru formarea altor puteri pentru prinderea tâlharilor (ANI, col. Litere-Asachi, Litera Ț /49, f. 127-128; Stărostia Putna, 30/1830, f. 1. Raportul a fost copiat, pentru a primi lateral o traducere în rusă, situație întâlnită și la o parte din celelalte acte, situație ce se explică prin faptul că dosarul a mers la o instanță militară. A se vedea situația particulară a ținutului Putnei, ținut de margine, respectiv trimerile spre tâlhăriile de la drumul mare, din Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820-1845). VIII. Ținutul Putna, partea 1 (1820), ed. de Mircea Ciubotaru și Nicoleta Dănilă, Iași, Casa Editorială „Demiurg Plus”, 2014, p. XXIV, inclusiv nota 48). Dosarul cuprinde numeroase acte rusești, cu alăturată tălmăcire românească, trimise de la cancelaria vice-prezidentului Divanului, Mircovici, care fusese permanent informat de evenimente. Pe 29 aprilie 1830, de aici pleacă decizia trimerii țiganilor „supt strașnic caraul” la Iași, unde urmau să fie cercetați la Ordinans Haus (ANI, col. Litere-Asachi, Litera Ț /49, f. 143-144v). Pe 10 mai, se iau măsuri la nivelul stărostiei pentru asigurarea transportului, care urma să se facă prin Tecuci și Bârlad, cu carele, paza pe drum urmând să fie făcută de același bașbulucbașa, cu trei arnăuți și zece călărași până la Tecuci, unde urmau să fie predați dregătorilor de acolo (ANI, Stărostia Putna, 30/1830, f. 19). La 20 mai, oamenii erau pregătiți să plece, dată la care apare un alt personaj, ce se considera stăpân al țiganilor, un anume rotmistru Ivan Soltanovici (Ioan Sultanovici), care susține că a aflat că robii săi erau prinși în momentul când venise la Focșani „să se caute” de boală. El cere stărostiei ca oamenii săi să mai fie ținuiți câteva zile în oraș, pentru a-i „certa” și a afla care sunt vinovații, urmând ca doar aceia să fie trimiși la Iași, cerere ce i-a fost refuzată (Ibidem, f. 38 (original); col. Litere-Asachi, Litera Ț /49, f. 155). Stăpânul țiganilor (personajul nostru) semnează: „al artihscai polcul de husar rotmistru Soltanovici” și își confirmă hârtia prin „punirea peceteii gherbului meu”, actul este o copie, fără pecete (ANI, Stărostia Putnei, 30/1830, f. 2). – vezi Laurențiu Răzvan, „Arestuitele țigăncii” de la Iași și implicațiile colective ale unui furt la drumul mare din 1830, în www.academia.edu/29359795.

³⁴¹ Inginerul Dimitrie Frunză a răspuns de lucrările de construire a căii ferate Buzău-Măreșești, apoi îl regăsim, în jurul anului 1870, în Oltenia unde ocupa funcția de paharnic.

³⁴² Vornicul Dimitrie Cantacuzino era trăitor între anii 1789-1862, devenit mare logofăt, soția acestuia fiind Pulheria Beldiman (1785-1864) și fiica poetului Alexandru Beldiman, au fost ctitorii Bisericii Tâlpări și ai imobilului cunoscut sub numele „Casa Cantacuzino-Pășcanu”. În legătură cu el la 1848 iată câteva acte: „Departamentul Treburilor din Lăuntru cătrăa ispravnicia ținut. Secretariatul de Stat, cu adresu No. 2393, împărtășește ca dumnealui Dimitrie Cantacuzino de la Grozăști, ce să află acum piste hotar și care din descoperirile acute au luat parte la tulburările urmate, este oprit de a intra în Țară, despre care Depart., făcând cunoscut acestei ispravniciei, îi scrie că, la întâmplare de a să ivi în acest ținut dum-lui Cantacuzino, să înștiințazi îndată pe Depart. spre a să lua măsurile convenite. Ministru din Lăuntru și Cavalier Balș Vel Logofăt. Secția a 4-a, No. 18247. 1848, Oct. 25; 1848, Octombrie 28. Țârcularnice la privighierea comisiunii poliției. Potrivit poronciei Depart. din Lăuntru ce s'au primit cu No. 18247, urmată după împărtășirea Secretariatului de Stat cu No. 2393, cum că d. Dumitrii Cantacuzino de la Grozăști, ci să află acum piste hotar și care din descoperirile făcute a luat parte la tulburările urmate, este oprit de a intra în țară, drept aceea am scris ca, la întâmplare când d. Cantacuzino s'ar ivi în acest târgu, îndată să încredințazi pe ispravnic spre a să urma cu el potrivit poronciei Depart.” – N. Iorga, *Despre revoluția de la 1848 în Moldova*, ședința de la 21 Ianuarie 1938 a Academiei Române, *Analele Acad. Rom.*, Buc., 1938, p. 22. La poz. 395 la ANI, fondul Secretariatul de stat al Moldovei,

inventar 2225- site. pdf, se consemnează că Safta Cantacuzino din Podoleni, arată domnului păgubirile aduse de Dimitrie Cantacuzino averii copiilor săi orfani și cere verificarea cheltuielilor făcute de la înființarea acestei epitropii și pînă acum etc, 1837-1838.- rola 58.

³⁴³ La 9 a prilie 1832, doi meșteri tinichigii se angajează să facă acoperișul bisericii Sf. Gheorghe din Tecuci, în următoarele condiții: „Zapis, prin care noi, Avram sin Chivo tirnichegiu din târgul Focșani și Avram Chivo din târgu Ticuciu, mai gios ne vom iscăli, Încredințăm prin aciaștă că ni-am alcătuit cu d-lui aga Petru Ciucă a-i lucra lucrul tirnichegii tot ce va trebui la biserica supt hramu Sintu Ghiorghe din Tecuciu cu tirnicheaoa și văpsitul nostru precum și ar ce altă va mai trebui întru a acoperi turnu cu tirniche: să facem beșicile sub cruci, să îmbrăcăm crucile cu tirniche și să căptușim pă gios turnul iarăși cu tirnicheaoa noastră, precum și stâlpii pe la coșuri și să-l vopsim făcând flori pe la răsufălătorile și ferestile clopotniții, lucrând întocmai ca la biserica Sântu Ghiorghe din târgu Bârladul. Asemine și coama bisericii avem a o căptuși cu tiniche și, în sfârșit, ori unde va cere trebuința să avem a pune tiniche care să fie bine așăzată, bine lipită și bine încheată precum trebuința va cere și d-lui boerului va plăce. Și pentru tot lucru, să aibă d-lui boeru a ne plăti două mii lei, primind acum înainte una sută patruzeci lei, iar ceilalți să vor număra rânduri, rânduri în cumpărarea tinicheli de unde noi o vom pute găsi mai eftin, în ființa (prezența - n.a.) și a d-lui boerului sau a orânduitului dumisale, înțelegându-să că tinicheaoa să fie bună și în plăcere d-lui boerului; și cusurul ce va mai rămâne de la cumpărare tinichelii să aibă a ni-l răspunde după săvârșire lucrului, fiind întocmai și neabătut din cuprindere acestui înscris și a îndatoririlor noastre cuprinse în el. Cu adăogire că, îndată ce ne va da de știre, să avem a ne apuca de lucru fără dă prelungire măcar de o zi. Pintru care am rugat și Poliția orașenească a să încredința după formă. 7832 aprilie 9” (Acad. R. S. România, MCLI I/95). La 14 decembrie 1845 se consemnează că „Banul Petru Ciucă vinde postelnicului Panait Balș moșia Iovești din ținutul Tecuci fără 282 stânjeni dați răzeșilor din Iovești și 74 stânjeni dați slugermlui Niculae Arhip după vechea învoială cu 9000 galbeni blanci-actul de vânzare fiind cu întărirea judecătoriei ținutului Tecuci și Divanului întăriturilor (din 1854 Iun.15).”- Achizitii-Noi-MCCCXXIX-MDCCCXCIV-Inv-103, poz. 2, p. 43; la 22 oct. 1845 „Răzeșii de pe moșia Iovești vând postelnicului Panait Balș-proprietarul moșiei Blăjării, partea lor de moșie cu 5000 galbeni primind la vânzare 4000 galbeni, 1000 galbeni urmând să fie dați lui Iamandi Juvara, datorie pe care răzeșii o aveau la acesta. Cu încredințarea judecătoriei Tecuci, cu adeverirea divanului apelativ și cu întărirea Divanului întăriturilor (1854 Feb.11).”- idem, poz. 1, p. 42. Mai există și „2154 Reclamația agăi Petru Ciucă împotriva vornicesei Catinca Sturza care, în mod abuziv, a pus stăpânire pe o bucată de loc din moșia Lichitișani, din ținutul Tecuci; jalba reclamantului către caimacam; raportul Departamentului Treburilor Dinlăuntru către Sfatul Administrativ, prin care se instituie o comisie pentru cercetări. ASI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225, Buc., 1856, Rola 206, p. 426, poz. 2154. Se păstrează „Reclamația agăi Petru Ciucă împotriva vornicesei Catinca Sturza care, în mod abuziv, a pus stăpânire pe o bucată de loc din moșia Lichitișani din ținutul Tecuci; jalba reclamantului către caimacam; raportul Departamentului Treburilor Dinlăuntru către Sfatul Administrativ, prin care se instituie o comisie pentru cercetări.” – ANI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 797, rola 206. Din 1856 se repetă „Reclamația agăi Petru Ciucă împotriva vornicesei Catinca Sturza care, în mod abuziv, a pus stăpânire pe o bucată de loc din moșia Lichitișani, din ținutul Tecuci; jalba reclamantului către caimacam; raportul Departamentului Treburilor Dinlăuntru către Sfatul Administrativ, prin care se instituie o comisie pentru cercetări.”- idem, poz. 2154, p. 426.

moșia Lichitișăni, boierul Teodoriță Palade, fiind atunci agă care stăpânea la moșia „Șăndrești”³⁴⁴, sărdarul Constandin Corban, boierul care era stăpân și „în Dimitrești și Buciumeni”³⁴⁵ pe 145 fălci”, sărdarul Ghiorghe Motăș³⁴⁶, care stăpânea „în Motășăni, Mohorăți și Burdusaci 110 fălci”, nobilul Dimitrie Iamandi³⁴⁷, acela care stăpânea „în Năfârdiți și Sârbi”, apoi stolnicul Neculai

³⁴⁴ Se păstrează „Planul parchetuirii pădurii aflătoare pe moșia Dumeștii-Vaslui. Fost la Epitropia Sf. Spiridon, 1846, Pânzat, 1503; *Harta moșiei Blăgeștilor*, Petreștii, pol. sat Cănmdeștii, pol. sat Șăndrești ș.a. Fost la Epitr. Sf. Spiridon,” – ASI, fond 370, colecția Planuri și Hărți, poziția 3309. Șăndrești era fostul sat Adj. Vodă Petru Șchiopul îi întărește Anghelinei și rudelor sale stăpânirea asupra unei jumătăți din satul Șăndrești, 1583/7091, iunie 4, DRH, A. 07, 1584.

³⁴⁵ Din 20 ian. 1837 s-a păstrat „Socotința asesurului Judecătoriei Tecuci, paharnicul C. Vârlănescu, prin care arată că este de acord cu hotărârea dată în procesul dintre Vasile Frunză medelnicer, și Catrina Bîrzoaie pentru o parte de moșie din hotarul Tecucelu, de la țin. Tecuci, numită Buciumeni.”-ANI, doc. ist., Inventar pachetele nr. 1019-1040, poz. 140, p. 58.

³⁴⁶ Gheorghe Motăș, șetrar și stolnic (1857), a avut două căsătorii: întâi cu Maria, „trecută din viață” după 1832, apoi cu Marghioala, fiica Smarandei și a postelnicului Dumitru Ciornei din Ipatele, care s-a născut pe la 1821. Gheorghe Motăș era proprietar la Ipatele cu 110 fălci și venit de 120 de galbeni, alegător pe lista marilor proprietari în Divanul ad-hoc la 1857. Avea moșii și la Mogoșești, Ruginoasa, Hordilești, Cozmești și Chetrești. În 1827, a fost scutit de domnitorul Moldovei Ioniță Sandu Sturdza, de toate impozitele pe moșia Ipatele. Școala din Râșești era deservită în anul 1896 de către învățătorul Gheorghe Motaș. Mihai Costăchescu ne asigură că un străvechi Motăș, care „era poate și în veacul al XIV-lea”, a dat numele satului Motoșeni. Acestui sat cunoscut și sub numele de Ursa, i s-a mai spus în hrisoave Motoșăni și Motoșeni, numele original. Primul Motăș atestat documentar este un anume Fătul Motăș. El apare într-un uric din 2 martie 1554 emis de Alexandru Lăpușneanul care îi întărește a patra parte din Drăgoești, cumpărătură de la „Creste sîn Isai Muste”, răstrănepotul lui Ladislau Globnicul. Un nou uric emis de același voievod Alexandru Lăpușneanul la Huși în ziua de 12 mai 1555 pomenește pe un Mihăilă Motăș. Acesta cumpără de la Odichia, fata Mogăi și Tudora și fratele ei Cozma, copiii lui Hasan, privilegiul de întăritură ce l-a avut bunicul lor, Toader Lucaș de la voievodul Ștefan cel Mare. Obiectul vânzării consta într-o bucată de pământ „din hotarul Oprișteștilor, din partea de jos, la obârșia Sohodolului... la hotarul Burdusacilor”. Este citată aici ca punct topografic o anume „fantâna Belciuroasa”, care se afla probabil prin părțile Sohodolului. Pe Toader Motăș îl întâlnim la 14 iunie 1637 stăpân pe moșia Chetrești, împreună cu Dumitrașcu Zăpodie. Nu s-a păstrat documentul original care îl atestă pe primul Motăș în Chetrești, ci doar o copie târzie de secol XIX. Stolnicul Gheorghe Motăș de la Ipatele era trecut în rândul marilor proprietari, șetrarul Ioan Motăș de la Oșești sau pitarul Mihalachi Motăș de la Chetrești, făceau parte din categoria micilor proprietari; de aceea, ca proprietari de pământ aveau dreptul să fie alegători. Unul dintre ei, pitarul Mihalachi Motăș din Chetrești, a fost chiar deputat de ținutul Vaslui în Divanul ad-hoc al Moldovei. Genealogia neamului ne înfățișează câteva zeci de boieri și mazili din familia Motăș, a cărei origine în ținutul Vaslui o regăsim acum 400 de ani, în vremea lui Vasile Lupu, iar în istoria Moldovei, în vremea lui Alexandru Lăpușneanu, în ținutul Tecuci, de unde va fi venit și Toader Motăș.

³⁴⁷ În județul Covurlui erau alegeri pe 10 noiembrie 1832, iar din 23 de participanți la alegeri aga Dimitrie Iamandi a câștigat cu 18 voturi. Alegerile au fost contestate și reluate, de această dată a câștigat postelnicul Iorgu Ghica cu 19 voturi. Un alt Dimitrie Gr. Iamandi, în 1905 era medic, fost intern al secției chirurgice din Spitalul Sf. Spiridon din Iași. Biserica din Gura Idrici, din ținutul

Ghilțu „în Runc”³⁴⁸ și Moșnici 174 fălci”, urma stolnicul Ioniță Ghilțu³⁴⁹ cu cele „140 fălci în Runc”³⁵⁰, medelnicerul Andrei Ignat³⁵¹, care avea la „Ochenii 159

Fălciu, era o ctitorie a boierilor Iamandi, familie înrudită cu boierii Donicești prin căsătoria Zoîței Donici cu stolnicul Costachi Iamandi.

³⁴⁸ Atribuită de tradiția orală voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt, care ar fi construit-o în urma luptei de la Gura Orbicului din anul 1457, mănăstirea Runc apare consemnată documentar la data de 1 aprilie 1695 cu ocazia unei danii făcute de medelnicerul Ionașcu Isăcescu cu soția sa Alexandra, considerați a fi de fapt ctitorii acestui sfânt lăcaș.

³⁴⁹ „Conform catagrafiei preoților din anul 1809, document publicat de Constantin Tomescu în „*Arhivele Basarabiei*”, nr. 3-4, 1931, în târgul Nicorești existau numai trei biserici: „Nașterea Precistii, Adormirea (Maicii Domnului) și Sf. Nicolae”. Fără să fie cea mai veche, biserica Adormirii Maicii Domnului, cunoscută și cu numele de Biserica Serdarul, are o poveste care merită amintită și reținută. Se spune că serdarul Manolache Ghelțu (familia a fost cunoscută și cu numele de Ghilț sau Ghilțu; un Ioniță Ghilțu donează 90 de galbeni pentru înființarea primului spital din Tecuci) a ridicat din temelie această biserică ca să-i fie iertată infidelitatea. Mult timp a circulat pe dealurile Nicoreștilor povestea boierului îndrăgostit de o țigancă din Toflea. După ce a aflat de escapadele amoroase ale serdarului, soția acestuia s-a îmbolnăvit de „inimă rea”, cum se spune în popor, de supărare, și a căzut la pat.”- Doru Parascan, *Opoveste din Nicorești*, blog 2012.

³⁵⁰ La 15 ianuarie 1948 „Teodor Ivanciu din satul Nicorești se învoiește cu medelnicerul Gheorghe Butău să împartă pe din două toate cheltuelile pe care le-a făcut și pe care le va mai face în vederea alegerii părților, de pământ cumpărate de ei în Runcul (analogurile) și în Poiana, ținutul Tecuciului. Teodor Ivanciu adeverește că a primit de la medelnicerul Buteanu 20 irlmici noi.- ASI, inventare/Achizitiei-Noi.-MLXX-MCX.-Inv.-101.pdf.

³⁵¹ „După o intensă dispută diplomatică, s-a ajuns la încheierea Convenției turco - austriece de la Boyacikoy, lângă Istanbul (2/14 iunie 1854), privind limitarea zonelor de ocupație rusească în Principate (I. Nistor, *Ocupația austriacă în Principate (1854 - 1 85 7) după rapoartele lui Coronini*, Academia Română, *Memoriile Secțiunii istorice, Seria III, Tom. XX*, Mem. 7, Editura Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1 938, p. 6-7). Acestea au fost condițiile politico - militare, interne și externe, sub care Focșanii au cunoscut, mai întâi, o nouă ocupație rusească, apoi, ocupația militară austriacă. Cu o zi înainte de trecerea Prutului, generalul M. D. Gorceakov semna o „Proclama(ie. locuitorilor Moldovei și Valahiei” (A. M. Vn., dosar Acte/1853, inv. nr. 22325, f. 38 - 38 verso). S- Au stabilit 11 case ale unor locuitori cu mai multă stare pentru încartiruirea ofițerilor, odăile din hanurile orașului pentru trupe, au întocmit, împreună cu negustorii, listele cu materialele și produsele necesare întreținerii acestora. O simplă enumerare a spații lor afectate încartiruirii este edificatoare: hanul Ionică Corofu - patru odăi, hanul sârdar Burlan - cinci odăi, hanul hagi Dinică - două odăi, hanul Dacului - patru odăi și o dugheană, hanul Neculai Asgachi - șase odăi, hanul Iordache Lupu - opt odăi, hanu l Spitalul Proorocul Samoil - șapte odăi, hanul Ioniță Curălea - patru odăi, hanul sluger Ion Corofu - cinci odăi, hanul Ion Dănălache - șase odăi, hanul spătar Gavrilă Stamatin - șapte odăi, han Ignat Andrei - șase odăi, hanul Babulin - nouă odăi, han Hagi Goleșteanu - trei odăi, hanul Roșu - 12 odăi, Natan Zărafu - o magazie cu odăile ei, hanul Slaviciului - cinci odăi, han hagi Călin - opt odăi. La începutul lui iulie 1853, Focșanii Moldovei s-au aflat într-o situație deosebită. Oficialitățile ținutului și ale orașului au trebuit să se ridice cu încartiruirea și primirea la înălțimea personalităților militare rusești, în frunte cu generalul Gorceakov, eveniment confirmat de aga Pisoțchi, într-o Adresă trimisă Starostiei Putna.”- Apud Dumitru Huțanu, *Aspecte ale ocupației străine în Focșani între anii 1848 - 1856*, 09-Cronica-Vrancei-IX-2011-06.pdf.

fălci”, urma Ștefan Abaza³⁵², cu moșii mari „în Grădești, Milișcani și în Vultureni”, clucerul Ioan Zota³⁵³ avea moșii „în Mohorâți 100 fălci”, apoi clucerul

³⁵²Se păstrează „Reclamația Elenei Sturza pentru cercetarea neorînduiei săvârșite la despărțirea hotarelor dintre părțile răzeșești din trupul moșiei Frumușelul, ținutul Tecuci, de părțile fraților Abaza, din moșiile Grădești, Milișcani, Dorofteiu și Tărcineasa; corespondența Secretariatului de Stat cu Departamentul Justiției, Departamentul Dinlăuntru și raportul Isprăvniceii Tecuci în această pricină.”- ASI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225, poz.1846 10 Rola 142, p. 290. La Motoșeni, potrivit hotărniciei realizate de sulgerii Solomon Sturdza și Ștefan Abaza la 20 mai 1768, prin care „măsurând ace moșii Motoșanii în pământuri au ales părțile pomenitului episcop și fraților săi și altor răzăși, despărțindu-le cu petri hotară și alti sămni” (Arhivele Naționale Iași, Colecția Literea K, dos. 1531, p. 346, f. 14r). Unii răzeși nu au fost mulțumiți și la 12 august 1784 s-a întocmit o nouă hotarnică de către vel stolnicul Costin Negre, după care a urmat „liniștită pacinică stăpânire în trecire de piste 40ani”, până la judecata din 1827. În secolele XVII-XVIII, în documentele interne ale Țării Moldovei numele de neam al Abăzeștilor a fost foarte des întâlnit și ortografiat „Abăza” sau „Abâza”, mai rar „Abaza”. În Rusia, descendenții lui Ilie Abăza, precum și urmașii acestora, s-au numit „Abaza”. Deoarece studiul nostru se referă îndeosebi la ramura rusă a Abăzeștilor, în text vom utiliza forma „Abaza”, sub care au acceptat să fie cunoscuți în Rusia reprezentanții acestui neam boieresc moldovenesc, formă care s-a încetățenit și în literatura de specialitate. Vezi Ștefan S. Gorovei, *Vechi însemnări genealogice ale familiei Abaza // Arhiva genealogică, vol. 1, 1/2 (1994) p. 163-170.*

³⁵³„Dealul Motăș de lângă satul Drăgușeni (Ioan Bogdan, Documentele lui Ștefan cel Mare, I, București, 1913, p. 75), aflat în vechiul ținut Covurlui, păstrează amintirea locului unui sat dispărut, Motișești, existent aici în vremea lui Ștefan cel Mare. Când, la 15 aprilie 1463, Șteful Cernătescul (Despre familia acestui boier, vezi Paul Păltănea, *Cernăteștii de la ținutul Covurluiului și domeniul lor familial, în ArhGen*, VI(XI), 1999, 1-4, p. 169-186) primea uric de la domnul Moldovei, printre satele aflate în stăpânirea sa, cumpărate de la Hărman, viitorul părcălab al Cetății Albe, se afla și Motișeștii, aflat „la obârșia Corodului, mai sus de curtea lui Cernat” (Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, II, vol. Întocmit de Leon Șimanschi, în colaborare cu Georgeta Ignat și Dumitru Agache, București, 1976, nr. 115, p. 166). Satul reappare documentar peste câțiva ani, la 24 septembrie 1468 (DRH, II, nr. 154, p. 226. Sunt enumerate peste 10 sate, printre care „Cernătești, unde îi este casa, pe Corod și, aproape de acesta, mai sus, <satul> anume Motoșeștii...”), tot în stăpânirea aceluiași boier. Exista și în secolul al XVII-lea, atât „rediul lui Motăș” cât și satul Motășești (*Catalogul documentelor moldovenesti din Arhiva Istorică Centrală a Statului*, IV, București, 1970, nr. 661; satul „numit acum Fundeanu”, la 1 septembrie 1681), aflat tot la obârșia Corodului, pârâu pe care-l găsim astăzi sub numele de Corozel, afluent al râului Bârlad. Era sat domnesc al târgului Tecuci, cumpărat la 18 aprilie 1578 de către Gâlțu, starostele de Tecuci (DRH, VII, vol. întocmit de Ioan Caproșu, București, 2012, nr. 213). Gheorghe Motăș capătă rang de sulger la 21 iunie 1852 (Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond familial Hârlescu, I/58), medelnicer la 27 iunie 1856 (idem, I/225) și serdar la 1857 (Buletin Oficial Extraordinar a Prințatului Moldovei, nr. 3, Iași, 1 iunie 1857), fiind ampolaiat al isprăvniceii Tecuci (Marea arhondologie a boierilor Moldovei, p. 199); a fost căsătorit cu Eufrosina Mitre (Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond familial Hârlescu, I/6), fiica serdarului Petriche Mitre din Tecuci. Aflat în lista a II-a a alegătorilor Divanului ad-hoc al Moldovei din 1857, în rândul marilor proprietari (Rodica Iftimi, Sorin Iftimi, *Alegătorii Divanului ad-hoc din Moldova (1857). Un manuscris necunoscut*, în „*Ioan Neculce*”, X-XII, 2004-2006, Iași, 2009, p. 112), serdarul Gheorghe Motăș deținea o moșie de 110 fălci în Motoșeni, Mohorâți și Burdusaci. Pe aceeași listă se află și clucerul Dumitru Motăș, cu 103 fălci în Burdusaci. Cu o moșie mai mică de 200 de fălci,

Dimitrie Motăș³⁵⁴ avea „în Burdusaci 103 fălci”, clucerul Costachi Ghica³⁵⁵, cu proprietate în Giurgioană 202 fălci, slugerul Ioan Crețu³⁵⁶ cu „Medelenii de Sus”³⁵⁷

ei nu aveau dreptul de a fi aleși, ci doar de a alege. În Oprișești, episcopul Ioanichie a construit o biserică din piatră, cu hramul Sfinților Apostoli Petru și Pavel, în anul 1761; va fi simțit această ctitorire ca o datorie față de locul înaintașilor săi, loc unde poate că se va fi născut. Aici, amintirea sa era vie în secolul al XIX-lea, când la 21 aprilie 1849 (Arhivele Naționale Istorice Centrale, Creditul Funciar Rural, dos. 392/1891, f. 13-14) se puneau în aplicare dispozițiile hrisovului domnesc, emis în urma procesului fraților Petrachi și Ion Zota, cu răzeșii din neamul episcopului Ioanichie.”- Apud L. Lefter, *Moștenirea familiei Motăș*, Academia.edu.

³⁵⁴ Clucerul Dumitru Motăș avea 103 fălci în Burdusaci. Cu omoșie mai mică de 200 de fălci, nu aveau dreptul de a fi ales, ci doar de a alege. Clucerul Dumitru sau Dumitrache era fiul lui Grigore Motăș, nepot al preotului Gavril Motăș. Născut pe în anul 1820, Dumitru a avut două căsătorii: întâi cu Sofia Popovici, fiica lui Iancu Popovici, vechil al moșiiilor mănăstirii Răchitoasa; din această căsătorie a avut un fiu, Mihalache Motăș (1850/1854–1908). Din cea de-a doua căsătorie, cu Catinca Chiriac din Mohorâți, au rezultat alți copii, dintre care amintim pe Alexandru Motăș (1860-1926), fratele mai mare al lui Ștefan Zeletin, pe care l-a ajutat în perioada studiilor. Moartea lui Dumitru Motăș a survenit în anul 1866.

³⁵⁵ Tatăl său era Dimitrie Ghica (1755-11824) și mama era Eufrosina Caragea (d. 1824). Biserica domnească „Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul” (Vaslui) datează din anul 1490 și este ctitoria domnitorului Ștefan cel Mare, ca paraclis al Curții domnești. De-a lungul vremii, biserica a avut de suferit, dărâmându-se complet în 1818. A fost refăcută în anul 1820 de către Maria Cantacuzino, soția marelui logofăt Costachi Ghica, proprietarul târgului Vaslui în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Biserica a fost pictată în interior în anul 1894 de către George Ioanid, un elev al vestitului pictor bisericesc Gheorghe Tattarescu, pictură în stilul școlii de pictură neoclasică românești. „Costache Ghica, hatman și pârcălab de Suceava, împuternicește pe Gheorghe Costin, căpitan, cu strângerea unor dăjdii de la ȧiganii de moșie; 1791 noiembrie.”-Bibl. Acad. Rom., doc. ist. Vechiul Conservatorul de Muzică și Artă Dramatică Iași, era școală înființată la 15 noiembrie 1836, „prin mijlocirea subscrierii” unui grup de boieri iubitori de cultura și care, din lipsa unui local, a fost găzduită multă vreme în casa agăi Costache Ghica și a fiului său Albert Ghica. Primul spectacol de teatru în românește s-a prezentat în preajma anului nou, în 27 decembrie 1816, pe scena construită în salonul hatmanului Costache Ghica, bunicului artiștilor, „peste drum de Mitropolia” veche, cum ne spune istoricul Teodor Burada.

³⁵⁶ Cereri de slujbe: jalbele date de spătarul Gh. Varlaam, Costachi Balomir, aga Grigore Cananău, șătrarul Costachi Crețu, aga Grigore Crupenschi, pitarul Vasile Pătrașcan, Teodor Rujischi ș.a., ultimul arată serviciile prestate: a făcut un pod de piatră și 3 poduri peste Bahlueț, a reparat 3 fintini și niște unelte de pompieri, a instalat 23 felinare pe străzi, a prins 3 tâlhari și a descoperit 50 vagabonzi etc.; atestate de slujbă (scrise în limba română). – ASI, ecretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf , poz.1113, 1843-1845, Rola 114, p. 211; „Venitul vămilor din Moldova; darea în arendă a acestui venit postelnicului Ioan Cuza cu 15.460 galbeni pe an; încasarea de vamă pentru mărfurile exportate din Moldova și importate potrivit art.10 din contractul vânzării vămilor; corespondența Casei vămilor cu Vama din Focșani; conflictele vameșilor cu pasagerii ce trec cu mărfuri fără a plăti vamă; plângerea Casei poștelor adresată Consulatului rus împotriva curierilor ruși care transportau mărfuri fără a plăti vamă. ASI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, fond 51, poz. 279, p. 56, 1833-1836, Rola 39; Lucrările Adunării Obștești; alegeri de deputați, liste cu acești deputați; raportul Sfatului Administartiv către domn, în care se arată că nu pot fi aleși deputați boierii care au căzut în diferite vini cum sunt: logofătul Costachi Sturza, logofătul Alecu Ghica, logofărul Grigore Ghica, hatmanul Costachi Balș, vistiernicul N. Roset,

1159 fălci”, apoi nobilul Teodor Vasiliu³⁵⁸ avea „în Bărboasa³⁵⁹ 120 fălci”, dvoreanul Iancu Corban avea „în Poeană și Dobrinești³⁶⁰ 280 fălci”, postelnicul

vistiernicul Alecu Sturza, postelnicul Alecu Mavrocordat, postelnicul Iorgu Ghica, hatmanul Grigore Ghica, hatmanul Nastasachi Bașotă, postelnicul Costin Catargiu, aga Alecu Roset, spătarul Mihalachi Canta; alegerea secretarilor, etc.- idem, poz. 347, 1836, Rola 54, p. 72; Repararea poștelor din Moldova: situație cu cheltuielile făcute la repararea poștelor din Botoșani, Mircești, Roman, Galbeni, Galați, Tecuci, Pechea, Cișmele, Furceni, Bârlad, Berheci, Sculeni, Iași, Pereschiv, Focșani, Bacău, Cordeni, Huși, Hîrtopu, Piatra, Fălticeni, Sorcani, Hărmănești ș.a.; listă cu împărțeala cailor de poștă la „Drumul Mare”, drumul Botoșanilor, drumul Siretului, a Galațiului; socoteală de zilele lucrate și banii cheltuiți la repararea poștelor; corespondență de la Vistierie și Sfatul Administrativ etc, idem, 1840-1841, Rola 88, poz. 717, p. 142; Indepărtarea unor priveghetori de ocoale și a altor funcționari din ținuturile de jos: Tecuci, Tutova, Fălciu și Suceava, pentru abuzurile săvârșite asupra locuitorilor; raportul Sfatului Administrativ cu propuneri pentru măsurile ce trebuiau luate împotriva acestora; comisia însărcinată cu descoperirea abuzurilor din ținutul Tecuci și constatările acestei comisii, idem, poz. 739, 1840-1843, Rola 90. P. 147;

³⁵⁷Comuna Vultureni (jud.Bacău) este situată în partea de vest a Colinelor Tutovei, pe râul Berheci și are în componență 16 sate: Vultureni, satul de reședință, Bosia, Dădești, Dorneni, Ghilavești, Godineștii de Jos, Godineștii de Sus, Lichitișeni, Medeleni, Nazărioiaia, Reprivăț, Tomozia, Țigănești, Valea Lupului, Valea Merilor și Valea Salciei. Se remarcă Biserica din lemn cu hramul „Sfinții Voievozi”, ctitorie din 1820 a stolnicului Ioan Tacu, din satul Medeleni.

³⁵⁸ Era rudă cu marele ctitor și filantrop gălățean, Paraschiv Vasiliu. Despre familia Vasileștilor din Moldova, Constantin Sion scria că erau neam de „greci, bulgari, sârbi, și mulți și din moldoveni, carii din prostime s-au rădăcit, ca să-și piardă obârșia neamului de unde au ieșit, rușinându-se cu adevăratele porecle, s-au poreclit înșiși de pe numele părinților. De mai nainte, din moldoveni, știu că se ghiduse Vasilindu-se, numai un serdar Constantin, care la Mihai vodă Sturza s-ar fi făcut spatar și frate-său, jienicerul Costel de la Galați, feciorul unui Vasile Ciorpacu, vornicu Mihalache de la Râpi, cărora rămânându-le mulți bani de la niște turci ce găzduiau la tatăl lor, pe care în Războiul Ruso-Austriac cu turcii la 1789 (Despre luptele din Războiul Austriaco-Ruso-Turc din 1787-1789 a se vedea Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați*, p. 255-257), i-au ucis ei, gazdele, și fiind ei oameni cu minte, și-au cumpărat multe binale și vii în Galați și moșii două, Cotrosu și Chirafteenii; și Costea, fiind mai mare, la domnul Alexandru Moruzi s-au și boierit și, știind și grecește și franțuzește, s-au poreclit cu grecii Vasiliu...” (Constantin Sion, *Arhondologia Moldovei*, Iași, 1892, p. 56-57).

³⁵⁹ Bărboasa este un sat în comuna Oncești din județul Bacău. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Bârlad a județului Tecuci și era formată din satele Barcea Nouă, Barcea Veche, Dorăști, Drăgănești și Podoleni. Satul Barcea este atestat documentar sub numele de Trohănești la 5 iunie 1672 atunci când Duca V.V. întărește mănăstirii Dancu, din Iași, satul Trohănești „dăruit de Părvu vameșul și cumpărat de acesta de la răzeșu de acolo”. Vechiul nume Trohănești este un toponim ce-și are rădăcinile în numele unui întemeietor al așezării (Trohin sau Trohan) acesta însemnând „vin acru și tare”. Cătunele componente ale satului Barcea erau Jorăști și Podoleni. Cel mai vechi sat răzăsesc atestat pe teritoriul comunei Barcea era satul Durăști (mai târziu Dorăști) existent pe timpul domniei lui Ștefan cel Mare. Durăști derivă de la un răzeș Dura, locuitor al satului. Celălalt sat, Podoleni, era cunoscut sub numele de Bârlădeni, nume ce ar proveni de la un grup de meșteri veniți aici pentru construcția unei biserici. Înlocuirea vechiului nume al satului Trohănești cu Barcea s-a petrecut în perioada 1680 – 1770. În Tecuciul de la 1828 întâlnim un posesor de moșie, Nicolae Bărhală ot Podoleni. În această comunicare întâlnim și

Panaite Balș³⁶¹ cu cele 380 fălci la Ivești, aga Petrachi Ciucă³⁶², cu alte 150 fălci la Podoleni³⁶³, vornicul Vasile Sturza³⁶⁴, care stăpânea moșia Diecheni³⁶⁵, urma

textul „De venitul podului de peste Siret, de această dată din dreptul satului Mierăiești, s-a preocupat câțiva ani mai târziu și un Cojocă din Tecuci (Catalogul documentelor, IV, p. 284, nr. 1100)”. Este o dată certă care poate lămuri istoria satului Fundeni din jud. Tecuci în legătură cu acest sat acum dispărut (Marius Chelcu, *Evoluția stăpânirii teritoriului urban la Tecuci și o catagrafie din anul 1828*).

³⁶⁰ Sat în comuna Nicorești, cu Sf.M.Mc. Gheorghe, construită în anii 1802-1807.

³⁶¹ Există și „Reclamația Consulatului rus împotriva postelnicului Costin Catargiu, vechilul antreprenorului vămilor și a postelnicului Panaite Balș, pentru maltratarea curierului Pavel Mihailov, de pe moșia Mărășești, proprietatea postelnicului Balș, în timp ce acesta aducea poșta de la Focșani la Iași; decretul domnesc prin care vornicul Beldiman este însărcinat cu cercetarea acestei pricini.”- ANI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 1633, rola 152. Este doar o extensie necunoscută a proprietăților postelnicului Panaite Balș din Ivești, jud. Tecuci. Panaiot G. Balș (1817-1889) fost mare visternic și ministru de finanțe al Moldovei, e fiul mai mic al lui Gheorghe Balș, căsătorit cu Roxanda, fiica lui Mihaî Cantacuzino. În biserica din Ivești, fondată de dânsul pe moșia proprietate a familiei, sunt îngropați amândoi soții. Fii lor sunt: Iorgu, doctor în drept, fost prefect, etc. Mihail Balș, fost deputat, etc., căsătorit cu Alexandrina Gugiș; Paul; Constantin; Natalia; Maria și Caterina. Documente privitoare la familie se găsesc la Arhivă, în *Uricarul* de Codrescu și în familie, unde se păstrează și genealogia făcută de mai multe persoane la 1813, Dec. 30, prezentată în obșteasca adunare, «dupe cererea cinstiților boeri Bălășești».

³⁶² În dec 1802 Alexandru Constantin Moruzi, voievodul Moldovei, numește judecător pentru ținutul Tecuciului pe comisul Panaite Ciucă. În 1873 Primăria cumpără de la Petrache Ciucă patruleterul situat la apus de piața Observatorului pe care s-au construit, mai apoi, Tribunalul, Teatrul și s-a amenajat Grădina Publică. În casa acestuia se va instala Prefectura. Reamintim „Reclamația agăi Petru Ciucă împotriva vornicesei Catinca Sturza care, în mod abuziv, a pus stăpânire pe o bucată de loc din moșia Lichitișani aflătoare în ținutul Tecuci; jalba reclamantului către caimacam; raportul Departamentului Treburilor Dinlăuntru către Sfatul Administrativ, prin care se instituie o comisie pentru cercetări. ANI, Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225-site.pdf, 1856, poz. 2154, Rola 206, p. 426.

³⁶³ Podoleni este un sat în comuna Barcea din județul Galați.

³⁶⁴ Vasile Sturdza s-a născut în anul 1810. A fost fiul vornicului Constantin Sturza din Bârlad. Până în 1849, s-a ocupat mai mult de agricultură. Între 1849 și 1850 este judecător în Divanul Domnesc din Iași, iar în 1850 ajunge Ministru de Lucrări Publice pentru Moldova. La 1856 este Președintele Divanului Domnesc, iar la 1857, Comisar al guvernului pe lângă Banca Națională a Moldovei. Între 1858 și 1859 este membru al cămăcămiei de trei împreună cu Ștefan Catargiu și Anastasie Panu și luptă pentru unirea Principatelor Române. La 15 ianuarie 1859 este numit Ministru de Interne și Președinte al Consiliului din Moldova. La 14 februarie 1862, înființându-se Înalta Curte de Casație, este numit primul ei președinte, până la 19 octombrie 1868, când se retrage din viața publică. Ion T. Sion comentând reclamațiile pentru listele divanului ad-hoc amintea: „Prima reclamație înregistrată e din 4 iunie 1857 și aparține celui care iscălește „vornic și cavalier Costachi Ghica”. Iată un fragment din protestul său : „Listele alegătorilor proprietari mari din acel ținut (Tecuci) pentru numirea de deputați la Divanul ad-hoc publicându-se ... am văzut cu părere de rău că eu nu sunt trecut în asemenea listă, ba încă nici măcar pricinile după care s-ar fi putut aluneca acea lovire în driturile mele nu sunt arătate” cu toate că „fondurile moșiiilor Șerbănești, Lungociu, Toporău și parte din Liești, acel ținut, sîntu cunoscute a mele desăvîrșite proprietari”. În 1857, s-a

întocmit o evidență cu titlul „Toate proprietățile din Prințipat”, în care și marii și micii proprietari sunt înscrși. Am extras din acest document proprietățile de la ocolul Bârlad, Costache Ghica figurând cu 1050 fâlcii (1500 ha) la Șerbănești și cu 100 fâlcii (150 ha) la Lungoci, celelalte nefiind deloc înregistrate. Ce i se răspunde după rezoluția pusă pe reclamație și în jurnalul întocmit pe 12 iunie: „Respectivul boier este dator de la 1848 la Catinca, născută Catargiu, pentru împrumutul a 4800 galbeni, nu di zăstri, cum d-lui reclamantul cerșește (cere) dovadă”. Se înțelege de aici că era dator soacrei sale. În prima jumătate a secolului XIX, documentele povestesc de familia boierilor, Ciucă, prin Petre Ciucă, care a avut rang de paharnic și ban, cu mari proprietăți în Blăjerei, Torcești și Ivești (Tezaurului toponimic înregistrează pentru Blăjerei și variantele: Blăjeștii, la 1774, 1839 și 1844, vezi *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I*, partea 1, p. 98-99, nr. II, VIII, XII). Satul Blăjerei se afla între „Bârlad și gârla Bârlovița, pe un șes mlăștinos și supus inundațiilor”, vezi Theodor Ciuntu, *Dicționarul geografic al jud. Tecuci...*, p. 22. Într-o hotarnică a moșilor Torcești și Țigănia din 25 iulie 1774 se spune: „Și din piatra vechi ce este hotar moșii Blăjărilor (fost sat pe teritoriul satului Ivești, n. ns.), a dumisale logofăt Vasăle Razu, am măsurat curmezișul drept pi din vale di bisărică în sus, pân' în hotarul Bozăeștilor (fost sat pe dreapta râului Bârlad, la sud de Umbrărești, n. ns.) undi au arătat răzășii”, vezi *Documente istorice tecucene (identificare, selecție, transcriere, cuvânt înainte și indice de Ștefan Andronache)*, vol. II, secolul al XVIII-lea, Tecuci, 2001, documentul 105, p. 126. „Iar lungul moșii Țăgăanii este și în hotarul Umbrăreștilor, undi am pus piatră hotar, în capul Bârloviții, supt un ulm, până în hotarul Ioveștii, unde să întâlnește cu Stăneștei, cu Agapii”, vezi Ibidem, doc. 105, p. 127. Țigănia (Țăgăanii) a fost sat lângă satul Torcești, jud. Galați. Vezi *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I*, partea a 2-a, p. 1233. Ioveștii este vechea denumire a satului Ivești, jud. Galați. Cf. *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I*, partea I, p. 596, 605-606). Radu Rosetti a lăsat un catren pe care l-a scris cu vopsea, cu mâna sa, pe doagele unui uriaș butoi din crama iveșteană: „Minunat vin de podgorii./ Hidromel ca din povești/Tu ne-alungi din viață norii./În pahar când te IVEȘTI”. „Jalba logofătului Costachi Sturza către domn, prin care se plînge că fostul său vechil, serdarul Hriste Ciucă, acum decedat, s-a împrumutat, pe socoteala reclamantului, de la un evreu, cu suma de 945 galbeni; evreul având la mână chitanța, pretinde acești bani de la jeluitor, 1841.”- Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 825, p. 161. În hrisovul dat în 1765 Grigore al III-lea Ghica vodă hotărăște ca egumenii de la mănăstirea Sf. Spiridon să fie aleși de către epitropi dintre acei pe care îi „vor socoti mai vrednici”. Prima listă a epitropilor cuprindea pe hatmanul Vasile Roset, vistiernicul Ioan Cantacuzino, negustorii Coste Avram, Constantin Panaite, Coste Papafil și Gheorghie Petala, iar în ziua hramului, la 12 decembrie, domnul țării verifica sămile întocmite de epitropi punând pecetea sa, pentru a garanta că „se pot păzi pururea pre deplin toate după rânduială” (Documente Iași, vol. I, nr. 626, p. 545-551). Iar cele mai vechi catastife se întocmesc de la 1 iunie 1760 (ibidem, nr. 295, p. 255-256), urmând cele din 1 ian. 1761 (ibidem, nr. 328, p. 282-283), semnate de Vasile Roset hatman, Vasile Razu hatman, D. Șuțu, Cogălniceanu mare vistiernic și Andronic postelnic) și din 31 mai a aceluiași an (ibidem, nr. 368, p. 315-318; pe lângă semnătura lui Mihalache Costache, având și o încredințare grecească) sămile sunt întocmite de la 1 ian. a fiecărui an. Sămile anului 1778 sunt semnate de mitropolitul Gavril Calimah, Vasile Razu mare logofăt, Ioan Cantacuzino fost mare logofăt, Ion Sturdza mare vornic, Dimitrie Sturdza mare vornic, Ioan Cantacuzino mare vornic, Nicolai Roset mare vornic, Iordache Balș mare vistiernic, Costantin Caragea mare spătar și Grigore Balș mare ban (ibidem, nr. 383-384, p. 490-514). În Sama visteriei Moldovei8 din 1763 pe lunile iunie-decembrie sunt consemnați doi hatmani, Vasile Razu hatman și pârcălab al Sucevei și Roset, un logofăt, un logofăt, Manolachi Costachi și un vistiernic, Filip Catargiul. Până aici, toate informațiile din samă se potrivesc cu precizările din diata fam Catargi. Și tot în acest document, îi găsim pomeniți și pe ceilalți: Ion Catargiul medelnicer, un Apostol Catargiul postelnic, un Ștefan Catargiul jitnicer, un Dinu Balș

vistiernic și, printre boiernași, fără dregătorie, un Constantin Balșe. Pentru că în diată Ion Catargiul (Acesta se regăsește în sursele vremii cu dregătoria de medelnicer, iar în 26 februarie 1760 apare ca biv 2 logofăt (IN, an I, fasc. V, 1925, p. 73; Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. IX, doc. CXI, p. 276, document din 31 iulie 1763). Dacă în 1763 era medelnicer, iar în 1760 fost logofăt al doilea, este posibil ca, între 1760 și 1763, să fi deținut dregătoria de stolnic. Pentru unele aspecte legate de dinamica și modalitățile de înaintare pe scara dregătoriilor, pentru o perioadă anterioară, v. Maria Magdalena) și Constantin Balș apar cu alte dregătorii decât cele din Samă. Cercetările cu privire la atitudinile și sensibilitățile oglindite de discursul testamentar au sporit considerabil în ultimele două decenii și notăm aici câteva exemple: Violeta Barbu, *Câteva diate muntenesti din a doua jumătate a secolului al XVII -lea*, în RIS, I, Iași, 1996, p. 595-504; idem, „De bono coniugali”. *O istorie a familiei din Țara Românească în secolul al XVII-lea*, Editura Meridiane, București, 2003 (capitolul VIII: „Sic moriemur”. Moartea și construcția identității individuale în interiorul grupului familial, p. 134-166); Gheorghe Lazăr, *Mărturie pentru posteritate: testamentul negustorului Ioan Băluță din Craiova*, Muzeul Brăilei Carol I, Editura Istros, Brăila, 2010; idem, *Testamente negustorești din Țara Românească (secolele XVII -XVIII)*, în RIS, VIII-IX (2003-2004), Iași, 2006, p. 413-435; idem, *Familie și sentiment în Vechiul Regim românesc. Note pe marginea testamentului lui Radu Goran Olănescu*, în SMIM, XXI, 2003; idem, *Un testament și o poveste de viață: cazul negustorului Cernea Popovici*, în Cristian Luca, Claudiu Neagoe, Marius Păduraru (coord.), *Miscellanea historica in honorem Professoris Marcel – Dumitru Ciucă septuagenarii*, Editura Istros, Editura Ordessos, Brăila-Pitești, 2013, p. 597-624; Mariana Lazăr, *Gândul meu către moștenitorii miei cei aleși. Diata Ilincăi Cantacuzino- Racoviță*, în Valeriu Sirbu, Crisitian Luca (coordonator), *Miscellanea Historica et Archaeologica in Honorem Professoris Ionel Căndea*, Editura Istros, Brăila, 2009, p. 477-479; idem, *Testamente cantacuzine. Succesiunea lui Gheorghe Cantacuzino și a soției sale, Ruxandra*, în SMIM, vol. XXX, 2012, p. 119- „Studii și Materiale de Istorie Medie”, vol. XXXI, 2013, p. 209-231. Pentru că, după instalarea noului domn pe scaunul Moldovei, Callimach (care i-a urmat lui Grigore Alexandru Ghica (Gh. Ghibănescu spune că acesta ar fi fost socrul lui Filip Catargiul în IN, fasc. 9, partea I, 1931, p. 4) se schimbă și unii dregători dintre cei indicați în diata lui Apostol, logofătul Manolache și hatmanul Vasile Razu (Ibidem. Mai precizăm că ipoteza noastră se sprijină și pe alte două argumente; cu toate că Vasile Razu, de exemplu, mai poate fi găsit în documente cu dregătoria de hatman, doar în Sama din anul numit îi regăsim pe toți laolaltă în Sfat. Al doilea argument este acela că, deși într-o diată testatorul poate numi rudele după dregătoriile pe care acestea le-au avut și ar putea să nu le mai dețină în momentul respectiv, faptul că Apostol le invocă într-un moment de conflict cu fratele său pare firesc tocmai pentru că aceste rude fiind încă în Sfat, cu dregătorii importante, el putea trage nădejde că problema lui avea șanse de a fi rezolvată.), considerăm că personajul nostru, postelnicul Catargi, și-a redactat ultimele dorințe anterior anului 1764 sau până în iulie 1764, când în Sfat apare cu dregătoria de vel logofăt Ștefan Roset (I. Caproșu, *Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. VI (1756-1770), Editura „Dosoftei”, Iași, 2004, doc. 588, p. 511. Situația lui Vasile Roset ar putea veni în sprijinul unei date apropiate acesteia. El a fost căsătorit de două ori, prima dată cu Ilinca lui Ilie Catargiul, a doua oară cu Safta lui Iordache Balș cu care a avut nu mai puțin de trei copii –așadar, trebuie să se fi căsătorit cu cel puțin doi ani înainte de moartea sa, care a survenit în decembrie 1767 (Radu Rosetti, *Familia Rosetti*, vol. I (Coborătorii moldoveni ai lui Lascaris Rousaitos), Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, București, 1938, p. 69). Prin urmare, ca să fie numit în testament de către Catargiul nostru logic ar fi ca acest Vasile Ruset să fi fost înrudit prin soție, ceea ce face ca momentul redactării testamentului lui Apostol Catargiul să pară mai aproape de anul 1765.). În privința copiilor lui, documentele vremii ne vorbesc despre o fiică a lui Apostol, Ruxandra căsătorită tot cu un descendent al familiei Crupenschi, cu Scarlat (ibidem), acest ginere al lui Apostol mai regăsindu-se

în sursele vremii la 12 iulie 1780, când primește de la badea Ștefan Catargiul, banul, izvodul de „scrisori de moșie Tâmpeschi la ținutul Tecuciului” (Ștefan Andronache, *Documente istorice tecucene, vol. II (secolul al XVIII-lea)*, Biblioteca Municipală „Ștefan Petică”, Tecuci, 2001, doc. 119, p. 144-145; BAR, Documente istorice, CLXXII/8). Această nouă alianță matrimonială conduce la următoarea înrudire: Maria menționată mai sus, presupusă Crupenschi (Într-o notă referitoare la procesul din 11 februarie 1755 dintre Cătrina, a doua soția a lui Ioniță Cantemir (văduvă la acea dată), și „dumneai cluceroia Catargiului”, prof. Paul Păltănea afirmă că: „Maria cluceroia este fiica lui Sandu Krupenschi și soția lui Ștefan Catargiu, fiul lui Apostol Catargiu, văr cu Ioniță Cantemir” iar Gh. Ghibănescu, în *Surete și izvoade*, vol. IX, p. 221, a greșit când a afirmat că această Marie este fiica lui Ștefan Dumitrașcu-Ceaurul (Paul Păltănea, Știri inedite despre familia domnitorului Antioh Cantemir (I), în AG, I-V (1-2), 1989-1993, p. 716). Paul Păltănea are dreptate în cele afirmate, dar cum se explică, atunci, rudenia dintre Apostol și Ioniță Cantemir? Ea nu poate fi explicată decât prin mama acestui Apostol, Smaranda, soră cu (E)caterina lui Antioh Cantemir, părinții lui Ioniță Cantemir ban), soția a doua a lui Ștefan Catargiul, ar fi pe lângă mama vitregă a lui Apostol, și mătușa Ruxandei, după Scarlat Crupenschi. Singura stăpânire menționată de testator (Se pare că prima mențiune despre acest sat este din 12 aprilie 1628 (SJAN-Iași, M-rea Răchitoasa, III/5, apud Constantin Burac, Ținuturile Țării Moldovei până la mijlocul secolului al XVIII-lea, Editura Academică, București, 2002, p. 613), satul Tâmpeschi (Tâmpeschiul fusese cumpărat de Nicoriță hatmanul și dăruit m-rii Sfântul Ioan, iar Ștefan Catargiul îl luase de la aceasta prin schimb (CDM, vol. V, nr. 582, p. 151; nr. 604, p. 156) deci nu fusese ocină strămoșească), o găsim pe deplin intrată în familia Catargiilor în 1706, când Antioh Cantemir întărește (CDM, vol. V, nr. 604, p. 156; Ștefan Andronache, *Documente istorice tecucene*, vol. II, doc. 20, p. 27-29) marelui sulger Ștefan Catargiul, ginerele lui Dumitrașco Ceauru fost mare logofăt, stăpânirea peste toate părțile cumpărate sau luate prin schimb. Menționarea acestei moșii în documente ulterioare nedă prilejul să mai adăugăm un membru în familia lui Apostol. Ancuța Sturzoae, întocmind foaia de zestre (DANIC, A.N., CXLIII/6) pentru cele ce dă nepoatei sale Ruxanda moșia Tâmpeschi din ținutul Tecuci, straie de nură și cu singiap, argintărie, lucruri casnice, un rădvan cu cai telegari, vite precizează că ȋiganii părintești de la răposatul tatăl lor, Apostol Catargiul și mama lor Marica, ce li se cuvin după Jorăști, să-i împartă cu fratele ei, asemenea și partea de moșie după Jorăști (Ibidem, nr. 622, p. 160. Ipoteza oferită de către editorii CDM-ului cu privire la momentul e laborării documentului, adică în jurul anului 1706, moment în care sursele vremii atestă că tocmai în această perioadă moșia este cumpărată (întregită) și stălpită de Ștefan Catargiul, tatăl lui Apostol și al Ancuței Sturza, nu poate fi credibilă. Foaia de zestre trebuie să fi fost redactată ulterior datei la care a fost scris testamentul lui Apostol Catargiul deci ea trebuie să fi fost întocmită după anul 1763). Așadar, Apostol a avut cel puțin doi copii, o fată, Ruxanda, căsătorită cu Scarlat Crupenschi și un băiat, Ștefan, al cărui nume ne este dezvăluit de o spiță a familiei Ceauru (În finalul unei serii de documente privitoare la familia Catargi, transcrise la 1814, aflăm și o spiță genealogică în care este arătată următoarea curgere a generațiilor: Vasile Ceaurul, Dumitrașco, maica lui Apostol Catargiul ce au ținut Ștefan Catargiul, Apostol Catargiul, Ștefan (BAR, Documente Istorice, CCLXII/14)). De asemenea, aflăm că Mărica, soția lui Apostol, era din familia Jora, de la care primește zestre țigani și moșii. Faptul că, ginerele lui Apostol, Crupenschi, își recuperează actele de proprietate pe Tâmpeschi în 1780 de la badea Ștefan, unchiul său, cu toate că acești moșie este trecută în foaia de zestre (DANIC, A.N., CXLIII/6) pe care soția acestuia, Ruxanda, o primește de la mătușa ei, Ancuța, ne îndreptățește să credem că Ancuța Sturzoae (În pomelnicul Sturzesc de la Miclăușeni este trecut un Constantin (Costachi) Sturza (care a stăpânit Miclăușenii între 1726-1743), mort în 1743, al treilea frate al logofătului Sandu; în 1741 era fost mare stolnic; a fost căsătorit cu Ancuța, fiica clucerului Ștefan Catargiul (așadar soră cu Apostol); aceasta se pare că încă trăia la anul 1760 (Costin Merișca, *Pomelnicul sturzesc al*

pitarul Miron Anastasiu³⁶⁶, cu moșiile din „Boghești”³⁶⁷ și Blânzii”³⁶⁸, serdarul Ioniță Hrisanti³⁶⁹, având moșia satului Drăgănești³⁷⁰, urmat de pitarul Iorgu

bisericii din Miclăușeni, în AG, 1996, III (VIII), 1-2, p. 179-192), rămăsese episcop peste casa fratelui ei și, poate, chiar îi crescuse pe copii până la vremea măritişului dar că Ștefan încă păstra obiceiul sănătos, de care se plângea, și fratelui său în diată, de a ține asupra sa și acte ce nu i se mai cuveneau. Dacă în cazul lui Vasile Ruset cercetările de până acum ne indică limpede că era ginerele lui Ilie Catargiu ținând ca soție dintâi pe Ilinca, o giupâneasă care i-a dăruit nu mai puțin de 5 copii (Radu Rosetti, *Familia Rosetti*, vol. I, p. 69), în ceea ce-l privește pe Vasile Razu, lucrurile sunt ceva mai complicate. Gh. Ghibănescu precizează într-o notă, încercând să limpezească informațiile genealogice din Anafora din 18 februarie 1816, că Filip Catargiul a avut patru surori, menționând printre ele o Ecaterina Razu (Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, IX, doc. CXLI, p. 368.) ca mai apoi, în spîta din finalul volumului să o indice pe aceasta ca soție a unui V. Razu, vornic (Și la Bezviconi, *Boierii Catargii*, în „*Din trecutul nostru*”, IV, 1936, nr. 36-39, p. 112) găsim aceeași informație : „logofătul Ilie, tatăl vornicesei Catrina V. Razu). În sprijinul acestei afirmații, potrivit căreia Costache vornicul era ginerele lui Ilie logofătul, vine și ceea ce aflăm dintr-o judecată încheiată în 1742 între Constantin Balș și fiul lui Enăchiuță vistiernicul, pentru niște odoare ale lui Constantin avute de la socrul său, răposatul Ilie Catargiul, despre care ni se spune că „sunt știute și de dumnealui Costache Razul vel vornic, că li-au văzut cu ochii dumisale și le știe prețul”. Acest detaliu ne duce în mod logic cu gândul la faptul că vornicul trebuie să fi fost membru al familiei, din moment ce știa, văzuse și era chemat să dea mărturie despre podoabele de preț ale familiei Catargi (*Condica lui Mavrocordat*, ediție cu introducere, note, indici și glosar alcătuite de Corneliu Istrati, Editura Universității „Alexandru I. Cuza”, Iași, vol. II, doc. 1138, p. 382). Mai mult, rămânând în sfera afacerilor familiei, dar referitoare, de data aceasta, la unele moșii (Cărbuneștii, Băneștii, Borosăștii, etc.) aflăm printr-un document din 29 martie 1777 despre curgerea lor, ordinea în care își schimbă stăpânii sau împărțirea lor putând indica rudenția dintre personaje. Astfel că moșiile precizate, stăpâniri ale lui Ilie Catargiul, trec la ginerele acestuia, Constantin Balș, apoi la Costachi hatmanul după moartea căruia ele merg la Vasile Razu, care le împarte cu Constantin Balș (Ștefan Andronache, *Documente istorice tecucene*, vol. II, doc. 111, p. 133-135). – Apud Elena Bedreag, *Succesiune și practică testamentară în familia Catargi*.

³⁶⁵ Atestat în 1658. Un document de pe timpul lui Vasile Lupu întărește stăpânirea lui Vasile Roșca (de unde și „topicul” Vadu Roșca, loc de trecere a albiei Siretului dinspre Vrancea către șesul Siret - Bârlad în dreptul sectorului Diecheni - Vultureni, peste satul Blăjerii. Pe la 1668, mai mulți răzeși din satul Blăjerii își vând părțile lor de moșie hatmanului Nicolae Racoviță.

³⁶⁶ În anul 1855 pe 26 octombrie avea loc la Tecuci sfințirea Bisericii „Sf. Dumitru”, ridicată de pitarul tecucean Miron Atanasie.

³⁶⁷ Anuarul Socec din anul 1925 consemnează comuna Boghești cu aceeași componență, cu 1518 locuitori, în plasa Turcului din același județ Tecuci.

³⁶⁸ Corod este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Blânzi, Brătulești, Cărpăcești și Corod (reședința). Se află în podișul Covurlui; lângă râul Corozel. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Nicorești a județului Tecuci, și era formată din satele Corod, Blânzi și Brătulești.

³⁶⁹ „Serdarul Ioniță Hrisanti”, cinovnic în anul 1839, director de tribunal (nu președinte) în 1857, această funcție o va deține după Unirea din 1859. El a fost fiul preotului Hrisanti Hîncu și Sandei Hîncu, originari din Umbrărești, sat în care la 1857 Ioniță Hrisanti avea ceea ce se numea moșie răzeșească în devălmășie cu ceilalți locuitori. În 1852 se aflase în judecată cu copărtașii săi umbrăreșteni pentru că aceștia, reclamă el, „se folosesc de drepti părțile mele din acest hotar” (

Șandrea³⁷¹ cu moșia numită „Buciumenii, Poieana”, Iancu Similache³⁷² cu moșia sa din „Buciumenii”³⁷³ de 110 fălci”, apoi Neculai Taur care stăpânea în satele

moșie), iar în 1855, cu ocazia unei anchete privind o pricină a locuitorilor cu un opresor local, la cei 57 răzeși „ce se găsesc locuind pe zăce bătrâni” de moșie, se mai adaogă , sărdariul Ioniță Hrisanti și sluger Gheorghe Hîncu (văr) ce sunt răzăși în zăci bătrîni, iar cu locuința în poliția Tecuci”. – apud Ion T. Sion, *Tecuciul și unirea de la 1859*, blog.

³⁷⁰ Drăgănești este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Drăgănești (reședința) și Malu Alb. Se află în Câmpia Tecuciului, lângă râul Bârlad. Satul Drăgănești este atestat la 16 martie 1577 într-o hotarnică a satului vecin Cămilești, care, mai târziu, s-a contopit cu Drăgănești. Malu Alb este un sat atestat la 28 septembrie 1632 ca „loc” într-o hotarnică a târgului Tecuci. Toponimul s-a datorat aspectului „alburii” al unui mal. Când s-a format satul, spre sfârșitul secolului XVIII, s-a numit Slobozia Drăgănești. În 1924 stăpânea această moșie proprietarul I.C. Mihail. Ioan C. Mihail a fost ultimul descendent al familiei Mihail. S-a născut la 30 octombrie 1875. A urmat școala primară la Craiova, apoi liceul, Facultatea de Drept, la Paris, unde a devenit doctor în Drept. În 1909, a devenit moștenitor al mătușii sale, Elena Dumba, sora Victoriei Mihail, bunica paternă, care i-a lăsat o mare avere, inclusiv o impresionantă colecție de tablouri. Ioan C. Mihail a fost ales deputat din partea Partidului Conservator în anul 1911. Totuși, el a sesizat criza de identitate a Partidului Conservator. El știa că reforma agrară trebuia să fie una autentică. De aceea, în 1915 (izbucnise deja Primul Război Mondial), Ioan C. Mihail, cu o formație modernă, de factură liberală și francofilă, a devenit membru al Partidului Național Liberal, fiind ales deputat, apoi senator pe listele acestuia. Ioan (Jean) C. Mihail a fost în refugiu la Iași în 1917. În 1929, a izbucnit Marea Criză, iar Ioan C. Mihail devenise cel mai bogat român din țară. Ioan C. Mihail moștenise 80 000 ha pământ. În urma expropriierilor cauzate de reforma agrară, în 1921, mai deținea totuși 15 000 ha, în afară de terenuri vilane, extravilane, vii, livezi, păduri, islazuri, heleștee. La moartea sa localitatea Tecuci, din județul Tecuci, primea 200 000 lei, pentru înființarea „Fondului Nicolae și Ioan C. Mihail”, destinat ajutorării săracilor. Fondul va fi integrat în bugetul Primăriei, dar va fi intangibil pentru destinații, altele decât cele din testament. Ioan C. Mihail lăsa localității Tecuci, încă 200 000 lei, în ”Fondul Constantin N. Mihail”, pentru a se adăuga noi paturi în spitalul localității, în limita acestui fond. Casa Bisericii primea 200.000 lei pentru reparația și pictarea Bisericii Ortodoxe din localitatea Drăgănești, județul Tecuci, aflate pe moșia lui Ioan C. Mihail. Ioan C. Mihail a decedat la București, în data de 23 februarie 1936, diagnosticul oficial fiind „bronhopneumonie virală”, conform istoricului de artă Paul Rezeanu. În dumbrava Drăgăneștilor, din apropierea Tecuciului, se crede că ar fi avut loc întâlnirea soliei boierilor moldoveni cu Alexandru Lăpușeanu. Dar la insistențele vornicului Motoc de a renunța la tronul Moldovei, domnul repus în drepturi de turci ar fi răspuns categoric: „Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau !” (C. Negruzzi).

³⁷¹ Un Costache Sendrem medelnicer de 34 de ani din Nicorești, era fiul postelnicelului Ioniță Șendre care locuia în Nicorești. Era moșinaș de 1000 de stânjeni de moșie, avea 300 de stânjeni în hotarul Buciumenilor, 20 pogoane vii în Nicorești. La 1829 moșia Băiceni era a lui Iordache Șandre. Grigore comisul, care a cumpărat părți însemnate din moșia Băicenilor, este chiar Grigore Miclescu, care fusese la un moment dat vomic de Botoșani (La 10 mai 1641 e menționat Gligorie postelnicul, vomic de Botoșani, cf. Gh. Ghibănescu, *Șurete și izvoade*, III, p. 219; vezi și N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 416). După moartea sa, cât timp fiii Gavril (ajuns mare vomic) și Vasile Miclescu vor fi fiind nevârstnici, aceste părți de ocină din Băiceni îi vor reveni soției sale Maria (Măritată apoi, din nou, cu Ștefan (Ceaurul) Vasile. Într-un zapis din 5 august 1673, invocat de Gavril Miclescu în disputa sa cu nepoții Isăcescului, jupâneasa Maria, mama lui Gavril, răscumpără o bucată de loc din Băiceni, invocând dreptul de protimisii „fiind ei moșinași mai

„Sârbii și Buciumenii”, apoi mai urma și slugerul Constandin Lupașcu³⁷⁴ „asămine”, paharnicul Vasile Lențu cu moșie mare „în Gălești”, apoi și aga Dimitrie Lupu³⁷⁵ „asămine”, urma colonelul Emanoil Frunză³⁷⁶, boierul cu moșii

vechi”), care i le va lăsa apoi lui Gavril Miclescu, unul din fii. Printr-o ciudată întorsătură a destinului, la 1829 moșia Băiceni era a lui „Iordache Șandru, serdar cu caftan născut la satul Șandriceni, ținutul Dorohoiului, de 40 de ani, fiul postălnicului Gheorghe Șandru. Conform unei spițe de neam din 20 martie 1819, întărită de obștescul Divan (Ibidem; potrivit acestei spițe, familia serdarului începea din anul 1287/6795!), el se trăgea din Șandru, mare dregător de la sfârșitul secolului al XV-lea, strămoș al familiei Rugină (Cf. N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 286). Un urmaș al acestui Șandru ajunsese proprietar al satului Băiceni în care, cu veacuri în urmă, avuseseră ocini neamurile sale din familia Rugină! – Apud Daniel Botezatu, *Sate din ocolul Botoșanilor aflate în stăpânire particulară*, în *Acta Moldaviae Septentrionalis*, X, 2011-1.pdf.

³⁷² Familie de greci negustori Similache Stati Simili era pomenit de Dumitru Limona în *Negustorii „greci” și arhivele lor comerciale*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2016, ca fiind în bune relații comerciale cu Gheorghe Manicati Safranu, o casă comercială din Sibiu în secolele al XVIII- al XIX-lea, cu sediul în Viena. Mărfurile de Veneția, Triest, Hamburg sau Viena își găseau piață de desfacere în Oltenia, Valahia, Moldova, dar și în orașele Ardealului. Astfel, la Cluj, un client stabil al lui Manicati era Similache Stati Simili, căruia îi trimitea „orez cu 16-20 de florini ungurești chintalul, 200 de funți de sardale, 200 de funți de capere, 750 de funți de migdale dulci, 38 de funți condita neranțina, 40 de funți de confetti migdale, 10 funți de coriandru, 500 de funți de tămîie, cafea de Martinica la prețul de 125 de florini renani chintalul, zahăr fin de Hamburg cu 120 de florini renani chintalul, piper englezesc cu 119 florini renani” (Dumitru Limona, *Negustorii „greci” și arhivele lor comerciale*, ed. Univ. Al. I. Cuza, Iași, 2016, p. 72).

³⁷³ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Nicorești a județului Tecuci și era formată din satele Argea, Braniștea, Buciumeni, Hănțești, Tecucelu Sec și Vizurești. Mănăstirea gălățeană Buciumeni și primele însemnări despre acest loc sfânt datează însă de la 1602, când în pădurea Buciumenilor este menționată „chilia lui Gheorghe Dascălu”. Prima biserică de aici a fost construită însă mult mai târziu și a fost sfințită în 1718, purtând hramul Sfântul Nicolae. În anul 1750, locul atrage furia regimului fanariot, care credea că aici se complotază împotriva lui. Biserica din lemn de stejar a fost demontată bucată cu bucată. Schimonahul Isaia Orbul este cel care a transportat-o în părțile Bacăului și a reconstruit-o. Mai apoi a fost strămutată în cimitirul Mănăstirii Bogdana. Pe la 1809, serdarul Manolache Radovici refăce schitul, sub hramul care s-a păstrat până astăzi: Sfânta Treime. Stareța de atunci era monahia Afia. În 1817 a fost transformată în metoc al Mănăstirii Văratice.

³⁷⁴ Catinca (sau Catrina) Lupașcu. căsătorită cu Lascarache Rosetti de la Orășu, era fiica comisului și spătarului Manolache Lupașcu (1797 - 1853) (Mihai Sorin Rădulescu, *Genealogii*, Editura „Albatros”, București, 1 999, p. 133), fiu, la rândul său, al serdarului Gheorghe Lupașcu (1769 - 1843) (Ibidem, p. 130), fiul mazilului Costandin Lupașcu (Ibidem, p.129). Filozoful Stephane Lupașcu era strănepotul în linie directă al comisului Manolache Lupașcu (Ibidem, p. 127).

³⁷⁵ În 1831 la Putna îl întâlnim pe paharnicul Costache Lupu, care câștigă în primă fază cu nouă voturi, învingând pe spătarii Sandu și Gavril Stamatini, pe paharnicii Constantin și Ștefan Elefteriu. Dimitrie Lupu din județul Tecuci, era vărul paharnicului Costache Lupu.

³⁷⁶ Comitetul Unionist din Tecuci din anul 1857 îl avea membru activ și pe colonelul Emanoil Frunză (Emanoil și Casandra Frunză aveau casă la Nicorești unde se năște la 29 iunie 1860 Petre Frunză, generalul comandant al Diviziei 5 Infanterie în campania anului 1916, vezi Alexandru Ioanițiu (Lt.-Colonel), *Războiul României: 1916-1918*, vol 1, Tipografia Geniului, București, 1929). La 28 iunie 1844 la Iași „Mihail Grigore Sturza întărește hotărârea divanului cu privire la

„în satele Mășnici, Scutu, Runcu, Buciumești, venea postelnicul Neculai Negre³⁷⁷ care avea moșia „Brătulești”³⁷⁸”, iar postelnicul Alecu Tereachiu³⁷⁹ stăpânea la

pricina dintre medelnicerul Vasile Frunză, frații Ghilțăști, medelnicereasa Vochița Zălărița, precum și casa tecuceanului medelnicer Ifrim Pantazi, hotărând definitiv ca aceștia să-și stăpânească proprietățile din hotarele moșiilor Mașnicii, Runcu și Vadul de Moară cu cei 70 stâneni cumpărați în urmă, după cum stabilește hotamica vornicului tecucean Dimitrie Melegi.” - ASI, inventare/Achizitii-Noi.-MLXX-MCX.-Inv.-101. pdf, poz. 1, p. 20.

³⁷⁷ Constandin Sion spune în *Arhondologia Moldovei* despre această familie așa: „Moldoveni, thdicati la boerie de vr'o 90 ani, din Negrea Apostu, răzăs din Cerțești”, p. 242.

³⁷⁸ Brătulești este un sat în comuna Corod din județul Galați. Satul se află așezat pe calea veche a pelerinilor care căutau Mănăstirea Adam, (dinspre Tecuci) și Mănăstirea Cărlomănești (dinspre Nicopole). Din vechi documente și izvoare se știe că, în mai multe etape ale existenței sale, satul s-a numit Păpeni, Popeni, Popi și, mai târziu Brătulești. Într-un document din 28 aprilie 1858 apar pentru prima dată ambele nume și se vorbește de Popeni sau Brătulești. Primul nume al satului s-a format așadar, de la tema pop(a), care înseamnă și „preot” și „stâlp”. Cel de-al doilea nume, de Brătulești, provine de la substantivul de origine slavă brat(i) „frate” și sufixul „ești”. Satul există din secolul al XVI-lea. Prima atestare documentară a denumirii apare într-un act de vânzare din 15 septembrie 1594, când Lupu Dade din Popești, vinde lui David jumătate de «bătrâni» din satul Popești. O altă mențiune se păstrează dintr-un act din 7 ianuarie 1623, unde ni se relatează că Tofana, fata lui Maștei, vinde preotului Poiană și preotesei Marta, din Vitezești, partea ei din satul Popești, ce sunt pe Corod, la țarina și în fânaș și în vatra satului și în vadul de moară, cu 12 lei bătuți. Pe la mijlocul secolului al XVIII-lea, Vicol Serdar cumpără pământ din părțile răzeșilor; satul este amintit ca Popeni. Fiul lui Costin Negre – Petrache, a moștenit partea din Popești cumpărată de tatăl lui, la care a mai adăugat alte ocini răzeșești. La 4 noiembrie 1811 ia de la Costin Gociu porusnic, partea acestuia din Popești, dar și din moșiile vecine Blânzi, Jabaoani și Munteni, dându-i în schimb o casă în Bârlad. La 3 august 1814, Costache Conachi – fost mare agă și Iordache Giurea, fost mare căminar, primesc poruncă domnească, să judece jalba răzeșilor din Popești, Dăbăoani, Blânzi și Munteni, împotriva medelnicerului Petrache Negri, care îi împresura dinspre moșia Brătulești. În catagrafia din 1774, se menționează că satul Popești sau Popeni este înregistrat cu 44 de case, iar Brătulești cu 30 de case. După această dată, satul Popești se contopește cu Brătulești, și astfel este amintit în cataografiile din 1803 și 1816. Nu se cunoaște exact data construirii, dar se păstrează un an, probabil pentru timpul fondării, consemnat pe o „*Evanghelie*”: 1791, pierdută, odată cu trecerea timpului. Pomelnicul bisericii dovedește că sfântul lăcaș a fost ctitorit de Safta Negri și întreținut, până la 1864, de Sandu Negri. În anul 1920 s-a pictat catapeteasma și bolta bisericii, de către pictorul Vasile Robea din Galați.

³⁷⁹ Alexandru Teriachiu (1829 - 2 martie 1893) s-a născut în anul 1829, în orașul Tecuci. Și-a făcut studiile universitare la Paris, numărându-se și printre membrii Societății studenților români (1846-1848). Reîntors în Moldova, a militat pentru unirea celor două Principate, fiind membru al Comitetului Unirii din Tecuci (Într-un raport al Comitetului din localitate se fac referiri la adunarea ce avusese loc pe 28 martie 1857: „Joi seara, la 7 ore, întrunindu-se o adunare numeroasă compusă din câțiva cetățeni proprietari ținutași și de mulți neguțători, seansa s-a deschis prin un cuvânt rostit de d-l post. A. Teriachiu, sprijinit și analizat de d-l vornic V. Sturza, carele a și supus adunării principiile adoptate de către Comitetul de la Iași. Cu acest prilej „s-au ales în unanimitate membrii Comitetului”. Printre aceștia figurează: protoiereul Gheorge Dimitriu, vornicul Vasile Sturza, președinti; postelnicul A. Teriakiu, vicepreședinte; spătarul Constantin Iacovachi, căminarul Gr. Iosifescu și profesorul G. Nicoleanu, secretari. Din Comitet mai făceau parte: doctorul de origine poloneză J. Copețchi, comisul Petre Anastasiu, colonelul Emanoil Frunză, Șerban Radovici,

„Slobozia Tereachiu”, Neculai Turculeț proprietar³⁸⁰ la „Poeana și Dobrinești”, clucerul Șarban Avram care era vechi stăpân „în Corod³⁸¹, Damasca și Găgești”,

Dumitru Serea, slugerul Neculai Aslan și alții.), deputat și secretar al Adunării ad-hoc a Moldovei, membru al Divanului domnesc (1856), director în Ministerul de Interne (noiembrie 1858) și membru al Adunării Elective (ianuarie 1859). După Unirea Principatelor din 24 ianuarie 1859, Alexandru Teriachiu îndeplinește funcțiile de ministru al cultelor și instrucțiunii publice (27 aprilie 1859 - 3 aprilie 1860) și ministru de externe ad-interim (14 martie - 3 aprilie 1860) în guvernele conduse de Manolache Costache Epureanu la Iași. După îndepărtarea domnitorului Alexandru Ioan Cuza, a mai fost ministru al afacerilor străine (17 august - 12 noiembrie 1867) în guvernul Ștefan Golescu și ministru de interne (20 iulie 1880 - 9 aprilie 1881) în guvernul Ion C. Brătianu (3). Alexandru Teriachiu a fost unul din membrii coaliției de la Mazar Pașa care a pus bazele P.N.L. în 1875, fiind ales de mai multe ori deputat sau senator pe listele acestui partid. Alexandru Teriachiu, în calitate de ministru de interne, este unul dintre semnatarii Legii prin care România devine Regat. Între anii 1886 și 1889 a îndeplinit mandatul de ministru plenipotențiar al României la Atena. A încetat din viață la data de 2 martie 1893, în orașul București.

³⁸⁰ „La data de 10 august 1833 Isprăvnicia ținutului Tecuciu face cunoscut medelnicerului Dumitrache Papadopulo că privighetorul Ocolului Nicorești și cu porojnicul Constandin Iordache sunt însărcinați să execute pe căminarul Turculeț pentru pagubele pe care i le-a pricinuit la via sa, iar până atunci îi trimite caii căminarului să-i țină la el. Acesta este obligat să-i dea 150 vedre vin, chiar prin execuție de i se va împotrivi, și pe viitor de se va repeta, i se va face o altă iznoavă ispașe pe care o va plăti.”- ASI, inventare/Achizitii-Noi.-MLXX-MCX.-Inv.-101.pdf, poz. 2, p. 7. La 22 mai 1834 „Isprăvnicia Tecuciu în urma jalbei din 12 Mai a medelnicerului Dumitrachi Papadopulo rânduiește pe sardarul Gavril Costandachi și pe stolnicul Ioniță Ghilciu să cerceteze paguba pricinuită viei acestuia, de pe moșia Nicorești, de comisul Niculai Turculeț, care face lângă această vie, ceair de boi și cai.” (idem, poz. 3, p. 8). La 16 iunie 1834 „Sardarul Gavril Oostandachi și stolnicul Ioniță Ghilciu raportează isprăvniceiei Tecuciu, cercetarea făcută la via lui Dumitrachi Papadopulo care reclamă păgubirea făcută de comisul Neculai Turculeț.”, iar la 12 octombrie 1834 „Privighetorul ocolului Nicorești scrie isprăvniceiei Tecuciu că cercetând păgubirea făcută de căminarul Nicolae Turculeț medelnicerului Dumitrache Papadopulo la via sa din satul Coasta Lupei (pe care o cumpărase de la brigaderul Ghica) pe moșia Nicoreștii de Jos, a stabilit în raport cu anii trecuți, cantitatea vinului pierdut.”- idem, poz. 5, p. 9. La 30 iulie 1838 „Isprăvnicia Tecuci la ordinul departamentului din Lăuntru din 16 iulie făcut în urma jalbei Ruxandei Turculeț că cumnatul său medelnicerul Dimitrie Papadopulo a pus stăpânire pe via sa de 12 pogoane de la Nicorești tăind pomii și scoțând via comunică pârâtului să răspundă isprăvnicie cu ce motiv a luat această vie.”- idem, poz. 1, p. 9. La 29 martie 1844 „Ianache Drăgănescu privighetorul Ocolului Nicorești, comunică spătarului Costachi Pantazoglu că a înștiințat pe clucerul Alexandru Ventura să vie ca împreună cu el să cerceteze pricina dintre căminarul Neculai Turculeț și medelnicerul Dimitrie Papadopulo pentru venitul unor vii din Coasta Lupii.”- idem, poz. 4, p. 10. La 27 oct. 1845 „Spătarul Costache Papazoglu și Ianache Drăgan, privighetorul ocolului Nicorești, orânduți pentru a face ispașa la 17 pogoane de vie și 26 pogoane de loc ale medelnicerului Dimitrie Papadopulo pe care au păscut vitele căminarului Neculai Turculeț, comunică Judecătoriei Tecuci că la toate chemările, numitul căminar nu și-a trimis arbitrul și să puie la cale sfârșitul pricinei.”- idem, poz. 8, p. 11. La 12 noiembrie 1845 „Spătarul C~tache Bapazoglu și privighetorul Ocolului Nicorești, cercetând stricăciunile făcute pe 26 pogoane de vie paragină dela Nicoreștii de jos ale medelnicerului Dimitrie Papadopol de către vitele căminarului Neculai Turculeț constată că acele vii ar fi dat venit pe anul 1844 suma de 24 lei de pogon intrând în această pagubă și toate în datoriile locuitorilor care au luat locuri de la proprietar.”- idem, poz. 14, p. 13. Facem aici

precizarea că *Regulamentul Organic al Moldovei*, prima reglementare constituțională a Principatului, a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1832. El completează pravilele ce se aplicau în materie civilă și penală până la acea dată, *Codul Calimah*, în ediția grecească de la 1 iulie 1817 și *Condica Criminalicească*, de la 1820. Toate trei au rămas în practică până la 1 decembrie 1865, când au fost adoptate *Codul Civil*, *Codul de Procedură Civilă*, *Codul Penal* și *Codul de Procedură Penală*. Astfel, puterea administrativă și cea judecătorească „vor fi de acum înainte cu totul deosăbite” pentru buna „orânduială la regularizarea pricinilor și pentru închizășluirea driturilor a particularnicilor” (*Regulamentul Organic al Moldovei*, ediție integrală realizată de Dumitru Vitcu și Gabriel Bădăraș, cu sprijinul lui Corneliu Istrate, Iași, 2004, p. 305). Acțiunile judecătorești se fac în numele domnului, care numește judecătorii „dintre boierii pământeni cunoscuți în iubirea de dreptate, proprietari de avere nemișcătoare și mai ispițiți în maghiștrătura, ca prin aceste însușiri să dea închizășluiri moralicești și pragmaticești la încredințarea publică”. Potrivit capitolului al VIII-lea, Rânduiala Judecătorească, dreptatea era împărțită de tribunalele ținutale, ce judecau în primă instanță toate pricinile politicești (cetățenești, civile), criminalicești și neguțătoarești, Divanul Judecătoreesc, Tribunalul de Comerț din Iași, Tribunalul de Poliție, cel Criminalicesc și de Înalțul Divan. Divanul Judecătoreesc reprezintă instanța de apel în materie civilă, iar atribuțiile și organizarea sa au fost reglementate prin articolele 320-332 din *Regulamentul Organic*. Instanța judeca toate pricinile politicești, peste suma de cinci sute lei, doar dacă părțile nu se învoiseră înaintea tribunalelor ținutale. Apelurile erau făcute către Domn prin marele logofăt, care le îndrepta cu rezoluție domnescă Înalțului Divan. În componența Divanului Judecătoreesc intrau șapte mădulari (membri): „cel întâi vornicul Țării de Gios, carile îi este prezident, al doilea vornic al Țării de Gios, doi vornici din Țara de Sus, de spătariul, de banu și de caminariu” (Ibidem, p. 313). În prima sesiune ordinară a Obșnuitei Obșteștii Adunări, *Regulamentul Organic* a suferit modificări și completări, cele mai multe făcând referire la capitolul al VIII-lea privind justiția (Ibidem, p. 142). Astfel, Logofeția Dreptății propune Așezământul pentru judecătorii din Prințipatul Moldaviei și rânduiala ce au a păzi (Arhivele Naționale Iași, fond Obșnuita Obștească Adunare, dosar 1/1832, f. 100-115), proiect privind alcătuirea divanurilor și judecătoriilor ținutale. Reformarea sistemului judecătoreesc era consecința firească a numărului mare de dosare ce trebuia rezolvat de către instanțe, mai ales de către Divanul Judecătoreesc, unde pricinile ce erau nămolite nu puteau fi soluționate la timp și în conformitate cu prevederile legilor în vigoare (Ibidem, f. 98 v). Divanul era alcătuit dintr-un președinte și patru membrii, aleși de domn, care judecau „toate prigonirile de averi mișcătoare și nemișcătoare, ce covârșeau suma de 1500 lei” (*Regulamentul Organic al Moldovei*, p. 533). Instanța era împuternicită, „după mulțimea glasurilor, a aduce întru împlinire hotărârile lor, și de nu ar fi unite cu socotința celor întâi instanții, în pricină de giudecăți de avere mișcătoare până la 20000 lei, în acareturi i binale până la 1500 lei venit și în moșii până la 200 stânjini” (Ibidem, p. 534). În anul 1835, *Regulamentul Organic* prevedea pentru fiecare divan de apelație existența unei cancelarii împărțită în patru mese: masa pricinilor atingătoare de averea nemișcătoare și a trecerii în condică a meaturilor și a vânzărilor de veci de acest fel de avere, masa pricinilor atingătoare de avere nemișcătoare, masa pentru adevierea sineturilor de datorii cu amaneturi și a foilor de zestre, masa registraturii, unde erau trecute în deosăbite condici, după rânduiala judecăților făcute, și alte acte ale acestui tribunal, cu arătarea datei și a numărului lor. Cancelaria era condusă de un director, care era însărcinat și cu ținerea condicilor de practicele și alcătuirea actelor de judecată (*Regulamentul Organic al Moldovei*, p. 535). În urma adoptării proiectelor, la 2 mai 1845, Divanul de Apel al Țării de Jos și cel al Țării de Sus au fost desființate, în locul lor începându-și activitatea Divanul de Apelație, înființat la data de 4 mai 1845, fapt consfințit prin înaltul ofis domnesc nr. 60 din 1 mai (ASI, fond Secretariatul de Stat, dosar 1237, f. 12). Divanul de Apelație al Țării de Jos a fost înființat la 2 mai 1833, ca urmare a înmulțirii numărului de pricini. El își avea sediul în Iași și avea competența asupra ținuturilor Bacău, Putna,

Covurlui, Tutova, Fălciu și Vaslui. El judeca numai în apel procesele judecate la judecătoriile ținutale. Datorită reducerii numărului de procese, el a fost desființat la 2 mai 1845, iar dosarele încheiate au fost trimise Arhivelor Statului și Departamentului Dreptății, iar cele în curs au fost predate noului Divan unificat de Apelație. Odată cu desființarea Divanului Giudecătoresc în anul 1833, dosarele lucrătoare ale acestuia au fost preluate și de acest Divan, ceea ce explică prezența în acest fond a unor unități arhivistice din anii 1827-1832. Referiri concrete la existența unei Curți de apel, ca instanța judecătorească de grad superior, în structura organizatorică din acel timp, se găsesc în arhivele ultimului sfert de veac XVIII, când Grigore Ghica Vodă, domnul martir al Moldovei, organizează în 1776, o primă instanță de acest rang. Ulterior prin măsuri succesive adoptate în perioada 1806 – 1823 sunt organizate la Iași două Curți de apel cu competențe teritoriale bine definite: Divanul de Apel a Țării de Sus, care soluționa apeluri privind hotărârile Tribunalului Suceava Neamț, Dorohoi, Botoșani și Iași și Divanul de Apel a Țării de Jos, având în raza teritorială activitatea judiciară din ținuturile Bacău, Tecuci, Tutova, Fălciu și Vaslui. Ulterior cele două instanțe sus-menționate au fost unificate. Organizarea judecătorească modernă începe, în Moldova, odată cu aplicarea la 1 ianuarie 1832 a Regulamentului Organic, care stipula în art. 32 înființarea Curții de Apel Iași cu 3 secțiuni. Prin Legea din 30 decembrie 1863 a fost înființată Curtea de Apel Focșani, unde urmau să fie preluate activitățile judiciare aferente județelor care formau și Țara de Jos a Moldovei. Legea pentru organizarea judecătorească din 1 septembrie 1890 (modificată în anii 1891, 1892 și 1896) afirmă că „justiția se dă de: Judecătoriile comunale și de ocol; Tribunalele de județ, Curțile de apel, Curțile cu jurați, Curtea de Casație”. În acea vreme exista un număr de patru Curți de apel, având reședințe la București, Iași, Galați, Craiova. Legea pentru organizarea judecătorească a fost modificată succesiv în 1900, 1901, 1902, 1903, 1905 și 1906, fără a-și schimba prevederile privind puterea judecătorească. Prin Legea pentru organizarea judecătorească din 25.06.1924, cu modificările din 28.11.1925 și 19.12.1925, numărul curților de apel din România este stabilit la 12, cu reședințele la Brașov, București, Cernăuți, Chișinău, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Oradea-Mare, Timișoara și Târgu Mureș. Prin Decretul-Lege pentru modificarea unor dispozițiuni din Legea pentru organizarea judecătorească din 22.09.1940, curțile de apel au fost reduse la 10, acestea având reședințele în Arad, Brașov, București, Constanța, Craiova, Galați, Sibiu, Suceava și Timișoara. Curțile de apel au fost desființate prin Legea nr.5/1952 pentru organizare judecătorească, însă au fost reînființate prin Legea nr.92/1992 pentru organizare judecătorească. Curțile de apel sunt instanțe judecătorești superioare din România. Ele verifică legalitatea și temeinicia soluțiilor pronunțate de judecătoriile și tribunalele din raza lor de competență. Soluțiile pronunțate de Curțile de apel, cu excepția celor irevocabile, pot fi recurate la Înalta Curte de Casație și Justiție. Astfel, în prezent, există un număr de 15 curți de apel având reședințele în: Alba Iulia, Pitești, Oradea, Suceava, Bacău, București, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Târgu Mureș, Ploiești, Timișoara.

³⁸¹ În 1841 „Răzeșii din Corod, ținutul Tecuci, se plâng Sfântului Cîrmuitor al Moldovei împotriva boierului Alecu Moruzi, pentru că acesta, cumpărând 300 stânjeni din moșia lor răzeșească „cu ghiotura și la noroc”, a ales locul cel mai bun în mijlocul satului, făcând cel mai mare rău răzeșilor, încât aceștia arată că au uitat și de „zilele tătarilor și a enicerilor” (Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 797, rola 92, p. 157). Este atestată documentar de la 1438 ca urmare a atribuirii de către Iliș și Ștefan-voievozi, lui Mihăilă Oțel Pisarul, pe lângă alte domenii întinse din Moldova și Basarabia și porțiunea de loc pustiu situat pe pârâul Corod, luând numele de Otălești, ulterior fiindu-i atribuite și alte denumiri ca: Săpunarii, Cobulenii, Găgești, Movileni (adică așezarea de lângă, sau din jurul celor trei movile) și în cele din urmă Corod, denumire păstrată până astăzi. „Dealul Motăș de lângă satul Drăgușeni (Ioan Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare, I*, București, 1913, p. 75), aflat în vechiul ținut Covurlui, păstrează amintirea locului unui sat dispărut, Motișești, existența în vremea lui Ștefan cel Mare. Când, la 15 aprilie 1463, Șteful

urma vel vistiernicul Dimitrie Vârlan, cu proprietatea din Corod, clucerul Ioan Procopi, cu o moșie „în Matcă”³⁸² și polcovnicul Ioan Bulai, cu o moșie la „Vultureni”³⁸³, polcovnicul cu moșie la Bucești, urma pitarul Zamfir Săndulescu stăpân „în Motoșeni”³⁸⁴ și vornicul Dimitrie Mavrocordat³⁸⁵, cel care era stăpân pe

Cernătescul (Despre familia acestui boier, v. Paul Păltănea, *Cernăteștii de la ținutul Covurluiului și domeniul lor familial*, în *ArhGen*, VI (XI), 1999, 1-4, p. 169-186) primea uric de la domnul Moldovei, printre satele aflate în stăpânirea sa, cumpărate de la Hărman, viitorul pârcălab al Cetății Albe, se afla și Motișeștii, aflat „la obârșia Corodului, mai sus de curtea lui Cernat” (Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, II, vol. Întocmit de Leon Șimanschi, în colaborare cu Georgeta Ignat și Dumitru Agache, București, 1976, nr. 115, p. 166). Satul reappare documentar peste câțiva ani, la 24 septembrie 1468 (DRH,II, nr. 154, p. 226. Sunt enumerate peste 10 sate, printre care „Cernătești, unde îi este casa, pe Corod..., și, aproape de acesta, mai sus, <satul> anume Motoșeștii...”), tot în stăpânirea aceluiași boier. Exista și în secolul al XVII-lea, atât „rediul lui Motăș” cât și satul Motășești (*Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva Istorică Centrală a Statului*, IV, București, 1970, nr. 661; satul „numit acum Fundeanu”, la 1 septembrie 1681), aflat tot la obârșia Corodului, pârau pe care-l găsim astăzi sub numele de Corozel, afluent al râului Bârlad.”- Lucian-Valeriu Lefter, *Moștenirea familiei Motăș*, p. 3, editura Tehnopress, Iași, 2013.

³⁸² La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Nicorești a județului Tecuci și era formată doar din satul de reședință. Ștefan cel Mare a poposit, spune legenda, pe dealul Chicera, la sud de satul Matca. Comuna a luat ființă ca unitate administrativă din 1864. Între anii 1875 și 1876, satul Matca a făcut parte din comuna Cernicari. În 1931 și 1932 a făcut parte din comuna Corod.

³⁸³ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Lichitișeni, Rugetu, Vultureni, Bălănești, Dorofeiu, Meleşcani, Boboș, Dădești, Năzărioiaia, Ghionoiaia Veche, Ghionoiaia Nouă și Tăvădărești. Comunei Vultureni i s-au mai adăugat în 1931 și satele Bodeasa, Bostănești, Deleni, Grădești, Gura Ruget și Roșia.

³⁸⁴ Comuna Motoșeni este situată în zona Colinelor Tutovei, pe râul Zeletin. Comuna Motoșeni are în componență 14 sate: Motoșeni, satul de reședință, Băclești, Chetreni, Chicerea, Cociu, Cornățelu, Fântânele, Fundătura, Gura Crăiești, Poiana, Praja, Rotăria, Șendrești și Țepoia. Până în data de 17 februarie 1968, satul și comuna Motoșeni s-au numit Ursa Motoșeni. Se învecinează la nord-vest cu comuna Răchitoasa și comuna Stănișești, la vest cu comuna Dealu Morii, la sud-vest cu comuna Glăvănești, iar la est și nord cu județul Vaslui. Biserica cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din satul Motoșeni este construită în anul 1865. *Anuarul Socec din 1925* consemnează desființarea comunei Motoșeni și includerea ei în comuna Burdusaci din plasa Podu Turcului a județului Tecuci.

³⁸⁵ În primii ani ai secolului al XIX-lea, Drăcșanii și Drăcsânii (azi Draxini) se aflau în stăpânirea beizadelei Dimitrie Mavrocordat (Cf. / *Mavrocordat. Arbore genealogie alcătuit de Paul Ccmovodeanu, Anexă la Istoria Românilor*, vol. VI, coord. dr. Paul Ccmovodcanu, prof. dr. Nicolae Edroiu, EE București, 2002 (în continuare/ *MavrocordoJ. Arbore genealogie...*), fratele fostului domn al Moldovei, Alexandru II Mavrocordat (zis „Delibey”) ca fiu al lui Constantin Mavrocordat și Ecaterinei (Catrinei) Roset, nepot după mamă al fostului proprietar al Drăcșanilor, vomicul Constantin Roset. La 17 iulie 1806, Alexandru Moruzi voievod dădea la mâna beizadelei Dimitrie Mavrocordat porunca sa pentru reglementarea unor neînțelegeri între acesta și locuitorii de pe moșiile Drăcșani și Drăcșeni, de la ținutul Botoșani, în urma plângerii pe care o făcuse beizadeaua, cum că locuitorii celor două moșii „nu numai că să împotrivesc a nu lucra zilele hotărâte după ponturi le g<os>pod, dar încă în tărie lor ar fi stricat câteva din locul de fânaț, făcându-l imaș pentru trebuinta vitelor lor cu care nu puțină păgubire ar fi pricinuit luminării sale”

moșia „Pârțăști”, sărdar Constantin Caracăț atunci stăpân „la gura Berheciu”, postelnicul Gheorghies Popa, cu moșii la Puțeni³⁸⁶ și la Buda, postelnicul Ștefan

(ASI, Documente, CXXXVI/22). Se arăta, în aceeași carte domnească, faptul că pentru cercetarea pricinii fusese rânduit Grigorie Tomița, diac de vistierie, căruia i se poruncise ca „mai întâi măsurând tot locul de tănăt să împartă lăcuitorilor tănățul trebuincios după hotărâre ponturilor g<os>pod și asămine și imaș să de, iarăși după hotărâre ponturi lor (...) și dându-le oareșice mai mult. Și deosebit să le de și locul trebuincios pentru arături și sămănături cu indestulare și după trebuințe ce vor ave, care loc de fânaț și de imaș, cum și de hrană, ce li se va da să fie de o parte, iar nu împrăștie! pe la mai multe locuri, ca să aducă stricăciuni moșiilor și păgubire luminatului beizade”. Dacă sătenii vor avea trebuință de mai mult fân, ei îl vor putea lua de la vechilul lui Dimitrie Mavrocordat, înțelegându-se ca „ori în bani sau în zăle să-și poată întâmpina trebuința”. Dacă vreunii dintre locuitori se vor arăta cu nesupunere și nu vor urma porunca domnească, vechilul este rânduit ca „dintre cei răzvrătitori pe doi - trii să-i pună în fie<a>ră și să-i aducă aice ca să-și ia căzuta cercetare spre pildă și altora”. În final, se arată că și vomicilor de Botoșani li se va porunci să dea aceluia diac de vistierie „cuvinciosul agiutor la cercetare”. S-a păstrat și cartea trimisă de la Vistierie către diacul Grigore Tomița de acolo, căruia i se aduce la cunoștință porunca lui Alexandru Moruzi și i se cere ca în cercetarea ce o va face la Drăcșani și Dracsâni să fie cu „sălință atât spre punire la cale și odihna lăcuitorilor, cât și spre nesupărare și nepăgubire Mării sale beizade” (idem, CXXXVI/23). Murind Dimitrie Mavrocordat în anul 1817, moșia Drăcșanilor e moștenită de fiul acestuia, Constantin (Costache Mavrocordat) (Vezi /. *Mavrocordat. Arbore genealogic...* Se născuse pe la 1773 la Cristești- Iași, unde văzuse lumina zilei, la 1744, și tatăl său. În 1810 se căsătorește cu Casandra Balș, urmașii lor fiind scoborâtori în România, cf. ibidem), după „Împărțala între dumilor boierii frați Mavrocordăești pe moșii și alte averi părintăști” (ASI, Documente, LDVI/8, nr. 19), tăcută la 27 decembrie 1806. Prin hrisovul din 2 noiembrie 1817, domnul Scarlat Alexandru Callimachi legiuiește „târgui Sulițoae ce este pe moșia Drăcșanul” (Idem, LDVI/8, nr. 20), impulsionând prin aceasta avântul economic al așezării. La 16 martie 1820, Mihai Șutu voievod dă și el o carte pentru alcătuirea unui târg pe moșia Drăcșani, din ținutul Botoșani, a lui Costache Mavrocordat biv vei postelnic (BAR „Creșterea colecțiilor”, XIX, oct.-dec., 1911, CXI/7). Despre avantajele pe care le presupunea statutul de târg stă mărturie zapisul din 23 aprilie 1820, pentru vânzarea cu bezmen a unui loc de dugheni „în târgui Drăcșani, din ținutul Botoșani” (Documente din colecția C. Iordăchescu, în BAR „Creșterea Colecțiilor”, XLIX- LIII, 1938- 1942, doc. nr. 47). O chitanță din 6 iulie 1828, a vomicilor de Botoșani, pentru cerealele primite din satul Drăcșani și destinate oștilor împărățești rusești, care ocupau din acel an Principatele, arată că se luaseră de acolo peste zece tone de cereale (fâină și crupe) (ASI, Documente, DLXXXVII/142). Dacă la 1802 Drăgșanii beizadelei Dimitrie Mavrocordat aveau 140 de locuitori bimici și nici un scutelnic (ASB, Documente istorice, CXXXVI/104), la 1816 numărul lor crește la 220, dând un „cifert” de 530 de lei, aici beizadeaua având 24 de oameni fără bir (*Condica Visteriei Moldovei din anul 1816*, p. 9). În sfârșit, la 14 ianuarie 1829, hatmanul Costachi Mavrocordat, fiul lui Dimitrie, vinde de veci lui Spiridon Andrei Pavlu „moșia Drăcșanul cu săliștile, în care să cuprindă și procesul pentru documenturile numitilor moșii ce au fost amanet la Andrei Pavlu și s-au pierdut în vremea răzvrătirii urmată la anul 1821” (ASI, Documente, LDVI/8, nr. 28). Mai târziu, Spiridon Andrei Pavlu va vinde această moșie, la rândul său, unui oarecare stolnic Costache Neculau (Idem, LDVI/8 nr. 30, 31, 32). – Apud Daniel Botezatu, *Sate din ocolul Botoșanilor aflate în stăpânire particulară*, în AMS, X, 2011, secțiunea a 11-a: epoca medie.

³⁸⁶ Comuna Motoșeni se află în partea de SE a județului Bacău, în colinele Tutovei. Este traversată de la nord la sud de pâraul Zeletin cu afluentul Dodrotfor și pâraul Pereschiv. Satele de pe cursul pâraului Zeletin au aparținut administrativ numai de ținutul Tecuciului, iar cele de pe cursul

Opaiț, cu moșie în satul Valea Bou³⁸⁷, capitanul Miron Botezatu stăpânea o moșie „în Căbești”³⁸⁸, urma apoi postelnicul Dimitrie Ciobotar, care stăpânea în

Pereschivului au aparținut administrativ doar ținutului Tutovei (Bârladului). Primele informații scrise despre satul Motoșeni apar într-un document din data de 21 decembrie 1452 la Suceava prin care Alexandru Vodă întărește lui Oană Cîndescu satele Drăgoiești (actualmente sate dispărute), la gura Dobrotforului, jumătate din Petrești (Băicani), pe Zeletin și Banca (Gura Crăiești), la gura Pojorîtei. Următoarea mențiune a satelor care alcătuiesc actualul sat Motoșeni o avem în anul 1495 la 16 ianuarie, când Ștefan cel Mare îi dă pentru dreaptă credință lui Toader Iucaș o moșie ce cuprindea localitățile Gheești, Negoane și Colunești dimpreună cu Motoșenii. La 8 martie 1533 Petru Voievod consfințește împărțirea moșiei între fiii și nepoșii lui Toader Iucaș. Localitatea mai este atestată documentar și la data de 12 mai 1555 când nepoții lui Toader Iucașau vândut serdarului (dregător domnesc cu atribuțiuni militare) Gheorghe Mihăilă Motaș o bucată de pământ cu 100 de zloți tătătăști. Începând de la această dată moșia este cunoscută numai sub numele de Motoșeni. La data de 2 iunie 1611 chiar domnitorul Constantin Movilă întărește cu ispistoc (document vechi) stăpânirea răzeșilor pe satele Oprișești, Bălotești, Stănișești, Țigănești și Motoșeni anulând zapisul (dovadă scrisă) boierului Bou vistiernic (cel care avea grijă de tezaurul țării). În satul Motoșeni a avut cumpărătură și Miron Costin așa cum rezultă din zapisul datat în 20 decembrie 1676 și din „Cartea de întăritură” a voievodului Anton Rușeț din data de 6 ianuarie 1677 unde se menționează că aceste părți rămân Tudosicăi, fiica lui Miron Costin, care le-a primit ca zestre la căsătoria cu medelnicerul (titlu dat boierului care-i turna apa să se spele domnitorul pe mâini și-i servea mâncarea) Pavel Vîrnav. Satul Fântanele (Fătăciuni). Prima atestare documentară a localității este din anul 1638 când Constandin, fiul lui Ion Hudiciu, vindea lui Luca Albul ocina sa din Fătăciuni și partea cumpărată de la Ilieș, fiul lui Arav, vistiernic, a patra parte dintr-un „bătrân”. Aici se afla, încă din 1667 un schit, după cum rezultă din mărturia lui Grigore Fătăciune, care vindea la acea dată două vie aflate la schitul Fătăciuni cu 20 de lei. Vechiul schit de lemn ridicat de neamul Fătăciune avea să se strice, iar postelnicul Ion Bogdan a ridicat înainte de 1673 un schit nou. Vechiul schit a fost ridicat pe pământul lui Fătăciune, după cum arăta C.A. Stoiadea trecut odată cu acest pământ asupra lui Ionascu Bogdan, sau, probabil, asupra lui Gheorghiza Bogdan, fratele acestuia, care din anul 1661 a intrat răzăș în Cernuești. Constantin Cantemir voievod, dădea la 11 august 1687 un privilegiu mănăstirii de la Fătăciune, de a avea cinci poslușnici scutiți de toate dările, privilegiu întărit numai ctitorilor mari din țară. După bătălia de la Stănișești, din anul 1711 și înfrângerea oștilor aliate moldo-ruse, o expediție de jaf a fost întrepinsă de către tătări care au pustiit toată Moldova de Sus, pârjolind ținuturile Tecuci, Tutova și Covurlui, cât și capitalele acestora: Tecuci, Bârlad, Galați. Schitul Fătăciune, la fel ca și alte mănăstiri, a avut de suferit cumplit, fiind ars și distrus complet de către tătari. A rămas o ruină până în anul 1752 când, un strănepot al vechiului cititor, tot din neamul Bogdăneștilor, Ioan Bogdan hatmanul, l-a ridicat din temelie. În anul 1801 schitul trecea ca metoh la mănăstirea Răchitoasa. Peste doi ani satul Fătăciuni a fost menționat ca aparținând spătarului Dumitrachi Bogdan. Locuitorii satului se ocupau cu chirii, olărit, cărașii. De la numele schitului, satul Cernuești și-a schimbat denumirea în Fătăciuni. În anul 1700, moșierul Manolache Conache care deținea suprafața de 221000 fălcii de teren întins pe trei județe: Rm.Sărat, Putna și Tecuci, aduce pe raza comunelor (satelor) Slobozia-Blâneasa și Țigăneștii Noi primii robi pe care îi instalează în case improvizate, la pietriș și siliște în marginea pădurii, punctul Balta. Robii au avut case improvizate până în anul 1750 când au părăsit vatra de sat Siliște și s-au apropiat de conacul vornicului Țării de jos, Manolache Conachi, instalându-se pe locul Băneasa sau Valea Boului.

³⁸⁷ Satul Itovănești amintit în octombrie 1491 se învecina cu satul Mălăiești, ambele formează astăzi satul Brăhăsești, numit astfel de la Zaharia Brăhașul, „paharnicul doamnei”. În 1528, urmașii

Benești³⁸⁹, polcovnicul Ioan Fârtic cel care stăpânea moșii „în satul Oprișani”³⁹⁰, polcovnicul Gheorghe Alexa, cel care stăpânea „în Burdușani”, postelnicul

lui Zaharia Brăhașul vând cele 2 sate lui Glăvan, pisarul domnului Petru Rareș. Satul Corcioveni este atestat în septembrie 1808 într-o carte de judecată pentru moșia satului și aparținea de ținutul Tecuci. Numele acestuia provine de la substantivul „cociorvă” care însemna unealta cu care se scoate jarul sau cenușa din cuptor. Cosițeni este atestat documentar la 2 mai 1546, iar numele acestuia avea în trecut 2 sensuri diferite; „șuviță de păr” și „borceag”, adică mazăriche. Numele satului Toflea provine de la cel al neamului răzeșilor Toflea, derivat din „Teofan – arătarea lui Dumnezeu”. Într-un document din 1620, este amintit un Toflea cel Bătrân care a ctitorit și o mănăstire, probabil pe la începutul secolului al XVI-lea. Urmașul lui Toflea cel Bătrân a fost ușerul Toflea care după precizările unui document din 1581 a avut un fecior și 2 fete, Dina și Anghelina. În 1819, moșia Toflea a fost vândută vornicului Mihai Sturdza, vânzare care a provocat mai multe proteste ale lui Costache Conachi care cumpăraseră încă din 1810 părți din această moșie și se bucura de dreptul întâietății. Protestele i-au fost de folos lui Conachi care răscumpără moșia Toflea cu 6000 de galbeni, dar la 7 mai 1836 o vinde locuitorilor din Brăhășești. Rețeaua hidrografică este tributară râului Bârlad, prin colectorii: pâraul Valea Boului, Berheci, Zeletin. Vezi „Hotarnica părții de moșie Valea lui Moș, de pe valea Sohuluiului, ținutul Covurlui, cu paharnicii Vasăli Eșanu și Sandul Boul însărcinați de judecata lor în pricina dintre spătăreasa Sultana cu Gheorghe Talpiș în 1805 martie 19 (Costin Clit, *Documente hușene*, vol. IV | Costin Tilc - Academia.edu).

³⁸⁸ Satul Căbești, comuna Podu Turcului, ținutul Tecuci, plasa Zeletin, era compusă din satele Căbești, Sigheea și Plopu. Anuarul Socec din anul 1925 consemnează comuna Căbești în aceeași plasă. Arheologul gălățean Ioan Vasiliu propune introducerea în circuitul științific a unui lot de piese cu caracter cultic, rămase până în prezent inedite, provenite ca urmare a săpăturii de salvare întreprinse de către Muzeul de Istorie din Onești, în anul 1963, în așezarea getică de la Căbești, punctul Cociuba Dămăcușa, atribuită pe baza pieselor de inventar, în special a ceramicii, secolelor IV – III î.Hr (vezi Ioan Vasiliu, *Piese de cult din așezarea getică de la Căbești-Cociuba Dămăcușa*, http://www.revistadanubius.ro/pdf/rezumat/XXXI/11_vasiliu.pdf).

³⁸⁹ Benești, com. Stănișești, jud. Tecuci, vezi Constantin Solomon, Muzeu Tecuci, p.10. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Stănișești a județului Tecuci și era formată din satele Stănișești, Slobozia de Jos și Slobozia de Sus. La acea vreme, pe teritoriul actual al comunei mai funcționa, în aceeași plasă, și comuna Crăiești, formată din satele Belciuneasa, Benești, Crăiești și Valea Babei. Anuarul Socec din 1925 consemnează comuna Stănișești în plasa Podu Turcului a aceluiași județ, având aceeași alcătuire; comuna Crăiești este consemnată în 1931 sub denumirea de Benești, având în compunere satele Benești, Belciuneasa, Căptăleni, Crăiești, Fundătura, Gura Crăiești, Mohorâți, Negoaia, Țepoia și Valea Babei. În 1950, cele două comune au trecut în administrarea raionului Răchitoasa din regiunea Bârlad apoi (după 1956) din regiunea Bacău și (după 1960) raionului Adjud din regiunea Bacău. În comună existau două școli (una înființată în 1865 la Stănișești și o a doua înființată în 1882 la Slobozia de Sus) și trei biserici ortodoxe, dintre care două la Stănișești: una zidită în 1793 și alta realizată în anul 1810 de Sandu Polcovnicul și reparată în 1868 de A. Papadopol (Lahovari, George Ioan (1902), „Stănișești, com. rur.” *Marele Dicționar Geografic al României*, 5, București, Stab. grafic J. V. Socecu, p. 465). În 1922 moșia Stănișești avea ca proprietari pe Alexandru și Chiriac Vladilogu (ASB, fond Min. Agr. și Domeniilor, Creditul ipotecar, 1922-1945, inv. 488, p. 246).

³⁹⁰ Există un plan al satului și moșii Oprișanii din anul 1888, întocmit de inginerul hotarnic col. I. Vasiliu Năsturel (DJAN-Iași, Colecția „Planuri și hărți”, nr. 49, p. 4). „În prima sa domnie, Ștefan Tomșa a luat parte la disputa dintre Gabriel Bathory (Principe al Transilvaniei între 5 martie 1608 - 27 octombrie 1613) și Gabriel Bethlen (Principe al Transilvaniei între 27 octombrie 1613 -15

Gheorghe Pagu, care stăpânea în Mohărați și Muncelu, căpitan Gheorghe Tașcă³⁹¹ stăpânea în satul „Motoșani”³⁹², postelnicul Ioan Abaza³⁹³ stăpânea în satul

noiembrie 1629) pentru tronul Transilvaniei. În sprijinul lui Gabriel Bethlen, numit de sultanul Ahmed I (fiul lui Mehmed III, sultan între 22 decembrie 1603 - 22 noiembrie 1617) principe al Transilvaniei, au venit Skender pașa de Silistra și cei doi domni români: Radu Mihnea (Domn al Țării Românești în trei rânduri: 12 / 22 octombrie 1601 - 5/15 martie 1602, 23 martie/2 aprilie - 19/29 mai 1611 și 19/29 iulie 1611 - 13/23 iulie 1616. A domnit și în Moldova în două rânduri: 26 iulie 15 august 1616 - 9/19 februarie 1619 și septembrie 1623 - 13/23 ianuarie 1626, vezi Nicolae Iorga care l-a apreciat ca „...om de cultură neobișnuită”; vezi *Istoria Românilor în Chipuri și icoane*, Editura Ramuri S. A., Craiova, 1921, p. 321) și Ștefan Tomșa. În fața trupelor otomane - tătărești - moldo - muntene, Gabriel Bathory a fugit la Oradea, unde a căzut victimă căpitanului haiduc Andrei Geczy, din porunca căruia a fost ucis (Dr. Petru Bunta, Gabriel Berhlen (1613 - 1629), Editura Militară, București, 1981, p. 36). La 23 octombrie 1613, stările transilvănene l-au ales pe Gabriel Bethlen principe al Transilvaniei. La cererea sa au rămas și peste iarnă în Transilvania trupe turco - tătărești, dar și din cele două țări române, pentru a-l ajuta la consolidarea domniei. Peste o lună, la 25 noiembrie 1613, în tabăra de la Opișani, principele Gabriel Bethlen a dat mâna cu cei doi domni, Ștefan Tomșa și Radu Mihnea, jurindu-și reciproc că vor fi ca frații și se vor ajuta până la moarte” (Ibidem. p. 42).” - Horia Dumitrescu, *Un putnean pe tronul Moldovei: Ștefan Tomșa al II-lea (1611 - 1615, 1621 - 1623)*, în *Cronica Vrancei, vol 11*, pag. 36-50, Ed. Pallas Focșani, 2011.

³⁹¹ Gheorghe I. Tașcă s-a născut la Bălăbănești în 1847, Galați, România, răzeș, percepitor fiscal și cotitor de vase autorizat, școlit cu carte slavonească, iar sub Alexandru Ioan Cuza și cu carte latinească, la Bârlad; i se spunea în sat Gheorghe al Popii, spre a-l distinge de alți purtători cu nume similar. A murit în 1935. Străbunul său era mazil Stan I. Tașcă (1750-1810). Bunicul său, Petre S. Tașcă (1780-1838) (fost preot la biserica „Sfântul Nicolae” din Bălăbănești, menționat în catagrafia rusească din anul 1809) a devenit preot ortodox, vocație urmată de tatăl său, Ioan P. Tașcă (1820-1884) preot la biserica „Sf. Nicolae” din Bălăbănești, hirotonisit în 1850, căsătorit în 1846 cu Ilinca Maxim (1824-1865), fiica vornicului de poartă (primarul comunei Bălăbănești). Gheorghe Tașcă (n. 30 ianuarie 1875, Bălăbănești, Bălăbănești, România - d. 25 martie 1951, Sighetu Marmăției, România) a fost un economist și om politic român, profesor de economie politică, rector al Academiei de Înalte Studii Comerciale, membru corespondent al Academiei Române. Stan I. Tașcă (1750 - 1810) mazil, căsătorit cu o membră a familiei Balaban era fiul lui Ioniță (Niță) Tașcă (1725 - 1795), venit din Corod, sat mare de răzeși cu o puternică stirpe a acestei familii; un document din 19 mai 1531, emis de Petru Rareș, menționează neamul Tășculeștilor la Corod, moșia Găgești. Bunicul din partea mamei Marghiolița V. Dabija (1849 - 1945) se numea Vasile G. Dabija (1818 - 1865), sulger și prieten din copilărie cu Alexandru Ioan Cuza, fost salariat la Tribunalul Criminalicesc din Iași, căsătorit în 1848 cu Catinca D. Tașcă (1828 - 1884), bogat în zestrata fiică a căpitanului, privighetor de ocol. Neamul său a fost de mari boieri din Sfatul Țării Moldovei (un Radul Pisc, stolnic între anii 1438 - 1465), trei generații succesive de Posadnici la Soroca, Coste, Feodor și Stan, menționați în anii 1552, 1454, 1436, Iliș ceășnicul în Sfat între anii 1407 - 1429, Giulă, sfetnicul lui Petru I. Mușat, menționat în 1384 și 1387. - George-Felix Tașcă, *Din descendența marelui căpitan Constantin Balaban (1780-1845)* - Institutul de Istorie și Arheologie A.D. Xenopol, Iași - al IV-lea simpozion de studii genealogice 13-15 mai 1993. Descendenții lui Gheorghe I. Tașcă și Maria Dabija (1849-1945): Ilinca Tașcă (1867-1947), Ecaterina Tașcă (1869-1939), Tașcă (1871-1964), Natalia Tașcă (1872-1907), Ștefan Tașcă (1873-1874), Gheorghe Tașcă (1875-1951), Francisc Tașcă (1877-1947), Ștefan Tașcă (1880-1934), Smaranda Tașcă (1883-1979), Ion Tașcă (1884-1885), Virginia Tașcă (1886-1970), Elisabeta Tașcă

(1888-1889), Ecaterina Tașcă (1889-1890), Elena Tașcă (1891-1937), Constantin Tașcă (1893-1984), Sevastia Tașcă (1895-1978).

³⁹² La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și era formată din satele Burlug, Chicerea, Fundătura, Mohorâți, Motoșeni, Negoaia și Țepoiaia. Anuarul Socec din 1925 consemnează desființarea comunei Motoșeni și includerea ei în comuna Burdusaci din plasa Podu Turcului a județului Tecuci.

³⁹³ Peci dat de protopopul ținutului Tutova preotului Grigore Iconom din satul Epureani, prin care îl volnicește să citească slujba cununiei lui Costache sîn Alexandru Abăza, și Saftai, fiica lui Grigore Lupul.- <https://doctiktak.com/inventar-pachetele-nr-1061.html>. Un prim stăpân al moșiei/satului Corjeuți, ținutul Hotin, dintre urmașii lui Gavriil hatmanul, a fost Safta, fiica lui. Acest lucru este demonstrat prin două momente. Ginerile lui Gavriil Cociu hatman și soțul Saftai, Andrieș (Ianovici), fost mare medelnicer, care la 6 iulie 1654, în rezultatul litigiului ce l-a avut cu neamul lui Javertian iuzbașa, care avea pretenții pentru stăpânirea acestei moșii, primea de la domnul Gheorghe Ștefan întăritură pentru stăpânirea moșiei Corjeuți (Ion Gumenai, *Istoria ținutului Hotin, de la origini până la 1806*, Civitas, Chișinău, 2002, p. 146). Deși moșiile ce aparținuse lui Gavriil Cociu hatmanul au fost confiscate în timpul domniei lui Gheorghe Ștefan, Corjeuții rămân în stăpânirea fiicei și ginerelui său, ceea ce ne permite să credem că Andrieș, obținuse stăpânirea asupra acestei moșii, datorită zestrei soției sale Safta. Și presupunem că nu s-a implicat direct în conflictul pentru putere dintre Vasile Lupu și Gheorghe Ștefan, după cum a făcut-o socrul său și doi dintre cumnați, care și-au pierdut viața. Drept urmare, noul domn nu a găsit nici o pricină să-i refuze dreptul asupra acestui bun. La scurt timp Safta, în intervalul 1654-1661 făcea dănie această moșie mănăstirii Agapia, ctitoria părintelui său. Ceea ce odată în plus dovedește că moșia Corjeuți i-a revenit ca zestre Saftai. Actul de donație a Saftai a fost revocat de fratele ei Nicolae Abaza, în vara anului 1661. Odată cu ridicarea pe tron a lui Ștefăniță Lupu, fiu lui Gavriil Cociu hatmanul, Radu stolnicul și Nicolae Abaza, s-au întors în țară și au reușit să recupereze averile părintești. Dintre care celui dintâi, printre altele, i-au revenit moșia Corjeuți, ținutul Hotin, și Ipotești, ținutul Suceava. Dovadă că Corjeuțul intră în stăpânirea lui Radu stolnicul este testamentul întocmit la 20 aprilie 1661, alcătuit înainte de trecerea la cele veșnice, în favoarea soției sale Elena, fiica lui Drăguțescu (Drăgușcul). Aceste date ne permit să credem, că dănia Saftai a fost făcută cu scopul de a proteja o parte din moșiile lui Gavriil Cociu de la o eventuală confiscare din partea domnului Gheorghe Ștefan. La scurt timp după elaborarea acestui testament, la 15 iunie 1661, fratele deja răposatului Radu stolnicul, Nicolae Abaza, fiul aceluiași Gavriil Cociu hatmanul, întocmea un act prin care afirma că „fratele său, Radu stolnicul, a lăsat la moartea sa prin zapis soției sale Elena, printre altele și satul Corjeuți, iar după moartea fratelui său, satul Ipotești, a rămas zălogit la vameșul Ursache, pentru o sumă de datorii (Radu (Abaza), la moartea sa îi datora lui Gheorghe Ursache 660 de galbeni. Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova: sec. XIV -XVII*, București, Editura enciclopedică română, 1971., p. 338), pentru care cumnata sa Elena, tocmindu-se pentru satul Ipotești, a lăsat în stăpânirea sa pe lângă altele și satul Corjeuți, iar, el Abaza, fiindcă a plătit toate datoriile fratelui său și a altor frați, ar avea tot dreptul să primească și zapisul pentru Corjeuți, pe care sora sa Safta, a dăruit-o călugărilor de la Agapia.” Din acest document constatăm că Radu stolnicul înainte de moarte luase un împrumut de la vameșul Ursache (Gheorghe Ursache/Ursu, vistiernicul). Acesta din urmă a fost un personaj destul de activ în perioada celei de-a doua jumătăți a secolului al XVII-lea, care reușise datorită funcției sale dar și a înrudirii cu familia lui Vasile Lupu, prin căsătoria sa cu Elena, fiica lui Gheorghe Cociu hatmanul, să-și creeze un important domeniu funciar compus din diferite moșii. Ursache alături de alte rude ale sale, la 15 septembrie 1661, dădea o mărturie, prin care relateau că Nicolae Abaza a răposat în prezența lor fără nici un ban și mai având multe datorii către diferite persoane (Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade* (Documente slavo -române între 1412-

Frumușelu³⁹⁴, căpitan Gheorghe Cruceanu, cu moșie „în Galibini”³⁹⁵, poroșnicul Ioan Petrea cu moșie la „Boghești”³⁹⁶, postelnicul Ioan Bichescu, cu moșie la

1722), vol. XXII, Iași, Viața Românească S.A., 1929, p. 7-8). Prin urmare, moartea subită a lui Nicolae Abaza, rămas fără moștenitori, a dat posibilitate Elenei, fiicei lui Drăguțescul, văduva lui Radu stolnicul, să reentre în stăpânirea moșiei Corjeuți. Următorul act de întăritură pentru moșia Corjeuți, a fost emis de Iliăș Alexandru voievod, care în anul 1716/1667-1668) confirma stăpânirea lui Dumitrașcu Bou jitnicer. Constatăm, că începând cu sfârșitul secolului al XVII-lea, moșia Corjeuți, a fost împărțită în două părți egale: una i-a revenit Agafiței Paladi și alta Saftei Moțoc. Actele din 1713 și 1714 arată în ce mod respectivele moșii trec către urmașii celor două fiice ale Elenei și a lui Dumitrașcu Bou.—Apud Teodor Candu, *Date noi cu privire la istoria moșiilor și satelor din bazinul râului Vilia de la sfârșitul secolului al XVI-lea- începutul secolului al XIX-lea. Cojeuți din ținutul Hotin*, în revista *Cadențe peste timp*, Anul III, Nr. 2 (8) / 2016 Huși/Vaslui. Procesul lui Ion Abaza Postelnicul, judecat de Constantin Voievod Cantemir, domnul Moldovei de la acea vreme, și soluționat prin „anaforaua” (n.n. hotărârea) pronunțată în anul 1692: „În genere, vechii judecători, în vechile procese pertractate la noi, se preocupau mai cu seamă de descoperirea adevărului” (Grigore I. Lahovari, *Ce este dreptate?* Cuvânt rostit cu ocasiunea deschiderii anului judecătoresc 1901-1902 la Înalta Curte de Casație și de Justiție, Imprimeria Statului, București, 1901, p. 8). Din anul 1814 și pînă În J 816 figurază catnembru al. Di vanului Moldovei (Gh. Bezvieoni, op. cit., vol I, 1940, p. 68, 79, 92, 95), fiind singurul Hrisoverghi cooptat de-a lungul timpului în acest organism. Se cunoaște în general situația sa maternă din anul 1816. În afară de două dughene din piatră situate în Botoșani, pe care le vânduse însă armeanului Garabet Bolfosu (Biblioteca Academiei, Creșterea colecțiilor, XIV, ian.-mart., 1910, București, 1910, p. 51, doc. 116--CIX), avea satele: Negrești (Vaslui), Vlăderri (Iași) și o parte din Găiceanca (Tecuci) (Corneliu Istrati, *Condica visteriei Moldovei din anul 1816*, Iași, Editura Academiei, R. S. România, 1979, p. 46, 76, 110).

³⁹⁴ Glăvănești (în trecut, Muncelu) este o comună în județul Bacău, Moldova, România, formată din satele Frumușelu, Glăvănești (reședința), Muncelu, Putredeni și Răzeșu. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna purta numele de Muncelu, făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și era formată din satele Glăvănești, Frumușelu, Fundătura, Poiana lui Stan și Muncelu. Anuarul Socec din 1925 consemnează separarea comunei Glăvănești, iar comuna Muncelu rămăsese cu satele Frumușelu, Fundătura și Muncelu. Satele Glăvănești și Frumușelu sunt atestate printr-un document emis în vremea domniei lui Alexandru cel Bun, când Glăvăneștiul se numea Sănătești (după numele moșierului din zonă). Numele Glăvănești a apărut abia din anul 1528. La 24 iulie 1428 se consemna, astfel, „dania celor trei sate făcută lui Sinata și fraților săi, Toader și Berea: unul pe Zeletin, unde avea el casă, altul pe Frumușel, unde a fost Dragoș, și celălalt pe Tutova, unde era cneaz Ciorsac”.

³⁹⁵ În 1639, o treime din satul Galbeni aparținea lui Pătrașco Boldescu (vezi și Ghibănescu G., *Ispisoace și zapise*). Prin 1722, Manolache Hrlseverghi era medelnicer, proprietar al satelor Casotești (Neamț) și Cozmești (Tecuci) (*Moldova în epoca feudalismului*, Chișinău, vol. VII, partea I-a, 1975, p. 45, 209). La 2 decem brie 1773, era ban (Biblioteca Academiei, Creșterea colecțiilor, XVI, 1910, oct - dec, București, 1911, p. 285, doc. 35-CXXXII). Ascensiunea sa a ajuns până la rangul de spătar, îndeplinind funcția de ispravnic de Bacău (Ibidem, p. 291, doc. 85-CXXXII). A fost căsătorit cu Ilinca, fiica lui Constantin Rosetti (Ibidem, p. 297, doc. 65-CXXV; R. Rosetti, *Familia Rosetti*, București, Editura Monitorul oficial”, vol. I, 1938, p. 80, 10), iar ulterior cu sora pitarului Teodor Balș (4 Biblioteca .Academiei. Creșterea colecțiilor, XVI, XVI, 1910, p. 291, doc. 85 - CXXXII). S-a stins din viață înainte de 21 martie 1794 (ibidem, doc. 106-CXX).

Boghești de Gios, polcovnicul Anton Maxim, cu o moșie în Nârtești³⁹⁷, pitarul Gheorghe Istrate stăpân în Brăhășeștii³⁹⁸ de Sus și în satul Dobrinești³⁹⁹, colonelul Manolachi Frunză stăpân „în Tecucel”⁴⁰⁰, pitarul Manolachi Săndulescu, cu o

³⁹⁶ În *Condica liuzilor* din 1803 sunt consemnate satele Prisecani și Boghești de Jos ca fiind răzășești, Tăbăcești, sat mixt, răzășesc și clăcăcesc și Pleșești sat clăcăcesc. În Cartografia Moldovei de la 1831 și în Cronica proprietarilor din Moldova din 1833 se arată că Prisecanii erau sat răzășesc. Din aceleași documente rezultă că Tăbăcești era sat răzășesc și clăcăcesc. Cartografia din 1831 atestă Bicheștii și Bogheștii de Jos ca sate răzășești. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plaiul Zeletin al județului Tecuci și era formată din satele Bogheștii de Jos, Bogheștii de Sus, Bichești și Chițcani. Anuarul Socec din 1925 consemnează comuna Boghești cu aceeași componență, în plasa Turcului din același județ Tecuci.

³⁹⁷ Nârtești este un sat în comuna Gohor din județul Galați, Moldova, România. Satul a rezultat ca unică localitate în 1968 prin comasarea satelor Nârteștii de Jos și Nârteștii de Sus. Nârteștii de Sus fusese între 1931 și 1968 reședința unei comune, numită Nârtești, și care cuprindea, pe lângă cele două sate, și satele Gara Berheci și Poșta. Satul Gohor se află în nordul comunei, la confluența între Zeletin și Berheci; Ireasca mai spre sud-est; Nârtești se află puțin mai în jos pe malul Berheciului, iar Poșta și Gara Berheci se află în extremitatea sud-estică. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și era formată din satele Gohor, Ireasca, Nârteștii de Jos, Nârteștii de Sus și Poșta. Anuarul Socec din anul 1925 consemnează desprinderea satelor Nârteștii de Jos, Nârteștii de Sus și Poșta, care au format comuna Nârtești. Nârtești este un sat atestat în iulie 1772. Antroponimul Nartul, alcătuit probabil la începutul secolului XVIII, îl desemnase slujbașul care încasa impozitul pe produse, vite, în timpul domniei lui Mihai Racoviță.

³⁹⁸ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și era formată din satele Brăhășeștii de Jos, Brăhășeștii de Sus, Corcioveni, Cosițeni și Toflea. Anuarul Socec din 1925 o consemnează în plasa Nicorești a aceluiași județ. Brăhășeștii de Sus, sat; face parte din comuna Brăhășești, județul Tecuci. Aci este reședința comunală. În sat, se află o biserică, cu hramul Sfântul Ioan Botezătorul. Această biserică este făcută de locuitori, în 1832, octombrie 22. S-a reparat în 1859.

³⁹⁹ Este un sat în comuna Nicorești din județul Galați.

⁴⁰⁰ Vezi George Ioan Lahovari; General C.I. Brătianu; Grigore G. Tocilescu, *Marele dicționar geografic al României*, 1902, vol. 5, (Fasc. I), p. 566; Alexandru Papadopol-Calimah, avocat, istoric, om politic, publicist (1833-1832?-1898), *Scrisoare despre Tecuciu, Convorbiri literare*, 1867-1944, An, 19, nr. 5, 1 aug. 1885, p. 369-390. După izbânda de la Podul Înalt din 1475, oastea lui Ștefan cel Mare a urmărit trupele otomane alungându-le peste Siret, în dreptul locului numit Vadul Turcilor. După acea izbândă, profitând de poziția strategică a locului aflat în preajma Tecuciului, oastea voievodului Moldovei s-a odihnit trei zile la Movila cea Mare de pe Siret (Această movilă a fost localizată în hotarul satului Movileni. Într-un zăpis de vânzare a unei părți din satul Cozmești, la 5 octombrie 1682, în hotar era amintit drumul Movei Străjii, vezi Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, IV, 1, Iași, 1914, p. 62-63, nr. 46), așteptând totodată acolo vești despre mișcările de trupe muntenești și turcești, conduse de Radu cel Frumos (vezi Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, ediție îngrijită, studiu introductiv indice și glosare de P. P. Panaitescu, București, 1955, p. 92). Tot aici în marginea moșiei în anul 1564 „în apropierea Tecuciiului, ar fi avut loc întâlnirea soliei boierilor moldoveni cu Alexandru Lăpușneanu, spune C. Negruzzi. La insistențele vornicului Moțoc de a renunța la tronul Moldovei, domnul Moldovei, Alexandru Lăpușneanu, repus în drepturi de turci ar fi răspuns categoric „Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau!” Vorbind despre primii dieci tecuceni istoricul Ion T. Sion Spune: „Nu știm care au fost primii dieci

moșie „în Nicoreștei de Sus”⁴⁰¹, pitarul Zamfir Săndulescu⁴⁰², stăpân „în Motoșeni”⁴⁰³, iar clucerul Enachi Drăgănescu⁴⁰⁴ era „așîșderea”, șătrarul Teodor Nica⁴⁰⁵ din satul „Coasta Lupii”⁴⁰⁶, dvoreanul Alecu Podovicii, cu moșie în

tecuceni... Dar cunoaștem că au existat înalți dregători cu origine tecuceană, oameni cu știință de carte cum va fi fost acel „Giurgea Hrăbor comis”. În anul 1508 el intră în stăpânirea unui „sat pe Bârlad, anume „Blănești”. Sau acel Ioan talmaciul căruia, în anul 1514, i se întăresc stăpânirile pe câteva locuri „de pustietate în ținutul Tecuciului, o săliște pe Dămici numită Săliște și Oltenii, între Călienii și Nănești, acum Lungociul”, toate aceste sate aparținând în vremea respectivă de ținutul Tecuciului” (Ion T. Sion, *Dieci și uricari tecuceni*, în *Revista română* nr. 1 (67) / 2012). Iată așadar că Ioan Talmaciu face parte din primii intelectuali ai Fundenilor, sat din ținutul Tecuci.

⁴⁰¹ La nordul Târgului Nicorești se află satul Fântâni, menționat în trecut cu denumirea Nicoreștii de Sus. Prin reforma administrativă din anul 1864, denumirea de Nicoreștii de Sus încetează, formându-se comuna Coasta-Lupeii cu satele Fântâni, Coasta-Lupeii, Piscu-Corbului, ce se menține până în 1886, când se alipește comunei Nicorești. În legătură cu satul există „documentul din 5 noiembrie 1677, a cărui publicare într-o formă „reconstituită” (Ștefan Andronache, *Documente istorice tecucene*, identificare, selecție, transcriere, cuvânt înainte și indice de ~, I, Tecuci, 2001; II, Tecuci, 2001; III, Tecuci, 2002., I, p. 68 – 69, nr. 64. Fusesse publicat de V. A. Urechia, în Miron Costin, *Opere complete*, I, București, 1886, p. 706-707) aduce o mică, dar nu mărunță, completare de cronologie. Întărind strănepoților lui Mușat și ai lui Ivanco un sfert din Nicoreștii de Sus și din Nicoreștii de Jos („fiind amândouă cotunurile un sat”), Antonie vodă Ruset spune că aceștia avuseseră „un uric de la Bogdan voivod”, care putrezise în împrejurările dramatice ale schimbării de domn din 1653; iar uricul „de la Bogdan voivod”, din care rămăsese numai pecetea, consfințea cumpărarea aceluia sfert din Nicorești de către Mușat și Ivanco „de la Drujan sulgerul și de la Petrea spătariul, ficiorii Măgdălinei, nepoți lui Șandrea hatmanul”.- Ștefan S. Gorovei, *Urmasii lui Șendrea, portarul Sucevei* (+ 1481), Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2015, Iași, Lucian-Valeriu Lefter, Mihai-Bogdan Atanasiu (editori), *In honorem Mircea Ciubotaru*, academia.edu

⁴⁰² În guvernul Kogălniceanu Depatamrntul Afacerilor Dinlăuntru se adresa către pitarul tecucean Zamfir Săndulescu pebntu scoaterea oamenilor la lucru (drumuri) (Bilb. Naț. Rom., fond Kogălniceanu).

⁴⁰³ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Zeletin a județului Tecuci și era formată din satele Burlug, Chicerea, Fundătura, Mohorâți, Motoșeni, Negoaia și Țepoaia. *Anuarul Socec din anul 1925* consemnează desființarea comunei Motoșeni și includerea ei în comuna Burdusaci, din plasa Podu Turcului, a județului Tecuci.

⁴⁰⁴ La 29 martie 1844 Ianache Drăgănescu privighetorul Ocolului Nicorești, comunică spătarului Costachi Pantazoglu că a înștiințat pe clucerul Alexandru Ventura să vie ca împreună cu el să cerceteze pricina dintre căminarul Neculai Turculeț și medelnicerul Dimitrie Papadopol pentru venitul unor vii din Coasta Lupii. - arhivelenationale.ro/site/ download/ inventare/ Achizitii-Noi.-MLXX-MCX.-Inv.-101, p. 10.

⁴⁰⁵ „Divanul Principatului Moldovei. Domnul Gheorghe Grigoriu, fiul răposatului șătrar Grigore, declarând că, prin tratatele de pace încheiate în anul 1812 între Poarta Otomană și Rusia, s'a admis doritorilor să se mute la timpul hotărât din partea aceastadreaptă a Prutului în partea lui stângă, a hotărât și el de bună voie să se stabilească în Regiunea Basarabiei, sub stăpânirea Statului Rus, pe moșiile sale așezate acolo, unde ca nobil și moșier, având nevoie a dovedi de ce neam e familia sa aici, și-a cerut dela noi un certificat; întru cât din dovezi documentale, pe care le are asupra moșiilor pe care frații săi le stăpânesc aici, fiindu-ne cunoscut că Gheorghe Grigoriu, fiul ștrarului Grigore domiciliat în Bârlad, e nepotul Medelnicerului Lupul Bujoran, strănepotul Sulgerului Pavel Bujoran, biv Vel Vornicul Cristea Ghenovici, al Clucerului Gonișca, al fiului său, Cămărașul

„Buciumenii”⁴⁰⁷, dvoreanul Alecu Corban, stăpân în satul Dobrinești⁴⁰⁸, capitan Ioan sân Popa Miron, stăpân „în Piscul Corbului”⁴⁰⁹, capitan Constantin Cap Mare

Constantin, și al Armașului Nica, pentru care neam a fost întărită anii trecuți stăpânirea asupra moșiilor hotărnicite, ca dovezi expuse în acele afirmații arată amănunțit, și ruda de aproape cu Boierii de aici d-nii Jorăști, Várnăvești, Deuculești și alții, ca să fie recunoscut în orice loc că familia sa se trage dintr'un rang boieresc din această Țară Moldovenească, și că, dacă ar fi rămas să locuiască în această parte, ar fi fost distins și el cu ranguri, potrivit familiei și serviciului sârguincios, i s'a eliberat pentru aceasta lui Gheorghe Grigoriu, cu știința noastră, prezentul certificat scris mai sus cu iscălitura noastră și cu aplicarea pecetei Divanului. Iași. 15 Septemvrie 1814. Pe original au iscălit: Constantin Ghica Logofăt, Constantin Balș Logofăt, Iordache Canta Logofăt, Lupul Balș Vel Logofăt, Sandul Sturdza Vel Visternic, Grigoraș Sturdza Vel Visternic, Vel Visternicul Nicolae Stratulat, Vel Vornicul Hrisoverghi, Vel Vornicul Iordache- Catargiu, Postelnicul Costache Canta, Vel Vornicul Dimitrache- Beldiman, Cantacuzino Teodor, Sturdza Comis.”- Gheorghe G. Bezviconi, *Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru*, București, Fundația Regele Carol I, 1940, p. 63.

⁴⁰⁶ Prin reforma administrativă din anul 1864, denumirea de Nicoreștii de Sus încetează formându-se comuna Coasta Lupii cu satele: Fântâni (denumirea vine de la cele 40 de fântâni cu cumpănă, așezate pe două rânduri pe coasta de apus a satului, pe o lungime de 200 m), Coasta Lupii și Piscul Corbului. Această comună se menține până în anul 1886, când se alipește definitiv comunei Nicorești din ținutul Tecuci.

⁴⁰⁷ Între stăpânii de pământ din arealul Poiana-Buciumeni-Nicorești, din județul Galați, identificam în persoana lui Buzdugan căpitan, un urmaș al Dragăi, nepoata voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt, ctitorul Mănăstirii Buciumeni (vezi numărul 355 al revistei „Călăuză ortodoxă”). „Lotul „la mănăstire”, înregistrat într-un document din anul 1652, „Mănăstirea lui Buzdugan” de la „gura Tecucelului”, consemnată într-un act din 1704, și hotarnica schitului întocmită la 15 mai 1819 de către serdarul Manolache Radovici. Datele furnizate de aceste zapise, cu trimitere la istoria timpurie a așezământului monahal sau la reprezentanții neamului Șendrea, se vor regăsi sub diferite forme și în alte surse. La 20 septembrie 1729, Ene Corban, fiul lui Dumitrașcu, vindea lui Gheorghe Costin, „ce au fost vornic”, în prezența boierilor, oamenilor buni și a preoților, „câți au fost să fie de mare credință”, ocina sa și moșie „de la mănăstire și de la Groșăt și din Vlamnic cu tot locul, cu săpătură, cu ploștine, cu pădure, cu tot locul, cu tot venitul, cu pământ cu tot... giumătate de parte din bătrânul lui Buzdugan”, precum și „giumătate din bătrânul Rusei, partea popii lui Tătar” (Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Iași, documente, pachet 421, fila 3). Posesiunea mănăstirii în perioada secolelor XVII-XIX, era pe jumătate de bătrân din „Rusa popa Tătar”, după cum amintește și hotarnica din anul 1819. Măsurătorile lui Manolache Radovici, dregător local care delimita „Sfântului schit Buciumenii patru sute cincisprezece stânjeni de moșie din cuprinsul codrului Buciumenii, unde este făcut schitul, ci este acum închinat Sfintei Mănăstiri Văratecu (I), care... stânjeni” au fost aleși „din doi bătrâni, adică 313 stânjeni din bătrânul Cărbunesc și 102 stânjeni din bătrânul Tomăscul” (Muzeul Mănăstirii Buciumeni, Colecția Documente, fila 4), aduc în atenția noastră și loturile de pământ dăruite de către „Iordache Iancu cu neamul său” în perioada anilor 1799-1800. Cu obârșia în satul Câmpuri, ținutul Putna (Aurel Sava, *Documente putnene I*, Focșani, 1929, p. 55), familia Iancu achiziționase mai multe terenuri în partea stângă a Siretului mai ales după mariajul căpitanului Iancu cu fiica lui Bălan din Poiana (Constantin Solomon, C. A. Stoide, *Documente tecucene*, vol. II, p. 71-73). Un „suret scos de pe hotarnica lui Ștefan Popăscul vornic de poartă ce esti dat Enculeștilor (Ianculeștii, n.n.) pe părțile lor... din Hântăști, din Tomești, din Groși(t), din Vlamnic, unde să chiamă și Buciumeni ce sânt pe valea Tecucelului”, de la 15 iulie 1765, constituie o veritabilă mărturie pentru cumpărăturile

și vornicul de poartă Ioan Tașcă⁴¹⁰ erau stăpâni în moșia Tecucel⁴¹¹, postelnicul Ioan Viscop stăpân „în Țapu de Gios”⁴¹², vornicul de poartă Ioan Istrate, stăpân

căpitanului Iancu în perimetrul amintit, însumând „1520 stânjeni în bătrânul Cărbunescul”, „în pădure din fântâna Teiului și până de dă Tecucelul de malul Săretiului” sau „la răsărit de apa Tecucelului” și „331 stânjeni în bătrânul Tomăscul”, dintre care „133 la pădure, din fântână Teiului în sus și iar cu vad de moară” (Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Iași, documente, pachet 421, fila 25). Indicațiile lui Th. Ciuntu cu privire la toponimul „fântâna Teiului” (Th. Ciuntu, *Dicționarul geografic, statistic și istoric al județului Tecuci*, București, 1897, p. 205; „Tecucel, pârâu ce izvorăște din punctul numit Fântâna Teiului”) sunt de un real folos pentru a localiza „Mănăstirea lui Buzdugan” de la „gura Tecucelului” și pentru a demonstra continuitatea vieții monahale, în această zonă, prin așezământul reînființat la începutul secolului al XIX-lea. Este perioada când un „izvod de mănăstiri și schituri ce se află în eparhia sfintei episcopii Hușu-1809” menționează Schitul Buciumeni și pe monahia Afia cu statut de ctitor. Această poziție se datora fostului soț, Iordache Iancu, proprietar de pământ care a dăruit schitului mai multe loturi în bătrânul Cărbunescul și în bătrânul Tomescul, după cum amintește și hotarnica din anul 1819. Moștenite pe filiera căpitan Iancu - Ioniță - Toderaș - Vasile (Aurel Sava, *Documente putnene*, I, p. 133, doc. 194 și Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Iași, documente, pachet 421, fila 28), aceste proprietăți vor trezi și interesul lui State Șendrea, ginerele lui Toderaș Iancu (Aurel Sava, *Documente putnene*, I, p. 133, doc. 194). Chiar dacă monahia Afia, cedase lui State Șendrea actele care dovedeau stăpânirile „în trupul moșiei Codrul Cucuieților”, au rezistat timpului suficiente dovezi care confirmă sprijinul și implicarea lui Iordache Iancu pentru bunăstarea schitului (Muzeul Mănăstirii Buciumeni, Colecția Documente). În acest interval cronologic se va implica și serdarul Manolache Radovici pentru ridicarea unei biserici din cărămidă (Neculai Staicu-Buciumeni, *Monumentul istoric – Mănăstirea Buciumeni*, p. 62). Din acest motiv, putem include numele acestui dregător în rândul celor care au contribuit la ființarea mănăstirii, amintirea acestuia fiind păstrată și astăzi în rândul monahiilor și enoriașilor. Evoluția mănăstirii în prima parte a secolului al XIX-lea ne este lămurită de către documentele adunate de pr. I. Jechiu. Cum astăzi Mănăstirea Buciumeni este un punct de reper al Eparhiei Dunării de Jos, trebuie să fim conștienți de trecutul și efortul înaintașilor noștri. Între ei, poate cei mai importanți, sunt și Buzdugan căpitan, Iordache Iancu, monahia Afia sau Manolache Radovici serdar. – Apud Doru Parascan, *Mănăstirea Buciumeni, o ctitorie a urmașilor Voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt*, în *Călăuza Ortodoxă* din 26 sept, 2018, Galați.

⁴⁰⁸ Satul Dobrinești este unit cu comuna Nicoreștii, are aceiași alură alungită, determinată de relieful natural.

⁴⁰⁹ Culmea numită Piscul Corbului este la 84 de kilometri de orașul Galați. La poalele stâncii se ridică o mică pădure de salcâm și alături este satul Piscul Corbului și este un sat în comuna Nicorești, din județul Galați.

⁴¹⁰ Ioan P. Tașcă, (1820 – 1884), fost preot la biserica „Sf. Nicolae” din Bălăbănești, hirotonisit în 1850, căsătorit în 1846 cu Ilinca Maxim (1824-1865), fiica vornicului de poartă (primarul comunei Bălăbănești). Aceștia erau bunicii paterni ai prof. G.G. Tașcă.

⁴¹¹ Prima atestare documentară a târgului Tecuci datează din anul 1435 (M. Costăchescu, *Documentele moldovenesti înainte de Ștefan cel Mare*, vol. II, Iași, 1932, p. 681, nr. 192), fapt care înscrie această localitate în șirul vechilor orașe ale Moldovei. Situat pe drumul dintre Brăila și Bârlad, putem presupune că orașul Tecuci și-a început existența urbană încă din a doua jumătate a secolului al XIV-lea (Constantin C. Giurescu, *Târguri sau orașe și cetăți moldovene din secolul al X-lea până la mijlocul secolului al XVI - lea*, ediția a II-a, București, Editura Enciclopedică, 1997, p. 312. Totuși, aflarea localității în teritoriul de ținut probabil, până spre 1423, de Țara Românească

„în Vizurești”⁴¹³, urma postelnicul Panaite Istrate, cel cu moșie în Sârbi⁴¹⁴, postelnicul Gavril Ghilțu, stăpân în Mașnii, sardarul Manolache Galer⁴¹⁵, stăpân

motivează ipoteza impulsiei aici a vieții urbane abia după includerea așezării în Țara Moldovei și organizarea teritoriului învecinat ca ținut de margine (Laurențiu Rădvan, *Orașele din Țările Române în evul mediu* (sfârșitul secolului al XIII - lea – începutul secolului al XVI - lea), Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011, p. 585). Într-un act de judecată de la mijlocul secolului al XVII-lea se menționează că tecucenii dețineau un act de la Ștefan cel Mare prin care era stabilit cursul hotarului târgului lor (Cătălina Chelcu, Marius Chelcu, „...Din uricul pe care strămoșii lor l-au avut de la bătrânul Ștefan voievod”. Întregiri documentare, în Ștefan cel Mare la cinci secole de la moartea sa, ed. Petronel Zahariuc și Silviu Văcaru, Iași, Editura Alfa, 2003, nr. 228). Ocolul de la Tecuci a cunoscut, la fel ca alte ocoale ale unor târguri sau cetăți, un proces de disoluție la sfârșitul celei de-a doua jumătăți a secolului al XVI-lea (I. Caproșu, *O istorie a Moldovei prin relațiile de credit (până la mijlocul secolului al XVIII -lea)*, Iași, 1989, p.102–113; Cătălina Iliescu, Petru Șchiopu, inițiator al procesului desființării ocoalelor domnești în Moldova, în „*Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A.D. Xenopol» Iași*”, XXXVII (2000), p. 69–78. Primul sat desprins din ocol a fost Cămileștii dat, la 16 martie 1577, de Petru Șchiopul lui Bilăi, mare vornic pentru 400 de zloți și opt cai, cu mențiunea că acel sat „nu era domniei mele de nici un folos” (Documenta Romaniae Historica, A, Moldova, vol. VII (1571-1584), întocmit de Ioan Caproșu, București, 2012, p. 227, nr. 179). Un an mai târziu, la 18 aprilie 1578, același domn confirma stăpânirea lui Gâlțu, staroste de Tecuci, și a rudelor aceuia asupra satului Matosăști, pe Bârlad, ce fusese domnesc supus Tecucilor, după ce noii stăpâni plătiseră la vistierie 500 de zloți, ibidem, p. 265-266, nr. 213).

⁴¹² La 22 April 1800 răzăși de la Țepu vând moșia lui Gheorghii Șarban biv Vel Sardar câte un leu stânjănu. Iscălesc: Ion Cocârlă, Tacul Patriche, Isac Portasă, Ion Gatton, Costandin Goga. – Nicolae Iorga, *Câteva documente moldovenești*, p. 67, în *Studii și documente*, vol. XVI.

⁴¹³ Comuna Buciumeni făcea parte din plasa Nicorești a județului Tecuci și era formată din satele Argea, Braniștea, Buciumeni, Hânțești, Tecucelu Sec și Vizurești. Anuarul Socec din 1925 o consemnează în aceeași plasă, cu satele Argea, Buciumeni, Hânțești, Tecucelu Sec și Vizurești.

⁴¹⁴ Sat, comuna Vlăsinești, pe stânga pârâului Bașeu. Cea dintâi mențiune documentară a satului Sârbi este din perioada septembrie 1602-12 august 1603, când „...marele spătar Bosioc (Bosie - Bosieni - Bozieni?!) cumpără de la Toader Turcea și cu cneaghina lui, Nastasia, fiica lui Grigore Udrea... parte de ocină din satul Sârbi, pe Bașeu, a treia parte din jumătate de sat, pentru 200 de taleri numărați...” (Documente privind istoria României, A. Moldova, XVII/ I, p. 90, document datat la 12 mai 1603 la Arhivele Statului Iași, Fond Spiridonie, IX/70). La 3 septembrie 1603, „Jeremia Movilă vv. întărește răscumpărarea ocinii din Sârbi de către Teodosia, jupâneasa lui Grigore Udrea de la Bosioc vel spătar, cu 300 taleri de argint...” (DIR., A., XVII/1, p. 115). În această perioadă erau stăpâni în moșia Sârbi familiile Udrea, Murguleț și Turcan. Familia Udrea stăpânea a treia parte din sat, partea din „... gios...” (idem, p. 124, 316). În moșia Sârbi sunt menționate 12 seliști sau sate și începând din 13 septembrie 1625 (Arhivele Statului Iași, Fond Spiridonie, XXX/28), când postelnicul Toma Cantacuzino primește întărire pentru a patra parte din Bodești, prin cumpărări succesive, aproape întreaga moșie Sârbi, cu toate seliștile, ajunge în stăpânirea acestuia, de la care satul Sârbi va trece în stăpânirea lui Velicico Costin, căsătorit cu Catrina, fiica lui Toma (Cantacuzino) vornicul, apoi în stăpânirea personală a domnului I. Mihai Racoviță (Cehan), de la care va trece în stăpânire mănăstirească, iar fiul acestuia, Ștefan Racoviță vv închină mănăstirile Precista, din Roman și proorocul Samul din Focșani, cu toate moșiile lor, spitalului Sf. Spiridon din Iași, în a cărei stăpânire au rămas, în mare parte, până în 1919-1922.

„în Florești”, postelnicul Iordachi Breahnă, cu moșia sa „Oțaliți”, postelnicul Ioan Oprișan⁴¹⁶, cu moșie „în Frunțișani”, postelnicii Ștefanachi Guță și Vasile Butunoiu⁴¹⁷, care stăpâneau la Țigănești, apoi urma postelnicul Ioan Vârlan, cu moșia Cotul Rugetul⁴¹⁸, postelnicul Stoica Curtigan cu moșia Vultureni⁴¹⁹, aga

⁴¹⁵ La data de 20 mai 1798, în Crasna se încheie testamentul Mariei Galer, fiica lui Neculai Ilschi și a Ilinchii, născută Flondor. Ea lasă fiilor ei Ioniță, Costachi și Ștefan partea ei din Crasna, anume o șesime din jumătate. La 1 noiembrie 1798, este un document prin care Alexandru Ilschi dăruiește fiilor săi Iordachi și Ilie, a șasea parte din tot satul Crasna. La 5 iunie 1799 în Crasna, Alexandru Ilschi, fiul lui Nicolai Ilschi își face testamentul, dând fiilor săi Iordachi și Ilie a șasea parte de Crasna ținutul Siretelui, baștină și cumpărătură, și a douăsprezecea parte din Crasna cumpărată de la Toader Tăutul.

⁴¹⁶ La data de 25 octombrie 1850 paharnicul Ioan Oprișan împrumută de la Judecătoria ținutului Tutovei 494 și ½ galbeni, partea cuvenită cumnatului său Iordache Popa Ghiorghiu din vânzarea unor binale din Galați, punând amanet moșia sa Giurănești, jud. Tutova, și obligându-se a-i răspunde cu dobânda lor legală, la cererea Judecătoriei, fără drept de a se opune la vânzarea amanetului în cazul când n-ar respecta condiția (<http://arhivele.nationale.ro/site/download/inventare/Achizitiile-Noi.-MMDLXIX-MMDLXXI.V.-Inv.113>).

⁴¹⁷ La 20 martie 1815 răzeșii din moșia Ghibarțu din ținutul Covurlui, se învoiesc cu Catrina, fata răposatului Alexandru Butunoiu pentru stăpânirea unor stâneni din sus-numita moșie. Costandin Popa fiul Marinii, schimbă cu slugerul Ion Cîrje partea lui din hotarul Ghibarțu cu partea pe care acesta o are în hotarul Oneștii. Ecaterina, fiica răposatului Alexandru Butunoiu, cere domnului Scarlat Callimachi ca prin Părcălăbia de Galați să i se dea carte domnească pentru a putea vinde la licitație 172 stâneni din moșia Ghibarțului, țin. Covurlui. Logofeția cea Mare face cunoscut în 1816 Părcălăbiei Galați că cei 172 stâneni din moșia Ghiarțu ai Catrinii, fiica răposatului Alexandru Butunoiu, au fost vânduți la mezat slugerului Ioan Cîrje, cu 12 lei stânenul, (<http://arhivele.nationale.ro/site/download/inventare/Documente-Moldovenești.-XLII-CXV.-1429-1929.-Inv.-1931>).

⁴¹⁸ Prin ispisocul emis chiar de cancelaria lui Constantin Cantemir la „leat 7196/1688, august 21”, prin care acesta întărea „mănăstirii ce să chiamă Mira, ci esti făcută de noi din temelii, ce este pe Milcov, la ținutul Putnii,... ale noastre drepte ocini și moșii toate părțile de sat din Odobești și din sat din Pătăști, din siliște și din câmp și din păduri și din tot locul cu tot venitul...” (Aurel V. Sava, Documente putenene, vol. I, Vrancea, Odobești - Câmpuri, Publicate cu un studiu introductiv despre Vrancea de... P refață de Dl. Profesor N. Iorga, Tipografia „Cartea Putnei”, Focșani, 1929, doc. nr. 64, p. 39). De asemenea, prin același document au fost întărite și daniile de la primii săi ctitori, Ursa lui Moțoc, și anume: „cinci pogoane de vie, vaduri de moară, poieni și două gropi la Răiuț în care se face fânaș și 12 fâlci de poiană la Năruja... ce să chiamă Poenile Bosnei... și locuri de dughene în târgu în Focșani” (Ibidem, p. 41), pe care le-a donat încă de când era în viață și mănăstirea încă nu era terminată. După moartea acesteia, mănăstirea a mai primit încă „5 pogoane de vie în deal la Odobești și o moară la Munteni...” (ibidem). Documentul însuși în continuare daniile provenite de la boierul Alicsandru Ramandi, ce au fost vomice mare în Țara de Sus, care „au dăruit sfintei mănăstiri a dumnilor sale driaptă ocină și moșie o parte de sat de Ruget, la Vrancea și cu vad de moară într-apa Putnii.” (ibidem). În anul 1708/ 7216, la 24 iulie, Mihai Racoviță voievod întărea printr-un uric lui Iordache Caramălău mare clucer, ginerele lui Filipescu, stăpânirea peste „părți de ocină din satul Mircești, ținutul Tecuci.” (vezi *Catalogul documentelor moldovenești din Direcția Arhivelor Centrale*, volumul V, (1701-1720), București, 1975, doc. nr. 782, p. 208). Această ocină aparținuse Mănăstirii Mera, ea fiind cumpărată de către călugări de la văduva lui Ilie Sturza, dar care a fost în cele din urmă, prin judecată, restituită de către Duca voievod familiei lui

Dimitrie Lupu era stăpân „în Găleşti”⁴²⁰, în Brăhășeștii de Sus⁴²¹”, medelnicerul Costachi Cocriș⁴²², care stăpânea moșii „în Răgoazele”⁴²³ și în satul Ungureni⁴²⁴,

Filipescu. În secolul al XIX-lea, la 1851, proprietatea mănăstirii era formată din moșia Milcovul, care îngloba satele: Mera, Șindrilari, Cotul Reghiului și Andrieșani (Theodor Codrescu, *Uricariu sau Colecțiune de diferite acte care pot servi la Istoria Românilor*, vol. VI, de..., Tipografia Buciumului Român, Iași, 1892, p. 100) și se întindea din Odobești la vârful Monteor, toată fața Milcovului (Aurel V. Sava, *op. cit.*, vol. I, doc. nr. 93, p. 61), iar din Vrancea stăpânea satele Voloșcani, Ruget și Năruja (Aurel V. Sava, *op. cit.*, vol. I, doc. nr. 214, p. 153). – Apud Lelia Pavel, *Mănăstirea Mera*, în *Cronica Vrancei* nr 8, 2014, <http://cimec.ro> / <http://muzeulvrancei.ro>

⁴¹⁹ Theodor Ciuntu spune despre gârla Bârlovița că „se formează din Siret când vine mare, merge șerpuind (prin) satele Bursuci, Vultureni și Liesci și se varsă în Bârlad, în fața satului Liesci. Vara adeseori seacă. Când vine Siretul mare aduce mult pește” (*Dicționarul geografic, statistic și istoric al județului Tecuci*, București, 1897, p. 18). La sfârșitul de secol XIX exista comuna Bucești, având 2675 de locuitori care trăiau în 693 de case situate în satele Blăjerii de Jos, Bucești, Diecheni și Vultureni. Erau și aici o moară cu aburi și două biserici la Bucești și Vultureni. În 1923 la Vultureni, jud. Tecuci, proprietari erau Smaranda și Anton Mihăilescu. Din anul 1926 se păstrează acte referitoare la plata terenului expropriat din moșia Moara Dedului, Grădești, com. Vultureni jud. Tecuci, proprietar fiind N. Niculescu; idem moșia Lichitișeni, comuna Vultureni, jud. Tecuci, proprietari Smaranda și Anton Mihăilescu; idem moșia Bălănești Dorogei-Bodeasca, comuna Vultureni, județul Tecuci, proprietară Eliza Colonel Racoviță (Ministerul-Agriculturii-si-Domeniilor-Creditul -Ipotecar.-1922-1945 . -Inv.-488.pdf, p. 22).

⁴²⁰ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna Huruiștii făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Căpotești, Dumbrava, Găleşti, Huruești, Nedelcu, Perchiu, Prădașu și Șarba.

⁴²¹ Brăhășești, comună rurală, plasa Zeletinul, județul Tecuci, compusă din 5 cătune: Brăhășeștii de Jos, Brăhășeștii de Sus, Corcioveni, Cosițeni și Toflea. E situată la împreunarea Berheciului cu pârâul Zeletinul. Brăhășeștii de Sus, sat; face parte din comuna Brăhășești, județul Tecuci. Aci este și reședința comunală.

⁴²² Se trăgea din Păhârnicele Ioniță Cocriș, boier mazâl moldovan din sec. XVIII (c. 1710–1782). La 24 aprilie 1669/7177 niște răzăși din Băloșești fac vânzare la Șoimărești lui Gavril Cocriș, cu doi bani gata. Martori: Ghiorghe Ipifanie, Irimia Munteanu, Gașpar de Bărgăuani, iar la 26 septembrie 1669/7178 boierii dau socoteală pentru împărțeala făcută de Gavril Cocriș cu frații săi (Nicolae Iorga, *Studii și documente*, vol. XI, *Documente amestecate*, p. 69-70, *Arelierele grafice Soccec*, București, 1906). „La 1 martie 1605, Ieremia Movilă judeca o pricină de hotare între mănăstirea Probota pe de o parte și Nestor Ureche, Ionașco Mogâldea și Cocriș, pe de altă parte (4 D. I. R., 1/XVII, nr. 289, p. 202- 204). Aceștia din urmă stăpâneau satele Zăvoieni și Șoimărești. Cocriș e un personaj dintre cele mai interesante, autor al cunoscutei scrisori din 1600 (N. Iorga, *Scrisori de boieri*, 1912, p. 41-42): „Scriu închinăciune și multă sănătate părintelui meu, Spiridon, și mamei mele Costandei...”. S-ar părea că este destul de limpede: Cucrișel, cum se iscălește, e fiul lui Spiridon. Dar, un document din 1603, ne arată că Spiridon și fiastul său Cocriș au vândut 1/6 din Antilești, partea lui Daraban, moșul lui Cocriș (C.D.M., vol. I, nr. 1169, p. 274), iar un alt document, din același an, precizează că pe Cucriș îl chema Ionașco (ibidem, nr. 1171, p. 274). „Am scăpat de la Bălgrad, scrie Cocrișel mai departe, când au bătut Mihai vodă război cu ungurii. Deci m-au prins niște sași; deci au vrut să mă taie. Eu m-am rugat și am spus că sunt fecior Mogâldei”. Din nou s-ar părea că lucrurile sunt clare: era fiul lui Mogâldea și fusese adoptat de Spiridon. Dar, câteva rînduri mai departe, el roagă pe Sphidon și pe Constanda „să nevoiți și să dați știre părintelui meu, Mogâlde vornicului, că eu zac în temniță, de mănânc lutul și păduchii. Și eu

am spus către Andriaș că sunt nepot de frate și fecior de suflet, jurat în biserică”. Într-un document din 1669 se arată că Drăghina Tecmăneasa și fiii ei vânduseră, cu câteva decenii în urmă, o treime din Vermești „nepotului său, lui Ionașco (idem), părintelui lui Gavril Cocriș, fecior frățâne-său, lui Toader” (Iuliu Tuducescu, Păhărnicele Ioniță Gociș, boier mazâl moldovan din sec. XVIII (e. 1710-- .1782)), în *Lui Ion Bianu amintire*”, București, (1916), 1921, p. 163-164), care e citat ca pitar. Cu alte cuvinte, paternitatea lui Cocriș e revendicală de trei persoane! Și anume: Spiridon - căruia știm că îi era fiastu, Toader pitarul - căruia îi era fiu de sânge, și Ionașco Mogâldea, căruia, procedând prin eliminare, îi era nepot de frate. Ar rezulta că vornicul Mogâldea era frate cu Toader pitarul; dar s-ar părea că și Spiridon era frate cu ei. Cel puțin așa reiese din formula „nepot de frate și ficeior de suflet”. Chestiunea se complică însă, și mai mult. Ionașco Cocriș avea părți în Antilești, de pe moșul său, Ion Dărăban. Dar, la Antilești mai existaseră și niște Mogâldești.”- Ștefan Gorovei, *Înrudirile cronicarului Grigore Ureche*, ed. Academiei Române, Iași, 1973.

⁴²³ Comuna Corbasca apare în plasa Berheci, județul Bacău, fiind formată din satele: Corbasca, Marvila, Rogoazele și Scărișoara, conform cu *Indicele comunelor României* după noua organizare a legii rurale, București, 1865. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna Corbasca apare descrisă astfel în *Marele Dicționar geografic al României* (G. I. Lahovari, vol. I, 1897). Comună rurală din plasa Berheci, județul Tecuci compusă din 8 cătune: Băcioiul, Corbasca, Fofaza, Marvila, Pogtlețul, Porcărețul, Rogoaza și Scărișoara. Comuna e brăzdată de dealurile: Baba Elena, Mățeani, la E, Muncel, Gherdana la S formează marginea de sud a comunei; în raionul satelor Țigănești se află mai multe văi și pâraie. Comuna e străbătută de mai multe văi: Scărișoara în mijlocul satului Scărișoara, Rogoaza și Marvila sunt udate de râul Siret, pârâul Pogtleț ce izvorăște din dealul Babei și se varsă în Siret, primește pe stânga pârâul Cotromatul. Pârâul Rogoza care izvorăște din locul numit Tabăra Țiganilor, curge la început sub numele de Neagotă, primind pe stânga Corbasca, Fofaza și trece pe lângă satul Rogoaza înainte de a se vărsa în Siret. Mai întâi a apărut în documente moșia Rogoazele în ținutul Putnei, în anul 1785, după cum reiese din Creșterea colecțiilor (Biblioteca Academiei Române, XXXI-XLIII, București). Prima atestare documentară a satului Rogoaze datează din 5 iunie 1617, din timpul lui Radu Vodă Mihnea și se referă la hotarul dintre acesta și Sucmezău unde au fost săpate 110 curături și unde a fost făcut un locaș de fâneată (Documente Tecucene, vol.I). Rogozul, apare ca sat în ținutul Tecuciului și înglobează cătunul Găureni al satului Scărișoara, după cum rezultă din Karta rusă din 1830. Rogoazele, după cum a mai fost denumit, era sat în ocolul Polocinului, după cum se consemnează în Catagrafia ținuturilor Moldovei la 1832. În anul 1833 satul va face parte din ocolul Berheciului, în 1834 din ocolul Răcăciunii, revenind în același an în ocolul Berheciului. Pe la anul 1835 satul Rogozu avea 65 de case, după cum a fost consemnat de către istoricul Constantin C. Giurescu în Principatele Române la începutul sec. XIX. La sfârșitul secolului al XIX-lea, în *Marele Dicționar geografic al României* se consemna despre acest sat următoarele: Rogoaza, sat al comunei Corbasca, plasa Zeletin, județul Tecuci. În anul 1837 apare cu numele de Rogozenii, apoi în 1838 cu numele de Rogoazele. De la o consemnare la alta, în catagrafiile și documentele epocii, găsim satul sub diferite nume, după cum urmează: Rogoazele în Listă arătătoare de suma banilor ce se cuvin satelor din tot principatul Moldovei pentru lucrul drumurilor în anul 1841 (1843) și în Tăbliți spre punere în lucrare a împlinirii (1844). Rogoazele sau Găureana sinonime ca nume de moșie, apar în Buletin. Foaie Oficială pe anul 1848. Apar ca nume pentru același sat în anul 1859, Rogoazele sau Găureana. În anul 1929 proprietarii de pământ mai mari erau Boureanu Vasile cu 40 ha, Diamandi Gh. Ștefan cu 100 ha.

⁴²⁴ Unul dintre satele vechi din zonă, întemeiat către marginea de vest a domeniului, întărit cu uric în perioada 2 iulie 1398 - 28 noiembrie 1399 de Iuga voievod, domn al Țării Moldovei lui pan Braia, pentru dreaptă și credincioasă slujbă (Documenta Romaniae Historica, A. Moldova (1384-1448), vol. I, întocmit de A. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, București, 1975, p. 10-11, nr. 8).

Braia, care primea uricul lui Iuga voievod, este întemeietorul familiei Braevici, cu numeroși descendenți, dintre care Boris a fost martor în sfatul domnesc al lui Alexandru cel Bun. Este posibil ca satul să fi fost întemeiat prin colonizarea aici a unor români din Transilvania, cărora cei din jur le-au zis „ungureni” (veniți din zona dominate de unguri), dar nu este exclus ca numele satului să fie derivat de la antroponimul Ungureanu(l), primul cneaz sau jude al satului. Documentele tac. Inițial, satul a avut caracter boieresc, dar în perioada 1579-1598, urmașii Braevicilor, deveniți răzeși locali, au pierdut prin vânzări aproape toate părțile lor din moșia Ungureni (Eugen D. Neculau, *Sate pe Jijia de sus*, Iași, 2003, p. 59). La 30 martie 1579, Văscan diacul cumpără de la Vasca, fiica Turcului sluger, jumătatea de sat Ungureni, partea de sus, drept 650 zloți tătarăști, până într-o răpă ce este în mijlocul satului Ungureni de pe Jijia (Catalog de documente din Arhivele Statului Iași, Moldova, vol. I, 1398-1595, București, 1989, p. 399, nr. 1051). „Turcu avusese acea jumătate de sat cumpărătură de la nepoții lui Boris Braevici” (Eugen D. Neculau, *op. cit.*, p. 59). Cu același conținut este și documentul din 15 aprilie 1579 (Virginia Isac, *Catalog de documente...*, p. 401, nr. 1055). Drăcsăneasa și surorile ei, urmașe ale Braevicilor, în baza dreptului de protimisis, au cerut să răscumpere de la Văscan jumătate de sat din Ungureni. La 12 mai 1585, Petru voievod, domnul Moldovei, judecă pricina și face dreptate lui Văscan (Documente privind istoria României, A, Moldova, veacul XVI, vol. III, București, 1955, p. 282, nr. 341). Văscan diacul își mărește moșia de la Ungureni; la 25 aprilie 1587 i se reîntărește de către Petru voievod „...partea Nastei, fata Marii, nepoata Olincioaei, din jumătate de sat din Ungureni, a patra parte, cea a cumpărat de la ea drept 350 zloți tătarăști, din dres de danie ce a avut moșul lor Boris de la bătrânul Alexandru vv...” (Ibidem, p. 353, nr. 432; vezi și *Catalog de documente...*, p. 483, nr. 1309), iar la 15 decembrie 1590 Petru voievod întărește lui Văscan diacul cumpărătura de la „...Onciul, ficiorul Măricăi, nepot Ștefii Bocian, strănepot Stanii și Velis (Boris) Braivici,... din sat din Ungureni, din giumatatea satului, din patru părți, a patra parte... drept 25 taleri bani...” (Ibidem, p. 467- 468, nr. 575 și *Catalog...*, p. 520, nr. 1423). Aceluiași Văscan îi întărește Ieremia Movilă voievod cumpărăturile de la Ungureni la data de 8 aprilie 1598, când Văscan cumpărase părți din moșia Ungureni de la șase dintre descendenții Braevicilor (Eugen D. Neculau, *op. cit.*, p. 60). Cea mai mare parte a moșiei era în stăpânirea unui mic boier, căci la 15 mai 1604 urmași ai familiei Braevici stăpâneau cel puțin a patra parte din jumătatea satului Ungureni (DIR., A., XVII/I, p. 145, nr. 210). Alte rudeni din aceeași familie „...au arătat un uric de la Alexandru voievod bătrânul...” și „...fiindcă s-au înmulțit neamurile...” cer lui Vasile Lupu voievod a li se întări stăpânirea peste a patra parte din a patra parte din satul Ungureni (partea de jos), la 13 iulie 1644 (Eugen D. Neculau, *op. cit.*, p. 61). Familia Braevici nu se va stinge la Ungureni, va stăpâni mici porțiuni din moșie în 1741, 1744, etc. prin familiile Roman, Roschip etc. Cea mai mare parte a moșiei Ungureni, din partea de est, este stăpânită în secolul al XVIII-lea de familia Isăcescu, de loc din Dumeni - partea de nord a moșiei Plopeni, în stânga Jijiei. La 1 martie 1708, Ionașco Isăcescul, mare medelnicer, primea uric de la Mihai Racoviță voievod pentru stăpânire pe jumătate din satul Ungureni de la Jijia... cumpărat de la Sandul Ciurar (*Catalogul documentelor moldovenești din Direcția Arhivelor Centrale*, vol. V, București, 1975, p. 184-185, nr. 714). Partea de vest a moșiei era în stăpânirea familiei Roman. Aceste două familii, prin reprezentanți ai lor, vor căuta să acapareze întreaga moșie. Familia Isăcescu, înrudită cu familia Cuciureanu, s-a înrudit și cu familia Roman (prin căsătorii), dar disputele pentru stăpânirea moșiei nu țin seama de rudenie. La 2 septembrie 1824, răzeșii de la Ungureni ies din indiviziune, fiind menționate șase hlize (șase familii de răzeși). Dispar familiile răzeșești Roman și Bontăș, dar se extinde moșia familiei Isăcescu. Marginea de vest a moșiei Ungureni, 280 fâlcii (cca. 400 ha) (Ungureni) Hliza Ciulei, în stăpânirea familiei Ciulei; spre est, fosta răzeșie Bontăș a trecut în stăpânirea familiei Jian, devenind (Ungureni) Hliza Jian. A treia parte din jumătatea de sus a moșiei Ungureni (cca. 400 ha), fostă a familiei Roman, cu numele (Ungureni) Hliza Roman, a trecut în stăpânirea familiei Gh.

Apostol. Jumătatea de jos (de est) a moșiei Ungureni era împărțită tot în trei părți. Marginea de vest a acestei jumătăți de moșie trece în stăpânirea lui Iordache Isăcescu, care cumpărase și circa 145 ha din Ungureni Roman, și se numea Ungureni Isăcescului. Două treimi din marginea de est a moșiei, în vecinătatea de vest a moșiei Epureni, numită Sapiveni, a trecut în 1838 de la Gh. Cuciureanu la Ioniță Jian, apoi la Nicu Vasiliu, în 1863 la Anastasia Ciurea, de la care trece la Matei Gane, care o vinde în 1877 lui Iordache Isăcescu, cu 8.000 galbeni (cca. 552 ha) (Eugen D. Neculau, *op. cit.*, p. 83-88). Se pare că pe această parte a moșiei Ungureni, când era în stăpânirea lui Nicu Vasiliu, s-a organizat cel mai mare cătun, numit mai întâi Ungureni Vasiliului, apoi Sapiveni, Sapoveni, de la numele unui vechil apoi arendaș Sapiva, și aici s-a înființat școala comunală Ungureni în 1866. În 1898, urmașii lui Iordache Isăcescu stăpâneau: - Vasile Isăcescu 720 fălci (cca. 1.296 ha), marginea de est a moșiei Ungureni, Sapiveni și fosta hliză a Romanilor; - Gheorghe Isăcescu, vechea hliză Isăcescu și în 1900 cumpără Ungureni Ciulei (280 fălci - cca 400 ha). - Hliza Jian a trecut în proprietatea statului, care a clădit aici spitalul care a purtat numele Jian. După mamă și după familia Roman, Ion Ciulei scoboară din familia Braevici (Ibidem, p. 89). Există încă un sat Ungureni în județul Tecuci. În anul 1849 la moartea logofătului Costache Conache s-au adunat satele Slobozia Blâneasa, Țigăneștii Noi și Ungureni. Locuitorii celor trei sate au fost clăcași pe moșia logofătului Conache, apoi pe moșia caimacanului Nicolae Vogoride. Reședința acestor sate era stabilită în satul Țigănești. În anul 1880, Nicolae Vogoride vinde lui Anton Cincu toată moșia de pe partea stângă a râului Bîrlad devenind vecin cu satul Țigăneștii Noi și Munteni. Tot în anul 1880, Nicolae Vogoride vinde și casele moștenite de la socrul său și toată moșia de pe malul drept al râului Bîrlad și pădurea Balta lui Tache Anastasiu-acesta devenind vecin cu clăcașii din Munteni. La luarea în primire a moșiei, Tache Anastasiu a răpit locuitorilor terenurile cu care au fost împroprietăriți. Aceștia, deși s-au adresat justiției, au fost condamnați la închisoare. În anul 1885 moșierul Anton Cincu a cumpărat moșia de la Dumitru Frunză, moșia Șendreasca de pe raza comunei Țepu precum și moșia Sultana Bodeanu cu denumirea de Bodeanca aflată tot pe raza comunei Țepu. În anul 1894 moșierul Nistor Cincu moare rămânând ca moștenitori patru copii Smaranda Dr. Sculei, Maria Boldur Epureanu, Constantin Milea fost director al ziarului „*Dimineața*” și Anton Cincu, moșiile fiind împărțite între ei. Locuitorii din cele trei sate s-au împărțit la cei patru moșieri și anume Tache Anastasiu, Iordache Giurgea Negriștei, Boldur Epureanu Berheci, iar majoritatea munceau la Nistor Cincu, care mai deținea și pădurea Dumbrava. În privința administrației locale în anul 1878 a luat ființă prima primărie în satul Țigăneștii Noi care a funcționat câțiva ani după care i-au dat foc arzând toată arhiva. După aceasta, sediul primăriei s-a mutat în cătunul Ungureni. În 1906 s-a reușit aducerea primăriei la Munteni, iar cele doua sate Țigănești și Ungureni au format la un loc primăria lor. Localul primăriei Munteni a fost cumpărat de la Panaite Arsenie de origine greacă. Astăzi comuna Munteni este alcătuită din patru sate și anume: Munteni, Frunzeasca, Țigănești și Ungureni. Dintre toți proprietarii importanți se remarcă în mod deosebit stăpânirea acestor teritorii de peste 120 de ani de către familia Conachi, până în anul 1881, când moșia Țigănești se împarte între Tache Anastasiu la est de râul Bîrlad și Anton Cincu la vest de Bîrlad. Încă din timpul ocupației rusești din 1772-1774, satul Țigănești aparținea deja demult familiei Conachi, care a construit un conac la Țigănești și o biserică cu catapeteasma din zid lângă acest conac, clădiri al căror istoric începe din anul 1777, realizate de către vornicul Costache Conache, bunicul poetului omonim. În anul 1778 se naște aici Alexandru Costache Conache comisul, ispravnicul, logofătul de mai târziu. Lucrând la Regulamentele Organice, el a fost susținătorul ideii ca aceste legi să fie aproape identice pentru Moldova și Țara Românească, exprimând astfel și în acte oficiale ideia unității principatelor. În 1828, aici la Țigănești se naște și Ecaterina (Cocuța), fiica legitimă a Smarandei (născută Negri) și a logofătului Costache Conachi. În anul 1846, are loc la Țigănești în prezența domnitorului Mihai Sturdza, nunta Cocuței Conachi cu Nicolae Vogoride (grec fanariot, beizadeaua lui Ștefănașe Vogoridi, fost

leitinantul Gheorghe Taur, acela care stăpânea și moșia de la Medeleni⁴²⁵, precum și Onceștii Vechi⁴²⁶, Condrinești, postelnicul Dimitrie Țaralungă, stăpânea la Onceștii Noi de Sus, iar șătrarul Asanachi Stamati, stăpân la Dobrinești⁴²⁷, Onceștii Vechi și „altile”, apoi Ftori postelnicul Ioan Volcinschi⁴²⁸, stăpân în

caimacam al Moldovei la Costantinopol). Nicolae Vogoridi era fratele Smarandei Sturdza, soția domnitorului Moldovei de unde rezultă faptul că de fapt domnitorul Sturdza venise la nunta cumnatului său. La 11 ani după moartea Cocuței în anul 1881, Emanoil Vogoridi Conachi, vinde moșia și conacul de la Țigănești lui Tache Anastasiu- mare proprietar de pământ și prefect al județului Tecuci (1878-1898). La rândul său acesta îl lasă prin testament (la 27 decembrie 1897) Academiei Române.

⁴²⁵ Satul Medeleni, care se află la 7 km distanță de Golăiești, a dat denumirea cunoscutei trilogii a lui Ionel Teodoreanu: „Voi cerca astăzi, în fața domniilor voastre, să dărâm o legendă, să înlătur un neadevăr: acela al auto biografismului Medelenilor. (...) Țin, doamnelor și domnilor, să dezmint această aglomerare de erori și inexactități. Eroinele Medelenilor, Olguța și Monica, nu-s surorile mele: n-am avut niciodată surori. Moșia Medeleni, în care și în jurul căreia gravitează acțiunea celor trei romane, nu este și n-a fost moșia părinților mei. Nimeni din neamul meu n-a fost proprietar de pământ. Singura moșie care a aparținut cuiva din neamul meu nu este o moșie de pământ arabil, ci o moșie de hârtie tipărită: am numit romanul Medelenilor, nu moșia Medelenilor. (...) A! Asta nu înseamnă că unele dintre trăsăturile unor personaje din roman nu sunt împrumutate de la oamenii reali pe care i-am cunoscut. Doar nu creăm din neant. Suntem chiar creatorii celor mai pure ficțiuni...” (Ionel Teodoreanu, *Cum am scris „Medelenii”*, în *Opere alese*, Editura Minerva, București, 1981, p. 460, 472-473). Ioan-Hipolit (Ionel) Teodoreanu s-a născut la Iași, la 6 ianuarie 1897. Este al doilea fiu al lui Oswald A. Teodoreanu (1869-1938), magistrat și om politic, apreciat gazetar ieșean, și al Sofiei Musicescu, profesoară de teorie muzicală la Conservatorul din Iași și pianistă, nepoata lui Gavril Musicescu (1847-1903), cunoscut compozitor, muzicolog și mare dirijor. Bunicul lui dinspre tată, Alexandru Teodoreanu (1847-1914), magistrat, decan al Baroului avocaților și fost primar al Iașului (ianuarie-martie 1914). Fratele mai mare a fost Păstorel Teodoreanu – pseudonimul lui Alexandru Osvald Teodoreanu (1894-1964), a fost avocat și epigramist, iubitor de vinuri, membru al boemei din Iași și București.

⁴²⁶ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Stănișești a județului Tecuci și era formată din satele Bărboasa, Dealu Perjului, Gorghești, Lozinca, Taula, Tarnița, Tomozei, Onceștii Noi, Onceștii Vechi și Valea Boului. În comună funcționau opt mori de apă, 15 mori de vânt, trei școli mixte și patru biserici ortodoxe la Bărboasa, Tomozei, Onceștii Noi și Tarnița (George Ioan Lahovari (1901), *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. 4, București, Stab. grafic J. V. Socecu, p. 586–587).

⁴²⁷ Dobrinești este un sat în comuna Nicorești din județul Galați.

⁴²⁸ „În 23 iunie 1712, Nicolai Alexandru Mavrocordat întărește fraților Gavril, Nacu și Vasilie Volcinschi „jumătate de sat Zvinece... cu toți vecinii care locuiesc pe ea, jumătate de sat Babin... a șasea parte de Stepaniuca... care părți de moșie le stăpânise, mai înainte, Rugină jîtnicer și aceste moșii le-au venit de la sora moșului lor, de la sora lui Nacul, fata lui Gavril, Nacul și Vasilie Volcinschi, după cum au mărturisit du-lui Ioan Paladi mare spătar. În 7 decembrie 1739, când Miron Gafenco uricar, Gheorghe Ursuleț postelnic și Gheorghe Volcinschi împart între ei moșiile rămase „de la moși și frați sterpi, anume de la Durașco comis și sora acestuia, Grozava Cocoranița, cari au fost frați cu moșii lor, anume cu Nastasia Rugină, care l-a făcut pe Pavel Rugină, cu Maria, mama lui Miron Gafenco, și cu Cârștian armașul, care i-a făcut pe Gheorghită vameșul și pe Sofronia, iar Sofronia l-a născut pe Gheorghită Ursuleț postelnic și pe sora acestuia, și cu Nacul, care i-a făcut pe Gheorghită Volcinschi și pe sora acestuia”, Nacul primește jumătate din Zvinece.

Brăhășăștii de Sus, slugerul Ștefan Neculau⁴²⁹ avea „Poiana”⁴³⁰, slugerul Dimitrie Veliciu⁴³¹, precum și sardarul Aftanasie Atanasiu, erau stăpâni la Bicățu, postelnicul tecucean Iancu Plitos, pe atunci ispravnicul ținutului Tecuci⁴³², el fiind

În 12 aprilie 1768, ginerii lui Toader Nacul mărturiseau la Divan că socrul lor, „împreună cu nepotul lui, Toader Volcinski, stăpânește jumătate de sat Zvinece la Nistru...” - Ion Drăgușenul, *Povestea așezărilor bucovinene*, în *Monitorul de Suceava*, luni, 3 sep 2012 - Anul XVII, nr. 205 (5110).

⁴²⁹ Se păstrează „Jalba lui Panaite Neculau, vechilul lui Polimen Pagoni, în care arată că în anul 1838 clientul său luând în posesie de la câțiva răzeși moșia Corni, din ținutul Tecuciului, în urma unui proces între acești răzeși și casa răposatului vistiernic Petrachi Sturza, moștenitorii au luat în stăpânire moșia, scoțându-l din posesia ei pe Pagoni și dând-o în posesia stolnicului Ciucă; cercetările făcute și despăgubirea lui Pagoni.” - Serviciul Județean Iași al Arhivelor Naționale ale României, IS-F-00051-1163, 1844, Inventar nr. 2225.

⁴³⁰ Poiana (Piroboridava) este o comună lângă Tecuci, în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Poiana (reședința) și Vișina.

⁴³¹ Este o familie originară din Muntenia. „Încă din 1812 Crețeanu își facea însemnările: despre plecarea Rușilor grosolanului general Jeltuhin, despre intrarea «cu cuca» a noului Domn Ioan-Vodă Caragea, despre ciuma din 1813 și luarea Parisului de Muscali. Revoluția izbucnește și Crețeanu fuge, în Mart., încă, de frica, puținel premature, a Turcilor, pe la Tunari și aflăm că aparținea Brâncovencei pe la mănăstirea Căldărușanilor, plină ca și Cernica de fugari, cari nu mai încăpeau înuntru, așa încât familia a trebuit să-și afle adăpostul de trei zile în „chiliile de afară”. Se vede de aici care era înfățișarea de atunci a orașelului, cu casa din fața mănăstirii a Postelnicului Ioniță, înlocuită azi prin casa cu hanul vâtafului de plaiu Marza azi în ruină și cu locuința băcanului «mufluz», falit, Veliciu.” Tot Crețeanu mai nota: „1828, Aprili 24, au trecut oștirile rusești Prutu. 1828, Aprili 30, au intrat oștirile în București supt comanda gheeneralului Gaismar, însă cavaleriia: ulani, cazaci, husari.” – Nicolae Iorga, *Un boier de provincie din timpul Eteriei*, în *Memoriile Acad. Române, secția Istorie*, ed. Cultura națională, Buc., 1929.

⁴³² Se păstrează „Reclamația agăi Dimitrie Shina împotriva maiorului Plitos, ispravnicul ținutului Tecuci, care, în mod abuziv, a strămutat un număr de locuitori ce se aflau cu locuința pe moșia sa Vladnicul; jalba acestuia către Sfatul Administrativ; raportul Vistieriei; cercetările făcute etc.”- ANI, IS-F-00051-1170, 1844, <http://cautare-is.arhivelenationale.ro/cautare-Is/detail>. Asp x? ID=429887. Grigore Plitos, fiu de țăran din Măcărești, a intrat slugă în casă la domnița Marghioala Calimah, soția logofătului Grigore Sturdza. Stăpânii săi l-au învățat carte, l-au însurat cu o fată din casă și, pe la 1806, l-au făcut sluger. Domnul Calimah l-a făcut serdar. A rămas logofăt al casei Sturdza și după moartea binefăcătorului său, fiind păstrat în funcție și apoi ridicat la rangul de agă de fiul acestuia, principele Mihail Sturdza. Pe feciorul său, Iancu, Mihail Sturdza l-a făcut aghiotant domnesc și maior, l-a însurat cu fata unui agă grec, Țigara, și l-a făcut ispravnic de Tecuci, după care „au mijlocit” și l-au ales deputat al Adunării obștești, și „l-a făcut postelnic”. Din 1846 exită și „Înștiințarea dată de judecătoria ținutului Tecuci cu privire la hotărârea care s-au luat în pricina dintre răzeși și postelnicul Iancu Plitos, pentru 123 de stânjeni de pământ din satul Negulești, același ținut (ASI, Fond nr. 2, Inventar pachetele nr. 1061-1067.doc. p. 60). La 20 martie 1823 Ioan Sandu Sturdza voievod poruncește ispravnicilor de Tecuci să meargă și să aleagă moșia răzeșilor din Colunești aflați în proces cu spătarul Ioniță Iamandi și cu boierul tecucean Gheorghe Dascălu (Achizitiile-Noi.-MMDLXIX-MMDLXXIV.-Inv.-113.pdf, p. 2, poz. 1). La 18 mai 1827 clucerul Vasile Chicoș și diacul Neculai Ciochină, dând urmare poruncii domnești, fac alegerea părților de moșie din Colunești a fiecăruia dintre răzășii reclamanți, voievodul întărind și

și cel care stăpânea și moșia satului Negulești⁴³³ și care era un om extrem politic de dificil pentru toți vecinii săi, cu care a și avut nenumărate și lungi procese civile, urma postelnicul Gheorghe Hermeziu⁴³⁴ cu moșia sa și satul Mera.⁴³⁵ În 1753 la 20 mai Constantin Mihail Cehan Racoviță vodă îl miluiește pe Neculai Hrisoverghi, mare vornic⁴³⁶, cu 600 stânjeni de moșie din fruntea locului, chiar din

medelnicerului Vasile Vidrașcu stăpânirea asupra a 1365 stânjeni de moșie din hotarul Coluneștilor (idem, p. 3, poz. 3 și 4).

⁴³³ Din anul 1846 există „Înștiințarea dată de judecătoria ținutului Tecuci cu privire la hotărârea care s-au luat în pricina dintre răzeși și postelnicul Iancu Plitos, pentru 123 de stânjeni de pământ din satul Negulești, același ținut” (ASI - Inventar pachetele nr. 1061-1067, doc, poz. 215).

⁴³⁴ Din anul 1841 există „Jalba postelnicului Gheorghe Hermezu către Sfatul Administrativ, prin care se plânge de împresurarea ce i se face de către Scarlat Chirvasie la moșia sa Merea, din ținutul Covurlui.”- Secretariatul de stat al Moldovei, inventar 2225- site.pdf, poz. 836, p. 163. Din 1844 avem „Reclamația postelnicului Gheorghe Hermeziu în contra serdarului Manolache Cîrjă, pentru un trup din moșia Șărpeni, ținutul Covurlui.”- idem, poz. 1174, p. 221. Un act din 2 noiembrie 1826 spune: Adeverință pentru 700 lei lăsați în depozit de Enache Galin la postelnicul Ioan Jora, pârcălab de Galați.- ASI, Inventar pachetele Nr. 1019-1040, poz. 57.

⁴³⁵ Rodica Iftimi, Sorin Iftimi, *Alegătorii divanului ad-hoc din Moldova (1857). Un manuscris necunoscut.*, în Rev. „Ioan Neculce”, nr. X-XII, 2004 -2006, p. 111-114, 148-156, Iași, 2009.

⁴³⁶ „În anul 1753, domnul Constantin Racoviță, fiul lui Mihai Racoviță, făcea știre că, „văzând slujba credincioasă” a boierului Neculai Hrisoverghe, vel vornic, „l-a miluit dintru a noastră osăbită milă cu șase sute de stânjeni de moșie din fruntea locului, din hotaru domnescu a târgului Tecuciul, ce au mai rămas nedat danie de alți domni” (SJAN Galați, Fond Primăria orașului Tecuci, dosar 9/1875, fila 56). Hotărnicită de boierii Tănase Meleghe, vornic de poartă, și Neculai, vel căpitan de Tecuci, moșia se întindea pe ambele maluri ale Bârladului, deoarece în „hotarul de răsărit... s-au aflat numai 200 de stânjeni”, iar pentru împlinirea daniei se vor da „400 stânjeni... în capul hotarului dispre apus” (idem).” Doru Parascan, *Structuri de proprietate în țara de jos a Moldovei, stăpâni de pământ în județul Tecuci*, sec. XV-XIX. Teză de doctorat la Univ. Al. I. Cuza, Iași, rezumat, p. 9. Enache Hrisoverghi, căsătorit cu Elena Ruset, era stolnic al Moldovei când fiul său Alexandru Hrisoverghi abia se căsătorea cu Ancuța Callimaki, n.1748/1749. Neculai Hrisoverghi a murit în 1818. Din căsătoria Elenei Ghyka cu Pavel Șubin s-au născut opt copii. Fiica cea mare, Olga, a avut de soț pe vornicul Emanuel (Manolache) Hrisoverghi (+ 1865), personaj care apare în ambele epistole. Manolache Hrisoverghi era frate cu poetul Alexandru Hrisoverghi (1811-1837), fiind fii ai marelui vornic Neculai Hrisoverghi. În *Arhondologia Moldovei*, paharnicul Constantin Sion nota despre familia Hrisoverghi, pe tonu-i vitriolant, dar totodată savuros: „Iarăși pacat grecesc, neam de patriarh, izgonit de la Fanar și pripășit în Moldova peste 180 de ani; au fost între boieri, însă nu mari, până la Neculai Hrisoverghi, fiul stolnicului Enachi, care fiind om deștept și luând fimei o Rosătească, fata vornicului Iordachi Pribăscu, în vremea domnului Calimah, pe la 1816, s-au făcut vornic mare; iar pe la 1818 au murit rămânându-i trei fii: vornicul Vasilică, Alecu, care au murit tânăr, și care pută ajunge urmele tătâne-său și un ticălos, Manolachi, care luând o fată a Șubinoarei din Vaslui, nepoata lui Grigori vodă Ghica, l-au făcut vornic, dar îi om prcă de nimica”. Neculai Hrisoverghi Neculai, † ap. 1739, vel Capitaine de Greceni 1739; Medelnicer ~1700; Vel Postelnic 1822; Mare Vornic al Țării de Jos 1824-31. Necula Hrisoverghi era șatrar la 13 aprilie 1737 și biv vel șatrar la 1 iulie 1738. Unele sondaje mai recente (N. Stoicescu) contestă că originea acestei familii ar fi fost princiară. Dacă deocamdată lipsesc probele indubitabile spre a întări sau nega pretinsa origine a Hrisoverghilor, cert este însă că atestarea lor documentară în Moldova e încă din secolul al XVI-lea, din vremea lui Petru Șchiopu

(N, Stoieescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV--XVII*, București, Ed. Enciclopedică română, 1971, Sub voce). În pofida acestei vechimi, din mijlocul lor nu s-au ridicat personalități politice proeminente care, prin rolul marcat în viața politică, să justifice pretențiile unei ilustre origini. Așa bunăoară, la 9 iunie 1602 era pârcălab de Neamț un Nicolae Hrisoverghi (*Uricarul*, XVIII, p. 487; N. Stoicescu, *Lista marilor dregători ai Moldovei (sec. XIV-XVII)*, în *Anuarul institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol”*), Iași, tom XIII, 1971, p. 411). Alt demnitar de vază din familie este semnalat deabia pe la 1700, în persoana cornisului Manolachi Hrlsoverghi, ginerele spătarului Chirlac Sturza (Ioan Antonovici, *Documente bărlădene*, vol. II, p. 331); căsătorit cu fiica acestuia, Anastasia (Gh. Bezviconi, op. cit., p. 42, Amănunte despre el la N. Stoicescu, *Dicționarul...*, p. 408-409). Ultima oară, Manolachi e menționat la 21 martie 1737 cu rang de biv vel stolnic, dată când nu mai era în viață și când urmașii Maria, Neculai, Mihălache, Constantin și Safta (Aurel V. Sava, *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București, 1944, p. 207; *Creșterea colecțiilor Academiei Române*, XVI, 1910, oct.-dec., București, 1911, p. 280, doc. 35-CXXX), împart moștenirea părinților. Dintre ei, Mihălache este menționat la 19 aprilie 1722, când deținea proprietăți în Mindrești și în alte localități, deci era major și-și întemeiasă un cămin. Între descendenții comisului Hrisoverghi de la 1700 apar, probabil ca nepoți, fără însă a li se putea stabili riguros filiația, la 2 ianuarie 1750, vel stolnicul Manolachi Hrisoverghi (*Creșterea Colecțiilor în anul 1907*, București, 1907, p. 44, col. 2.), iar la 19 martie 1763, stolnicul Ianache Hrisoveghi (Nicolae Iorga, *Documente privitoare la familia Callimachi*, vol. II, p. 8); Gh. Ghibănescu, *O pagină din istoria finanțelor Moldovei, Sama visteriei Moldovei din 1763*, extras din „*Ioan Neculce*”, fasc. 5, Iași, Tipografia „Lumina Moldovei”, 1925, p. 3) bunicul dinspre tată al poetului. Prin 1772, Manolache era medelnicer, proprietar al satelor Casotești (Neamț) și Cozmești (Tecuci) (Moldova în epoca feudalismului, Chișinău, vol. VII, partea I-a, 1975, p. 45, 209). La 2 decembrie 1773, era ban (Biblio/eca Academiei, *Creșterea colecțiilor*, XVI, 1910, oct.- dec., București, 1911., p. 285, doc. 35-CXXXII). Ascensiunea sa a ajuns până la rangul de spătar, îndeplinind funcția de ispravnic de Bacău (Ibidem, p. 291, doc. 85-CXXX). A fost căsătorit cu Ilinca, fiica lui Constantin Rosetti (Ibidem, p. 297, doc. 65-CXXV; Radu Rosetti, *Familia Rosetti*, București, Editura Monitorul Oficial, vol. 1, 1938, p. 80, 1077), iar ulterior cu sora pitarului Teodor Balș (Biblioieca Academiei, *Creșterea colecțiilor*, XVI, 1910, oct.- dec., p. 291, doc. 85 - CXXXII). S-a stins din viață înainte de 21 martie 1794 (ibidem, doc 106-CXXX). Ianachi Hrisoverghi n-a mai dobândit alt rang în afară de cel de stolnic până la sfârșitul vieții. La 30 mai 1800 era încă în viață (Aurel V. Sava, op. cit., p. 372), dar nu mai trăia la 21 noiembrie 1804 (Visarion Puiu ș.a., *Documente din Basarabia, Chișinău, Cartea Românească*, 1928, p. 224), când este menționat, totuși, ca spătar. Stolnicul Ianachi era la 1772 proprietar al moșiilor Ichimăuți (Orhei), Negrești și Olari (Vaslui) (*Moldova în epoca feudalismului, Chișinău*, 1975, vol. VII, partea I-a, p. 82, 174, 181). Căsătorit cu Aucuta Callimachi, a avut mai mulți copii: Alexandru, ajuns spătar, Grigoraș - medelnicer, Nicolai -- tatăl poetului, care a dobândit rangul de mare vornic (Aurel Sava, op. cit., p. 373), precum și două fete: Zmaranda, căsătorită la 17 martie 1783 cu paharnicul Iordachi Lazu și rămasă văduvă către 1800 (Ibidem, p. 371), și Mărioara (Maria), măritată la 1798 cu paharnicul Răducanu Rosetti (Ibidem, n. Rosetti, op. cit., p. 112. Alexandru era stolnic la 1800 (*Uricarul*, VII, p.365, 383); în 1820 era spătar (*Surete și Izvoade*, vol. XV, p. 242, 243), dar în 1827 nu mai era în viață (*Uricarul*, VII, p. 163); Grigoraș era sulger în 1803 (*Surete și izvoade*, XV, p. 218). Ajuns între timp ban, la 13 ianuarie 1823 era făcut postelnic (*Surete și izvoade*, X, p. 265).La 19 iulie 1825, un Gheorghe Hrisoverghi, probabil acest Grigoraș, scria unui nepot că tocmai a intrat în cinul călugăresc (Biblioteca Academiei, *Creșterea colecțiilor*, XVIII, 1911, apr.-sept., București, 1911, p. 156, doc. 184-CXXXV). Mama lor, Ancuța spătăreasa, trăia la 29 mai 1823 (Biblioteca Academiei, *Creșterea colecțiilor*, XX, ian. - sept. 1912, p. 145, doc. 166-CXLIII). Nașterea lui Nicolae Hrisoverghi poate fi plasată în jurul anului 1750. La 24

hotarul domnesc al târgului Tecuci, cel care nu fusese încă dat de danie de către ceilalți domnitori moldavi. Facem precizarea că starostele de Tecuci, Ioan Gâlțu primește în dar, după obiceiul timpului, chiar de la vodă Petru Șchiopul, satul Matosești⁴³⁷ de pe Bârlad, din partea de NE a târgului. În anul 1812 la 20 iulie

august 1794 deja intrase pe arena politică, fiind, ca biv vel medelnicer, împreună cu biv vel hanul Ștefan Sturza, ispravnic al ținutului Tecuci. La 12 iulie 1800 era fost mare madelnicer, iar în 1803 era consemnat ca biv vel cămiuar. Cariera sa politică a cunoscut însă ascensiunea îndeosebi după 1806. Astfel, în 1807 a fost înălțat spătar de Constantin Ipsilanti (Biblioteca Academiei, *Creșterea colecțiilor*, XVI, 1910, oct.-dec., p. 291, doc. 85 - CXXXI). În anul 1808, în intervalul 20 iunie-22 decembrie, a fost „deputat”, adică reprezentant al Moldovei la „lagărul prea strălucitului cneaz Prozorovski”, funcție onorată cu suma de 400 lei lunar (ibidem, doc. 106-CXXX). În anul 1810 era ban, iar în anul următor apare ca vornic.

⁴³⁷ Dealul Motăș de lângă satul Drăgușeni (Ioan Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, I, București, 1913, p. 75), aflat în vechiul ținut Covurlui, păstrează amintirea locului unui sat dispărut, Motișești, existent aici în vremea lui Ștefan cel Mare. Când, la 15 aprilie 1463, Șteful Cernătescul (Despre familia acestui boier, vezi Paul Păltănea, Cernăteștii de la ținutul Covurluiului și domeniul lor familial, în *ArhGen*, VI(XI), 1999, 1-4, p. 169-186) primea uric de la domnul Moldovei, printre satele aflate în stăpânirea sa, cumpărate de la Hărman, viitorul pârclab al Cetății Albe, se afla și Motișeștii, aflat „la obârșia Corodului, mai sus de curtea lui Cernat” (Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, II, vol. Întocmit de Leon Șimanschi, în colaborare cu Georgeta Ignat și Dumitru Agache, București, 1976, nr. 115, p. 166.). Satul reappare documentar peste câțiva ani, la 24 septembrie 1468 (DRH, II, nr. 154, p. 226. Sunt enumerate peste 10 sate, printre care „Cernătești, unde îi este casa, pe Corod (...), și, aproape de acesta, mai sus, <satul> anume Motoșeștii...”), tot în stăpânirea aceluiași boier. Exista și în secolul al XVII-lea, atât „rediul lui Motăș” cât și satul Motășești (Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva Istorică Centrală a Statului, IV, București, 1970, nr. 661; satul „numit acum Fundeanu”, la 1 septembrie 1681), aflat tot la obârșia Corodului, pârâu pe care-l găsim astăzi sub numele de Corozel, afluent al râului Bârlad. Satul Matoșăștilor de pe Bârlad era un sat domnesc al târgului Tecuci, cumpărat la 18 aprilie 1578 de către Gâlțu, starostele de Tecuci (DRH, VII, vol. întocmit de Ioan Caproșu, București, 2012, nr. 213). Scarlat Motăș, avocat domiciliat în Tecuci, cumpărase moșie și de la alte neamuri, precum serdăreasa Profira Motăș, Casandra Motăș, Grigore Motăș ori de la urmașii lui Vasile Motăș, vornic de poartă. Ani în șir, timp de jumătate de secol, Scarlat a făcut numeroase tranzacții funciare, schimburi și cumpărături, în Sohodol, Burdusaci, Oprișești, Motășeni și Mohorâți. O hartă a moșiilor sale, realizată în 1873 (Arhivele Naționale Istorice Centrale, Creditul Funciar Rural, dos. 392/1891, f. 149-150), măsoară două asemenea hlyze în Burdusaci, de câte 53 de fălci și 89 de fălci. Ultimele tranzacții funciare ale lui Scarlat Motăș sunt în legătură cu împrumutul de la Creditul Funciar Rural, motiv pentru care moșia a trebuit să fie scoasă la licitație, unde Anton Cincu o cumpără la 8 mai 1886, fiind răscumpărată apoi de Aglaea Motăș, soția lui Scarlat, la 29 iulie 1886 (Ibidem, f. 106), proprietățile din Burdusaci și Sohodol, însumând peste 211 fălci de pământ împreună cu casă de cărămidă cu trei camere și antreu, acoperiș de șindrilă, athenanse de patru camere, hambar din dulapi, șură, grajd, saivane, vie, pivniță, livadă, precum și altă casă în satul Burdusaci; moșia era constituită din patru trupuri, două în Sohodol și două în Burdusaci. Următoarea răscumpărare a moșiei a avut loc 28 ianuarie 1891, pentru prețul de 48.000 lei. Contemporani cu Scarlat Motăș se aflau și alți membri ai familiei sale, proprietari de moșii pe Zeletin. Gheorghe Motăș capătă rang de sluger la 21 iunie 1852 (Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond familial Hârlescu, I/58), medelnicer la 27 iunie 1856 (Ibidem, I/225) și serdar la 1857 (Buletin Oficial Extraordinar a Prințipatului Moldovei, nr. 3, Iași, 1 iunie 1857), fiind

domnitorul Moldovei, Scarlat Alexandru Callimachi, emite un nou hrisov prin care vodă stabilește „zilele de iarmaroace” ale Tecuciului la datele de: 1 ianuarie, 9 marti, 24 iunie și 30 august. Banul Petrache Negre⁴³⁸, ispravnic devenit vel agă, este cel care tocmai cercetează și împresurarea unei „bucăți de loc”, loc aparținând logofătului Vasile Costache⁴³⁹, împresurare care era făcută de către mănăstirea Răchitoasa tot în zona târgului. În anul 1818, pe data de 5 august chiar vistiernicul Petrache Negre, din porunca divanului Moldovei ca și din cea a domnului Scarlat Calimachi, statornicește cu 26 pietre și pe baza hărții inginerului Kelemen, hotarul moșiei logofătului Vasile Costache, o moșie de cam 597 stânjeni, un loc din interiorul moșiei târgului Tecuci. Este de altfel interesantă istoricește și proprietatea postelnicului Panait Balș⁴⁴⁰ cu moșiile de vii ale Cotnarului⁴⁴¹. Să amintim

amplouat al isprăvniceii Tecuci (Marea arhondologie a boierilor Moldovei, p. 199); a fost căsătorit cu Eufrosina Mitre (Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond familial Hârlescu, I/6), fiica serdarului Petrache Mitre din Tecuci. Aflat în lista a II-a a alegătorilor Divanului ad-hoc al Moldovei din 1857, în rândul marilor proprietari (Rodica Iftimi, Sorin Iftimi, *Alegătorii Divanului ad-hoc din Moldova (1857). Un manuscris necunoscut*, în „Ioan Neculce”, X-XII, 2004-2006, Iași, 2009, p. 112), serdarul Gheorghe Motăș deținea o moșie de 110 fâlcii în Motoșeni, Mohorâți și Burdusaci. Pe aceeași listă se află și clucerul Dumitru Motăș, cu 103 fâlcii în Burdusaci. Cu o moșie mai mică de 200 de fâlcii, ei nu aveau dreptul de a fi aleși, ci doar de a alege.

⁴³⁸ Era născut în 1752. A fost soțul lui Zulniei Negri, tatăl lui Zulniei Sturdza; Costache Negri; Catinca Negri; Eugenia Negri și Elena Negri.

⁴³⁹ Remarcăm că, în această perioadă a anilor 1755-1756, în Divan găsim trei reprezentanți ai familiei Costache: Manolache Costache, mare vornic de Țara de Jos, Vasile Costache, hatman și pârcălab de Suceava și Iordache Costache, mare stolnic. Mai târziu, la 20 februarie 1757, în hrisovul prin care domnul țării hotărăște desființarea văcăritului și a cuniței, găsim printre semnatari nu mai puțin decât șase boieri Costăchești: Manolache Costache mare vornic, Scarlatache Costache mare stolnic, Iordache Costache mare stolnic, Ilie Costache fost mare paharnic, Vasile Costache fost mare paharnic și Lupul Costache fost mare stolnic (MEF., vol. IX, Chișinău, 2004, p. 73-74, nr. 42). De știut este faptul că În anul 1701, revine la domnie Constantin-vodă Duca. Vasile Costache se încuscrește cu vistiernicul Iordache Ruset, care îl convinge la nuntă să se rupă de Duca și să fugă în Muntenia, la Brâncoveanu. Pleacă în Muntenia toți Costăcheștii, împreună cu Mihalache Racoviță, Ilie Țifăscu, Lupu Bogdan și alți aproape 50 de boieri. Boierii pribegi țin sfat, împreună cu vodă Brâncoveanu și hotărăsc să își aleagă domn dintre ei. Până la urmă, Vasile Costache moare în pribegie, în Țara Muntenescă: „Și n-au apucat să-ș vie la pământul lui și la casa lui, nice să să bucure de sfatul ce-l începuse” (Ion Neculce, *op. cit.*, p. 178).

⁴⁴⁰ Pe la 1646, 1 noiembrie, Vasile Lupu voievod dădea un hrisov de întărire a unei cumpărături de vie pentru Anna Beldimăneasa (din familia boierilor Beldiman), soacra vornicului Savin pentru două fâlcii de vie și cramă la capul viei în țarina Cârjeștilor, la Cotnariu. În anul 1832 satul și moșia erau în stăpânirea spătarului Tudorachi Aslan, fiind cumpărată de la doamna Roxana Panait Balș, avea 122 de birnici (plătitori de bir domniei), scutelnici (scutiți de bir), 1 preot, 1 diacon, 2 dascăli și 20 de slujbași volnici (erau săteni care slujeau la stăpân și nu plăteau bir, având obligații de dări și muncă doar la acesta). Pe la 1900, satul era tot pe moșia familiei Aslan, fiind dată ca dotă fiicei, doamna Vlădoianu care și-a construit un conac cumpărat de către regele Carol al II-lea înainte de război (Miron Dumitru, *Ținutul Hârlăului, târguri, sate, mănăstiri*, Editura PIM Iași, 2015, p. 124-125). De numele lui Panait Balș se leagă o altă comoară istorică a Moldovei. La sfârșitul secolului al XVI-lea, domnitorul Moldovei, Petru Șchiopul (a domnit între anii 1574-1577, 1578-1579 și

1583-1591), a oferit satul Ceplenița (Dacă este să ne însușim afirmația lui Mihai Ciubotaru, chiar denumirea așezării, menționată documentar la 1554, ar însemna „Bătlan, stârc” (în limba ucraineană)/vezi N. Stoicescu, *Repertoriul...*, p. 167; vezi și Petru V. Rotaru, *Ceplenița, Studiu monografic*, Iași, 1978, 74 de pagini (dactilo) + 11 planșe (lucrare de grad); M. Ciubotaru, în *Podgoria Cotnari*, coord. Valeriu Cotea, București, Ed. „Academiei”, 2006, p. 145-151) boierilor Ureche/, „pentru 12 cai buni, dați în slujba țării”. Potrivit celor interpretate de Gheorghe Ghibănescu („*Surete și izvoade*”, vol. II, Iași, 1907), în anul 1617 Radu Mihnea Vodă (domnitor 1616-1619, 1623-1626) a emis un hrisov domnesc (prin care „vornicului Nestor Ureche, tatăl cronicarului Grigore Ureche i se reconfirma posesia moșiei Ceplenița, toate satele din țara Moldovei și anume: 52 sate întregi, 45 părți de sate, 17 moșii, 6 heleștee, un loc de vânat, o prisacă, 45 fâlci de vie în cele 19 județe ale Moldovei de pe atunci și satul Ceplenița, satul Buhalnița care este mai sus de hotarul ceplenițenilor, cu vad și moară în râul Bahlui care este în ținutul Hârlăului”...); în jurul anilor 1600-1605, vornicul Nestor Ureche a construit, pe culmea dealului Ceplenița, străjuit de plopi seculari, o curte boierească și un conac (Avea ziduri groase și era format din șase încăperi boltite în zidărie, întinse pe două nivele (parter și etaj); în total, o suprafață desfășurată de circa 300 m²; sub clădire se contura o pivniță; ansamblul de clădiri devenise o incintă fortificată, având ziduri înalte de peste doi metri); satul Ceplenița (cu conacul), împreună cu moșia alăturată, Buhalnița, erau moștenite (în anul 1643) de cronicarul Grigore Ureche, mare logofăt al Moldovei și fiu al vornicului Nestor Ureche; toate cele menționate trec (în 1647) în proprietatea fiului său, Vasile Ureche, care, la rândul-i, a vândut această proprietate lui Pascu Lupașcu-Buhuș (căsătorit cu Safta, fiica vistiernicului Iordache Cantacuzino) și începând de atunci, moșia și conacul au devenit proprietatea „boierilor cantacuzini”... Printre proprietari trebuie amintiți și paharnicul C. Cantacuzino (pe la 1758), logofătul Iordache Cantacuzino (în perioada 1793-1816) (Iordache Cantacuzino (Canta)/1740-1826/, a fost Mare Logofăt în Divanul Moldovei, a îndeplinit funcția de caimacam al Moldovei (în perioada 19 septembrie-28 octombrie 1802), între sfârșitul domniei lui Alexandru Șuțu și domnia lui Alexandru Moruzi. Fiul marelui logofăt Constantin Cantacuzino și al soției sale, Maria, născută Vlasto, s-a căsătorit cu Ana Ventura, cu care a avut opt copii (patru băieți și patru fete): Mihalache (1791-1857), căsătorit cu Eufrosina Greceanu și Maria Ghica Elena (1796-1868), căsătorită cu Constantin Sturdza (mare logofăt) Caterina (1776-1850), căsătorită cu Grigore Ghica-Budești (mare postelnic) Constantin (1778-1843), mare vornic, căsătorit cu Pucheria Rosett/iMaria (1781-?), căsătorită cu Enache Vârnab (mare ban) Dimitrie (1778-1843), mare logofăt, căsătorit cu Profira Beldiman Grigore (1779-1808), căsătorit cu Elena Brâncoveanu Ruxandra (1796-1840), căsătorită cu Gheorghe Ghica-Trifești, mare hatman. Reședința familiei a fost la conacul din Ceplenița. Moșiile Ceplenița și Buhalnița au fost achiziționate de tatăl său, pe atunci paharnicul Constantin Cantacuzino (pe la 1758). Iordache Cantacuzino a moștenit conacul, în 1793, stăpânindu-l până în 1816, atunci când l-a donat fiului său Mihalache Cantacuzino. Iordache Cantacuzino (Canta) rămâne cel căruia i-a aparținut de drept „Casa Universitarilor” din Iași. Prima mențiune documentară este într-o jalbă din din 22 mai 1767, adresată domnitorului Grigore Calimachi, în care nu este menționat ca ocupând vreo dregătorie; între 1774 și 1808, documentele vremii îl menționează ca ocupând o serie de dregătorii importante: mare comis – 1774, stolnic – 1776-1780, mare ban – 1780, mare vistier – 1792, mare logofăt – 1797-1808; a fost „ctitor și epitrop al bisericii” din mahalaua Tălpărilor, din Iași (Ioan Caproșu, *Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. VII, Editura Dosoftei, Iași, 1999); Sorin Ifțimi, *Ansamblul conacului Cantacuzino-Pășcanu*; Rezachevici, Constantin, *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova secolele XIV-XVI*, Editura Enciclopedică, București, 2002), vistiernicul Iordache Cantacuzino și apoi Mihalache Cantacuzino; în jurul anului 1835, Iordache III Cantacuzino-Pășcanu a construit un palat pe ruinele curții boierești ridicate aici (Lucrările efectuate de toți cei menționați au avut, ca efecte, extinderea conacului prin adăugarea unor noi camere,

construirea unei intrări în partea de nord a clădirii și a unei bolți de trăsuri sprijinită pe patru coloane de piatră, care avea, la mijloc, emblema cantacuzină/ vulturul bicefal; istoricii descriu încăperea cea mai spațioasă, având 16 m lungime, 7 m lățime, înălțimea de 4 m; camera avea un plafon zugrăvit în culorile roșu și albastru). Ulterior, Mihalache Cantacuzino-Pașcanu, care a refăcut și biserica de curte, a construit casele din marea curte alăturată (Proprietar de moșii, a conacului de la Ceplenița, a fost și un ctitor de lăcașe sfinte. Dacă la bisericile (reconstruite) din Ceplenița și Buhalnița nu sunt controverse privind data zidirii lor, la biserica din Bădeni s-au găsit mai multe date în documentele cercetate; în *Marele Dicționar Geografic al României vol. I*, ediția 1899, sub coordonarea lui George Ioan Lahovari, referitor la Bădeni, comuna Scobinți, se arată că are o biserică cu hramul „Buna Vestire” construită la 1845 de Mihai Cantacuzino-Pașcanul; acesta apare ca fiind ctitor al bisericii cu hramul „Nașterea Maicii Domnului” din Buhalnița (la 1859), și la Ceplenița cu o biserică având hramul „Sfinții Voievozi”). Pe la mijlocul secolului al XIX-lea, conacul acesta l-a adus în postura proprietarului pe Constantin Cantacuzino-Pașcanu (participant la mișcarea unionistă din Moldova din 1848, exilat, la Ceplenița, de domnitorul Mihail Sturdza, drept consecință a simpatiilor sale revoluționare). În 1857, moșia și conacul de la Ceplenița trec în proprietatea ginerilor lui Mihail Cantacuzino, adică postelnicul iveștean Panaite Balș și Ion Văcărescu. În anul 1868, Hristache D. Zarifopol a preluat conacul de la Ceplenița, în contul unei datorii neachitate. În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, proprietarii moșiei și conacului au fost Hristache Zarifopol plus George și Eliza Zarifopol (adică unchiul lui Paul Zarifopol, cunoscutul critic literar din perioada interbelică). Reamintim cetitorului că în prima jumătate a secolului al XIX-lea, aveau proprietăți la Ivești de Tecuci și Blăjeriei de Sus un oarecare Zeta, spătarul Mihail Cantacuzino, hatmanul Gheorghe Brădescu și postelnicul Panaite Balș. Moșia Blăjeriei de Jos, lucrată cu clăcași, era numită în această perioadă și Calica. În deceniul al V-lea din secolul XIX, prin cumpărări de la familia Ciucă și alți răzeși, precum și prin căsătoria cu Ruxandra Cantacuzino, Panaite Balș devine principalul proprietar al moșiei Blăjeriei și Torcești. După împrăștierea din anul 1864, partea rămasă proprietarului Balș moștenită de fiii acestuia: Mihail și Paul, care repară vechea biserică (1896 - 1879) și zidesc o alta nouă (1905-1906) unde se află și cavoul familiei. În 1911, Paul Balș și Alexandrina Balș, cumnata sa, vând moșiile Ivești și Torcești lui Hector D. Economos și soției sale Ecaterina, născută Negropontes. Hector D. Economos între anii 1914-1916, construiește o crămă modernă denumită astăzi „Crama General Eremia Grigorescu” și o foarte dotată distilerie.

⁴⁴¹ „La sfârșitul secolului al XVIII-lea, pe timpul încorporării Bucovinei la Austria, Mateiu Hurmuzaki (fost postelnic la 1746), fiul logofătului al doilea Cârstea Hurmuzaki (d. 1745) și al logofetesei Ilinca Hurmuzaki (născută Luca, de la Cucuteni, (d. 1760-1761) era mare paharnic și părcălab de Cernăuți, deținând atunci trei moșii: Cernaucă, Vasilăul și Văslăuțiul. Ștefan Hurmuzaki, un alt fiu, era mare vistiernic și părcălab de Hotin, iar Constantin Hurmuzaki era mare medelnicer și împlinea dregătoria de părcălab de Galați. În 1816, satul Cârjoaia și Zbereni apar ca proprietăți ale Zoitei Carp (fiica paharnicului Toader Carp) și soția lui Constandin Hurmuzaki, de care acesta divorțase. Pentru creșterea copiilor Teodor și Elena, Zoita a primit cele trei jumătăți de sate: Horodiște, Cârjoaia și Zbereni, Horodiștea fiind stăpânită la acea vreme de cumnații Alexandru și Zoita. Partea dinspre Cârjoaia îi revenea Zoitei Carp, iar cea dinspre Cotnari îi aparținea lui Alexandru Hurmuzaki (d. 1832). La căsătoria Elenei Hurmuzaki cu Teodor Aslan (nepotul domnitorului Ioan Sandu Sturza), aceasta a primit ca zestre jumătate din Horodiște, celelalte două jumătăți de sate, Cârjoaia și Zbereni, fiind cumpărate de ginerele Zoitei, care, în 1837, a mai cumpărat prin mezaț și partea din Horodiște a căminarului Alecu Hurmuzaki. Între anii 1830 și 1845, la Cârjoaia și Zbereni era proprietar spătarul Teodor Aslan, căsătorit cu Elena Hurmuzaki, fiica Zoitei și a lui Constandin Hurmuzaki. Parte din Cârjoaia, cu parte din Zbereni și din Horodiște, stăpânite vreme de peste 110 ani de Hurmuzăkești, au fost pierdute de Teodor Aslan

bunăoară că Nicoriță hatman⁴⁴² era un personaj important al timpului său, după cum precizează un zăpis. Acest din urmă hatman a fost un personaj bine cunoscut în prima jumătate a veacului al XVII-lea, perioadă în care a fost, rând pe rând, pârcălab de Covurlui, mare armaș, mare vornic de Țara de Sus și în Țara de Jos, apoi devine și hatman al Moldovei, fiind căsătorit cu Todosia, sora lui Miron Barnovschi⁴⁴³ vodă. Știm că el a mai avut și doi nepoți de frate, frații Dumitrașco și pe Ionașco Baltag, fiind desigur amândoi boieri mari ai Moldovei, cărora le-a și dăruit moșiile din Bicani și Balosinești, „pentru că i-au slujit lui de la nașterea lor până la moartea lui”⁴⁴⁴. La data de 14 septembrie 1811, aflându-se în calitate de vechil al lui Dumitrache Beldiman⁴⁴⁵, dar fost mare stolnic, el cumpără la mezat și moșia Câsla, ținutul Fălciului⁴⁴⁶. Și tot el este și cel care și semnează, la data de 11 martie 1815, anaforaua marilor boieri ai Moldovei, o altă anafora importantă privitoare la recunoașterea familiei Racoviță ca făcând parte din vechea boierime a țării.

La data de 2 februarie 1815, Neculai face și împărțirea între frați chiar și cea a averii răposatului Ioan Cuza postelnic⁴⁴⁷, iar la data de 27 martie, același an, întocmește izvodul de datorii ale răposatului Neculai Cuza căminar⁴⁴⁸. „În 1734/7242 la 15 iulie, de la Iași, Constantin Nicolae Mavrocordat v.v., întărește prin uric dat lui Ioniță căpitan, fiul lui Ilie paharnic, nepotul lui Stamatie, și el un fost mare postelnic al Moldovei, următoarele părți sau sate întregi: Vartici și Cetereni, ținutul Cîrligătua, Drujenii și Flocenii, din ținutul Iași, satul Benești pe

în 1845 într-un litigiu cu spătarul Mihalache Cantacuzino Pașcanu. După moartea acestuia, survenită în 1857, moșia Cârjoaia a fost moștenită de fiica sa Ruxanda, căsătorită cu Panait Balș (1817–1889). În 1874, la căsătoria fiicei acestora, Natalia, cu Vasile Vlădoianu, dota a cuprins și moșia formată din trupurile Cârjoaia, Horodiștea și Zbereni, iar parte din moșia Cârjoaia a schitului Zbereni, începând din 1863, a devenit proprietatea statului.”- Ion Muscalu, *Horodiștea Cotnarilor din Moldova lui Ștefan cel Mare și Sfânt, leagăn al neamului Hurmuzaki*, în *Glasul Bcovinei*, Cernăuți – București, 2013, Nr. 1–4, Anul XX, Nr. 77–80, p. 58-66.

⁴⁴² Ioan Antonovici, *Documente bărlădene*, vol. III, Bârlad, 1915, nr. CIV, p. 115.

⁴⁴³ Monograful lui Miron vodă Barnovschi scrie în cartea sa: „Dumitru-Teodor și Elena-Elisabeta Barnovschi au avut patru copii: Miron, ajuns domn în 1626; Sârbea-Scripca sau Sârbicica (Sverca), Maria și Teodosia. Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 421. A fost pribeag apoi în Polonia după septembrie 1629, când oastea lui Miron Barnovschi a fost învinsă de Lupu vistiernic și Grama stolnic, din acest motiv Vasile vodă Lupu confiscându-i moșiile (Ibidem).

⁴⁴⁴ DRH, A. Moldova, vol. XXII (1634), întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și Leon Șimanschi, București, Editura Academiei Române, 1974, nr. 66, p. 69-71.

⁴⁴⁵ Moșiile vornicului Gheorghe Beldiman erau răspândite în mai multe ținuturi ale Moldovei: Fălciu, Tecuci, Iași și Cernăuți (Ținutul Cernăuți a fost unitate teritorial-administrativă a principatului Moldovei până în 1774, când partea sa de nord, numită apoi și Bucovina, a fost anexată de Imperiul habsburgic.).

⁴⁴⁶ Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. VII, nr. XCVII, p. 120-122.

⁴⁴⁷ Idem, *Surete și izvoade*, vol. VII, nr. CCXLVIII, p. 279-280.

⁴⁴⁸ Ibidem, nr. LIX, p. 76-77.

Dobrotfor, Țigănești, Lighidișteni și Oprișești, sate din ținutul Tecuci, apoi Glăvănești, Băicani și Cropcești, ținutul Tutova. Scrie Tănăsie Măcărescu uricar.”⁴⁴⁹ În ziua de 28 iunie 1814 Ioan Potop, Petre Bostan, Stoian Tiron vând slugerului Ioan Cujbă 120 stânjeni din hotarul Oncești pe valea Slivnei, ținutul Covurlui, cu 10 lei stânjenul.⁴⁵⁰

Pecetea lui Ștefan cel Mare.

Pecetea lui Ștefan cel Mare

Între datele de 20 dec. 1814 și 20 martie 1815 Costandin Popa fiul Marinii, schimbă cu slugerul Ion Cujebă partea lui din hotarul Ghibarțu cu partea pe care acesta o are în hotarul Oncești⁴⁵¹. La data de 6 iulie 1815 Ecaterina, fiica răposatului Alexandru Butunoiu, îi cere domnului Scarlat Callimachi ca, prin Pârcălăbia de Galați, să i se dea carte domnească pentru a putea vinde la licitație 172 stânjeni din moșia Ghibarțului, din ținutul Covurlui. Iar în general circulația documentelor între capitală și centrele ținutuale era grea. La 20 ianuarie 1816 și Logofeția cea Mare face cunoscut Pârcălăbiei din Galați că cei 172 stânjeni din moșia Ghiarțul ai Catrinii, fiica răposatului Alexandru Butunoi, au fost vânduți la mezat slugerului Ion Cîrje, cu prețul de 12 lei stânjenul⁴⁵². La data de 11 noiembrie 1801 se emite Zapisul Sevei, atunci soția lui Costandin Bimbașa, un mare negustor din Galați, prin care vinde lui Hagi Gheorghe Bacalbașa, o casă, cu 700 lei. Cu întărirea Pârcălăbiei Galați din 17 decembrie 1801⁴⁵³. Se știe că timp de patru secole mănăstirile din Moldova au acumulat un uriaș fond de teren agricol, pe care în bună parte l-au închinat apoi mănăstirilor de la Muntele Athos din Grecia. În această direcție putem încă să mai consemnăm că la iunie 3 1684 /7192 „Preotul Vărgolici, împreună cu preoteasa și feciorii, fac danie mănăstirii lui

⁴⁴⁹ Documente-Moldovenești.-XLII-CXV.-1429-1929.-Inv.-1931.PDF, poz. 13, p. 4.

⁴⁵⁰ Documente-Moldovenești.-XLII-CXV.-1429-1929.-Inv.-1931.PDF, poz. 7, p. 26.

⁴⁵¹ Documente-Moldovenești.-XLII-CXV.-1429-1929.-Inv.-1931.PDF, poz. 8, p. 26.

⁴⁵² Idem, poz. 10, 11, p. 27. Biserica „Intrarea în Biserică – Vovidenia” din Galați a fost ctitorită în anul 1790, de banul Ion Cîrje.

⁴⁵³ Idem, poz. 1, p. 205.

Adam partea lor de ocină și de moșie, din satul Cernătești⁴⁵⁴, ținutul Covurluiului.”⁴⁵⁵ Cetitorul nostru se va fi întrebat, de-a lungul acestei complicate istorii a Moldovei cam cine a mai profitat de bunătatea acestei țări. Și tot acest ritm de noi și noi danii, care se va menține, astfel că pe la 5 aprilie 1687/7195, din capitala Iași Constantin Cantemir voievod scutește și el pe vierul mănăstirii Florești, de la Nicoreștii de jos, de toate dările⁴⁵⁶. Iar pe 6 iunie 1687/7195, tot la Iași, Gavrilă, atunci vornicelul de Bârzești, îi dă danie mănăstirii Adam, 12 pământuri din satul Răspopi⁴⁵⁷. La 16 octombrie 1776 și Marta monahie, fiica răposatului Coste Adam, pe atunci logofăt, face ca danie mănăstirii Adam și moșia Oncanii⁴⁵⁸. Cercetările în zona de sud a Moldovei nu au avut nivelul cerut de

⁴⁵⁴ Să notăm că pâraul Corozel, apă care izvorăște dintr-o răpă din dealul Cernătești din Fundeanu, are o importantă istorie în zona ținutului Tecuci. Să reamintim că „vechea biserică din Bursucani, care exista înainte de cea zidită la 1842, „pe hliza boierilor Cernătești, în partea de nord a satului” este dania Cernăteștilor, iar „pe un Evhologiu vechi (nu se dau amănunte) preotul Gheorghe Bârsan găsea însemnarea: „Să se știe de când s-au sfințit biserica cu hramul Sfinților Voevozi din satul Bursucani, în ziua de Sfântul Andrei. Umbla veleatul 1842” (Preot Gheorghe Bârsan, *Schitul Zimbru, Covurlui, Galați*, 1944, p. 19). Vezi și preot Eugen Drăgoi, *Contribuții la istoria bisericească din județul Galați (III)*, rev. *Axis libri*, nr. 155, ian. 2014, Galați. „Într-un uric de la Ștefan cel Mare din 1468/6976 din 24 septembrie satul lui Șteful Cernătescul este numit Rădicești (I. Bogdan, *Doc. Șt. 1*, p. 129-132, ...credinciosul nostru boier pan Șteful Cernătescul... satul pe Covurlui anume Rădiceștii) El corespunde cu numele dealului și văii Rădiciului. Un caz foarte interesant de apariție și dispariție a numelor de sate. Șteful, părintele vânzătorilor din 24 aprilie 1520 este Șteful Cernat sau Cernătescul, cunoscut boier al lui Ștefan cel Mare (I. Bogdan, *Doc. Șt. 2*, p. 540) și care se întâlnește, cea din urmă dată, în 1484/6992 la 14 mai, când vinde seliștea Berivoiești, de pe Sărata (ibidem 1, p. 282-283). Era frate cu Cernat Ploscarul (M. Costăchescu, *Doc. mold. în Șt. M. 2*, p. 341). De la neamul său s-au numit satele Cernătești, unul la obârșiile Gerului, pomenit în uricul din 15 iulie 1448/6956 (M. Costăchescu, *Doc. mold. la Șt. M. 2*, p. 323, 325, 330) și 24 septembrie 1468/6976 (I. Bogdan, *Doc. Șt. 1*, p. 130-132), altul decât cel din acest uric, de pe Corod, unde era casa Ștefului Cernătescul (ibidem, 130-131). Într-un uric de la Ștefan cel Mare, din 15 aprilie 1483/6971 Șteful Cernătescul cumpără de la Hernan satul Motișești, de la obârșia Corodului, mai sus de curtea lui Cernat (ibidem, p. 73-75). Un sat numit Cernătești a fost pe Prut, pomenit în 14 octombrie 1490/6998, al neamului Procelnicilor (ibidem, p. 434-435). Neamul Cernăteștilor a fost unul din cele mai bogate în moșii din Moldova, din prima jumătate a secolului al XV-lea.” – Mihai Costăchescu, *Documentele moldovenești de la Ștefăniță vodă (1517-1527)*, Iași, 1945, Institutul românesc de arte grafice Brawo, p. 184-186.

⁴⁵⁵ Costin Clit, *Documente hușene*, vol. IV, Iași, Editura PIM, 2016, poz. 48.

⁴⁵⁶ Idem, poz. 52.

⁴⁵⁷ Idem, poz. 53.

⁴⁵⁸ Idem, poz. 140. „Printre primele danii primite se numără, se pare, părți de moșie în Oncani pe Covurluiul sec, pe care mănăstirea Mavromol le stăpânea la 28 iulie 1764 (Bibl. Acad. Rom., CCXXXVIII/19. O copie din 17 octombrie 1833, idem CXXXVI U/20). Cam tot în această vreme, monahia Martha, fata logofătului Costea Adam (pentru unele date asupra lui Costea Adam vezi Constantin I. Andreescu, *Documentele satului Măcișeni*, în „*Arhiva românească*”, X, București, 1945-1946, p. 212 și urm), și fiica ei, Lupa, dăruiesc, prin egumenul Antim (poate tot una cu „Antim ieromonah, iegumen Mavromolul”, care iscălește la 1 iunie 1759 actul de desființare a veciniei. (*Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea*, II, 1966, p. 288, nr. 260). Tot

urmele lăstate de istorie în toată această zonă, pentru că a fost mai departe de centrele universitare de tradiție, care au practicat o oarecare distanță de aceste subiecte aflate la granița de sud a Moldovei.

Asta nu ne împiedică însă ca să mai reamintim una dintre știrile zonei, considerând-o ca pe o știre importantă pentru sudul Moldovei. Să mai notăm așadar că „la 4 aprilie 1560 la Blăjești (Blănești?) se aflau încă și conacele boierilor Max Hârbor, dar și Toader Bolea stolnic⁴⁵⁹, undeva pe lângă satul

pentru Antirm, egumen de Mavromol, vezi și Radu Rosetti, *Cronica Vascanilor*, în „*Analele Aoademiei Române, memoriile secțiunii istorice*”, s. II, t. XXIX, București, 1907, p. 55-57), părți din Oncani ca să fie îngrijită „fiindcă am rămas la neputință”. Întâmplându-se moartea egumenului și venind „vreme de răzmiriță și neavând la cine să o sprijinim ca să ne poarte de grijă și cât era să ne ia și păgâni”, Martha oferă moșia Oncani mănăstirii Adam, unde nepotul ei, Ioanichie Greceanu, era egumen (Bibl. Acad. Rom., CCXXXVII I/27). Nu peste mult timp, se vor ivi neînțelegeri pentru aceste părți din Oncani, căci la 6 iulie 1786, pârălabii de Galați, Costin, biv vel serdar și Neculai biv vel sulger, trimit hotarnici ca să aleagă și să hotărască părțile Mavromolului (Idem, CCXXXVII I/55). Acesta este începutul unui lung proces cu mănăstirea Adam. Și celelalte moșii ale mănăstirii erau, încă de la 14 mai 1781, împresurate „de către unii și alții cu strâmbătate”, așa că egumenul Lavrentie ceru mitropolitului Gavril o carte pentru aflarea pământurilor cotropite (Bibl. Acad. Rom., CCXXXVI I I/32). Negăsindu-se, probabil, aceste părți de moșii, egumenul mănăstirii ceru ajutor domnului, iar la 3 mai 1786, Alexandru Ioan Mavrocordat, porunceă pârălabilor de Galați și lui Ioniță Ralet, vornic de poartă, să cerceteze starea moșilor, „Cuca, Țiglina, Șărbești, Comănești, Rogojeni, Huncani, Movila Turcului, Fărânești, Cara, Sivița și altele”, care sunt „împresurate de către alte moșii” (Arh. Stat. Buc., ms. rom., 534, f. 3v-4v). Hrisovul domnesc este urmat de cartea de blestem a mitropolitului Leon, din 6 mai 1786. Porunca domnească s-a îndeplinit și la 2 iunie era făcută, de Ioniță Ralet și Ioniță Dima mazil, hotărnicia moșiei Rîpa lui Manolache, care se învecina cu cea a lui Iordache Dia și a mănăstirii Precista, la 4 iunie, a Șerbeștilor (Arh. Stat. Buc., ms. rom., 534, f. 31, 36-38). Tot vornicul de poartă Ioniță Ralet și Ioniță Dima hotărnicesc, la 4 iulie 1786, Comăneștii, sat pe apa Horincii și Țiglina, moșie care este „diasupra Galaților, învecinată cu moșiile Filești ale vornicului Iordache Ghica și Braniștea, a Episcopiei de Roman”. Domnul Alexandru Moruzi, încunoștințat de încălcările făcute de mănăstirea Precista, care la 8 mai 1805, după jalba lui Nicodim, egumenatul Mavromolului, luase în stăpânire câteva pogoane de vie de pe moșia Țiglina (Arh. Stat. Buc., ms. rom. 534, f. 5), dădu un hrisov, la 10 martie 1805, către Stavru biv vel ban, ca să cerceteze această nouă pricină (Idem, loc. cit., f. 50). Pentru a feri de distrugere documentele mănăstirii, purtate pe la atâtea judecăți, prin grija egumenului Ghenadie, se întocmește de către diacul de divan Teodor Gasparovici, la 26 iulie 1816, o nouă condică cu toate documentele (Bibl. Acad. Rom., A, 1580, f. 629). Și celelalte moșii ale mănăstirii aveau hotarele încălcate, căci, la 18 iunie 1818, Scarlat Alex. Calimah trimise pârălabii lor de Galați o carte domnească pentru stabilirea hotarelor adevărate, iar mitropolitul Veniamin dădu o carte de blestem „împotriva acelor care stăpânesc pe nedrept părți din moșiile mănăstirii Mavromol” (Idem, loc. cit., f. 7v-8v). – Paul Păltănea, *Informații despre biserica Mavromol din Galați*, în *Buletinul Monumentelor Istorice*, anul 1970, XXXIX 3/5, p. 61-63.

⁴⁵⁹ „Toader Bolea era Stolnic sub Petru Rareș...”, căsătorit cu Ana Eftimia. –Radu Rosseti, *Pământul. Sătenii și stăpânii în Moldova*. Radu Rosseti. T. I. De la origini până la 1834.pdf, Ateherele grafice Socec & Co, Societate Anonimă, 1907. „nr. 233, 1552 aprilie 4, Huși. Alexandru Lăușneanu voievod întărește lui Toader Bolea stolnic satul Blănești, cu moară pe Bârlad cu vii și

Bucești, comuna Ivești, județul Tecuci, acum în județul Galați⁴⁶⁰, care reclamă în curând și o cercetare mai mult decât necesară. Dar tot șirul evenimentelor notabile, în care intră și proprietățile mănăstirești, continuă cu data de 20 aprilie 1777, data când Tenie Taivan și neamul său din satul Căuești, situat atunci în ținutul Tutova, fac schimb cu biv vel paharnicul Iancu Greceanu, pentru un bătrân din satul Drăgușeni, în ținutul Covurlui, pentru care primește moșie din satul Dragomirești, un sat din ținutul Tutova, chiar din partea mănăstirii Adam, care aparținea biv vel paharnicului⁴⁶¹. Iar la data de 25 iunie 1785 și Ionichie Greceanul⁴⁶², atunci egumenul mănăstirii Adam, aceea de la ținutul Covurlui, dă vel vistierului Matei Cantacuzino⁴⁶³ un loc de 34 de stânjeni în satul Tămăoani, schimb pentru un sălaș de țigani⁴⁶⁴. Desigur că nu au lipsit atunci nici dese litigiile între vecini, astfel că mai apare necesitatea grănițuirii și stâlpirii acestor moșii. La data de 8 septembrie 1800 se producea hotărnicia părții de moșie numită și Valea lui Moș, de pe valea Soholuiului, un pârau în ținutul Covurlui, care aparținea mănăstirii Precista din

curți și Poiana Sasului din lunca Siretului, care aparținuseră lui Maxim Hrăbor postelnic, mort fără urmași. Domnul a vândut aceste moșii lui Bolea stolnic cu 1200 de zloți tătarești, pe care i-a dăruit pe la mănăstiri pentru pomenirea răposatului postelnic. Foto după original, slav, pergament, pecete atârnată (ASI, doc., Inventar pachetele nr. 1019-1040)”. Ediții: D.I.R., A, XVI, vol. II, p. 139-140, nr. 131.

⁴⁶⁰ Cristian Nicolae Apetrei, *Reședințe boierești în Țara Românească și Moldova, în secolele XIV-XVI*, Brăila, Editura Istros, 2009, 412 p. + 2 hărți, anexa II (*Terminologia reședințelor boierești din Moldova reflectată în documentele din secolele XIV-XVI*), poz. 132 (*Caietele CIVA - Cercul de Istorie Veche și Arheologie, Alba Iulia-*, II, Alba Iulia, 2013, p. 247-251) și ASB, Peciți, I, nr. 168, p. 357.

⁴⁶¹ Costin Clit, *Documente hușene, vol. IV*, Iași, Editura PIM, 2016, poz. 144.

⁴⁶² Construcția hanului și bisericii Stavropoleos se leagă desigur de numele călugărului grec Ioanichie, venit, după cum singur mărturisește în testamentul din 1733, din comuna Ostanita, din Epir. Ioanichie cumpără de la Jupâneasa Despa, la 6 aprilie 1722, un loc de casa în imediata apropiere a Mănăstirii Grecilor. La 1 iunie 1724, serdarul Grigorie Greceanul dăruiește bisericii un stânjen de loc. Până la moartea sa, în 1741, neobositul Ioanichie adăuga rând pe rând hanului și bisericii construite în Mahalaua Grecilor, moșii, locuri, case, vite, țigani, dar afierosite mănăstirii de feluriți binefăcători: moșia Cepășoaia, două clopote, boi și taleri lăsați prin testament, dar și zapis de întărire de către Ilinca Cojasca, 5 pogoane de vie din dealul Bucureștilor dăruite de Neacșul Vornicul Piteșteanul, alte 2 pogoane de vie în dealul Bucureștilor lăsate de Neacșa, soția lui Petre Ceprăzarul, o casă în Mahalaua Fântânei Boului, lăsată de Marica Piteșteanca în schimbul ștergerii unei datorii către Ioanichie, 150 stânjeni din moșia Greci, din județul Vlașca, dăruiti de Jupâneasa Dumitrana, Schitul Roata, închinat de ctitorul acestuia părintelui Ioanichie și bisericii Stavropoleos „pentru ca fiind și părintele Stavropoleos dăn Patria noastră, pentru aceea am închinat la sfânta biserică a sfintiei sale ca să fie stătătoare, moșia Bărcănești, dăruită de Constandin Clucerul, case, locuri și grădini cumpărate în mahalalele Fântâna Boului și Popa Darvasi (strada Episcopiei).

⁴⁶³ Se păstrează în Bibl. Acad. Române o scrisoare a lui Matei Cantacuzino vistiernic, adresată lui Șerban Buhuș, pentru primirea unor țigani; datată 1789 mai 21, Doc. Ist.XLVIII/92.

⁴⁶⁴ Bibl. Acad. Române, Doc. Ist. CLVIII/202

Galați⁴⁶⁵. La 10 iunie 1812 însăși comisul tecucean Costache Conachi⁴⁶⁶ este cel care hotărăște toate moșiile mănăstirii lui Adam, de la ținutul Covurluiului⁴⁶⁷. Și la 3 septembrie 1846 maiorul Panaite Popov, dar împreună cu slugerul Ioan Caracaș⁴⁶⁸ și paharnicul Vasile Popov, sunt cei care cercetează și hotărânesc moșia Valea lui Moș, din ținutul Covurlui, a mănăstirii Precista din Galați, de moșiile din Gherghești, a familiei Greceanu și satul Drăgușani, precum și a spătarului Iancu Greceanu⁴⁶⁹. În data de 18 iunie 1865 apărea și un certificat de conduită a lui Iancu Malaxa, viețuitor în Tecuci, pentru toată perioada în care importantul boier tecucean, spătarul Iancu Malaxa⁴⁷⁰, și-ar fi desfășurat activitatea pe lângă Mitropolia Moldovei, un certificat eliberat de Calinic Miclescu,

⁴⁶⁵ Idem, poz. 221.

⁴⁶⁶ Se mai păstrează o „Scrisoare” din 25 iunie 1780 prin care Manolachi Conachi fost mare stolnic adevărește că tatăl său Costache Conachi fost mare vornic a dăruit mănăstirii Sf. Spiridon din Iași, 4 pogoane de vie la dealul Tecucelui.- Inventar pachetele nr. 1019-1040.doc (http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/iasi/Colectia-Documente-pachetele-1019-1040-1399-1969.pdf), poz. 10, p. 36.

⁴⁶⁷ Bibl. Acad. Române, Doc. Ist. CLVIII/202, poz. 245.

⁴⁶⁸ Din 2 aprilie 1864 se păstrează o adeverință cu privire la 60 de galbeni primiți de Stoichel Bitman de la Iorgu Caracaș pentru lucru la treier pe moșia Colțul Cornei. - Inventar pachetele nr. 1019-1040.doc (http://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/iasi/Colectia-Documente-pachetele-1019-1040-1399-1969.pdf), poz.202, p. 128.

⁴⁶⁹ Bibl. Acad. Române, Doc. Ist. CLVIII/202, poz. 380.

⁴⁷⁰ Spătarul Iancu Malaxa, venit în Moldova în 1819, odată cu domnitorul Mihail Șuțu, era renumit la cântatul din gură acompaniat fiind cu naiul și tamburina. Se spune că de emoție și plăcere adeseori lumea cădea leșinată ascultându-l. Iar Iancu Malaxa era căsătorit cu Maria Malaxa (născută Diamandescu). Au avut o fată, Maria, care s-a căsătorit cu Cezar Librecht în 1859 și doi băieți, Constantin Malaxa și unul necunoscut. Maria Malaxa a decedat în 1868. Istoricul va trece la „povestea” unei mari familii, relativ controversate, celebrul clan Malaxa, originari din Corfu și ajunși în Galați, clan reunit în carte în jurul ultimului dintre ei, Nicolae, în tinerețe ctitorul Fabricii de ulei „Mândra” de la Bârlad și apoi industriașul aflat la originea marii industrii românești care a început să „duduie” spre mândria românilor de la începutul secolului XX, spre a sfârși la capătul aceluiași veac și tot spre „mândria” lor. Cu familia Iurașcu, Nicolae Malaxa se înrudea și prin alianță, prin soția lui Panait Malaxa, frate cu bunicul său patern, Iancu Malaxa. Iar Mihail Grigore Șuțu vodă, în anul 1819, îl numește psalt al curții sale pe spătarul Iancu Malaxa, vestit și prin felul de a cânta domnitorului cântece de lume (vezi Octavian Lazăr Cosma, *Hronicul muzicii românești*, vol. I, București, 1973, p. 108). La anul 1820, spatarul Iancu Malaxa era canonarh la patriarhia din Constantinopole și a fost adus la Iași de vodă M. Gr. Șuțu. Dar în timpul Eteriei fugi la Chișinău, dar este chemat de mitropolitul Veniamin ca protopsalt al mitropoliei și a fost ales ca psalt al curții lui Mihail Grigore Șuțu vodă. Th. Th. Burada spune că era considerat în timpul său ca fiind cel mai renumit dintre psalți (Th. Th. Burada, *Revista pentru istoriearheologie și filolog.*, volumul VI, sub direcțiunea lui Gregoriu G. Tocilescu, prof. la Universitate, dir. al Muzeului de Antichități, tipografia Academiei Române, str. Academiei nr. 26, 1883, Buc, p. 60. În 1864 decembrie 20 avem o nouă mărturie pentru activitatea agăi Iancu Malaxa, iar din 1865 iunie 18 există și un Certificat pentru perioada în care și-a desfășurat activitatea pe lângă Mitropolia Moldovei și de conduită a lui Iancu Malaxa, viețuitor în Tecuci, eliberat de Calinic Miclescu, Mitropolitul Moldovei (Costin Clit, *Documente hușene*, vol. IV, poz. 569, p. 33 și poz. 571, p. 34).

Mitropolitul Moldovei⁴⁷¹. Să ne reamintim acum și din cuprisul catastifului său de avere, acel loc unde și constatăm că de pe urma lui marelui vornic Iordache Ruset⁴⁷² au rămas aproximativ 80 de sate, referindu-ne doar la sate întregi, răsfirate între granițele a 15 ținuturi.

⁴⁷¹ Idem, poz. 571.

⁴⁷² Între grecii veniți din Fanar la sfârșitul secolului al XV-lea se aflau și doi frați Ruset Antonie și Constantin. Ei erau fiii lui Lascaris Rosseto, Mare Logofăt al Patriarhiei Țarigradului, și al Bellei Cantacuzino, nepoata de fiu a lui Mihai Cantacuzino Șeitanoglu. Antonie Ruset a trecut în Țara Moldovei de tânăr și a ajuns domn în anul 1675. Constantin Ruset era în vremea lui Vasile Lupu, iar la 1669 a ajutat pe Duca Vodă să capete scaunul Moldovei, scoțându-i domnia cu bani mulți. Cronicarul Neculae Costin spune despre el că era „unul din Țarigrădenii cei de frunte” (Neculae Costin, *Letopisețul Țării Moldovei*, Editura Kogălniceanu, *Letopisete II*, p. 17). Antonie Ruset a fost mazilit în urma intrigilor lui Duca, ajutat de Miron Costin și de Buhușești. Nu se știe cu cine a fost căsătorit nici el, nici fiul lui cel mai mare, Alexandru, supranumit beizade Sărăcilă. Al doilea fiu, Ion, a fost căsătorit cu Ileana, fata lui Alexandru Mavrocordat (Exaporitul), iar al treilea fiu, Iordache, a fost căsătorit cu una dintre fetele lui Gheorghe Ghika voievod. Constantin Cupariul, fratele lui Antonie Ruset, a avut 5 fii: Lascarache, nu se știe cu cine a fost căsătorit, dar a avut un fiu pe nume Iordache; Iordache, a fost căsătorit de două ori, cu Maria Dabija și apoi cu Safta Racoviță; Manolache, căsătorit cu Irina, fata lui Neculai Buhuș și a Aniței, cu care a avut patru copii: Ileana, Ștefan, Nastasia și Anița; Mihalache, nu se știe cu cine a fost căsătorit; Scarlatache, căsătorit cu Victoria din Pera. Iordache Ruset, fiul Cuparului Constantin Ruset, a crescut la Constantinopol alături de cei patru frați ai săi. Fiii Cupariului: Rusetștii sau Cupăreștii, cum li se mai zicea, au intrat în viața politică în anul 1669, alături de Duca Vodă. Acesta căpătase domnia datorită Cupariului și drept răsplată, îl adusese cu sine în Moldova, împreună cu fiii săi. Lascarache a fost mare spătar, Iordache mare postelnic și Scarlatache gramatic. Legătura dintre Duca și Cupărești s-a strâns și mai mult, când Iordache în 1675 a luat-o în căsătorie pe Maria, fiica Dabijeii vodă și a doamnei Dafina, sora vitregă a Doamnei Anastasia a Ducăi vodă. Iordache Ruset a rămas în amintirea cronicilor ca izvor al tuturor relexor și nenorocirilor Moldovei. El a fost căsătorit prima dată cu fiica lui Dabija vodă, Maria, soție care îi dăruiește un copil, pe Safta, dar care moare tânără, foarte probabil la naștere. Iordache pare să fii intrat în stăpânirea satelor primite ca zestre (30 la număr), deși acestea erau în Moldova, unde domnea Antonie Ruset, dușmanul lui Duca-vodă, dar unchiul lui Iordache. Printr-o a doua soție, Safta, fiica lui Neculai Racoviță logofătul, familia vornicului se mărește considerabil prin cei nouă copii dăruți de jupâneasa sa (Constantin, Ioniță, Andrei, Ștefan, Catrina, Anastasia, Victoria, Ruxandra și Acsința), așa cum crește și averea acestuia prin lunga listă de sate, moșii și țigani din foia de zestre a Saftiei, care intră în partimoniul familiei Ruset, listă pe care vornicul știe să o sporească. Învăluită în mister rămâne originea maternă a primului băiat al vornicului, Nicolae, ginerele lui Brâncoveanu, căruia, prin testament, nu-i revine nici o fâșie din vastul patrimoniu patern. Nu avem nici informații despre Iordache Ruset în timpul domniilor lui Duca (1678-1684), apoi a lui Petriceico (1684) și a lui Dumitrascu Cantacuzino (1684-1685). Neculai, întâiul fecior, s-a căsătorit cu una din fiicele lui Brâncoveanu, Constantin cu Anița Bogdan, Ioniță cu Ancuța Filipescu, fiica unui important boier din Țara Românească, Andrei cu Maria, fiica logofătului Sandu Sturdza, iar Ștefan tot cu o descendentă din Sturzești. Fetele nici ele nu au rămas la voia întâmplării: Safta, fiica Mariei Dabija, s-a căsătorit cu logofătul Ilie Catargiu, Catrina a luat de soț pe Constantin Costachi, Anastasia pe jîtnicerul Nicolae Costin, iar Ruxanda s-a căsătorit cu Barbu Văcărescu, mare boier în Țara Românească, fiindu-i cea de-a doua soție. Nu sunt amintite în testament nici jupâneasa sa, Safta, nici mezina familiei, Acsința, ele găsindu-și sfârșitul în jurul anului 1714, în Țara Ungurească, unde se refugiaseră după ce Iordache

Pe lângă multe case, mori, vaduri de moară, prisăci și siliști, același Iordache deținea părți dintre cele mai bune podgorii din Moldova, situate la Huși, Iași, Șorogari, Hârlău, Cotnari, Odobești, Tecuci și un număr considerabil de țigani, mare parte dintre ei fiind și moșteniți de la socrul său, logofătul Neculai Racoviță⁴⁷³. Lui Costandin Ruset îi revevin Micleștii, Torceștii, Budeștii, Mihăileștii, toate la Putna⁴⁷⁴.

Lui Ioniță Ruset îi revine Hulubeștii, la Tecuci și, după marea împărțire, mai stăpânește Gârleștii, o jumătate din satul Poiana, Nicoreștii de Tecuci și părți din Zahaicani, în ținutul Tecuci. Andrei Ruset moștenește a 4-a partea din satul Chiraftei, în județul Covurlui, locul târgului Tecuciului, cu moșie mare de la Tălăbăscul, cu vad de moară⁴⁷⁵. Prin anul 1664, postelnicul moldav Stamatie Hioti (care era poreclit Sacâzliul)⁴⁷⁶ stăpânea în ținutul Tecuci moșii în unsprezece sate:

fusese exilat în Rusia. Până astăzi mormintele lor sunt încă necunoscute și deci necercetate, deși erau decedente din marii boieri români. La 13 august 1765, Smaranda împreună cu soțul ei, Dumitrașco Racoviță, biv vel comis, vând însă moșiile lor din Moldova lui Ianache Milie, biv vel spătar, soțul verișoarei ei, Safta (fiica lui Andrei Ruset) motivând „că am cunoscutu dragoste dumisale păzită către folosul nostru ca unui drept frate”.- Apud Andreea Albu, *Familia boierească Ruset din Moldova*, în Iacob Dan Dumitru, *Avere, prestigiu și cultură materială în surse patrimoniale. Inventare de averi din secolele XVI-XIX*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015.

⁴⁷³ BAR, Documente istorice, MCXXIX/126, f. 32-38.

⁴⁷⁴ BAR, Documente istorice, CCXXV/31; Iulian Marinescu, *Acte moldovenești felurite în BCIR*, VIII, 1929, p. 85.

⁴⁷⁵ Vezi și Elena Bedreag, *Descendența și averea marelui vornic Iordache Ruset*, publicată în culegerea lui Dan Dumitru Iacob, *Avere, prestigiu și cultură materială în surse patrimoniale: inventare de averi din secolele XVI-XIX*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2015.

⁴⁷⁶ Marele postelnic Stamatie a fost un grec originar de pe insula Hios (numită de turci Sacâz) din Marea Egee, de aceea este numit frecvent în documente Stamatie Hioti (Hiotul) sau Stamatie Sacâzlea (C. A. Stoide, *Documente și regeste nemțene de la Dabija vodă*, Extras din *Anuarul liceului de băieți, Piatra Neamț, an 1935-1936*, nr. VII, p. 12, „Stamati-Hioti vel postelnic”; Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. IV, Iași, 1908, nr. CCXXVII, p. 252-254, „Stamatie-Sacâzlea vel postelnic”). Drumul spre Țara Moldovei a lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) este desigur în strânsă legătură cu activitatea unei rubedenii, anume Nicolae Coci (Fusese un timp dregător în Țara Românească. Vezi Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV – XVII*, București, 1971, p. 45-46), tatăl lui Vasile vodă Lupul, deoarece Stamatie era nepot de vară primară (după alte date, văr primar) cu ultimul. Stamatie a avut o soră, Arhonda, căsătorită în Țara Moldovei cu Miron pârcălabul, și un frate vitreg dinspre tată, Enache Neculce vistier, căsătorit cu Ecaterina Cantacuzino (fiica lui Iordache Cantacuzino), părinte al cronicarului Ioan Neculce hatman (Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, București, 1902, vol. 3, p. 31). Segmentul cronologic, cuprins între sfârșitul anului 1639 și începutul anului 1648 (Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, București, 1904, vol. 4, partea II, p. CCXXIV), este perioada în care Stamatie se stabilește definitiv cu traiul în Țara Moldovei. La venirea în țară, Stamatie Hioti (Sacâzliul) este numit de către Vasile vodă Lupul în dregătoria de mare stolnic. În această dregătorie este atestat într-un act de la 19 aprilie 1648, iar la 31 decembrie 1649 este menționat ca fost stolnic (Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p.

în satul Benești, un sat situat pe pârăul Dobrotfor, un afluent al Zeletinului.

406). După decesul, în 1649, a vărului său, Iorga, mare postelnic (Nicolae Iorga, *Inscripții din bisericile României*, București, 1908, vol. II, p. 165, „Aici s-a îngropat cel vrednic de pomenirea veșnică și fericit Gheorghe și mare postelnic, rob cinstit al celui Veșnic, în zilele Domnului Vasile Voievod... 1649 mart 13”. Inscripția este în limba greacă și se află la mănăstirea Golia din Iași.), Stamatie Hioti (Sacâzliul) îl urmează în această dregătorie (Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, București, 1902, vol. 3, p. 31), funcție în care se menține până la sfârșitul domniei lui Vasile vodă Lupul. Stamatie Hioti (Sacâzliul) a fost căsătorit, nu mai târziu de 28 mai 1648, cu Tudosca, fiica lui Dumitru Boul medelnicer (*Catalogul Documentelor Moldovenești din Arhivele Istorice Centrale a Statului*, vol.3, (1653-1675), București, 1968, volum întocmit de Mihai Regleanu, Doina Duca, Constanța Neculescu, Veronica Vasiliu, Cornelia Crivăț. În documentele nr. 262-263, p. 215-216 este menționat Dumitru Boul, socrul lui Stamatie, atunci mare postelnic. Soția lui Stamatie de la 20 mai 1648 și până la moartea sa a fost Tudosca Boul), vară dreaptă cu Saftei, fiica lui Toader Boul vistiernicul, și soția marelui logofăt (devenit mai târziu domn) Gheorghe Ștefan (Ion Neculce, *Letopiseșul Țării Moldovei*, București, 1986, *O samă de cuvinte*, XXXI, p.26; Iorga Nicolae, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, București, 1904, vol. 4, partea II, p. CCXXIV/ 20). Probabil, această relație de rudenie, cât și conjunctura politică, îl face pe marele postelnic să participe la complotul lui Gheorghe Ștefan mare logofăt contra domnului legitim și a neamului său de sânge. în domnia lui Gheorghe vodă Ștefan (1653-1658), Stamatie Hioti (Sacâzliul) a fost dealtfel numit în dregătoria de mare stolnic. Astfel, este atestat ca mare stolnic într-o serie de acte, menționăm cele din 24 martie 1656, 8 ianuarie 1657, 12 ianuarie 165722 și 30 aprilie 1657 (T. Bulat, *Din documentele mănăstirii Văratec // Arhivele Basarabiei*, 1935, Nr.2, nr. XIII, p. 170-171). Gheorghe vodă Ghica, apreciind credem calitățile diplomatice ale marelui postelnic (la acel moment mare stolnic!), îl iartă pentru unele comploturi și-l trimite la hanul tătarilor din Crimeea, aflat în Bugeac, pentru a împiedica pătrunderea tătarilor în Moldova. Ștefăniță vodă Lupul la 18 februarie 1661, domnul dăruieștelui Stamatie Hioti (Sacâzliul), fost mare postelnic, mai multe case, dugheni în Iași, vii, moșii și prisăci, care fuseseră ale lui Vasile Gealalău, fost cămăraș de ocnă, ce jefuise pe vistierul domnesc în timpul intervenției în Moldova a lui Constantin vodă Șerban, domnul Țării Românești. Pentru înfăptuirea acestei crime de stat, Vasile Gealalău a fost capturat și decapitat, iar averile sale, confiscate și dăruite lui Stamatie, fost mare postelnic (CDM, vol. 3, nr. 637, p. 148. Vezi și nr. 802, p. 183, când, la 1 mai 1662 domnul Eustratie vodă Dabija întărește lui Stamatie, fost mare postelnic, dania făcută de Ștefăniță vodă Lupul, adică chiar averile lui Vasile Gealalău). În calitate de mazâl, Stamatie Hioti (Sacâzliul), s-a aflat și după decesul lui Ștefăniță vodă Lupul, adică la începutul domniei lui Eustratie vodă Dabija. La 20 iulie 1662, un act îl menționează pentru ultima dată în postura de fost postelnic (Ibidem, vol. 3, nr. 863, p.195). Iar de la 1 februarie 1663, Stamatie Hioti (Sacâzliul) este indicat în documentele timpului în dregătoria de mare postelnic (Ibidem, nr. 928, p. 208. La această dată, marele postelnic Stamatie cumpără de la Ștefan Boul, fost mare vornic, David din Zaloceni, și Savin Hermeziu din Budești, toți nepoți și strănepoți lui Pătrașcu Ciogolea, seliștea Manova de pe Nistru, ținutul Soroca). Iar în această dregătorie, Stamatie Hioti (Sacâzliul), se menține până la sfârșitul vieții, adică până în vremea celei de a doua domnii a lui Gheorghe vodă Duca. Ultimele documente care îl menționează pe Stamatie în dregătorie sunt cele din primăvara anului 1670. Posibil că marele postelnic decedase în vara-toamna anului 1670, deoarece într-un act datat cu 8 ianuarie 1671 apare menționată „Tudosca, soția răposatului Stamatie mare postelnic” (CDM, vol. 3, nr. 2016, p. 425). - Apud Sergiu Bacalov, *Procesul de înpământenire a boierimii alogene în Țara Moldovei în sec. al XVII-lea. Aspecte din viața și activitatea marelui postelnic Stamatie Hioti (Sacâzliul)*, p. 1-24, în *Revista de istorie a Moldovei*, numărul 1-2(86) / 2011 / ISSN 1857-2022, Chișinău.

Aproape întregul sat devenie o moșie a lui Stamatie Hioti (Sacâzliul)⁴⁷⁷. Unele părți le obținuse prin danie chiar de la cumnatul său Gheorghe Boul cupar, fratele Todoscăi, iar altele luate prin cumpărătură de la răzeșii de Benești. Să mai spunem că domnia lui Vasile vodă Lupul (1634 -1653) este și perioada când constatăm un aflux masiv de populație grecofonă în Țara Moldovei. Majoritatea grecilor s-au stabilit cu traiul în târguri, în calitate de negustori.

⁴⁷⁷ Trebuie știut și repetat că marele postelnic Stamatie a fost un grec originar de pe insula Hios (numită de turci Sacâz), din Marea Egee, de aceea este numit frecvent în documente Stamatie Hioti (Hiotul) sau Stamatie Sacâzlea (Vezi C. A. Stoide, *Documente și regeste nemțene de la Dabija vodă, Extras din Anuarul liceului de băieți, Piatra Neamț, an 1935-1936, nr. VII*, p. 12, „Stamati-Hioti vel postelnic”; Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade, vol. IV*, Iași, 1908, nr. CCXXVII, p. 252-254, „Stamatie-Sacâzlea vel postelnic”). În unele cazuri, el semnează cu caractere grecești (Gheorghe Ghibănescu, *Surete și Izvoade, vol.4*, Iași, 1908, nr. CCXXIX, p.254-257. Un zapis din 10 mai 1665, care consemnează pe marii boieri, menționează și pe Stamate, mare postelnic, în calitate de martori la o vânzare. Stamatie semnează grecește: *εγω σταματος μεγας ποστελνικος*). Indiferent de locul aflării sau a funcției deținute, Stamatie Hioti (Sacâzliul) s-a manifestat ca un foarte bun politician, remarcabil conspirator și excelent diplomat, sfătuitor de taină al mai multor domni. Poliglot, cunoștea greaca, turca, româna, tătara, rusa (ucraineana), maghiara. Datorită acestor abilități, a îndeplinit funcția de sol al domnilor la Istanbul (Miron Costin, *Opere*, Chișinău, 1989, p.151), la Bahcisarai, în Crimeea (Ibidem, p.168-169), la Cighirin, în Țara Căzăcească (Ibidem, p.119-120) etc. Probabil că, drumul spre Țara Moldovei a lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) este în strânsă legătură cu activitatea unei rubedenii, care se numea Nicolae Coci (și fusese un timp dregător în Țara Românească. Vezi Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV – XVII*, București, 1971, p. 45-46), tatăl lui Vasile vodă Lupul, deoarece Stamatie era nepot de vară primară (după alte date, văr primar) cu ultimul. Cunoaștem că Stamatie a avut o soră, Arhonda, căsătorită în Țara Moldovei cu Miron pârcălabul, și un frate vitreg dinspre tată, Enache Neculce vistier, căsătorit cu Ecaterina Cantacuzino (fiica lui Iordache Cantacuzino), părinte al cronicarului Ioan Neculce hatman (Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, București, 1902, vol. 3, p.31). Având în vedere că însuși Stamatie Hioti (Sacâzliul), împreună cu fratele și sora, au fost căsătoriți în Țara Moldovei, putem presupune că au sosit de comun acord, concomitent sau treptat, în noua lor patrie. – apud Sergiu Bacalov, *Procesul de a boierimii alogene în Țara Moldovei în secolul al XVII-lea. Aspecte din viața și activitatea marelui postelnic Stamatie Hioti (Hiotul)*, p. 8-32, în *Rev. de ist. a Moldovei*, nr. 1-2 ianuarie - iunie, 2011, Chișinău.

Fabrica de bere „Ploll” din Galați acum un secol după o fotografie aflată la Muzeul de Istorie „Paul Păltănea” din Galați. Rețeta berii „Ploll” a fost adusă la Galați de un berar ceh, Josef Ploll, care a preluat, în anul 1870 prima fabrică de bere construită în oraș, la 1842. Marca Ploll a fost faimoasă aproape opt decenii. „*Monografia fabricilor din Galați*”, tipărită în anul 1908 de către George Codreanu, pomeneste, pe la paginile 155-160, despre prima fabrică de bere din Galați și unul dintre primele stabilimente industriale de profil din țară: „Fabrica de bere și malț”, fondată la 1842 de un anume Marcu Schein, fabrică care se găsea undeva în zona Vadului Căzărni. Potrivit lucrării amintite (completată și de cercetările istoricului Tudose Tatu, în „*Istoria trudită a fabricilor uitate*”, apărută la Galați în 2008), la 1870 fabrica este preluată de cehul Josef Ploll. Fabrica din Galați ajunge să se lupte pentru supremație și cu deja celebra „Oppler”, din București, iar din 1887, sub managementul lui Ștefan Petrina (ginelele lui Ploll) instalațiile sunt aduse la un standard de vârf pentru acele vremuri.

În moșia din satul Benești stăpânea și o jumătate de bătrân danie, iar nouă cumpărătură, un bătrân și jumătate, un sfert de sat și a patra parte dintr-un bătrân și încă o parte din sat; iar la 2 martie 1661, Gheorghe Boul⁴⁷⁸ cuparul, face tot o altă

⁴⁷⁸ Neamul Bouleștilor (Boul) este unul din neamurile boierești moldave mari (Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, Chișinău, 1992, p. 114-116), un neam aflat în conflict deschis cu domnia la începutul secolului al XVII-lea, participant la rebeliunea lui Gheorghe vodă Ștefan și ruinat totalmente în a doua jumătate a secolului al XVII-lea. Cel dintâi Boul, atestat de documente, este Dragoș Boul, pârcălab de Roman (1478-1483), spătar (1483-1484), și vornic (1486 și 1491) (Documente privind Istoria României, A, Moldova, veacul XVI, vol. I, București, p. 82-84, nr. 434-426; Gheorghe Ghibănescu, *Surete și Izvoade, vol. XVIII*, p. 130-133). Într-un document de la Ieremia vodă Movilă, Bouleștii sunt prezentați în calitate de fii ai Nastasiei, cneaghina lui Muste uricarul. Nastasia a fost o strănepoată a lui Cozma Șarpe postelnicul și rudă cu domnul Ștefan cel Mare, numit în document „Ștefan voevod cel Bătrân, bunicul lor”, de la care aveau (Nastasia și fiii săi, Bouleștii) uric pentru niște țigani moșteniți de la „bunicul lor Șarpe postelnicul”. Documentul datează din 25 iunie 1597, moment în care Ieremia Movilă întărește țăganii (aproximativ 24 de sălașe) copiilor cneaghinei Nastasia: lui Toader Boul, stolnic, și fraților săi, Gavril, diac, Pătrașco, Dumitru, Ionașco și surorile Eufrosina (a fost căsătorită cu Toader Moțoc, DRH, A, Moldova, vol.

XXVI, București, 2003, nr. 202, p. 181, un act de la 22 august 1641, din care aflăm că a cincea parte din moșia Șerpenilor, ținutul Orheiului, a fost cumpărată a lui Gheorghe, al III-lea logofăt, de la „Toader Moțoc și de la femeia sa, Eufrosinia, sora Boului vistier”; nr. 354, p. 286, la 6 martie 1642, tot ei vând aceiași logofăt cam a cincea parte din moșia Puhăcenilor) și Antimia (DIR, veacul XVI, A. Moldova, vol. IV (1591-1600), București, 1952, nr. 230, p. 172). Dintre frați, Toader, Gavril, Patrașco și Dumitru sunt atestați în dregătorii, însă mai reprezentativ este totuși Toader Boul. După bătălia de la Tătărași dintre oștirile lui Ștefan vodă Tomșa și cele poloneze, ale lui Bogdan vodă Movilă, cu final tragic pentru primii, domnul Țării Moldovei s-a retras spre hotarul Țării Românești și, în apropiere de Focșani, a fost întâmpinat de ceaușii sultanului otoman, aducându-i pe Toader Boul vistierul, Nichifor Beldiman logofătul și Sturzea hatmanul, care fuseseră reținuți la porunca vizirului, în drum spre Constantinopol. Sentința a fost pronunțată imediat, boierii, printre care și Toader Boul, fiind decapitați, iar trupurile aruncate în Siret. Astfel s-a încheiat cariera și viața marelui vistiernic Toader Boul (A se vedea și Gheorghe Ghibănescu, *Surete și Izvoade* (Documente slavo-române), Iași, 1908, vol. V, nr. CLXXXVIII, p. 256-258, document ce confirmă informațiile lui Miron Costin: anume la 20 martie 1618, Radu vodă Mihnea întărește lui Toma vornicul de Piatra, pentru slujbă dreaptă și credincioasă, „o seliște anume Căucelești pe apa Cracăului cu vad de moară în Cracău, ce-i la ținutul Neamțului”, ce a fost moșie domnească ținând de ocolul târgului Piatra, și alta pe Bahlui, „în ținutul Cărligătorei, „care acele sate au fost drepte ocini a Boului vistiernicului, și le-a pierdut în hiclenie când a venit asupra noastră cu mare războiu la Prut la drumul lui Sas (dorogov Sasov), și când a căzut Boul vistiernic în robie în mâinile Tatarilor și s-a sculat sluga noastră Toma dvornicul din Piatra și a plătit capul lui, și i-a întors fiecare ocină câte le-a avut în țara aceasta. Și între acestea iarăși s-au ridicat de iznoavă o samă de boieri în frunte cu Beldiman log., Bărboiul vornicul și Sturzea logofătul și alți boeri, când a avut Ștefan vodă cu ei războiu la marginea târgului Iașilor... domnia mea lea dat și lea întors”; Miron Costin, *Opere*, Chișinău, 1989, p. 31-32). A treia fiică a lui Toader Boul, a fost căsătorită de două ori; prima dată cu Pană vistiernicul (CDM, vol. 3, nr. 2000, p. 422), apoi cu Gheorghe Ștefan logofătul (Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei*, București, 1986, p. 26. *O seamă de cuvinte*, nr. XXXI, „Gheorghii Ștefan-vodă, când era boiariu, murindu-i giupâneasa, au rămas văduvoiu. Și tâlnind o giupâneasă săracă, frumoasă, tânără, anume Safta, de niamu Boeștilor, au tâmpinat-o pe drum, mergând cu rădvanu la Iași. Și au poprit rădvanul cu sila, și s-au suit fără de voia ei în rădvan, și au întorsu rădvanu înapoi, la casa lui. Și pre urmă au primit și ia și s-au cununat cu dânsul, care au agiunsu de au fost și doamnă”; Gheorghe Ghibănescu, *Surete și Izvoade* (Documente slavo-române), Iași, 1908, vol. IV, nr. LXVI, p. 58-59, „Ștefan Boul ciam fost vornic mare de Țara de Sus, și eu Safa ci am fost doamnă”), viitor domn al Țării Moldovei. Căsătoria cu Gheorghe Ștefan a avut loc înaintea de 11 februarie 1638, deoarece la această dată Ștefan Boul, fost clucer, împarte niște țigani „cu cumnații <...> cu dumnealui Gheorghii Ștefan și cu Niculaiu Seachil, și cu Pătrașcu postelnicul” (Nicolae Iorga, *Studii și documente*, vol. IV, partea II, București, 1904, p. CCXVIII). Dintre fiii lui Dumitru Boul, s-a evidențiat Gheorghe Boul, care apare în documente la mijlocul secolului al XVII-lea. Astfel, la 8 octombrie 1652, Vasile Banul, fost jitnicer, i-a dăruit lui Gheorghii, fiul lui Dumitru Boul, spătar, partea sa de moșie din satul Cetereni, ținutul Cărligăturii, parte ce o avea de la Stanca, soția lui Stan comisul (CDM, vol. 2, nr. 2261, p. 434)1. Și la 18 februarie 1653, Vasile vodă Lupul i-a întărit lui Ștefan Boul și lui Gheorghii, fiul lui Dumitru, fost spătar, stăpânirea peste jumătate din satul Benești, de pe Dobrotfor, ținutul Tecuci, și peste a treia parte din satul Țigănești din același ținut (CDM, vol. 3, nr. 9, p. 26), pentru care avuseseră pâra cu răzășii din partea locului. Gheorghe Boul, la această dată, era încă foarte tânăr, după cum arată forma diminutivă a numelui său în aceste acte. Tatăl său, Dumitru Boul, decedase, iar copiii, printre care și Gheorghe, intraseră sub protecția vărului lor, Ștefan Boul, care îi luase și îi crescuse în casa sa. Prima dregătorie importantă pe care a deținut-o

danie lui Stamatie Hioti (Sacâzliul), ca și soției acestuia, Tudosca, câteva moșii, printre care și satul Benești, aflat în ținutul Tecuci, cu vii, heleștee și moară; „giumătate de sat de Oprișăști”, în ținutul Tecuci⁴⁷⁹ și în satul „Băicani, iarăș ce să va alegi”, din ținutul Tecuci⁴⁸⁰. Iar satul Săsești îl stăpânea, desigur că în întregime, fiindu-i cumpăratură pentru 500 lei de la neamul Cârjău⁴⁸¹. În satul Crăiești stăpânea o moșie, danie din anul 1665, de la Ursul Vracniță; și o vie, un pogon și jumătate, proprietate obținută tot prin cumpăratură, de la Dumitrașco, care era fiul lui Isac din satul Crăiești și cumnata sa Ioana⁴⁸². În satul Glăvănești, un sat situat tot în ținutul Tecuciului, dar pe cursul inferior al pârâului Berheci, un afluent de dreapta al Bârladului, avea părți mari de ocină, toate făcute danie de cumnatul

Gheorghe Boul este cea de cupar, în care calitate este menționat la 22 octombrie 1657, iar la finele aceleiași luni, la 29 octombrie, apare ca fost cupar și staroste de Putna. Fost cupar este atestat și în documentul de la 3 decembrie 1657. Între anii 1657 (19 decembrie) și 1660 a îndeplinit din nou funcția de cupar. Între 1 iulie 1660 și 20 ianuarie 1661, este atestat iarăși în mazălie, fost cupar. Ce a urmat în următorii cinci ani este greu de stabilit, știm că la 18 iulie 1664 apare drept cupar (Ibidem, nr. 280, p. 80; nr. 277, p. 80, nr. 281-282, p. 81, nr. 289, p. 82, nr. 293, p. 83; nr. 300, p. 85, nr. 553, p. 134; nr. 615, p. 146; nr. 628, p. 148, nr. 1071, p. 238), iar la 15 februarie 1665 se vorbește despre Gheorghe cuparul la trecut (Ibidem, nr. 1123, p. 249). N-a avust copii, însă a făcut multe danii surorii Tudosca, căsătorită cu Stamatie, mare postelnic. Din părțile sale din moșia Benești, Gheorghe a făcut danie surorii sale, Tudosca, și cumnatului său, Stamatie, mare postelnic, acele dăruite de la Sava a Nastasiei și cele cumpărate de la Vasile Barbălată, Gligorie, fiul lui Vasile Troancei, și de la Andronic, fiul lui Ioachim din Crăiești, pe care, la 25 februarie 1663, Eustratie vodă Dabija le-a întărit lui Stamatie (CDM, vol. 3, nr. 937, p. 210). Gheorghe Boul a făcut cumpărături și în satul Glăvănești, ținutul Tecuci, de la Ionașcu, fiul lui Toderașcu cămărașul, în toamna anului 1657. La Glăvănești, în septembrie-decembrie 1657, cumpără cu 64 de lei partea de moșie a lui Gavrilă Samsonel, fostă slugă a unui Isar (CDM, vol. 3, nr. 281, p. 81, nr. 277, p. 80). La 1 iulie 1660, Ștefan vodă Lupul a poruncit lui Machidon și lui Iorga, fost stolnic, să plece în ținutul Tecuciului și să măsoare, să hotărască și să stâlpească moșiile lui Gheorghe Boul din Benești și Glăvănești. Iar la 27 februarie 1663, asistăm, ca și două zile mai devreme, la întărirea de către Eustatie vodă Dabija a daniei lui Gheorghe Boul din moșia Glăvănești, cumpărată mai înainte de la Tofan Repede, și partea moșiilor Candachiei, către Tudosca și Stamatie, mare postelnic (Ibidem, nr. 553, p. 134, nr. 938, p. 211). Între 1657 și 1660, Gheorghe Boul a cumpărat moșia Cozmiței din satul Crăiești, ținutul Tecuci (Ibidem, nr. 300, p. 85). La Tăvădărești i s-a făcut o altă danie, în luna decembrie 1657, de către Ion Tomuzean (CDM, vol. 3, nr. 289, p. 82). Observăm că în anii 1657–1660, Gheorghe Boul a făcut o serie de cumpărături, având tendința de a-și lărgi moșiile, apoi, din motive necunoscute, între 1661 și 1662, și-a întrerupt activitatea în domeniul funciar, făcând danie surorii Tudosca majoritatea moșiilor sale. Nu după mult timp, a încetat a mai fi menționat în documente. – Apud Sergiu Bacalov, *Boierimea Țării Moldovei*, Cap. III, *Neamurile boierești pământene*, Academia de Științe a Moldovei, Inst. de Istorie, Stat și Drept, p. 80- 114, Chișinău, 2012.

⁴⁷⁹ Zamfira Pungă, *O condică de proprietăți din anul 1745 a vel vistiernicului Toader Palade*, (I) // Cercetări istorice, XVIII-XX, Iași, 2002, p.235.

⁴⁸⁰ Ibidem, p. 236.

⁴⁸¹ CDM, vol. 3, nr. 863, p. 195.

⁴⁸² CDM, vol. 3, nr. 1122, p. 249, nr. 1641, p. 351.

său, Gheorghe Boul⁴⁸³; iar în satul numit Țigănești, satul pe dreapta Reprivățului, care cade tot în Berheci, aflat în vecinătate cu satele Benești și Crăiești, avea a treia parte din sat, cumpărătură din anul 1665, de la o rudă (unchi) al soției sale, Ștefan Boul, care a fost mare vornic al Țării de Jos⁴⁸⁴, iar partea de ocină din satul Bologești, ținutul Tecuci, era zălogită lui Gheorghe Boul⁴⁸⁵ „pentru un poloboc de miere și o iapă cu mânz”. Este și o ocină, care „au răscumpărat postelniceasa boierului Stamatie cu coconul dumisale”⁴⁸⁶. De asemenea cuprindea viile și prisaca, toate în ținutul Tecuciului, amintite într-un zăpis din februarie 1663, când Eustratie vodă Dabija îi întărește boierului Stamatie Hioti (Sacâzliul) câteva moși, danii de la Gheorghe Boul: „o vie ce să chiamă Belciog, la sat la Năfurdești”, din ținutul Tecuci; avea și „o vie din satul Cărălceștii, într-o pădure la același ținut”; „un loc de prisacă la Năpăvădăreștii”, ținutul Tecuci⁴⁸⁷. „Giumătate de Cropcești cu doauă vii”, danie, după cum amintește un act din 20 martie 1691, lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) marele postelnic și Tudoscăi de la Gheorghe Boul⁴⁸⁸. Dar

⁴⁸³ CDM, vol. 3, nr. 939, p. 211.

⁴⁸⁴ CDM, vol. 3, nr. 1269, p. 279.

⁴⁸⁵ Tomșa s-a confruntat cu o primă luptă cu oastea polonă, de pomină, în care a făcut prăpăd în tabăra inamică. Au murit în bătălie, potrivit cronicilor vremii, peste 8.000 de nobili poloni și vreo 10.000 de țărani, iar liderii oastei poloneze au fost prinși și întemnițați. Mulți dintre boierii care veniseră cu oastea polonă au căzut și ei în plasa întinsă de Tomșa și au sfârșit prin a fi decapitați. Au pierit atunci logofătul Vasile Stroici, hatmanul Balica, ctitorul Mănăstirii Frumoasa, postelnicul Chiriță Paleologul, a cărui soție era rudă cu Constantin Movilă, stolnicul Miron și alții. În total, 32 de boieri au fost decapitați din ordinul lui Ștefan Tomșa. „Boierii s-au rugat de Tomșa să-i cruțe viața unui diac (comandant al artileriei, care avea sub autoritatea sa închisorile din țară), că era un cărturar bun. Vodă a răspuns că mai cărturar decât dracul nu este altul și l-a omorât. Miron Costin povestește de călăul lui Tomșa, un țigan «gros și mare la trup», care de multe ori striga domnului arătând pe boieri: «S-au îngreșat, doamne, berbecii, buni sunt de giunghiat». Ștefan Vodă râdea și îi dăruia țiganului bani”, povestește istoricul focșănean Horia Dumitrescu. În anul 1615 boierii s-au răzvrătit din nou împotriva lui vodă Tomșa (Ștefan Tomșa al II-lea s-a aflat de două ori pe scaunul Moldovei, 20 noiembrie 1611 - 22 noiembrie 1615 și septembrie 1621 - august 1623), deși mulți din ei au ajuns în acest rang grație domnului Moldovei. Vorbim aici de logofătul Nichifor Beldiman, vornicul Baldovin, hatmanul Sturdza, vistiernicul Boul și, mai cu seamă, vornicul Mârza cu oștenii lui. Lupta s-a dat la marginea lașilor, la „Fintina lui Păcurar”, iar boierii răzvrățiți au fost învinși. Mulți dintre ei au căzut în mâna domnului Moldovei. Între ei s-a aflat și vornicul Bărboi, cu fiul său, primul fiind tras în țepă chiar pe locul bătăliei, iar al doilea a fost spânzurat în fața casei părintești. În total, au pierit în luptă 72 de boieri, ale căror capete au fost umplute cu paie. Alți trei boieri, logofătul Beldiman, hatmanul Sturdza și vistiernicul Boul au fost dați în urmărire generală, prinși și tăiați în bucăți.

⁴⁸⁶ Zamfira Pungă, *op. cit.*, p. 238.

⁴⁸⁷ Ibidem, p. 236.

⁴⁸⁸ Ibidem, p. 258. Neamul lor era aflat în conflict cu domnia la începutul secolului al XVII-lea, era participat la rebeliunea lui Gheorghe vodă Ștefan și ruinat totalmente în a doua jumătate a secolului al XVII-lea. Cartografierea moșiilor de bază ale Bouleștilor și vechimea neamului, din punct de vedere cronologic, ne face să presupunem că acesta a fost printre neamurile de boieri care au participat la descălecarea Țării Moldovei. Cel dintâi Boul, atestat de documente, este Dragoș

Boul, pârcălab de Roman (1478-1483), spătar (1483-1484), și vornic (1486 și 1491) (Documente privind Istoria României, A, Moldova, veacul XVI, vol. I, București, p. 82-84, nr.434-426; Gh. Ghibănescu, *Surete și Izvoade, vol. XVIII*, p. 130-133.). La 28 martie 1528, Petru vodă Rareș i-a întărit lui Giurgea, fiul Anușcâi, nepot al lui Dragoș Boul vornic, satul Lățcani, pe Moldova. Pentru acest sat domnul a luat în schimb două sate situate la gura Iadriciului: unul „unde a fost casa lui Baloș cu vad de moară în Bârlad” cumpărat de Dragoș Boul, în timpul domniei lui Ștefan cel Mare, de la Pătru Berbeace și de la Ana cu 160 de zloți tătarești; celălalt sat, Picigani, pe Bârlad, a fost cumpărat de același Dragoș Boul, pentru 100 de zloți, de la Lupe, Neagra și Fatoșca, copiii Ilcăi și nepoții lui Dragoș Cândescul (DIR, A, XVI, I, nr. 252). La 8 aprilie 1555, la Bârlad, „Toader și fratele lui, Lazor, și surorile lor, Todosia și Candachia, copii ai Maricăi, și sora ei, Marena, fiicile lui Dragoș vornic, și nepoatele lor de soră, Marena și Neacșa, fiicile lui Dragoș sulger” vând satul Brăiești, pe Covurlui, „verilor lor Tudoran vameș și fraților lui, Crâstea și surorilor lor, Marușca, Neacșa și Neaga, copii Ghidioanei, copila lui Dragoș vornic, însă în afară de ceilalți copii ai lui” (DRH, A, Moldova, vol. VI, nr. 174, p. 317-319). Toader Boul stăpânea câte trei părți din moșiile Țigănești și Benești, pentru care se judeca, la 1605, cu Dobrovăț vătaful, ce mărturisește că Boul ar avea dreptul doar la a șaptea parte de moșii, părțile cumpărate de la Hoiup starostele. Ambele moșii se aflau în ținutul Tecuciului (CDM, supliment I, nr. 227, p. 97). Dintre fiii lui Dumitru Boul, s-a evidențiat Gheorghe Boul, care apare în documente la mijlocul secolului al XVII-lea. Astfel, la 8 octombrie 1652, Vasile Banul, fost jitnicer, i-a dăruit lui Gheorghiiță, fiul lui Dumitru Boul, spătar, partea sa de moșie din satul Cetereni, ținutul Cărligăturii, parte ce o avea de la Stanca, soția lui Stan comisul (CDM, vol. II, nr. 2261, p. 434). Și la 18 februarie 1653, Vasile vodă Lupul i-a întărit lui Ștefan Boul și lui Gheorghiiță, fiul lui Dumitru, fost spătar, stăpânirea peste jumătate din satul Benești, de pe Dobrotfor, ținutul Tecuci, și peste a treia parte din satul Țigănești din același ținut (idem, vol. III, nr. 9, p. 26), pentru care avuseseră pâra cu răzășii din partea locului. Gheorghe Boul, la această dată, era încă foarte tânăr, după cum arată forma diminutivă a numelui său în aceste acte. Tatăl său, Dumitru Boul, decedase, iar copiii, printre care și Gheorghe, intraseră sub protecția vărului lor, Ștefan Boul, care îi luase și îi crescuse în casa sa. Prima dregătorie importantă pe care a deținut-o Gheorghe Boul este cea de cupar, în care calitate este menționat la 22 octombrie 1657, iar la finele aceleiași luni, la 29 octombrie, apare ca fost cupar și staroste de Putna. Fost cupar este atestat și în documentul de la 3 decembrie 1657. Între anii 1657 (19 decembrie) și 1660 a îndeplinit din nou funcția de cupar. Între 1 iulie 1660 și 20 ianuarie 1661, este atestat iarăși în mazălie, fost cupar. Ce a urmat în următorii cinci ani este greu de stabilit, știm că la 18 iulie <1664> apare drept cupar (Ibidem, nr. 280, p. 80; nr. 277, p. 80, nr. 281-282, p. 81, nr. 289, p. 82, nr. 293, p. 83; nr. 300, p. 85, nr. 553, p. 134; nr. 615, p. 146; nr. 628, p. 148, nr. 1071, p. 238.), iar la 15 februarie 1665 se vorbește despre Gheorghe cuparul la trecut (idem, nr. 1223, p. 249). N-a avut copii, însă a făcut multe danii surorii Tudosca, căsătorită cu Stamatie, mare postelnic. Din moșiile lui Gheorghe Boul cuparul, în afară de părțile de moșii din Cetereni, Benești și Țigănești, mai cunoaștem și că stăpânea și în satul Moreni, aflat în ținutul Neamțului, pe pâraul Negru. La 18 februarie 1653, Vasile vodă Lupul i-a întărit lui Gheorghe Boul și fraților săi stăpânirea peste trei părți din acel sat, cu loc de iaz, moară și două poiene de fân (idem, nr. 9, p. 26). Gheorghe Boul a făcut cumpărături și în satul Glăvănești, ținut Tecuci, de la Ionașcu, fiul lui Toderașcu cămărașul, în toamna anului 1657. La Glăvănești, în septembrie-decembrie 1657, cumpără cu 64 de lei partea de moșie a lui Gavrilă Samsonel, fostă slugă a unui Isar (CDM, vol. III, nr. 281, p. 81, nr. 277, p. 80). La 1 iulie 1660, Ștefan vodă Lupul a poruncit lui Machidon și lui Iorga, fost stolnic, să plece în ținutul Tecuciului și să măsoare, să hotărască și să stâlpească moșiile lui Gheorghe Boul din Benești și Glăvănești. Iar la 27 februarie 1663, asistăm, ca și două zile mai devreme, la întărirea de către Eustatie vodă Dabija a daniei lui Gheorghe Boul din moșia Glăvănești, cumpărată de la Tofan Repede, și partea moșiilor Candachiei, către Tudosca și Stamatie, mare postelnic (idem, nr. 553, p.

referitor la unele prisăci, Stamatie Hioti⁴⁸⁹ (Sacâzliul) avea cel puțin cinci locuri bune de prisăci mari și bine cunoscute, la Manova, în stânga Nistrului, dispunea de

134; nr. 938, p. 211). Între 1657 și 1660, Gheorghe Boul a cumpărat moșia Cozmiței din satul Crăești, ținutul Tecuci (idem, nr. 937, p. 210). La Tăvădărești i s-a făcut o danie, în decembrie 1657, de către Ion Tomuzean (CDM, vol. III, nr. 289, p. 82). Și noi Oobservăm că în anii 1657–1660, Gheorghe Boul a făcut o serie de mai multe cumpărături, având tendința de a-și lărgi moșiile, apoi, din motive necunoscute, între 1661 și 1662, și-a întrerupt activitatea în domeniul funciar, făcând danie surorii Tudosca majoritatea moșiilor sale. Nu după mult timp, a încetat a mai fi menționat în documente. – Apud Sergiu Bacalov, *Boierimea Țării Moldovei la mijlocul sec. XVII-lea-începutul sec. XVIII-lea (studiu istorico-genealogic), cap. III. Neamurile boierești pământene*, p. 110-114, Chișinău, 2012.

⁴⁸⁹Marele postelnic Stamatie a fost un grec originar de pe insula Hios (numită de turci Sacâz) din Marea Egee, de aceea este numit frecvent în documente Stamatie Hioti (Hiotul) sau Stamatie Sacâzlea (Vezi C. A. Stoide, *Documente și regeste nemțene de la Dabija vodă*, Extras din Anuarul liceului de băieți, Piatra Neamț, an 1935-1936, nr. VII, p.12, „Stamati-Hioti vel postelnic”; Gheorghe Ghibănescu, *Surete și izvoade, vol. IV*, Iași, 1908, nr. CCXXVII, p. 252-254, „Stamatie-Sacâzlea vel postelnic”). În unele cazuri, el însuși semnează cu caractere grecești (Gheorghe Ghibănescu, *Surete și Izvoade, vol. 4*, Iași, 1908, nr. CCXXIX, p. 254-257. Un zapis din 10 mai 1665, care consemnează pe marii boieri, menționează și pe Stamate, mare postelnic, în calitate de martori la o vânzare. Stamatie semnează grecește: εγω σταματις μεγας ποστελνικος). Vezi Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV – XVII*, București, 1971, p. 45-46), tatăl lui Vasile vodă Lupul, deoarece Stamatie era nepot de vară primară (după alte date, vâr primar) cu ultimul. Porecla Hadâmbul a căpătat-o probabil ca rezultat al aflării sale în raiaua Brăilei (Termenul „hadâmb” avea semnificația de „eunuc”). La Brăila Stamatie s-a aflat, aproximativ, până în 1639 sau 1640 (Miron Costin, *op. cit.*, p. 92-93). Nu excludem faptul că la Brăila Stamatie Hioti (Sacâzliul) să fi îndeplinit rolul de iscoadă a lui Vasile vodă Lupul, având sarcina de a ține sub control acțiunile lui Matei vodă Basarab și a pașalelor de la Dunăre. La venirea în țară, Stamatie Hioti (Sacâzliul) este numit de către Vasile vodă Lupul în dregătoria de mare stolnic. În această dregătorie este atestat într-un act de la 19 aprilie 1648, iar la 31 decembrie 1649 este menționat ca fost stolnic (Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, București, 1904, vol.4, partea II, p.406). După decesul, în 1649, a vărului său, Iorga mare postelnic (Nicolae Iorga, *Inscripții din bisericile României*, București, 1908, vol.II, p.165, „Aici s-a îngropat cel vrednic de pomenirea veșnică și fericit Gheorghe și mare postelnic, rob cinstit al celui Veșnic, în zilele Domnului Vasile Voevod... 1649 mart 13”. Inscripția este în limba greacă și se află la mănăstirea Golia din Iași.), Stamatie Hioti (Sacâzliul) îl urmează în această dregătorie (Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, București, 1902, vol. 3, p. 31), funcție în care se menține până la sfârșitul domniei lui Vasile vodă Lupul. Cunoaștem că marele postelnic a fost căsătorit cu Tudosca Boul, fiica medelnicerului Dumitru Boul, vară cu Ștefan Boul și cu Safta, soția lui Gheorghe vodă Ștefan (Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, București, 1904, vol.4, partea II, p. CCXXIV. La 20 mai 1648, Gheorghe Ștefan spătarul și soția sa, Safta Boul, dăruesc jumătate din satul lor Bozienii, din ținutul Neamțului Tudoscăi Boul „când am căsătorit după Stamatie stolnicul, pentru căci ne-au slujit cu dreptate în casă, di pruncia ei”). Copiii lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) și ai Tudoscăi Boul au fost: Alexandru Stamatie, menționat cu dregătorie pentru prima dată la 22 ianuarie 1680, în calitate de comis, în a treia domnie a lui Gheorghe vodă Duca (*Catalogul Documentelor Moldovenești din Arhivele Istorice Centrale a Statului*, vol. 4, (1676-1700), București 1970, volum întocmit de Mihai Regleanu, Doina Duca-Tinculescu Veronica Vasiliu, Constanța Neculescu, nr.

alte două locuri, precum și câte un loc la Glăvănești ori la Tecuci, Năpăvădărești, la Tecuci, dar și la Mogoșești, pe Vilna (Vaslui). Observați că denumirea de Milești va fi întâlnită mai întâi pe valea Suhurluiului. Localitatea Horgeștii este o comună aflată astăzi din județul Bacău, formată din satele Bazga, Galeri, Horgești

453, p. 118; Ghibănescu *Surete și izvoade*, vol. 4, nr. CCCXXX, p. 257-359, este menționat Stamatie și fii săi Alexandru și Ilie; nr. CCXXXI, p. 259-261, nr. CCXXXII, p. 261-263, nr. CCLII, p. 287-288; *Moldova în epoca feudalismului*, vol. VI, alcătuitori A.N. Nichitici, D.M. Dragnev, L.I. Svetlicinaia, P.V. Sovetov, Chișinău, 1992, (în continuare MEF), nr. 15, p. 73-74)43; Ilie Stamatie, menționat în dregătorie la 1 octombrie 168144, fiind paharnic de Huși, martor la o danie făcută de Ursache fost vistier precum și de documentul din 1 octombrie 168345, când semnează: „Ilie vtori paharnic”. Într-un zapis din 2 aprilie 1686, Todosca, soția lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) fost mare postelnic, lasă averea sa fiicei Maria și soțului ei, Dumitrașco Ceaurul logofăt „care au îngrijit-o la boală”, iar Ilie să n-aibă nici un amestec (CDM, vol. 4, nr. 666, p. 161). Deținea în zona ținutului Tecuci moșii în unsprezece sate: În satul Benești, situat pe pâraul Dobrotfor, un afluent al Zeletinului. Aproape întregul sat devenie moșie a lui Stamatie Hioti (Sacâzliul). Unele părți le obținuse prin danie de la cumnatul său Gheorghe Boul, fratele Todoscăi, iar altele prin cumpărătură de la răzeșii de Benești. În Benești, avea jumătate de bătrân danie, iar ca cumpărătură, un bătrân și jumătate, un sfert de sat și a patra parte dintr-un bătrân și încă o parte din sat; la 2 martie 1661, Gheorghe Boul cuparul, face danie lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) și soției acestuia, Tudosca, câteva moșii, printre care și satul Benești, ținutul Tecuci, cu vii, heleștee și o moară; „giumătate de sat de Oprîșăști”, ținutul Tecuci (Zamfira Pungă, *O condică de proprietăți din anul 1745 a vel vistiernicului Toader Palade*, (I), *Cercetări istorice*, XVIII-XX, Iași, 2002, p. 235) și satul „Băicani, iarăș ce să va alegi”, ținutul Tecuci (Ibidem, p. 236). Satul Săsești, îl stăpânea în întregime, fiindu-i cumpărătură pentru 500 lei de la neamul Cârjău (CDM, vol.3, nr.863, p. 195). În satul Crăiești stăpânea o moșie, danie din 1665, de la Ursul Vracniță; și o vie, un pogon și jumătate obținută prin cumpărătură, de la Dumitrașco, fiul lui Isac din Crăești și cumnata sa Ioana (CDM, vol. 3, nr. 1122, p. 249, nr. 1641, p. 351). În satul Glăvănești, situat în ținutul Tecuciului, pe cursul inferior al pâraului Berheci, afluent de dreapta al Bârladului, avea părți de ocină, făcute danie de cumnatul său, Gheorghe Boul (CDM, vol. 3, nr. 939, p. 211). În satul Țigănești, pe dreapta Reprivățului ce cade în Berheci, aflat în vecinătate cu Benești și Crăiești, avea a treia parte din sat, cumpărătura din anul 1665, de la o rudă (unchi) al soției sale, Ștefan Boul fost mare vornic al Țării de Jos (CDM, vol. 3, nr. 1269, p. 279). Partea de ocină din satul Bologești, ținutul Tecuci, zălogită lui Gheorghe Boul „pentru un poloboc de miere și o iapă cu mînz”. Ocină, ce „au răscumpărat postelniceasa lui Stamatie cu coconul dumisale” (Zamfira Pungă, op.cit., p.238). De asemenea viile și prisaca toate în ținutul Tecuciului, amintite într-un zapis din februarie 1663, când Eustratie vodă Dabija întărește lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) câteva moși, danii de la Gheorghe Boul: „o vie ce să chiamă Belciog, la sat la Năfurdești”, ținutul Tecuci; „o vie din satul Cărălceștii, în pădure la acelaș ținut”; „un loc de prisacă la Năpăvădăreștii”, ținutul Tecuci (Ibidem, p. 236). „Giumătate de Cropcești cu două vii”, danie, după cum amintește un act din 20 martie 1691, lui Stamatie Hioti (Sacâzliul) și Tudoscăi de la Gheorghe Boul (Ibidem, p. 258). Deși este situată ținutul Tutova, însă geografic este foarte aproape de moșiile tecucene ale Stămăteștilor, deacea am inclus-o în această categorie. Referitor la prisăci, Stamatie Hioti (Sacâzliul) avea cel puțin cinci locuri de prisăci, la Manova, în stâncă Nistrului, dispunea de două locuri, și câte un loc la Glăvănești, la Tecuci, Năpăvădărești, la Tecuci și la Mogoșești, pe Vilna (Vaslui). – Apud Sergiu Bacalov, *Procesul de împământenire a boierimii alogene în Țara Moldovei în secolul al XVII-lea. Aspecte din viața și activitatea marelui postelnic Stamatie Hioti (Sacâzliul)*, p. 1-25, *Revista de Istorie a Moldovei*, 2011, Nr. 1-2, 8-31.

(reședința), Mărăscu, Răcătău de Jos, Răcătău-Răzeși, Recea și Sohodor. La sfârșitul secolului al XIX-lea, pe teritoriul actual al comunei funcționa, dar era situată în plasa Siretul de Jos aparținând județului Bacău. Iar *Anuarul Socec* din anul 1925 se consemnează și formarea comunei Horgești (de la Georgești, Gheorghe), în plasa Siret a aceluiași județ, având în compunere satele Fundu Văii, Horgești, Petrești, Socii, Valea lui Drob și Valea lui Noe (abia după desființarea comunei Petrești).

Dintr-un vechi *Catastif de avere al vel vistiernicul Toader Palade*, care este un manuscris aflat la D.J.A.N-Iași unde acesta se găsește la fondul Manuscrise, cota nr. 1855 și a fost scris la 1 septembrie 1745, mai putem să deslușim câteva din proprietățile acestuia, din sudul Moldovei. Manuscrisul ne confirmă faptul că ginerele lui Antioh Cantemir se număra la mijlocul secolului al XVIII-lea printre cei mai bogați boieri ai Moldovei. La zestrea pe care o primește soția acestuia, Anița Cantemir, se vor adăuga daniile făcute lui Toader, fie de rude sau de domnii cărora le-a slujit cu credință, precum și achizițiile, nu puține, pe care le face bogatul dregător. Din acest document aflăm că el este și proprietarul a peste nouă sate întregi, între care sunt: Dâncenii, pe Zeletin, Pudrenii, Băcanii, Beneștii, Pătrășcanii, Măciucașii, aflate la ținuturile Tecuciului și Tutovei și avea în stăpânire alte jumătăți de sate mari, precum cele din Oprișești, Lighidișeni, Cucuteni (Tecuci), sau Coropcești. La acestea se mai adaugă un număr mare de prisăci (Lighidișeni, Năpăvădărești, obârșia Zeletinului etc.), livezi (cumpărate de la Mafiei Răbăii și de la Maria, femeia lui, de la Stamatie din Târzăi și de la mulți alți răzeși), heleșteie (la Dânceni și Broșteni-Tecuci etc.), vii (la Nicorești, etc.), mori („din gura Pereschivului sau partea Savii lui Băluș” etc.), poduri umblătoare, case etc. Condica conține și însemnări precum: „lui Constantin, sau „Tot lui Constantin”, „Toate acestea de la Tecuci... să fie a lui Constantin”⁴⁹⁰. Să mai

⁴⁹⁰ Idem, p.5v. -Din a trie parte de giumătate de sat de Benești cumpărătură dum(i)sale Toader Păladi vei vist(iernic) de la Costantin ficior popii Brăiescului ot Cârломănești ce-au vândut împreună cu a trie parte de sat de Țigănești drept 1 leu cu zapis din l(ea)t 7254/1646 mart(ie) 10; - p.6r.-Giumătate de sat de Oprișăști danie lui Stamatie post(elnic) și giupânesăi sale, Tudoscăi, de la cumnatu(l) său Gheorghită Boul cupar, cu zapis din l(eat) 7169/1661 mart(ie) 2. Însă fără acest zapis alte scrisori vechi nu s-au aflat; -Însemnare făcută, probabil, de Toader Paladi: „Toate aceste de la Tecuci fiind apropii di Ciorăști să fie a lui Costantin”; p.6v -A trie parte de sat de Tigănești, cumpărătură lui Stamati vei post(elnic) de la Ștefan Boul ce-au fost vornic mare drept 1 50 lei din l(eat) 7174/1665) deche(mbrie) 4. -A triia parte de sat din Tigănești care iaste pe vale(a) Dobrotforului cumpărătură dum(i)sali Toader Paladi vei vist(iernic) de la Costantin, ficior popii Brăiescului din Cârломănești drept (loc alb în text) lei, cu zapis din l(eat) 7254/1766 mart(ie) 10, și scrie în zapisul vânzării că de s-ar scula cineva din neamul lui cu gâlceavă că ar fi vândut și părțile lor să aibă a le da el dintr-alt(e) părți de moșie ce are. Iar durmn(ea)lui vel vist(iernic) să stăpânească cu pace; -Ispisoc de la Pătru vodă din l(eat) 7098/1589-1590) scriind pentru această parte din Țigănești întăritură Anghelinii și frăține-său lui Avram Dorobăț, ficiori lui Huiup ce-au fost starost(e) de Putna, strămoș lui Costantin sin piopii Brăiescului. Însemnare făcută, probabil, de Toader Păladi: „Tot lui Costantin”. -Altă parte de ocină de la Gheneoea ce iaste iarăș(i) la Tecuci

ce-au fost cumpărătură lui Gheorghită Boul cupar de la Toader Năiman, ficiorul lui Simion Năiman din Răspopi, câtă să va alegi parte(a) lui din tot vinitul, din zăpis ce-au arătat Stamatî post(elnic) de la Toader Năiman. Însemnare făcută probabil de Toader Păladi: „Tot a lui Costantin”. p.7v.- Tecuciul Toată parte(a) de ocină ce să va alegi din sat din Crăești a Ursului Bracniță ce-au dat-o în danie lui Stamatî post(elnic) cu zăpis din v(ă)let 7173/1665 fev(ruarie) 14. -Altă parte ce să va alegi a Cozmiți care au vândut-o el lui Gheorghită Boul cupar în 2 lei, i-au dat arvoană păr ș-a alegi moși(e)a și alegându-o atunci să-i facă și alt zăpis și să-i dea și bani cât s-ar mai faci. - Însemnare făcută probabil, de Toader Păladi: „Tot a lui Costantin”.- p.8r. Părțile din sat Năfordești. -Carte gospod de la Istrate Dabije vodă din l(eat) 7171/1663 fev(ruarie) dată de stăpânire lui Stamatî vei post(elnic) pe o vie ce să chiamă la Belciog la sat la Năfurdești ce-au fost cumpărătură lui Gheorghită Boul cupar de la Ionașco ficiorul lui Toderașco din Năfurdești din zăpis ce-au arătat. - O vie din satul Cărălceștii în pădure la același ținut ce-au fost danie lui Gheorghită Boul cupar de la Ștefan ficiorul lui Mierăuț din Cărălcești tot la aceea carte a Dabijii vodă scrie c-au arătat Stamatî post(elnic) zăpis. -Un loc de prisacă la sat la Năpăvădărești danie lui Gheorghită Boul cupar de la Ion Tomuzii tot la aceea carte a Dabijii vodă scrie și iaste și zăpisul. p.9r. Pe moșie din Colonești. -A trie parte din giurăte de bătrân și loc de moară în Zăletin și cu locuri de prisacă și cu pomeți în obârșia Zeletinului, daniia dum(i)sali Toader Păladi vel vist(iemic) de la Costantin med(elnicer), sin lui Toader log(o)făt cu zăpis din v(ă)l(ea)t 7243 (1635) fev(ruarie). -Iară lui Toader logofătului de vist(erie) i-au fost această a trie parte din giurăte de bătrân cumpărătură de la Ștefan stolnicul, ficiorul lui Toader Panaiti, cu zăpis din l(eat) 72 15 (1706-1 707). Iar lui Hagi Panaiti i-au fost cumpărătură de la Ioana, sora Savii călugărului și a Lupului din Colonești, drept 6 galbeni ungurești și 8 lei bani de argint cu zăpis din l(eat) 7189/1680 act(octombrie). Însemnare: „Tot a lui Costantin”. -p.9v. Pe satul Dâncenii. - Sat întreg Dâncenii de pe Zeletin ce-au fost a lui Antohi căp(i)tan, ficiorul lui Neculai clucer cumpărătură dum(i)sali Toader Păladi vei vist(iemic), drept 200 de lei de la Adam Luca biv vel sulger, cu zăpis din l(eat) 7248/1740 mai 12, în care zăpis scrie că acest sat l-au fost cumpărat Antohie căp(i)t de la frate-său Gheorghie viindu-să în parte(a) lui de la împărțare pără(n)țască și cumpărând Antohi o desătină la Tecuci întru a doua în domnie a lui Mihai vodă de la Costantin Costach(i) vel log(o)f(ă)t, fiind atunce comis mare și de la Adam Luca, fiind păh(amic) al doile fiind amândoi soții cu logofătul Costantin la cumpărătoare desătinii și de la dâșșii au cumpărat Antohi căp(i)t(an) și pe urmă n-au stăut Antohi să istovască slujba și au lipsit și apucând vistiemic pe Costantin log(o)f(ă)t și pe Adam Luca ce cumpăraseră slujba de la Cochivec au plătit de la casile lor și pe urmă stând la socoteală cu Antohi căp(i)t(an) înaintea banului Macrii l-au aflat rămășiță cu 386 ughi 12 p(o)t(ronoci) și l-au pus la oprială să plătească banii și el au fugit de la oprială în Țara Românească și giudecata divanului făcând dreptate acestor boiari li-au dat pentru acei bani din moșiile lui Antohi cu ispisoc domnesc satul Drăgușenii și Șandreștii, la județul Vaslui, și satul Dâncenii, la Tecuci, dându-le și voe să le vândă cui or găsi, de de n-or vre frații lui Antohi să de banii să-și ia moșiile și împărțindu-să Adam Luca cu log(o)f(ă)tu(l) Costantin cu aceste moșii au luat logofatul Costantin satul Drăgușenii cu tot hotarul pentru parte de bani ce-au dat lui Adam Lucăi. p.l lv. Tecuciul Ștefan Ion și Ivașco cum au fost cumpărătură lui Iorașco de la popa Podolean și de la femeia sa Nastasie fata Răbânii și altă moșie ce-au mai avut Iorașco de la Moșii lui și de la părinții lui toată cumpărătură și o casă cu rămnic denaintea casii și cu locuri de prisacă și din hăleșteu și cu tot venitul cumpărătură lui Neculai cu zăpis l(ea)71t. -O parte de ocină dintre bătrâni ce să va alegi cu săpături, cu vad de moară ce-au fost parte Tetiului ficiorul Savii Răbâni, nepotul lui Mafiei Răbân cumpărătură lui Neculai Antohi vei șătrar drept un cal prețuit lei și 12 lei un contăș și 5 lei un bărbărac cu zăpis l(ea)t 71 ... iuli 1. - Niște casă vechi ce-au fost a lui Iurașco la Dânceni danie lui Neculai Antohi șătrar de la Neculai ficiorul lui Iorașco cu zăpis l(ea)t 7200/1691) fev(ruarie). -Părțile de moșii anumi giurăte de bătrân ce-au fost cumpărătură lui Iorașco de la Nastasie, fata Răbâii de la popa Podolean și. -Altă

parte ce-au cumpărat Iorașco de la Vasile baci cu prisacă cu rămnic, cu vaduri de moară cumpăratură lui Neculai Antoh vei cupari de la Neculai sin lui Jorașe cupari l(ea)t 7200 mart(ie) 19. -Zapis de la Gheorghie post(elnic) ficiorul lui Neculai cluc(er) din v(ă)l(ea)t 7200 av(ust) pe satul Dâncenii cu tot hotarul din hotarul Năfurdeștilor păr în hotarul Bălăneștilor care sat i s-au venit lui parte de la părinți și l-au vândut fratelui său, lui Antohi, drept lei. p.12r. -A patra part(e) din tot satul Bălăneștii ce-i la ținutul Tecuciului, pe apa Zăletinului și cu hăleșteul cel mare întreg ce iaste pe acest hotar cumpăratură dum(i)sale Toader Păladi vei vist(iernic) de la Iordachi zăt lui Gheorghită Bărcă ce-au fost diiac de cămară și de la Ioniță Furtună sin Irimii ce-au fost sor(ă) lui Gheorghită Bărcă și de la ficiorul său Mirce(a), care lui Iordachi i-au fost de la femeia sa, fata lui Bărcă, iar lui Ioniță Furtună de pe maică-sa, sora lui Bărcă, iară lor l-i s-au tras această moșie de pe strămoșul lor popa Simion, din ispisoc de împărțală și de întăritură ce-au avut strămoșul lor de la Vasile vodă s-au vândut drept 70 lei și tot într-acest zapis a vânzării scrie că cunoscând ei folos și bine de cătră dumn(ea)lui, agitându-le la nevoile și srtămbătățile lor i-au dat și danie dum(i)sale o bucată de loc, toată parte(a) lor ce-au fost cumpăratură strămoșului lor, popii lui Simion, care loc să numești Bodiasa din Gura Bodesăi păr în fântâna Scofenelor ce s-a alege parte(a) lor, care loc iaste pre malul hăleșteului ce s-au dzis mai sus despre răsărit, iar parte(a) din Bălănești să hotărăști cu Dâncenii, aceste părți s-au vândut și s-au dăruit dum(nealui) vei vist(iernic) cu zapis din l(eat) 7254/1745 oct(omvrie) 7. -Însemnare: „tot lui Costantin.” (p.12v. albă). p.15r. Pe viile de la Nicorești. -Șapte pogoane și trei hărte de vie lucrat și 3 pogoane de loc sterpu, care să răspund în unghii lui Autimir la Nicoreștii de sus cumpăratură dum(i)sale Toader Păladi vel vist(iernic) de la Gligori neguțitor și de la frate-său Ioniță neguțitor și cu nepoții lor Ioniță și Neculai, drept 93 lei cu zapis din v(ă)leat 7235/1727. -Un pământ de loc ce iaste în capul viilor dum(i)sale mai sus arătate, danie dum(i)sale vei vist(iernic) de la Ioniichia călugărul sãn Gherman Petre și lui Gherman i-au fost cumpăratură de la la Ion Cilibiu și femeia sa Anghelina cu zapis l (eat) 7236/1728 ap(rilie). - Un pământ de loc iarăș(i) în capul viilor dum(i)sale vei vist(iernic)ce iaste pe lângă pământul ce iaste danie de la Ionichie călugărul, cumpăratură dum(i)sale Toader Păladi vei vist(iernic) de la Vârlan, sin Hilonie, călugărul din Nicorești și Simion Burcan zăt călugărului, cu zapis din l(eat) 7236/1728 ap(rilie). -Nouă pogoane ce-i sunt date dum(i)sale vei vist(iernic) de la părintele dum(i)sale care sunt tot la o ogradă cu cele de cumpăratură carele cu viile de cumpăratură și cu cât loc arătat mai sus că s-au mai cumpărat pre carele sunt tot vii cuprinsă tot într-o ogradă fac peste tot (loc alb în text) pogoane, - p.15v, în Covurlui cu viie pe o pivniță din Galați a lui Costantin. -O casă cu pivniță și cu tot locul cât iaste împregiur păr în locul Șărbului logofătului unde iaste și peiatră în colț și despre amieazăzi, păr în drum, care (un loc alb) mergi pintre pivnița comisului Toderășco și pintre locul aceștie și despre apus păr în ulița care vine de la cafene la vale, cumpăratură dumisale Toader Pălade vei vist(iernic) de la Costantin sin Manolachi Tudorii, iar lui Costantin Manolachi i-au fost cumpăratură de la Hanost ungurul, cu zapis. p.16r. -Parte din satul Lehanii de la ținutul Covurluiului danie dum(i)sale Toader Păladi vei vist(iernic) de la Gligoraș, ficiorul lui Căsiian, ginerile lui Lascar, sin Toader abageriului și de la femeia sa Tofana care și lor le-au rămas această moșie de la Ștefan, sin Toader abăgeriul, frate lui Lascar, socrul lor, și au dat danie de mai susu arătat dum(i)sale vei vist(iernic) pentru multă sprejâneală ce-au avut de cătră dumn(ea)lui cu zapis din l (eat) 7254/1746 mart(ie) 16. (p.16v. -pagină albă)p.17r. Tutova. -Satu(l) întreg Măciucașii ce-i easte dum(i)sale Toader Păladi vei vist(iernic) de la călugării de Răchitoasa și cu morile din gura Pereschivului ce le-au făcut dumnealui care sat iaste dat dumisale de Paisie Arhimandritul și Neofit, egumenul mănăstirii cu care au cheltuit dumnealui la 300 lei cu mâna lui Neofit egumenul de Răchitoasa și pentru aceasta au dat și călugării de Răchitoasa satul acesta cu voe lui Paisie arhimandritul și de răvașul lui Mitrofan egumenul de Miera (lipsă în text) însă dumnealui pest(e) bani ce-au cheltuit cu acoperământul mănăstirii au mai dat mănăstirii o parte de moșiile din Văcărești de la Putna, danie de la Ioanichie călugărul și de la frate-său Costantin

notăm însă că la 28 ianuarie 1814 Ioan Potop, Petre Bostan, Stoian Tiron îi vând slugerului Ioan Cujbă 120 stânjieni din hotarul Oncești pe valea Slivnei, din ținutul Covurlui, cu 10 lei stânjienul⁴⁹¹. La 14 iunie 1835 Divanul de Apelație al Țării de Jos chiar îi și întărește lui Mihail Grigore Sturdza⁴⁹² 548 stânjieni și trei palme din hotarul moșiei de la Itovăieștii de Sus și de Jos, numiți și Brăhășești, ținutul Tecuci, cumpărați tot la mezat de la logofătul Moldovei, Costache Conachi, cu 68900 lei⁴⁹³. În data de 29 martie 1843 la Iași se judecă pricina clucerului Costache Ioan cu logofătul tecucean Costache Conachi și cu răzeșii din Brăhășești, care în 1831 s-au tocmnit cu logofătul să cumpere moșia Tofle și părții din satul Brăhășești, cu 600 galbeni, acesta dând la început 2000 galbeni și trecând timp n-au mai dat restul pe care i-a plătit clucerul de asemeni în întregimea lor, întărește acestuia toată stăpânirea asupra moșiei Tofle și a părților din Brăhășești⁴⁹⁴. Iar la data de 20 martie 1815 răzeșii de pe moșia Ghibarțu⁴⁹⁵, un sat în ținutul Covurluiului, tocmai se învoiesc cu doamna Catrina Butunoiu, care era și fata

Movilă având și parte și în podul ce îmblă în Siret și fiind trebuitoare mănăstirii această parte pentru venitul podului ce îmblă acolo o au dat dumisale mănăstirii precum să va arăta la scrisoare călugărilor. Iar mănăstirii easte satul acesta de la Ilie spătar și lui Ilie spătar. -S-au rugat dum(i) sale Toader Păladi vei ban, ca să le aleagă dumnealui a lor part(e) de o parte și să n-aibă despre dumn(ea)lui supărare de zăciuială la viile lor, și dumn(ea)lui încă să n-aibă supărare despre dânșii din câmpu. Și mergând dumn(ea)lui împreună cu dânșii, cu dânșii și cu alți(i) le-au ales locul în part(e) de sus din vica Cimbăloaii la deal, pe drumul ce mergi pin fundul Ursoii iarăș(i) păr în hotarul Tecuciului împregiur pre unde s-au pus și pietri și s-au stălpit. –Apud Zamfira Pungă, *O condică de proprietăți*, în *Cercetări Istorice, XVIII-XX*, Iași, 2002, p. 261-282.

⁴⁹¹<http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/DocumenteMoldovenesti.-XLII-CXV.-1429-1929.-Inv.-1931.PDF>, p. 26, poz. 7.

⁴⁹² La Mănăstirea Durău construcția bisericii actuale, cu hramul Buna Vestire, a început în anul 1830, pe cheltuiala unor negustori înstăriți din târgul Piatra și se încheie în 1835, după cum putem citi pe inscripția din pridvor: „Biserica Buna Vestire a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, zidită în zilele prea înălțatului Domn Mihail Grigore Sturdza Voievod, cu bagoslovirea Prea- sfințitului Mitropolit Veniamin, cu ajutorul domnilor ce i-au năstăvit Duhul Sfânt, prin osârdia cuvioșiei sale părintelui Ghervasie și a neguțătorilor dumnealor frați Gheorghe și Ioan Prosie și Vasile Iliovici – 1835”. Mihai Sturdza vodă, n. Iași 27.04.1794, †Paris 08.05.1884, înmormântat în biserica din Baden-Baden (Germania), Domnitorul Moldovei (04.1834-06.1849), 1c. 1817 (divorțat în anul 1822) Elisabeta Ruset (n. 1802, †1880/1882), 2c. Constantinopol 05.1834 (nepoata vărului 4-lea) Smaragda Vogoridi (n. Iași 1814/1816, †Paris 25.04.1885).

⁴⁹³<http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/DocumenteMoldovenesti.-XLII-CXV.-1429-1929.-Inv.-1931.PDF>

⁴⁹⁴ Idem poz. 3.

⁴⁹⁵ La 1703-1725 Toader Huhule și Ion Corcău adevăresc că au au primit pe moșia lor din Ghibarțuși Găchești pe Ion Bosie și popa Dumitrașco, iar pe Ion Fulga la Ghibarțu. Vor întoarce banii Grozavei lui Vasile Aleuș și Zberăi care cumpăraseră de la ei părți din Ghibarțu și din Tăoști (https://www.academiei.edu/30380113/Costin_Clit_Documente_hușene, vol., IV, poz. 60a, p. 10). În 1786 iulie 6, Iacov Stamati, Episcopul Hușului, și Constantin Stăncescu, vornicul de poartă, cercetează pricina dintre Ilie Gândul ot Vistierie și răzeși pentru moșiile Ghibarțul, Gănești, Tăoști și Țărincuța, de pe apa Crasnei (idem, poz. 179, p. 16).

răposatului Alexandru Butunoiu, acela în stăpânirea unor stâneni din mai sus-numita moșie⁴⁹⁶. La data de 6 iunie 1815 și Ecaterina, fiica răposatului Alexandru Butunoiu, cere domnului Scarlat Collimachi ca, prin Pârcălăbia de Galați, să i se dea carte domnească pentru a putea vinde la licitație 172 stâneni, din moșia Ghibarțului, ținutul Covurlui⁴⁹⁷, iar pe 20 ianuarie 1816 și Logofeția cea Mare face cunoscut către onor Pârcălăbia din Galați că cei 172 stâneni, din moșia Ghiarțul, dar foști în proprietatea Catrinii, fiica răposatului Alexandru Butunoi, au fost vânduți la mezat slugerului Ioan Cîrje, cu 12 lei stânenul⁴⁹⁸, spune înscrisul acesta judecătoresc. *Anuarul Socec din anul 1925*⁴⁹⁹ ne spune că la Nămolosa două mori aveau frații Bujor, iar alte 636 de ha părăsite de moșie aparțineau familiilor Niculescu- I.I. Dorobanțu & T.N. Filliti. La 12 aprilie 1704 i se grănițuia vornicului Iordache Ruset dania domnească din partea de jos a târgului Tecuci precum și 450 de stâneni, cumpărați de la logofătul Ioniță Tălăbescu⁵⁰⁰. În 13

⁴⁹⁶ Idem, poz. 9.

⁴⁹⁷ Idem, poz. 10.

⁴⁹⁸ Idem, poz. 11.

⁴⁹⁹ *Anuarul Socec al României Mari*, vol. I-II, București, 1925- 1926. A fost publicat pentru prima dată în 1923 și intitulat ca „ediția „1923-24” și apoi retipărit ca ediții pentru 1924-25 și 1925-26, fără alte modificări în afara schimbării anilor de pe copertă și din titlu. Reprezintă cel mai complet anuar al României Mari din perioada interbelică, el cuprinzând 2240 de pagini. Versiunea prezentată în cele ce urmează a fost digitalizată de Biblioteca Congresului din Statele Unite ale Americii și astfel a ajuns această lucrare la autorul acestei cărți.

⁵⁰⁰ Se păstrează încă „Cartea prin care Constantin Cantemir vv., domnul Moldovei, poruncește pârcălabilor de Tecuci, să cheme pe Ion Tălăbescu la judecata cu Mardarie, pentru moșia din Tălăbești; 1688/7197 septembrie 20, Iași” precum și „Cartea prin care Constantin Cantemir vv., domnul Moldovei, întărește lui Mărdarie fost pârcălab, stăpânirea părții lui de moșie din Tălăbești, ținutul Tecuci; 1688/7197 septembrie 20, dată la Iași” la Biblioteca Academiei Române, doc. ist. Istoricul Sever Zotta spunea că „în numărul 4 al acestei reviste (*Revista istorică*, April-Iunie 1925. S'au strecurat acolo unele erori de tipar, dintre care principala la p. 75, unde este a se citi: „Boniecki scrie: „a fost căsătorit”, etc. La p. 77 este a se citi: 1775 în loc de 1571, 1745 în loc de 1475, 1824 în loc de 1284 și Anisia în loc de Misia) ne-am ocupat de Costin Hatmanul, tatăl cronicarului Miron și descendența lui imediată, exprimând îndoiala noastră dacă familia la începutul secolului al XVII-lea avea numele stabilit, referindu-ne cu acest prilej și la lipsa de nume patronimic al fratelui hatmanului, Dumitru Postelnicul (Urechiiă, *Miron Costin*, I, p. 97 și *Rev. p. Ist., Arh. și Fii.*, VII, p. 1). Despre acest unchiu al cronicarului, avem puține date la dispoziție, știind numai că a fost și pârcălab, în 7138/1630), august 30, deci în gomnia lui Moise Movilă, protectorul fratelui său, și că înaintea acestei date a fost luat fecior de suflet de către Stanca, jupâneasa vornicului, apoi starostelui (de Focșani) Murgoci Toflea (Ibid., și Antonovici, *Doc. birlădene*, III, pp. 33-34), fiica Salomieci, jupânesei marelui vornic Drăghici Nădăbaico (Com. de d. N. Docan). Stanca, descendentă din Oană, Portar de Suceava, i-a dăruit în 1630, august 30, părți în Păulești, Zmeiani pe Simila și Bălăceni pe Bogdana (Tecuciu, Antonovici, *op. cit.*, Oană Portar de Suceava trăia în 6951/1443, August 3, vezi Gh. Ghibănescu, în *Uricariu*, XVIII, p. 489) și i-a vândut pe lângă jumătate din Spinești (= Boroșăști) și parte din Ocheșești (Urechiiă, *op. cit.*), și jumătate din Tălăbești, pe care o avea de pe mama ei Salomia, iar aceasta o luase în schimb de la Ioan Movilă, marele logofăt (Com. de dl. N. Docan; v. și Iorga, *Stud. și doc.*, VI, p. 151), tatăl

voevozilor Ieremia și Simion Movilă. în 7199 (1691) April 19, Tudosi e Dubău, mare logofăt, Vasile Costachi, mare vornic și Andronic mare spătar, dau «scrisoarea noastră fratelui nostru Ion Tălăbăscul, vtori (al doilea) logofăt», pentru părțile „care le-au fost dat Murgocioae lui Dumitru Postelnic tatăl lui Ioan Tălăbăscul, luându-l fecior de suflet Murgocioae” (v. mai sus). «Aceste părți de ocină să aibă a le ținea și a le opri de spre Negruț (Strămoșul Negruțștilor) și de spre frații lui, feciorii lui Neculai din Zmeiani” (Antonovlci, *op. cit.*, p. 44). Din mărturia aceasta reiese, pe lângă identitatea părcălabului și a postelnicului, că fiul lui a luat porecla Tălăbăscul după aceea jumătate Tălăbești (Astăzi Tălăbeasca face parte cu Tomcești din trupul domeniului Nămolosa; Rosetti, *Pământul*, etc, p. 311, în 7140/1632, maiu 28, Costin, atunci postelnic, cumpără de la Conde Vameșul o parte din Tomcești, pe care o avea cumpărătură de pe neamul Tălabă; Iorga, *op. ex.*, XI, p. 257-58. Satul Tălăbești avea deci numele de pe această veche familie (idem) dăruită tatălui de către Stanca. Acest Tălăbescul este cunoscut *Letopisișelor* și nu e fără interes că numai nepotul lui de văr primar, Nicolae Costin, îl menționează la anul 1711, Iulie, precum urmează: «și, lucrându-se aceste războaie, iar mai înainte cu câteva zile au fost venit până la Brăila și Ion Vodă Tergimanul, fratele lui Nicolai Vodă (Mavrocordat), trimis de Vizirul în loc de Domn țării; carele îndată au și scris la Ioan Căpitanul și la Costandachi aga și la Tălăbăscul și la alți boieri, câți erau băjenii la mănăstire, la Dumbrăvița, dându-le a înțelege, ca să dea știre și altor boieri în Țearadegios, pe la bejenii, ca să meargă la dânsul, că apoi, nemergând, va cădea țeara în pradă. Și niciunii n'au vrut să meargă, că toți trăgiau nădejde de izbânda moscalilor; și rău au greșit” (Kogălniceanu, *Let.*, II, p. 107-8). Din însăși atitudinea aceasta rusofilă reiese că Ion Tălăbăscul nu este, eventual, a se confunda, din cauza asămănării clare de nume, cu contemporanul său «le Baron Talaba, envoye du Prince Ragotski», care, în ianuar 1711, informa la Constantinopol Poarta despre cele auzite în călătoria lui prin Rusia și Polonia (Hurmuzaki, *Supl. I, vol. I*, p. 391-3). La familia acestuia se referă evident Cantemir în „*Descriptio Moldaviae*”, enumerând-o între „barones” ai Moldovei, întrucât cealaltă era prea tânără ca nume, Ioan Tălăbăscul, fiind, precum am văzut, întâiul cu acest nume și contemporan cu Dimitrie Cantemir. Familia Tălabă, însă, care dăduse numele mai multor sate: Tălăbești, Tălăbăești și Tăbălăești, era foarte veche și descindea probabil din părcălabul de Hotin al lui Bogdan al III-lea (Iulian Marinescu, *Bogdan al III-lea*. Un Ionașco Tălabă, cu frații lui, nepoți de fiu ai sulgerului Tălabă, trăia în 7212/1704, ianuar 12, și 7233/1725), februar 1. Tatăl lor a murit supt Constantin Cantemir (*Uricariul*, XXI, p. 154-55 și 263-4). Poate unul dintre aceștia a fost „baronul”). Despre viața lui Ioan Tălăbescul știm puțin. În 7199 /1691 april 13, dă o parte din Zmeiani «nepoatei mele (de văr primar) Saftai, fiica dumisale lui Velide ot Costin vel dvornic. În 7206/1698 februar 28, este fost logofăt și hotarnic la Torcești (Arh. Statului Iași, Tr. 1765, dos. 24, F. 93) (Tecuciu), iar în 7208/1699 septembrie 2, vinde o parte din hotarul târgului Tecuciu vornicului C. Ruset (Ibid., *Condica de Anaforale*, p. 39, f. 89). Am văzut și în studiul precedent că în județul Tecuciu sunt a se căuta cele mai vechi știri despre neamul cronicarului Miron Costin (cu moșie inclusiv la Liești). Ioan Tălăbăscul a avut și „alți frați” și o soră Grăjdana, soția unui Coceală (Urechia, *op. cit.*). Acesta, dintr-o familie puțin cunoscută, a fost probabil părcălabul de Tecuciu din 7176/1668), februar 16, martur când Măria, fata lui Murgoci (Toflea), și alții vânduseră părțile lor din Blăgiani hatmanului Nicolae Racoviță (Ghibănescu, *Surete*, VIII, p. 317). Oricât de puțin cunoscută, familia aceasta s'a menținut în raidurile mazilimii încă peste un veac și și-a afirmat drepturile ei sociale istorice tocmai în Bucovina, în Pohorlăuți, la 1788.”- Sever Zotta, *Dumitru Postelnicul, fratele lui Costin Hatmanul și descendența lui*, în *Revista istorică*, anul XI, nr. 10-12, octombrie-decembrie 1925, p. 260-262. Este de menționat în aceeași lucrare, a aceluiași autor și anexa: No. 1°. Suret ce s'au scos după împărțala ce au avut ginerii și nepoții Tălăbăscului după moșii ce au avut Tălăbăscul, cari mai gios sunt toți iscăliți. Facem știre cu aciașă scrisoar(e) a noastră precum de bun(ă) voe noastră ni-am învoit noi frații cari mai gios ni-am iscălit și ni-am împărțit moșie ce avem de pe moșul nostru Tălăbăscul, fiind în: 600 stănjini p(o)l, satul Tăl(ă)beștii

decembrie 1704 Mihai Racoviță voievod întărea și stăpânirea moșiei de la nordul vetrei Tecuciului, numită și Bosîncești, aceluiași vornic al Moldovei, Iordache Ruset. La Găiceana, încă din anul 1884, își avea moșia și marele politician liberal D.A. Sturdza⁵⁰¹. Dar la sfârșitul secolului al XIX-lea, toate satele comunei Berști-Meria făceau parte din județul Covurlui, în plasa Horincea. Ele erau grupate astfel: de comuna Târgu – Berești (astăzi orașul Berești) țineau și satele Merea (Meria), Berești sat, Aldești și cătunul Șipote. În zonă începe să se construiască în 1906 linia ferată de la Galați până la Bârlad. Doi ingineri italieni bine cunoscuți, numiți Bertolero și Giachetti, vor supraveghea lucrările, altfel destul de complicate, pe care le presupunea, în special, tăierea tunelului Berești – Talașmani, în lungime de 3330 m. Din anul 1968 satul Berești - Meria este și reședință de comună, cea care cuprinde și Balintești, Slivna, Prodănești, Săseni, Puricani, Aldești, Pleșa, cătunele Șipote și Onciu și face parte din județul Galați. Despre satul Slivna se mai cunoaște existența sa datorită unui document de întemeiere, datat 1 aprilie 1502, prin care Ștefan Vodă dăruiește fraților Stan, Grama și Bogdan, cei care au luptat la Valea Albă, moșia de la „mohila Buhei”, cumpărată de la boier Probănescu, cu gândul de a întemeia un sat. În anul 1802, în stânga Bârladului, mai apare o slobozie numită Cernicari, despărțită de moșia Odaia spre sud. Este și anul când voievodul Moldovei, Alexandru Constantin Moruzi, numește judecător pentru ținutul Tecuciului⁵⁰² pe comisul Panaite Ciucă, introducând astfel și această

să ție Dediul Tăl(ă)băscul: 150 stânjini, i Vasile Cracatiț biv vtori jic(nicer) zet Tălbăscului, 150 stânjini. Iar 300 stânjini ce mai rămân în Tăl(ă)bești să-i ție Costantin Ranet zet Tălbăscului, și Ion Chiric[a] vnog (sic) Tăl(ă)băscului și Paizan zet Tăl(ă)băscului, și Conachi zet Tălbăscului. Așijder(ea) să mai ție Năneștii (Jupăneasa Paraschiva, sau mai bine monahia Eupraxia s'a mutat cătră dumnezeieștile lăcașuri la anul 1719 în casele sale din Năneștli-de-jos sau Fundenii, moșie de baștină a boierilor Conăchești” (Logofătul C. Conachi, Iași, 1887, pref., p. 14). Paraschiva să fi fost soția lui Anghel poreclit Conachi. Ea a fost poate fiica lui Tălăbescu.) din vechi ot Tecuci. Iar Costantin Ranet și Ion Chirica și Paizan și Conachi să ție 300 stânjini Crăigenii de la câmpu și Crăigenii din baltă, și o parte din Opaci (?) ot Covurlui, și o parte din Liești ot Tecuci și moșii ce sunt necăutate, după ce s'or cerca și ce s'or put(ea) alege, iar pe frați s'or împărți. Și pintru înștiințare ni-am iscălit mai gios. Vel Log(o)f(ă)t. L(e)t 7249/1741, Săpt. 14, p. 264-265.

⁵⁰¹ Dimitrie A. Sturdza (pe numele complet Dimitrie Alexandru Sturdza-Miclăușanu, n. 10 martie 1833, Miclăușeni, județul Iași – d. 8 octombrie 1914, București) a fost un academician, om politic român și de 4 ori prim-ministru al României între anii 1895-1909. A fost, de asemenea, președintele Academiei Române, între anii 1882 și 1884.

⁵⁰² În anul 1857 în ținutul Tecuci erau următorii proprietari importanți: log. Alecu Balș cu proprietatea Plotcuțanii și Poenari, log. Costin Catargiu cu „Ionășăstii”, vornicul Costachi Miclescu cu „Lieștii Miclescului 200 ha”, apoi vornicul Iorgu Razu cu „Cornii”, postelnicul Ioaniță Corciu stăpâna în „Chițcanii 201 fâlcii”, spătarul Strătulat Crăescu care avea „în Comănești 105 fâlcii”, spătarul Alecu Vidrașcu avea „Gherdana”, colonelul Iorgu Strătulat „Hurueștii”, spătarul Neculai Bontăș „Rogoazele 160 fâlcii”, paharnicul Dimitrie Frunză „în Mișnici 132 fâlcii”, paharnicul Iacomî Vasiliu avea „în Bârboasa 140 fâlcii”, aga Teodoriță Palade cu moșia „Șandreștii”, serdarul Constandin Corban avea „în Dimitrești și Buciumeni 145 fâlcii, serdarul Ghiorghe Motăș avea „în Motășăni, Mohorâți și Burdusaci 110 fâlcii”, urma nobilul Dimitrie Iamandi cu moșii „în Năfârdiți

familie în istoria acestor locuri. Iar Arhivele creditului ipotecar pe perioada 1922-1945 relevă și ele multe schimbări de proprietăți mai puțin cunoscute. De astfel în anul 1921 se mai producea evaluarea terenului tocmai expropriat al moșiei de la Cernicari – Cocorași, din proprietatea lui Grigore Sturza⁵⁰³. Tot aici descoperim și

și Sârbi”, stolnicul Neculai Ghilțu cu moșii „în Runc și Moșnici 174 fâlci”, stolnicul Ioaniță Ghilțu avea „în Runc 140 fâlci”, medelnicerul Andrei Ignat avea în „Ochenii 159 fâlci”, Ștefan Abaza stăpân „în Grădești, Milișcani și Vultureni, clucerul Ioan Zota stăpânea „în Mohorâți 100 fâlci”, clucerul Dimitrie Motăș stăpânea „în Burdusaci 103 fâlci”, clucerul Costachi Ghica cu proprietate în Giurgioană 202 fâlci”, slugerul Ioan Crețu avea în „Medelenii de Sus 159 fâlci”, nobilul Teodor Vasiliul avea „în Bărboasa 120 fâlci”, dvoreanul Iancu Corban avea „în Poeană și Dobrinești 280 fâlci, postelnicul Panaite Balș avea în Ivești și Blăjerei 5400 ha (Panaiot G. Balș (Panaite Balș (n. 1817 - d. 23 ianuarie 1889, Ivești, jud. Tecuci) fost mare visternic și ministru de finance al Moldovei, este fiul mai mic al lui Gheorghe Balș Căsătorit cu Roxanda, fica lui Mihai Cantacuzino. În biserica din Ivești, fondată de dânsul pe moșia proprietate a familiei, sunt îngropați amândoi soții. Fii lor sunt: Iorgu, doctor în drept, fost prefect, etc., Mihail Balș, fost deputat conservator de Tecuci, etc., căsătorit cu Alexandrina Gugiu; Paul prefect de Galați; Constantin; Natalia; Maria și Caterina. Se mai păstrează, pe lângă testamentul lui Constantin Balș, și acela al lui Iordache Balș marele logofet, fiul lui Lupu Balș din 1790 (Codrescu, *Uricarul*, tom. XI p. 322). Prin această «dieată» lasă fiilor și moștenitorilor săi mai multe moșii. Din el se poate vedea imensa avuție posedată de boerii Balș chiar de la începutul acestui secol. Astfel lui Alexandru îi lasă: 9 moșii în Suceava și Botoșani, 4 în Iași, 1 vie la Copou, 2 la Putna, etc, lui Iancu: & moșii în Iași, 2 în Hârlău, 2 în Fălciu, 4 vie și diferite alte bunuri, etc., Catincei vre-o 8 moșii și alte averi, etc. Testamentul este datat din 21 Martie 1809 și este vizat de Mitropolitul Veniamin al Moldovei. Genealogia dinastiei Balș în linie neîntreruptă și probată în mod istoric, începând de la primul «de Baux» până la ultimul Balșid, se păstrează în familie. Blazonul coprinde o stea cu 8 raze de aur pe fond roșu. Deasupra cascade și coroana de conte, din care iese un lup pe jumătate, ca «cimier». Acestea sunt vechile armoirii din evul mediu. - Octav George Lecca, *Familiile boierești române. Istoric și genealogie, după izvoare autentice*, Editura Minerva, București, 1899), Aga Petrachi Ciucă, fiul lui Nicolae Ciucă, biv vel căpitanul de Tecuci proprietar în Păușești și Ivești pe 150 fâlci, vornicul Vasile Sturza („La 1783 Constatin Mavrocordat ordonă cercetarea „pricinii de gâlceavă dintre biv vel Spătarul Enache Milu și biv vel vornicul Constantin Sturza prin vechilul său, pentru moșia Cozmești. Raportul lui Dimitrie Sturza spătar către domn este din data de 24 mai 1797, ASI, doc. nr. 25, tras. 1765, fila 22”, V.A. Urechea, *Istoria românilor* (1774-1800), p. 570) avea Cozmeștii, pitarul Miron Anastasiu avea „Bogheștii și Blânzii”, pitarul Iorgu Șandrea cu „Buciumenii, Poieana”, Iancu Similache cu „Buciumenii”, Neculai Taur cu „Sârbii și Buciumenii”, slugerul Constandin Lupașcul „asămine”, paharnicul Vasile Lențu și aga Dimitrie Lupu „în Gălești”, col. Emanoil Frunză „în Mășnici, Scutu, Runcu, Buciumești”, postelnicul Neculai Negre în „Brățuleștii”, postelnicul Alecu Tereachiu în „Slobozia Tereachiu”, Neculai Turculeț în „Poieana și Dobrineștii”, clucerul Șarban Avram „în Corod, Damasca și Găgeștii”, vornicul Costachi Ghica în „Șărbăneștii și Săliștile”. – Rodica Iftimi, Sorin Iftimi, *Alegătorii divanului ad-hoc din Moldova* (1857). *Un manuscris necunoscut*, (Ținutul Tecuci), în rev. *Ioan Neculce X – XII*, Iași, 2009, pdf, p. 111-112.

⁵⁰³<http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Ministerul-Agriculturii-si-Domeniilor.-Creditul-Ipotecar.-1922-1945.-Inv.-487.pdf>, poziția 1, fila 58. Documentele posterioare anului 1682 ni-l arată atât pe Chiriac Sturdza, cât și pe fratele său Ilie Sturdza, ca fiind răposați. La 1672, Duca este mazilit, iar turcii le oferă boierilor posibilitatea de a-și alege domnul. Gândurile acestora se opresc asupra lui Ilie Sturdza, care refuză domnia, amenințându-i că le va tăia capetele, fiind o

„dovadă că din când în când se ivea și în țările române câte un om cu cap cu minte, care avea înțelepciunea a respinge ceea ce alții vânau cu atâta înverșunare, domnia cea atât de primejdios atrăgătoare” (A. D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană. Istoria modernă (de la Matei Basarab și Vasile Lupu până la fanarioți, 1633-1821*, IV, text stabilit de Maria Simionescu și Nicolae Stoicescu, note, comentarii, indice, ilustrații și postfață de Nicolae Stoicescu, notă asupra ediției de Maria Simionescu, București, 1993, p. 244). Alexandru A. C. Sturdza spune că Sturdzeștii erau „l' ennemie acharnée des Grecs et de Georges Douca” (Alexandru A. C. Sturdza, *Règne de Michael Sturdza. Prince regnant de Moldavie (1834-1849)*, Paris, 1907, p.126), iar despre Ilie spune că „émigra en Transylvanie pendant le troisième règne de Douca et servit à la cour de Michel Apafy” (Ibidem, p. 168) de la care primește și o diplomă de înnobilare, însoțită de un blazon, fie recunoscut, fie conferit acum (Sorin Iftimi, *Heraldica Palatului Sturdza de la Miclăușeni*, Iași, 2014, p. 103). Protejat de această diplomă, el s-a putut întoarce în Moldova, dar nu știm dacă frații Sturdza au fost sau nu ocoliți de mânia lui Duca. În niciuna dintre domniile lui Gheorghe Duca nu găsim pe niciun membru al familiei Sturdza în sfaturile domnești (Nicolae Stoicescu, „*Legăturile de rudenie dintre domni și marea boierime și importanța lor pentru istoria politică a Țării Românești și Moldova (secolul al XV-lea-secolul al XVIII-lea*”, în *Danubius*, număr V, 1971, p. 135.). Aceștia sunt tatăl, respectiv unchiul lui Ioan Sturdza, marele vornic al Țării de Sus. La anul 1682, familia Sturdza era una dintre cele mai importante din Moldova. Îa acest veac putem număra trei generații de Sturdzești: la 1615 hatmanul Gavril Sturdza și fratele său, Ursu Bărboi, sunt omorâți de către Ștefan Tomșa. Fiul său, Matei Sturdza, va ocupa mai multe dregătorii în sfatul domnesc, dar odată cu feciorii și fiicele lui, putem spune că familia cunoaște o ascensiune. Feciorii lui Matiaș vor ajunge mari dregători, iar fiicele sale ajung jupânele unor boieri importanți sau chiar doamne. Ilie Sturdza este marele vornic al Țării de Jos, se căsătorește cu sora lui Ștefan Petriceicu, Toderașcu își urmează sora și cumnatul în Țara Românească, unde a ocupat dregătoria de stolnic, Maria Sturdza se căsătorește cu Grigore Ghica ajuns domn al Țării Românești, Safta măritată cu Grigore Hăbășescu mare vornic, Alexandra căsătorită cu Gavril Palade mare sulger. Chiriac Sturdza era tatăl lui Ioan Sturdza. Prima lui soție a fost Alexandra, fiica lui Lupu Prăjescu, cu care l-a avut pe Ioan și pe Sandu Sturdza. Alexandra amintită mai sus făcea parte din familia Prăjeștilor. Aceștia s-au înrudit cu tot „clanul Movileștilor”, tatăl lui Ieremia și a lui Simion Movilă, fiind cumnatul lui Ion Prăjescu, străbunicul Alexandrei (I. C. Prăjescu-Miclescu, „*Obârșia unei familii din Moldova*”, în *Revista istorică română*, număr X, 1940, p. 193-194). Mi se pare adecvată afirmația pe care o făcea I. C. Filitti, în 1927, care spunea că dintre familiile ridicate în secolul al XVI-lea „singurele care s-au menținut în situația lor până la sfârșitul epocii privilegiilor au fost, pe câte știu, familiile Sturdza și Balș” (I. C. Filitti, „*Evoluția claselor sociale în trecutul principatelor române (II)*”, în *Arhiva pentru știință și reforma socială*, an VI, număr 3-4, 1927, p. 333). Ioan Sturdza își va dori să cumpere satul Cristești, pentru care se va judeca fiul său, Sandu. Își păstrează dregătoria de stolnic până în 1708, iar din 1708 este paharnic (C.D.M., V, p. 139, document 532, p. 180, document 699; p. 181, document 701; p. 183, document 711; p. 185, document 716; p. 191, document 733; p. 235, document 880; p. 238, document 890; Ioan Antonovici, *Documente bărlădene, volum III*, Bârlad, 1915, p. 25, document XV; *Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea*, volum II, p. 121, document 40; Ioan Caproșu, *Documente privitoare la istoria orașului Iași, volum III*, Iași, 2000, p. 276, document 301). Alături de fratele său, la 1708, Ioan Sturdza este împuternicit de domn să-l împiedice pe Mihuleț, fost mare căpitan, să vândă moșile lui Matei Sturdza, fost mare cămăraș, până la venirea lui Paraschiv neșău, când se va judeca pricina (Ibidem, p. 193, document 737). Ioan Sturdza era văr cu acest Matei, care era fiul lui Toderașcu Sturdza, unchiul lui Ioan. Nu știm cu cine l-a avut pe acest fiu, Nicolae Stoicescu amintește de faptul că s-ar fi căsătorit la Istanbul, unde se și afla în 1663 (Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători*, p. 444). La 16 martie 1709, Ioan Sturdza

acte referitoare chiar la plata terenurilor expropriate din moșia Ibrianu⁵⁰⁴, Valea Manolache, comuna Smîrdan, în proprietatea lui Gen. C. Orezeanu în perioada

paharnicul mai cumpără de la Dumitrașco Drăgușecul două locuri de casă în Iași (C. D. M., volum V, p. 228, document 854). În același an, a fost răsplătit de către domn pentru slujbă credincioasă cu o bucată de pământ din hotarul locului domnesc al târgului Baia (Ibidem, p. 235-236, document 881). Vreme de trei ani, Ioan Sturdza nu va mai ocupa nicio dregătorie, abia în 1714 apare din nou în documente tot ca mare vornic al Țării de Sus (C. D. M., volum V, p. 342, document 1251). În timpul celei de-a treia domnii a lui Mihai Racoviță îl găsim, din nou, printre boierii de sfat, fiind mare vornic al Țării de Sus (Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei*, p. 295). Va fi mare vornic al Țării de Sus până în 1721/1723, când Mihai Racoviță dă carte de împuternicire egumenului de la Bistrița să scoată de pe moșia mănăstirii pe niște oameni ai vornicului Sturdza, care au intrat cu sila și se împotrivescu să dea dijmă din produse (*Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea*, volum II, p. 144, document 71). După anii 1721/1723, nu-l mai găsim pe Ioan Sturdza în documente. În aceste vremuri agitate, când domnii veneau și plecau, putem spune că acești boieri erau „stâlpii țării”. -Apud Silvia-Iuliana Amănălachioaie Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, *Câteva aspecte mai puțin cunoscute din viața și activitatea unui boier moldovean de la începutul veacului al XVIII-lea: Ioan Sturdza, Historia magistra vitae. Noi teme pe agenda de cercetare*, Cluj-Napoca, 8-9 aprilie 2016. Grigorie Sturdza (n. 1821 - d. 1901) a fost un prinț român, fiu al domnitorului Mihail Sturdza (1834-1849). A fost fiul din prima căsătorie a lui Mihail Sturdza cu Elena Rosetti. A fost cunoscut sub porecla de „beizadea vițel”, pentru că făcea exerciții fizice ridicând pe umeri un vițel. A urmat studii la școlile de la Paris și Berlin, apoi a participat la Războiul Crimeii (1853-1856), în calitate de general în Armata Otomană, sub numele de Muhlis Pașa. A primit același grad militar în Armata Moldovei. După ce a încercat să devină domnitor al Moldovei, candidând în anul 1859 împotriva propriului tată, a îndeplinit după răsturnarea lui Alexandru Ioan Cuza în anul 1866 funcțiile de deputat și senator în Parlamentul României. A fost un membru proeminent al Partidei rusofile din Parlamentul României. În anul 1884 a moștenit moșiile Cozmești și Cristești. A fost proprietarul Palatului Sturdza de la Cozmeștii de Neamț. El a scris lucrarea *Lois fondamentales de l'univers* (Paris, 1891). A fost înmormântat într-un cavou din cimitirul Mănăstirii Agapia din Moldova. Dimitrie A. Sturdza (1833-1914) a fost un foarte cunoscut om politic, ministru și chiar prim-ministru al României între anii 1885-1909, iar între anii 1882-1884 a fost și președinte al Academiei Române. Legăturile lui cu Tecuciul se explică prin faptul că a avut proprietăți și pământuri în zona noastră. Provine dintr-o familie boierească, care între proprietăți avea și moșia Găiceanu din județul Tecuci. Gimnaziul din Tecuci și-a început activitatea la 1 septembrie 1878 cu o clasă de 51 de elevi la care predau profesorii Ion Mazăre, Ion Pavlov, Calistrat Hogas, Vasile Zotta ș.a. Din 1910 unitatea școlară purta numele de „D. A. Sturdza”, iar din punct de vedere al localului menționăm că în primul an școala a funcționat într-o sală din clădirea Primăriei (azi Casa de Cultură), apoi cu chirie în casa Iacovache de pe strada Bacău nr. 5, azi Gh. Petrașcu (sediul Vitimas-Penny), chirie plătită de marele filantrop Anton Cincu. În 1887 Primăria decide construirea unui local propriu pe strada Carol (actuala 1 Decembrie 1918) pe un teren donat de un alt filantrop tecucean, Take Anastasiu. Localul a fost gata la 17 mai 1889 și oferea bune condiții pentru desfășurarea activității didactice. Construcția a fost proiectată de arhitectii Siegfried, Kofsynsky și Constantin Băicoianu și executată de către Antrepriza H. Goldstein, sub supravegherea inginerilor Gh. Duca și Udo Riban.

⁵⁰⁴ Există o carte de hotărnicie întocmită de ing. Alexandru Motreca, pentru moșia Ibrianu, numită și Scîndureni, proprietatea fraților Mihail Iamandi și Olga Zane dinspre moșiile Babetele, Slobozia Movilă, Mavromolu sau Valea lui Manolache, Soltana. – ANB, Planuri și hotărnicii 1700-1915, inv. 2473, poz. 2, jud. Covurlui, 1870, 24 mai. La 22 iul. 1758 se scria hotărnicia pentru moșia

1922⁵⁰⁵-1934. Moșia Itești-Vîrlezi era în proprietatea lui Gh. Fulger⁵⁰⁶ (1922-1930), moșia Rusca Mică, din com. Șendreni, era a lui Gh. Nistor, moșia Golășei din com. Tg. Bujor o avea Sultana Ventura⁵⁰⁷ (1922-1932), moșia Șerbeștii Vechi era în proprietatea lui Radu Sturza (1922-1933), iar moșia Băleni aparținea soților

Cinci Căini, una întocmită de Constantin Cațica, moșie proprietatea mănăstirii Slatina, dinspre moșiile Vadu Ungurului și Tulucești. Tot aici avem și hotărnicia moșii Soltana, proprietatea statului, dinspre moșia Ibrianu, întocmită la 11 aprilie 1872. - idem, poz. 3 și 4. la 28 iulie 1882 se întocmeau de ing. N. Ionescu acte de delimitare pentru moșiile Cișmele și Braniștea, plasa Prut, proprietatea statului, dinspre moșiile Ibrianu, Movila, Bacalbașa, Tulucești, în vederea parcelării pământului cuvenit înșurăteților conform legii rurale.- idem, poz. 5.

⁵⁰⁵ La 1 noiembrie 1922 Imperiul Otoman nu mai există, iar ultimul său sultan, Mahomed al VI-lea, abdică. Constantin Orezeanu a fost nepotul lui Filip Orezeanu, un moșier cu proprietăți în mai multe județe, printre care și Brăila. Constantin Orezeanu, era general de brigadă și a fost directorul căilor ferate (atunci era colonel și a fost înaintat general în 1942) numit la 26 septembrie 1940, funcție pe care a deținut-o pe parcursul războiului, în perioada regimului Antonescu. Conacul Orezeanu din satul Traian era construcție din 1908. Azi lipsește parcă ceva din Brăila, orașelul de pe malul Dunarii, adică un semn de recunoștință pentru o femeie fără pereche altadată, anume Maria Dascalof, fostă Hagi Nicola, grecoaică la origine, născută pe la începutul secolului al XIX lea. Când locuia în orașul Brăila, a întocmit un testament pe care l-a lăsat în păstrarea tribunalului. Conform documentului, Maria Dascalof a decis să facă un gest de mare mărinimie, adică a donat Primăriei Brăila cam o mie de hectare de teren situate în județul Putna, astăzi Vrancea, pe raza fostelor comune Găgești și Clipsești, astăzi Bolotești și Țifești. Dintre cele o mie de hectare, peste 400 de hectare sunt localizate pe versantul nord-estic al Măgurei Odobeștilor, clasificată drept cel mai înalt deal din țară. Aici se află celebra cotă 1.000, de pe care feldmareșalul Mackensen a urmărit umiliința armatelor sale în bătălia de la Mărășești. A lăsat ca voință testamentară ca după moartea nepoatei preferate, Sofia Orezeanu, soția generalului, toate moșiile ei să ajungă în posesiunea brăilenilor.

⁵⁰⁶ Gheorghe Fulger, proprietar rural, comerciant, președinte de comisie interimară la Galați martie 1883- aprilie 1884.

⁵⁰⁷ Numele Bonăcheștilor inițial era „Grigoriadi” (sau „Gregoriadi”), după cum se vede și în *Arhondologia Moldovei* a paharnicului Constandin Sion, unde este amintit fondatorul spiței românești: „Costantin Grigoriadi de la Galați, ginerile spatariului Mihalache Holban” (Paharnicul Costandin Sion, *Arhondologia Moldovei*, ediția a II-a, București, Editura Minerva, 1973, p. 61). Desigur „Grigoriadi” însemna în grecește, ca și mai rarul „Grigoropol”, „fiul lui Grigore”. Același nume fusese purtat inițial și de Iordache Romalo, căsătorit cu Maria Rosetti, strămoșii boierilor Romalo din Moldova. Comerciantul grec din Smirna s-a stabilit la Galați, ajungând la o oarecare prosperitate. Locuia pe strada Domnească nu departe aflându-se Hanul Ventura stăpânit de tatăl publicistului Grigore Ventura, părintele actriței Maria Ventura. Chestiunea are o anumită însemnătate, având în vedere că soția lui Constantin Grigoriadi, Ecaterina Holban, era fiica Sultanei Holban născută Ventura și proprietara Golășeilor. Boierul Mihalache Holban era născut în jurul anului 1790 și a încetat din viață în 1862. Fusese medelnicer, spătar (1821), stolnic (1824) și căminar (1828, 1838) (Precizările se găsesc pe un arbore genealogic al familiei Holban, sub numele căreia stă scris „după Ștefan Cernovodeanu, de la Traian Larionescu”, scrisul fiind cel al lui Șerban Flondor). Bunicul său, numit Grigore Ventura (1840, Galați – 9 iulie 1909, București), era licențiat în drept la Berlin, de unde se întorsese în anul 1871 și fusese ales chiar deputat de Galați. Risipise destul de repede o moștenire considerabilă și, ajuns la București, ca avocat, se dedică gazetăriei.

Ana și Leon Cantacuzino⁵⁰⁸ (1922-1926), o parte din Frumușița aparținea lui Gh. Rădulescu și D. Dabija (1922-1926)⁵⁰⁹, moșia numită Slobozia Movilă, din

⁵⁰⁸ Leon Cantacuzino (1869 – 1923) este îngropat în cavoul de la Băleni. S-a născut în anul 1869 și a fost căsătorit cu Ana Văcărescu (1873–1923). Leon era fiul lui George Cantacuzino, născut la Dresda în anul 1840 și mort la Alexandria în Egipt, în 1911 și al Franciscăi Baer născută la Passau în 1844 și decedată și îngropată la Băleni în 1844. Leon și Ana au murit amândoi în anul 1923, numai că în luni diferite și sunt îngropați în cavoul familiei Cantacuzino, din cimitirul vechi de la Băleni. El a cumpărat moșia Vatașina (28 ha, comuna Cudalbi); la București își începe activitatea politică fiind raportor la un proiect de lege prezentat în Camera Deputaților pentru autorizarea orașului Galați de a acorda o concesiune suplimentară „Societății de exploatare a tramvaielor din Galați și România” (23 ian. 1907); prezintă un proiect de lege de autorizare a Spitalului „Elisabeta Doamna - Caritatea gălățeană” să contracteze un împrumut de 80.000 de lei de la Creditul Funciar (28 febr. 1907); se căsătorește cu Ana, fiica lui Theodor Văcărescu (înainte de oct. 1892) din Galați; a avut două fiice: Maria-Bălașa și Elena. Avea o imensă bibliotecă, care l-a uimit pe marele istoric Nicolae Iorga. „Între valorile acestei biblioteci se aflau documente de familie și manuscrise de cronici, incluzând unul care, conform lui Păltănea, a fost copiat în 1766 „cu cheltuiala lui Iordache Cantacuzino, mare spătar, și pe care, mai târziu, Gheorghe Matei Cantacuzino l-a luat și l-a dăruit, la 23 aprilie 1829, la Chișinău, lui Alexandru Hașdeu”. Paul Păltănea, de asemenea, mai citează și afirmația prințesei Elena Cantacuzino Donici, privind faptul că biblioteca ar fi inclus și un manuscris al Regulamentului Organic (Păltănea Paul, *Note genealogice despre Cantacuzinii de la Băleni, Arhiva Genealogică III (VIII)*, 3-4 (1996), p.57-79). Conform unui inventar de avere al prințului Gheorghe Matei Cantacuzino, întocmit la 9 noiembrie 1864, biblioteca includea 144 de documente și cărți în mai multe limbi. Acest număr va crește exponențial în cursul următorilor 50 de ani, prin eforturile prințului Leon Cantacuzino (fiul prințului Gheorghe Matei) și ale prințeselor Marie-Blanche și Hélène (fiicele prințului Leon). Iar Gheorghe Matei și Leon Cantacuzino, de origine din Basarabia, au obținut cetățenia română în ianuarie 1891, conform ziarului *Poșta*, care a publicat un anunț în acest sens în data de 6 ianuarie 1891 (Rubrica „Informațiuni”, ziarul *Poșta* (Galați), Anul xi, nr. 2 (2168) din 6 Jan. 1891, p. 1). Moșia de la Băleni a trecut în posesiunea prințesei Hélène (Elena Cantacuzino-Donici) în anul 1923, imediat după moartea d-nei Ana Văcărescu. Suprafața moșiei a scăzut considerabil în următoarele două decenii din cauza reformelor agrare, iar situația Cantacuzinilor de la Băleni a devenit tot mai dificilă, culminând, în 2 martie 1949 cu „exproprierea totală,” urmată de arest și deportarea la Pucioasa (Păltănea Paul, *Note genealogice despre Cantacuzinii de la Băleni, în Arhiva Genealogică III (VIII)* 3-4 (1996), p. 57-79). Marie-Blanche, Hélène, și Constantin Donici și-au trăit restul vieții la Pucioasa, în condiții extrem de umile, fiind „siliți, la început, să muncească la Salubritate, ca măturători”. Mai târziu, prințelele și-au câștigat existența dând lecții de limba engleză și franceză. Constantin Donici a murit în 1967, Marie Blanche în 1976, iar Hélène în 1983. Toți sunt în prezent îngropați în cripta familiei de la Băleni, singurul monument rămas după naționalizarea moșiei și distrugerea conacului. Odată cu deportarea prințeselor Marie-Blanche și Hélène la Pucioasa, a fost parțial distrusă și biblioteca istorică de la Băleni, în perioada 2-5 martie 1949. Din fericire, aproximativ 1.200 de titluri din aceasta bibliotecă, purtând semnătura cneazului Gheorghe Cantacuzino, precum și a prinților Gheorghe Matei și Leon, a prințeselor Marie-Blanche și Hélène, a lui Constantin Donici și a Irinei Donici, s-au păstrat în colecția Bibliotecii „V. A. Urechia” (posibil intrate în colecție în epoca epurărilor, 1949-1950). Biblioteca Cantacuzinilor a fost cu greu reconstituită parțial la începutul anului 1990.” - Gabriela Debita, *Reconstituirea unui fragment de istorie locală – Biblioteca familiei Cantacuzino de la Băleni*, publicat în *Axis libri*, An VI, nr. 19, iunie 2013, Galați, p. 8-9.

comuna Vânători⁵¹⁰, aflată pe atunci în proprietatea doamnei Mariei Magdalena-Economu (1922-1936), moșia din Chiraftei, aflată în comuna Măstăcani⁵¹¹, îi

⁵⁰⁹ Comuna Frumușița de Covurlui este formată din satele Frumușița, Ijdileni și Tămăoani. Oamenii din satul Ijdileni munceau pe moșiile a doi boieri: Botez, care era în partea de sud a satului și Gheorghe Rădulescu, în partea de nord. Moșia satului în vechime aparținea familiei Iorgu Ghica care stăpânea peste 80.000 fâlcii din Prut și până dincolo de Pechea. Biserica satului a fost construită între anii 1910 – 1911, pe terenul donat de Atanasie Dimitrescu, mare proprietar din județul Buzău, cu cheltuiala și osteneala „pioșilor creștini și inimoșilor români”, moșierii Gheorghe și Maria Rădulescu, din Ploiești. Despre cea mai veche biserică și atestarea Frumușiței preotul Eugen Drăgoi spune: „Denumirea Frumușița apare prima dată într-un document din 21 noiembrie 1669, sub forma toponimului Valea Frumușiței. Este vorba de un zăpis prin care Dumitrașco Prăjescul vinde lui Duca Vodă satele Stoicani, Lălești, Tulucești și Ghindușani din ținutul Covurlui, în care se pomenește „capul piscului în vale(a) Frumușiței, deci piste Frumușița...” (Arhivele Naționale. Direcția Istorică Centrală, Documente moldovenești, I/26, apud Paul Păltănea, *Toponimie gălățeană*, în „Viața liberă”, an XI, nr. 3178, 9 mai 2000, p. 7; vezi și Paul Mihail, *Documente și zapise moldovenești de la Constantinopol (1607-1806)*, Iași, 1948, p. 69-72, doc. 52 «cu data greșită, 21 noiembrie 1670, conform Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918, I, ed. a doua (ediție îngrijită de pr. Eugen Drăgoi)*, Editura Partener, Galați, 2008, p. 104»). Cel mai important pentru vechimea satului Frumușița este un act de dănie din 22 ianuarie 1593 prin care voievodul Moldovei dăruiește Mănăstirii Pobrata „gloabele și deșugubinele ce se vor face în satele Sfântei mănăstiri, anume Deleni și Iuriești în ținutul Covurlui” (Documente privind istoria României, veacul XVI, A, Moldova, vol. IV (1591-1600), Editura Academiei R.S.R., București, 1952, p. 307 – 308, nr. 2. Editorii consideră documentul respectiv îndoielnic, întrucât este pus pe seama domnitorului Ștefan Răzvan (24 aprilie-august 1595), deși la acea dată pe tronul Moldovei se afla Aron Tiranul (a doua domnie, 18 septembrie 1592-24 aprilie 1595). Vezi și Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați, 1430-1650*, ms. dactilografiat, 1985-1990, Biblioteca V.A. Urechia, Galați, cota IV/6.787. Comentariu la doc. nr. 215). Satul Iuriești (în alte documente sub forma Uriești) este Frumușița. Într-un document din 20 martie 1727 se precizează că moșia Mănăstirii Pobrata din Uriești se întindea „din hotarul Ijdileanilor în sus din lacul Varvarei, care-i hotarul Ijdileanilor”, iar „partea Urieștilor din sus hotărăște cu Frumușița”. Mai târziu, într-un plan al unei părți din moșia satului Ijdileni, întocmit la 19 septembrie 1846, se precizează că aceasta se mărginea cu Uriești sau Frumușița (Serviciul Județean al Arhivelor Naționale, Galați (în continuare se abreviază SJAN Galați), Fond Curtea de Apel Galați, sec. a II-a, 1914, dos. nr. 2, f. 60. Vezi și Paul Păltănea, *Toponimie gălățeană*, p. 7, unde numele este înscris Iuriești).”- preot Eugen Drăgoi, *Cea mai veche biserică din Frumușița*, în rev. *Axis libri*, Galați, an V, nr. 15, iunie 2012.

⁵¹⁰ Comuna cuprinde satele Vinători, Odaia Manolache și Costi. În anul 1879 a luat ființă satul Foltanul (actualul sat Vinători) care se arondează comunei Tulucești. Foltanul este un apelativ „dat satului Vinători, după numele unor foltane mari de spini pline cu iepuri și dropii, unde veneau vânătorii din orașul Galați”. Cetățenii împroprietăriți aici sunt din Odaia Manolache, satul Costi, Barboși, Galați, Tulucești, aici mutându-se și populația din satul Fântânele. În anul 1887 comunele Odaia lui Manolache și Vinători intrau în componența comunei Tulucești din plasa Horincea-Prut. Până în anul 1931 cele două sate au făcut parte din comuna Tulucești. În anul 1943 comuna Vinători, cu satele Vinători și Odaia Manolache, făcea parte din plasa Independența.

⁵¹¹ Măstăcani este o comună cu satul component Chiraftei, satul Măstăcani este atestat la 14 aprilie 1584 (D.I.R.A XVI, III, p.249-250 nr. 302). A făcut parte din ținutul Covurlui. Numele satului vine de la apelativul de origine latină (mastichinas) mesteacăn (Iorgu Iordan, *Toponimia românească*,

p.82). Nu este exclusă o influență onomastică în formarea toponimului, pentru că satul Măstăcani de pe Bârlad, comuna Zorleni, jud. Vaslui) amintit la 25 iunie 1519 (DIR, A, XVI,1, p.146, nr.130) își avea numele de la Mesteacănu (în text „unde a fost Măstăcanul”). Onomasticul ar fi putut avea sensul de „cărunt”, D.L.R., VI, p. 427 citează expresia „a-i ieși mestecenii” (D.O.R nu înregistrează acest onomastic). Pe o hartă întocmită în anul 1774 este numit Gârlița. Toponim folosit și în anul 1839 (T.T.R.M.I, 1 p. 206). Situată la o parte a satului lângă o „gârliță” a Prutului a dat naștere acestui toponim, un diminutiv al entopichului gârliță de origine sud-dunărean (I. Iordan, *Toponimia românească*, p. 68-69). Satul Măstăcani, era la 14 aprilie 1584 vecin înspre răsărit cu „Drăculești în fața Măstăcanilor”. Alte acte referitoare la moșia satului menționează „ispisocul de la domnul Petru Rareș voievod, 1527” (DJAN, Iași, Anaforale, 27-271). Toponimul Drăculești s-a transformat de la onomasticul „Dracea”, „Drăcea”, derivat din substantivul „drac” de origine latină, „drac” (DOR, p.263-264; Paul Păltănea, Valentin Turlan, *Toponimia Bălții Brateșului*, în *Anuar de lingvistică și istorie literară*, A, XXXI, 1986-1987, p.158). A putut avea sensul de rău, viclean, (I.Iordan, *Toponimia*, p. 247-248). Onomasticul a fost întrebuințat cu câteva decenii înainte de 21 Martie 1584, când domnitorul Iliș Rareș întărește fiilor lui Radu Drăculea două locuri peste Prut, „care acum se numește Drăculești”, datorite de „înaintașul nostru Ștefan Voievod”, supranumit Lăcustă (18 septembrie 1538-dec.1540). Mai menționăm pe Drumitrașcu Drăcea, pârcaș la Galați, 22 aprilie 1665 (ANDIC, M-rea Brazi, XXV/9). Amintirea lui s-a păstrat în numele Cișmele sau Drăcea, arată un document din 15 august 1825 (ANDIC, Planuri Covurlui, 2). „Moșia Drăcii”, de pe malul Siretului, mai jos de satul Vămăș, comuna Piscu, semnalată la 16 iulie 1826 (ANDIC, Documente istorice, XCIX/12), i-a aparținut tot pârcașului de Galați. Prin anul 1876, satul Drăculești era numit „Țolici” (TTRM, 1, 1, p. 375). Toponimul este un diminutiv al substantivului „țol”, țesătură de pânză groasă, „covor”. Are însă și înțelesul de „haină veche”, „buleandră”, „boarfe” (Drăguș Moldoveanu, *Sufixul „ari”* în *Anuar de lingvistică și teorie literară*, XXXVII, 1979-1980, p. 45). Chiraftei este un sat atestat în domeniile lui Miron Barnovschi (1626, după ianuarie 20-1629 august 30; 1633 aprilie-iunie 20, Paul Păltănea, *Documente noi*, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie*, Iași; XXIV, 1897, p. 612-613). Numele satului derivă, probabil, de la onomasticul, neatestat documentar, Chiraftei, format prin contracție din substantivul de origine greacă („Chirios”, termen de politețe cu sensul de „domn”, dar și „jupân”, folosit încă de la începutul secolului XV, DRH, A, 1, p. 29, nr. 21). Chir+hafei, formă folosită la 23 aprilie în ținutul Roman (DIR, A, XVI, IV, p. 217 nr. 269; vezi și DOR, p. 30). Aici și alte exemple de nume compuse cu „Chir”. Transcrierea Chiraftei pușcaș este greșită. În documentul din 19 mai 1614 emis la Târgoviște semnează ca martor Chirfoti Pușcaș (DIR, B, XVII, II, p. 278, nr. 251). Toponimul a mai fost transpus în formele „Chiraftea” în anii 1841, 1861, 1873; „Chirafteii” în 1809, 1812, 1839 și „Chirafteiu” în 1839 (T.T.R.M., I, 1, p. 224). Partea dinspre Fărânești a satului s-a numit și „Cora” și a aparținut, de la 25 mai 1786, Mănăstirii Mavramol din Galați prin dania fraților Eni și Necola Cora (ANDIC, ms. nr. 534, f. 20 - 20i). Onomasticul „Cora” este de origine turcă, „negru” (DOR, p. 230-231). Era folosit la Iași în martie 1573 (DIR, A, XVI, III, p. 20 nr. 26). În 1876 această parte a satului se numea „Mavromolul” (T.T.R.M, I, 1, p. 685). Moșia satului Chiraftei s-a întregit în anul 1812 cu mai multe moșii din vecinătate, pe care le enumerăm: a) „Burduhoși” - A fost în partea de apus a satului (T.T.R.M, I, 1, p. 173). Toponimul are la origine porecla „burduhos” (om cu pântecul mare), „burtos” și nu feciori îmbrăcați cu straie nemțești, „jidovești” (D.L.R., I, 1, p. 696). Un augmentativ al substantivului „burduf”, folosit ca onomastic. Dumitru Burduh trăia la 26 ianuarie 1591 în ținutul Roman (Catalog A.S.I, p. 521, nr. 1426); b) Cerbicani, atestat la 8 mai 1766 (*Uricariul*, XVII, p. 156-160). S-a folosit și forma palatratizată Cerghicani la 25 mai 1812 (D.J.A.N, Galați, C.A.G, sec. II, 1876, dos. 20, 7. 3v-4). A fost la sud-vest de Chiraftei (T.T.R.M, I, 1, p. 214). Toponimul este un derivat al expresiei „a fi tare la cerbice” (grumaz, ceafă, de origine latină), cu înțelesul de „om tare”, „rezistent”, „neînduplecat”,

aparținea boierului Constantin Codreanu (1922-1931), moșia Călugăreasca-Uncani îi aparținea doamnei Mariei Gh. Dumitru (1922-1942), moșia Serdaru, din comuna Șendreni, era a Elenei A. Zarifopol, fostă Paleologu⁵¹², (1922 – 1941), urma moșia

„dârz” (D.L.R, I, 2, p. 286); c) Doncești, atestat ca sat în anul 1525 (M. Costăchescu, *Documentele moldovenești de la Ștefăniță Voevod, 1517-1527*, 1943, p. 461-462). Nu a fost inclus în D.I.R. A fost la apus de sat, pe Pârâul Covurlui, aproape de Valea Doncești; numită în partea inferioară, Valea Frumușeței. La 8 martie 1766 se numea „Dicești” (Uricariul, XVII, p. 156-160), formă folosită și în anul 1842 (T.T.R.M, I, p. 366). Numele satului de la Donciu (atestat la 10 noiembrie 1433 (D.R.H.A, I, p. 173, nr .120), un derivat prin afereză, de la Andonic, forma grecească a latinului Antonius (D.O.R, p.14); d) Moșia „Mititelu” a fost tot la apus de sat, în împrejurimile Dealului Mititelul. Toponimul are la origine adjectivul „mititel” (D.L.R, VI, p.639-640), folosit într-o poreclă cu sensul de „mic de stat”, „micuț” (Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, p. 116-318). La 28 aprilie 1593 trăia în ținutul Botoșani, Onciul Mititel (D.I.R, A, XVI, IV, p. 80, nr. 99); e) „Puținica” a fost, de asemenea, la apus de satul Chiraftei. Este atestată la 3 decembrie 1799 (D.L. Stăhiescu, „*Documente covurluiene referitoare la Moșia Cotrosul*”, în revista *Orizonturi*, III, 11-12; IV 1-2, 1941, p. 307-308). Toponimul este un diminutiv al adjectivului de origine latină („putinus”) puțin (D.L.R, VIII, p. 36-84), adică „o moșie de mică întindere”. Un alt document „*Marele Dicționar Geografic al României*”, de George Lahovari, C. I. Brătianu și Grigore G. Tocilescu, București, 1899, volumul IV, precizează: „Măstăcani, comună în județul Covurlui, plasa Prutul, în partea de nord a Lacului Covurlui, față în față cu comuna Foltești și la 40 kilometri de Galați. Se mărginește: la Est cu Prutul, având în față satul basarabean numit „Vadul lui Isac” și cu cătunul Brănești, comuna Vlădești; la Vest cu Comuna Cuca, la Sud cu Comuna Foltești, la Nord cu cătunul Roșcani, comuna Vlădești. Suprafața întreagă a comunei era de 5005 hectare. Apele care udă comuna sunt: Lacul Covurlui, în părțile de Nord și Sud; bălțile Pestrițele, Pârliturile și Vlașca, situate pe șesul Prutului; pârâul Covurlui și pârâiașul Pârul sau Valea Pârului. Comuna era formată din trei cătune: Măstăcani (reședință), Chiraftei și Drăculești sau Țolicea. Locuitorii erau împărțiți astfel: la Măstăcani: răzeși; la Chiraftei: foști clăcași împroprietăriți; la Drăculești simpli servitori ai proprietății mari. La data respectivă (1899) comuna avea o populație de 2.225 de persoane. Proprietăți mari au fost deținute de Adolf Vincler-1716 hectare și 2145 ale lui Alecu Codreanu. În Chiraftei erau 167 case, locuite de 687 suflete. Boierul Alec Gr. Codreanu a povestit despre o întâmplare care i-ar fi dat numele satului. În 1820, o domniță (princesă) venită din Iași, soția unui domn din familia Sturzeștilor, era în trecere prin acest ținut. Era vară, căldură mare. Domnița obosită, plictisită de drumul parcurs, își pierduse răbdarea și dorea un loc de odihnă. Vizitii o vestesc pe princesă din Iași cu cuvântul „Chirafto”, tradus „domniță”, aici este conacul. Trăsura s-a oprit la conac, proprietarul moșiei pe nume Constantin Vasiliu, o primește în gazdă oferindu-i ospăț și odihnă. Atunci, în amintirea acestei întâmplări prințesa și boierul, Constantin Vasiliu, care era un intim amic a lui Vodă, hotărăsc ca acest loc să poarte numele „Chiraftonene” prescurtat „Chiraftei”, o denumire care a rămas și astăzi. Relațiile agricole pe teritoriul comunei erau relații feudale, cu mult mai accentuate în satul Chiraftei, clăcași pe moșia serdarului Constantin Vasiliu. Ca boieri și arendași de moșii pe teritoriul comunei se cunosc: Sergiu Climi, Alec și Constantin Codreanu, Rotter Hugllof, Mircea Paucă, Duiuliu Macu.

⁵¹² Strămoșul direct dovedit al lui Alexandru Paleologu este un medelnicer, Mihai Nicolae Paleologa, care a venit din insula Lesbos (Mylitini) (Filip-Lucian Iorga, *Strămoși pe alese. Călătorie în imaginarul genealogic al boierimii române*. București, ed. Humanitas, 2013, p.270). Catagrafia oficială de toți boerii Țării Românești la 1829 (*Catagrafie oficială de toți boerii Țării Românești la 1829*, publicată de Ioan C. Filitti, București, 1929, p.16) îl menționează astfel: „Mihail Nicolae Paleologa, n. Mitilini, 58 ani, medelnicer, șade în Buc., n-are nici o stare. Medelnicerul

Pleșești-Gologanu, din comuna, Cudalbi⁵¹³ aparțineau lui Petre Filipescu (1922-1927), iar moșia Enăchioaia era a boierului Panait Oarbă, moșia Frumușița⁵¹⁴ era

Mihalache (Mihai) Paleologu a avut, printre alți descendenți, un fiu Nicolae Paleologu, ajuns până la rangul de serdar (d. 1874). Fiul său Mihail (Mișu) Paleologu (1848 - 31 decembrie 1903) și-a susținut doctoratul în drept la Paris, în anul 1869, cu teza *De curatoribus furiose et allis extra minores dandis* (Mihai Sorin Rădulescu, *Genealogii*, Ed. Albatros, București, 1999, p.199). A fost consilier la Curtea de Casație în 1870 și director al ziarului „*Timpul*”, în două perioade: 1883-1884, respectiv 1889-1890. A fost prieten cu Mihai Eminescu, cu frații Lahovary și Cantacuzino Nababul. Prima dată s-a căsătorit, în 1914, la Paris, cu Gabriela Djuvara. Bunicul lui Al. Paleologu a avut două căsătorii, din cea de-a doua a fost cu Eugenia Hacıulea (1850-1932; de origine macedoneană), rezultând doi copii, Mihail și Cleopatra. Mihail este tatăl scriitorului. Tatăl său (Mihail Paleologu, n.1884, d.1956) a fost deputat PNL și apoi secretar general în Ministerul de Justiție (1930) în timpul mandatului prietenului său, Grigoriță Iunian, alături de care a și format disidența radical-țărănistă, cea mai de stânga din Parlament, dar și la Finanțe (1932). Mama lui Alexandru Paleologu a fost Elena Pennescu-Vidrașcu, cea de-a doua soție a lui Mihail Paleologu (idem). Elena era o femeie foarte frumoasă, una dintre fiicele lui Constantin B. Pennescu, deputat și, ulterior, senator, primar al Iașilor și director al Teatrului Național din oraș, și al Sofiei Livaditti. Dar, pentru că sora Sofiei, Adela, și soțul acesteia, un moșier bogat din Moldova, Constantin Vidrașcu, nu aveau copii, o înfiază pe Elena, care le va purta numele până înainte de căsătorie. De aceea numele ei de fată era Elena Pennescu-Vidrașcu. După divorțul ei de Mihail Paleologu, Elena (fostă Pennescu-Vidrașcu) s-a recăsătorit cu inginerul Alexandru Zarifopol, nepot de văr primar al criticului Paul Zarifopol și rudă a lui Spiru Haret. Mihail Paleologu s-a recăsătorit cu Emilia Ștefănescu, iar cu această a treia soție a avut un al doilea fiu, Andrei, frate vitreg cu Alexandru. Emilia era una dintre fiicele bancherului Ștefănescu, pasionat de spiritism, care îl frecventase pe Hasdeu în faza de demență a acestuia.

⁵¹³ Mănăstirea Cudalbi este ctitoria inițială a Eugeniei Pană Gologanu, fiica unor moșieri din zonă, care în 22 noiembrie 1925 a donat Episcopiei Dunării de Jos o parte din moșia familiei (23,3 ha de pământ), împreună cu biserica, clopotnița, conacul din apropiere și alte clădiri, în vederea înființării unui schit de maici, devenit ulterior Mănăstirea Gologanu. Pleșeștii era o moșie particulară în județul Covurlui, plasa Zimbrul, comuna Cudalbi, cu două trupuri de proprietăți. Prima avea 572 ha și a doua 207 ha, pe dealul Pleșești.

⁵¹⁴ Catagrafia ținutului Covurlui din 1831 aflată la ANI, spune despre unele din proprietățile din acest ținut în dosarul dosar cu nr. 207/1831 (410 file), fond Visteria Moldovei: F. 1v-2r. Satul Costi, „stăpânit de cătră hatmanul Alecsandru Mavrocordat (*Condica liuzilor* din anul 1803 fixa la Hincești 189 de gospodării, o jumătate de moșie aparținând hatmanului Alexandru Mavrocordat, pe care o vinde în 1816 gecului Iamandi și de la acesta ajunge în stăpânirea lui Manuc-Bei Mirzoian, dragoman al Imperiului Otoman. La Moinești proprietarul moșiei era Alexandru Mavrocordat, hatmanul.); F. 3v-4r. Satul Feleștii (Filești, fost sat în partea de nord a municipiului Galați, înglobat din 1968 în orașul Galați, Cf. *Tezaurul toponimic al României*, Moldova, vol. I, partea 1, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 409), „stăpânit de d(lui) vornic Alecu Ghica; F. 4v-5r. Satul Bărboșii (Bărboși a fost sat de sine stătător, în partea de sud-vest a Municipiului Galați, înglobat în 1968 orașului Galați. La anul 1831 aparținea de ocolul Siretului. Vezi și *Tezaurul...*, p. 61.) „stăpânit de cătră Sv(ânta) Monastire Râșca; F. 5v-6r, Satul Odaia Movilenii (o mai veche denumire a satului Movileni, comuna suburbană Șendreni, jud. Galați, *Tezaurul...*, p. 751, 788) sat „stăpânit de dumnealui comis State Cernat (și) de clucer Costantin Petru; 6v-7r. Satul Șăndrenii „stăpânit de cătră dumneai băneasa Rucsanda Corne; F. 8v-9r. Satul Braniștea „stăpânit de cătră Sv(ânta) Episcopie (a)Romanului; F. 10v-11r. Satul Lozova „stăpânit de Sv(ânta) Episcopie (a)

Romanului; F. 12v-13r. Satul Macsinenii (Veche denumire a satului Independența, jud. Galați. Vezi *Tezaurul...*, p. 592) „stăpânit de cătră Sv(ânta) Mănăstire Bistrița; F. 15v-16r. Satul Braina (Braina a fost sat în partea de nord a satului Independența, jud. Galați, *Tezaurul...*, p. 140) „stăpânit de Sv(ânta) Mănăstire Bistrița; F. 16v-17r. Satul Pineu (fostul sat Peneu, acela care s-a aflat pe teritoriul satului Independența. De fapt din contopirea satelor Măxineni și Peneu s-a născut satul Independența. Vezi *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea a 2-a*, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 857) stăpânit de cătră Sv(ânta) Monastire Neamțu; F. 18v-19r. Satul Slobozia lui Conache (actualul sat Slobozia Conachi) „stăpânit de dumnealui vornicu(l) Costache Conachi; F. 23v-24r. Satul Pechea, stăpânit de cătră luminarea sa, beizade Dimitrii Moruz; F. 28v-29r. Satul Mângiăna (Mânjina, astăzi satul (comuna) Costache Negri, jud. Galați), stăpânit de cătră dumnealui vornic Costache Conachi; F. 36v-37r. Satul Cuca, stăpânit de Sv(ânta) Monastire Nicorița din Eși de Sv(ânta) Monastire Mavromol, din Galați; F. 38v-39r. Slobozia Venturii (Fost sat în partea de nord a satului Cuca, jud. Galați. Vezi *Tezaurul II*, p. 1091), stăpânită de dumnealui Costache Ventura (Înainte de 1850, pe locul Universității de astăzi exista hanul boierului Costache Ventura, han cumpărat în 1835 de la serdarul Manolache Cârjă. Ascuns printre vii, era un edificiu impunător, cu două aripi și două etaje, loc de popas în primul rând pentru boierii sau negustorii avuți. În 1851, pârcălabul Costache Negri a vrut să cumpere hanul, transformat acum în Hotel „Moldavia”, pentru a muta birourile administrației locale. Deja delegația Comisiei Europene a Dunării își avea aici odăile. Cancelaria pârcălăbiei este mutată abia în 1856, de Alexandru Ioan Cuza. Nu rezistă prea mult, în 1893 se decide construirea unui Palat de Justiție în loc, hotelul este dărâmat în 1895. Originea denumirii unei părți din satul Cuca, țin. Covurlui, Slobozia Ventura (NALR-date 338-339) poate fi clarificată grație unei catagrafii din 1831, care menționa că aga Costache Ventura era proprietarul Sloboziei Venturei, cf. TTRM, I:2:1091. Să notăm că prima lucrare despre Caput Bovis de la Barboși prima lucrare documentată arheologic se datorează lui Gheorghe Săulescu (Descrierea istorico-gheografică a cetății Caput Bovis (Capul Boului seu Ghertina), care inaugurează astfel cercetările arheologice în importantul sit roman din sudul Moldovei, acela de la Bărboși. După un scurt cuvânt către cititor, arată că cercetarea a făcut-o la îndemnul lui Tudoriță Balș, pârcălabul Galaților cu colecții sporadice arheologice și al boierului Costache Ventura, posesorul moșiei de la Filești pe care se afla monumentul.); F. 39v-40r. Slobozia Cotrosul, stăpânită de dumnealui Iancu Vasiliu; F. 40v-41r. „Satul Oasăle (vechea denumire a satului Rediu, care era în subordinea administrativă a ocolului Mijlocului, Cf. *Tezaurul toponimic al României, Moldova, vol. I, partea a 2-a*, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 985), stăpânit de dumnealui vornic Mihalache Sturza; F. 44v-45r. Satul Bălenii, stăpânit (de) post(elnicul) Iorgu Ghica; F. 49v-50r. Satul Cornii, stăpânit de dumnealui aga Dumitrache Iamandi; F. 52v-53r. „Satul Măcișenii (Sat aparținând de comuna Corni), stăpânit de dumnealui aga Dumitrache Iamandi; F. 55v-56r. Satul Cudalbii, stăpânit de cătră răzeși; F. 65v-66r. Satul Pușanii (Vechea denumire a satului Valea Mărului. Vezi *Tezaurul toponimic, vol. cit.*, p. 1270. La 1831 era târg ținând de ocolul Mijlocului. Despre sat vezi Nicolae Edroiu, Mariana Pintilie, Dorin Pintilie, Gheorghe P. Ionică, *Comuna Valea Mărului. Studiu monografic complex – Puțeni și Mândrești*, Cluj Napoca 2003; pr. Eugen Drăgoi, *Preotul Nicolae Drăguș și cronica sa*, Editura Partener, Galați, 2010, p. 9-11.), stăpânit de luminare(a) sa, beizade Dimitrii Moruz; F. 70v-71 r. Satul Mândrești (Variantă toponimică a satului Mândrești, comuna Valea Mărului. Vezi *Tezaurul toponimic al României, Moldova, vol. I, partea I*, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 698, 731, Mîndrești 4), stăpânit de dumnealui vornic Dimitrii Plaghino (Cu aproape un secol în urmă (1748) satul Mândrești se afla în stăpânirea postelnicului Dimitrie Plagino. Vezi Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați, 1430-1650*, manuscris dactilografiat, 1985-1990, la Biblioteca V. A Urechia, Galați, comentariu la doc. nr. 65 din 13 martie 1502. Vornicul din 1831, tot Dimitrie, probabil că era nepotul vechiului proprietar.); F. 72v-

73 r. Satul Gorneștii (Gornești (Gorunești, numit și Slobozia Gornești) a fost sat la sud-vest de satul Smulți, pe valea Gerului, spre satul Mândrești. La 1831 făcea parte din ocolul Mijlocului. Cf. *Tezaurul toponimic al României*, vol. cit., p. 491; Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice, comentariu la doc. 15 din 15 iulie 1448*. Localitatea a fost locuită până în 1995. Vezi Sorin Geacu, Județul Galați. *Dicționar de geografie fizică*, Editura CD Press, Buc., 2007, p. 124.), stăpânit de dumnealui căpitan Gavriil Stamatii; F. 73v-74 r. Satul Diocheții (Diocheții este fostul sat Deocheați, situat în partea de nord-vest a satului Drăgușeni. *Tezaurul toponimic al României*, vol. cit., p. 350. La anul 1831 era parte componentă a ocolului Mijlocului. Astăzi o vale și un pârau cu scurgere temporară poartă acest nume. A se vedea Sorin Geacu, *op. cit.*, p. 84), stăpânit de dumneai băneasa Catinca Greceanu; F. 76v-77 r. Satul Bursucanii (Bursucani, comuna Bălăbănești. Despre evoluția administrativă a satului vezi *Tezaurul toponimic al României*, vol. cit., p. 178-179), stăpânit de către răzeși. Slobozia Gângeștii (Slobozia Gângheștii, vechea denumire a satului Ghinghești, comuna Drăgușeni. Cf. *Tezaurul toponimic al României*, vol. cit., p. 470), stăpânită de dumneai Catinca Greceanu; F. 79v-80 r. Satul Zimbru (Sat în comuna Bălăbănești, format în jurul schitului omonim. *Tezaurul toponimic al României*, vol. I, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1347.), stăpânit de maice călugărițe; F. 80v-81 r. Satul Drăgușanii (Actualul sat și reședință de comună, Drăgușeni, târg în secolul al XIX-lea. Despre istoria satului vezi: Ioan Patriche, *Monografia comunei Drăgușeni, județul Galați, mss*, Smulți, 1971; Contribuții monografice – comuna Drăgușeni, județul Galați, Galați, 1973. Autorul (Cezar Birth) nu face nicio referire la viața bisericească din localitate. Referitor la jurisdicția administrativă a localității a se mai vedea *Tezaurul toponimic al României*, vol. cit., p. 379- 380. La 1859 se număra între târgurile care aveau opopulație între 500-1.000 de suflete. Vezi Ecaterina Negruți, *Clasificarea localităților urbane din Moldova în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Considerații demografice*, în în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”*, vol. XII, Iași, 1975, p. 13.), stăpânit de dumnealui spătar Iancu Greceanu (Despre spătarul Iancu Greceanu vezi Cristian-Dragoș Căldăraru, *Pomelnicul de la Drăgușeni – Covurlui cu o spiță de neam a familiei Greceanu din Moldova*, în „Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic”, Galați, 4, Galați, 1988, p. 151-152); F. 82v-83r. Satul Mănăstireni (Mănăstireni sau Mănăstirea lui Adam este denumirea veche a satului Adam, comuna Drăgușeni, întrucât în acest sat se află Mănăstirea Adam, ctitorită la mijlocul veacului al XVII-lea. A se vedea *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea I*, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 3 (sub voce Adamul); Idem, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 698. Despre satul Adam a se vedea și Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 21.), stăpânit de cătră Sv(ânta) Monastire Neamțu (Informația privind posesiunea Mănăstirii Neamț asupra satului Mănăstireni pare a fi inedită. O astfel de stăpânire nu este menționată în lucrările: Cezar Birth, *Contribuții monografice*. Comuna Drăgușeni, județul Galați, Galați, 1973; diacon Ioan Ivan, pr. Scarlat Porcescu, *Mănăstirea Neamț*, Iași, 1981 (capitolul *Averea și privilegiile Mănăstirii Neamț*, p. 79-94); Paul Păltănea, *Domeniul mănăstiresc din județul Galați în secolele XV-XVII*, în „Credință, istorie și cultură la Dunărea de Jos”, Episcopia Dunării de Jos, Galați, 2005, p. 41-110.); F. 85v-86r. Satul Zmulții (Smulți, sat și comună în partea de nord a județului Galați. Vezi *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea a 2-a*, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1092-1093; Sorin Geacu, *Județul Galați. Dicționar de geografie fizică*, Editura CD Press, București, 2007, p. 236-237), stăpânit de cătră însuși (sic!) lăcuiitorii răzăși; F. 93v-94r. Slobozia Mileștii (Slobozia Milești este denumirea fostului sat Milești, care se afla în partea de sud a satului Smulți. Vezi Ene I. Patriciu, *Monografia comunei Smulți - Covurlui*, Bârlad, 1935, p. 7; *Tezaurul toponimic, partea 1*, p. 721; Sorin Geacu, *Smulți (jud. Galați). Studiu*, p. 132-135. Toponimul Milești îl mai păstrează și astăzi un teren agricol. A se vedea Sorin Geacu, *Județul Galați. Dicționar*, p. 165), stăpânită de dumnealui post(elnicul) Ioan

Jora (Cu reparația mănăstirii Florești, precum și a schiturilor Bursuci și Grăjdeni, a fost însărcinat postelnicul Ioan Jora, căruia comitetul îi cerea la 26 august 1825 recuperarea unei sume de 1800 de lei); Slobozia Banțăști (Toponim neidentificat în această formă. Credem, mai degrabă, că este vorba de Slobozia Bălțați, fost sat la sud-est de Smulți, aproape de satul Urleștii (care, de altfel, și urmează în ordinea catagrafiei), cu „o existență efemeră între anii 1831-1853”, potrivit lui Sorin Geacu -Smulți, p. 137), stăpânită de dumnealui banu(l) Vasilii Tudorii (Costandin Sion menționează două neamuri Tudori: cel mai vechi din ținutul Galați și celălalt din ținutul Putnei. De origine sud-dunăreană, Sion spune că erau arnăuți, a doua ramură era reprezentată la începutul veacului al XIX-lea de frații: serdarul Ilie Tudori, banul Neculai și comisul Grigoraș, toți fiii lui Tudori și ai fiicei lui Dima, vornic de Vrancea. Serdarul Ilie Tudori s-a căsătorit cu o fată din neamul Cosma, cu răzeșie la Călimănești, ținutul Tutova (Costandin Sion, *Arhondologia Moldovei. Amintiri și note contimporane. Boierii moldoveni*, postfață, note și comentarii de Ștefan S. Gorovei, București, 1973, p. 281). În acest mod, el a stăpânit moșie la Călimănești (azi, sat Călimănești, comuna Puiești, jud. Vaslui) („Călimăneștii a medelnicerului Ilie Tudorii și răzăși, asăminea”, Corneliu Istrati, *Condica visteriei Moldovei din anul 1816*, Iași, 1979, p. 63). Din această căsătorie s-au născut trei fii: spătarul Aleco Tudori din târgul Bârladului, căminarul Costin, stabilit la Iași, și Matache, polițist la Focșani –vezi C. Sion, *op. cit.*, p. 281). Reiese faptul că Alecu Tudori a rămas stăpân la Călimănești, conacul s-a menținut până acum trei decenii, și proprietarul casei din orașul Bârlad. – Vezi Elena Monu, *Case și destine: familia Tuduri din Bârlad*; F. 95v-96r. Satul Urleștii (Sat component al comunei Corni. Vezi N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic*, p. 892; *Tezaurul toponimic, partea a 2-a*, p. 1253; Sorin Geacu, *Județul Galați. Dicționar*, p. 271), stăpânit de dumnealui Gheorghe Tudorachi; F. 96v-97r. Satul Crăeștii (Crăiești, comuna Vârlezi. N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic*, p. 223; *Tezaurul toponimic, partea I*, p. 310/4; Sorin Geacu, *Județul Galați. Dicționar*, p. 77)17, stăpânit de cătră răzeși; F. 103v-104r. „Satul Vârlezii (Sat existent încă din vremea voievodului Ștefan cel Mare și Sfânt („Vârleaza”), cumpărat înainte de anul 1519 de Duma Răspopol. Cf. *Documente privind istoria României (DIR), veacul al XVI-lea, A, Moldova, vol. I (1501-1550)*, București, 1953, p. 144 – 145, nr. 132. Nu este exclus ca Duma Răspopol să fi fost preot la Vârlezi, către sfârșitul veacului al XV-lea, și caterisit (răspopit) pentru o anume vină. A fost în permanență moșie răzeșească. Vezi: G. M. Dăscălescu, *O catagrafie necunoscută a ținutului Covurlui din 1774*, în „*Revista arhivelor*”, 1, an. VIII, București, 1965, p. 209; *Moldova în epoca feudalizmului* (de P. G. Dmitriev), Editura Știința, Chișinău, 1975, p. 87; Paul Păltănea, *Vechi locașuri de cult și viața bisericească în sudul Moldovei până în anul 1864*, în „*Monumente istorice și izvoare creștine*”, Galați, 1987, p. 235. Despre aspectele administrative ale satului vezi: *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea a 2-a*, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1316-1317; Sorin Geacu, *Județul Galați. Dicționar de geografie fizică*, Editura CD Press, București, 2007, p. 281.), stăpânit de cătră bo(i)erii Cernățăști și de răzăși” (Stăpânirea Cernăteștilor asupra satului s-a petrecut după anul 1816, întrucât la această dată, în *Condica visteriei Moldovei* se menționa despre Vârlezi că este răzășască, având 17 birnici. Vezi Corneliu Istrati, *Condica visteriei Moldovei din anul 1816*, Editura Academiei, Iași, 1979, p. 53.); F. 111v-112r. Satul Jorăștii, stăpânit de dumnealui bo(i)erii Cernătești și de cătră răzăși” (Obște străveche, preștefaniană, pe teritoriul satului Jorăști au existat mai multe alezări vechi, care au dispărut în timp (Hulești, pomenit într-un document de la 12 februarie 1622, Andrieșeni, la 3 aprilie 1632, Cătănaș, atestat înainte de 15 aprilie 1641 ș. a.). Cf. Paul Păltănea, *Peceți ștefanieni la Dunărea de Jos*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2004, p. 13; Idem, *Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați*, manuscris aflat la Biblioteca „V. A. Urechia”, Galați (indice). Despre sat vezi: pr. I. C. Beldie, *Monografia com. Jorăști din jud. Covurlui*, București, 1911; Flori-Rodica Tighici, Jorăști, vatră răzășească covurluiană, Editura Sinteze, Galați, 2006. Referitor la aspectele administrative ale localității a se vedea *Tezaurul toponimic al*

proprietate Gh. Rădulescu, comuna Ijdileni (1/2 proprietate Zoe Bonchiș), moșia Ijdileni, comuna Frumușița, era în proprietatea lui Constantin Gh. Botez⁵¹⁵ (1922-1927), iar moșia Foltești, îi aparținea lui Leon Climis⁵¹⁶. Să mai notăm că la 2 martie 1813 boierul Dimitrie Ralet vornic, Iancu Miculescu spătar (stăpâna moșia Micleasca la Liești) și Iordache Leon comis, membrii ai Departamentului pricinilor străne, judecă jalba lui Săndulache Neculau împotriva lui Ștefan Locman din Iași, care după moartea tovarășului său Costache Ioan Stoicovici, un supus austriac locuind în Galați și mort în Galați, pune mâna pe banii și toate mărfurile

României. Moldova, vol. I, partea 1, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 618; Sorin Geacu, *op. cit.*, p. 287.10 Cornelii Istrati, *op. cit.*, p. 53. La 1816 era moșie răzășească, având 78 de birnici. 11 De loc din Jorăști, după Flori-Rodica Tighici, *op. cit.*, p. 203. 12 Flori-Rodica Tighici, *op. cit.*, p. 211-13 Ion Cristian, la Flori-Rodica Tighici, *op. cit.*, p. 211. 14 Biserica Sf. Trei Ierarhi nu exista la anul 1809. Cf. Constantin N. Tomescu, *op. cit.*, p. 69. A fost ridicată în anul 1816, fiind sfințită de protopopul de Covurlui Gheorghe Avram. A se vedea: Econ. I. C. Beldie, *Biserica Sf. Trei Ierarhi din Jorăști*, jud. Covurlui, la împlinirea a 100 de ani de la zidirea ei, Galați, 1916; Idem, *Schițe istorice asupra județului Covurlui. Contribuțiuni*, Galați, 1925, p. 28; N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 529; Flori-Rodica Tighici, *op. cit.*, p.202.); F. 117v-118r. Cătnul Filimon, stăpânit de Sv(ânta) Monastire Văratice (Cătnul Filimon (cu variantele: Rediul lui Filimon, Cotul lui Filimon, Cotul Filimonului, Filimonul) este vechea denumire a satului Zărnești, comuna Jorăști. Vezi *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea a 2-a*, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1343-1344. Despre istoria satului vezi Flori-Rodica Tighici, *op. cit.*, p. 93-106. În vremea noastră se mai păstrează vechiul nume pe care-l poartă un deal, la est de Balintești și o vale torențială „ce debușează în valea Șeasa, la 2,5 km NE de Zărnești”. Cf. Sorin Geacu, *Județul Galați. Dicționar de geografie fizică*, Editura CD Press, București, 2007, p. 95.); F. 118v-119r. Satul Ghibărteni (Ghibărteni a fost un sat vechi din vremea domnitorului Iliaș (1 ianuarie 1432-1/2 noiembrie 1433; august 1435-decembrie 1442), fiul lui Alexandru cel Bun, pe acea vreme numindu-se Dombroieni. Cf. Mihai Costăchescu, *Documentele moldovenești de la Ștefăniță voievod (1517 – 1527)*, Iași, 1943, p. 308; Ștefan Bujoreanu, *Documente moldovenești din secolele XVI - XIX*, în *AIHAI*, 15, 1978, p. 474. S-a aflat în partea de sud a satului Balintești, comuna Berești-Meria, în care a fost înglobat în anul 1968. Cf. tezaurul toponimic, vol. I, partea 1, p. 466. Astăzi toponimul se păstrează ca „sector al luncii Chinejii în dreptul cartierului omonim al satului Balintești”. Sorin Geacu, *op. cit.*, p. 120), stăpânit de cătră dum(nea)lui sardar Manolache Cârjă (După Moise N. Pacu, *Cartea județului Covurlui, Galați*, 1891, p. 111) Manolache Cârjă (1790-1855) a construit biserica Înălțarea Domnului din Ghibărteni, la 1843. Despre familia Cârjă vezi: Gh. Ghibănescu, *Spița familiei Cîrjă*, în „Arhiva”, 3-4/VIII, 1897, p. 189-196; N. A. Ursu, *Un poet moldovean necunoscut: Manolache Cîrjă*, în „Cronica”, X, nr. 4 din 24.I.1975, p. 8; idem, *Poetul moldovean necunoscut Manolache Cîrjă și paternitatea unor versuri atribuite lui Conachi*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, XXV, Iași, 1976, p. 15-38; Ștefan S. Gorovei, *Addenda et corrigenda*, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”*, vol. XVI, Iași, 1979, p. 530-532); – Apud Pr. Eugen Drăgoi, *Biserici și preoți în jud. Covurlui la 1831*, rev. *Dunărea de Jos*, Galați, nr. 131, ian. 2013, 132 luna feb. 2013, nr.133, martie 2013.

⁵¹⁵ Constantin Gh. Botez avea în proprietate 212 ha la Tulucești.

⁵¹⁶ În 1934 se încheie un act de vânzare-cumpărare privind vinderea lotului C din moșia Balta Foltești, proprietatea lui Leon Climis vândută către Dimitrie VasiliuBolnavu(<http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/MinisterulAgriculturii-șiDomeniilor.-Reforma-Agrara-din-1921,inv.796,p.18,poz.96>).

lui, și-l obligă pe acesta la niște presupuse despăgubiri⁵¹⁷. Fac precizarea că acest negustor lasă în Galați în deceniile următoare o foarte puternică casă de negustori. Moșia Nemeș, tot din comuna Pechea, o stăpânea Irina Ghica⁵¹⁸ (1922-1938), urma moșia numită și Roșia Hulești⁵¹⁹ (1922-1932) care aparținea lui Vasilache Pană, urma moșia Gănești-Fîstîci, din comuna Smulți, care aparținea domnului dr. Nicolae Cristofor Macri⁵²⁰ (1922-1931), apoi urma moșia satului Umbrărești, din

⁵¹⁷ Documente-Moldovenesti.-XLII-CXV.-1429-1929.-Inv.-1931.PDF

18/ 359, p. 17-18, poz. 36. Ioan Lazu mare logofăt scrie în 1809, pe 2 iunie Departamentului pricinilor străine, ca să cerceteze și pricina jeluitorului său Săndulache Nicolau cu curatorul răposatului Costachi Ioan Stoicovici, p. 20.

⁵¹⁸ Descendentă din familia vornicului Alecu Ghica, cu proprietăți la Filești. Iar localitatea Cuza Vodă de astăzi se învecina cu: la nord-moșia Pechea și pe proprietarul S. Cuibaru, precum și un târg la Pechea; la sud era pământul locuitorilor din comuna Slobozia Conachi și a proprietarului Ruspoli; la vest cu moșia „Cioara”, a proprietarului G. Boiu și a locuitorilor din Slobozia Conachi; a esterau pământuri ale statului, aparținând de Slobozia Conachi.

⁵¹⁹ Pe dealul Filimonului, un deal din apropierea satului gălățean Zărnești, în porțiunea cunoscută și în zilele noastre sub denumirea de Piscul Mănăstirii, s-ar fi aflat, încă de acum vreo 400 de ani, o mănăstire fondată de călugări greci. Fugiți din Țara Românească din calea turcilor, grecii construiseră pe un vârf de deal (privești este realmente impresionată) o mănăstire-cetate din piatră, de mari dimensiuni. Sute de călugări trudeau și se rugau acolo, iar în proprietatea obștii se aflau mii de hectare de pământ, care erau muncite cu robi mănăstirești, dar și cu țărani din patru sate astăzi dispărute: Filimonu, Hulești, Cătănași și Roșia. Într-o monografie anonimă a comunei Jorăști (document vechi de circa două secole, îngrijit apoi, acum un secol, chiar de către Ioan C. Beldie, născut la Jorăști în anul 1887, pe vremea cât a fost preot și învățător în localitate) se face referire la faptul că mănăstirea grecilor a dispărut pe la 1700, după ce a fost prădată și arsă de tătari. În document se afirmă că o parte dintre supraviețuitori au fondat apoi două sate: Cotul Filimonului (dispărut acum circa 120 de ani, după ce locuitorii lui s-au mutat la Jorăști, în cătunul Puțeni) și Piersicul (care n-a rezistat decât cam un secol, după care locuitorii s-au mutat în cătunul Țolicea-Zărnești). Documentaristul Felix G. Tașcă, în lucrarea „*Paharnicul Pană de la Galați și descendența lui până azi*”, citând mai multe surse medievale, menționează că la data de 23 septembrie 1682, pârcașul Andronache Pană dă drept despăgubire lui Constantin Cantemir vodă (nimeni altul decât tatăl domnitorului Dimitrie Cantemir) o parte din moșia Zărnești, care se mărginea, conform zapisului, cu proprietățile a două mănăstiri: una de maici, situată chiar în satul Zărnești, iar cealaltă de călugări greci, aflată în locul numit Filimonul. Deloc surprinzător, regăsim cuvântul „filiomon”, atât la vechii greci (unde avea sensul de „cel iubit”), dar și la romani (unde avea sensul de „iubitor de singurătată”). Ambele sensuri sunt, așadar, destul de potrivite pentru a explica toponimia locului pe care îl cercetăm astăzi.

⁵²⁰ Christopher Macri a fost fiul doctorului Nicolae Macri și al Elenei Climis, căsătoriți în anul 1889. La 16 mai 1919, Christopher Macri a obținut diploma de licență în domeniul științelor fizico-chimice la Universitatea din Geneva. După revenirea sa în România, a efectuat un stagiu timp de jumătate de an la Banca Crissoveloni. (Ion N. Cașu, *Consulatul Portugaliei - Casa Macri*, în „*Altă Viață magazin*”, an V, nr. 4540, 16-17 octombrie 2004, p. 4). Cariera diplomatică a fost legată de căsătoria surorii sale, în 1921, cu Martinho Nobre De Mello. Cumnatul său a fost un important avocat și om politic portughez, fiind fiul unui fost guvernator al Insulelor Capului Verde. Căsătoria domnului Christopher Macri, la Galați, cu Carolina Johanna Anneliesel Ost, a constituit un al prilej de înrudire și obținerea unui statut social superior. Soția sa a fost fiica reprezentantului companiilor engleze Bessler, Waechter & Co. LTD. Lincoln la Galați, administrator delegat al Uzinelor

comuna Țîrgu Bujor, cu moșia care le aparținea moștenitorilor avocatului gălățean Costache Plesnilă⁵²¹ (1922-1941), moșia Lunca Toplei, moșie aflată în comuna Jorăști⁵²², aparținea lui Gheorghe C. Plesnilă⁵²³ (1922-1930) avocat, urma apoi și

Metalurgice Unite, Titan, Nădrag, Călan S.A.R (Valentin Bodea, *Casa Macri* în „*Dunărea de Jos*”, seria nouă, an IX, nr. 99, mai 2010, p. 44-45). Vezi și Statul și Uzanțele Corpului Consular Galați din 1927, în SJAN GL, fond Consulatul Portugaliei la Galați, dosar 28/1927, f. 11-16, 20-22; Eugeniu P. Botez, *Cum se desleagă chestiunea Dunării*, p. 8; SJAN GL, fond Consulatul Portugaliei la Galați, dosar 1/1920, f. 25. Scrisoarea lui M. Bredorede, din 9 august 1923 - București, către C. Macry. Din iulie 1853, a existat la Galați un consulat al Danemarcei. Bancherul Alfons Dall' Orso și Cari Aage Jorgensen au fost atașații diplomatici ai acestui stat la Galați, în perioada interbelică. Adresa sediului consulatului a variat, fiind situat pe: strada Sfântul Nicolae nr. 5, str. Domnească nr. 89 și str. Sf. Apostoli nr. 5. Presa anilor '20 îi realiza lui Dall' Orso, într-o notă umoristică, există următoarea descriere: „Figură complet occidentală. De o noblete progresist - conservatoare. Consulul Danemarcei, director de bancă, a fost președinte al Camerei de Comerț, președinte al Intim Clubului președinte al... (of! Doamne). Credeți că e o titlatură de carte de vizită? Nu! Ferit-a sfântul. D-l Dall'Orso e prea modest pentru activitatea D-sale polilateră. Sânge de mediteranean, D-sa își încheie ziua printr'o privire retrospectivă: Am lucrat oare suficient azi? -P. Lăzărescu, R. Volbură, *Siluite gălățene*, ed. Radu Volbură, str. Gamulea, nr. 22, p. 72, Galați.

⁵²¹ Casa Costache G. Plesnilă din Galați, astăzi sediul ziarului *Viața Liberă*, strada Domnească, nr. 68. Costache G. Plesnilă, avocat, primar al Galațiului între decembrie 1896 ?- martie 1898, ianuarie 1911-martie 1911. Ziarul conservator „*Galații*” a fost proprietatea avocatului Costache G. Plesnilă (vezi și Petcu Marian, *Istoria jurnalismului din România în date: enciclopedie cronologică*), apare drept candidat la colegiul I al Senatului pentru anul 1901 astfel: „D-l Costache Plesnilă, fiu al Galaților, om care trăind în mijlocul nostru a dovedit numai cinste, iubire de neam și de oraș, integritate și voință. ...Stâlp puternic al partidului conservator Gălățean, omul stimat de întreaga suflare Gălățeană”. În „Lista provisorie-alegătorilor colegiului I-iu Comunal din Urbea Galați pe anul 1899”, C.G. Plesnilă apare ca fiind avocat și locuind pe strada Domnească, quartalul IV, cu un cens de 944 de lei și 50 de bani.

⁵²² Jorăști este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Jorăști (reședința), Lunca și Zărnești. Se află în podișul Covurlui; lângă râul Covurlui. Făcea parte din plasa Prutul a județului Covurlui și era formată din satele Lunca, Jorăști și Zărnești. Jorăștii este atestat documentar în vara anului 1772. Era alcătuit din mai multe moșii care sunt consemnate în documente, satele întemeiate pe ele purtând aceleași denumiri: Cățelești, în parte de apus, Andrieșeni, în partea de nord, Ionășești, în partea de nord vest. Partea de sud-vest a moșiei satului Jorăști se numea Jăglău, la 10 decembrie 1802. Mențiunea „Bătrânul” Jiglău, ca parte a moșiei satului Jorăști, într-un document din 30 decembrie 1824 indică o existență prestatală a obștei Jorăști.

⁵²³ Gheorghe C. Plesnilă, avocat, președinte de comisie interimară la Galați. Dan Râpă-Buicliu scrie în lucrarea sa „*Ștefan cel Mare și Sfânt*” despre satul Jorăști, care se afla în apropiere de malul drept al Nistrului, consemnându-l drept „Vadul Jora” ceea ce demonstrează circulația în timp a numelui respectiv - Gheorghe Jora, pârcaľab de Hotin. „Bătrânul” Jiglău era deci un trup de moșie, care purta numele întemeietorului, la care aveau drept de moștenire fiii, nepoții și strănepoții neamului respectiv. Bătrânul era împărțit în părți egale sub formă de fașii înguste de pământ, păstrate în lumea satelor, în expresia „hlize”, cu hotare pe fiecare moștenitor în parte. Adeseori, răzeșii vindeau răzoare de fructe dintr-un bătrân sau câte un bătrân sau doi deodată. Menționăm, de asemenea, și alte moșii: Drăgușeni, Puțeni, care a fost considerat dintotdeauna un cătun al

moșia Pochișcani, un sat din cuprinsul comunei Balintest, care era a moșierului Constantin Nicolescu (1922-1932), apoi urma moșia Strahotin⁵²⁴ Dîngeni, fiind proprietate Jean Mavrocordat⁵²⁵, iar 1/3 din moșia Odaia Manolache, iar moșia din

Jorăștilor, Fundești. Aceste moșii alcătuiesc vatra pe care s-a întemeiat și apoi s-a dezvoltat satul Jorăști. Satul Lunca este atestat documentar, la 30 decembrie 1780, ca moșie cu numele Tăplăi. Satul constituit înainte de anul 1831, s-a numit și Cășla Tăplăi (substantivul „cășla”, de origine turcă este sinonim cu stână, târlă). Cășla Tăplăi sau numai Tăplăi s-a întrebuițat până prin anul 1878. Toponimul actual Lunca, vine de la substantivul luncă și a rămas singur în uz după anul 1878. În ceea ce privește întemeierea satului Lunca s-au păstrat unele informații: „Pe Valea Covurluiului cu Apă, depărtare ca de șase km de centrul comunei Jorăști se află așezat satul Lunca, înființat de răposatul proprietar Ion C. Plesnilă la anul 1850, mai întâi din șapte bordeie (șapte familii de țărani clăcașe) și conacul boieresc.” Satul Zărnești este atestat documentar la 12 februarie 1622. Termenul „zărână” se întâlnește în Moldova, în timpul domniei lui Alexandru cel Bun, când doamna Ana-soția sa, face daruri mănăstirii Moldovița, lăsându-i satul Vaculinții și seteștea lui Zărână. La 8 septembrie 1633, Nour, cu soția sa Piitra întocmesc un act de danie privind toată averea lor mobilă și imobilă din satul Zărnești, pe care o dăruiesc binefăcătorului lor, paharnicul Pană. La 8 iunie 1635, Piitra, nepoata lui Constantin și a Brândușei, fata lui Gavril și a Maricăi din satul Zărnești, ținutul Covurlui dăruiesc fostului paharnic Pană și urmașilor săi moșia lor din Zărnești. În acest act se arată că fostul paharnic Pană a transformat locul pustiu din Zărnești într-un sat cu oameni.- Tighici Iacom, Flori Rodica, *Jorăști: Vatră răzășească covurluiană: File de cronică*, Galați, Editura Sinteze, 2007.

⁵²⁴ Satul Strahotin, unul dintre satele foarte vechi din zonă al cărui nume este derivat de la numele unui pârâu și al unei zone mai întinse, apropiat de cel al Hotinului, toponim derivat din verbul slavon „choť” cu înțelesul de „iubit”, „drag” (C. C. Giurescu, *Târguri, orașe și cetăți dintre Prut și Nistru* (VI), în rev. „*Magazin istoric*”, seria nouă, sept. 1992, p. 10-12), la care s-a adăugat prefixul „stra-”, din slavonescul, rusescul „starâi” cu sensul „vechi”, „bătrân”. În anul 1933 proprietarul moșiei era Ioan (Jean) Mavrocordat. Cea dintâi mențiune documentară a toponimului Strahotin datează din perioada 2 iulie 1398 - 28 noiembrie 1399, când Iuga voievod dăruiește slugii sale Braia, care mai înainte a slujit „sfânt răposăților noștri părinți...” un loc pe Strahotin (Documenta Romaniae Historica, A. Moldova (1384-1448), vol. I, întocmit de A. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, București, 1975, p. 10-11 (n.8). Urmărind hotarul indicat în document se poate stabili că locul întărit lui Braia este în prezent cel pe care se află satul Iacobeni: „...Iar hotarul lui să fie mai sus de Strahotin, în sus pe Jijia, la Movila Vulturului, și de acolo de-a curmezișul, pe drumul Strahotinului, de la pan Costea, pe marginea Strahotinului, drept pe coasta dealului, și de acolo, de-a curmezișul peste Jijia, pe drum, la Dealul Mare, pe drumul acela până la Movila Vulturului...” (Ibidem, p. 10). Satul și moșia Strahotin au un număr semnificativ de documente medievale. O parte a moșiei Strahotin, numită în documente Starosilța, a ajuns în stăpânirea marelui logofăt Toader Bubuiog la 8 aprilie 1528 (Documente privind istoria României, A. Moldova, veacul XVI, vol. I, București, 1955, p. 294), apoi împreună cu toate daniile primite de acesta de la cei trei voievozi pe care îi slujise „...cu dreaptă și credincioasă slujbă...” a trecut în stăpânirea Mănăstirii Humor, ctitoria sa, unde a rămas, cu mici întreruperi, până în 1805, când moșia trece în stăpânire boierească; o altă parte a moșiei a avut caracter răzeșesc.

⁵²⁵ Familia Mavrocordat era o familie de fanarioți din Constantinopol, originară din Chios, care a ajuns la mare putere și bogăție la sfârșitul secolului XVII. Era înrudită cu boierimea românească, unul dintre membrii ei căsătorindu-se cu fiica lui Alexandru Iliaș domn al Țării Românești (1616-1618 și 1627 - 1629) și al Moldovei (1620 - 1621 și 1631 - 1633). Cei mai cunoscuți membrii ai familiei Mavrocordat au fost: Alexandru Mavrocordat, (1641 - 1709) supranumit Exaporitul

comuna Vânători era a lui P. Sp. Topală (1922-1936), moșia Ijdileni lot 5, moșie din comuna Frumușița, care aparținea lui Mihail Boteș (1922-1942), iar moșia Ijdileni lot. 6, aparținea lui Gh. Dumitru Botez (1922-1930), moșia Ijdileni⁵²⁶, lot 4, aparținea doamnei Zoe dr. Ciucă (1922-1930), care pierduse 374,5 ha în favoarea sătenilor săi de abia înproprietăriți în conformitatea cu legea agrară care era promulgată după Primul Război⁵²⁷, lotul 2 era a d-nei Maria Em. Djuvara⁵²⁸

(consilier secret), medic, filozof și fiziolog, cu studii la Padova și Bologna, căsătorit cu Ruxanda, fiica renumitului boier Scarlat, având întâi de bărbat pe Alexandru, domnul Valahiei, fiul lui Radu Vodă marele domn al Moldovei; Nicolae Mavrocordat domn al Țării Românești (1715 – 1716 și 1719 – 1730) și al Moldovei (1709 – 1710 și 1711 – 1715); Ioan Mavrocordat, fratele lui Nicolae Mavrocordat, domn al Țării Românești (1716 – 1719); Constantin Mavrocordat domn al Țării Românești în șase rânduri (1730, 1731 – 1733, 1735 – 1741, 1744 – 1748, 1756 – 1758, 1761 – 1763) și al Moldovei în patru rânduri (1733 – 1735, 1741 – 1743, 1748 – 1749, 1769). Jean Mavrocordat a fost prefect de Botoșani între 1928-1931 și stăpâna moșiile de la Dîngeni și Strahotin. În timpul mandatului prefectului Jean Mavrocordat, după răscoala țăranilor din 1907, considerând „...din cele petrecute astă primăvară, s-a putut constata cu prisosință cât de mare nevoie are țăranimea de a fi scoasă din întuneric”, s-au construit în județ 21 localuri de școli cu 52 săli de clasă, dar nici un local de școală în oraș. Ziarul „Știrea”, din Botoșani a consemnat un eveniment important, care a avut loc în ziua de 21 noiembrie 1934: inaugurarea Cimitirului Eroilor, din Botoșani, realizat de un comitet de acțiune condus de generalul Constantin Atanasescu Mavrocordat (fiul lui Jean Mavrocordat), prefectul județului și I. Romanescu, primarul orașului. Casa Jean Mavrocordat este în Botoșani, str. Kogălniceanu Mihail 20.

⁵²⁶ În anul 1857 ea aparținea lui „Sardar Mihalachi Botez”, banul Banul Lupu Pangrate avea „Moscu și altile”, capitan Iancu Alicesandri avea „Folteștii”, stolnicul Gheorghe Cernat avea „Vârlezii și altile 250 fâlcii, nobilul Gheorghe Plăsnilă avea „Vârlezii și altile 200 fâlcii”, serdarul Ioan Macarie avea „Crăeștii, Tăplăii și Bursucanii”, vornicul Iancu Greceanu avea „Drăgușani și Tălpăloasa”, căminarul Ioan Greceanu „Diocheții și Sălceștii”, cneazul Alecsandru Moruz stăpâna moșia Cioara din Pechea, vornicul Iancu Ghica „moșia Făleștii”, aga Panaite Malacsă „cu moșia Cornii”, postelnicul Gheorghe Eamandi „Măcișanii”, vornicul Iorgu Ghica „Frumușița și altele”, vornicul Lascar Catargiu „Tălpăloasa și Golășanii”, postelnicul Iancu Fote „Brăneștii”, clucerul Ștefanachi Gheorghiu „Odaia lui Manolachi”, căminarul Vasile Hermeziu și frații „Bălințeștii și Țopenii”, paharnicul Iordachi Popa „Huleștii”, nobilul Toader Emandi „Bereștii”, comisul Gligori Codreanu „Chirafțăii”, șătrarul Ghiță Rugină stăpâna „în Vârlezi și Onorăriști”, serdarul Lupu Budișteanu în „Onciu”, pitaru Ioan Popovici în „Zlivna 100 fâlcii, spatarul Costachi Miclescu în Liești 200 ha, iar colonelul Gheorghe Filipescu stăpâna moșia Pleșăștii. – vezi Rodica Iftimi, Sorin Iftimi, *Alegătorii divanului ad-hoc din Moldova (1857)* (Țănutu Covurlui), un manuscris necunoscut, p. 113-114, în *Ioan Neculce X – XII*, Iași, 2009, pdf .

⁵²⁷ Văduvă a boierului Alexandru Ciucă. În 1944 „... La moșia boierului Alexandru Ciucă era cartiruită o coloană a armatei sovietice care avea 26 boi cu căruțele aferente și care au tăiat 600 de copaci din pădurea boierului de 45 ha... Salcâmii mari și buni pentru construcții au fost tăiați în totalitate” (Amelian Chirilă, „Tuluțești – Carte pentru tinerii de azi și de mâine”, Galați, 1997, pag. 73). Reforma agrară din 1921 a determinat însemnate modificări în structura proprietății funciare rurale din România. Ca rezultat al traducerii ei în fapt, s-a expropriat, până în anul 1938, de la 18 262 mari proprietari, o suprafață de 5804838 ha arabile, finețe, pășuni, păduri, vii și terenuri necultivabile (I. Vasiliu, *Agricultura, în Aspecte ale economiei românești*, Consiliul Superior Economic, 1939, p. 66). Din această întindere, 3860353 ha au fost distribuite la înproprietărirea individuală a 1393353 țărani, restul întinderii expropriate fiind destinată pentru pășuni și păduri

(1922-1941), lotul 1, aparținea atunci doamnei Valeria Botez (1922-1927), vornicul Costachi Miclescu⁵²⁹ avea din moștenire moșia „Lieștii Miclescului, 200

comunale, vetre de sat, rezerve de interes de stat sau obștesc (V. Liveanu, M. Rusenescu, Tr. Lungu, M. Iosa, I. Kovacs, V. Bozga, *Relații agrare și mișcări țărănești în România, 1908 - 1921*, București, 1967, p. 559). În urma aplicării lucrărilor de expropriere și de împrumietărire, chiar ponderea întinderii cultivabile stăpânită de micii proprietari, având până la 10 ha, a crescut de la 43,9 % la 73,7 % din totalul acestei categorii de pământ, în timp ce suprafața cultivabilă a marii proprietăți de peste 100 ha s-a redus, procentual, de la 40,23 % la 10,5 %.

⁵²⁸ Trandafir Djuvara s-a numărat printre autorii morali ai construcției acestui epicentru al culturii muzicale din România numit Ateneul. Trandafir Djuvara s-a născut la 6/18 noiembrie 1856, la Brăila. A făcut liceul în București și Paris, la „Sf. Sava” și la renumitul „Henri IV”. A obținut licența în litere la Sorbona, a absolvit cursurile Școlii de Științe Politice din cadrul Universității din Paris și și-a finalizat studiile cu titlul de doctor în litere și filosofie, conferit de Universitatea din Bruxelles. Din 1879, după ce i-a fost refuzată dorința de a se înrola în Războiul de Independență a României, a început o carieră prolifică în diplomatie. S-a stins în 1935, la vârsta de 79 de ani. A reprezentat cu pricepere interesele naționale ale României aproape jumătate de secol. A fost șef de misiune diplomatică la Belgrad (1887-1888), Sofia (1888-1891), Constantinopol (1896-1900), la Galați, în Comisia Europeană a Dunării (1905), la Bruxelles (1909-1920) și la Atena (1920-1925). A scris una dintre lucrările importante de istorie a Turciei, „*Cent projets de partage de la Turquie (1281-1913)*”. Trandafir Djuvara a fost omul care, în anul 1906, a botezat două dintre principalele străzi din București, aflate chiar în centrul Capitalei, după numele filosofului Edgar Quinet și al istoricului Jules Michelet. Acțiunea era justificată de sentimentele francofile ale fostului diplomat și cărturar. Familia Juvara, cu ramura din Moldova a acestei familiei, se trage din stolnicul Ion Dumitrache Juvara. Familia Juvara erau la sfârșitul secolului al XVIII-lea, conducători ai revoluției macedonene contra dominației turcești fiind, s-au refugiat în România. O ramură în Moldova care se iscăleau Juvara, alta în Muntenia, care se iscăleau Djuvara. La 1812 Ion Dumitrache Juvara era stolnic la Huși, iar fiul lui, Iorgu Juvara, căsătorit cu Maria Docan, a avut cinci copii, o fetiță Clemansa și patru feciori – Ernest, Nicu, Emil și Iorgu. Emil Juvara s-a căsătorit cu Maria Botez, descendentă din Mihalache Cantacuzino-Pășcanu. Despre această familie cred că este vorba la această moșie și în consecință numele corect trebuie să fie Juvara, care avea moșii și în preajma satelor T. Vladimirescu și Pechea, din județul Covurlui. Familia Juvara a avut moșii și conace în zona târgului Murgeni și a satului Sărățeni. Școala care a existat în anii 1908-2000 în satul Sărățeni este legată de familia Juvara, Emil Juvara fiind cel care a construit, pe cheltuiala sa, școala. Planul loturilor cedate locuitorilor din comuna Șerbești Vechi în anul 1927 dau ca proprietari pe Nicu Juvară și moștenitorii Cristea Economu.

⁵²⁹ Biserica „Sf. Nicolae” din Călinești-Bucecea este un lăcaș de cult ortodox ctitorit în anul 1813 de către vornicul Constantin (Costache) și de Maria Miclescu, în satul Călinești. Iar etapa decisivă în construirea conacului din Călinești este legată de numele vornicului Costache Miclescu (1754-1839). Anaforaua boierilor divaniți și a mitropolitului Veniamin către domn, din 1807, arată că spătarul Constantin Miclescu stăpânea la Hârlău moșiile Șarba și Cervicești, în același hotar. Urmează apoi un șir lung de procese purtate de Constantin Miclescu sau de fiul acestuia, Alecu Miclescu, pentru apărarea hotarelor moșiilor sale Cervicești și Șarba: 14 martie 1812 moșiile Cervicești și Șarba împresurate de moșia Teișoara; 28 noiembrie 1814 Constantin Bontaș încâlca hotarele moșiilor Cervicești și Șarba; 4 septembrie 1817 Constantin Miclescu aduce la judecata cu Emanoil Mănu ispisocul din 22 septembrie 1499 pentru satele Cervacinți și Șarba; 26 ianuarie 1824 moșiile Teișoara și Nicșenii împresurate de Ipotești, Cucorăni, Loești, Cervicești, Șarba, Costinești și altele; 23 mai 1825 Teodor Musteață reclamă împresurarea moșiei sale Bucecea (...)

ha”. Să amintim că și moșia aceasta mijlocie, după un lung șir de schimburi ajunge în proprietatea tecuceanului Anton Cincu, care o lasă prin donație spitatului tecucean „Anton Cincu”, dăruit de el orașului Tecuci. Este bine să reamintim că la 18 iunie 1814 „Ioan Potop, Petre Bostan, Stoian Tiron vând slugerului Ioan Cujbă 129 de stânjeni din hotarul Oncești pe valea Slivnei, ținutul Covurluiului, cu prețul de 10 lei stânjenul”⁵³⁰. La data de 20 aprilie 1899 apare și o „carte de hotărnicie” a moșiei Rogojeni, plasa Horincea, judul Covurlui, proprietate individuală a Pulcheriei Argyropulo și a principesei Lucia de Schönborg Waldenburg, care era întocmită de inginerul hotarnic Nicolae N. Șuțu, iar pe 8/20 oct. 1899 și o „carte de hotărnicie” a moșiei Roșiani-Vlădești, din plasa Prut-Horincea, judeșul Covurlui, proprietatea lui Gh. Gheoghiades, întocmită de inginerul hotarnic Al.J. Cihoschi⁵³¹, Calea Moșilor, nr. 51. Iar moșia numită Frumușița Minori era încă a doamnei Pulheria Doiciu⁵³² (1922-1931), după cum chiar și moșia de la Barboși⁵³³

de către Cervicești și Șarba a lui Costache Miclescu vornic...; 6 iulie 1825, jalba lui Costache Miclescu, proprietarul moșiilor Cervicești, Șarba și Călinești în pricina cu Teodor Musteață; 16 iulie 1825, aceeași cauză; 25 iulie 1825, aceeași cauză; 14 aprilie 1828, împresurarea moșiilor Cervicești, Șarba de către moșia Teișoara; 26 iunie 1835, în stăpânirea lui Alecu Miclescu, ca și la 4 aprilie 1850. Ultima mențiune întâlnită pentru moșia Șarba este din anul 1851, după care este considerată încorporată în moșia Cervicești. Satul Șarba credem că a fost încorporat în satul Cervicești de către vornicul Constantin Miclescu, dacă nu chiar mai înainte de acesta, care a ajuns aici stăpân în anul 1783, dar satul Șarba nu este menționat în catagrafia din 1772-1774.

⁵³⁰Documente-Moldovenesti.-XLII-CXV.-1429-1929.-Inv.-1931.PDF32/359, poz. 7, p. 32. În 14 iunie 1835 „Divanul de apelație al Țării de Jos întărește lui Mihail Grigore Sturdza vodă 548 stânjeni și trei palme din hotarul Itovăneștii de Sus și de Jos, numiți și Brăhășești, Ținutul Tecuci, cumpărați la mezat de la logofătul Costache Conachi, cu 68900 lei.”- Documente-Moldovenesti.-XLII-CXV.-1429-1929.-Inv.-1931.PDF 33/ 359, poz. 1, p. 33.

⁵³¹Documente-Moldovenesti.-XLII-CXV.-1429-1929.-Inv.-1931.PDF58/359, poz. 1 și 2.

⁵³²Pe la sfârșitul secolului al XIX-lea, Anton I. Doiciu, era un important comerciant și proprietar de imobile din București, Iași, Galați, Sinaia și Constanța. După moartea sa, în 1918, averea este moștenită de fiica acestuia, Pulcheria Doiciu, zisă „Chérica” (1905-1987). În 1931, Pulcheria Doiciu se căsătorește cu principele Dimitrie Gr. Sturdza, devenind principesa Pulcheria Sturdza. Pe B-dul Ion Mihalache, la nr. 30, Casa Sturdza, în fapt, un mic palat construit cu gust în stil ART deco, a fost ridicată între anii 1934-1935 de bunicii lui Șerban Dimitrie Sturdza, respectiv de principesa Pulcheria Sturdza (născută Doiciu), și de principele Dimitrie Grigore Sturdza. Practic, după cum povestește moștenitorul, în acest palat din centrul Capitalei s-a născut, în 1935, prințul Ion Mihail Sturdza. Casa a fost confiscată, în 1947, de trupele de ocupație sovietice. În anul 1912, străbunicul meu, Anton Doiciu, a cumpărat terenul situat în prezent în B-dul Ion Mihalache. Unchiul său, Mihail Sturdza, trăitor în Franța, este cel care a fost chiar interpretul și însoțitorul președintelui francez Charles De Gaulle în România (1968), dar și al președintelui Valery Giscard d'Estaing în timpul vizitei pe care Ceaușescu a efectuat-o în Franța. „Deși prinț, bunicul meu a supraviețuit în comunism fiind grădinar în Cișmigiu, o meserie de care nu i-a fost rușine. Bunica a continuat să lucreze ca infirmieră la Spitalul Filantropia, din apropierea casei furate de comuniști”, spune Șerban Dimitrie Sturdza. Pulcheria Doiciu cerea coordonarea moșiilor sale din jud.Covurlui la dobândirea moștenirii.

⁵³³ Să reamintim aici potențialul arheologic al sudului Moldovei: „Gheorghe Săulescu spunea: „arăt astăzi ruinele Ghertinei, cari le mine au a peri, nu numai de pe fața, dară și din sînul pămîntului, năsipindu-li-se și temelile pînă în fund ca oare cînd a le ticăloasei Babilonii” (*Descrierea istorico-geografică a cetății Caput Bovis (Capul Boului sau Ghertina), a cărui ruine se află în apropierea Galațiului* (editori: Silviu Sanie, V. Cristian), București, 1991, p. 57). Diverse descoperiri întâmplătoare erau semnalate și de presa vremii, ca de exemplu, un articol din seria *Arhiologie (Descoperiri arheologice în ruinele cetății Gherghina, lângă apa Siretului*, în „*Albina Românească*”, VIII, 1837, p. 23-26) ce relatează despre identificarea unei monede romane și a unor țigle cu inscripția „legionei Vara”. Fără îndoială, în acest din urmă caz, este vorba despre o tegula posibil fragmentară, oricum parțial lizibilă, pe care se mai păstra ștampila „LEG V”, imortalizând-o așadar pe Legio V Macedonica (Nicolae Gostar, *Unitățile militare din „catellum” roman de la Bărboși*, în „*Danubius*”, I, 1967, p. 107-113; C. Croitoru, *Despre trupele romane din fortificațiile de la Bărboși (Galați). Note de lectură(II)*, în „*Istros*”, XI, 2004, pp. 159-172. O ștampilă atestând aceeași unitate, de asemenea fragmentară, fusese lecturată eronat de către N. Gostar, care o întregea sub forma „Legio I Minervia”, N. Gostar, *Legio I Minervia în estul Daciei*, în „*Analele Științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza», Iași – seria istorie*”, XI, nr. 3, 1965, p. 1-8). Mai este menționat faptul că anterior, Dimitrie Cantemir găsisse în ruinele Gherghinei „inscripții și medaile” (Vezi Idem, *Les antiquités de la Moldavie dans l’oeuvre du Prince Démètre Cantemir*, în „*Dacoromania*”, 2, 1974, p. 127-139). Tot aici este semnalată și descoperirea unui vas ce ar fi conținut 180 de monede de argint, „dintre care unele cu chipul lui Traian”, lângă mănăstirea Bogdana, pe moșia Gotinaș. De remarcat este și faptul că în cuprinsul litografiilor legate între paginile periodicului se regăsește și desenul acestui vas. Alte informații sumare („*Albina Românească*”, VIII, nr. 79, p. 327) relatează despre identificarea unui vas conținând 3.700 de monede de argint, descoperit cu ocazia săpăturilor întreprinse de Costache Ventura lângă Galați, ce ar fi fost trimis Muzeului Național din Iași. Autorul notei promite ca va reveni asupra subiectului cu o descriere detaliată a materialelor, intenție care, după cunoștințele noastre nu s-a și materializat. Informația îi era cunoscută însă și lui Gh. Săulescu în momentul redactării monografiei: „în urma purcedirei mele de la Galați, stricându-se mereu timiliile Castelului, pe la Septemvrie trecut s-au mai aflat 3.700 monede romane de argint, care însă nu s-au putut vede până acuma pentru ale pute face vreo descriere” (Gh. Săulescu, op. cit., p. 77). Aflăm din aceeași sursă că împreună cu piesele numismatice „s-au aflat mai multe bucăți de statue de marmură”, între care este nominalizat un fragment cu reprezentarea zeiței Hygia. Aproape șapte decenii mai târziu Gr. Tocilescu republică același artefact în corpusul monumentelor sculpturale din colecția Muzeului Național de Antichități (în continuare MNA) (Grigore Tocilescu, *Monumente epigrafice și sculpturali din colecțiile Muzeului Național de Antichități*, II, București, 1904, p. 580, nr. 43, p. 579, fig. 43). În prezent piesa se află în colecțiile Institutului de Arheologie București (Cf. S. Sanie, *Kulte und Glauben im römischen Süden der Moldau (Ostrumänien)*, în „*Aufstieg und niedergang der römischen welt. Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschung*”, Herausgegeben von Hildegard Temporini und Wolfgang Haase, Teil II, Band 18, 2, Berlin–New–York, 1989, p. 1290, Abb. 4/1; Idem, *Fragmente de reliefuri culturale și statuete descoperite în așezarea romană de la Bărboși-Galați*, în „*Arheologia Moldovei*”, XXIII-XXIV, 2000-2001, p. 316). Deși mai puțin spectaculoase, nici fortificațiile liniare din sudul Moldovei nu erau trecute cu vederea de presa vremii. Astfel, un articol intitulat sugestiv „Valul lui Traian” („*Noua Albina Românească*”, I, 1857, p. 5-6; „*Anunțetorul român*”, IV, nr. 5, 1857, p. 3.) descrie succint fortificațiile din extremitatea estică a acestuia, iar notele unui ofițer topograf relative la traseul, lungimea și aspectul „valului lui Traian” din sudul Moldovei fuseseră publicate în „*Le Moniteur de l’Armée*” și ulterior reluate în chiar primul număr al unui ziar bruxelez, apărut în anul 1857 (Cf. Ioan Lupu, Dan Berindei, Nestor Camariano, Ovidiu Papadima, *Bibliografia analitică a periodicelor românești, vol. II*, (1851-

1858), partea a III-a, București, 1972, p. 1248, nr. 23422). Un an mai devreme erau publicate informații conform cărora baronul de Hess a donat Comisiei Centrale pentru Antichități din Viena două rapoarte privind Valul lui Traian (Partea neoficiasă, în „*Gazeta de Transilvania*”, XIX, 1856, p. 330; Întâmplări de zi, în „*Telegraful Român*”, IV, 1856, p. 333.). Carl Schuchhardt a fost unul dintre cei mai stăruitori cercetători ai valurilor de pământ de la nordul Dunării din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Rezultatele acestor cercetări de teren au fost introduse în circuitul istoric în anul 1885 (Carl Schuchhardt, *Wälle und Chausseen in südlichen und östlichen Dacien*, în „*Archäologisch-epigraphische Mittheilungen aus Oesterreich*”, IX, 1885, p. 202-232. O încercare de traducere a studiului învățatului german, din păcate nelipsită de unele erori, îi aparține lui D. Boghean. Cum se descopere un val roman, în „*Convorbiri Literare*”, XX, nr. 5, 1886, p. 407-416). Fondurile arhivistice oferă de asemenea informații elocvente pentru ilustrarea potențialului arheologic al zonei din sudul Moldovei (Vezi Gh. Balica, *Informații arheologice în materialele documentare din Arhivele statului de la Iași*, în „*Revista Arhivelor*”, VI, nr. 2, 1963, nr. 13, 30, 32). La Căuiești (comuna Adam), în anul 1843, pe o moșie răzeșească s-au descoperit „hârburi de oluri de lut, ciolane care nu se cunoaște ce ar fi, bucățele de cărămizi și cărbuni amestecați cu pământ” (Arhivele Statului Iași, transport 360, opus 391, dosar nr. 576, f. 1, 23). În prezent, pentru zona respectivă avem reperate urme din prima și a doua epocă a fierului, respectiv din secolele III-IV p. Chr. (I. T. Dragomir, *Săpături arheologice la Tg. Berești* (r. Bujor, reg. Galați), în „*Danubius*”, I, 1967, p. 49). La Fundeanu (comuna Drăgușeni), în anul 1834, cercetând locul în care se preconiza a fi o comoară, s-a descoperit „zgură ca de un cuptor” (Arhivele Statului Iași, transport 360, opus 391, dosar nr. 443, f. 48). Câteva investigații arheologice moderne au pus în evidență în zonă (Contribuții monografice. *Drăgușeni*, Galați, 1973, pp. 17-21) existența unor urme intense de locuire din neolitic până în secolul X (I. T. Dragomir, *Săpături arheologice la Tg. Berești...*, p. 49). Mai recent, o periegeză întreprinsă în anul 2002 de către Costel Ilie și Sandu Sindile de la Muzeul de Istorie Galați s-ar fi soldat cu descoperirea unor fragmente ceramice datate în epoca bronzului și în perioada secolelor II-IV p. Chr. (Cf. Costel Ilie, Nicu Mircea, *Situri și puncte arheologice din județul Galați*, în „*Danubius*”, XX, 2002, p. 18. Personal ne sunt necunoscute urmele materiale la care se face referire în cadrul studiului citat aici, după cunoștințele noastre acestea neregăsindu-se în colecțiile Muzeului de Istorie Galați). La Galați în anul 1837 s-au descoperit în „șchele” de către muncitori „într-o ulcică stricată 20 de galbeni vechi, precum și alte șase bucățele aur fărămături” (Arhivele Statului Iași, transport 1352, opus 1535, dosar nr. 264, f. 60-61). Pentru perioada la care ne referim cercetarea arheologică era împiedicată și de lipsa unei reglementări clare în privința antichităților, a obligațiilor descoperitorilor sau proprietarilor pământului pe care acestea fuseseră semnalate. De multe ori, și din diverse motive, chiar și instituțiile oficiale locale rămăneau pasive în acest caz. Elocventă este atitudinea părcălăbiei Galaților în privința solicitării „Departamentului Trebilor Dinăuntru” de a transfera la Cabinetul de Istorie Naturală din Iași o inscripție latină descoperită de Gh. Săulescu la Bărboși și câteva monede identificate la Săhlina, fostul ținut Covurlui. Nici corespondența bogată purtată pe marginea acestui subiect, între cele două instituții menționate, timp de șase luni, nici măcar precizarea că este vorba despre o poruncă a domnitorului, nu a determinat autoritățile locale să acționeze în sensul dorit (Ibidem, transport 797, opus 2020, dosar nr. 1127, 25 f). Ca răspuns probabil la aceste târăgănări, „Departamentul Trebilor Dinăuntru” comunică beneficiarului, în acest caz Cabinetul de Istorie Naturală să pună la dispoziția Părcălăbiei de Galați suma de 3 galbeni „pentru aducerea știutei pietre din ținutul Galați; scrisă cu slovele însemnate în dosul adresului din 20, nr. 5287” (Gh. Balica, *op. cit.*, p. 146, nr. 31). Artefactul (CIL, III, 778 = ISM, V, 297) care a generat această dispută se conservă astăzi în colecțiile Complexului Muzeal „Moldova” din Iași (nr. inv. 1268). au intrat în fondurile MNA alte două monumente identificate de Gr. Tocilescu, la Galați, în anul 1880. Este vorba despre un altar funerar de calcar (CIL, III, 12486 = ISM, V, 298) (Gr. Tocilescu, în „*Archäologisch-epigraphische Mittheilungen aus*

Österreich-Ungarn”, Viena, 14, 1891, p. 16, nr. 33), respectiv un fragment de stelă funerară de marmură (ISM, V, 303) (Ibidem, 6, 1882, p. 45, nr. 93). În condiții similare ajung în colecțiile MNA și donațiile lui V. A. Urechia (Arhiva MNA, dosar 5/1884, f. 17) și I. Beldie (Ibidem, dosar 13/1902, f. 60-67; 200-201; 13/1903, f. 54 și 143. Foarte probabil este vorba despre preot doctor Ioan C. Beldie (1887-1954), învățător la Jorăști – Galați (1907-1909), preot la Fârțânești – Galați (1918-1919), director al Seminarului Eparhial din Galați (1923-1925), inițiator al periodicului „Foaia parohială” (1926-1929), suplinitor la parohia Viișoara – Galați (1950-1954), vezi Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, București, 1996), în acest ultim caz fiind vorba despre monede, fibule și vase de la Poiana-Tecuci (Nu avem cunoștințe despre soarta acestor artefacte. „Recent” apăruta monografie de sit nu le menționează (Radu Vulpe, Silvia Teodor, *Piroboridava. Așezarea geto-dacică de la Poiana*, București, 2003), autoarei rămânându-i necunoscută și existența altor materiale arheologice provenind din același loc, ce se conservă în prezent în colecțiile Muzeului de Istorie Galați). Alte donații ale lui V. A. Urechia (I. T. Dragomir, *Din activitatea de cercetător, colecționar și muzeograf a lui V. A. Urechia*, în „Revista Muzeelor”, 5, 1966, p. 414-417; Idem, V. A. Urechia, istoric, publicist, colecționar și muzeograf, în „Danubius”, VI-VII, 1972-1973, p. 179-192. Vezi și Fig. III.B). Au susținut colecția de documente și cabinetul numismatic al Bibliotecii Academiei Române. Între acestea nominalizăm „trei medalii de bronz romane”, despre a căror proveniență nu deținem date suplimentare, „planul ruinelor cetății Ghertina de lângă Galați”, „tabela de monede dacice de G. Săulescu”, „diverse medalii și monumente aflate la Ghertina în anul 1837” (Cf. „Analele Societății Academice Române”, sesiunea anului 1871, București, 1872, pp. 199-200). Dispărută azi este și o inscripție controversată (CIL, III, 779 = ISM, V, 304), descoperită la Bărboși și asupra căreia planează suspiciunea de a nu fi fost corect citită și redată de Gh. Săulescu (Gh Săulescu, op. cit., p. 69-70. Vezi la noi C. Croitoru, *Fortificații liniare romane în stânga Dunării de Jos (secolele I – IV p. Chr). (I)*, Galați, 2004, p. 118-119, discuțiile privind lectura inscripției, cu bibliografia chestiunii). Acesta o pune în legătură cu orașul Iași, ipoteză încetățenită pentru o vreme în istoriografie (N. C. Bejenaru, *Originile Iașilor*, în „Analele Moldovei. Revistă de Cercetări Istorice și Științifice”, II, nr. 1-2, 1942, p. 3-19). Datele de care dispunem la ora actuală permit reconstituirea istoriei populației antice Ias(s)ii. Cele mai cunoscute atestări ale amintitului etnonim (Municipium Iasorum, Forum Iasorum, Respublica Iasorum, civitas Iasorum...) provin de la sud de Dunăre (Géza Alföldy, *Municipium Iasorum*, în „Epigrafica. Rivista italiana di epigrafia”, 26, nr. 1-4, 1964 (1965), p. 95), neavând deci nici cea mai mică legătură cu numele capitalei moldave (Constantin Cihodaru, Gheorghe Platon, *Istoria orașului Iași*, (I), Iași, 1980, p. 48-52). Despre alte două monumente epigrafice, aflate în prezent în colecțiile Complexului Muzeal „Moldova” din Iași, se notează: „fragment de placă de marmură descoperit la Bărboși în condiții necunoscute la sfârșitul secolului trecut” (sec. XIX, n. n., CIL, III, 7516 = ISM, V, 294; CIL, III, 7515 = ISM, V, 295). Ambele au fost semnalate de Dumitru Tudor (Dumitru Tudor, *Inscripții latine în Muzeul de Antichități din Iași*, în „Studii și Cercetări Științifice”, Iași, IV, nr. 1-2, 1953, p. 467-487, nr. 4-5). În fine, pentru câteva piese epigrafice ajunse în capitala Moldovei în condiții incerte, dintre care una în scopuri edilitare, nu se mai poate stabili locul de proveniență, dar se presupune că acesta ar fi tot Bărboșiul (Idem, *O inscripție romană în ruinele cetății Suceava*, în „Studii și Cercetări Științifice”, Iași, IV, nr. 1-4, 1953, p. 489-495). Dintre toate piesele epigrafice amintite de noi, numai două se conservă în colecțiile Muzeului de Istorie din Galați. Este vorba despre cunoscutul altar descoperit la Șendreni (ISM, V, 296) (Nicolae Velichi, *Necropola și altarul votiv de la Serdaru (Șendreni)*, jud. Covurlui, în „Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice”, V, 1912, p. 120-122), dedicat lui Hercules Victor de L. Iul(ius) Iulianus, qui et Rundacio și de inscripția împăratului Hadrian (ISM, V, 293) (N. Gostar, *O inscripție de la Hadrianus în Castellum roman de la Barboși*, în „Analele

aparținea tot doamnei Pulheriei Anton (1922-1943), iar Pechea⁵³⁴ era atunci doar a urmașilor Costache Conachi⁵³⁵, iar moșia numită și Slobozia Ventura⁵³⁶, din comuna Oasele⁵³⁷, aparținea familiei Elena și Gheorghe Hasta (1922-1935), iar moșia Șerbănești⁵³⁸, județul Tecuci, care de curând îi aparținea grecului gălățean

Științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza», Iași – seria istorie”, III, XII, 1966, p. 151-153).

⁵³⁴ Până prin anul 1800, serdarul Ghiță Cerchez, deținea moșia Pechea în suprafață de 13.850 ha, apoi a fost nevoit să-i vândă tot, prințului Dimitrie Moruzzi care domină aceste locuri un timp.

⁵³⁵ Dintre cei șapte copii ai Ecaterinei Conachi, născuți în decurs de 23 ani, primii trei, ai caimacamului Vogoride, crescuți în pensionate străine, au luat numele Vogoridi-Conachi. Ceilalți patru, ai principelui Ruspoli, minori fiind la moartea mamei lor, și-au văzut interesele din România încredințate unor mari avocați bucureșteni. Cei trei copii din căsătoria cu Nicolae Vogoridi sunt Emanoil Vogoridi-Conachi (1847-1935) (Emanuel Vogoridi-Conachi a luat o parte din moșia Țigănești, 3107 fălci (4442 ha), iar cealaltă parte, de pe malul drept al Bârladului, de 2077 fălci, a luat-o Lucia Vogoride. Emanuel Vogoridi-Conachi a stăpânit moșia Țigănești până la anul 1881, când a vândut-o lui Epaminonda Lambrino din Galați, care a vândut-o mai departe lui Tache Petre Anastasiu.), Maria (1851-1931) și Lucia (1855-1938). Băiatul familiei a fost căsătorit cu Olga, fiica beizadelei Grigore Sturdza, dar căsnicia lor a eșuat. În anii 1878 și 1887 a candidat fără succes la tronul Bulgariei, în virtutea originii bulgare a Vogorizilor. Iar Emanoil Vogoridi-Conachi a murit la Paris. Cea de-a doua fiică a soților Vogoridi-Conachi a fost Maria care a fost căsătorită între anii 1831- 1914 cu contele de origine greacă Petre de Roma (Romas). Soțul ei era nudit proprietar al moșiei Viziru, din județul Brăila, moștenită de la prima sa soție, născută Ipsilanti. Al treilea copil a fost Lucia care, și ea, s-a căsătorit mai întâi în 1842 cu Nicolae Rosetti-Roznoveanu, candidatul separatist din 1866 la tronul Moldovei, iar după moartea acestuia a fost căsătorită cu fruntașul conservator Dimitrie Greceanu (1860-1920), care a fost, printre altele, ministru al Justiției în guvernul generalului Averescu. Greceanu a fost ucis în timpul atentatului cu bombă, plasată la Senat de agentul comunist Max Goldstein în ziua de 4 decembrie 1920. Prințul Nicolae Vogoridi sau Vogoridis ori Bogoridi, (născut în 1820 la Iași - mort la 23 aprilie 1863, București), fiul lui Ștefan Vogoridi a fost caimacam (loțiitor, regent) la conducerea Moldovei între anii 1857 - 1858. Sub căimăcămia lui Teodor Balș, a fost Ministru de Finanțe al Moldovei în perioada 18 decembrie 1856 - 7 martie 1857. Mormântul prințului Moldovei, Nicolae Vogoridi, se află în Cimitirul „Sf. Constantin”, din Brăila. Pe placa funerară scrie: „Supt această piatră zace prințul Nicolae Conachi Vogoridi, săvârșind din viață la 1863, aprilie 12 în al patruzeci și șapte ani al vieții sale”.

⁵³⁶ În trecut comuna Cuca de Covurlui a mai avut două sate Slobozia Ventura (Venturoaia) și Cotros (Cotu Ros), care au dispărut.

⁵³⁷ În secolul al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Siretul a județului Covurlui și era formată din satele Cuca, Slobozia-Ventura, Mavromol, Cotros, Oasele și Plevna. Anuarul Socec din 1925 consemnează schimbarea numelui comunei în Oasele, după noul sat de reședință; comuna făcea parte din plasa Pechea a aceluiași județ, având 2250 de locuitori în satele Cotros, Cuca, Ferdinand, Oasele, Plevna și Slobozia-Ventura. În 1931, din comuna Oasele s-a separat comuna Cuca, având în componență satele Cotros, Cuca și Slobozia-Ventura.

⁵³⁸ La ASB se păstrează un Contract de arendare a moșii Berca- Șerbănești, <http://arhivelnationale.ro/site/download/inventare/Ministerul-Agriculturii.-Directia-Bunuri-vol.-II.-Inv.-1163.pdf>, poz. 44. În 1833 Răzeșii de pe moșia Petrești, de la ținutul Tecuci, se judecau cu aga Gheorghe Negruți pentru răscumpărarea acelei moșii (Divanul de Apel al Tarii de Sus-site.pdf, p. 13, poz. 20). Același Divan de apelație judeca și „Comisul Neculai Mandre asupra medelnicerului Panaiti Zalariu, ginerele răposatului stolnic Costandin, pentru pământ din moșia

Gheorghe Gheorghiad⁵³⁹, urmau moștenitorii d-lui Haralamb H. Popa, urmași care erau și ei tot proprietarii moșiei din comuna Murgeni⁵⁴⁰, din județul Fălciu, apoi vorbim de moșia din Slobozia Conachi, care aparținea lui Mavrocordat Greceanu, apoi era moșia Rusca Mare, din comuna Șendreni, care pe atunci îi aparținea boierului Ion Voinea (1922-1927)⁵⁴¹, urma moșia Umbrărești Verintar, aceea din comuna Țîrgu Bujor, aparține lui P. Sp. Topală (1922-1932), moșia Odaia-Pechea pct. A, din comuna Pechea, era tot a lui Soare Z. Soare (1922-1931), moșia Vlădești, Pașcani – Busuioaca, din comuna Vlădești, era în încă proprietatea doamnei Olga M. Sturza⁵⁴² (1922-1933), iar moșia numită Mânjina, din comuna

Sârbi, ținutul Tecuci.” (idem, p. 103, poz. 84). În 1857 era a vornicului Costache Ghica împreună cu Săliștele.

⁵³⁹ Gheorghe Gheorghiad (Gheorghiadis) a fost un negustor bogat de origine greacă. Moise N. Pacu menționa că G. Georgiades deținea o fabrică de vax (vacs) și cerneală în orașul Galați. Această fabrică este atestată documentar în anul 1887 când este eliberată autorizația lui G. Gheorghiad pentru a fabrica vax și cerneală. Gheorghe Gheorghiad apare menționat într-un document de arhivă, care se referă la „*Lista provisorie a alegătorilor colegiului I-ii Comunal din Urbea Galați pe anul 1899*”, ca proprietar, locuind pe strada Domnească, quartalul IV și având un cens de 252 de lei. - Valentin Bodea, *Monumentele istorice și de arhitectură din orașul Galați din a doua jumătate a sec. XIX - prima jumătate a secolului a XX-lea, Casa Gheorghiad*.

⁵⁴⁰ Însemnări scrise despre Murgeni apar în timpul domniei lui Alexandru cel Bun (1400-1432) și se adaugă în timpul lui Ștefan cel Mare (1457-1504). Vechiul sat Murgeni avea să fie desființat de boierul Alecu Sturza a cărui moșie era. Viața satului se continuă din vechime - arheologic și scris până în anul 1844, dată la care ia ființă târgul Murgeni, iar satul vechi era desființat. Acest sat se întindea de la pâraul Elan în vest, până la mijlocul dealului la est, de o parte și de alta a pâraului Oița. Semnificativ este însă documentul emis la data de 25 noiembrie 1741 la Iași de către domnul Moldovei Constantin Mavrocordat, care spune obștei din ținuturile „Murgeni” să fie sub ascultarea „credinciosului domniei mele Vasile Sturza”. Boierul Alecu Struza în anul 1839 înființa un târg, pe o altă moșie de a sa la Găiceana. Moșia de la Murgeni așezată bine geografic era moștenită de la Vasile Sturza. Murgeni, atestat începând cu anul 1469 (Bogd. I, p. 137), cătun al comunei Copăceana, Acad. Emil Petrovici, Toponimice slave de est pe teritoriul R.P.R. Prima sa atestare documentară este la 28 august 1466 („acolo unde este casa lui Benea, fiul lui Crețu, de pe Ialan”) în DRH, A, vol. II, p. 200, nr. 140.

⁵⁴¹ În 1857 postelnicul Dimitrie Corne stăpânea „giumătate din Șăndreni”, iar aga Gheorghie Constandin avea în ținutul Covurlui „Movilenii, parte din satul Gologan și din Zmulți”.

⁵⁴² Prințesa Olga Mavrocordat s-a născut la data de 27 septembrie 1884, în satul Popești, județul Iași, moșie primită ca zestre de femeile din familie. Era fiica principelui Alexandru Mavrocordat (1844-1907) și a Luciei Cantacuzino -Pașcanu (1862-1931) și se născuse când tatăl ei avea 42 de ani, iar mama sa 22 ani. În anul 1908 s-a căsătorit cu prințul Mihail Sturdza (1876-1941), nepotul domnului Moldovei Mihail Sturdza (1795-1884). Soțul său se născuse la Dieppe, în Franța, unde bunicul său, Vodă Sturdza cumpăraseră un castel și tot acolo a trăit cea mai mare parte a vieții, până la căsătoria sa. Mihail Sturdza avea în România multe moșii pe unde stătea mai mult, el fiind și un pasionat vânător. Șambelanul Constantin Argetoianu o cunoscuse pe Olga Mavrocordat înainte de căsătorie, la Viena, descriind-o astfel: „Fată frumoasă, viguroasă și arătoasă, cu doi ochi negri care sfredeleau, emancipată (călătorea singură, lucru neobișnuit) și inteligentă. Plină de farmec și cetită.” (Constantin Argetoianu - *Memorii pentru cei de mâine: Amintiri din vremea celor de ieri*, Ed. Humanitas, București, 1991-1998). În perioada Primului Război Mondial, Olga Sturdza a

Costache Negri⁵⁴³, era a lui Petre Rădulescu (1922-1930), moșia Lungești-Bălăbănești⁵⁴⁴ era deja a răzeșilor, apoi Slobozia Băneasa era a lui Gheorghe Macri (1922-1932), iar moșia Măcișeni, din comuna Corni, era a Casei Rurale (1922-1926)⁵⁴⁵, urma moșia Movila Turcului, numită și Manetti, din comuna Smârdan, era a lui Mihail D. Sturza (1922-1930), iar moșia Ghibărteni⁵⁴⁶, din comuna Balintești, era a lui Emanoil N. Nicolau (1922-1929), iar moșia comunei Corni era a boierului Costică Alexiu (1922-1937), urma moșia Măstăcani-Drăculești, zisă și Țolicea, ce era în proprietatea certă a lui Emil Vincler (1922-1937), iar moșia Gheboasa⁵⁴⁷, situată în comuna covurluiiană Smârdan, aparținea

fondat Societatea pentru ocrotirea orfanilor de război, a cărei președintă a fost. În anul naționalizării, 1948, principesa a fost dată afară din casa de la Hangu și s-a mutat împreună cu văduva fiului său Dimitrie și cu nepoții, în casa lor din București. Principesa Olga Sturdza a murit la 10 iulie 1971, la vârsta de 87 ani, la proprietatea Sainte Marguerite, din apropierea localității Varengeville-sur-Mer, de lângă Dieppe, în Franța.

⁵⁴³ A aparținut înainte de anul 1812 vistiernicului Petrache Negre. Școala Gimnazială „Elena Negri” din comuna Costache Negri, a fost inițial doar școală primară, înființată în anul 1879, dar a primit autorizație de funcționare, ca instituție de învățământ, în 1881. Unitatea școlară avea doar 4 săli de clasă, iar primul director a fost domnul învățător Ion Huzun. Între anii 1879 - 1936, elevii urmau clasele primare în școala din localitate; cei dornici de a continua studiile la clasele V - VII, mergeau în comuna Cudalbi. În anul 1933, boierul Petre Rădulescu a donat comunei o suprafață de jumătate de hectar, unde s-a construit un corp de clădire cu 4 săli de clasă; finanțarea a fost asigurată de domnul Rădulescu, iar lucrările au fost executate de meșteri din comuna Rădulescu.

⁵⁴⁴ Lungești, sat, com. Bălăbănești domnitorul întărește lui Stanciul, „Sluga noastră”, cumpărarea satului Drăghișani, de pe pâraul Jeravăț, de la Avar, fiul lui Ivan vistier (DRH, A, III, p.206-207 nr.104). Original în limba slavă la DJAN, Galați, Fond Biblioteca „V.A.Urechia”, I/1. Nu se mai pot preciza condițiile în care documentul a ajuns în colecțiile Bibliotecii „V.A.Urechia”. Există în această instituție în 1934, când îl publică Constantin N. Velichi (*Documente inedite de la Ștefan cel Mare la Ieremia Movilă*, Vălenii de Munte, p. 3-5). N-a cunoscut că mai fusese editat de Gheorghe Ghibănescu în 1904 (*Din domnia lui Ștefan cel Mare*, Iași, 1904, p. 45-46). Originalul era atunci în posesia Profirei Codreasca, Iași. I. Bogdan nu a mai putut revedea, în 1913, originalul (*Documentele lui Ștefan cel Mare, I*, p.493). Drăghișani a fost pe teritoriul satului Lungești (DRH, A, III, p. 581).

⁵⁴⁵ În 1857 era a vornicului Iorgu Razu.

⁵⁴⁶ Poetul și traducătorul Dumitru Nanu în anul 1904 avea o însărcinare la Galați, inspecta băncile sătești din județul Covurlui și tot el împărțea în gara Ghibărteni (azi, Bălintești) hrana pentru trei luni la țăranii sinistrați de secetă și inundații. În construcția liniei ferate Galați-Bârlad sunt deschise succesiv tronsoanele Galați – Ghibărteni (1898), Ghibărteni – Berești (1900).

⁵⁴⁷ Costea Vasiliu cumpăra, la 13 noiembrie 1784, niște case de la Costea Bulucbașa (comandant de companie, n. ns.) cu 380 de lei. Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*, I, Editura Partener, Galați, 2008, p. 179, n. 1. Acest Coste (Costea) Vasiliu, fost mare jicnicer (jitnicer = dregător însărcinat cu grija magaziiilor de grâne.) făcea parte din epitropia care conducea Școala domnească de la Mănăstirea Mavromol din Galați, la cumpăna dintre secolele XVIII-XIX. Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați...*, p. 391. Paraschiv Vasiliu, filantropul gălățean, a posedat moșia Gheboasa. De numele lui se leagă importante ctitorii și acte filantropice făcute în orașul Galați, precum și în comunele Pechea și Smârdan din județul Galați. Circula zvonul că originea marii sale averi era o comoară pe care ar fi găsit-o. Dacă aruncăm o privire în genealogia sa,

creдем că averea considerabilă de care dispunea o moștenise. Gălățeanul Vasile Corpacu, ascendentul cunoscut al Vasileștilor, devenea posesorul unei însemnate averi, prin 1789, în urma asasinării unor turci. Despre această întâmplare, ca și despre familia Vasileștilor din Moldova, Constantin Sion scria că erau neam de „greci, bulgari, sârbi, și mulți și din moldoveni, carii din prostime s-au rădăcat, ca să-și piardă obârșia neamului de unde au ieșit, rușinându-se cu adevăratele porecle, s-au poreclit înșiși de pe numele părinților. De mai nainte, din moldoveni, știu că se ghiduse Vasilindu-se, numai un serdar Constantin, care la Mihai vodă Sturza s-ar fi făcut spatar și frate-său, jicnicerul Costel de la Galați, feciorul uni Vasile Ciorpacu, vornicu Mihalache de la Râpi, cărora rămânându-le mulți bani de la niște turci ce găzduiau la tatăl lor, pe care în Războiul Ruso-Austriac cu turcii la 1789 (Despre luptele din Războiul Austriaco-Ruso-Turc din 1787-1789 a se vedea Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați*, p. 255-257.), i-au ucis ei, gazdele, și fiind ei oameni cu minte, și-au cumpărat multe binale și vii în Galați și moșii două, Cotrosu și Chirafteonii; și Costea, fiind mai mare, la domnul Alexandru Moruzi s-au și boierit și, știind și grecește și franțuzește, s-au poreclit cu grecii Vasiliu... (Constantin Sion, *Arhondologia Moldovei*, Iași, 1892, p. 56-57). Avea rangul de serdar, dobândit înainte de 2 decembrie 1841. În acest an (1841) serdarul Vasiliu era arendaș al moșiei Șerbănești (actualmente inclus în comuna Liești), calitate în care reclamă că locuitorii satului refuză să-i plătească „dijma vinului” (Societatea Județeană a Arhivelor Statului-Galați, Fond Parchetul Judecătoreiei Tecuci, dosar nr. 19/1841, f. 97). La 6 iulie 1879 a cumpărat moșia Pechea, pe care o pune garanție, la 6 octombrie 1888, pentru împrumutul de 4.000 de napoleoni pe care-l ia de la bancherul din Galați August Dall’Orso (Societatea Județeană a Arhivelor Statului-Galați, Fond Tribunalul Covurlui, secț. I, Acte autentice, 1888, octombrie, nr. 1325). O primă ctitorie a lui Paraschiv Vasiliu a fost ridicarea unui spital în localitatea Pechea, județul Galați, în anul 1892. Această unitate medicală, care se numea „Spitalul județean Paraschiv și Maria Vasiliu”, era clădită în sistem pavilionar, cu patru corpuri de clădiri (Prefectura județului Covurlui, *Expunerea situațiunei județul Covurlui, pe anul 1907*, Galați, 1907, p. 60-61). În vederea aplicării Legii Clerului Mirean și Seminariilor, care urma să intre în vigoare la 1 aprilie 1894, protoiereul județului Covurlui, Ștefan Vârgolici, înainta, la 25 octombrie 1893, un raport Episcopului Partenie Clinceni al Dunării de Jos, prin care arăta că deoarece marele proprietar Paraschiv Vasiliu a construit o biserică nouă în Smârdan, comuna Tulucești, cu hramurile „Pogorârea Sfântului Spirit (sic) și Cuvioasa Parascheva”, urmează să se dezlipească numitul cătun Smârdan de la parohia Filești, iar cătunul Cișmelele să se dezlipească de la parohia Odaia Manolache și să formeze o nouă parohie, având drept biserică parohială ctitoria amintită mai sus. Același protoiereu, la 3 mai 1895 comunica Episcopului Dunării de Jos că dl Paraschiv Vasiliu și soția sa, Maria au clădit, cu cheltuiala lor, o biserică cu hramurile „Înălțarea Domnului, Pogorârea Sfântului Duh și Sfânta Parascheva”, pe care au înzestrat-o cu toate cele necesare, solicitând oficierea slujbei de sfințire la 14 mai 1895. Se preciza că locașul era amplasat pe moșia Gheboasa sau Cârloțești din Smârdan. A hărăzit bisericii și o porțiune de 150 fâlci de pământ din moșia sa, ca să se poată întreține biserica și personalul ei după moartea sa. Dl Paraschiv Vasiliu este recunoscut prin faptele sale filantropice. Lângă biserică a făcut și casă parohială cu mai multe camere, pentru locuința preoților deservenți. La 16 ianuarie 1896, împreună cu soția sa Maria, marele filantrop și proprietar Paraschiv Vasiliu încheia un Act de fundațiune și donațiune pentru biserica pe care cei doi au ridicat-o pe moșia lor Gheboasa (Gheboasa a fost sat pe teritoriul satului Smârdan, județul Galați. Vezi și *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea 1*, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 462. Cârloțești sau Corlățești era trup al moșiei Gheboasa. Vezi *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea 1*, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 277) sau Cârloțești. Despre biserica zidită de el la Smârdan spune că „trebuie să rămâie pentru vecinicie mădular curat și nesmintit al Sântei noastre Biserici Ortodoxe de Răsărit”.

moștenitorilor lui V.P. Vasiliu (1922-1930), moșia numită Fântâna Doamnei, exista în comuna covurluiană Pechea și ea aparținea boieroaiței Aureliei Vasiliu (1922-1928), moșia Puțichioaia, comuna Țirgu Bujor, era a lui Grigore Ionescu⁵⁴⁸ (1922-1936), moșia Izgon Idești, din comuna Braniștea⁵⁴⁹, era deja a moștenitorilor lui Zaharia Soare Ion⁵⁵⁰ (1922-1934), moșia Aldești, din comuna Berești⁵⁵¹, era a lui Gh. Em. Ursu (1922-1932), moșia Lupele, din comuna Pechea, era a boierului Vasile P. Vasiliu⁵⁵² (1922-1929), iar moșiile de județul Tecuci numite Enăchioaia și Gologanul, din comuna Cudalbi, aparțineau lui Panait Oarbă, la moșia din Vlădești încă din anul 1844 proprietarul de jure a moșiei numită Pășcanii era hatmanul Alexandru Mavrocordat⁵⁵³, iar moșia din comuna Cișmele,

⁵⁴⁸ Grigore Ionescu n. 1872, Cozmești, jud. Fălciu. S-a mutat în Covurlui, la Puțuchioaia, unde cumpără pământuri și devine mare proprietar agricol. Fiind hemiplegic moare la Galați în 1947 și este înmormântat la Puțuchioaia.

⁵⁴⁹ Lozova, sat, com. Braniștea Duma Brudur, „boier al nostru”, este miluit de domnitor, la 14 noiembrie 1499, cu partea de jos a satului Țăpeștii, pentru că „ne-au slujit drept și credincios” (DRH, A, III, p. 624-625 nr. 239). La 1 august 1842 se facea și precizarea: „Țăpești ce-i zice Lozova” (*Analele parlamentare ale României*, XIII, 2, p. 206).

⁵⁵⁰ În 1904 acesta era președintele Consiliului Județean Covurlui și participa la Festivitățile prilejuite de punerea pietrei de temelie, au fost organizate în ziua de 23 mai 1904 (*Revista Administrativă*, anul I, nr. 1, 15 iunie 1904, p. 14) la Palatul Administrativ, alături de miniștrii D.A. Sturza, președintele Consiliului de Miniștri, Vasile Lascăr, ministrul de interne și C. Stoicescu, P.S.S. Episcopul Dunării de Jos, Pimen Georgescu, Ion C. Atanasiu, prefectul județului Covurlui, senatorul Nicolae Gamulea, deputații Mihail G. Orleanu și Apostol P. Papadopol, I. Bastache, primarul orașului, P. Ionescu, președintele secției a II-a a Curții de Apel, d-l Maxim, prim-președinte al Tribunalului, colonelul Boteanu, comandantul Corpului III de Armată, Alexandru Gussi, prefectul Poliției, arhitectul Ion Mincu, antreprenorii lucrării și Djuvara, reprezentantul României în Comisia Europeană a Dunării (*Revista Administrativă*, anul I, nr. 1, 15 iunie 1904, p. 14-15).

⁵⁵¹ Horincea, Valea pârâului Horincea (izvorăște din zona satului Ghireasca, com. Mălușteni, județul Vaslui. Se unește, la sud de Cavadinești, cu pârâul Liscov și se varsă în Prut, la sud de satul Rogojeni), 10 august 1477, „când au robit turcii Horincea”, (DRH, A, II, p. 317 nr. 209). La data amintită, s-au „prăpădit” ispoacele satului Vinderei „din gura Lipovii” (pârâiaș care se varsă în pârâul Jeravăț), comuna jud. Vaslui. Toponimul Horincea s-ar putea să se refere la ținutul creat, după opinia lui Constantin C. Giurescu (*Istoria Românilor*, II, 1940, p. 406), în secolul XV, deși este atestat la 8 aprilie 1528 (DIR, A, XVI, I, p.295 nr. 206). Nu se poate însă admite că marginea de apus a ținutului era în zona satului Vinderei. De aceea presupunem că la vremea jefuirii Horincii, pâlcuri turcești s-au abătut și spre partea Vindereilor.

⁵⁵² În satul Lupele, din comuna Pechea, se afla conacul familiei Vasiliu, nimeni alta decât cea care avea să-l dea pe unul dintre cei mai vrednici primari pe care l-a avut vreodată orașul Galați: Ghiță Vasiliu. De altfel, familia Vasiliu este cea care a pus și bazele spitalului din Pechea, donând pentru acesta cinci hectare de teren (pentru amplasament) și alte 430 de hectare pentru a se putea întreține, din venituri, unitatea spinalicească.

⁵⁵³ Fiul cel mai mare al marelui postelnic George Mavrocordat († 1821) și al Elenei Suțu, Alexandru Mavrocordat († 1855) a avut rang de mare hatman și postelnic. În urma căsătoriei sale cu Smaranda, fiica domnitorului Alexandru Moruzi, primește mai multe moșii, stabilindu-se în Iași. Vezi: Octav George Leca, *Familiiile boeresti române*, București, 1899, p. 555; Idem,

pct. A, comuna Smârdan, era a lui Virgil Z. Soare (1922-1930), apoi moșia Onciu, din comuna covurluiană Slivna, era a lui Ilie Gazi (1922-1945), apoi moșia Boiereasca, comuna Băneasa, era a satului (1922-1942), moșia Vulpea, din comuna Pechea, era a Elenei Bejan (1922-1940), moșia Cișmele Mici⁵⁵⁴, pct. C, din comuna Smârdan, era încă a Ecaterinei Bădulescu (1922-1934), iar moșia Bărgăoani, o moșie situată în comuna Drăgușeni, încă aparținea atunci d-nei Eufrosinei Deciu (1922-1937)⁵⁵⁵, moșia Fântâna Gerului, din comuna Costache

Genealogia a 100 de case din Țara Românească și Moldova, București, 1911, nr. 60; Constandin Sion, *Arhondologia Moldovei*, București, 1973, p. 163. După moartea acestuia (1855 sau 1856), moșia rămâne în proprietatea Smarandei, soția sa (născută Moruzi). Satul Pășcani, aflat la sud de Vlădești, se afla în proprietatea marelui logofăt Neculai Racoviță încă din 25 noiembrie 1654 (P. Păltănea, *Toponimie gălățeană*, Vlădești, p. 15). După 1 septembrie 1656 satul Pășcani de pe Prut este cumpărat de domnitorul moldovean Gheorghe Ștefan (a doua domnie, 8/18 iulie 1653 – 3/13 martie 1658) ctitoriei sale de lângă Târgu Ocna, Mănăstirea Cașin (Arhivele Statului București, ms. 628, f. 376–377, apud Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 685, n. 7. Mănăstirea a fost construită între 1656–1657. Vezi mai multe date la N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic*, p. 157–159; Petronel Zahariuc, *Țara Moldovei în timpul lui Gheorghe Ștefan voievod (1653–1658)*, Iași, 2003, p. 503), stăpânire reînnoită de același domnitor, prin hrisovul din 20 ianuarie 1657 (Paul Păltănea, *Toponimie gălățeană*, Vlădești, p. 15).

⁵⁵⁴ Cișmele, astăzi în comuna Smârdan, este un sat atestat în 1812, ca moșie a Mănăstirii Precista din Galați. La 15 august 1825 era unită cu „Moșia Dracii”, ulterior fiind numită Drăculești. Toponimul Dracea sau Drăculești este de origine onomastică. Dumitrache Dracea, pârcălab de Galați, care a judecat la 22 aprilie 1665 o pricină pentru satul Șendreni, a cumpărat o parte din moșia care i-a purtat numele. Numele satului Cișmele provine de la cuvântul de origine turcă cișmea, fântână zidită la suprafață.

⁵⁵⁵ Inginerul hotarnioc Emanoil Vincler făcea în 1872 la 19 august „*Planul hotarnic și economic al moșiei Cursești*”, plasa Racova, județul Vaslui, proprietatea Eufrosinei Deciu – vezi DJAN-Iași, Colecția „Planuri și hărți”, poz. 554. Să notăm tot aici că după ce cancelaria Pârcălăbiei a funcționat la marginea orașului în 1856, aceasta se mută cu chirie în casele lui Constantin Bușilă, aflat în centru, pentru o perioadă de patru ani, din octombrie 1856 până în 1860.6 Nu se cunoaște dacă, din cauza lui Constantin Bușilă care solicita „un adaos la chirie pentru casele închiriate Pârcălăbiei” în anul 1859 (Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, Fond Prefectura județului Covurlui, Dosar 1/1857, f. 78), cancelaria Pârcălăbiei a mai funcționat și în anii următori, în acest imobil. Cert este că, de la sfârșitul secolului al XIX-lea și până la inaugurarea actualului Palat Administrativ în anul 1906, Pârcălăbia, devenită Prefectură, își avea sediul pe strada Domnească, lângă Teatrul Mare, după cum reiese dintr-un „Plan al orașului” de la 1897. Clădirea care ne interesează a fost proprietatea unei persoane numită Buzini care închiriasse imobilul Prefecturii județului Covurlui, după decesul acestuia, proprietatea a revenit moștenitorilor săi. Pentru casele ocupate (Prefectura avea birouri și în alte clădiri din Galați, cum ar fi pe strada Cuza Vodă, nr. 13, Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, Fond Prefectura județului Covurlui, Dosar 3/1903, f. 4), Prefectura plătea o chirie de 7500 lei, după cum apare înscris în Contul de execuție pe anii 1899-1900 (Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, Fond Prefectura județului Covurlui, Dosar 1/ 1900, f. 24). Aristide D.H. Buzini și Buzine D.H. Buzini contractează mai multe împrumuturi de la diferite persoane fizice și de la Creditul Funciar Urban București, în perioada 1891-1894, încheind cu acestea contracte de ipotecă pe două imobile din Galați, situate pe

Negri, aparținea doamnei Elenei Berlescu⁵⁵⁶ (1922-1941), moșia numită Țuțu, din comuna Cudalbi, era a lui Panait Drăguș (1922-1937), moșia Ciulei, din comuna Băleni, era a doctorului Gh. Vasiliu (1922-1935), moșia Cotraș Dacău, din comuna Oasele, aparținea lui Al.N. Zanne (1922-1938), urma moșia Slobozia Movilă pct. 3, din comuna Vânători, a cărei proprietate era lui Marin și Slivna Mavrodin⁵⁵⁷ (1922-1930), moșia Pităroaia, din comuna Țirgu Bujor, mai aparținea

strada Dogăriei nr.1 și pe strada Domnească. Neonorarea acestor credite de către moștenitorii lui Buzini, au determinat ca, pentru îndeștulara Creditului Funciar Urban București cu suma de 24.000 lei ce o avea de luat de la moștenitori, Tribunalul Covurlui, Secția I, să dispună, la 15 iunie 1895, punerea în vânzare silită a imobilului din strada Dogăriei (Monitorul Oficial al României, nr. 102, 6/18 august 1895). În contractul de ipotecă la pct. 3 se prevedea „Obligația ipotecară, înscrisă la nr. 120 din 5 iunie 1893, de lei 5.860, în favoarea doamnei Eufrosina I. Deciu, ipotecând imobilele din Galați, strada Dogăriei și strada Domnească (Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, Fond Primăria Galați, Dosar 126/1908, f. 15).” Între anii 1908 și 1926, după construirea Palatului Administrativ pe terenul aflat la sud de imobilul din strada Domnească nr. 90, s-a deschis și un pasaj de trecere între cele două imobile, pasaj care făcea legătura între strada Domnească și str. Cuza Vodă. De altfel, Primăria orașului intenționase deschiderea unei astfel de stradele și când era Teatrul Mare pe locul actualului Palat Administrativ, însă proprietarii de atunci ai terenului, Evantia Acatos, Maria Pappa și Smaranda Sacomanu, au ocupat-o, fapt pentru care a existat și un proces în anul 1888 pentru lăsarea liberă a stradelei dintre cele două clădiri (Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, Fond Primăria Galați, Dosar 223/ 1884, f.27).

⁵⁵⁶ Fiul său, Dumitru Berlescu, studiasse istorie medievală și modernă 1939-1940 fiind între bursierii din prima etapă (1922-1948) a Școlii Române din Roma, de sub egida Academiei di Romania (S. Mândru, *Professori e borsisti della Scuola Romana di Roma nel periodo interbellico*, în *Anuarul Institutului Italo-Român de Studii Istorice, Annuario dell'Istituto Italo-Romano di Studi Storici*, Cluj-Napoca – Roma, 2006, 3, p. 141-158 (p. 147); Idem, *Profesori și bursieri ai Școlii Române de la Roma în epoca interbelică*, în *Acta Musei Napocensis*, 47, *Historica*, 2, 2010, p. 163-174, p. 167). În 1926 arhitectul Paul Smărăndescu realizează „Cavoul Berlescu București”, în Cimitirul Belu, din București.

⁵⁵⁷ Vasile și Paraschiva Iurașcu a avut șase fete: Maria (Marghioala), Raluca, Safta, Fevronia, Sofia și Olimbiada. Pe primele trei fete, Vasile Iurașcu le-a căsătorit, asigurându-le zestrea necesară, iar pe celelalte trei le-a dat la mănăstire, pentru a le asigura o educație aleasă, așa cum se obișnuia în acele timpuri cu fetele oamenilor înstăriți. Stolnicul Vasile Iurașcu a avut nouă copii, trei băieți și șase fete, despre nașterea cărora a lăsat însemnări în „Mărgăritarele” sale (carte de rugăciuni) și, de unde, putem afla împrejurările și data nașterii fiecăruia dintre copiii săi. Cea mai apropiată dintre fetele stolnicului Vasile Iurașcu era Maria (Marghiolița), despre care scrie în „Mărgăritare”: „În anul 1824 Februar în 10 zile am cununat pe Marghiolița cu Mihalache Mavrodin, alegându-l eu din 49 ce au cerut-o până la acesta căruia am și dat- o. Marghiolița fiica mea s-au născut la anul de la Hristos 1804 August în 20. Domnul să le folosească și tot binele să le dăruiască”. Din căsătoria celor două fete ale lui Vasile Iurașcu s-au întemeiat două familii cu mulți copii care au perpetuat, peste timp, familia sa. Astfel, Maria se căsătorește cu stolnicul Mihalache Mavrodin cu care a avut șase copii, trei băieți și trei fete, iar Raluca se căsătorește cu Gheorghe Eminovici cu care a avut 11 copii. Maria Mavrodin, femeie întreprinzătoare, se lansează în afaceri, cumpără și arendează moșii, având numeroase procese și multe riscuri pentru agonisirea unei averi însemnate. După moartea soțului ei, se va zbate de una singură să-și crească și să-și educe copiii. Mihalache Mavrodin era de viță boierească, stolnic cu caftan, apoi ban și spătar, absolvent al școlii de inginerie din Iași, devenind proprietar de moșii: Mihăileni, Ocolul Herții, Popeni și Fundeni. În 1825 el cumpără case

în mahalaua Vrăbienilor din Botoșani, strada Rosset nr. 1003, deși, mai avea case și în Iași. După însemnările lui Vasile Iurașcu din cartea de rugăciuni „Mărgăritarele...”: „În 1856 luna april în 7 la 4 ciasuri după amiază zi după calendarul nostru sau mutat din viață Dumnealui Mihalache Mavrodin fiul celor mai sus însemnați cu însăși slova sa (Lupu Mavrodin, Ecaterina Mavrodin) și al celui ce au însemnat aici și au fost ginere. Fost-au bărbat cu știință cu carte întreagă, la mulți au fost trebuitor aflând el (povață) prin bunele lui sfaturi, cunoscut-au legile și pravilele...” Maria Mavrodin îl ajută pe Gheorghe Eminovici, cumnatul său, și-i arendează moșia Ipotești pe o durată de șase ani pentru a nu fi scoasă la mezat, Gh. Eminovici având datorii la Eufrosina Petrino (ratele scadente pentru Ipotești) și la Cristina Macri (împrumut de 150 de galbeni). Contractul de arendare se încheie pe 28 decembrie 1850, cu obligația Mariei Mavrodin de ai achita 2100 galbeni, în tranșe de 350 de galbeni pe an, timp de șase ani. Deși, se pare, că acest contract a fost mai mult unul formal, el le-a împiedicat pe autorități să-l execute pe Gh. Eminovici pentru datoriile neplătite la timp Eufrosinei Petrino. Familia Mavrodin a avut trei băieți: Petre născut la 29 iunie 1829, Iordache- 13 martie 1840 și Vasile născut în 1842 și trei fete: Maria, Elena și Profira. Primul copil, Petre Mavrodin, ajunge colonel în armată, după ce face școala de cadeți. În 1858 fusese avansat la gradul de locotenent, iar în august 1860 i se conferă gradul de căpitan de infanterie. Petre a fost ofițerul care s-a opus loviturii de stat împotriva lui A.I. Cuza. Matei Eminovici spune despre vărul său, Petre Mavrodin, că era „om de o jumătate de milion avere”, după ce se căsătorise cu Safta cu care era văr de-al treilea. Petre Mavrodin moare în 1874. Vasile, băiatul cel mai mic al familiei Mavrodin, urmează clasele primare la Pensionul lui Ladislav Ferderber din Botoșani, împreună cu cei trei veri ai săi: Șerban, Niculae și Iorgu Eminovici. În anul 1852, Vasile era în clasa a I-a, Iorgu în clasa a II-a, iar Șerban și Niculae în clasa a III-a primară. Fiind la aceeași școală ei au copilarit împreună, s-au ajutat la învățătură, cele două familii Mavrodin și Eminovici locuind în acea perioadă în Botoșani. În anul 1876, Vasile Mavrodin era inginer în Piatra Neamț, an în care moare atât mama sa Maria cât și Raluca Eminovici. Mihalache Mavrodin murise în 7 aprilie 1856, astfel că Marghiolița rămâne văduvă. În iarna anului 1851-1852, familia lui Gheorghe Eminovici, care arendase moșia Cleopatrei Cațichi de la Durnești, va locui în casele Mariei Mavrodin din Botoșani. Gh. Eminovici devenind arendaș la Durnești, închiriază Smarandei Varlam, pentru doi ani, locuința sa din Calea Națională nr.179. Pentru perioada iernii, familia lui Eminovici locuia la oraș, dar Smaranda Varlaam refuză să-i elibereze locuința, fiind ajutată și de autorități, așa că sunt nevoiți să apeleze la Maria Mavrodin să-i închirieze o parte din locuință. Casele și anexele Mariei Mavrodin erau destul de mari, dacă au reușit să adăpostească, pe timp de iarnă, două familii cu mulți copii. Vor locui în aceste case din noiembrie 1851 până în aprilie 1852. Gheorghe Eminovici și familia sa au locuit în această iarnă la Maria Mavrodin până în 23 aprilie (Sf. Gheorghe), după care se mută la Ipotești, așa după cum rezultă din Raportul Poliției Botoșani către Isprăvnicia Botoșani, în care specifică: „că dumnealui Eminovici nu este aici în oraș cu șiderea, ci la moșia dumisale Ipotești” (16 august 1853, Botoșani). Casele Mariei Mavrodin erau pe strada Octav Onicescu, fosta stradă Rosset, nr.1003, care în anul 1929, după spusele lui Mihai V. Mavrodin (băiatul lui Vasile Mavrodin), nepotul lui Eminescu, deveniseră „ale revizorului Dimitriu (refăcute, cele vechi fiind dărâmate), case în care a trăit toată familia mea, case care aveau o grădină mare, în care cei 7 frați Eminovici s-au jucat cu cei patru veri primari Mavrodin, după ce moș Eminovici și-a mutat familia în oraș, după vânzarea Ipoteștilor”. Vasile Mavrodin, fiul cel mai mic al Mariei Mavrodin, a fost căsătorit cu Maria Coșovei, cu care a avut cinci copii, trei băieți și două fete: Vasile, Mihai, Alexandru, Ema și Elisabeta. Mihai Mavrodin a fost căsătorit cu Elena Bucșenescu, a locuit în casele părințești și au avut urmași care se mai regăsesc și în zilele noastre. Sora lui Profira s-a căsătorit cu Mantacas, de care vorbește și Matei Eminovici, în scrisorile sale către Corneliu Botez din Galați, în anul 1909. Mihai V. Mavrodin a fost printre puținii descendenți ai familiei Mavrodin care ne-a lăsat câteva informații scrise despre Mihai Eminescu, în 28 iunie 1929, în ziarul

încă de pe atunci, Prefecturii Covurlui (1922-1929), moșia Ileana, din comuna Pechea, era în proprietatea Paulinei Mavromati⁵⁵⁸ (1922-1938), iar moșia din Vlădești⁵⁵⁹, Fântâna Țiganului, care era în proprietatea lui Ion și Sofia

botoșănean „Știrea”. Din partea familiei Eminovici, Matei ne-a lăsat multe informații despre familia sa și despre poetul Mihai Eminescu, în corespondența sa cu magistratul Corneliu Botez din Galați, în anul 1909. Familia Raluca Iurașcu și a Mariei Mavrodin, cu foarte mulți copii și urmași, este un exemplu de dragoste frățească, de grijă și ajutor la nevoie, care au ținut legături strânse toată viața, în care poetul Mihai Eminescu a fost reprezentantul lor de cea mai mare valoare pentru ei și pentru toți românii. – Apud Nicolae Iosub, *Mihai Eminescu și familia Mavrodin*.

⁵⁵⁸ Exista în Galați, la început de veac XX, un cunoscut avocat, care era George Mavromati. George Mavromati, după terminarea studiilor de drept se stabilește ca avocat în Galați, unde se căsătorește cu Paulina Boiu. În Galați era proprietarul unei case situate pe strada Domnească, în piața care se forma în fața catedralei. Din căsătoria sa au rezultat trei copii: Nicolae, născut în 1889 și decedat la 96 ani, în București, în martie 1985. În Primul Război Mondial a fost ofițer de rezervă mobilizat pe front, iar după război a fost multă vreme reprezentantul comercial al unei firme germane ce producea Birkenwasser (apă de mestecăn), loțiune utilizată în frizerii. A locuit cu soția sa în cartierul Floreasca. La 23 decembrie 1979, împreună cu sora sa, Florica, a donat Bisericii Sf. Silvestru din București o icoană deosebit de valoroasă a Sf. Nicolae; Fortuna, născută la 26 martie 1893. Ea a primit ca zestre, la căsătorie, moșia Odobești din jud. Bacău. Adolescență fiind, a fost trimisă de către părinți, împreună cu sora mai mică, Florica, la Bruxelles, pentru studii muzicale. Acolo îl cunoaște pe viitorul ei soț, belgian de origine flamandă, Lucien Brulez (1891-1982), de care s-a despărțit după ce a avut o fiică, Ursula (artistă dramatică). Fortuna Mavromati-Brulez va persevera în arta grafică cu un stil caracteristic ei. Remarcabil este albumul „George Enescu”, desenele ei redând artistul muzician în diferite ipostaze, cu accent asupra figurii și mâinilor. Introducerea este semnată de Petre Comarnescu, iar cartea a apărut la București în anul 1947, fiind o lucrare cu valoare bibliofilă. P. Comarnescu scria, printre altele: „din lucrările și reproducerile ce ne-a arătat, am putut constata cât de temeinic și-a pus problemele de construcție prin linie și umbră, prin diferite densități de culoare... schițe care laolaltă redau îndestul din ceea ce are caracteristic genialul compozitor și interpret... un portret sintetic și tipic al muzicianului iluminat...”. Fortuna Mavromati-Brulez a decedat, probabil, în 1989, la Berlin; Florica-Georgeta s-a născut în 1898 și a decedat în București, pe 13 aprilie 1985. S-a căsătorit înainte de 1930 cu un ofițer activ, ce va deveni generalul din arma geniului Nicolae Gorsky, șef al secțiunii istorice din Marele Stat Major, de unde a demisionat în 1945. După frecventarea Conservatorului din Bruxelles, Florica-Georgeta va deveni mare amatoare de muzică și va cânta la pian nu numai pentru prieteni și cunoscuți. Astfel, în seara zilei de 30 noiembrie 1929 a dat un recital de pian în sala Prefecturii din Galați, interpretând lucrări de Bach, Beethoven, Schumann, Debussy, Liszt și Chopin. În 1931 se afla la Baden-Baden, unde lua lecții cu profesorul Carl Friedberg (1872-1955), unde va face cunoștință cu colegii acestuia, printre care profesorul de vioară Carl Flesch (1873-1944) și violoncelistul Gregor Piatigorsky (1903-1976). – Apud George Trohani, *Mavromati - Gorsky – Brulez, o familie de militari și oameni de cultură din secolele XIX – XX*.

⁵⁵⁹ Din 8/20 oct. 1899 la Huși există o Carte de hotărnicie a moșiei Roșcani- Vlădești, din plasa Prut-Horincea, județul Covurlui, proprietatea lui George Georgiade, întocmită de inginer hotarnic Alexandru J. Cihoschi (<http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Documente-Moldovenesti.XLII-CXV.-1429-1929.-Inv.-1931.PDF.poz.2>). Despre Satul Vlădești știm că este atestat documentar în prima jumătate a secolului al XV-lea. Astfel, la 6 iulie 1438, domnitorii Ilie și Ștefan dăruiesc lui Mihail Oțâl, „pisariul nostru”, pentru că ne-au slujit cu dreaptă și cu credință slujbă”, câteva sate la Prut, „mai din gios de gura (pârâului) Oancii, undi este Stanislav Ravasă și

săliște ce/a/ vechi Sto(e)nești (și) l(a) Corod undi a fost Dragoșă, (și pe din gios, săliștea lui Stan Sârbul) și la Movila Corodului, Săliște Sârbilor și de la Movila cea mare până la gura Corăzăului pe de amândouă părțile”. Hotarul acestor sate să fie „cu toate hotarele sale, pe unde s-au hrănit din veac (Documenta Romaniae Historica (în continuare se abreviază DRH), A, Moldova, vol. 1, întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, București, 1975, p. 262, doc. nr. 185; Catalog de documente din Arhivele Statului Iași. Moldova, vol. I, 1398–1595, întocmit de Virginia Isac, București, 1989, nr. 74). Satul apare în documente, sub numele Vlădești, în anul 1628. Astfel, la 25 august 1628 voievodul Miron Barnovschi poruncește lui Ionașco Vrabie și Pavel Roșca să cerceteze pricina dintre niște răzeși și Apostol armaș, pentru satul Vorniceni din ținutul Covurlui. Este amintit în documentul respectiv „Teatiul Bour de Vlădești” (DRH, A, Moldova, vol. XIX (volum întocmit de Haralambie Chirca), București, 1969, p. 542–543, doc. nr. 395; P. Păltănea, *Toponimie gălățeană. Vlădești*, p. 15). Pe „Tiatiul de Vlădești” îl întâlnim și într-un alt document din 14 septembrie 1628 (DRH, A, Moldova, vol. XIX, p. 550, 551, doc. nr. 402), iar în altul din 18 noiembrie același an sunt pomeniți „Tetul din Vlădești și Lepădat de acolo, oameni buni și bătrâni megieși dimprejur anume” (Ibidem, p. 594, doc. nr. 434). Satul Pașcani, aflat la sud de Vlădești, se afla în proprietatea marelui logofăt Neculai Racoviță încă din 25 noiembrie 1654 (P. Păltănea, *Toponimie gălățeană. Vlădești*, p. 15). După 1 septembrie 1656 satul Pașcani de pe Prut este cumpărat de domnitorul moldovean Gheorghe Ștefan (a doua domnie, 8/18 iulie 1653 – 3/13 martie 1658) ctitoriei sale de lângă Târgu Ocna, Mănăstirea Cașin (Arhivele Statului București, ms. 628, f. 376–377, apud N. Stoicescu, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, București, 1974, p. 685, n. 7. Mănăstirea a fost construită între 1656–1657. Vezi mai multe date la N. Stoicescu, Repertoriul bibliografic, p. 157–159; Petronel Zahariuc, *Țara Moldovei în timpul lui Gheorghe Ștefan voievod (1653–1658)*, Iași, 2003, p. 503), stăpânire reînnoită de același domnitor, prin hrisovul din 20 ianuarie 1657 (P. Păltănea, *Toponimie gălățeană. Vlădești*, p. 15). La 2 iunie 1680 satul se pare că nu mai era în posesia mănăstirii, deoarece la această dată Todosia, fata lui Pălămidă, dăruiește o parte din sat lui Neculai Racoviță, fost mare logofăt, „pentru mult bine ce le-a făcut” (Catalogul documentelor moldovenești din Direcția Arhivelor Centrale, vol. IV, 1676–1700, București, 1970, nr. 496; P. Păltănea, *Toponimie gălățeană. Vlădești*, p. 15); opt decenii mai târziu (1764) domnitorul Grigore Al. Ghica (18 martie 1764 – 23 ianuarie 1767) întărea stăpânirea pe care o aveau în sat Ștefan Patrichi și Partenie monahul, după ce se judecaseră cu Ștefan Bosie, proprietarul moșiei Pășcani (Arhivele Statului Botoșani, fond L. Dauș, dos. 314, apud P. Păltănea, Repertoriul documentelor istorice, vol. I, partea I, p. 15, doc. 7). În anul 1844 proprietarul moșiei Pășcanii era hatmanul Alexandru Mavrocordat (Fiul cel mai mare al marelui postelnic George Mavrocordat († 1821) și al Elenei Suțu, Alexandru Mavrocordat († 1855) a avut rang de mare hatman și postelnic. În urma căsătoriei sale cu Smaranda, fiica domnitorului Alexandru Moruzi, primește mai multe moșii, stabilindu-se în Iași. Vezi: Octav George Leca, *Familiiile boerești române*, București, 1899, p. 555; Idem, *Genealogia a 100 de case din Țara Românească și Moldova*, București, 1911, nr. 60; Constantin Sion, *Arhondologia Moldovei*, București, 1973, p. 163.)²⁶, care donează mai multe cărți de cult bisericii Sf. Voievozi din localitate. După moartea acestuia (1855 sau 1856) moșia rămâne în proprietatea Smarandei, soția sa (născută Moruzi). Satul Pășcanii, numit în limbajul curent al oamenilor din localitate Slobozia (Arhiva Arhiepiscopiei Dunării de Jos, fond dosare parohiale, parohia Vlădești, fond dosare generale, dosar nr. 2833/1965, f. 141; pr. C. Chiorpec, *Istoric (al bisericii din Vlădești, n.n.)*, ibidem, fond inventare, Parohia Vlădești, dosar nr. 3/1967, f. 2, manuscris dactilografiat, a dăinuit, se pare, până în anul 1924 (sau puțin înainte de acest an), când a fost înglobat în satul Vlădești (Indicator alfabetic al tuturor localităților (orașe, sate și cătune) din România, cu arătarea județului din care fac parte, București, 1924, unde Pășcanii nu mai apare. Vezi *Tezaurul toponimic*, p. 841, XII; P. Păltănea, *Toponimie gălățeană. Vlădești*, p. 15.). Vlădești

Gheorghieanu (1922-1933), moșia Tătarca, din comuna Șivița⁵⁶⁰, care era a lui Spiru Valienatu (1922 – 1926), iar moșia Cișmele-Gheboasa, din comuna Smârdan, era a lui Soare Z. Soare (1922-1930), apoi moșia Urlești, aflată în comuna Corni, era încă proprietatea lui Aristide Papadopol⁵⁶¹ (1922), ½ din moșia Pechea era a doamnei Ecaterinei Tătușescu (1922-1929), iar moșia Odaia din Pechea aparținea d-nei Otiliei Ecaterina lt.col. Bădulescu (1922-1934), moșia Serdaru, din comuna Șendreni, era a lui Stămbulescu gen. G. (1922-1929), moșia Pechea, lot 13, era a lui Virgil Z. Soare (1922-1938), moșia numită Fîntîna Gerului, punctul 3, comuna devenită Costache Negri, era proprietatea doamnei Stelei colonel Vasilescu (1922-1942), moșia Zăgancea, care era în comuna Băleni, care era în proprietatea lui Nicolae Nicolaide (1922 – 1929), moșia Rogojeni îi aparținea lui C.N. Vasiliu⁵⁶² (1922 -1933), apoi moșia Fîntîna Gerului, pct. II, din

a fost reședință de comună până în anul 1930, de această localitate aparținând satele Brănești, Roșcani și Vlădești (AADJ, fond inventare, Parohia Vlădești, dosar nr. 3/1967, f. 2.). Și astăzi se păstrează numele satului de altădată, Pașcani fiind un „teren agricol în lunca Prutului, la SE de Vlădești.

⁵⁶⁰ În zona acestei comune covurluiene în *Toponimia Brateșului* prof. Paul Păltănea pomeneste de o familie greceacă numită Argyropoulo Emanuel. Era fiul lui George Argyropoulo și a doamnei Ralou Caragea, fiica domnului Țării Românești Ioan Caragea (1812-1818), care fusese în legăția otomană de la Londra, apoi devine mare ban și caimacam al Țării Românești. Argyropoulo Emanuel a lucrat ca secretar la Ministerul de Externe de la Atena fiind, după 1836, căsătorit cu doamna Pulcheria Cantacuzino Pașcanu (Alexandros Rizo Rangabé, *Livre d'or de la noblesse phanariote en Grèce, en Roumanie, en Russie et en Turquie par un phanariote*, Atena, 1892, p. 1-6).

⁵⁶¹ Paraschiva Papadopol, grecul din Kefalonia, proprietarul unui caic și soția sa Vasilichia Moscopol, cu treisprezece ani mai tânără, care au venit în Galați în jurul anului 1834 ca proaspătă familie și s-au așezat, probabil, pe ulița covacilor. Cei doi au avut șapte copii. Paraschiva Papadopol fiind ocupat mai mult cu transportul mărfurilor pe ape, soția, Vasilichia, a fost cea care s-a preocupat de creșterea și educarea lor. Apostol P. Papadopol și Aristide P. Papadopol, doi dintre cei șapte copii ai cuplului, s-au născut în preajma anului emulației pașoptiste și a revoluției care deschidea porțile celor două principate românești spre modernizare. Aceștia s-au remarcat în viața ulterioară a Galaților, Apostol P. Papadopol deținând numeroase proprietăți pe strada Speranței, fostă Ulița Covacilor. și iată că în anul 1865, Apostol P. Papadopol, el fiind penultimul copil al Paraschivei și Vasilichia Papadopol, deschidea, pe strada Speranței, în apropierea domiciliului său, o fabrică de băuturi spirtoase. Aici se produceau băuturi de lux, mastică, bitter, cacao etc. În 1894, afacerea a fost cedată rudei sale Ion D. Prodrom, un distins diplomat al școlii comerciale din Galați. La sfârșitul secolului al XIX-lea, pe strada Speranței mai figurau hoteluri, locuințe (majoritatea aparținând lui Apostol P. Papadopol), dar și un teatru. Era unul dintre puținele teatre ale orașului. Apostol P. Papadopol împreună cu fratele său, Aristide P. Papadopol, au construit, în anul 1898, teatrul care le-a purtat numele. Inaugurarea teatrului a avut loc în ziua de 28 decembrie 1898, în prezența lui Petre Grădișteanu, directorul general al teatrelor, și a lui V. A. Urechia.

⁵⁶² Cu sprijinul material al boierului covurluian Constantin Vasiliu, lucrările de construcție a bisericii cu hramul „Sfinții Împărați” sunt finalizate în 1916, când este sfințit locașul și se întocmește următorul act comemorativ: „În numele Tatălui și al Fiului și al Sf. Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită: Astăzi 21 luna Maiu, zi în care Sf. Biserică serbează patronul Sf.

comuna Costache Negri, care era a doamnei Sofia Păunescu (1922-1932). Moșia Oancea⁵⁶³-Sîrbi, una mare, de 5050 ha, încă aparținea doamnei Eufrosinei Balaban

Împărați și întocmai cu Apostolii, Constantin și Elena, anul mântuirii una mie nouă sute șease-sprezece, în al doilea an de Domnie a M. S. Ferdinand I Regele României,... în al optulea an de păstorire a P. S. S. D. D. Nifon Niculescu, Episcopul Eparhiei Dunării de Jos; Președinte al Consiliului de Miniștri fiind d-l Ioan I. C. Brăteanu; Ministru al Cultelor și Instrucțiuni dl I.G. Duca; Prefect al Județului Covurlui domnul Alexandru N. Gussi; Administrator al Casei Bisericești dl Petru Gârboviceanu; iar Protoiereu al Județului Covurlui, Economul Gheorghe Popescu. Sfințitu-s-a această biserică, din nou zidită, a cărei temelie s-a pus în anul 1911 luna iulie în 17 zile, cu hramul Sf. Împărați și întocmai cu Apostolii Constantin și Elena, din satul Chirilești, comuna Rogojeni, jud. Covurlui, de către P. S. S. D. D. Protoiereul Județului și clerul Catedralei episcopale. Această sfântă biserică s-a ridicat cu cheltueala piosului creștin și bunului român d-l Constantin Vasiliu, marele proprietar al moșiei Rogojeni și al altor domenii întinse și soția sa, doamna Theodora-Aurelia, având ca fii pe Dimitrie, Maria și Aurelia-Melania...” Sat între râul Prut și pârâul Horincea, satul Rogojeni este atestat documentar din anul 1502. La început a fost „Fântâna Blănarului” și satul a luat numele de Chirilești. La doi km era cătunul Bordeie, în mijlocul căruia „te înfrunta mari și impunătoare, față de bordeiele sărăcicioase” curtea boierească a lui Alexandru Calimah. Locuitorii de pe Valea Horincii veneau la lcuru pe moșia lui Calimah, la Oarba. De aici cel de-al doilea nume al satului (înainte de Suceveni, localitatea s-a numit Chirilești-Oarba).

⁵⁶³Toponimicul „gura Oancii”, la confluența pârâului Oancea cu Prutul, apare pentru prima dată, într-un vechi document istoric (anul 1521, aprilie 20) acolo unde se află astăzi comuna Oancea. Prima atestare documentară găsită deocamdată, în care „satul de la gura Oancii” apare cu numele de Oancea, este datată 1588 februarie 26, venind de la domnitorul Petru Voevod Șchiopul (1582-1592). Boieri, pe timpul lui Ștefan cel Mare, știm că erau 2: Ivașcu Plopul și Pieleșul, cu moșia în cea mai mare parte pe malul stâng al Prutului (în Basarabia). Condicele de obștească alegere a moșiei Oancea (trimise prefecturii în 1912) specifică și trupurile care formau moșia Oancea. Suprafețele răzeșești se arendau cu 30 lei/ha, prin anii 1830-1850. Așa s-a întâmplat și cu arendașii Costachi Vîrlan, Calipso Neculau și Spiru Caliga, cu care oncenii au purtat judecăți începând de prin 1850 și până 1890, de au fost nevoiți să-și arendeze bălțile și hanul ca să plătească cheltuielile de judecată. La reforma agrară din 1864 a domnitorului Alexandru Ioan Cuza s-au împroprietărit mai ales clăcașii (din Slobozia). În hotarele Oancei singura moșie mare boierească era cea a medelnicerului Constantin Onu (1801- 1867) născut și mort în Oancea și anume moșia Slobozia Oancei. La moarte, acesta o lasă moștenire celor 2 urmași și astfel, în 1902, situația se prezenta cam așa: 1) 672 hectare moștenea fiul său, Mihai Onu, născut în Oancea prin 1834-1835, cu studii la Institutul Francez din Iași apoi la Petersburg (limbi orientale), după care îmbrățișează cariera diplomatică, fiind prim secretar al ambasadei de la Constantinopol și Atena. Are 5 copii (2 băieți și 3 fete), dar nu-și împarte moșia acestora, astfel că în 1919, după război, este expropriat de 400 hectare și sunt împroprietăriți veteranii din războiul de independență din 1877 precum și cei din războiul din 1916-1918. Sunt împroprietăriți 374 de țărani, restul de 272 ha (trupul Fântâna Țiganului) s-a constituit obște comunală; 2) 610 hectare moștenește Elena Onu, fiica, căsătorită Economu. Are 4 copii, un băiat (Anton Economu) și trei fete, căsătorite Balaban, Rafalet și Ralea. Împarte moșia astfel:

- 170 de hectare Bati Rafalet (ginere cu Mihai Rafalet, nepot);
- 146 hectare Eufrosina T. Balaban;
- 150 hectare Iancu Ralea.

(1922-1932) 146 hectare, iar vechea moșie cunoscută și ca Ibrianu⁵⁶⁴-Scîndureni, comuna Smârdan, era a lui Traian H. Nica (1922-1927), moșia Vameș sau Odaia

Unii dintre acești moștenitori au arendat pământul lor unor vehili (cu 30 lei/ha/an) iar aceștia îl dădeau în dijmă răzeșilor sau celor cu pământ puțin. Dar în jur erau și moștenitori ai altor boieri decât cei ai lui Constantin Onu. Cu timpul, unii dintre aceștia au pus trupurile de moșie în vânzare. Răzeșii onceni au început să se împrumute cu bani (în special de la nou înființata Bancă Populară din Oancea în 1902) cu dobândă de 5% și să cumpere pământ. Astfel au fost cumpărate trupurile Coroi (de la frații Coroiești), Cordăș (de la un bătrân proprietar Cordăș), trupul Cheleş, fântâna Hoților (de la un urmaș a fostului boier Peleş de pe vremea lui Ștefan cel Mare) trupul de 130 hectare, Crucișarea în 1912 de la Anton Economu, o parte din moșia Șerbu (sau Șerbi sau Sârbu). Reforma agrară din 1923 a regelui Ferdinand, reduce (expropriează) moșiile boierești până la suprafața de 50 de hectare și împrumutește țăranii care nu avuseseră posibilitatea (săraci) să-și cumpere o bucată de pământ. După această reformă, puțini proprietari rămân cu 50 de hectare de pământ. Mihai Răfalet, Al. Miculescu (un nepot al boierului D. Miculescu, cu conacul din județul Botoșani, cel care în divanul ad-hoc dinaintea unirii se contrazicea cu Dimitrie Matcăș cu privire la aducerea unui prinț străin, apoi un boier, Bolnavu, care avea și ceva pădure prin părțile Bănesei și câțiva proprietari din Basarabia. Ralea și Bălăban mai vânduse între timp. Iar până la al doilea război mondial (1940-1945) se vând și se cumpără suprafețe mici de pământ. La colectivizarea forțată din 1958-1960, au fost despuiați de pământ (inclusiv de cel cumpărat) și restul răzeșilor onceni. La fel s-a întâmplat și cu cele două bălți (Șovârca și Maicăș). Să mai notăm că la „1801, Maiu 15. Gheorghe Tălpiș, vornic de Poartă, cercetează cu de-amănuntul toate pricinile ce s'au ivit asupra moșiei Onciul și, stabilindu-i marginile din toate părțile, dă logofătului Ion Cîrjă „hartă închipuitoare”. „Să faci știri cu această mărturie că, din luminată poronca pré -înălțatului Domnului nostru Costandin Alexandru Epsilanti Voevod fiind rînduiți ca să hotărîm moșia Onciul de la Ținutul Covurluiului, ce prin jalobă au arătat Ioan Cîrjă, diacul ot Galaț, împreună cu răzășii săi, că ar fi avînd ispisoc și vechi stăpîniri pe numita moșii, și pe din sus să hotărîm cu moșia Slivna și pe din gios cu moșia Ghibarțul, și dintru început acești trii moșii osăbiti și alesă una de cătră alta n'au fost pîn la anul 1784, când atunci cu hotărătura ce s'ar fi făcut de cătră niști mazili, și acia fiind răzăși de moșia Slivna, după a lor interes ar fi și tot la acé hotărătura ar fi mai scos partî și unui Ion Vărlan, ce ar fi dat samă unui din răzășii moșii Slivnii că l-ar fi avînd cumpăratură, pe care jăluitorii nu l-ar fi știind a fi niam sau răzăș cu dînșii și pentru aciaasta au cerșut ca să li să hotărască moșia, și, scoțindu-să de supt împresurări, să-i facă cercetări și dovediri și pentru partea acelui Ion Vărlan hotărît, făcînd mari împresurari moșii lor Onciul... (...) 1801, Maiu. Gheorghii Tălpiș, vornic de Poartă. (Pe Vo:) Mărturia hotarnică de cercetare ci au făcut vornicul de Poartă Gheorghii Tălpiș, din 18, Maiu 15. N. C. În 1801, Februar 1. Constantin Ipsilanti Voevod poruncește lui Ioniță Manoli biv Vel Șătrar și lui Gheorghe Tălpiș vornic de Poartă să cerceteze pricinile moșiei Onciul și să-i tragă hotarele, dînd tuturor mărturii hotarnice. Original, hîrtie, proprietatea N. Velichi. Pecete aplicată. Pe Vo. o notiță: „1801 , Fev 1. No . 3. Carte gspd cătră Șătrar Ioniță Manoli și Vornic de poarta Gheorghii Tălpiș, ca să cerceteze ci să hotărască moșia Oncestii, din ținutul Covurlui, din 1801, Fevr 1. No. 10. M. E. Galați, 1802, Iulie 10. Carte de judecată de la pîrcălabia Galațului, dată logofătului Ioan Cîrjă pentru hotarele moșiei sale, Oncestii. În 1804, Ianuar 28. Cărimăneștii vînd partea lor din moșia Onciul, jumătate din a patra parte din bătrînul lui (Cîrjă) cu 11 lei. În 1812, Februar 9. Neamul Dumitrăcheștilor împuternicește pe pîrintele Vasile să facă un schimb de moșie cu Sulgerul Ioan Cîrjă.” –Ctin Velichi, *Acte covurluiene*, p. 172-181 în *Revista Istorică, Anul al XXIII-lea* , n-le 4-6. April-Iunie 1937.

⁵⁶⁴ Satul Ibrianu de pe pârâul Lozoviței, creat pe moșia lui Petrache Negri, atestat în anul 1918, la inițiativa Prefecturii județului Covurlui își schimbă numele în satul Costache Negri. Există o Carte

de hotărnicie întocmită de ing. Alexandru Materca pentru moșia Ibrianu, numită și Scândureni, proprietatea fraților Iamandi și Olga Fune, dispre moșiile Manetele, Slobozia Movilă, Mavromolu, Soltana și Valea lui Manolache, din 24 mai 1870. – vezi Planuri-si-Hotarnicii.-1700-1915.-Inv.-2473.PDF, poz. 1. În 1922 devine proprietate a lui Traian H. Nica (Ministerul-Agriculturii-si-Domeniilor.-Creditul-Ipotecar.-1922-1945.-Inv.-487.pdf 1/ 239 poz. 76). Unul dintre boierii din zona târgului Huși, din prima parte a secolului al XVII-lea, a fost Ștefan Iamandi, fiul cel mic al grecului Iamandi, fost capuchehaie de Bender și Hotin, și al celei de-a doua soții a acestuia, Anușca Luca. A decedat „sterp”, în urma tuturor fraților săi, într-o perioadă cuprinsă între 1 mai 1764, când făcea o danie la Crăsnășani (Costin Clit, *Documente hușene (1595-1884)*, vol. III, Editura Pim, Iași, 2014, doc. 211, p. 187), ținutul Fălciu, și 18 iulie 1765, când este pomenit „răposatul unchiul nostru, jîtnicerul Ștefan Iamandi” (Arhivele Statului Iași, Documente, pach. 604/doc. 17 (în continuare vom cita ASI); în Sama vistieriei din 1776, Ștefan Iamandi nu mai apare, vezi Ioan Caproșu, *Sămile Vistieriei Țării Moldovei*, vol. I, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2010, p. 402). Îl regăsim menționat la 15 octombrie 1741, când era postelnic al doilea și reclama faptul că Mustafa, fiul lui Târziul, din Huși, nu i-a plătit o cantitate de miere, aspect ce ne indică că era deținător de prisacă sau făcea negustorie cu acest produs apicol (*Condica lui Constantin Mavrocordat*, ediție, introducere, note, indici și glosar de Corneliu Istrati, vol. III, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2008, doc. 136, p. 58). În 1745 era ispravnic al ținutului Fălciu (Aurel V. Sava, *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București, f. a., doc. 162, p. 190; Costin Clit, *Documente hușene (1595 - 1884)*, vol. III, Editura Pim, Iași, 2014, doc. 129, p. 130), iar între 22 iunie 1746 - 1 noiembrie 1757 apare menționat ca al doilea paharnic (Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XXV, Iași, 1933, p. 27-28. În această calitate, domnul îi solicită la 4 noiembrie 1756 ca să aleagă o moșie a episcopului de Huși („*Revista Istorică*”, anul VI, nr. 3-6, aprilie-iunie 1920, p. 79). Tot atunci, domnul Moldovei îl trimite, alături de Inochentie, episcop de Huși, Mihălache Cehan medelnicer și Nicolai Tiron vornic de poartă, să hotărnicască, împreună cu toți megieșii, moșiile Ușurești și Bârlădeni, din ținutul Lăpușna, ale mănăstirii Dancului și să facă o mărturie hotarnică (*Documente românești din arhiva mănăstirii Xiropotam. Catalog*, vol. I, editat de Florin Marinescu, Ioan Caproșu, Petronel Zahariuc, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2005, doc. 342 A, p. 167). În anul următor, la 20 iunie 1757, primește aceeași poruncă de la domnul Scarlat Ghica (ibidem, doc. 342 B, p. 167). La 9 august 1757, Ștefan Iamandi îi scria lui Gh. Beldiman, fost mare sulger, cu privire la încălcarea de moșie ce-i face Neculai Kogălniceanu cu moșia numită Toporul, a Episcopiei Hușilor (ASI, Documente, pach. 270/doc. 4). În aceeași lună, în ziua de 20, Ștefăniță Iamandi este acuzat că ar fi jeluît cu strâmbătate pentru o moșie vecină cu Topoul, tot a Episcopiei Hușilor (idem, Episcopia Hușilor, inventar 2572, pach. LIII/doc. 9, publicat la Clit Costin, *Documente hușene*, vol. II, Editura Pim, Iași, 2013, doc. 90, p. 121); la 1 noiembrie 1757 apare ca al doilea paharnic (ibidem, vol. I, Editura Pim, Iași, 2011, doc. 24, p. 25)7, pentru ca la 2 decembrie 1757 să fie pomenit ca fost al doilea paharnic (ASI, Documente, pach. 424/doc. 48). Ulterior, urcă în dregătoria de mare jîtnicer, în care este atestat prima oară la data de 10 iulie 1759 („Creșterea colecțiilor”, nr. III, ianuarie-aprilie 1907, p. 45) și în care rămâne până la moarte (Alte documente care îl indică în această slujbă sunt din 4 noiembrie 1759 (ibidem), 25 noiembrie 1759 (ibidem), 14 martie 1760, în zona Hușilor, când Ioan Toader, voievodul Moldovei, porunea episcopului de Huși, Inochentie, și lui Ștefan Iamandi, „credincios boierul nostru”, să cerceteze pricina dintre Ioniță Miclescu, fost mare stolnic, cu răzeșii moșiei Drăcenii, ținutul Fălciu (ASI, Documente, pach. 419/doc. 117; Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XVII, Huși, 1927, p. 41, doc. 42; *Istoria Hușilor*, comitet de redacție format din Th. Codreanu (coord.), Vasile Călestru, Boris Gorceac, Avram D. Tudosie, George Țoncu, Editura Porto Franco, Galați, 1995, p. 306). Numele său este pomenit și pe un document din 14 martie 1760, când domnul Ioan Calimah îi solicita episcopului Inochentie al Hușilor să cerceteze pricina dintre Ioniță

Miclescu și neamurile Boghiului, pentru satul Drânceni, situat pe malul stâng al Prutului, în ținutul Fălciu (C.I. Andreescu, *Documentele Kogălnicenilor din arhiva Fundației Culturale Mihail Kogălniceanu*, în *AR, tom VII*, p. 18). Ștefan Iamandi a deținut mai multe proprietăți, rămase prin moștenire de la părinții săi. Una dintre ele a fost Doroșăuți, din ținutul Cernăuți, pentru care primea, la 16 și 18 iulie 1742, cărți de întărire de la domnul Constantin Mavrocordat (Corneliu Istrati, *Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. II, doc. 746, p. 227. În aceeași demnitate apare și la 13 ianuarie 1742, când era trimis de domn să cerceteze jalba vornicelului Trohin, din satul Stănilești, ținutul Fălciu, pe malul Prutului, în legătură cu 21 de vite ale oamenilor din această localitate (ibidem, vol. III, doc. 2038, p. 165). Întărire pentru această moșie mai primește și la 20 iulie 1764, de la domnul Grigore Ghica (N. Iorga, *Studii și documente*, vol. V, partea I, București, 1903, p. 428)¹², cu libertatea de a lua dijele inclusiv din Epurenii, Ghidișeni și alte părți din ținutul Fălciu (*Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea*, vol. II, Moldova, redactor responsabil Vasile Mihordea, Ioana Constantinescu, Corneliu Istrati, Editura Academiei, 1966, p. 233). Potrivit unui document din 28 iulie 1757, Ștefăniță Iamandi paharnic era proprietar doar peste trei părți din satul Doroșăuți și se judeca cu Vasile Roset mare vornic, care deținea a IV-a parte. La finalul judecății, după ce îi dă 70 de lei lui Vasile Roset, devine stăpân peste întreaga moșie (Teodor Balan, *Documente bucovinene*, vol. V, Cernăuți, 1939, doc. 87, p. 71-72). Pentru moșia Ghidișeni, din ținutul Fălciu, avea să se judece vreme de mai mulți ani cu răzeșii din zonă, rude îndepărtate ale sale după mama Anușca Luca. Astfel, la 22 iunie 1746, domnul Ioan Mavrocordat dădea carte lui Vasile Kogălniceanu să țină jumătate din satul Ghidișeni, iar cealaltă parte o întărea lui Ștefan Iamandi: „Iară giământate de sat Ghidișeni, ce-au fost al Luculeștilor și Luculeștii au datu nepoților lor, lui Ștefan Iamandi al doilea paharnic, și acmu ne jăluiră Kogălniceștii că Ștefan Iamandi li-ar fi împresurat cu stăpânire și partea lor din această jumătate de sat, pentru care l-au chemat și cu soroc gospod să vie la giudecată. Și Ștefan Iamandi nu au înțeleș să vie, pricinuind că sunt scrisorile în țara turcească, însă întâmplându-se de față și Adam Luca sulgerul, dumnealui așa au dat samă că tot satul Ghidișeni au fostu a dumilor sali, după cum vor răspunde scrisorile ce suntu la mâna lui Ștefan Iamandi, numai de vreme că Kogălniceștii zic că jumătate de sat este a lor. Și Ștefan Iamandi nu au căutat să vie la sorocu cu scrisorile ce va fi avându pe Ghidișeni. Pentru aceea dară li s-au dat Kogălniceștilor carte domnii meali, să aibă ei a stăpâni acia jumătate de sat ce zic că-i parte a lor” (Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XXV, p. 27-28; C. I. Andreescu, *op. cit.*, doc. XXV, p. 12). La 28 iunie 1764, domnul Grigore Alexandru Ghica judecă pricina între Ștefan Iamandi jîtnicer și Ioniță Botezatul, ginerele lui Ștefanco, nepoata Negrușii, fata pârălabului Lucăi, spunând că boierul „a arătat un ispisoc din anul 1662, de la Istratie Dabija, di întăritură pi a lui moșie, a treia parte dintr-un bătrân, din satul Odobeștii, de la ținutul Fălciului, ce au cumpăratu de la Nazaria, fata Cazacului, nepoata Frăi din Șopărleni. Așijdere mai scria că au mai cumpărat Luca pârălabul și altă parte din satul Odobești, de la Irime, fecior lui Ștefan, nepotul lui Ștefan Chiriac din Odobești și cu aceste părți ce scrie în ispisocu să întindea Ștefan Iamandi să stăpânească tot satul Odobeștii”. Ion Botezatul vine și el cu alte dovezi, de la Negrușa și Irina, soră și fiică a lui Luca pârălabul, „și să potrivește cu ispisocul ce ne-a arătat Ștefan Iamandi jîtnicer, fiindcă și dumnealui trăgea di pi Luca pârălabul moșie în Odobești”. În final, domnul hotărăște ca moșia să-i revină lui Ioniță Botezatul, „fiindcă și mai înainte tot neamul lor au stăpânit și Iamandi au scos ispisocul mai la urmă” (Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XVII, doc. 105, p. 109; ASI, Documente, pach. 421/doc. 20). Boierul se arată nemulțumit de decizie, motiv pentru care, la 28 iulie 1764, cu puțin timp înainte de a muri, face apel și se judecă iar cu Ioniță Botezatul pentru Odobeștii (Document păstrat în copie, de la 12 aprilie 1779, Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XVII, p. 76, doc. 69). De asemenea, din 31 martie 1786 datează un „perelipsis de scrisorile unchiului nostru Ștefan Iamandi” pentru toate moșiile deținute: Odobești, Călmățui, Poicești (ASI, Documente, pach. 607/doc. 9). De asemenea, moșia părintească

Popii, aflată în comuna Piscu, era a lui Gheorghe și Aurel Șerbănescu (1922-1937), apoi mai era moșia Itești, comuna Vîrlezu⁵⁶⁵, care era încă în proprietatea lui

Epureni, din ținutul Fălciu, i-a rămas lui Ștefan în jumătate cu fratele Panait, încă din 1742 fiindu-i întărită de către domn împreună cu Ghidișenii (Corneliu Istrati, *Condica lui Constantin Mavrocordat, vol. II*, doc. 747, p. 227. La 30 martie 1786, satul Ghidișeni, din Ținutul Fălciu, aparținea familiei Iamandi, vezi Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, f. ed., București, 1974, p. 343). În moșteniri, în raport cu femeile, bărbații erau privilegiați. Alte moșii pe care le-a deținut au fost Călmățuiul, la Rediul Oanii, și balta Călmățuiului, din ținutul Lăpușnei, în stânga Prutului, după cum reiese dintr-un document din 7 mai 1749, când Vasilache Mătrachi fost mare serdar îi încredința „să fie volnic a dijmui moșia, după obicei” (ASI, Documente, pach. 270/doc. 2). În urma unei judecăți cu Vasile Kogălniceanu, aceste moșii i-au fost întărite printr-un hrisov și de către domnul Constantin Racoviță, care confirma că „sau dovedit Ștefan Iamandi cu un izvod de împărțală iscălit de unchiul, de Ștefan Luca vistier și de Adam Luca sulger, ce scriu precum s-au dat această moșie Călmățuiul în partea surorii lor Anușca, maicei lui Ștefan Iamandi paharnic. Iar Vasile Kogălniceanu n-au arătat nici o scrisoari, nici altă dovadă de îndreptare” (Ibidem, pach. 270/doc. 3). O altă moșie deținută în ținutul Lăpușnei a fost Cigârlenii, care îi era hotărnicită la 7 mai 1757 de către Ioan Cehan și Constantin Gotcă. Mai poseda o moșie la Itrina, pe care o împărțea cu răzeșii de acolo, iar în primăvara anului 1761 apare proprietar la Pulbereni, în stânga Prutului, în zona Lăpușnei, plângându-se de împresurare (Theodor Codrescu, *Uricarul, vol. XXIV*, Iași, 1895, p. 425; Nicolae Iorga, *Basarabia noastră*. Scrisă la 100 de ani de la răpirea ei de către ruși, Vălenii de Munte, 1912, p. 65. La 5 august 1655, Gheorghe Ștefan voievod dăruia lui Luca, pârcălabul Lăpușnei, siliștea Pulbereni, de pe Cogălnic, și Valea Nemesnicului, moșii domnești din ținutul Lăpușna (C. I. Andreescu, *op. cit.*, doc. V, p. 4), prima moșie fiindu-i întărită acestuia și la 13 iunie 1662 (ibidem, doc. VII, p. 5). După moartea lui Ștefăniță Iamandi, probabil că moșia a ieșit din stăpânirea acestei familii, pentru că în anul 1786 apare ca proprietară Zoița, fiica șetrarului Ioan Arbure, strănepoata Lucăi pârcălabul, vezi Theodor Codrescu, *Uricarul, vol. XXIV*, Iași, 1895, p. 425). ntrucât Ștefan Iamandi nu a fost însurat și nici nu a avut copii, iată că „după săvârșirea sa, rămânându-i șasă moșii și având clironomii toți aceste moșii, au rămas împărțitoare la tot neamul Iamandiescu” (ASI, Documente, pach. 270/doc. 23). Panait Iamandi, frate cu Ștefăniță Iamandi este unul dintre personajele acestei familii despre care se cunosc puține aspecte ale vieții sale. Apare pentru prima dată în documente la 30 mai 1735, fiind menționat într-un zăpis alături de fratele său, Ion Iamandi, prin care împart niște țigani cu Antonie, mitropolitul Moldovei („Creșterea colecțiilor”, nr. XXXI-XLIII, 1920-1932, p. 76) și moșia Ibrianu de Covurlui. Câțiva ani mai târziu, la 28 aprilie 1739, era postelnic (când primea carte de la același mitropolit și de la episcopii de Roman, Rădăuți și Huși pentru scutirea unor preoți la biserica din Epureni, ținutul Fălciu, ctitorie părintească) (Document publicat de I. Antonovici în BEH, an II, nr. 3, martie 1926, p. 21-22. Este menționat și la Costin Clit, *Documente inedite despre mahalalele hușene și satul Corni din proprietatea Episcopiei Hușilor (1851-1853)*, în CEH, X, 2004, p. 371-379), iar la 18 iunie 1764 este menționat ca pivnicer (ASI, Documente, pach. 424/doc. 53).

⁵⁶⁵ Cea mai veche mărturie scrisă despre comuna Vârlezi pare a fi un uric datat 15 iunie 1448 prin care domnitorul Petru Rareș întărește, pe lângă alte cumpărături, și satul Pitkirești zicând că acesta „a fost al lui de baștină”. Satul Pitkirești ar fi prima așezare peste care se suprapune comuna Vârlezi de astăzi. Într-un istoric al comunei Vârlezi, scris pe o piele de vițel și pierdut cu ocazia evenimentelor din august 1944, se menționează existența unei prime așezări umane pe aceste meleaguri la punctul Holintari, punct situat în sudul actualei comune Vârlezi, la o distanță de 3 km.

Enache Fulger⁵⁶⁶ (1922-1931), apoi exista moșia comunei Slobozia Conachi⁵⁶⁷ era a lui Mavrocordat Greceanu (1922-1930), moșia numită Ibrianu-Valea Manolache, din comuna Șendreni, era în proprietatea generalului Constantin Orezeanu, iar Ibrianu - Scândureni, tot din comuna Smârdan, era proprietatea Mariei Hozoc⁵⁶⁸ (1922-1927), moșia Umbrărești - Bălănoaia, din comuna Țirgu Bujor, atunci era a lui Dumitru A. Pastia (1922-1931), moșia numită Pașcani, din comuna Vlădești, era încă a lui Gheorghe Gheorghiade⁵⁶⁹ (1922-1932), apoi exista și moșia Cernicari-Cocorași, proprietatea Grigore Sturza⁵⁷⁰, apoi moșia din Berești era a lui

În 1922 moșia Itești de Vîrlezu era proprietatea boierului Enache Fulger (Ministerul-Agriculturii-si Domeniilor. -Creditul-Ipotecar.-1922-1945.-Inv.-487.pdf 64/ 239, poz. 78).

⁵⁶⁶ Era nepotul lui Gheorghe Fulger, decedat în anul 1898, proprietar rural și comerciant, a fost primar al Galațiului între martie 1883 și aprilie 1884.

⁵⁶⁷ Satul Slobozia-Conachi a fost înființat în 1800-1810 de către Costache-Conachi, care a adus pe moșia sa mai mulți clăcași, întemeiind o Slobozie. De-a lungul timpului a purtat mai multe denumiri: Slobozia-Placinta a vornicului Costachi-Conachi (1816), Slobozia de pe Suhurlui (1824), Placinta (1830), Slobozia vornicului Conachi 1834, Slobozia lui Conachi 1841. Până în anul 1874 comuna a făcut parte din județul Covurlui, plasa Siret, după care trece la comuna Piscu până în 1887 când este reînființată ca și comună.

⁵⁶⁸ Era mama primarului Tecuciului, Ioan C. Hozoc, primar al orașului în perioada 1938 – 1939.

⁵⁶⁹ Gheorghe Gheorghiade (Gheorghiadis) de origine greacă, a deținut în orașul de la Dunăre o fabrică de vax (vacs) și cerneală, atestată documentar în anul 1887. Numele său apare menționat și într-un document de arhivă, care se referă la „Lista provisorie a alegătorilor colegiului I-ii Comunal din Urbea Galați pe anul 1899“. Gheorghe Gheorghiade figura în acte ca proprietar al unui imobil din strada Domnească, quartalul IV și având un cens de 252 de lei. În vârstă de 68 de ani, negustorul a jucat un rol important și în politică, numele său fiind amintit și pe „Lista de persoane din județul Covurlui eligibile la Senat pe anul 1909 - 1910“. Venitul declarat de acesta la acea vreme era de 77.600 de lei, iar casa sa apare atestată pentru prima dată în arhive între anii 1898 și 1913. Situată în centrul orașului, pe strada Domnească la numărul vechi 99 (61 în prezent), casa era situată în vecinătatea sediului Fondului fonciar București, la numărul vechi 97 (numărul nou 59) și a imobilului deținut de Dr. D. Scurtu la numărul vechi 101 (63 numărul nou).

⁵⁷⁰ Grigore Sturdza (1821-1901) era fiul lui Mihail Sturdza și Elisabetei Sturdza, soțul Ralucăi Sturdza; Olga Sturdza și Dash Sturdza. Era fratele lui Dimitrie Sturdza. A fost fiul din prima căsătorie a domnitorului Mihail Sturdza cu Elena Rosetti. A fost cunoscut sub porecla de „beizadea vițel“, pentru că făcea exerciții fizice ridicând pe umeri un vițel. După ce a încercat să devină domnitor al Moldovei, candidând în anul 1859 împotriva propriului tată, a îndeplinit după răsturnarea lui Alexandru Ioan Cuza în anul 1866 funcțiile de deputat și senator în Parlamentul României. A fost un membru proeminent al Partidei rusofile din Parlamentul României. În anul 1884 a moștenit moșiile Cozmești și Cristești. A fost proprietarul Palatului Sturdza de la Cozmești. El a scris lucrarea „*Lois fondamentales de l'univers*” (Paris, 1891). A fost comandant în armata otomană sub numele de Mukhlis Pașa. S-a întors în țară, inițial la Iași, împreună cu haremul pe care-l avusese la Constantinopol. Sensibil la farmecele femeilor, a avut nenumărate legături și a fost căsătorit de trei ori: cu contesa Anne Gabrielle de Cisternes (pseudonim literar Dash), cu prințesa Olga Ghica precum și cu Raluca Turculeț. Nu a avut urmași masculini legitimi (singurul fiu care ajunge la maturitate era nelegitim, Mihai Dimitrie Popovici și a fost căsătorit cu Valeria Micle, fiica Veronicăi Micle), mulți copii pierind de boală la vârste fragede ((Radu Rosetti, *Scrieri (Restitutio)*, Editura Minerva, București, 1980, p. 442-444). A fost înmormântat într-un cavou din

cimitirul Mănăstirii Agapia În martie-aprilie 1897 avocații săi Ioan C. Barozzi și I.A. Filitis, procuratori pentru principele Grigore M. Sturdza, cumpără la licitație un teren de 936,8 m.p. cu 50 lei/m.p. pe Șoseaua Jianu nr. 2, lângă proprietatea fraților Axerio. Anterior licitației, pictorul Nicolae Grigorescu (1838-1907) se oferise să cumpere proprietatea de 936,8 m.p., pentru completare, dând o formă regulată lotului aflat deja în posesia sa, dar prețul de 20 lei/m.p. nu convenise Primăriei. (vezi A.N.D.M.B., P.M.B. Tehnic, dosarul 83/1896) Construit între 1898-1901 după planurile arh. Julius Rainicke elaborate în 1897, palatul Sturdza s-a aflat la colțul Bulevardului Colței cu Șoseaua Jianu și Șoseaua Bonaparte, în actuala Piața Victoriei. Era „Cea mai amestecată și mai bizară construcție din București, pe ale cărei fațade își dau întâlnire, înfrățindu-se, elemente de epoci și stiluri diferite tăiate în materiale de tot soiul și de toate culorile”. Așa a fost descris, de către arhitectul Grigore Ionescu, Palatul Sturdza, care era una dintre cele mai impresionante și grandioase reședințe private din câte a avut Bucureștiul, de la început de secol XX. Complexul inițial a fost compus din casa de administrație, casa Catargiu și atenanse, grajd, ghețarie, remiză, atelier de fierărie, casă-chioșc grădinar și portar, toate proiectate de același arhitect în perioada 1897-1898. O alee despărțea de la început palatul Sturdza și casa Catargiu, de dependențe și atenanse. (A.N.D.M.B., P.M.B. Tehnic, dosarele 394/1898, 395/1898, 396/ 1898, 397/1898). Alegerea stilul eclectic somptuos al palatului este dovada cea mai vie a personalității și mai ales a dorinței de etalare a rangului și averii prințului Sturdza. Ironia istoriei face ca el să nu se fi bucurat de grandiosul edificiu, căci lucrările s-au finalizat în anul morții prințului, în 1901. După moartea lui, urmașii au vândut clădirea statului, în 1904. Până în 1945, Palatul a funcționat ca sediu pentru Ministerul de Externe. Conceput ca un volum aproape pătrat, cu 2 turnulețe de colț pe fațada principală, cu alte două turnuri circulare pe fațada posterioară (ce adăposteau closetele), palatul avea o dispunere simetrică la interior, amplasarea încăperilor fiind organizată în stânga și dreapta celor două saloane centrale concepute atât la parter, cât și la etaj. Spațiul parterului a fost gândit ca spațiu de primire, organizare de recepții, fiind compus din saloane, salonașe, camere pentru musafiri, sufragerie, odaie turcească (desigur la dorința expresă a prințului ce trăise în mediul oriental), toalete, antreu. Într-un document de la dosarul de solicitare a autorizației, avocatul Filitis, la cererea expresă a prințului Sturdza, revine cu dispoziția de a avea pilaștri de marmură la fațade și de a salva din spațiul aferent saloanelor centrale, împingând scara interioară în fundal. În centru, dar poziționate lateral, au fost concepute alte două scări de serviciu alăturate camerele servitorilor. La piano nobile, salonul central se termina cu un balcon deasupra intrării de la parter. Remarcăm dispunerea simetrică a camerelor prințului și ale prințesei, practic formând două aripi, fiecare cu propriul salonaș/birou, toaletă, dormitor, cameră de servitori, garderobă. Spațiul mansardei nu apare delimitat funcțional în planuri. După primul război mondial, arhitectul Cristofi Cerchez (1872-1955) restaurează interioarele palatului prin intermediul firmei de antrepriză și arhitectură a arh.Toma Dobrescu (1862-1934). Este singura ocazie în care aflăm despre colaborarea dintre cei doi arhitecți. (Cristofi P. Cerchez, *Dacia preistorică și istorică*, Editura Ararat, București, 2002, p. 194). O atenție deosebită merită acordată unuia dintre saloanele centrale de la parter ce va fi convertit în hall de primire la parterul Ministerului, despărțit de glasswand-uri somptuoase de celălalt spațiu. Pornind de la o fotografie din 1930, putem aprecia decorația interioară. Un mare candelabru de cristal de Murano central este mărginit de alte 2 de dimensiuni și decorații mai mici. Spațialitatea sălii este amplificată prin oglinzile de perete de dimensiuni variate, cele centrale, semicirculare fiind decorate cu encadramente de inspirație barocă (volute, console și putti portanți ai unor panouri/scuturi heraldice). Remarcăm coloanele corintice colorate ce mărginesc atât oglinzile, cât și ușile glasswand. Identificarea altor interioare este dificilă la mai bine de 110 ani, numai câteva piese de mobilier și sobe somptuoase putând fi vizibile în fotografiile realizate la diferite evenimente ale Ministerului Afacerilor Străine din perioada interbelică. După ce a suferit daune în urma bombardamentelor din al doilea război

mondial (1944), Palatul Sturdza a fost dăruit în 1946. Am făcut descrierea acestui palat pentru ca generațiile de după noi să știe adevărul istoric despre țara noastră, încă nedistrusă de comunism și de dușmanii noștri tradiționali (pe care-i tot cocoloșim la sân!). În arhiva Ministerului de Externe nu se găsesc dosare decât referitoare la construcția noului sediu de către arh. Duiliu Marcu (1885-1966) între 1937 și 1944. Vezi și A.N.D.M.B., P.M.B. Tehnic, dosar 394/1898. Să vorbim însă și de un episod mai puțin cunoscut din viața lui „beizadea vițel”. La începutul anului 1859, mai mulți polonezi aflați în Moldova au fost atrași de Grigore Sturdza, fiul fostului domn regulamentar și unul dintre pretendenții la tron, într-un complot împotriva domnitorului A.I. Cuza. Relațiile lui Sturdza cu polonii datau din timpul războiului Crimeii, când servise în armata turcă cu gradul de general de divizie, fiind șeful statului major al comandamentului general. Un rol important în complotul regizat de Gr. Sturdza, care avea ca scop înlăturarea noului domnitor și punerea prin forța armelor pe tron a pretendentului, l-au avut polonezii Nieczuia Wierzbicki (Murad Bey) și Michal Czajkowski (Sadyk Pașa), șeful agenției polone din Constantinopol. Contactele celor doi cu Principatele Române erau mai vechi, din 1857 însă ei l-au sprijinit pe Gr. Sturdza în intrigile politice pe care beizadeaua le-a dus, pe rând, împotriva caimacanului N. Vogoridi și a lui A.I. Cuza (Gheorghe Duzinchevici, *Beizadea Grigore Sturdza și polonii*, București, 1941, p. 9). Este știut că emigrația polonă, în special partida democratică, considera la începutul anului 1859 că teritoriul Principatelor Române poate fi folosit atât ca o bază de pregătire, cât și în scopul declanșării unui conflict european în sud-estul continentului, care să permită insurecționarea Poloniei (Leonid Boicu, *Cuza Vodă față de lupta popoarelor pentru emancipare națională*, în vol. *Cuza Vodă. In memoriam*, Iași, 1973, p. 253). Autoritățile române au știut tot timpul ce se întâmplă și cum evoluează evenimentele. E greu de crezut că un număr atât de mare de persoane străine se puteau mișca prin Moldova fără să atragă atenția. Că lucrurile stau așa ne-o dovedesc documentele epocii. Cu o zi înainte ca denunțul să fi avut loc (deci pe 9 ianuarie), mai multe telegrame trimise de colonelul Fote comandanților de unități din ținuturile Moldovei (la Vaslui, colonelului Antoniu și căpitanului Ghițescu, la Tutova, maiorului Cachi, la Tecuci, maiorului Iacovachi și căpitanului Crăescu, la Bacău, căpitanului Lipan, la Focșani, căpitanului Rendel, precum și la Galați) le cerea pe un ton imperativ să aibă carabinierii pregătiți și să se deplaseze cu ei spre Focșani (Direcția Județeană Iași a Arhivelor Naționale, fond Miliția pământească, tr. 1760, op. I-2009, dosar 240, f. 24-26, 35-47, 51-53, 55-56, 107). De asemenea, sub pretextul unui control al companiilor din ținuturi, col. Fote solicită Departamentului din Lăuntru (Ministerului de Interne) să ordone administratorilor (prefecților) ca să nu se împotrivească în cazul în care se va ivi „vreo neapărată trebuință de adunare la un punct a unui mare număr de jandarmi” (Ibidem, f. 28). Din această ultimă precizare reiese foarte clar că numărul persoanelor avizate asupra complotului inițiat de Gr. Sturdza nu a fost prea mare, dacă faptul în sine trebuia să rămână un secret și pentru prefecții ținuturilor. La 15 ianuarie 1859, întreg corpul ofițeresc este primit de hatmanul Miliției pământești (comandantul armatei), precum și de ajutorul acestuia, col. Alecu Iacovachi, ca să primească felicitări pentru succesul acțiunii, mai puțin col. Fote, aflat încă la Focșani cu sarcina de a supraveghea trimiterea complotiștilor arestați spre Iași (Ibidem, f. 49). Două telegrame, sosite în aceeași zi, 17 ianuarie, ne oferă o imagine despre măsurile stricte ce s-au luat privind transportul și siguranța prizonierilor (Ibidem, f. 52-53.). Prima reacție publică a domnitorului a avut loc la începutul lunii aprilie. Într-un mesaj adresat Consiliului de miniștri moldovean, A.I. Cuza explica cât de nepotrivit a fost gestul complotiștilor, consumat într-un moment atât de grav: recunoașterea internațională a dublei alegeri. beizadeaua Grigore Sturdza, a fost rapid scoasă de sub acuzare, chemarea sa înfața Tribunalului Iași fiind o simplă formalitate (Protocoalele Comisiei Centrale a Principatelor Unite, Focșani, 1859, nr. 21, p. 82-87). După ce mulțimea tuturor instituțiilor care l-au felicitat cu prilejul „atentatului ce s-au întâmpinat la vreme”, domnitorul țării considera că e de datoria sa ca ordone și să „recomande serioasă luare aminte Ministerului justiției,

Petre Bălan (1922-1941), apoi 1/3 din moșiile comunei Pechea și din Independența⁵⁷¹ era ale boierului Vasile Mareș (1922-1933), apoi moșia Gheboasa-Cârlotești, din comuna Smârdan, jud. Covurlui⁵⁷², încă aparținea de

spre grabnică înaintare lucrărilor tribunalelor competente, privitoare complotului polon a cărui șef este Murat Bey”. „Atentatul de aici îmi pare, continuă Al.I. Cuza, o consecvență; planul este al unor străini, cărora nemairămânându-le alt mijloc spre a opri noua ordine de lucruri ce va duce cu grăbire la unirea desăvârșită și prin urmare la mântuirea țării. Confirmarea îndoitei alegeri urmează a fi în curând un fapt, după toate știrile din Paris” (Biblioteca Academiei Române, S. 31(3)/LXXV; vezi și A.D. Xenopol, *Documente*, în *Arhiva, anul XII, nr. 1-2/1901*, p. 71-72). După ancheta făcută de poliție, cea mai mare parte dintre complotiști a fost eliberată, iar documentele întocmite cu acest prilej au fost înaintate Tribunalului Iași, secția a II-a, în fața căruia s-au prezentat cei considerați vinovați. A urmat judecarea lor de către Curtea Criminală și, în fine, Divanul Domnesc, ca ultima instanță. Majoritatea covârșitoare a celor implicați în proces au fost eliberați și expulzați din țară. Avea dreptate unul dintre polonezii participanți la evenimentele din anii 1863-1864 când spunea că Alexandru Ioan Cuza „era cu toată sinceritatea de partea asupriților poloni” (Wlodyslaw Dunin, *Rumunia (Bosfor, Balkan i Dunaj), 1855-1878*, Lwow, 1887, apud *Neamul românesc*, nr. 119 din 5 oct. 1908, p. 1891-1892).

⁵⁷¹ Independența. există un Hrisov dat, la 15 mai 1484, lui Mihul, „Pârcălabul de la/cetatea Crăciuna”, pentru cumpărarea unui sat din ținutul Vaslui (DRH, A, II, p.398-399 nr. 260). Cetatea Crăciuna a fost construită din lemn și pământ, de către Ștefan cel Mare și Sfânt în fața celei pe care o ridica Radu cel Frumos, domnitorul Țării Românești, la 13 iulie 1471. În acest scop a abătut apa Siretului de la cetatea lui Radu cel Frumos la cea pe care o amenajează în aceeași vreme (I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare, II*, 1913, p.312; C. Constantinescu-Mircești, Ion Dragomirescu, *Contribuții cu privire la cunoașterea hotarului dintre Moldova și Țara Românească, de la întemeierea Principatelor și până la Unire*, în *Studii și articole de istorie, VI*, 1964, p.75). A fost distrusă, după părerea lui Constantin C. Giurescu (*Istoria românilor, II*, p.198) în cea de a doua domnie a lui Alexandru Lăpușneanu (martie 1564 - martie 1568). Era mai jos de Măxineni – Independența, se precizează în 1812 (Const. N. Tomescu, *Tablou de 40 de mănăstiri și schituri din Moldova și cu arătarea moșiilor care le aveau ele în 1812*, în *Revista Societății istorico-arheologice bisericești din Chișinău, XXIII*, 1933, p. 315), la vărsarea râului Buzău în Siret.

⁵⁷² «Ținutul Covurlui este brăzdat de multe dealuri, de la nord spre sud: așa este dealul Poleitul, care formează spinarea ținutului, de la nord spre sud, despărțind pâraiele ținutului în două direcțiuni, la apus și răsărit. Trece pe lângă comunele: Bursucani, Crăiești, Vârlezi, bifurcându-se la Băleni în două ramuri, una se întinde până aproape de Galați; alta este dealul Brăilei, în partea de răsărit, lângă comunele: Berești, Băneasa, Bujor, Fântânești până la Măstăcani. Dealurile Piscul Sărei numit astfel pentru că conține sare, ține până la comuna Cucu; dealul Corni pe lângă Pechea, dealurile Țuțcanilor, pe lângă Țuțcani, dealul Slivnei, trece pe lângă Rogojeni. Ținutul Covurlui este inundat la sud de fluviul Dunărea, pe o distanță de 25 km. În acest fluviu se varsă râul Prut, care udă ținutul Covurlui pe o întindere de vreo 80 km., la frontiera de răsărit și râul Siret pe distanța de vreo 32 km. la frontiera vestică. Pâraiele mai însemnate sunt: Horincea sau Hurmuz, se varsă în Prut, mai jos de comuna Rogojeni. În Siret se varsă pâraiele: Gerul și Suhului; Lozova se varsă lângă Șerbeștii-Vechi (Braniște). Ținutul Covurlui se împarte în patru părți: Plasa Prutului de jos, cu reședința în com. Foltești. Comune mai însemnate sunt: Șivița, Oancea, Vlădești, Frumușița, Vânători, Tulucești, lângă lacul Brateș; Plasa Pechea, la apus de plasa Prutului de jos, cu reședința în com. Pechea. Comune mai însemnate: Independența, Cudalbi, Braniște, Șendreni, Piscu, Lascăr-Catargi, Slobozia-Conachi, Oasele, Costache-Negri; Plasa Bujor, la nord de plasa

drept Casei Bisericii (1922-1929), Cocorașii, moșie din comuna Costache Negri, era în proprietatea lui N. Alexandri⁵⁷³ (1922-1932), apoi moșia Schitul Zimbru⁵⁷⁴, comuna Drăgușeni, era proprietar Paul Mironescu (1922-1929) și o altă moșie din com. Drăgușeni era proprietatea lui Ștefan Lupașcu, mai existau în tot în comuna Drăgușeni moșiile în proprietatea Ecaterinei Filip și a lui Albert Râșcanu⁵⁷⁵, moșia

Prutul de jos, cu reședința în Târgul Bujor, are comunele: Tg. Drăgușeni, Smulți, Măstăcani, Băleni, Crăiești, Vârlegi, Fărțănești; Plasa Horincea, în nordul ținutului, cu reședința în Târgul-Berești. Comune mari: Gănești, Rogojeni, Mălușteni Lupești, Jorăști, Băneasa, Bălinești Slivna, Tuțcani. În ținutul Covurlui sunt 42 de comune rurale, cu 90 de sate, în care locuiesc 26.342 de familii, cu 140 de mii de suflete, totuși în listele electorale, care au servit pentru alegerile generale din 1922, au fost înscrși doar 18000 de alegători din diferite motive. Sătenii din acest ținut se ocupau cu agricultura și creșterea vitelor. Cei din târgurile Bujor, Drăgușeni, Berești se ocupau cu industria și comerțul. Locuitorii din comunele Tulucești, Șivița, Frumușița și Foltești se ocupau pe lângă agricultură cu pescuitul și cu fabricarea coșurilor de papură și rogojini. Suntem ai Episcopiei «Dunărea de Jos» doar de la 1864. Ca jurisdicție bisericească ținutul Covurlui a fost supus la început Eparhiei Sucevei, până la începutul veacului al XV; Eparhiei Romanului până la februarie 1851; Eparhiei Hușilor până la noiembrie 1864 și Eparhiei Dunării de Jos până astăzi. Mai toți locuitorii din ținut erau creștini, totuși în unele comune din nord începuse să pătrundă și adventismul și sabetismul. În ținut se aflau 59 de biserici parohii și 21 de biserici filiale, total 80 de biserici. Ca formă de învățământ existau 101 școli primare de băieți și fete, dintre care 95 cu localurile lor proprii.» („Galații”, de Gh. Munteanu). Dacă în anul 1920 fabricile din Galați se găseau într-un număr infim, anul 1922 este anul în care fabricile răsar ca ciupercile după ploaie: trei fabrici de conserve de pește și legume, trei fabrici de rachiu, oțet și surogate, patru brutării mecanice, o fabrică de chiag și derivate, două fabrici de cherestea, șapte fabrici de tâmplărie mecanică și trăsuri, o fabrică de dopuri de sticlă, patru fabrici de vax, cremă și unsori, 12 fabrici de săpun și lumânări, o fabrică de parfumerie, nouă fabrici de cărămidă și produse ceramice, o fabrică de brichete de cărbuni, o fabrică de țevi de plumb, o fabrică de nasturi, o fabrică de halva, bomboane și tahân „Sadonia”, o fabrică de cuie, o fabrică de tăbăcărie, un atelier mecanic de reparat automobile etc. Pe fondul acestei grabnice și necesară industrializări, orașul Galați era gospodărit de președintele liberal de comisie interimară Theodor Thenea (28 ianuarie 1922-23 martie 1923), care a înfăptuit un mare program edilitar.

⁵⁷³ Nicolae N. Alexandri (n. 17 mai 1859, Chișinău, Imperiul Rus – d. 17 noiembrie 1931, Chișinău, Regatul României) a fost un om politic român, care a făcut parte din Sfatul Țării din Basarabia, decanul de vârstă al Sfatului Țării și cel care va deschide ședințele primului Parlament basarabean la 21 noiembrie 1917. N. N. Alexandri este descendent din neamul Alecsandri (nepot al poetului, diplomatul și omul de stat Vasile Alecsandri).

⁵⁷⁴ Sat în comuna Bălăbănești, format în jurul schitului omonim. Vezi *Tezaurul toponimic al României, vol. I*, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1347. Fostă proprietate a mănăstirii Adam. Schitul Zimbru, aflat la marginea localității Bursucani, a fost ctitorit în anul 1793, de către ieromonahii Ioasaf și Aloman, veniți de la Mănăstirea Râșca, județul Suceava, cu sprijinul familiilor boierilor Cernat, Plesnilă, Iamandi. Biserica schitului era închinată Sfântului Mare Mucenic Gheorghe. În anul 1939, pe când satul Zimbru exista, aproape de localitatea Bursucani, biserica schitului a fost preluată ca biserică de parohie de către acesta.

⁵⁷⁵ Spicuim din aeborele genealogic a Râșcanilor: Râșcanu cel Bătrân pe la 1350 cu descălecătorul Bogdan Vodă proprietar al moșiei Râșcani pe Telejna; Vasilachi Râșcanu trăiește pe la 1700 căsătorit cu Maria Gafencu are moșiile Cojeni (Stoișești) și Giurcani de la Fălciu și 20 st. în satul Râșcani pe Jigălia; Teodor Râșcanu armaș, vel pitar, jitnicer căsătorit cu Maria, fata lui Ioan

Ciubara, din comuna Pechea, era proprietatea doamnei Maria Boiu (1922-1931), iar moșia Voinești-Tabăra Călugărului, din comuna Berești, era a lui Petre Bălan (1922-1937), moșia Gologanul, din comuna Cudalbi, încă le aparținea moștenitorilor defunctului avocat Gheorghe Panu⁵⁷⁶ (1922-1945), moșia Pașcani-Vlădești era a domnului lt. M. Dionisie, iar ½ din moșia Pochișcani din comuna Balintești, o stăpânea Ecaterina Miclescu⁵⁷⁷ (1923-1932), iar moșia din Pochișcani - Cioinagii Căpățanei aparținea d-nei Mariei I. Boteanu (1923-1938), moșia Slobozia Oancea era a Olgăi Deciu (1923-1932), iar moșia Berești era proprietatea Epitropiei Sf. Spiridon din Iași (1923-1933), moșia Lupești era a lui C-tin Ralea (1923-1932), urma moșia Bătrâna Soia, din comuna Crăiești, care îi aparținea domnului general George Cereșeanu (1923-1929), moșia Jorăști-Balintești, era a lui Gh.V. Savin (1923-1932), moșia Vîrlezi era proprietatea lui Valentinei și Mihai Orleanu⁵⁷⁸ (1924-1942), moșia Fîntîna Gerului, lot 4, din comuna Costache Negri era proprietatea Tincăi col. Bălăcioiu (1924-1928), ½ din moșia Fîntîna Gerului aparținea colonelului Const. Antonescu (1924-1932), moșia Vîrlezi era a Elizei N. Berha (1924-1931), 1/3 din moșia Pochișcani aparținea lui Ion V. Archidan (1925-1944), 1/7 din moșia Corni⁵⁷⁹ (1925-1929), iar moșia Vameșu Prival⁵⁸⁰, din

Hristoforovici Mazarachi, staroste de negustori în Iași are jumătate din Visternicenii pe Bâc la Chișinău, Tuzora, Ivancău; Alexandru Râșcanu spătar, ctitor al bisericii din Frenciugi căsătorit cu Casandra C. Gândul ia zestre Frenciugii; Iordache Râșcanu membru în Divanul Domnesc, vornic, † 1828 căsătorit cu Paraschiva Lambrino ia zestre Drăgușenii; Teodor Râșcanu postelnic, membru în Divanul Domnesc, n. 1813 - † 1867 era căsătorit cu Penelopa Eliadis; Theodor Râșcanu avocat, publicist, scriitor n. 1888- † 1952.

⁵⁷⁶ Gh. Panu (n. 3 martie 1848 - d. 6 noiembrie 1910) a fost un avocat, om politic, ziarist, scriitor și memorialist român. Gheorghe Panu, una dintre cele mai stabile inteligențe de la „Junimea”, a părăsit-o prin 1881 - 1882. Între 1884-1886 a scos la Iași ziarul liberal-opoziționist Lupta (19 iulie 1884 – 30 noiembrie 1895), cu apariție de trei ori pe săptămână, care s-a impus foarte repede datorită condeiului său de mare gazetar. În Lupta, în februarie 1890, Nicolae Iorga și-a făcut debutul ca și critic literar publicând o recenzie pentru drama Năpasta de Caragiale. Gheorghe Panu a combătut tezele Școlii Ardelene despre distrugerea dacilor de către romani și despre retragerea în munți a populației romanice de la stânga de Dunăre în timpul invaziilor barbare. Gheorghe Panu a fost de două ori deputat (1881, 1888) și o dată senator (1892). În 1888 și-a creat propriul partid, Partidul Democrat Radical, al cărui program prevedea negarea tuturor și a cărui principală armă era atacul fără cruțare al adversarului.

⁵⁷⁷ În 1822 Alexandru Ghika-Kefal, n. Iași în 1802-†Iași la 30 oct. 1884, vornic și mare logofăt al Mildovei, se căsătorește cu Ecaterina Miclescu, fata lui Iancu Miclescu și a Ruxandei Rosetti-Roznoveanu. Din această căsnicie se nasc cinci copii în viață: Constantin (1831-1880), Gheorghe (1833-1902), Esmeralda (1844-1917), Ioan (1830-1895) și Maria (1832-1850).

⁵⁷⁸ Mihai Orleanu (n. 20 noiembrie 1859, Focșani – d. 31 ianuarie 1942, Galați), fiul lui Gheorghe Orleanu și al Mariei Plagino. S-a căsătorit cu Valentina Gheorghide și au avut împreună patru copii: Gheorghe, Valentina, Maria-Eliza și Mihai-Neculai. A fost un mare om politic român, membru al Partidului Național Liberal, deputat între 1896 și 1926.

⁵⁷⁹ Știrile în legătură cu ridicarea satelor limitrofe târgului Adjud au fost aduse în 1907 de 3 țărani din Corni care au reușit să provoace o mare fierbere printre consătenii lor „...îndemnându-i că

comuna Slobozia Conachi, era a doamnei Mariei Ruspoli (1925-1930), după care trece la frații Petrică și Ștefan Veron⁵⁸¹, moșia din Corni era a lui Anton Ghilles (1926-1927), moșia Oancea aparținea lui Mihail Razalet (1927-1931), moșia Satul Costea, comuna Filești, era a Casei Rurale (1928-1930), moșia din satul Movileni era a d-lui Dumitru Drăgănescu⁵⁸² (1929), moșia comunei Șivița aparținea atunci bisericii având hramul Adormirea Maicii Domnului (1929-1930), iar moșia numită

acum este timpul ca să ne ducem la proprietarul din Gherdana și în urma la arendașul moșiei Ungureni spre a da pământul pentru agricultură și imaș etc. mai ieftin și nu în muncă”. Cu intenția de a obține condiții mai bune de muncă țărani din Cornii de Sus s-au îndreptat spre Cornii de Jos unde au tras clopotele bisericii și unindu-se cu răsculații de aici au ajuns la Gherdana, sediul administrației moșiei lui Leon Vidrașcu. În drum spre Gherdana, au antrenat și pe țărani din Tătărești și Giurgeni, sate situate pe aceeași moșie. Ridicându-se la peste 1 000, răsculații înarmați cu puști, topoare, pistoale și ciomege, au reușit să impună moșierului Leon Vidrașcu semnarea unui angajament prin care acesta se obliga să acorde pământul solicitat de țărani cu 25 lei falcea, precum și 200 fâlcii în mod gratuit. Sosirea armatei a împiedicat devastarea curții boierești, care urma să fie făcută a doua zi. În județul Covurlui semnalul l-au dat țărani din satul Vameș, apoi s-au îndreptat în masă compactă spre curtea moșierului Alecu Codreanu din satul Chiraftei. Au fost devastate unele clădiri auxiliare ale conacului, s-au distrus registrele de datorii și învoielile. Apoi au pornit spre locuința arendașului Veron din Foltești pe care au devastat-o. Intervenția unui detașament militar i-a îndepărtat pe răsculați de la curtea arendașului. Aceștia s-au îndreptat atunci spre curtea proprietății lui Vincler A., din Țolice— Drăculești, arendată de Vineș.

⁵⁸⁰ Theodor Șerbănescu se naște la 29 dec. 1839, Tecuci - moare în 2 iul. 1901, Brăila. Era fiul unui boiernaș de sud, paharnicul Eni Șerban, devenit Șerbănescu, și al Smarandei. Urmează cursurile primare la Tecuci, cele liceale la Acad. Mihaileană din Iași, apoi Școala Militară din același oraș. S-a distins în toate școlile prin care a trecut. A intrat în armată ca sublocotenent de geniu. În 1869, ajuns căpitan, demisionează. Se reintegrează în armată în 1877 și participă ca ofițer de Stat major la Războiul de Independență. Servește apoi în Ministerul de Război și este avansat până la gradul de colonel, comandând în mai multe garnizoane (Bacău, Buzău, Brăila). În 1893 se retrage definitiv din armată și trăiește mai mult la moșia sa, Vameș, din județul Covurlui. În 1876 a fost prefect la Cahul. A fost membru al Soc. Junimea (din 1868) și membru corespondent al Acad. Române (din 1891).

⁵⁸¹ Ștefan Veron era născut la Bușteni în 1907-†1960, căsătorit la Iași în 1930 cu Șuțu Edmea (Milica) de care se desparte zece ani mai târziu.

⁵⁸² În anul 1904 Damian Drăgănescu, de profesie negustor, a venit la Galați de la Brețcu, din Transilvania. Odată stabilit în orașul de la malul Dunării, pe atunci un adevărat magnet pentru comercianți, Damian Drăgănescu a cumpărat moșia Movileni, din comuna Șendreni. În lucrarea „Istoria orașului Galați de la origini până la 1918”, vol. II, marele istoric gălățean Paul Păltânea indică faptul că, la 30 august 1904, D. Drăgănescu apare ca epitrop (administrator al averii unei biserici) al bisericii Vovidenia, alături de Costache Plesnilă (primar al orașului Galați, între decembrie 1896 și martie 1898). Damian Drăgănescu (...) era căsătorit cu fiica avocatului Gheorghe Coltofeanu, cu care a avut patru copii: Damian, Maria, Dumitru și Gheorghe. În anul 1911, Damian Drăgănescu jr. candida fără succes la Colegiul al II-lea din partea Partidului Naționalist Democrat, aflat sub președinția lui Nicolae Iorga și a lui A. C. Cuza. Damian Drăgănescu jr. se căsătorește în 1913 cu Cecilia Cetățianu, fiica primului director al Gimnaziului din Galați, care va deveni ulterior Liceul Vasile Alecsandri”. Cel de-al treilea copil, Dumitru, este proprietarul de la Movileni.

Izgon-Idești aparținea d-nei Sofiei Ștefan H. Ștefan⁵⁸³. În județul Tecuci și moșia Țigănești⁵⁸⁴, comuna Munteni, județul Tecuci aparținea marelui tecucean Nistor

⁵⁸³<http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Ministerul-Agriculturii-si-Domeniilor.-Creditul-Ipotecar.-1922-1945.-Inv.-487.p.58-63>. Este vorba soția primarului Ștefan H. Ștefan, de

etnie armeană, posesor al unei averi impresionante în domeniul imobiliar, cunoscut în epocă drept „Omul cu 100 de case”, una din personalitățile marcante ale orașului Galați, care a deținut funcția de președinte al Comisiei Interimare în perioada ianuarie 1925 – iulie 1926. Ștefan H. Ștefan s-a născut la 2 decembrie 1880, în localitatea Târgu Ocna (Mahalaua Văleni), județul Bacău, din părinți Hagic Ștefan, în etate de 35 ani, de profesie comerciant, și Floarea Hagic de 25 de ani, casnică, religia declarată fiind cea gregoriană (Arhivele Naționale Bacău, colecția Registre de Stare Civilă - Primăria Tg. Ocna, dosar 89/1880, f. 95). Ulterior, familia își schimbă domiciliul la Focșani, județul Putna. La 25 ianuarie 1901 este trecut în rezervă de Reg. 11 Siret, după care a reușit să promoveze examenele de sublocotenent, în caz de mobilizare urmând să fie înrolat în trupele Batalionului „7 Vânători” din cadrul Corpului 3 Armată (Vezi livretul militar al lui Ștefan H. Ștefan, Muzeul de Istorie „Paul Păltănea” Galați, colecția „Documente”, nr. inv. 21.710.). Pe lângă proprietățile imobiliare din orașul Galați a achiziționat în decursul timpului mai multe proprietăți funciare pe raza județului Covurlui, în localitățile Smârdan, Independența, Braniștea, Lascăr Catargiu și Pechea, însumând peste 700 ha teren, care au fost expropriate de Comisia Județeană instituită în vederea aplicării Legii Reformei Agrare din anul 1945, vezi Arhivele Naționale Galați, fond Comisia Județeană de Reformă Agrară a Județului Covurlui, dosar 180/1946-1948. Ștefan H. Ștefan și-a dezvoltat afacerile imobiliare și în Focșani, împuternicindu-l pe fratele său, Bogdan H. Ștefan, de profesie tot avocat, să liciteze în vederea achiziționării unor imobile disponibilizate de Tribunalul Județului Putna în urma declarării falimentului foștilor proprietari, vezi Arhivele Naționale Galați, fond Tribunalul Județului Covurlui, Secția I-a Acte Autentice, actul autentificat la nr. 1480 din 11 iunie 1916, dosar 11/ 1916, filele 230-231. Pentru împuterniciri similare, vezi actele autentificate de Tribunalul Județului Covurlui, Secția I-a Acte Autentice, la nr. 3335/1912, 3397/1918, 1992/1925, 3169/1927. În anul 1918 moare Hagic Ștefan, tatăl lui Ștefan H. Ștefan, astfel că acesta din urmă îl împuternicește pe fratele său să-l reprezinte în afacerile legate de dezbateră succesiunii averii defunctului, conferindu-i puteri depline. Din conținutul procurii, autentificată la 20 dec., 1918, rezultă calitatea de moștenitori direcți pentru următorii descendenți: Marin H. Ștefan, Aurelia M. Grigoriu, Roza T. Aburel și Bogdan H. Ștefan, vezi Arhivele Naționale Galați, fond Tribunalul Județului Covurlui, Secția I-a Acte Autentice, actul autentificat la nr. 3397 din 20 decembrie 1918, dosar 21/1918, filele 155, 177-178. Bogdan H. Ștefan, fratele lui Ștefan H. Ștefan, a decedat în cursul anului 1927, vezi Tribunalul Județului Covurlui, Secția I-a Acte Autentice, dosar 17/1927, f. 251. Sora lui Ștefan H. Ștefan, Roza, fiind căsătorită cu Toma Aburel. La 2 iulie 1908, Sofia G.I. Macri, fiica lui George (Gheorghe) T. Macri și Ana G. Macri, își constituie ca dotă la căsătoria cu Ștefan H. Ștefan, prin actul autentificat de Tribunalul Județului Covurlui nr. 1750/1908, o cincime din următoarele proprietăți imobiliare din orașul Galați: str. Brăilei nr. 39, str. Israelită nr. 25, str. Canalului nr. 9, str. Brăilei (fără număr), str. Dogăriei nr. 24, str. Mavromol nr. 153, str. Portului (fără număr) și str. Adormirii nr. 18. La acestea, se adăugau trusoul și bunuri mobile în valoare de 5.000 lei, suma de 6.000 lei și o rentă anuală de 3.000 lei reprezentând cota de 1/5 din exploatarea imobilelor menționate, achitată în tranșe semestriale de 1.500 lei, la 23 aprilie și 26 octombrie, cu mențiunea că mandatul de administrare a imobilelor, conform aranjamentului de familie, revenea în sarcina Anei G. Macri (Arhivele Naționale Galați, fond Tribunalul Județului Covurlui, Secția I-a Acte Autentice, actul autentificat la nr. 1750 din 2 iulie 1908, dosar 15/1908, filele 20-24). După cum reiese din actul dotal, familia George T. Macri era una înstărită (cu titlu informativ, în anul 1873, la căsătoria cu

Cincu⁵⁸⁵ (1922-1925), moșia Negrilești avea ca proprietar pe Zoe Șutzu⁵⁸⁶ (1922-1928), fusese o proprietate a familiei postenicului Iancu Iamandi⁵⁸⁷, moșia comunei

George T. Macri, Ana G. Macri beneficiase de o dotă de 3.750 galbeni) (Ibidem, mențione indirectă în actul autentificat de Tribunalul Județului Covurlui la nr. 1749 din 2 iulie 1908, dosar 15/1908, fila 18). Căsătoria dintre Ștefan H. Ștefan (28 ani) și Sofia G.I. Macri (31 ani) a avut loc la data de 8 iulie 1908, fiind asistați în calitate de martori de Alexandru N. Gussi, prefectul județului Covurlui și de Aurel Cupșa, lt. col. de marină, ceremonialul religios fiind oficiat la Biserica Mavromol (Ibidem, colecția Registre de stare civilă - Primăria orașului Galați, actul de căsătorie nr. 304/1908, dosar 1/1908, f. 140). Componența Comisiei Interimare la 26 ianuarie 1926 era următoarea: președinte Ștefan H. Ștefan; (vice-președinți Aurel Ioanovici și Ioan V. Dragnea; membri, ing. G. Carp, Ioan G. Păunescu, ing. A. Constantinescu, Alexandru Doiciu, Vasile Polțer, Constantin Nazarie, M. Helder, N. Vârgoloci, Artur Tatușescu; M.I. Duca, Ioan Dragnea, Ioan Calavre, Gh. I. Popovici, Gh. I. Bogza, Constantin G. Mitescu, Ion Jarnea, Ioan Gradea, Victor Constantinescu, Panait Bounegru, N. Bradea, Ilie Negru, Iosef Ornștein și C. Rădulescu, ibidem, f. 2. – Apud Mariana Delia Pohrib, *Orașul Galați în timpul primariatului primarului Șt. H. Ștefan*, în rev. *Danubius*, XXXIV, Galați, 2016, p. 175-218.

⁵⁸⁴ Se păstrează Hrisovul lui Ștefăniță vv., domnul Moldovei, dat în 15 martie 1523/7031 la Iași, prin care dăruiește lui Ivan Raciște, ceașnic, a treia parte din satul Țigănești, cu moară pe Putna, cumpărat cu 120 zloți tătărăști de tatăl său, Bogdan vv., de la Andreica, Filip și Sora, copiii Ștefului ș.a., nepoții lui Bârsan, ce-l stăpânise cu privilegiu de la Ștefan cel Mare vv. A pus pecete Totrușan, logofăt, și a scris Dumitru Popovici. Aussteller: Ștefăniță vv. Empfänger: Ivan Raciște, ceașnic.- București, Arhivele Naționale ale Romaniei, Biroul Arhive Medievale, Fonduri Personale și Colecții, Depozit 1C; Documente privind istoria României. A. Moldova, veacul XVI, vol. I (1501-1550), București, 1951, p. 218-219; Costăchescu, Mihai, *Documente moldovenești de la Ștefăniță voievod (1517-1527)*, Iași, 1943, p. 432-435; Ghibănescu, Gh., *Surete și izvoade, vol. I*, Iași, p. 370-375 - Catalogul documentelor moldovenești, vol.I (1387-1620), București, 1957, p. 98. În 1671, mart. 28 Buzdugan, căpitanul de Tecuci, vinde pentru 100 de galbeni doamnei Datina, soția răposatului Dabija Vodă, partea sa de moșie din Țigănești, sat aflat în apropierea târgului. În 1704, apr. 12 clucerul Constantin Zbera împreună cu târgoveții bătrâni măsoară locul vel vornicului Iordache Ruset din hotarul târgului Tecuci, partea din jos, dăruit acestuia de domnul Moldovei, precum și alți 450 stânjeni cumpărați tot atunci de la logofătul Ioniță Tălăbescu. În 1753, mai 20 Constantin Mihail Cehan Racoviță miluiește pe Neculai Hrisoverghi, mare vornic, cu 600 stânjeni de moșie din fruntea locului din hotarul domnesc al târgului ce nu fusese încă dat danie de ceilalți domnitori. 1755, dec. 11 - Nicola, vel căpitan de Tecuci, anunță pe „chir Pavel” din Brașov că i-a trimis, spre vânzare, un transport de „1400 ocă de pește sărat”. În 1757, febr. 27 ceea ce mai rămăsese din târgul Tecuciului este dăruit de către domnitorul Constantin Racoviță mănăstirii „Prorocul Samoil” din Focșani, iar în dec. 13 Mihai Racoviță întărește vornicului I. Ruset stăpânirea peste moșia Bosâncești, aflată la nord de Tecuci. În 1797 între Tecuci și Cămilești funcționau cele două mori de pe râul Bârlad ale logofătului Nicolai Roset.

⁵⁸⁵ Răscoala din 1907 a fost susținută și de locuitorii satului Țepu, având în frunte pe Nicolae Buzănci și Nicolae Ghiroa. Țăranii din Țepu doreau distrugerea conacelor moșierilor Anton Cincu și Nistor Cincu. În anul 1880, Nicolae Văgăreanu vinde lui Anton Cincu toată moșia de pe partea stângă a râului Bârlad. În anul 1885 moșierul Anton Cincu a cumpărat moșia de la Dumitru Frunză, moșia Șendreasca de pe raza comunei Țepu precum și moșia Sultana Bodeanu cu denumirea de Bodeanca aflată tot pe raza comunei Țepu. În anul 1894 moșierul Nistor Cincu moare rămânând ca moștenitori patru copii Smaranda Dr. Sculei, Maria Boldur Epureanu, Constantin Milea fost director al ziarului „Dimineața” și Anton Cincu, moșiile fiind împărțite între ei. Locuitorii din cele

trei sate s-au împărțit la cei patru moșieri și anume Tache Anastasiu, Iordache Giurgea Negrileşti, Boldur Epureanu Berheci, iar majoritatea munciau la Nistor Cincu care mai deținea și pădurea Dumbrava. Moșia Moara Domnească, județul Vaslui, era în proprietatea lui Nistor Cincu. Moșia Moara Domnească din județul Vaslui avea ca proprietar tot pe Nistor Cincu. Țișteștiul era dăruit de Petre Șchiopul prin uric cu 1280 stânjeni, codri de stejar la Crucea de Jos, din apa Șușitei până în drumul Cărbunariilor de la Diocheți. Această moșie va fi mai târziu (sec.XIX) a lui Nistor Cincu. În 1945 întâlnim în arhive „Proiecte de parcelare a moșiilor Moara Domnească și Munteni de Sus, proprietar Anton Cincu. Tabel cu împroprietăriții din com. Moara Domnească și din Munteni de Sus. Schiță parcelară a moșilor expropriate” (Camera agricolă a Județului Vaslui 1931-1945pdf).

⁵⁸⁶ Soția lui Gheorghe Șutzu, proprietar de terenuri agricole și la Pechea din județul Covurlui. În anul 1847, după ce logofătul din Lăuntru a primit mai multe reclamații referitoare la unele abuzuri comise de Gheorghe Șutu cu ocazia unei deplasări la Galați oficialul recomandă Părcălăbiei ca, în unire cu un reprezentant al „consulatului elinesc”, să purceadă la o verificare la fața locului a celor semnalate. Părcălăbia a încredințat misiunea sameșului ținutului, paharnicul Iordache Mitre, care, împreună cu delegatul elen, avea să constate că reclamațiile erau susținute de fapte. Reacția lui Gh. Șutu a fost brutală. Împreună cu mai mulți țigani înarmați, au „răpît acturile lucrării” și i-a silit pe oficiali să părăsească moșia. Prin urmare, Sfatul cere printr-o anafora (Anaforaua a fost susținută și de o notă a Consulatului elinesc, prin care se „cere ajutorul polițienesc pentru ridicarea și arestuirea numitului, care și-a uitat datoriile supunerii de respect ce datorește protecției sale, înjurând pe ampoiul Viceconsulatului”) Departamentului din Lăuntru să se rânduiască colonelul Miscenco, comandantul garnizoanei, și părcălabul de Galați, însoțiți de „rânduitori” din partea consulatului și de soldați, să purceadă la arestarea acestuia, urmând „să se trădeze celui Viceconsulat, cu îndatorire ca să-l trimită la urma sa peste hotar, de vreme ce, a lui rămânere în țară a ajuns a fi de scandal și de rea pildă” (D.G.A.S. Documente referitoare la anul revoluționar 1848 în Moldova, București, 1960, p. 98-99). Zoe Șutu era fiica unui mare moșier și senator conservator, măritată la 18 ani cu Georges Em. Lahovary, iar după moartea acestuia într-un duel cu săbii, recăsătorită cu Alexandru Șutu. Din jurnalul ei, putem afla cum și-a pierdut primul soț, director și proprietar al ziarului „*L'Indépendance Roumaine*”, provocat la un întâmplător duel de Nicolae Filipescu, proprietarul ziarului „*Epoca*”, ce voia să-și „reperzeze” astfel onoarea atinsă de un articol al lui G. Em. Lahovary.

⁵⁸⁷ Postelnicul Iancu Iamandi, care participă ca proprietar al moșiei Bîra în Adunarea Electivă a Moldovei, în scopul alegerii Domnului, din 5 ian 1859. „Ea 1775, când se luă Bucovina, Iamandieștii ceilalți rămaseră în locurile tutovene și fălcieni, unde și astăzi găsim pe urmașii lor. «Scrișorile doviditoare» citează actul din 17 Noemvire 1777, prin care Constantin Vodă Moruzi dă poruncă Stolnicului Iordachi Iamandi și Păharnicului Constantin Paladi, vechili ai isprăvniceiei Tutovei, «pentru cail minzilirilor»; acela din 20 August 1780, al aceluiaș Domn, prin care Iordachi biv Vel Stolnic e «rînduit asupra unoru zahereli la schelia Gălați»; acela al lui Alexandru Ioan Vodă Mavrocordat către ispravnicii de Tutova, Stolnicul Gheorghe Costan-dachi și Stolnicul Gavril Conachi, pentru înpresurarea ce se face Stolnicesei Teodosica, a lui Iordachi Iamandi, de către Vornicul Constantin Paladi, apoi actul din 4 Iunie 1786, al aceluiaș Domn, către Toader Iamandi biv vtori Păharnic pentru a-și stăpâni cu nepoții moșiile dela unchiul lor, Jitnicerul Ștefăniță. Tot din parte-i, poartă grija Dorasăufelor bucovineni, pe cari nu-i vinde. În urma reclamații lor negustorului turc Sara-Osman, Guvernul bucovinean, «Canțelaria oștăniască și politiciască a Bucovini deștrictu», poprește și, la 11 Iulie st. n., printr'un act românesc, o «cărți de sorocu», scoate în vânzare, pentru datoriile lui Iamandi, pe atunci căpitan în Moldova, și ale Evreilor din Jurana, moșia, «pe care sînt 65 fameliu pe o milă loc lungă și lată, finate și loc de arătură, cu trei mori velniță, jumătate de heleșteu, cîrșmă». Cărți de soroc. Atăta cătră Jidovii

Cioara Cîrligele și moșia numită Gura Berheci, ambele moșii aparțineau prințului Leon Mavrocordat⁵⁸⁸ (1922), moșia Măldărăști din comuna Negrilești era în proprietatea lui Dimitrie Mavrocordat⁵⁸⁹ (1922-1942), moșia Hanu Conachi din

negipori, Leiba Avramii, losăfii iprocî de la Jurana din Galițae, cumu și pârâtului boerulul moldovinesc, căpitanului Toma Iamandei, să să înștiințază.”- Nicolae Iorga, *Boieri și răzăși din Bucovina*, în Documente...

⁵⁸⁸ Leon Mavrocordat (n. 26 decembrie 1858, Cristești, Iași - d. 5 septembrie 1939, Tătărani, Vaslui) a fost unul dintre generalii Armatei României din Primul Război Mondial. Leon Mavrocordat a fost al doilea din cei cinci copii ai soților Alexandru și Elisa (născută Millo). A avut trei frați - Edgar, Emil și George. Fratele mai mare, Edgar Mavrocordat, a fost diplomat de carieră, fiind cel care avea să transmită, la 14/27 august 1916, declarația de război a României către Imperiul Austro-Ungar, în calitate de ministru plenipotențiar al României la Viena (Alexandru Marghiloman, *Note memorialistice*, vol. II, Editura Virtual, 2011). Sora sa - Ema, a fost căsătorită cu omul politic Ion N. Lahovari, aceștia fiind părinții Marthei Bibescu (Octav George Lecca, *Genealogia a 100 de case din Țara Românească și Moldova*, București, 1911). Leon Mavrocordat a fost căsătorit cu Maria Ghica-Comănești, fiica lui Dimitrie Ghica și a Zoei (Zimka) născută Lahovary. Începând cu anul 1906 familia a locuit în casa situată pe str. Nicolae Crețulescu (fostă Umbrei) nr. 8, unde soția sa a rămas până la moarte (1950). Iar pe harta cadastrală a Bucureștiului din 1911, figurează ca proprietar generalul Leon Mavrocordat.

⁵⁸⁹ Din 1876 Dimitrie Mavrocordat dă în arendă moșiile sale („Condica lui Dimitrie Mavrocordat”, Ediție Corneliu Istrati, 1985). În anul 1803 dintr-o statistică a Moldovei extrasă din Condica Liuzilor, constatăm că la acea dată Moldova avea 20 de ținuturi cu 94 ocoale. Ținutul Tecuciu cuprindea 6 ocoale și anume: ocolul Polocinului, ocolul Berheciului, ocolul Zeletinului, ocolul Nicorești, ocolul Bârladului, ocolul Târgului. Ținutul Covurlui cuprindea 4 ocoale: ocolul Siretului, ocolul Mijlocului, ocolul Horincei, ocolul Prutului. În anul 1833 prin foaia oficială din acest an se publică denumirea ținuturilor din acea vreme, astfel stabilindu-se 16 ținuturi conform acestui Regulament Organic. Menționez stabilirea limitelor de ținuturi pentru zona noastră după cum urmează: ținutul Tecuciu, cu reședința la Tecuciu, spătar Constantin Diamandapulo; ținutul Covurlui, cu reședința la Galați, postelnic Ion Cuza. Să amintim de ascendenții Mavrocordat ai lui Leon. Alexandru Coconul, fiul lui Radu Mihnea, care domni odată (1623-27) în Muntenia și de două ori (1629-30 și 1631-2) în Moldova. Cu Ruxandra se căsătorii la anul 1632 la Tecuci. (Cf. Alex. Mavrocordat: *Despre originea Mavrocordaților*, în *Arhiva* din Iași 1894 p. 174 și urm). La 1632 fu răsturnat din domnie de boieri și fugi la Constantinopol, unde muri. Ruxandra după un an de văduvie, se căsătorii cu Nicolae Mavrocordat și la 7 Noemvrie 1641 născu pe Alexandru, (cf. E. Legrand, *Genealogie des Maurocordato de Constantinopol*, Paris, 1900 p. 9-10). Io, Vasile Voevod, din mila lui Dumnezeu Domn al Țării Moldovei, iată au venit înaintea noastră și înaintea tuturor boierilor noștri moldoveni mari și mici, Apostol, feciorul lui Mavrodi, i Nechita, cu un zapis de mărturie făcut la Târgigrad de Necula Catargiul, fost mare vistiernic și de Ionascu, fost agă, capuchihaia țării Moldovei și de Iorga Cantacuzino, fost mare postelnic și de Iamandi, fost mare postelnic. Și de Iorga grămatic și de Dima Rusul și Scarlat și Iani Iatro și Condorat și Parvana i Margărit și Pandazi Gealepi și Necula Pand, fost cărnăraș în chervăsărie și de mulți alți oameni buni negustori așa scriind și mărturisind în acel zapis cum au venit înaintea lor Curt Asanachi, feciorul lui Constantin Asani Celebi, Iorga Asani i Manoli și Constantin feciorii lui Iorga Asani și s'au tocmit dinaintea lor cu Apostol Mavrodi i cu Nechita și au vândut un sat anume Lătureșanii i Ciocârlanii i Cucorașii ce-s în ținutul Tecuci i satul Șerpenii ce-i în ținutul Covurlui, cu tot venitul. Căci acele moșii au fost danie și dăruite lui Enachi, feciorul lui Constantin Asani Celebi, de la Enachi postelnicul. Acestea ei le-au vândut mai sus scrișilor lui Apostol Mavrodi și lui Nechita

Fundeni, comuna Fundeni⁵⁹⁰, jud. Tecuci, era în proprietatea Verei Veron (1922-1931), iar moșia Chițcani (Capra) avea ca proprietar pe Maria F. Bogdan (1922-1943), moșia din Găiceana de Sud⁵⁹¹, comuna Găiceana, din județul Tecuci,

pentru 400 taleri băuți. Și a mai fost dator Enachi, feciorul lui Celebi, lui Apostol i lui Nechita cu 104 taleri băuți, li s'au tocmnit ei cu de bună voie tocmeală au dat și diresurile în mâinile lui Apostol și Nechita ce le-au avut pe cele mai sus scrise moșii. Deci Domnia Mea dacă am văzut acest zăpis, de a lor bună voie tocmeală și vânzare, atunci și de la noi am dat și am întărit lui Apostol Mavrodi și lui Nechita aceste mai sus pomenite sate, anume: Laturișeanii i Ciocârleanii și Cocorăștii, ce-s în ținutul Tecuci, și satul Șerplanii ce-s în ținutul Covurlui, ca să le fie lor și de la noi drept moșii și baștine, cu tot venitul neclintit niciodată în veci. Și nimeni să nu se amestece înaintea acestei cărți a noastră. În Suceava în anul 7158/1650.” - Ctin Gane, *Neamurile Mavrodinești din Țara Românească și Moldova. Monografia lui Ion Mavrodi vel hatman*, Buc., 1942, p. 63. Să ne întoarcem la Apostol Mavrodi ușierul, cel care mai târziu, când vor vorbi strănepoții lui moldoveni de el, vor zice întotdeauna Apostol, fiul lui Mavrodi grecul. Recapitulând, vom spune deci că tot ce știm despre el, este că el era, în Constantinopolul lui, un om bogat care împrumută bani ca dobânzi și care făcea pe debitorii lui să-și zgodească moșiile în schimbul sumelor primite, ca astfel dând 104 taleri băuți lui Enachi Asani Cilibiul din Moldova, care muri fără a-i plăti datoria, el se despăgubi de la fratele acestuia, Curt Asanachi, de la rudele lui Iorga, Enachi și Constantin, luând în schimbul acestei datorii moșiile Lătureșanii, Ciocârleanii și Cucorăștii din Tecuci și Șerpenii din Covurlui, pentru care mai dete de la dânsul 200 taleri (și 200 Nichita), moșiile pretuind împreună mult mai mult decât banii ce-i avea de luat. Proprietar acum în Moldova, în 1650, el părăsi Țarigradul venind să se stabilească în țară, unde se însură cu fata popii din Corlomănești, căpătând de la Vasile Lupu sau de la fiul său Ștefăniță, și rangul de ușier în Arhondologia Moldovei.

⁵⁹⁰ Satul Crângeni, nume transcris, uneori și Crânjani, situat pe teritoriul com. Fundeni și Liești, „între Siret și Bârlad” a avut un uric de la „Ștefan voievod cel Bătrân”, la 9 iunie 1632, când este atestat documentar (DRH, A, XXI, p.147-148 nr.118). Documentul publicat de I. Bianu, *Documente românești*, I, 1907, p.136, are data de 27 martie 1627, adăugată ulterior (DRH, A, XXI, p.766). A fost situat în zona satelor Șerbănești – Fundeni, inclus în Liești (T.Ciuntu, *Dictionarul*, p.65-66). În 1938 era folosită denumirea Crângani-Șerbănești (DJAN, Galați, Camera Agricolă Tecuci, 1938, dos. 116, f.21v). Lungociu, sat, com. Fundeni, Pârul și alte rude ale lui stăpâneau satul cu „dresuri” de la „Părintele domniei mele Ștefan voievod”, precizeaza Petru Rareș, la 16 martie 1529 (DIR, A, XVI, I, p.305 nr. 272).

⁵⁹¹ Comuna Vulturu, situată în sud-estul județului, la aproximativ 22 de km distanță de orașul Focșani, are în componența sa cinci sate: Vulturu, Boțârlău, Hângulești, Vadu-Reșca și Maluri. Satul Hângulești este renumit pentru un obiectiv istoric deosebit, numit Zidul lui Donie, care datează din anul 1800. Povestea acestui zid își are începuturile în secolul XVIII, când majoritatea satelor din regiune îi aparțineau lui Donie Dimian (*Hotărnicia moșilor din Slam-Râmnic a lui Done Dimian*, Biblioteca Academiei Române, doc. CCCXXXVI/II, apud Constantin Constantinescu-Mirceștiși I. Dragomirescu, *Marginea Țării...*, p. 100). Pisania Bisericii „Donie” din Focșani-Munteni confirmă o parte din acest adevăr: „Ridicatu-sau acest sfânt lăcaș cu hramul Adormirea M. Domnului de către stolnicul Donie din Țara Românească și jupâneasa sa Sanda fiica lui Răducanu Vistier în anii 1694 – 1714 în zilele blagocestivului Voevod Constantin Brâncoveanu” (Glasul Bisericii, an XXV, iulie-august 1966, nr. 7-8, p. 637). Biserica era dotată cu moșii (Emil Lupu, *Ctitori și ctitorii la curbura Carpaților în veacurile XIV-XVIII*, Ed. Doxologia, Iași, 2011, p. 93, n. 12). Acestea erau așezate pe partea dreaptă a unui pâraiaș, Bălanul, afluent al pâraului Leica. Se spune că Donie s-ar fi căsătorit cu sora boierului moldovean Ion Neculce și că era un „mare

proprietatea inginerului I. Moțoi (1922-1943), urma apoi moșia Mîndrești,

căpitan de marginea Țării Românești”, făcând parte din delegația ce încheia în 1701, la Focșani, actul ce stabilea așezarea ponturilor între Țara Românească și Moldova. Din anul 1728, Dimian Donie a fost numit dregător al marginii Țării Românești. O mare suprafață din moșiile și satele familiei Donie au intrat în stăpânirea Mănăstirii „Sf. Ioan” și partea muntenească a Focșaniului, mănăstire ridicată de Grigore Ghica în 1661. Mănăstirea a primit de-a lungul timpului danii de la multe personalități istorice, precum: Alexandru Ipsilanti, Duca Vodă, Constantin Brâncoveanu sau Mihail Racoviță. Mulțumită acestor danii, mănăstirea a devenit una din cele mai înstărite din zonă, având în proprietate pământ atât în Focșani, cât și în zonele viticole din apropiere. Schitul, care a suferit modificări din cauza cutremurelor, incendiilor și războaielor, a fost martor al unui eveniment foarte important: aici s-a oficiat uniunea religioasă dintre domnitorul Gheorghe Bibescu și Maria Ghica, ceremonie la care, ca naș, a participat și domnitorul Moldovei, Grigore Sturdza. Pentru a rezolva problemele de migrație, este chemat să facă parte dintr-o comisie, alături de Macri, starostele de Putna, și de Ștefan Cantacuzino, viitorul domn al Munteniei, Donea Damian, care era numit de către Mihail Racoviță, domnitorul Moldovei, „cinstit prietenul nostru», când îi întărește proprietăți obținute în Ostrovul Siretului la Crângeni și vaduri de moară pe Sirețul și în alte părți situate în regiunea de margine a Moldovei” (C. Constantinescu-Mircești și I. Dragomirescu, „*Marginea Țării...*”, p. 87). Un document din anul 1760 explică: „Fiind despre Țara Muntenească satul care se cheamă Socii lui Donie, cu numele Socilor din cea parte, prefăcând oamenii cum este margine și de iasă parte pe hotarul Dimăcenilor, au început de la o vreme a se zice Soci și oamenilor ce trăiau la acest capăt de hotar al Dimăcenilor.” (SANIC, mănăstirea Adam, pach. IV, doc. 35,13, apud C. Constantinescu-Mircești și I. Dragomirescu, „*Contribuții cu privire la cunoașterea hotarului...*”, p. 79). Aceste informații din documentele vremii, coroborate cu descoperirea făcută de C.C. Giurescu pe *Harta Rusă* de la 1835, unde este menționată localitatea Soci, între Vultur și Hângulești, determina fireasca întrebare: Zidurile lui Donie... Târgul Soci? Putem oare lua în considerație posibilitatea identificării în același loc a reședinței lui Donie și a locului unde a avut loc bătălia dintre Radu cel Frumos al Țării Românești și Ștefan cel Mare al Moldovei, la data de 4 martie 1471, și unde biruința a fost de partea moldovenilor? Problema localizării târgului Soci a constituit dintotdeauna un subiect deosebit de controversat în cercetarea istorică, fiindu-i dedicat un mare număr de studii (Nu voi încerca să enumăr toate studiile dedicate acestui subiect, selectându-le pe următoarele: Mihai Costăchescu, *Arderea Târgului Floci și a Ialomiței în 1470. Un fapt necunoscut din luptele lui Ștefan cel Mare cu muntenii*, Iași, 1935, p. 79-80; Constantin C. Giurescu, *Despre lupta de la Soci*, în *Studii și Materiale de Istorie Medie*, 4, 1960, p. 425-430; C. Ciohadaru, *Cu privire la localizarea unor evenimente din istoria Moldovei: Hindău, Direptate, Crăciuna și Roșcani*, în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie Iași*, 19, 1982, p. 630-631; Laurențiu Rădvan, *Din relațiile lui Ștefan cel Mare cu Țara Românească*, în: P. Zahariuc și S. Văcaru (ed.), *Ștefan cel Mare la cinci secole de la moartea sa*, Ed. Alfa, Iași, 2003, p. 276-277; Marius Gabriel Neculae, *Bătălia de la Soci din 1471: localizare. Diferite tendințe în istoriografia secolului XX*, în „*Analele Buzăului*”, vol. III, Buzău, 2011, p. 23-26; E. Lupu, *Drum, oraș și hotar între Țara Moldovei și Țara Românească*, p. 578-580; etc.), care însă nu reușesc să ofere răspunsuri sigure, după toate criteriile istoriografiei moderne. Mănăstirea a fost distrusă într-un incendiu din 1854, ceea ce a mai rămas a fost biserica din incintă. În trecut, această biserică era construită din cărămidă, fiind ridicată pe o fundație de lemn și avea formă de cruce cu trei abside. Biserica se află acum în Piața Unirii nr. 10 din Focșani. Pârâul Leica care trece prin Hângulești, formează Balta Leica și Balta zidului, nume dat mulțumită proximității bălții de zidul lui Donie. De numele zidului se mai leagă și denumirea unui mic șes din Lunca Țuguiatilor, numit Cotul Zidului.

proprietatea minorilor Ieana, Radu și Safta Roseti⁵⁹² (1922-1929), apoi urma moșia din Gura Bercheciului, comuna Nârtești, județul Tecuci, proprietară Maria C. Mille⁵⁹³ (1922-1943), urma moșia Puțeni, al cărui proprietar era prințul Leon Mavrocordat⁵⁹⁴ (1922-1944), moșia Umbrărești era o proprietate a lui G.N. Negroponte⁵⁹⁵ (1922-1938), iar moșia Drăgănești, din comuna Barcea, județul Tecuci, proprietatea lui I.C. Mihail (1922-1931), apoi era moșia Ivești-Torcești, din comuna Ivești, proprietatea moșt. def. Hector D. Economu (1922-1932), satul

⁵⁹² Gen. Radu R. Rosetti s-a căsătorit la 26 aprilie 1907 cu Ioana Știrbey, nepoata fostului domnitor al Țării Românești – Barbu Știrbei. Tatăl ei, prințul Alexandru Știrbei, îi lăsase moștenire un teren central în București, iar mama, Maria Ghika-Comănești, moșia Brusturoasa (județul Bacău) și Mîndrești, de lângă Tecuci, iar de la tatăl ei, Alexandru Știrbey, un vast teren în centrul Capitalei. În timpul celor șapte ani de căsătorie, soții Rosetti au avut patru copii: Ileana, Radu, Ioana și Elisabeta. Ioana Știrbey a murit, în vârstă de numai 29 de ani, la nașterea celui de-al patrulea copil. Se pare că despre copii lui vorbește această proprietate. Casa familiei generalului Radu R. Rosetti (Sursa: Jurnalul Național) este situată pe strada Mihail Moxa nr. 3-5, în apropierea Căii Victoriei. Ioana Știrbey și Radu R. Rosetti s-au logodit la balul „dat în folosul Crucii Roșii” din 3 martie 1907, căsătorindu-se o lună mai târziu, la 26 aprilie.

⁵⁹³ La 21 decembrie 1861 se naște la Iași Constantin Mille bunicul doamnei Maria C. Mille. Tatăl său este boierul Costache Milea. Mama, Maria, se tragea din familia Tăutu, vornicul Ioan Tăutu îi este bunic.

⁵⁹⁴ Leon Mavrocordat (n. 26 decembrie 1858, Cristești, Iași - d. 5 septembrie 1939, Tătărani, Vaslui) a fost unul dintre generalii Armatei României din Primul Război Mondial. Era căsătorit cu Maria Ghica Comănești (1870-1950), el fiind atunci g-ralul atașat militar la Viena. Nu a participat la acțiunile de luptă, îndeplinind funcția de șef al Casei Militare Regale până la data de 1/13 iunie 1918, când împreună cu alți ofițeri a fost trecut în poziția „la dispozițiunea ministerului de război, pentru însărcinări speciale (Înalt Decret nr. 1240 din 26 mai 1918, în „*Monitorul Oastei*” nr. 100 din 2 iunie 1918, Partea Oficială). Leon Mavrocordat a fost al doilea din cei cinci copii ai soților Alexandru și Elisa (născută Millo). A avut trei frați - Edgar, Emil și George. Fratele mai mare, Edgar Mavrocordat, a fost diplomat de carieră, fiind cel care avea să transmită, la 14/27 august 1916, declarația de război a României către Imperiul Austro-Ungar, în calitate de ministru plenipotențiar al României la Viena. Soția lui Mihail R. Sturdza, Zoe sau Zozo, după cum mai era alintată în cercurile protipendadei, era fiica generalului Leon Mavrocordat și totodată, mai era înrudită, după mamă, cu Ghiculeștii și cu familia Lahovari. Mama Zoei, Maria Mavrocordat, fostă Ghica, era fiica lui Dumitru Ghica și a Zoei Lahovari. Bunicul principesei Zoe Sturdza, pe linie maternă, era nimeni altul decât celebrul explorator și vânător Dumitru Ghica-Comănești, care alături de fiul său Nicolae Ghica (căsătorit cu Ioana Băleanu, deputat și guvernator al Băncii Naționale a României) a întreprins o expediție africană în Somalia, în 1896 (Gh Buzatu; Stela Cheptea; Marusia Cârstea: *Pace și Război (1940-1944) - Jurnalul Mareșalului Ion Antonescu*, vol. I, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2008; Corneliu Ciucanu: *Dreapta românească interbelică. Politică și ideologie*, Ed. TIPO Moldova, Iași, 2009).

⁵⁹⁵ La data de 7 noiembrie 1917 feciorul său, marele proprietar Georges G.N. Negroponte, și-a anunțat oficialităților dorința de a dona 20 ha pământ pentru ridicarea Memorialului de la Mărășești, în valoare de aproximativ 200.000 lei, la Tribunalul Ilfov, secția notariat cu nr. 1960/ 9 februarie 1922. Mai târziu a donat și suma de 50.000 lei .

Iovești de comuna Priponești⁵⁹⁶, era tot un sat așezat pe proprietatea lui Constantin Mille⁵⁹⁷, ½ din moșia Negrilești proprietatea lui Carol Seule (1922-1942), ½ moșia proprietate a doamnei Zoe Gr. Suțu (1922-1937), moșia Homocea-Ploscuțeni⁵⁹⁸,

⁵⁹⁶ Priponești este o comună în județul Galați, Moldova, România, formată din satele Ciorăști, Huștiu, Liești, Priponeștii de Jos și Priponești (reședința). Satul Priponești de Jos este atestat în 1859, depindea de ocolul Pereschivului – ținutul Tutova. Din 1864 este sat component al comunei Priponești de Sus. Într-o anumită perioadă, neprecizată, satul Priponești de Jos a fost comună. În legătură cu toponimia, există două versiuni. Prima ar fi aceea că numele de Priponești vine de la cuvântul „pripor”, ceea ce ar însemna panta unui deal. O altă versiune se referea la praponirea unui cal de către un turc. Între satele Priponești de Sus și Liești, se pare că existat o biserică construită din lemn, cu hramul Sfântul Nicolae, unde s-a slujit până prin 1920, după care a intrat într-un proces de ruinare. Din mijlocul satului Priponești izvorăște un pârâu, numit Pereschiv, care adună și apele altor izvoare și care se unește cu alt pârâu, Râpa Cândrei și se varsă în râul Bârlad.

⁵⁹⁷ Constantin Mille (1861-1927) era născut la Iași. Studiază în orașul natal, apoi dreptul la Bruxelles. Transferă aici redacția revistei „*Dacia viitoare*”, preluată de el și V.G.Morțun de la Vintilă C.A. Rosetti. Pentru scurt timp este student și la Paris. Se stabilește la București unde practică avocatura și ziaristica. Se distribuie cu generozitate în redacții din stânga și dreapta spectrului politic. Mai întâi lucrează la „*Românul*” lui C.A. Rosetti. Devine cofondator al ziarului „*Drepturile omului*”. Devine redactor la „*Lupta*” lui George Panu, la „*Munca*”, organul oficial al PSDMR, la „*Lumea Nouă*”. Proprietar al ziarului „*Adevărul*” (1895-1916; 1919-1920); director fondator al ziarelor „*Dimineața*” (1904-1916; 1919-1920) și „*Lupta*” (1921-1927). Este considerat un reformator al presei românești. Palatul Adevărul, construit tot de el, a probat această sintagmă. De altfel, pe piatra sa de mormânt din Cimitirul Bellu stă scris: „Constantin Mille. Părintele ziaristicii moderne române”. Astfel, putem înțelege și de ce Constantin Mille era ales în martie 1914, președinte al Asociației Generale a Presei Române. Pe Constantin Mille istoria l-a reținut drept scriitor, avocat și înfocat militant socialist. Înainte de toate, însă, Mille a fost un ziarist desăvârșit. Din 1893, când a început să colaboreze la „*Adevărul*”, până în 1920, când a cedat – nu se știe din ce motive – ziarul bancherului Aristide Blank, Mille a revoluționat presa din temelii. În perioada în care a condus el ziarul „*Adevărul*” (și, din 1904, și nou-înființata „*Dimineața*”), au avut loc progrese remarcabile. Care-au făcut ca Mille să-și capete, pe bună dreptate, eticheta de „părinte al ziaristicii române moderne”, așa cum scrie pe piatra sa de mormânt de la Cimitirul Bellu. Vestea că Alexandru Beldiman a hotărât să-i vândă lui Constantin Mille, în 1895, gazeta lui de suflet, „*Adevărul*”, i-a surprins pe unii dintre membrii redacției și i-a supărat la culme pe alții. Într-un articol din 5 ianuarie 1895, Beldiman își motiva alegerea și anunța că își rezervă, cât va trăi, „direcțiunea politică” a gazetei. Nu voia ca după atâția ani în care se străduise să mențină independența ziarului față de partide, „*Adevărul*” să devină conservator sau național-liberal. „Am ales pe d. Const. Mille ca să-i trec proprietatea ziarului *Adevărul*, pentru că d-sa este un intransigent în politică; fiindcă onorabilitatea d-sale este mai presus de orice bănuială; și, în fine, pentru că am convingerea că *Adevărul* va rămâne un organ independent al cauzei democratice”. Timpul avea să confirme că Beldiman făcuse cea mai potrivită alegere: sub Mille, „*Adevărul*” avea să devină cea mai importantă și mai serioasă publicație a perioadei.

⁵⁹⁸ Localitatea Ploscuțeni este situată în partea stângă a Văii Siretului, în partea opusă orașului Adjul, în județul Vrancea, comuna Homocea. Până în anul 1968 a fost comună de sine stătătoare și a aparținut județului Tecuci. Localitatea Ploscuțeni a luat ființă, după unele informații, chiar în secolul al XVII-lea, dar prima mențiune clară o găsim la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Harta comandamentului armatei austriece din Moldova (1787-1791) notează la ținutul Tecuci așezarea „Ploskuzeny”, cu un număr de 10 gospodării, cu „10 capi de familie ce aveau un cal și 58 de boi”,

situată în comuna Homocea, din județul Tecuci, proprietate I.I. Niculescu Dorobanțu (1922-1937), moșia Blînzi, comuna Corod, județul Tecuci, proprietate moștenitori C.A. Vidrașcu (1922-1932), apoi moșia Umbrărești, proprietate I. Demetriad⁵⁹⁹, județul Tecuci (1922-1930), moșia Movileni⁶⁰⁰ de Tecuci,

ceea ce înseamnă o localitate în curs de formare. Mai târziu, în anul 1835, harta comandamentului armatei rusești din Moldova menționează în ținutul Tecuci satul „Ploscuțeni” cu 24 de gospodării și biserică. În 1803, *Condica liuzilor* notează la Ocolul Polocinului, din ținutul Tecuci, moșia „Ploscuțanii, a dumisalei logofetesei Cantica Razu”. Homocea este o comună care are în componența sa trei sate: Homocea, Lespezi, Costișa. Numele comunei e dat de numele boierului Homoceanu, care avea moșii în zona Vrancea. Numele „Vrancea” este întâlnit pentru prima dată într-un document în limba latină (2 iulie 1431) sub forma de „Varancha” arată renumitul istoric C.C. Giurescu. Savantul și istoricul B.P. Hașdeu crede că „este de origine traco-dacică venit de la vrană-pădure, munte sau chiar topicul <vran> care înseamnă munte”.

⁵⁹⁹ Iancu Demetriad (n. 2 iul. 1853, Galați și decedat în 1940) este tatăl celebrului pianist Alexandru Demetriad (n. 28 martie 1903, Puțeni, jud. Tecuci-ț. 1983) - pianist, o vreme pianistul Casei Regale. Iancu Demetriad era un agricultor bun și ținea în arendă din 1871 moșia Puțeni, proprietatea gen. Leon Mavrocordat, și moșia Movileni (de jud. Tecuci) șef al Casei Militare a regelui Carol I. Botezul lui Alexandru se petrecea la 23 apr. 1903, iar nașii erau soții Ștefan și Clemansa Plitos. Alexandru Ion Demetriad avea rădăcinile în portul Brăilei, bunica maternă fiind italiancă, iar bunicul matern fiind grec. Copii Demetriazilor (avea o soră, Angela, născută în martie 1900) erau educați la Brăila, la bunica maternă Anastasia Gardeli sau mătușa dinspre mamă, Ecaterina J. Vlascopol. În 1916 familia Demetriat este obligată să se despartă. Iancu Demetriad ajunge senator liberal în Camerele Constituantе din 1914-1918 și se evacuează la Iași împreună cu soția și cea mai mare parte dintre copii, cu excepția lui Gheorghe, bolnav, care rămâne la Tecuci în grija mătușii Tasia Evgheniade și a lui Alexandru, rămas la Galați la mătușile Elena, o bună pianistă, și Sevastia Evgheniade, verișoare cu Iancu și toate surori între ele. Cumnata sa Eugenia Demetriade (născută Zafiratos la 27 apr. 1900-†5 feb. 1990) a fost o apreciată profesoară de pian la Liceul de muzică din Galați. Fratele ei, Leonida Mihălceanu (n. 5 nov. 1894-†7 mart. 1976) era profesor de vioară în București. Și Alexandru Demetriad debutează la Brăila cu societatea „Lyra”, patronată de George Cavadia, compozitor și cântăreș de romanțe în special. La 3 mai 1921 debutează în Buc., iar Constantin C. Nottara îi dedica în ziarul „*Dimineața*” din 5 mai 1921 cronica intitulată chiar „*Concertul Demetriad*”. Odată ajuns la Paris Alexandru Demetriad urmează Conservatorul între 1926-1928, apoi Ecole Normale de Musique. În 1935 și iarna 1936-1937, a întreprins două călătorii speciale în România – a vizitat orașul Tecuci, unde a fost găzduită în casa Demetriazilor, precum și orașele Brăila, locuind la Hotelul Bristol. După cum notează istoricul George Trohani, în iarna lui 1944, aproape de Crăciun, Alexandru Demetriad trecând seara prin Cișmigiu a fost victima unei agresiuni cu scop de jaf, fiind împușcat în mână dreaptă cu un revolver. Primul pronostic al medicilor a fost destul de rezervat, fiind vorba de un artist pentru care mâinile sunt esențiale în carieră, însă, din fericire, restabilirea a fost destul de rapidă. La mai puțin de trei luni, pianistul era din nou pe scenă, iar interpretarea îi era la fel de măiastră (apud Gheorghe Trohani, *Pianistul Al. Demetriad. Scurtă Prezentare Biografică* (în rev. *Muzeul Național*, XIV, 2002, nr. 30). Fundația tecuceană „Pelin” și Asociația Muzicală „Olimpian Studio” perioada 10 – 11 iunie 2017 au organizat la Tecuci prima ediție a Festivalului Național de Pian „Alexandru Demetriad”, ziarul *Pro Tecuci*, din 7 iunie 2017.

⁶⁰⁰ Comuna se află în Câmpia Tecuciului, la marginea vestică a județului, la limita cu județul Vrancea, pe malul stâng al Siretului. La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Bârlad a județului Tecuci și era formată din satele Movilenii de Jos și Movilenii de Sus. *Anuarul*

proprietate a lui Ion Demetriad (1922-1929), moșia Măteni, comuna Condrăchești, proprietate N. Grunberg și Gh. Candel⁶⁰¹, din județul Tecuci (1922-1939), la moșia Humești⁶⁰², proprietar fiind atunci Alexandru Angelescu (1922-1929), moșia Stănișești⁶⁰³, atunci proprietar Alexandru și Chiriac Vladilogu (1922-1943),

Socec din 1925 o consemnează în plasa Ivești a aceluiași județ. Harta statistică a Pricipatelor alcătuită între 1828 și 1832, și publicată în 1835 consemnează în ținutul Tecuciului cu 1 km mai la nord de Movileni un sat „Ungureni”. În timpul luptelor din 1917 a fost distrus și castelul de la Movileni (o clădire fastuoasă construită în 1614, proprietatea boierului Demetriade), de pe malul Siretului ale cărei ruine se mai văd și astăzi. În anul 1809 satul Movileni s-a mărit cu cel vecin, Hrubile (TTRM, I, 1, p. 552,750), care nu mai poate fi localizat. Toponimul se deslușește ca sens, mai rar folosit, al substantivului hrubă de origine maghiară, „casă primitivă cu acoperiș de pământ (DLR.II, 6, p. 415. DEX, p. 465 pledează pentru o origine ucrainiană). Satul vecin Corpaciul, înglobat în anul 1816 (TRIM, I, 1, p. 750) a fost, probabil, în partea de sud a Movilenilor, constituind de fapt marginea de apus a „ocinei Corpăceștilor”, existent la 30 nov.1687, între satele Barcea și Umbrărești. În anuarul din 1816, o parte a satului Movileni se numea Unghenii-Movilenii (TRIM, I, 1, p. 750). Era locuită de „ungureni” (Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, p. 303) locuitori aduși de la vechilulul mănăstirii Răchitoasa. În anul 1937 plasa Tecuci avea în componență 33 de sate, între care și Movilenii de Sus și Movilenii de Jos.

⁶⁰¹ D-l Grünberg era din Bârlad, locuia pe strada Ștefan cel Mare nr. 34 și era ziarist la cotidianul conservator *Ecoul*, iar Gh. Candel s-a născut la 1853 în Nârtești, județul Tecuci și a învățat la Bârlad.

⁶⁰² În 7185/1676, la 30 novembre. «Neagulu, împreună cu fâmeia mea Flora și cu fie-meu Stoica ot a Gurgueți», dă nepotului «Lupul» și fâmeii lui Neașa ot a Părliti», «pogoane de vii 2, cu casa, și cu 2 buți, și cu 2 tocori, înți dealuia Homeștilora». «Le-anui. vândută la vreama haracului derepti bani gata tl. 40». Cu știrea totorora moșineanilor a și denu susu și denu josu. Și, când am făcutu acestu zapesu, fost-au mulți boeri mărturii.»- *Acte de la Rîmnicu-Sărat (colecția d-lui Zamfirescu)*, în *Revista istorică*, anul al VIII-lea, n-îe 10-12, octombrie-decembrie, 1922, p. 200.

⁶⁰³ Primele informații scrise despre satul Motoșeni apar într-un document din data de 21 decembrie 1452 la Suceava prin care Alexandru Vodă întărește lui Oană Cîndescu satele moldave Drăgoiești (actualmente dispărut), de la gura Dobrotforului, jumătate din Petrești (Băicani) pe Zeletin și Banca (Gura Crăiești) la gura Pojorîtei. Următoarea mențiune a satelor care alcătuiesc actualul sat Motoșeni o avem în anul 1495 la 16 ianuarie, când Ștefan cel Mare îi dă pentru dreaptă credință lui Toader Lucaș o moșie ce cuprindea localitățile Gheești, Negoane și Colunești dimpreună cu Motoșenii. La 8 martie 1533 Petru Voievod consfințește împărțirea moșiei între fiii și nepoții lui Toader Lucaș. Localitatea mai este atestată documentar și la data de 12 mai 1555, când nepoții lui Toader Lucaș au vândut serdarului Gheorghe Mihailă Motaș o bucată de pământ cu 100 de zloți tătătăști. Începând de la această dată moșia este cunoscută numai sub numele de Motoșeni. La data de 2 iunie 1611 domnitorul Constantin Movilă întărește cu stăpânirea răzeșilor pe satele Oprișești, Bălotești, Stănișești, Țigănești și Motoșeni, anulând zapisul boierului Bou vistiernic. În satul Motoșeni a avut cumpărătură și Miron Costin, așa cum rezultă din zapisul datat în 20 decembrie 1676 și din „Cartea de întăritură” a voievodului Anton Rușet din data de 6 ianuarie 1677, unde se menționează că aceste părți rămân Tudosicăi, fiica lui Miron Costin, care le-a primit ca zestre la căsătoria cu medelnicerul Pavel Virnav. Pe valea Pereschivului este satul Fântănele (Fătăciuni). Prima atestare documentară a localității este din anul 1638, când Constandin, fiul lui Ion Hudiciu, vindea lui Luca Albul ocina sa din Fătăciuni și partea cumpărată de la Ilieș, fiul lui Arav, vistiernic, a patra parte dintr-un „bătrân”. Aici se afla încă din 1667 un schit, după cum rezultă din mărturia lui Grigore Fătăciune, care vindea la acea dată două vii aflate la schitul Fătăciuni cu 20 de

apoi urma și moșia din Colonești⁶⁰⁴, proprietara acesteia fiind Smaranda Apostolescu (1922-1939), apoi moșia Condrăchești, proprietar Alice Maria Guriță (1922-1927), moșia Mîndrești proprietari minorii Ileana, Radu și Safta Rosetti, moșia Gura Berheciului comuna Nărtrești, jud. Tecuci, cu proprietari Maria C. Mille⁶⁰⁵, apoi moșia Doroftei Grădești, din comuna Vultureni, județul Tecuci⁶⁰⁶, proprietar era Casa Rurală (1922-1943), moșia Lichitișeni, din comuna Vultureni,

lei. Constantin Cantemir voievod, dădea la 11 august 1687 un privilegiu mănăstirii de la Fătăciune, de a avea cinci poslușnici scutiți de toate dările, privilegiu întărit numai ctitorilor mari din țară. Către sfârșitul sec. al XVII-lea schitul a fost înzestrat de către răzeșii satelor din jur: Cernuești, Păcurărești, Șendrești cu moșii și iazuri. După bătălia de la Stănilești, din anul 1711 și înfrângerea oștilor aliate moldo-ruse, o expediție de jaf a fost întrepinsă de către tătări care au pustiit toată Moldova de Sus, pârjolind ținuturile Tecuci, Tutova și Covurlui, cât și capitalele acestora: Tecuci, Bârlad, Galați. Schitul Fătăciune, la fel ca și alte mănăstiri, a avut de suferit cumplit, fiind ars și distrus complet de către tătari. A ramas o ruină până în anul 1752 când, un strănepot al vechiului ctitor, tot din neamul Bogdăneștilor, Ioan Bogdan hatmanul, l-a ridicat din temelie.

⁶⁰⁴ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Stănișești a județului Tecuci și era formată din satele Analogu, Corbu, Danciu, Panu, Poiana, Satu Nou, Spria de Jos, Spria de Sus, Târgu Colonești, Valea Mare, Valea lui Matei, Valea Morii și Zapodia. principalul proprietar de pământuri era Ghiță Alexandrescu. Anuarul Socec din 1925 o consemnează în plasa Podu Turcului a aceluiași județ, având 1770 de locuitori în satele Danciu, Poiana, Satu Nou, Slobozia-Panu, Spria de Jos, Spria de Sus, Valea Mare, Valea lui Matei, Valea Morii și Zapodia și în cătunele Analog, Colonești și Corbu. Denumirea de Colonești ar deriva din cuvântul „coloniști” oameni ce au fost aduși pe moșia boierilor Gheorghe și Smaranda Apostoleanu. Acest fapt a determinat ca populația localității să se împartă în țărani răzeși, împrorietăriți încă din timpul lui Ștefan cel Mare. Enumerăm sătenii din părțile denumite Valea lui Matei și Zăpodia, cei care folosesc ca unitate de măsură a pământului falcia și stânjenu, Matei fiind hatman în oastea cea mare în bătălia de la Vaslui 1475 de la Podul Înalt. Ceilalți sunt veniți cu mult mai târziu, aduși de administrația boierească la muncă pe moșie, ulterior fiind și ei împrorietăriți cu pământ din moșia boierului Apostoleanu.

⁶⁰⁵ Era soția lui Constantin Mille (n. 21 decembrie 1861, Iași-d. 20 februarie 1927), care a fost un ziarist, nuvelist, poet, avocat și militant socialist român, precum și un activist prominent pentru apărarea drepturilor omului.

⁶⁰⁶ La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna făcea parte din plasa Berheci a județului Tecuci și era formată din satele Lichitișeni, Rugetu, Vultureni, Bălănești, Dorofeiu, Meleșcani, Boboș, Dădești, Năzărioiaia, Ghionoiaia Veche, Ghionoiaia Nouă și Tăvădărești. La acea vreme, pe teritoriul actual al comunei, mai funcționa în aceeași plasă și comuna Godinești, având 1529 de locuitori în satele Godineștii de Jos, Godineștii de Sus, Medeleni, Năstăseni, Poeni, Țigănești, Valea Lupului, Valea Salciei și Vărlănești; aici existau două mori de vânt, două mori de apă, o școală cu 44 de elevi (dintre care 7 fete) deschisă în 1866, și cinci biserici ortodoxe (la Godineștii de Jos, Medeleni, Țigănești, Poeni și Valea Salciei) (Lahovari, George Ioan (1900). „Godinești, com. rur., în jud. Tecuciu” (PDF). *Marele Dicționar Geografic al României*. 3. București: Stab. grafic J. V. Socecu, p. 580–581). La sfârșitul secolului al XIX-lea, funcționau câte 4 mori de vânt la Motoșeni, Crăiești și Burdusaci, 3 la Condrăchești, mai multe mori de vânt la Valea Rea și Bârlad, 10 la Deleni, 15 la Oncești, 2 la Taula, 5 la Mărăști-Filipeni, 2 la Căbești și mai multe la Dealul Morii, care a împrumutat numele de la aceste instalații. –vezi prof. Florica Ichim, prof. dr. Dorinel Ichim, *Zona etnografică a Colinelor Tutovei*, Editura Diagonal, Bacău, 2002.

județul Tecuci, prop. Smaranda și Anton Mihăilescu, moșia Umbrărești, din comuna Umbrărești, unde era proprietar G.N. Negroponte (1922-1923), moșia Cemicari Cocorăști, prop. D. Sturza, moșia Urieșul Negrilești, aflată în lotul VII, comunei Ungureni⁶⁰⁷, județul Tecuci, cu proprietar Alexandru Giurgea (1922-1933), moșia Negrilești, proprietară Zoe Sturdza⁶⁰⁸, moșia Măldărăști, aflată în comuna Negulești, avândul ca proprietar pe Dimitrie Mavrocordat, moșia Bălăneasca, din comuna Vultureni, județul Tecuci, proprietar era Ionel Gheorghiadă (1922-1941), apoi era moșia Călmățui, proprietară Academia Română (1922-1941), moșia Negrilești, cu proprietar Carol Seule, apoi moșia de la Podul Turcului, proprietară Eliza G. Gheorghiadă (1922-1943), moșia Urieșul, din Negrilești, lot. VII, comuna Ungureni, județul Tecuci, proprietar Alexandru Giurgea, apoi era moșia Corciovei Cetățuia, din comuna Brăhăsești, județul Tecuci, proprietatea d-nei Esmeraldei Sculey Logofetides (1922-1924), apoi urma și moșia Țigănești⁶⁰⁹, comuna Ungureni, județul Tecuci, proprietar Academia

⁶⁰⁷ Comuna Munteni cuprinde patru sate: Munteni, Frunzeasca, Țigănești, Ungureni. Tezaurul monetar din Țigănești, satul Munteni spre Ungureni, județul Galați, decare s-au ocupat arheologii Costel Ilie și Mircea Nicu, a fost descoperit în deceniul al VII-lea al secolului XX și era format din aproximativ 60 de monede de aur și în jur de 100 de argint. Tezaurul a fost păstrat doar parțial; printre piesele recuperate, se află Ducatele emise de orașele Olandei (42), Utrecht (13), Gelder (1), Frisia de Vest (1) din țările de jos și din Imperiul Habsburgic, precum și rectorul Taller, eliberat de orașul Dalmațian Ragusa. Toate monedele au fost emise în secolul al XVIII-lea, cele mai vechi în 1738 și cele mai recente în 1775.

⁶⁰⁸ Era soția lui Mihail R. Sturdza, Zoe sau Zozo, după cum era alintată în cercurile protipendadei și era fiica generalului Leon Mavrocordat și totodată, era înrudită, după mamă, cu Ghiculeștii și cu familia Lahovari. Mama Zoei, Maria Mavrocordat, fostă Ghica, era fiica lui Dumitru Ghica și a Zoei Lahovari. Bunicul principesei Zoe Sturdza, pe linie maternă, era nimeni altul decât celebrul explorator și vânător Dumitru Ghica-Comănești, care alături de fiul său Nicolae Ghica (căsătorit cu Ioana Băleanu, deputat și guvernator al Băncii Naționale a României) a întreprins o expediție africană în Somalia, în 1896 (vezi Gh. Buzatu; Stela Chepteia; Marusia Cârstea: *Pace și Război (1940-1944) - Jurnalul Mareșalului Ion Antonescu*, I, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2008 și Corneliu Ciucanu: *Dreapta românească interbelică. Politică și ideologie*, Ed. Tipo Moldova, Iași, 2009).

⁶⁰⁹ Mormântul doamnei Scully Logothetides Esmeraldei se află la Iași, Cimitirul Eternitatea, cu un monument funerar operă a sculptorului Salvador Scutari (1880- †Iași 1932). Anul construcției monumentului este 1913-14. La 26 iunie 1882 se întocmea de ing. Leon Botez o carte de hotărnicie a moșiei Țigănești, plasa Bârlad, proprietatea tecuceanului Tache Atanasie, dispre moșiile Blănești sau Negrilești, Găgești sau Corodul, Țepești, Matca, Săsești sau Odaia, Munteni sau Țigăneștii Vechi, Blânzi. La 7 oct. 1885 se întocmea o carte de hotărnicie de ing. N.B. Totoianu pentru moșia Găureanu sau Rogoazele, proprietatea lui George Manoliu, dinspre moșiile Corbeasca, Fofaza, Gherdana, răzeși Obreja. La 15 oct. 1872 avem o carte de hotărnicie întocmită de ing. Mihail Nicolescu pentru moșia Torcești, proprietatea Rucsandrei Balș Pașcanu (există un album manuscris ajuns în colecțiile Academiei Române, legat în catifea și tapițerie de goblen, cu poezii copiate în 1857 de Ruxandra Balș, născută Cantacuzino Pașcanu, vezi Gabriel Strempel, *Catalogul manuscriselor românești*, vol. IV, București, 1990, p. 319. Manuscrisul este catalogat sub numărul 5488.), dinspre moșia Geru cu documente din 1778-1835. Din anii 1830-1900 există un alt tabel cu

Română (1922-1943), moșia Podoleni⁶¹⁰ lot. B, comuna Barcea⁶¹¹, județul Tecuci, proprietar Florența Ștefan (1922-1943), moșia Podoleni lot. I. comuna Barcea, județul Tecuci, era proprietară Maria Cristof, moșia târgului comunei Tecuci⁶¹²,

împroprietăriții pe moșia statului la Diecheni, com. Vultureni, plasa Bârlad, întocmit de ing. M. Climescu. Avem și un tabel cu sătenii împroprietăriți pe moșia statului Ghioldumul și Ciofrești, comuna Tudor Vladimirescu, plasa Bârlad, întocmit de ing. Climescu în perioada 1890-1900. Din 4 sept. 1863 există o hotărnicie întocmită de ing. Radeș pentru moșia statului la Diecheni, plasa Bârlad, cu tabelul de săteni împroprietăriți pe această moșie. – ANB, Planuri și hotărnicii, inv. nr. 2473, județul Tecuci, poz. 1, 4, 5, 8, 7, 8.

⁶¹⁰ Are biserica cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir”, zidită în 1845, ctitorie a marelui vornic Alecu Ghica, fostul proprietar.

⁶¹¹ Satul Barcea este atestat documentar sub numele de Trohănești la 5 iunie 1672 când Duca V.V. întărește mănăstirii Dancu din Iași satul Trohănești „dăruit de Pârveu vameșul și cumpărat de acesta de la răzeșu de acolo”. Vechiul nume Trohănești este un toponim ce-și are rădăcinile în numele unui întemeietor al așezării (Trohin sau Trohan) acesta însemnând „vin acru și tare”. Cătunele componente ale satului Barcea erau Jorăști și Podoleni. Cel mai vechi sat răzășesc atestat pe teritoriul comunei Barcea era satul Durăști (mai târziu Dorăști) existent pe timpul domniei lui Ștefan cel Mare. Durăști derivă de la un răzeș Dura, locuitor al satului. Celălalt sat, Podoleni, era cunoscut sub numele de Bârlădeni, nume ce ar proveni de la un grup de meșteri veniți aici pentru construcția unei biserici. Înlocuirea vechiului nume al satului Trohănești cu Barcea s-a petrecut în perioada 1680 – 1770. În 1864 ia ființă satul Barcea Nouă prin împroprietărirea unor familii care și-au așezat vatra în sudul comunei, pe șoseaua națională. După război, aplicându-se „legea însurățeilor” la nivel de comună, se împroprietăresc 117 țărani veniți din localitățile vecine, întemeind un nou sat, Barcea Nouă II, situat pe șoseaua națională spre Galați, sătenii numindu-l și în prezent Niculești, după numele inginerului hotarnic Niculescu. În 1895 intră în componența comunei și satul vecin Drăgănești.

⁶¹² În 1811 iul. 20 domnitorul Moldovei, Scarlat Alexandru Callimachi, emite un hrisov prin care se stabilește „zilele de iarmaroace” ale Tecuciului: 1 ianuarie, 9 martie și 24 iunie, aug. 30. Banul Petrache Negre cercetează împresurarea unei „bucăți de loc” a logofătului Vasile Costache făcută de către mănăstirea Răchitoasa în zona târgului. În 1818, aug. 5 Petrache Negre, din porunca divanului și a domnului Scarlat Calimachi, statornicește cu 26 pietre, pe baza hărții inginerului Kelemen, hotarul moșiei logofătului Vasile Costache de 597 stânjeni din cadrul moșiei târgului. În 1822, iulie 20 din porunca domnitorului Ion Sandu Sturdza, Iancu Costandachi și Neculai Mandre vor face parte din comitetul împuternicit să identifice pe sudiți, iar 1823 mai mulți oameni din Brăhășești „se așază ca scutelnici” pe moșia de la SE de Tecuci a paharnicului Costandachi. În 1825 din „Catagrafia a toți sudiții din cuprinsul Moldovei” reiese că, în ținutul Tecuci, existau: 26 negustori austrieci, 6 ruși și 39 proveniți din „raele”. În 1829, ian. 29 prin Tecuci trece primul echipaj de poștă cu 12 cai care avea să lege Iașul de Galați prin „drumul mare”. La Tecuci se găsește una dintre cele mai valoroase opere din istoria vechii culturi românești: „*Cartea românească de învățătură la dumenecel preste an și la praznice împărătești și la svânți mari*” sau Cazania mitropolitului Varlaam, apărută la Iași, în Tipografia Domnească a Bisericii „Treierari”, în anul 1643. O ramură din neamul Conăcheștilor și-a stabilit reședința de țară, pe moșia din satul Lărgășeni, fostul județ Tecuci, la jumătatea sec. al XVIII-lea, unde a înființat una dintre cele mai bune școli de familie, despre care istoricul Nicolae Iorga avea să noteze: „Ar fi greu să se găsească în orice țară din acest timp, o mai bogată colecție de învățători într-o casă particulară (Solomon Constantin apud, N. Iorga, *Nouă contrib. la ist. bis. noastre*, pag. 9).” Era firesc deci, ca la o asemenea școală înființată de vrednicul boier Gavril Conachi să se găsească la loc de cinste pentru

proprietate a comunei Tecuci (1922-1943), moșia Cosmești⁶¹³, proprietar Primăria Cosmești (1922-1943), apoi moșia Boghești, din comuna Boghești, era o proprietate a d-nei Matilda Orleanu, născută Gheorghiade, județul Tecuci (1922-1942), moșia din satul Serbănești⁶¹⁴, proprietari moștenitorii def. Gh. Gheorghiade (1922-1937), apoi moșia Tâlpici, a comunei Negrilești, județul Tecuci, proprietate D. Juvara⁶¹⁵ (1922-1943), moșia Poiana, o proprietate a dr. I. Trujan (1922-1928), moșia Podoleni lot 2, com. Barcea, proprietate Ștefan Rabovici, județul Tecuci⁶¹⁶

studiu și *Cartea de învățătură a lui Varlaam*, convingere întărită și de o însemnare fără iscălitură, scrisă pe marginea de jos a foilor 8-23, din care reproducem doar un fragment: „Aciastă carte ci să chiamă Păuceniie am cumpărat-o pentru trebuința Bisăricii mele din Lărgășeni (ce) iasti la țin(u)t Tecuci...” (Solomon Constantin, *Biserica și Moșia Conăcheștilor dela Lărgășeni-Tecuci, Analele Moldovei, an II, No. 1-2, 1942, pag. 13*). Cartea a fost descoperită de profesorul Constantin Solomon, în biserica ridicată de unchiul poetului Costache Conachi, vornicul Gavril Conachi, la 1759, așa după cum rezultă dintr-o notare a dascălului tecucean: „...un exemplar din *Cartea românească de învățătură a lui Varlaam*, pe care am găsit-o în vara anului 1940, în turnul clopotniței celei nouă, unde sunt depozitate icoanele și cărțile ce-au mai rămas de la biserica spătarului (Solomon Constantin, *Biserica și Moșia Conăcheștilor dela Lărgășeni-Tecuci, în Analele Moldovei, an II, No. 1-2, 1942, p. 13*).” Semnalarea acestui tezaur este o datorie de suflet a autorului.

⁶¹³ În 1840 biserica Sf. Spiridon din Iași pentru suma de 175 galbeni dă în arendă pentru trei ani spătarului Constantin Vidră, episcopul Casei Obștii din Tecuci moșia Cosmești aflată în vestul așezării. În 1841, nov. 22 orașenii tecuceni prin cumpărarea a încă 150 stânjeni de la postelnicul Iancu Costandache reușesc să devină stăpânii întregii moșii din jurul Tecuciului.

⁶¹⁴ Liești. Mareș și alți răzeși, care l-au slujit „drept și credincios” pe domnitor, au primit de la acesta, la 11 ianuarie 1495, satul Merești, pe Bârlad (DRH, A, III, p.291 nr.157). A fost pe teritoriul Fundeni (unii cred greșit că e comuna Liești), înspre sud, la Șerbănești (T. Ciuntu, *Dicționarul geografic, statistic și istoric al județului Tecuci*, 1897, p.130). Tot la 11 ianuarie 1495, domnitorul fiind la Vaslui, miluiește pe Stan Mierul cu „o giumătate de seliște”, pe Bârlad, Fundanii (DRH, A, III, p. 288-289 nr.155). A fost în partea de sud a comunei Liești (Theodor Ciuntu, *Dicționarul*, p. 34). Editorii documentului au localizat-o la com. Fundeni (DRH, III, p. 587). Propunerea nu poate fi admisă, deoarece până la 12 ianuarie 1722 satul s-a numit Nănești (Arhivele Naționale ale României. Direcția istorică centrală, doc. istorice, CDXXXII/82). Cu partea de jos a siliștii Fundeni, domnitorul i-a dăruit, la 12 ianuarie 1495, pe Fete și frații lui, pentru „dreapta credință” (DRH, A, III, p. 299 nr. 162). Frătilă și alți răzeși, rude ale lui, au fost ajutați de domnitor, la 12 ianuarie 1495, cu un sat „pe Bârlad, la Rătud, anume Liești”, pentru că „ne-au slujit nouă drept și credincios” (DRH, A, III, p. 300-301 nr.163). Editorii au apreciat ca documentul se refera la satul Liești, com. Priponești (DRH, III, p.601, 626). Nu se poate accepta această localizare, întrucât într-o carte de judecată din 20 octombrie 1795 a răzeșilor din com. Liești se precizează că moșia lor „umbra” pe cinci bătrâni: Frătilă, Florea și Danciu și Badea și Moroș (de fapt Mareș), răzeșii dăruiti la 12 ianuarie 1495 (Dumitru Iancu Tăbăcaru, *Nostalgii răzășești*,/fără loc, fără an/, p.66).

⁶¹⁵ Moșia Șerbotești din satul Pribesți, com. Codăești, jud. Vaslui, era proprietatea Maria Juvara, ca ultim descendent.

⁶¹⁶ În 1900, Comunitatea Israelită Focșani avea o serie de comercianți și industriași cu drept de alegători la Camera de Comerț și Industrie. Despărțirea a III-a Galbenă era reprezentată de N. S. Rabovici, care deținea o prăvălie cu articole de brașovenie clasa I, pentru care achita fiscului o taxă

(1922-1935), moșia Medeleni, Valea Salciei, comuna Godinești, jud. Tecuci, proprietate Dumitru Crețu (1922-1943), moșia Hăinicei Sendrești, din comuna Huruești, județul Tecuci, proprietate Petre Sachelarie⁶¹⁷ (1922-1940), moșia

de 100 lei (S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 10/1900, f. 6, Angel Tilvăr, Comunitatea Israelită din Focșani între anii 1 890 - 1 900, p. 59, în *14-Cronica-Vrancei-XIV-2012-03.pdf*).

⁶¹⁷ „În 1945 foarte multe proprietăți au fost confiscate pe raza județului Tecuci și în orașul Tecuci, de la proprietăți la animale, utilaje, până și lingurițele pentru dulceață. În comuna Munteni, conacul aparținând lui Anton Cincu a fost rechiziționat cu ajutorul unei echipe condusă de primarul Tecuciului, Ghiță Marin, împreună cu tovarășii Vulpe și Lungu, membrii ai Comitetului Județean al Partidului Muncitoresc Român. În timpul rechiziționării, descărcarea accidentală a unui pistol a provocat o rană reprezentantului Miliției, tovarășul Lungu. Pe lângă această proprietate, în comuna Negriilești a fost confiscată „moșia familiei Romalo, gospodăria fraților Moise din Liești, moșia lui Constantin Sachelarie din Tecuci” (J.A.N. Galați, Fond Comitetul Județean P.M.R. Tecuci, Comisia Țărănească, Dosar 59/1949, f. 60). La moșia lui Constantin Sachelarie, după rechiziționarea proprietății acesta împreună cu soția și fiica sa Ivona Sachelarie au fost evacuați, duși în gara Frunzeasca și transferați la Focșani (Ibidem, f. 65). În Tecuci, a fost confiscată proprietatea Generalului Ionescu (7 ha), la Movileni proprietățile familiei Demetriade (284 ha teren) (Ibidem, f. 67). În perioada interbelică, prezența comuniștilor în Tecuci era redusă. Existau doar câteva persoane identificate, în rapoartele Poliției Tecuci, drept membrii ai P.C.d.R. sau simpatizanți ai ideilor comuniste (J.A.N. Galați, Fond Poliția Tecuci, Dosar 10/1935, f. 236). După evenimintele din 23 august 1944, multe persoane s-au înscris în partidele politice care constituiau Blocul Național Democrat transformat, în anul 1946, în alianța electorală Blocul Partidelor Democratice care, era formată din: Partidul Comunist Român, Frontul Plugarilor, Partidul Social Democrat (condus de Constantin Titel-Petrescu), Frontul Plugarilor, Partidul Național Liberal-Tătărescu, Uniunea Patrioților, Partidul Național Țărănesc-Anton Alexandrescu și Comitetul Democrat Evreiesc (Stanomir, Ioan, Cesereanu, Ruxandra, *De la Regatul României la Republica Populară Română: tranziția către totalitarism și semnificația ei*, Ed. Polirom, Iași, 2006, p. 35). Lider al organizației județene a P.C.R. Tecuci, era în anul 1945, Ion Nicolau, fost muncitor ceferist. În fruntea organizației Partidului Social Democrat, se afla Ion Popescu. În oraș, se constituie Grupul Învățătorilor Socialiști, o organizație paralelă ce nu se afla în componența partidului în fruntea căreia era învățătorul Emil Hâncu (J.A.N. Galați, Fond Comitetul Județean P.S.D. Tecuci, Dosar 2/1947, f. 6). În perioada interbelică, se înființaseră bănci dedicate breslelor. Una dintre acestea era Banca Învățătorilor. În interiorul consiliului de administrație al acestei bănci au loc mai multe confruntări între Ion Popescu ce dorea conducerea băncii și Emil Hâncu. Ion Popescu în rapoartele transmise către București în acuza pe Emil Hâncu: „La constituirea PSD Tecuci, dl. Hâncu n-a fost acceptat de inițiatori, fiind cunoscut ca antidemocrat, gogist, cuzist, element de dezordine, fost inspector școlar sub Antonescu, reclamat de învățători în acel timp.” (Ibidem, f. 7). Ulterior Ion Popescu îl va acuza pe Emil Hâncu de antisemitism și va aduce drept probă faptul că în 1944: „dvs știți, gogist, cuzist, antisemit, palmuit de evrei în stradă, în noiembrie 1944, huiduit și dat jos de pe scena Teatrului Comunal la o adunare cu caracter de adunarea socială în martie 1945.” (Ibidem, f. 53). Scopul acestor acuzații și confruntări era acela de a-l determina pe liderul social-democrat, Ștefan Voitec să ofere sprijin organizației condusă de Ion Popescu și modalitatea ca acesta să-și impună controlul asupra consiliului de administrație al Băncii Învățătorilor. În acest demers, Ion Popescu îl cooptează pe profesorul Constantin Solomon, fondator al muzeului tecucean și îi oferă funcția de vicepreședinte al organizației locale a partidului (idem).” - Daniel Dojan, *Instaurarea Regimului Comunist în Tecuci (I)*, articol publicat în numărul

Ionășești⁶¹⁸, comuna Nicorești, județul Tecuci, proprietate Mihail Pîcleanu⁶¹⁹ (1922-1932), moșia Poeni, din comuna Godinești, jud. Tecuci, proprietatea d-nei Elena Crăescu⁶²⁰ (1922-1938), moșia Tălpici, din comuna Negrilești, județul Tecuci, proprietar colonel Didi Juvara⁶²¹, moșia Dragu, comuna Brătășești, județul Tecuci, era atunci o proprietate a Lucreției Berza (1922-1943), iar moșia Ghilteasca, din comuna Nicorești, județul Tecuci, proprietate Cleopatra Danielescu (1922-1938), apoi moșia Chelău, comuna Brăhășești, județul Tecuci, proprietar Teodor Berza (1922 -1943), moșia Podoleni lot II, comuna Barcea, județul Tecuci, proprietate Maria T. Basarabeanu (1922-1934), moșia Răspochi, comuna Negulești, proprietate Radu și D. Borș (1922-1926), moșia Negulești, proprietar Olga N. Panopol (1922-1943), urma moșia Corni proprietate moștenitorii def.

51/2018, revista „*Tecuciul literar-artistic*”. Conacul Nestor Cincu loc. Frunzeasca, com. Munteni, a fost proiectată și construită în ultimul deceniu al sec. al XIX-lea, de arhitectul C. Culluri. Edificiul se dezvoltă pe verticală, având parter și etaj. Organizarea spațiului interior amintește de saloanele încăpătoare ale caselor boierești, bine iluminate pe cale naturală, cu uși masive între încăperi, ceea ce dezvăluie gustul pentru pitoresc al proprietarului. În interior întâlnim atât plafoane casetate, cât și plafoane simple, stucaturi colorate și picturi cu motive vegetale. Ușile, încoronate cu frontoane clasice, sunt pictate. În iunie 1910, Take Ionescu, om politic, jurist, diplomat și șeful Partidului Conservator-Democrat avea să se deplaseze în orașul moldav pentru a participa la banchetul dat de Nestor Cincu la vila Mouka de la Țigănești, cu ocazia câștigării alegerilor. Familia Cincu are în spate două secole de istorie, iar donația sediului pentru Muzeul din Tecuci și donația pentru spitalul din Tecuci au fost doar episoade ale acestei "conviețuiri". Averea familiei era însă cu mult mai mare: păduri, teren agricol și alte imobile. Nestor Cincu avea în Tecuci ateliere mecanice, unde sub conducerea lui Octav Onicescu, viitorul matematician, funcționa o uzină care producea și îmbutelia hidrogenul necesar aerostatelor de observație pe malul Siretului.

⁶¹⁸ Ionășești, sat, com. Nicorești. În partea de nord a satului a fost satul Scilipotesti, atestat documentar la 16 aprilie 1443 (DRH, A, I, p.317, nr. 226). La o dată neștiută a fost cumpărat de la „Ștefan voevod, părintele domniei mele” de către Balciu, arăta Petru Rareș la data de 16 aprilie 1546 (*Catalogul documentelor moldovenești, Supplement I*, nr. 94).

⁶¹⁹ În 1842, Nicolae Pîcleanu ajutat de stărițul Constantie a zidit din nou schitul cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”, biserică zidită în 1788 și refăcută în 1842- 1851. Conform catagrafiei preoților din anul 1809, document publicat de Constantin Tomescu în „Arhivele Basarabiei”, nr.3-4, 1931, în târgul Nicorești existau trei biserici: „Nașterea Precistii, Adormirea (Maicii Domnului) și Sf. Nicolae”. Fără să fie cea mai veche, biserica Adormirii Maicii Domnului, cunoscută și cu numele de Biserica Serdarul, are o poveste care merită amintită și reținută. Se spune că serdarul Manolache Ghelțu (familia a fost cunoscută și cu numele de Ghilț sau Ghilțu; un Ioniță Ghilțu donează 90 de galbeni pentru înființarea primului spital din Tecuci) a ridicat din temelie această biserică ca să-i fie iertată infidelitatea. Mult timp a circulat pe dealurile Nicoreștilor povestea boierului îndrăgostit de o țigancă din Toflea. După ce a aflat de escapadele amoroase ale serdarului, soția acestuia s-a îmbolnăvit de „inimă rea”, cum se spune în popor, de supărare, și a căzut la pat.

⁶²⁰ Descendentă a spătarului Strățulat Crăescu.

⁶²¹ Frate cu Iorgu Juvara, moșier din Bârlad, care a avut trei fii: Nicu, Ernil și Ernest (1870 – 1933), mare anatomist și foarte talentat chirurg, un artist desăvârșit și un incomparabil maestru, șef de școală.

Leon A. Vidrașcu⁶²² (1922-1942), moșia Serbănești Strîmba, comuna Corbița, din județul Tecuci, proprietar Eugenia Șerban Răducanu (1922-1933), moșia Lărgășani, comuna Negulești, cu proprietarul C.M. Niculescu (1922-1932), moșia Gherdana Florești, comuna Condrăcești, proprietar era Romeo Vidrașcu (1922-1934), moșia Vladnic, proprietate Maria Vladnic Plagina, județul Tecuci (1922-1936), moșia Negrilești, proprietate Adela Romalo (1922-1932). Să notăm tot pentru istorie lista primarilor care au condus Tecuciul din Epoca Modernă și până în 2012: Anton Cincu Nicu 1864 – 1871; Șerbănescu Constantin 1871 – 1873; Plitos Gheorghe Cuza 1873 – 1874; Dimitrie Olănescu 1874 – 1875; Gheorghe C. Radovici 1877 – 1878; Dimitrie Morțun 1878 – 1882; Alex. C. Pătârlageanu 1882 – 1883; Dimitrie Morțun 1883 – 1885; Alex. C. Pătârlageanu 1886 – 1887; Gheorghe Neculau 1888 – 1889; Gheorghe Cuza 1889 – 1894; Theodor Cincu 1894 – 1896; Ioan Alexandru 1896 – 1898; Theodor Cincu 1898 – 1899; Constantin P. Bobeica 1899 – 1901; Alex. C. Pătârlageanu 1901 – 1902; Theodor

⁶²² Despre spița boierului moldovean Pascal Vidrașcu poate fi consultat paharnicul Costandin Sion, cu a sa bine cunoscuta Arhondologie a Moldovei, care consemna: „Vidrașcu. Moldoveni, doi neamuri: unul de la Putna, răzăși de Botești, rădicați la boierie; întâi banul Dumitrache s-au făcut medelnicer, la domnul Scarlat Calimah, și frate-său, Danu, zapciu de ocol; tatăl lor însă au fost birnic și vornicul satului Botești. Toader Vidrașc, medelnicer, acela, în vremea domniei lui Ioan Sturza s-au făcut ban; fiii săi, în domnia lui Mihai Sturza s-au făcut: Costache ban, Pascal comis și Alecu paharnic; fiii lui Danu: Dumitrache paharnic și Iordache sardar la Ioan vodă. Un neam Vidrașcesc sunt răzăși de la Colonești, ținutul Tecuci, din care Vasile, feciorul mazilului Anghelache Vidrașc, la domnul Mihai Șuțu, 1820, s-au făcut jignicer, fiind vătav la Ciorăști, și la domnul Ioan Sturza medelnicer” (ediția 1973, p. 44-45). Genealogia familiei Vidrașcu a fost pusă pe hârtie de către un membru al ei, Leon Vidrașcu (1922-1987), fiul magistratului Aurel Vidrașcu și nepotul de frate al deputatului și senatorului Romeo Vidrașcu. Spița s-a ramificat de mai multe ori, ajungând până astăzi prin două branșe principale: cea tocmai menționată și cea a arhitectului Dinu Vidrașcu (n. 1921), de al cărui sprijin m-am bucurat în urma cu mai mulți ani, grație unui prieten comun, pentru lămurirea filiației. Pe scurt, Mihai Vidrașcu, trăitor în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, a avut ca fii pe Dumitru, medelnicer și ban, din care coboara ramura lui Pascal Vidrașcu, și pe Dinu, căpitan de margine, din care provine cealaltă branșă. Alianțele matrimoniale ale Vidrașceștilor i-au legat de familiile Negruzzi, Prejbeanu, Boteanu, Catargi, Iurașcu, Krupenski, Caracas, Gorgos, Pleșescu și multe altele. Pascal Vidrașcu, nepot de fiu al mai sus amintitului Dimitrie Vidrașcu, a fost căsătorit cu Alina născută Ceaur-Aslan, având doi copii: Alisa, devenită soția unui conte italian, și Pascal, căsătorit cu Alexandrina Panopol. Un frate al lui Pascal Vidrașcu, Alexandru, și-a făcut studiile militare la Saint-Cyr și a fost căsătorit cu o franțuzoaică pe nume Albertine Chalvet. Au un mormânt impunător în cimitirul din Bacău. Un văr primar al lui Pascal și al lui Alexandru Vidrașcu, Constantin Vidrașcu, cu moșie și conac la Blânzii, în sudul Moldovei, a fost căsătorit cu Adela Livaditti, nepoata de fiu a pictorului Niccolò Livaditti. Adela Livaditti avusese din căsătoria ei cu C.B. Pennescu, fost director al Teatrului Național din Iași, o fiică, Elena, care avea să fie mama scriitorului Alexandru Paleologu. De asemenea, Dumitru Vidrașcu, din cealaltă ramură a familiei, fiul lui Costin Vidrașcu și nepot de fiu al serdarului Iordache Vidrașcu, a fost avocat, deputat național-țărănist și primar al orașului Roman. Descendenții săi duc mai departe această familie din vechea Moldova. - Apud *Ziarul de duminică*, M.S. Rădulescu, *De la Vidrașcu la Paleologu*, 25 mai 2007.

Cincu 1902 – 1906; Dimitrie Balaban ;1906 – 1908 Ion Albu 1908 – 1910; Traian P. Corodeanu 1911 – 1912; Constantin Condache 1915 – 1917; Gheorghe Casan 1918 – 1919; Dimitrie Balaban 1921 – 1923; Virgil Mironescu 1923 – 1926; Spim Cosmeanu 1927 – 1928; Neculai Berha 1928 – 1929; Gh. Casan 1930 – 1931; Ion Beldie 1931 – 1932; M. Dumitrescu 1932 – 1934; Gh. Casan 1934 – 1936; N. Arrimon 1936 – 1937; Constantin Condache 1937 – 1938; Ioan C. Hozoc 1938 – 1939; N. Ionașcu 1938 – 1943; C. Cernat 1941 – 1944; Traian P. Corodeanu 1944 – 1944; Ionel Alexandrescu 1944 – 1946; Barbu Peretz 1946 – 1949; Spiru Gorea 1949 – 1953; Ioan Nour 1959 – 1961; Constantin Cioranu 1953 – 1955; Drăghici Damache 1961 – 1962; Ion C. Popa 1955 – 1956; Neculai Haraga 1956 – 1957; Nicolae Brăilescu 1957 – 1959; Nistor Tănase 1963 – 1968; Traian Gătej 1968 – 1970; Gheorghe Moca 1971 – 1972; Dumitru Vasile 1973 – 1979; Emilia Andrunache 1979 – 1984; Ortansa Grecu 1984 – 1989; Gheorghe Potârniche 1989-1991; Eugen Becianu 1991-1992; Gheorghe Lazăr 1992-2004; Eduard Finkelstain 2004-2012; Daniel-Gerhardt Tüchel 2012. Proprietățile private asupra farmaciilor jud. Covurlui s-au prăbușit la naționalizare în 1949. Iată care erau farmaciile particulare din județul Covurlui la data naționalizării: Ianculescu Teodor, Galați, str. Berthelot Nr. 7; Lupașcu P. Florică, Galați, str. Brăilei Nr. 40; Pavloff Petre, Galați, str. Brăilei Nr. 146; Gereea Nicolae, Galați, str. Tecuci Nr. 69; Radu Paraschivescu Constanța, Galați, str. P. Negri Nr. 1; Pierro Florica, Galați, str. Traian Nr. 1; Schwartz Marcu, Galați, str. Tecuci Nr. 2; Silvester Marcel, Galați, str. Sf. Dumitru Nr. 9; Cancicov Margareta, Galați, str. Potului Nr. 99; Suciu Pop Angela, Galați, str. Traian Nr. 116; Stratman Moise, Galați, str. Traian Nr. 34; Leibovici Sara, Galați, str. Independenței Nr. 20; M. Finkelstein, Galați, str. Brăilei Nr. 9; Troia Valentina, Galați, str. Domnească Nr. 110; Most. Scurtu Aurel, Galați, str. Domnească Nr. 33; Pop Septimiu, Galați, str. Domnească Nr. 56; S. Reingewurtz Sigismund Branda, Galați, str. Lahovary Nr. 40; Moloiu Alexandrina, Galați, str. Domnească Nr. 30; Moloiu Elena, Galați, str. Berthelot Nr. 30; Gavrilesu Elvira, Galați, str. Domnească Nr. 60; Smilovici Moise și Riven Smil, Galați, Piața Negri Nr. 63; Ștefanescu Silvia, Galați, str. fosta Pr. Maria Nr. 12; Moscovici Avram, Galați, str. Mabilei Nr. 2; Dimitrov Dacio, Galați, str. Traian Nr. 127; Fichman Juster Etela, Galați, str. Codreanu; Medeea Czleschi Ionescu, Galați, str. Tecuci Nr. 126; Wasserman Florica, Galați, str. Virgil Poenaru Nr. 52 bis; Wechsler Roza, Galați, str. Domnească Nr. 44; Klinger Herman Galați, str. Scarlat Vârnăv Nr. 20; Mendelsohn Anda, Galați, str. Costache Negri Nr. 9. Laboratoare particulare: Analize chimico - medicale, Galați, str. Traian Nr. 97; Analize medicale, Galați, str. Maior Fotea Nr. 13, Dr. D. Rupile; Analize chimico - medicale, Galați, Dr. Flax. Drogherii: Drog. I. Mihailescu, med., Galați, str. Independentei Nr. 20; Drog. N. Busila, med., Galați, str. Traian

Nr. 29; Farm. Titus Apfel, med., Galați, str. Portului Nr. 167⁶²³. În lista proprietăților importante urma moșia de la Cosmești (Băltărețu), proprietate Eforia Sf. Spiridon Iași (1922-1943), moșia Urzica și Godinești, din jud. Tecuci, proprietatea Iancu Demetriade (1922-1939), moșia Rușeț, din comuna Poiana, județul Tecuci, proprietar Biserica Adormirea Maicei Domnului din comuna Nicorești(1922-1925), moșia Mîndrești, proprietatea Bisericii din comuna Măndrești județul Iași (1922-1936), moșia Lichitișani comuna Vultureni, județul Tecuci, proprietar fiind Irina Demetriade (1922-1937), moșia Galbeni, comuna Valea Rea, județul Iași, cu proprietar Sultana Beldic (1922-1940).

⁶²³ Decret nr. 134 din 2 aprilie 1949 pentru naționalizarea unităților sanitare ca: farmaciile urbane reședințe și nereședințe de județ și centre importante muncitorești, laboratoare chimico - farmaceutice, drogherii medicinale și laboratoare de analize medicale. Publicat în Buletinul Oficial nr. 15 bis din 2 mai 1949.

Dr. Alexandru Caragiani împreună cu familia lui și cu rude prin alianță.

1.)Teodorescu 2.) Gen. Alex. Cihoschi 3.) col. Didi Juvara 4.) Necunoscut 5.) Elena Caragiani 6.) Alexandru Caragiani 7.) Necunoscut 8.) Necunoscut 9.) Agripina Teodorescu 10.) Necunoscut 11.) Natalia 12.) Agripina Cristea 13.) Zonia, soția lui Alexandru Caragiani 14.) Sora Zoniei Caragiani 15.) Necunoscut 16.) Soția lui Didi Juvara 17.) Necunoscut 18.) Soția Gl. Alexandru Cihoschi 19.) Suzana Caragiani-Chirțoiu 20.) Băia Cihoschi 21.) Cecilia Berlescu 22.) Lucia Berlescu. – apud Nicolae-Șerban Tanașoca, *Un frate uitat al lui Ion D. Caragiani: dr. Alexandru D. Caragiani (1848-1905)*, <https://www.academia.edu/10206008>, Anexele 8-9. După ce i s-a conferit la Viena diploma de Doctor în medicină, Alexandru D. Caragiani a revenit la Iași, unde și-a practicat o vreme profesiunea. Nu am putut încă afla nici data exactă a căsătoriei lui cu Zonia Radovici, descendenta unei distinse familii (Reamintim de un „Octoih”, tipărit la Târgoviște în 1712, „tipărit prin grija prea sfințitului mitropolitului Ungrovlahiei Kyr Antimu Ivireanulu, prin osârdia și osteneala lui Gheorghe Radovici. Cartea intitulată „Învățăture folositoare de suflet pentru fiecare creștin”, o carte „care din limba grecească în limba rumânească s-au ostenit preacuviosul între ieromonahi kyr Filothei Svetagorețul”, adică Aghioritul, s-o tălmăcească, a apărut pentru prima dată în românește la 1700 prin osârdia lui Gheorghe Radovici, ucenic al Sfântului Antim Ivireanul. Se poate afirma așadar că alt ucenic al lui Antim Ivireanul prins în activitatea tipografică de sub Brâncoveanu este Gheorghe Radovici, care învățase „cu multă osteneală și osârdie de la Sfinția sa Antim Ivireanul meșteșugul tipografic.” Prin ceea ce a făcut Antim la Snagov s-a înscris o pagină marcantă în istoria poporului nostru căci de aici s-a încetățenit definitiv tiparul la români, prin înființarea școlii de tipografi dintre care se ridică ucenici precum Mihail Ștefanovici (Iștvanovici); Gheorghe Radovici sau ieromonahul Dionisie Floru, care v-or continua pe baze solide tot ceea ce a început Antim. Vezi Alexandru Odobescu, *Câteva ore la Snagov*, ediție îngrijită de Al. Iordan, ed. Tipografiile Române Unite, București 1862, p. 101. Există și o catagrafie din 1859 a proprietarilor de moșii din ținutul Tecucilor (Gh. Ghițulescu, *Monografia istorică a Târgului Tecuci, Curierul Tecuciului*, 3 aprilie 1939, V, 8-9. Reamintim că marele actor Constantin. Constantin Radovici, s-a născut la Tecuci, pe data de 15 ianuarie 1877. Copilăria și-a petrecut-o la Puțeni (astăzi, Valea Mărului), la moșia părinților. În toamna anului 1878 s-au pus bazele Gimnaziului Real din Tecuci. Trebuie menționată și implicarea Consiliului Comunal în frunte cu primarul G.C. Radovici (1877 – 1878). La 9 martie 1878, prin Ordonanța nr. 657, emisă de primarul G. C. Radovici și secretarul

C. Seria, tot Tecuciul era anunțat că va avea un gimnaziu real, „singura și unica școală în România, unde se vor învăța științele înalte ale ingineriei, arhitecturii, chimiei, agriculturii practice și alte arte din cele mai folositoare țării întregi.” Într-un act din 1704 era hotarnica schitului Buciumeni, de la „gura Tecucelului”, întocmită la data de 15 mai 1819 de către serdarul Manolache Radovici. Măsurătorile lui Manolache Radovici, dregător local care delimita „Sfântului schit Buciumenii patrusute cincisprezece stânjeni de moșie din cuprinsul codrului Buciumenii, unde este făcut schitul, ci este acum închinat Sfintei Mănăstiri Văratecu (I), care... stânjeni” au fost aleși „din doi bătrâni, adică 313 stânjeni din bătrânul Cărbunesc și 102 stânjeni din bătrânul Tomăscul” (Muzeul Mănăstirii Buciumeni, Colecția Documente, fila 4). Manolache Radovici avea o moară la apa Zeletinului. Serdarul Manolache Radovici se va implica aici pentru ridicarea unei biserici din cărămidă (general de brigadă Neculai Staicu -Buciumeni, *Monumentul istoric mănăstirea Buciumeni*, p. 62). Generalul Alexandru Radovici a fost „ministru de răzbel” al lui Alexandru Ioan Cuza. În războiul ruso-turc din 1877-1878 comandantul secției sanitare a Corpului II de Armata român era generalul Alexandru Radovici, cel care va conduce, la numai șapte ani după război, funerariile doctorului Al. Davila. La 14/27 august 1916 Alexandru Radovici era ministrul Industriei și Comerțului. Amintim și de Alexandru G. Radovici, n. 20 iulie/1 august 1860, Ploiești, Principatele Unite – d. 2/15 iunie 1918, Iași, România, avocat, deputat și senator (1911) de Prahova și vicepreședinte al Camerei Deputaților (1908). În timpul guvernului Brătianu (4 ianuarie 1914 - 11 decembrie 1916) a funcționat în calitate de ministru liberal al Industriei și Comerțului. În anul 1917, în timpul retragerii guvernului în Moldova, este numit director al Băncii Naționale din Iași.). El este întâlnit la Snagov și la Râmnic, pe lângă dascălul său. Liberalul Constantin Stere se căsătorise cu Aneta Radovici, proprietara unei întinse moșii și a unui impozant conac în localitatea Săcuieni, jud. Saac.), înrudită cu familiile boierești Moțoc și Negruzzi, cu proprietăți la Iași, Bârlad și Tecuci, nici data stabilirii lui certe la Tecuci. Aneta Radovici provenea din cunoscuta familie de liberali ploieșteni numiți Ionescu-Quintus; ea a fost mai întâi căsătorită cu socialistul Ioan Radovici, politician care se va integra în gruparea generoșilor, înregimentați în PNL. În anul 1909, doamna cu pricina a rămas văduvă: soțul, grav bolnav de ftizie, se va sinucide, aruncându-se de pe puntea unui vapor în valurile Mării Mediteranei. În istoriografie deja s-a semnalat că, încă înainte de dispariția colegului său în ale politicii, Stere, căsătorit și cu copii destul de mari, se îndrăgostise, așa deodată, de simpatica și inteligenta Aneta Radovici; se va dezvălui că el ar fi purtat la gât, multă vreme, un medalion cu portretul, în miniatură, al respectivei doamne, fără însă ca ea să fi aflat de slăbiciunea admiratorului său. În anul 1917, a avut loc căsătoria lui Constantin Stere cu Aneta Radovici, care se vor bucura de nașterea fiului lor Ioan, un viitor magistrat. La acea dată, moșia de la Bucov, pe malul stâng al râului Teleajen, cuprindea peste 1000 de hectare, parte din ele fiind irigate, parte acoperite de păduri, de ape și de râpi; în documentele timpului se consemna existența aici a unor mori de apă, a unei fabrici de spirt și a unei cărămidării. Aici își va petrece ultimii ani din viață Constantin Stere. Ca soț al Zoniei Radovici, Alexandru D. Caragiani avea să devină, așadar, cumnat cu Agripina Radovici, căsătorită cu Iancu Cristea, a cărui mamă era Eleonora Negruzzi. Agripina și Iancu Cristea au avut mai multe fete. Cea dintâi, Margareta Cristea, s-a căsătorit cu Generalul Alexandru-Eugeniu Cihoschi (28 august 1869, Bacău – 1931), fratele lui Stanislas Cihoschi (1868, Bacău – 1924, Băile Herculane), întemeietor, împreună cu Nicolae Xenopol, al Academiei de Înalte Studii Comerciale din București și al Generalului Henric Cihoschi (4 august 1871 la Tecuci – †1950, închisoarea Sighet), erou al Războiului Reîntregirii și, o vreme, Ministru de Război al României (Se știe că tatăl fraților Cihoschi, inginerul polonez Alexandru Cihoschi, imigrase în România în urma eșecului revoluției polone anti-rusești din 1863. Naturalizat român, a fost numit inginer hotarnic al statului la Bacău, Tecuci, Bârlad și București. V. pe larg despre familia Cihoschi, Dumitru Preda, *Generalul Henri Cihoski. Un erou al României Mari*, Editura Militară, București, 1996, de unde am preluat și datele referitoare la Stanislas Cihoschi (p.11-13) și Alexandru Cihoschi, p. 13-15). Despre înrudirile între familia Giuvară și arhimandritul

Averchie cf. și Victor Papacostea, *Însemnările lui Ioan Șomu Tomescu privitoare la arhimandritul Averchie*, în *Revista aromânească*, I, 1, 1929, p. 38 – 55. La intrarea României în războiul balcanic, Elena Caragiani a cerut să fie acceptată ca aviator voluntar de război, dar a fost refuzată. Și-a reiterat cererea în 1916, în momentul intrării României în primul Război Mondial, deși țara dispunea de numai 26 de aparate de zbor militar, dar a fost din nou refuzată. A formulat și înaintat atunci forurilor în drept propuneri în vederea înființării serviciului de aviație sanitară sub egida Crucii Roșii, o prioritate care-i revine întru totul, dar și această propunere i-a fost refuzată, pentru a fi realizată mult mai târziu. Decepționată de atitudinea autorităților române, Elena Caragiani a devenit reporter-aviator pentru jurnale din Fanța și Mexic, călătorind în Africa, Asia și cele două Americi. Deoarece i s-a refuzat dreptul de a participa în calitate de combatant la acțiunile de luptă ale armatei române în Primul Război Mondial, a decis să acționeze ca infirmieră voluntară, mai întâi la un spital din București, alături de actrița Maria Ventura, o bună prietenă, apoi la spitalul creat de ea însăși împreună cu sora ei, Suzana, la Tecuci. Însănătoșită cu greu, ea a refuzat totuși perioada de convalescență și s-a reîntors, alături de sora ei Elena, la munca de infirmieră în spitalul pe care-l înființaseră la Tecuci.

Elena Stoenescu-Caragiani (13 mai 1887-1922), prima femeie aviator din România, fiica dr. Alexandru Caragiani și a Zoniei, născute Radovici. 22 ianuarie 1914. Brevetul de pilot aviator cu nr. 1591 al Elenei Caragiani, emis de către Federația Aeronautică Internațională, de la Paris, sub semnătura Președintelui Comisiei Sportive Aeronautice. „Fédération Aéronautique Internationale /FRANCE/ Nous sousigné, pouvoir sportif reconnu par la Fédération Aéronautique Internationale pour la France, certifions que Mlle Caragiani Hélène, née à le 13 mai 1887, ayant rempli toutes les conditions imposées par la F.A.I., a été breveté: Pilote Aviateur à la date du 22 janvier 1914. Commission Sportive Aéronautique. Le Président, (ss) indéchiffrable// Signature du Titulaire, (ss) Hélène Caragiani, No. du Brevet: 1591.”

Urma apoi moșia Meleșcani comuna Vultureni jud. Tecuci, avea proprietari pe Romeo și pe Aurel Vidrașcu (1922-1935), moșia Gunoaia Fochile, din comuna Burdușani, județul Tecuci, era proprietar Beatrice dr. Guriță (1922-1943), moșia Zoteasca, com. Burdusaci jud. Tecuci, proprietar Biserica Sf. Gheorghe, din comuna Opisești (1922-1943), moșia Nafurdești, comuna Muncel, județul Tecuci, proprietar Iancu Corvissianu (1922-1943), moșia Găiceanca de Sus, din județul

Tecuci, proprietar colonel Alexandru Sturdza⁶²⁴, comuna Găiceana (1922-1940), moșia Balotești, comuna Stănișești prop. moșt. def. Aristide Papadopol Calimachi (19urma 22-1932), moșia Slobozia Negri, comuna Călmățui, judeșul Tecuci, proprietar Ion C. Alexandru (1922-1937), moșia Negrilești lot III, proprietate George P. Giurgea (1922-1944), moșia Negrilești lot 8, proprietară era Jeana Ghica Deleni (1922-1943), moșia Condrăchești proprietar moșt. def. colonel Cocăneaeu⁶²⁵, jud. Tecuci (1922-1943), moșia Cosmeasca, din comuna Cosmești, proprietatea statului (1922-1943), moșia Tîrzii sau Slobozia Corni, din comuna Negrilești, cu proprietar Carol Seule (1922-1928), apoi moșia Buciumeni, proprietar Ionel Șendrea, jud. Tecuci (1923-1938), moșia Pisera Gropana, din comuna Brăhăsești, județul Tecuci, era aflată în proprietatea statului (1923-1930), moșia Buciumeni, județul Tecuci, proprietară era Maria Băicoianu (1923-1935), moșia Micleasca, comuna Liești, jud. Tecuci și prop. Comunei Tecuci (1923-1937), moșia Burdusaci, com. Burdusaci, jud. Tecuci, proprietar Bis. Sf.Voivozi (1921-1944), moșia Moara Dedului Grădești, comuna Vultureni, județul Tecuci, în proprietatea N. Niculescu (1926-1943), moșia Lichitișeni, com. Vultureni, lângă halta Bucești, județul Tecuci, proprietate Smaranda și Anton Mihăilescu (1926-1936), moșia Bălănești Dorotei Bodeasca, comuna Vultureni, județul Tecuci, proprietate Eliza colonel Racoviță (1926-1943), moșia Fundeni, proprietar Casa Rurală (1926 -1943), moșia Barcea, proprietar Biserica Barcea Veche a comunei Barcea (1926-1944), moșia Pleșești era proprietatea lui Z. N. Crissoveloni (1919-1947), o parte a moșiei Ivești era proprietatea Mariei C. Mille (1918-1929), moșia Blăjerei⁶²⁶, com. Ivești, prop. Mihaiu Balș, moșia Torcești, com. Ivești, proprietate

⁶²⁴ Alexandru D. Sturdza, numit și Alecu de către părinți, (n. 23 mai 1869 – d. 28 septembrie 1939, Zürich) a fost un militar român din Primul Război Mondial, unicul fiu al lui Dimitrie A. Sturdza și al Zoei Cantacuzino. A îndeplinit funcția de comandant al Brigăzii 7 Mixtă și Diviziei 8 Infanterie în campaniile anilor 1916 și 1917 (Alexandru Ioanițiu (Lt.-Colonel), Războiul României: 1916-1918, vol 1, Tipografia Geniului, București, 1929). În aprilie 1898 s-a căsătorit cu vara sa, Elisabeta, alintată Dud, unica fiică a lui P. P. Carp. Din cauza obligațiilor de serviciu, nunta nu a avut loc pe 9/21 aprilie când a fost fixată inițial, ci câteva zile mai târziu (Petre Otu, Maria Georgescu, *Radiografia unei trădări - Cazul colonelului Alexandru D. Sturdza*, Editura Militară, București, 2011, p. 24). Trecerea la inamic a colonelului Alexandru Sturdza în anii Primului Război Mondial rămâne o pagină puțin cunoscută din istoria noastră.

⁶²⁵ Tiberiu Cocăneanu, colonel cu moșii și în județul Muscel, a cărui moștenitoare era Lucia T. Cocăneanu.

⁶²⁶ Satul Blăgești din cronica preotului Drăguș este de fapt satul Blăjerei, situat pe malul drept al Bârladului (Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați*, 1430-1650, manuscris dactilografiat, 1985-1990, la Biblioteca V.A. Urechia, Galați, comentariu la doc. nr. 15; Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea 1, p. 98-99) menționat în același document din 1448. El apare și sub forma Blăjerei, într-un document de la 21 februarie 1625, prin care Radu Mihnea voievod întărește „cneaghinii” Mărica, ica lui Cârstea, fost mare vornic, jumătate din acest sat, partea de jos, „unde se chiamă la Buia” și cu vad de moară cumpărată de tatăl ei, în vremea lui „Eremia Moghilă voievod” de la nepoții lui „moș Bășmag” din „privilegiul

de mărturie pe care l-au avut ei de la Ion voievod” (Documente privind istoria României, A, Moldova, veacul al XVII-lea (1621-1625), vol. V, Editura Academiei RPR, București, 1957, p. 322, nr. 427; Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice, comentariu la doc. 370.*), precum și în documentul din 23 octombrie 1635, când șetrarul Chicoș primește poruncă să meargă la Țigănei (Satul Țigănei a dispărut. Era situat pe teritoriul satului Torcești. Cf. Ion T. Sion, *Observații asupra indicelor de nume*, p. 535; Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice, comentariu la doc. nr. 249, addenda; Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I*, partea a 2-a, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1233.) și la Blăjeri să aleagă părțile de moșie ce le stăpânea Roșca vornicul, împresurate de răzeșii din cele două sate (Teodor Codrescu, *Uricariul, II*, Iași, 1889, nr. 8, p. 116. Vezi comentariul lui P. Păltănea (*Repertoriul documentelor istorice*) la doc. nr. 249). Autorii Tezaurului toponimic înregistrează pentru Blăjeri și variantele: Blăjeștii, la 1774, 1839 și 1844 (*Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I*, partea I, p. 98-99, nr. II, VIII, XII). Satul Blăjari se afla între „Bârlad și gârla Bârlovița, pe un șes mlăștinos și supus inundațiilor” (Th. Ciuntu, *op. cit.*, p. 22), pe malul drept al Bârladului (Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice, comentariu la doc. nr. 15*) și este amintit de mai multe documente din secolele XVI-XIX (Mai multe date despre stăpânirea unor părți din sat la Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice, comentariu la doc. nr. 15*. Vezi și N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic*, p. 90 147 (n. 109 bis). Datorită inundațiilor provocate de râul Bârlad, în anul 1881 satul a fost strămutat în partea de sud a comunei Ivești. La 1897 era „aproape contopit cu satul Diecheni și târgul Ivești” (Th. Ciuntu, *op. cit.*, p. 22.). Într-o hotarnică a moșiilor Torcești și Țigănia din 25 iulie 1774 se spune: „Și din piatra vechi ce este hotar moșii Blăjărilor (fost sat pe teritoriul satului Ivești), a dumisale logofăt Vasăle Razu, am măsurat curmezișul drept pi din vale di bisărică în sus, pân’ în hotarul Bozăeștilor (fost sat pe dreapta râului Bârlad, la sud de Umbrărești) undi au arătat răzășii” (Documente istorice tecucene (identificare, selecție, transcriere, cuvânt înainte și indice de Ștefan Andronache), vol. II, secolul al XVIII-lea, Tecuci, 2001, doc. 105, p. 126). „Iar lungul moșii Țăgăanii este și în hotarul Umbrăreștilor, undi am pus piatră hotar, în capul Bârloviții, supt un ulm, până în hotarul Ioveștii, unde să întâlnește cu Stăneștei, cu Agapiia” (Ibidem, doc. 105, p. 127. Țigănia (Țăgăanii) a fost sat lângă satul Torcești, jud. Galați. Vezi *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I*, partea a 2-a, p. 1233. Ioveștii este vechea denumire a satului Ivești, jud. Galați. Cf. *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea I*, p. 596, 605- 606). Pi din vale de bisărică e vorba, cred, de vechea biserică din Blăjeri-Ivești. Agapiia este, credem, Mănăstirea de la gura Bârloviței, pe teritoriul actualului sat Torcești. Stăneștei este de fapt Sineștii, fost sat între matca veche și cea nouă a Siretului, lângă satul Salcia, jud. Galați (*Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea a 2-a*, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 1067-1068). O descriere aproape identică se face și în mărturia hotarnică a acelorași moșii, 13 ani mai târziu, la 25 iulie 1787: „Și din piatra veche, ce este hotar moșiei Blăjeștilor a domnii sale logofătului Vasile Razu, am măsurat curmeziș, drept pe din vale de biserică, până în hotarul Bozieștilor...” (Documente istorice tecucene (identificare, selecție, transcriere, cuvânt înainte și indice de Ștefan Andronache), vol. II, secolul al XVIII-lea, Tecuci, 2001, doc. 128, p. 157). În continuare, se mai spune: „Am tras și la capul moșiei din susu, despre Umbrărești, din matca Bârladului, sub un lanu, până în hotarul Iovești, unde se întâlnește cu Sineștii și cu Agapia” (Ibidem, doc. 128, p.158). Satul Blăjeri, a aparținut de Mănăstirea Barnovschi din Iași (Documente istorice tecucene, vol. II, doc. 45, p. 47). „Ștefan ce au fost căpitan, ce iaste călugăr”, menționat între martorii unui zapis din 17 februarie 1668 prezenți la vânzarea unor părți de moșie din Blăjeri, hatmanului Nicolai Racoviță, să fost închinoviat la Mănăstirea de la gura Bârlăjiței (Documente istorice tecucene (identificare, selecție, transcriere, cuvânt înainte și indice de Ștefan Andronache), vol. I, secolul al XVII-lea, Tecuci, 2001, doc. 32, p. 37-38). Nu este exclus, de asemenea, ca Tudor, „călugărul din Ivești”, care era martor la 3 iunie 1674 la scrierea unui act în Iași, prin care Simion din Umbrărești dăruiește

moșt. Panait Balș, moșia Țigănia, comuna Umbrărești, proprietari Eufrosina Costăchescu, moșia de la Cristești era proprietatea gălățencei Sofiei Zamfiratos (1919-1947), moșia de pe teritoriul comuna Plopana era proprietatea d-nei Sevașției G. Voinescu, moștenitorilor defuncțiilor Gheorghe V. Cavaliotti și ai lui Ghiță N. Constantinescu, moșia Gefu-Ruptura, proprietatea statului era situată în comuna Ghidigeni (1919-1943), moșia Răspochi era proprietatea lui Iorgu Radu și Dumitru Borș, din comuna Negrilești, județul Tecuci (1919-1942), moșia Tunsești era proprietatea lui Petru Anastasiu și moșt. G. N. Cavaliotti, situată în comuna Bogdănița, județul Tutova (1919-1942), se păstrează încă situația parcellară concentrată a moșiei Ghidigeni, fostă proprietate a lui Z. N. Crisoveloni, din com. Ghidigeni, jud. Tutova, schițe ale planurilor parcelare ale moșiilor Cîrligele, din comuna Nârtești, județul Tecuci și Ghidigeni (adică fostul lot demonstrativ), din com. Ghidigeni, foste proprietăți ale lui Z. N. Crisoveloni, moșia comunei Cotoroaia aparținea d-nei Esmeralda Sculy Logotheti (1924-1925), urma moșia Fundeanu, județul Tutova, și moșia Cărăpcești, care erau foste proprietăți ale Esmeraldei Scully Logothedi (1925-1947), moșiile Ghidigeni și Liești, jud. Tutova, foste proprietăți ale lui Z. N. Crisoveloni și moșia Dumitrești, fostă proprietate a Nataliei Brînză (1925-1948), moșia Ivești, jud. Tutova, proprietate a Mariei C. Mille (1925-1946), moșiei Miclești, din jud. Tutova, fostă proprietate a lui Nicu I. Juvară, moșia Lățești, fostă proprietate a Margaretei dr. Ernest Juvară, din com. Schineni, jud. Tutova (1925-1936)⁶²⁷. În legătură cu seliștea Olteni de capătul Lozovei⁶²⁸, din jud. Covurlui, spunem că era de mai multă vreme în

vornicului Ionașcu Balș toată partea lui din satul Ivești să fie de la mănăstirea din Torcești (Paul Păltănea, *Noi completări la istoria Bisericii gălățene*, în vol. „*La cumpăna dintre milenii*”, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2000, p. 198). Pe la 1881, satul Blăjari, situat pe malul drept al Bârladului, a fost strămutat din cauza inundațiilor râului Bârlad, în partea de răsărit a comunei Ivești, localnicii din fostul Blăjari, formând în noua locație cartierul Blăjerii de Sus; acest cartier, la 1897 făcea parte din comuna Torcești, jud. Galați. O altă parte a blăjarilor a întemeiat satul Blăjerii de Jos pe teritoriul comunei Bucești, jud. Galați. Cf. Theodor N. Ciuntu, *op. cit.*, p. 20. Un cutremur mai mare în zonă a mai fost în anul 1738, la 31 mai, când „au căzut multe mănăstiri... și la acestu cutremur multe morți de om s-au făcut și pământul a crăpat pe multe locuri”, „ș-alte bisărici și curți s-au smintit” Vezi *Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei* (editat de I. Caproșu și E. Chiaburu), vol. I (1429-1750), Casa Editorială Demiurg, Iași, 2008, p. 483-484, 486.

⁶²⁷[⁶²⁸ Există Hrisovul lui Petru Rareș vv., domnul Moldovei, prin care întărește lui Ion Goleșcu, Stanciul Bursuc, Ghedeon, Frățian și Danciul Bursuc un loc la Olteni, de la capătul Lozovei, la Fântâna Cucului sub dumbravă, având privilegiu de la Bogdan vv. A pus pecete Mateiaș, logofăt, și a scris Mihăilă Borra. Aussteller: Petru Rareș vv. Empfänger: Ion Goleșcu, Stanciul Bursuc, Ghedeon Frățian, Danciul Bursuc. Dat la Bârlad, 1546/7054 mart. 27. orig. - La București, Arhivele Naționale ale României, Biroul Arhive Medievale, Fonduri Personale și Colecții, Depozit](http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Ministerul-Agriculturii-si-Domeniilor.-Creditul-Ipotecar.-1922-1945.-Inv.-488,p.245-250;ANB, Con -siliul agricol al jud. Tutova, inv. nr. 126.</p></div><div data-bbox=)

proprietatea descendenților logofătului Costache Conachi. Moșia Rogojeni, județul Covurlui, era încă proprietatea indiviză la 20 aprilie 1899 a Pulcheriei Argyropolo și a principesei Lucia de Schöenburg Waldenburg, după cum și rezultă dintr-o carte de hotărnicie întocmită de inginerul hotarnic Nicolae N. Șuțu⁶²⁹. La 26 mai 1803 apare Cartea de gospod a lui Alexandru Moruzi vodă către toți stăpânii moșiilor care se megieșesc cu moșiile: Bălțița Tățărai, Șendreni, Vlăsinești și Odaia lui Ibraim, din ținutul Covurlui, către pârcălăbii de Galați să cerceteze, să aleagă și să hotărnicască părțile de moșie ale soției jignicerului Costantin Tiviechioglu, episcopul clironomilor slugerului Ioniță Caracaș. Scarlat Callimachi, voievodul Moldovei, la jalba paharnicului Costantin Tiviechioglu, mare boier devenit între timp paharnic, îi poruncește marelui logofăt din Țara de Jos ca să cerceteze anaforaua nesemnată de el în pricina dintr-e răzeșii din Albești cu urmașii răposatului sluger Ioniță Caracaș pentru pământ⁶³⁰.

Cetitorul va fi remarcat în cuprinsul acestei cărți mai multe diorame, prin care sunt rememorate marile familii ale Moldovei și cu deosebire cele care au influențat viața în sudul ei, plecând de la componenții tuturor divanurilor domnești, continuând cu pârcălăbii din teritorii, apoi a urmat o rememorare a dezastrului care a urmat după al II-lea război a familiilor nobiliare și acum cetitorul se întâlnește cu o foarte precisă radiografie a familiilor nobilare de la anul 1925, anul de referință din *Anuarul Socec al României Mari*, lucrare făcută la 25 de ani de la apariția *Marelui Dicționar Geografic al României*⁶³¹, cu deosebirea că teritoriul României era deabia acum socotit întreg sau, mai corect, mare.

Cetitorul mai poate observa și alcătuirea clasei de mijloc din România, adică aceea care a adus prosperitatea dintre cele două răboaie mondiale. În această analiză nu voi insista pe diversele nuanțe locale, dar cetitorul va observa primenirea generațiilor și schimbarea de educație adusă de prosperitate. Din rațiuni care țin de spațiu nu voi preciza pagina din anuar care certifică o afirmație sau alta, ele fiind cuprinse toate în această imensă radiografie a societății românești din jurul anului 1925. Acum, pentru că știți gândurile care au condus la structura cărții sunt convins că o să știți să selectați informațiile toate după aceste diorame, chiar dacă uneori ele se mai suprapun. La 10 feb. 1880 Gh. Longinescu, important producător de lumânări, ipoteca moșia sa din Ciorăști, care începe cam

ICM-reă Nicorița, VI/2 - 350x482. Documente privind istoria României. A. Moldova, veacul XVI, vol. I (1501-1550), București, 1951, p. 427-428; *Catalogul documentelor moldovenești*, vol. I (1387-1620), București, 1957, p. 113 -

⁶²⁹ <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/DocumenteMoldovenesti.-XLII-CXV.-1429-1929.-Inv.-1931.PDF>

⁶³⁰ Idem, poz. 17.

⁶³¹ *Marele Dicționar Geografic al României* este o lucrare întinsă, alcătuită și prelucrată după dicționarele parțiale pe județe (București, 1898-1902, în 5 volume), lucrare realizată de George Ioan Lahovari, C. I. Brătianu și Grigore Tocilescu.

din comuna Slobozia Ciorăști și până în apa Milcovului, ea învecinându-se cu moșia Olăneasca a domnului Iancu Pastia, cumpărată de la stat cu actul nr. 85 al Ministerului de finanțe din 8 feb. 1869, iar la 12 august 1881, d-nul T. Grunberg din Focșani cerea expres Tribunalului Comercial din Focșani să-l declare falit pe comerciantul Gh. Longinescu, pentru neplata unei datorii de 1896 lei noi⁶³². La Mera Dimitriu Victor (Capotanu) avea 500 ha de păduri. În comuna Călienii Dumitru I. Vasile avea cam 128 ha, Logofetides Sculli B. Sofia avea 100 ha, iar Toader Iordache avea alte 74 ha de cuhalm. În comuna Câmpineanca⁶³³ Niculescu I. Dorobanțu avea 610 ha. La Plăinești sau Plaginești, un nume după numele unui alt mare proprietar local, cunoscut bine în istorie și numit Alexandru C. Plagino⁶³⁴ sau Plajino, s-a născut la 30 octombrie 1858 marele Duiliu Zamfirescu, scriitor, diplomat, om politic și academician. A făcut parte și din Comisia Europeană a Dunării din anu 1909⁶³⁵, care-și avea sediul la Galați. Boierul George Ulise

⁶³² A,M,V., fond Gh. Longinescu, Inv. nr. 7625, f. 1.

⁶³³ Câmpineanca este relevantă, deoarece prin mijlocul ei a trecut vechea albie a râului Milcov, care despărțea cele două țări românești, fiind punct de trecere la hotarul dintre Muntenia și Moldova. Satul Pînticești în timpul lui Ștefan cel Mare, pe hărțile celor două țări apar două sate Pînticești: unul în Țara Românească și celălalt în Moldova. Pînticești - Munteni este cel mai vechi, prima atestare documentară a satului se face în 29 iunie 1682, într-un document în care este amintit numele lui Toader Vîndălaș ot Pînticești. Până în anul 1859, în acest sat a funcționat un pichet de grăniceri (1834), unde se află acum școala veche a satului. În jurul unui vechi pichet de grăniceri (1835), pe malul drept al râului Milcov s-a dezvoltat satul Paraschiveni care aparținea boierului Iorgu Costescu din Focșani. Pe teritoriul de azi al comunei Câmpineanca au existat două sate cu numele de Slobozia: Slobozia Vidrașcu (Moldova) și Slobozia (Muntenia), sat devenit ulterior Slobozia Câmpineanca (1864). Slobozia (Muntenia) a aparținut familiei Câmpineanu, Lazăr Niculescu și Niculescu Dorobanțu. Pe teritoriul satului Slobozia Vidrașcu se afla familia Vidrașcu, familie răzășească, ridicată la boierie de Scarlat Calimachi, prin Matache Vidrașcu, care a reușit să pună stăpânire pe moșia Botești (Pătești) și pe cătunul Slobozia. Datorită renumelui familiei boierului Vidrașcu așezării i s-a spus Slobozia lui Vidrașcu, fiind transformat din cătun în sat începând cu anul 1912.

⁶³⁴ A devenit paharnic în 1840 și agă în 1850. Plagino a fost prefect al poliției din București în 1850-1851 și a fost făcut mare logofăt în 1852. El a servit ca secretar de stat în perioada anilor 1854-1856. După Unirea Principatelor, Al. Plagino a îndeplinit chiar funcția de ministru de finanțe în guvernul Țării Românești, din iulie 1861 până în ianuarie 1862, sub conducerea lui Dimitrie Ghica, apoi a fost membru în Adunarea Electivă (1862) și vicepreședinte al Corpului Ponderator (5 decembrie 1865).

⁶³⁵ Valeriu Anghel, Alexandru Deșliu, *Vocație și destin. 600 de fișe - portret pentru un tablou spiritual - istoric al județului Vrancea*, Editura Sport -Turism, București, 2000, p. 316. La o comemorare a sa din anul 1932 a fost chemat și Nicolae Petrașcu care, student fiind la Facultatea de Litere și Drept din București și frecventând „Intim club”, l-a cunoscut pe Duiliu Zamfirescu cu care leagă o strânsă prietenie. Nicolae Petrașcu (1859 - 1944), s-a născut la Tecuci, județul Galați. A fost diplomat, scriitor, memorialist, publicist, istoric și critic de artă; Școala primară la Bârlad; între anii 1880 - 1884 a urmat Facultatea de Litere și Drept a Universității din București; în 1885 începe cariera politică fiind atașat la Ministerul de Externe; 1889 - Șef de

Negropontes, deținea în anii Primului Război Mondial, la Mărășești, peste 42.000 ha de pământ⁶³⁶. Iar documentele de arhivă semnalează existența a patru căi ferate scurte industriale: cele două linii de la Panciu ale lui Vasile Apostoleanu, Crucea de Jos – Varnița și Cervez, la Câmpurile de Jos. De avantajele existenței căii ferate Mărășești - Panciu a beneficiat marele proprietar de vii din zona Pânciului, boierul Vasile Apostoleanu, proprietar a două linii de garaj. Prima dintre ele apare în câteva documente în anul 1923, făcând legătura între moara lui Vasile Apostoleanu⁶³⁷, cu linia ferată a Societății Anonime „Tișița”⁶³⁸. Această

cabinet la P. P. Carp; 1889 - Secretar de legație la Paris; 1890 la Istanbul; 1892 se retrage din viața politică.

⁶³⁶ V. Anghel, Al. Desliu, *Vocație și destin*, Editura Terra, Focșani, 2000, p. 208. George Ulise Negropontes a aprobat bombardarea comandamentului german încartiruit pe o proprietate a sa, contribuind din plin la marea victorie de la 6 august 1917. Vezi și C. Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României, 1916-1919*, vol.II, București, 1923, p. 219.

⁶³⁷ Casa în care a locuit Gheorghe Apostoleanu este în Focșani, pe strada Cuza Vodă nr.50. Era un apropiat colaborator al domnitorului Alexandru Ioan Cuza, profesor la Catedra de Drept a Universității din Iași, deputat și senator al Principatelor (D. F. Caian, *Istoricul orașului Focșani. Scris cu prilejul Jubileului de 40 ani de domnie a Majestății sale regelui Carol I de ... Tipografia, Legătoria de cărți și Steriotipia Gh. A. Diaconescu*, Focșani, 1906, p. 133). Aici s-a semnat Armistițiul dintre România și Puterile Centrale, de la Focșani, la data de 2 decembrie 1917. Conacul din Colonești al boierilor Apostoleanu era pe deal, în vecinătatea Bisericii „Sfântul Dumitru”. Moara boierilor, preluată, de asemenea, de autorități, a ajuns cămin cultural. Smaranda Apostoleanu ajută pe oricine, nu, doar pe cei despre care auzise că sunt vrednici și cinstiți. Nu-i cunoștea pe toți, căci venea rar la Colonești: „Stătea mai mult în Vrancea, la Focșani. Avea moșii în Colonești și în Izvoru, dar le vizita doar în vacanță și de sărbători.” Rămânea vreo două-trei săptămâni și inspecta moșia... „Din câte știu, Apostolenii aveau în Colonești 1250 ha, de aici, de la mine, unde e casa mea, că e pe terenul lor, până la Călini.” Când sosea Smaranda Apostoleanu de la București, slujitorii dădeau de veste tocmai de la Tecuci. Iar la Izvoru Berheciului conacul a supraviețuit. Astăzi este numai paragină la Moara lui Apostoleanu, pe malul Sușiței. Prin 1832, medelnicerul Vasile Vidrașcu a ridicat în Colonești, pe deal, alături de curțile sale, o bisericuță cu turle. Pisania de deasupra ușii este dovada. Lăcașul avea hramul „Sfinții Ierarhi Vasile, Nicolae și Haralambie”, care este unul extrem de rar. În anii 1894-1897, a fost refăcut de boierii Gheorghe și Smaranda Apostoleanu, care au donat și clopotul. În anul 1957, biserica a fost reparată iar și a primit hramul „Sfântul Dumitru”. Doamna Mariana Dascălu în art. *Aplicarea Legii rurale din 14 august 1864 în fostul județ Putna*, publicat în *Cronica Vrancei*, II, 2001, ne pune la dispoziție moșiile particulare care existau în anul 1864 în județul Putna, cu denumirea moșiei, proprietar și apartenență: „1. Moșia Mărășești, C.Catargi, Comuna Pătrășcani; 2. Moșia Pătrășcani, C.Catargi, Comuna Pătrășcani; 3. Moșia Boțîrlău P. Avramovici, Comuna Boțîrlău; 4. Vulturu de Sus, P. Avramovici, Comuna Vulturu; 5. Răduleșt, L. C. Teodor, Comuna Mircești; 6. Precistanu, L. C. Teodor, Comuna Mircești; 7. Jorăști, Mavrocordat, Comuna Jorăști; 8. Scurta, N.Lipan, Comuna Pufești; 9. Domnești, E. Conachi Vogoride, Comuna Domnești; 10. Biliiești, Iancu Fotiad, Comuna Biliiești; 11. Domnești, E. Conachi,Vogoride Comuna Ciorani; 12. Orbenii de Sus, Petreche Buzdugan, Comuna Orbeni; 13. Orbenii de Jos, N. Negruzi, Comuna Orbeni; 14. Spineni, Milicescu, Comuna Sascut; 15. Fintînelele, Milicescu, Comuna Sascut; 16. Contești, Ruxandra Stamatin, Comuna Sascut; 17. Vulturu de Jos, Râșcanu Cantacuzino, Comuna Vulturu; 18. Nămolosa, principesa Raspoli, Comuna Nămolosa; 19. Gîrlești, Ecaterina Raspoli, Comuna

interesantă linie ferată, una construită și exploatată de concesionarul mai sus menționat era de fapt, doar o ramificație „de la km 15 a/ liniei Mărășești – Panciu până la Moara lui Apostoleanu, în lungime de 252 m”⁶³⁹.

Blidaru; 20. Belciugu, Ecaterina Raspoli, Comuna Belciugu; 21. Călieni –Maluri, E. Hristodoru, Plasa Biliiești; 22. Bizighești, Irina Cantacuzino, Plasa Gîrlele; 23. Bizighești, Ioan Lungu, Plasa Gîrlele; 24. Pădureni, Costache Vidrașcu, Plasa Gîrlele. Existau și moșii ale satului: 1. Vulturu de Sus, Comuna Vulturu; 2. V adu Roșca, Comuna Vadu Roșca; 3. Bizigheștii Vizantei, Comuna Bizighești; 4. Bizigheștii Bogdani, Comuna Bizighești (ANVn, fond Prefectura jud. Putna, dosar nr. 1 3/1 864, f.39, 47, 54, 59, f. 109,110,111). Din moșiile proprietate particulară cele de la Pătrășcani, Vulturu, Nărnoloasa, Biliiești, Orbenii de Sus, Orbenii de Jos, Belciugu, Cotești și Pădureni, ca și moșia Fundeni de Gios, erau în anul 1803 proprietăți răzeșești, potrivit statisticilor din *Condica liuzilor*, iar moșia Jorăști fusese a mănăstirii Sf. Ioan din Focșani (:! Marele dicționar geografic al României, p. 138-139). Din totalul de 27 de moșii delimitate până în toamna anului 1865, patru sunt proprietăți ale Statului, iar două, Biliiești și Vulturu de Jos, erau considerate la data respectivă moșii „strâmte”. La data de 23 aprilie 1865 următoarele moșii, foste proprietăți mănăstirești, erau arendate diverselor persoane: Schitu Brazi, Mitropolia Moldovei, arendaș Al. Gorgoz, Schitu Anghelești, Episcopia Romanului, N. Vlaicu, Crucea de Jos, Mănăstirea Bogdana, D. Anastasiu, Pământul de la Gârle, Mănăstirea Nemț, D. Ghica, Fitinghești, Mănăstirea Bisericiani, G.Faur, Vamița, Mănăstirea Neamț, D. Zălceru, Cinci pământuri de la Pădureni, Mănăstirea Mera (ANVn, fond Prefectura jud. Putna, dosar nr. 1 l/1 864, f.375)”. Vezi și N. Suțu, *Notițe statistice asupra Moldovei* întocmite în 1852.

⁶³⁸ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 84/1923, f. 33. Rețeaua feroviară a județului Vrancea avea în anul 1938 o lungime de 136 km, linii principale duble (33 km), linii principale simple (74 km) și linii secundare simple (29 km), vezi *Enciclopedia României*, volumul II Țara Românească, Imprimeria Națională, București, 1938, p. 355.

⁶³⁹ Ibidem, dosar nr. 72/ 1928, f. 8.

Cartea prin care Constantin Dimitrie Moruzi vv., domnul Moldovei, întărește lui Sandu biv vătaf, stăpânirea unei părți de moșie din satul Gerenii, din ținutul Tecuci; 1780 noiembrie 15, Bibl. Acad. Rom., doc. ist., nr. 35/XCIX.

Toate documentele certifică încă din anul 1920 existența la Câmpuri a căii ferate înguste, aparținând lui Grigore Cercez (Cervez), care traversează șoseaua Panciu - Soveja⁶⁴⁰. Având un ecartament de 0,76 m⁶⁴¹, această altă calea ferată forestieră Cercez pornea din stația din Câmpurile de Jos a liniei ferate a Societății particulare numită „Tișița”, apoi înaintează tot paralel cu pârâul Cremineț⁶⁴², și ajunge până la Fabrica de cherestea a concesionarului. De aici era o calea ferată care se îndrepta apoi către Valea Mirăoarele⁶⁴³, după parcurgerea unei distanțe de 4.800 m⁶⁴⁴.

Hrisov prin care Antioh Cantemir vv., domnul Moldovei, volnicește pe Golăe fost vornic de poartă, să adune toate bucatele la un loc, până ce orândușii boieri vor hotărî satul Tălăbești; 1698/7207 decembrie 11, Iași, Bibl. Acad. Rom., doc. ist., XCIX/192.

⁶⁴⁰ A.N.Vn., fond Serviciul Tehnic al Județului Putna, dos. nr. 20/ 1929, f. 8.

⁶⁴¹ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 74/ 1924, f. 2.

⁶⁴² Creminețu sau Criminețu, pârâu care izvorăște din munții Sovejei, atinge comunele Soveja și Câmpurile, vărsându-se în Șușița la Câmpurile de Jos.

⁶⁴³ Mirăoară, Merioară, pârâiaș, ce se formează în arealul comunei Câmpuri și se varsă în Șușița.

⁶⁴⁴ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 74/ 1924, f. 2 verso.

La capătul acestei căi ferate evident înguste se află pădurea Mirăoarele, parte integrantă a moșiei Fetești⁶⁴⁵, proprietatea d-nei Elenei Grigore Cerchez, soția concesionarului. Iar între stația Câmpuri și Fabrica Cerchez, terenul străbătut de calea ferată numită Cerchez aparține obștii cătunului Rotilești, pendinte de comuna Câmpuri. Încă din anul 1939 și la Doaga funcționa o altă linie feroviară pentru exploatarea pietrișului, aflată atunci în proprietatea lui Costache Sachelarie⁶⁴⁶. La data de 22 iulie 1920, Consiliul de Miniștri a dat publicității și jurnalul referitor la acordarea unui drept industriașului Nathan Rapaport⁶⁴⁷, prin concesionare, a dreptului de construire și exploatare a liniei ferate înguste care stabilea legătura între fabrica de cherestea proprie și stația Vitănești, care deservea și linia ferată îngustă Odobești – Vidra (Cucuieți)⁶⁴⁸.

Linia aceasta cu un ecartament de 0,60 m și cu o lungime de 7 km era, existentă în fapt, doar una de garaj, absolut necesară concesionarului, el fiind exploatatorul pădurilor din Măgura și Dumbrăveneasca din județul Putna⁶⁴⁹. O altă linie ferată nouă, particulară, era aflată cam în sudul actualului județ Vrancea, respectiv în nordul fostului județ Râmnicu Sărat, și a fost cea a Societății forestiere „Moroeni”, din Gugești. Prima mențiune documentară, fie ea și indirectă, a acestei linii face trimitere la anul 1937. Acum, vorbind chiar de calea ferată Al. S. Zissu, o ramificație a căii ferate a Societății forestiere „Tișița” a fost demontată, probabil odată cu încetarea exploatării unor păduri mult mai mici, aflate pe teritoriul Plășii Vrancea. Materialul rulant necesar și cel feroviar a fost achiziționat de Societatea forestieră „Moroeni” din Gugești pe care l-a folosit la realizarea unei linii care unea fabrica sa de cherestea, din această localitate, cu zonele de exploatare⁶⁵⁰. Dar din primăvara anului 1940 și Societatea „Moroeni” dorea să planteze, în curs de doi - trei ani, circa 5.000.000 puiți de arbori. Numai că naționalizarea din 11 iunie 1948 a însemnat, între multe altele, trecerea căilor ferate particulare în patrimoniul statului⁶⁵¹. În județul Putna, un târg foarte vechi mai funcționa însă la Panciu și fusese înființat prin hrisov domnesc, la 18 februarie 1815, dar se dorea să nu mai fie nici o „împedecare și păgubire a alișveriușului (comerțului) ce pot avea, folosindu-se numai unii dintre neguțătorii acestui târg”⁶⁵².

⁶⁴⁵ Fetești, pădure aflată în zona cătunului Gura Văii, pendinte de comuna Câmpuri. Ocupând o suprafață de 500 fâlci, pădurea era stăpânită la finele secolului XIX de către Smaranda Iacovache. (Vezi Mihail Canianu, Aureliu Cândrea, *Dicționar geografic al județului Putna*, București, Tipografia și Fonderia de Litere Thoma Basilescu, 1897, p. 136).

⁶⁴⁶ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 95/ 1939, f. 76, 82, 85.

⁶⁴⁷ Idem, fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 20/1920, f. 37,166.

⁶⁴⁸ Idem, Serviciul Tehnic al Județului Putna, dosar nr. 20/ 1920, f. 37.

⁶⁴⁹ Ibidem, f. 38.

⁶⁵⁰ Ibidem, dosar nr. 95/1939, f. 82 - 83.

⁶⁵¹ Al. Cebuc, C. Mocanu, *Din istoria transporturilor de călători în România*, Editura Științifică, București, 1957, p. 175.

⁶⁵² A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 20 /1887, f. 54.

O problemă aprig disputată în zonă de-a lungul timpului a fost împărțirea celor 14 munți, existenți în proprietatea vrâncenilor, între tot atâtea sate vrâncene și a avut întotdeauna un caracter provizoriu. Aproape că mereu alte noi necesități obștești care determinau schimbarea stăpânirii satelor asupra munților, așa cum s-a întâmplat și după încheierea lungului și anevoiosului proces (între anii 1801 - 1814) avut cu vistiernicul Iordache Ruset Roznovanu, Constantin Ipsilante (1799-1801) și cu Alexandru Moruzi (1792,1802-1807), ultimii doi foști domni ai Moldovei⁶⁵³.

La data de 15 iunie 1817, reprezentanții tuturor obștilor sătești vrâncene s-au adunat în Mare Sfat la Valea Sării, „un loc în mijlocul Vrâncii”, pentru a reglementa singuri această nouă repartizare a munților” împreună și preoții fiind⁶⁵⁴. „S-au pus preț și munților, care-și după stare și mărimea lui și s-au analoghisi banii munților pe banii cheltuielii și pe câți bani au avut dați la cheltuială, pe ace(a) sumă analoghisiți și s-au dat și munte de potrivă”⁶⁵⁵. Analizând astăzi ce a rămas în amintirea bătrânilor, această obștească adunare a rămas sub numele de „Focul cel mare de la Valea Sării”⁶⁵⁶, ceea ce arată faptul că discuțiile au fost foarte aprige. Iar asistând la această aprigă negociere între protagoniști Stărostia Putnei⁶⁵⁷, care a controlat evident operațiunea, a recunoscut că a fost „driaptă și cumpănită întru prețăluirea munților”⁶⁵⁸.

Stărostia Putnei a fost împuternicită să vegheze la aplicarea acestor reguli, „rânduind zapcii cu deosebită poruncă, puind a striga și crainicii pe toate ulițele, spre a face știut tuturor această punere la cale, cu toate că unii dintre târgoveți s-au arătat cu nemulțumire, vroidnd a se face alcătuirea numai după a lor voință și interesuri”⁶⁵⁹. Comisul Mihăiță Mihalache menționa, la data de 3 decembrie 1832, că „Stărostia Putna, neputând strica hotărârea lumina ei, porunci și socotind că această alcătuire este făcută cu cuviință și fără vreun interes, decât după dreptate, să se împărțasească toți cu ceva folos din alișverișuri și vânzare ce au să facă în

⁶⁵³ Vezi I. Iliescu, *Marile procese ale Vrancei*, în *Cronica Vraoței, III*, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2002, p.39-52.

⁶⁵⁴ C.D. Constantinescu-Mircești, H.H.Stahl, *Documente vrâncene. Cărți domnești, botărnicii, răvașe și izvoade*, vol. I, cu o prefață de dl. profesor N. Iorga, Tipografia Bucovina, I. E. Torouțiu, București, 1929, doc. nr. 70, p. 117.

⁶⁵⁵ Idem

⁶⁵⁶ Simion Hârnea, *Locuri și legende vrâncene*, 1972, vol. I, p.139.

⁶⁵⁷ Dex - În Moldova, titlu de pârcaleb a apărut întâia oară la 1448-49 supt Alexandru II. Supt Ștefan cel Mare, era un pârcaleb sau doi la Hotin, Neamțu, Novograd (Roman), Orhei, Cetatea Albă și Chilia (în ultimele două până ce le cuceriră Turcii, la 1483-84). De la 1484, în locul pârcalebului de Suceava, apăru „portaru” de Suceava. Alți pârcalebi mai sunt pomeniți la Iași, Cotnari, Cîrligătura, Hîrlău, Dorohoi, Soroca și Galați; la Cernăuți, Tecuci și Putna, se numea staroste, iar la Botoșani și Chișinău (după Cost.) vornic.

⁶⁵⁸ C.D. Constantinescu-Mircești, H.H. Stahl, *op.cit.*, p. 119.

⁶⁵⁹ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 20 /1887, f. 54.

zilele de târguri”⁶⁶⁰. În anul 1885, în județul Putna funcționau iarmaroc și târg la Nămolosa, în zilele de 9 martie, 23 aprilie, 5 august, 14 septembrie și 8 noiembrie. Bâlciul de aici luase ființă la 26 ianuarie 1874; se percepea o taxă de 1% din prețul unei vite vândute, în folosul comunei⁶⁶¹. Pe 4 octombrie 1856 spătarul Costache Sihleanu vinde spătarului Costache Tudori (este cumnatul său) parte de zestre a soției sale, numită Zamfira, din moșiile Grigorești și Țigănești din ținutul Putnei, a treia parte, cu zalhana și cu binale, trecând dreptul de zestre al soției asupra moșiei Caiata din Muntenia, cu întărirea judecătoriei ținutului Putna din 4 mai 1857⁶⁶².

Trebuie să consemnăm de asemeni că la 17 deembrie 1851 Divanul de întărituri al Moldovei hotărăște scoaterea la vânzare prin mezat a moșiei Cotrosul din ținutul Covurlui a fraților Bogoșăști, moșia fiind amanetată pentru 5000 de galbeni luați cu împrumut de la Nastasia Gane și 7000 de galbeni împrumutați cu camătă de la Iosifina Bogoș. Moșia este vândută vornicului Vasile Alecsandri cu 8700 galbeni, vânzare întărită de Divanul de întărituri al Moldovei la 21 martie 1852⁶⁶³.

La 4 iunie 1853 se vând agăi Anastasie Panu pentru prințul Neculae Conachi Vogoridi 66 de stâjeni și 5 palme din moșia Argeoae din ținutul Tecuci la cererea serdarului Costache Ciure pentru datorii, o vânzare validată de Divanul de întărituri al Moldovei⁶⁶⁴. O treime din moșiile Balintești, Șerpeni, Voinești, Topeni, aparținând urmașilor lui Gh. Hermeziu, este vândută lui Costache Dosiade pentru o datorie către spătarul Gr. Boțan de 200 galbeni⁶⁶⁵. La 22 octombrie 1845 răzășii din Ivești vând postelnicului Panait Balș, proprietarul moșiei Blăjerei, partea lor de moșie cu 5000 de galbeni, din care 1000 de galeni se dau lui Iamandi Juvara în contul datoriei răzeșilor. Se consemnează la Judecătoria Tecuci cu întărirea de către Divanul de întărituri al Moldovei la 11 februarie 1854⁶⁶⁶. La 4 decembrie 1845 banul Petru Ciucă vinde tot pdstelnicului Panait Balș moșia Ivești din ținutul Tecuci, fără 282 stâneni dați răzeșilor din Ivești și 74 de stâneni dați slugerului Niculae Arhip după vechea învoială cu suma de 9000 galbeni blanci, cu Judecătoria Tecuci și întărirea de către Divanul de întărituri al Moldovei la 15 iunie 1854⁶⁶⁷.

⁶⁶⁰ Idem, f. 63.

⁶⁶¹ Ibidem, dosar nr. 16/1885, f. 6.

⁶⁶² ANB, Achizitii-Noi-MCCCCXXIX-MDCCCXCIV, Inv. nr. 103, poz. nr. 5.

⁶⁶³ Idem, poz. nr. 20.

⁶⁶⁴ Idem, poz. nr. 31.

⁶⁶⁵ Idem, poz. nr. 33.

⁶⁶⁶ Idem, poz. nr. 1/pachetul MCCCLII.

⁶⁶⁷ Idem, poz. nr. 2.

La 29 ianuarie 1847 Mihai Sturdza voievod întărește și el păhărnicesei Casandra Sion⁶⁶⁸ îmbezmănuiala pe moșia Oncani din ținutul Covurluiului cu vreo 500 lei anual, moșie apaținând mănăstirii Mavromolu din Galați, supusă mitropoliei, cu știrea Departamentului boierilor bisericești⁶⁶⁹. Și la 4 iulie 1860 exista încă posesia maiorului Iancu Alecsandri asupra moșiei sale de la Foltești, cu care se garanta financiar două trupe de operă italiene și fraceze⁶⁷⁰. La Câmpurile Cerchez Elena avea 1500 ha, iar Al. I. Zissu avea moșia Câmpurile Ciurac de 2000 ha. La Fundeni exista o moșie a lui Gheorghe Gheorghiade de 143 ha la Lungoeanca și alte 1400 ha la Șerbănești, Ion Cocei cu 100 ha, Dumitru Gh. Dumitru cu 240 ha, bunicul meu, și arendași C.A. Nasopol (fost proprietar a satului Chitorani de Ploiești) cu 684 ha la Rateșul Hanu Conachi, frații P. și Șt. Veron⁶⁷¹ cu 700 ha la punctul numit Livadă. La Corni avea moșie Vidrașcu V. Leon de 580 ha. La Corod dr. Sculli Esmeralda încă deținea moșia Brănești, iar Vidrașcu A. Constantin moșia Blânzi, ambele cu câte 640 ha, Macri Gh. stăpânea la Băneasa 600 ha, iar Ion Hilohi arendase alte 600 ha pe aceeași moșie. În Bălenii covurluieni principele Leon Cantacuzino⁶⁷² avea cam 4151 ha, Niculaide I. Nicu⁶⁷³

⁶⁶⁸ La 2 iulie 1854 Divanul întăririlor adjudecă păhărnicesei Casandra Sion via cumpărată la mezat cu 200 galbeni de la comisoaia Anastasia Galer (soția comisului Gheorghe Galer), o vie din podgoria Valea Adîncă, de pe moșia Mănăstirii Cetățuia din Iași - idem, poz. 1 și 2/ pachet MCCCLVI.

⁶⁶⁹ Idem, poz. nr. 1/ pachet MCCCLXIV.

⁶⁷⁰ Idem, poz. nr. 1/pachet MDCCXXIV.

⁶⁷¹ Familia Verona a fost înnobilită în 1478, vechime semnalată în orașul Scutari din Albania, stăpânită de venețieni. Titlul de noblețe a fost câștigat cu sabia datorită vitejiei prin care s-au distins câțiva dintre membrii acesteia în cadrul armatei venețiene din Verona. Nicolae Henri și Arthur Verona, s-au născut la Brăila, loc unde se stabilise mama, Contesa Amalia di Lucovich, născută în Preanj, Cattaro, soră a vestitului Conte Antonio di Lucovich, stabilit la Cardiff, UK, descendenți ai lui Triffone din Lucovich, amiral al flotei în 1652. Tătl fraților Verona, Francesco Spiridon Verona, descendent al familiei Verona, a fost de asemenea căpitan de marină civilă și armator de corăbii, a venit din golful Cattaro, aflat pe coasta Dalmației, azi Kotor, Muntenegru, fiind însărcinat de Principele Munteniei, Gheorghe Bibescu, cu organizarea unei flote comerciale și a unei case de comerț cu cereale la Brăila, loc unde s-au stabilit la venirea în România. Există aici o problemă nelămurită, adică dacă cei doi frați Veron proveneau tot din familia Verona. Așa de pildă deputatul Verona de Botoșani era proprietarul moșiei Hreața din Dorohoi în 1907, iar la Foltești aveau o moșie care a fost distrusă de țărani în timpul războaielor Petre și Ștefan Veron. În *Revista economică din Cluj*, la 26 iulie 1923 în nr. 29 Anul XXV, în articolul *Cultura orezului în România*, se spune că „un mare agricultor și arendaș al moșiei Foltești din județul Covurlui, pe malul Prutului, dl. Petre Veron și soția sa, numită Vera, a înființat o rizerie foarte reușită pe terenurile inundabile ale acestei moșii. În acest scop a adus muncitori specialiști din Macedonia și a fost foarte mulțumit de rezultatul încercării. Orezul recoltat îl trimetea pentru decorticare la Brăila, unde se află o moară mare sistematică pentru acest scop, și care înainte de război, prelucra orezul brut adus din Asia.”

⁶⁷² Principele Leon Cantacuzino stăpânea conacul și întinsul domeniu din fostul județ Covurlui, din care nu a rămas întreg decât cavoul, și acela ușor degradat și înconjurat de mizerie. Patru generații de Cantacuzini își duc somnul de veci în cavoul familiei din localitatea covurluiană Băleni. Leon

avea moșia Cozancea de 873 ha, iar Vasiliu Dumitrache avea moșia Ciulei de 540 ha. La Balintești Iorgu Boteanu stăpânea 200 ha și Nicolau Emanoil alte 200 ha din moșia Pochișcani. Dar Caraman Costică arendase 100 ha tot din Pochișcani, iar Vizzu L. avea alte 312 ha. Apoi mai era moșia și noul sat, numit în acea vreme Slobozia Corni, care era un sat aparținând județului Covurlui, cu forma corectă a toponimului care este Slobozia Cornii, satul fiind, în secolul al XVIII-lea, atunci proprietatea Smarandei Cornea, care a creat pe moșie cu ajutorul unui hrisov domnesc, fiind o „slobozie” în județul Tecuci⁶⁷⁴. Satul Tălpigi, care era atestat de la 12 aprilie 1628 (în text Tălpij), cu multă vreme înainte, la 9 octombrie 1487, se numea Mohila și era stăpânit de o Maruca, care era fata lui Tălpig. Însăși profesorul lingvist tecucean Iorgu Iordan ne va explica amănunțit că toponimul apărea printr-o posibilă „nuață metaforică” a aceluiași cuvânt, adică talpa,

era fiul lui George Cantacuzino, născut la Dresda în 1840 și mort la Alexandria în Egipt, iar soția sa a fost Ana Văcărescu (n. 1873). Conacul lui Leon Cantacuzino din Băleni, jud. Covurlui, vizitat de Nicolae Iorga în 1927, era conceput de arhitectul Paul Smărăndescu în 1914 (Bibl. Acad. Rom., doc. ist., inv. opis arh. Paul Smărăndescu, pachet CIX/10, 38f., 1909 - 1939). Băleni apare menționat în documente în 1448, în expresia „fântâna lui Balea, pe Suholui” (vezi Dorin Pintilie, Mariana Pintilie, Comuna Băleni: *Studiu monografic complex*, Cluj-Napoca, Eurodidact, 2003, p. 192), în 1528 fiind numită „Fântâna Bălenilor”, în a doua jumătate a secolului XVIII cumpărând moșii logofătul Ioan Cantacuzino, căpitanul Gheorghe Șerban și hatmanul Costache Ghica (Paul Păltănea, Mihai Dim. Sturdza, „Istoria moșiei Băleni din ținutul Covurlui”, în *Familiiile boierești din Moldova și Țara Românească*, vol. III: Familia Cantacuzino, București, Simetria, 2014, p. 503). Cea mai întinsă suprafață de pământ a fost însă deținută, din a II-a jumătate a secolului al XVIII-lea până la exproprierea din 1949, de ramura Deleni a familiei Cantacuzino. La 20 aprilie 1774, Ioniță Canta (Ioan Cantacuzino, strănepotul lui Iordache Cantacuzino-Deleni, este cel care se căsătorise cu sora domnitorului Constantin Racoviță, numită Ecaterina) cumpără primele terenuri în zona localităților Băleni și Foltești.

⁶⁷³ Se trăgea din familia lui Dimitrie Niculaide, consilier județean de Putna în anul 1888, ales la colegiul I, vezi ziarul *România liberă* din 1 iulie 1888, nr. 3243.

⁶⁷⁴ În anul 1803 dintr-o statistică a Moldovei extrasă din Condica Liuzilor, constatăm că la acea dată Moldova avea 20 de ținuturi cu 94 ocoale. Dintre acestea, reamintim pe cele referitoare la zona noastră: ținutul Tecuciu cuprindea 6 ocoale și anume: ocolul Polocinului, ocolul Berheciului, ocolul Zeletinului, ocolul Nicorești, ocolul Bârladului, ocolul Târgului. Ținutul Covurlui cuprindea 4 ocoale: ocolul Siretului, ocolul Mijlocului, ocolul Horincei, ocolul Prutului. Ținutul Tutova cuprindea patru ocoale: ocolul Corodului, ocolul Pereschivului, ocolul Tutovei, ocolul Similei. În anul 1833 prin foaia oficială din acest an se publică denumirea ținuturilor din acea vreme, astfel stabilindu-se 16 ținuturi, conform acestui Regulament Organic. Cuprinde stabilirea limitelor de ținuturi pentru zona noastră așa după cum urmează: ținutul Tecuciu cu reședința la Tecuciu, spătar Constantin Diamandapulo; ținutul Covurlui cu reședința la Galați, postelnic Ion Cuza; ținutul Tutova cu reședința la Bârlad, spătar Răducan Cazimir. În 1876 Dimitrie Mavrocordat dă în arendă moșiile sale. În 1912 a fost încheiat Actul de măsurătoare și hotărnicia islazului comunal al satelor Ghidigeni, Tăplău și Gura Gârbovățului, act semnat de domnul N. Z. Chrissoveloni, prin care a oferit un trup în suprafață de 172 ha.

sugerând probabil sensul nou de „poala dealului sau muntelui”⁶⁷⁵. În data de 31 august 1837 și locotenentul Cioacă, un tecucean, adevărește că a primit procură dela Iancu Zota⁶⁷⁶ să aleagă și să ia în stăpânirea sa cei 22 pași stabiliți din hotarul moșiei acestuia Fântânelele, o moșie câștigată de la răzeșii din Blăjari⁶⁷⁷. Este interesant că în anul 1833 pe 10 august Isprăvnicia ținutului Tecuciu face repede cunoscut, ba și poruncește strașnic medelnicerului domnesc, care se numea Dumitrache Papadopulo că privighetorul Ocolului Nicorești și cu porojnicul Contandin Iordache sunt însărcinați ca să execute de îndată pe căminarul Turculeț pentru pagubele pe care i le-a pricinuit la via sa.

La 22 mai 1834 se continuă actul de autoritate și Isprăvnicia Tecuciu, în urma jalbei din 12 Mai, făcută de medelnicerul Dumitrachi Papadopulos, îi rânduiește îndată pe serdarul Gavril Costandachi și pe stolnicul Ioniță Gîlcu ca să cerceteze ei paguba pricinuită viei acestuia, situată pe moșia Nicorești, de comisul Neculai Turculeț care face lângă această vie ceair de boi și de cai de rasă pură. Dar în general aceste islaze comunale creau probleme proprietarilor precum și tuturor localităților, chiar în ele dezvoltându-se embrioane de export pentru Istambul, care de regulă ocoleau vama și fiscalizarea⁶⁷⁸.

Pe 29 martie 1844 intră în scenă și Ianache Drăgănescu, era privighetorul Ocolului Nicorești, acela care comunică spătarului Costachi Pantazoglu că l-a înștiințat și pe clucerul Alexandru Ventura ca să vie, ca împreună să cerceteze pricina ivită dintre căminarul Neculai Turculeț și medelnicerul Dimitrie Papadopol pentru venitul unor vii din Coasta Lupei. Cetitorul observă că prezența familiei Drăgănescu în această zonă este departe de a fi corect stabilită. Amintim că pe 12 iulie 1812 boier Dumitrache Meleghe⁶⁷⁹, vomic de poartă, va face hotamica moșiei

⁶⁷⁵ Iată care este alcătuirea Podișului Moldovei (după C. Martiniuc, *Podișul Moldovenesc*, în *Geografia fizică a R.P.R.*, București, 1955, p. 500.): - I. Podișul Sucevii. a, Depresiunea Rădăuți; b, Masivul Zaranca-Dragomirna; c, Masivul Vf. Ciungilor-Teișorul; d, Depesiunea deluroasă a Litenilor; e. Depresiunea piemontană de la Baia; f. Podișul Fălticeniilor; g, Masivul Bourului și Coasta Ibăneștilor; h, Șaua de la Dersca; i, Masivul Hăpăli; .i. Șaua B.ucecea; l, Masivul Dealu-Mare; m, Șaua Huginoasa-Strunga ; II. Câmpia Moldovei; n, Depresiunea Jijiei superioare și a Bașeului; o, Dealurile Copălău-Cozancea; p. Depresiunea Jijiei inferioare și a Bahluiului; III. Podișul Bârladului: 1. Podișul central moldovenesc; s, Colinele Tutovei; t. Depresiunea deluroasă Elan-Horincea; u, Piemontul Poiana-Nicorești; v, Platforma Covurluiului.

⁶⁷⁶ Clucerul Iancu Zota împutemicește pe fiul său, slugerul Dimitrie Zota, să-l reprezinte în toate pricinile sale în ramura administrativă și judecătorească și de a face împrumuturi de la Banca Națională în numele său. Cu întărirea Judec. Iași din 24 iun. 1857 (Arhivele Naționale, Biroul arhive medievale, fonduri personale și colecții, inv. nr. 101, colecția Achiziții noi pach. MLXX-MCX, Curtea de Apel Galați, poziția nr. 8).

⁶⁷⁷ Arhivele Naționale, Biroul arhive medievale, fonduri personale și colecții, inv. nr. 101, colecția Achiziții noi pach. MLXX-MCX, Curtea de Apel Galați, poziția nr. 2.

⁶⁷⁸ Ibidem, p. 8.

⁶⁷⁹ În 2 iulie 1723/7231 se scria la Iași cartea lui Mihai Racoviță vodă către Meleghi clucer pentru Constantin fiul, scutindu-l de vecinătate (Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XI, poz. 77, p. 131,

Nicorești din ținutul Tecuciu, a fostului mare postelnic Alexandru Ghica, împresurată de megieși. Pe 3 mai 1839 Mihail Grigorie Sturza Vv, la pricina de judecată dintre răzeși din Certăști, jud. Tutova și spătarul Iordache Grigoriu⁶⁸⁰,

Iași, tip. Lumina Moldovei, 1922). „În anul 1753, domnul Constantin Racoviță, fiul lui Mihai Racoviță, făcea știre că, „văzând slujba credincioasă” a boierului Neculai Hrisoverghe, vel vornic, „l-a miluit dintru a noastră osăbită milă cu șase sute de stânjeni de moșie din fruntea locului, din hotaru domnescu a târgului Tecuciu, ce au mai rămas nedat danie de alți domni” (SJAN Galați, Fond Primăria orașului Tecuci, dosar 9/1875, fila 56). Hotărnicită de boierii Tanasie Meleghe, vornic de poartă, și Neculai, vel căpitan de Tecuci, moșia se întindea pe ambele maluri ale Bârladului, deoarece în „hotarul de răsărit... s-au aflat numai 200 de stânjeni”, iar pentru împlinirea daniei se vor da „400 stânjeni... în capul hotarului dispre apus” (ibidem).” (...) „...pe parcursul a 125 de ani (1632-1757), pe motiv că nu mai este de nici un folos domniei, 4 domni (Alexandru Iliș, Iliș Alexandru, Mihai Racoviță, Constantin Racoviță) au dăruit unui număr de 4 familii de boieri („Cârste uricariul”, Enache „al doilea paharnic”, Lupu Gheuca „tetri logofăt”, Neculai Hrisoverghe „vel vornic”) și unei mănăstiri (Sf. Prooroc Samuil din Focșani) tot locul domnesc de la Tecuci.” -Rezumat teză de doctorat, Doru Parascan, *Structuri de proprietate în Țara de Jos a Moldovei. Stăpâni de pământ din Ținutul Tecuci în sec. XV-XIX*, Iași, 2016, p. 9. Putem spune astăzi că un Triodion tipărit la Râmnic în anul 1782, a fost cumpărat de boierul Dumitrache Meleghi, personalitate cunoscută în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și primele decenii ale secolului al XIX-lea. Triodionul lui Dumitrache Meleghi se păstrează în colecția Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (cota 10401). Vornicul Dumitrache Meleghi este fiul lui Tănase Meleghi, familie de boieri, cunoscut în documente încă de la 1680. Gheorghe Bezviconi menționează în una dintre lucrările sale că tatăl lui Tănase, Lungu Meleghi, clucer și armaș pe la 1707, a fost cunoscut prin legăturile sale cu rușii lui Petru cel Mare, tatăl său fiind șătrarul Vasile Mârzac. Un alt document emis de cancelaria lui Matei Ghica din 1757 îi menționează pe Ion Meleghi și Tănase Meleghi, care au ocupat dregătoria de vornici de poartă. Din alte surse se cunoaște că Dumitrache Meleghi s-a căsătorit de două ori: prima sa soție a fost Bălașa Stratan, iar cea de-a doua Anița Bogdan. Soarta Triodionului în primii cinci ani de existență nu este cunoscută și abia în 1787, la 25 noiembrie, boierul Dumitrache Meleghi, proprietarul moșiei Bodești din ținutul Soroca l-a cumpărat la prețul de 18 lei „spre pomenirea me(a) și a părinților mei Tănase(e) și Todoseia”. Dumitrache Meleghi menționează incendiul de la 27 ianuarie 1788 în urma căruia „au arsu casile Mitropoliei din Iași, undi șide mările sa vodă”, surprinde momentul intrării trupelor austriece în capitala Moldovei din luna aprilie 1788 și luarea domnului Alexandru Ipsilanti ca ostătec. Coroborând faptele descrise de vornicul Meleghi cu datele documentare, constatăm că acesta era destul de bine informat cu situația politică din Țara Moldovei, căci evenimentele atestate sau descrise de el s-au produs în realitate și sunt menționate cu mare precizie. Dumitrache Meleghi moare în 1819. –Apud Igor Cereteu, *Informații inedite despre vornicul de poartă Dumitrache Meleghi*, rev. *Prutul*, revistă de cultură Huși, anul VI-XV, nr.1 (57), p. 85 și urm., 2016.

⁶⁸⁰ În scrisoarea din 8 martie 1934 a lui Artur Gorovei către Constantin Gane se spune: „În privința casei astăzi a mea, iată ce pot să vă spun. Matei Gane a mai avut o casă în Folticeni, în care la 1854 se mută școala domnească, plătindu-i o chirie de 80 galbeni pe an (Arhiva Statului Iași, Ministerul de Interne, dosar 40306 bis, fila 533); pe care o vinde în 1858 (idem, dosar 1169, fila 580). Eu spun că Matei Gane a cumpărat casa în 1836 de la Iordachi Grigoriu, tatăl socrului meu Iorgu Văsescu; actul Dv vorbește de Costandin Grigoriu, care era frate cu Iordache și cu căminarul Ioniță (Cei trei frați Grigoriu, menționați chiar și de paharnicul Sion (Costandin Sion, *Arhondologia Moldovei*. Amintiri și note contemporane. Boierii moldoveni, text ales și stabilit, glosar și indice de Rodica Rotaru, prefață de Mircea Angheliescu, postfață, note și comentarii de Ștefan S. Gorovei, București,

proprietarul moșiilor Pochii și Nănești pentru o parte de loc ce o pretind jăluitoarii răzeși, vodă întărește hotărârea Divanului ca spătarul Iordache Grigoriu să-și stăpânească toate moșiile sale potrivit hotarniceii din anul 1780, hotărâre dată doar cu încredințarea Divanului Apelativ.

Așadar se verifică astfel schimbarea posesiilor moșiilor la o cadență de două-trei generații în tot sudul agricol al Moldovei și odată cu aceasta se schimbă semnificativ, în mod efectiv și vizibil comportamentul politic al noilor stăpâni, unii descendenți din aceste familii, care nici nu au bănuț comportamentul viitor revoluționar al odraslelor, școlite pe bani mulți la Paris sau în universitățile mari ale vechii Europe civilizate. Satul Ghidigeni, o localitate a cărui prosperitate economică certă dintre cele două războaie mondiale i-a oferit în timp o aură aparte, situat în ținutul Tecuci și distilăriile lui, de pe lângă palatele „tuturor plăcerilor”, cum se vorbea atunci, ele aparținând familiei bancherilor greci Crissoveloni, împreună și cu moșia sa întinsă, au primit toată protipendada țării, inclusiv familia regală, ele au aparținut, ca să se știe, lui Nicolae Zane Chrissoveloni încă din anul 1880⁶⁸¹. În zona Costache Negri-Tg. Bujor același

1973, p. 62). Costache Grigoriu-Văseșcu a fost ascendentul unei ramuri ale cărei urme s-au pierdut.), socrul lui Matei Gane. (...)Uitam ceva. Mă întrebăți de unde am eu informația că ar fi cumpărat Matei Gane case de la Iordache Grigoriu. Între documentele rămase de la socrul meu Iorgu Văseșcu, este un brulion: „Izvod de averea rămasă a răpos(atului) paharnic Iordache Grigoriu, care trebuie regularisită.-1836”, în care este acest condeiu: Lei 4.518 o păreche de case vândute Dsale comis Matei Gane la anul 1836, bez 19 galbeni dați la bezmănuț tărului și se mai cer 5 galbeni.”- Ștefan S. Gorovei, *Dialog epistolar Artur Gorovei - Constantin Gane*, publicat în *Acta-Moldaviae - Septentrionalis*, X, 2011, secțiunea a IV-a, Epoca contemporană, p. 232. În carantina de la Sculeni erau 65 de persoane la 7-14 aprilie 1821, suportând destul de greu termenul de 16 zile, oameni printre care era și boierul din Moldova, spătarul Iordachi Grigoriu, soția sa Maria, fiii lor Alexandru și Grigore, cu slujitori (în total, 13 persoane) (ANRM, F. 17, inv. 1, d. 161, f. 37-40.).

⁶⁸¹ În *Anuarul Socec al României Mari* în Ghidigeni exista o bacă populară Proprietate, cu un capital de 62285, condusă de Prisecaru Constantin, o moară, o fabrică de spirt și fabrică de drojdie a Băncii Crissoveloni. Crissoveloni Z.N. avea în Ghidigeni 232 ha, Hăulici Adela avea la Gura Gârbovățului 128 ha, iar Ion V. Toader avea la Gârbovăț 2011 ha. Primăria Galați publica în M.Of. al României din 1892-03-06, nr. 270 „Lista definitivă de persoanele din județul Covurluiti eligibile la Senat pe 1892”. Ele sunt: Alex. Călinescu, Alexandru Eftimie, Alecu Codreanu, Apostol P. Papadopolu, Aristide P. Papadopolu, Aristide Serfioti, Anton Tătușescu, Costache Plesnilă, Costache Bușilă, Constantin V. Benisachi, Constantin Ressu, Costache Malaxa, Costachi Antachi, Costachi Stoianovici, C. Merisescu locotenent-colonel, Dimitrie I. Vizzu, Dimitrie Erbăneșeu, Dimitrie Climi, Emanoil Caracas, E. Pencovici general, Emanoil Flondor, Emil Vulpe, Gheorghe Mihăilescu, Gheorghe Dimitrescu, Gheorghe Antachi, Gheorghe C. Robescu, Gheorghe Nicolae Gamulea, Gheorghe Volenti, Gh. Părvulescu locotenent-colonel, Gheorghe Docan, Gheorghe Fulger, Gheorghe Cavaloti, Hagi E. Dragoș, I. C. Nica, Ianache Gh. Macri, Ión Gorgiaș, I. Bălăceanu, Leonida Nebuneli, Leonida Steria, Mihail Gr. Bonachi, Neculai P. Tăchianu, Neculai Hagi Nicola, Neculai S. Vlaicu, Neculai Istrati, Nicu Lingucianu, Romulus Scriban, Sóre Ión, Simion Duca, Simion Hociung, T. Vladicoglu, V. Curtovici, Dimitrie Gh. Vera, Gh. Botez, Ión

Anuar Soccec enumeră următorii proprietari: Alexandri Mișu avea 230 ha la Cocoraș, Antoniu C. maior avea 120 ha la Fântâna Gerului, Bălăcioiu Tinca lt-col. 120 ha la Fântâna Gerului, Economu Ecaterina L. 261 ha la Potârnichea, Diamandi Jurașcu 404 ha la Fântâna Gerului, Rădulescu P. Nicu 250 ha la Mânjina, d-na colonel Vasilescu Stelea 120 ha la Fântâna Gerului. În apropiere, la Crăiești generalul Cireșeanu G. stăpânea moșia Sora de 127 ha arendate lui Giurgea C. Vasile, Dimitriu Maria avea moșia Călugăreasa de 312 ha arendate lui Gociu V. Ion.

Demetrescu Teodeodor stăpânea bătrânul Bogdan de 247 ha arendat lui Hilohi V. Ion. La Cudalbi moștenitorii lui Chebac D. aveau la Pleșești 216 ha, iar moștenitorii Crihană Pavel avea tot aici 137 ha, Primăria avea 400 ha islaz, Drăguș C. Panait avea la Țuțu 100 ha, Filipescu Gh. Petre avea la Cornișul 248 ha, Mihalache Pavel avea Bezmanul de 107 ha, Negruți Grigore avea Braniștea de 200 ha arendată de Gradea D. Gh. (care mai arendase Cornișul cu 248 ha, Pleșești cu 353 ha), moștenitorii Panu Gh. Al Gologanul 176 ha, Toporaș P. Avea la Cudalbi 198 ha. La Drăgușeni Ciurea Nicolae stăpânea 400 ha, iar Ghiles Eleonora avea 100 ha. La Tg. Bujor Ionescu Grigore stăpânea Puțuchioaia de peste 1115 ha, iar arendași erau Hilovi V.I. la Umbrărești cu 139 ha, Vaserman Ițic la Golășei cu 1370 ha. La Brașiștea stăpâneau Poenaru Dumitru moșia Traian de 409 ha și moștenitorii lui Soare Zaharia, moșia Isgan de 514 ha. La Corni stăpâneau Ghilles Anton și Ion D. Prodrom la Urlești. La Jorăști moșia Hulești o stăpâneau frații Bălan Gh., iar moșia Lunca aparținea lui Costache. Gh. Plesnilă. La Băleni pe lângă cele 4151 ha ale principeului Leon Cantacuzino, un fost prefect de Covurlui, mai stăpâneau moșia Zogoncea de 883 ha Niculaide I. Nicu și moșia Ciulciu de 540 ha Vasiliu Dumitrache.

La Băneasa proprietatea de 600 ha a lui Macri H. Gh. era arendată de Hilohi Ion. La Barcea proprietari erau Basarabeanu Marin cu 300 ha la Podoleni, Cristof Marin cu alte 141 ha, Mihail C. Ion cu 7000 ha la Drăgănești, Robovici Șt., cu 141 ha la Podoleni, și Ștefan Florența tot cu 141 ha. La Boghiești Bogdan F. Maria avea la Chițcani 359 ha arendată de Donică Manolache, iar Orleanu Gh. Matilda avea tot aici 317 ha arendată Pleșu P. Dumitrache. La Brăhășești stăpânea Lucreția și Tudor Berza cu 100 ha și Logofitide-Sculli Eduard cu 60 ha pădure. La Bucești stăpâneau fraii Moise Petru și Moise Ștefan cu câte 220 ha fiecare la moșia din satul Vulturul. La Buciumeni stăpânea Băicoianu C. cu 150 ha și Derner H. cu 350 ha păduri. Micu Gh. arendase moșia Vizurești cu 100 ha.

La Corbița arau ca proprietari Răducan S. Eugenia la Șerbănești-Strâmba cu 225 ha arendate de Tufescu D. Gh. & Vulpe Chiriac. La Corni avem pe dr. Sculli Esmeralda pe moșia Brătulești de 640 ha arendată de Fulger Gh. și Zotincă

Alexanru la Blânzi. La Cosmești stăpânea Epitropia Casei Sf. Spiridon cu 100 ha. La Drăgușeni erau proprietari Ciurcu Nicolae cu 400 ha, Ghiles Eleonora cu 100 ha. La Foltești îi avem pe Frații Climis și Elena dr. Macri în indiviziune cu 11046 ha, Teodorescu Ștefan cu 2333 ha, apoi Velacienata Fanaghi cu 4386 ha. La Frumușița stăpânea Gheorghe Rădulescu 600 de ha arendate lui Sfetcu Dimitrie 300 ha și lui Wolfson T. la Ijdileni cu 300 ha. La Măstăcani proprietar era Codreanu Constantin la Chiraftei cu 704 ha și arendaș Covișeka Al. la Drăculești cu 918 ha. La Oancea stăpânea Rafalet Mihail 141 ha la conoi. Valinatos Serandea avea în arendă 786 ha la Slobozia – Oancea.

La Oasele stăpânea Zanea Alexandru, moșia Cotros de 250 ha, iar Ionițescu Anton a luat în arendă Slobozia – Ventura de 350 ha. La Pechea avea moșia Valea Pechii-Vulpea, Ghica Elena moșia Pechea, Ștefan Ștefan moșia Fântâna Doamnei, moștenitorii Vasiliu P la Fântâna Doamnei, Col. Bădulescu, Soare I. Soare, Virgil (toți erau proprietari la Valea Pechii), Dimitrache N., Mandrea R., Mareș V., Tătușescu dr. (toți patru proprietari la Pechea). Aveau în arendă Boia G. Ion moșia Coada, frații Șerban moșia Oticu Ileana, Simionovici Ițic moșia Nemeș, Passiura Marius moșia Pechea.

La Piscu avem proprietari la Vameș pe Aurel Șerbănescu cu 320 ha și Verochionu Lalița cu 320 ha. La Rogojeni Vasiliu C.N. stăpânea 600 ha și 70 ha de vie. La Șendreni stăpâneau la Movileni Ciudin Adela 150 ha, Drăgănescu Damian alte 150 ha, Drăgănescu I. 150 ha, Doiciu A. Pulcheria 370 ha la Barboși, Hilohi I.V. 150 ha la Movileni, Iliescu I. La Rusca Mare 350 ha, Nistor G. la Rusca Mică 245 ha, Paleologu Elena la Serdaru-Vidrașcu 400 ha, general Stambulescu tot aici cu 405 ha, Sturza Radu la Șerbeștii Vechi cu 450 ha. Arendași de moșii erau Duma C. la Barboși, Gherghiceanu E.

La Seradru-Vidrașcu, Ionecu Ștefan la Sedaru, prop. Gen. Stambulescu, „Plugaru”, obștea din com. Lascăr Catargiu la Șerbeștii Vechi. La Șivița era Valianatos Spiru pe moșia Tătarca de 1008 ha. La Slivna Macri Miltiade arendase moșia Onciu de 126 ha. La Slobozia Conache arendase Ionescu N. Nicolae. La Smârdan col. Bădulescu avea la Gheboasa 165 ha, Băncilă N la Cișmele Mari 100 ha, Hozoc Maria la Ibrisan Scândureni avea 153 ha, Jalia Ion la Cișmelele Mici avea 165 ha, Nica H. Traian la Cișmelel Mari avea 176 ha, Soare Z. Soare la Cișmelel Mici avea 165 ha, Soare Z. Virgil avea tot aici 165 ha, Ștefan H. Ștefan avea la Gheboasa 112 ha, Vasiliu Dimitrache avea la Ibrian-Scândureni 189 ha, Vasiliu V. Elena avea la Gheboasa 112 ha. La Smulți stăpânea Macri N. și I. Prodrom moșia gornești de 790 ha. La Vârlezi Barha Eliza avea la vârleaza 160 ha, Fulger Enache la Itești avea 200 ha, Fulger Gh. avea tot aici 150 ha, Orleanu Mihail Gh. avea la Vârleaza 700 ha.

Euriuc E. Aristide mai arendează la Vârleaza 1840 ha. La Vlădești Donose Ștefan avea 1250 ha, Gheorghiadu Ionel avea la Roșcani 2000 ha, Gherghiceanu Enache avea pe la Fântâna Țiganului 1200 ha, Guțu Victor avea la Brănești 2000

ha, Sturza Olga avea la Busuioaca 1840 ha arendate lui Hanuțu Mihalache. La comuna Colonești Apostoleanu Smaranda avea 205 ha. La Condrăchești moștenitorii colonel Cocăneanu T. aveau 228 ha. Generalul Davidoglu Cheante avea la Condrăchești-Fundoaia 320 ha, Grunberg Nelly avea la Mateiana 198 ha, Vidrașcu A. Leon avea la Florești Gherdan 749 ha.

La Corbița Răducanu S. Eugenia avea la Șerbănești-Strâmba 225 ha, aredate lui Tufescu Gh. & Vulpe Chiriac, Suliman Dumitru avea 77 ha pădure. La Găiceanca ing. Motozac Ioan avea 580 ha moșie și de pădure. La Homocea Niculescu Dorobanțu avea la Homocea-Ploscuțeni 2194 ha moșie și pădure. Rosetti R. Ileana, Rosetti R. Ioana, col. Rosetti R. Radu și Rosetti Safta aveau în indiviziune 12296 ha arendate lui Ballif O. Sebastian. La Movileni de Tecuci Demetriade Iancu avea 254 ha. La Munteni Cincu Nistor avea la Țigănești-Frunzeasca 1000 ha. La Nărcești Mille C. Maria avea la berheci 615 ha., iar Crissoveloni N.Z. avea 610 ha pădure.

La Negrileşti Juvara Diamandi, Berl Alex. și Elena aveau 237 ha la Tălpigi, moștenitorii Jurgea Negrileşti 238 ha arabil și 28 ha pădure, dr. Romalo A. 100 ha arabil și 27 ha dune și 23 ha vie. La Negulești Edeștein Lupu avea 235 ha, iar Pelin Nicolae și Ghiță aveau 100 ha. La Nicorești moștenitorii Cincu aveau la Odaia 600 ha, mr. Damienescu Petre 550 ha, Păcheanu M. Mihai avea la Deleni-Ionășești 112 ha și la Dumbrava 90 ha. La Podul Turcului moși aparținea d-nei Gheorghiade Eliya arendată lui Șteinberg Iacob. La Poiana Tujan Șt. Dumitru avea 400 ha. La Puțeni Miron Costache avea 125 ha, Miron Ioniță 125 ha, Miron Ion 125 ha și Miron Toader 50 ha. La Răchitoasa Iancu M. Ilie avea 250 ha și Zisu Alexandru alte 160 ha.

La Umbrărești Iancu Demetriade avea 200 ha și 150 ha pădure, Economus H. avea 100 ha la Umbrărești, Negropontes Gh. avea tot aici 200 ha. La Valea Rea Nicolae Beldie avea 130 ha, dr. Caragean Yoe 140 ha, Plagino C. Maria 1800 ha, Teacă Vlăducu avea 300 ha pădure. La Vultureni Demetriade Irina avea la Lichișeni 300 ha, Mihăilescu Anton avea 600 ha, Nicolescu N. Avea la Mera-Dediului 275 ha, preotul Lepădatu C. avea 130 ha la Tăvădărăști, Racoviță C. Eliza avea la Dorofeiu 230 ha, Valescu Leon avea la Meleşcani 600 ha. Pe moșia Hanul Conache din Fundeni jud. Tecuci proprietară era Vera Veron ș.a. între 1922-1931⁶⁸².

Cetitorul, ca și cercetătorul de istorie de astăzi, să nu fie mirat deloc că chestiunea proprietăților, în melegurile de sud ale Moldovei, este reluată de câteva ori, la periodicități cuprinse între 30-40 de ani, pentru că autorul cosideră esențială atitudinea clasei propietarilor de terenuri agricole față de concentrarea lor din ce în ce mai mare și față de destinația păstrată sau modificată a acestora.

⁶⁸²<http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Ministerul-Agriculturii-si-Domeniilor.-Creditul-Ipotecar.-1922-1945.-Inv.-488, p. 445>.

Familiiile acestea au mișcat țara, atât material cât și spiritual, au fost cele care datorită disponibilităților bănești s-au putut documenta cam în toată lumea și au putut înțelege cu mult mai repede spre ce se îndrepta lumea în mod năvalnic și odată cu ea și această țară mică. Să mai subliniem însă și faptul că chiar distrugerea mănăstirii Mira⁶⁸³, o așezare monahală din ținutul vechii Putne a schimbat și ea proprietățile din zonă într-un mod absolut neașteptat. Lucrurile curg astfel că în prima jumătate a secolului XIX, mănăstirea putneană Mira era și proprietara moșiei Milcovul⁶⁸⁴, care mai cuprindea bunăoară și satele Miera, Șindilari, Cotul Reghiului și Andrieșani⁶⁸⁵ și se tot întindea mereu pe toată valea Milcovului, ea ținea adică de la vârful Monteoru ori până la Măgura Odobești, Bolotești și Măgura Odobeștilor, o suprafața avută și ea în proprietate, de danie sau dobândită, dar totalizând cam 8299 falce, adică o suprafață funciară considerabilă a aceluși timp⁶⁸⁶, care-i dădea o dorită stabilitate economică.

Trebuie însă reamintit că și în cuprinsul sudului vechii țări a Moldovei, în Țara Vrancei, mănăstirea mai stăpânea unele părți din satele Voloșcani, Ruget, Năruja⁶⁸⁷, apoi și cătunul Văleni din satul Tichiriș⁶⁸⁸, locuri cu păduri și poieni nesfârșite. În ținutul Putna mănăstirea aceasta mai avea câteva locuri în satul Bolotești, pe care se aflau la anul 1835 „...o moară și o pioă de, tabac...”⁶⁸⁹, „morile de la Precestan” din Adjutul Vechi, „cinci pământuri din Pădureni”, satele Petrești și Mîndrești⁶⁹⁰, dar și câteva părți din satele moldave Purcelești, Comișești, Părlonești, Gogești⁶⁹¹. Peste râul Siret, situat în dreptul Adjutului Vechi, mănăstirea deținea satul Lespezi (Lespizi) din ținutul Tecuci⁶⁹². În anul 1865, an în care s-a și făcut prima mică împroprietărire a țăranilor conform legii,

⁶⁸³ La Mira (Denumirea pare să vină, așa cum presupunea și Emil Coliu, în *Contribuții la un Istoric al mănăstirii Mira*, Constanța, 1932, p. 6, de la numele proprietarului ocinei pe care s-a construit mănăstirea), se începuse încă mai demult construirea unui schit, de către episcopul Ioan al Romanului și boierul Moțoc din Odobești. Murind cei doi, jupâneasa lui Moțoc lasă lui Constantin Vodă Cantemir grija terminării construcției, „...ca să o facă Măriea Sa monastire mare, ce se zice monastire domnească...” (A. Sava, *Documente putnene, volumul I*, Focșani, 1929, p. 29; *Marele Dicționar Geografic al României*, vol. IV, Buc., 901, p. 311; E. Coliu, *op. cit.*, p. 7).

⁶⁸⁴ Arh. St. Buc., Fond Ministerul Instrucțiunii Publice, Moldova, dos. 707 (1851), f. 1.

⁶⁸⁵ Theodor Codrescu, *Uricarul*, vol. VI, Iași, p. 100.

⁶⁸⁶ I. Ionescu de la Brad, *Agricultura română în județele Putna, București, 1870*, p. 455-456.

⁶⁸⁷ Emil Coliu (Arheolog, 1909-1939. Teza sa de doctorat, *La collection de vases grecs du Musée Kalinderu*, București 1937, a primit în 1938 premiul „Vasile Pârvan” al Academiei Române.), *Contribuții la un Istoric al mănăstirii Mira*, Constanța, 1932, p. 15.

⁶⁸⁸ A. Sava, *Documente putnene, vol. I*, Focșani, 1929, vol. II, Chișinău, 1931, p. 118.

⁶⁸⁹ Arh. St. Buc., Fond mănăstirea Mira, dos. 6 (1835), f. 2.

⁶⁹⁰ Arh. St. Buc., Fond Ministerul Instrucțiunii Publice - Moldova, dosar 707 (1851), f. 1.

⁶⁹¹ T. Codrescu, *op. cit.*, p. 100.

⁶⁹² Arh. St. Buc., Fond Ministerul Instrucțiunii Publice - Moldova, dosar 707 (1851), f. 1.

un inginer topograf invitat de Dimitrie Mavrocordat⁶⁹³, însăși proprietarul moșiei Ghidigeni din acea perioadă, vine să măsoare și ca să stâlpească locurile convenite locuitorilor în temeiul Legii rurale. Desigur că apariția acestei legi a dat o foarte rară ocazie inginerilor noștri topometri să facă măsurători de intrare în ordine. Între altele vreau doar să aduc aminte despre colonelul printț Alecu Mavrocordat⁶⁹⁴

⁶⁹³ Dimitrie Mavrocordat s-a născut în anul 1821 din Ștefan Mavrocordat și Caterina Mavrocordat (născută Skina). Ștefan s-a născut în 1789. Caterina s-a născut în anul 1785, la Istanbul, Turcia. Dimitrie Mavrocordat avea doi frați: Scarlat Mavrocordat și un alt frate. Dimitrie Mavrocordat s-a căsătorit cu Sofia Mavrocordat (născută Balș) în 1853, la vârsta de 31 de ani. Au avut două fiice: Aikaterini Mavrocordat și un alt copil. Dimitrie Mavrocordat a murit în anul 1873, la vârsta de 51 de ani. „Ion (Jean) Chrissoveloni (1880-1926) provenea dintr-o familie cu rădăcini grecești stabilită în Principate la 1848. Întemeietorul ramurii românești, Zenni, a pornit diverse afaceri cu cereale și a întemeiat o bancă la Galați, Brăila și București. Urmașul său, Nicolas, a dezvoltat întreprinderile familiei, iar în 1879 a cumpărat de la Dimitrie Mavrocordat domeniile de la Ghidigeni și Corăiești, în județul Covurlui. La începutul secolului XX, cei doi fii ai lui Nicolas, Ion (cunoscut sub numele franțuzit de Jean) și Dumitru, au preluat afacerile familiei. Jean Crissoveloni a finanțat construcția sediului central al băncii omonime, înființată de tatăl său, ridicat pe strada Lipscani din București după planurile arhitectului G.M. Cantacuzino. S-a căsătorit în 1907 cu o frumoasă și cultivată tânără de origine engleză, Sybille (1879-1931), al cărei tată, Edward Youell, era un negustor bogat stabilit în Galați. După căsătorie cuplul s-a stabilit la conacul de la Ghidigeni, care fusese modernizat.” – Alin Ciupală, *Bătălia lor: femeile din România în Primul Război Mondial*, editura Polirom, București, 2017. Ion Mitan în 2008 spunea că: „Casa era a șambelanului regal Alexandru C. Mavrocordat, în preajma căruia mai trăiau și alți Mavrocordați pomeniți de contemporanul lor, Rudolf Șuțu, în volumul „*Iașii de Odinioară*”: „Pe lângă Alexandru Mavrocordat, fostul mareșal al Palatului, care locuia în casele sale din str. Gându, alături de Cinema «Elisabeta» de astăzi, și fratele său, hatmanul Neculai Mavrocordat, care locuia în strada Săulescu, tot în aceeași stradă, puțin mai la vale, ședea și vărul lor primar, Dumitrachi Mavrocordat, în frumoasele sale case restaurate și având o grădină din cele mai mari și mai bine îngrijite din Iași.” Așadar, pe ulicioara Gându, în ograda cu numărul 7, locuia, pe la 1900, și D. D. Mavrocordat.” - *Bunicul din strada Gându al Marthei Bibescu*, ziarul *Lumina*, 11 feb. 2008. Dimitrie Mavrocordat era unul dintre cei trei feciori ai fostului domnitor Constantin Mavrocordat, care a condus Muntenia de 5 ori și Moldova de 4 ori și și-a manifestat aplecarea pentru „cei umili, de credință și cinstiți”. Se simțea jignit de cuvântul „fanariot”, socotind că familiile grecești culte și cunoscătoare de multe limbi străine dăduseră Turciei mari dragomani (șefi ai cancelariei împărătești), dragomani ai flotei, capuchehai (reprezențanți ai Principatelor) și logofeți ai Patriarhiei și, prin știința lor, au contribuit la dezvoltarea culturală a Țărilor române. Se păstrează în Bibl. Acad. Rom. un „Hrisov de la Alexandru Mavrocordat (Firaris) vv., domnul Moldovei, prin care volnicește pe un armășel, să caute niște țigani ai lui Dimitrie Mavrocordat, fiu de domnitor; 1785 iunie 27.”

⁶⁹⁴ La căderea lui Cuza colonelul Alecu Mavrocordat era între puciști, iar lui Iacob Negruzzi îi este propus de către colonelul Alecu Mavrocordat să facă parte din conspirație. Iacob Negruzzi se afla la Curtea de Apel când generalul Nicu Mavrocordat a primit o depeșă care anunța răsturnarea lui Cuza (Iacob Negruzzi, *Amintiri din „Junimea”*, Editura „Cartea Românească”, București, 1939, p.55-56.). „Una din cele mai primitoare case din Iași mai de demult, a fost cea a Didiței Mavrocordat. Era fiica hatmanului Iordache Boldur Lătescu, din prima căsătorie cu Eufrosina Rosetti. Didița s'a căsătorit cu generalul Neculai Mavrocordat, fratele mai mare al lui Alexandru Mavrocordat, fost mareșal al Palatului, sub Regele Carol.” (Rudolf Șuțu, *Iașii de odinioară*, vol. 2,

și despre rudele sale, destul de numeroase, cu posesiuni în jurul Tecuciului⁶⁹⁵. Iată o mică parte din marile proprietăți funciare de după anul 1900, vorbind doar din sudul Moldovei: Cantacuzinii de Băleni⁶⁹⁶ aveau 5.000 ha, Negri avea la Mânjina 4.234 ha pământ arabil, dar și 1.500 ha pășune, așadar o avere destul de mare, dar care s-a risipit pe neobservate. Familia Ghica⁶⁹⁷ avea la Filești 3.700 ha, iar la Piscu este fosta moșie a prințului Alexandru Moruzi, de aproape 3500 ha, iar

ed. Viața Românească, Iași, 1928). Se mai păstrează un „Hrisov prin care Ioan Sandu Sturza vv., domnul Moldovei, care poruncește comisului Alecu Forăscu și sărdarului Iancu Fote să meargă la mănăstirea Dobrovăț și să găsească niște țișani ai postelnicului Alecu Mavrocordat; 1827 octombrie 10, Ioniță Sandu Sturdza, Domn al Moldovei; Alecu; Iancu; Forăscu; Fote; comis; serdar. – Bibl. Acad. Rom., Doc. Ist. CXXXI/110. Bătrânul Alecu Mavrocordat de la Iași și soția sa, cucoana Didița Mavrocordat, cu mari proprietăți la Puțeni, vornicul Dimitrie Mavrocordat cu moșia Pârțăști. Pașărea Phoenix reprezintă un simbol care se regăsește în blazonul familiei Mavrocordat, care a fost proprietara moșiei Puțeni din ținutul Tecuci. Prof. Ion Bulei spune despre mr. Leon Mavrocordat în răzoi la 1916: „era un adevărat boier, cu toate atributele boierului născut: bun, măsurat, echilibrat în toate manifestările sale... mare cultură generală și militară, excelent simț practic. Maiorul Mavrocordat a cumpărat din banii săi cărți de povești și poezii populare, distribuindu-le tuturor elevilor absolvenți ai clasei I-a. Era mare bucurie la toți elevii și la învățătorul lor.” (*Acum un veac – oameni și probleme*, în *Ziarul financiar*, Buc., 19 mar 2015).

⁶⁹⁵ Vezi și Constantin Gane, *Neamurile Mavrodinești din Țara Românească și Moldova, și monografia familiei Ion Mavrodî vel hatman*, Imprimeriile „Frăția Românească”, str. Aristide Demetriad, nr. 2, Buc.

⁶⁹⁶ Comuna Băleni este atestată pentru prima dată într-un document de danie al domnitorului moldovean Petru al II-lea, cu data de 15 iulie 1448. Dar începutul „relațiilor” Bălenilor cu familia boierească Cantacuzino-Deleni are loc la 20 aprilie 1774, atunci când Ioniță Canta (Ioan Cantacuzino, strănepotul lui Iordache Cantacuzino-Deleni, cel care se căsătorise cu sora domnitorului Constantin Racoviță, Ecaterina) cumpără primele terenuri în zona localităților Băleni și Foltești. Inițial Bălenii a fost un sat răzășesc, către sfârșitul secolului al XVIII-lea părți din sat sunt cumpărate de căpitanul Gheorghe Șerban (după 1780), de marele vistier Matei Cantacuzino, de hatmanul Costache Ghica (1793) (Vezi prof. Paul Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice referitoare la județul Galați*, ms. la Biblioteca V. A. Urechia, Galați, doc. nr. 15). Satul intră totuși pe deplin în proprietatea Cantacuzinilor după 1835, când postelnicul Iorgu Ghica îl dă ca zestre fiicei sale, Aristița, care se căsătorește cu Matei Cantacuzino (Paul Păltănea, *Note genealogice despre Cantacuzinii de la Băleni*, în „*Arhiva Genealogică*”, III (VIII), Iași, 1996, nr. 3-4, p. 57-79; Dorin Pintilie, Mariana Pintilie, *Comuna Băleni, studiu monografic complex*, Editura Eurodidact, Cluj-Napoca, 2003, p. 53-65). În anul 1820 spătarul Paraschiv Șerban din Galați ținea în posesie moșia Băleni și posesia a durat până la 1870. Familia Ghica stăpânește satul Tătărășeni din județul Botoșani până în 1820, an în care satul este scos la vânzare prin procedura de „sultan mezat”, fiind cumpărat cu suma de 70.000 de lei de Smaranda Roset, soția lui Gheorghe Caragea. Smaranda Roset este bunica lui Nicu și Artur Roseti, stăpânind satul împreună de la 1885 până la 1912. De la 1912 până la 1947, Nicu Roseti a stăpânit singur satul Tătărășeni. Catagrafia de la 1832 îl dă ca stăpân al satului doar pe postelnicul Iorgu Ghica (Gică Manole, *Istoria satului Tătărășeni*, Editura Quadrat, Botoșani, 2017).

⁶⁹⁷ În anul 1878, doctorul Aristide Serfioți a cumpărat de la membrii familiei domnitorului Ghica, moșia Calica pe care se află actualul cartier Filești.

Alecu Mareș, care deținea 900 ha. Prințul Emanuil Ruspoli⁶⁹⁸ deținea la Slobozia Conachi cam 4.500 ha, dar la Smulți 715 ha aparțineau unui oarecare Hristofor Machi (Dimitrie).

În comuna Târgul Bujor conservatorul Lascăr Catargiu avea 2800 ha, iar Paraschiv Secheiari avea 2700 ha. Iar în această perioadă și Jean Ghica Deleni primește la schimb un teren din moșia Vameș, în locul unuia din moșia Sîngeap-Maxut. Iar prințul Mario Ruspolti deținea toate moșiile și pădurile din satele Vameș, Preval (astăzi dispărut) și Slobozia Conachi⁶⁹⁹. În comuna Drăgușenii și în satul Munteni moșia îi aparținea lui Vasile I. Ponea, aceea din Pechea, moșia Gura Lupului, trecea în proprietatea satului⁷⁰⁰. Comuna Vlădești aparținea doamnei Olga M. Sturza cu moșia Pașcani-Busuioaca⁷⁰¹. Moșia satului Berești îi aparținea Elenei dr. Pațica, iar moșia Balta Foltești o stăpânea Leon Climis, fiul lui Dimitrie

⁶⁹⁸ Sa căsătorit în primul rând la Roma, 10 iunie 1864, cu Prințesa Ecaterina Conachi (născută la Țigănești, Moldova, 2 aprilie 1829 – moartă la Genova, 22 februarie 1870), o nobilă româncă (fosta soție a prințului Nicolae Vogoridi, Caimacam din Moldova și fiica poetului mare boier, prozatorul și marele logofăt Costache Conachi și soția Smaranda Negri-Donici).

⁶⁹⁹ ASB, fond Min. Agriculturii și Domeniilor, reforma agrară 1921, volumul VIII, inventar nr. 796, anii 1915-1945, fond 396, poz. 17, p. 5.

⁷⁰⁰ Idem, poz. 26, 27, p. 6.

⁷⁰¹ „Satul Pașcani, aflat la sud de Vlădești, se afla în proprietatea marelui logofăt Neculai Racoviță încă din 25 noiembrie 1654 (P. Păltănea, *Toponimie gălățeană. Vlădești*, p. 15). După 1 septembrie 1656 satul Pașcani de pe Prut este cumpărat de domnitorul moldovean Gheorghe Ștefan (a doua domnie, 8/18 iulie 1653 – 3/13 martie 1658) ctitoriei sale de lângă Târgu Ocna, Mănăstirea Cașin (Arhivele Statului București, ms. 628, f. 376–377, apud N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 685, n. 7. Mănăstirea a fost construită între 1656–1657. Vezi mai multe date la N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic*, p. 157–159; Petronel Zahariuc, *Țara Moldovei în timpul lui Gheorghe Ștefan voievod (1653–1658)*, Iași, 2003, p. 503), stăpânire reînnoită de același domnitor, prin hrisovul din (DRH, A, Moldova, vol. XIX, p. 594, doc. nr. 434.) ianuarie 1657 (P. Păltănea, *Toponimie gălățeană. Vlădești*, p. 15). La 2 iunie 1680 satul se pare că nu mai era în posesia mănăstirii, deoarece la această dată Todossia, fata lui Pălămidă, dăruiește o parte din sat lui Neculai Racoviță, fost mare logofăt, „pentru mult bine ce le-a făcut” (*Catalogul documentelor moldovenești* din Direcția Arhivelor Centrale, vol. IV, 1676–1700, București, 1970, nr. 496; P. Păltănea, *Toponimie gălățeană. Vlădești*, p. 15); opt decenii mai târziu (1764) domnitorul Grigore Al. Ghica (18 martie 1764 – 23 ianuarie 1767) întărea stăpânirea pe care o aveau în sat Ștefan Patrichi și Partenie monahul, după ce se judecaseră mult cu Ștefan Bosie, proprietarul moșiei Pășcani (Arhivele Statului Botoșani, fond L. Dauș, dos. 314, apud P. Păltănea, *Repertoriul documentelor istorice*, vol. I, partea I, p. 15, doc. 7). Să reținem că în anul 1844 proprietarul moșiei Pășcanii era hatmanul Alexandru Mavrocordat” (Fiul cel mai mare al marelui postelnic George Mavrocordat († 1821) și al Elenei Suțu, Alexandru Mavrocordat († 1855) a avut rang de mare hatman și postelnic. În urma căsătoriei sale cu Smaranda, fiica domnitorului Alexandru Moruzi, primește mai multe moșii, stabilindu-se în Iași. Vezi și: Octav George Leca, *Familiile boeresti române*, București, 1899, p. 555; Idem, *Genealogia a 100 de case din Țara Românească și Moldova*, București, 1911, nr. 60; Constantin Sion, *Arhondologia Moldovei*, București, 1973, p. 163).

Climis⁷⁰², după cum și moșia Golășei era proprietatea moștenitorilor lui Grigore Ventura⁷⁰³. Ea aparținuse lui Lascăr Catargiu, care se căsătorise însă, asta cam pe la

⁷⁰² Dimitrie Climis era „Băcanul din Dogăriei”, unul dintre cei mai înstăriți comercianți ai Galațiului. Casa generalului Alexandru Cernat, mare ofițer, a fost cumpărată, la 11 aprilie 1880, de Dimitrie Climis, cu suma de 29.000 de lei aur. Proprietar al unor întinse moșii din fostul județ Covurlui, Dimitrie Climis a cumpărat această casă cu gândul de a-i întregi dota fiicei sale, Elena. În anul 1899, Elena se căsătorește cu doctorul Nicolae Macri, unul din cei trei copii ai doctorului Christofer Macri. Aceștia au avut împreună doi copii, pe Alexandra și pe Christofer. Ultimul va avea o carieră diplomatică strălucită, grație căsătoriei surorii sale cu un fost ministru al Portugaliei. Casa Auschnitt construită în jurul anului 1900, casa i-a aparținut lui Elie Climis, fiul lui Dimitrie Climis.

⁷⁰³ Cercetând cu atenție arborele genealogic al numeroasei familii Ventura cu un sumar de date, aflăm pe primul, Neculai Ventura, ispravnic de Bacău în 1754, pârcaș de Galați, în 1761, postelnic, în 1776, spătar, căsătorit cu Victoria C. Gr. Soutzo, cu care a avut 5 copii, unul fiind Grigore Ventura (vel postelnic în anul 1803, decedat în 25.III. 1827, înmormântat la Popăuți, Botoșani), căsătorit cu Maria (numele neprecizat), decedată în 8.XI.1838 (după 11 ani de la pierderea soțului), fiind înhumată în cimitirul bisericii Vovidenia (Botoșani) și care au avut împreună 5 copii (2 fete și 3 băieți), unul fiind Alecu Ventura, comis în 1832, agă-vornic în 1857, și a îndeplinit funcția de prefect de Botoșani sub Al. I. Cuza și din 1866 sub Carol I. Tot din arborele genealogic al lui Eugen D. Neculau, aflăm că, la rândul său, prefectul Alecu Ventura, a avut 4 copii (1 fată Eufrozina și 3 băieți Iancu, Alecu și Gheorghe). Din cei patru copii, fiul Iancu Ventura a fost elev la Botoșani la pensionul Olivari în 1842 și apoi prefect de Botoșani, în timpul lui Carol I, ales ulterior deputat în adunarea electivă. Fratele prefectului Alecu Ventura, pe nume Constantin (având dregătoria de agă, fără a se preciza unde), s-a căsătorit cu Soltana Rosetti Bibica, cu care a avut 3 copii (2 fete Ruxanda și Elena, și un băiat Grigore). Acest băiat Grigore Ventura, care a trăit între anii 1839 – 1909, s-a născut la Bacău sau la Galați, și este recunoscut ca dramaturg, scriitor și compozitor, profesor la Conservatorul din București. A avut două căsătorii: prima cu Elena Catargiu, și a doua cu Lea Vermont Grümberg, născută la Bacău sau la Moinești, în familia profesorului evreu Grümberg, mai târziu Vermont, nume pe care-l va purta și fratele ei, recunoscutul pictor bucureștean, Nicolae Vermont. Din a doua căsătorie a dramaturgului Grigore Ventura cu Lea Ventura Grümberg, s-au născut 2 copii (un băiat Grigore și o fată, Mărioara). Maria (Mărioara) Ventura, s-a născut în 1888 în București. Pe strada Domnească, strada principală din portul dunărean, nu departe aflându-se Hanul Ventura (al fam. Ventura-Fanarioti), stăpânit de tatăl publicistului Grigore Ventura, părintele actriței Maria Ventura, oferea găzduire familiei poetului Bonachi. Numele lor inițial era „Grigoriadi” (sau „Gregoriadi”), după cum se vede și în *Arhondologia Moldovei* a paharnicului Constandin Sion, unde este amintit fondatorul spiței românești: „Costantin Grigoriadi de la Galați, ginerile spatariului Mihalache Holban”. Desigur că „Grigoriadi” însemna în grecește, ca și „Grigoropol”, „fiul lui Grigore”. Același nume fusese purtat inițial și de Iordache Romalo, căsătorit cu Maria Rosetti, strămoșii boierilor Romalo din Moldova. Comerciantul grec din Smirna (cel de-al doilea oraș turcesc ca mărime, Izmirul de astăzi), s-a stabilit la Galați, precum atâția dintre conaționalii săi, ajungând la o oarecare prosperitate. Soția lui Constantin Grigoriadi, Ecaterina Holban, era fiica Sultanei Holban născută Ventura. Ascendența boierească mai veche a copiilor lui Constantin Grigoriadi, între care era și poetul Mihai Gregoriady Bonacchi, venea așadar de la familiile Holban și Ventura, prima de veche spiță moldovenească, originară din ținutul Dorohoiului, cea de-a doua venită din Fanar... Boierul Mihalache Holban, de la care provenea prenumele poetului, era născut în jurul anului 1790 și a încetat din viață în 1862. Fusese medelnicer, spătar (1821), stolnic (1824) și căminar (1828, 1838,

începutul domniei lui Grigore Ghica, cu Eufrosina Ventura, născută în 1834, fiica vornicului Alexandru Ventura. Prin hrisovul din 6 mai 1844, domnitorul M. Gr. Sturdza ridică moșia boierului Al. Ventura la rang de târg. Eufrosina Ventura s-a căsătorit cu Lascăr Catargiu, născut la 1 noiembrie 1823, la Iași. Eufrosina a murit în 1907, la vârsta de 73 de ani, și a fost femeia care i-a adus o zestre dintre cele mai frumoase: avea marea moșie Golășei, de la ținutul Covurluiului, plus alta, mai puțin întinsă, Docăneasa, din ținutul Tutovei. Între anii 1922-1935 aproape toate moșiile din vatra satelor covurluiene Jorăști precum și unele dintre cătunele Ionășești -Andrieșeni aparțineau lui D.M. Plesnilă, iar moșiile numite Enăchioaia și Gologanul, aparținând de comuna Cudalbi, erau stăpânite de Panait Oarbă⁷⁰⁴ între anii 1922-1944. Moșia Busuioaca-Pășcani cea din comuna Vlădești de Covurlui, era deja încă din anul 1930 proprietatea doamnei Olga M. Sturza⁷⁰⁵. Chiar și vornicul moldav Constantin Miclescu⁷⁰⁶ stăpânea tot pe aici moșia

vezi Costandin Sion, *Arhondologia Moldovei*, ediția a II-a, București, Editura Minerva, 1973, p. 61. Precizările se găsesc pe un arbore genealogic al familiei Holban, sub numele căreia stă scris „după Ștefan Cernovodeanu, de la Traian Larionescu”, scrisul fiind cel al lui Șerban Flondor). Potrivit lui G. Călinescu, „averea funciară a familiei este exprimată în 1896 prin actul dotal al fiicei sale Alexandrina Bonachi, în indiviziune cu alți doi copii: moșia Preuțești – Vlădești, zisă și Basarabi, în plasa Șomuz, jud. Suceava, moșiile Siliștea și Știrbăuții, ibid., moșia Izvoarele lui Botez sau Rușii Glodoși, plasa Bistrița de Jos, jud. Bacău”. Poetul a ajuns președinte al Curții de Apel din București, iar fratele său mai mic, Alexandru, a devenit în 1868 judecător, iar apoi președinte al Tribunalului Covurlui.

⁷⁰⁴ ASB, fond Min. Agriculturii și Domeniilor, reforma agrară 1921, volumul VIII, inventar nr. 796, anii 1915-1945, fond 396, poz. 5 și 6.

⁷⁰⁵ Idem, poz. 37.

⁷⁰⁶ „În primăvara anului 1845, vornicul Alecu Miclescu a așezat în ctitoria sa de la Cervicești o lespede de piatră peste osemintele părinților și ale fraților săi nevârstnici, ca însemn de înveșnicire a memoriei familiei sale. Textul pietrei funerare ne dezvăluie conștiința genealogică a vornicului Alecu, fiind alcătuit, de bună seamă, la indicațiile acestuia. A voit ca urmașii să nu uite că acolo odihnesc înaintașii, care s-au mutat „din această viață, la an(ul) 1833 april(ie) 21, vineri sara, Costandin Miclescu vornic, fiul banului Sandu Miclescu, luând soțai la anul 1780 fevr(uarie) 2, pi soțae sa Zoița, fiica banului Toader Vărnăv, care au răpăusat la anul 1811 februar(ie) 23, la 2 ceasuri din noapte, trăind 46 ani di toți, iar însoțaiți 31 ani”. O cronică săpată în piatră pentru posteritate, pentru neuitarea și pentru iertarea răposaiților, prin repetarea ritualică a numelor lor, în ctitoria fiului lor cel mai mic, zidită, după cum ne arată pisană de deasupra ușii, de „rob(ul) lui Dumnezeu Alecu Miclescu vornic”, în anul 1845. (...) Mai târziu, peste două decenii, vornicul Constantin Miclescu a ctitorit o altă biserică, la Călinești, închinată prăznuirii Sfântului Nicolae. Fiul său cel mai mare, vornicul Scarlat Miclescu, restaurează această biserică și-i adaugă un pridvor în aceeași vreme cu ctitoria fratelui său Alecu de la Cervicești. La 20 august 1846, Scarlat a așezat în pridvorul adăugat de el o pisanie care ne amintește că biserica „s-au zidit de boierul vornic Costandin Miclescu și s-au sfințit la 1813 octomvre 26, cheltuind la zidire și împodobind-o cu argintăriile, veșmintele, zugrăvitul din lăuntru”. (...) Constantin Miclescu (1754-1839) a obținut rangul de mare ban. La 15 decembrie 1802 îl găsim ispravnic de ținut, iar domnul țării îi scrie ca să păzească supușii de nedreptăți: „pe toți acia care vor veni cu jalobe și pricini de giudecăți să-i primești cu blândeți și cu liniștită luare aminte, să le dați ascultare la arătările ce vor faci și

Pochișcani, de lângă Târgu Bujor⁷⁰⁷. Iar o parte a moșiei din comuna Costache Negri, (fostă Mânjina. Stăpânul moșiei fusese în trecut revoluționarul Costache Negri. Tatăl sau era Petrache Negrea, vel agă, mama este Smaranda, născută Donici.) aparținea atunci colonelului Antoniu⁷⁰⁸ în anul 1930. Apărea arendașul moșiei din comuna Tudor Vladimirescu, aflată în județul Tecuci, arendașul Vetros Dimitrie, devenise de facto în anul 1921 și proprietarul moșiilor Șerbănescu⁷⁰⁹ din Vameșul, sat fost denumit Odaia Pochii. Apoi moșia comunei covurluiene Crăiești, care încă aparținea în anul 1937 Mariei Gh. Dumitriu⁷¹⁰. Negropontes deținea în zona Mărășești, Doaga, Tișița, peste 42.000 de hectare de pământ fertil. Fiica lui Ulise Negropontes, Elena, a fost soția generalului erou Eremia Grigorescu. Să mai pomenim că pe moșia lui George Ulise Negropontes, cea de la Mărășești, în vii, s-au dus lupte crâncene, iar generalul Eremia Grigorescu⁷¹¹ s-a născut în cătunul Golășei, lângă Târgu - Bujor. Prin hrisovul din 6 mai 1844, domnitorul M. Gr. Sturdza ridică moșia boierului Al. Ventura la rang de târg. Documentar satul Târgu Bujor este atestat într-un hrisov din anul 1491 emis de cancelaria domnitorului Ștefan cel Mare. În comuna Crăiești menționăm că moșia era proprietatea doamnei Maria Gheorghe Dumitriu, după cum și întinsa sa moșie a Roșcanilor⁷¹² aparținea de ceva mai puțin timp lui Gheorghe Ghiorgghiade, care-l avea drept ginere pe liberalul avocat Mihail G. Orleanu, un politician important venit din Foșani.

Era omul cu care, în casa socrului său de la Berca, lângă cătunul Hanu Conachi, se întâlnea aproape săptămânal în scop politic, undeva la umbra deasă a salcâmlor cu parfumul lor inegalabil, primindu-l între dunele de nisip celebre de aici pe politicianul de mare clasă și de o aleasă educație Constantin Argetoianu, memorialistul (cel care a și deținut funcția de președinte al Consiliului de Miniștri

cercetând foarte cu amăruntul dovezile asupra pricinii ce vor arăta amândoi părțile” (Arhivele Naționale Iași, Documente, CCLXXXIII/1). - Lucian-Valeriu Lefter, *Din viața și judecățile vornicului Constantin Miculescu*, p. 1-2, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2014. În 1808 intra în divanul țării Moldovei, înlocuindu-l atunci pe căminarul Nicolae Dimachi (idem, CCLXXXIII/18).

⁷⁰⁷ ASB, fond Min. Agriculturii și Domeniilor, reforma agrară 1921, volumul VIII, inventar nr. 796, anii 1915-1945, fond 396, poz. 57.

⁷⁰⁸ Idem, poz. 60.

⁷⁰⁹ Idem, poz. 62, 64, 96, 99, p. 13, 18.

⁷¹⁰ Idem, poz. 148.

⁷¹¹ El este cel care a rostit pentru prima oară celebra deviză a Mărășeștilor „Pe aici nu se trece!”, iar și mai puțini știu că marele general român s-a născut în minusculul cătun Golășei, din județul Galați, fiind cel mai mic dintre cei patru copii ai unui obișnuit învățător sărac de țară. Generalul Eremia Teofil Grigorescu, căci despre el este vorba, a văzut lumina zilei în 28 noiembrie 1863 într-un cătun cu doar 20 de case (la acea vreme) din apropierea satului Bujoru, ce de-abia fusese ridicat la rangul de târg. În vremurile noastre, cătunul Golășei este un cartier al orașului Târgu Bujor, care a „absorbit” vechea așezare, prin extindere și ridicare la rang urban, în anul 1968.

⁷¹² În 1827 Mihail și Maria Chicuş erau proprietarii moșiei din zonă.

al României între datele 28 septembrie 1939 și 23 noiembrie 1939)⁷¹³ și alți politicieni importanți ai momentului, căsătorit cu Valentina Gheorghiadis. În comuna vrânceană Călienii, încă în anul 1904, existau două proprietăți mari, una mijlocie și 287 mici. Din cele două mari proprietăți, una era avere de origine dotală, iar cealaltă fusese cumpărată. Gheorghe Tudori vindea în anul 1842 martie 26, prin mezat, logofătului tecucean Costache Conachi, 300 stânjeni din moșia Chiștelnița, ținutul Covurlui⁷¹⁴. În anul 1864, în baza Legii rurale date, 209 săteni, până atunci clăcași domnești, au dobândit în total 800 de fălci de pământ arabil, din totalul de 2.000 de fălci, restul acestui moșii rămânând doar în proprietatea spătarului iveștean Histodor Exarhu.

Și moșia Cozmești se vindea în 4 apr. 1641 la Tecuci: „Adecă noi Ghene Părcălab și Ivașco Crăjăuși alți oameni buni, carii s-au tâmplat și megieș din pregiur, și șoltuz cu 12 pângari, fac o vânzare de moșie.”⁷¹⁵ Reamintim că era încă foarte actuală „Cererea locuitorilor din satul Fundeni, de pe moșia vornicului Costache Conachi, în legătură cu desființarea podului de peste Siret, care se află în dreptul satului lor; se plâng și împotriva asupririlor ce pătinesc din partea privighetorului de ocol, care le cere executarea unor servicii ce depășesc puterile lor; există raportul Isprăvniceii Tecuci despre cercetarea făcută în această pricină.”⁷¹⁶ Acest pod atestă funcția vamală a Fundenilor despre care o să mai vorbim.

Probabil că acum ar trebui să spunem despre proprietățile funciare întinse pe mai multe secole, toate confirmate boierilor pe veci de către voievozi cu formula „...cu tot venitul, lor și copiilor și nepoților și strănepoților lor și răstrănepoților lor și întregului neam al lor, cine li se va alege mai de aproape, nestricat, niciodată, în veci”⁷¹⁷. Cât privește însă hotarele satelor, acestea urmau „...să fie din toate părțile după vechil hotar, pe unde din veac au trăit”⁷¹⁸. Raportându-ne acum la acest tip de proprietate observăm ușor că lumea se schimbase. Iar despre proprietatea boierului Hr. Exarhu, știm că în anul 1865, murind acesta, doar prin moștenire moșia a rămas de drept fiicei acestuia, Sofia, care s-a căsătorit în curând cu avocatul ieșean Vasile Sculi Logotetides⁷¹⁹. Din anul 1865 moșia a fost repede

⁷¹³ Constantin Argetoianu, *Memorii. Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri*, Editura Machiavelli, București, 1997.

⁷¹⁴ ASI, inventar-pachetele nr 1019-1040, poz. 239.

⁷¹⁵ N. Iorga, *Studii și documente cu privire la Istoria românilor*, ed. Soccec, 1903, poz. 120, p. 27.

⁷¹⁶ A.S.I., Secretariatul de stat al Moldovei, Inventar: 2225, fond nr:51, poz. 40, anul 1832.

⁷¹⁷ Mihai Costăchescu, *Documente moldovenești de la Ștefăniță Voivod (1517 - 1527)*, Iași, 1943, p.194.

⁷¹⁸ Ibidem

⁷¹⁹ La 1873 iunie 11, Iași se semna un „Act de veșnică vânzare Grigorie I. Sturza vinde lui B. Sculy Loghothetides, casele sale din Iași, cu atenanse, grădină și locul ce le înconjoară „la răspândia străzilor Carol, Păcurari și Lăpușneanu” cu 4150 galbeni. Casele fuseseră cumpărate de

arendată, ca un fel de abandon pe care vechea clasă nobiliară îl practica, cu excepția anului 1881, când ea a fost exploatată direct de către proprietarul moșiei, un ieșean bonom și cult. Arendașii au fost greci și alți doi români: Gheorghe Dimitriu și D. Sirnionescu - Rârmniceanu, iar din anul 1894 a fost arendată lui Ozias Cohl, din Focșani⁷²⁰. Arendașul moșiei Călianca era Ozias Cohl. Moșia grecului Gheorghe Gheorghiadi se întindea de la satul Slobozia Conachi până la Ivești, iar vechilul Tache Andreescu, locuia la o moșia Berca de lângă Hanu Conachi⁷²¹. Amintim cetitorul că în anul 1907, la moșia Gheorghiade, au sosit la fața locului trupele călări conduse de căpitanul C. Sterea, comandantul Forturilor Hanul Conachi⁷²² și șeful Plutonului II Jandarmi Ivești, care au luat măsuri pentru

Elencu Sturza (în 1852) de la logofeteasa Efrosina Balș.”- ASI, inventar-pachetele nr 1019-1040, poz. 21.

⁷²⁰ A.N. Vn., fond Prefectura Județului Putna , dosar nr. 28/ 1907, f. 84.

⁷²¹ Idem, f. 28, 53v.

⁷²² Între anii 1885 și 1896, din nevoi proprii de apărare militară a teritoriului național, dar și ca obligații asumate față de Puterile Centrale, care doreau ca România să poată să blocheze accesul rușilor spre sudul Europei, țara noastră a construit linia fortificată Focșani-Fundeni-Nămoloasa-Galați, completată cu o vastă centură de apărare în jurul Bucureștiului. Centura avea 75 km, cu 18 forturi și alte 18 uvraje intermediare, plasând Bucureștiul printre cele mai puternice cetăți ale Europei. Uvrajele erau înarmate (după starea lor din anul 1908) cu 248 de tunuri blindate și cu 54 de tunuri de asediu stabile. „Frontul Focșani, cuprindea 15 grupuri de baterii cuirasate, organizate pe trei linii de apărare și o întărire izolată, care se dezvoltă pe un arc de cerc de 26 km lungime, măsurată pe linia bateriilor înaintate, având orașul Focșani drept centru. Depărtarea maximă de oraș a frontului întărit era de 7 km la flancul stâng, Grupul nr. 1 Odobești, iar cea minimă, de 3 km, la flancul drept, Grupul Milcov nr. 15. Toate grupurile de baterii erau deservite de o șosea circulară ce trecea pe la spatele forturilor și era legată, prin drumuri radiante, atât cu orașul Focșani, cât și cu fiecare baterie. Frontul Nămolosa era format din 8 grupe de baterii cuirasate, așezate pe două linii concentrice, desfășurate pe un arc de cerc sprijinit cu spatele pe Siret, într-o porțiune a râului favorabilă atât pentru instalarea podurilor, cât și pentru trecerea și desfășurarea trupelor. Acest front constituia un puternic „cap de pod” pe malul stâng al Siretului, menit să apere cele trei poduri, de la Lungoci, Fundeni și Nămolosa, pentru a permite astfel Armatei Române să opereze pe ambele maluri ale râului. Lungimea frontului, măsurată pe linia bateriilor înaintate, era de 12,5 km, flancul stâng rezemându-se pe râul Siret, în fața satului Călienii, la 1500 m interval de confluența Bârladului, iar flancul drept, pe lunca inundabilă a Siretului, la 500 m depărtare de acest râu, în dreptul satului Blehani. Frontul Galați constituia flancul drept al regiunii F.N.G., cu misiunea de a respinge un atac din direcția Nord și participarea la apărarea deschiderii Focșani - Galați, împiedicarea invadării țării pe la Est, prin defileul Brateș - Dunăre, interzicerea pătrunderii pe Dunăre a unei flote de război inamice, precum și a operațiilor ei pe malul românesc al fluviului, în cooperare cu armata de uscat și forțele fluviale. Poziția era organizată defensiv pe un front cuirasat între Siret și lacul Brateș, un sistem de baterii descoperite și baterii cuirasate mobile, care apărau sectorul cuprins între înălțimile orașului Galați și Dunăre, întindere acestuia măsurând pe linia bateriilor înaintate 14 km. Lucrările grele de construire a zonei fortificate Focșani-Nămolosa-Galați au început în anul 1888 și au fost finalizate în anul 1893, costul lor ridicându-se la mai mult de jumătate din bugetul Ministerului de Război pe acel an.”- *Poarta Focșanilor în Istoria României*, Comandor Av. (r) Dr. Jănel Tănase, rev. Art-emis, Duminică, 02 Iulie 2017. Iată mai

amănunțită desfășurarea forțelor care au luat parte la bătălia de la Fundeni-Nămoloasa, Nănești-Lungoci din 1917: „Regimentul 1 Artilerie Grea a fost reorganizat pe cinci divizioane, astfel:

- Divizioanele 1 și 2 Tunuri 120 mm Lung Francez, cu câte trei baterii și o coloană de muniții;
- Divizionul 3 cu o baterie Tunuri 150 mm Krupp, o baterie Tunuri 155 mm de Bange și o coloană de muniții;

- Divizionul 4 cu două baterii de Tunuri 152,4 mm Armstrong, o baterie Tunuri 150 mm pe șasiu;

- Divizionul 5 cu două baterii Tunuri 150 mm Krupp și o coloană de muniții (Maior Mihai Burghilea, Locotenent colonel Ștefan Oprea, *80 de ani sub tricolor. În memoria Brigăzii 8 și Regimentelor 1 și 5 Artilerie Grea*, Editura MOLgarom Trading, Galați, 1996, p. 26).

Ordinea de bătaie a Regimentului 1 Artilerie Grea, rezultată în urma reorganizării de la începutul anului 1917 este prezentată în detaliu în Anexa nr. 341. În ziua de 22 ianuarie 1917, conform ordinului Comandamentului Artileriei Grele nr. 270 din 1917, Divizionul 5 a fost subordonat Regimentului 2 Artilerie Grea. Această subordonare a durat până în data de 28 martie 1917, când divizionul comandat de maiorul Blezu Ioan a revenit în compunerea Regimentului 1 Artilerie Grea. După încheierea procesului de reorganizare și de instrucție la noile guri de foc intrate în dotare, regimentul a primit misiuni de dislocare a structurilor sale în vederea angajării ulterioare în luptă a acestora în ofensiva Nămolosa. Astfel, în data de 16 mai 1917, Comandamentul Artileriei Grele a ordonat regimentului să dispună măsurile necesare pentru redisolocarea structurilor sale. Activitățile de îmbarcare, deplasare și debarcare în locațiile ordonate s-au efectuat astfel:

- în ziua de 21 mai 1917, Divizionul 1 s-a îmbarcat la Vaslui și pe 23 mai 1917 ora 21.00 a ajuns la Hanu Conachi;

- în ziua de 22 mai 1917, Divizionul 4 s-a îmbarcat la Crasna, a debarcat la Ivești pe 24 mai 1917 și a intrat în subordinea „Grupării din dreapta” comandat de locotenentul colonel Paplica Pompiliu;

- în ziua de 23 mai 1917, Divizionul 2 s-a îmbarcat la Vaslui și a debarcat la Hanu Conachi în ziua de 24 mai 1917, seara;

- în ziua de 25 mai 1917, Divizionul 5 și statul major al regimentului s-au îmbarcat la Crasna și au debarcat la Hanu Conachi, apoi au cantonat în satul Șerbănești. Ulterior, Divizionul 5 a ocupat poziții în pădurea Hanu Conachi; statul major a luat denumirea de „Gruparea de centru ” având în componență Divizioanele 1, 2, 3 și 5 din cadrul Regimentului 1 Artilerie Grea;

- în ziua de 30 mai 1917, Divizionul 3 s-a îmbarcat la Crasna și a debarcat la Hanul Conachi. Comandanții de divizioane și baterii au făcut recunoașteri în viitoarele raioane de dispunere a dispozitivelor de luptă în ziua de 26 mai 1917, iar pe data de 28 mai 1917 au început ridicările topogeodezice. Astfel încât, la data de 4 iunie 1917, Regimentul 1 Artilerie Grea ocupa următorul dispozitiv de luptă:

- Divizioanele 1 și 2 în satul Costieni;

- Divizionul 3 în satul Fundeni;

- Divizionul 5 în pădurea Hanu Conachi.

Începând cu data de 7 iunie 1917 la comanda Divizionului 5 a fost numit maiorul Mihail Alexandru. În cadrul pregătirii ofensivei de la Nămolosa s-a primit ordin ca în dimineața zilei de 21 iunie 1917 să se deschidă focul cu Divizionul 5 în regiunea satului Nănești. În aceeași zi, Divizioanele 1, 2 și 3 au adus tunurile pe poziție de tragere, iar statul major al regimentului a instalat punctul de comandă la via Verona (Fundeni). șoseaua Fundeni-via Verona era a doua legătură cu șoseaua principală, iar la Fundeni și Blehani urma să fie dat în funcție un pod de vase. Până la data de 10 iulie 1917 bateriile inamice și concentrările de trupe ale acestuia au fost lovite cu foc de către cele trei divizioane ale regimentului. Trebuie menționat însă faptul că acestea au fost supuse la rândul lor, de către artileria inamicului, unui intens tir. Astfel, în urma bombardamentului executat în ziua de 08 iulie 1917 de către inamic asupra Bateriei 15 s-au înregistrat un mort, 7 răniți grav și 2 răniți ușor. De asemenea, în ziua de 10 iulie 1917, inamicul a bombardat observatorul

a preveni un nou atac al sătenilor. De asemenea, dată fiind gravitatea situației, au venit imediat la fața locului procurorul Tribunalului județului Tecuci și prefectul aceluiași județ, înștiințați telefonic de către primarul din comuna Liești, de Tecuci, însoțiți și de alți 20 de soldați din Artileria Călărească Tecuci⁷²³.

S-a dispus ca un număr de 30 de soldați de la Fortul Hanul Conachi și 20 de artileriști din Tecuci să rămână să păzească avutul moșiei Gheorghiade de un nou atac. Șeful Plutonului de Jandarmi Ivești a primit și el ordin să rămână pentru a ancheta amănunțit toate pagubele provocate aici de către răsculați, dar și pentru audierea martorilor care au dat informații prețioase cu privire la identitatea țăranilor și faptele comise de către aceștia⁷²⁴. Amintim de mica moșie Micleasca din Liești, ajunsă în proprietatea filantropului tecucean care a fost Anton Cincu și care o donează spitalului ctitorit de el în Tecuci. Satul Șivița, sat atestat la 3 aprilie

Bateriei 6 și bateriile Divizionului 3 din Fundeni, cauzând moartea a doi militari și rănirea altor patru. Până la 14 iulie 1917, inamicul a executat zilnic bombardamente asupra trupelor proprii, inclusiv trageri de contrabaterie în zona satului Măicănești. Ca urmare, Regimentul 1 Artilerie Grea a mai suferit câteva noi pierderi: un decedat și 7 răniți. Prin ordinul Comandamentului Artileriei Grele nr. 993 /1917, au încetat până la noi ordine misiunile de sprijin prin foc a operațiilor ofensive, regimentul executând numai trageri de contrabaterie. În ziua de 14 iulie 1917 posturile de comandă ale Divizionului 1 și Bateriei 2 a fost intens bombardate de artileria grea inamică. În urma unei astfel de trageri, un adăpost al Bateriei s-a prăbușit, omorând 14 oameni și rănind alți 13. Abandonându-se planul unei acțiuni ofensive la Nămolosa, din cauza retragerii armatelor ruse, Comandamentul Artileriei Grele a ordonat retragerea divizioanelor regimentului din dispozitivul de luptă și dispunerea lor în pădurea Hanu Conachi, începând cu noaptea de 14/15 iulie 1917. Astfel, Divizioanele 1, 2 și 3 s-au retras în pădurea Hanu Conachi, iar la 21 iulie 1917 a fost mutat și postul de comandă al Grupării de Centru. A rămas în vechiul dispozitiv de luptă doar Divizionul 5 care, împreună cu două baterii din Regimentul 4 Artilerie Grea constituia subgruparea locotenentului colonel Jiteanu Gheorghe. În ziua de 23 iulie 1917, Gruparea de Centru s-a desființat. Prin urmare, statul major al Regimentului 1 Artilerie Grea a luat denumirea de Comandamentul Artileriei Grele al Armatei 1, iar comandantul regimentului, locotenentul colonel Zvoranu Ioan, a fost numit comandant al artileriei grele a Armatei 1, formată din două divizioane tunuri calibru 120 mm și două baterii calibru 105 din Regimentul 2 Artilerie Grea. În atari condiții, Divizionul 5 a rămas sub ordinele Comandamentului Artileriei Grele care, prin ordinul nr. 1332, se subordona Armatei 6 Rusă. Regimentul a participat la luptele de la Nămolosa. mai exact la „ofensiva zădărnicită de la Nămolosa”, care, din păcate, s-a redus doar la o pregătire de artilerie. Ulterior, victoria reputată de trupele române la Mărăști a determinat Comandamentul Puterilor Centrale să grăbească reluarea operațiilor ofensive pentru a înfrânge armatele ruse și române și a ocupa toată Moldova, scoțând astfel România din război. În dimineața zilei de 24 iulie 1917, după o intensă pregătire de artilerie, Armata 9 germană a declanșat ofensiva pe direcția Focșani, Mărășești, Adjud, făcând efortul cu Corpul 1 Război german (Maior Mihai Burghilea, Locotenent colonel Ștefan Oprea, *op. cit.*, p. 574-575)”. - Gen. bg. prof. univ. dr. Adrian Stroe, col. Mihai Șumică, col. Gheorghe Băjenaru, prof. drd. Mihaela David, *Brigada 8 Larom „Alexandru Ioan Cuza”. Un secol de existență, 1 iunie 1916 - 1 iunie 2016*, p. 24-26, București, Editura Centrului Tehnic Editorial al Armatei, 2016.

⁷²³ A.N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 28/ 1907, f. 14 și 5.

⁷²⁴ Idem, f. 6.

1588, a fost cumpărat de Mănăstirea Galata, din Iași, de la însuși domnitorul Moldovei, Petru Șchiopul, cu tot cu pământurile și locuitorii săi. Prețul pe care acesta l-a cerut a fost de 6.000 de aspri, moneda turcească de argint. În timp de mai bine de 200 de ani așezarea aceasta a fost vândută de cel puțin 15 ori.

Pe la sfârșitul anului 1588, pe 25 noiembrie, la Mănăstirea Galata din Iași s-a întocmit un catastif al averii sale funciare, în care este trecut și satul Șivița din județul Covurlui, cu șase mori și 100 de porci. Dar dintre toate cele 16 sate pe care încă le stăpânea mănăstirea ieșeană, doar la Șivița erau cele mai multe mori. Așa se face că de pe moșia satului mănăstirea recolta de fiecare dată o cantitate mai mare de cereale. Apoi zece ani mai târziu, comuna Șivița a fost întărită de domnitorul Moldovei, Ieremia Movilă, iar la 1608, satul a ajuns în posesia mănăstirii sucevene Probota. Numai că, după cum spunea și regretatul profesor Paul Păltănea, ceva mai înainte de a fi vândută mănăstirii, Șivița fusese dată în proprietate cămănarului Ștefan. Cămănarul, adică cămănarul de mai târziu, era dregătorul care stânga darea, sau pe înțelesul nostru, taxele, pe alcool.

Acesta a rămas dator cu 6.000 de aspri visteriei domnești, în urma unei desetine (zeciuală care se lua pe porci și pe stupi) de la Soroca. După decesul cămănarului, pentru ca visteria să nu rămână în pierdere, Petru Șchiopul scoate la vânzare moșia și satul Șivița. Mănăstirea Galata, lăcaș care era ctitoria lui Petru Șchiopul, cumpără toată moșia și satul care avea vad de moară la Prut, oferindu-i domnului Moldovei, suma de 6000 de aspri. La Frumușița⁷²⁵ erau moșierii Nicolae Vlaicu cu 3.500 ha, Grigore Caradini care deținea 3.500 ha și Gheorghe Botez cu 2.000 ha, la Oancea erau moșiile lui Mihai Onu, fost ambasador al Rusiei la Atena, care deține o suprafață de 500 ha și de moșia lui Bati Rafalaet, care dispunea de 170 ha.

La Măstăcani Adolf Vincler stăpânea o moșie de 1.718 ha și Alecu Codreanu care stăpânea 2.145 ha. În comuna Vlădești erau moșia doamnei Elenei Cober de 2.864 ha sau cea a lui Al. Mavrocordat de 1.718 ha, precum și cea a lui Gh. Malaxa⁷²⁶ de 1.145 ha. În comuna Târgul Berești cam 1344 ha erau localizate în moșiile numite Tercheleni, Voinești, Căusan.

⁷²⁵ Moșia satului vechi, pe vremurile de restriște, aparținea familiei boierului Iorgu Ghica, cel care stăpânea peste 80.000 fălcii din Prut și până dincolo de Pechea. Se povestește că domnitorul Petru Rareș, receptiv la frumusețea feminină, fascinat de privirile unei tătăroaice de prin partea locului, ar fi spus: „Tu, tătară cu suvițe, frumușică, tu lucești, scânteiești”, de aici ar proveni denumirile localităților Frumușița, Tulucești, Șivița, Tătarca și Scânteiești.

⁷²⁶ Scrutând genealogia familiei Malaxa, în studiul „*Aperçu sur la généalogie de la famille Malaxa*”, Mihai Sorin Rădulescu identifică un strămoș al industriașului, Mihalache Malaxa, care a venit către sfârșitul secolului al XVIII-lea dinspre Corfu spre Moldova. Cumpărând terenuri și contopindu-se prin căsătorii cu boierimea locală, urmașii lui Mihalache Malaxa au reușit să accedă la funcții importante în administrația locală. - *Archiva Moldaviae, ediția VI/2014*, Iași, p. 54 și următoarele.

Iar în comuna Târgu Drăgușeni întreaga mare proprietate era reprezentată de două mari moșii, ele aparținând unui anume Anton Cincu și Nicolae Cincu, care avea o suprafață de 1.510 ha și respectiv 600 ha, după cum la Jorăști tot neamul Jorăștilor avea moșiile Lunca și Hulești, care aveau o suprafață de 2.148 și respectiv 600 ha. Să notăm totuși că o parte din moșiile Jorăști, Ionășești-Andrieșeni aparțineau în 1921 lui D.M. Plesnilă⁷²⁷. În comuna covurluiană Slivna mai toată marea proprietate era reprezentată de o singura moșie, adică moșia Onciu, care avea o suprafață de 500 ha⁷²⁸. În mod fericit se mai păstrează „Cartea de hotărnicie a moșiei numită Rogojeni, plasa Horincea, din județul Covurlui, moșie mare, dar care era chiar proprietatea indiviză a Pulcheriei Argopulo precum și a principesei Lucia de Schonburg Waldenberg, întocmită de inginerul hotarnic Nicolae N. Suțu”⁷²⁹ la data de 20 aprilie 1899.

Din luna octombrie 1899 există tot o „Carte de hotărnicie a moșiei numită Roșcani-Vlădești, din plasa Prut-Horinca, județul Covurlui”, proprietatea lui George Georgiade, hartă întocmită de inginerul hotarnic Al.J. Cihoschi⁷³⁰. O altă poruncă domnească a lui Alexandru Moruzi voievod era dată strașnic către „toți stăpânitorii moșiilor ce se megieșesc cu moșiile Bălțița Tătarăi, Șendreni, Vlăsinești și Odaia lui Ibrahim din județul Covurlui și către toți pârcălabii de Galați ca să meargă și cerceteze, apoi ca să aleagă și apoi să hotărnicească prin temeinică stălpire toate părțile din moșia cu atât de multe litigii, aparținând jignicerului covurluian Constantin Tiviechioglu”⁷³¹. Reamintim că înainte de unire județul Tecuci era de două ori mai bogat decât județul Covurlui. Stăpânirea pământurilor în jurul Tecuciului aduce în discuție nu numai posesia în sine ci și o serie de alte sate, care astăzi, din păcate, nu mai sunt, dar tipizarea spațiului românesc extra-carpatic se impune tot mai pregnant⁷³². Astfel la 6 iulie 1438/6946

⁷²⁷ ASB, fond Min. Agriculturii și Domeniilor, reforma agrară 1921, volumul VIII, inventar nr. 796, anii 1915-1945, fond 396, poz. 6, p. 3.

⁷²⁸ Marius Panait, *Scurtă privire asupra băncilor populare satești din județul Covurlui la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea*, în *Analele Universității „Dunărea de Jos” din Galați*, Seria 19, Istorie, tom XI, 2012, p. 135-155; Ion Bastache, *Situația județului Covurlui*, Galați, 1913, p. 12.

⁷²⁹ ASB, Documente Moldovenesti XLII-CXV, 1429-1929, Inv. 1931, p. 58.

⁷³⁰ Idem

⁷³¹ Idem, 26 mai 1803, p. 73.

⁷³² Reputați specialiști în problemele orașului și satului medieval au sesizat și au și argumentat foarte temeinic necesitatea unei tipologii a formării orașelor medievale românești din spațiul extra-carpatic. Consecvența cu care Comisia de Istorie a Orașelor din România s-a aplecat asupra acestei problematice. Vezi M. D. Matei, *Necesitatea tipologizării orașelor medievale românești extra-carpate, în Suceava*. În *Anuarul Muzeului Național al Bucovinei, XXII-XXIII*, 1995-1996, p. 236-245. Astfel se remarcă fenomenul implantării de „curți domnești” care vor potența, într-o măsură decisivă, dezvoltarea vechilor târguri și chiar apariția unor orașe noi. A fost remarcată „o certă dependență, în aceeași perioadă de până spre deceniul al doilea al secolului al XV-lea, a fenomenului de creștere sau, dimpotrivă, de descreștere a unor centre urbane, în funcție de

Ilie vv., fratele lui Ștefan vv., domnul Țării Moldovei, întărește în anul 1829 și moșiile și satele lui Mihailă Oțal prisăcariul, desigur date pentru slujbă credincioasă, satele Berbeciu, Dunavăț, la Prut „mai jos de gura pâraului Oancea” și Corod”⁷³³, una din cele mai fertile zone agricole din Moldova. Până prin anul 1800, serdarul Ghiță Cerchez⁷³⁴, deținea moșia satului Pechea din județul Covurlui

deplasarea autorității centrale dintr-o așezare în alta, existând chiar temeiuri pentru a se exprima opinia că alegerea unei așezări drept nouă reședință principală a domniei însemna și începutul unei perioade de evident regres pentru precedentă reședință voievodală.” (M. D. Matei, *Geneză și evoluție urbană în Moldova și Țara Românească*, Iași, 1997, p. 131; vezi și S. Cheptea, *Despre întemeierea Curților domnești din Moldova*, în volumul *Omagiu istoricului Gheorghe Buzatu*, Focșani, 1999, p. 90-105). Funcția economică a unei localități marchează evoluția sa. În acest sens, stă mărturie, printre altele, viziunea istoricului ieșean Dumitru Ciurea: „Apariția orașelor în Moldova, începând din a doua jumătate a sec. al XIV-lea, sedatorește noii funcții economice a acestei regiuni, activizată tardiv în raport cu altele, și ca o zonă de periferie între Polonia și Ungaria, state feudale avansate, și Dunărea Inferioară și Marea Neagră” (*Noi contribuții privind orașele și târgurile din Moldova în secolele XIV-XIX*, în *AIIAI*, VII, 1970, p. 23). Și mai categoric ne apare Petre Diaconu, care, într-un studiu dedicat orașelor de la Dunărea de Jos, afirma: „Atributul cel mai de seamă al unui oraș îl constituie schimbul de mărfuri” (*Considerații generale asupra așezărilor cu caracter urban de la Dunărea de Jos (sec. X-XI)*, în *CCDJ*, 2, 1986, p. 225). Aceeași idee va fi reluată de marele istoric Nicolae Iorga, într-o formă mai categorică, în 1922: „Linia de comerț a Dunării de Jos avea să dea naștere unui stat, cealaltă linie comercială, a Crimeii și Caffei, avea să dea naștere unui stat paralel cu celălalt, care s-a întemeiat mai întâi în Carpați, pentru acoborî curând până la Dunăre. Aceasta a fost necesitatea întemeierii, cu rasa română, a unui principat român de o parte, pentru a sluji linia Dunării inferioare, și aceea a întemeierii, după câteva zeci de ani, spre 1359-1360, a principatului Moldovei, în văile Nistrului, Prutului și Siretului” (*Points de vue sur l'histoire du commerce de l'Orient au Moyen Âge*, Paris, 1924, p. 93-94). O și mai răspicată afirmare a acestei teze va fi realizată în 1928, în chiar titlul unei conferințe: *Drumurile de comerț creatoare ale statelor românești*. Teza lui Nicolae Iorga se va impune și generației următoare de medievști, între care s-au remarcat Gh.I.Brătianu și P. P. Panaitescu (cf. Șf. Papacostea, *Drumurile comerciale internaționale și geneza statelor românești în viziunea lui N. Iorga și în istoriografia zilelor noastre*, în *SMIM*, XVIII, 2000, p. 46). „Dintre cele două state românești, Moldova pare a fi o rezultantă naturală și logică a căilor de comunicație care se îndreptau dinspre piețele Poloniei și ale Europei Centrale spre Marea Neagră. Securitatea traficului din secolul al XIV-lea cerea prezența unei organizații politice și a unei autorități riguroase, în măsură să stăvilească acțiunea nomazilor din stepele vecine; se poate spune că aici (...) este în fond drumul care a creat statul”. - Gh. I. Brătianu, *Recherches sur Vicina et Cetatea Albă*, București, 1935, p. 99. „...într-o epocă îndepărtată, văile formau unități economice separate, cu satele lor, în mijlocul cărora se afla centrul de schimb și de pază, sediul voievodului. Acolo veneau și negustorii străini și tot acolo s-au ridicat primele orașe”.- P. P. Panaitescu, *Introducere la istoria culturii românești*, București, 1969, p. 232. Este important de menționat că P. P. Panaitescu se aliază opiniei susținute de N. Iorga, respectiv de Gh.I.Brătianu, privind rolul fundamental al drumurilor comerciale în apariția fenomenului urban. Convingerea sa este că „drumurile comerciale n-au creat orașele și cu atât mai puțin statele, dar au contribuit la înființarea, de-a lungul lor, a unor centre de schimb care au devenit ulterior orașe” (ibidem, p. 281).

⁷³³ ASB, Documente Moldovenești XLII-CXV, 1429-1929, Inv.1931, p. 78.

⁷³⁴ În Moldova numele Cerchez este atestat din sec. al XV-lea. În documentele moldovenești, în anul 1435 este atestat Cerchiaz, diac de divan. La anul 1661 Cherchiaz Gheorghe, boier. Din

în suprafață de 13.850 ha, dar el a fost nevoit să-i vândă aproape tot, prințului Dimitrie Moruzzi, care avea în stăpânire și alte moșii în comunele învecinate. Dar, prințul Moruzzi, ca și familia lui, nu au reușit să țină pasul cu vremea și cam prin anul 1887, întreaga sa moșie era înstrăinată, suprafețe mari de pământ din moșie fiind acum cumpărate de boierii Mareș, Boiu, Dumbravă, Ghica, Dumitriu și mulți alții, în loturi mai mici, de până la 100 de hectare, într-o ofensivă funciară remarcabilă. Să mai notăm că chiar și moșia Potârnichele, din comuna Costache Negri, sat și o moșie care aparținuse domeniilor întinse ale logofătului tecucean Costache Conachi, rămase mai apoi și pârcălabului Costache Negri, moșie situată pe dealul Gerul, încă aparținea doamnei Ecaterina Economu, tot dintr-o familie cu proprietăți și în jud. Tecuci, iar moșia Urechești - Moscu, situată pe teritoriul comunei Târgu Bujor, era în proprietatea Spitalului Beldiman, din Bîrlad⁷³⁵. Există din 28 martie 1855 o „Poruncă a privighetorului din ocolul Târgul, ținutul Tutova, prin care îl trimite pe postelnicelul Dumitru Nebuneli din satul Bălăbănești să taie 12 stânjeni de lemne din pădurea de pe moșia Grăjdeni, pe care să le predea polițmaistrului din Bîrlad.” și avem, în felul acesta, un izvor de proveniență a familiei Nebuneli în Galați⁷³⁶. Comerțul acesta cu imperiul cesaro-crăiesc este intens, iar un mare istoric moldav ne va spune ceva mai târziu că „În a doua parte a domniei lui Brîncoveanu vodă aceleași văi muntene duc, cu cărăușii din Cîmpulung, ori poate din Prahova, pe la Vălenii de Munte la Brașov, unde vodă nu-și mai avea acum depositul⁷³⁷; se constata aceiași porci pe cari boierii îi trimit peste munte⁷³⁸, același import întâmplător de piei de bou⁷³⁹, de miere și ceară⁷⁴⁰. Din răsăritul

cronica lui Ion Neculce aflăm că la 1678 a fost un Cerchez bulucbaș de curte, adică șeful gărzii domnești. La 1685 apare Ștefan Cerchez, fost paharnic, apoi mare comis în Moldova pe vremea domniei lui Constantin Cantemir vodă.

⁷³⁵ ASB, fond Min. Agriculturii și Domeniilor, reforma agrară 1921, volumul VIII, inventar nr. 796, anii 1915-1945, fond 396, poz. 11, 14, p. 4. Pentru temeinică documentare a se vedea: „La 30 august 1817 referitor la „Banul Petrache Negrea (care), dă mărturie hotarnica lui Vasile Costache, vel logofăt, pentru moșia sa din locul Târgului Tecuci ce fusese împresurată de cele ale minăstirelor „Prorocul Samoildin Focșani și Răchitoasa” (Ștefan Andronache „*Documente istorice tecucene*”, vol. III, p. 83-84, 2001, editate de Biblioteca Municipală „Ștefan Petică” Tecuci). La 8 februarie 1828, serie Andronachi, „Isprăvnicia ținutului Tecuci confirma faptul că preotul Ioan Onica din Gohor, vecin Priponeștilor (Gohor) a avut partea sa de moșie din bătrânul Sterpu pe care neamurile lui i-au vândut-o și nu i-au mai înapoiat-o la răscumpărare” (idem, vol. III, p. 124-125); dar și ca la 30 iunie 1850 despre „Pământul de baștină și cumpărătură care i secuvine (altuia) lui Ioniță Chirvăsuță din Gohor” (idem, p. 204-205).

⁷³⁶ ANRI, Fond nr. 2, Inventar doc. ist., pach. 1061-1067, poz. 263, Iași, 2011.

⁷³⁷ Euxodiu Hurmuzaki, XV, p. 1474, 1477, 1431. Pentru casa cumpărată de Brâncoveanu în Șcheiu, a lui Bialis, ibid., p. 1478-9, no. MMDCXCXVII; N. Iorga, *Brașovul și Români. Scrisori și lămuriri*, ed. Soccec, Buc., 1905, p. 279-80, no. 3. Pentru cele din Brașovul Vechiu, Hurmuzaki, XVI, p. 1523, no. MMDCCLXXW. Pentru ale lui Dleterich, ibid., p. 1531 și următoarele.

⁷³⁸ Ibid., p. 1479, no. MMDCXCIX.

⁷³⁹ Ibid., p. 1481, no. MMDCXCIX.

turcesc se mai aduc, probabil tot pentru a se vinde mult în Ardeal sau doar pentru a se trece pe acolo tot bumbacul, stofele fine, ca bogasiile frumos colorate, muselinul fin, carmasinul (cirmuziul), mohairul, mătăsurile fine aduse greu din China, cingători de păr de cămilă, ață văpsită, chilimuri, alte covoare cu flori, cergi, cordovane și săftiene, șele, astari, tămâe și alte mirodenii, marfă amestecată de Rumelia”⁷⁴¹.

Deputăția ardeleană era de părere în 1710 că pentru aceste obiecte nu trebuie să se scoată bani buni din Ardeal, cum, pe de altă parte, guvernul ardelean nu voia să admită intrarea banilor răi dela noi, zloți, adecă florini din Oldenburg⁷⁴², tulți, adecă jumătăți de zlot, poate chiar lei⁷⁴³. Mai puțin radicali alții, mai ales în Brașov, credeau că banul se poate căpăta printr-un spor la vamă, constând într-un florin plătit pentru fiecare vas de vin și încă șaizeci de dinari de fiecare râmător⁷⁴⁴. Din partea lui, generalul Stainville socotea că nici nu este nevoie să se mai aducă, de hatârul câtorva persoane private, acest vin românesc, odată ce Ardealul are tot așa de bun și nu mai scump⁷⁴⁵. În preajma noastră în luna aprilie a anului 1860 Tribunalul Tecuci îl pune pe ministrul cultelor Dimitrie Roset (1830–1903) în posesia celor 250 fălci din moșia Filipeni, jud. Tecuci, dăruite de părinții săi, postelnicul Grigorie Roset și de Sevastița Roset⁷⁴⁶. Într-o parfumată și frumoasă scrisoare din acea epocă, datată 13 decembrie 1788, și Ioan Ionovici Marcus din Brașov, nota că „un copil al său a adus din Moldova ca vr-o 50 de cântare miere bună, albă. Să vadă dacă e acolo harciu (căutare), cu cât se vinde cofa și putea-s-ar cheltui toată suma... Prețul cel mai jos, cofa pe loc aici, câte 80 de bani, de s-ar

⁷⁴⁰ Brașovul și României, p. 11-2, no. 10.

⁷⁴¹ Nicolae Iorga, *Istoria comerțului românesc, volumul II, Epoca mai nouă*, București, Tipografia Tiparul Românesc, strada Sărindar, No. 22, 1925.

⁷⁴² Hurmuzaki, XV, p. 1620, no. mmmxxII.

⁷⁴³ Ibid., p. 1538, 1540-1; p. 1546, no. MMDCCCCXXV. *Zloți rumânești și în Brașovul și României*, p. 350-1, no. 6.

⁷⁴⁴ Hurmuzaki, XV, p. 1506, no. mrimccccxv.

⁷⁴⁵ Ibid., p. 1547-9, no. mmDccccxxx.

⁷⁴⁶ ASB, Achiziții noi, MMDCCXXI-MMDCCCL, inv. 1051. Despre Dimitrie Roset: „Și neavând ce face domnitorul Cuza, măcar pentru ochii oamenilor, a rânduit pe prea sfințitul arhieru Vladimir Irinopoleos și cu alții, însă Sofronie Vârnav, șezând șase săptămâni în Iași, a oprit acea comisie și a venit numai el împreună cu Dimitrie Roset, ministrul bisericesc, la mănăstire, care în loc să facă dreptate soborului și să judece toate pricinile lui Sofronie Vârnav pe care le însemnase soborul într-un memoar, el a început a ponegri tot soborul cu cuvinte pline de otravă, numindu-ne pe toți rusolatri.- Andronic Popovici, *Pagini din istoria sfintelor mănăstiri Neamțul și Secu*, republicat 11 oct. 2018. „*Istoria Sfintelor Mănăstiri Neamțul și Secu*” este o uriașă cronică. Cred că nu mai avem în literatura română un asemenea exemplu. Duhovnicul Andronic și-a împărțit cronică de la 1863 în 4 tomuri, astfel: I – întemeierea Mănăstirii Neamț, stareții, sfinții și faptele minunate de până la 1779; II – întemeierea Mănăstirii Secu, stareții, sfinții și faptele minunate de până la 1775; III – viața Sfântului Paisie și soborul său (1754-1794); IV – istoria soborului paisian până la 1860.

găsi niscai mușterii”⁷⁴⁷. Dar nu vreau să trecem mai departe fără să vorbim puțin despre Toader Jora⁷⁴⁸, care era în anul 1756 biv vel pitar la Tecuci și a cărei

⁷⁴⁷ N. Iorga, *Scrisori de boieri și negustori olteni și munteni către Casa de negoț sibiană Hagi Pop, Scrisori de negustori*, p. 83, Buc., ed. Soccec, 1906.

⁷⁴⁸ Cercetătorul Costin Clit ne spune în lucrarea sa „Toader Jora – ctitorul bisericii din satul Tomești, județul Vaslui. Însemnări de pe un Penticostarion” care a fost prezentat în „Simpozionul Internațional Monumentul – Tradiție și viitor. Ediția a XVIII-a, 6-9 octombrie 2016, Iași, volum coordonat de Lucian -Valeriu Lefter și Aurica Ichim, următoarele: „Însemnările depistate pe un Penticostarion dăruit de mitropolitul Iacob Putneanu biv vel stolnicului Toader Jora pentru biserica sa din satul Tomești, ținutul Tutova, sunt urmate de cercetarea documentelor editate și inedite păstrate în diverse instituții în vederea elaborării studiului de față.” Un perilipsis în limba greacă face referire la miluirile bisericii din Tomești din 7200 (1691-1692), 29 mai și 20 septembrie 1717/7226. La 5 martie 1909, N. Docan consemna: „Perilipsis grecesc nedatat de hrisoavele de miluire pe biserica din Tomești, găsit strâns în hrisovul de miluire din 1819, mai 8, a acelei biserici și rămas acolo desigur de la scrierea acestui hrisov” (BAR, Documente istorice, DLXVI/43). La biserica din satul Tomești se găsește pomelnicul Nataliei G. Docan, din 1900. Autorul face mențiunea importantă că Perilipsisul amintit face referire la „hrisovul domnului Constantin voievod întărind la biserica din Tomești numirea a unui preot, a unui diacon și a unui ȋarcovnic ce au vrut să slujească în acea biserică cu hramul Sfântul Nicolae ca să scutească de dajdie către episcop și de poclon, pentru că e înmormântată acolo vrednica de pomenire do(a)mna Anița, mama Măriei Sale, întărită (scutirea) și de tatăl Domniei Sale” (BAR, Documente istorice, DLXVI/6). Tot autorul sudiului consideră că edificator rămâne hrisovul domnului Scarlat Callimachi (27 august 1812 - 20 iunie 1819) din 8 mai 1819, care amintește miluirile cuprinse în perilipsisul prezentat mai sus. Hrisovul din 1691- 1692/ 7200, atribuit domnului Antioh Cantemir (ianuarie 1696 - septembrie 1700; martie 1705 - iulie 1707) era „cuprinzător ca un preot, un diacon și un ȋarcovnic de la această bisărică unde să află îngropată prestăvita doamnă Anița, maica domniei sale, să fie scutiți de toate dările vremii de atunce și de dajdea preoțască și de poclon, și de goștină și de desătină, pentru bucatele ce vor ave(a), miluire care o ave(a) bisărica mai dinnainte de la părintele domnii sale și alt hrisov din let 7209 de la domnul Costand(i)n Duca” (BAR, Documente istorice, DLXVI/44). Veleatul a fost lecturat greșit de cei care au scris opisul și hrisovul din 8 mai 1819. Cercetătorul exultă, pe bună dreptate, în fața uneii descoperiri istorice și spune: „Putem afirma, odată cu hrisovul din 8 mai 1819, că Ana Bantăș, a treia soție a lui Constantin Cantemir, mama domnilor Antioh și Dimitrie, decedată în 1677 (Despre familia Cantemir a se vedea: Ștefan S. Gorovei, *Cantemireștii*. Eseu genealogic, în „Revista Arhivelor”, an I, vol. XXXV, nr. 3/1973; Idem, *Note cantemiriene*, în „AIIAI”, XXI, 1984, p. 489-495; Idem, *A patra nevastă a lui Constantin Cantemir*, în „Arhiva genealogică”, IV (IX), 1997, nr. 1-2, p. 215-217; Ion T. Sion, *S-a născut Cantemir bătrânul în 1612?*, în „Arhiva genealogică”, IV (IX), 1997, nr. 1-2, p. 207-214; Emanuel R. Bogdan, *Originea și înrudirile primilor Cantemirești*, în „Arhiva genealogică”, IV (IX), 1997, nr. 1-2, p. 201-205.), „femeie vrednică de pomenit printre cele dintâi femei ale veacului aceluia, știutoare de bună carte, foarte pricepută și dibace în treburile gospodăriei (la care trebuie adăugate însușirile de laudă ale unei femei înzestrate cu virtute)” (Dimitrie Cantemir, *Viața lui Constantin Cantemir*, București, 1960, p. 24), a fost înmormântată la Tomești, realitate necunoscută până acum. În același an, a murit și Macrina călugărița, sora domnului Constantin Cantemir, „astrucată cu cinste de frații ei Constantin și Nistor în mănăstirea părintească numită Urlați, în cimitirul strămoșilor ei” (ibidem, p. 2). De ce la Tomești? Hrisovul din 8 mai 1819 se datorează rugăminților biv vel spătarului Ioan Jora „unul din(tre) moștenitorii urmaș(i) din niamul domnilor Hărăzitori a aceștii miluiri” (BAR, Documente istorice, DLXVI/ 44)”. Ce mai este de

familie se răspândește încet-încet și în sudul Moldovei⁷⁴⁹, atingând și portul Galaților. Pe un manuscris de 211 foi din 1756 aflat la Biblioteca Academiei Române (BAR, nr.50), într-o traducere făcută din Francesco Loredano, *Zăbava fandasii*, la p. 87 scrie: „Această cărțuție cu istorii, ce se numește *Batgiocura fandasii*, am scris-o eu, Toader Jora, biv vel pitar, în zilele mării sale preînălțatului domnu al Țării noastre Moldovei, Alexandru Ioan Mavrocordat voievod. Și s-au scris în Eși, la anul de la zidirea lumii 7294, iară de la Hristos 1786; martie 24 au luat sfârșit.” La fila 88 altă mână scrie: „Această carte, *Zăbava fandasii*, este scrisă de paharnicul Toader Jora și cini să va întâmpla să o înstrăineze prin ascundere, de furtișagu în viață, neblagoslovit să să sfârșească de cel de sus...”

Este de semnalat recentul studiu al domnului Costin-Clit, intitulat „*Toader Jora ctitorul bisericii din satul Tomești, județul Vaslui*, în care vorbește de *Insemnări de pe un Penticostarion*”, tocmai dăruit de mitropolitul Iacob Putneanu biv vel stolnicului Toader Jora, pentru biserica sa din satul Tomești, ținutul Tutova.

Spunem doar atât că Toader Jora, cel de-al doilea postelnic, și care era fiul hatmanului Antohi (Antiohie) Jora⁷⁵⁰, primea la 9 martie 1712 drept danie toată

știut despre Jorăști este faptul că Grigore Făcăiune vinde jupânesei Tudosca Jora, la 5 septembrie 1667, două vie cu 20 de lei, „una de la mănăstirea din gios, alta din sus” (ANI, Fond Mănăstirea Răchitoasa, X/44, nr. 2, perilipsul moșiei Saca). Vel vornicul Gavril Costache și Todosăica Jora, sora sa, se învoiesc la 8 septembrie 1679 „și întri alti părți di moșii ci-i dă, dă și cumpărătura părintască, jumătati di Roșicani, cât ar scrii zapisul cu Saca” (BAR, Documente istorice, DLXV/69). Todosăica, sora serdarului Gavrilă Costache, a fost căsătorită cu slugerul Gavriil Jora, fiul lui Ionașco Jora. Fiul lor, Antiohie (Antohi) Jora, botezat de Antiohie Costache, unchiul său după mamă, a fost căsătorit cu Ecaterina, fiica soției domnului Grigore Ghica, cu care are pe Constantin (mare căpitan), Toader, Safta (căsătorită cu vornicul Iordachi Ruset, fiul lui Lascarache), Marga (sau Ilinca (?), căsătorită cu marele vornic Darie Donici), Nicolae (postelnic), Maria (căsătorită cu Vasile Ursachi) și Gheorghe. Antiohie Jora a murit dator pe la 1714-1716 (N. Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova în sec. XIV -XVII*, București, 1971, p. 412-413; Sergiu Bacalov, *Activitatea neamului Jorăștilor în țara Moldovei în secolulul XVII -lea - începutul secolului al XVIII -lea, în Iulian Prutean- Isăcescu (coordonator), Românii din afara granițelor țării Iași-Chișinău: legături istorice*, Iași, 2008, p.63-80.).

⁷⁴⁹ Toader Jora, era cel de-al doilea postelnic, și era fiul hatmanului Antohi (Antiohie) Jora, care primea la 9 martie 1712 drept danie partea din satul Cernuești, ținutul Tutovei, a lui Costantin Scârlet, căruia îi era „văr primar și fin” (CDM, V, p. 289, nr. 1079). La 1744-1745, megieșii dau mărturie despre stăpânirea locului Oarga de pe Valea Săcii de către Toader Jora, întărită de paharnicii Dumitrașcu Paladi și Ioan Bogdan.

⁷⁵⁰ „Todosăica, sora serdarului Gavrilă Costache, seradrul cu posesiuni la Umbrăreștii de Tecuci, a fost căsătorită cu slugerul Gavrilă Jora (postelnic), fiul lui Ionașco Jora. Fiul lor, Antiohie (Antohi) Jora, botezat de Antiohie Costache, unchiul său după mamă, a fost căsătorit cu Ecaterina, fiica soției domnului Grigore Ghica, cu care are pe Constantin (mare căpitan), Toader, Safta (căsătorită cu vornicul Iordachi Ruset, fiul lui Lascarache), Marga (sau Ilinca (?), căsătorită cu marele vornic Darie Donici), Nicolae (postelnic), Maria (căsătorită cu Vasile Ursachi) și Gheorghe. Antiohie Jora a murit dator pe la 1715 -1716 (Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători*

partea situată în moșia satului Cernuești, din ținutul Tutovei, cea a boierului Costantin Scârlet, căruia îi era „văr primar și fin”⁷⁵¹. La p. 40 este cât se poate de clar notat: „La anul 7248/1740 iunie 8 sunt născut eu, după ducere moscalilor, ce au fost venit în domnie lui Grigore vodă Ghica. Iar aice am scris eu, peste mii 248 rămân 62 ani, de când sunt născut eu.” Iar manuscrisul a aparținut bibliotecii lui D. Sturdza-Scheianu⁷⁵². La poziția 57, la fila 213 se notează despre *A lui Eliodor istorie etheopicească* că: „Această carte o am scris eu, Toder Jora, biv vel pitar, la anul 1786, februarie 25.” Constatăm că „Tratatul de comerț” încheiat între Imperiul habsburgic și Poarta otomană la 27 iulie 1718, la o săptămână de la pacea de la Passarowitz și care inaugurează politica de expansiune austriacă în Răsărit începe să dea roade pozitive pentru această politica abia după pacea de la Kuciuck- Kainargi din 21 iulie 1774, după stabilirea de agenții străine în țările românești, în 1782 consulat rus, în 1783 austriac, în 1787 prusac și după încheierea Sinedului de comerț din 24 ian. 1784.

Negustorul Teodosie Toma lucra în asociație cu Polizache Dimitriu (Demeter Polizu)⁷⁵³, cel dintâi locuind la București, cel de-al doilea mai mult la Viena. Prin mijlocirea lui Manicati Safranu, firma bucureșteană Teodosie Toma-Polizache Dimitriu primea numeroase colete cu marfă de la Joh. Thomas din Viena, astfel tafta brodată, atlas, catifea, îmbrăcăminte femeiască marfă „auslandisch” care cucerea inima bucureștenilor de atunci.

Era o întreagă atmosferă specifică de comerț de la sfârșitul secolului al XVIII-lea în lume. Luăm abia acum cunoștință cu surprindere de unele înfăptuiri ale

din Țara Românească și Moldova în sec. XIV - XVII, București, 1971, p. 412-413; Sergiu Bacalov, *Activitatea neamului Joreștilor în țara Moldovei în secolul al XVII - lea - începutul secolului al XVIII - lea*, în Iulian Pruteanu - Isăcescu (coordonator), *Românii din afara granițelor țării Iași*, Chișinău: legături istorice, Iași, 2008, p. 63-80).

⁷⁵¹ CDM, V, p. 289, nr. 1079; Silviu Văcaru, *Schitul Fătăciune, ctitoria familiei Bogdan, în vol. Aut viam inveniam aut faciam. In honorem Ștefan Andreescu*, Iași, 2012.

⁷⁵² Gabriel Ștrempel, *Catalogul manuscriselor românești, BAR 1-1600*, Editura Științifică și Enciclopedică, Buc., 1978, p. 23-24. În acest *Catalog...*, mai avem la poz. 51 traducerea la o „*Condică emboricească a Franții...*”, tălmăcită de postelnicul Drăghici, prezedent tribunalului di comerți din Galați. Anul 1841, ghenarii.” Cele 134 foi au aparținut tot bibliotecii lui D. Sturdza-Scheianu. Harnicii corectori ai istoriei Galaților probabil vor face corecturile de rigoare în istoria tribunalului Galați. Despre „*Litopiseșul* lui Ioan Neculce, cel mai complet care astăzi se găsește, fiindcă originalul ce este a dumnealui banul Mălinescu are o mulțime de file rupte. 20 august 1845. M. Kogălniceanu, nr. 2 a *Letopiseșului* ce mi-au slujit la colecția întreagă M.K.”. A fost „șnuruit și pus sub pecete la 1839, septembrie 10 zile. Eșii. A. Sturza, vornic.” A fost dăruit Academiei Române de D. A. Sturza la 13 septembrie 1885 (idem, p. 24-25). Semnalăm faptul că la poz. 225 se află *Răspunsul com. din jud. Covurlui la Chestionarul arhologic alcătuit de Alex. Odocescu*, iar la poz. 229 cel al jud. Tecuci (idem, p. 64).

⁷⁵³ Teodosie Toma și Polizache Dimitriu, în tovărășie cu Eustatie Petre Pencovici au alcătuit o societate de transport cu corabiile, despre a cărei durată și activitate însă nu se cunoaște nimic (Catalog doc. grec. Arhiv. Stat. Sibiu, I, 1214).

spiritului foarte întreprinzător al acestor negustori, cum este dealtfel chiar „Societatea de Transport cu Corăbii”, înjghebată greu tocmai la Viena de către Polizache Dimitriu⁷⁵⁴ sau de Teodosie Tomasi Eustațiu, ca și paharnicul Petre Pencovici⁷⁵⁵, toți boieri mari din București. Notăm existența în Galați a Casei comerciale „Frații Evloghie și Hristo Gheorghiev” (1785-1846), având ca protagoniști cei doi frați care erau buni negustori, bancheri, evergheți, născuți la Karlovo⁷⁵⁶ în Bulgaria și creatori de case comerciale la Brăila, Galați, București.

⁷⁵⁴ La 5 mai 1811 Divanul Cnejeii Valahiei încheie un contract cu neguțătorii Ioan Ghiorgheu Scufa din Nijna și Polizache Dimitriu Polizu din București și compania lor ca aceștia să țină poștele din Valahia Mare și Mică, pe timp de doi ani, cu 5850 de cai, iar Divanul să le plătească pe fiecare an 1082250 taleri, pentru cumpărătura acelor cai. Sunt arătate condițiile de întreținere, de funcționare. – ASB, Documente Muntenesti, XLVI-LIII, Inv.-752; Dimitrie Aman, negustor craiovean (1775-1834), român cuțovlah s-a ocupat cu negustoria de unt și lână. A luat în 1814 în arendă vinăriciul și împreună cu Polizachi Dumitru și alții, vămile Olteniei. – N. Iorga, *Scrisori de boieri și negustori olteni și munteni către Casa de negoț sibiană Hagi Pop*, Buc., ed. Soccec, 1906.

⁷⁵⁵ Pictorul Nicolae Grant s-a stabilit temporar în Câmpulung Muscel, unde și-a cumpărat, de la P. Pencovici, în anul 1909, o vilă somptuoasă. Un important descendent al familiei a fost gen. de brigadă Eustațiu Pencovici, comisarul României în cadrul Comisiei Europene a Dunării, Casa Pencovici este astăzi Spitalul de Copii Sinaia.

⁷⁵⁶ Vezi Dumitru Limona, Inventarele nr. 1221-1224, AS din Sibiu; Evloghie (1819-1897), învățător la Karlovo, studiază la Plovdiv, care ajunge la Galați și București; Hristo (1824-1872), supranumit „Pulioglu”, elev la Karlovo, a emigrat la București. Casa Christo Gheorghieff se afla în picioare, dar într-o stare avansată de degradare, pe Calea Moșilor în București. A fost înălțată în 1867. Evlogi Georgiev (Evloghie Gheorghieff) avea 18 ani când a fugit din orașul său natal din cauza barbariilor turcești și a venit în România, la Brăila. Aici a lucrat ca hamal, zarzavagiu, băiat de prăvalie, apoi în București drept cârciumar, undeva prin calea Călărașilor. Mitropolitul Panaret ședea în apropierea cârciumei unde servea Evlogi. Acesta, băiat deștept, a știut cum să se facă plăcut mitropolitului, care l-a luat slugă la el. În casa mitropolitului se adunau bulgarii refugiați și care pregăteau revoluția condusă de Liuben Caravelof. Evlogi asista la toate ședințele și devenise omul lor de încredere. În câțiva ani mitropolitul se stinge și îi lasă averea sa de 800 de mii de lei lui Evlogi, acesta o administrează cu sârguință și înțelepciune și o transformă în 20 de milioane. Evlogi a devenit mai târziu finanțist, a făcut numeroase fapte filantropice, atât în Bulgaria cât și în România, unde a dăruit 200.000 lei Fundației Carol. Prin testamentul său a lăsat sume însemnate Primăriei Capitalei pentru binefaceri (datele culese din *Dicționarul contimporanilor, secolul XIX*, de Dim. R. Rosetti, Buc., ed. Soccec, 1897). Hristo Georgiev Nedev, născut în 1824, a încetat din viață la 1872; om de afaceri bulgar, bancher, donator foarte generos, fratele mai mic al lui Evlogi Georgiev. Hristo a murit la 48 de ani, cu 30 de ani înaintea lui Evlogi, ambii frați nu au creat familii și nu au avut moștenitori. Tatăl lor a fost Karlovo Georgi Nedev, iar mama lor Evdochia Pulieva, din satul Vasil Levski. Tatal Evdochiei, Todor Puliev, este primul bulgar care face afaceri în România și anume comerț cu orez, împletituri și piele. Din cei cinci copii ai familiei, doar Evlogi și Hristo au supraviețuit. În 1830 tatăl lor moare lăsându-și familia cu o situație materială bună. În 1839 frații mamei, Christo și Nicola Pulievi, reușesc să îl facă partener de afaceri pe Evlogi, împreună semnează un protocol de afaceri, Christo vine cu 68.000, Nicola cu 50.000 și Evlogi cu 27.000, mai târziu în afacere intra și fratele lui Hristo. În primii ani frații Georgiev vor vinde orez, cereale și fier. În 1850 vor coopera cu compania greacă „Teologico”, venită din Anglia, importând fire,

De observat prăvăliile la Galați și București sau în alte târguri din țările românești, unde putem spute că multe se hrăneau cu „negot brașovenesc”, iar unii dintre acești negustori, deși cu totul străini de mentalitatea populației din țările române ale vremii lor, pe care voiau s'ă le transforme în folosul împărăției habsburgice, adică în baze de aprovizionare cu materii prime dorite și de desfacere a produselor industriale apusene, au dispărut cam fără urmă. Astfel se poate spune de un Willeshofen, Dellazia, Brighenti, Bienenfeld, Bozenhard ș.a.⁷⁵⁷. Se pot nota între casele comerciale cu care colaborează și „Casa Zaharia N. Bracalov și Fii” și „Nicolae Minciov” ori Constantin Altînovici din Galați. În corespondența negustorului brașovean Mihail Țumbru s-au păstrat în arhive de la Teodoran Constantin Cincu⁷⁵⁸ un număr de 95 de scrisori și altele 84 adresate lui, toate din

țesături, fier, zahar, condimente, cafea și rom. Frații Georgiev pun banii în bancă, obțin dobânzi, reduceri și diferențe de la cursul de schimb, au operațiuni Lombard, iar suma de care dispuneau în 1839 era de 95 de ori mai mare decât în 1828! Sunt cunoscuți mai ales pentru donarea banilor necesarei construcției Universității din Sofia (au fiecare câte o statuie la intrare în Universitate). – Apud Flori Jianu, *Cavoul Evloghie și Hvisto Gheorghieff*. Vezi și Dumitru Limona, *Catalogul documentelor grecești din Arhivele Statului Sibiu, I: regestele nr. 17 și 33*.

⁷⁵⁷ N. Iorga, *Istoria comerțului*, epoca mai nouă, București, 1925, p. 57-61; idem, *Brașovul și Românii*, Buc., 1905, p. 394 și urm; D. Z. Furnica, *Din istoria comerțului la români*, Buc., 1908, p. IX- X; *Catalogul doc. rom. din Arhiv. Slat. de la Or. Stalin*, vol. I, Buc., 1955, regist. nr. 545, 680, 991. Din acest Catalog al doc. rom. mai aflăm care erau negustorii brașoveni care făceau negot la București la sfârșitul veacului al XVIII-lea, astfel Gavril Hagi Hristea, care era și starostele tor, Nicolae Dumitrașcu, frații Dan, Hagi Ion Grecu, Petcu Peligrad, Neculai Gamulea, Petcu Șetraru, Hagi Radu Pricop, Sandru Hagi Sandru, Dumitru Moisi, Todor Ivan, Sandru Trîmbițașu, Panaiot Nicolai, Gheorghe Șerban, Vasilache fiul lui Vlad, Barbu Cepescu, Ioan Cătană, Ion Gămulea, Gheorghe Nechifor, v. regist. 681, 676, 848, 849, 921, 1179, 1228, 1334, 1365, 1377, 1379, 1398, 1475, 1818. 2188, 2295, 2403, 2406, 2536, 2291, 2701, 2867, 2960, 3131, 3133, 3209, 3296, 3444, 3463, 3464.

⁷⁵⁸ Se păstrează următoarele acte: 1. La 20 apr. 1777 Nicolau Consta, Panios Hranu și Lia Cofciani atestă, sădind vie pe un loc al lui Constantin Cincu și acesta urmând să-l ia în stăpânire, le-a plătit săditul cu 14 groși; 2. La 21 sept. 1777 Ștefan Cincu, provizoriul, cu fiicele sale Teodora și Anastasia, vinde nepotului său Teodoran Constantin Cincu două vie cu 40 de groși; 3. Pe 9 mai 1781 Coman fiul lui Stanciu Tătaru, se obligă cu zapis să-i dea surorii sale Floarea partea ce i se cuvine din moștenirea fratelui lor Ion, aflată în păstrarea altui frate, Răuță; 4. La 1 ian. 1785 din Constantinopol, Avramie, patriarhul Ierusalimului scrie lui Teodoran Cincu că a fost înștiințat de Gherman, egumenul mănăstirii Văcărești, despre dorința soției sale, Calița, de a veni și a se închina la Ierusalim. Drumul fiind anevoios și neputând a se încumeta atrimis 560 de groși și pomelnicul familiei, care s-a trimis prin Alexis, fiul lui Hagi Mantu, la Ierusalim spre a fi pomenit; 5. Pe 1 aug. 1791, din Brașov, Michael Fronius, consilier gubernial și Jude al Brașovului, atestă că Teodoran Cincu, negustor, a plătit contribuția în calitate de supus cesaro-crăiesc; 6. Pe 12 oct. 1791 Magistrul orașului și districtului Brașov atestă că negustorul grec Teodoran Cincu a acceptat protecția cesaro-crăiască, depunând jurământul de cedință și obligându-se să plătească elibezitul ca un supus cesaro-crăiesc; 7. La 155 oct. 1791 magistrul orașului și districtului Brașov eliberează lui Teodoran Cincu și lui Panaiot, servitorul acestuia, pașaport și recomandare de a i se acorda asistență în Țara Românească, unde va rămâne un an de zile în interes de comerț; 8. Pe 1 sept. 1817 oficiul carantinei eliberează lui Constantin Cincu, negustor supus cesaro-crăiesc, cu domiciliu în

anii 1792-1801. Ele au constituit o importantă bază de investigații, din ce în ce mai necesare, pentru istoria familiei numită Cincu, aceeași familie care are ramificațiile tecucene cunoscute, se întâlnește în documentele grecești aflate la Sibiu încă din anul 1695⁷⁵⁹. Va fi fost una din cele mai vechi familii aromâne așezate pe la Sibiu, îndată după acordarea privilegiilor companiei grecești din

București, dovada că a făcut cinci zile carantină; La 13 nov. 1817 Arghir scrie fratelui său Constantin Cincu, la București, exprimându-și mâhnirea pentru moartea de ciumă a părinților lor și de starea grea în care a ajuns prin plata datoriilor părintești. El s-a căsătorit la Iași și a luat zestre bună. Ca să amelioreze lipsa îi cedează partea care i se cuvine din moștenirea unchiului lor, trimetându-i adeziunea sa și a surorii sale, Păuna, de la Brașov. Să vie la primăvară la Iași că-i va găsi de lucru (ANB, colecția Achiziții noi, inventar 1061, pach. MMDCXXI-MMDCCL). Primele două acte se referă se pare la cumpărări de vie la Nicorești. Ultimul act semnalează prezența clară a acestei vechi familii la Iași cu posibile reamplasări spre Tecuci, pe domeniile primite de la zestrea soției. Pomelnicul de care se face vorbire ar putea lămuri și mai bine genealogia acestei familii grecești, după propriile declarații. „Comerțul cu bani, dintr-o parte în alta, din Imperiul otoman în Imperiul habsburgic și invers, a adus mari câștiguri negustorilor bucureșteni: Teodoran Constantin Cincu, Elefterie Ioan, Mărgărit Ioan, Gheorghe Castrișiu, Teodor Anastasiu, Ioan Atanasiu, Dimitrie Chiriți, Stavru Spiru, Pănaioti Răgi Nicu, Panu Steriu, Teodosie Toma, Demeter Polizu. Așa, de exemplu, numai Teodoran Cincu trimisese în cinci luni (noiembrie 1792 - martie 1793) 101750 groși și primise incusari în valoare de 88385 florini, iar corespondenții de la Constantinopol au încasat între 1 ianuarie - 27 iunie 1793 suma de 13843 groși pentru cantitățile de argint vândute. Într-un an de zile 23 iunie 1795 - 30 iunie 1796, Teodoran Cincu trimisese la Brașov peste 26.000 groși. Teodoran Cincu, bogatul negustor bucureștean, făcea operațiuni bănoase cu polițe pe care le negocia la Seres sau la Salonic, cu sumele de care dispunea la Constantinopol. Icusari de la București erau trimiși bogasierilor de la Slivno cu un agio de 2% și cu plata în polițe la București. Când firma Dimitrie și Frații Mammara de la Viena emitea polițe pentru Constantinopol, acestea erau negociate la București. Polițele din București erau trase asupra corespondenților negustorilor din Constantinopol, Seres, Zemlin, Tîrnovo, la ordinul lui Paicu Zemlin sau al lui Gheorghe Turunța și co. din Viena. Negoțul cu polițe era destul de avantajos și de aceea Paicu scria că „atunci cînd afacerea cu schimbări de polițe va atinge 150.000 groși, va avea un câștig bun” (Idem). Un corespondent al negustorilor bucureșteni era Răgi Teodosie Răgi Iofciu din Gabrovo. De multe ori cambiile se plimbau pe rând de la București la Constantinopol, Seres, Tîrnovo, Salonic, Uzunciova, Slivno, Zemlin pentru a fi vândute acolo unde cursul era mai ridicat și șansa de câștig mai mare.” (E. și D. Limona, *Negustori bucureșteni la sfârșitul veacului al XVIII-lea, Relațiile lor cu Brașovul și Sibiul*, în *Studii*, Buc., 1960, an XIII, nr. 4, p. 115 și urm).

⁷⁵⁹ Dumitru Limona, *Catalogul documentelor grecești din Arhivele Statului Sibiu, I: regestele nr. 17 și 33*. Dumitru Limona (n. 28 octombrie 1912 – d. 14 ianuarie 1977), aromân originar din satul Megala Livadia, a fost arhivist-paleograf la Arhivele Statului din Brașov și București, unde prin descifrările și rezumatele sale extinse a făcut accesibile cercetării zeci de mii de documente vechi redactate în paleografie greacă. Autor sau coautor al monumentalelor instrumente istoriografice: *Catalogul documentelor românești din Arhivele Statului Brașov* (I: 1955, II: 1975), *Catalogul documentelor grecești din Arhivele Statului de la Orașul Stalin* *Catalogul documentelor referitoare la (I-II, 1958)*, *viața economică a Țărilor Române în secolele XVII-XIX. Documente din Arhivele Statului Sibiu, Documente economice din arhiva Casei Comerciale „Ioan (I 1966, 1967) și: II: St. Stamu” (1714-1876) (I 1983, 1987).*

Sibiu⁷⁶⁰. Iar negustorul Ioan Cincu, cel care era desigur și vărul lui Teodoran Constantin Cincu din București, a fost multă vreme proestosu⁷⁶¹ companiei grecești din Sibiu. Și Teodoran Constantin Cincu era și el tot un sudit cezaro-crăiesc, căci chiar Michael Merckelius, consulul austriac, îi scria baronului Thugut că nu l-ar fi acceptat pe acest valah, numit Teodoran Cincu⁷⁶², în comisia care

⁷⁶⁰ Privilegiile au fost acordate de către G. Rákóczi la 8 iulie 1636 și la 29 decembrie 1641, apoi de către Adunarea de la Alba Iulia la 10 octombrie 1678, acesta din urmă fiind întărit de Mihail Apaffy la 4 noiembrie 1678. Ele au fost reconfirmate pentru negustorii sibieni la 12 septembrie 1701, iar pentru brașoveni la 15 martie 1718.

⁷⁶¹ Aici șef al unei bresle, al unei corporații; staroste.

⁷⁶² La data de 1 mai 1810, în București, Teodoran Cincu lăsa prin diată averea soției sale, fiicelor și rudelor sale, indicând cât să se dea fiecăruia. Mai făcuse o diată în 1802 la Brașov, dar arzându-i casa s-a pierdut și averea și diata. De data aceasta ea era confirmată de mitropolitul țării. Constantin Ioan Cincu atestă că a primit de la răposatul său unchi, Teodoran Cincu, 100 de groși, după diata acestuia. - ASB, Achiziții noi, MMDCCXXI-MMDCCCL, inv. 1051; „el era la 1847, citez dintr-o adresă a marelui logofăt, „vechilul meu, Tudoran Cincu (sic) mi-au arătat copie după raportul nr. 665...” De casa lui Conachi era, mai ales, soția lui Tudoran, Smaranda Cincu, așa după cum rezultă din actele unui proces între dânsa și vecinul ei de sat și de moșie, Vasile Frunză, proces derulat între 1841 și 1844. Căci în anul 1841, Smaranda Cincu face o intervenție către judecătoria în care scrie: „fiindcă eu mă aflu cu șădere la Nămolosa, au trecut vremea arătării” din vina medelnicerului Vasile Frunză. În noiembrie același an, 1841, cere amânarea procesului în aceeași cauză „fiindcă eu mă aflu la Eși zăbovind în trebuințele dumisale cuconul Costache Conachi și nu pot fi prezentă la vadeaoa (termenul) hotărâtă”- Ion T. Sion, *Articole postate pe blog*, Arhivele Naționale Galați, fond Primaria Tecuci, ds/1/1836. În „Catagrafia (Recensământul) din anul 1831”, Târgul Nicorești îl înscrie pe Tudoran Cincu la rubrica „privilegiați fără dare” (bir n.n.) cu specificația „cei din neamuri”, iar la rubrica „cuprinderea cărților fiștecăruia cu veleatu” (anul n.n.) scrie „din (1)823 maiu 5, tatăl său a fost la niamuri” (Arhivele Naționale, Filiala Iași, fond Visteria Moldovei, tr. 885/op. 1011/ds. 180/ 1831). Într-un dosar (Arhivele Naționale Iași, fond Divanul Domnesc, op. 200/ds.344/1848) din 1848, găsim referiri la procesul intentat de către TudoranCincu împotriva ginerelui său, Marcu Zvorona, revendicând înapoierea zestrei fiicii sale, Soltana, după decesul acesteia. Reproducem câteva fraze din reclamație: „Fiica mea, Soltana, ci am avut-o dată întru însoțire după căpitan Marcul Zvorona ot (din) Gălați, acum la februarie... au răposat aici la Tecuci, în casă la mine, nerămânându-i nici un copil de moștenire”. Invocând eventualitatea ca nu cumva ginerile „să să dipărtezi... sau poate ca să și vândă casăli ce li ari în orașul Gălațiului”, la care și răposata avea drept de proprietate, cere să i se înapoieze zestrea ce i-a dat-o fiicii sale, după inventarul pe care îl alătură și care cuprinde 35 poziții, cu tot ceea ce a înzestrat-o. La fila 75 exsistă o notă intitulată „Arătare”, notă ce înseriază un număr de 78 acte prezentate la proces în timpul desfășurării lui. Din inventarul privind zestrea dată nu rezultă că ea ar fi fost prea substanțială, ci mai degrabă modestă, dacă am compara-o cu unele foi de zestre ale unor fiice de boieri sadea. La rândul-i, ginerile Marcu Zvorona se adresează instanței de judecată cu un „Memuaru” în care scrie că „La 14 fevr. 1843 am luat întru însoțire pe Soltana, fiica d-sale sârdar Tudoran Cincu. La 1848 fevr. 23 s-au săvârșit din viață... și la 26 mart. același anu, 1848, d-lui serdar au pornit reclamație la judecătoria cerând zestrea ce mi-ar fi dat la însoțire cu fiica d-sale, alcătuită din 1400 irmirci și altele”. Zvorona neagă și zice că „nu am luat nici o zăstre”. Memoriul scoate în evidență că Tudoran Cincu a mai întreprins mai multe acțiuni de negustorie cu vite „în tovărășie” cu ginerile său înainte de a se căsători, că în unele situații ginerile a fost dezavantajat. „Că nu am luat nici o zăstre, am declarat din început și pentru

încheia un aranjament vamal, dacă acesta n-ar fi fost „născut sudit cezaro-crăiesc” și dacă n-ar fi fost iară recunoscut ca atare chiar printr-un firman, obținut de către ministrul îputernicit de la Constantinopol⁷⁶³. Trebuie totuși ca să observăm că alături de vechii hrisovuliți brașoveni⁷⁶⁴, cu casa și familia stabilite la Brașov și cu prăvalie la București, la Galați sau în alte târguri din țările românești, adică tocmai acolo unde mulți de fapt „se hrăneau cu negoț brașovenesc”⁷⁶⁵, și care făceau un negoț mai modest, ducând mărfuri brașovene acolo, cu un grad de prelucrare și finețe mai mare, rareori mărfuri de Viena sau de Lipsca și aducând aici în special vinurile din viile pe care le posedau acolo, apare o pătura de negustori, dar de mare stil. Unii, cu totul străin de stările și mentalitatea populației din țările române, pe care voiau să le și transforme, în folosul împărăției habsburgice, în

totdeauna o spun. D-lui sărdar însă au stăruit a zice că am luat-o: Când în ziua cununiei; când în cursul tovrășiei ce aș fi avut la niște vite, când, în sfârșit, în ziua cununiei mi-ar fi făgăduit zăstre”. El acuză pe fostul socru că urmărește „a pune mâna pe o închipuită zăstre” și „că mama Zmaranda urmărește proțșul în locul soțului său”, adică soacra-sa ar fi aceia care insistă să îl nedreptățească (Arhivele Naționale Iași, fond Secretariatul de Stat al Moldovei, ds. Nr. 2104/1856). - Ion T. Sion (*Observator*, nr.625 și urm, 29 ianuarie 2007).

⁷⁶³ E. Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria românilor*, XIX1, p. 679.

⁷⁶⁴ Hrisovuliții erau românii fixați în Brașov după hrisevul domnitorului Aron vodă al Moldovei la 1595. Domnii de peste munți și autoritățile românești nu foloseau decât numirea de „Șchei”, cum apare și în hrisevul de danie al lui Aron Vodă al Moldovei de la anul 1595. Diaconul Coresi, tipărind cărțile în Șcheii Brașovului, menționează chiar în Cazania a doua „*Evangelhia cu învățătură*” din 1580/81 „să fie de ajutor cu aceasta popilor valahi” și nu bulgari, în timp ce judele brașovean Johanen Benkner dăruiește *Catehismul* de la 1559 valahilor „bei der Stadt” și nu bulgarilor, până și pentru limba slavă, în Șchei se folosea în documentele vechi „limba sârbă” și nu bulgară. Cronicarul sas brașovean Reicherddorfer, care își scrie cronica în prima jumătate a veacului al XVI-lea, prezentând suburbiile Brașovului, afirma: „Unum incolund Bulgari, alterum Hungari, Saxone agricolae tertium”, apoi, nu mai departe decât pe pagina următoare, același autor îi numea în loc de bulgari, valahi, zicând: „reliquem loci istius partem intra ipsos usque montium augustias Valachi fere ocupant, hic templum habent et praesidentem sacrificulum”. Mai târziu, istoricul sas Eder afirma: „Atque hoc vocabulo (e vorba de bulgari) saepe nostri scriptores Valachos adpeliant” și apoi special pentru românii din Brașov: „Nec fortasae abs rex Geronense suburbium, Valachis habitatum, hodieque Bolgarszeck appellatur”, de unde evidente sunt sinonimele dintre cei doi termeni: bulgar, român.

⁷⁶⁵ N. Iorga, *Istoria comerțului, epoca mai nouă*, București, 1925, p. 52-53. Pentru privilegiile acordate brașovenilor v. N. Iorga, *op. cit.*, p. 57-58; idem, *Brașovul și Românii*, Buc., 1905, p. 394 și urm.; D. Z. Furnica, *Din istoria comerțului la români*, Buc., 1908, p. IX- X; Catalogul doc. rom. din Arhiv. Stat. de la Or. Stalin, vol. I, Buc., 1955, regist. nr. 545, 680, 991. Din acest Catalog al doc. rom. mai aflăm care erau negustorii brașoveni care făceau negoț la București la sfârșitul veacului al XVIII-lea, astfel Gavril Hagi Hristea, care era și starostele lor, Nicolae Dumitrașcu, frații Dan, Hagi Ion Grecu, Petcu Peligrad, Neculai Gămulea, Petcu Șetraru, Hagi Radu Pricop, Sandru Hagi Sandru, Dumitru Moisi, Todor Ivan, Sandru Trîmbițașu, Panaiot Nicolai, Gheorghe Șerban, Vasilache fiul lui Vlad, Barbu Cepescu, Ioan Catana, Ion Gamulea, Gheorghe Nechifor, v. regist. 681, 676, 848, 849, 921, 1179, 1228, 1334, 1365, 1377, 1379, 1398, 1475, 1818. 2188, 2295, 2403, 2406, 2536, 2291, 2701, 2867, 2960, 3131, -3133, 3209, 3296, 3444, 3463, 3464. Cetitorul va observa singur o serie de familii care ajung în Galați.

largi baze de aprovizionare cu materii prime și de desfacere a produselor industriale apusene, mai mult făuritori de proiecte romantice și înfșptuiri de scurtș durată, au dispărut fără de urmă. Astfel, un Willeshofen, gălățeanul grec Dellazia⁷⁶⁶, Brighenti, Bienenfeld, Bozenhard ș.a.⁷⁶⁷, de fapt aceștia nici nu s-au așezat personal în Țările Române, ci cel mult au stabilit comptoare (adică agenții

⁷⁶⁶ În articolul „Primele consulate străine la Galați, spionaj, politică, comerț și matrapazlăcuri imperiale.” cercetătorul istoric Tudose Tatu spune: „Existau preocupări mai vechi în acest sens, de pe vremea lui Merkelius, șeful de cancelarie al consulatului austriac din București, autorul unui proiect de antrepozit la Galați și urmare acestui lucru a primului plan-schiță al orașului din preajma sărbătorilor de iarnă a anului 1793. Pe această linie la 17 iunie a anului 1794 Jean Timoni, consulul chezaro-crăiesc de la Iași expediază superiorilor săi un Proiect privind înființarea unui Vice-Consulat la Galați cât și câteva observații privind vama. Iată acest proiect diplomatic in extenso. Comerțul practicat de supușii Chezaro-Crăiești pe Dunăre ce se desfășoară la schela Galați, schelă care este și va deveni un antrepozit considerabil între acest țărm și Marea Neagră, meritând din plin o anume atenție specială, agentul consular crede că este de datoria sa de a sublinia că înființarea unui Vice-Consulat ori a unei reprezentanțe sub orice altă denumire la Galați, nu ar putea decât să fie avantajoasă pentru prosperitatea comerțului. Solicitățile verbale care i-au fost prezentate numitului agent consular de Domnul Dellazia etc referitor la acest subiect, cât și experiența locală de mai mult de un an, oferă următoarele motive de reținut. 1. Că un asemenea stabiliment va asigura o asistență promptă în caz de urgență, eliminând inconvenientul care derivă din lungul drum când această asistență se va solicita și primi de la Iași. 2. Se vor îndepărta imediat toate obstacolele pe care funcționarii ținutului sau alții le vor putea ridica cum deja s-a întâmplat față de descărcarea de grâne sau mărfuri din navele Imperiale care coboară pe Dunăre, cât și din cele care vin din Mediterana prin Marea Neagră. 3. Va primi toate actele etc. pe care negustoriistabiliți în Galați sau Căpitanii numitelor Vase le vor întocmi în cazul când va fi necesară... l'hanulerie. 4. Va aplana diferendele pe care marinarii numitelor nave le vor avea cu căpitanii lor sau cu neguțatorii și șefii acestora. 5. Va impune mateloților numitelor vase disciplina cerută și mai ales vor preveni exceselele celor care vin mai târziu pe Dunăre și vor ierna la Galați. 6. În sfârșit atunci când păstorii transilvăneni care trec timp de câteva luni pe an cu turmele lor în apropiere de Galați, vor avea nevoie de asistența unui oricare anume autorități împotriva micilor vexațiuni pe care funcționarii locali le-ar putea face. Conform acestor observații buna desfășurare a comerțului pare a necesita un Vice Consulat la Galați, și deasemenea se pune problema alegerii unui supus, care agent consular își va rezerva onoarea de a se consulta cu Excelența sa Domnul Internunțiu Imperial și Regal, ambasadorul Austriei la Constantinopol pe lângă Înalta Poartă n.n. - pentru a găsi în același timp mijloacele de a evita ca visteria imperială să fie grevată de o nouă cheltuială. În plus subiectul Vămii deasemenea oferă și el câteva aspecte de luat în considerație, cum ar fi cel al privilegiului suprimat încă înainte de sosirea agentului consular, ca marfa sosită la Iași și care a achitat dreptul de Vamă, să nu mai trebuiască a plăti o a doua oară Vama, atunci când această marfă este achiziționată de negustorii Imperiali și Regali -Chezaro-Crăiești, termen ce se afla în uz cu mult înainte de a fi adoptat cronologic de istoriografia română, fapt pentru care facem necesara rectificare pentru cercetătorii și istoricii contemporani (nn) și de cei ai Rusiei, pentru a fi exportată din Moldova, aceste Teșcherele provocând întotdeauna dispute cu Vama și în sfârșit eliminarea impunerii dării numită fumărit, dare care fără a întreba pe supușii celor două curți imperiale, aceștia o plătesc pentru cazarea care le este asigurată, dare platită în primul rând de proprietarii de case sau prăvălii la care aceștia fac apel. Timoni” - Hurmuzaki 19 vol.1 Doc. DCV pag.706. Articol publicat în rev. *Dunărea de Jos*, Iulie-August-Septembrie, Nr.113-114-115, Galați.

⁷⁶⁷ Nicolae Iorga, *Istoria comerțului, epoca mai nouă*, p. 61; Hurmuzaki, Documente, 19, p. 24-25.

locale), cu care controlau operațiunile comerciale. Alții însă, destul de clar mai înrudiți cu populația băștinașă, cu simț realist și cu străvechi deprinderi comerciale, în cea mai mare parte veniți din tot sudul Dunării, erau români macedoneni, greci, slavi sud-balcanici, așezați mai întâi în orașele mai mari ale Imperiului habsburgic, negustori serios atrași de privilegiile tot mai largi, acordate treptat de o politică mercantilistă și cam expansionistă, dar proaspăt investiți cu calitatea dorită de sudiți cezaro-craiești, se strămută la București, pentru a trage profit și din această calitate, așa cum trăiseră mai înainte din calitatea de negustori otomani sau transportatori de zaharele la Istanbul. Facem precizarea că despre Dellazia⁷⁶⁸ și portul Galați sunt mai multe știri. Aici încheie asociații de comerț în raiale turcești, pentru a putea importa sub numele asociatului mărfuri germane din

⁷⁶⁸ „Largi sînt lămuririle pe care le dă un german din Frankfurt care la 1786 s-a coborît pe Dunăre, pentru ca apoi să descrie anume, într-o lucrare care până acuma n-a ieșit la iveală, Moldova, Țara Românească și Ardealul (Herrn Jenne's Reisen nach St. Petersburg, einem Theile von Deutschland, Frankreich, Kroatien, Slavonien, Italien, die Moldau, Wallachey, Siebenbürgen und Ungarn, nebst einem Reise-Journal der Donaufahrt von Essegg bis ans Schwarze Meer, Pesta, 1788; H. Jenne's Reisen von Petersburg bis Malta und von der Donaumündung bis in den Guadalquivir, durch einen Theil von Asien und einige Städte in Amerika und nach dem Archipelagus, der europäischen Türkei, Moldau, Wallachey, Siebenbürgen, Slavonien, und von Marseille nach Sevilla, über Alikante, Murcia, Kartagenna, Granada, Gibraltar und Cadiz, Viena, 1790, 3 vol.). În cea dintâi, se descriu orașele atinse de călător, venit, pentru negoț, în coborârea lui spre gurile Dunării, cu vasele de comerț ale agenției Dellazia din Principate. La Islaz și la Zimnicea sunt depozite de sare; din ultimul loc se duc mărfurile la București cu prețul de 16–20 parale de centenariu. Giurgiul, cu însemnătate comercială, îi amintește monedele bătute la Sadagura de ruși, cu bronzul tunurilor luate aici de la turci. Brăila e o cetate turcească umilă, cu ceva ziduri și trei-patru minarete ieșind deasupra mizerelor bordeie. În față, pe ostroave, se fierbe carnea pentru grăsimea cerută la Constantinopol. Cum la Galați se oprește mai mult, pentru iarnă, depunând în magazii lucrurile cu care venise, e găzduit la negustorul care, cu Dellazia, cel cu șapte corăbii, și cu Gollner, făcea mai multe afaceri aici, care lucrează și cu Bulgaria și cu Galiția, cunoscutul conte ungur Festetics. El îl prezintă ceva mai în răgaz, regretând că transporturile care, în țara fără fabrici de postav, sosesc din Lipsca și Breslau, cu multă greutate, nu se fac pe apă, pentru marele folos al comerțului austriac. De aici se duce, cu o sanie de poștă, plătită zece bani de cal, la București. Impresia frumoasă din depărtare nu se menține, la vederea străzilor podite, care sunt murdare, a „bordeielor de lut”, a caselor boierești invizibile de la stradă, în care i s-a spus că boierii stau, mănâncă și dorm pe „divane și sofale”. Prezintă urâta, chiar „foarte urâta” curte nouă a lui vodă Alexandru Ipsilanti, începută cu meșteri din Brașov și isprăvită cu cei, mai puțin destoinici, din țară. Îl interesează Bărăția, sașii ceasornicari, juvaergii și un spițer, evreii; Festetics are un depozit de trăsuri în capitala munteană: sunt vreo patruzeci de călește, care se vând cu 1 800–2 000 de florini bucata, și vehicule mai ieftene. Descrie bogăția țerii, regretând că nu se cultivă tutun și zarzavat (afară de boieri, pentru acesta din urmă), că boierii preferă cănepei indigene mătasea, bumbacul venit din Saxonia și Silezia, că nu se îngrijește vinul care, totuși, la Galați are gust de șampanie, că tot negoțul e lăsat în mâna sașilor. Un finlandez, Orraeus, medic, se află la Iași supt steagurile rusești între 1769 și 1772. Știe și ce se petrece la Galați, unde este un nou port, și pomenește lupta generalului Fabriciani cu turcii, prinderea de ruși a lui Constantin Vodă Mavrocordat.”- Nicolae Iorga, *Istoria românilor prin călători/Cățiva călători de la sfârșitul veacului al XVIII-lea*.

Lipsca și Breslau, iar îndată ce se aflau cu mărfurile lor în Principate le declarau la vamă sub numele lor de sudii cezaro-crăiești, spre a profita de tariful vamal scăzut⁷⁶⁹.

La 15 aprilie 1751 Maria Tereza, regina Ungariei, restituie cererea „Societății de Comerț” din orașul Sibiu cu statutele (Privilegium) aprobate pentru a se face formele legale la dieta Transilvaniei⁷⁷⁰. Astfel ca toți agenții austrieci, care tocmai primiseră instrucțiuni speciale de la Viena să nu dea ajutor și să nu asculte reclamațiile negustorilor din Lipsca cu privire la toate datoriile pe care le aveau de încasat de la negustorii din Principate și care nu puteau privi cu ochi prea buni negoțul lipscan al acestora din urmă⁷⁷¹, se văd neputincioși în lupta lor deschisă împotriva mărfurilor care veneau de la Lipsca și în general a mărfurilor provenite din toate țările germane, pe care împărăteasa Maria Theresia se străduia vizibil, dar inutil, să le înlocuiască, cu cele doar austriace, atât în propriile provincii successorale, cât și în toate Principatele Române⁷⁷². Și deși chiar agentul diplomatic austriac și consulul cesaro-crăiesc (în germană kaiserlich-königlich) Merkelius propunea baronului Herbert-Rathkeal, atunci acesta fiind și ambasadorul cezaro-crăiesc de la Constantinopol, că persoanele care, în urma tratatului de la Sistov, au depus homagium să se întoarcă înapoi în acele locuri unde sunt înregistrate ca cetățeni sau contribuabili cezaro-crăiești⁷⁷³. În anul 1721 ianuarie 18, la Sibiu se semnează un contract, încheiat între comercianții transilvăneni, sași, greci, armeni

⁷⁶⁹ Hurmuzaki, *Documente*, 19, p. 850-851.

⁷⁷⁰ Arhive Statului Sibiu, Societatea de Comerț Sibiu, inventar 450, pachetele anilor 1709-1799, cotele:M.I.-1 la M.I.-257, vol. I, poz. 29. De precizat este că „în 1709 ianuarie 21, la Sibiu, comercianții din Sibiu, Toma Schemelius, Gheorghe Schemelius, Martin Wanckel, Ștefan Patonaj, Iacob Ettinger, Iacob Sachse von Harteneck, Daniel Sachse von Harteneck, Wolfgang Andrei Wielandt, Valentin Kiszling și Gheorghe Hannedeiner, hotărăsc înființarea unei societăți comerciale, luându-și obligația să suporte cheltuielile în comun.” –idem, poz.1.

⁷⁷¹ Ibidem, X, p. XXXVI; vezi și Gheroh Netts, *Die Handelsbeziehungen zwischen Leipzig and Ostand Siidosteuropa bis rum Verfall der Warenmessen*, Zurich, 1920, p. 47.

⁷⁷² V. I. Moga, *Politica economică austriacă și comerțul Transilvaniei în veacul al XV III-lea*, Buc., 1938.

⁷⁷³ După 6 nov. 1712 la Sibiu din Sibiu respingând părerea secretarului aulic de război, care susținea că „cu cât sunt mai mulți comercianți cu atât va fi mai bine pentru provincie” își apără drepturile sale bazate pe privilegiile acordate comercianților sași de regii Ungariei în anii 1415, 1419, 1439, 1453, 1480, 1481 de Ștefan Bathory voievodul Transilvaniei, în 1573, de dieta Transilvaniei, în 1613 și de împărat în ziua de 6 noiembrie 1712 și încearcă să demonstreze că negustorii străini, mai ales greci, împiedică prosperitatea țării (Arhive Statului Sibiu, Societatea de Comerț Sibiu, inv. 450, pachetele anilor 1709-1799, cotele:M.I.-1 la M.I.-257, vol. I, poz. 9). La 1718 mai 24, la Binținți, județul Hunedoara, Ioan Macskasi, < inspectorul vămilor tricesimale din Transilvania>, comunică Magistratului de Sibiu sancțiunile stabilite pentru comercianții care, trecând în Turcia, Muntenia și Moldova, fac contrabandă cu puști, praf de pușcă, plumb, sfoară și alte materii necesare pentru unelte de război, cerând ca să fie înștiințată mai ales Compania Grecească (idem, poz. 14). Din această familie va veni la Galați celebra familie de fotografi Makşay.

și comercianții români din Lipsca și Brașov, privitor la plecarea în comun la Lipsca, la Breslau și alte târguri, la plata vămilor, la acoperirea tuturor cheltuielilor, comerțul cu Moldova și cu Țara Românească, atât de necesar brașovenilor interesați de porturile moldave și cele valahe, care era un act unde obligațiile, ca și drepturile semnatarilor, erau consemnate în 9 articole⁷⁷⁴.

Tot în anul 1748 octombrie 13, la Viena, Maria Tereza, atunci fiind deja regina Ungariei, la cererea făcută în numele Societății de Comerț de către Daniel Ritter von Ritters, senator din Sibiu, precum și de către mai mulți membrii ai Societății de Comerț sibiene, confirmă statutele acestei Societăți, alcătuite din 23 articole. În continuare tot cancelaria ne confirmă clauzele privitoare la protestele făcute împotriva acestor statute, înaintate în mod oficial cu totul special de către Directorul fiscal al Transilvaniei și de comercianții armeni și cei greci, cu ocazia dietelor Transilvaniei din anii 1749, 1751 și 1752⁷⁷⁵.

Beciul Domnesc din Valea Mărului este o filă importantă din cartea de istorie a locului și el datează din a doua parte a celui de-al XVIII-lea veac. Este din vremea domnitorului Dimitrie Moruzi (1768-1812) și el asigura prospețimea vinurilor la moșia pe care domnitorul o avea aici. Beciul a fost preluat de Costache Conachi, apoi a ajuns la generalul Leon Mavrocordat și, în prima jumătatea a veacului al XX-lea, a intrat în posesia boierului Ion Miron, tatăl artistului gălățean Ionel Miron. Familia boierului Miron a avut casa și beciul între anii 1921 și până 1948, la naționalizare.

Pe 9 iunie 1749 însăși Magistrul Iosif Incedi, protonotarul Transilvaniei, adeverește că i-au fost predate cu sigiliu din ceară neagră aplicat pe interior, pentru a fi prezentate direct la Stările generale ale Transilvaniei, două hrisoave noi date de regina Ungariei, Maria Tereza, unul din data de 13 octombrie 1748, care cuprinde privilegiile Societății de Comerț din Sibiu, iar celălalt, notat cu data de 2 decembrie 1748, cu privire la sigiliul acestei societăți. Se mai adaugă totuși că din cauza absenței președintelui Stărilor generale ale Transilvaniei, prezentarea lor a

⁷⁷⁴ Arhive Statului Sibiu, Societatea de Comerț Sibiu, inventar 450, pachetele anilor 1709-1799, cotele: M.I.-1 la M.I.-257, vol. I, poz. 16.

⁷⁷⁵ Idem, poz. 25. Copie legalizată de canceliștii regali Aloysius Vajda și Ladislau Enyedi, în ziua de 27.IX.1832 și o copie simplă, limba latină dată la Viena 1748, decembrie 2.

trebuit amânată pentru altă dietă juridică⁷⁷⁶. Se păstrează astăzi în arhive din anul 1794 decembrie 23, București, un „Extras dintr-un memoriu, un act semnat de Michael Merkelius, agentul consular austriac din București, care vine chiar cu câteva propuneri pentru îmbunătățirea comerțului Transilvaniei cu Țara Românească și Turcia, dar mai ales cele cu privire mai întâi la activitatea comercianților ambulanți, la comerțul de pește, de lână, de bumbac și de piei crude”. Pe verso, cu data de 3 octombrie 1795, adresa cu care Magistratul din Sibiu, transmite Societății de Comerț din Sibiu și Companiei Grecești, în copie, extrasul de mai sus⁷⁷⁷.

La 25 mai 1751 Francisc Sambler și Iosif Dombi, copiști și notari ai cancelariei provinciale transilvănene, raportează reginei Maria Tereza că, în conformitate cu ordinul său din 25 mai 1751, pe care-l reproduc în raport, au citat pe Petru Dobra de Zalathna, atunci directorul fiscului regal, să se prezinte în fața următoarei diete Transilvane pentru protestul înaintat din oficiu „împotriva statutelor Societății de Comerț din Sibiu”⁷⁷⁸.

După 1753 nov. 28, la Sibiu „Societatea de Comerț” din Sibiu înaintează o cerere către Martin Zacharius Wanckel von Seeberg, consilier aulic și comisar regal plenipotențiar, rugându-l ca să intervină pe lângă regina Maria Tereza pentru respectarea privilegiilor comercianți lor sași, călcate de comercianții străini greci, bulgari, albanezi, români și armeni, care cauzează ruina meseriașilor și comercianților locali⁷⁷⁹. Totuși îi declara că agenții de la București ai negustorilor din statul cezaro-craiesc și al căror număr nu trece de 16, cauzează agenției cezaro-crăiești mai multe dificultăți decât cei 1000 oieri⁷⁸⁰, din care cauză recomanda ca negustorii cezaro-crăiești să nu se asocieze cu supuși turci, în scopul de a-i scuti pe aceștia de contribuție, căci fiind născuți aici în țară, ei nu-și pot tăinui locul de origine, ca macedonenii etc.⁷⁸¹, totuși atunci când Moruzi îi cere un izvod al supușilor austrieci, Merkelius se eschiva astfel, sub motiv că numărul lor fluctuează din cauza călătoriilor lor încoace-încolo după afaceri⁷⁸², ceea ce determină pe domnitor să alcătuiască, în secret, prin aga, o catagrafie a lor. Și tot de Merkelius și odiseea grâului în comerțul din Balcani este legată și activitatea lui Dumitrachi Turnavitu⁷⁸³.

⁷⁷⁶ Idem, poz. 27.

⁷⁷⁷ Arhive Statului Sibiu, Societatea de Comerț Sibiu, inventar 450, pachetele anilor 1709-1799, cotele:M.I.-1 la M.I-257, vol. I, poz. 244.

⁷⁷⁸ Idem, poz. 34.

⁷⁷⁹ Idem, poz. 38.

⁷⁸⁰ Hurnuzaki, Doc., 19, p. 842.

⁷⁸¹ Ibidem, p. 846.

⁷⁸² Ibidem, p. 674.

⁷⁸³ Ianache Drakinos și Dumitrache Turnavitu erau oamenii de taină ai domnitorului fanariot Nicolae Mavrogheni.

„Turnavitu, prin firea și ocupațiile sale, se deosebia mult de Rigas, și ideile zise generoase venite din Apus n'au găsit, se pare, niciodată un ecou puternic în spiritul său (Caracterisarea lui Turnavitu de către G. Ionucscu-Gion în, *Câteva pagini din Istoria Fanarioșilor în Rominia*, în *Revista nouă*, I, 1888, p. 227-8, și *Bucureștii în timpul Revoluției franceze*, ibid, III, 1890, p. 345, după care Turnavitu era numai un exaltat și un înfierbântat visionar politic, nu se sprijine pe nimic.).

Totuși îl vedem și pe el înclinând tot către lumea francesă. Într-o scrisoare a prietenului său Hortolan, negustor stabilit o vreme în București, cu data de 15 octombrie 1793, adresată ambasadorului Republicii Franceze la Constantinopol, d-l Marie Descorches⁷⁸⁴, se vorbește de Tournovik, cu care Descorches era în

⁷⁸⁴ Nicolae Mavrocordat, care deschide epoca domniilor fanariote, i-a uimit pe boierii români prin numărul mare de limbi pe care le cunoștea, latina, franceza, italiana, greaca, turca, araba, persana, precum și prin cunoștințele sale de teologie și filozofie; el a tipărit, lucru nemaiîntâlnit până atunci, o carte la București, în 1719 (*Despre datorie*). Fiul său, Constantin, a fost cel dintâi om din Țara Românească și Moldova care a avut bibliotecă. Mai târziu, domnitorul Nicolae Caragea (1782-1783) își va uimi la rândul său supușii prin cunoștințele sale de politică și istorie contemporană. Cu excepția lui Alexandru Ipsilanti și cea a filologului Hangerliu, principii cei mai luminați trebuie căutați printre domnii fanarioți și chiar printre Mavrocordați, familia care a și avut privilegiul de a da principii cei mai cultivați. Constantin Mavrocordat ajutat de Franța a obținut scaunul Moldovei în 1741, iar în 1753, la Constantinopol, urmărit de turcii, în dizgrația cărora căzuse din pricina acuzațiilor aduse de dușmanii săi, ambasadorul regelui a fost cel care l-a ascuns în palatul lui și l-a întreținut pe cheltuiala ambasadei timp de opt luni, pentru ca în cele din urmă să reușească să-i obțină și iertarea... Secretarii francezi de ambasadă erau în chip firesc retribuiți de către ambasadorul Franței la Constantinopol, cu care întrețineau o corespondență cifrată. La început ei erau numiți cu consimțământul ambasadorului, apoi direct la propunerea lui. Astfel, „Secretariatul”, precedând „Consulatul”, a constituit cea de-a treia formă de supraveghere a domnitorilor fanarioți de către ambasadorii Franței. Choiseul – Gouffier, numit ambasador în 1785, luă hotărârea să impună domnitorilor ca secretari oameni de vază, pe care i-a ales din suita sa. În 1785 l-a numit secretar chiar pe atașatul de ambasadă, Alexandre-Maurice Blanc de Lanautte, conte de Hauterive, iar în 1787 pe filologul Le Chevalier, viitorul mare conservator al bibliotecii din Saint-Geneviève. Nici unul însă din cei doi nu au putut suporta șederea în Moldova. „Europenismul românilor se explică prin legăturile elitelor lor cu cultura și civilizația, dar și cu ideile social-politice ale Occidentului, prin filieră germană pentru cei din Imperiul habsburgic și filieră franceză pentru munteni și moldoveni (parțial și germană). În această privință sunt semnificative aprecierile consulului englez la Iași, Sam Gardner, care în martie 1848, sublinia: «numeroase familii importante de boieri și-au trimis copiii să studieze la Paris și în seminariile din Germania, iar în multe cazuri au vegheat personal la desăvârșirea educației acestora. Acesta a fost un mijloc foarte bun de propagare a ideilor care circulă în țările occidentale, iar moldovenii se consideră astfel legați de celelalte state europene prin cunoștințele căpătate și educație». Cu un larg orizont daco-român, la 31 martie 1848, Guérout, consulul Franței din Iași, semna la Lamartine existența unei oaze de latinitate în spațiul carpatodanubian, a unei națiuni care avea la obârșie coloniștii romani și care, în 1848 era constituită într-o masă compactă de circa 8 milioane de suflete în Moldova, Tara Românească, Basarabia, Bucovina și Transilvania, împărțită între Turcia, Rusia și Austria. Această masă de români, consemna același consul, avea privirile îndreptate către Franța, căreia îi recunoșteau superioritatea morală, căutându-i sprijinul cu aceeași ardoare cu care

corespondență și care tocmai cere ambasadorului o nouă patentă, desigur evident necesară pentru lărgirea atribuțiilor sale în Țara Românească, pentru că ni se arată că aceea veche îl reprezintă numai ca factor al caselor de comerț franceze din Adrianopol, ceea ce i se părea probabil neîndestulător⁷⁸⁵.

Ca principal agent al Franciei în părțile noastre îl va găsi, doi ani mai târziu, pe chiar primul agent consular francez la București, gălăgiosul „tribun” și republicanul suspectat Emile Gaudin, care a fost cel de-al doilea secretar al lui Descorches la Constantinopol, unde va fi cunoscut destul de bine toată lumea grecească, el însuși căsătorit cu o grecoaică din insula Naxos și încercând să câștige simpatii printre greci, din primele zile ale sosirii sale în București⁷⁸⁶.

respingea Rusia, dar și statele germane. Franța, potrivit aceluiași consul, avea la Dunărea de Jos o «clientelă» care o privea drept cap al națiunilor latine, o veritabilă metropolă politică, încât românii se străduiau neconștient să-i asimileze limba, legislația, literatura și chiar moda”. Tânărul tesalian Rigas din Velestin născut aprox. prin 1753, a plecat de la școala din Zagora la Constantinopol, unde întâmplător l-a cunoscut pe Alexandru Ipsilanti, care l-a crescut, l-a făcut secretarul iar mai apoi și confidentul său. Prin 1786, Rigas a părăsit Constantinopolul și a venit la București. Zvonurile despre Revoluția Franceză care s-au răspândit în cele două principate, l-au determinat ca în timp să poarte o corespondență cu Emile Gaudin, secretar la Ambasada Franței, pe care-l cunoscuse la Constantinopol. S-a împrietenit cu cetățeanul Hortollan și a devenit corespondentul voluntar al cetățeanului Descorches, ambasadorul Republicii Franceze. Rigas a întemeiat la București o societate literară și politică menită, în concepția lui, să dezrobească Grecia: Eteria prietenilor. A tradus mai multe opere din limba franceză și a realizat și un proiect de Hartă a Moldovei. Societatea secretă a lui Rigas a progresat mult în perioada 1791-1794. Moartea lui Rigas pune capăt primei etape a influenței ideilor noi în Principate, așa zisa perioadă grecească. Dar în chiar anul morții sale, 1798, plecau din Constantinopol primii agenți ai Republicii Franceze pe lângă domnitorii Moldovei și Țării Românești, ceea ce va impulsiona revoluția. Era în premieră interesul Franței în mod direct în privința Principatelor dunărene, trimițând un consul. Deși numai începând cu anul 1798 au fost numiți doi consuli în Principate, se poate considera că Revoluția s-a ocupat foarte repede de propaganda principiilor sale în aceste provincii îndepărtate, iar în perioada dintre 1793-1798 au existat numeroase încercări de a numi un agent oficial. Prima mențiune în acest sens se poate constata la 1793 în proiectul redactat de naturaliștii Brugrière și Olivier. În lumea neevoluată a vremii, simpla cunoaștere a limbii franceze și a câtorva noțiuni de știință îi făcea să treacă drept oameni de talent, erudiți, aristocrați chiar. Dintre aceștia face parte și Flûry „regicidul”. Cum Flûry „a votat moartea regelui”, numele său era ușor de găsit pe lista membrilor Convenției. Povestea lui însă este falsă, dar a lăsat amintiri vii și a fost dascălul unor cunoscute și influente persoane ale generației următoare. Cum i se îngăduia să aibă elevi la oraș, i-a instruit pe lângă nepoții logofătului Roznovan, pe copiii vistiernicului Iordache Balș, devenit mai târziu logofăt și hatman. Lui i se datorează și educația primului, ca dată, poet moldovean, primul de altfel dintre poeții Principatelor, asupra căruia se face simțită influența franceză, logofătul Costache Conachi. - Apostol Stan, Grigore Ploșteanu, *Utopia confederalismului pașoptist între vis și realitate*, București, Editura Vestala, 2001.

⁷⁸⁵ Scrisoare citată a lui Hortollan, Hurmuzaki, *Documente, Supl. 1*, p. 95, nl. 163.

⁷⁸⁶ Hurmuzaki, *Documente*, XIX, p. 751, nl. 655 (Gaudi către Internunțiu, București, 12 Septembrie 1795). Gaudin a sosit în București la 5 Septembrie și „er bewirbt sich die Griechen und Bojaren zu gewinnen”.

Pentru Gaudin, Turnavitu, „notre principal agent dans ces contrées”, era un om destul de bogat, foarte devotat Franciei și foarte prețuit de Pasvantoglu. La o împăcare între rebelul de la Vidin și Poartă, la care ar fi contribuit și Gaudin, Turnavitu a fost mijlocitorul⁷⁸⁷, și lucrul trebuie crezut, pentru că mai târziu, după cum se va vedea, tot la Turnavitu va apela și voievodul muntean Alexandru Ipsilanti, când va fi vorba de un tratat cu același neliniștit vecin al său. Împăcarea, de care am pomenit, este următoare campaniei din iarna anului 1795, împotriva lui Pasvan. Încă de la 10 Ianuar 1796, se răspândește zvonul că rebelul ar fi fost iertat de Poartă, însă numai către sfârșitul lui Februar faptul este împlinit⁷⁸⁸. Iar întâmplările care precedaseră această pace trecătoare îl arătasera însă pe Turnavitu ca priceput negustor și om de încredere, de astă dată al lui Alexandru Moruzi vodă. Iar pentru nevoile trupelor turcești se clădesc în anul 1793 mai multe magazine de cereale în porturile Silistra și Rusciuc, sub supravegherea lui Turnavitu⁷⁸⁹, care cunoștea probabil bine malul drept al Dunării, fiindcă și mai târziu îl găsim utilizat de Domn în aceleași meleaguri.

Astfel se întâmplă că la 2 novembre 1795, consulul autriac Michael Merkelius vestește Comanda generală din Ardeal că de fapt Alexandru Moruzi voievod 1-a însărcinat pe Dumitrachi cu procurarea din Bulgaria a quantumului de grâne, cu care era îndatorată Porții Țara-Românească⁷⁹⁰. Iar la 10 ianuarie 1796 Turnavitu se întorsese la București, după spusele lui Merkelius, arătând că „magaziile ridicate cândva de el au fost umplute, după cum primise porunca”⁷⁹¹.

În sfârșit, la 18 ianuarie, același an, aflăm că cea mai mare parte din proviantul strins de el la Rusciuc ar fi luat drumul Constantinopolului⁷⁹². Turnavitu știuse să câștige încrederea lui Moruzi; nu i-a fost greu s'o dobândească și pe aceia a urmașului său Ipsilanti, care avea să-l folosească în acelaș fel ca Moruzi, trimetându-l și el la Vidin să trateze cu Pasvan. Timpul cel mai potrivit a fost socotit toamna lui 1797. Aianul, care-și întinsese stăpânirea pe o bună parte din Bulgaria și izbutise să înfrunte expedițiile pornite împotriva lui, îngrijora serios Poarta și la Stambul se încearcă o apropiere de rebel pe calea concesiilor.

Ipsilanti este încunoștiințat de noile vederi ale stăpânirii și recurge pentru discuții cu Pasvan, iarăși la Turnavitu, care și pleacă la Vidin în 17 octombrie, după ce 1-a vestit de misiunea sa pe Merkelius „ca pe o veche cunoștință” și în cea mai

⁷⁸⁷ Emile Gaudin, *Du soulèvement des nations chrétiennes*, p. 21, nota.

⁷⁸⁸ Hurmuzaki, *Documente*, XIX, p. 762, nr. 681 (Merkelius către Comanda generală din Ardeal, București, 10 Ianuar 1796), *ibid*, p. 765, nl. 686 (același către aceiaș, București, 25 Februar 1796). Cf. și Hurmuzaki, *Documente*, Supl. I, p. 137, nl. 212.

⁷⁸⁹ Hurmuzaki, *Documente*, XIX, 1, p. 643, nl. 538 (Merkelius către Cobenzl, București, 3 April 1793).

⁷⁹⁰ *Ibid.*, p. 756, nl. 672.

⁷⁹¹ *Ibid.*, p. 762, nl. 681.

⁷⁹² *Ibid.*, p. 763, nl. 683.

mare taină⁷⁹³. Roadele stăruințelor lui Turnavitu nu le cunoaștem. Atenția agenților consulari prezenți, de la care aflăm atâtea întâmplări de samă ale țerii va fi ațintită în curând asupra unui început de conflict între Pasvantoglu și Ipsilanti.

Este vorba de ciudata afacere numită Hagi-Hasseky, când fostul comandant al Nicopolei, prins și ucis de Pasvan și al cărui avut s'a crezut o clipă că ar fi fost reținut de domnul țerii. Va fi nevoie și de trimiterea unui alt om de încredere al lui vodă Ipsilanti, adică serdarul Iancu, pentru potolirea lucrurilor⁷⁹⁴. Totuși plecarea lui Turnavitu se petrece la sfârșitul lui ianuarie, începutul lui februarie 1798⁷⁹⁵. Aflăm totuși că la 10 februarie, Dumitrachi, aflător acum la Constantinopol, fusese aruncat în temniță, în urma unor tainice misive ale lui vodă Hangerli către Capudan-Pașa, scrise după informațiile lui consennate însăși de Mouradgea d'Obsson⁷⁹⁶. Pană la 18 ale lunii, când Flury își trimete raportul arătat mai sus, Turnavitu, învinuit în fața lumii de legături cu Pasvan, pe care singur nu le tăgăduia, odată ce fuseseră bine cunoscute și folosite de Poarta însăși, este gătit după trei zile de chinuri groaznice⁷⁹⁷.

Între timp, cercetările duse la Triest, ca și la Viena, făceau să se întărească părerea că grecii arestați în Austria își aveau fără discuție destui complici și la noi. Internunțiul cesaro-crăiesc din Constantinopol îi atrage atenția lui Merkelius asupra hârtiilor rămase de la „faimosul” Dumitrachi Turnavitu. Dar la cea mai mare parte din averea nemișcătoare a lui Turnavitu a răvnit însăși soția lui Hangerli, doamna Ruxandra, fiica lui Alexandru Ghica, cu treizeci de ani în urmă domn și el al Țării Românești.

Condica de sineturi a doamnei, din care se vede cu cât a izbutit să-și mărească avutul în trecătoarea domnie a soțului ei, cuprinde și actele prin care a intrat în posesia câtorva din acareturile lui Dumitrachi și astfel aflăm de unele proprietăți

⁷⁹³ Hurmuzaki, / . c. p, 847, nl. 779 (Merkelius către Thugut, București 18 octombrie 1797).

⁷⁹⁴ Pentru afacerea Hagi-Hasseky vezi Naum Rîmniceanu, în C. Erbiceanu, *Cronicarii greci*, p. 263; Hurmuzaki, Documente, Supl. J 8 , p. 475, nr. 106 (Carra St.-Cyr către ministrul Afacerilor Străine, București, 19 Novembre 1797) ; op. cit., XIX 1, p. 852-3, nr. 784 (Merkelius către Herbert Kathkeil, București, 17 Novembre 1797) și ibid, p. 855-6, nr. 786 (Merkelius către Thugut, București, 27 Novembre 1797).

⁷⁹⁵ De observat este faptul că Sultanul Selim al III-lea îi revocă, la 12/26 august 1806, pe domnul Moldovei Alexandru Moruzi, ca și pe Constantin Ipsilanti din Țara Românească. Ocupând principatele, Rusia intenționa să-i mențină în scaunele domnești pe Alexandru Moruzi și Constantin Ipsilanti, cu atât mai mult că însăși ea ceruse sultanului restabilirea lor la domnie, deși unii dintre demnitarii ruși aveau mari suspiciuni privitor la loialitatea lui A. Moruzi față de Rusia.

⁷⁹⁶ Nicolae Iorga, Documente Callimachi, II, p. 655-6, nr. 50 (Mouradgea d'Obsson către Ministerul, 10 Februar 1798). După Mouradgea, bogatul negustor valah (sic), al cărui nume ni-l dă, era protejatul Franciei de pe vremea lui Choiseul-Gouffier; acum venise ca trimis secret pe lângă Duhavet.

⁷⁹⁷ Flury, în raportul citat la n. 2.

ale răposatului, necunoscute altfel”⁷⁹⁸. Cetitorul înțelege cu cât de mare greutate se desfășura acest comerț la Sibiu, Brașov sau chiar și la Viena, astfel că toate familiile care l-au practicat și traversat secole, ajungând în ale locuri ale țării, au și dovedit că au o puternică personalitate și o neîndoieală forță de a relua comerțul care le-a propulsat.

Războiul care tocmai a precedat pacea de la cu ocupația Bucureștilor de către trupele cezaro-crăiești, a contribuit și el la sporirea numărului celor care au dorit și au și obținut cetățenia cezaro-crăiască⁷⁹⁹. Avantajele situației de sudit cezaro-crăiesc determina chiar și pe unii „negustori de țară” să ia pământ în Bucovina și să treacă drept sudiți⁸⁰⁰. În *Catalogul documentelor grecești* din Arhivele Statului Sibiu, vol. I, II, mulți dintre negustorii au activat în asociații de mai lungă sau mai scurtă durată, ei formând grupări precum Teodoran Constantin Cincu, Elefterie Ioan, Mărgărit Ioan, Gheorghe Castrișiu (Castro), Teodor Anastasiu, Ioan Atanasiu.

În corespondența negustorului brașovean Mihail Țumbru s-au păstrat încă de la Teodoran Constantin Cincu cele 95 scrisori și altele 84 adresate lui, toate din anii 1792 – 1801, despre care am mai vorbit. Izvoare externe, arhivele Vienei, ne permit să completăm și să mai prelungim îndărăt în secolul al XVIII-lea informațiile despre Casa Comercială „Hagi Moscu” și rolul jucat de aceasta în economia Țării Românești. Cea mai veche știre documentară pe care o avem despre Ioan Hagi Moscu datează din anul 1786. În actul care era notificarea⁸⁰¹ pe care vodă Nicolae Mavrogheni o făcea Cancelariei Curții și Statului din Viena, despre numirea sa ca domn, îl recomanda totodată pe românul Ioan Hagi Moscu drept un foarte bun comisionar al său, notând că este o „funcție pe care a exercitat-o și sub alți domni ai Țării Românești”, prevăzând că va fi în situația de a cumpăra de la Viena „unele obiecte mercantile care se găsesc greu aici”. Dintr-o declarație personală a lui Ioan Hagi Moscu⁸⁰² aflăm că el s-a stabilit în Țara Românească în anul 1782, deci în timpul domniei lui Nicolae Caragea, că mai înainte locuise

⁷⁹⁸ Desigur acel turnagiu, rânduit împreună cu un derviş-aga, de Mavrogheni, pe la începutul războiului cu Austriei, „să judece pricinile țeri” la Craiova, Dionisie Ecclesiarhul în *Cronograf*, în Papiu Ilarian, *Tezaur de monumente*, 11, p. 176. Cf. V. A. Urechia, *Istoria Românilor*, VII, p. 554-5; Ms. rom., 260 al Academiei Române; vezi I. Bianu, *Catalogul manuscriselor românești*, I, p. 572-80, no. 260. Vezi Nicolae Iorga, *Între Bizantini și Unguri. Iosif al II-lea în Ardeal. Cizmari români în tovărășia săsească din Ardeal*, în *Revista istorică*, Anul al XXI-lea, n-le 10-12, Octombrie-Decembrie 1935.

⁷⁹⁹ Ibidem, p. 607.

⁸⁰⁰ N. Iorga, *op. cit.*, p. 74.

⁸⁰¹ SANIC, colecția „Microfilme Austria”, rola 117, cadrele 493-494 („Haus-Hof- und Staatsarchiv Wien, Staatskanzlei, Moldau-Walachei”) (v. inventarul nr. 1267: regestul nr. 13, p. 17-19, n.n.).

⁸⁰² P. Enepekides, *Wiener Untersuchungsakten aus dem Jahre 1793 einer griechischen angeblichen Spionageaffäre* (Dosare vieneze de investigație a unei presupuse afaceri grecești de spionaj din anul 1793), în „Ελληνικά”, Thessaloniki, tomul 14 (1956), p. 388.

cîtiva ani la Viena⁸⁰³, unde avea un birou comercial, pe care îl va menține, cu ajutorul fraților săi, Nicolae și Pantazi, chiar și după așezarea sa în Țara Românească.

O notă⁸⁰⁴ a cancelarului Cobenzl către von Pergen, ministrul poliției, dezvăluie faptul că Ioan Hagi Moscu n-a fost numai un simplu furnizor de anonime „obiecte mercantile” pentru Curtea domnească, era chiar și mijlocitorul autorizat al corespondenței domnitorilor Ipsilanti, Caragea, Suțu și alții cu abatele Ajala, însărcinatul cu afaceri raguzan, precum și cu Klement, rezident saxon, cel care, cu știrea Cancelariei Curții din Viena și contra salariilor și cadourilor de la principii români, făceau servicii de informare politică și de aranjamente comerciale.

Într-o depoziție făcută la Viena în anul 1793, cu ocazia unei anchete, Ioan Hagi Moscu declară⁸⁰⁵ că are vârsta de „41 sau 42 de ani” (nici el însuși nu știa exact, după felul în care se ținea evidența stării civile prin anii 1751-1752, când se va fi născut!), că s-a născut la Salonic în Macedonia, ca fiu al lui Polizu și al Mariei Moscu, că tatăl său a fost „negustor grec”, iar el este un „boier în Valahia”. Iar inscripția funerară care, din fericire, încă se mai păstrează, cea din curtea Bisericii Colțea⁸⁰⁶, consemnează că Ioan Hagi Moscu „vistieryl” a murit la 12 decembrie 1828, în vârstă „de peste 80 de ani” (dacă el însuși nu știa data nașterii, cu atât mai puțin urmașii!).

Documentele brașovene îl enumeră pe Nicolae Hagi Moscu, fratele lui Ioan Hagi Moscu, printre cuțovlahii care în anul 1796 dădeau un răsunător faliment la Viena⁸⁰⁷. Iar Ștefan, fiul lui Ioan Hagi Moscu, se considera pe sine, într-o scrisoare adresată lui Zenobie Pop din Viena⁸⁰⁸, făcând parte din același „neam” cu Pop și cu baronul Simon Gheorghe Sina din Viena⁸⁰⁹, ale căror familii erau, după cum se

⁸⁰³ Ibidem, p. 387; SANIC, colecția „Microfilme Austria”, rola 165, cadrele 557-560 („Kriegsarchiv Wien, Feldakten, Armee Moldau-Walachei”, 1788-1791) (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 2, p. 172-179, n.n.).

⁸⁰⁴ P. Enepekides, *op. cit.*, p. 410-411.

⁸⁰⁵ Ibidem, p. 385-386.

⁸⁰⁶ Nicolae Iorga, *Inscripții din bisericile României*, fasc. I (1905), nr. 655, București, Minerva, p. 276.

⁸⁰⁷ SJAN Brașov, fondul „Mihail Țumbru”, nr. 606 (LIMONA 1958 I: 1701, n.n.) și nr. 1278 (Limona 1958 I: 1663, n.n.); v. și SJAN Sibiu, fondul CNGS, registrul nr. 83, p. 24 (Limona 1966: 1011, n.n.).

⁸⁰⁸ SANIC, colecția „Manuscrise”, ms. 833, p. 1366-1367 (v. inventarul nr. 1513: regestul nr. 1541, n.n.).

⁸⁰⁹ Baronul Gheorghe Simeon de Sina cunoscut și ca Georg Simon Freiherr Sina von Hodos und Kisdia, (n. 20 noiembrie 1782, Niș – d. 18 mai 1856, Viena) a fost unul din cei mai renumiți întreprinzători și bancheri austrieci, membru al Camerei Magnaților maghiari, precum și consul general grec la Viena în timpul Imperiului Habsburgic. A fost un susținător al artelor și al arhitecturii vieneze. Baronul a fost considerat ca fiind cel mai bogat om din Austria după familia Rothschild. Bancherul Gheorghe Simeon a fost căsătorit cu Katharina Derra von Moroda (1792-

știe, familii de cuțovlahi, originare din sudul Dunării. Conacul Polizu a fost construit între anii 1880 – 1887 de omul politic Constantin Ghika-Deleni.

În ciuda titlurilor de „cavaler” și de „hagi”, familia Moscu de la Salonic nu se afla, la începutul secolului al XIX-lea, într-o situație materială prea bună. Ioan Hagi Moscu, precum și fiul său Ștefan, trimit consecvent ani de zile pensii lunare la Salonic următoarelor văduve: Ecaterina Moscu (era sora lui Ioan Hagi Moscu), Maria (era soția decedatului frate numit Polizu Moscu), Ecaterina Naum (era nepoată), Elisabeta Varda, Maluș Mumu, Elisabeta Cocioglu, Maria Hagi Gherghina. La sfârșitul anului 1826 le anunța că nu le va mai putea ajuta, „căci de la 1 ianuarie 1827 huzmetul ocnelor și vămilor nu va mai fi în administrația sa”. Căminarul Ștefan I. Moscu era fiul lui Ioan Hagi Moscu, o familie de aromâni, originară din Salonic. În timpul ocupației austriece din anii 1788-1791 I.H. Moscu era căminar și se ocupa cu aprovizionarea fără sincope a armatei austriece⁸¹⁰.

În 1786 Ioan Moscu era vel-cămăraș de ocnă⁸¹¹. În timpul ocupației austriece din anii 1789-1791 el administra pe seama erariului (bugetului) împărătesc austriac ocnele din Oltenia și carvasaraua din București, și ținea totodată în arendă ocnele Slănic și Telega, vămile Văleni, Cîineni, Gherghița, precum și veniturile din goștinărit, sărărie (comerțul cu sare) și „hierărie” (comerțul cu fier), din ierbărit și fumărit. În aceeași perioadă Ioan Hagi Moscu apare cu un titlul nou de „vel-căminar”⁸¹², care îl poziționează mai bine în epoca sa.

În 1790 devine paharnic⁸¹³, iar în 1812, sub domnia lui Ioan Gheorghe Caragea, ocupă și dregătoria de „mare vistier”⁸¹⁴. Pe lângă veniturile dregătoriilor și cele ale comerțului, care au constituit principalele surse de acumulare ale capitalului, cele două ocupații militare străine, ocupația austriacă din 1789-1791 și cea rusă din 1806-1812, au însemnat și ele tot atâtea prilejuri de prosperare a afacerilor, legate de aprovizionarea armatelor străine. Dar ambele ocupații străine i-au adus însă și foarte mari neplăceri, Ioan Hagi Moscu fiind pus temporar, în anul 1791 și în 1811, sub stare de arest sever.

Dacă arestarea din 1791 a fost un mijloc folosit de ocupanți pentru a stoarce de la Moscu unele sume de bani, cea de-a doua arestare a avut, după cât se pare, o

1851), având un singur fiu, pe renumitul întreprinzător, bancher și mecena Simeon Gheorghe (1810-1876).

⁸¹⁰ ANR, inventare/Moscu Ltefan, vol. I, inv. nr. 1483, p. 4.

⁸¹¹ Th. Rădulescu, *Sfatul domnesc și alți mari dregători ai Țării Românești din secolul al XVIII-lea. Liste cronologice și cursus honorum*, în „Revista Arhivelor”, XXXIV (XLIX), nr. 4 (1972), p. 662.

⁸¹² Ibidem, pp. 662, 684; SANIC, colecția „Microfilme Austria”, rola 159, cadrele 351- 353 („Kriegsarchiv Wien, Feldakten, Armee Moldau-Walachei”, 1788-1791) (v. Inventarul nr. 1265: regestul nr. 2, p. 82-87, n.n.).

⁸¹³ Th. Rădulescu, *op. cit.*, p. 684; SJAN Sibiu, fondul CNGS, registrul nr. 83, p. 20, 344, 356 (Limona 1966: 996, 2032, 2069, n.n.).

⁸¹⁴ SJAN Brașov, fondul „Acte judecătorești, 1918”, nr. 1053 (Limona, 1958 I: 2047, n.n.).

motivație politică. Consulul francez de la București îl prezintă în rapoartele sale⁸¹⁵ pe Hagi Moscu, ca pe un bun prieten al Franței, omul care transmitea consulatului francez toate informațiile necesare obținute de la generalul Kamenski despre evenimentele din Petersburg.

Iar consulul austriac chiar pune între diversele ipoteze ale arestării lui Moscu și legăturile acestuia cu fostul domnitor Suțu, și mai adaugă că „ceea ce este sigur e că Moscu, datorită bogăției sale, are mulți dușmani”⁸¹⁶.

Ștefan Ioan Moscu, care era unicul fiu al vistierului, devine continuatorul activității comerciale a acestuia. După terminarea școlii la Sibiu⁸¹⁷ și după călătorii întreprinse în anul 1813 la Viena, cu zăboviri îndelungate și petrecărețe prin Sibiu⁸¹⁸, se căsătorește cu Zoe, fiica banului Grigore Băleanu, și începe, după cât se pare abia din 1820, să se intereseze mai îndeaproape de afacerile tatălui său.

Vasta corespondență a lui Ștefan Ioan Moscu, scria adesea câte paisprezece scrisori pe zi, cuprinde informații nu numai despre afacerile comerciale proprii, ci și despre ale altora din Țara Românească și din Moldova, precum și diverse știri care erau despre oamenii epocii sale.

Unele din ele dezvăluie amănunte din viața personală, preferințe, gusturi, nivel de viață. Ștefan I. Moscu era în relații ceva mai apropiate cu baronul Christofor Sachelarie⁸¹⁹ din București și cu Zenobie Pop, fiul lui Constantin Hagi Pop din Sibiu, care în 1832 se mută la Viena.

⁸¹⁵ SANIC, colecția „Microfilme Franța”, rolele 111 și 112 („Ministère des Affaires Étrangères, Archives Diplomatiques – Correspondance Commerciale des Consuls: Turquie-Bucarest”, vol. 2, ff. 417-421, și vol. 3, ff. 23-45) (v. inventarul nr. 1273: regestul nr. 315, p. 161, și regestul nr. 4, pp. 164-165, n.n.); v. și V.A. Urechia, *Domnia lui Ioan Caragea*, în „*Analele Academiei Române*”, seria II, tomul XIX, București, 1897, p. 3, nota 1.

⁸¹⁶ Euxodiu Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria românilor*, XIX2, București, J.V. Socecu, 1938, p. 704-705.

⁸¹⁷ Nicolae Iorga, *Istoria învățămîntului românesc*, București, Editura Casei Școalelor, 1928, p. 133.

⁸¹⁸ SJAN Sibiu, fondul CNGS, registrul nr. 57, p. 323, 625-626, 636, 639, 664 (Limona1967: 459, 1255, 1281, 1287-1288, 1349, n.n.).

⁸¹⁹ Sub guvernarea lui Kiseleff s-au instituit actele stării civile, iar pentru a avea o situație clară a populației, s-a realizat un recensământ, ce a încadrat fiecare locuitor categoriei a cărei îi aparținea cu adevărat (Anastase Iordache, *Principatele Române în epoca modernă, volumul II – Administrația regulamentară și tanzia la statul de drept (1831–1859)*, București, Editura Albatros, 1998, p. 49. Datele referitoare la prevederile Regulamentelor Organice și la ceea ce s-a instituit după intrarea acestora în vigoare au fost preluate din mai multe surse, din mai mulți autori care au scris despre această perioadă, printre care A. D. Xenopol, Ioan C. Filitti, Anastase Iordache, Gheorghe Platon). Și serviciile de poștă au fost reorganizate în totalitate. Pentru circulația rapidă a corespondenței, pentru ajungerea rapoartelor și a ordinelor din Rusia trebuia ca acest serviciu să fie extrem de eficient. În acest scop, s-a înființat un serviciu de diligență din București, de 2 ori pe săptămână pe rutele Craiova-Câineni și Brăila-Galați-Focșani. Cel care a înființat acest serviciu în anul 1832 a fost baronul Cristofor Sachelarie, căruia în anul 1829, prin licitație, i s-a dat în antrepriză, pe timp

Pe Sachelarie îl consulta uneori în afaceri și îi acorda mereu sprijinul, periclitându-și dealtfel propria situație, după cum vom vedea, în împrejurarea critică în care s-a aflat chiar Sachelarie în urma falimentului din anul 1831 al baronului Ștefan Meitani⁸²⁰ și a dificultății la încasarea obligațiilor de plată ale administrației militare ruse din anii 1828-1834. Lui Zenobie Pop⁸²¹ îi cerea însă

de 3 ani, poșta Moldovei (Alexandru Cebuc, Călin Mocanu, *Din istoria transportului de călători în România*, București, Editura Științifică, 1967, p. 26. Apud Anastasie Iordache, *op. cit.*, p. 53).

⁸²⁰ Vechiul local al Poliției Capitalei (Prefectura Poliției) a fost o casă a baronului Ștefan Meitani, în care, pe la 1830, a locuit generalul Kiseleff. Acest bancher, împreună cu fratele său Ștefan, au inițiat prin 1810 prima instituție de tip bancar din Țara Românească numită „Casa Meitani”. Frații Ștefan și Gheorghe Meitani, aromani din munții Epirului, erau afaceriștii zilei. Se îmbogățiseră din negustoria făcută prin străinătate și căpătaseră, ca semn al recunoașterii valorii lor, titlul de baroni de la Francisc I, purtătorul coroanei habsburgice. Frații Meitani arendează ocnele de sare, sursa de mari venituri, dar grosul bogăției îl strâng din cămătărie. Viața e schimbătoare, vremile tulburi și, în timpul Regulamentului Organic, cunosc fața întunecată a falimentului. În 1835 Ștefan Meitani moare sărac lipit și plin de datorii. Un alt cămătar celebru, Hagi Moscu, trăiește aceeași dramă. Îmbogățit din comerț, apoi triplându-și în timp record averea de pe urma cămătăriei, Moscu intră în conflict cu partenerii săi de afaceri din Viena. Aceștia contestă niște polițe, cămătarul dă faliment și trage după el, pe toboganul dezastrului, o droaie de bucureșteni care apucăseră să-i încredințeze economiile agonisite. Bucureștiul ia literalmente foc, mai ales că vânzarea averii cămătarului falit s-a făcut fără nici un dubiu în folosul său și al domnitorului. Multă lume a fost convinsă atunci că totul nu a fost decât o gigantică escrocherie, ultima cacealma trasă de cămătarul evreu creditorilor săi. Hillel Manoah, nume respectat în prima jumătate a secolului al XIX-lea, a fost tot negustor și cămătar, dar a avut meritul să-i sprijine pe pașoptiști. Mai mult decât atât, Manoah și-a lăsat prin testament uriașa sa avere Universității bucureștene, gest rarisim și cu atât mai de admirat. Și i-a fost recunoscător chiar marele istoric Constantin C. Giurescu, beneficiarul unei burse universitare din această nobilă donație. Deși rar, un asemenea devotament față de binele obștii nu este, totuși, unic. Jacques Elias a rămas în memoria contemporanilor, dar și a urmașilor, drept un veritabil Mecena. Averea dobândită în urma unor speculații bursiere inspirate este lăsată Academiei Române, pentru a fi folosită în scopuri filantropice și caritabile. „În 1866 este înființată Prefectura Poliției, în primul an de domnie a lui Carol I. Astfel, se decide ca sediul acesteia să funcționeze pe Podul Mogoșoaiei (Calea Victoriei, azi), în casele Baronului Ștefan Meitani. Odată cu dezvoltarea orașului, și sediul Prefecturii Poliției a trebuit să fie extins, refăcut în totalitate în 1935.

⁸²¹ Fiul lui Constantin Hagi Pop era ofițer în armata habsburgică. Făcuse studii economice la Viena și devine directorul Băncii Naționale a Imperiului din Viena și Baron de Bohmstetten. Vezi Dumitru Z. Furnică, *Călătoria lui Zenovie Hagi Constandin Pop, șeful casei de bancă și comerț cu acest nume din Viena și Sibiu la Paris și Londra, în anii 1826 și 1827*, extrasă din „*Documente privind comerțul românesc 1473-1868*”, Buc., Tip. Nouă, Th. I. Voinea, 1931. Sibianul Constantin Hagi Popp poate fi considerat astăzi, fără să greșim, primul om de afaceri serios de pe teritoriul Țărilor Române. Arhiva Casei Comerciale Hagi Pop, compusă din 362 de mape, 143.797 documente și 410 registre, descoperită de Nicolae Iorga, ne arată cât de atent își nota negustorul absolut toate tranzacțiile pe care le făcea. Păunica (sau Păunița, după alte surse), soția lui Constantin Hagi Popp, o femeie aprigă și extrem de practică, a continuat afacerile soțului chiar și după ce acesta a murit, în 1809. Tot în 1809 Păunica l-a pierdut și pe bolnăviciosul său fiu, Constandin, care avea doar 19 ani când a murit. Dar casa de comerț a lui Constantin Hagi Popp din Sibiu, cu sucursale la Craiova și Viena, a continuat să funcționeze sub supravegherea văduvei

destul de frecvent diverse servicii probabil în legătură cu întreprinderile sale industriale, dar și cu trebuințele casei. În 1832 Ștefan Moscu își construiește casă la Dudești, probabil aceeași casă care, în urma falimentului, este pusă în vânzare cu 238.720 de groși⁸²².

Dacă tocmai planul casei era făcut de inginerul bucureștean Alexandru Popovici, meșterul constructor, lemnăria și fierăria pentru uși și pentru ferestre erau aduse de la Sibiu, tot prin intermediul lui Pop⁸²³, iar de la bulgari, meșterii din Rusciuc, adusesese „paisprezece pietre cizelate”⁸²⁴. Comanda de la Viena parchet, după mostră, „la fel cu cel folosit de Știrbei”, și îl ruga pe Pop ca să urgenteze trimiterea parchetului, căci meșterul parchetar al lui Știrbei era pe cale să plece și se știa că „astfel de meșteri nu există în București”⁸²⁵. După primirea a nouăsprezece lăzi cu mobilă fină vieneză și a socotelii în sumă de 5.681 de florini, îl anunța pe Pop că mobila „a fost admirată de mulți”⁸²⁶.

De la aceeași Viena el cerea ca să i se trimită bucătăreasa „împreună cu soțul ei, care să servească la masă”, oferind un salariu pentru ea de 4 galbeni pe lună, „căci bucătarul de la Constantinopol nu mai corespunde”⁸²⁷. De la Moscova comanda tacâmuri de argint aurite, în valoare de 740 de ruble, iar de pe piața Constantinopolului „serviciu de masă englezesc, care însă să nu coste mai mult de 600-800 de groși”⁸²⁸.

Se aproviziona permanent cu mărfuri de la Viena cu câte „100 de bardace de Marienbrunnwasser, recomandată de medici”, tot el comanda sardele și pește de la Taganrog, apoi „un butoiăș cu marinată de guvizi și unul cu pastă de chefal” din portul de la Odessa, „zece languste mari în saramură” de la Constantinopol, „două mii de melci” de la Șiștov, cașcavaluri de la Cîmpina, cerea icre negre moi de la Brăila, „chitre și apă de portocale” de pe piața orașului Galați, „10 funți de tabac franțuzesc” și avea în permanență și „boccele cu tutun” de la Constantinopol, „căci tutunul de la București este scump și de proastă calitate”⁸²⁹. De la Sibiu se aproviziona continuu și cu „risuri de hârtie de scris și condeie” și aducea „note

Păunica și sub conducerea omului de încredere Stan Popovici, dar și a celuiilalt fiu al Păunicăi, Zenovie Hagi Constantin Popp.

⁸²² SANIC, fondul „Casa Comercială «Ioan St. Stamu»”, XIII/46 (Limona 1983: 3573, n.n.).

⁸²³ Ibidem, colecția „Manuscrise”, ms. 833, p. 306-307, 337, 584 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁸²⁴ Ibidem, p. 1305 (v. inventarul nr. 1513, n.n.).

⁸²⁵ Ibidem, ms. 815, f. 118 v., 129r.-v. (v. inventarul nr. 1515, n.n.).

⁸²⁶ Ibidem, f. 86, 118v., 192v., 206v.-207, 223, 275v. (v. inventarul nr. 1515, n.n.).

⁸²⁷ Ibidem, ms. 833, pp. 1357-1358, 1417 (v. inventarul nr. 1513, n.n.).

⁸²⁸ Ibidem, p. 489, 491, 1362-1363 (v. inventarele nr. 1512-1513, n.n.); ms. 1916, p. 206-207 (v. inventarul nr. 1485, n.n.).

⁸²⁹ Ibidem, ms. 812, pp. 101-107, 302, 563, 748, 752, 760, 761 (v. inventarul nr. 1484, n.n.); ms. 815, ff. 140v., 346 (v. inventarul nr. 1515, n.n.); ms. 833, p. 90-91, 436-438, 691-692, 904, 1120-1121, 1145, 1199, 1463-1464 (v. inventarele nr. 1512-1513, n.n.); ms. 1916, p. 646-647 (v. inventarul nr. 1485, n.n.).

pentru clavir”, de la Viena cumpăra mereu „batiste a 15 florini duzina și ciorapi”, precum și „nanking” (tip de bumbac, vezi Scriban 1939: s.v. „nanchin”), comandând calești și droște pentru el și pentru prieteni⁸³⁰. Pentru soția sa comanda la Odessa „optzeci de cozi de samur, așa cum poartă femeile la București, după moda rusească”⁸³¹. Pentru informarea sa asupra activității europene, Ioan Hagi Moscu se adresa tot la Viena, îngrijindu-se să reînnoiască cu regularitate abonamentele la ziarele: „*Ελληνικὸς Τηλέγραφος*”, „*Allgemeine (Zeitung)*” și „*Constitutionnel*”⁸³².

Numai după intrarea trupelor austriece în țară, Moscu, în calitate de bancher și negustor legat de piața Vienei, punea adesea la dispoziția comandamentului militar, pentru nevoile imediate ale armatei, importante sume de bani care se lichidau la casieria de război din Viena. Pentru aceste servicii și pentru soliditatea sa ca om de afaceri, însăși prințul austriac von Coburg îi încredințează tot negustorului Moscu administrația principalelor venituri ale țării, ocnele și vămile.

La 1 ianuarie 1790, Coburg încheie contract⁸³³ de arendă cu Moscu pentru ocnele Telega și Slănic, cu o arendă de 100.000 de florini, dar pentru întreaga perioadă de ocupație militară și cu condiția ca arendașul să nu desfacă sare în Oltenia și în țările cezaro-crăiești. Comandantul austriac își rezervă dreptul de a închide aceste ocne, în caz că interesul erarial⁸³⁴ asupra ocnei din Oltenia ar reclama, și, totodată tot el se și obligă să pună la dispoziția arendașului mijloace militare de transport. și iată că chiar prin ordinul prințului von Coburg din 18 februarie 1790, administrației lui Moscu îi este încredințată și ocna din Oltenia, de astă dată însă pe seama erariului. Cu câteva zile mai înainte, Hagi Moscu preluase, tot pentru contul erariului, administrația carvasaralei, adică a vămii principale din București.

Principele Coburg lăsase bunăoară și la aprecierea lui Ioan Hagi Moscu, un om „reputat pentru cinstea sa”⁸³⁵, care mărfuri importate pentru înlesnirea armatei trebuie sau nu să fie scutite desigur de vamă. Ioan Hagi Moscu mai luase curajos în arendă veniturile următoarelor vămi: Văleni, „cu unsoarea de căruțe sau păcură”, cu o arendă anuală de 6.000 de lei; Cîineni, cu 1.000 de lei; Gherghița, cu 2.100 de lei; goștinăritul (era vama pe porci), cu 300 de lei; sărăria și „hierăria”, cu

⁸³⁰ Ibidem, ms. 812, p. 43-44, 768, 805, 822-824, 833-835, 881 (v. inventarul nr. 1484, n.n.); ms. 815, f. 90v., 99v., 105v.-106, 167, 288v., 309v. (v. inventarul nr. 1515, n.n.); ms. 833, p. 280, 290-291, 328-329, 1115, 1204, 1448-1449 (v. inventarele nr. 1512-1513, n.n.).

⁸³¹ Ibidem, p. 342-344 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁸³² Ibidem, ms. 833, p. 277-278, 302, 357-358, 1340-1341, 1633-1634 (v. inventarele nr. 1512-1513, n.n.).

⁸³³ Ibidem, rola 164, cadrul 720 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 2, p. 161-166, n.n.).

⁸³⁴ Dex - erariu s.n. – cu înțeles de visterie, trezorerie erario; 1 (în organizarea administrativă a Imperiului Austro-Ungar) Administrația financiară a statului. 2 (în Roma antică) Tezaurul public și arhiva poporului roman. Locul în care era depozitat acest tezaur.

⁸³⁵ Ibidem, rola 161, cadrul 26 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 106-108, n.n.).

3.210 lei și cu clauza însoțitoare că numai sudii austrieci au voie să vândă fierărie; ierbăritul Bucureștilor și al celor douăsprezece districte, cu arendă de 4.400 de lei; fumăritul Bucureștilor, cu 5.200 de lei⁸³⁶. Din socoteala⁸³⁷ depusă de Ioan Hagi Moscu cu ocazia anchetei, reiese că în anul 1790 veniturile din vânzarea sării de la „Ocna Mare” din Oltenia⁸³⁸ au fost cam de 103.094 de florini, iar cheltuielile de 16.041 de florini, rămânând erariului un beneficiu de 87.052 de florini. După socoteala anchetatorilor⁸³⁹, extracția de sare în acel an a fost de 5.842.210 de ocale, din care s-ar fi vândut pe loc 5.141.870 de ocale, iar turcilor 699.340 de ocale.

Dar Kirlian ținea ca să dovedească anchetatorilor că venitul erariului din această ocna, împreună cu arenda de 100.000 de florini de la ocnele Slănic și Telega, constituie o sumă cu mult inferioară celei realizate tot din ocne „în vremea principilor”. În cazul lui Ioan Hagi Moscu anularea era mai dificilă, căci ocnele nu intraseră în administrația sa prin licitație publică, ci printr-un act autoritar al celui mai înalt comandant al armatei, principele de Coburg, care semnase personal atât contractul, cât și ordinul.

Acesta nu se mai afla în țară la data anchetei, dar Consiliul Aulic de Război al imperiului dăduse un ordin prin care cerea să se mențină în integral în vigoare toate actele administrației lui Coburg⁸⁴⁰. Anchetatorii austrieci dispun revizii contabile, în speranța descoperirii unor fraude ale lui Ioan Hagi Moscu. Dau însă peste nereguli ale casieriei de campanie: sume primite de principele Coburg și de comisarul de război Eberan, dovedite de Moscu cu chitanțe, neînregistrate toate în jurnalele de casă, lipsa de documente justificative pentru folosirea unor sume mari

⁸³⁶ Ibidem, cadrele 206-208 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 2, p. 108-117, n.n.).

⁸³⁷ Ibidem, rola 162, cadrele 423-428 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 121- 134, n.n.).

⁸³⁸ „Ocnele Mari”, cunoscut încă din neolitic și menționat documentar ca oraș în anul 1408 printr-un document redactat între anii 1402 și 1418, semnat de Mircea cel Bătrân, în care așezarea este numită „târg”, și în care „Anghel de la Ocne” face danii importante mănăstirii Cozia. De Ocnele Mari aparțineau și localitățile Copăcel, Râureni și Stolniceni. Orașul se întindea până la râul Olt. Sarea a reprezentat „monopolul domniei”, domnitorul fiind stăpân al zăcămintului. În Ocnele Mari se aflau mai multe fântâni, una numită „Fântâna Domnească”, pusă de tradiție pe seama lui Negru Vodă, și alta ridicată de „Dobromir”, mare ban de Craiova, din porunca lui Alexandru II Mircea. În 1568-1577, soția lui Alexandru vodă, Doamna „Ecaterina Salvarezze”, a ridicat lângă Ocna Mare „Mănăstirea Slătioarele”, căreia Mihnea Turcicul îi întărea la 1 septembrie 1579 o parte de sat.

⁸³⁹ Ibidem, rola 163, cadrele 674-681 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 138- 149, n.n.), și rola 164, cadrele 530-531 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 154- 161, n.n.).

⁸⁴⁰ Ibidem, rola 162, cadrele 559-560 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 121- 134, n.n.); rola 166, cadrele 131-132 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 183-194, n.n.); rola 167, cadrele 20, 291-292 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 202-219, n.n.); rola 168, cadrul 260 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 222-232, n.n.).

de bani⁸⁴¹. Sunt anchetați și arestați cămărașul și magazionerul lui Moscu. Unele dintre scrisori ale acestuia către cămăraș sunt interpretate de către anchetatori partizan, în sensul mărturisirii mituirii unor persoane, în scopul obținerii veniturilor ocnelor⁸⁴². Kirlian nu se sfiește să-l denunțe la împărat chiar pe generalul Enzenberg⁸⁴³, care era atunci administratorul Țării Românești și președinte al Divanului, drept „inamic declarat al justiției și al interesului monarhiei”, care ar fi primit cadouri și bani și care ține în loc ancheta⁸⁴⁴. Acuzații similare aduce și altor ofițeri superiori austrieци. Dar la data de 1 martie 1791, Enzenberg este îndepărtat din funcția de comandant al trupelor din Moldova și Țara Românească și este înlocuit cu comandantul general al Transilvaniei, Mittrovski. Ancheta însă continuă. Secondați de Constantin Haralambie, membru al Divanului craiovean⁸⁴⁵, care viza să ia asupra sa toate veniturile întregi ale ocnei

⁸⁴¹ Ibidem, rola 161, cadrele 699-703 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 3, p. 117- 120, n.n.); rola 162, cadrele 141-144, 440-445 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 121-134, n.n.); rola 163, cadrul 235 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 138- 149, n.n.); rola 167, cadrele 774-779 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 2, p. 219-221, n.n.); rola 162, cadrele 111-123 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 121-134, n.n.)

⁸⁴² Ibidem, rola 163, cadrele 657-673, 762-768, 769-773 (v. inventarul nr. 1265: regestele nr. 1-2, p. 138-153, n.n.); rola 164, cadrele 403-407 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 154-161, n.n.); rola 165, cadrele 82-84 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 167-171, n.n.); rola 166, cadrele 111-113, 254-259, 263-268 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 183-194, n.n.).

⁸⁴³ În anul 1761 împărăteasa Teresa a Austriei trimise în anul următor în Ardeal pe Feldmareșal leitnantul baron Siskovici să execute planul de pază pe frontierele Ardealului prin regimente de graniță. După multe tratative cu guvernul ardelean, cu toată cancelaria aulică ardelenescă (Siebenbiirgische Hofkanzlei) și consiliul de război al Curții imperiale (Hofkriegsrath), se ajunsese, în fine, la înfăptuirea planului. Regimentul primi numirea de „Regimentul al II-lea român de graniță Nr. 17”, cu sediul în Năsăud (vezi C. B. Edlen v. Hietzinger; Statistik der Militärgrenze des oesterr-Kaiserthums. I. Th. Wien 1817). Primul comandant al regimentului a fost Ltcolonelul George Raschiitz, numit la 21 Aprilie 1762 de către Consiliul aulic de război din Viena. El și-a format imediat în Viena, conform obiceiului de atunci, un corp de ofițeri, a plecat la Năsăud și s'a apucat de organizarea regimentului. A avut însă mult de luptat cu greutățile începutului, mai cu seamă din pricina, că noii ofițeri nu cunoșteau limba poporului și tratau rău pe grăniceri. Și aceasta încă a fost cauza nemulțumirii și unei rebeliunii, fapt care a zdruncinat poziția lui Raschutz, așa că în martie 1764 fu mutat la Deva. În martie același an fu numit un nou comandant, Loc. Colonelul Carol Enzenberg, cel mai distins și integru ofițer dintre toți, câți au stat în fruntea Regimentului grăniceresc din Năsăud. La 1 mai 1770 obține gradul de colonel. La 17 noiembrie 1777 este înaintat la gradul de general de brigadă și fu numit comandantul brigăzii și administratorul Bucovinei, apoi Olteniei, unde stătu până la 1786.

⁸⁴⁴ Ibidem, rola 167, cadrele 506-513 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 202- 219, n.n.).

⁸⁴⁵ O primă subîmpărțire a Craiovei în mahalale am găsit-o întocmită la 18 Ghenar 1835 în Arhivele Statului - Bunuri publice - Condicta nr. 26. Ea a apărut sub denumire : „Catagrafia plășii orașului Craiovia, capitala județului Doljiu, arătând mahalalele, numele moșilor, bisericile cu hramul lor, preoți, diaconi și țârcovnici”, în publicația Arhivele Olteniei Nr. 53/1931. Această catagrafie prezintă următoarele 27 de mahalale : (numărul familiilor se referă numai la „dajnici i boieri”, adică numai la cei ce plăteau bir și la boieri)

oltenești, după cum anchetatorii se străduiesc în corpore să demonstreze că „târfăloagele” ocnelor pe lunile mai-septembrie 1799 ar fi fost falsificate de unul din cămărașii lui Ioan Hagi Moscu, nu fără știrea acestuia, că Ioan Hagi Moscu ar fi intenționat să vândă turcilor 1.000.000 de ocale de sare în profitul său, și nu al erariului, dar că numai din lipsă de mijloace de transport nu și-a realizat intenția, în fine, că ar fi vândut turcilor sare la un preț mai mare decât cel de 4 lei trecut în socoteală⁸⁴⁶. Unul dintre organele comisiei de anchetă, căpitanul Molitor, om care avea reputația că nu îngăduie nimănui să-și însușească nici cel mai mic profit personal și care cerea să fie eliberat de sarcina anchetării⁸⁴⁷, recunoaște că în chestiunea falsificării târfăloagelor nu se poate ajunge „auf einen Grund” (pe vreun temei, n.n.)⁸⁴⁸; ba mai mult, comisia de anchetă îi eliberează lui Hagi Moscu

-
- 1.- Mahalaua Obedeau - moșie domnească - 30 de familii - hramul bisericii Sfinții Impărați.
 - 2.- Mahalaua Oăta - ipac (înseamnă idem), adică tot moșie domnească - 49 de familii - hramul bisericii Adormirea (...Maicii Domnului).
 - 3.- Mahalaua Sf. Dimitrie - ipac - 93 de familii - hramul bisericii Sfântul Dimitrie.
 - 4.- Mahalaua lui Fir - ipac - 93 de familii - hramul bisericii Sfinții Ierarhi.
 - 5.- Mahalaua Târgul de afară - ipac - 85 de familii - hramul bisericii Toți Sfinții.
 - 6.- Mahalaua Sf. Gheorghe Vechi - ipac - 100 de familii - hramul bisericii Sfântul Gheorghe.
 - 7.- Mahalaua Valea Vlăicii - ipac - 40 de familii - hramul bisericii Sfântul Spiridon.
 - 8.- Mahalaua Sevastian - ipac - 16 familii - hramul bisericii Sfântul Ioan.
 - 9.- Mahalaua Bășica - ipac - 58 de familii - hramul bisericii Toți Sfinții.
 - 10.- Mahalaua Popii Hristii - ipac - 91 de familii - hramul bisericii Sfinții Apostoli.
 - 11.- Mahalaua Haralambie - hramul bisericii Sfinții Impărați - nu se precizează nimic despre moșie și despre numărul de familii (biserica avea un pronunțat caracter particular).
 - 12.- Mahalaua Hașu - moșie domnească - 90 de familii - hramul bisericii Sfinții Ioachim și Ana.
 - 13.- Mahalaua Petru Boji - ipac - 47 de familii - hramul bisericii Adormirea (...Maicii Domnului).
 - 14.- Mahalaua Sfinții Voevozi - ipac - 40 de familii - hramul bisericii Sfinții Ingeri.
 - 15.- Mahalaua Craiovița - ipac - 70 de familii - hramul bisericii Sfântul Nicolae.
 - 16.- Mahalaua Sfântul Gheorghe Nou - ipac - 76 de familii - hramul bisericii Sfântul Gheorghe.
 - 17.- Mahalaua Ungurenilor - ipac - 136 de familii - hramul bisericii Sfântul Nicolae.
 - 18.- Mahalaua Dorobânția - ipac - 40 de familii - hramul bisericii Sfântul Nicolae.
 - 19.- Mahalaua Hera - ipac - 70 de familii - hramul bisericii Sfântul Ioan.
 - 20.- Mahalaua Belivacă - ipac - 30 de familii - hramul bisericii Sfântul Nicolae.
 - 21.- Mahalaua Podbanița - ipac - 16 familii - hramul bisericii Schimbarea la față.
 - 22.- Mahalaua Dud - ipac - 25 de familii - hramul bisericii Adormirea (...Maicii Domnului).
 - 23.- Mahalaua Brândușa - ipac - 14 familii - hramul bisericii Sfântul Nicolae.
 - 24.- Mahalaua Mântuleasa - ipac - 88 de familii - hramul bisericii Sfânta Troiță.
 - 25.- Mahalaua Troiții - ipac - 50 de familii - hramul bisericii Sfânta Troiță.
 - 26.- Mahalaua din Târg - ipac - 168 de familii - hramul bisericii Sfântul Ilie.
 - 27.- Mahalaua Piscupia (Episcopia) - ipac - 46 de familii - hramul bisericii Sfântul Nicolae.

⁸⁴⁶ Ibidem, rola 164, cadrele 405-407, 530-531 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 154-161, n.n.); rola 166, cadrele 8-9, 38-42, 111, 113 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 183-194, n.n.).

⁸⁴⁷ Ibidem, rola 168, cadrele 146-148 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 222-232, n.n.).

⁸⁴⁸ Ibidem, rola 166, cadrele 111-113 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 183-194).

un atestat care îl scoate de sub orice vină, dar își atrage cu aceasta mânia lui Wallis, atunci generalul comandant⁸⁴⁹, prin intermediul căruia însuși împăratul austriac, aflat pe atunci la Belgrad, urmărea foarte de aproape mersul cercetărilor⁸⁵⁰.

Dar Ioan Hagi Moscu însă, ca toți cei din comerț care își forțează prea adeseori norocul, se încapățânează în întocmirea unei alte socoteli, cu actele justificative de rigoare, din care reiese că nu el este dator erariului, ci erariul îi este dator, și anume cu suma de 77.509 de piaștri (reducerea arenzii, aprobată de von Coburg, sare livrată trupelor, cheltuieli făcute doar pentru îmbunătățirea și creșterea productivității salinelor, salarii ș.a.)⁸⁵¹.

La 26 aprilie 1791 Hagi Moscu este pus sub stare de arest, neavând voie să părăsească orașul, dar având libertatea de a se ocupa de afacerile sale. Hagi Moscu adresează și el generalului Mittrovski un protest⁸⁵², în care cere să fie scos de sub arest și să i se permită de îndată să meargă la Viena în audiență la împărat. Refuzându-i-se pașaportul pentru Viena, la 26 aprilie 1791 Moscu înaintează jalbă către împărat⁸⁵³. Aici el arată concret că, datorită muncii sale și măsurilor luate de el ca director al ocnelor și vămilor, erariul a avut un spor de 158.000 de piaștri.

⁸⁴⁹ Francisc Anton Pavel, conte de Wallis von Karighmain (n. 1675?, ? - d. 28 septembrie 1737, Sibiu, județul Sibiu) a fost general-comandant al Transilvaniei în timpul când aceasta s-a aflat sub stăpânire austriacă. A fost primul general care a deținut în mod provizoriu și funcția de guvernator al Transilvaniei. A avut conducerea țării între anii 1732-1734. A intrat în serviciul militar imperial austriac și a fost ridicat la gradul de general în anul 1708. În 1723 devine membru al Consiliului aulic de război, iar în 1729 îl înlocuiește pe generalul Tige în Transilvania. În același timp a fost numit director suprem (Oberdirektor) al Olteniei. În 1732 a fost numit președinte al guvernului Transilvaniei, după moartea guvernatorului Transilvaniei, Sigismund Kornis, în anul 1731. În timpul absenței din Transilvania a lui Wallis, președinția guvernului a fost deținută de episcopul catolic Sorger. În ciuda propunerilor lui Kornis, sediul guvernului a fost mutat de la Cluj la Sibiu de Wallis și a rămas acolo. Generalul Wallis a convocat Dieta țării în anul 1733 la Sibiu, pentru alegerea unui nou guvernator. La alegeri a ieșit câștigător Ștefan Wesselényi, reformat, cu 141 voturi, față de 92 voturi câte obținuse catolicul Wallis. Curtea Imperială nu era de acord cu numirea lui Ștefan Wesselényi guvernator al Transilvaniei, din cauza religiei sale reformate, motiv pentru care a târăgănat numirea până când acesta a murit. În 1736 a izbucnit războiul austro-turc și Wallis a plecat cu armata în Muntenia împotriva turcilor. A fost înfrânt, a pierdut Craiova și a fost silit să se retragă.

În această campanie s-a îmbolnăvit. Ajuns la Sibiu, bolnav, a murit din cauza acestei boli la 28 septembrie 1737.

⁸⁵⁰ Ibidem, rola 165, cadrele 235-236 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 2, p. 172- 179, n.n.); rola 166, cadrele 162-175, 260-261 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 183-194, n.n.).

⁸⁵¹ Ibidem, cadrele 314-324, 427-428, 465-472, 607-615 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 2, p. 172-179, n.n.).

⁸⁵² Ibidem, cadrele 469-472, 515-521, 557-560 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 2, p. 172-179, n.n.).

⁸⁵³ Ibidem, rola 164, cadrele 721-732 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 2, p. 161- 166, n.n.)

Însuși principele von Coburg, în atestatul⁸⁵⁴ pe care i l-a eliberat la 20 august 1790, a recunoscut că sub administrația lui Moscu, „care a dovedit o deosebită hărnicie și îndemânare în funcția sa” și care „este un om de onoare”, venitul vămirilor și al ocnelor a crescut și au fost evitate înșelăciunile. În toată această perioadă capitalul migrează spre Viena. În Moldova în tot acest timp se va consolida organizarea mănăstirească, aceea care avea să aibă un rol foarte important în comerțul țării. În prima sa domnie din Moldova, vodă Constantin Racoviță, în perioada 20 august 1749, când „a îmbrăcat caftanul împărătesc”, și până în aprilie 1750, când a ridicat de facto biserica „Sfântul Nicolae”⁸⁵⁵ din Botoșani la rang de mănăstire. Zapisul său, din 4 aprilie 1750, constituie de altfel primul document în care se amintește despre transformarea bisericii „Sfântul Nicolae”. O altă personalitate gălățeană notabilă a vremii, care s-a implicat în pregătirea bună a bisericii domnești pentru a fi transformată în mănăstire, a fost Ana doamna⁸⁵⁶ Moldovei (Născută în 1680 ca fiică a marelui spătar Dediu, s-a

⁸⁵⁴ Ibidem, cadrul 719 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 2, p. 161-166, n.n.).

⁸⁵⁵ Această pregătire a debutat prin hriseul emis în noiembrie 1746 (Acest hriseu nu a fost depistat, însă apare menționat împreună cu alte 64 de hriseuri în catagrafia mănăstirii din 10 februarie 1815, sub forma: „7254/ 1746 noiembrie, de la Ioan Neculai voevod” (BAR, Documente istorice, CCC/204), dar a fost și reprodus în hriseul din 1748, prin care Grigore II Ghica îl întărește odată cu hotarnica moșiei Tătărași, ANBT, Colecția documente, II/3) de către domnul Moldovei Ioan Mavrocordat (Domn în Moldova în perioada 1743 iulie 20 - 1747 mai), înainte ca fratele său Constantin vodă să fi închinat oficial biserica „Sfântul Spiridon” din București aceleiași patriarhii. Prin urmare, Ioan Mavrocordat, cercetând biserica „Sfântul Nicolae” a fostei curți domnești din Botoșani, înconjurată de proprietăți domnești, însoțit fiind și de Ștefan Bosie, cămărașul de izvoade, „...au socotit și au scos din hotarul târgului Botoșani o bucată de loc ce se numește Tătărași (...) și din acel hotar au dat și au dăruit giurătmărie din toată moșia aceea cu hriseu să fie miluire sfintei biserici, de chivernisala ei, dând și biserica cu toată purtarea ei de grijă în epitropia lui Ștefan Bosie cămărașul ca, cu venitul ce va ieși pe an din acest loc, să dreagă biserica, atât pe dinafară, cât și podoabă dinlăuntru ei, ce se va putea cuprinde, iar privitori și purtători de grijă spre acest lucru să fie sfinția sa părintele mitropolit ce va fi, să ia sama de venitul aceluia loc pe tot anul, arătând Ștefan Bosie cămărașul, cu izvod anume, ce venit au luat și ce s-au cheltuit la lucrul bisericii și înaintea sfinției sale să fie datoriu a da samă curată, din an în an, de tot venitul aceluia loc și de ce s-au cheltuit. Așijdere și pentru cealaltă giurătmărie din hotarul Tătărașilor, iarăși au socotit domnia sa și au dat-o miluire însuși lui Ștefan Bosie cămărașului, din vreme ce și el, din copilăria lui, nepărăsit au slujit curții și domnilor cu dreptate” (ANBT, Colecția documente, II/3, f. 1).

⁸⁵⁶ În prima sa domnie din Moldova, Constantin Racoviță (În Moldova, între 1749 aug. 20 și 1753 iun. 22), în perioada 20 august 1749, când „a îmbrăcat caftanul împărătesc” (*Cronica Ghiculeștilor*, p. 637. În această perioadă își încheie a doua vizită patriarhul Silvestru în Moldova și Țara Românească, iar mitropolitul grec Nichifor, bătrân fiind, se apropia de sfârșitul păstoririi sale, 27 oct. 1750), și până în aprilie 1750, a ridicat de facto biserica „Sfântul Nicolae” din Botoșani la rang de mănăstire, prin zapisul său din 4 aprilie 1750 (BAR, Documente istorice, CXLI/98: 7258/1750 aprilie 4), pe care a ținut să-l întărească cu semnăturile ierarhilor Moldovei și a marelui logofăt (Adică de mitropolitul Nichifor, Ioanichie episcopul Romanului, Iacob Putneanul episcopul Rădăuților, Ierotei episcopul Hușilor, și de marele logofăt Iordache Cantacuzino), a donat partea sa

din moșia și satul Tătărași mănăstirii nou înființate și, implicit, Patriarhiei de Antiohia și a primit în schimb o proprietate echivalentă din târgul Cotnari, pe care a dăruit-o ulterior Mănăstirii „Sfântul Spiridon” din Iași (vezi ANI, în Colecția „Documente Spiridonie”, II/47, II/49). Ana doamna era născută în 1680 ca fiică a marelui spătar Dediu din Galați și a Ruxandei, fiica postelnicului Dumitrașcu Cârnul, s-a căsătorit cu Mihai. Racoviță în 1698, cu care a avut nouă copii, dintre care doi au murit de mici. Ea și-a crescut copiii locuind mai mult în Istanbul și a murit înainte de iunie 1751, fiind înmormântată probabil la biserica „Sfântul Ioan Botezătorul” din Istanbul. Pentru acestea și alte detalii, v. General M. Racoviță-Cehan, *Familia Racoviță-Cehan*. Fișe nominale și fotografii, Editura Monitorul Oficial, București, 1942, p. 14-15. Tragediile domniilor continuau și pe 28 mai 1744, Mihai Racoviță a fost mazilit din tronul Țării Românești, dus la Istanbul și încarcerat pentru a fi ucis, însă în schimbul a o mie de pungi de bani, din care cinci sute au fost dați pe loc, i s-a schimbat pedeapsa, trimițându-l în insula Tenedos (Hurmuzaki, Documente, IX, 1, p. 689, nr. DCCCCV). După ce a fost eliberat, s-a stabilit cu familia sa în Istanbul, de unde bătrân fiind, stăruia, în 1749, pe lângă Înalta Poartă pentru ca fiul său mai mare, Constantin, să fie numit domn. Pentru acestea și alte detalii, vezi Racoviță, Familia - fișe. p. 77; idem, *Familia Racoviță-Cehan. Genealogie și istoric*, Editura Monitorul Oficial, București, 1942 (Racoviță, *Familia – genealogie...*), p. 26-32, 67-106. Constantin Racoviță, fiu al lui Mihai Racoviță și al soției sale Ana, fiica spătarului Dediu, s-a născut în 1799, fiind primul și cel mai mare copil al părinților săi din cei șapte care au trăit. El a primit o educație specială la școala enciclopedică din Mănăstirea Barnovschi din Iași, având profesor, pentru sine și frații săi, pe preotul Nichifor, devenit mitropolit „de Sidis” și apoi al Moldovei (Ana doamna a răscumpărat în 1715 pe Nichifor, care devenea astfel dascăl al copiilor ei (Ștefan S. Gorovei, *Între istoria reală și imaginar. Acțiuni politice și culturale în veacul al XVIII-lea*, Editura Universității „Al. Ioan Cuza”, Iași, 2003, p. 165), și pe protoprezbiterul Natanael Kallonari. Începând cu 1726, când tatăl său pierde a treia oară domnia din Moldova, a continuat cu ultimul dintre aceștia pregătirea sa de beizadea la Constantinopol (Racoviță, *Familia-fișe...*, p. 23; idem, *Familia-genealogie...*, p. 30). Pe 26 decembrie 1730, Mihai Racoviță, aflat în drum spre București pentru a prelua conducerea Țării Românești în prima sa domnie de aici, scria patriarhului Ierusalimului, Hrisant Notara, deoarece fiul său Constantin a dorit să rămână în Constantinopol, pentru a-l ruga să-i acorde acestuia o părintească asistență religioasă, avându-l „ca pe fiul său sufletesc, într-o deosebită bunăvoință și dragoste, sfătuindu-l părintește și duhovnicește, cele mântuitoare și de folos” (Hurmuzaki-Iorga, Documente, XIV, 2, p. 1072, nr. MXXIV.). În 1739, Constantin locuia în casele lui Constantin Brâncoveanu, de pe malul Bosforului, aproape de Galata, pe care le cumpărase tatăl său de la turci (Racoviță, *Familia-genealogie...*, p. 110). Numirea lui Constantin Racoviță ca domn al Moldovei, pe 20 august 1749, chiar în ziua nunții tinerilor: Ioniță, fiul lui Mihai Racoviță, și Smaranda, fiica lui Constantin Mavrocordat, aflat ca domn în tronul de la Iași, unde a avut loc și nunta (Racoviță, *Familia-genealogie...*, p. 30, 110), a făcut posibilă împlinirea planului mai vechi de închinare a bisericii „Sfântul Nicolae” Botoșani. Cetitorul va mai nota tot aici că Iordache Cantacuzino-Deleanu, căsătorit cu Ecaterina Racoviță, în 1670, sora lui Mihail vodă Racoviță (*Cronica Ghiculeștilor...*, p. 261), a ajuns comis în 1714 (BAR, Documente istorice, MCDLV/86; CCCCCLXXIX/93), mare comis, în 1717 (Ion Neculce, *op. cit.*, p. 654), mare vistiernic în 1720 (Ioan Caproșu, *op. cit.*, III, p. 516, nr. 587, p. 566, nr. 656), mare ban în 1726 (*Cronica Ghiculeștilor...*, p. 257), mare spătar în 1726 (*ibidem*, p. 261, 369), mare vornic în Țara de Sus în 1733-1735 (*ibidem*, p. 349, 351, 391, 429, 451, 479), caimacam în 1735 (*Cronica Ghiculeștilor...*, p. 367, 385) și mare logofăt în august 1749, funcție acordată de Constantin Mavrocordat, cu ocazia nunții fiicei sale Smaranda, căsătorită cu Ioniță Racoviță (*ibidem*, p. 637, 641, 643). Se călugărește în 1756, primind numele de Gheorghe (Enachi Kogălniceanu, *Letopiseșul...*, p. 232), moare după 18 mai 1758 (Ioan Caproșu, *op. cit.*, V, 376-382, nr. 603) și este înmormântat la ctitoria sa de la Deleni (N. Iorga, *Studii și documente...*,

căsătorit cu Mihai Racoviță în 1698, cu care a avut nouă copii, dintre care doi au murit de mici. Ea și-a crescut copiii locuind mai mult în Istanbul și a murit înainte de iunie 1751, fiind înmormântată probabil la biserica „Sfântul Ioan Botezătorul” din Istanbul.

Pentru acestea și alte detalii, v. General M. Racoviță-Cehan, *Familia Racoviță-Cehan. Fișe nominale și fotografii*, Editura Monitorul Oficial, București, 1942 (Racoviță, Familia - fișe, p. 14-15), soția lui Mihai Racoviță, fiica spătarului Dediul de la Galați și a Ruxandei, care era fiica postelnicului Dumitrașcu Cârnul (pentru detalii, v. Paul Păltănea, *Familia doamnei Ana, soția lui Mihai Racoviță*, în „*Revista Genealogică*”, I (IV), 1994, 3-4, p. 133-144; Mihai Mârza, *Portretele doamnelor române. Ana Racoviță, doamna lui Mihai Racoviță vodă*, publicată în „*Acta bacoviensia*”, VIII, 2013 (Mârza, *Portretele*), p. 33-58; idem, *Din corespondența episcopului Ioanichie al Romanului (1747-1769)*, în „*Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Istorie*”, seria nouă, LX, 2014 (Mârza, *Din corespondența...*), p. 291.

Pentru fundamentarea documentară, v. BAR, Documente istorice, CXLIX/891, publicat aici în anexă (p. 301-303). Despre Ana doamna, Ion Neculce consemna în cronica sa: „Doamna lui era foarte milostivă. Multe biserici și mănăstiri stricate au acoperit și le-au tocmnit. Și pe oamenii scăp(ăt)ăți îi miluia, și pe fete sărace le grija și le mărita” (Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei...*, p. 687).

Toate acele moșii, primite și amintite, de la Vaslui „nu au fost donate, așa cum se arată în hrisov (ANI, Documente, 460/39), ci cumpărate de către patriarhie chiar de la „Frangole Rodocanachi, de la care le-am cumpărat noi, ca să fie privite ca un dar și să nu mai aibă nimeni voie să le tulbure” (Nicolae Iorga, *Textes post-byzantins*, p. 64-65, nr. 9).

În portul Odesa în anul 1818 se înregistra Casa de comerț Rodocanachi⁸⁵⁷. În județul Tutova exista în anul 1947 o moșie aparținând d-nei Mariei Angela

VII, 3, p. 80-83, nr. 27-28; idem, *Inscripții...*, I, pp. 9-10). Pentru alte detalii vezi Ion Mihai Cantacuzino, *O mie de ani în Balcani*, trad. de Maria Șerbănescu și Sabina Drăgoi, Editura Albatros, București, 1996, p. 218-222, 242-245, planșa genealogică nr. VII; Racoviță, *Familia – genealogie...*, p. 28; Mihai-Bogdan Atanasiu, „*Cantacuzinii moldoveni din secolul XVII până la mijlocul secolului al XVIII*”, în *Familiiile boierești din Moldova și Țara Românească*. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică, III: „Familia Cantacuzino”, coordonator și coautor Mihai D. Sturdza, București, 2014 (Sturdza, *Familii boierești...*), p. 377-378.

⁸⁵⁷ Бернштейн С. Одесса – исторический и торгово-экономический очерк в связи с Новороссийским краем. - Одесса, 1881, p. 79-80. Ralli, Rodocanachi, Schilizi, Cassaveti, Ionides și Spartali erau cei mai mari negustori în schimburile din estul Mediteranei și Marea Neagră. Membrii a 21 familii din rețea aveau filiale în Marsilia. Firma lui Rodocanachi a depășit în anul 1840 numărul de 48 vase încărcate exclusiv cu grâne din Odessa, Berdiansk, Taganrog, Brăila și Galați (Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați de la origini până în 1918, vol. I*, Editura Porto Franco, Galați, 1994, p. 279).

Rodocanachi, situată în comuna Lălești (o statistică din anul 1837, la Galați existau 21 case comerciale, 34 în 1838 și 41 în anul 1841. Una dintre cele mai puternice era Casa Epaminoda Pana et Co. Puternice erau și alte casele comerciale precum Venturas, Duca, Negroponte, Krauss, Pedemonte și Peretti etc). Oriettou Rodokanakis (Galați) era ramura fixată în Galați a familiei împreună cu mama sa, Maria Rodocanachi. Era născută în insula Chios în anul 1806 și era decedată la anul 1887 în Odessa. Ea a fost soția lui Theodoros Rodocanachis⁸⁵⁸. A urmat apoi Zannis (Dimitri) Rodocanachi (1812-1895) ajutat și împreună cu soția sa numită Marietta (Zannis) Rodocanachi. știm că Biserica greacă (metamorfosis) a fost construită în portul Galați începând cu anul 1866. Sfințirea lăcașului de cult s-a făcut la 6 august 1872, de către episcopul Melchisedec Ștefănescu, care la acea dată era episcop în scaun al Romanului, alături de arhimandritul Eughenie Xiropotamu. La intrarea principală, pe o placă de marmură, sunt gravate cu recunoștință toate numele ctitorilor principali ai bisericii din portul Galați:

⁸⁵⁸ Galațiul la 1868: „Străzile aristocratice și consulare sunt strada Michail Bravul și Strada Domnească. În ambele străzi locuiesc delegațiile din Comisia Europeană a Dunării și consulii. De-a lungul străzii, vezi catarge de consul mai mici, sau mai mari, unele foarte sus ridicate. De-a lungul Străzii Mihai Bravul de la sud la nord, la stânga se află Regina Dunării de Jos, Comisia Europeană. Chiar mai departe este Hotelul spital al domnului Rodocanachi, un grec. Aici este și casa Prințului Cuza, unde mama sa a rămas îndreptățit după moartea sa; acum este ocupat de Consulul britanic. O rampă dublă conduce la o stradă numită Ceres, care vine în partea de jos a portului. Statele care nu au consuli oficialii au cele mai bogate agenții, pentru că ei aleg consuli dintre cei născuți aici, negustori creștini și evrei, cu care nenorociții de funcționari oficiali, plătiți cu moderație cu buget mic, nu se pot compara.”- Cyrill J. „De Paris a l'Île des serpents, a travers la Roumanie, la Hongrie et les bouches du Danube”, 1876, editura Ernest Leroux, Paris. Potrivit lui Kostas Avgitidis, în localitățile comerciale din jurul Mării Negre Rodokanakis se aflau două nume comerciale: „Rodokanakis & Co”, cu sediul în Livorno, Smyrna și Constantinopol, și „Rodokanakis, Son & Co”, cu sediul în Odessa, Marsilia și Paris. Mai mult, membrii familiei par să se fi mutat în Anglia de la sfârșitul anilor 1830. Mai exact, pe o diagramă a caselor de afaceri grecești situate în Finsbury Circus, Londra, în jurul anului 1839, sunt înregistrate două companii legate de această familie: comercianții Rodocanachi & Sons și Rodocanachi Giovanni & Co. În orașul Odessa au fost atribuite proprietățile a 18 clădiri, clasându-se pe locul trei după familiile Mavrogordatos și Maraslis. Potrivit unei surse declarate de istoricul Vassilis Kardasis, proprietatea imobiliară a lui Theodore Rodokanakis era de 321.377 ruble. Facem mențiunea că scriitorul Emmanouil Roidis s-a născut la 28 iulie 1836, în oraselul Ermoupolis din insula Syros, și s-a stins din viață la 7 ianuarie 1904. După ce a petrecut o vreme în Italia și Germania, Roidis a ajuns și în România, stabilindu-se temporar la Brăila. Aici a lucrat ca secretar la compania unchiului său, Dimitrios Rodokanakis, și a tradus în secret *Itinerariul* lui Chateaubriand, pe care îl va publica, în cele din urmă, în 1860. La Galați mulți emigranții greci, precum Lambrinidis, Ioannis Millas și P. Zafeiratos, au fost dominanți în industria făinii și pe piața produselor de cofetărie, în timp ce evreii dominau celelalte secții industriale (Păltânea Paul, *Istoricul orașului Galați de la origine până la 1918*, II, Galați 1995, p. 157-165). Până în 1914 principalii proprietari de nave grecești erau considerați a fi Athanasoulis, Antypas, precum și G. Koutavas. Marii comercianți Andreas Panas, Konstantinos Sakoumanos, Ioannis Sekiaris, Odysseas Negrepontis, precum și doctorul Chian I. Vouros, au fost membri ai comisiei comunale.

Andreas Panas, Dimitrios Rodokanakis, Constantin Sakomanos. În anii 1860 cele mai mari companii erau cele ale lui Xenofon Hagi Teologu (cereale și producție), Jean Sechiari, D. Rodocanachi⁸⁵⁹ și I. Vuru (cereale, coloniale precum și fabricanți), Vincenzo Fanciotti⁸⁶⁰ (cereale), Francesco Delvecchio⁸⁶¹ (cereale), Panaioti Ghioni (cereale), Evloghie Gheorghiev (negustor cereale și coloniale),

⁸⁵⁹ Să ne reamintim că Epaminonda Lambrinidi a fost un comerciant grec bogat din Galați, care deținea o „moară cu aburi”, numită după numele său, pe strada Portului. „Moara cu aburi” a intrat în posesia acestuia, în urma tranzacției încheiate la data de 9 decembrie 1868 între Jaques Vaschen, Antoine Vaschen, M.E. Radoconschi et Co. din Marsilia și E.A. Lambrinide din Galați.

⁸⁶⁰ Vincenzo Fanciotti, sosea în Galați în 1846 și făcea o avere frumoasă. Familia Fanciotti, de origine italiană, s-a stabilit în Brăila, în secolul al XIX-lea, iar în Galați în 1866, la începutul domniei Regelui Carol I al României, când căpitanul de corabie Marchiani a ales să rămână pentru tot restul vieții în portul de la Dunăre. Fiul lui Marchiani, Ernesto Fanciotti, era un bancher influent din Brăila. Emigrația italiană prinzând o asemenea vigoare, în raportul consular este introdus un tabel, în care lucrătorii erau distribuiți după firmele italiene și străine care îi angajase, după zona în care lucrau și după tipul de activitate desfășurată. Astfel, la Galați, lucrau la cheiul Dunării, la canalizare (sub antrepriza Fratelli Carmiz d'Ancona), la căile ferate (sub antrepriza Curti și Mattioli din Roma cu 160 oameni la construcția liniei ferate Galați-Bârlad și stația de pietriș de la Ivești, jud. Tecuci și Covurlui; Ditta italiana dei Fratelli Giachetti avea 300 de oameni la podul feroviar de la Barboși, pe ruta Brăila-Galați; Fratelli Camiz avea 700 de oameni la lucrări în Brăila, Galați și Palanca la purificarea apei, în fabrici, construcții de drumuri, docuri și căi ferate, etc), la drumuri (sub antrepriza Vincenzo Lapenna cu 118 oameni la lucrări în Brăila, Galați, Greci, Blasova – lucrări publice, lucrări de terasament, prelucrare blocuri de piatră, cariere de piatră, mine), apoi la cazărmi, la poduri și tuneluri feroviare (sub antrepriza Ferrero), la docuri și în fabrici, la edificiile publice din oraș, în calitate de zugrăvi, pietrari, la amenajări de terasamente, la extragerea pietrișului și întărirea solului. Firma Carotta avea 100 de oameni angajați la lucrări pentru cazărmi Tecuci și fortificații la Roman, etc (vezi Rapporto di Emanuele Beccaria Incisa, Emigrazione in Romania, în „Boll. MAE”, 1898, p. 172-174; Idem, Lavori pubblici in Romania, în „Boll. M.A.E.”, febbraio 1896, p. 125).

⁸⁶¹ Mărturie a prezenței consolidate a societăților italiene și a formării unei mici comunități italiene rezidente la Galați o constituie tipărirea unei gazete, între 1846 și 1850. „*Dunărea - Il Danubio. Gazzetta commerciale, giornale di navigazione e commercio*”, în italiană și română, a fost unul dintre primele periodice tipărite în oraș, un săptămânal fondat și condus de piemontezul Mario Pietro Cugino, rezident de mai mulți ani în orașul portuar, mai întâi ca agent de comerț, iar ulterior, după obținerea cetățeniei române, devenind inspector școlar și, în cele din urmă, ajungând judecător pe lângă Secția Comercială a Tribunalului local. Jurnalul era tipărit în tipografia italianului Francesco Monferrato, înființată în 1845 și activă până în anul 1871. Galațiul devenise singurul oraș din țară în care funcționa o bursă de mărfuri în prăvălia negustorului sard Francesco Delvecchio, transferată apoi în „il grande salotto” al proprietarului Vincenzo Fanciotti. Acest Giovanni Fanciotti, venit la 30 de ani de la Novi împreună cu soția sa, Maria, s-a așezat în portul dunărean în 1842 (*Documente...*, ed. Dimitrie Bodin, p. 82, tabel). Va fonda împreună cu Pasquale Lamberti firma Fanciotti & Lamberti. În 1847, an nefast pentru comerțul din porturile dunărene, firma lui Giovanni Fanciotti a falimentat. Un alt membru al familiei, Vincenzo Fanciotti, sosea în Galați în 1846 și făcea o avere frumoasă datorită comerțului cu cereale. În 1851 avea o firmă împreună cu G. Peretti (*Documente...*, ed. Dimitrie Bodin, p. 232).

Dettner și Brenner (fabrică)⁸⁶². Știm abia astăzi de un oarecare Michael (Stamati) Rodocanachi, mort la 8 mai 1868 în Brăila și care era căsătorit la Galați cu Danaë (Leonie) Zerlendi, care avea ca mamă pe Arghyro (Ion) Climis (posibilă rudă cu negustorul gălățean). Theodor Rodocanachi, din județul Akkerman, în anul 1847 exporta din Moldova grâu, porumb, sare, oi, lână, vin, brânză, in, tutun. Rodocanachi, cel din Odesa, a cumpărat în Basarabia peste 400 ha de pământ. În București era anul 1803 când Nicolae, fiul lui Voicu cojocarul, a văzut lumina zilei. Mama sa era Ecaterina, sora soției marelui comerciant Hagi Tudorache. Nicolae Voicu a făcut primii ani de ucenicie școlară cu dascălul bisericii Oțetari, în mahalaua unde locuia.

A învățat astfel ca să scrie, să citească și să socotească românește, dar cu litere chirilice și grecește. După terminarea învățături în mahala, care dura trei-patru ani, Nicolae Voicu a fost luat de unchiul său, Hagi Tudorache, în prăvălia din Hanul Sf. Gheorghe Nou, unde a început să învețe meseria de negustor, ca băiat de prăvălie. Nicoale își schimbă numele din Voicu în Woikowitz. Se întoarce după trei ani la București, ca „un tânăr frumos, îmbrăcat în haine scumpe turcești, cum era portul pe acea vreme, având peste antereul lui de mătase o frumoasă fermenea îmblănită, al cărui guler și margini erau de blană albă, încins cu un brâu de mătase înflorită în mai multe culori”.

Sfătuit de unchiul său, Nicolae s-a decis să se stabilească la Viena. Cu banii economisiți, alături de o sumă obținută de la părinți și ajutat financiar și de firma Hagi Tudorache, Nicolae își deschide în capitala Austriei o mare casă de comision „Nicolae Woikowitz”. Devine în scurt timp cea mai importantă casă de comision din Viena „cu care lucra întreaga negustorie din țările românești”. Aceasta era puterea financiară a negustorilor români la mijlocul secolului al XIX-lea! După vreo 25 de ani, firma Woikowitz era una dintre cele mai cotate de pe piața vieneză. Actele de binefacere ale lui Nicolae i-au adus curând titlul de cetățean de onoare al Vienei, primind și distincțiunea particulei „von”, adăugată numelui său, în anul 1859. Nicolae, copilul din mahalaua Oțetari, fiul unui cojocar subțire, s-a căsătorit cu o tânără austriacă, din Boemia, numită Iosefina Nikitz, și au trăit ei așa, în cea mai perfectă armonie, ani destul de îndelungați.

Nicolae a murit în 1858 și a fost înmormântat în cimitirul San Marc din Viena. Rezoluția imperială la jalba lui Moscu nu i se comunică acestuia, sub motiv că jalba n-a fost înaintată prin comisia de anchetă⁸⁶³. Dar se dădeau ordine să i se pună la dispoziție 1.500 de căruțe, Hagi Moscu condiționând achitarea integrală a arenzii de îndeplinirea obligației erariului de a-i pune la îndemână mijloace pentru

⁸⁶² *Tezaur documentar gălățean*, editat de Cezar Bejan, Alexandru Duță, Stelian Iordache, Viorica Solomon (București: Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1988), 175-177.

⁸⁶³ *Ibidem*, rola 164, cadrul 784 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 2, p. 161-166, n.n.).

transportul sării⁸⁶⁴. Vechea biserică din Dudești a fost refăcută după cutremurul din anul 1820 de către bancherul Ștefanache Hagi-Moscu.

Ansamblul arhitectonic de acolo datează de pe la 1760 și este format din conac (se pare transformat de-a lungul timpului), o curte imensă, o biserică ctitorită de Nicolae Dudescu în 1770 aflată în afara incintei (edificată și consolidată pe rând de către domnitorul Matei Basarab, boierul Nicolae Dudescu și baronul Ștefan Hagi-Mosco). Moșia Dudești-Cioplea de la marginea capitalei va fi preluată de către fiul său, Ștefanache Hagi Moscu, noul proprietar al Dudeștilor, care va renova și biserica Dudești-Cioplea în anul 1820. Familia Hagi Moscu, vor vinde și ei moșia în anul 1842 bancherului grec din Viena, Simon Sina. În 1810 Ioan Hagi Moscu își ridicase niște case pe locul altora vechi pe ulița Colței, aproape de Biserica Colței (în această casă va funcționa Primaria între anii 1882-1912, astăzi pe locul casei este parcul din fața TNB). În speranța că s-ar putea storce de la Moscu o sumă mai mare decât 35.000 de florini, completarea arenzii pentru ocnele de la Slănic și Telega, în preajma plecării trupelor din țară i se aduce la cunoștință că contractul pentru cele două ocne se consideră anulat „prin decizie imperială” încă de la sfârșitul lui octombrie 1790, odată cu părăsirea țării de către von Coburg⁸⁶⁵.

Încă din anul 1820 Hagi Moscu făcea comerț de tranzit cu bumbac, organzin, mătase și arnici. Arhiva Națională deține fondul Ștefan I. Moscu, vol. I, manuscrisele 811, 816, 817, 826-832, 834-837, dintre anii 1820-1837. Comenzile sale pentru aceste mărfuri pe anul respectiv se ridică la suma de 446.621 de groși, iar partida capitalului său, în raport cu partenerii de comerț, cuprinde un credit de 853.160 de groși și un sold de 453.386 de groși⁸⁶⁶.

El cumpăra bumbac de la firma „Ioan Papazoglu și D. Vasiliadi” din Smirna și îl vindea mai departe la Viena, numai prin firmele „Frații Vlastu” din Galați și „Hagi Constantin Pop”, iar uneori la Triest prin Nicolae Reiner. Înainte de Pacea de la Adrianopol, Hagi Moscu nu se lasă antrenat în comerțul cu seuri și cerșeturi, cu toate propunerile de tovărășie în afaceri pe care le primea de la corespondenții săi din Constantinopol și Marsilia. El arăta că această marfă este de fapt cumpărată de capanlâii din Rusciuc, Silistra și Brăila pentru capanul din Constantinopol. Negustorul Glichî din Galați, înregistrat supus rus, încearcă subterfugiul de a cumpăra, prin intervenția consulului rus, seuri din Țara Românească, pe care le transportă la Ismail și abia de acolo le încarcă pe alte vase pentru centrele europene⁸⁶⁷. Dar chiar și supușii ruși trebuiau să fie prevăzuți de un firman pentru a putea exporta această marfă. În 1826 și 1827 avea tovărășie la comerțul cu lână

⁸⁶⁴ Ibidem, cadrele 755-757 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 2, p. 161-166, n.n.).

⁸⁶⁵ Ibidem, rola 166, cadrele 497-500 (v. inventarul nr. 1265: regestul nr. 1, p. 183-194, n.n.).

⁸⁶⁶ P. Enepekides, *op. cit.*, p. 373-417.

⁸⁶⁷ Ibidem, p. 566-568 (v. inventarul nr. 1485, n.n.).

cu firma „Frații Vlastu” din Viena și Galați, cu Ioan Mavrocordat din Marsilia și cu „Frații Rodocanachi”⁸⁶⁸ din Marsilia și din Galați, Moscu participînd cu 2/4, Vlastu cu 1/4, iar partenerii din Marsilia, împreună, cu 1/4⁸⁶⁹.

De asemenea, era întovărășit și cu Hagi Pop din Sibiu pentru alte partide de lână. Lâna se procura atunci din județele Ialomița, Buzău, Focșani, Vlașca, Teleorman, Giurgiu, din raiaua Brăilei, dar și din regiunile turcești dunărene vecine, de la Nicopole, Șistov, Rusciuc, Plevna, Culo, Lom, Rahova, Vidin. De la propria sa moșie, Macovei (județul Ialomița), Hagi Moscu primea în fiecare an cîte 10.000 de ocale de lână⁸⁷⁰.

Pe contractele cu voievozii și pașalele din serhaturi nu se putea pune însă prea multă bază, căci venea uneori ordin ca întreaga cantitate de lână de acolo să fie dusă la Constantinopol pentru trebuințele armatei⁸⁷¹. Lâna din Țara Românească, și în special cea de Ialomița era preferată, fiind o lână fină.

Hagi Moscu îl rînduiește pe Glichî (supus rus din Galați) să figureze ca expeditor al mărfurilor sale (lână și piei) trimise la Marsilia și apelează apoi la Zaharia Zaharov (supus rus din Constantinopol), numai ca să închirieze sub numele acestuia corăbii pentru transportul mărfurilor. În afară de taxa vamală plătită în țară pentru exportul lânii, la Constantinopol se mai pretindeau „iumbruc”, „memurie” și „calimie”⁸⁷² de la negustorii români care exportau lână prin Constantinopol; iumbrucul pretins la Constantinopol era de 440 de aspri la cântarul de marfă, iar taxa de memurie era de 3 groși la cântar⁸⁷³; supușii ruși plăteau însă un iumbruc mai mic.

Pentru transportul lânii de la Galați la Marsilia se plătea un navlu de 7,40-8 franci cântarul⁸⁷⁴, iar pentru transportul cu căruțele prin Sibiu spre Viena 7½-10 florini „valută vieneză” chintalul⁸⁷⁵. Pentru transportul maritim se mai plătea asigurarea, circa 9% din valoarea mărfii, care se făcea la societăți de asigurare din Livorno sau Marsilia. Și activitatea ultimilor ani din existența „Casei Comerciale Moscu” depășește, nu numai ca proporții, ci și ca eficiență, întreaga ei activitate anterioară de aproape cinci decenii, punând în lumină rolul pe care l-a avut în ceea ce privește dezmorțirea și punerea în valoare a latențelor economiei românești.

⁸⁶⁸ Printre casele marilor negustori, care au întemeiat Bursa, inițiativă mai mult privată decât publică, începută în anul 1871, care au subscris întemeierii Bursei Române să ne amintim de: A. H. Elias, frații N. Ghermani și Fiii, Cristu Gheorghief, S. Halfon și fii, Ștefan Ionidu, Kalergis și Nicocles, Th.I. Negroponte, Jacques Pomay, Sechiari Rodocanachi și Derussi.

⁸⁶⁹ 4 Ibidem, p. 31-32, 73-74, 134-135, 184 (v. inventarul nr. 1485, n.n.).

⁸⁷⁰ Ibidem, p. 227-229 (v. inventarul nr. 1485, n.n.).

⁸⁷¹ Ibidem, p. 494-495, 500-501 (v. inventarul nr. 1485, n.n.).

⁸⁷² „Iumbruc”: taxă vamală; „memurie”: cadou dat funcționarilor vamali; „calimie”: taxa de cancelarie.

⁸⁷³ SANIC, colecția „Manuscrise”, ms. 1916, p. 244-245, 919-920 (v. inventarul nr. 1485, n.n.).

⁸⁷⁴ Ibidem, p. 443-444, 753-755, 844-849 (v. inventarul nr. 1485, n.n.).

⁸⁷⁵ Ibidem, pp. 535, 643, 775-776 (v. inventarul nr. 1485, n.n.).

Deoarece prețul de cumpărare la cerșuri n-a scăzut nici în primăvara anului 1834, Moscu se mulțumește să cumpere de la slugerul Ilie din Iași numai 30.000 de ocale de cerș și 20.000 de ocale de seu cu 2,35 groși ocaua, după cursul de la Iași al monedei, cheltuielile de cost ridicându-se la 103.994 de groși și 26 de parale, fără dazio, acesta căzând asupra slugerului.

Iar din Țara Românească Moscu cumpără doar 12.000 de ocale de seu și 8.000 de ocale de cerș, cu 74 de parale ocaua. El îi scrie lui Zaharov că toți surecciii nu vor să mai vândă cerșurile separat de seuri, ci impun $\frac{2}{3}$ cerș și $\frac{1}{3}$ seu, și că nu mai vor, ca în anii trecuți, să schimbe cerșul contra seuri pentru 5-6 parale în plus la ocaua de cerș⁸⁷⁶. Astfel că tot aranjamentul său cu negustorul Stamu pentru achiziționarea de cerșuri cade. De altminteri, Ioan Stamu se afla în acest timp în mare încurcătură financiară: la 29 iunie 1834 el dă faliment. Nici producția anilor 1834-1835 nu stă sub auspicii mai favorabile exportului. În august 1834 Moscu scria⁸⁷⁷: „din cauza secetei, vitele sunt slabe, un bou dă abia 25-30 de ocale de grăsime, pe când altă dată dădea 40-45 de ocale”.

Moscu se străduiește să cumpere din Moldova 50.000-60.000 de ocale de seuri și de cerșuri, în tovărășie cu înstăritul negustor Sterie Cioca din Galați și cu Zaharia Zaharov din Constantinopol. El îl îndemna pe Cioca să încheie contract la prețul de 100 de parale ocaua în monedă de Galați, astfel încât să-l coste până la îmbarcare 100 de parale în monedă „forte”, inclusiv taxa de dazio și celelalte cheltuieli⁸⁷⁸. În cursul anului 1835, Hagi Moscu expediază la Constantinopol 14 edecuri de seuri și cerșuri cumpărate de la postelnicul Al. Ghica, și vinde pe loc la Brăila, prin omul său, Gheorghe Carapanu, 15.000 de ocale cu 87 de parale ocaua⁸⁷⁹. Producția anilor 1835-1836 a fost mai mică decât în alți ani, deoarece Austria a cumpărat multe vite din ambele principate⁸⁸⁰.

Asupra puținelor cantități disponibile pentru export „au năvălit toți orbii, cumpărându-le la București cu 92 de parale ocaua, iar la Brăila cu 100 de parale”⁸⁸¹. Printre aceștia se aflau englezul Anderson și micii speculanți. Moscu scria către „Leib Reis & Comp.” din Iași să încheie contract cu „husliii” de acolo pentru 100.000 de ocale, pe cât posibil numai de cerșuri, la prețul de 75 de parale ocaua, precum și cu surecciii din Bîrlad. Dar prețul exagerat din Moldova, de 88 de parale ocaua, la care se adăuga dazio de 20 de parale la oca (taxă care în Moldova nu se desființase), îl determină să renunțe la cumpărare⁸⁸².

⁸⁷⁶ Ibidem, ms. 814, p. 46-48, 75-76, 86-87, 90-91, 111-112, 195-196, 234-236 (v. inventarul nr. 1514, n.n.); ms. 833, p. 1755-1758 (v. inventarul nr. 1513, n.n.).

⁸⁷⁷ Ibidem, p. 295-295 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁸⁷⁸ Ibidem, p. 139 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁸⁷⁹ Ibidem, p. 504, 666-667 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁸⁸⁰ Ibidem, ms. 815, f. 4 (v. inventarul nr. 1515, n.n.).

⁸⁸¹ Ibidem, ms. 814, p. 705-707 (v. inventarul nr. 1514, n.n.).

⁸⁸² Ibidem, ms. 814, p. 664, 687, 705-707 (v. inventarul nr. 1514, n.n.).

În vara anului 1836 bântuie o epidemie de vite. Ioan Hagi Moscu relatează că un posesor de vite a rămas numai cu șaptezeci de boi din cei trei sute, iar unii negustori turci, „de teamă că vitele vor muri toate, le și taie în grabă și expediază grăsimile la Constantinopol, fără să se fi întărit în prealabil; ei sperau să scoată 40-45 de ocale de grăsimi de la o vită, dar n-au scos nici 30”⁸⁸³. Moscu mai trimite oameni prin sate, pe la crescătorii de vite, și îi scrie și lui Procopie Filiti, din Comarnic, să-i cumpere, în special de la Ploiești, „unde se taie peste 100 de surecce” (cirezi), o cantitate de 150.000-200.000 de ocale la prețul de 80-85 de parale ocaua⁸⁸⁴.

Ioan Hagi Moscu dădea o dispoziție severă omului său din Brăila ca să vândă seurile și cervișurile pe loc, „dacă nimerește prețul de 115-120 de parale ocaua”. În anii 1830-1833, Ioan Hagi Moscu a făcut comerț de export și cu unele produse alimentare, derivate animale: cașcaval, unt de vacă, mantecă (unt de cașcaval) și alte brânzeturi. Unele dintre aceste produse proveneau de la propriile cășerii de pe moșiile cele mari, Macovei și Ciorani, altele erau achiziționate din regiunile Buzău, Țirgoviște, Ploiești, Vlașca, Craiova. În 1830, Moscu expediază prin N. Glichî, din Galați, către Zaharia Zaharov din Constantinopol: 33.282 ocale de cașcaval, din care 7.800 de la moșia Macovei; 3.046 ocale de mantecă, din care 1.554 de la Macovei; 12.976 ocale de unt, din care numai 436 de ocale de la Macovei, restul provenind de la pitarul Tache Zisu din părțile Craiovei; 13 tulumuri cu 9 cântare de brânză. Iar prin firma „Panaiodor și C. Foru” din Brăila, Moscu îi expediază lui Petru Z. Vlastu din Constantinopol 391 de ocale de brânză⁸⁸⁵.

El îi scria lui Zaharov că a cumpărat cașcavalul de șes, împreună cu manteca, cu 1.450-1.500 de groși mia de ocale, iar cașcavalul de munte cu 2.000 de groși, și că mai posedă cașcaval la Cîmpina, „unde se găsește cel mai bun cașcaval din țară”⁸⁸⁶. În luna mai a anului 1831 izbucnește holera, mai întâi la Iași, apoi la Galați și Brăila, spre sfârșitul lui iunie la București, extinzându-se treptat în toată țara.

Cumplita epidemie izbucnește și la Constantinopol, Odessa, cuprinde Transilvania, Ungaria, iar în ultimele luni ale anului bântuie și la Viena. Ioan Hagi Moscu scria corespondenților săi: „Localitatea Macovei a fost izolată. Autoritățile nu permit să se ridice lâna, spre a fi expediată la Marsilia. Lâna a rămas la contraccii și la țărani. La 29 iunie, la Macovei au murit zece persoane, iar la 10 iulie douăzeci și două de persoane. De frica holerei, opt basagii de la spălătoria din

⁸⁸³ Ibidem, ms. 815, f. 163-165, 194 (v. inventarul nr. 1515, n.n.).

⁸⁸⁴ Ibidem, f. 171, 173v.-174 (v. inventarul nr. 1515, n.n.).

⁸⁸⁵ Ibidem, ms. 812, p. 2-5, 14-15, 17, 20-22, 64-65, 73-75, 107-110, 153-155, 304-305 (v. inventarul nr. 1484, n.n.).

⁸⁸⁶ Ibidem, p. 36-41 (v. inventarul nr. 1484, n.n.).

Dudești au fugit, sărind zidul noaptea”⁸⁸⁷. În luna iulie holera face ravagii în orașul București: „La 14 iulie au murit o sută șaizeci de persoane; o treime din populația orașului București s-a refugiat în regiunea de munte”⁸⁸⁸. La 31 iulie Moscu tocmai mai scria: „Nenorocirea a făcut să dispară sate întregi, cerealele toate au rămas pe câmp, au murit sureccii cu toți ciobanii lor, iar vitele au rămas pe câmp fără stăpân”⁸⁸⁹. Expedierea de mărfuri și monede spre Brăila, Galați, spre Brașov devine aproape imposibilă. „Afacerile au încetat, întreaga țară fiind sever contaminată”⁸⁹⁰.

În 1711 populația Moldovei pentru prima dată intră în contact cu rușii, întâi de toate, cu armatele rusești. Din 1739, aproximativ peste fiecare 15-20 de ani, armatele rusești cantonau în Moldova câte 5-6 ani la rând (1769-1774, 1788-1792, 1806-1812, 1828-1834). Practic circa 20 de ani Moldova (și Valahia) s-au aflat sub administrație rusă. „Moldova a trăit aproape jumătate din această epocă (1768-1812) sub guvernarea divanurilor (consiliilor de stat), conduse sau controlate de comandanți ruși, influențați de ideile și sentimentele care însuflețeau rușii din acea vreme. De aceea noi putem spune că Moldova timp de 20 de ani din 50 a făcut parte dintr-un stat a cărui orânduire politică, orientare culturală și manifestări materiale și spirituale erau europene” (Iorga Nicolae, *Istoria literaturii romane în secolul al XVIII-lea, vol. II*, București, 1901, p. 9).

În preajma recoltei anului 1831, Hagi Moscu scrie firmelor „P. Papazoglu” din Iași, „Panaiodor și Chiriță Foru” din Brăila, „N. Glich și Ioan Ghimpa” din Galați, să contracteze și să arvunească grâu, porumb, orz „înainte de a se trezi alți cumpărători, și să țină secretă cumpărarea”, căci în curând se va da autorizație de export⁸⁹¹. În Țara Românească autorizația se dă la sfârșitul lunii august, pe termen limitat, anume până la sfârșitul lui octombrie și fixându-se și o taxă „dazio” de 4

⁸⁸⁷ Ibidem, p. 733, 802-803, 846-847, 859-860, 866-867, 870, 873-875, 893-894, 913-914, 933-934 (v. inventarul nr. 1484, n.n.); ms. 833, p. 50-54, 62-63, 108, 211-213, 296-297, 337-338 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁸⁸⁸ Ibidem, p. 891, 907 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁸⁸⁹ Ibidem, p. 23-25 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁸⁹⁰ Ibidem, p. 870, 916-917 (v. inventarele nr. 1512-1513, n.n.).

⁸⁹¹ Ibidem, ms. 812, p. 923-924, 930-931 (v. inventarul nr. 1484, n.n.).

groși la grâu și de 2 groși la orz și ovăz pentru chila de Brăila, pe când în Moldova autorizația se dă în octombrie, pentru perioada cât va dura navigația⁸⁹². Ioan Hagi Moscu ținea să cumpere grâu „duro” din Moldova, căci acesta, fiind cu boabe tari, rezistă bine la un transport mai lung, pe când grâul „tenero”, din Țara Românească, nu rezista decât dacă ar fi fost uscat⁸⁹³.

Dar încercarea lui Ioan Hagi Moscu de a contracta grâu de la logofătul C. Conachi, oferindu-i 50-52 groși pe chilă, și porumb de la cilibiul Mihalache, fratele logofătului Pașcanu din Iași, oferindu-i 35 de groși pe chila de Iași, rămâne fără succes, „căci boierii moldoveni, care posedă cele mai mari cantități de grâu, sunt speculanți fini”, pretinzând prețul exagerat de $2\frac{3}{4}$ galbeni pe chila de grâu⁸⁹⁴. Astfel că Ioan Hagi Moscu este nevoit să achiziționeze grâu de pe piața orașului Galați, prin intermediul oamenilor săi, Glichii și Ghimpa, cu toate firmele la Galați. Cantitatea de 400 de chile moldovenești, „adică 4.600 chile de Constantinopol”, o cantitate achiziționată cu 69 de groși chila de Moldova, îi este expediată lui Rodocanachi din Livorno, iar cantitatea de 154 de chile moldovenești este cumpărată cu 75-85 de groși chila și îi este expediată lui Vlastu, din Triest. În socoteala prezentată lui Rodocanachi, Ioan Hagi Moscu arăta că grâul a costat 27.600 de groși, în afară de 4 groși la chilă pentru dazio, 3 groși la chilă pentru dragomani, precum și alte cheltuieli în sumă de 1.600 de groși⁸⁹⁵. De la moșia Dudești, el exportă prin Brăila 374 de banițe sau 8.976 ocale, anunțând totodată că mai posedă grâu din zeciuiala de pe moșiile proprii⁸⁹⁶.

În general, în anul 1831 nu s-a făcut mare export de grâu din țările române, deoarece aprobarea de export s-a dat târziu, posesorii de grâu au cerut prețuri mari, nu s-au găsit vase de transport, iar navlul a fost scump. „Anul trecut”, observă Moscu, „în luna octombrie se găseau la Galați și Brăila 100 de vase, iar navlul era de $3\frac{1}{2}$ groși, și acum Ghimpa nu găsește la Brăila o navă care să transporte 500 de chile de grâu, iar navlul a urcat la 7 groși cântarul”⁸⁹⁷.

Ceva mai mare a fost exportul de porumb. În august 1831 Moscu îi trimite lui Vlastu din Triest 1.000 de chile de Galați de porumb, iar în noiembrie încă 126 de chile, cumpărate cu 42 groși chila. O parte din porumb s-a vândut la Triest cu un preț bun, atingând chiar 4 florini starul (o chilă de Galați echivalând cu $4\frac{3}{4}$ -48 /9 stari), dar o parte abia cu $2\frac{1}{4}$ florini, deoarece nava a sosit târziu, după ce apăruse noua recoltă în Italia⁸⁹⁸. Prin Papazoglu din Iași, el mai încheie contract cu

⁸⁹² Ibidem, ms. 833, p. 128, 232, 257-258, 308-310 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁸⁹³ Ibidem, p. 157-159, 220 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁸⁹⁴ Ibidem, p. 21-22, 91-92, 98-101, 127-128, 192 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁸⁹⁵ Ibidem, p. 412-413 (v. inventarul nr. 1512, n.n.); ms. 811, ff. 2-3 (v. inventarul nr. 1483, pp. 49-85, n.n.).

⁸⁹⁶ Ibidem, ms. 833, p. 180, 217-218 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁸⁹⁷ Ibidem, p. 192, 194-195, 193, 263-264 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁸⁹⁸ Ibidem, p. 35-36, 44-45, 98-101, 175-176, 278-279, 294-295 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

logofătul Conachi pentru 1.000 de chile de grâu la prețul de 5 icusari de aur chila, predabil la Galați. Orânduiește om la Slobozia pentru preluarea și expedierea grâului și încarcă la Galați, prin Chiriac Chirgușu, diverse partide de grâu, astfel că la sfârșitul lui iunie anunță că, începând din martie, a exportat de la Galați spre Constantinopol „și în Europa” 16.000 de chile indigene, în timp ce alți negustori expediaseră prin Galați, începând din toamna anului 1831 până în iulie 1832, cantitatea de 18.000-20.000 de chile⁸⁹⁹.

În august Ioan Hagi Moscu le trimite fraților Vlastu din Viena socoteala pentru costul și cheltuielile grîului tovărășesc din Moldova, cerând să se înregistreze la credit suma de 50.425 groși și 4 parale, partea lor de $\frac{1}{4}$ ⁹⁰⁰. În luna mai apar însă la Iași și la Galați negustori genovezi din Viena, creditați de bancheri vienezi pentru a cumpăra 1.000 de chile de grâu de la beizade Moruzi. Aceștia, alături de căpitanii de vase, posesori de capitaluri, se năpustesc asupra cerealelor, cumpărând până în septembrie tot ce au putut găsi în magaziile Brăilei și pe piața porturilor Galați și Brăila, și contribuind ca prețul grâului arnăut să urce până în septembrie la 115-120 de groși chila, iar în octombrie chiar la 125-130 de groși, în timp ce prețul grîului cu boabe moi ajunge la 90-95 groși.

În această situație mai specială, Ioan Hagi Moscu renunță la cumpărăturile de grâu din Moldova și nu mai expediază în lunile iulie și august decât trei partide de grâu, însumând cam 1.233 de chile. Din recolta de porumb a anului 1831, Hagi Moscu exportă în iunie 1832, prin portul din Galați, 16.000 de chile de Constantinopol achiziționate din Moldova, iar prin Brăila 14.347 de chile de Constantinopol cumpărate din Țara Românească. Prețul de cumpărare la Galați și Brăila urcase și el la 50 de groși chila românească „sau 14 chile de Constantinopol”, ba în octombrie chiar la 65 de groși, din cauza acelorași genovezi „care au măturat complet magaziile din Brăila”⁹⁰¹. În anul 1836 prețul ajunge la 48 de groși pe loc, iar cu cheltuieli până la Brăila sau Galați la 62-63 de groși.

„Negustori turci și autohtoni din Galați plătesc orbește prețuri mari”⁹⁰². Expedierea mărfii le era încredințată lui N. Glichi din Galați și lui Panaiodor Foru din Brăila. Navlul până la Constantinopol varia între 4-6½ groși cântarul⁹⁰³. În anul 1830 exportul fasolei era interzis. Cu toate acestea, dispunând ca fasolea să fie înregistrată la vamă drept pațachină, Ioan Hagi Moscu expediază, prin Brăila și prin Galați, 20.000 ocale de fasole către Z. Zaharov și 11.000 ocale către P.N. Mavrocordat, ambii din Constantinopol.

⁸⁹⁹ Ibidem, ms. 833, p. 481-484, 537-539, 597-598, 637-639, 691-692, 703-708 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁹⁰⁰ Ibidem, p. 768-770, 777-781 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁹⁰¹ Ibidem, p. 649-651, 656-662, 664-665, 671-672, 680-683, 703-708, 728-730, 739-742, 758-760, 777-781, 801-803, 810-811, 827-828, 851-852, 857-858 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

⁹⁰² Ibidem, ms. 815, f. 200v.-201v., 212v.-213, 218v. (v. inventarul nr. 1515, n.n.)

⁹⁰³ Ibidem, ms. 833, p. 277-278, 554-555 (v. inventarul nr. 1512, n.n.).

În anii 1830-1833, Hagi Moscu exportă spre Constantinopol lemnărie, în special catarge pentru vase de război, solicitate atât de Poarta Otomană, cât și de Egipt. Ori pentru achiziționarea lemnăriei necesare la constituirea a două „saluri”, el îl folosea pe Manole Papazoglu, fost capanliu, „maimar-baș”, căruia îi plătea o leafă de 2.000 de groși.

Lemnăria era procurată din munții Moldovei, coborâtă încă din timpul iernii la Piatra, apoi în primăvară transportată sub formă de plute pe Siret până la Galați, unde Ioan Ghimpa și Nicolae Glichî, adică oamenii lui Ioan Hagi Moscu și totodată parteneri la acest comerț, se îngrijeau de legarea cu „gumene” a lemnăriei sub formă de sal, de încărcarea pe sal a cherestelei, de închirierea vaselor care remorcau salurile.

El se dădea preferință vaselor turcești, reizii turci fiind considerați mai pricepuți în astfel de transporturi grele decât căpitani de vase europene. În același an mai achiziționează de pe piața Galați 100 de grinzi mari de stejar cioplit cu 42 groși bucata, expediindu-le la Constantinopol, unde astfel de grinzi „au fost vândute anul trecut cu 70 de groși, iar anul acesta se vând cu 100 de groși bucata”⁹⁰⁴. De la Elefterie Ioan⁹⁰⁵ se păstrează 8 scrisori către Tumburu și 3 de la acesta din urmă, din anii 1794-1797.

De la Mărgărit Ioan 6 scrisori din anul 1796, iar de la Gheorghe Castrișiu 8 scrisori din același an. Aceeași familie Cincu se întâlnește frecvent în documentele grecești aflate la Sibiu încă de la 1695⁹⁰⁶. Va fi fost una din cele mai vechi familii așezate la Sibiu, probabil că s-a întâmplat îndată, după acordarea tuturor privilegiilor Companiei grecești din Sibiu⁹⁰⁷.

Ioan Cincu, vărul lui Teodoran Constantin Cincu din București, a fost multă vreme proestosul Companiei grecești din Sibiu. Teodoran Cincu era și el tot un sudit cezaro-crăiesc, căci Merkelius⁹⁰⁸ îi scria baronului Thugut că, nici acum n-ar fi acceptat de fapt în comisia care încheia un aranjament vamal pe Teodoran Constantin Cincu, dacă acesta n-ar fi născut sudit cezaro-crăiesc și dacă el n-ar fi recunoscut ca atare, printr-un firman, obținut de regulă de către ministrul

⁹⁰⁴ Ibidem, ms. 812, p. 24, 93-98, 203-204, 445-453, 480-482, 486-489, 495-496, 525-527, 531-533, 719-720, 727, 743-744, 748-751, 754-755, 817-820, 886-889 (v. inventarul nr. 1484, n.n.); ms. 833, p. 31-33, 50-54, 71-72, 85-86, 453-456 (v. inventarul nr. 1512, n.n.)

⁹⁰⁵ Acesta primea prin Casa „Eztelt și Fiii” din Viena în 1796 o ladă cu „stofă moale, netedă și vârgată”.

⁹⁰⁶ Catalog. doc. grec. din Arhiv. Stat. Sibiu, vol. I, regist. 17, 33.

⁹⁰⁷ Privilegiile au fost acordate de către G. Rekozy la 8 iulie 1636 și la 29 decembrie 1641, apoi de către Adunarea de la Alba Iulia la 10 octombrie 1678, acesta din urmă fiind întărit de către Mihail Apaffy la 4 noiembrie 1678. Ele au fost reconfirmate pentru sibieni la 12 septembrie 1701, iar pentru brașoveni la 15 martie 1718.

⁹⁰⁸ Era consulul austriac din acea vreme acreditat la București, Merkelius. Acest consul a intrat în funcție în 1788 și stă în București până în 1808.

împuțernicit de la Constantinopol⁹⁰⁹. Spuneam cetitorului că-i va fi ușor să observe și alte familii sibiene care ajungeau la Galați. În corespondențele negustorilor brașoveni și sibieni găsim informații sporadice și despre alți negustori bucureșteni, care se îndeletniceau cu zaraflicul. Astfel se face că Hristache Temelie⁹¹⁰, frate cu Ioan Rahtivan⁹¹¹, precum și tovarăș de negoț cu Dimitrie Hagi⁹¹², Costanda

⁹⁰⁹ Hurmuzaki, Doc., 19, p. 679.

⁹¹⁰ În județul Dâmbovița, în satul Potlogeni mai există un sfânt și smerit lăcaș, o bisericuță de piatră, scânteietor de albă, ridicată la anul 1810, care păstrează și astăzi pisania de acum două veacuri și ceva și care glăsuiește: „Ridicatu-sau din temelie acest sfânt lăcaș întru slăvita Adormirea a Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, a Sfântului Mare Ierarh Nicolae și a Cuvioasei Paraschiva, de către dumnealui, vistiernicul Hristache și polcovnicul Nicolae, jupân-cupeț, în zilele domnitorului Alexandru și mitropolitului Gavril, întru ale anului 1810...”, ctitorie a vistiernicului Hristache Temelie. Așezarea se numește astfel, Potlogeni, de la numele celui care a întemeiat-o, un boier al locului de pe la 1780, care viețuia aici, Mihalache Potlogeanu. Ei bine, sătenii spun că biserica lor este una salvatoare și că pe la 1820, pe când Tudor Vladimirescu venise cu sfetnicul său în vizită la casa acestuia, fiind urmărit de mulții săi dușmani (și domnitor și turci și oamenii lui Ipsilanti voiau să-i ia viața), a fost sfătuit de boierul Iordache să se ascundă în biserica satului. Așa a și făcut, iar aprigiile lui dușmani au răscolit peste tot, fără să-l afle. În schimb, sfetnicul său personal a fost ucis în casa lui. La fel a fost oarecum cazul banului Craiovei, Mihai Viteazul, care, arestat fiind și dus la București, a fost condamnat la moarte de către Alexandru cel Rău, iar în drumul spre eșafod a cerut să se roage într-o biserică care era la o margine, în ultimul lui drum. Cei ce îl păzeau i-au dat voie, iar el s-a rugat fierbinte lui Dumnezeu în acel moment greu, promițând că va ridica aici un nou și frumos lăcaș. Ajuns la eșafod, călăul s-a speriat de figura impunătoare a viitorului voievod, a aruncat satârul și a fugit, „strigând că el nu poate să-l omoare pe acel om”, cum spune Nicolae Bălcescu în neuitata lui „*Istorie a românilor...*” Minuni? Desigur, căci Dumnezeu salvează și mântuiește. „Cu cât primejdia este mai mare, Dumnezeu este mai aproape”, spune o cugetare clasică germană. O, milostive împărate și Dumnezeule al nostru, făuritorul veacurilor și al istoriei, învață-ne să ne încredem în tine, să te iubim pe tine și să te binecuvântăm în bucuriile noastre și să-ți cerem ajutorul în durerile și furtunile care ne clatină în acest veac neguros și pustiitor, condus de trădători de neam și țară!

⁹¹¹ Numele satului Rahtivan vine de la o hangu cu același nume, pe care l-au găsit-o aici câteva familii de oieri din Țara Bârsei, care au venit din județul Buzău și s-au instalat aici, pe moșia Filipescu. Despre același episod se spune, într-un înscris, nedatat, aflat în arhiva primăriei Ariceștii Rahtivani, se spune: „În anul 1792, câteva familii de români din Transilvania au trecut cu oile în Țara Românească și s-au așezat pe moșia Baba-Ana, din județul Buzău, proprietatea hatmanului Mihăiță Filipescu. Și fiindcă acolo suferea de lipsă de apă pentru vite, în anul 1793, cu voia proprietarului s-au instalat pe moșia Filipescu. Mihai Apostol, într-o recentă lucrare apărută la Editura „Ploiești-Mileniul III”, „*Dicționar istoric al județului Prahova*”, se afirmă: „Comuna își trage numele de la boierii Aricești. Celălalt nume derivă de la satul Rahtivani, adică slujbașii la curte, care îngrijeau de harnașamentele cailor domnești”.

⁹¹² Hagi Dimitrie era negustor de origine macedo-română. În timpul războiului ruso-turc (1768-1774) generalul rus Petru Salticov, trecând atunci prin satul Basarabov, a luat moaștele Sf. Dimitrie Basarabov, cu intenția de a le trimite în Rusia. Însă, la rugămintea lui Hagi Dimitrie și a mitropolitului Grigorie II al Țării Românești, le-a dăruit Bucureștiului unde au fost așezate cu cinste, în iunie 1774, în actuala catedrală patriarhală din București.

Varnali⁹¹³, trimitea și el groși grei spre a fi însă topiți la Alba Iulia și primea în schimb galbeni⁹¹⁴. Polihronie Alexia, Hagi Mantic precum și compania avută, din București, primea galbeni de la Trandafir Hagi Steriu și comp., precum și de la Ioan Darvari și comp., ambele fiind din Viena⁹¹⁵. Din martie 1793 până la 31 mai 1796, Teodoran Cincu a lucrat în asociație cu nepotul sau, Elefterie Ioan, sub firma „Teodoran Cincu și Elefterie Ioan”. La această din urmă asociere dată, anunța pe Țumbru că s-a constituit într-o nouă companie sub firma „Teodoran Cincu și comp.”, împreună cu foștii săi băieți de prăvălie, nepotul Teodor Anastasiu și Ioan Atanasiu și îi roagă să albă și în viitor aceeași încredere și considerație. Toate mărfurile vândute sau cumpărate de la Lipsca, din Austria și Silezia vor fi plătite „cu polițe și vexele pe noua firmă”⁹¹⁶.

Pe de altă parte, chiar Elefterie Ioan explica lui Țumbru că dizolvarea tovărășiei este pricinuită de împrejurări și mai ales de faptul că „negoțul cu bani poate cu greu hrăni două case, din cauza cursului și a crizelor”. Își va alege altă ocupație ca să-și scoată cheltuielile casei. În realitate, Elefterie rămâne tot la vechea sa ocupație, numai că își schimbă tovarășul de negoț, asociindu-și-l pe Gheorghe Castrișiu, care este un om tânăr, capabil și bun, precum și ajutându-se de fratele său, Mărgărit Ioan, care până atunci lucrase la un arvanit⁹¹⁷.

Hristodul Levca kli. company, Hristodul Levca și comp., Hristodol Manu Vrenaa, Ioan Dimitrie Cotopuli, mai toți din București, primeau galbeni de la Stavru Ioan și comp., din Viena⁹¹⁸. Marea firmă vieneză Teodor Chiriac Ciocan trimitea galbeni lui Mihali Gheorghe Bălăceanu și primea groși grei de la Ioan Trandafir, lipscanul din București⁹¹⁹. Totodată avea în permanență la București un om al lui, pe Dimitrie Teohari, care se ocupa de afacerile de zaraflâc ale sale⁹²⁰. Gheorghe Popovici din Viena expedia galbeni de Regensburg lui Ioan Eustațiu Băltărețu din București⁹²¹. Merkelius⁹²² și curierii agenției cezaro-crăiești erau

⁹¹³ Familia Varnali a avut o largă răspândire în Galați, întâlniți în general practicând meseria de medici. Într-un dosar de arhivă din anul 1908, în casa de la numărul 67, fost 107, de pe strada Domnească, despărțitura a IV-a, locuia moștenitorul Panaite Varnali.

⁹¹⁴ Catalog. doc. grec. din Arhiv. Stat. Sibiu, vol. I, regist. 17, 33, 1224, 1274, 1311, 1332, 1337, 1341, 1379, 1391, 1283.

⁹¹⁵ Ibidem, I, 1360, 1364, 1375.

⁹¹⁶ Catalog. doc. grec. Arhiv. Slat. Or. Stalin, I, 1641, 1629.

⁹¹⁷ Ibidem, 1619, 1646.

⁹¹⁸ Ibidem, I, 1667, 1669, 1100, 1160, 1152, 1569.

⁹¹⁹ Ibidem, I, 1329, 1665, 1779, 1259, 1835, 1836, 1851, 1874, 1884, 1894, 1917.

⁹²⁰ Ibidem, I, 935, 936, 973, 1048, 1152, 1159, 1180, 1195, 1473, 1608, 1834, 1514.

⁹²¹ Ibidem, I, 1152, 1155, 1158.

⁹²² Colecția de documente volumul IX a lui Eudoxiu Hurmuzachi cuprinde o corespondență cu Viena a reprezentantului comercial austriac în Moldova, Michael Merkelius, datată 26 decembrie 1793, însoțită de un desen a orașului Galați, cu locurile potrivite pentru construirea magaziiilor de cereale. Pe acest desen foarte important pentru istoria orașului Galați sunt marcate obiectivele mai importante din oraș de la sfârșitul secolului al XVIII-lea.

adesea purtătorii monedelor metalice dintr-un imperiul în altul, dar nu numai din motivul unui câștig personal. Negustori ca N. Paciura își făceau un titlu de merit din faptul că au alimentat cu argintul groșilor turcești monetările de stat habsburgice. Paharnicul Ioan Vilara era rudă cu negustorul Toma Vilara din Sibiu. Acesta din urmă, era întovărășit cu Ioan Marcu și cu Manicati Safranu, dar numai pentru negoțul cu ceară, încă în vogă la acea dată.

Ceara era furnizată de medelnicerul, apoi de paharnicul Ioan Vilara și expediată la Veneția. În catastihul cerii provenit de la Gh. Ioan Marcu se face adesea însemnare de datoriile pentru ceara către Ioan Vilara⁹²³. La Tecuci serdarul Tudoran Cincu și soția sa Smaranda au ctitorit în anul 1850 biserica „Sfântul Ioan Botezătorul”, având moșii destul de mari, pe care s-a dezvoltat mai târziu o parte din oraș. Fiul său născut la 8 noiembrie, Anton Cincu (1831–1894), a fost un om politic și un filantrop român, primul primar ales (având 4 mandate) al orașului Tecuci. Testamentul său prevede ca suma de 200.000 de lei aur să fie folosită pentru construcția unui spital modern în Tecuci. Așadar sibiianul Tudoran Cincu, devenit apoi bucureștean, este cel care pune de fapt bazele familiei Cincu în orașul Tecuci, un frumuseț târgușor moldovenesc.

Tudoran Cincu este absent din „lista de toți boierii și fiii di boieri aflători în cuprinsul acestui ținut Tecuci”, document, identificat de istoricul tecucean I.T. Sion în dosarele Direcției Municipiului București a Arhivelor Naționale, din 1829, în care se regăsesc toți boierii cu dregătorii din târgul Tecuciului și ai Nicoreștiului. Constantin A. Stoide și Ioan Caproșu, în lucrarea „*Relațiile economice ale Brașovului cu Moldova. De la începutul secolului al XVIII-lea până la 1850*” (Ed. Universitas, Chișinău, 1992)⁹²⁴, amintesc de doi frați, Tudoran și Ion Cincu, „cunoscuți oameni de afaceri și zarafi”⁹²⁵. Referitor la cei doi, autorii

⁹²³ Catalog. doc. grec. Arhiv. Stat. Sibiu, I, 182, 73, 84.

⁹²⁴ În lucrare sunt menționați: „Cincu Ioan, negustor din Sibiu, p. 107, 119, 124, 190; Cincu Tudoran, negustor, p. 124; Cinculești, familie de negustori și zarafi din Sibiu, Brașov și Buc., p. 124 La pag. 266 există un capitol intitulat „Negoțul cu târgul Tecuci” – Apud Ion T. Sion, *Note referitoare la familia Cincu*, ziarul *Tecuciul cultural*, 12 nov., 2013.

⁹²⁵ Constantin A. Stoide și Ion Caproșu scriu „*Relațiile economice ale Brașovului cu Moldova*”, Chișinău, 1992 în care menționează printre negustorii angroșiști pe „Cincu Ioan, negustor din Sibiu, p. 107, 119, 124, 190; Cincu Tudoran, negustor, p. 124; Cinculești, familie de negustori și zarafi din Sibiu, Brașov și București, p. 124”. La p. 226 există un capitol intitulat negoțul cu Tecuciul. Într-o *Vidomstie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829*, în ținutul Tecuci nu este înregistrat Cincu, dar este Andoni Corban, socrul lui. Au existat înalți dregători cu origine tecuceană, oameni cu știință de carte cum va fi fost acel „Giurgea Hrăbor comis”. În anul 1508 elintră în stăpânirea unui „sat pe Bârlad, anume „Blănești”. Sau acel Ioan talmaciul căruia, în anul 1514, i se întăresc stăpânirile pe câteva locuri „de pustietate în ținutul Tecuciului, o săliște pe Dămici numită Săliște și Oltenii, între Călienii și Nănești, acum Lungociul”. Într-un document fără an, dar care poate fi datat în 1633, ultimul an în care Costin, tatăl cronicarului Miron, deținea dregătoria de postelnic, se consemnează o transmitere de stăpânire a satului Tomcești, la martori fiind menționați dregători tecuceni, printre ei „și Sava diacu și Petre diacu și Maftiei șoltuzu cu 12

introduc o notă la pagină 124 în care se amintește de cererea făcută de chiar Tudoran Cincu și adresată Magistraturii Brașov „să fie primit lecuitor” și supus. Un Tudoran Cincu este amintit de „Catagrafia târgului Nicorești” (1831). Nu știm însă dacă este vorba de aceeași persoană. Putem presupune doar că a venit de la Brașov și că s-a căsătorit la Nicorești, cu Smaranda, fata paharnicului Andoni Corban, „moșinas de parte răzășească cu vie în Nicorești și casă tot acolo”⁹²⁶.

Fiul său, Teodor Cincu, care a pășit pe urmele tatălui său, fiind ales în trei rânduri primar, i-a dus la îndeplinire dorința, inaugurând în 1904 spitalul municipal, redenumit după numele inițiatorului său în anul 1990. Spitalul a fost administrat din toate veniturile moșiei Capoteasca (din județul Râmnicu Sărat), donată Tecuciului de către Anton Cincu în acest scop și a moșiei Micleasca, moșie de 160 hectare, din Liești. De asemenea, pentru subvenționarea școlii din Cărpășești a donat moșiile sale Micleasca și Cosmeasca.

Tot datorită generozității acestui om s-a subvenționat școala din Cărpășești, s-au construit spitalul din comuna Nicorești, jud. Tecuci, podul din comuna Țigănești și s-a amenajat și șoseaua dintre Tecuci și Nicorești. Iar fiul său, Teodor Cincu, a dus mai departe opera ctitoricească și filantropică a tatălui. În anul 1934 el donează una din casele tatălui său pentru constituirea unui muzeu mixt orășenesc, adică actualul Muzeu de Istorie „Teodor Cincu” din municipiul Tecuci. După pacea de la Șiștov consulul Michael Merkelius îl asigura pe Codrică, secretarul domnesc, că el nu-i protejează pe aceia care s-au declarat deja supuși cezaro-crăiești „pro tempore belli (*în timpul războiului*)”, cât timp armatele împăratului au fost victorioase, ci numai pe aceia care s-au obligat prin jurământ de credință pe toată viața în țările cezaro-crăiești, iar printre cei trei în atare situație îl numără pe Teodoran Constantin Cincu⁹²⁷. Și în altă împrejurare Michael Merkelius îl ia pe Cincu în apărare. În conflictul lui T. Cincu cu episcopul de Țîrnova, cel cu care avea de-a face chiar din cauza proprietăților deținute de Cincu, ca alți mulți boieri munteni, la Arvanitohori, Michael Merkelius, prin intervențiile sale, reușește să anuleze pretențiile bănești ale arvanitohorienilor față de frații Teodoran și Ianache Cincu și să-i elibereze pe aceștia de sub anatema episcopului, spre a-și putea apoi vinde bunurile de la Arvanitohori⁹²⁸.

Din martie 1793 până la 31 mai 1796, Teodoran Cincu a lucrat în asociație cu nepotul său, Elefterie Ioan, sub firma „Teodoran Cincu și Elefterie Ioan”. La această din urmă dată îl anunța și pe Țumbru că și-a constituit o nouă companie, dar sub numele de „Teodoran Cincu & Comp.”, împreună cu foștii săi băieți de

părgari”; în colțul din dreapta jos citim: „Pis (scris) la Tecuci; az (eu) Sava diacu pisamo” (am scris).

⁹²⁶ Doru Parascan, *Note referitoare la actul medical în Tecuci*, blog Repere Istorice, 2010.

⁹²⁷ Ibidem, p. 846.

⁹²⁸ Ibidem, p. 638.

prăvălie, adică cu nepotul Teodor Anastasiu și al lui Ioan Atanasiu, și îl roagă ca „să aibă și în viitor aceeași încredere și considerație.

Toate mărfurile vândute sau cumpărate de la Lipsca, din Austria și Silezia, vor fi plătite cu polițe și cu vechile pe noua firmă”⁹²⁹. În activitatea lui Teodoran Cincu, ca în aceea a tuturor negustorilor bucureșteni din toată această perioadă, negoțul cu monede, cel numit zaraflâc, va ocupa un loc mai important decât negoțul cu mărfuri. Acest negoț le asigura un câștig mai mare și mai lesnicios decât negoțul cu mărfuri, acela făcut cu mijloacele primitive de transport din acea vreme, pe drumuri împânzite de bande de hoți și de „zurbagii” de toate felurile, negoț întrerupt adesea de situațiile de război și de opreliștile puse pentru unele mărfuri, care urmau un fel de regim imperial. În septembrie 1792, Teodoran Cincu mai încheie și contract comercial cu negustorul Mihail Țumbru, care era din Brașov, pentru afacerea cu icusari (țvanțiği), în care încercase, pare-se că zadarnic, să-l antreneze și pe Costa Geanli. Iar fiecare din părți participa la această tovărășie, dar Teodoran Cincu mai practicase intens negoțul cu icusari și mai înainte de înțelegerea făcută cu Țumbru. Dintr-o scrisoare a lui Ioan Cincu aflăm că din anul 1791 până la 24 octombrie 1792 el trimisese vărului Teodoran peste 40.000 de florini în icusari⁹³⁰ și că a continuat să trimită și după înțelegerea cu Țumbru⁹³¹.

Teodoran Cincu trimitea mereu monedele nu numai pentru o socoteală comună tovarășească, ci și pentru socoteala proprie și lucra în această afacere nu numai cu Țumbru și Ioan Cincu, ci și cu cumnatul său din Craiova, Gheorghe Constantin, cel care, de asemenea, expedia la Brașov diverse sume de bani, spre a fi prefăcute în icusari⁹³². Teodoran Cincu îl îndemna totuși și pe Țumbru „să țină în secret tovarășia lor, în special față de Fotache Hagi Gheorghiu”⁹³³.

Acesta, ajutat de Grigore, fratele său din București, precum și de tatăl lor, făcuse mari afaceri cu icusari în anul 1794, când a dat faliment. „Tatăl lui Fotache, poreclit Hagi Varză, locuiește când la București, când la Brașov, și se mai bucură de puțină considerație, din cauză că este un proaspăt îmbogățit prin zaraflâcul cu icusari făcut timp de doi ani de zile”, scria Țumbru în 1793⁹³⁴. Cu tot disprețul afișat față de Fotache, M. Țumbru și Teodoran Cincu se străduiau vizibil să se îmbogățească și ei din zaraflâcul cu icusari. De altfel, afacerea cu icusari contagiase pe toți marii negustori din București, Brașov, Sibiu, Viena: pe Hagi

⁹²⁹ Catalogul documentelor grecești din Arhivele Statului de la Orașul Stalin (Brașov), I: 1629, 1641.

⁹³⁰ Ibidem, I: 1003.

⁹³¹ Ibidem, I: 1003, 1012, 1024.

⁹³² Ibidem, I: 969, 987, 1038, 1045, 1066, 1077, 1082, 1105, 1116, 1123, 1131, 1134, 1137, 1152, 1156.

⁹³³ Ibidem, I: 920.

⁹³⁴ Ibidem, II: 193; despre falimentul lui Fotache v. ibidem, I: 1316.

Moscu, Anastase Cavalerul, Stavru Spiru, Ianache Gheorghe Scufa, Ioan Sterie Costa, Ioviță Mărgărit, Panaioti Hagi Nicu, Dimitrie Chiriți, Dumitrache Teohari, Hagi Constantin Pop, Dimitrie Dutca ș.a.⁹³⁵. Teodoran Cincu îl stimula pe Țumbru să trimită la timp și cât mai des multe monede, „ca să nu rămână mai prejos decât alții”, căci „companiile lui Fotache, Dumitrache Teohari ș.a. trimit cu orice ocazie câte două poveri”; „să nu se uite la cheltuieli mai mari dacă se vor întâmpla, deoarece și acestea sunt spre folosul lor, iar moara se învâртеște mereu”, și îl flata astfel pe „Mihali al nostru, care se pricepe să prefacă pământul în izvor”⁹³⁶. Și în acest episod istoric este de urmărit devenirea acestei foarte importante familii, care v-a da Tecuciului pe cei mai importanți conducători ai urbei.

În luna august 1792, lui Hagi Constantin Pop îi și sosiseră, în vederea cumpărării de icusari, 35.000 de florini nemțești în galbeni olandezi, iar în februarie 1793 trimitea împreună cu alții, prin București la Constantinopol, 40.000 de florini în icusari. În luna noiembrie 1792, Teodoran Cincu expedia la Constantinopol monedele tovărășești, împreună cu 30 de poveri de-ale altora, „prin chir Matei al lui Pop de la Sibiu”. La 5 martie 1793 se strînseseră la Șiștov circa 35 de poveri cu monede⁹³⁷. Afacerea aceasta cu icusari cuprindea următoarele operații: Teodoran Cincu le trimitea lui Țumbru la Brașov și lui Ioan Cincu la Sibiu groși, exindari (monede de argint de 60 de parale, cunoscute sub numele de „altmîșlic”), ichilici sau groși „dubli” (monede de argint de 80 de parale), ecatondari sau chiar sutari (monede de argint de 100 de parale, cunoscute sub numele de „iuzluci”)⁹³⁸. Aceste monede erau vândute la Brașov și la Sibiu armenilor din Gherlași Gheorghieni, precum și mocanilor valahi⁹³⁹, aceștia având nevoie de monedă turcească îndată ce treceau în Țara Românească, unii pentru cumpărarea de piei, alții pentru iernatul oilor. Iar în schimbul groșilor, Țumbru și Ioan Cincu primeau bancotidule. Aceste monede de hârtie aproape luaseră locul monedelor metalice de argint și aur (din cauza cheltuielilor de înarmare și a pierderilor suferite cu războaiele de către casa habsburgică în veacul al XVIII-lea⁹⁴⁰), de aceea florinul renan devenise aproape numai o monedă de calcul, iar

⁹³⁵ Ibidem, I: 903, 919, 971, 986, 1038, 1083, 1104; II: 216; Catalogul documentelor grecești din Arhivele Statului Sibiu, I: 498, 519, 524, 535, 544, 546, 584, 610, 624, 634, 651-652, 662, 664-666, 670, 682, 765, 773.

⁹³⁶ Catalogul documentelor grecești din Arhivele Statului de la Orașul Stalin (Brașov), I: 971, 987, 1038, 1011.

⁹³⁷ Ibidem, I: 903, 969, 1083, 1105.

⁹³⁸ Ibidem, I: 970, 1040, 1045, 1057, 1061.

⁹³⁹ Ibidem, I: 1003; II: 180, 182.

⁹⁴⁰ În anul 1790, datorită statului habsburgic se ridicau la 370 de milioane de florini. Numai pentru războiul de șapte ani se cheltuiseră 260 de milioane de florini; cf. Karl Theodor von Eheberg, *Finanzen* (Finanțe), în Ludwig Elster, Adolf Weber, Friedrich Wieser (eds), *Handwörterbuch der Staatswissenschaften* (Dicționar de mână al științelor politice), IV, Jena, G. Fischer, 1927, p. 1-98.

micile monede de argint, ca icusarii (țvațigii), decaeptarii (mariașii), decarii (zehner), eptarii (pitacii), pentarii (monedele de 5 creițari) și groșițele (monedele de 3 creițari), se răriseră și ele, din care cauză deveniseră obiectul de speculă al acestor negustori.

„Monedele bune au dispărut, iar negustorii din Brașov, prin comisionarii lor „cafegi-cuscururii”, au trimis țișăncile pe la casele oamenilor după asemenea monede”, mai scria Manicati Safranu din Sibiu către Țumbru⁹⁴¹. Devalorizarea crescândă a monedei cezaro-crăiești, prin emiterea unei enorme cantități de bancotișădile ce nu mai erau convertibile în monedă metalică, aduce un dezechilibru între valoarea legală de circulație și valoarea metalică. De aceea, cu bancotișădile toți negustorii achiziționau monede mărunte de argint, maria și pitaci, groșițe, dar mai ales icusari, care aveau un conținut mai mare de argint, pe care mai apoi le vindeau doar cu cântarul și numai la taraphanaua din Constantinopol. La 19 martie 1793 Țumbru îl anunța pe Teodoran Cincu că îi va trimite icusari, pe care îi va primi „din afară”, deoarece pe piața Brașovului „e mare criză de numerar în monedă nemțească”⁹⁴².

El chiar îl ruga pe Dimitrie Hagiopol din Timișoara ca să-i procure ceva icusari, dându-i preferință înaintea altor negustori „deoarece sunt prieteni vechi și compatrioți” și pentru hatârul lui Ioan Cincu, socrul lui Hagiopol, precum și pentru hatârul lui Teodoran Cincu, tovarășul de zaraflăc al lui Țumbru⁹⁴³. Icusarii se găseau greu și din cauza goanei negustorilor noștri după această monedă. „Ai noștri” aleargă după icusari din prăvălie în prăvălie „ca niște turbați”, scria un comisionar din Sibiu, iar Ioan Cincu îl asigura pe Țumbru că va umbla prin fiecare casă pentru a strânge icusari⁹⁴⁴.

Pentru alergătura sa, I. Cincu voia un provizion de 1% la schimbarea groșilor în bancotișădile, de 1% la prefacerea lor în icusari și de ½% când dădea concurs omului lui Țumbru la schimbarea banilor⁹⁴⁵. Din bilanțurile încheiate între T. Cincu și Țumbru, precum și din cele ale lui Alexandru și Mihail Vasiliu, care se ocupau la Constantinopol cu vânzarea la taraphana a monedelor expediate de Cincu, Țumbru, reiese că de la începutul lui noiembrie 1792, când începe girul lor tovarășesc cu icusari, până la 19 martie 1793, cât durează schimbul cel mai intens de monede, Teodoran Cincu a trimis 101.750 de groși și a primit 88.385 de florini în icusari, iar comisionarii de la Constantinopol au încasat de la taraphana între 1 ianuarie – 27 iunie 1793 suma de 113.843 de groși pentru monedele vândute⁹⁴⁶. Icusarii și decaeptarii se vindeau la taraphana cu 1.089 de groși cântarul (5.000 de

⁹⁴¹ Catalogul documentelor grecești din Arhivele Statului de la Orașul Stalin (Brașov), I: 1913.

⁹⁴² Ibidem, II: 146, 149.

⁹⁴³ Ibidem.

⁹⁴⁴ Ibidem, I: 903, 1017.

⁹⁴⁵ Ibidem, I: 1012.

⁹⁴⁶ Ibidem, I: 1913.

dramuri), iar decarii cu 9 parale bucata⁹⁴⁷. Iar comisionarii de la Constantinopol însărcinați cu această vânzare își calculau un provizion de ½%⁹⁴⁸. Totalul sumelor trimise de Teodoran Cincu vărului Ioan din urbea Sibiu în această perioadă nu este consemnat nicăieri, ci apar doar unele sume parțiale.

Expedierile între București și Sibiu se făceau pe la Cîineni, Turnu Roșu, prin agentul Michael Merkelius, prin curieri adeseori împărătești, cu poșta Constantinopolului sau cu ocazii⁹⁴⁹. La București, monedele erau descărcate la hanul lui Șerban Vodă, „hanul nostru” cum îi spunea Teodoran Cincu⁹⁵⁰. De la București la Constantinopol monedele erau trimise cu caravana, de teama hoților și a „zurbagiilor”, care erau foarte frecvenți pe drumurile împărăției otomane. Iar „Zurbagii sub comanda unui han tătar au făcut multe rele, producând panică la Adrianopol”, aflăm dintr-o scrisoare⁹⁵¹.

Caravanele erau adesea însoțite de neferi și odabaș⁹⁵². Monedele erau date în seama unor persoane de încredere, lui tufecci bașa, lui Mustafa bairactar, unor taucii cunoscuți, care le duceau prin Șiștov ori Arvanitohori către Constantinopol⁹⁵³. La Șiștov aveau ca om de încredere pe Hagi Ilie Alexiu, care prelua și predă mai departe monedele⁹⁵⁴. De asemenea, toate monedele erau expediate și cu poșta rusească, în care caz ele ajungeau mult mai repede și în mai multă siguranță decât cu caravana, însă mai trebuia plătit porto. Pentru a evita această cheltuială, T. Cincu încearcă ca să se înțeleagă cu secretarul Rusiei, în schimbul unui „rușfet de 20 sau 30 de groși, în loc de porto”⁹⁵⁵. Monedele se expediau în pungi, iar pungile în butoaie sau în „caséle”. Teodoran Cincu îi recomanda și lui Țumbru ca să aranjeze pungile în „techii”, spre a nu se face cumva vreo încurcătură la taraphana, acolo unde monedele se vindeau cu cântarul (care cuprindea 5.000 de dramuri, adică oțechi)⁹⁵⁶. Dintr-o scrisoare a lui Teodoran Cincu aflăm că „8 techii cuprinseseră icusari în valoare de 6.431 de florini”⁹⁵⁷. Iar călătoria monedelor de la București la Constantinopol dura circa trei săptămâni⁹⁵⁸. Suma tuturor banilor încasați la taraphanaua din Constantinopol care era mare centru financiar al Mediteranei erau remiși la București sau Viena prin polițe.

⁹⁴⁷ Ibidem, I: 1070, 1089, 1126.

⁹⁴⁸ Ibidem, I: 1126.

⁹⁴⁹ Ibidem, I: 1524, 1543-1544, 1557, 1570, 1646.

⁹⁵⁰ Ibidem, I: 919, 934.

⁹⁵¹ Ibidem, I: 1038, 1115, 1143, 1152; II: 527, 594.

⁹⁵² Ibidem, I: 969.

⁹⁵³ Ibidem, I: 920, 1086, 1105, 1126.

⁹⁵⁴ Ibidem, I: 997.

⁹⁵⁵ Ibidem, II: 417.

⁹⁵⁶ Ibidem, I: 1046.

⁹⁵⁷ Ibidem, I: 1134.

⁹⁵⁸ Ibidem, I: 1082, 1115.

Teodoran Cincu vindea chiar și Curții domnești (care avea permanent nevoie de făcut plăți la Constantinopol), cambii trase asupra lui Al. și M. Vasiliu, la ordinul firmei cu care Curtea era în relație la Constantinopol⁹⁵⁹, sau se trăgeau adeseori polițe de la Viena asupra Constantinopolului, la ordinul corespondenților de acolo ai negustorilor din Viena, adică cei care aveau de făcut plăți la Constantinopol⁹⁶⁰. Războaiele dese turco-ruso-austriece aduseseră criza de numerar și slăbirea schimburilor economice cu Constantinopolul; „Mulți dau și 1% și nu pot găsi polițe. Curtea domnească mai are de plătit o importantă sumă de bani pentru toate polițele luate de aici și pentru polițele primite de la Constantinopol. Deocamdată nu este nici o speranță, deoarece este o lipsă de bani cum nu s-a pomenit vreodată”; „În ultimii douăzeci și cinci de ani n-a fost niciodată o criză de bani ca acum”, scria T. Cincu în 1793⁹⁶¹. La București, la începutul anului 1793 lucrurile economice se mai complicaseră și din cauza schimbării domnului. „Polițele au fost găsite cu mare greutate”, scria Teodoran Cincu, „din cauza mutării lui Mihail Suțu și a venirii la București a lui Alexandru Moruzi de la Iași”⁹⁶². Pentru prevenirea zăbavei cu care se remiteau sumele de la Constantinopol, Teodoran Cincu încearcă un timp negocierea de polițe presante și scadente cu Serres, care era mai des în relație cu Constantinopolul, unde se făceau trageri decât polițe chiar de la Serres.

Dar și aici se găseau greu polițe, din care cauză se încearcă și la Salonic vânzarea de polițe asupra Constantinopolului⁹⁶³. De instabilitatea cursului florinului și pe piața Constantinopolului profita Alexandru Vasiliu, cunoscut drept „câinele de arvanit”, așa cum îl batjocorea chiar și Teodoran Cincu, el întrebuițând banii lui Cincu și Țumbru în afaceri strict personale, fără a plăti însă dobândă și amânând mereu remiterile sub pretextul urcării cursului florinului⁹⁶⁴.

Așadar pe de o parte invazia groșilor pe piața Ardealului, cu scăderea cursului lor ori greutatea de a găsi icusari și urcarea cursului lor, iar pe de altă parte raritatea la Viena și București a cambiilor asupra Constantinopolului ca și dificultatea remiterii banilor de la Constantinopol la Viena și București fac ca „moara icusarilor să se strice”⁹⁶⁵. Cei doi tovarăși, Cincu și Țumbru, se hotărăsc să înceteze pentru moment zaraflăcul cu icusari, „căci nu mai este convenabil să-și riște banii pentru un câștig de nici 12% pe an”⁹⁶⁶; speră să-l reia mai târziu, „la toamnă, când se va schimba situația cambiei, după ce va ieși noua recoltă de orez

⁹⁵⁹ Ibidem, I: 1098, 1105, 1115, 1620, 1624, 1638, 1677-1678; II: 180.

⁹⁶⁰ Ibidem, I: 995, 1005, 1034, 1042, 1059, 1076, 1080; II: 165-167.

⁹⁶¹ Ibidem, I: 1115, 1143..

⁹⁶² Ibidem, I: 1046, 1059, 1100, 1115.

⁹⁶³ Ibidem, II: 179, 203, 209, 216, 264, 1115, 1125, 1186.

⁹⁶⁴ Ibidem, II: 1143, 1168, 1203.

⁹⁶⁵ Ibidem, II: 255.

⁹⁶⁶ Ibidem, I: 1118, 1199, 1203; II: 197, 236.

în Turcia și Egipt și va înceta foametea din aceste țări”⁹⁶⁷. Așadar, pe lângă motivele de mai sus pentru ca schimburile economice cu zona Levantului să se reducă, se mai adăuga și recolta slabă din întregul Levant, ca și din toată zona limitrofă Mediteranei. Așa că pentru lichidarea tuturor socotelilor dintre comercianții Teodoran Cincu și Țumbru, chiar și icusarii rămași neexpediați la Constantinopol sunt trimiși la Slivno, spre a fi vânduți bogasierilor de acolo cu un adagio de 2% și cu plata cu termen la București, „ca să iasă și ceva dobândă”⁹⁶⁸.

Cu toate sumele rămase din afacerile tovărășești cu Țumbru, d-l Teodoran Cincu plătește polițele trase de Țumbru, la ordinul tăbăcarului săcelean Voicu Ciopală (care umbla prin Valahia după cumpărături de piei pentru Țumbru), ori pe cele trase de la Șiștov prin cămărășia sării de către Nicolae Stancovici (care cumpăra de acolo lână pentru Țumbru)⁹⁶⁹. Baniul lui Cincu aflați la Țumbru sunt dați cu dobândă⁹⁷⁰, deoarece Teodoran Cincu nu vrea să se angajeze în zaraflâcul cu galbeni propus de Țumbru, „căci nu aduce câștig, galbenii fiind cumpărați de cazaclii, care le urcă agio-ul”⁹⁷¹. Teodoran Cincu acceptă totuși ca să vândă și la București galbenii trimiși de către Țumbru pentru propria-i socoteală, sau să tranziteze toți galbenii acestuia către zaraful Al. Barba din Constantinopol⁹⁷². Zaraflâcul cu acești galbeni nu pare să fi fost rentabil în acel moment, căci se plătea pentru ei laz de 2-3 crețari, asta „din cauză că îi cumpără opincarii săceleni, ducându-i în Valahia și Bogdania, unde se vând bine”⁹⁷³. Însă în 1795 T. Cincu se ocupă și el de zaraflâcul cu galbeni. În ianuarie 1795 primește de la Emanoil Teodoru chiar din Viena o pungă cu 2.667 de galbeni olandezi, „pecetluită de Münzamt din Viena”, iar apoi în luna septembrie avea înțelegere cu Țumbru ca acesta să-i trimită până la 20 noiembrie galbeni în valoare de 3.000 de groși.

De bună seamă că portul Galați care abia se contura la gura de vărsare a Siretului în Dunăre, precum și emporiul de la Barboși au fost prezente tot timpul în lumea tranzacțiilor cu bani. Rămâne cercetării viitoare să stabilească dacă Bârladul, care se vărsa și el în Dunăre, ocolea târgul Galaților și se vărsa mai în aval, explicând în acest fel șirul de meandre din Valea Calicea, ca și din apropierea Brateșului. Marele nostru arheolog Vasile Pârvan, om cu o viziune profund științifică, a jalonat și coordonatele esențiale ale procesului de romanizare a regiunilor est-carpătice ale Daciei. „Deși romanii n-au ocupat Moldova în chip oficial”, spunea Vasile Pârvan, „Traian însuși a fost acela care la Barboși ...a

⁹⁶⁷ Ibidem, II: 236.

⁹⁶⁸ Ibidem, I: 1161, 1195; II: 255.

⁹⁶⁹ Ibidem, I: 260-261, 273, 275, 365, 379.

⁹⁷⁰ Ibidem, I: 1186; II: 264, 270.

⁹⁷¹ Ibidem, I: 1186.

⁹⁷² Ibidem, I: 1403, 1417, 1481, 1594, 1605, 1612; II: 365, 379, 383, 417, 441, 513, 527, 531, 541, 549, 571-572, 595, 651.

⁹⁷³ Ibidem, II: 365.

întemeiat un foarte bine întărit castru, în care fură instalate nu numai trupe auxiliare, ci și un detașament din Classis Flavia Moesica...

Parafrazând observația lui Vasile Pârvan care ne spunea că „romanii n-au putut prinde rădăcini decât acolo unde au putut deveni țărani, deci agricultori, atunci se poate conchide că nici romanitatea nu a putut pătrunde și prinde rădăcini, decât în teritorii stăpânite efectiv sau din preajma hotarelor Imperiului Roman, în care trăiau statornic comunități sătești. Împrejurul Barboșilor numeroșii coloniști formară un territorium”⁹⁷⁴. Prin Moldova trecea drumul care lega în modul cel mai direct toate orașele romane ale Sciției Minore de Dacia Orientală”, precum și cel care era „marele drum care de la Olbia ducea prin Tyras peste Basarabia și peste Moldova drept în Transilvania”⁹⁷⁵.

Într-o altă lucrare V. Pârvan sublinia că „pe căile Siretului, Buzăului ...treceau la deal și la vale trupe romane, negustori romani, țărani daco-romani și viața dacică, până în adâncurile ei, fără zgomot și fără pompă, se face viață romană”⁹⁷⁶. În scopul lărgirii afacerilor sale, iată că negustorul Țumbru apela la Ioan Cincu din Sibiu să-i procure galbenii, iar acesta îi trimitea în luna noiembrie 202 galbeni împărătești parlachici, cu poșta Constantinopolului, cea „cu care este mai multă siguranță, deoarece totdeauna vine un arvanit, pe când cu poșta ordinară merge numai cu surugiul; galbenii au fost luați cu 4,36 florini renani de la Bogdași cu lazul de 6 creițari galbenul, deși negustorii valahi de porci l-au urcat la 8-9 creițari galbenul”. Iar în schimbul galbenilor primiți, Teodoran Cincu trimitea 1.372 de groși⁹⁷⁷.

În anii 1795-1796, Teodoran Cincu, ca mulți alți negustori bucureșteni, se ocupa de afacerea cu exindari (monede de argint de 60 de parale). În această perioadă începe un exod al metalului prețios din Imperiul Otoman către cel habsburgic, adică în sens invers decât cel petrecut cu icusarii. Negustorii bucureșteni trimiteau monede turcești, în special exindari, spre a fi vândute cu cântarul la monetăriile de stat din Alba Iulia și Viena⁹⁷⁸. Spre deosebire de alți mulți negustori bucureșteni, care participă cu aceeași intensitate la afacerea cu exindari, precum și la aceea cu vinderea de icusari, Teodoran Cincu se mulțumește să fie numai comisionarul lui Țumbru, în schimbul unui provizion, dar refuză categoric să facă vreo tovărășie cu Țumbru, „deoarece exindarii sunt foarte rari și, afară de aceasta, el este ocupat cu plecarea lui Ioniță Atanasiu la Lipsca”⁹⁷⁹ Pentru

⁹⁷⁴ V. Pârvan, *Dacia. Civilizațiile străvechi din regiunile carpato-dunărene*, ediția Radu Vulpe, București, 1957, p. 169.

⁹⁷⁵ Idem

⁹⁷⁶ Idem. *Începuturile vieții romane la gurile Dunării*, Buc., 1923, p. 223.

⁹⁷⁷ Ibidem, I: 1384, 1386, 1390, 1393, 1524, 1543-1544, 1546, 1557, 1560, 1562, 1570, 1572, 1579.

⁹⁷⁸ Ibidem, I: 1525, 1611, 1690 ș.a.

⁹⁷⁹ Ibidem, I: 1639.

a cumpăra exindari, Țumbru îi trimitea lui T. Cincu galbeni. În martie 1796, Teodoran Cincu scria că n-a reușit să schimbe întreaga sumă de 1.000 de galbeni în exindari și groși vechi curenți, pentru ca să-i expedieze prin prahoveni, astfel încât să ajungă la Viena în timpul bălciului „Jubilate”, asta din cauză că zarafii „au măturat” aproape toate monedele. Deocamdată îi trimite trei pungi cu 3.640 de groși în exindari „vechi de rând”, cumpărați cu lazul de 1¼ groși la suta de groși, și o pungă cu 1.360 de exindari grei de 8½ dramuri, cumpărați cu lazul de 2,60 groși la suta de groși⁹⁸⁰.

În mai 1796, Teodoran Cincu îl anunța și pe Țumbru că „domnul a dat poruncă prin pitac la toate granițele ca să fie prohibită scoaterea peste graniță a monedelor grele” și că „mulți au încercat să scoată autorizație, dar n-au reușit”. Teodoran Cincu va expedia exindarii pe ascuns, prin prahovenii cunoscuți, Niță și Ghiță Măciucă, cei carear „trebuie bine cinstiți” pentru străduința lor de a feri toate monedele de locurile periculoase⁹⁸¹ Țumbru îi trimitea frecvent lui Teodoran Cincu polițe spre a fi vândute la Curte, iar cu banii luați să-i cumpere exindari.

Dar Teodoran Cincu îl asigura că încasările pentru polițele vândute se fac greu, din cauza crizei de bani, și că de la Curte n-a încasat nici un obol pentru cambii, din care cauză a fost nevoit să împrumute bani cu dobândă, spre a-l servi pe acesta. Pentru osteneala sa, Teodoran Cincu îi pretindea lui Țumbru un mic provizion de ½% la banii încasați și îi remitea acestuia încă un groș dat la suta de galbeni atunci când îi expedia galbenii la Constantinopol: „Provizionul nu este mare și el a fost așa trecut în socoteală numai din prietenie. Țumbru trebuie să se gândească la alergările băieților din prăvălia lui Cincu, Teodor Anastasiu și Ioan Atanasiu, care și-au lăsat treburile urgente numai să pună în aplicare ordinele lui Țumbru”, iar altă dată îi scrie că „ieri și alaltăieri, deși a fost sărbătoare, el nu s-a odihnit, ci s-a străduit mult să găsească exindari, deoarece aceste monede au început să dispară”⁹⁸². Provizionul oferit de Țumbru, era de ⅓%, cum se obișnuiește la Viena, Cincu găsește că este prea mic și „Țumbru trebuie să țină seamă de faptul că la Viena treburile se fac cu regulă și nu întâmpină cineva greutatea la încasarea banilor, pe când la București și Constantinopol nu există asemenea regulă.

Abia alaltăieri seara a reușit să încaseze cei 4.500 de groși de la Curte, după ce și-a neglijat de mai multe ori afacerile sale. De asemenea, nici acum n-a încasat cei 1.000 de groși pentru polița vândută pentru Slivno, deoarece negustorii nu s-au întors încă de la târgul din Buzău”⁹⁸³ Din socotelile de lichidare făcute de T. Cincu lui Țumbru⁹⁸⁴, se vede că între 23 iunie 1795 – 30 mai 1796 totalul sumei

⁹⁸⁰ Ibidem, I: 1601, 1608, 1610, 1613.

⁹⁸¹ Ibidem, I: 1620, 1622, 1624.

⁹⁸² Ibidem, I: 1624, 1629.

⁹⁸³ Ibidem, I: 1624, 1629.

⁹⁸⁴ Ibidem, I: 1625, 1638.

fusesse de 13.909,99 de groși, iar din 24 mai 1796 până în 30 iunie 1796 totalul fusesse de 12.055,57 de groși; iunile dintre ei constaseră din: plăți făcute de Cincu din ordinul lui Țumbru, trimiteri de exindari și groși la Brașov, alte mari trimiteri de alți galbeni la Constantinopol, vânzări de polițe cămărașului Niculache pentru firma „Frații Mammara” ș.a. În afară de zaraflâc, Teodoran Cincu, întocmai ca Elefterie Ioan, făcea negoț cu marfă, și în special cu marfă de Lipsca.

Dacă Teodoran Cincu, din cauza situației sale de sudit și poate și din cauza vârstei, nu mai călătorea la Lipsca, el își făcea totuși cumpărăturile acolo prin Elefterie Ioan și prin Emanoil Teodora (bancherul său de la Viena), nelipsiți de la cele două târguri anuale⁹⁸⁵. După dizolvarea companiei cu Elefterie, Teodoran Cincu îl trimitea la Lipsca pe Ioan Atanasiu, posibil același cu „toptangiul lipscan Athanasie Ioan” care apare chiar în tabela patentarilor de neguțători și meseriași, dar împărțiți pe corporații la anul 1832⁹⁸⁶. Iar asupra felurilor mărfurilor, dar și a valorii cumpărăturilor făcute la Lipsca se pot face unele deducții. Chiar înainte de a fi asociatul lui Teodoran Cincu, Elefterie Ioan avea socoteală tovărășească cu Cincu privind marfa de Lipsca și postavul „voroslov” (de Breslau). În ianuarie 1793, T. Cincu îl ruga pe Țumbru să completeze cu până în 10.000 de florini nemțești banii trimiși de Elefterie (sumă de care cel din urmă avea nevoie la Lipsca); acesta trebuie servit, căci și el le-a dat adesea bani cu împrumut.

Elefterie s-a obligat să plătească banii împrumutați în bani turcești, adică 12.300 de groși pentru 10.000 de florini,agio-ul fiind de 23%⁹⁸⁷. La 5 februarie 1793, Teodoran Cincu îl anunța pe Țumbru că Elefterie nu mai pleacă la Lipsca din cauza ciumei din București⁹⁸⁸. În august același an, Elefterie pleca la Lipsca prin Sibiu, scop în care apela la Țumbru ca să-i facă rost de 5.000 de florini cu dobândă 27%, dar Țumbru nu se învoiește „căci Ioan Muciul lipscanul, având nevoie de florini, vinde groși cu numai 15 groșițe, ceea ce înseamnă 33⅓%agio”⁹⁸⁹. Însă în corespondența lui Țumbru și în cea provenită de la Manicati Safranu din Sibiu (care, de asemenea, avea relații comerciale cu Teodoran Cincu și mai ales cu Compania „Elefterie Ioan”) nu se specifică dacă mărfurile expediate din Viena imperială și tranzitate prin Brașov și Sibiu către București proveneau de pe piața Vienei sau din emporiul european al Lipscai. Dar fiindcă se vorbește frecvent de plecările lui Elefterie Ioan la Lipsca, este de presupus că, între mărfurile pe care le primea după întoarcerea sa de la cele două târguri anuale, cele mai multe erau achiziționate desigur tot acolo, și că firmele vieneze „Johann

⁹⁸⁵ Ibidem, I: 1046, 1059, 1076, 1105, 1203, 1211, 1646; II: 499.

⁹⁸⁶ Emil Vîrtosu *et alii*, Începuturi edilitare (1830-1832): Documente pentru istoria Bucureștilor, București, L. Geller, 1936, p. 133.

⁹⁸⁷ Catalogul documentelor grecești din Arhivele Statului de la Orașul Stalin (Brașov), I: 934, 963, 969, 1044, 1046, 1057, 1059.

⁹⁸⁸ Ibidem, I: 1076.

⁹⁸⁹ Ibidem, I: 1205, 1211, 1221, 1225, 1229; II: 301, 328, 336.

Michael Thomas & Comp.”, „Gheorghe Betli & Comp.”, „Ox Gaimiller & Comp.”, „Hagi Chiriți”, „Frații Macearli & Comp.”, „Daniel Coit” (case care își asumau prin „responsalia” că mărfurile sunt *per transito* pentru Valahia) erau firme de intermediere ale schimbului de mărfuri între târgul Leipzig și București, care a continuat așa multă vreme. În ceea ce privește mărfurile pe care Teodoran Cincu și Elefterie Ioan le exportau cu regularitate din Țara Românească și din sudul Dunării în Imperiul Habsburgic, locul cel mai important îl ocupă lâna.

La data de 19 iulie 1794, Mihail Gheorghe Silapendi, rudă cu Țumbru, procura pentru Teodoran Cincu, de la Hagi Halil aga Hagi Molaoglu din Nicopole 6.000, de ocale de lâna cu 20 de parale ocaua, iar la sfârșitul aceleiași luni îi scria lui Țumbru că Teodoran Cincu a cumpărat peste 20.000 de ocale de lâna din Turcia, 10.000 de ocale de lâna din Valahia și peste 50.000 de ocale din alte regiuni. În același an, Țumbru se străduia să angajeze la Zărnești zece-douăsprezece căruțe pentru transportul lânii lui Cincu de la Sibiu la Pesta⁹⁹⁰. În 1795, Teodoran Cincu îl îndemna pe vărul Ioan Cincu din Sibiu să încheie contract cu breasla postăvarilor pentru 10.000-12.000 de ocale de lâna bună la prețul de 30 de crețari ocaua. În același an, Ioan Cincu îi scria lui Țumbru că lâna fină a lui Teodoran Cincu a fost vândută cu 40 de florini ungurești chintalul, cea mijlocie cu 30 de florini ungurești, iar cea bârsană cu 24 de florini ungurești⁹⁹¹. În anul 1803, Elefterie Ioan era întovărășit cu Țumbru pentru negoțul cu lâna, cel dintâi având depus un capital de 2.800 de groși la cursul de 75 de florini renani la suta de groși, iar cel de-al doilea un capital de 3.887 de florini renani.

După o încercare neizbutită de a găsi lâna la Buzău prin Gheorghe Constantin ceauș, cumnatul lui Elefterie, Țumbru primește din altă parte 9.878 de ocale, pe care le transportă la Sibiu în douăzeci și patru de căruțe toate însoțite de un nefer. Lâna este predată breslei postăvarilor cu 39 de crețari ocaua⁹⁹². Și la târgul din orașul Brașov, precum și al franciscanilor, bobouarilor și perpetarilor din Brașov li se vindea lâna trimisă de Elefterie Ioan și de către Gheorghe Castrișiu⁹⁹³. Negustorii bucureșteni se ocupau și cu negoțul cu ceară. Teodoran Cincu îi trimitea ceară spre vânzare lui Emanoil Teodoru, bancherul său din Viena. Teodoran Cincu, prin Mihail Gheorghiu seatișteanul și prin cumnatul său, Gheorghe Constantin, trimitea mii de ocale de pațachină luată din Ialomița la Viena, unde se întrebuinta ca materie colorantă în manufacturile textile⁹⁹⁴.

⁹⁹⁰ Catalogul documentelor grecești din Arhivele Statului de la Orașul Stalin (Brașov), I: 1322-1327; II: 623, 625, 627.

⁹⁹¹ Ibidem, I: 1458, 1512.

⁹⁹² Ibidem, I: 1956, 1959; II: 915, 1096, 1153, 1143.

⁹⁹³ SJAN Brașov, fondul „Registre diverse”, nr. 181, p. 115-116.

⁹⁹⁴ Ibidem, I: 1237, 1242, 1249; II: 365, 529, 595, 616, 623.

În anul 1794, Ioanache, fratele lui Teodoran Cincu, cumpăra cordovane de la București cu 95 de parale bucata și le desfăcea la Sibiu⁹⁹⁵, iar Teodoran Cincu îi propunea lui Țumbru 3.000 de piei de capră de la zalhanaua din București, cu 90 de parale bucata⁹⁹⁶. Prin tăbăcari săceleni, Țumbru cumpăra din București piei de vacă pe care le vindea ungurilor din Odorhei⁹⁹⁷. Elefterie Ioan cumpăra de la Băltărețu ristic pentru Țumbru, iar acesta îi trimitea păr de capră din Săcele⁹⁹⁸. Hagi Bogdu Hagi Vulcu din Varadin îi expedia coase⁹⁹⁹ lui Castrișiu, la București. Fotache Hagi Gheorghiu ngustor din București, împreună cu Gheorghe Constantin, cumnatul lui Cincu, cumpărau cânepă de la Varadin și o vindeau la Brașov funarilor sași¹⁰⁰⁰. În 1795 era foamete în Valahia, iar domnitorul Alexandru Moruzi chiar obținuse deja autorizație cezaro-crăiască pentru a importa și din Transilvania 4.000 de cible de cereale. Cu achiziționarea acestui grâu din Transilvania se ocupau Teodoran Cincu și Elefterie Ioan.

Acesta din urmă vine în primăvara anului 1795 la Brașov, de unde aleargă prin sate pentru a strânge grâu. Se interesează la episcopul unit din Blaj, primește mostre de grâu, e sprijinit de Țumbru pentru a cumpăra grâu de la judecătorul Fronius, se duce la Bran să ia în primire 500 de găleți cu grâu sosite de la Făgăraș. „Elefterie cumpără de aici 4.000 de cible de grâu pentru București, cibla având 60 de ocale”, îi scria abil Țumbru lui Hagiopol. Țumbru avusese intenția să participe și el la această afacere, dar Ioan Cincu, din Sibiu, îl sfătuisese renunțe, căci „la întreprinderea aceasta, pe lângă Elefterie și boierul Ganti, se mai află un bumbașir, om domnesc, și un italian, tot om al domnului și se pare că se petrec lucruri dubioase”.

După informația lui Ioan Cincu, la Sibiu grâul bun se vindea cu un florin renan fârtalul, cel mijlociu cu 43 de creițari și cel inferior cu 42 de creițari. Iar Țumbru mai încasa de la breasla măcelarilor din Brașov datoria breslei acestea către T. Cincu, care achitase banului Racoviță 500 de florini ungurești, obligația breslei pentru iernatul muntelui pe anii 1795-1796. T. Cincu lua uneori cu împrumut de la Țumbru florini renani în bancotidule, pe care îi restituia apoi în groși, prin fiica adoptivă a lui T. Cincu, Ivanca¹⁰⁰¹. Elefterie Ioan îi trimitea lui Rizu Dormu și comisionarul din Pesta, calpace, cașcaval, uneori dulceață, iar lui Țumbru sticle cu antispasmodice. Țumbru îi cumpăra acestuia panglici, conform

⁹⁹⁵ Ibidem, II: 473.

⁹⁹⁶ Ibidem, I: 1040.

⁹⁹⁷ SJAN Brașov, fondul „Registre diverse”, nr. 181, p. 91-92, 121-122.

⁹⁹⁸ Catalogul documentelor grecești din Arhivele Statului de la Orașul Stalin (Brașov), I: 1619; II: 1075.

⁹⁹⁹ Ibidem, II: 863, 866.

¹⁰⁰⁰ Ibidem, I: 1588, 1613, 1616; II: 386, 469, 542, 561.

¹⁰⁰¹ Ibidem, I: 1057, 1066, 1068, 1105, 1124, 1133, 1137, 1221, 1244, 1403, 1583, 1588-1589, 1601, 1610, 1616; II: 312, 551, 667, 787, 836, 1000, 1025.

mostrelor trimise. Elefterie îi dădea bani de cheltuială lui Gheorghe, nepotul lui Țumbru, care venise de la Seatiște ca să învețe carte la București.

Manicati Safranu, negustor din Sibiu, mijlocea expedierile de giuvaiere, tabachere de aur bătute cu diamant și o cutie „cu fluturi” „ce trebuie ferită de vămile valahe”, pe care Nicolae Hagi Moscu din Viena i le trimitea lui Gheorghe Castrișiu la București¹⁰⁰². Asta este povestea parțială a tuturor celor care au precedat istoria reputei familiei tecucene Cincu. Un act din 21 septembrie 1777 consemna că „Ștefan Cincu, provizoriu, cu fiicele sale Teodora și Anastasia vinde nepotului său Teodoran Constantin Cincu două vieți cu 40 de groși¹⁰⁰³.

La 1 iunie Ioan Anastasium, Teodor Anastasiu și Petru Constantin preiau de la Teodoran Cincu două prăvălii și patru odăi în Hanul Șerban Vodă cu marfă dintre ele¹⁰⁰⁴. Iar în cazul negustorului numit Manicati poate fi citat și cazul asimilării patronimice și cel al permanentizării obiectului negoțului de-a lungul generațiilor, cum s-a întâmplat de altfel și în cazul casei aromânului Manicati Safranu, inițial profilat pe comercializarea șofranului (v. Limoba 1957). Iată și o familie care avea să dea Galațiului un general important, care a fost cea numită Eustatie (Stati) Petre Pencovici¹⁰⁰⁵, adică „lipscanul” din București, era „fermanliu sudit împărătesc”, după cum se vede din actul prin care chiar garanta înaintea companiei grecești din Sibiu, pentru negustorul Gheorghe Sachelarie Papadimu (Papadimitriu), un om originar din Adrianopol, care în anul 1800 cerea să fie primit ca membru în companie¹⁰⁰⁶. Iar negustorul sibian Pencovici, prin mijlocirea lui Manicati Safranu, primea chiar la București pânză foarte fină „de Linz”, zăbranițe, cipci, apoi alte mărfuri „ausländisch”, expediate de firma „Thomas & Comp.” din

¹⁰⁰² Ibidem, I: 1667, 1675, 1748, 1771, 1914, 1917, 1919, 1720; II: 977.

¹⁰⁰³ XXI-MMDCCCL.-Inv.-1061.pdf.

¹⁰⁰⁴ Ibidem.

¹⁰⁰⁵ Eustațiu Pencovici (n. 15 ianuarie 1836, București – d. 1899, Galați). A participat la războiul din 1878 - 1879 în calitate de șef de Stat Major al Corpului 2 Armată. Manualul pentru instruirea oștirii cerut de Al.I. Cuza a fost redactat de ofițerul cel mai bine pregătit profesional al epocii sale, locotenentul de stat-major Eustațiu Pencovici. Între anii 1879 - 1901 a fost reprezentant al României în Comisiunea Europeană a Dunării. În 1864 viitorul general era directorul Bibliotecii Ministerului de Război (Militare Nationale) „general Eustațiu Pencovici făcea recomandarea ca „în interesul armatei” să se înființeze biblioteci și în unele garnizoane mai mari, pentru început nominalizând pe cele din orașele Iași, Craiova, Ismail și Galați”. Generalul Eustațiu Pencovici a fost fondator al revistei „România militară” în anul 1864, după ce a fost redactor la „Monitorul Oastei” din 16 februarie 1862. Publicația este redactată de sublt. E. Pencovici și de căpitanii I. Algiu, C. Pillat, Dim. Modoc, Cantilli (care este și director). În septembrie 1860 în „Monitorul Oastei” a fost publicat primul regulament de trageri pentru artileria română, întocmit de maiorul George Manu și intitulat „Teoria dării”. În decembrie 1860 a fost publicată „Legea organizării puterii armate”.

¹⁰⁰⁶ XXI-MMDCCCL.-Inv I: 2100-2103.

imperiala Viena, după cum rezultă și din Catastiful mărfurilor sale¹⁰⁰⁷. Dar chiar și cu ocazia plecării lui Pencovici în Turcia, negustorului Safranu îi și îndemna să se intereseze acolo de posibilitatea mai concretă de a se mai putea desface muselină confecționată la Sibiu, care este mai ieftină cu circa 30% decât tulpanele de la Lipsca. Iar Eustatie Pencovici era solicitat de Manicati Safranu și pentru alte diferite servicii: să predea medicului Manase Eliad „pandectele în două tomuri” și să obțină, prin trecerea acestui personaj foarte influent la Curtea domnească, scrisoare de liber export al pieilor de bou și mai ales al „groșilor grei”. Safranu se oferea să desfacă săpunurilor din Sibiu grăsimea de porc, cea trimisă de Pencovici și, mai ales, mijlocea topirea monedelor lui Pencovici, undeva la monetăria din Alba Iulia sau expedierea lor la Viena, către Nicolae Hagi Moscu, Polizache Dimitriu, Teodor Chiriac Ciocan sau Panaiotache Costanda Hatia, cu care și Pencovici era în relație de afaceri. Safranu îi trimitea lui Pencovici pungi cu galbeni prin curierul agenției, căruia îi plătea „ca să nu-i arate lui Merkelius pachetele; dacă însă și Michael Merkelius va cere ceva bani, Pencovici trebuie să-i plătească și acestuia”. Ieșirea galbenilor din țară era se vede în acel moment

¹⁰⁰⁷ O „regulă generală”, recomandată apartine în *Manual al pitarului Costache Petrovici*, 1850, p. 99-101, detaliază „Pentru câte Catastișe trebuie să aibă fie-care clas de Neguțători, după întinderea sau mărginirea Negoțului său”. Cea mai relevantă grupă o constituie negustorii care țin prăvălii deschise cu mai multe feluri de mărfuri, precum și negustorii „magazineri, sau toptangii”. Aceștia ar fi avut trebuință de următoarele opt „catastihe”: Prima Notta sau Strața (pentru „datul și luatul”; autorii registrului pot fi stăpânul ori calfele din prăvălie), Jurnalul (pentru „toate daraverele ce se dau pe credit, cum și ori ce lucrare de negoț făcută într’aceia zi”), Maestrul (în care „se deschide partidă deosebită pentru fie-care debitor sau creditor, pe două părți împotrivitoare, trecând toate partidele din jurnal la contul fie-căruia”), Catastihul Casei Banilor (care conține „numai banii ce intră din aliș-veriș, datorii și polițe, precum și banii ce se dau din casă, iar pe două fețe împotrivitoare”, i.e. în partidă dublă), Fatura Mărfurilor (pentru „ce se cumpără și se aduc din alte orașe sau provincii”, fără alte partide în afara celor despre „costul (prețul) mărfurilor cu cheltuelile lor, ca să știe cum să le vândă, să nu păgubească”), Corespondența sau Copia Scrisorilor (catastih în care „se trec numai scrisorile ce se scriu către corespondenți aflători în alte orașe sau provincii, spre a ști către cine au scris, când și pentru ce pricină sau marfă”), Inventariul sau Catagrafia Mărfurilor (completat anual sau la jumătate de an, cu toate mărfurile și datoriile din prăvălie și magazin, cu prețul lor, căci „așa încheie socoteala daraverii pe acel an; după aceea se trec în Jurnal și face bilanțul în Maestru, scriind în stânga ce are să ia și în dreapta ce are să dea, spre a se vedea câștigul sau paguba urmată în acel an”). În fine, Catastihul Cheltuelilor Casei și a «le» Prăvăliei se raportează la „toate cheltuelile ce se fac pentru mâncare, simbria slugilor, calfelor, grămăticilor, chiriile prăvăliilor și magazinuri, spre a se ști ce cheltueli s’au făcut într’un an”. Pitarul Petrovici mai exemplifică și definește arhivologic și grupele negustorilor specializați: „cambigiii”, cu Prima Notta/Strața, Maestrul, Casa Banilor, Copia Polițelor, Corespondența/Copia Scrisorilor și cu un Catastih pentru polițe sau tratte (ibidem: 101); „spediterii” – cu Prima Notta/Strața („în care însemnează arvunile ce dă la cărași/chirigii, prețul chiriilor, câte cât au tocmit de maje, cântar sau suta de oca, și vremea când să vie să încarce”), cu un Catastih al Ecspeđiției și un Maestru (idem: 101-102).

interzisă, însă negustorii găseau mijloace de a eluda ordinele împăratului, ca și pe acelea ale voievozilor¹⁰⁰⁸.

Dar acum, pentru că tot suntem aici la negustorii ardeleni, subliniez faptul că d-nul Dumitru Limona a tipărit și catalogul *Limona 1966-1967*, înseriind aici 4.996 de documente, ale căror eroi sunt membrii familiilor Manicati Safranu și Ioan Marcu, numai câțiva din foștii conducători importanți ai „Companiei sibiene a negustorilor greci din Sibiu”¹⁰⁰⁹, desigur că vreme de câteva generații, și, de asemenea, alți companiști sau negustori numiți independenți, așa precum era Nicolae Dimitrie Paciura și casa sa de comerț din Sibiu¹⁰¹⁰, despre care am mai vorbit. Pe baza fișelor arhivarului sibian Limona și cu o contribuție proprie absolut remarcabilă, doamna Natalia Trandafirescu a editat până la urmă catalogul important *Limona 1983-1987*, o lucrare care accesibilizează 7.891 de documente rezumate, alcătuind romanul fluviu al familiei Stamu, originare din Meșovo (Epir), ai cărei membri s-au răspândit în mai multe orașe cu un comerț înfloritor din Grecia, Turcia, Rusia și din Valahia, iar extensiile prolifricei sale activități și întreprinderile oamenilor de afaceri, cu care a venit în contact, sunt elucidate în mod foarte fluent. Așadar tot postum, și tot la rugămintea doamnei Elenei Moisuc și cu efortul profesionist al Nataliei Trandafirescu, se tipăresc peste 8.000 de fișe de catalog pentru manuscrisele negustorului Ștefan I. Moscu (exponentul unei marcante familii de aromâni din Salonic, din care provenea tatăl acestuia, marele vistier Ioan Hagi Moscu¹⁰¹¹) au luat forma inventarelor detaliate din colecția

¹⁰⁰⁸ Ibidem, I: 977, 998, 1018, 1023, 1060, 1062, 1090, 1011-1012, 1120, 1133-1134, 1171, 1282, 1336, 1357, 1628, 1708, 1713, 1728, 1754, 1778, 1794, 1815.

¹⁰⁰⁹ Documentele create de acest for comercial și aflate în administrarea Serviciului Județean Sibiu al Arhivelor Naționale, deși sunt constituite într-un fond distinct, reprezintă doar o parte structurală a CNGS.

¹⁰¹⁰ Dumitru Limona, Casa de Comerț „Nicolae D. Paciura” din Sibiu, în „*Revista Arhivelor*”, VIII (1965), nr. 1, p. 265-285 (LIMONA 1965, n.n.). Arhiva Casei de Comerț „Nicolae D. Paciura” datează din anii 1812-1827. Ceea ce trebuie remarcat este că cele 12.150 de scrisori și 3.000 de bilanțuri contabile cuprinse în aceste piese de arhivă reprezintă numai o rămășiță a unei arhive mult mai bogate, judecând după trimiterile făcute la registre ce nu s-au păstrat, precum și după faptul că scrisorile primite lipsesc cu desăvârșire.

¹⁰¹¹ Amintim aici pe Filip Lenș (1777-1853), fiu al receptorului Jean Baptiste Linchou din Marsilia, apoi secretarul lui Ipsilanti Al. Vodă, născut dintr-o legătură cu o țigancă cârciumăreasă (Hagi-Moscu, București, p.288), ajuns mare cămăraș a lui Grigore Ghica IV, arendaș al poștelor și ocnelor, mare agă în 1825, cu o avere fabuloasă întrecută doar de Grigore Brâncoveanu și de vistiernicul Ion Hagi Moscu (Hurmuzachi, X, p. 102). La începutul secolului XX, Primăria își avea sediul în casa Hagi Moscu din centrul orașului, care se afla pe locul unde astăzi este amplasat Teatrul Național și spațiul verde din fața sa. Clădirea fusese construită în 1810 de către marele vistiernic Hagi Moscu și fusese achiziționată de autoritățile locale de la moștenitorii săi în 1882. În timpul primarului Dimitrie Dobrescu (1911-1912), imobilul a fost demolat și s-a organizat un concurs de proiecte pentru ceea ce urma să fie Palatul Primăriei București (Lucian Vasile, *Cum ar fi putut să arate Primăria Bucureștiului*, în <http://www.historia.ro>). Pe Calea Victoriei № 9 era casa Ioan Hagi Moscu, când Ioniță Damaris le vinde paharnicului Hagi Moscu, iar în 1796 de la

„Manuscrise” (este vorba de arhivistul care chiar proiectase de fapt editarea catalogului numit Casa Comercială „Ioan Hagi Moscu și Ștefan I. Moscu”. Și din aceste motive consulul austriac Timoni credea că este neapărat nevoie de un consulat chiar la Galați în anul 1794, posibil deranjat chipurile de trecerea continuă a turmelor de oi din Transilvania pe lângă oraș, câteva luni pe an¹⁰¹².

Anul 1783 va marca și pătrunderea prin Sulina a corăbiilor de la Livorno sau cele de la Fiume, care treceau spre Galați¹⁰¹³, portul în care de obicei se trasbordau mărfurile aduse pentru vestul Europei. Surprinzător sau nu și compania aceasta greacă, numită Dellazia, care stârnise atâtea adversități în mai toată Moldova, prin încercările repetate de schimbare a raporturilor economice statale, inclusiv în portul Galați, făcea mari afaceri cu vodă Moruzi, de la care cerea mult grâu pentru export în ajunul căderii acestuia¹⁰¹⁴.

Numai că rușii au totuși întâiul agent diplomatic prezent în orașul Galați, adică consul rus Lascarev, și vor continua până în anul 1917 să supravegheze, cu destulă îndârjire și în toate modurile, acest port al Dunării maritime¹⁰¹⁵. Câțiva negustori mai izolați, ocolind cu dibăcie conflictele timpului, făceau pe mai departe negustorie pe Dunăre, între Galați și Viena, între ei fiind prin anul 1789 și negustorul grec Panaioti Conducli¹⁰¹⁶. Trebuie să subliniem tot aici că viitorul

paharnicul Hagi Moscu acestea vor fi cumpărate (pe baza dreptului de preemțiune), de către fostul mare ban Dumitrache Racoviță (unchiul lui Constantin), în anul 1796, pe vremea domniei lui Alexandru Moruzzi (1793-1796 și 1799-1801). În 1776 poetul Ienachiță Văcărescu cumpără casa lui Manolake Vatatze, situată pe Podul Mogosoaiei, foarte aproape de casa Prager de astăzi. În 1810 Ioan Hagi Moscu își ridicase niște case pe locul altora vechi pe Ulița Colței, aproape de Biserica Colței (în această casă va funcționa Primăria între anii 1882-1912, astăzi pe locul casei este parcul din fața TNB). În 1812, văduva poetului, doamna Ecaterina (născută Caragea) vinde casa fostului vistiernic Ioan Hagi Moscu pentru 100.000 de taleri, iar terenul alăturat casei, lui Ștefan Bellu, mare vistiernic și logofăt al dreptății sub Ioan Gheorghe Vodă Caragea. Iar Ștefan Bellu cumpără de la Hagi-Moscu și casa, o dărâmă și construiește chiar alături un rând de case. Nicolae Stoicescu scrie chiar în „*Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din București*” că Bellu dărâmă vechile case și construiește chiar alături altele noi. La aproximativ 20 de ani de la moartea lui Ienăchiță Văcărescu (survenită în 1797), soția sa, Ecaterina Caragea, îi vinde cu câștig casa de pe Podul Mogosoaiei logofătului Ștefan Bellu, în 1818. Această bătrână clădire, mai corect denumită Casa Văcărescu-Bellu-Prager, dărâmată și reconstruită, modificată, iar dărâmată și reclădită, poartă în ea multă istorie și a văzut multe, de la zaiafeturile lui Ienăchiță până la sângele de pe podele al arnăuților, a văzut dărâmându-se Mănăstirea Constantin Vodă și ridicându-se în loc Palatul Poștelor, a văzut dărâmându-se Mănăstirea Sf. Ioan cel Mare și construindu-se Casa de Depuneri, a privit muștrător schimbarea vechiului curs al Dâmboviței, a asistat mută la demolarea Hanului Zlătarilor, pentru lărgirea Căii Victoriei...

¹⁰¹² *Ibid.*, p. 706. Un foc în Galați nu atinge magazinele austriece; *ibid.*, p. 720, no. DCXXIII. - Pentru Galați și pescării, *ibid.*, p. 737.

¹⁰¹³ *Ibid.*, p. 738.

¹⁰¹⁴ *Ibid.*, p. 802.

¹⁰¹⁵ *Ibid.*, p. 806, no. DCCXXXIX.

¹⁰¹⁶ *Doc. Callimachi, I*, p. 122, no. LXXIII.

gălățean, iluministul Theodor Anastasie Cavallioti, era autorul primei liste de cuvinte aromâne.

Tatăl lui a fost albanez, mama lui aromână, și el a frecventat probabil școala din Ianina, unde dominau ideile filozofului Descartes. În jurul anului 1743, când a luat naștere manuscrisul său despre logică, găsit în Albania, el ținea cursuri la Academia din Moscopole; curând a devenit și rectorul ei. După prima distrugere a orașului, el a publicat în anul 1770 la Veneția chiar *„Prima învățătură a prea înțeleptului și prea onorabilului magistru, predicator și protopop, domnul Theodor Anastasie Cavallioti din Moscopole”*.

Ca de obicei în Moldova și la Galați aflăm prezente daniile domniei către locașele de cult, de la noi sau închinatelor celor de la Muntele Athos, din Grecia, un obicei care a spoliat Moldova și Muntenia secole întregi de averi aproape incommensurabile. Aici toți pârcașii orașului și cei separați, ai ținutului Covurlui, deși mijloacele de care dispuneau erau primitive și insuficiente, apărau totuși cu foarte multă îndârjire orașul Galați, devenit cum spuneam, un oraș bogat, de asaltul aproape zilnic al hoților¹⁰¹⁷, cei care puneau în pericol oamenii și portul atât de prosper, relațiile cu toată lumea comerțului european. Negustorul german Ignatz Pütthner, un elvețian locuind la Sibiu, avea privilegiul importului de lână în Austria industrializată căpătat în anul 1785, dată de la care cobora frecvent spre Galați cu luntrile pline de postav, sticlă superior prelucrată, potcoave etc, care ajungeau apoi tocmai la Constantinopol, iar la înapoiere lâna era cea care îl interesa cel mai mult.

Am avut și la Galați un bancher și un proprietar de hotel, a cărui sedere pe str. Traian a trecut neobservată, numit Andreas Pavlu¹⁰¹⁸, a cărui mare avere are ca origine „tovărășia” sa cu casa de comerț grecească Betlis, din capitala Imperiului Otoman¹⁰¹⁹. Și într-un raport consular făcut în grabă, ca „agent al ambasadei Republicii Franceze pe lângă hospodarul Moldovei”, Parrant, care era agent consular, acesta insista și descria și oarecare perspective de comerț prin navigabilitatea Mării Negre, precum și posibilitatea desigur reală a vaselor franceze de a pătrunde până la Galați. S'ar fi putut scoate de la noi mai ales carne sărată și multe lemne, vânzându-se postavuri de Elbeuf¹⁰²⁰, Sedan și Abbeville, în

¹⁰¹⁷ Hurmuzaki, XIX, p. 854.

¹⁰¹⁸ Se păstrează porunca lui „Alexandru Mavrocordat scrie lui Andrei Pavlu, bancher că este nemulțumit de preschimbarea poliței și-l roagă să-i remedieze afacerea; 1818 octombrie 31”, Bibl. Acad. Rom., doc. ist., MCCXXIII/129.

¹⁰¹⁹ *Doc. Callimachi*, I, p. 131, no. LX.XXIV (un prim agent la Iași, se pare, Maxares); *Ibid.*, p. 144.

¹⁰²⁰ Émile Zola scria o carte cu titlul original *„Au bonheur des Dames”*, o carte care este a unsprezecea din ciclul *„Les Rougon-Macquart”*. Lucrarea lui Zola pentru comerțul din România anulului 1983 era un fel de literatură science – fiction. În ea vorbește de magazinul parizian „La Paradisul Femeilor”, iar o fetiță numită Denise îl urăște pentru concurența pe care o face celui mai renumit magazin de postavuri din Paris, „Bărnul Elbeuf”. Cine se îmbrăca cu haine produse și

locul celor mai proaste, de Olanda, cumpărate la Lipsca, ca și mătase de Lyon, museline, batiste, basmale, dantele, tabac de Paris, totul fiind adus de-a dreptul din Marsilia la Galați¹⁰²¹. Dar războiul început de Napoleon Bonaparte în 1798 contra Turciei, aducând cu el și arestarea celor doi agenți, pusesse capăt acestor proiecte de realizarea unui comerț prosper¹⁰²², atâta de necesar. La un an după încheierea păcii dorite cu Rusia a Turciei, în ianuarie 1793, o cantitate mare de grâne, luate cu poruncă de la „țeranii”, se îndrepta repede spre portul din Galați, unde așteptau capanlâii¹⁰²³, pentru mărfurile de Constantinopol¹⁰²⁴. Numai că nici chiar aici marele războaie napoleoniene nu rămăseră fără să aibă o mare influență asupra

comercializate de „Bărânel Elbeuf” parizian era desigur un important om al aceluia loc. Surpriza celor care vizitau țările noastre era că aproape toată protipendada se îmbrăca la Paris, Berlin, Viena și Londra. De fapt magazinul era o reprezentanță a orașului Elbeuf sur Seine, celebru pentru vechea sa industrie de bumbăcărie (fabricarea de țesuturi de lână, numite postav) și reputat pentru conservarea și punerea în valoare a patrimoniului său industrial foarte bogat. Începutul producției de țesuturi de lână la Elbeuf se situează la începutul secolului al XVI-lea. Apoi, pe timpul lui Ludovic XIV, Colbert creează „Manufacture royale des draps d’Elbeuf”, care, la sfârșitul secolului al XVII-lea angaja cca 42 maeștrii și 8000 de muncitori din oraș și din împrejurimi. În secolul al XVIII-lea, producția se organizează: filatura se face la țară în timp ce țeserea și finisajele se concentrază în oraș. La sfârșitul acestui secol, cca 20 000 de persoane lucrează în Manufactura regală. Începând din anul 1830, odată cu sosirea mașinilor cu aburi, sunt construite uzine mari din cărămizi, cu coșuri înalte. În 1842, aglomerația și împrejurimile sale posedă cca 120 de situri industriale unde lucrează 17000 de muncitori. Spre sfârșitul secolului al XIX-lea, după războiul din 1870, peste 2000 de refugiați alsacieni se instalează la Elbeuf, decizi de a părăsi Alsacia, devenită germană. Unii dintre marii industriași delocalizează aici uzinele lor, printre care și familia Blin (devenită mai târziu Blin & Blin). S-azu păstrat încă și astăzi manufacturile: Manufactura Nicolas Godet (63, Str. Guynemer), Manufactura Pierre Grandin (85, Str. République), Manufactura Charles Houiller (12-14, Str. République), Manufactura Georges-Paul Petou sau Clarenson (2, rue aux Bœufs), Manufactura Charles Louvet (23, Str. République și 16, Str. du Marché), Uzina Blin & Blin (avenue Gambetta), Uzina Gasse et Canthelou (17, Str. Randoing), Uzina Nivert et Boulet (41-43, Str. Camille Randoing), Uzina Nivert et Bourgeois (16, Rue Grémont), Uzina Fraenckel-Herzog (25, Str. Camille Randoing), Cercul de Comerțianți (place Mendes-France) construit în 1855, Camera de Comerț și de Industrie (rue Henry), fondată în 1861, Gara Elbeuf, inaugurată în 7 ianuarie 1883, care este construită pe linia Rouen-Orléans. Am scris toate aceste detalii cu speranța că odată vor fi citite și de edili Galațiului și de cei care vor conduce România, pentru a înțelege cum se apără și conservă cultura unui popor, chiar și cultura industrială. Ajută-i Doamne pe toți să se trezească din acest somn de moarte!

¹⁰²¹ Hurmuzaki, Supl. I², p. 177-88; I⁵, p. 513-6. El intră în relații de afaceri cu unele firme franceze; *ibid.*, XVI, p. 687, no. MDLXXXIII.

¹⁰²² Cu acest prilej este vorba și de un Dubois (Henry-St. Maurice), viceconsul la București, *ibid.*, I², p. 200, no. CLXXX. Cf. I⁵, p. 449-50, no. LXXXIV; p. 453, no. LXXXIX ; p. 466-7.

¹⁰²³ Capanlău, m. odinioară, neguțator turc care venia în țară să cumpere dela săteni proviziunile (grâu, unt, miere, sânu) pentru îndestularea „Împărăției” și a garnizoanelor din cetățile dunărene: „*capanlăii au tăiat nartul grâului la schelele Dunării pe șase lei chila și pe cinci parale ocaua de unt și de miere*”- GHICA. Turc. Kapanly (v. *capan*).

¹⁰²⁴ Hurmuzaki, XIX, p. 631, no. DXXVII, p. 677.

comerțului românesc, dar și asupra vieții de zi cu zi a țării aflată mereu în vederea imperiilor binevoitoare.

Apar în această perioadă „inginerii geometri de cadastru”, care încep să măsoare și apoi să grănițuiască marile proprietăți cadastrale și care lasă prin aceasta interesante hărți ale acestor proprietăți. O astfel de hartă avea să scoată la 9 mai 1818 și Fotachi Fulger inginer”, „la grănițuirea proprietății Mavramol de la Țiglina¹⁰²⁵. Acum fluxul mărfurilor prin porturi se schimbă puțin, astfel că domnul muntean trimise atâtea provizii direct în Rusia, prin Galați, „atâția boi, făină, mult său, rachiu”, ca și în Germania, încât foametea începea să se ivească repede și, odată cu această nouă flagelă, emigrarea țăranilor români peste Dunăre devenea una periculoasă, lăsând câmpurile în nelucrare¹⁰²⁶. Un negustor de vite, Stavrachi¹⁰²⁷,

¹⁰²⁵ Arhivele Naționale București, Planuri și Hotărnicii, Litera C, Covurlui, 10, Moșia Țiglina a Mrei Mavromol, 1818, ing. Fotache Fulger.

¹⁰²⁶ Hurmuzaki, XVI, p. 705.

¹⁰²⁷ Descendența acestuia este una care explică cum ajungeau funcționarii din Constantinopol în Principate pentru a se înbogăți. Un Aristarchi Stavrachi era mare dragoman al Porții în 1821. Stavrachi fusese apoi bancherul lui Scarlat Callimachi vodă, apoi reprezentantul lui la Constantinopol, fapt pentru care primește titlul de postelnic al Moldovei. În luna aprilie este trimis la Boli și aici eteriații îl uicideau pe furiș, când se întorcea de la un ospăț dat de pașa de acolo. Feciorul lui care purta același nume îi preia averea și locul în boierimea Moldovei (N. Iorga, *Studii și documente*, vol. III, p. 96-97). Trece în Muntenia în slujba lui vodă Bibescu, după ce în 1835 era dragomanul lui Ahmed Fevzi Pașa, astfel că în 1842 purta titlul de mare logofăt (numit și baș capuchehaie) și primește de la turci o decotație (nișam). Ne reamintim de Ion Calmașul, viitorul domn al Moldovei, a cărui drum spre domnie trecea în 1758 prin Galați, despre care fratele său scria: „Galații, iată-l ă-i o palmă de loc de Țarigrad”, noul Domn pleacă din Stambul pe mare, intrând în Moldova prin portul nostru dunărean. În Octombrie 1758 el era la Galați, și, aproape fără popasuri, o întinse în caleașca domnească trasă de 12 cai de-a dreptul la Iași, unde, în biserica Sf. Nicolae, fu încununat a doua oară Domn al Moldovei, de către Mitropolitul Iacob. Începuturile domniei lui Callimachi fură grele, căci el, găsind țara pustiită de tătari și spiritele întăritate, nu-și putu ridica dările; 2) ba nu putu găsi măcar în tot cuprinsul Moldovei un singur boier care să primească a fi vistiernic. Trimise deci la Țarigrad după capuchihaia sa, un grec cu numele de Stavrachi, geniul financiar al multor alți domni dinaintea lui, om cu vază, cu pricepere și fără rușine. Cum sosi acesta la Iași, îl și scoase ca din cutie pe medelnicerul Constantin Kogălniceanu, care, fără a fi numit vistiernic, fu totuș însărcinat cu strângerea dărilor și a haraciului. „Să te văd” i-ar fi spus Vodă. Medelnicerul făcu treabă destul de bună, și pe la sate ar fi mers lucrurile strună, însă la orașe nu voiau boierii să plătească nici puțin-i ce aveau de dat, după toate scutirile de care se bucurau ei: ba mai mult, pretențiile lor de despăgubiri față de prădăciunile tătarilor erau prea din caleafară mari. Stavrachi se burzului merse la Vodă și ceru surghiunul lor. Pleacă astfel din țară Ion Bogdan, Dumitru Palladi, Filip Catargi, Ioniță Sturdza, trei Costăchești, apoi doi Bălșești, adică Manoli, Scarlat și Vasile Costaki, Lupu și Constantin Balș), Costandin Râșcanu, Ioniță Cuza și Nicolae Buhuș. Și nu găsiră unde să-i trimită decât drept în gura Hanului, în Buceag, unde fură închiși și ferecați în lanțuri (decembrie 1758). În timpul acesta, în Iași, boerii rămași se răsculară. Căci, zice cronică (lui Enachi Kogălniceanu) și „foarte s’au tulburat ei de aceasta, și îndată au pus gând rău în inimile lor ca să strice acest obicei scârnav, începând unul cu altul a grăi și dând știre pe la toate rudele lor, zicând că acest lucru poate să ni-l facă și nouă tuturor și vor să ne stângă de pe fața pământului pe toți. Atunci au făcut hotărîre să gonească pe Stavrachi din Moldova, și

din Moldova, oferea carne sărată pentru armata franceză și se vorbea de vreo 10-12 003 de vite sacrificate pentru aceasta¹⁰²⁸. Fără nici o îndoială că după 1812 portul Galaților era unul din ce în ce mai căutat, era deja în toi disputa, comercială desigur, dintre turcii ca vechi stăpâni și grecii care doreau succesiunea, Galațiul atrăgând spre el visele celor mai îndrăzneți comercianți, apoi căpitani de vase, oameni buni ai apelor și industriașilor¹⁰²⁹. Mai înainte însă de a trece la celelalte

întrunindu-se cu Mitropolitul și cu toți boerii au început a scrie unii la alții ca să se strângă țara la iarmaroc și atunci sau să-l omoare sau să-l gonească pe Stavrachi. Și făcându-se iarmaroc la miezul nopții, s'au strâns mulțime de norod, care cred că nu s'au mai strâns altădată la alte iarmaroace. Și trecând câteva ceasuri, după ce s'au cinstit toți cu băuturi, a intrat o vrajbă în ei de se îndemnau cu toții zicând: Plecați la curte, să vedem pe cine avem Domn, pe Călmașul sau pe Stavrachi.” Erau acolo „câteva mii de țărâtime”, oameni hotărâți, ca la zile mari, cărora le mai și curgea și din sângele Domnului prin vine. Stavrachi, speriat, puse să se închidă porțile curții, orându-i pe Arnăuți, pe Seimeni și pe Beșlii „punându-i pe toți la poartă ca s'o ție”, și, cu ajutorul unui cadui, aduse trei tunuri, pe care le așeză la scara cea mare... iar în timpul acesta, el se gătia de drum. „Atunci prostimea striga cu toții: să ne dați pe Stavrachi, și punând cu toții spetele în poarta cea mare, cu toate că o țineau pe dinlăuntru, au doborât-o jos, și intrând norodul înlăuntru au început a năvăli, iar Turcii strigau în limba lor gheri! gheri!, iar norodul năvălia.” Turcii eșiră cu săbiile scoase, și mai slobozind și tunurile, omorâră câțiva oameni, încât poporul începu să se împrăstie. Iar Stavrachi, viteazul, îmbrăcat turcește și cu turban în cap, luând și câțiva Arnăuți cu el „a încălecat și-a eșit pe poarta grajdului și a purces la Țarigrad.” Bun dus! Grecul nu s'a mai întors în țară niciodată, căci o fi banul ban, dar și viața omului prețuește câte ceva! Epilogul întâmplării: Boerii, nelăsându-se cu atâta, au făcut un arz la Poartă o jalbă trimițând acolo pe un anume Arghir Bostangiolu să ceară capul lui Stavrachi. Lucrurile ajunseră însă, acolo în Stambul, la urechile lui Constantin Racoviță, fostul Domn al Moldovei, care fiind și el unul din prietenii lui Stavrachi, opri jalba boierilor să nu ajungă până la vizir, și trimise răspuns lui Arghir că se miră „cum de nu s'a găsit alt măgar, acolo în țară, să vie cu acea jalobă!” și adaogă: „Să se întoarcă înapoi, c'opoi știe el...!” Că Mavrocordat spunea despre boierul român că e „o mare mascară”, treacă-meargă, fiindcă omul acela era Grec, dar ce avea Racoviță, român neaoș, să-și măgărească neamul?! O poruncă de la împărăție aduse înapoi la Iași pe surghiuniții boieri, și astfel lucrurile se liniștiră „rămânând Domnul în pace de toate cele ce se tâmplase.”- C. Gane, *Doamne din neamul Callimachi*, în *Realitatea ilustrată*, nr. 8, 1934, p. 1-3. Nu vreau să adaug, cetitorule, mare lucru, la ceea ce a scris un mare scriitor și istoric român, dar sper să înțelegi de ce o lucrare de istorie, destinată ției, trebuie să aibă harul și mustul geniului alăturate datelor adeseori prea seci.

¹⁰²⁸ Hurmuzaki, XVI, p. 710, no. MDCXII.

¹⁰²⁹ La 18 iunie 1831, agentul austriac von Raab scrie: „Galații sunt, în actualele împrejurări ale căilor de comerț, un loc important și, dacă lumea politică nu se alcătuiește altfel, acest port va deveni din cauza așezării sale unul din cele mai vrednice de luare-aminte. Numai păcat că e așa de rău clădit și sunt așa de multe case de lemn, una peste alta, așa încât la un foc nu s'ar putea scăpa nimic, pentru ca nu sunt magazii de piatră, ci bordeie și șuri acoperite cu papură... Negoțul e peste măsură de activ aici, cu negustori austrieci, francezi, ruși și turci. Francezii și rușii au consuli bine plătiți și se bucură de prestigiu (*Doc. Callimachi*, I, p. 179-81, no. CXXVI). Evreii fură odată, la 1796, despoiați într-o revoltă (*Ibid.*, p. 525, nota). Am să revin asupra Casei Comerciale „Frații Evloghie și Hristo Ghorghiev” (1785-1946), București – Brăila – Galați – (Dumitru Limona et alii: inventarele nr. 1221-1224 Oltenița. Obiectul comerțului: arendarea de moșii, activități bancare (erau acționari la băncile și societățile: „Bragadiru”, „Olănescu”, „Banca Românească”, „Prima Societate de Asigurare Românească”; Evloghie a fost, în plus, bancherul prințului George

numeroase și substanțiale observații și delimitări necesare, privitoare la posesiuni, care țin bunăoară de multe proprietăți ale domeniului mănăstiresc, aflate în zona ținutului Covurlui, reamintim că mănăstirea Râșca, ctitoria din anul 1512 a voievodului Bogdan al III - lea, a avut lângă Barboși întinse proprietăți. Astăzi lumea istoriei acreditează ideea că domnitorul Alexandru Lăpușneanu era rezultatul dragostei de prin anul 1515 dintre mama Anastasia cu Bogdan al III-lea și că de aceea acesta s-ar fi numărat printre pretendenții țării la scaunul domnesc la moartea lui Ștefăniță vodă, în anul 1527. Se consideră că Petru, fiul Anastasiei de Lăpușna, s-a aflat cel puțin în două rânduri în Polonia și că ar fi fost admis în țară de unchiul său Petru Rareș în a doua sa domnie, când i s-a oferit de altfel chiar și rangul de „stolnic” și ar putea fi identificat cu „paharnicul Pătrașco”¹⁰³⁰. Știm că

Bibescu); tranzitarea mărfurilor (cereale, zahăr, ulei, icre, piei, sare, bumbac, orez, ceară, cerviș, coloranți, țesături etc.) în centrele din Rusciuc, Plovdiv, Varna, Marsilia, Liverpool, Manchester, Odessa. Avea corespondenți, asociați, intermediari, clienți: banca „Crédit Lyonnais”(Lyon), Casa Comercială „Frații Dimitrie și Ilie Caracaș”/ „Dimitrie Caracaș și Fiul/Fiii” (Brașov), Atanas N. Caracaș (Șiștov), Costache Suțu (București), casele comerciale „N.I. Socolov & Comp.” (Șiștov), „Frații Hagi Atanase Hagi Petcovici” (Rusciuc), Nicolae Minciov (Galați), „Hristo Papazov și Asociații” (Șiștov), „Constantin I. și Mihail Ioan Halla” (Viena – București), Casa Comercială „Frații M. Dumba” (Viena), „Hagi Petre și Frații Nedelcovici” (Ploiești, Brăila), Ioan Moscu (Ulmeni), Teodor Panaioti (Ulmeni), „Clician Penciovici și Fiul” (Rusciuc), Mihail Popovici (Brăila), „Emanuil Evstratie și Compania” (Syros), „Casa de Expediție «M. și A. Avramov»” (Oltenița), Nicola Țenu (Brăila), „Mincioglu și Marinov” (Constantinopol), „N. Mincioglu și E. Selvili” (Viena), Petăr Dancov (Craiova), „Zaharia N. Bracalov și Fiii” (Galați), Gheorghe E. Leca (Brașov), „M. Hagi Panaiot Slavovici” (Constantinopol), Ghiță Băluță (Caracal), P. Teologu (Manchester), I. Hagi Vâlcov (Brăila), „Casa de Expediții «Frații Ioan și George Alexi»” (Brașov), George P. Mantu (Bacău), „Răducanu Paraschivescu și Asociații” (Pitești), „Faulquier Cadet et C-ie” (atelier de lumânări și săpun, Montpellier), „Lafon et Labatut” (zahăr, Marsilia), „Pasquale Pastorino & Co.” (reprezentant: C.N. Pellas, Genova), „Courtot et C-ie” (Marsilia), Ghiță Gheorghiu (Câmpulung), Ipsilanti (Viena), contele Achilles Rasponi Murat (Florența, Ravenna) și contesa Pulcheria Rasponi (București), G. Manu (general, reprezentant al contesei Constanța J. Rasponi), baronul Stuart (Petersburg), N.G. Bibescu (București), „Frații D. Papazoglu” (firmă de comercializare a uleiului de trandafiri, Kazanlâc), „Gheorghe Teologu și Fiii” (Londra), Ștefan Botev (fratele lui Hristo Botev, Oltenița), „Romanelli și Fiii” (Florența), prințul și membri ai familiei Bibescu, Evloghie I. Gheșov (era administratorul averii familiei Gheorghiev mai către jumătatea secolului al XX-lea). Dezvoltând investigații mai amănunțite pe clienții acestei case o să avem un tablou mult mai bine conturat asupra comerțului portului Galați în perioada lui de glorie. În acest sens trebuiesc aprofundate studiile pe Registre comerciale: carnete-memorial (venituri, bilanțuri, distribuirea profitului între asociați), copierul corespondenței cu Jv. B. Gruiev; în SANIC MSS: manuscrisul 824 al Casei Comerciale „Evloghie și Hristo Gheorghiev”, precedat de un repertoriu alfabetic de persoane, conține conturile de debit-credit ale lui Constantin Dicu (București), Theodor D. Tapangi (București), Anastasie Ziapas (București), Nicolaș C. Triandafilu (București), Dimitrie Athanasiu (București), „Evstatie și Constantin Altânovici” (Galați), Marcu Mihalopol (Brăila), Constantin Stancioglu (Șiștov) ș.a., pe anii 1841-1842.

¹⁰³⁰ Gheorghe Pungă, *Țara Moldovei în vremea lui Alexandru Lăpușneanu*, Iași, 1994, p. 38.

mamă-sa, Anastasia, se stinse din viață undeva către finele primei domnii a fiului ei Alexandru Lăpușneanu, care, fie că doar la rugămintea mamei sale, fie din propria inițiativă a domnitorului, a înmormântat-o în biserica mănăstirii Râșca, pe domeniile căreia a copilărit și voievodul.

Iar Alexandru Lăpușneanu voievodul îi înscrie pe lespedea de mormânt numele mamei sale, doamna Anastasia, cu înaltul rang de doamnă, care era atribuit de regulă numai soțiilor de domni moldoveni: „Bine-credinciosul și de Hristos iubitorul Alexandru voievod Domnul Țării Moldovei a înfrumusețat acest mormânt al mamei sale, Doamna Anastasia, care a trecut la veșnicele locașuri și a fost îngropată aici, la anul 7066/1558, indictionul 7 al soarelui 11, lui mai 2”¹⁰³¹.

Insist însă puțin asupra reglementărilor mai vechi privitoare la vămile Moldovei, pentru a se înțelege care erau drumurile ei comerciale reale, puțin mai înainte de extinderea graniței dintre principate la Milcov, moment cu adânci semnificații pentru târgul Galaților, reactivat ca port important abia acum, după anul 117, atunci când împăratul roman Publius Aelius Traianus Hadrianus (24 ianuarie 76 – 10 iulie 138), cunoscut în istorie cu numele de Hadrian, era oaspetele fortificației celtice de la Țiglina, refăcută de Roma. Iar localitatea Lăpușna, din stânga Prutului, se întâlnește deja prin anii 1450 ai secolul al XV-lea, fiind atestată deja ca un centru vamal intern¹⁰³². Astfel, la 25 august 1454 (prima mențiune documentară cu acest nume al localității), chiar în cartea sa domnească Petru Aron voievod arată că „acești adevărați călugări ai noștri de la Moldovița au adus înaintea noastră privilegiul înaintașilor noștri”, într-un document prin care scutește de vamă mănăstirea Moldovița de „trei care de pește... ca să umble... la Dunăre sau la Nistru sau la oricare baltă... și ca să nu plătească vamă nicăieri, și la vămile vândute¹⁰³³ și la cele nevândute: nici la Târgul Frumos, nici la târgul Iași, și nici la Lăpușna...”¹⁰³⁴. Referința clară în acest act la un privilegiu mai vechi de la „părinții noștri” (după cum se știe, Petru Aron se prezenta drept fiu al lui Alexandru cel Bun) ne face să credem că voievodul nu a făcut nimic altceva decât ca să reproducă aceleași scutiri de vamă, inclusiv în cea de la Lăpușna, pe care le aveau călugării de la Moldovița, conform privilegiului dat în același scop de Alexandru cel Bun, document care nu s-a mai păstrat.

Aceasta ne face să considerăm pe drept cuvânt că vama internă de la Lăpușna moldovenească exista cel puțin încă din timpul acestui din urmă voievod. Constatăm că la 29 iunie 1456 același Petru Aron voievod le întărește negustorilor din orașul Liov privilegiul de mai înainte: „Iar cine merge spre părțile tătarești

¹⁰³¹ Mihail Balan, Vasile M. Demciuc, *Mănăstirea Râșca*, Iași, f.a., p. 35-36. Traducere din limba slavonă.

¹⁰³² DRH A, vol. II, București, 1976, p. 57-59, doc. 41.

¹⁰³³ Vamă vândută era o vamă arendată de către domn unui demnitar. Printr-o tradiție mai veche, aceasta se făcea pe un termen de un an.

¹⁰³⁴ DRH A, vol. II, București, 1976, p. 57-59, doc. 41.

(Hanatul Crimeei – n.n.) va plăti pentru 12 cântare, ce se vor cumpăni, în Suceava, o rublă de argint, în târgul Iașilor, 30 de groși, iar în Lăpușna, 30 de groși; iar în Cetatea Albă, o jumătate de rublă de argint. Iar cine nu va merge la Cetatea Albă, va da în Lăpușna vama de la Cetatea Albă, cât ar fi dat în Cetatea Albă, iar în Tighina să nu dea nimic, iar la strajă, de fiecare car, câte 12 groși. Iar cine va duce aceste vite cornute la tătari va plăti, la vama principală, în Suceava, de fiecare vită câte patru groși, în Iași, doi groși, în Lăpușna, doi groși, pentru o sută de oi, în Suceava, 60 de groși, în Iași, 30 de groși, în Lăpușna, 30 de groși, iar ce vamă a fost în Tegheneachiciu, am desființat-o ca să nu mai fie acolo nici un groș vamă, ci doar în Lăpușna să fie această vamă.

Aceasta este vama acelor ce merg la tătari”¹⁰³⁵. Și pornind elementar de la sumele plătite în diferite vămi, observăm că vama de la Lăpușna era de același rang cu vama de la Iași, ba poate mai importantă, deoarece aici erau plătite cert de către negustori și sumele pentru vama de la Cetatea Albă și de la Tighina, în caz dacă caravanele negustorești, urmându-și calea (de exemplu, spre Constantinopol sau spre Hanatul Crimeei), nu treceau cumva prin aceste din urmă centre vamale.

Tot în acest privilegiu, precum se arată „...au venit înaintea noastră (adică a lui Petru Aron – n.n.) prietenii noștri, pângarii din Liov și au adus privilegiul cel mare, ce îl au de la părintele nostru, Alexandru (cel Bun – n.n.) voievod, și ne-au rugat să le ușurăm vămile, cum le sunt în acest vechi privilegiu”. Evident este că aici se face referire la privilegiul dat de Alexandru cel Bun negustorilor lioveni la 6 octombrie 1408¹⁰³⁶, din care reiese clar că sistemul vamal al Țării Moldovei, cu centrele sale de la hotare și din interior, se constituise de mai multă vreme și că tot cam de pe atunci din această rețea vamală făcea parte și centrul vamal de la Lăpușna, ca una interioară, dar și internațională. Privilegiul dat de Petru Aron vodă a fost reînnoit apoi la cerința negustorilor lioveni și de către voievodul Ștefan cel Mare la 3 iulie 1460¹⁰³⁷, ceea ce arată că drumul comercial moldovenesc, care trecea și prin Lăpușna, era unul stabil și aducea foloase atât comercianților din orașul polonez Liov, cât și centrelor mari vamale din Țara Moldovei, inclusiv târgului Lăpușnei. Faptul că vama de la Lăpușna continua să activeze ne arată și privilegiul dat mănăstirii Neamț de către Ștefan cel Mare la 1 aprilie 1470, prin care „trei măji” (mijloc de transport special cu care se transporta peștele – n.n.) ale mănăstirii erau scutite de orice plată a vămii, inclusiv de cea de la Lăpușna¹⁰³⁸. Precum reiese din același act domnesc de secol XV, centrele vamale

¹⁰³⁵ M. Costăchescu, *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare, vol. II. Documente externe*, Iași, 1932, p. 792-793; vezi și *Suceava. File de istorie. Documente privitoare la istoria orașului 1388-1918, vol. I*, București, 1989, p. 109-115, doc. 18.

¹⁰³⁶ *Suceava. File de istorie. Documente privitoare la istoria orașului 1388-1918, vol. I*, București, 1989, p. 85-89, doc. 6.

¹⁰³⁷ I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare, vol. II*, București, 1913, p. 273.

¹⁰³⁸ DRH A, vol. II, p. 243-244, doc. 164.

moldovenești, inclusiv cele dintre Prut și Nistru (Chilia, Cetatea Albă, la Nistru ș.a.) erau categorisite ca vămi „vândute și nevândute”.

Nu putem ști însă la care dintre ele aparținea, în această perioadă, vama de la Lăpușna. Observăm că vama în Moldova, inclusiv cea de la Lăpușna, era organizată, după cum admitea Aurel Sava, după modelul de mai înainte, când aceste ținuturi erau stăpânite în secolele XIII-XIV de către tătari. Conform acestuia, negustorii erau obligați să oprească neapărat caravanele lor în anumite orașe, unde plăteau vamă și pe această cale ele obțineau și venituri importante. „În aceste târguri negustorii plăteau o vamă mică, în afară de vama cea mare achitată de regulă la graniță sau, mai ales, la Suceava”¹⁰³⁹. Vedem că după constituirea Țării Moldovei și extinderea sa teritorială până la Nistru și până la Marea Neagră către începutul secolului al XV-lea, crește constant rolul căii comerciale numite „drumul moldovenesc”, fostul „drum tătăresc”, pe care era situată și vama de la Lăpușna. Ba mai mult chiar, tot aici la Lăpușna se intersectau importante drumuri comerciale atât interne, cât și internaționale, care veneau din centrul Europei prin Transilvania și duceau spre Marea Neagră și Crimeea, precum și cel care venea din Polonia și ducea spre aceleași porturi mari de la Marea Neagră și spre Constantinopol. Acest drum se ramifica la Lăpușna, ducând spre Hanatul Crimeii¹⁰⁴⁰, Cetatea Albă și Constantinopol. În urma pierderii Chilie și Cetății Albe (1484), a Tighinei (1538) și apoi a unor noi teritorii din sud-estul Moldovei, pentru mărfurile care erau aduse din Crimeea, timp de mai multe decenii la rând, taxele vamale erau plătite un timp la Purcari pe Nistru, iar la sud s-a profilat alt centru vamal moldovenesc pe Dunăre, la Reni.

Dar încorporarea de noi teritorii moldovenesti în raialele turcești a determinat dispariția acestora (de exemplu, vama de la Reni a dispărut, dar după ce a fost luată de turci și transformată în raia în 1621)¹⁰⁴¹. Drept urmare și Lăpușna rămâne unica vamă din sud-estul Moldovei și, de fapt, se transformă treptat în vamă de margine, adică internațională.

O dovadă în această privință poate fi invocată și în faptul că pe timpul domniei lui Alexandru Lăpușeanu, în vama de la Lăpușna, se plăteau toate taxele vamale pentru mărfurile aduse din Istanbul otoman, prin Isaccea și din Crimeea¹⁰⁴². După câte se pare însă, vameșii de târgul Lăpușna erau numiți numai de către domnii Moldovei și se subordonau direct acestora. Primul vameș cunoscut

¹⁰³⁹ N. Iorga, *Istoria comerțului românesc*, vol. I, București, 1929, p. 82-86, 99, 101; Idem, *Istoria românilor prin călători*, vol. I, București, 1928, p. 80; C.C. Giurescu, *Istoria românilor*, ed. II-a, vol. I, București, 1935, p. 505-506; A. Sava, *Documente Lăpușna*, București, 1937, p. VI.

¹⁰⁴⁰ A fost un stat al tătarilor din Crimeea care a existat între 1441 – 1783. A fost hanatul turcic succesor al Imperiului Hoardei de Aur care a rezistat cel mai mult de-a lungul timpului.

¹⁰⁴¹ Ion Chirtoagă, Nicolae Vălcu, *Istoria vămii din Moldova*, Chișinău, 2006, p. 36.

¹⁰⁴² Ibidem, p. 34.

al Lăpușnii a fost chiar un frate al lui Alexandru Lăpușneanu, numele căruia nu este cunoscut.

Astfel, la 1557 Erasmus Otwinovski, însoțind pe Zolkiewski într-o solie polonă la turci, se întoarce tot pe drumul Lăpușnei, menționat mai sus. Erasmus Otwinovski, sol polon, semnalează existența vameșilor turci în anul 1557 la Isaccea. După ce trec Dunărea, la 1 octombrie 1557 poposesc la hanul din Lăpușna la 6 octombrie și stau aici o zi. Lăpușna ar fi aparținut pe atunci fratelui domnului, frate care era vameș¹⁰⁴³. Dacă această vamă a fost încredințată fratelui domnului țării, pare să însemne că centrul vamal de la Lăpușna era deosebit de important și aducea venituri credem că destul de însemnate vistieriei domnești și celui care o diriguia.

Pe timpul domniei lui Petru Șchiopul vama de la Lăpușna a fost încredințată de domn cam pe la 1587-1588 lui Bartolomeo Brutti, persoană cu mare influență la curtea voievodală, căruia dregătoria lăpușneană îi aducea un venit de 3.000 zloți anual¹⁰⁴⁴. Și aici încep disensiunile specifice pentru venituri, astfel că documentul din 24 februarie 1707, de la Antioh Cantemir voievod, scria lui „Gheorghe vel comis, să ia sama între Dracea pârălabul și între Mihnea căpitanul pentru o tovărășie de vama Lăpușnii și cea a Orheiului, căci Dracea ar fi ridicat banii cu dobândă și Mihnea nu vre să ste la socoteală”¹⁰⁴⁵. Ceva mai târziu, dar înainte de anul 1740, vama de la Lăpușna este transferată la Chișinău¹⁰⁴⁶. După cel mai vechi recensământ cunoscut de istorici, efectuat în 1591 în Țara Moldovei, ținutul Lăpușna avea la bir 1538 istov și 288 de săraci, 48 istov la „Slobozia Ceacrălo (Ceacărului) și 5 săraci, 42 de vătași, 501 curteni, 342 nemeși, 88 popi”¹⁰⁴⁷.

Conform aceluiași recensământ, în ținutul Lăpușna sunt înregistrați 42 de vătafi (administratori ai satelor din ținut – n.n.), ceea ce ne arată, considerăm noi, că pe atunci ținutul cuprindea cel puțin 42 de localități. Să mai spunem că Această înaltă dregătorie de stat a Țării Moldovei (serdar în traducere din limba turcă înseamnă comandant militar) a fost instituită de domnul Vasile Lupu vodă, ca să apere marginea de răsărit a țării Moldovei împotriva tătarilor agresivi din Bugeac și din Crimeea. Serdarul avea încă sub comanda sa directă călărașii din ținuturile Orhei, Lăpușna, Bugeac și Soroca.

¹⁰⁴³ P.P. Panaitescu, *Călători poloni în țările române*, București, 1930, p. 8; A. Sava, *Documente Lăpușna*, p. VII; *Călători străini despre țările române*, II, București, 1970, p. 120-121. Informația se confirmă și prin relația din 19 aprilie 1562 a agentului austriac I. Belsius (Ibidem, II, p. 147).

¹⁰⁴⁴ B.P. Hasdeu, *Istoria toleranței religioase în România*, București-Chișinău, 1992, p. 42.

¹⁰⁴⁵ I.T. Halipa, *Munca*, vol. I, p. 188-212; A. Eșanu, *Chișinău. File de istorie*, Chișinău, 1998, p. 155.

¹⁰⁴⁶ Despre activitatea vămii la Chișinău vezi: A. Eșanu, *Chișinău. File de istorie*, Chișinău, 1998, p. 38-39.

¹⁰⁴⁷ DIR A, veacul XVI, vol. IV, București, 1952, doc. 5, p. 5.

În anul 1730, Grigorie Ghica vodă, pornind de la anumite realități, a delimitat funcțiile serdarului de cele ale pârcălabilor de pe la ținuturile de margine, dar păstrând pentru cel dintâi și atribuția principală, paza marginii, precum și examinarea în judecată a cazurilor cu furturi de cai tătărăști sau cei turcești de către moldoveni, dar îi interzice să se amestece în cazurile de furturi mari sau mai mici, care rămâneau numai în competența pârcălabilor de ținut.

Serdarul mai păstra dreptul de a judeca și globi „pe vechiul obicei” trei zile pe an, la târgurile din cele patru ținuturi, precum și competența generală în târgul Onițcani, unde se transferase sediul serdăriei. De la înființare și până la reforma din 1741 a lui Constantin Mavrocordat voievod, serdarul era considerat printre marii dregători, dar care nu făcea parte din Sfatul domnesc. Prin așezământul lui C. Mavrocordat, s-a înființat în toate ținuturile isprăvnicia ca structură executivă.

Referindu-ne tot la drumuri vechi, să mai notăm că în sudul interfluviului Prut-Nistru capătă o altă pondere, ce se cere atent cântărită, varianta care unea Chilia, poate că prin Greceni, cu Fălciul din dreapta Prutului, în vreme ce ramura care de la Iași, prin Lăpușna, atingea Chilia, este înlocuită, după anul 1484, cu varianta Iași – Vaslui – Bârlad – Galați, acest din urmă târg devenind de atunci, după anexarea de către otomani a portului Reni (Tomarova), cam „unica poartă de acces liberă a Moldovei la comerțul maritim internațional”¹⁰⁴⁸. Încă exiată astăzi o mare bogăție de informații privitoare la mărfurile care treceau, multe dintre ele și prin târgul Lăpușnei, precum ar fi aba, alăge, arnici de Țarigrad, brăie de Rumelia, „vin de țară care trece în Țara Căzăcească”, vulpi de țară și vulpi de Mosc (blănuri), tutun, drob de sare, în rusec, cojoace, cărți de joc, cai turcești, cai și iepe de rasă arabă de la tătari, măslina, migdale, orez, potcoave, plumb, pahare de Veneția, săgeți, scorțișoară, stafide, tutun, „unturi de pește”, hârtie, șei și multe altele¹⁰⁴⁹, în total 265 de articole supuse vămii¹⁰⁵⁰. Dintre negustorii care plătiseră vama la Movilău, se prea poate să fi trecut prin Lăpușna, în drumul lor spre sud, acel Costandin Marcovici care ducea 17 căpățâni de zahăr la Fălciu, Ispir

¹⁰⁴⁸ Cecilia Alinescu și Natalia Pașa, *Vechile drumuri moldovenești*, „Anuarul de geografie și antropogeografie”, 1914-1915, p. 25. Tot pe această variantă treceau cei care traversau Dunărea pe la Isaccea (Oblucița), mai ales oști, mergând pe la Greceni, pe aproape de Cahul, apoi Zărnești, paralel cu Prutul până în dreptul Fălciului, unde se traversa râul, și de aici la Huși (Ibidem, p. 30-31); Cristian Luca, *Activitatea portuară și construcțiile navale la Galați în ultimul deceniu al secolului al XVI-II-lea*. În: Claudiu Neagoe (coordonator),

Modele culturale și realități cotidiene în societatea românească (secolele XV - XIX), București, Editura Ars Docendi, Universitatea din București, 2009, p. 233. Ibidem, p. 218-219.

¹⁰⁴⁹ Ioan Caproșu, *Documente Iași*, vol. VI, nr. 377, p. 335-349.

¹⁰⁵⁰ Gheorghe Ghibănescu, *Catastihul vămilor Moldovei (1765)* în: „Ioan Neculce”, *Anul I, fasc. II*, 1922, p. 199.

grecul cu o căruță cu pânză leșească „groasă” pentru Galați sau sârbul Iliăș, care mergea tot la Galați în port, cu două care de în lipovenesc¹⁰⁵¹.

În anul 1806, având urgentă nevoie de multă silitră, necesară pentru obținerea prafului de pușcă, rușii constată că materia primă aflată în discuție se mai prepară doar în satul Lăpușna, acolo unde se obținea o cantitate anuală de 12000 ocă, vândută toată, după ce era încărcată pe vase la Galați, pe piața Istanbulului cu 58 parale ocaua¹⁰⁵².

De altfel un episod ciudat, destul de important pentru Galați și neinvestigat aproape deloc, este faptul că turcitul Iliăș Rareș, de-abia scos din scaunul părintelui său de la Suceava, „avea un gând, acela de a domni ca musulman, din neam în neam, asupra unei Moldove reînființate în vechile hotare”¹⁰⁵³.

Rapoarte polone din vara anului 1551 pretindeau chiar a ști că fostul domn, nemulțumit doar cu sangeacul de Silistra, căpăta o mare parte din Dobrogea, iar peste Dunăre, în Moldova, alte câteva mari „cetăți”, precum Ciubărciu, Galați, Reni, Lăpușna (Lopusno) precum și Chigheci, „regiune nu mică, îmbelșugată în pești și oi”¹⁰⁵⁴.

În anul 1843 târgul Galații numărau 25000 de locuitori, aveau deja instalate câteva consulate vechi, pentru țări importante precum Rusia, SUA, Sardinia, titular era Castellinar și viceconsuli pentru Anglia, Franța, Austria, Rusia, iar pârcălab era Vasile Ghica¹⁰⁵⁵. În anul 1835 se cam structurase deja elita celor care făceau importuri sau exporturi de mărfuri prin portul Galați. Ei erau de regulă greci (Catacatzulo, Panaioti Pavlo, Inglesi, Pano, Sinetò, Mihalopulo, Dimopulo, Macridachi, Marcopoli, Evghenidi, Nioti); italieni (Pedemonte și Paretti, Alessandro di Basilio, Gimba, Gili, Barbis); germani (Bienwerth, Thall); francezi (Argenti și Sichiari)¹⁰⁵⁶. Un anume funcționar Ciocan era decorat de guvernul austriac cu ordinul Franz-Joseph¹⁰⁵⁷. El funcționa ca antreprenor în anul 1848 al

¹⁰⁵¹ „Aici, în Lăpușna, dinpotrivă, se adună pământ de pe siliști, grămădit acolo din vechime, putred și gata după proba alăturată; se transportă în căzi cari se umpleau și din cari se trăgea toată puterea silitrei prin topeală (macération) și apoi acest pământ era aruncat fără nici o regulă și nici o băgare de seamă”; în plus, de neînțeles pentru expertul rus era folosirea doar a cenușii din coajă de stejar, ceea ce ducea la uscarea copacilor și „pustiirea” pădurilor (Radu Rosetti, *Arhiva senatorilor de la Chișinău și ocupația rusească de la 1806-1812, III. Amănunte asupra Moldovei de la 1808 la 1812*, în: „*Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice*”, seria II, t. XXXII, 1909-1910, p. 116-120).

¹⁰⁵² Idem

¹⁰⁵³ Nicolae Iorga, *Două texte grecești privitoare la țările noastre*, „*Revista istorică*”, XIX, 1933, nr. 1-3, p. 5.

¹⁰⁵⁴ Idem, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, vol. XXIII, nr. LXIV, p. 59 (text este polon, traducerea unor fragmente la idem, *Două texte grecești privitoare la țările noastre*, p. 5).

¹⁰⁵⁵ Hurmuzaki, XVII, p. 377. Odesa primea numai 129 (*ibid.* P. 950-971).

¹⁰⁵⁶ Hurmuzaki, XVII, p. 522.

¹⁰⁵⁷ *Correspondența lui Știrbei-Vodă*, p. 150, no. XL.

vămile noastre, dar din ambele Principate¹⁰⁵⁸, prin câștigarea tuturor licitațiilor ținute.

Se începea la vedere, în mod destul de vizibil, ascensiunea negustoriei capitalului, care nega totuși blazonul nobiliar, dar sărac, astfel că la „Casinoul din Galați” negustorii își permiteau ca să-i înfrunte pe boieri¹⁰⁵⁹. Nu era capital și nu se prea construia în țară, dar în portul Galați era o fericită excepție, fiind o fabrică de carne sărată, una de macaroane de primă calitate și una de lumânări parfumate, ale căror produse se exportau¹⁰⁶⁰. Austriacul Ficquelmont prevede chiar că și Galații vor concura, cu mult succes, portul Odesa. La 17 dec. 1851 Divanul de întărituri hotărăște scoaterea în vânzare prin mezat a moșiei Cotrosul, din ținutul Covurlui, a fraților Bogoșăști, moșia fiind amanetată pentru sume mari, de 5000 galbeni, galbeni luați cu împrumut de la Nastasia Gane și de la alți vreo 7000, galbeni împrumutați de la doamna Josifina Bogoș. Iar moșia este și ea vândută, după strigările legale, vornicului Vasile Alecsandri cu 8700 galbeni, vânzarea fiind întărită de Divanul de întărituri în 1852, martie 2¹⁰⁶¹. La 4 iunie 1853 tot Divanul întăriturilor, în urma cererii Paraschivei Ciure, încuviințează vânzarea a 66 stânjeni 5 palme 21/2 parmaci din moșia Argeoae, în ținutul Tecuci, pentru a acoperi datoriile. Proprietara neîndeplinind atunci toate formele dure pentru ducerea la sfârșit a vânzării, pământul este scos din nou la mezat chiar la cererea serdarului Costache Ciure, unul din creditorii. În 1854 Divanul adjuceacă licitația lui Aga Anastasie Panu, pentru prințul Neculae Conachi Vogoridi, cu 80 lei stânjenul¹⁰⁶².

La 10 noiembrie 1853 Divanul Întăriturilor, în urma cererii lui Basile Hermeziu, încuviințează scoaterea în vânzare prin mezat a a treia parte din moșiile Bolintști, Serpeni, Voinești, Topeni, din ținutul Covurlui, moșii lăsate prin testament de Gh. Hermeziu celor trei fii Costache, Iancu și Vasile, pentru plata datoriilor către Spătarul Grigore Boțan, de 200 galbeni. Divanul adjuceacă licitația lui Costache Dosiade contra a 1500 galbeni, trebuind să depună și 21 galbeni ceruți de vornicia de aprozi¹⁰⁶³. La 22 octombrie 1845 răzeșii de pe moșia Iovești vând postelnicului Panait Balș, proprietarul moșiei Blăjării, partea lor de moșie cu 5000 galbeni primind la vânzare, 4000 galbeni, 1000 galbeni urmând să fie dați lui Iamandi Juvara, datorie pe care răzeșii o au la acesta. Cu încredințarea judecătoriei Tecuci, dae și cu adevărarea Divanului apelativ precum și cu întărirea Divanului întăriturilor (1854 Feb.11). La 14 decembrie 1845 apare actul prin care banul Petru

¹⁰⁵⁸ *Mărturii istorice despre Știrbei-Vodă*, p. 506.

¹⁰⁵⁹ Hurmuzaki, XVII, p. 361.

¹⁰⁶⁰ Filitti, *Domniile*, p. 57.

¹⁰⁶¹ <https://www.scribd.com/doc/252579764/Achizitii-NoiMCCCXXIXMDCC-CXCIV-Inv-103>

¹⁰⁶² Ibidem

¹⁰⁶³ Ibidem

Ciucă vinde postelnicului Panait Balș moșia din Iovești¹⁰⁶⁴, din ținutul Tecuci¹⁰⁶⁵, fără 282 stânjeni dați răzeșilor din Iovești și 74 stânjeni dați slugermlui Niculae Arhip, după vechea învoială cu 9000 galbeni blanci, chiar și actul de vânzare fiind

¹⁰⁶⁴ Localitatea Iovești s-a format pe vechea moșie Blăjești, prin înglobarea în timp, a cătunelor Iovești, Blăjeștii de Jos, Blăjeștii de Sus și Atârnați (M. Ciubotaru și V.V. Cotea, 1996). La mijlocul secolului al XVI-lea moșia, acum răzășească, cu confirmare de la Ion Vodă cel Viteaz (1572-1574), era împărțită în Blăjerii de Sus și Blăjerii de Jos. Vornicul Cârstea cumpără de la răzeși jumătate din partea de sus, cu care o va înzeștra, în 1625, pe fiica sa Maricica și întreaga parte de jos pe care o va dăruî Mănăstirii Florești, al cărui fondator era însuși Cârstea. În prima jumătate a sec. XVII-lea au loc mai multe procese și judecăți între mănăstirea Florești, Vasile Roșea, ginerele lui Cârstea, și răzeșii care mai vând din partea lor, în 1641 și 1642, Vasile Lupu Voievod confirmă proprietatea lui Vasile Roșea asupra Blăjierilor de Sus, cu vii și vaduri de moară. În a doua jumătate a secolului al XVII-lea, prin mai multe cumpărături un căpitan Florea ajunge proprietarul unei părți importante din Iovești moștenită de fiul său, Alexandru Căpitanul, care mărește proprietatea prin alte cumpărături, în 1679, satul Iovești avea probabil biserică, fiindcă este menționat „popa Vâlcea din Iuvești”.

¹⁰⁶⁵ Există o catagrafie a locurilor de case și dughene, a caselor boierești și a celor de prin mahalale, precum și a grădinilor și diverselor instalații aflate în Tecuci pe moșia mănăstirii Sfântul Proroc Samoil din Focșani. Documentul poartă data de 25 mai 1828, este iscălit de paharnicul Grigore Anghelachi și serdarul Ștefan Brânză, cei care l-au întocmit, cuprinde 24 de file în format coală, strânse într-o legătură modernă, și se păstrează în fondul Manuscrise de la Arhivele Naționale Iași, unde este înregistrat sub numărul 1698. Cei doi dregători sub supravegherea cărora au decurs lucrările de măsurare și notare au expediat catagrafia către Marea Logofeție, însoțind-o de o adresă purtând aceeași dată, 25 mai 1826 (Arhivele Naționale, Serviciul Județean Iași, Documente, 380/86). – Apud Marius Chelcu, *Evoluția stăpânirii teritoriului urban la Tecuci și o catagrafie din anul 1828*, Academia. Edu. Rostul administrativ al târgului a fost consolidat probabil tot în timpul domniei lui Ștefan cel Mare printr-o reorganizare a ocolului și o delimitare mai clară a hotarului târgului (În timpul lui Ștefan cel Mare a fost lărgit chiar și hotarul târgului, prin adăugarea unei bucăți de pământ din vecinătatea satului de la Salce (Constantin C. Giurescu, *Târguri sau orașe și cetăți moldovene din secolul al X-lea până la mijlocul secolului al XVI-lea*, ediția a II-a, Buc., Ed. Enciclopedică, 1997, p.312- 314. Vezi C. Cihodaru, *Refacerea ocoalelor cetăților și curților domnești în a doua jumătate a secolului al XV-lea*, în *Omagiu lui P. CAonstantinescu - Iași cu prilejul împlinirii a 70 de ani*, București, Editura Academiei Române, 1965, p. 267-272. Din ocolul de la Tecuci făceau parte satele Cămilești, Matoșești și Țigănești (Dumitru Ciurea, *Organizarea administrativă a statului feudal Moldova (sec. XIV -XVIII)*, în „*Anuarul Institutului de Istorie și arheologie Iași*”, II (1965), p. 232). Andonie blănar cumpăra, la 10 ianuarie 1660, de la soția lui Căzacul uricar în prezența preotului, a șoltuzului, a celor 12 pângari, precum și a altor târgoveți din Tecuci, o parte din satul Mărcești, aflat în hotar cu moșia târgului (C. Solomon, C.A. Stoide, *Documente tecucene, vol. I*, Bârlad, 1938, p. 23, nr. XLV). De venitul podului de peste Siret, de această dată din dreptul satului Mierăiești, s-a preocupat câțiva ani mai târziu și un Cojocea din Tecuci (Catalogul documentelor, IV, p. 284, nr. 1100). Informația existenței la 1660 a acestui sat trebuie să atragă atenția cercetătorilor istorici care au scris despre Liești și despre atestarea vechimii lui și a Mirăieștilor din care s-a format satul Fundeni. Pentru cunoașterea numărului orașelor din Moldova secolului al XVI-lea, un izvor important este Catastiful de vistierie din 1606 (I. Caproșu, *Structuri fiscale și administrative într-un catastif moldovenesc de vistierie din 1606*, în *AIIX*, XXX, 1993, p. 253 – 277).

cu întărirea judecătoreiei ținutului Tecuci și Divanului întăriturilor (din 1854 lun.15).

Iar afirmația că „la 3 iunie 1674, se atestă la Iovești și proprietatea familiei Panaite Balș a profesorului iveștean Frățică Gheorghe cade. Proprietatea căpitanului Florea, din Iovești, se mai regăsește clar încă peste un secol (1783 și 1786) la căpitanul Neculai Ciucă, pentru ca apoi, în deceniile patru și cinci ale secolului al XIX-lea, totuși să ajungă apoi tocmai la Panaite, Constantin, Anastasachi și Petrache Ciucă. În 1911, Paul Balș și Alexandrina Balș, cumnata sa, vând moșiile Ivești și Torcești lui Hector D. Economos¹⁰⁶⁶ și soției sale Ecaterina, care era născută în familia Negropontes.

În anul 1651 și Vasile Lupu voievod domnul Moldovei întărește lui Adan Moviliță, căpitan, satul Măceșani pe Mînjina¹⁰⁶⁷. În anul 1651 Gavrilăș mare logofăt și ceilalți mari dregători ai divanului domnesc îi întăresc lui Adam Moviliță căpitan ocină la Măceșeni pe Mînjina¹⁰⁶⁸. În anul 1628 Miron Barnovschi Moghilă voievod întărește lui Curt Celebi, atunci paharnic, satul Măcișani, de pe Măjina, în ținutul Covurlui¹⁰⁶⁹. În anul 1634 Stratulat și Călmățui, ambii fiind vornici, scriu domnului că au hotărnicit satul Măcișarii¹⁰⁷⁰.

În anul 1651 Vasile voievod, domnul armean al Moldovei, îi întărește prin uric lui Adan Moviliță căpitan satul Măceșani pe Mînjina¹⁰⁷¹. Tot în anul 1651 Gavrilăș mare logofăt¹⁰⁷² și ceilalți mari dregători, întăresc lui Adam Moviliță, căpitan de ocină la Măceșeni pe Mînjina¹⁰⁷³. În 1666 Istratie Dabija voievod domnul Moldovei întărește la târgul Tecuci, lui Vasile și Dumitru, ambii feciorii lui Adam Moviliță, stăpânirea satului Măceșanii¹⁰⁷⁴. În anul 1695 chiar și Divanul țării Moldovei îi încredințează iar asupra drepturilor de stăpânire ce are Coste Adam¹⁰⁷⁵. În 1624 anul Radu Mihnea Voievod îi întărește cneaghinei Marica, fiica lui Cîrstea mare vornic, ocină în Blăjeri¹⁰⁷⁶. În 1663 Popa Nacul din satul Surărești

¹⁰⁶⁶ Banca Comercială Română a fost înființată în februarie 1907. Lista fondatorilor este impresionantă: Banca Uniunii Pariziene (cu un capital de 60 de milioane de franci), Viener Bank-Verein din Viena (130 de milioane de franci), Banca Anglo-Austriacă (80 de milioane de franci), Creditul General din Liège (30 de milioane), Hector Economos (Mărășești), Banca G. Economos & Fiii, Banca S. Halfon & Fiii, Banca J. Staehli & Fiii, Ioan N. Chrissoveloni. Hector Economos era om cu o recunoscută cultură viticolă.

¹⁰⁶⁷ Bibl. Naț. Rom. (în continuare BNR), doc. ist. 3728, cota inv. 449a.

¹⁰⁶⁸ BNR, doc. ist. 3730, cota inv. 450a.

¹⁰⁶⁹ BNR, doc. ist. 3724, cota inv. 447a.

¹⁰⁷⁰ BNR, doc. ist. 3726, cota inv. 448a.

¹⁰⁷¹ BNR, doc. ist. 3728, cota inv. 449a.

¹⁰⁷² Lista marilor dregători ai Moldovei (sec. XIV– XVII), în AIIAI, VIII, 1971, p. 402 (marii logofeți), 404– 405 (marii vornici).

¹⁰⁷³ BNR, doc. ist. 3730, cota inv. 450a.

¹⁰⁷⁴ BNR, doc. ist. 3735, cota inv. 452.

¹⁰⁷⁵ BNR, doc. ist. 3745, cota inv. 461.

¹⁰⁷⁶ BNR, doc. ist. 3795, cota inv. 511.

și Apostol tot de acolo și alții din Iovești (scris și Ivești) vând lui Florea căpitan partea fratelui lor¹⁰⁷⁷.

În anul 1649 Luchian, fiul lui Iachim din satul Tomcești, localitate din ținutul Tecuciului, împreună cu femeia și cu fiii lui, vinde la Galați lui Șerbu Brăileanu partea sa de moșie¹⁰⁷⁸. În anul 1679 Ionașcu, care era fiul Savei din satul Tomcești, vinde din bătrânul lor din sat pârcălabului Manolache, care era chiar ginerele lui Șerbu din Galați¹⁰⁷⁹. Și încă din anul 1673 chiar Leontie egumenul m-

¹⁰⁷⁷ BNR, doc. ist. 3860, cota inv. 576.

¹⁰⁷⁸ BNR, doc. ist. 4218, cota inv. 943.

¹⁰⁷⁹ BNR, doc. ist. 4220, cota inv. 945. „Mitropolitul Dosoftei a avut doi frați, Chiriac și Vasilie, menționați în Pomelnicele din catastihul breslei blănarilor și cojocarilor din Suceava, reînnoit la 1 ianuarie 1673, fapt semnalat încă din anul 1939 de Eugen Pavelescu. De asemenea, a avut o soră, numită Fesa, prin care s-au realizat legăturile de rudenie ale Sfântului Ierarh cu zona Dunării de Jos. Despre aceste rudeni prin alianță ne propunem să reținem atenția cititorilor în rândurile următoare. La 11 aprilie 1680 ieșea din teascurile tipografiei mitropolitane din Iași lucrarea bilingvă (slavonește și românește) tălmăcită de Mitropolitul Dosoftei, *Psaltirea de nșeles*. Pe un exemplar al acestei ediții, care se afla în biblioteca Episcopului Melchisedec Ștefănescu al Dunării de Jos (la fila 195), Mitropolitul face următoarea dedicație: „Am dăruit cumnatului Șerbului și Fesii, surora mea, cu sănătate și blagoslovenie, Dosoftei, mitropolitul Suceavski”. Cumnatul Șerbul era un însemnat negustor și proprietar din Galați, în veacul al XVII-lea, pârcălab de Galați în câteva rânduri. La origine brăilean, acesta a trecut în ținutul Covurlui, înainte de 1647, contribuind alături de fratele său, Dia (Die), la ridicarea Mănăstirii Precista de pe malul Dunării din Galați, al cărei principal ctitor a fost negustorul gălățean Constantin Teodor. Regretatul istoric Paul Păltănea afirma că Șerbu s-a căsătorit cu Fesa, sora lui Dosoftei, înainte de 3 martie 1663. Dat fiind faptul că Safta, fiica celor doi, era căsătorită deja la 8 septembrie 1675, credem că părinții acesteia, Șerbu și Fesa, se însoțiseră prin Taina Nunții înainte de anul 1660, deoarece între 1675 și 1660 nu sunt decât 15 ani, vârstă prea fragedă pentru căsătoria Saftei. Mai mult, alt fiu al cumnatului lui Dosoftei și al Fesei, Dediu, era mare armaș la 19 martie 1677, funcție pe care n-o putea deține un tânăr sub 20 de ani. Un act de vânzare a unei părți din moșia satului Șendreni din ținutul Covurlui (astăzi comună în apropierea municipiului Galați), datat de autorii Catalogului *de documente între 1650 și 1660*, este semnat între martori și de Șerbu pârcălab. Dacă datarea este corectă, iar Șerbu era pârcălab de Galați înainte de 1660, anul când Dosoftei ajunge pe tronul episcopal de la Roman (înainte de 29 martie 1660, conform listelor de ierarhi alcătuite de pr. prof. dr. Mircea Păcurariu), înseamnă că, în calitatea sa de pârcălab, Șerbu l-a întâmpinat pe episcopul locului când va fi ajuns în orașul de la Dunăre. Suntem convinși însă că cei doi cumnați s-au întâlnit mai înainte și că însoțirea lui Șerbu cu Fesa s-a petrecut în intervalul anilor 1650-1660. Cumnatul din Galați al Sfântului Ierarh Dosoftei era un om evlavios; avea o legătură specială și cu obștea Schitului Crângușor sau Răfloaia (Ctitorit în secolul al XVII-lea, astăzi dispărut. Reamintim că Ocolul Privalului cuprindea: Privalul, Răfloaia, Piscul i Căprioara, Năneștii Noi, Fundenii de Gios.) care se afla în partea de vest a actualului sat Vameș, comuna Piscu, județul Galați. Astfel, la 12 iunie 1664, Chirilă, egumenul schitului de la Crângușor, scrie zăpisul prin care Șerbu brăileanul, pârcălab de Galați, cumpără partea lui Donosie și a fratelui său, Vidrașcu, din satul Crângeni, „dintre Sireturi”. Peste cinci ani (28 martie 1669), Martin, fiul lui Simion din Răflești, vinde lui Șerbu din Galați o parte din moșia satului pentru o datorie de 36 de lei. Zăpisul pentru această vânzare este scris de Gheorghieș, egumenul schitului de la Crângușor. Nu este exclus ca schitul să

rii Cetății, cu tot soborul, adeverește că jupânul Ruste de Galați avea un sat la ținutul Covurluiului¹⁰⁸⁰. Să ne reamintim de Catastiful de dajde al orașului Galați din anul 1683, un caiet descoperit „în hârtiile familiei Paladi”, publicat și comentat de Nicolae Iorga¹⁰⁸¹.

Savantul istoric ne spune că încă de pe „La 1552 încă brașovenii trimeteau spioni, în zile de primejdie turcească, aproape până la Galați (Galacinum) și apoi Chilia¹⁰⁸². Și chiar mai înainte de aceasta, supt Petru Rareș, harta lui Reicherstorff

fi fost ajutat de negustorul brăilean Șerbu din Galați, care mai cumpără părți din satul învecinat Răflești și la 25 aprilie 1670. Șerbu Brăileanul și jupâneasa sa, Fesa, cumpărau, la 3 iunie 1683, și „o vie cu rod și cu pomi” în satul Oasele (astăzi Rediu, județul Galați) din ținutul Covurluiului. Din căsătoria lui Șerbu cu sora Episcopului Dosoftei al Romanului, viitorul mitropolit, s-au născut o fată, Safta, și trei băieți: Dediu, Gheorghită și Raneti. Aceștia sunt amintiți în documente din a doua jumătate a secolului al XVII-lea și începutul celui următor. Safta, fiica lui Șerbu, s-a căsătorit, înainte de 8 septembrie 1675, cu spătarul Manolache, fiul lui Toderașco Tuduri, pârcălab de Galați, căci, într-un document care poartă această dată, voievodul Dumitrașcu Cantacuzino porun-cește lui Adam căpitanul „să aleagă și să stâlpească siliștea unde este «odaia» lui Manolache, ginerele lui Șerbu, dând și mărturie hotarnică”. Așadar, Manolache, cel care a dat numele actual al satului Odaia Manolache din comuna Vânători, județul Galați, este nepot de soră al Mitropolitului Dosoftei. Peste trei decenii, un alt document (din 20 decembrie 1705) precizează că numele satului Odaia lui Manolache vine de la Manolache, feciorul lui Tudor, pârcălabul de Galați. De altfel, însuși Manolache va deține funcția de pârcălab de Galați, în toamna anului 1688. Dediu spătar, fiul lui Șerbu brăileanul și al Fesei, sora Sfântului Ierarh Dosoftei, este tatăl Anei, soția domnitorului Mihail Racoviță, care s-a aflat de trei ori pe tronul Moldovei (1703-1705; 1707-1709; 1716-1726) și de două ori pe cel al Țării Românești (1730-1731; 1741-1744). Doi dintre fiii Anei, nepoata ctitorului Bisericii Precista din Galați, locaș-efigie la malul Dunării, au fost domnitori în țările române: Constantin Racoviță, domn al Moldovei (1749-1753; 1756-1757) și al Țării Românești (1753-1756; 1763-1764); Ștefan Racoviță, domn al Țării Românești (februarie 1764 - 18/29 august 1765). Dediu a avut mai multe funcții importante în Moldova și a deținut numeroase moșii. Între podgoriile de la Nicorești-Sârbi, din fostul ținut Tecuci, medelnicerul Dediu ctitorește la sfârșitul secolului al XVII-lea o mănăstire mică pe care o închină la Sfântul Mormânt de la Ierusalim. Aceasta reiese din documentul pe care ginerele ctitorului, voievodul Mihai Racoviță, îl semnează la 15 noiembrie 1704. Din rezumatul acestui act aflăm că domnitorul „serie slujitorilor din ținutul Tecuci să lase în pace de toate dările și angaralele 10 oameni străini și bucatele lor, poslușnicii mănăstioarei de la Nicoreștii de Sus, făcută de Dediul medelnicerul și închinată la Sf. Mormânt de la Ierusalim sub stăpânirea lui Dositheii, patriarhul; nici bucatele lor pentru alții să nu se tragă și să fie scutiți de pecetluiri, de goștine de oi și de mascuri și de deseatina de stupi; goștinarii de oi și de mascuri și de deseatină să-i lase în pace; venitul acestora să-l trimită călugării la Ierusalim pentru ceară și tămâie”. Împreună cu soția Ruxandra, fiica postelnicului Dumitrașco Cârnu, dăruiește, după 1688, când semnează „Dedul biv vel spătar”, bisericii din satul Buciumii un Triodion slavon, imprimat la Liov în 1688. Dediu a trecut la cele veșnice înainte de 27 octombrie 1724.”- pr. Eugen Drăgoi, *Sfântul Mitropolit Dosoftei și rudele sale de la Dunărea de Jos*, ziarul *Lumina*, 12 dec. 2016.

¹⁰⁸⁰ BNR, doc. ist. 4323, cota inv. 1047.

¹⁰⁸¹ Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, volumul XVI.

¹⁰⁸² Hurmuzaki, XI, p. 784.

are Galații (Galacz). Nu era numai un vad¹⁰⁸³ ci un târg, un oppidum. Despot-Vodă văzu Galații¹⁰⁸⁴, turcii, în expediția lor din 1595, pornind și ei spre această trecătoare. În 1596 îl arseră și tătarii¹⁰⁸⁵. La începutul veacului al XVI-lea, portul Galați este pomenit într'un act dela Simion-vodă Movilă, care dă mănăstirii Bistrița un nou loc, începând de la stâlpul Galaților și până la Dunăre”¹⁰⁸⁶.

Despre biserile văzute chiar de Atanasie Patelaros spune că „Precista păstrează și astăzi o înfățișare de vechime: zidită de negustorul Teodor (Iorga stabilește clar ctitorii, n.n.) și prefăcută de Dia și Șerbul, din Brăila, feciorii lui Coman, ea păstrează o inscripție grecească de pe la 1650 și o carte a egumenului Gherasim din 1687, precum și o icoană a fiului ctitorului celui mai vechiu, a lui Constantin Teodor¹⁰⁸⁷ (...). Iară drumul spre Dunăre se zicea atunci: al Galaților¹⁰⁸⁸, și pe aici treceau caravanele polone¹⁰⁸⁹. Gheorghe Ștefan vodă, care făcuse o mănăstire în apropiere, cercetă Galații¹⁰⁹⁰. În Galați, portul de toate mărfurile¹⁰⁹¹, erau peste 15.000 de locuitori, între cari destui armeni avându-și episcopul¹⁰⁹².

Iscălituri grecești se întâlnesc pe un act din 1683, și „Petre Mrto”, adică Mirto, băcalul din 1690, nu era nici el un român¹⁰⁹³. Aici găsim și o bisericuță, de cărămizi necoapte, a catolicilor. Ragusanii se abăteau uneori pentru afacerile lor pe aici¹⁰⁹⁴. Orașul nu era frumos, o spune chiar Dimitrie Cantemir, dar bogăția lui îl punea între cele dintâi așezări orășenești ale țerii.”¹⁰⁹⁵. Afacerile portului și drumurilor care îl leagă de restul târgurilor este problema esențială a Galaților acelor timpuri. „La anul 1654 încă găsim (pârcălabi, n.n.) pe cei de Hirlău (Constantin Macri) și Dorohoiu (Ionașco Balș)¹⁰⁹⁶. La Galați în sfârșit e pârcălab Toader Ungureanul¹⁰⁹⁷, care împreună cu un altul se află și la Putna în 1659¹⁰⁹⁸. La

¹⁰⁸³ În Papiu, III.

¹⁰⁸⁴ Hurmuzaki, II, p. 424, 512.

¹⁰⁸⁵ Ibid., supl. II, 347, 401.

¹⁰⁸⁶ *Arhiva istorică*, III, p. 69.

¹⁰⁸⁷ Cf. Melchisedec, *Notițe*, p. 311-6; Iorga, *Inscripții*, II, p. 339 și urm.

¹⁰⁸⁸ *Căl. lui Macarie*, p. 57, 73-4.

¹⁰⁸⁹ *Acte și fragmente*, I, p. 50, 87.

¹⁰⁹⁰ *Căl. lui Macarie*, p. 132; cf. Doc. Bistr., I, p. 73, no. xovii, dar și II, p. 45, no. Ccxlii.

¹⁰⁹¹ Bandini, p. 203.

¹⁰⁹² *Studii și doc.*, I-II, p. 430.

¹⁰⁹³ *Studii și doc.*, I-II, p. 83, no. viii.

¹⁰⁹⁴ *Acte și fragmente*, I, p. 79.

¹⁰⁹⁵ Cantemir, *Descriptio Moldaviae*, p. 13. Vezi și acte gălățene în *Studii și doc.*, VII, p. 371, b, no 1. *Un pârcălab Toader Ungureanul*, în 1656, *ibid.*, IV, p. 50.

¹⁰⁹⁶ *Studii și doc.*, p. 31, n-l 145.

¹⁰⁹⁷ *Ibidem*, p. 37-8, n-l 175.

¹⁰⁹⁸ *Ibidem*, p. 86, n-l 43.

anul 1667 încă se află un căpitan de Covurlui¹⁰⁹⁹”. Ei erau cei care trebuiau să garanteze mereu toată buna siguranță a drumurilor comerciale spre Galați ale Moldovei. Numai că la vânzare, moșiile erau deja arendate, astfel încât noii proprietari încep exploatarea lor în regie proprie ceva mai târziu. Iar proprietarul nou, Hector D. Economos, înființează la Ivești o plantație viticolă în suprafață de 200 hectare, toată vie susținută de spalieri. În anii 1914-1916, construiește o cramă foarte modernă, denumită astăzi încă „Crama General Eremia Grigorescu” și o distilerie, utilizate și în prezent de către ferma viticolă de stat din localitate.

Astăzi toate acestea sunt distruse și devastate. După moartea, survenită în anul 1924, a lui Hector D. Economos, domeniul este împărțit între moștenitori și din anul 1927 revine exclusiv lui Jan Economos. Doar o parte a acestui domeniu, împreună cu crama și distileria, ajunge în proprietatea Elenei Negropontes, cumnata lui Hector D. Economos, devenită soția generalului Eremia Grigorescu, care a fost expropriată în anul 1945 de comuniști. La data de 30 martie 1854 postelniceasa Elena Plitos, soția răposatului postelnic colonel Iancu Plitos, vinde departamentului Lucrărilor Publice casele cu locu lor, pe care copii ei le au în Târgul Tecuciu cu 1900 galbeni, în urma încuviințării date de consiliul familiei¹¹⁰⁰. În 1846 la 1 oct. aga Iancu Iamandi vinde postelnicului Iancu Plitos părți din moșie din hotarul Zămcești și Gugești, ținutul Tecuciului, cu 1400 de galbeni blanci.

Cu încredințarea judecătoreiei județului Tecuci și adevărarea provizorie și chiar și cu întărirea Divanului, ultima din 1852, 4 septembrie¹¹⁰¹. La 7 februarie 1857 Divanul de întărituri pune în vedere colonelului Alecu Mavrocordat să plătească suma de 1901 galbeni, 18 lei Sofiei Costache, fiindcă Alecu Mavrocordat a cumpărat tot la mezat moșia Puțani de la vornicul Iorgu Razu, vornic care era la rândul lui dator Sofiei Costache. S-a primit și însemnarea acesteia că a primit banii¹¹⁰². La 24 septembrie 1853 Divanul întăriturilor întărește logofătului Anastasie Bașotă¹¹⁰³ moșia Colonești și molia Spria Colonești, moșii din ținutul Tecuciului, cumpărată prin meza cu 6501 galbeni.

¹⁰⁹⁹ *Uricariul*, XI, p. 278. Căpitanul de Covurluiu Nicoară apare și în *Studii și documente*, VI, p. 26, n-l 50. Nicolae Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, volumul XVI, p. 74-75.

¹¹⁰⁰ <https://www.scribd.com/doc/252579764/Achizitii-NoiMCCCXXIXMDCC-CXCIV-Inv-103>

¹¹⁰¹ Ibidem

¹¹⁰² Ibidem

¹¹⁰³ Anastasie Bașotă (n. 22 ianuarie 1798 - d. 27 decembrie 1869, Iași) a fost un boier moldovean, logofăt al Moldovei, filantrop, creatorul Institutului Academic „Anastasie Bașotă” din Pomârla. A fost numit spătar în 1819, în timpul domniei lui Mihai Șuțu, hatman în 1821, în timpul domniei lui Ștefan Văgăreanu, și logofăt, primind și titlul de cavaler, sub Grigore Alexandru Ghica, perioada în care a îndeplinit și funcția de ministru de război. În 1852 el a propus Adunării Obștești crearea unei linii între Târgu Ocna și Galați (proiect nerealizat datorită arhaismului concepției, boierul Bașotă

Acesta va respecta vechiul contract de posesie a lui Neculae Drosul aga. Moșia s-a vândut pentru a se putea plăti datoriile proprietarului, serdarul Gheorghe Vidrașcu, către aga Iancu Cațichi de 1200 galbeni și 2700 galbeni către agoaia Maria Sigara (idem). Câteva evenimente, care se vor petrece, mișcă și societatea gălățeană înainte, anii 1848, 1859 și 1864 fiind aceste jaloane în timp, față de care ne vor așeza ca istorie. Despre unele din ele vorbesc cei care ne-au vizitat orașul, ca și țara, între ei fiind și profesorul din Berlin al lui Mihail Kogălniceanu¹¹⁰⁴.

În iunie 1862 însăși Curtea întăriturilor din Moldova îi întărește lui I. Răducănachi moșia cu acareturile din Galați, via de pe moșia Filești și cea de pe moșia Tiglina ale falitului Andrei Viasopolu, cumpărate la mezat cu 317 galbeni¹¹⁰⁵. În iunie 1856 L. Iordan împluternicește pe vornicul Iancu Neculai Canta¹¹⁰⁶ a stăru, prin formele cuvenite, la Divanul competent, ca să întabuleze și să depună la Consulatul Franței sinetul în valoare de 250 galbeni, pe care îi are de la prințul Gheorghe Șuțu, pentru o parte ipotecată din moșia Pechea de Covurlui, moșie vândută de datornic prințului Alexandru Moruzi (idem). Pe data de 8 iulie 1856 Anica Plesnilă, născută Vidrașcu, soția lui Gheorghe Plesnilă¹¹⁰⁷, dă un

proponând realizarea unei linii din lemn cu tracțiune animală).- Constantin Botez, Ioan Saizu, Urma Demetru, *Epopeea feroviară românească*, Editura Sport-Turism, București, 1977.

¹¹⁰⁴ Nicolae Iorga, „*Visita în România a profesorului din Berlin al lui Mihail Kogălniceanu*” în „*Revista istorică*”, Anul al XXII-lea, n-le 1-3. Ianuar-Mart, 1936.

¹¹⁰⁵ <https://www.scribd.com/doc/252579764/Achizitii-NoiMCCCXXIXMDCC CXCV-Inv-103>.

¹¹⁰⁶ În dec. 1856 Iași s-a montat un mic „scandal”, detaliile, totuși, ne scapă, în care „eroul” principal a fost logofătul Neculai Canta (Cantacuzino). Acesta, în disputa sa pentru o moară cu aga Manolache Codrescu, cauză ajunsă pe rol la Divanul Domnesc (tribunalul suprem), pentru ca instanța „să nu judece strâmb”, solicită caimacamului să prezideze personal „judecata”. Adăugăm că Balș îi luase fățiș „apărarea”, arătându-se hotărât să-l ferească de „persecuții”! Atins în demnitatea sa, la 3/15 dec. 1856, Divanul (format din vornicii V. Sturdza, Al. Donici, Dim. Miclescu; postelnicii Dim. Manu, Iancu Sturdza, P. Grigoriu, Costache Carp, N. Donici și V. Meleghe) demisionează. Două zile mai târziu, Neculai Canta este numit șef al Departamentului din Lăuntru și president al Consiliului, în locul lui Th. Balș! Concomitent, „beizade” N. Conachi Vogoridi îl înlocuiește pe Scarlat Rosetti la finanțe, iar N. Istrati ia conducerea Lucrărilor Publice. În locul „demisionarului” Dim. Miclescu, este uns prezident al Divanului Domnesc vornicul Vasile Pogor.- apud Mihai Cojocariu, *Partida separatistă din Moldova 1856-1859*, p. 12.

¹¹⁰⁷ „Plesnilă. Moldoveni, răzăși de la Vârlezu, din ținutul Covurlui”. Pe la 1824, un Gheorghe Plesnilă, ce umblasă cu mine două luni cu potira în toată țara de Jos, mulțămindu-mă de vrednicia lui, după ce m-am înturnat la Iași, l-am recomandat vistiernicului, s-au mijlocit la domnul, de l-au făcut medelnicer, fiind până atunci postelnice!” (Arhondologia Moldovei, ed.a II-a, București, Editura Minerva, 1973, p. 209-210). Personajul este menționat și într-o catagrafie contemporană, care ne lămurește asupra filiației sale: „Gheorghii Plesnilă, medelnicer, născut în satul Vârlezi, de 59 ani, în 1829, feciorul lui Neculai Plesnilă, mazil vechi; locuiește în satul Vârlezii; stăpânitor în zece trupuri de moșie câte o a patra parte” (Alexandru V. Perietzianu -Buzău, *Vidomostie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829* (II), în *Arhiva Genealogică*, serie nouă, I (VI), 3-4, 1994, p. 289, cap. Pârcălăbia Galați). 13 martie 1881, iar în ziarul „*Vocea Covurluiului*” se scria despre marele jaf de la Lunca (astăzi, comuna Jorăști), dat la conacul lui Plesnilă, un fost negustor și moșier renumit. Plesnilă a mai scris o epistolă în care a enumerat obiectele furate de cei 12 indivizi intrați

pe moșia sa din Lunca. Este vorba despre bilete ipotecare de 1.000 de franci; în argint, mărunțiș de 920 de franci și opt lire otomane. Pe listă se mai regăseau și 70 de monede antice de aur și argint, butoniere de piept și mâneci de aur cu peruzele, o cutie cu un serviciu din argint veritabil pentru masă, din 114 bucăți, un lanț lung de aur (dârlogi pentru ceasornic), un mandat de o mie de franci a Primăriei comunei Jorăști, cu o hotărâre a judecătorului de pace de la Horincea. Lista bunurilor furate nu se oprește aici, hoții făcându-se dispăruți cu foarte multe documente importante, precum înscrisurile locuitorilor din Jorăști, Cudalbi, Smulți, Vârlezi, toate acestea având valori cuprinse între 60 și 500 de galbeni, o sumă fabuloasă pentru acele vremuri. Cred că este important să deoalăm conținutul fondului de arhivă GL-F-00004 Primăria orașului Galați, 1831-1970 (niv.Fond) aflat în în fondurile arhivistice - Centrul Regional București, inv. nr. 1-7, 536, 563, 1099, 1100 (1848-1950). „Fondul contine: bugetul general de venituri și cheltuieli al administrației municipale pe diferiți ani financiari; autorizații eliberate de Primăria orașului Galați pentru construcția de locuințe și diverse fabrici; acte de stare civilă, decizii cu privire la dezvoltarea industriei locale și sprijinirea cooperăției meșteșugărești; registre contabile și corespondență privind personalul administrativ; procese-verbale ale ședințelor ale Comitetului Provizoriu al orașului Galați (1949-1950) privind buna funcționare și dezvoltare a învățământului; decizii privind întreținerea și repararea drumurilor și podurilor de interes local; statistici privind dezvoltarea comerțului de stat și dezvoltarea bazei locale de producție pentru aprovizionarea populației cu produse agro-alimentare; decizii ale Primăriei privind apărarea sănătății publice, stabilirea și plata pensiilor și ajutorului social. În context ele cuprind:

Eforia orășânească (1831-1850)

Sfatul orășenesc (1850-1860)

Municipalitatea de Galați (1860-1864)

Primăria urbei Galați (1864-1914)

Primăria orașului Galați (1915-1948)

Comitetul provizoriu al orașului Galați (1949-1950)

Sfatul Popular al orașului de subordonare regională (1951-1965)

Sfatul Popular al Municipiului Galați (1865- 1968)

Consiliul Popular al Municipiului Galați (1968-1990)

Primăria Municipiului Galați (1990-2000).

Ca o istorie instituțional-biografică aici se află: Organizarea modernă a administrațiilor orașelor a fost introdusă prin aplicarea Regulamentului Organic, la 13.01.1832. Premergător noii legiuiri, din 6 iunie 1830, orașul Galați a fost administrat de o Comisie Orășânească formată din spătarul Dumitrache Codreanu, paharnicul Paraschiv Șerban și paharnicul A Oprișan (se mai numea și Comisia Poliției). În decembrie 1831, Comisia a fost înlocuită de Sfatul municipal, alcătuit din 3 membri. Primul sfat la Galați a fost alcătuit din Petrache Altântovici, Iordachi Mantu, Ioan Siminovici (aleși în 1832). Procesul de organizare și conducere la nivel local a cunoscut o permanentă transformare. Legea administrativă din 1864 (cu modificările ulterioare din 1872, 1883, 1886, 1894, 1898, 1904 și 1909, unele cu tendința de descentralizare, altele cu tendința de centralizare), a rămas în vigoare până la Legea pentru unificarea administrativă din 14 iunie 1925, care da județului o nouă organizare în cadrul României întregite, păstrată și prin legile de organizare administrativă din 3 august 1929 și din 1936 (teritoriul României era împărțit în județe, plăși și comune urbane sau rurale). Denumirile succesive ale acestei instituții sunt după cum urmează: Eforia orășânească (1831-1850), Sfatul orășenesc (1850-1860), Municipalitatea de Galați (1860-1864), Primăria urbei Galați (1864-1914), Primăria orașului Galați (1915-1948), Comitetul provizoriu al orașului Galați (1949-1950), Sfatul Popular al orașului de subordonare regională (1951-1965), Sfatul Popular al Municipiului Galați (1865- 1968), Consiliul Popular al Municipiului Galați (1968-1990). În baza Legii administrative din 1864, au fost aleși următorii primari și

președinți de comisii interimare în fruntea urbei gălățene: Ion Vizzu (1864-1865); Mantu Rufu (1866-1867); Procopie S. Grumala (1867-1868); Iancu Panaitescu, (1869-1870); P. Zamaria (1870-1871); Al.D. Moruzi (1872-1874); Gheorghe Voleti (1874-1875); Petrache Botezatu (1875-1876); Ștefan V. Nenițescu 1876; Gheorghe P. Mantu (1877-1879); Costache Vârlan (1880-1881); Dumitru Vizzu (1881-ian. 1883); Gheorghe Mihăilescu (febr.-martie 1883); Gheorghe Fulger (mart. 1883-april.1884); Gheorghe N.Cavalioti (april.1884-febr. 1885), M. Hagi Nicola (aprilie 1885-noiembrie 1886); Constantin A. Ressu (nov. 1886-martie 1887); M. Hagi Nicola (mart.-iun. 1887); Limeoleon Nebunelli 1888; Constantin A. Ressu 1890; Constantin A. Ressu (sept. 1890-febr. 1891); Gheorghe C. Robescu (febr. 1891- aug. 1892); Virgil G. Poenaru, (nov.1892-sept. 1894); Constantin A. Ressu (sept. 1894-oct. 1895; Costache P. Malaxa 1896; Gheorghe Nicolescu (1896-dec. 1899), Costache. G. Plesnilă (dec.1896-mart. 1898); Constantin Ținc 1898 1899; Zaharia Chiriac 1899; Mihail G. Orleanu 1901-nov. 1902; Ion E. Bastache (nov. 1902-sept. 1904); Alexandru Nicolescu (ian.-iul. 1905); Emil Vulpe (iul.1905-april. 1907; Gheorghe N. Gamulea (april. 1907-ian. 1909); Pandeli D. Petrovici (febr. 1909-ian. 1911); Costache.G. Plesnilă (ian.-mart. 1911); Alexandru G Nicolescu (mart. 1911-oct. 1912); Nicolae Filipide (oct. 1912-ian. 1914); Constantin Ținc (mart. 1914-oct.1917); Vasile Bălășescu (oct. 1917-febr. 1918); Eugeniu M. Bonache (febr.-martie 1918); Teodor Missir (mart.-sept. 1918); Ion N. Coltofeanu (sept. 1918); Al. Sideri (sept.-nov.) 1918; Nae Dumitrescu (nov. 1918-ian. 1919); Alecu Ignat (ian.-martie 1919); Zamfir Filoti (mart. 1919-ian.1920); Ion Tohăneanu (ian.-april. 1920); Nicolae Alexandrescu (april.-iul. 1920); Ion Sachetari 1920; Gheorghe H. Iorgala, 1921; Ion D. Popovici ian. 1922; Teodor I. Thenea (ian.1922-mart. 1923); Iancu D.Prodom (mart. 1923-ian. 1925); Eugen Răutu iulie 1926;Grigore P. Mihăilescu (iul. 1926-nov. 1927); Emil Codreanu (nov-1927-dec. 1928); Emil Codreanu (mai 1931-iun. 1932); Gheorghe C. Plesnilă (iun.-oct. 1932; Christache Teodoru (oct. 1932-nov.1933); Al. Nestor Măcelaru (febr. 1936-ian. 1937); Gh.H. Dumitrescu (ian. 1937-ian. 1938); Grigore P. Mihăilescu (ian.1938- febr.1938); Theodor Atanasiu (febr.-oct. 1938); Traian Gruescu (oct. 1938-iun. 1940); Constantin Stoiov (nov.-dec. 1940); Aurel Ibrăileanu (dec. 1940-ian. 1941); Romulus Burbea (ian. 1941-febr. 1942); Ghiță Vasiliu (febr.-dec. 1942); Dan Sărățeanu (dec.1942-aug. 1944); Ilie Gheorghiu (aug.-sept.1944); Gheorghe Ullea (aug.-sept. 1944); Ilie Gheroghiu (nov. 1944-iun. 1945); Constantin Mârza (iul. 1945-iun. 1946); Ilie D. Rainici (iun. 1946-april. 1948); Sandu D. Constantin (april. 1948-mart. 1949); Ionescu Istrate (april.1949-dec. 1950); Hristache Scarlat (ian-aug.1951); Radu Hrehoreț (sept.1951-aug.1952); Hristache Scarlat (aug.1952-ian. 1954); Nicolae Nicola (ian-nov. 1954); Vasiliu Alexandru (nov. 1954-sept. 1955); Nicolae Nicola (sept. 1955-mart. 1956); State Aurel (mart. 1956-dec. 1957); Rusu Nicolae (ian. 1958-febr. 1961); Zapis Vasile (febr. 1961-mai 1963); Stan Alecu (mai 1963-febr. 1968); Chiriță George (febr. 1968-1972). Primăria Galați are în componența sa: Secția Secretariat, Secția Comercială, Secția Învățământ, Secția Sănătate, Secția Gospodărie Locală, Secția Agricolă, Secția Învățământ, Secția Financiară, Secția Planificare, Secția Prevederi Sociale, Oficiul Juridic, Secția Sistematizare și Arhitectură, Secția Cadre, Comitetul de cultură și artă, Reconstituiri Stare civilă, Personal, Comisia Autoritate Tutelară, Secția Buget și contabilitate. Pentru corecta înțelegere a rolului instituției și a valorii documentare a fondului arhivistice creat de aceasta, enumerăm principalele atribuții ale Primăriei Galați, așa cum se desprind din documente:

- a) ocrotirea drepturilor cetățenilor, apărarea avutului obștesc;
- b) aprobarea și executarea planului economic al bugetului local;
- c) dezvoltarea industriei locale și sprijinirea cooperației meșteșugărești;
- d) dezvoltarea comerțului de stat, supravegherea aprovizionării populației, controlul comerțului particular;
- e) dezvoltarea bazei locale de producție pentru aprovizionarea populației cu produse agro-alimentare;

vechilet spătarului Constandin Gâță împuternicindu-l să stăruiască la judecătorie pentru sprijinirea drepturilor ei, pe care le are de primit de la fratele ei, Gheorghe Vidrașcu, adică în lucruri și în bani, dar chestiuni care sunt cunoscute Judecătoriei Tecuci și divanului.

Iar Gheorghe Plesnilă primește de la cumnatul său 1000 de galbeni, fiind zestrea soției sale Anica și îi înapoiază sinetul. Constantin Vidrașcu în urma judecății pe care o are cu fratele său serdarul Gheorghe Vidrașcu¹¹⁰⁸ primește suma de 7487 de la mama sa ca zestre (idem). La 15 iulie 1827 Ion Sadu voievod întărește medelnicerului Vasile Vidrașcu stăpânirea asupra a 1365 stânjieni de moșie din hotarul Coluneștii de Tecuci, după a făcută de clucerul Vasile Chicoș și diacul Neculai Ciochină¹¹⁰⁹. Este important să consemnăm că pe data de 14 martie 1856 aga Costache Negrea vinde clucerului Hristudor Alexandri și soției sale, doamna Elpinica, moșia Mânjina, din ținutul Covurluiului, cu 11 galbeni falcia, primind înainte drept arvună 12000 de galbeni, având însă întăriri speciale în acest act, cu întărirea divanului (idem).

f) buna gospodărire, sistematizare, efectuarea de lucrări edilitare, consruirea și întreținerea de locuințe și localuri;

g) construirea, întreținerea și repararea drumurilor și podurilor de interes local; amenajarea și buna gospodărire, care se putea efectua cu posibilități locale, a cursurilor de apă;

h) îndeplinirea planului de școlarizare, organizarea muncii culturale, buna funcționare și dezvoltare a învățământului preșcolar, elementar și mediu și a instituțiilor de artă și cultură, dezvoltarea culturii fizice și a sportului;

i) apărarea sănătății publice, organizarea instituțiilor sanitare, de ocrotire a mamei și copilului și de asistență socială, stabilirea și plata pensiilor și ajutorului familiar de stat;

j) controlul respectării, de către întreprinderilor și organizațiile economice, a hotărârilor și deciziilor Primăriei. Cotă UD: GL-F-00004; Titlu: Primăria orașului Galați; Datele extreme de creare: 1831 – 1970; Număr u.a.: 21792; Metri liniari: 287,60m. URL: <http://cautare.b.arhivelenationale.ro/cautare-b/detail.aspxID=267254>

¹¹⁰⁸ La 15 iul. 1827 Ioan Sandu v.vd. întărește medelnicerului Vasile Vidrașcu stăpânirea a 1365 stânjieni de moșie din hotarul Colunești, după alegerea făcută la fața locului de către clucerul Vasile Chicoș și diacul Neculai Ciochină (vezi <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Achizitii-Noi.-MMDLXIX-MMDLXXIV.-Inv.-113.pdf>, p. 3, poz. 4). Pe 13 martie 1827 Medelnicerul Vasile Vidrașcu cu frații săi și cu răzășii din moșia Colunești, curgători din postelnicelul Ilie Vrabie, se învoiesc cu răzășii Susăni și Giosăni ca toți deopotrivă să fie obligați a răspunde spătarului Ion Imandi suma ce se va hotări de către Divan pentru binalele sale care la hotărnicirea făcută moșiilor lor de către clucerul Vasile Chicoș și diacul Neculai Ciochină au rămas pe partea lor de moșie și de asemenea dacă Divanul va da drept de protimisă să fie fiecare îndreptățit de a răscumpăra proporțional cu moșia pe care o are (idem, pag. 1-2, poz. 2). De remarcat că Gheorghe Ungureanu publica, în cunoscutul său volum Eminescu în documente de familie (București, 1977), la nr. 228, o Metrică de botez, pe care o descoperea în Arhivele Statului Iași, fond Mitropolia Moldovei și Sucevei: „Anul 1850, luna martie, 10, din drept slăvitorii părinți dumnealui paharnicul Iordachi Iurașcu și soția Ecaterina născută Vidrașcu s-au născut un (...)

¹¹⁰⁹ <http://arhivelenationale.ro/site/download/inventare/Achizitii-Noi.-MMDLXIX-MMDLXXIV.-Inv.-113.pdf>

Sunt multe personalități germane care au trecut pe la noi în prima jumătate a secolului al XIX-lea, dar poate că figura dr. W. Brennecke, directorul prestigios al Școlii Reale din Posen (Poznari), care este una emblematică, pentru că trecând pe aici în anul 1868 el publica, la Hanovra, în anul 1870, o cărticică despre „Țările de la Dunărea de Jos și Constantinopolul”, însemnări care rămân și fac atâta bine istoriei orașului Galați. Brennecke a cunoscut, cum spune în prefață, pe Kogălniceanu încă din copilărie. În anul 1868 îl cunoștea doar la Berlin, în timpul studiilor acestuia căruia nu i-ar fi putut profeți un așa de strălucit viitor. De altfel va spune mai departe¹¹¹⁰ că ministrul român i-a fost încredințat pentru creștere „în anii 1835-7”. Pe un vas maritim cu optzeci de paturi, în 1868, va merge până la Galați.

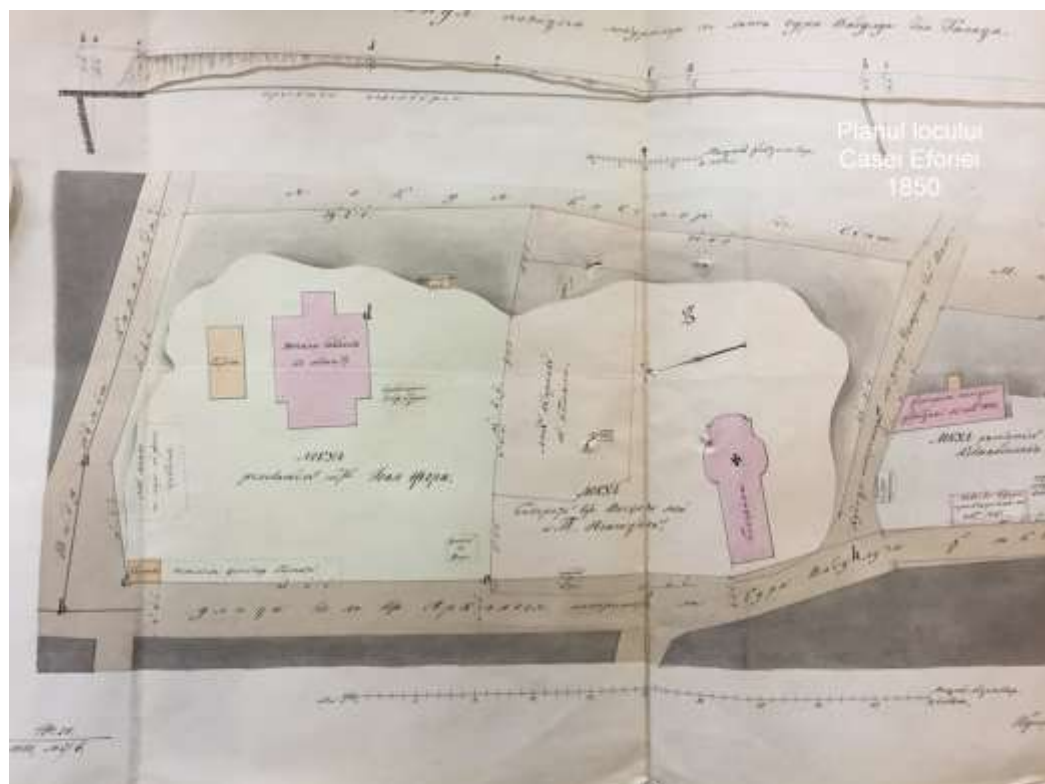

¹¹¹⁰ „Die Länder an der unteren Donau und Konstantinopel, Reise-Erinnerungen aus dem Herbst 1868”, p. 44.

În 1849, Departamentul Treburilor din Lăuntru al Moldovei, hotărăște să aloce banii necesari pentru construirea unei Case a Eforiei în orașul Galați. Planurile sunt întocmite de inginerul Rizer în anul 1950, când încep și lucrările primului local propriu al Primăriei. Primăria rămâne în strada Labirint, lângă Regia Monopolului Statului până în 1940, când clădirea este serios afectată de cutremur. Clădirea terminată în 1852, rezistă până în 1925, când este reconstruită în timpul primarului Ștefan H. Ștefan. În anul 1925 și până în luna martie 1926, Primăria funcționează provizoriu, în clădirea Ambulatoriului de pe strada Egalității. După anul 1940, ocupă pe rând Casa Lambrinidi și apoi fostul Grand Hotel. – Ion Cașu, facebook.

Prețurile: funtul de carne ceva peste un *groschen* de argint, două găște grase trei sfaști, vaca cu vițel, un galben, acum opt-nouă, fiindcă nu mai este lipsă de nutreț; cinsprezece bani era un pepene verde. Ca principali exportatori la Galați: Secchiar Argenti, cu legături la Constantinopol, dar și la Londra, iar, ca germani de nord, Lüddemann și Römer, Pauli și Jachow pentru grâne; *Banque de Roumanie* (foastă *Ottomane*) de acolo are comis la Berlin.

Planul locului casei Eforiei (Primăriei) din 1850 a lui Iosif Rizer

Se aduc mașini agricole marca Clayton și Shuttleworth (agenția e germano-engleză: Walker și Hartmann). Mobile vin de la firma Kronthal și fiii. Sunt în ambele orașe rafinării de petrol. Ca bani, umblă francul, „mai mult în sens ideal”, sfanți și monede de aur, găurite pentru salbe, ruble (1=4 franci). Se relevă pierderile ce se opun dezvoltării celor două porturi: lipsa unor șosele care să le lege, existența unei singure curse cu vaporul, scumpetea drumului cu căruța (doi galbeni), se trece Siretiul pe pod de luntri, ca și a oricărui serviciu (*fabelhaft theuer*), neîngrijirea viilor, părăsirea de facto a întreprinderii pentru exportul în Anglia de carne conservată, lipsa de apă bună (se iea apa direct din Dunăre, și cu preveniții din închisoare), scumpetea combustibilului (cărbunii nu se aduc din Carpați, ci din Anglia; un *Klafter* de lemne costă 12 galbeni. La Brăila e bună pază de noapte.

Primăria veche, de la 1852, pe str. Labirint, arh. Iosif Rizer

La Galați totuși un paznic este bănuیت că a ucis pe soția elvețianului, brutar, Puhlmann, dintr'o colonie numeroasă; se fură de la biserica luterană obiecte de cult dăruite de un *Geheimsekretär* de la Berlin. Musicanți sunt, pe lângă lăutari, italieni pe la hoteluri, angajați pentru iarnă; tot italieni și germani dau reprezentații de operetă (Offenbach) și farse cât mai multe.

Fostul Consulat al Rusiei¹¹¹¹ de pe strada Culturii nr. 7, fostă Anton Holban. Casa aparținuse inițial unui grec numit Sphaelos, care avea o fabrică de halva pe str. Dogăriei, construită în urmă cu 140

¹¹¹¹ Vezi V. Octavian Dascăl, *Demersurile Arhivelor Naționale ale României pentru cercetarea și recuperarea unor fonduri de documente românești din arhivele Federației Ruse (1992-2004)*, publicate în „*Revista Arhivelor. Archives Review*”, LXXXVI (2009), nr. 1, p. 28-53 unde fondul nr.

de ani, cam prin anul 1876. Aici era în anul 1917 consulatul rus, casa având și astăzi stema Rusiei pe perete, deși deabia se mai distige. Este locul unde a copilărit un remarcabil scriitor român, Gheorghe Jurgea Negrilești (familie din județul Tecuci), care scrie o inegalabilă carte intitulată „Troica amintirilor. Sub patru regi” apărut la ed. Cartea Românească în ediția a II-a revăzută, în 2007 (cu nimic mai prejos decât „Gepardul” lui Giuseppe Tomasi di Lampedusa, un mare scriitor sicilian), al cărui bunic după mama sa, Kartamișev, a fost ultimul consul rus la Galați înainte de 1917. În legătură cu acest consulat trebuie și ne reamintim un episod din 1877: „Operațiile militare vor începe la Dunăre, în 25 aprilie 1877, *The Times*: Rușii la Galați. Consulul Rusiei la Galați dă ordin ca toate vasele de comerț de aici și din Brăila să părăsească porturile până la ora 6 seara. Lovitură grea dată comerțului britanic pentru că mai multe case de comerț sunt engleze și mare parte din exporturile de aici se fac în calele vaselor engleze. Comercianții din Galați împreună cu Consulii din țările lor au cerut audiență la Prințul Sokoskoi, care, politicos le-a spus că ordinele de la Chișinău sunt de nediscutat. A avut grijă să remarce că ora de pe ceasul lui e cea valabilă, și nu de pe un ceas al unui comerciant. În final, vapoarele au părăsit porturile înainte de ora fixată, cu toată agitația comercianților de diverse neamuri din port. Omleta nu se face fără să spargi ouă, iar cea rusească a început prin spargerea intereselor comercianților de la Galați.” Să lămurim aici și chestiunea denumirii străzii Anton Holban, astăzi Culturii din Galați. Fiul ofițerului Gheorghe Holban și a Antoanetei, născută Lovinescu, este scriitorul și eseistul Anton Holban (n. 10 feb. 1902 – d. 15 ian. 1937, Buc.). Educația și-o face în casa criticului Eugen Lovinescu. Licențiat în limba franceză al Facultății de Litere și Filosofie din București, cu doctorat nefinalizat în Franța, este numit în 1928 profesor la Liceul de Băieți „V. Alecsandri” din Galați. „Figurile unora dintre profesorii care ne-au predat sunt portretizate în romanul lui Anton Holban, *Parada dascălilor*, profesor de franceză la Liceul „Vasile Alecsandri”, între anii 1928-1931”, spunea profesorul Paul Păltănea într-un interviu¹¹¹². Se căsătorește în Galați cu Maria Dumitrescu, prototipul eroinei romanului *Ioana*. Profesor de limbă franceză la acest liceu din Galați (1928-1932) și apoi, până la moarte, în București. În amintirea sa și a prestației de excepție la acest liceu emblematic pentru Galați, strada Culturii a purtat denumirea de str. Anton Holban. Din timpul lui absolvenții de liceu din Galați vorbeau franceza curentă și au fost cei care ne-au adus beneficiul culturii. Astăzi ea a revenit la vechiul nume, nefiind deloc clar pentru generațiile mai tinere la cine aume se referă.

În ce privește lucrurile germane, biserica evanghelică din Galați, cu o casă parohială prea mică, făcută doar prin stăruința consulului Blücher din Calea Traian, care a costat, pentru colonia de 300 de membri, 3.000 de galbeni; predicatorul local este Oskar von Kretschmarin, iar învățătorul lor este Hornig (la Brăila parohul Hornemann). Există încă de pe acum în ambele orașe poște bune străine precum: austriacă, francesă, englesă și rusească. La data de 26 septembrie, cu vasul de linie, din casa Messageries Imperiales¹¹¹³, *Cheliffe*, francez, profesorul

226 este: „Consulatul din Galați și Arhiva Comisarului și Delegatului de pe lângă Comisia Europeană a Dunării din Galați”.

¹¹¹² Paul Păltănea, *Coloane spirituale ale cetății. Dialoguri*, ediție îngrijită de Ghiță Nazare, editura Școala gălățeană, Galați, 2010, p. 231-236.

¹¹¹³ Messageries Maritimi a fost o importantă companie franceză de transport maritim. Aceasta a fost creată inițial în anul 1851 ca „Messageries nationales”, numită mai târziu „Messageries Imperiales”. La început compania a operat pe rutele spre Orientul Mijlociu. Navele sale maritime au fost folosite în timpul războiului din Crimeea pentru transportul de trupe.

german pleacă la Constantinopol. Oprește și la Galați, unde și agenții ale englezilor, ale Lloydului austriac, rușilor și grecilor sunt foarte urâți de localnici.

Alea Mercur, nr. 5 (fostă Speranței și Col. Boyle). Casa a fost construită între anii 1885-1900. Pe această strada existau după anul 1900 două hanuri. Care ofereau mâncare și cazare, dar lumea portului avea nevoie și de case de toleranță. Accesul în această curte și clădire se făcea fie din str. Speranței, fie din Brașoveni, această metodă de intrare - ieșire secretiza clientela. Iar șantanurile despre care vorbește dr. Cristian V. Mușețeanu în cartea „*Lumea copilăriei mele*”, cele de la Chioara de pe Vadul Belvedere și de la hotelul Petersburg erau foarte aproape de această casă, formând un triunghi bine cunoscut gălățenilor și marinarilor care treceau mai des prin Galați.

Există o notiță a consulului Blucher despre Galați și Brăila. Pentru cel d'întâiu oraș se face acolo mențiunea raportului lui cu bursele europene, dându-se totodată și cursul monedelor străine: populația a crescut de la 40.000 la 90.000. Din *Posenei Zeitung* pe 1870 (n-1 4) se reproduce articolul autorului, *Skizzen und Bilder aus den Ländern an der unteren Donau*, despre conferința lui Bitter, *Ober-Regierungsrath*, care a fost patru ani la Dunărea-de-jos, într-o „înaltă situație oficială prusiană”. Bitter a călătorit spre Sulina cu negustori, de speță puțin onestă, din „București, Iași, Galați, Odesa și Constantinopol.”¹¹¹⁴

Revenind însă la anul 1852 trebuie ca să notăm observațiile călătorului englez W.W. Smith, adică chiar acela care ne lasă posternitățile cu următoarea imagine de oraș: „Galațiul începe să arate semne ale îmbunătățirii nenorocite ale pământului, orașul de sus își însușește un aspect mult mai civilizat. Dar cantitatea mare de noroi divers, cenușiu, maro și negru, lipicios sau lichid, care inundă străzile

¹¹¹⁴ Nicolae Iorga, „*Visita în România a profesorului din Berlin al lui Mihail Kogălniceanu*” în „*Revista istorică*”, Anul al XXII-lea, n-le 1-3. Ianuar-Mart, 1936, p. 1-7.

Moldovei, face ca acest oraș să se afle în fruntea tuturor orașelor pe care nu le-am putut suferi niciodată pentru murdăria lor”¹¹¹⁵.

În toată această perioadă din preajma anului 1848 agitația militară a rearondării zonelor de influență și de adjudecare de noi teritorii cu statut de colonii (așa cum din păcate în plin secol XXI se mai păstrează cu o foarte mare nerușinare și obrăznicie!) generalii, ca și trupele lor, tulbură liniștea acestor locuri. Cedarea nesăbuită de libertate, de independență, de demnitate națională va deveni un fel de port drapel a perioadelor următoare, sub scopul declarat al mării finanțe mondiale de a obține globalizarea. Epoleții imperiali de diferite culori, ca și ofițeri de diferite arondări și culturi, sunt cei care reacționează sec la orice fel de știre care ar putea să miște avatajos trupele pe eșicherul unei țări care depindea doar de aceste interese cu miros de aur.

Activitatea de reparații în portul Galați ia mare amploare odată cu achiziția primului doc plutitor de 800 To, în anul 1973, după care se ia și decizia completării cu încă două docuri plutitoare, în anul 1983, respectiv 1987. Aceste modernizări au ajutat la dezvoltarea atelierului și au dus cu pași mici, dar siguri, la înființarea altor activități cum ar fi: programarea și mărirea producției, controlul tehnic de calitate, proiectare, etc. Toate aceste activități, au fost coordonate în cadrul atelierului de reparații navale, care începând cu anul 1976 ia denumirea de: Secția de Întreținere și Reparații din cadrul I.N.F. Navrom Galați, care a funcționat și dezvoltat în hala atelier, construcție pusă în funcțiune în anul 1974. În anul 1991 prin reorganizarea I.N.F. Navrom Galați s-a înființat C.N.F.R. NAVROM S.A. Galați, cea care a preluat și activitatea Secției de Reparații și Întreținere Nave; în următorul an, se execută primele două barje tanc de 1500 tdw, toate echipate cu instalații de încălzire cu abur, iar în 1995 S.I.R. se transformă în Uzina de reparații din cadrul C.N.F.R.

¹¹¹⁵ *Călători străini...*, vol. VI, p. 46.

NAVROM Galați, unde lucrau peste 800 de salariați, având toate specializările aferente unei societăți de reparații navale.

Cetitorul este invitat să lectureze componența județelor Tecuci și Courlui în anul 1941 comparativ cu anul 1930:

Județul Covurlui¹¹¹⁶

cod	Nr. Numele localității	clădiri			populație statornică		
		1941	1941	1930	1941	1930	1930
	Galați ¹¹¹⁷	15048	95545	99605			
	TOTAL GENERAL	43.587	226.431	210.006			
	Total orașe	15.048	95.545	99.605			
	Total rural	28.589	130.886	110.401			
	31. Aldești		142	510	604		
	32. Balintești ¹¹¹⁸		202	778	725		
	33. Barboși ¹¹¹⁹		84	380	791		
	34. Băleni ¹¹²⁰		783	3566	2943		
	35. Băneasa		439	1806	1653		
	36. Berești-Târg ¹¹²¹		736	2962	2993		
	37. Braniștea ¹¹²²		396	1832	1705		
	38. Brănești		217	1078	873		
	39. Bujor-Târg		205	849	831		
	40. Bursucani		174	760	684		
	41. Cavadinești ¹¹²³		242	1099	1700		
	42. Cătușa ¹¹²⁴		149	502	-		
	43. Chiraftei		386	1926	1589		
	44. Cioinagi ¹¹²⁵		12	44	-		
	45. Cișmele		174	773	657		
	46. Comănești		158	661	625		
	47. Corni		245	1164	984		

¹¹¹⁶ *Indicatorul localităților din România*. Datele recesământului general din 6 Aprilie 1941, Buc., Imprimeria Institutului Statistic, 1943, p. 227-231.

¹¹¹⁷ Municipiul Galați, includea suburbia Țiglina și Cartierul Demobilizaților, care fac parte integrantă din oraș; în anul 1930, includea comuna suburbană Filești.

¹¹¹⁸ Balintești, în anul 1930 includea satul Cioinagi.

¹¹¹⁹ Barboși, format din contopirea satelor: Barboși-Sat și Barboși-Gară, recenzat separat în anul 1930.

¹¹²⁰ Băleni, includea satul Zăgancea, recenzat separat în anul 1912.

¹¹²¹ Berești-Târg, format din satele: Berești-Sat și Berești-Târg, recenzat separat în anul 1930; în anul 1912: Berești.

¹¹²² Braniștea, în anul 1930 includea satul Lozova.

¹¹²³ Cavadinești, în anul 1930 includea așezările gospodărești, din cari s'a înființat în anul 1939: noul sat Posada.

¹¹²⁴ Cătușa, în anul 1930 recenzat la Filești.

¹¹²⁵ Cionagi în anul 1930 recenzat la Balintești.

48. Costache-Negri	398	1809	1567
49. Costi ¹¹²⁶	211	860	554
50. Cotros	50	282	195
51. Crăești	390	1716	1640
52. Cristești ¹¹²⁷	83	350	-
53. Cuca	268	1324	985
54. Cudalbi	1515	7116	1640
55. Cuza-Vodă	375	1911	1363
56. Drăgușeni ¹¹²⁸	439	1793	1737
57. Fântânele ¹¹²⁹	262	1430	1125
58. Fârțânești	648	2919	2401
59. Ferdinand	210	1024	693
60. Filești ¹¹³⁰	273	1087	1006
61. Foltești	477	2015	1806
62. Frumușița	372	1893	1491
63. Gănești ¹¹³¹	399	1761	2017
64. Ghibărteni	32	143	166
65. Ghinghești	59	265	204
66. Ghireasca	92	369	364
67. Golășei	325	1570	1301
68. Grăpeni	61	263	276
69. Ijdileni	171	782	644
70. Independența	1018	4615	3998
71. Isvoarele	166	816	632
72. Jorăști	480	2050	1948
73. Lascăr-Catargiu	383	1933	1644
74. Lozova ¹¹³²	22	101	-
75. Lunca	81	388	324
76. Lupele ¹¹³³	24	142	-
77. Lupești	203	780	718
78. Măcișeni	269	1262	1038
79. Mălușteni	283	1112	1080

¹¹²⁶ Costi, în anul 1930: Satul-Coste.

¹¹²⁷ Cristești, în anul 1930 înglobat la Gănești.

¹¹²⁸ Drăgușeni, includea cătunul Diocheți, recensat separat în anul 1912.

¹¹²⁹ Fântânele, includea cătunul Mogoș.

¹¹³⁰ Filești, în anul 1930 includea satele: Cătușa și Șoldana; în anul 1930, suburbană la orașul Galați.

¹¹³¹ Gănești, în anul 1930 includea satul Cristești.

¹¹³² Lozova, în anul 1930 recensat la Braniștea.

¹¹³³ Lupele, în anul 1930 recensat la Pechea,

80. Mănăstirea ¹¹³⁴	85	370	367
81. Măstăcani ¹¹³⁵	534	2482	2121
82. Mânzătești	165	731	685
83. Meria	162	652	599
84. Mihail-Kogălniceanu	74	320	205
85. Moscu	318	1456	1232
86. Movileni ¹¹³⁶	106	465	145
87. Negrea ¹¹³⁷	160	869	754
88. Oancea	625	2796	2590
89. Oasele	340	1540	1199
90. Odaia-Manolachi ¹¹³⁸	217	1150	877
91. Onciu	28	89	82
92. Pechea ¹¹³⁹	1075	5825	4201
93. Piscu	679	3381	2697
94. Plevna	101	497	364
95. Pochișcani	64	255	238
96. Posada ¹¹⁴⁰	191	853	-
97. Puricani	88	403	430
98. Puțichioaia	277	1372	1094
99. Regele-Ferdinand ¹¹⁴¹	126	531	547
100. Rogojeni ¹¹⁴²	319	1434	1207
101. Roșcani	265	1119	995
102. Rugineni	256	1138	1059
103. Săseni	70	340	328
104. Scântești	249	1149	934
105. Sîpeni	175	677	703
106. Sivița	812	3817	1619
107. Slivna	300	1259	1281
108. Slobozia-Conachi	513	2673	2251
109. Sfobozia-Oancea ¹¹⁴³	82	312	278

¹¹³⁴ Mănăstirea, în anul 1912: Mănăstireni.

¹¹³⁵ Măstăcani, includea cătunul Drăculești, recenizat separat în anul 1912.

¹¹³⁶ Movileni, în anul 1912: Movileni-Barboși.

¹¹³⁷ Negrea, în anul 1912: Costache-Negri.

¹¹³⁸ Odaia-Manolachi, includea cătunul Slobozia-Movilei, recenizat separat în anul 1912.

¹¹³⁹ Pechea, în anul 1930 includea satul Lupele.

¹¹⁴⁰ Posada, sat nou înființat în anul 1939 din așezări gospodărești situate pe teritoriul satului Cavadințești; în anul 1930 recenizat la Cavadințești, ca simplu cătun.

¹¹⁴¹ Regele-Ferdinand, în anul 1930: Prodănești.

¹¹⁴² Rogojeni, în anul 1912 includea satul Suceveni, care în 1930 s'a recenizat la Tudor-Vladimirescu.

¹¹⁴³ Slobozia-Oancea, în 1912: Slobozia-Onești.

110. Slobozia-Ventura	156	794	567
111. Smârdan	116	482	276
112. Smulți ¹¹⁴⁴	766	3477	3359
113. Stoicani	165	768	653

Județul Tecuci¹¹⁴⁵

Nr. Numele localității	clădiri	populație statornică	
Cod	1941	1941	1930
I. Tecuci (capitala) ¹¹⁴⁶	3.778	21.480	17.172
Total rural	35.798	159.950	139.233
31. Analog ¹¹⁴⁷		16	58
32. Argeaua ¹¹⁴⁸		51	224
33. Atârnați ¹¹⁴⁹		46	204
34. Balotești ¹¹⁵⁰		80	353
35. Banca ¹¹⁵¹		21	111
36. Barcana		98	403
37. Barcea-Nouă I		99	433
38. Barcea-Nouă II		264	1422
39. Barcea-Veche		220	1177
40. Băcioiu ¹¹⁵²		263	1165
41. Băicani	57	222	192
42. Bălănești (Giurgioana)		61	289
41. Bălănești (Vultureni)		17	65
44. Băltăreți ¹¹⁵³		143	694
45. Bărboasa		114	471
46. Băhnița-Gunoaia ¹¹⁵⁴		149	586
47. Belciunoasa	48	191	175
48. Benești		89	357

¹¹⁴⁴ Smulți, includea cătunul Gornești.

¹¹⁴⁵ *Indicatorul localităților din România*. Datele recesământului general din 6 Aprilie 1941, Buc., Imprimeria Institutului Statistic, 1943, p. 612-623.

¹¹⁴⁶ Orașul Tecuci, includea localitățile: 1. Cernicari, 2. Crivețeni, 3. Regina-Maria, 4. Tecuciui-Nou, și 5. Pepiniera Nicorești, care fac parte integrantă din oraș oa suburbii.

¹¹⁴⁷ Analog, în 1912 era înglobat la Satu-Nou (Colonești).

¹¹⁴⁸ Argenua, includea satul Schitu-Sihastru, care în anul 1912 era înglobat la Argeaua.

¹¹⁴⁹ Atârnați, în 1930 recenzat la Ivești; în 1912 recenza la Torcești.

¹¹⁵⁰ Balotești, sat nou înființat după 1912.

¹¹⁵¹ Balotești, sat nou înființat după 1912.

¹¹⁵² Băcioiu, în 1912: Băicoi.

¹¹⁵³ Băltăreți, în 1930 inclus satul Salu-Nou (Furceni); în 1912 Băltărețu.

¹¹⁵⁴ Băhnița-Gunoaia, în 1930 recenzat sub denumirea: Gunoaia-de-Sus.

49. Bichești	109	504	421
50. Blaga	80	372	328
51. Blăjeri ¹¹⁵⁵	185	878	685
52. Blăjerii-de- Jos ¹¹⁵⁶	105	535	-
53. Blânzi	163	784	684
54. Boboși	32	135	196
55. Bodeasa	24	113	110
56. Bogheștii-de- Jos	185	799	794
57. Bogheștii-de-Sus	69	304	235
58. Bosia ¹¹⁵⁷	12	57	40
59. Bostânești ¹¹⁵⁸	12	45	-
60. Bou-Roș	59	235	229
61. Braniștea ¹¹⁵⁹	20	68	-
62. Brăhășeștii-de- Jos ¹¹⁶⁰	215	934	1771
63. Brăhășeștii-de-Sus ¹¹⁶¹	267	1130	-
64. Brătoaia ¹¹⁶²	28	103	92
65. Brătulești	92	430	355
66. Bucești ¹¹⁶³	431	2094	4027
67. Buciumeni	207	989	805
68. Bucșa	31	105	104
69. Buda	164	604	634
70. Buda (Corbița)	174	709	718
71. Burdusaci ¹¹⁶⁴	126	508	545
72. Burlilg	19	78	77
73. Călimăneasa	181	787	668
74. Călini ¹¹⁶⁵	75	359	321
75. Călmățui	109	521	368
76. Căpotești	98	377	362

¹¹⁵⁵ Blăjeri, includea conacul Cioara.

¹¹⁵⁶ Blăjerii-de-Jos, în 1930 recensat la Bucești.

¹¹⁵⁷ Bosia, în 1912 era înglobat la Lichitișeni.

¹¹⁵⁸ Bostânești, în 1930 recensat la Deleni (Vultureni); în 1912 cătun, recensat separat.

¹¹⁵⁹ Braniștea în 1930 recensat la Vizurești.

¹¹⁶⁰ Brăhășeștii-de-Jos, în 1930 recensat împreună cu satul Brăhășeștii-de-Sus, sub denumirea: Brăhășești.

¹¹⁶¹ Brăhășeștii-de-Sus, în 1930 recensat împreună cu satul Brăhășeștii-de- Jos, sub denumirea: Brăhășești.

¹¹⁶² Brătoaia, în 1912 includea satul Magazia, înglobat la Brătoaia.

¹¹⁶³ Bucești, în 1930 includea satele: Blăjerii-de-Jos, Diecheni și Vultureni (Bucești).

¹¹⁶⁴ Burdusaci, în 1912 includea satul Stupeni, înglobat la Burdusaci.

¹¹⁶⁵ Călini, recensat împreună cu satul Valea-Morii (Colonești), sub denumirea:

Călini; în 1930 și în 1912, idem sub denumirea: Valea – Morii.

77. Căptălani	45	202	155
78. Căuia-de-Jos ¹¹⁶⁶	78	302	278
79. Căuia-de-Sus ¹¹⁶⁷	46	194	179
80. Cârna	11	45	49
81. Chicera	94	423	394
82. Chițcani	80	339	310
83. Coasta-Lupeii	149	674	619
84. Colonești	58	164	202
85. Condrache ¹¹⁶⁸	59	203	169
86. Condrea	98	518	30
87. Corbasca ¹¹⁶⁹	270	1022	907
88. Corbasea-Nouă ¹¹⁷⁰	13	44	38
89. Corbița	51	226	193
90. Corbu ¹¹⁷¹	11	42	45
91. Corcioveni	33	131	125
92. Cornii-de-Jos	66	279	215
93. Cornii-de-Sus	215	796	661
94. Corod	955	4543	3911
95. Cosițeni	72	335	276
96. Costișa	63	280	217
97. Covrag	28	97	91
98. Cosmești-Deal	217	1039	792
99. Cosmești - Vale	242	1100	927
100. Crăești	254	1019	1104
101. Danciu	11	52	70
102. Dădești	67	276	257
103. Dămăcușa ¹¹⁷²	118	498	-
104. Dănăila	47	189	189
105. Dănceni	92	436	340
106. Dealu-Perjului	108	456	385
107. Deleni (Burdusaci)	11	45	43
108. Deleni (Vultureni) ¹¹⁷³	9	38	99

¹¹⁶⁶ Căuia-de-Jos, în 1912: Căruia-de-Jos.

¹¹⁶⁷ Căuia-de-Sus, în 1912: Căruia-de-Sus.

¹¹⁶⁸ Condrache, în 1912: Condrăchești.

¹¹⁶⁹ Corbasca, în 1912 includea satul Corbasca-Nouă, înglobat la Corbasca.

¹¹⁷⁰ Corbasca-Nouă, în 1912 înglobat la Corbasca.

¹¹⁷¹ Corbu, în 1912 includea satul Păruș, înglobat la Corbu.

¹¹⁷² Dămăcușa, în 1930 recențată la Podu-Turcului.

¹¹⁷³ Deleni (Vultureni), în anul 1930 includea satul Bostănești; în 1912 și satul Deleni și satul Bostănești erau cătune separate.

109. Diaconi	190	856	747
110. Diecheni ¹¹⁷⁴	167	845	-
111. Dobrinești	125	465	399
112. Dorăști	69	366	351
113. Dorofei	16	67	64
114. Drăgănești ¹¹⁷⁵	362	1720	1341
115. Drăgești	113	388	374
116. Dumbrava	44	182	144
117. Faroașa	45	170	175
118. Fântâni ¹¹⁷⁶	327	1286	1105
119. Florești	60	274	241
120. Fofaza	78	273	210
121. Frumușelu	240	1087	910
122. Frunzeasca ¹¹⁷⁷	41	279	-
123. Fundătura	240	1149	1056
124. Fundătura (Țepoiaia)	42	157	171
125. Fundeni	286	1434	1229
126. Fundoaia (Florești) ¹¹⁷⁸	102	442	397
127. Fundoaia (Răchitoasa)	93	398	357
128. Furcenii-Noui	213	922	743
129. Furcenii-Vechi ¹¹⁷⁹	247	1147	908
130. Galbeni	100	390	354
131. Gara-Berheci ¹¹⁸⁰	21	117	99
132. Gara-Frunzeasea ¹¹⁸¹	-	-	-
133. Găiești ¹¹⁸²	-	-	-
134. General-Eremia-Grigorescu ¹¹⁸³	159	914	-
135. Gherdana	172	652	587
136. Ghilăvești	159	599	501
137. Ghionoiaia	21	90	70
138. Giurgeni	81	301	286

¹¹⁷⁴ Diecheni, includea conacul Petre Moise și Ștefan Moise; în 1930 recensat la Bucești.

¹¹⁷⁵ Drăgănești, includea ferma Fundația Culturală Ioan C. Mihail.

¹¹⁷⁶ Fântâni, în 1912: Fântânele.

¹¹⁷⁷ Frunzeasca, includea satele Gara-Frunzeasea și Școala-de Agricultură: în 1930 înglobat la Munteni.

¹¹⁷⁸ Fundoaia (Florești), în 1912 includea satul Palanea, înglobat la Fundoaia (Florești).

¹¹⁷⁹ Furcenii-Vechi, în 1912: Furceni.

¹¹⁸⁰ Gara-Berheci, înființată după 1912.

¹¹⁸¹ Gara-Frunzeasca, sat nou înființat după 1930; recensat la Frunzeasca.

¹¹⁸² Gălești, recensat la Prădaiș; în 1930 recensat separat.

¹¹⁸³ General-Eremia-Grigorescu, sat nou, înființat după anul 1930, prin împrăștierea unor îndreptățiți din alte sate învecinate, mai ales din satele Torcești și Umbrărești.

139. Giurgioana	38	337	331
140. Glăvănești	367	1689	1561
141. Godineștii-de- Jos	122	397	384
142. Godineștii-de-Sus	74	313	261
143. Gohor	597	2552	2330
144. Gorghești	60	223	235
145. Grădești	17	60	56
146. Grivița	544	2387	2158
147. Grozăvești ¹¹⁸⁴	28	124	-
148. Gunoaia-de-Jos	51	224	179
149. Gura-Crăești	28	107	76
150. Gura-Sohodol	8	40	46
151. Hanța	30	109	88
152. Hanu-Conache	93	440	264
153. Hazu-Moara-Dediului ¹¹⁸⁵	31	130	99
154. Hăghiac	21	87	74
155. Hănțești	182	711	730
156. Homocea	508	2253	1896
157. Hulești	120	527	426
158. Huruești	131	527	442
159. Huțu	146	656	571
160. Ionăsești	171	824	669
161. Ireasea	128	543	510
162. Ivești ¹¹⁸⁶	539	2353	2421
163. Lărgășeni	67	316	249
164. Lehancea ¹¹⁸⁷	140	581	541
165. Lespezi	264	1121	957
166. Lichitișeni ¹¹⁸⁸	74	304	227
167. Liești	850	3980	3360
168. Lozinca	20	63	102
169. Lunoa	69	273	261
170. Lungoci	171	799	626
171. Magazia ¹¹⁸⁹	48	188	154
172. Malu-Alb ¹¹⁹⁰	203	1024	568

¹¹⁸⁴ Grozăvești, în 1930 recenizat la Nicorești.

¹¹⁸⁵ Hazu-Moara-Dediului, în 1912 înglobat la Răspochi.

¹¹⁸⁶ Ivești, includea ferma General-Eremia-Grigorescu; în 1930 includea satul Atâmați, care în 1912 a fost recenizat la Torcești.

¹¹⁸⁷ Lehoucea, în 1930: Lehacea.

¹¹⁸⁸ Lichitișeni, în 1912 includea satul Bosia, înglobat la Lichitișeni.

¹¹⁸⁹ Magazia, în 1912 înglobat la Brătoaia.

173. Marele-Voevod-Mihai ¹¹⁹¹	89	386	-
174. Marginea	62	246	271
175. Marvila	111	491	420
176. Matca ¹¹⁹²	970	5156	3978
177. Măldărești	88	345	315
178. Mălureni ¹¹⁹³	61	290	-
179. Mândrești	302	1413	1218
180. Medeleni	72	313	286
181. Meleșcani ¹¹⁹⁴	21	82	304
182. Mohorâți	53	202	250
183. Movilenii-de-Jos	278	1341	1054
184. Movilenii-de-Sus	286	1420	1097
185. Muncelu	70	322	287
186. Munteni ¹¹⁹⁵	556	2668	2460
187. Nănești ¹¹⁹⁶	46	212	200
188. Năreștii-de-Jos	96	416	319
189. Năreștii-de-Sus	187	888	798
190. Năzărioaia	32	180	122
191. Nedelcu	58	273	219
192. Negoaia	20	84	89
193. Negrilești	332	1497	1.359
194. Negulești	128	560	505
195. Nicorești ¹¹⁹⁷	340	1331	1456
196. Ocheni	130	484	441
197. Ocheșești ¹¹⁹⁸	27	98	43
198. Onceștii-Noui ¹¹⁹⁹	174	669	465
199. Onceștii- Vechi	64	241	182
200. Oprișești	128	500	525

¹¹⁹⁰ Malu-Alb, sat nou înființat după 1912; sporul excesiv al populației se explică prin înproprietărirea ale mai multor familii de îndreptățiți aduși din alte sate învecinate.

¹¹⁹¹ Marele-Voevod-Mihai, sat nou, înființat după 1930, prin înproprietărirea mai multor familii aduse din satul Meleșcani.

¹¹⁹² Matca, includea porțiunea de sat Cocărăști, care este o continuare a satului Matca.

¹¹⁹³ Mălureni, în 1930 recensat la Piscu-Corbului; în 1912 înglobat la Piscu-Corbului.

¹¹⁹⁴ Mdeșcani, în 1930 includea o parte din populația noului sat Marele- Voevod-Mihai, format după 1930 prin înproprietărirea.

¹¹⁹⁵ Munteni, în 1930 includea cătunul Frunzeasca, declarat ulterior ca sat.

¹¹⁹⁶ Nănești, în 1912: Mănești.

¹¹⁹⁷ Nicorești, în 1930 incluzând satul Grozăvești.

¹¹⁹⁸ Ocheșești, în 1930: Ochișești, cătun recensat separat.

¹¹⁹⁹ Onceștii-Noui, în 1912 includea satul Tarnița-de-Jos, care în 1930 și 1941 a fost recensate împreună cu Tarnița-de-Sus, sub denumirea: Tarnița.

201. Orbu ¹²⁰⁰	21	83	-
202. Palanca ¹²⁰¹	6	30	26
203. Păruș ¹²⁰²	21	96	80
204. Perchiu	87	344	310
205. Petroasa	93	386	311
206. Piscu-Corbului ¹²⁰³	141	543	1747
207. Plăcințeni	48	203	147
208. Plopu	21	96	81
209. Ploscuțeni	325	1610	1350
210. Podoleni	172	796	682
211. Podu-Turcului ¹²⁰⁴	327	1276	1695
212. Pogleş	30	104	89
213. Poiana	352	1607	1432
214. Poiana (Colonești)	42	175	176
215. Poiana-lui-Stan ¹²⁰⁵	89	418	-
217. Popești	58	254	233
218. Porcăreț	72	268	242
217. Poșta	53	203	135
218. Poteca	13	43	38
219. Prădaiș ¹²⁰⁶	69	284	272
220. Puțini ¹²⁰⁷	107	409	396
221. Puțeni	408	2.002	1.683
223. Răchitoasa	380	1.720	1.622
224. Răcușana	39	161	144
225. Rădăcinești	144	536	522
226. Răspochi ¹²⁰⁸	40	148	126
227. Răzeșu ¹²⁰⁹	78	318	667
228. Recea ¹²¹⁰	87	364	425
229. Rogoaza	92	367	297
230. Ruget ¹²¹¹	11	44	58

¹²⁰⁰ Orbu, în 1930 recensat la Gohor; în 1912 înglobat la Gohor.

¹²⁰¹ Palanca, în 1912 înglobat la Fundoaia (Florești).

¹²⁰² Păruș, în 1912 înglobat la Corbu.

¹²⁰³ Piscu-Corbului, în 1930 includea satul Mălureni, care în 1912 era înglobat la Piscu-Corbului.

¹²⁰⁴ Podu-Turcului, în 1930 includea satul Dămăcușa.

¹²⁰⁵ Poiana-lui-Stan, în 1930, recensat la Răzeșu; în 1912: Poiana.

¹²⁰⁶ Prădaiș, includea satul Găiești, recensat separat în 1930.

¹²⁰⁷ Puțini, în 1912: Puțeni.

¹²⁰⁸ Răspochi, în 1912 incl. satul Hazu-Moara-Dediului, înglobat la Răspochi.

¹²⁰⁹ Răzeșu, în 1930 includea satul Poiana-lui-Stan.

¹²¹⁰ Recea, în 1930 includea satul Târgu-Găiceana.

231. Salahori	26	118	106
232. Salcia	176	853	692
233. Satu-Nou (Colonești) ¹²¹²	69	339	315
234. Satu-Nou (Furceni) ¹²¹³	43	206	-
235. Satu-Nou (TudorVladimirescu) ¹²¹⁴	133	629	299
236. Sălcuța	103	578	324
237. Sârbi (Giurgioana)	130	558	468
238. Sârbi (Nicorești)	108	116	387
239. Scărișoara	192	771	657
240. Sehitu-Sihastru ¹²¹⁵	-	-	-
241. Siliștea	88	432	392
242. Slobozia-Blăneasa	135	669	524
243. Slobozia-Corni	119	530	449
244. Slobozia-de-Jos	177	794	679
245. Slobozia-a-de-Sus	224	1088	1001
246. Slobozia-Panu	117	493	494
247. Slobozia-Umbrărești	111	569	514
248. Spria-de-Jos	59	286	218
249. Spria-de-Sus	50	222	187
250. Stănișești	281	1017	1015
251. Strâmba	54	218	239
252. Stupeni ¹²¹⁶	30	104	62
253. Șarba	55	214	191
254. Școala-de-Agricultură ¹²¹⁷	-	-	-
255. Șerbănești	663	3395	2.738
256. Șerbănești (Corbița)	125	501	451
257. Tarnița ¹²¹⁸	225	881	1.065
258. Taula	330	1.483	1.267
259. Tălpigi	71	305	329

¹²¹¹ Ruget, includea o parte a cătunului Gura-Ruget, cealaltă parte fiind înglobată la Vultureni; cătunul Gura-Ruget apare numai în 1930 ca unitate distinctă, adică sat.

¹²¹² Satu-Nou (Colonești), în 1912 includea satul Analog, înglobat la Satu-Nou.

¹²¹³ Satu-Nou (Furceni), în 1930 recenat la Băltărești (în 1930:Băltărețu).

¹²¹⁴ Satu-Nou (Tudor-Vladimirescu), sat nou înființat după 1912; sporul excesiv al populației provine din împroprietări ale mai multor familii, aduse din satele invecinate (com. Fundeni și Tudor Vladimirescu).

¹²¹⁵ Schitu-Sihastru, recenat la Argeaua; în 1912 înglobat la Argeaua.

¹²¹⁶ Stupeni, în 1912 înglobat la Burdusaci.

¹²¹⁷ Școala-de-Agricultură, recenat la Frunzeasca: în 19110 și 1912 înglobat la Țigănești (Ungureni).

¹²¹⁸ Tamița, format prin contopirea satelor: 1. Tarnița-de-Jos și 2. Tarnița-de-Sus; în 1912 satul Tamița-de-Jos, înglobat la Onceștii-Noui.

260. Tămășeni ¹²¹⁹	53	303	-
261. Tătărești	90	390	312
262. Tăvădărești	61	274	243
263. Târgu-Găiceana ¹²²⁰	33	155	-
264. Tecucelu-Sec	174	743	657
265. Tochile	55	210	203
266. Toflea	377	1.914	1.880
267. Tornozei	97	355	393
268. Torcești ¹²²¹	198	966	1.096
269. Tudor-Vladimirescu ¹²²²	675	3319	2.956
270. Tâtu ¹²²³	94	336	335
271. Țepoia	104	468	398
272. Țepu-de-Jos ¹²²⁴	581	2.737	2.452
273. Țepu-de-Sus ¹²²⁵	53	252	-
274. Țigănești (Godinești)	95	410	397
275. Țigănești (Ungureni) ¹²²⁶	157	787	730
276. Țigăra ¹²²⁷	5	36	38
277. Urnărești ¹²²⁸	151	714	1.203
278. Ungureni	244	1.134	1.000
279. Ungureni (Corni)	59	257	218
280. Unguri	227	956	847
281. Ursa-Motoșeni ¹²²⁹	53	234	229
282. Valea-Babei	30	112	108
283. Valea-Boului	54	190	159
284. Valea-lui-Matei	125	537	476
285. Valea-Lupului	109	464	414

¹²¹⁹ Tămășeni, în 1930 recensat împreună cu satul Umbrărești, sub denumirea: Urnărești-Tămășeni.

¹²²⁰ Târgu-Găiceana, în 1930 recensat la Recea.

¹²²¹ Torcești, în anul 1930 includea o parte din populația noului sat General-Eremia-Grigorescu, care a luat ființă după 1930 din așezări gospodărești ale satelor Condrea, Torcești și Umbrărești; în 1912 includea satul Atârnați.

¹²²² Tudor-Vladimirescu, includea Mănăstirea-Adormirea Maicii-Domnului.

¹²²³ Tâtu, în 1930 și 1912: Țuțu.

¹²²⁴ Țepu-de-Jos, în 1930 includea satul Țepu-de-Sus.

¹²²⁵ Țepu-de-Sus, în 1930 recensat la Țepu-de-Jos.

¹²²⁶ Țigănești (Ungureni), în 1930 includea satul Școala-de-Agricultură, care în 1912 era înglobată la Țigănești.

¹²²⁷ Țigăra, în 1912: Țigara, cătun recensat separat.

¹²²⁸ Umbrărești, în 1930 recensat împreună cu satul Tămășeni, sub denumirea: Urnărești-Tămășeni; la aceea dată cuprindea și o parte din populația noului sat General-Eremia-Grigorescu.

¹²²⁹ Ursa-Motoșeni, în 1912: Motoșeni.

286. Valea-Mare	32	135	98
287. Valea-Merilor	23	103	121
288. Valea-Morii (Colonești) ¹²³⁰	-	-	-
289. Valea-Morii (Găiceana)	45	183	193
290. Valea-Rea-de-Jos ¹²³¹	36	111	128
291. Valea-Rea-de-Sus ¹²³²	190	764	665
292. Valea-Salciei	44	184	155
293. Vizurești ¹²³³	150	641	721
294. Vladnic	199	865	740
295. Vultureni ¹²³⁴	60	267	335
296. Vultureni (Bucești) ¹²³⁵	224	1097	-
297. Zăpodia	66	311	220
298. Zlătăreasa-Gura Zlătăresei ¹²³⁶	86	285	311

¹²³⁰ Valea-Morii (Colonești), recensat, împreună cu satul Călini, sub denumirea: Călini; în 1931 și 1912 idem, sub denumirea: Valea· Morii.

¹²³¹ Valea-Rea-de-Jos, în 1912 recensat, împreună cu satul Valea-Rea-de-Jos, sub denumirea: Valea-Rea.

¹²³² Valea-Rea-de-Sus, în 1912 recensat împreună cu satul Valea-Rea-de-Jos, sub denumirea de: Valea-Rea.

¹²³³ Vizurești, în 1930 includea satul Braniștea.

¹²³⁴ Vultureni, incluzând o parte a cătunului Gura-Ruget recensat separat în 1930, cealaltă parte a cătunului fiind înglobată la satul Ruget: în 1930 include satul Banca și o parte din populația noului sat General-Eremia-Grigorescu, care a luat ființă după anul 1930, prin înproprietărirea mai multor familii de îndreptățiți din satele Torcești și Umbrărești.

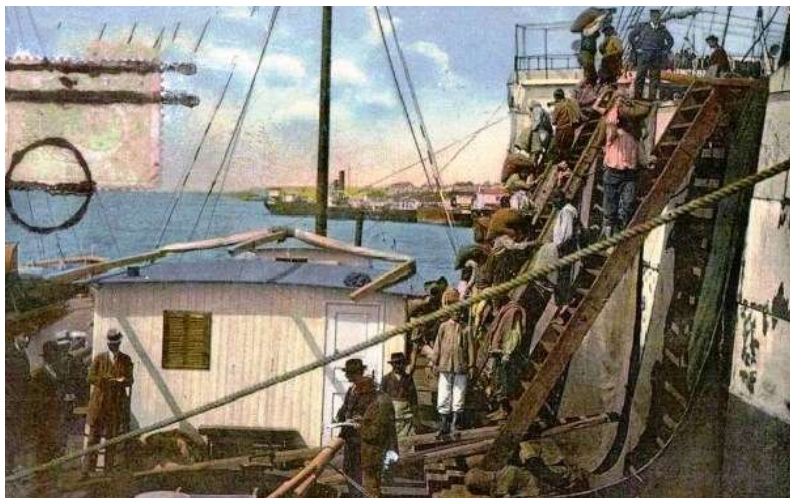
¹²³⁵ Vultureni (Bucești) în 1930 recensat la Bucești.

¹²³⁶ Zlătăreasa-Gura-Zlătăresei, format prin contopirea satelor : Zlătăreasa și Gura-Zlătăresei, acesta din urmă înființat după 1912; în 1930: Zlătăreasa.

Începând cu anul 1854 și până în 1940, Galațiul a fost căminul a numeroase familii de elvețieni care s-au stabilit în țara noastră. Erau negustori și clerici care au venit în orașul de la malul Dunării, fie pentru a încerca să facă bani din comerțul înfloritor cu țările răsăritene, portul Galați fiind un punct strategic al acestui comerț, fie pentru a propăvădui aici creștinismul de tip protestant sau catolic. În anul 1854, atunci când 20 de ingineri și maiștri francezi, germani și elvețieni sunt angajați să lucreze la linia telegrafică Galați - Iași. Într-un document demografic al primăriei din 1856, act păstrat la Arhivele Statului, se consemnează faptul că la Galați trăiesc „11 familii de elvețieni, în total 35 de suflete, care se îndeletnicesc cu lucrul la telegraf, căile ferate și comerț”. Informațiile sunt reluate de istoricul gălățean Paul Păltănea în volumul *„Comerțul Moldovei cu apusul Europei prin Galați”*, în care face referiri (este drept, de tip addenda, neavând legătură decât tangențială cu subiectul volumului) la comunitatea elvețiană din Galați, care până în 1932 reușise să numere peste 1000 de membri.

Astfel se dă curs ciudat și cererii generalului comandant al Transilvaniei, Puchner¹²³⁷, de a se prinde și a-i dezarma sigur toți insurgenții care mai ies din granițele Ardealului și care ar putea pactiza în opinia lui cu țara. Raportul lui Eisenbach nu s-a păstrat (6/29). În anul 1848 cineva denunțase tentativele și intenția englezului Charles Cunningham de a-i face scăpați și pe cei treisprezece ostatici. Și asta rezultă și dintr-un mesaj trimis atunci de domnitorul moldovean Mihail Sturdza lui Petre Mavrogheni, adică tocmai acelui „care mai înainte de pornirea revoltanților a pornit singur cu bărci pe Dunăre, cu vre-o 80 oameni, supuși ai săi, să ne ție calea să iea pe revoltanți cu războiu, și să meargă la Măcin să propună Aianului să nu-i primească”. Cetitorul cred că înțelege că se află în fața unor deducții și că nimeni nu poate să aibă certitudini dincolo de o anumită cortină.

¹²³⁷ Disensiunile naționale în Transilvania trec din planul politic în cel militar. Regimentul românesc de la Orlat „face cauză comună cu poporul”; „Al doilea regiment român din Transilvania se alătură și el. Acesta avea ca și comandant pe colonelul Urban...” (general austriac, comandantul regimentului românesc de grăniceri)]; „60.000 de oameni, înarmați cu sulite, securi, coase, se adună pe Câmpia Libertății, lângă Blaj. Se decise să se unească cu Austria și se proclamă înarmarea generală a tuturor românilor”. Urmărind să scape de vendeta „colegilor” lor unguri, „Deputații sași și românii, care protestaseră la Dieta din Pesta, au trebuit să fugă la Sibiu. Acolo, într-o adunare mixtă, sașii și românii încheiară o alianță împotriva maghiarilor”. În condițiile date, cale de împăcare nu mai există, iar în Transilvania se declanșează ceea ce pe bună dreptate, unii istorici numesc războiul civil din Ardeal. Comandantul armatelor imperiale din Transilvania, Anton, baron de Puchner, devine pentru moment victorios în toate regiunile din câmpie, în timp ce, în mod strategic, Avram Iancu se retrage în inexpugnabila fortăreață a Munților Apuseni. În iarna anului 1848, însă, generalul Iosef Bem, de origine poloneză, intrat în solda „revoluției” maghiare „Îl bate pe Puchner pretutindeni”, iar la 21 ianuarie 1849, asediază Brașovul. Intervenția rusească nu a făcut decât să complice întreaga situație geo-militară, dar cu siguranță că ea a ușurat rezistența românească, pentru că în februarie 1849 „Iancu se menține în munții de la Abrud... Îl bate pe Hatvany...”).

Hamali în portul Galați. Gălățenii de astăzi nu cred că știu că pe la începutul secolului trecut, ilustrul prozator român de expresie franceză Panait Istrati era hamal în portul Galați. Un coleg de încărcat cheresteaua povestea pentru ziarul „Acțiunea”, într-unul din numerele din anul 1935 (este anul morții prozatorului), cum tânărul Panait Istrati, care avea pe atunci doar 23 de ani, muncea fără întrerupere, de dimineață până seara. „De dimineața până seara aveam o singură oră de repaos, de la 12 la 1, atunci când cădeam frânți fiecare pe unde apucam, și ne odihneam trupurile frânte de oboseală. Singurul care nu părea ostenit, deși muncea cot la cot cu noi, era Istrati. În ceasul destinat repaosului, Istrati își scotea din buzunare ziarele și le citea”, povestește omul pentru ziarul *Acțiunea*. Omul povestește în continuare că într-o zi, băieții i-au pregătit o glumă: i-au înlocuit ziarele românești din buzunar cu unele nemțești, găsite prin cabinele unui vas german. Apoi i-au urmărit gesturile și se așteptau să facă spume la gură! „Istrati nu s-a supărat deloc de gestul acesta. Părea dimpotrivă bucuros! Peste o săptămână a întrebat pe toată lumea cine i-a pus ziarele în buzunar. Voia să-i mulțumească de faptul că i s-a dat ocazia să citească în nemțește. Noi am râs și nu prea. Dădea semne de pe atunci că va ajunge un mare om”, povestește colegul de serviciu al lui Panait Istrati. Iar scriitorul brăilean Panait Istrati (1884-1935), decedat la 51 de ani, a juns foarte mare și deși a avut un destin literar zbuciumat și a fost comparat ulterior cu celebrii scriitori Jack London, Maxim Gorki sau Martin Andersen Nexø, a continuat să existe în inima și sufletul oamenilor necăjiți ai porturilor, cei care în fiecare an privesc plini de nostalgie cum călătoresc ciulinii Bărăganului, așteptându-l pe marele hamal la o cinzeacă în cârciuma familiară a lui moș Anghel, de la bariera Brăilei. Voi, iubii mei cetitori mai tineri, să țineți minte că hamalii Dunării aveau o aură de legendă adevărată. La ieșirea în mare a Dunării, exista un prag de nisip, numită Bara Sulinei, care pe timp de vară și mai ales toamna, când nivelul Dunării se diminua, adâncimea de navigație scădea la aproximativ 2,0 m adâncime, obligând navele să-și transbordeze o parte de încărcătură pe niște șleपुरi mici, cu fundul plat, care o dată trecute de Bară, reîncărcau mărfurile, în principal grâne. Această muncă dificilă și periculoasă, care se desfășura în mijlocul Dunării și în largul mării, era făcută de o hoardă de personaje pestrițe, în frunte cu căpitani gabarelor, care nu aveau nici un fel de scrupule să-i jupoaie pe comandanții navelor comerciale, cu o predilecție deosebită pe cei englezi. Astfel, banii curgeau în mâinile acestor aventurieri, uneori chiar pirăți, care primeau cele mai mari salarii din întreg Levantul. Singurul lucru care le lipseau erau femeile. În toată perioada de care vorbim, numărul bărbaților ajungea în lunile de toamnă și la 3-4 mii de bărbați, în timp ce al femeilor era situat între 2-3 sute. Lipsa femeilor accentua și mai mult starea de sălbăticie a acestor bărbați, care din cauza singurătății își beau mințile, prin puzderia de

cârciumi din portul Sulina, beții care se încheiau cu scandaluri, înjunghieri, împușcături și alte grozăvii de genul acesta. Se întâmpla cam același lucru și în porturile Galați și Brăila, care aprovizionau cu toate bunătățile Constantinopolul, bijuteria Imperiului Otoman. Acestei atmosfere plină de violență i se mai adăugau țăntarii care răspândeau malarie și epidemiile de holeră și chiar ciumă, în unii ani. Cu toate aceste neajunsuri, porturile Dunării rămâneau locuri unde se câștigau cele mai frumoase lefuri și aurul curgea în valuri, valuri, precum apele Dunării albastre.

Și se pare că în opinia ofițerului șef de escortă pentru exilații ostateci, colonel Mișcenco, erau vice-consulul austriac Huber, și el de mare ajutor pentru „revoltanți”, și vice-consulul britanic la Brăila, Lloyd, cel care oferise protecție surghiuniților (*Anul 1848*, vol. I, doc. 100, p. 240, doc. 100, p. 241; Ch. Cunningham „era gătit pe gârla Măcinului cu multe bărci și numeroasă parte de supuși ai săi înarmați, pre cât am înțeles, să-i iea din mâinile noastre pe toți cu sânge și silnicie”, *ibidem*, doc. 135, p. 269). Dar Charles Cunningham suspecta însă că fusese denunțat de unul dintre cei doi boieri cu care tocmai se întâlnise la Galați, adică era Mavrogheni sau Ghica. Preotul Sava Nicolae descoperă fericit și o hartă veche a Galațiului, cu mănăstirea Mavramol¹²³⁸ și câteva din proprietățile sale „Situația economică și patrimonială bisericească din ținutul Covurlui de dinainte și de după secularizarea averilor bisericești și până înființarea Episcopiei Dunării de Jos”.

Hamalii porturilor Dunării prinși în activitatea de încărcare-descărcare a unui bastiment, în portul Galați, pe la 1900. Bunul meu prieten Tudose Tatu scrie o carte tulburătoare despre ei, cei care li se tăbăceau pieile dormind pe puntea navei și visând mereu la dragostea unei femei frumoase. Cartea se numește „*Orașul cu muieri puține de iubit*”, scoasă la ed. Sinteze, Galați, 2014. Povestind despre viața portului celebru al Sulinei imperiale el surprinde câteva întâmplări memorabile. Negustorii locali, în căldășie cu câțiva căpitani de nave și cu indiferența autorităților (Poliția orașului era sub autoritate otomană) au pus la cale rezolvarea problemei. Au adus în Sulina un bastiment plin de femei frumoase, pe care nu le putem considera nici sclave, nici libere în

¹²³⁸ Arhivele Naționale București – Planuri și Hotărnicii, Litera C, Covurlui, 10 – Moșia Țiglina a M-rei Mavromol – 1818, ing. Fotache Fulger, preot Sava, Lucrarea de doctorat „”.

totalitate. Toți bărbații din Sulina, amatori de o asemenea ofertă, au fost invitați la cea mai stranie licitație care s-a desfășurat vreodată. Cea care alegea era fiecare femeie de pe bastiment, iar cel care plătea era bărbatul ales. Majoritatea cuplurilor erau formate după regula simplă a comerțului: văzut-plăcut-cumpărat, s-au și căsătorit la scurt timp după această inedită tranzacție. Lucrurile nu s-au încheiat însă aici, încântați de afacere, mica întreprindere a recidivat cu un nou de transport de femei, care părea o afacere de viitor, doar că lucrurile s-au complicat și totul s-a încheiat la fel de brusc cum începuse. La cea de-a doua licitație, s-au prezentat și o parte dintre câștigătorii primei tranzacții, ei pornind de la premisa legislației otomane, care le permitea osmanlâilor de a avea mai multe neveste. Și atunci a fost încrâncenare mare... Nevestele din primul lot nu prea au agreat această lege musulmană, ele fiind creștine, așa că întreaga Sulina a fost brusc cuprinsă de o adevărată revoltă feminină, împotriva bărbaților prea lacomi și a autorităților otomane, care permiteau acest lucru sau cel puțin îl tolerau. Câteva case incendiate de cele mai furioase neveste au fost însă un motiv suficient pentru poliștii turci să intervină pentru calmarea spiritelor, care amenințau să transforme sutele de case din lemn și acoperite cu stuf în cenușă. În felul acesta a fost ștersă din memoria colectivă o prea frumoasă practică, pe cale să devină un respectabil obicei matrimonial, acela al nevestelor sulineze luate de la vapor pentru căsătorii fericite, adică acele minunate „corăbii cu mirese”, devenite istorie.

Într-un mesaj din 19 aprilie/1 mai, Gardner îi transmitea lui Charles Cunningham știrea neplăcută cum că domnitorul fusese informat despre amestecul supușilor britanici de un alt gălățean, Ziganuse, cumnat al lui Zaharia Moldovanu¹²³⁹, amintind, asta numai în apărarea sa, declarația negustorului grec Epaminonda Pano, cum că supușii britanici din Galați hotărâseră să se strângă la vice-consulat și să-l apere în caz de turbulențe serioase¹²⁴⁰. Însă chiar lucrarea sa, urmare a buzurilor egumenilor greci săvârșite prin jefuirea sistematică a averilor bisericilor închinat de pe teritoriul Principatelor, se pare că a condus cu pași repezi la preluarea controlului acestora de către stat, astfel: „Prin puternica inițiativă luată de domnitor și prin energica execuție din partea ministrului său Cogălniceanu, chestiunea mănăstirilor închinat fusese hotărâtă de fapt în România, prin luarea averilor lor pe seama statului. Trebuia acum să se obțină recunoașterea acestui act corect din partea Europei care de la început ținuse cu molțitate firile lui, dar care, nu e mai puțin adevărat, ea singură își însușise dreptul de a limpezi daraverea.

De îndată ce vestea secularizării ajunse în Constantinopole, reprezentanții puterilor care erau atunci, încă în mod manifest, potrivnice consolidării Românilor, cerură adunarea în conferință a tuturor ambasadurilor.

Răspunsese însă la convocare numai 5 (lipsind Franța și Italia), și ei tocmai hotărâră să impună domnitorului respectarea protocolului XIII, iar Fuad pașa trimite domnitorului o notă, în ziua de 25 (13) ianuarie 1864, în care spune, că

¹²³⁹ P.R.O., F.Of., 78/195, f. 171.

¹²⁴⁰ Apud Constantin Ardeleanu, *Exilarea revoluționarilor moldoveni și incidentele de la Galați și Brăila (1848)*, în vol. *Miscellanea Historica et Archaeologica in Honorem Professoris Ionel Cândea*, editori Valeriu Sîrbu, Cristian Luca, Muzeul Brăilei, Editura Istros, Brăila, 2009, p. 537-556.

„Sublima Poartă, ca suzerană a Principatelor și ca semnatară a Convenției din Paris, se găsește în nevoia de a declara formal Alteței Voastre, că nu recunoaște votul adunării nici un caracter de feliu a aduce păgubiri drepturilor și stipulațiilor existente; că se consideră zisul vot ca nul și neexistent și că măntine sus și tare chestiunea mănăstirilor închinat pe tărâmul său legal care este acel al protocolului din 1858.”

Tocmai pe atunci, pentru a apăsa asupra Europei, se aduce în desbatere în adunare legea armatei care, prin amendamentele adaose, iea caracterul unei sculări generale a poporului român, ceea ce aduce concentrarea de puteri turcești dincolo de Dunărea, dar nu mai puțin dă de gând conferenței asupra celor ce s’ar putea întâmpla, în caz de a se silui voința Principatelor, în afacerea mănăstirilor închinat.” Pe la începutul anului 1864, patriarhul Constantinopolei crezu că pusese mâna pe un nou mijloc de presiune contra românilor, din cauza unei alte măsuri luate de domnitor. Anume reforma serviciului poștelor care se efectua în Principate tocmai pe atunci, necesita introducerea în el a calendarului gregorian, spre a se pune oarecum în armonie cu poștele occidentale. Această veste fu transmisă chiar în Constantinople, așa că Alecsandru Ioan I avea de gând a schimba cu totul calendarul orthodox cu cel catholic, și a adăogi la formula crezului pe *filioque*. O îndârjită și mare mișcare și scandal a izbucnit între clerul grecesc.

La puțini ani de la înființarea sa Portul Galați Docuri devine un port cu o activitate de invidiat, care crește odată cu adăugarea silozului pentru cereale și care după alți câțiva ani nu mai poate face față traficului, motiv pentru care Port Bazinul Nou în Galați. Docurile se specializează pe cherestea și cereale. Dosarul de arhivă GL-F-00004-1886-83 ASB, conține „Documentație privind expropriere terenuri pentru a se construi docurile, bazinul și cheiul portului Galați”, care conținea

„Corespondență referitoare la exproprierea terenului proprietatea Comunei situate pe malul Dunării, parte din valea orașului, între Dunăre și str. Basarabiei, pentru caz de utilitate publică, urmând a se construi docurile, bazinul și cheiul portului Galați. Ordine de la Ministerului de Interne și Ministerul Lucrărilor Publice semnate de P.S. Aurelian, precum și corespondența asupra despăgubirilor bănești acordate unor locuitori pentru locurile expropriate.” În dosarul ASB GL-F-00004-1886-84 conțin „Ordine, tabele privind comercianții și industriașii pentru formarea listelor electorale (1886-1887)”, iar în dosarul ASB GL-F-00004-1886-63 are „Documentație privind exproprierea pentru construire de docuri, cheiul și bazinul portului Galați, 1886.”

În data de 5 Februarie, însuși patriarhul Constantinopolei scrie mitropolitului nostru Nifon, atrăgându-i luarea aminte asupra pasurilor eretice ale domnitorului. Mitropolitul răspunde însă patriarhului, în 30 Aprilie 1864, că guvernul român nici nu i-au trecut prin gând asemenea lucruri. Patriarhul văzând că-i scapă acest mijloc de a agita mai cu putere contra guvernului din București, revine la chestia mănăstirilor și cere restituirea veniturilor sechestrate de guvernul român.”¹²⁴¹

Dar avem astăzi confirmarea că mănăstirea Mavromol a fost deținătoare de mai multe moșii aflate în tot ținutul Covurlui. Cercetările efectuate la Arhivele Naționale din București au condus spre originalul unei hărți din anul 1818. În partea din stânga sus se află un chenar patrat cu inscripția „no. 10, Mrea Mavromolu moșia Țiglina, județulu Covurlui”, iar sub acesta mențiunea „palma cu care sau măsurat”. La „legenda” hărții sunt trecute nouăsprezece puncte, astfel: Groapă; Moșia Jidovilor; Movilă; Movila Ciu(!?.)ților; Movilă; Movilă și Petri; Petri; Petri; (!?) Petri la Cătușa; Vale Filo; (!?) Cătuși; Locu ci stăpânești mănăstire Precista; Locul ci stăpânești Di(!?) Sărdar Pârjol; Vale Țiglinii; Locu Di Pricină; Locu Di Pricină; Budăiul Surdului; Gărla Broscoi; Valea(!?) Chelicei.

Chiar și o parte a moșiei Cuca aparținea Mănăstirii Cetățuia, iar o altă parte mănăstirii Mavromolu. Întrebarea comisiei era dacă cele două moșii ar putea fi încorporate în una singură „ce avantaje ar fi” și care ar fi venitul unit raportat.¹²⁴² ,comisia de evaluare raportează că moșia Cuca a Mănăstirii Cetățuia se mărginește la partea „despre amiază noapte” cu moșia Cuca a Mănăstirii Mavromolu, și se poate încorpora, „deși nu tocmai regulatu”, adică nu tocmai legal, „dar ar fi avantajos”.¹²⁴³ O întrebare telegrafică a comisiei referitoare la moșia Fârțânești a Mănăstirii Mavromolu pusă deja în vânzare „este din averea școlilor care se exclud de la vânzare?”.¹²⁴⁴

¹²⁴¹ Idem.

¹²⁴² Arhivele Naționale București, Fondul Ministerul Agriculturii, Proprietăți funciare, Dosar nr. 365/1869 Constatarea și estimarea moșiilor Covurlui, foto 3440 din ANEXA.

¹²⁴³ Arhivele Naționale București, Fondul Ministerul Agriculturii, Proprietăți funciare, Dosar nr. 365/1869 Constatarea și estimarea moșiilor Covurlui, foto 3456 din ANEXA.

¹²⁴⁴ Arhivele Naționale București, Fondul Ministerul Agriculturii, Proprietăți funciare, Dosar nr. 365/1869 Constatarea și estimarea moșiilor Covurlui, foto 3466 din ANEXA.

Răspunsul din partea ministerului nu a întârziat să apară și lămurește clar că moșia Fârțânești a Mănăstirei Mavromolu este a școlilor și este exclusă de la vânzare.¹²⁴⁵ O altă telegramă arată urgența cu care trebuie oprită de la vânzare moșia Fârțânești care s-a constatat a fi mai mare decât estimarea inițială și astfel „ar fi o pagubă pentru stat”.¹²⁴⁶ Continuându-și cercetarea preotul doctorand Sava Nicolae spune că Ministerul Finanțelor printr-o adresă arată că „Comitetul... a decis escluderea de la vendere a Fârțânești de vreme ce încredințați că aparține Școalelor”.

O altă adresă a „Ministeriul Financelor Direcția Domeniilor” scrisă și „Domnului Președinte al Comitetului Central pentru Vîndarea Bunurilor Statului”, „după cum se constată dintru unu Hrisov al Principelui Caimacam N. Conachi Vogoridi sub no. 5340 din 23 Iunie 1858, atât moșia Fârțânești cătu și toate celelalte proprietăți pendenți de Mrea Mavromollu din Galați, facu parte din averea Școalelor”. Hrisovul Principelui Caimacam N. Conachi Vogoridi din 23 Iunie 1858 este întemeiat pe un Hrisov anterior dat de Domnul Grigorie Alecsandru Ghica Voievod la 13 Augustu 1768 ce zice: „că Monastirea Mavromolului din Galații, fiindu din învechime închinată unei Monast. grecești din Țarigradu cu același nume, după pustiirea acestei de pe urmă, s’au afierositu ca să rămîie spre folosul orașului Galații cu titlu și numire de scoalu Elinească, cu toate veniturile ei ce va ave și de astăzi și înainte se fie și să se numească de scoalu Elinească; iar prin hrisovul Domnulu Alecsandru Konstantinu Moruz B.B. din 29 Maiu 1803 se rostește: Așăzăm Domniea mea în târgulu Galații scoală de limba Elinească și Moldovinească pe care voimu să fie în Monastirea Mavromolului precum au fost și mai înainte, și Monastirea să fie sub Epitropia Scoalei.

Văzându-se deci că, din cuprinderea mai susu citatelo cu hrisoave, necontestatu se vedează că Monast. Mavromolului din Galații au purtatu din învechime numele de Școală și au statu sub Epitropia Școalei, fiindu toate veniturile ei destinate numai pentru întreținerea învățătorei publice, Eu în dorința ce amu ca învățătura să fie răspândită și sporită pentru Țară, și având în privire puținele mijloace de care dispune Învățătura pentru asemenea scopu, hotărâscu și întărescu pentru vitoriu ca, pe temeiulu vechiloru dăruiri lejiuite prin Domneștile hrisoave de mai sus, Monastirea Mavromolului din Galați, cu toate veniturile ei, să se numere între proprietățile și veniturile casei scoaleloru și să fie afectate numai pentru întreținerea și sporirea învățătorei publice.

Iaru pentru desevrșita și nestrămutata întărire a acestei dispoziții, am slobozitu acestu Hrisovu, prin Ministrul Secretariu de Statu la Departamentul de

¹²⁴⁵ Arhivele Naționale București, Fondul Ministerul Agriculturii, Proprietăți funciare, Dosar nr. 365/1869 Constatarea și estimarea moșiilor Covurlui, foto 3467 din ANEXA.

¹²⁴⁶ Arhivele Naționale București, Fondul Ministerul Agriculturii, Proprietăți funciare, Dosar nr. 365/1869 Constatarea și estimarea moșiilor Covurlui, foto 3470 din ANEXA.

Cultu și de Instrucție. Datus'au în pezidenția Iașii, anul mântuirii una mie optu sute cinci zăci și optu, luna Iunie în douzăci și tri de zile.”

Moșia Zărnești are pădure foarte mare, iar moșia Cuca și Valea lui Manolache „pendente de Mănăstirea Mavromolu” din încredințarea Ministerului Cultelor a fost dată școlilor și este oprită prin Lege de la vânzare. Într-o altă telegramă este o precizare care arată că și moșia numită Milești, fostă Mavromolu aparține Statului. Se întărește dovada de proprietate a Mileștilor de către Mavromol pri altă telegramă a Comisiei, adresată aceluiași președinte N. Catargi, prin care arată că „... asemenea moșia Dobeștii nu se poate încorpora cu moșia Mileștii, fiind dispărte una de alta prin mai multe hlizi particulare cum s'au prevedut și prin actele de constatare, monastirea mavromolului depandă de Scoli.”

Într-un act de vânzare-cumpărare descoperit, denumit „act de transacție”, se identifică exact locul din Galați, proprietate a Mănăstirii Mavromolu pentru care se solicită „bezmanul” sau chiria pentru folosința acestuia, anume „subu scrisulu Costache Ștefănescu declară că locul sterpu dinu acestu oraș strada Brașoveniloru, de destre a consortei mele Paraschița în mărime de 3.4/8 stângini facia spre Apusu la Uliță 7.6/82/8 stângini latura spre Amiadă - Zi în megieșie cu locul sterpu a Ds: Ghiță Brașovanu 3.5/8 stângini fundul spre Răsărritu în megieșie cu loculu Ds: Enachi Bomba 7.6/82/8 stângini al doilea lature spre Nordu cu loculu Ds: Constantin Nica; iaru de giuru în pregiuru 22. stângini 5. palme și 6. parmace loculu vândutu Ds: Hagi Vasile Frigatorulu în prețu de 330# trei sutte trei-deci galbini pe care iam asigurat în valo'rea locu propriu al meu moșie și pe care bani primindui astădi toți deplinu dicu că de astădi și în veci Dlui cumpărătorul se despuie de acestu locu dinu neamu în neamu, după cumu interesusu 'lu va povățui, fără se'mi reservu dritu de rescumpărare...”

Despre moșia Schitului Ghireasca, intrată în proprietatea statului după secularizare, în una dintre telegramele trimise Comisiei de evaluare este pusă întrebarea: „arrettați deslușitu și la moment dacă cele 187 fălci pădure de pe moșia Ghireasca de quare vorbiți în Tabloul 321 sunt într'un singur trup seu mai multe mai mici de 90 de fălci. Asemenea aretați și vecinătățile, dacă sunt particulare seu ale statului. În acest caz se pot regulat încorpora?” Răspunsul despre vecinătățile Schitului Ghireasca vine imediat prin alta telegramă adresată tot „Domnului Președinte Comitetului Central al Vănzării bunurilor Statului”, președinte fiind N. Catargi, conform telegramei, iar în conținutul acesteia sunt menționate următoarele: „Moșia Ghireasca să megieșește în acest giudețu cu moșiile Zupeștii, Măluștenii și aldeștii, răzășești, la partea înse despre nord, cu județulu Tutova, unde nu se știe dacă e pament al Statului. Suma de 187 fălci pădure este într'un singur trupu fiind parchetată, venitul anual dupe lista comunicată de acelu comitetu cu ordinul No. 367 din 186? Este de 11983 lei vechi, fiind ca comisiunii nu i sau comunicatu contractele. Semnează olograf P.Teodorescu.”

Schitul Ghireasca avea Hramul bisericei Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, așa cum reiese din impresiunea sigilară, ștampilă fabricată la anul 1843 și depusă pe un document. Mănăstirea Precista, așa cum am arătat anterior, deținea la 1818, conform hărții întocmită de inginerul Fotache Fulger, „moșia Feleștii” sau Filești, denumire așa cum știm astăzi.

Printr-un act de evaluare, de „estimațiune” se arată la 19 August 1875, de către Icon. I. Severin „pășind la fața locului la moșia Hliza Precistă proprietate statului pendinte de Mst. Precistă din Galați, situată în Comuna Fileșu, plasa Siretiu Județul Covurlui, unde am găsit pe domnii Gheorghe Antoniu și Petrance Alexandrescu experți numiți de Primăria respectivă, ..., și împreună cu aceștia am pășit la estimațiunea menționată moșii, ..., prin măsurare cu parafină măsură obicinuită în partea locului ceea ce a eșit la masurare suma de 16 fâlci pe care sunt 35 vii cu dijmă din 10 una.

Se explică că totu pe acestu pament este o vie pe întindere ca 2 fâlci a Icon. Zaharia Rodocolat și care a fost rescumparată de la Statu, prin urmare acesta vie nu intra în măsurile de fața fiind exclusă. Se menționează că nare pament liber nici de cum afară de acel cuprinsu de vii asemenea nu are nici unu acaret. Vecinătățile acestui bun sunt la reserit ghicitu proprietatea repos. M. Filatov, la apus Filești proprietatea a fraților Ghica, la ameadă di cu răul Siretiu vechiu și la ameadă-nopte cu Țiglina proprietatea Primărie de Galați. N-are nici o îmbunătățire. Este un trupu singuru la un locu. Dreptu care amu încheet prezentul actu de Estimațiune la 19 Augustu anul 1875. Semnează olograf: membru Icon. I. Severin, Experți Gheorghe Antoniu și P. Alexandrescu, Președinte N. Catargi.”

În partea dreapta sus, se află însemnată măsurătoarea folosită la planul hărții (scara) și care poartă inscripția „scara împărțitoare di: 1000 stânjani” datată 9 maiu 1818 și semnată „Fotachi Fulger inginer”.¹²⁴⁷ În schimb, la data de 19 ianuarie 1849, agentul cesaro-crăiesc de la Iași îi transmite primului ministru austriac, care era în același timp numit și în calitate de ministru de Externe al Casei imperiale austriece, adică tocmai feldmareșalul locotenent prințul Felix von Schwarzenberg, un mic raport întocmit, care tocmai rezumă evoluția desfășurărilor efectivelor militare din principatul ocupat de armata țaristă.

De câteva zile au plecat din Bacău alte trei companii ruse de infanterie, îndreptându-se sigur spre granița cu Transilvania, pentru a întări garnizoanele de la Târgu Ocna, Comănești și din punctele de graniță cele mai vulnerabile. În Telegrama cu nr. 3004 din 28 septembrie 1869, era întrebată Comisia Districtului Covurlui despre mai multe moșii, care era starea lor, „asemenea arrețați cu ce proprietăți se învecinează satulu Brăiestii, Dăbeștii, Zimbru, Pânăseștii, Chistela seu Tainița și Băgăonii. De este ore una a Statului se pote regulat incorpora? Ce

¹²⁴⁷ Arhivele Naționale București – Planuri și Hotărnicii, Litera C, Covurlui, 10 – Moșia Țiglina a M-rei Mavromol – 1818, ing. Fotache Fulger.

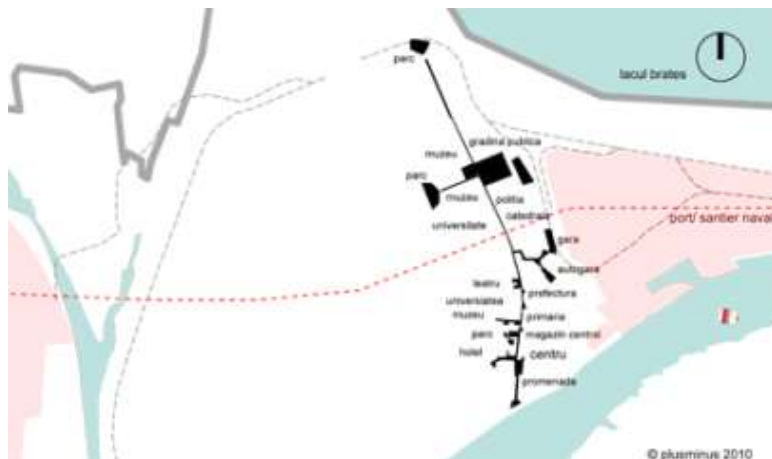
venit raporta în 1866? Grabiți răspunsul. – semnat olograf Bolescu”. Despre moșia schitului Zimbru, am câteva date găsite în alte două telegrame. Telegrama 3139 din 22 septembrie 1869, întreabă Comisia: „Aretați telegraphicu dacă moșia Zimbru se poate regulat incorpora cu moșia Mrei Adam. Ce avantagiu ar fi astă corporare?”. Răspunsul vine prin telegrama 3176, astfel: „Dlui Președinte Comitetului Central al Vendărei Bunurilor Statului – Respund telegramei nr. 3139 că moșia Zimbru se pote anecea la acea a Monastirei Adam. Nu capătă însă uă formă regulată...”

O altă adresă tot către „Ministeriul Financelor”, trimisă de Prefectura „Județul Covurlui” la data de 16 noiembrie 1864, care trimite copia declarației domnului Ioan Macarie „arendașul moșiei desființatului schitu Zimbru adresată dlui subprefect de Horincea”, iar în acea adresă, Ioan Macarie, înștiințează faptul că prin Legea Rurală erau împrăștiți cu pământ locuitorii de pe desființatele moșii mănăstirești, „primescu câte patru fâlci și 12 prăjini acei cu câte doi boi, afară de servitorii Bisericii, de însurații, și spornici, megieși țelor moșii ce se dice se li se dei tot din acest pământu.

Apoi dar când această moșie peste tot locul de hrană sînt numai ca triideci și una fâlci încatu dîndulise lor după legi, ..., mie ca posesor numi rămîne nimică locu de aratu, ..., și ar fi o mare lovire ca se plătescu fără se lucrea pământul...” , iar legea nu-l scutea de la plata impozitului, așa că renunță la acel teren.

A mai existat un contract de arendare a moșiei schitului Zimbru, trecut în documentele de la 23 aprilie 1866 ca fiind „proprietatea Statului Zimbru cu parte din județul Covurlui depandă de M. Zimbru din Nicoresci a schitului (H?)ănușesci, se dă cu arendă pe termen de cinci ani domnului Chiriacos Dimitriade, cu începere de la 23 aprilie anul 1866 și pînă la 23 aprilie 1871 în preț de galbeni 2000 pe fiecare an.”

La inventarul din 24 aprilie 1867, „la zestrea desființatului Schi. Dimbru, ..., Casele de locuință: 8 optu casă vechi din care două dărăpănați, Hanuri, cârciumi: 1 una cârciumă cu o pivniță și o poeată.” Există însă adresa Prefecturii Covurlui cu nr. 6560 din „Galați 867 augustu 9” către „Ministeriul Financelor” din care reiese că: „casele ce se pretindu de Dnii arendași moșiei desființatului schitu Zimbru, au fostu proprietate a cuvioșiei sale monahia Epraxie Iamandi, care suntu clădite pe moșia Zimbru, afară de ogradă mănăstirii și pe vatra satului în lăuntru movileloru cu locuri de casse și grădini delimitate locuitorilor foști clacași; aceste case astădi suntu proprietate statului dăruite de cuvioșia sa monahie Iamandi pentru înființări de școală comunală pe care casse s’a și pusu la dispoziția Dlui primar comunei Bursucani de a aședa școala în acele încăperi conformu acesta și cu ordinul Dlui Ministru Instrucțiunei Publice și allu cultiloru No.11781 – din 866”. Moșia Brăiești din comuna Bursucani este „pendentă” a mănăstirei Adam și este înzestrată cu „o pădure de 160 falce”.

„Strada Domnească, astăzi o zonă istorică păstrată, parțial întreținută, parțial abandonată, parțial restructurată. Cu toate acestea, fiind cel mai plantat bulevard al orașului, rămâne cel mai circulat pentru promenadă după faleză. Din funcțiunile publice, care atrăgeau altădată publicul, parte s-au închis (gradina de vară, două cinematografe), altele sunt părăsite sau transformate în cluburi. Altele susțin în continuare potențialul bulevardului (universitate, teatru, prefectura). Zona gară-autogară, adiacentă acestui ax, e în plin proces de reorganizare (ANL, noua gară, mall). Grădina publică și parcul Rizer, zone cu un potențial extraordinar, necesită amenajare și dotare. În segmentul final al străzii nu s-a mai ținut cont deloc de caracterul istoric al străzii în intervențiile recente (praktiker!)”. – Din cartea „*Orașul posibil. In(ter)venții în spațiul urban postcomunist / The Would be City. Interventions in the Post-communist Urban Space*”, autor Ina Stoian, arhitect, asociația PlusMinus. Și autorul îi adresează felicitări pe această cale!

O altă hartă rurală, care descrie moșia Pechea, deținută de Episcopia Romanului, întinsă pe o suprafață de „981 fălci 13 stânjani”, semnată de „M. Grezdeanu”, dar și de „geometru ținutului Covurluiu: Alecu Baiardican și Cavaleru”, la „2 Maiu 1859”, precum și de superiorul acestuia, „geometru Esmerin Binkler”, datată „1859 Octombre 23 zile”.

Așa cum este alcătuită această hartă, în partea de sus se află „Moșia Pechea”, unde este desenată o săgeată cu vârful spre Nord, iar de la Nord la Sud, prin mijloc este „Matca Suhuluiului”, care străbate pe din două „satul Plăcinta sau Slobozia Conachi”. În 9 ianuarie colonelul Leini, împreună cu ispravnicul, au pornit din Bacău, pentru a inspecta posturile și pentru a asigura intendența necesară trupelor, deoarece soldații suferă evident de multe și grave lipsuri, fiind cunoscută sărăcia locuitorilor de la munte.

Comportamentul trupelor ruse în acest district este în mod neobișnuit, unul bun. Stărostia din Focșani a anunțat că în 15 ale lunii pe acolo au mai trecut în marș 4.000 de oșteni ruși, abia venind de la Dorna și având drept misiune ocuparea întregii granițe cu principatul Transilvania. Dinspre Slobozia Conachi spre Nord-Vest se află „Valia Meriana”, iar în stânga acesteia „Movila lui Bucur”, pe hotar.

La Sud de Movila lui Bucur se află „Movila Popoului” pe „Moșia Albeștii”. Sub Moșia Albeștii se află desenată „Moșia Popursogii”, iar la Sud de aceasta se află „Moșia Ursoea” cu două văi denumite tot Ursoia. La Vest de Moșiile Albeștii, Popursogii și Ursoea se află „Valea Gerului”, sub care este menționată „Moșia Pochii, Hărsăștii”, moșii arendate, iar chiar deasupra acesteia „Moșia Piscului”. Tot în partea din stânga-jos a hărții este marcată măsura sau scara acesteia, denumită „Palma Domnească”, unde este scris: „Maștar de 1500 stânj: Domnești Palma Domnească”, adică măsurătoarea s-a făcut la o scară de 1/1500 de stânjeni domnești.

Sub Moșia Pechea până în Matca Suhuluiului este desenată „Moșia Mățăștii”, iar sub aceasta „Răpa lui Manolachi”.

Sub Răpa lui Manolachi se află „Șărbeștii sau Braniștea a Episcopii de Roman”.

În partea dinspre stânga Moșiei Braniștea și Răpa lui Manolachi, până în Matca Suhuluiului, se află „Blăjănii”, iar la sud de Blăjâni este „Peneul sau Măcsinenii”.

„Drumul cel Mare la Galații” este trasat de la Nord la Sud, în partea dreaptă a Suhuluiului și traversează Pechea, Mățăștii, Rîpa lui Manolachi, Blăjânii și se pierde spre Braniștea.

Zona Mățăștii este străbătută de zece văi, începând de la Est spre Vest sau de la dreapta spre stânga, astfel:

- Valea Mălinei la Nord de Braniștea;
- La Est de Valea Mălinei este V. Mălinița;
- La Vest de Valea Mălinei se află „Valia Rățoiu”;
- La Vest de Valia Rățoiu se află „Arcaciu Stanciului”;
- La Vest de Arcaciu Stanciului se află „Valia Lozovița”;
- Sub Valia Lozovița se află „Cultu”;
- Tot spre Vest se află „Valia Caszatu”;
- La Vest de Valia Caszatu se află „Valia Cantarului sau Otinu”;
- Mai la Vest „Lozova” și „Valia Scumpii sau Arghirii”;

La unirea dinspre Sud a Lozovei cu Valia Scumpii este marcat un dreptunghi cu însemnarea „Catoș”.

Pe Moșia Blăjânii sunt marcate două văi, „Valia Strachinei” și „Valia Căpățana”. În partea din dreapta sus a hărții se află „Legenda” denumită „Numirea Părților”, însemnată de la unu la zece, astfel:

1. și 2. „Hotarul de unde începe răpa lui Manolachi a Episcopii din Valia Mălinei! -”;
3. și 4. „Stăpânirea de față a Episcopii în Valia Lozovei cei Mari! -”;
5. și 6. „Stăpânirea Episcopii avută mai nainte cuvenită după documente până în Matca Suhuluiului! -”;
7. „Locul pretindit de Episcopie pe temeiul documentelor”;

• 8., 9. și 10. „Numit Valia Cununei cei zicu și Albeștei din matca Suhuluiului și până în dreptu Movilei numită alui Bucur.”

Mai jos de legenda hărții se află „Fotografia”, sub aceasta anul 1859 și următoarea însemnare: „Fotografia a hlizii numită Valia Cununii sau Rîpa lui Manolachi Propieta a Episcopiei de Roman din ținutul Covoruluiului cu celelante muștienite moșii a Răposat: Lor: K. Konaki. 1859”.

Sub însemnarea de mai sus, urmează o alta: „Planul de față din preună cu cele megieșite moșii fiind predicat și de sineat de iscălitul, în tocmai cu starea locului, să a de verești – 1859 Maiu 2 zile. geometru ținutului Covurluiu: Alecu Baiardican și Cavaleru.”

Urmează însemnarea: „Hliza numită Valea Cununei și Rîpa lui Manolachi socodindusă (...!?) de cătră superiorul Geometru sau aflat 981 falci 13 Stănjeni: milă (...!?) cvadr starea adiverez – 1859 Octombre 23 zile. – Geometru Esmerin Binktler.”

În partea de mijloc din josul hărții, se mai află o însemnare: „Planul acesta, făcut privește părțile de pricină marcândul în unire cu Dlui (...!?), sau găsit în tocmai cu situația locală, ci stăpânirea pe fața pământului după ecsplcații la arătata poziția de mai sus. – Și dar în urmaria Jurnalului încât astăzi la două a corente Luni Maiu 1859. eu adiveresc de sub scrisul Hotarnic al Departamentului. M. Grezdeanu.” (drd Neculai Sava, 2018, teză de doctorat, *Situația economică și patrimonială bisericească din ținutul Covurlui de dinainte și de după secularizarea averilor bisericești până înființarea Episcopiei Dunării de Jos*, ms).¹²⁴⁸ În legătură cu toate proprietățile Mănăstiri Mavromol, deși hrisovul de

¹²⁴⁸ Ce știm despre biserica Mavromol de la înaintași? Paul Păltănea ne spune că însuși Pantazi Ghica (P. Ghica, *Monumenti naționali*, p. 61. Tradiția construirii bisericii, cunoscută dintr-o relatare a mitropolitului Veniamin Costache, păstrează tot data de 1669 (Arhiva parohiei Mavromol, 1855, dos. 1, f. 1, folosită prin amabilitatea preotului paroh Petru Copceac, căruia i se mulțumea pe această cale. Egumenul mănăstirii, arhimandritul Ghenadie, relatea Mitropoliei, la 11 februarie 1857, că nu sunt cunoscuți „ctiitorii, dăruitori sau fondatori”, dar „să poată înțelege numai din numele ce să pomenesc Duca V. V., Constantin V. V., Anastasia doamna și Grigore beizade, că ar fi ctitori și aceasta rămasă ca o datină din timp în timp de la preoți... fără să fie cel puțin un pomelnic ctitoricesc” (Arhivele statului Iași, Mitropolia Moldovei, dos. 10/A, 1857, f. 6.) afirma că Gheorghe Duca a zidit mănăstirea în cea de-a doua domnie, la 1669, data „existând într-o inscripție slavonă”, al cărui text nu-l reproduce. Această datare a fost susținută de Constantin Bilciurescu, Moise N. Pacu, Gh. N. Munteanu-Bârlad, C. G. Marinescu și I. Brezeanu (C. Bilciurescu, *Monastirile și bisericile*, p. 83; M. N. Pacu, *Cartea județului Covurlui*, București, 1891, p. 128; Gh. N. Munteanu Bârlad, Galați, p. 62 ; C. G. Marinescu, I. Brezeanu, Galați, *Ghid turistic al regiunii*, București, 1967, p. 135). După N. Stoicescu, mănăstirea exista în 1685, fiind reconstituită de Constantin Duca între 1700-1703 (N. Stoicescu, *Bibliografie privind monumentele feudale din Moldova*, în „*Mitropolia Olteniei*”, XX, 1968, p. 499. Însemnarea folosită de N. Stoicescu și semnalată de N. Iorga („*Revista istorică*, XXVIII, 1942, p. 167) poate să se refere tot atât de bine și la mănăstirea Mavromol din Constantinopol. De altfel și N. Iorga are unele rezerve). Și Constantin C. Giurescu consideră că mănăstirea a fost zidită de Ctin Duca în a doua domnie

danie nu este încă cunoscut, există la Bibl. Acad. Rom., ms. rom. f. 68v-69 textul că ea era dotată „cu moșii și bucate și cu veșminte scumpe” Afirmația lui Pantazi Ghica privitoare la construcție nu se susține pentru că la data vizitei sale biserica suferise substanțiale modificări după reparațiile din anul 1858. Din datele care au traversat timpurile și au ajuns la noi ea a avut moșii în Covurlui la cuca, Țiglina¹²⁴⁹, Șerbești, Comănești, Rogojeni, Huncani sau Oncani, Fîrțânești¹²⁵⁰,

(14 sept. 1700-15 iunie 1703), după precizarea letopisețului atribuit lui N. Costin „în al doilea an” (Vezi I.C. Beldie, *Schițe istorice asupra judeșului Covurlui*, Galați, 1925, p. 5-6; N. Iorga, *Histoire des roumains et de la romanité orientales*, VI, Bucarest, 1940, p. 533; Constantin C. Giurescu, *Istoria românilor*, III, ed. A II-a, Buc., 1947, p. 214. Vezi și Bibl. Acad. Rom., ms. rom. 37, f. 68v-69; M. Kogălniceanu, *Cronicile României sau Letopisețele Moldovei și Valahiei*, II, Buc., 1872, p. 45. Celelalte cronici care vorbesc de domnia a II-a a lui Constantin Duca nu vorbesc depre zidirea mănăstirii Mavromol, vezi *Cronica Racovițească- Buhușească*, C. Giurescu, *Letopisețul Țării Moldovei, 1661-1705*, Buc., 1913, p. 92-98; Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei*, Buc., 1955, p. 219-232; Pseudo Alexandru Amiras, *Cronicile României*, III, p. 92-93; *Cronica Ghiculeștilor*, ediție îngrijită de Nestor Camariano și Adriana Camariano-Cioran, Buc., 1965, p. 9-19. Propunerea datării era făcută și de Al. Papadopol Calimah, Bibl. Acad. Rom., ms. rom. 929, f. 199v: „biserica Mavromol din Galați n-a fost fondată de Duca vodă cel bătrân la 1669 în a doua domnie, ci de Constantin Duca, fiul său, în a doua domnie a acestuia, la 1702”). Este de reținut hrisovul dat la 6 martie 1736, prin care beizadea Grigore Duca, fiul lui Constantin, închină Mavromolul Mitropoliei din Iași, unde spune că mănăstirea a fost „zidită de răposații și pururea pomeniții părinții noștri” (Arh. Statului Buc., ms. rom. 534, f. 17-18; Bibl. Acad. Rom., CC/256, copie din 1746; „Deci noi văzând că să pustiește pomana părinților noștri, socotit-am și am închinat sfânta mănăstioară Mavromol sfintei și slăvitei Mitropolii a Iașilor care se chiamă Biserica Albă... și fiind și sfânta Mitropolie din Iași zidită și împuternicită de răposații părinții noștri, socotit-am că așa se cade și am închinat-o sfintei Mitropolii mănăstirea Mavromolul... și aceasta am făcut pentru sufletul și pomenirea răposatului moșului meu Io Duca Voevod și doamna lui Anastasia și a părintelui nostru Constantin Duca voevod și pentru a noastră viață”; vezi și Melchisedec Ștefănescu, *Cronica Romanului și a Episcopiei de Roman*, II, Buc., 1874, p. 22-23).

¹²⁴⁹ Arh. Parohiei Mavromol, *Odobești...*, f.2. A fost moșia Țiglina prima donație în „vatra târgului” (AST Buc., ms. rom. 534, f. 10-19v. Aceste liude existau și în 1823) apoi i se adaugă „patru oameni de paslușenie” oameni veniți din Dobrogea, dați de Mihai Racoviță la 20 iunie 1704 (I. Antonovici, *Documente bîrlădene*, III, Bîrlad, 1915, p. 296) și „alți 40 liude oameni străini de piste hotar”, dăruți cu „hrisov de gospod” la 15 noiembrie 1785 (ASB, ms. rom. 37, f. 68v-69; M. Kogălniceanu, *Cronicile României*, II, p. 45). La 14 mai 1781 ea ajunsese „în proastă stare de nestatornicile tâmplări ale vremilor... încă și a pustiirilor de câteva ori”, tot atunci pierzându-și „hrisoavele gospod și alte scrisori de moșii și de locuri ci au avut atât afară cât și înlăuntru în târg” (ASB, ms. rom. 534, f. 9-9v; Bibl. Acad. Rom., CCXXXVIII/32). Între ele Oncanii de pe Covurluiul sec pe care îi stăpânea la data de 28 iulie 1764 (Id em, CCXXXVIII/19. O copie din 17 octombrie 1833, Idem CXXXVIII/20. Tot atunci monahia Martha, fata logofătului Costea Adam (Pentru date asupra lui Costea Adam vezi Constantin I. Andreescu, *Documentele satului Măcișeni*, în Arhiva Românească, X, Buc., 1945-1946, p. 212 și urm.) și fiica ei, Lupa, dăruiesc prin egumenul Antim (poate fi același cu „Antim ieromonah, iegumen Mavromol”, cel care iscălește la 1 iunie 1759 actul de desființare a veciniei, vezi *Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea*, II, 1966, p. 288 nr 260. Tot pentru Antim, egumen de Mavromol, vezi gen. Radu Rosetti, *Cronica Vascanilor*, în „*Analele Academiei Române, memoriile secțiunii istorice*”, s. II, T. XXIX, Buc., 1907, p. 55-57) părți din Oncani, ca să fie îngrijită „fiindă am rămas în neputință”.

Movila Turcului, Cara (Chiraftei), Șivița¹²⁵¹, Pătești¹²⁵², diverse locuri în Galați. A avut domenii în târgul Odobești din ținutul Putna¹²⁵³, Hârsești și Furceni, cu vii la

După moartea egumenului și venind „vremele de răzmeriță și neavând la cine să o sprijinim ca să ne poarte de grijă și cât cât era să ne ia și păgânii”, Martha dă moșia Oncani mănăstirii Adam, unde ajunge egumen nepotul ei, Ioanichie Greceanu (Bibl. Acad. Rom., CCXXXVIII/27). La 6 iulie 1786 erau deja neînțelegeri, căci pârcălabii de Galați Costin biv serdar și Neculai biv sluger, trimit hotarnici care să aleagă și să hotărască părțile Mavromolului (idem, CCXXXVIII/55) și astfel începe un lung proces cu mănăstirea Adam.

¹²⁵⁰ Consemnăm aici opinia dr. Popa Emil, publicată pe blogul domniei sale, intitulat „Lecția de anatomie” din 19 aprilie 2013:

„Mai adăugam altele din Monitorul Oficial nr. 155 din Joi 7/19 octombrie 1882: „De vândare moșiile Puțichioaia și Cuca – Cetățuia din județul Covurlui, precum și mai multe ecareturi din Galați. Se publică spre generală cunostință Duminică la 10 octombrie a.c. cu începere de la orele 11 a.m. se vor vinde prin licitație publică, în sala Tribunalului Covurlui, secția 1, următoarele imobile, averea defunctului George S. Vlasto:

I. Moșia Puțichioaia din județul Covurlui în întindere de 1959 fâlci, sau pogone 5.598, din care pădure 907 fâlci, sau pogone 2597 și pământ arabil de 1051 fâlci, sau pogone 3000, având și o vie de 7 pogone și 1289 stânjeni pătrați.

II. Moșia Cuca-Cetățuia din județul Covurlui în întindere de 145 fâlci, sau pogone 413, din care pădure 26 fâlci, sau pogone 75, restul pământ arabil.

III. Prăvalia cu un etagiu d’asupra situată în orașul Galați, în strada Portului, în dosul Bursei, închiriată D-lui. Pericles Levides până la Sf. Dumitru.

IV. Prăvalia cu un etagiu deasupra situată în orasul Galați strada Portului nr. 40-42.

Domnii amatori pentru a fi admiși în licitațiune, vor depune o cauțiune, pentru Moșia Puțichioaia de l.n. 25.000, pentru Moșia Cuca-Cetățuia l.n. 4000, iar pentru fiecare din prăvălii l.n. 4000. Condițiunile, planurile și informații unile în detail se pot vedea la D-l G. Trandafiridi, str. Plevnei No. 12 din București și la D.F. Procopiu, strada Mavromol, No. 4, administratori ai averei concordatarie a defunctului G. S. Vlasto”.

N.B. Moșia Puțichioaia se afla în satul cu același nume din comuna Fârțânești, județul Galați. Din 1946 până în 1964 numele a fost schimbat în Ignătești, iar mai apoi în Viile. A nu se confunda cu Puțenii, din județul Galați, sat numit astăzi Valea Mărului. De remarcat ca stația C.F.R. din localitatea Puțichioaia se numea Halta Băleni, după numele comunei vecine Băleni, unde se afla moșia Cantacuzino. Moșia Cuca-Cetățuia se afla probabil pe actualul teritoriu al comunei Cuca. Nu știm în prezent unde era Cetățuia, probabil este unul din tumulii din localitate Cuca, fie Movila Cuca de pe Dealul Caligar, fie cel de pe drumul spre Puțichioaia (Cetitorul înțelege că d-l dr. greșește, neștiind de posesiunile mănăstirii ieșene Cetățuia în zonă, vezi Arhivele Naționale București, Fondul Ministerul Agriculturii, Proprietăți funciare, Dosar nr. 365/1869, Constatarea și estimarea moșiilor Covurlui, foto 3440 din Anexă; Dosar nr. 365/1869, Constatarea și estimarea moșiilor Covurlui, foto 3456 din Anexă; , Dosar nr. 365/1869, Constatarea și estimarea moșiilor Covurlui, foto 3466 din Anexă; Dosar nr. 365/1869, Constatarea și estimarea moșiilor Covurlui, foto 3467 din Anexă; Dosar nr. 365/1869, Constatarea și estimarea moșiilor Covurlui, foto 3470 din Anexă; Dosar nr. 365/1869, Constatarea și estimarea moșiilor Covurlui, foto 3473 din Anexă; Dosar nr. 365/1869 Constatarea și estimarea moșiilor Covurlui, foto 3478, 3476, 3477, 3478, 3460, 3443, 3444, 3597 și 3472 din Anexă). Prin Cuca trece și Valul Ploscuțeni-Stoicani, mai cunoscut sub numele de Valul lui Athanaric, sau Troienăș, mărginit de doua dealuri Albina și Troian.”

¹²⁵¹ Bibl. Acad. Rom., CCXXXVIII/53; ASB, ms. rom. 53, f. 3v-4v.

Nicorești, în ținutul Tecuciului¹²⁵⁴. Iar pentru stăpânirea moșii Braniștea, mănăstirea Mavromol a avut de înfruntat pretențiile gălățenilor, care nu puteau

¹²⁵² Idem, CCLXXXVIII/245.

¹²⁵³ ASB, bunuri publice, miscellanea, dos. 1523/1857, f. 55: Constantin Giurescu, *Istoricul podgoriei Odobeștilor din cele mai vechi timpuri până în 1918*, Buc., 1969, p. 160.

¹²⁵⁴ Ctitorite de banul Nicolai Lențu, cel care, după informațiile oferite de Costandin Sion, venise în Moldova odată cu Alexandru Moruzi, în primul an de domnie al acestuia (1792), pe parcurs, ajungând să îndeplinească și funcția de „ispravnic la Tecuci”, bisericele din Nicorești le-au avut inițial de zestre (Sion, Costandin. *Arhondologia Moldovei*. București, Minerva, 1973, p.156). Considerându-se a fi „o creangă supusă sfintelor mănăstiri di o somă de ani” și simțind a avea o și „hărbînțală către sfintili lăcașuri” (Arhivele Naționale, Sediul Central - București, fond Mănăstirea Neamț, LXXI/35, original), dar și un „mare făcător de bine”, banul, la rugămintțile arhimandritului și starețului Sfintelor mănăstiri Neamț și Secu (cu care făcea, adesea, schimb de scrisori), s-a preocupat vreme de mai mulți ani de arendarea moșiilor acestora de la Furceni și, mai ales, de strângerea „orândeii” de la cei care le lucrau, făcând acest serviciu „nu pentru vreun interes, ferească Dumnezeu, ci pentru iertări a nemărginitilor meli păcaci” (Arh. Naț., Sed. Cen. – Buc., fd. M-rea Neamț, LXXI/35, 37 și 39). Ajuns la o vârstă înaintată, dar încă cu „sămțurile întregi”, banul Lențu, cunoscut ca un om cu mare credință în Dumnezeu, într-o diată, redactată pe 4 ianuarie 1818, în prezența preotului Trandaf, duhovnic și protopop al ținutului Tecuciului, menționează că veniturile moșiei Hăreștii, ale locurilor de dugheni cumpărate sau pe care le va mai cumpăra în târgul Nicoreștilor, precum și ale viilor sale de la Piscul Corbului, într-un cuvânt, „toati veniturile acestora să se strângă la un loc pentru trebuințele monăstirii” pe care o ctitorise cu peste un deceniu în urmă. Totodată, el dorea ca atunci când i se „va întâmpla moartea la alte locuri să se aducă oasăli tot acole fiind pururi tocmiți doi sau trii preoți și un dascăl bun ca să slujească obștii Sf. Leturghie”, iar mănăstirea „să-i poarte de grijă toate podoabile și îndestulare” pentru care motiv mai adaugă că-i lasă acesteia și „prisaca di la Vlamnic” (din pădurea Buciumeni, n.n.) pentru ceara trebuincioasă, precum păra acum s-au urmat” (Arh. Naț., Sed. Cen. – Buc., fd. „Documente istorice”, CCXXXVI/52, copie). „Izvodul de zestre bisericii Sfântilor ierarhi Nicolai și Spiridon din târgul Nicoreștii”, întărit cu iscălitura „Catinăi băneasa”, includea o „evangelhie îmbrăcată cu argint în patru cornuri și în față tot cu argint” (Iași, 1752), o „liturghii mari din Tipografia Eșului” și alte 11 cărți sfinte scrise în românește - 7 în slavonă - 4 cărți tipărite în perioada 1743 și 1800, precum și diverse obiecte de cult din argint, printre care: chivotul Sfintelor Taine, Sfântul Potir, cădelnițe, cruci, candelă, icoane, sfeșnice, un policandru mare ș.a. (Andronache, Ștefan. *Documente istorice tecucene*, vol.3, secolul al XIX-lea. Tecuci, Biblioteca Municipală „Șt. Petică”, 2002, p. 99-101. 10.Hulea, Ioan. *Monografia comunei Nicorești*. București, Ed. Făt Frumos, 2004, p.283). Și tot Catinca este cea care, după mai bine de doi ani de la întocmirea inventarului menționat și după iminenta stingere din viață a banului, vrând să urmeze întocmai „povățuirea și hotărârea ce i-au lăsat răposatul părintele dumisali”, pe 17 decembrie 1824, închină biserica ctitorită în Nicoreștii de Jos, Mănăstirii Neamț: „Drept aceea, fac știut, prin această dani, tuturor urmașilor mei că biserica de piatră cu numele Sfântului Nicolai din râgul Nicoreștii, în ținutul Tecuciului cu zid împregiur, cu odăi înlăuntru și cu pivniță de piatră, ce toate acestea leau zidit răposatul tată-meu, banul Nicolai Lenciul, împreună cu o moșioară Hărsăștii, la Piscul, ce să alătorează cu moșia Piscul a Sfintei monastiri Neamțul și cu ogradă de cinci pogoane vie la Nicorești și cu cinzeci măști stupi și cu osăbite cărți și veșminte, ce în osăbit izvod iscălit de mine ce se arată, s-au făcut danii Sfintei Monastiri Neamțul (...) spre vecinica pomenire a părinților mei și a me și a tot neamul meu”. „Părinții Sfintei monastiri vor fi datori să pomenească în veci la Sfânta slujbă, în numita bisărică, pomelnicul fericitilor ctitori și să nu înstrăineze supt niciun

cuvânt sau pricină această afierosări” (Arh. Naț., Sed. Cent. - Buc., fd. „Documente istorice”, CLXXVI/62, copie; Andronache, Ștefan, *op. cit.*, p 108-109). Dumitru Serea din Tecuci a oferit bisericii, în anul 1825, „Sfântul Mormânt”, o pictură în ulei pe pânză cu dimensiunile de 2 x 1,40 m care înfățișează mai multe scene biblice, precum și o „Judecată de Apoi” (Hulea, Ioan, *op.cit.*, p.284). Nu ne-au parvenit prea multe informații referitoare la evoluția metocului Mănăstirii Neamț. În mod cert, importantul așezământ monahal din Moldova continua să aibe interese în zona podgoriilor Nicoreștilor. Alături, la Furceni, monahul Gheorghe dă în arendă cârciuma de lângă poșta Mănăstirii Neamțului, lui Sandu Săndulescu cu prețul de 100 lei pe an (Arh. Naț., Sed. Cen. - Buc, fd. M-rea Neamț, CXXXVI/54, original) și moșia mănăstirii Mavromol, din Galați. A mai existat un contract de arendare a moșiei schitului Zimbru, trecută în documentele de la 23 aprilie 1866 ca fiind „proprietatea Statului Zimbru cu parte din județul Covurlui depandentă de Mănăstirea Zimbru din Nicorești a schitului (H?)ănușesci, se dă cu arendă pe termen de cinci ani domnului Chiriacos Dimitriade cu începere de la 23 aprilie anul 1866 și până la 23 aprilie 1871, în preț de galbeni de ce No. 10# pe fiecare an (ANB, Fondul Ministerul Agriculturii, Proprietăți funciare, Dosar nr. 365/1869, Constatarea și estimarea moșiilor Covurlui, foto 3941 din anexă. Există însă adresa Prefecturii Covurlui cu nr. 6560 din „Galați 867 augustu 9” către „Ministeriul Financelor”, din care reiese că: „casele ce se pretindu de Dnii arendași moșiei desființatului schitu Zimbru, au fostu proprietate a cuvioșiei sale monahia Epraxie Iamandi, care suntu clădite pe moșia Zimbru, afară de ogradă mănăstirii și pe vatra satului în lăuntru movileloru cu locuri de case și grădini delimitate locuitorilor foști clăcași; aceste case astăzi suntu proprietate statului dăruite de cuvioșia sa monahie Iamandi pentru înființări de școală comunală, pe care case s’a și pusu la dispoziția Dlui primar comunei Bursucani, de a aședa școala în acele încăperi conformu acesta și cu ordinul Dlui Ministru Instrucțiunei Publice și allu cultiloru No.11781 – din 866.”, vezi ANB, Fondul Ministerul Agriculturii, Proprietăți funciare, Dosar nr. 365/1869, Constatarea și estimarea moșiilor Covurlui, foto 3950 din anexă.). O scrisoare expediată pe 1 ianuarie 1836, agăi Iordache Cuza, de către monahia Manasia, aduce în discuție, „cu plecată smerenie”, crama metocului din Nicorești, rugându-l pe destinatar „să vină să ridice de aice vinul care să otădești(!) privind cu ochii” (Arh. Naț., Sed. Cen. – Buc., fd. „Documente istorice”, MXXI/219, original). Prin anul 1847, „biserica a fost reparată, învelindu-se cu tablă și adăugându-i-se turnul pe altar în formă xagonală, construit din lemn” (Pr.sc. Dimitriu, Mărășești, *art. cit.*, p.4). După anul 1860, când în ținutul Tecuciului mai rămăseseră doar trei schituri în activitate (Sihastru, Buciumeni și Pogletul) (Dir. Jud. Galați a Arh. Naț, fd. Prefectura județului Tecuci, dos.730/1864, f.9-10), metocul Mănăstirii Neamț din Nicoreștii de Jos redevine numai biserică de mir.- Apud Ștefan Andronache, *Biserica Banu din Nicorești, o ctitorie cu peste două secole de istorie*, rev. Axis Libri, An IV, nr. 11, iunie 2011, Galați. Vroiam să atrag atenția muzeografilor tecuceni și Protoeriei Tecuci că biserica ctitorită la Fundeni de logofătul Costachi Conachi și cea de la Lungoci, erau pictate în fresco de bunicul profesorului C. Scuratoschi din Tecuci, același care renova pictura în fresco din anul 1847 și a bisericii Banu din Nicorești. Reamintim că la 24 februarie 1816, Costache Conachi se tocmește cu Matei zugravul pentru pictarea catapetesmei (iconostasului, n. ns.) bisericii „Sfânta Înviere a Mântuitorului” pe care logofătul o ridicase „den nou” la moșia (satul) său din Țigănești, de lângă Tecuci, precum și alte icoane (Prof. Emil Diaconescu, *Zugravi de biserici necunoscuți*, în MMS, anul XLVI, nr. 9-10, 1970, p. 538; Paul Păltănea, *Neamul logofătului Costache Conachi*, Editura Albatros, București, 2001, p. 267). Lucrarea de pictare a bisericii din Țigănești a fost gata în iulie 1817(Prof. Emil Diaconescu, *op. cit.*, p. 538). La 27 iunie 1833 se învoiește cu Radu zugravul ca să picteze sfântul locaș al bisericii „Sfânta Treime”, din satul Slobozia, moșia sa (actualmente comuna Slobozia Conachi, județul Galați), pentru care îi plătește acestuia 1000 de lei și două chile de grâu, în afară de „ceea ce vor voi locuitorii” să mai dea (Paul Păltănea, *op. cit.*, p. 268). Marele boier termina de zidit o a doua biserică în Țigănești, proprietatea sa, în martie 1846

(Paul Păltănea, *op. cit.*, p. 267). Pentru pictarea acestui locaș se învoiește cu zugravul Petria din capitala Iași, dar acesta n-a zugrăvit bine catapeteasma de zid, astfel că „după puțină vreme au început a să păta și hojma (1)16 să pătiază chipurile icoanelor și celilante zugrăvele” (P. Păltănea, *op. cit.*, p. 268). Logofătul îl reclamă pe zugrav, la 26 februarie 1848, Departamentului din Lăuntru, că amână să repare pictura deteriorată din vina artistului (N. Iorga, *Studii și documente*, XIX, p. 92; P. Păltănea, *Neamul logofătului Costache Conachi*, p. 268). Despre pătaniile și legăturile familiei Ghica în Galați o să vorbim mai pe larg, aici vreau numai să punctez ce-au însemnat pentru cultura acestui popor român câteva din construcțiile datorate acestei familii. Constatăm că și afișarea luxului și a fastului, suprasolicitate de acerba rivalitate dintre boierime și burghezie, constituia o armă foarte însemnată în lupta pentru supremație. Doar o singură locuință bucureșteană din prima jumătate a secolului al XIX-lea mai păstrează un ansamblu de pictură, de decorație, realizată imediat după construirea ei (1822): Palatul Ghica de la Colentina-Tei, a fostului domnitor Grigore Ghica. După informațiile contemporane avute, sărace și lacunare, zugrăvelile au fost executate de pictorul italian Giacommetti, „prieten în vremuri cu vestitul Silvio Pellico” (Ctin. Gane, *Trecute vieți de doamne și domnițe*, Ed. Universul, vol. III, p. 85), pictor care a mai pictat, în 1822-1823, și palatul lui Caragea Vodă de pe Podul Mogoșoaia (Vladimir I. Ghica, *Spicuri istorice*, Iași, 1936, p. 161; Nicolae Stocescu, *Repertoriul bibliografic al monumentelor feudale din București*, București, 1961, p. 40-41). Din aceeași vreme avem consemnat că sala mare din locuința banului Scarlat Ghica, de pe Podul Mogoșoaia, „era zugrăvită pe pereți și tavan cu toți zeii Olimpului”, de către pictorul austriac Kauffmann (Ion Ghica, *Opere*, vol. I, ESPLA, 1956, p. 282). Lui Giacommetti îi aparțin doar freștele. Dacă aceste consemnări indică foste palate domnești, în care fastul occidental era urmărit cu asiduitate, programatic și protocolar, am putea spune, de-abia după 1850 avem cunoștință de pictura sau zugrăvelile din carsele boiemașibr sau ale burgheziei bucureștene. Ziarul „*Proprietarul Român*” din 6 martie 1861, spre exemplu, publică un anunț privind închirierea casei lui Nae Rădulescu din ulița Herăstrăului, care are sus „6 odăi mari zugrăvite”, iar „*Ordinea*”, din 11 octombrie 1866, un altul despre închirierea unei „perechi de case în suburbia Brezoianu, culoarea verde”, cuprinzând „11 camere, din care 5 tapisate și 6 zugrăvite”. Într-un act din 16 octombrie 1864 emis de Tribunalul Ilfov, Secțiunea a III-a, Mihail C. Poppadopolu vindea „via mea ce o armu pe moșia Sfintei Monastiri Mărcuța, cu plata de embaticu... împreună cu casele și cu tote namestile ce se află astăzi pe dânsa, în prețu 800 galbeni”, lui Edmond van Saanen, Lee, însărcinatul cu afaceri al lui Frederic Jean Kohler, noul proprietar, „pe care vie am și eu cumpărată de la licitație prin actu domnescu din anul 1846 octombrie 3 (Act aflat în proprietatea Charlottei Kohler). După doi ani, la 21 septembrie 1866, Edmond van Saanen murind, soția acestuia, Ersil, vindea via împreună cu casa, pentru 1200 galbeni, lui Miron S. Vlasto, care, la rândul său, la 21 mai 1868, le vindea lui Dimitrie G. Florescu pentru 1600 galbeni (idem). Prima atestare a existenței zugrăvelilor din locuință, în „stilul helveticu”, datează din 25 aprilie 1881, când casa a fost lăsată de proprietar în folosința domnului I. Frederic Jean Kohler, elvețian de origine (Adunarea deputaților, în ședința din 31 mai 1884, și cea a Senatului, din 5 iunie 1884, îi acordă cetățenia română, act în posesia Charlottei Kohler), venit în România prin 1872, care, după ce a lucrat în mai multe case de bancă bucureștene, funcționa la data respectivă ca șeful serviciului secretariat la Banca Națională a României (Date culese din raportul la *Proiectul de lege de indigenat* al lui Fr. Kohler, act în posesia Charlottei Kohler). După moartea acestuia, survenită brusc în 1891, casa a rămas moștenire fiului său, Ion Kohler, care a locuit aici până în 1936 ca proprietar, apoi, fiind expropriat de Primăria orașului București, ca chiriaș până în 1959, iar după moartea lui, de soția sa până în iulie 1970. Din 1947 familia Kohler a ocupat doar două încăperi din casă, care au rămas intacte, păstrând zugrăvelile inițiale ale tavanului, până în septembrie 1970 (La începutul lui septembrie 1970, toate picturile au fost decapate, pereții fiind zugrăviți de actualii locatari, o secție a unei

atunci accepta nici măcar răpirea avutului orașului prin intervenția domnitorului, a unei părți din moșia târgului.

Amănuntele acestui conflict sunt necunoscute, deși cercetări recente au adus multe informații în problema luptei orășenilor împotriva deținerii de către mănăstiri a unor părți din moșiile târgurilor¹²⁵⁵. A urmat o carte de blestem a mitropolitului Leon, din 6 mai 1785. Alegerea ordonată de domn s-a îndeplinit la 2 iunie și era făcută de Ioniță Ralet și Ioniță Dima mazil, pentru hotărnicia moșiei Râpa lui Manolache, vecină cu cea a lui Iordache Dia și a mănăstirii Precista la 4 iunie a Șerbeștilor (30).

Ioniță Ralet și Ioniță Dima mazil hotărniciau la 4 iulie 1786 Comănești, pe apa Horincei și Țăglinea „deasupra Galaților”, fiind învecinată cu moșiile Filești¹²⁵⁶, a lui Iordache Ghica și Braniștea, o moșie a Episcopiei Roman. Galațiul a rămas, de-a lungul timpului, așa cum îl cataloga învățatul Dimitrie Cantemir, domnitorul Moldovei, în opera sa de maturitate „*Descrierea Moldovei*”, „emporium totius Danubii celeberrimum (târgul cel mai celebru al Dunărei întregi). Desigur că de-a lungul timpului foarte potrivit mai multe dintre moșii, aparținând în totalitate Mavromolului, erau împresurate, așa că la 14 mai 1781 chiar și egumenul Lavrentie se plânge mitropolitului Gavril, precum că „unii și alții cu strâmbătate” le-au tot împresurat și cere o carte pentru aflarea pământurilor cotropite¹²⁵⁷. Dar negăsind acele părți de moșii împresurate egumenul mănăstirii cere ajutorul domnului Moldovei.

Astfel se face că la 3 mai 1786 Alexandru Ioan Mavrocordat poruncește pârcașilor de Galați, lui Ioniță Ralet, vornic de poartă, ca să cerceteze starea moșiilor „Cuca, Țiglinea, Șerbești, Comănești, Rogojeni, Huncani, Movila Turcului, Fărțanești, Cara, Șivița și altele”, care sunt tot „împresurate de către alte

unități de cooperare). Celelalte încăperi au suferit radicale transformări din partea noilor locatari. Salonul bibliotecă de altădată păstra plafonul pictat în ulei. Întâmplarea a făcut, ca până nu demult (1 septembrie 1970) să se păstreze zugrăvelile din salonul bibliotecă și din sufrageria de vară a fostei vile Florescu din șoseaua Fundeni nr. 37.

¹²⁵⁵ C. Șerban, *Aspecte din lupta orășenilor din Țara Românească și Moldova împotriva asupririi feudale în secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea*, în „*Studii*”, XIII, 1960, 6, p. 27-45; idem, „*Studii*” XIV, 1961, 3, p. 623-656; idem *Noi contribuții la istoria luptei tâgoveșilor și orișenilor moldoveni împotriva asupririi feudale în secolul al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea* în „*Studii și articole de istorie*”, IV, Societatea de științe istorice și filologice din RPR, Buc., 1962, p. 73-91; N. Grigoraș, *Frământări sociale și politice din Moldova și Țara Românească între anii 1750 și 1760*, în „*Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie*”, Iași, II, 1965, p. 117-140.

¹²⁵⁶ În *Marele Dicționar Geografic* se spune: „În cuprinsul teritoriului acestei comuni se găsesc apele următoare: pârâul care trece prin mijlocul satului, Filești, format din alte patrii mai mici, ce curg din văile: Dancăi, Satul-Costii, Slobozia și Filești, care pârâu dă în Siret prin balta Cătușa; pârâiașul Filoaia (care dă numele localității, n.n.) sau Făloaia ce se pierde în Cătușa; Siretul-Stătător și balta Gheboasa.”

¹²⁵⁷ Bibl. Acad. Rom., CCXXXVIII/32.

moșii”¹²⁵⁸. La data de 11 ianuarie 1786, în urma unei plângeri a egumenului, împotriva călcării moșiei de „vitele împregiurașilor, stricându-le fânatul și țarinile vodă Alexandru Mavrocordat dă un hrisov ca egumenul sau vechilul mănăstirii” să fie volnic a lua și a strânge obicinuita dijmă din toate”¹²⁵⁹.

Aceeași situație era și în 1794, când egumenul Partenie se jeluia domnului că moșia Țiglina, „vatra târgului” este cotropită „atât despre bucățile târgoveților din Galați, cât și despre bucățile unui sat, anume Felești, din ținutul Galați, și este mănăstirea cu totul păgubașe de drept venitul moșiei sale, fiindcă acei ce o calcă și o pășunesc cu bucățile lor nu să supun a da nici un venit mănăstirii”.

Pentru a înlătura aceste necazuri domnitorul este rugat să scrie „luminată carte... către d-lor pârălabi de Galați, ca să fie pusă moșia mănăstirii la o cale, de a nu rămâne mănăstirea păgubașe de drept venitul moșiei sale și a supune pe aceia ce calcă moșia cu bucățile lor a da venitul obicinuit al moșiei”¹²⁶⁰. Tot în acest an, la 22 noiembrie, egumenul ceru carte de blestem de la episcopul Iacob, ca să „aliagă din împresurare ce i se face de către alți megieși și împregiurași” pentru o bucată de loc de la Pătăști, danie „de la răposata Safta, soția unui Constantin beșliagă”¹²⁶¹.

Mănăstirea jăluiește domnului din nou. La 8 mai 1805, când Precista îi ia câteva pogoane de vie de pe Țiglina. Domnul țării, Alexandru Moruzi, dă la 10 mai 1805 un hrisov banului Stavru, să cerceteze noua pricină apărută¹²⁶². Iar pentru a se feri totuși de distrugere documentele mănăstirii, plimbate pe la atâtea judecăți prin grija egumenului Ghenadie, se întocmește de către diacul de divan Teodor Gasprovici, la 26 iulie 1816, o condică cu toate documentele¹²⁶³ pe care aceasta le avea.

Chiar și celelalte moșii aparținând mănăstirii aveau hotarele încălcate, căci, la 18 iunie 1818, Scarlat Alex. Calimah trimise dumnealor pârălabilor de Galați o carte domnească pentru stabilirea hotarelor adevărate¹²⁶⁴, iar mitropolitul Veniamin dădu o carte de blestem „împotriva acelor care stăpânesc pe nedrept părți din moșiile mănăstirii Mavromol”¹²⁶⁵. Foarte multe cotropiri asemănătoare se vor fi întâmplat și în 1825, căci într-o carte gospod din 4 iulie, se poruncește pârălabilor de Galați să facă cercetare „și de vor fi făcut vr - unii din locuitorii sau streinii vre-o călcare și stricăciune pe moșia mănăstirii, să puneți la cale

¹²⁵⁸ ASB, ms. rom., 534, f. 3v-4v.

¹²⁵⁹ ASB, ms. rom. 534, f. 17-18.

¹²⁶⁰ Bibl. Acad. R.S.R., CCXXXVIII-CCXXXVII /72.

¹²⁶¹ Idem, CC LXXXVI I I/245.

¹²⁶² Arh. Stat. Buc., ms. rom. 534, f. 5; idem, loc. cit., f. 50.

¹²⁶³ Bibl. Acad. R.S.R., A, 1580, f. 629, comunicate de N. Stoicescu.

¹²⁶⁴ Idem, loc. cit., f. 7-7v.

¹²⁶⁵ Idem, loc. cit., f. 7v-8v.

dispăgubirea mănăstirii”¹²⁶⁶. La această dată mănăstirea era, după mărturisirea protosinghelului Ghenadie, egumen, „de istov prădată și de foc arsă neapărat de multe de nevoie trebuinți are” și de aceea cere domnului o carte gospod către pârcălabii de Galați, care „să aducă la îndeplinire dreptățile”¹²⁶⁷.

Numai că peste aproximativ doi ani, egumenul mănăstirii, protosinghelul Constandin, se plânge domnitorului Ioan Sandu Sturdza că doar în moșia Țiglina se „razimă toată nădejdea neapăraților trebuinți a acestei sfinte casă”, care, fiind vecină cu târgul Galați, „în tărie să calcă de către târgoveți și alții... din care se pricinuieste o mare și nespusă struncinare și sărăcie aceștii mănăstiri... fiindcă această mănăstire este săracă, prădată și arsă din vremea trecutilor tulburări”¹²⁶⁸.

Domnul dădu, la 2 mai 1827, o carte către pârcălabul Ioan Cuza ca să facă cuvenita cercetare. Nici locurile pe care mănăstirea le avea în târg n-au scăpat de încălcările vecinilor. La data de 1 mai 1783, în urma jalbei egumenului Nicodim, mitroplitul Gavril dădu o carte de blestem pentru că „atât locul ci-au avut mănăstirea prin pregiurul ei, cât și alte locuri de case și dughene ce-au mai avut în târg să află împresurate de către unii și alții”¹²⁶⁹.

Situație neschimbată în 1794, când egumenul Partenie arată domnitorului că „sfânta mănăstire are în târgul Galaților, cum și afară de târg, niște locuri de dugheni, de case și din întâmplările vremilor s-au împres rat de către magieși și împregiurași”. Se cerea o carte domnească pentru pârcălabii de Galați ca să facă cercetare și prin dovezile ce le „are mănăstirea să scoată locurile de supt împresurare”¹²⁷⁰. La 1802, mănăstirea era „la un hal foarte prost și pustie de preoți și de norod”. Totuși mănăstirea Mavromol este cea mai înzestrată, deci era cea mai indicată pentru adăpostirea unei școli domnești.

Prin hrisovul din 13 august 1765 Alexandru Ghica înființă o școală elinească, pusă sub epitropia lui Nicolae Ventura, biv vel cămăraș, pârcălab de Galați și a patru negustori: Diniaco Iane, Alecsandri, Constantin Docuzluoglu, Parascheva și a egumenului Antonie. Dascălul elinesc angajat trebuia să fie plătit cu 16,80 lei pe lună sau 200 lei pe an, iar pentru întreținerea școlii, domnul îi dăruiește în Galați o pivniță scutită de „toate dările și angariile”¹²⁷¹. În anul următor întâlnim la această

¹²⁶⁶ Idem, loc. cit., f. 9v- 10.

¹²⁶⁷ Idem, loc. cit., f. 9-9v.

¹²⁶⁸ Idem, loc. cit., f. 10v-11, Egumenul Constandin se referă, desigur, la arderea orașului de către turci în 1821. E. Hurmuzaki, (*Documente privind istoria României*, s.n.. III, București, 1967, p. 280, nr. 200, 293 nr. 216), când și mănăstirea a fost arsă (Arhiva parohiei Mavromol, loc. cit., f. 2).

¹⁰² Bibl. Acad. R.S.R., CCXXXV III/37.

¹²⁷⁰ Idem, CCXXXV III/71.

¹²⁷¹ Bibl. Acad. R.S.R., XI/96. O copie din 20 ianuarie 1855 autenticată de Alexandru I. Cuza, Președinte al Judecătoriei Covurului, idem, CCXCVIII/54. Documentul a mai fost publicat în *Uricariul*, 1, Iași, 1852, p. 113-117; N. Iorga, *Histoire de l'enseignement en Pays Roumains*, Bucarest, 1933, p. 85-86; Idem, *Histoires des roumains*, VII, p. 263; C.C. Giurescu, *Istoria*

școală și un dascăl moldovenesc¹²⁷², numit, poate, la intervenția negustorilor și boierilor moldoveni.

În urma unor tragice evenimente din istoria orașului Galați, (războiul ruso-turc, 1768-1774 și războiul ruso - austro - turc, 1787- 1792), când orașul este ars aproape în întregime, școala și -a întrerupt activitatea. A fost reînființată la 29 mai 1803 prin hrisovul lui Constantin Moruzi, epitropii fiind de această dată în majoritate români: Neculai Lingiu biv vel serdar, Costea Vasiliu, biv jicnicer Teodor Carangda, Gh. Lepădatu și Ioan Popa Gheorghiu¹²⁷³, dată de la care nu mai sunt informații legate de această școală. Dintr-o însemnare, datată noiembrie 1832, aflăm știri despre numărul impresionant al obiectelor de cult pe care le posedă mănăstirea: „două evanghelii, una grecească îmbrăcată cu argint, una moldovenească¹²⁷⁴ două liturghiere, unul grecesc și altul moldovenesc; 13 bucăți argintării; 11 feloane „în feluri de feliuri”; șase epitrahile; patru stihare; trei văzduhuri cu procoveți; două îmbrăcămînți pentru sfântul pristol; una catapeteazmă zugrăvită și poleită cu aur; șase icoane împărătești, dintre care o icoană Maica Domnului îmbrăcată în argint; două poale de icoană; un analog de lemn; două sfeșnice de lemn; două sfeșnice de fier bătute în perete: două sfeșnice de lemn pentru văhod; un prapur; două fânare de teneche cu steclă; trei discuri de teneche; patru părechi răcaviți; un policonдру de alamă mic și 11 cărți, din care două moldovenești și două grecești”.

Mănăstirea mai avea la această dată 29 de locuri cu bezman în Galați 11 părți de moșie la Șerbănești, Milești, Comănești, Cuca, Fârțanești, Bodești, Țiglina, Oncani, Rogojeni, Valea lui Manolache, Măzănăești și 11 pogoane de vie la Țiglina și Odobești¹²⁷⁵. Prin 1841, mănăstirea era aproape „de dărâmare”. Orașenii, printr-o jalbă adresată Adunării Obștești, se ofereau să repare mănăstirea, primind în schimb „moșia stearpă de alături”, adică Țiglina. Adunarea Obștească aprobă jalba, gălătenii fiind opriți a „face pe dânsa vie sau grădini sau arături și semănături”, tot locul trebuind să fie folosit pentru „descălecarea taberilor cu producturi a țării... și pășunarea boilor de la acele tabere” și la „pășunarea vitelor aceli pentru casnica viețuire a târgoveților din Galați, iară nici cum pentru vite de negoț sau a căsăpiilor”¹²⁷⁶. Comisia formată dintr-un

românilor, III/ 1938, în colecția Biblioteca enciclopedică a Fundației pentru literatură și artă Regele Carol II, p. 924.

¹²⁷² Bibl. Acad. R.S.R., XXII/37.

¹²⁷³ Bibl. Acad. R.S.R., CCXCVIII/55; *Uricariul*, 1, p. 117- 122; Idem, III, p. 22-30.

¹²⁷⁴ Aceasta este poate evanghelia tipărită la Liov, la 30, august 1636 prin grija mitropolitului Petru Movilă, existentă și a stăzi în biserică. Este g reșită informația lui Bilciurescu că evanghelia ar fi fost dăruită mănăstirii de Petru Movi lă (*Monastirile și bisericile din România*, p. 84).

¹²⁷⁵ Bibl. Acad. R.S.R., MXCVII/134. Pentru alte însemnări cu același conținut, Idem, MXCIV/17, MXCVII/139. Inventare mai târzii în Arhiva parohiei Mavromol, loc. cit., p. 12- 19.

¹²⁷⁶ *Analele parlamentare ale României, XI/2. p. 881 -882.*

reprezentant al mănăstirii, altul al târgoveților și inginerul statului n-a putut facilita rezolvarea acestei cereri, căci mănăstirea va fi reparată de-abia în 1858. Tot în acest an, gălățenii arătasera, „ministerului culturilor lipsa ce au de școli îndestulătoare pentru gradul mare de împoporare și dezvoltare la care au ajuns..., care astăzi numără peste 50 000 suflete”, cerând să li se mai înmulțească numărul școlilor prin cedarea către casa școalelor a veniturilor pe care le avea mănăstirea Mavromol¹²⁷⁷ (în limba greacă Mavromol înseamnă „Stânca Neagră”).

Nu avem deocamdată informații dacă această doleanță a gălățenilor a fost îndeplinită întru totul. În anul 1857 egumenul mănăstirii nu avea posibilitatea să întocmească un istoric al mănăstirii fiindcă îi lipseau „niscaiva acte din care să se poată da știință în detalii”¹²⁷⁸. Iar construcția actuală datează încă din perioada 1858-1861, și respectă planul inițial. Biserica are plan bazilical necompartimentat. Absidele laterale apar în exterior în rezalituri. Tavanul este format din trei calote separate prin arce dublou. Iar turla Pantocrator precum și turla clopotniței sunt din scândură îmbrăcată cu tablă. La exterior biserica este tencuită cu praf de piatră. Intrarea se face pe latura de sud, printr-o ușă marcată de un portal mare, având icoana de hram și simboluri heraldice: capul de bour și doi lei. Tot pe latura de sud, în medalion, sculptată în piatră, este și stema Moldovei, sacră și impunătoare. Catapeteasma a fost adusă de la biserica „Sfântul Sava”, din București. Fundațiile sunt din piatră, pereții din cărămidă, șarpanta din lemn și învelitoarea de la acoperiș este făcută din tablă.

Cetitorul reține așadar că în tinda mănăstirii, în 13 august 1765, s-au înființat primele școli din târgul Galaților, una cu predare în limba greacă în 1795 și una cu predare în limba română în anul 1803, un pas hotărâtor pentru școala gălățeană. Tot aici se află și icoana Mavromolissima, icoană despre care se spune că este făcătoare de minuni de-a lungul timpului și îi ferește pe cei credincioși de secetă și de boli. Să lămurim tot acum organizarea teritorială a județelor Covurlui și Tecuci în sec. XVIII-XIX, un element important în viața acestor două ținuturi. Spunem că încă o dată exactă a organizării ținutului moldovenesc Covurlui (sau Cohurlui) nu ne este cunoscută. Într-o copie rămasă din anul 1836 a unui document din 12 ianuarie 1495 doar se amintește de „țânutul Covurluiului”, dar cuvântul „țânut” poate să fie un adaus al copistului.

¹²⁷⁷ „Gazeta de Moldavia”, Supplement, nr. 53, 7 iulie 1858, p. 165.

¹²⁷⁸ Arhiv. Stat. Iași, Mitropolia Moldovei, 1857, dos. 10, f. 6. Apud Paul Păltănea, *Informații inedite despre biserica Mavromol din Galați*, p. 61-65, *Buletinul Monumentelor Istorice*; anul XXXIX; nr. în tom: 4; anul 1970. Vezi Paul Păltănea, „Vechi locașuri de cult și viața bisericească în sudul Moldovei până la 1864”, *Monumente istorice și izvoare creștine*, Galați, Editura Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, 1987, p.189–255; Eugen Drăgoi, Petru Copeac, *Biserica Mavromol din Galați*, Galați, Editura Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, 1987; Eugen Drăgoi, *Aspecte ale vieții bisericești din Episcopia Dunării de Jos, în anii 1864–1886*, Galați, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 1987, p. 257–303.

Lăsând la o parte această informație îndoielnică, menționăm că prima atestare documentară sigură a ținutului Covurlui este cea din 28 aprilie 1555¹²⁷⁹. Cândva, probabil că între anii 1566 și 1591, ținutul Covurlui s-a contopit cu ținutul vecin, numit Horincea, atestat documentar încă din anul 1528¹²⁸⁰. Iar ținutul Tecuci pare a fi amintit pentru prima oară într-un document cu data de 1 septembrie 1435, după interpretarea cercetătorului V. Lungu¹²⁸¹. Pe un document din 21 decembrie 1452 se vede scris „ținut Tecuci”, dar aceasta este o însemnare târzie, făcută se pare de traducător, pe vremea căruia, desigur, ținutul exista¹²⁸².

Ceea ce trebuie să reținem este faptul că, deși mult mai vechi, ținutul Tecuci este menționat sigur pentru prima oară în *Cronica moldo - polonă*, scrisă în anul 1566¹²⁸³. Dar până către jumătatea secolului XVIII-lea ținuturile moldovenești nu aveau subdiviziuni administrative. Constantin Vodă Mavrocordat, pe când domnea a doua oară în Moldova (1741-1743), a făcut o reformă administrativă care prevedea, între altele, ca, pentru o mai bună conducere, toate ținuturile să fie împărțite în ocoale, conduse de ocolăși¹²⁸⁴. În anul 1774 ținutul Covurlui era compus din următoarele patru ocoale: 1. Ocolul Siretului era în partea de sud și cuprindea nouă sate, plus orașul Galați, reședința ținutului Covurlui; 2. Ocolul Prutului se afla pe partea dreaptă a râului cu același nume, între localitățile Vârlezi, Oancea și Tulucești; 3. Ocolul Horincii ocupa un teritoriu mărginit la nord de satul Mălușteni (azi în județul Vaslui), iar la sud, de satul Rogojeni Gudețul Galați); 4. Ocolul Mijlocului era cel mai mare, și ca întindere, și ca număr de sate. Cuprindea jumătatea vestică a ținutului Covurlui, de la Rădești până la Pechea și Odaia lui Manolache.

Ținutul Tecuci era format dintr-o fâșie de teren lungă și îngustă, situată, în cea mai mare parte, în stânga cursului inferior al Siretului. La nord se întindea până la latitudinea orașului Bacău, iar la sud, până la cea a orașului Galați. În anul 1774 ținutul Tecuci era împărțit în următoarele șapte ocoale: 1. Ocolul Privalului. Era cel mai mic ocol și ocupa extremitatea sudică a ținutului; 2. Ocolul Viliestii și Marginea era alcătuit din câteva sate ce astăzi se află pe partea dreaptă a Siretului inferior; 3. Ocolul Bârladului se găsea în stânga Siretului, vecin cu ocolul Viliestii. Cuprindea satele de la Movileni până la Liești, și se numea așa deoarece era

¹²⁷⁹ V. Lungu, *Ținuturile Moldovei până la 1711 și administrarea lor*, extras din *Cercetări istorice, revistă de istorie românească*, Institutul de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din Iași, 1943, vol. XVII, p. 22.

¹²⁸⁰ Adrian Macovei, *Organizarea administrativ - teritorială a Moldovei între anii 1832 și 1862* (1), în *Anuand Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xerwpol” din Iași*, 1982, tomul XIX, p. 357.

¹²⁸¹ V. Lungu, *op.cit.*, p. 15.

¹²⁸² DRH, Editura Academiei RSR, 1980, vol. m (1487-1504), p. 294.

¹²⁸³ *Cronica moldo-polonă*, în vol. *Cronici slavo-române din sec. XV-XVI*, publicate de I. Bogdan. Ediție revăzută și completată de P.P. Panaitescu, Editura Academiei R.P.R., 1959, p. 186.

¹²⁸⁴ Adrian Macovei, *op.cit.*, p. 363.

traversat de râul Bârlad până la vărsarea acestuia în Siret; 4. La răsărit, și paralel cu ocolul Bârladului, se afla Ocolul Târgului. Spre nord, acesta ajungea până la localitatea Munteni, iar spre sud, până la Nămolosa.

Pe teritoriul acestui ocol se găsea și târgul Tecuci, reședința ținutului cu același nume. 5. Ocolul Nicoreștii ocupa un teritoriu între râurile Siret și Bârlad. La nord ajungea până la Buciurneni, iar la sud, până la Furcenii Noi; 6. Ocolul Berheciului era format dintr-un teritoriu lung și îngust, care azi se găsește, în cea mai mare parte, în județul Bacău. La nord ajungea până la Mărăști și Izvoru Berheciului Gudețul Bacău), iar la sud, până la satul Brăhășești Gudețul Galați); 7. Ocolul Zeletinului era paralel, pe direcția nord-sud, cu ocolul Berheciului. Teritoriul său era mărginit la nord de satul Colonești (azi în județul Bacău), iar la sud, de satul Motoșeni (tot în județul Bacău).

Între anii 1774 și 1803, la o dată ce nu ne este cunoscută, ocolul Polocinului a trecut de la ținutul Putna la ținutul Tecuci, iar ocolul Vilești a trecut invers, de la ținutul Tecuci la ținutul Putna. Tot în acea perioadă a fost desființat micul ocol al Privalului, teritoriul său intrând în componența ocolului Bârladului. Ocolul Târgului s-a mărit spre nord-vest, pe seama ocolului Nicorești. Satul Cozmești, de exemplu, care în 1774 făcea parte din ocolul Nicorești, în 1803 aparținea de ocolul Târgului. Așadar în anul 1803 ținutul Tecuci avea șase ocoale, cu unul mai puțin decât în anul 1774.

Iar ținutul Covurlui între anii 1774 și 1803 a avut același număr de ocoale și cu aceleași denumiri. Dar ocolul Mijlocului s-a micșorat spre sud și spre est cu câteva sate, care au fost trecute la ocoalele Siretului și Prutului.

În anul 1835, când în Moldova s-a trecut la o nouă organizare administrativ teritorială, ținuturile Tecuci și Covurlui erau compuse din următoarele ocoale¹²⁸⁵:

1. Ținutul Tecuci (occoalele Bârladului, Nicorești, Berheciului și Zeletin); 2. Ținutul Covurlui (occoalele Siretului, Prutului și Horincei). Deci, între anii 1816 și 1835 s-au desființat ocoalele Polocinului și Târgului de la ținutul Tecuci, precum și ocolul Mijlocului de la ținutul Covurlui, satele acestora trecând la ocoalele vecine. Atragem atenția că în anul 1774 Ocolul Privalului cuprindea: Privalul, Răfloaia, Piscul și Căprioara, Năneștii Noi, Fundenii de Gios. Primele două au dispărut, Năneștii Noi sunt actualul Nănești, iar Fundenii de Gios apar pe catagrafia din 1774 ca fiind Năneștii de Gios, adică vechiul sat despărțit de Siret de cel nou¹²⁸⁶. Nu este o cercetare exhaustivă a acestei spinoase probleme care ține de

¹²⁸⁵ Idem (V), 1986, tomul XXDI, partea L p. 190-192. Vezi și Cornelii Istrati, *Condica Vistieriei Moldovei din anul 1816*, în Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași, 1979, supliment (1), p. 45 - 51.

¹²⁸⁶ ȚINUTUL TECUCI ÎN ANUL 1774 •

1. Ocolul Privalului: Privalul, Răfloaia, Piscul și Căprioara, Năneștii Noi, Fundenii de Gios.

existența, întinderea și subdiviziunile ținuturilor din sudul Moldovei, dar poate că istoria unor sate, acum dispărute, ar umple un gol care se adâncește odată cu trecerea implacabilă a timpului¹²⁸⁷. Nu s-au confirmat însă deloc nici zvonurile

2. Ocolul Vileștii i Marginea: Vileștii, Paraipan, Sasul, Dimaciul, Suraia i Butuceni, Călienii i Vadu Roșcăi, Năneștii vechi i Slobozia lui Ciocan, Gârleștii, Slobozia Noi, Slobozia Noi Malurile, Slobozia Vulturul Nou.

3. Ocolul Bârladului: Șărbăneștii i Lieștii, Vulturul Vechiu i Fântânelili, Buceștii, Blăjării, Torceștii, Umbrăreștii i Slobozia Condrea, Hrubile să Movileni, Drăgăneștii, Slobozii Noi, Borcea i Bârlădeni.

4. Ocolul Târgului: Slobozia Olarului, Cucorăștii, Nămolosa, străinii de la Târgui Tecuciului, Socia, Malurile, Curpănoia, Scăueni, Slobozia Focșăi, Braniștea, Târgu Tecuciu Vechiu, Ruptura, Odaia de Beilic, Matca, Ochișăștii, Blăneasa, Țărăneștii, Fundenii de Sus, Slobozia Noi.

5. Ocolul Nicoreștii: Furceni, Cozmeștii, Sclipoteștii, Ionășăștii, Piscul Corbului, Nicoreștii de Sus, Poiana, Sârbii i Hântăștii, Tecucelul Secu, Buciumeni.

6. Ocolul Berheciului: Brăhășăștii, Rădăcineștii, Căuia, Vultureni, Lighitișani, Slobozia Buda, Onceștii i Rogojăni, Oțălești, Medeleni i Godinești, Mărăștii, Frunteștii, Ghilăveștii, Găiceana, Meleșcani, Slobozia Filipeni, Lărgășeni, Negulești, Grădeștii.

7. Ocolul Zeletinului: Poslușnicii Răchitoasei, Oprișăștii, Motășeni, Coluneștii i Buda, Slobozia Dămăcușa, Frumușăl, Sârbii, Bogheștii, Galbinii, Vlamnicul, Gohor, Slobozia Cosățani, Țapul.

* *Moldova în epoca feudalismului*, Chișinău, 1975, Editura Știința, vol. VII, partea L p. 536 - 605.

ȚINUTUL COVURLUI ÎN ANUL 1774 •

1. Ocolul Siretului: Peneul, Braina, Mușatul, Maxineni, Lozova, Șărbeștii, Braniște, Vămășenii, Odaia Costii, Târgul Gălații.

2. Ocolul Prutului: Tuluceștii, Ijdelenii, Șivița, Frumușă, Folteștii, Vârlezii, Stoicanii, Brăneștii, Pășcanii, Oance, Roșcanii, Fârțăneștii, Umbrăreștii, Golășăii.

3. Ocolul Horindi: Rogojăanii, Iteștii, Blăgeștii, Vădenii, Țuțcanii, Măluștenii, Mânzâteștii, Bereștii, Comăneștii, Aldeștii, Șipotile, Slivna, Cavadineștii, liudi ot Grăpeni, Găneștii.

4. Ocolul Mijlocului: Peche, Oasăle, Vălenii, Jorăștii, Băneasa, Rădeștii, Crăeștii, Slobozia Movillii, Lehanii, Scânteștii, Diocheții, Odaia lui Manolache, Zmulții, Mănăstirea lui Adam, Mileștii, Chiraftei, Josenii, Carnii, Măcișenii, Epurenii, Puțanii.

* *Moldova în epoca feudalismului*, Chișinău, 1975, Editura Știința, vol. VII, partea a 11-a, p. 74-

111.

¹²⁸⁷ Iată un exemplu în această direcție, fără să mai pomenim de excelența lucrare a prof. Paul Păltănea care zace la BVAU Galați, încă needitată: „În hotarnica unei moșii de la Piscu, județul Galați, făcută în februarie 1594 este amintită „Valea Călugăriței” (Const. Solomon, C. A. Stoida, *Documente tecucene*, vol. II, sec. XVI-XIX, Bârlad, 1939, p. 8-9, doc. III.). Paul Păltănea consideră că „toponimul ar putea fi în legătură cu o mai veche schimnicie de maici, dispărută la această dată” (Paul Păltănea, *Vechi locașuri de cult și viața bisericească în sudul Moldovei până în anul 1864*, în vol. „*Monumente istorice și izvoare creștine*”, Editura Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați, 1987, p. 196. Vezi și arhim. Daniil Oltean, *Repere ale istoriei vieții mănăstirești în Eparhia Dunării de Jos*, în vol. „*Credință, istorie și cultură la Dunărea de Jos*”, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2005, p. 323). „Valea Călugăriței” apare ca hotar și într-un document din 7 aprilie 1635, prin care Vasile voievod întărește Mănăstirilor Neamț și Bistrița satele Piscu din ținutul Tecuci și Mogești din ținutul Covurlui, amândouă la gura Sovului (DRH, XVII, A. Moldova, vol. XXIII, Editura Academiei, București, 1996, p. 118-119, nr. 90; CDM, Supliment I (1403-1700), București, 1975, p. 183, doc. 528; Paul Păltănea, *Peceți ștefaniene*, p. 130-131. Sovul este pâraul Suhurlui). În același perimetru al satului Piscu este amintită și Gârla

Călugăriței la 21 iulie 1744, într-o hotarnică a moșiilor Mănăstirii Neamț de la satul respectiv; aceasta se afla la malul Bârladului, unde era și o baltă (Const. Solomon, C. A. Stoide, *Documente tecucene*, sec. XVII-XIX, vol. III, Bârlad, 1941, p. 42, doc. LIX; Arhim. Daniil Oltean, *Repere ale istoriei vieții mănăstirești*, p. 323). Este posibil ca astfel de toponime să se fi format în urma simplei prezențe a unor călugări sau călugărițe în spațiul respectiv, căci se cunosc cazuri când în unele sate sau pe lângă acestea trăiau monahi care se aflau refugiați din mănăstiri și schituri datorită situației agitate a vremurilor, sau se așezau pe proprietățile lor, devenind astfel repere geografice și toponimice. Nu este exclus ca în apropiere de satul Piscu să se fi întemeiat, în prima jumătate a secolului al XVII-lea sau chiar mai înainte, o mănăstire sau schit de călugări pe moșia Mănăstirii Neamț. Poate că acest așezământ monahal de la Piscu să fi existat înainte de 30 aprilie 1660, deoarece într-o „carte” dată de voievodul Gheorghe Ștefan la această dată, prin care întărește Mănăstirii Neamț „stăpânirea peste ocina de la Piscul, la margine, dată Mănăstirii de Clănău spătarul” se menționează că „s-au pârât călugării cu Badea din Brăila, care le-o împresoară și n-au venit la soroc” (CDM, vol. III, București, 1968, p. 130, nr. 529). Potrivit unui document din anul 1688 „Zaharia ieromonah scrie egumenului și la tot soborul unei mănăstiri că având un schitișor «Răfloaia» aproape de mănăstirea lor, la Piscu și neputându-l apăra de multe nevoi, l-a închinat Mănăstirii Neamț” (CDM, vol. IV, 1676-1700, București, 1970, nr. 1166, p. 263; Paul Păltănea, *Vechi locașuri de cult*, p. 227; Ierom. Marcu-Marian Petcu, *Mănăstiri și schituri din Moldova astăzi dispărute*, p. 226). La 16 iunie 1705 voievodul Antioh Cantemir (în a doua sa domnie, martie 1705 – iulie 1707) împlutnicește pe egumenul Mănăstirii Neamț, „sau pe cine va trimite la târgul Piscu și la Ciofrești, ținutul Tecuci, să ia zeciuială din țarini, pâine, fânețe, grădini, bălți de pește, prisăci cu stupi și din tot venitul”, iar din târgul Piscu „câte 4 bani de loc de dugheană și de la pohernele unde se fac oale și de la velnița unde fac jidovii horilcă, să ia după obicei...” (CDM, vol. V, 1701-1720, București, (1974) 1975, p. 116, nr. 440). Nu se cunosc alte mărturii despre această mănăstire. Părintele ieromonah Marcu Petcu crede că existența acestei mănăstiri „se va fi încheiat după 1850” (Ierom. Marcu-Marian Petcu, *Mănăstiri și schituri din Moldova astăzi dispărute*, p. 226). Nu este exclus ca mănăstirea să se fi aflat în punctul numit „Cimitirul Vechi”. Cercetări de salvare efectuate aici de profesorul Mihalache Brudiu au dus la descoperirea, în anul 1988 a unei așezări din prima epocă a fierului (M. Brudiu, *Cercetări privind Hallstattul din sud-estul Moldovei*, în SCIVA, 42, nr. 3-4, 1991, p. 233-238; Costel Ilie, Mircea Nicu, *Situri și puncte arheologice*, p. 27). Tot aici au fost identificate fragmente ceramice din secolele II-III d. Hr., precum și materiale arheologice din secolele XV-XIX (Bibliografia acestor descoperiri la Costin Croitoru, *Galați. Repertoriul descoperirilor arheologice și numismatice*, Editura Muzeului de Istorie „Paul Păltănea”, Galați, Galați, 2013, p. 125). În apropiere de satul Piscu se afla în funcțiune, în a doua jumătate a secolului al XVII-lea Schitul Răfloae sau Răflești. Paul Păltănea afirmă că schitul Răfloae „a fost ctitorit pe la mijlocul secolului al XVII-lea în satul Răflești... și se ruinează în primele decenii ale secolului al XVIII-lea” (Paul Păltănea, *Vechi locașuri de cult*, p. 227-228). La 12 iunie 1664, Chirilă, egumenul schitului de la Crângușor, scrie zapisul prin care Șerbu brăileanu, pârcaș de Galați, cumpără partea lui Donosie și a fratelui său, Vidrașcu din satul Crângeni, „dintre Sireturi” (Idem, *Noi completări la istoria Bisericii gălățene*, în vol. „La cumpăna dintre milenii”, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2000, p. 196; Arhim. Daniil Oltean, *Repere ale istoriei vieții mănăstirești*, p. 324). Martin, fiul lui Simion din Răflești vinde la 28 martie 1669 lui Șerbu din Galați o parte din moșia satului pentru o datorie de 36 de lei. Zapisul pentru această vânzare este scris de Gheorghieș, egumenul schitului de la Crângușor, pe care Paul Păltănea îl identifică cu „schitul ctitorit în satul Răflești” (Paul Păltănea, *Completări la istoria Bisericii gălățene*, în „Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic”, 5, Galați, 1989, p. 173). Nu este exclus ca schitul să fi fost ajutat de negustorul brăilean Șerbul din Galați, care mai cumpără părți din satul Răflești și la 25 aprilie 1670 (Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*,

ediția a II-a, partea I, p. 86). Răfloaea sau Răflești unde s-a ctitorit acest schit de călugări de „la Crângușor”, a fost în partea de vest a satului Vameș, comuna Piscu, județul Galați (*Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea a 2-a*, Editura Academiei Române, București, 1992, p. 973). „Preotul Mihalcea din satul Piscu scrie, pe la 1688, zăpădit prin care ieromonahul Zaharia, egumenul schitului de la Răfloae, «neputându-l apăra de multe grele și nevoi» îl închină la «Sfânta Mănăstire Neamțul», după cum am amintit mai sus” (CDM, vol. IV, p. 263, doc. 1165; N. Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974, p. 704 și 735, n. 24; Diacon Ioan Ivan, pr. Scarlat Porcescu, *Mănăstirea Neamț*, Iași, 1981, p. 86; Ieromonah Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească*, Editura IBMBOR, București, 1982, p. 419; Paul Păltănea, *Vechi locașuri de cult*, p. 227; Ierom. Marcu-Marian Petcu, *Mănăstiri și schituri din Moldova astăzi dispărute*, p. 249). La 16 februarie 1692 Opre călugărul vinde partea sa din satul Popârșoci lui Constantin, fiul Ifrimoaei (CDM, vol. IV, p. 325, nr. 1448. Satul Popârșoci a dispărut. Se afla pe teritoriul satului Vameș, comuna Piscu, în partea de S-V a satului (comunei) Slobozia Conachi. Vezi *Tezaurul toponimic*, vol. cit., p. 931). Este posibil ca monahul Opre să fi fost închinoviat la schitul Răfloae, înființat pe teritoriul satului omonim. Catagrafia bisericească din 1809 nu-l amintește (Identificarea schitului Răfloae cu schitul Crângul de Jos (Ierom. Marcu-Marian Petcu, *Mănăstiri și schituri din Moldova astăzi dispărute*, p. 249) este greșită, întrucât cele două schituri amintite la 1809, anume Crângul de Sus, cu hramul Sf. Apostoli și Crângul de Jos, cu hramul Sf. Nicolae din ținutul Tutovei (Constantin N. Tomescu, *Biserica din principatele române la 1808-1812*, Ediție îngrijită și note de pr. Eugen Drăgoi, Editura Partener, Galați, 2010, p. 128) se aflau pe teritoriul satului Crângu, comuna Perieni, județul Vaslui, la peste 100 de km nord de Răfloaea (Piscu). Pentru satul Crângu din județul Vaslui, vezi *Tezaurul toponimic al României. Moldova, vol. I, partea I*, Editura Academiei Române, București, 1991, p. 318).” – Preot Eugen Drăgoi, *Piscu, Județul Galați. Dovezi de viață monahală în evul mediu*, revista *Axis libri, An VIII, nr. 26*, martie 2015, Galați. Pe teritoriul comunei Tudor Vladimirescu de astăzi au mai fost și satele, Tomcești, Hulubești și Răflești, care au dispărut la date diferite, în cursul sec. XVIII, în documente păstrându-se amintirea moșiilor lor. Tălăbești, sat, atestat la 15 iulie 1448 (DRH, A, I, p. 397-398 nr. 280). O hotarnică a Tălăbeștilor din 15 aprilie 1753 precizează că hotarul satului era din malul pârâului Călmățui până în cel al Ciofreștilor (ANDIC, M-rea Neamț, XXVII/18; Planuri Covurlui nr. 24; Doc.ist., XCIX/198), unde trecea peste Bârlad, până în Siret, fiind megieș cu satul Tomcești (DIR, A, XVI, p. 445 nr. 533). TTRM, I, 2, p. 1170 consideră că a fost la confluența pârâului Călmățui cu Bârladul, la sud-est de Hanu Conachi. Numele de la onomasticul Talabă (DOR, p. 384) și sufixul ești. Antroponimul a fost folosit în spațiul pe care-l discutăm. La 26 martie 1624 sunt amintiți, în satul Tomcești, Maria, fiica lui Eremia Talabă și bunicul ei, Toma Talabă (Gh. Ungureanu, *Documente românești*, în *Revista arhivelor*, XLIX, 1972, vol. XXXIV, 2, p. 289-292). N. Drăganu susține că sufixul abă este de origine cumană (*Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponomiei și a onomasticii*, 1933, p. 521). De origine cumană este considerat și numele pârâului Călmățui (Al. Philippide, *Originea românilor*, II, 1928, p. 372). Ștefan Pașca, (Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului, 1936, p. 332), aduce în discuție apelativul talabă, „picior mare”. Vezi și DLR, XI, 2, p. 284). Vasile Bogrea amintește înțelesul de „ceată” (*Pagini*, p. 441), citat în 1898 de C. Gheorghiu (*Arhiva*, IX, 1898, 7-8, p. 394). Tomcești, sat, este amintit la 15 iulie 1448, când numele este transcris în forma Toncești. Tomcești fiind folosit 11 ianuarie 1495 (DRH, A, III, p. 292 nr. 158). A fost pe râul Bârlad, în jos de Ciofrești. La 27 mai 1597 se arată că era vecin cu Tălăbești (DIR, A, XVI, IV, p. 164 nr. 221), desigur la hotarul de sud al acestuia. M. Costăchescu a fost înclinat să creadă, fără temei, că satul era, mai curând, pe Prut, aproape de Brateș (*Documentele moldovenești înaintate de Ștefan cel Mare*, II, p. 340). Toponimul s-a format de la onomasticul Tomcea (Toma + cea, Dacoromania, IV, p. 803; DOR, p. 163). Hulubești, sat, menționat în răstimpul 1 septembrie 1591 -

mereu dure și tot dușmănoase, privind demiterea hospodarului moldovean Mihail Sturdza și înlocuirea lui cu un alt caimacam, cu toate că alte vești din Constantinopol vorbesc și despre o conferință secretă, la care ar fi participat sultanul Abdul, marele vizir Reșid pașa și domnul Titoff, unde s-ar fi dezbătut problema persoanei, care va fi numită pe postul de caimacam în Moldova, în locul prințului Mihail Sturdza.

Reșid pașa ar fi optat pentru Grigore Ghica, iar trimisul rus opta ferm pentru marele boier moldovean, Nicolae Roznovan. Eisenbach însuși crede că prințul Sturdza nu va fi demis prea degrabă, el chiar întărindu-și poziția prin influența Rusiei. Foaia oficială moldovenească publica știrea conform căreia, cu prilejul onomasticii țarului rus Nicolae, prințul Sturdza ar fi împărțit săracilor uriașa sumă 12.000 de piaștri și asta din vistieria sa privată. Ca Anexă avem încă: Traducerea în limba germană luată din ziarul „*Albina Românească*”, Iași, f.d., nr. 103, pag. 416, din articolul *Noutățile zilei*. Avangarda trupelor ungare, condusă de generalul Bem¹²⁸⁸, a fost înfrântă duminică, 26 decembrie 1848/7 ianuarie 1849 la Dorna

31 august 1592 (DIR, A, XVI, IV, p. 35-36 nr. 39). La 16 aprilie 1617 se spunea despre sat că este pe Siret (DIR, A, XVIII, IV, p.145 nr.183). Peste un secol, se întâlnește lămurirea că era „pe din gios de Ciofrești”, 1 mai 1722 (ANDIC, M-rea Neamț, XXVIII/13). TTRM, I, 1, p. 555 îl situează pe râul Bârlad, aproape de confluența cu pâraul Gerul. Prezența sufixelor ești și eni (la 14 august 1778 se amintesc de Hulubeni „a patra parte din satul Gereni”, *Uricariul*, XXV, p. 184-185) în componența toponimului indică Hulub/a de origine ucraineană -185 în componența toponimului, (E. Petrivici, *Toponime slave de est, în Romanoslavica*, IV, 1960, p.45). Opinie reluată de Corneliu Reguș (Toponimele Huluba, Hulubești, Hulubeasca, în *Limba română*, XVI, 1967, p. 517) cu precizarea că numele Holub/a are înțelesul de „albastru”. Adjectivul respectiv a fost, inițial, o poreclă, derivată din culoarea ochilor. Un Grigore Hulubei trăia, la 6 aprilie 1617 în zona sudică vasluiană (DIR, A, XVII, IV, p. 134 nr. 173). Asocierea cu onomasticul tătăresc Olubey, Ulubey, propusă de V. Bogrea (*Pagini*, p. 268) și preluată de DOR, p. 439, este exagerată. Celelalte explicații ale substantivului hulub (DA., 4, p.419; Ștefan Pașca, *Nume*, p.255; I. Iordan, *Toponimia*, p. 397; Idem, *Dicționar al numelor de familie românești*, p. 249) nu pot lămuri înțelesul onomasticului Holuba. Răflești, sat, amintit la 16 aprilie 1617. A fost pe malul drept al pâraului Geru, mai în jos de Gereni (ANDIC, Planuri Covurlui nr. 14, 24), corespunzând cu „punctul din dreptul locului unde cade Sirețelul în Siret” (DJAN, Iași, Litere, K, dos. 346, f. 18-20), probabil vizavi de satul Corbu. TTRM, I, 2, p.973 (glosa Răfloaia) l-a localizat la apus de satul Vameș. Satul a dispărut după 11 noiembrie 1780 (C.Solomon, C.A. Stoide, *Documente tecucene*, II, p. 56-57). Peste un deceniu, la 28 iunie 1793, era considerat „moșie” (DLAN, Iași, Doc., 102/5). Numele satului, Răflești, transcris și Răfle (20 iunie 1699, C. Solomon, C.A. Stoide, *op.cit.*, II, p.25) provine de la onomasticul Răflea (provenit din rafail, DOR, p. 138) folosit în sat la 11septembrie 1642 (Raflea), dar și la 20 iunie 1699 (Simion Răflescul). Au fost folosite și formele feminine: Răfloaia (Răfle + sufixul marital oaia), la 12 mai 1686 (*Catalogul documentelor moldovenești*, IV, nr. 1011) și 28 august 1777 (C. Solomon, C.A. Stoide, *op. cit.*, II, p. 54) și Răfloae, la 21 iulie 1744 (Ibidem, II, p.43).- Apud Paul Păltănea, *Toponimie gălățeană*, în ziarul *Viața liberă*, 03-04 ian. 2004.

¹²⁸⁸ Józef Bem (n. 14 martie 1795, Tarnów - d. 10 decembrie 1850, Aleppo, astăzi *Halab*, Siria) a fost un general polonez, comandantul armatei revoluționare maghiare în timpul Revoluției de la

(Vatra Dornei) și apoi a scăpat cu fuga, datorită „puternicului sprijin al gloriosului nostru protector” rus (6/92).

Foto-Universal, Emanuel N. Kiriacopol, str. Berthelot nr. 42 din Galați ne pune la dispoziție această fotografie a „Intim Clubului” gălățean. Străbunicul fotografului gălățean a fost doctorul Nicolae Kiriacopol, cel care publică în 1827 cea dintâi carte de la noi cu privire la moșit (Acad. Rom. *Bibliografia veche românească*, tom. III, pag. 327, ms. 1067).

Preparativele rușilor pentru o altă intervenție dincolo de munți sunt confirmate în următorul raport al lui Eisenbach făcut către Schwarzenberg, cel din 29 ianuarie. Să mai notăm și faptul că între oamenii care s-au ocupat de medicină la noi a fost și Raicevich, care a căpătat numirea de agent consular austriac la noi, deși după acest post plângea un negustor faimos al timpului, Franț Sulzer. König, un al agent consular foarte destoinic al Prusiei, spune despre Raicevich că-i „un chirurg sau bărbier din Ragusa, care are un post de la Austria”.

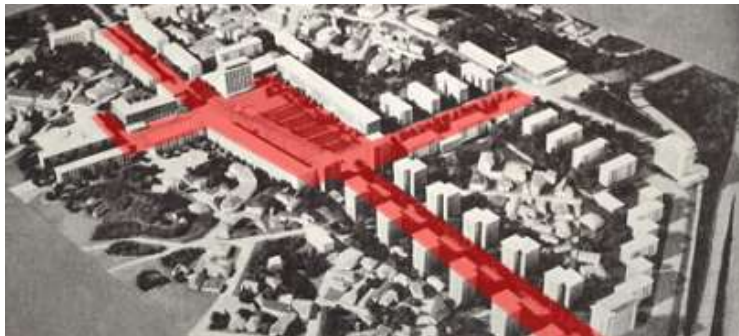
1848. Generalul Bem a fost înfrânt pe 31 iulie 1849 în bătălia de la Albești, lângă Sighișoara. Chemat de Lajos Kossuth să se retragă în Ungaria, a luat parte, pe 9 august 1849, la bătălia de la sud de Timișoara, unde trupele revoluționare maghiare au fost înfrânte de aliații austrieci și ruși. Pe 13 august 1849 armata revoluționară a capitulat la Șiria. Comandanții trupelor revoluționare, cu excepția lui Bem, au fost judecați și executați pentru înaltă trădare. (Vezi Cei 13 de la Arad). Józef Bem a fugit în Imperiul Otoman, unde s-a convertit la islam și a devenit înalt funcționar sub numele de Amurat Pașa.

Strada Domnească nr. 118, cu casa Damian Drăgănescu. Negustorul Damian Drăgănescu din Brețcu venea în 1904 la Galați și cumpără moșia Movileni, astăzi ținând de comuna Șendreni. Ascensiunea lui este certificată de faptul că la 30 aug. 1904 Damian Drăgănescu, împreună cu Costache Plesnilă, este episcopul bisericii Vovidenia și administratorul averii ei. S-a căsătorit cu fiica avocatului Gheorghe Coltofeanu și au patru copii: Damian, Maria, Dumitru și Gheorghe (Un Ion N. Coltofeanu, fost comerciant era președinte de comisie interimară la Galați în septembrie 1918). Damian Drăgănescu jr., candida în 1911 la Colegiul II, pe lista Partidului Național Democrat, condus de Nicolae Iorga și A.C. Cuza. În anul 1913 se căsătorește cu Cecilia Cetățeanu, fiica primului director al Gimnaziului din Galați. În 1915 tot el cumpără locul de pe strada Domnească nr. 150 (actualul nr. 118) și între 1916 – 1923 construiește casa din fotografie. Moare în 1923, ocazie cu care vorbește N. Iorga, spunând că a fost un om onest și patriot, iar casa a construit-o „pentru a adăposti tovarăsa zilelor sale”. În anul 1924 ministrul Instrucțiunii Publice, Kirițescu, dorea să o achiziționeze pentru Bibl. V.A. Urechea. Dar la 4 ian. 1947, Cecilia Drăgănescu, atunci locuind în orașul Fălticeni, autentifică un testamentla Trib. Jud. Covurlui și un act de donație, prin care lasă casa după moartea sa Camerii Agricole a Jud. Covurlui, care trebuia să-i plătească până la sfârșitul vieții o pensie viageră mai mult simbolică. În comunism camera aparținea Direcției Agricole. După 1990 este dată în 1970 Intreprinderii de Transporturi, apoi trece gratis în posesia Combinatului Siderurgic Galați.

Consulul Raicevich scrie și o carte depre români intitulată „*Obsservazioni storiche, naturali, e politiche intorno la Valachia e Moldavia*”, Napoli, 1788. Sunt păreri că în realitate cartea ar fi fost scrisă de abatele Domenico Sestmi¹²⁸⁹.

¹²⁸⁹ B.P. Hajdeu, „*Ateneul român din Iași*, 1864; V.A. Urechea, *Istoria Românilor*, vol. I, p. 208 și vol. II, p. 140. Are 14 volume, 1891-1902, București.”

„În anul 1954 s-a elaborat schița de sistematizare a centrului orașului Galați. Soluția propunea realizarea unui sistem de piețe și esplanade, care lega faleza cu cea mai veche stradă rezidențială a orașului (Republicii, azi Domnească) și zona de vest a orașului cu zona portului. Ce s-a realizat respectă în mare măsura această schiță. În prezent, la nivel pietonal, piața centrală nu este lizibilă, spațiul fiind puternic plantat și mobilat. În schimb, în zona hotelurilor centrale, amenajările nu au valorificat potențialul spațiului. Precum în centrele altor orașe dezvoltate și amenajate în comunism, accentul a fost pus pe realizarea unor modele decorative din gresie, desen de plan vizibil doar de la etaje superioare ale clădirilor. După unii arhitecți, amenajare recunoscută și demnă de păstrat. Aceste spații devin foarte aride și neprimitoare vara și prin urmare nefolosite.” - Din cartea *„Orașul posibil. In(ter)venții în spațiul urban postcomunist / The Would be City. Interventions in the Post-communist Urban Space”*, autor Ina Stoian, arhitect, asociația PlusMinus.

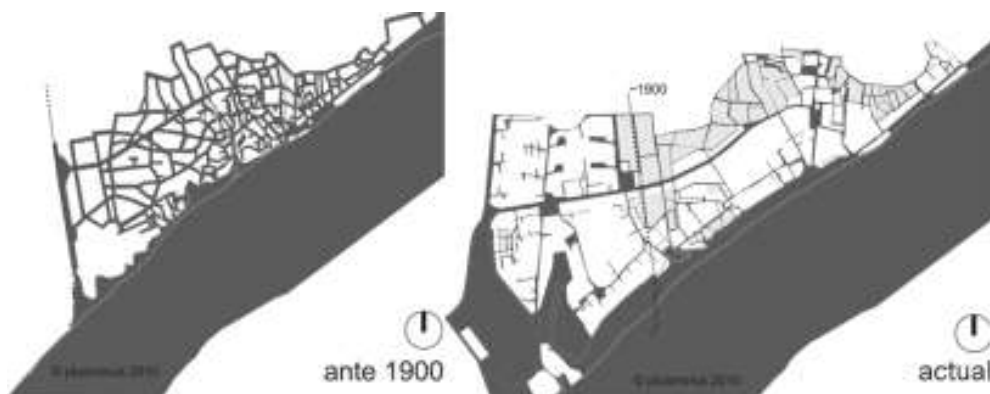
Dr. Andreas Wolf, n. 1741 la Sibiu a trecut în Moldova în 1780, reușind să o vindece pe Sultana Moruzi, soția lui Scarlat Sturza. În anul 1784, păgubit de boierul Drăgănescu, ia drumul Bucureștiului. La data de 19 februarie 1803 domnitorul numește pe Spiridon Calogheras ca medic al Focșanilor, plătit cu 80 de taleri pe lună. A existat o catagrafie a „doftorilor de prin târgurile de pi afară, făcută la 12 decembrie 1829 în Moldova”, iar în fruntea doctorilor din Iași se afla „doftorul Eustație Rola”.

„Strada Brăilei centru civic? Centru civic (?) și anume câteva instituții (bănci) pe un ax și multe kioscuri. Un spațiu urban uzat fizic și moral, unde regăsim efecte fenomenului numit

turbourbanism: panouri publicitare pe clădiri, în spații verzi, pavaj neîntreținut și peticit (asfalt, pișcoturi, gresie sau asfalt vechi înerbat), mașini parcate dezordonat, intervenții neintegrate, etc. Parterurile blocurilor sunt extinse spre stradă, cu funcțiuni comerciale, în anumite zone blocând total permeabilitatea inițială a țesutului. Posibil studiu de caz pentru diversitate și consecvență a arhitecturii parazitare. Pe anumite sectoare, spațiul străzii Brăilei este unul interesant la nivel pietonal, cu largouri, trotuare late sau parcuri longitudinale. Totuși, axul rămâne un spațiu de reprezentare hibrid. Clădirile participante la acest spațiu au în principal funcțiunea de locuire. Grădinile de fațadă sunt transformate, mobilara urbană nu susține serviciile adosate (dex - Termen care marchează situația în care două elemente constructive sunt amplasate spate în spate sau atunci când un element constructiv (o coloană, un pilastru) sunt ridicate în fața altui element mai important, pe care se sprijină). Autostrada este tranzitată zilnic de foarte mulți oameni, deoarece constituie principala legătură cu centrul și totodată axul din care se merge spre faleză. Amenajată în anii '80, zonei îi lipsește în prezent coerența și viziunea unei amenajări urbane. Nici legăturile dintre aceasta și faleza Dunării (o serie de străzi care irigă țesutul) nu susțin potențialul pietonal al zonei (staționare și tranzit). Aflat pe artera principală a orașului (! Str. Brăilei), despărțit de aceasta printr-un larg plantat, zona complexului Tiglina I si-a pierdut identitatea de-a lungul anilor, din cauza modului violent de ocupare al spațiului. Intervențiile brutale și haotice au distrus spațialitatea inițială a ansamblului, au condus la pierderea caracterului specific și în final la o imagine dezolantă a zonei". - Din cartea „*Orașul posibil. In(ter)venții în spațiul urban postcomunist / The Would be City. Interventions in the Post-communist Urban Space*”, autor Ina Stoian, arhitect, asociația PlusMinus.

Familia Petrică Veron, cea cu destul de mari proprietăți la Nămolosa, Fundeni, Slobozia Conachi, Foltești și în Tecuci, are ca ascendent pe doctorul Petru Veron, originar din Cotel, Macedonia.

„Galații este poate orașul care a resimțit cel mai mult distrugerile războiului; în nici unul din celelate puncte ale țării noastre aceste distrugeri nu au fost atât de concentrate și nu au avariat în așa măsură centrul unui oraș. Datorită apropierii de port, vechiul centru al orașului a dispărut aproape în întregime în urma bombardamentelor și mai ales în urma minării străzilor...” (revista Arhitectura, 11/1956). Schița de sistematizare, care fixa etapele de dezvoltare ale centrului orașului, a fost aprobată de către Consiliul de Miniștri în 1955. În acel moment, lucrarea constituia prima de acest fel din țară. Piața centrală și promenada principală către Dunăre au fost conturate în cadrul acestui ansamblu. Între 1961-65, în zona centrală a orașului au fost construite blocuri noi

(3000 apartamente). Tot în aceeași perioadă, în zona de vest a orașului au fost ridicate cartierele Țiglina 1, 2, 3 (7000 apartamente). Dintre acestea, multe clădiri sunt în prezent în stare proastă, iar altele au fost chiar demolate. Configurația spațială inițială este greu recognoscibilă. Cetitorul are în față un plan ante 1900 și un plan actual. Inițial, orașul cobora până la apă. În zona centrului efervescența activităților portuare dădeau un anumit specific frontului la apa. Ulterior războiului al II-lea mondial modul de raportare al orașului la apă s-a schimbat: parcelarul a suferit transformări puternice, faleza a fost sistematizată și apoi zona industrială a fost separată de oraș. După 1989, o activitate intensă de construcție se petrece din ce în ce mai aproape de apă.” - Din cartea „*Orașul posibil. In(ter)venții în spațiul urban postcomunist / The Would be City. Interventions in the Post-communist Urban Space*”, autor Ina Stoian, arhitect, asociația PlusMinus.

În anul 1832 baronul dr. Petru Veron era angajat ca medicul orașului Craiova. În anul 1825 întâlnim în Iași pe dr. Stanislaus Czihak, care era „dr. în medicină și chirurgie”, născut în 1800 în Aschaffenburg, fiul consilierului de stat von Czihak. P. Kiseleff îl numește medic șef al armatei Moldovei, în această calitate organizează un spital militar la Iași și altul la Galați.

„Clădirea veche a Palatului Navigației din Galați (1912) este una din clădirile proiectate de arhitectul Petre Antonescu. Monumentul constituie reperul major al ultimului segment pietonal al falezii. Zona cu un puternic potențial urban duce lipsa de mobilier urban, finisajele sunt degradate și cârpite, spațiul verde nu este întreținut și utilizat, clădirea este flancată de parcaje. Intervențiile din ultimii 20 de ani au o arhitectură discutabilă. Având în vedere funcțiunile publice ale clădirilor din jur: administrația portuară, hotel, parcul de soft, gara fluvială, poliția de frontieră, comerț, servicii s-ar putea impune un standard al spațiului public urban. Nu există intenții de parteneriere în această direcție, în schimb se aud zvonuri despre intenția de construire a zonei, de amenajarea a unui port turistic în această zonă. Scenariul: acostarea unor ambarcațiuni (până în 120m), dezvoltarea cartierelor orașului vechi. (?) Uimiți, ne întrebăm pentru ce ar veni atâtea turiști la Galați? Zona adiacentă portului, Valea Orașului, adică cartierul Bădălan, Bad Lands, chiar dacă primul cartier al orașului este în prezent acaparată de port, cu un fond construit degradat, fără valoare și lipsit de infrastructură. Orașul nu are zone urbane de calitate sau multe atracții turistice de top. Pentru normalitate est-europeană, da. Dar dacă orașul oferă mai mult. Un scenariu optimist: simplu / amenajarea unui piețe urbane. Un scenariu cu tente de scenariu real ar fi transformarea parcului în parcare. Panoul de șantier al sediului poliției de frontieră, în construcție, nu indică acest detaliu și nu prezintă nicio imagine de ansamblu a clădirii. Intuim că nu va fi vorba de parcare

subterane la 10 m distanță de malul Dunării. Scenariul pesimist, construirea totală a zonei.” - Din cartea „*Orașul posibil. In(ter)venții în spațiul urban postcomunist / The Would be City. Interventions in the Post-communist Urban Space*”, autor Ina Stoian, arhitect, asociația PlusMinus.

În anul 1827 dr. Neculai Kiriacopol¹²⁹⁰ era doctor la Roman, în anul 1833 este medic practician în orașul Galați și face parte din Societatea medico-naturaliștilor din Iași¹²⁹¹. De la Galați doctorul Kiriacopol a trecut ca medic al salinei din Țîrgu Ocna, unde a și murit în anul 1842. Soția sa, Maria Kiriacopol, ținea spișeria din Țîrgu Ocna, unde nu i se plăteau drepturile de către ispravnic, care „după cât se vede așteaptă rușfet”, spune ea într-o petiție arătând că „soțul ei a fost 18 ani în serviciul țării!”

La data de 12 decembrie 1829 face catagrafia doctorilor din Moldova: „în Iași: doftorul Efstatie Rola (p.121), Fotache, Zotta (p.175), Huner (probabil Huber, p. 181), Viola (p.154), Turțu, Chiriac (p. 166), Naiman Gerah, Fotino (bătrân și fără leafă, p.114). Doftorii de prin târgurile de pi afară: doftorul Hriste, Focșani, Nartis, Focșani (p. 189), Condos și Lofer (probabil Lafari, p. 177) Galați, Pelraki, Bârlad, Teodori, Roman (p. 176), Samurcaș și Șmid, Botoșani (p. 114), Peralki, Bacău, Iperier, Tg. Ocna, Narcis, Tecuci, Caruz, Dorohoi și Herța, Iperier în Neamț, Șmid, Fălticeni, Grifar în ținutul Fălciu și Niță în Hârlău și Tg. Frumos”¹²⁹². În anul 1903 președintele Intim Club la Galați era chiar doctorul chirurg Alexandru Carnabel¹²⁹³, de la spitalul Sf. Spiridon din Galați.

¹²⁹⁰ Neculai Kiriacopol (?-1842, Tg. Ocna, jud. Bacău) era medic al spitalului „Precista” din Roman (1824-1829). În anul 1828, Niculae Kiriacopol din Roman publică o broșură intitulată „*Învățăture folositoare pentru femeile acele îngrecate*” și tot el propune înființarea unei școli de moașe. Este medic al orașului Galați din 5 mai 1832 și primul președinte al Societății Medicale din Galați. Din 1830 membru al „Cercului de citire medicală” și al „Societății de Medici și Naturaliști” din Iași.

¹²⁹¹ G. Crăniceanu, *Literatura medicală română*, p. 24-25; N.A. Bogdan, *op. cit.*, cf. Gomoiu, p. 456 și urm).

¹²⁹² I. Bordea, *Serviciul sanitar al României*; P. Samarian, *Ciuma în trecutul românesc*, p. 544-545). – Apud Pompei Gh. Samarian, *Medicina și farmacia în trecutul românesc, vol. II*, 1938, Buc.

¹²⁹³ Doctorul Alexandru Carnabel s-a născut la 7 iunie 1868 în localitatea Gemeni, sat aflat astăzi în componența comunei Dârvari, județul Mehedinți. A absolvit liceul la Craiova, iar studiile superioare le-a făcut la Facultatea de Medicină din București. După absolvire, a lucrat la clinica profesorului Thoma Ionescu de la Spitalul „Colțea” din Capitală, unde s-a specializat în chirurgie. S-a stabilit la Galați la 3 ianuarie 1903, când a fost numit, în urma unui strălucit concurs, chirurg șef al Spitalului „Sf. Spiridon”. A desfășurat o bogată activitate medicală și științifică, cu rezonanțe și în străinătate. A fost membru corespondent al Societății de Chirurgie din Paris și unul dintre principalii animatori ai acțiunilor organizate de „Societatea pentru profilaxia tuberculozei”, „Crucea Roșie” și „Asistența publică”. S-a numărat printre membrii fondatori ai „Cercului Cultural” din Galați, înființat la 14 ianuarie 1907, care reunea în componența lui scriitori, medici, profesori, juriști, funcționari de vază ai orașului, și a organizat manifestări pe teme de literatură, artă și de știință. Membrilor acestui cerc li se datorează și inițiativa constituirii colectivului pentru strângerea fondurilor necesare ridicării statuii lui Mihai Eminescu, precum și înființarea, la 5

Agentul cesaro-crăiesc apreciază totuși că foarte probabil v-a avea loc o intervenție masivă a trupelor ruse în Transilvania. Din această perspectivă se poate înțelege afluxul trupelor rusești din Basarabia în toată Moldova, și de acolo marșul la granița cu Ardealul, locul unde sunt staționate deja întăriri și sunt 21 din toate consulatele, apoi agențiile consulare și stărostiile Austriei, reprezentând 3 batalioane.

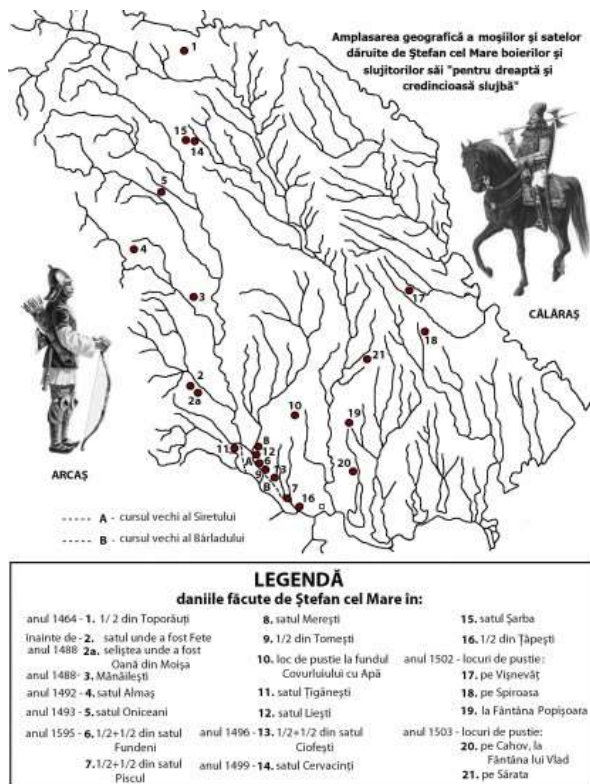
În 2004 a fost elaborat de către IPTANA un studiu de fezabilitate pentru amplasarea unui port de ambarcațiuni mici în Galați (lungime~6/12m). Amplasat într-un buzunar al Dunării, marina prezenta posibilitatea separării funcționale față de zona pietonală a falezii, a branșării la pompe de alimentare, zone de reparații, etc. Zona este în comtinuare neamenajată, în schimb un ponton pentru ambarcațiuni a fost realizat în 2009, la câțiva metri distanță, într-o zonă cu acces direct de pe promenadă. Realizarea a fost finanțată de Ministerul Turismului și Primăria Galați. Proiectul nu a vizat amenajarea zonei de mal (acces către pasarelă, mal paralel cu pontonul) ci doar asigurarea unor locuri de parcare pentru ambarcațiuni. Având în vedere nivelul fluctuant al apei se pot imagina câteva soluții de platform, care să avanseze pe suprafața apei și să fie folosite pentru pescuit sau simpla belvedere și care să ridice nivelul de amenajare a malului la „standardele” marinei. Faleza, în viitor o scenă urbană de calitate? Decizia recuperării frontului la apă și amenajarea spațiilor urbane adiacente reprezintă în viața unui oraș momentul în care se pune preț pe simboluri identitare, memorie, etc. Astfel, orașele își creează o imagine prin intermediul spațiilor publice reprezentative și reușesc integrarea de succes a unor zone unice în viața orașului. Zona protejată dendrologic și cu potențial peisagistic, faleza, nu pare să facă parte din tendințele recente de dezvoltare ale orașului. (tendințe imaginate de noi) Administrator: Primaria Municipiului Galați. Faleza este văzută ca un parc public și utilizată pe un banal parcurs liniar asfaltat. Dubla promenadă, faleza superioară și inferioară, este accesată de întreaga populație a orașului (segmentele 2-5).” Multe buzunare tematice ale falezii sunt abandonate, iar statuile de metal prost întreținute. Totuși noi dotări parazit ocupă peluza: exemplul recent amenajatei piste de role în locul peluzei. Regulament pentru utilizarea pistelor de role: art.2 este interzisă pătrunderea

martie 1914, a Universității Populare din Galați. Doctorul Alexandru Carnabel a murit la 10 august 1927.

în zona pistei a mașinilor, bicicliștilor, cărucioarelor și a persoanelor cu câini sau care nu însoțesc copiii! (...???) Evident vorbim despre o zonă protejată de fluxul pietonal.” - Din cartea „*Orașul posibil. In(ter)venții în spațiul urban postcomunist / The Would be City. Interventions in the Post-communist Urban Space*”, autor Ina Stoian, arhitect, asociația PlusMinus. Am pus alături aceste excelente idei –soluții nu pentru că n-ar mai fi și altele, ci cu speranța că edilii următori ai orașului vor înțelege că fără specialist valoroși nu se poate îngriji un oraș și că nu degeaba primarul emblematic al Galaților, l-am numit pe Al. D. Moruzi, creia „Comisia de înfrumusețare a orașului”.

Trupele cartiruite în orașul Tecuci precum și cele cartiruite în orașul Focșani și-au părăsit pozițiile, îndreptându-se și ele tot spre Ploiești și apoi spre granița transilvăneană. Până în 6 februarie în locul lor vor sosi alte 3 batalioane de infanterie din Basarabia, și anume unul va veni la Galați, altul era la Tecuci și al treilea la Focșani. Sigur că în această perioadă era luată în calcul posibilitate efectivă a orașului de a cartirui și hrăni aceste trupe. Reamintesc cetitorului că pe la începutul anului 1832 și Filipo Pedemonte deschidea prima sa casă de comerț cu grâne la Galați¹²⁹⁴. I-au urmat familiile Fanciotti, Lamberti, Sola, Riga, Milesi, Agusiz, cele mai multe axate pe expotul de cereale. În anul 1844 lua ființă prima fabrică de prelucrare a cărnii de vită pe moșia orașului Țiglina, care producea conserve pentru marina franceză, britanică și austriacă. Tot aici apare fabrica de stearină a lui Foulcquier, considerată cea mai mare din Moldova. O societate de comerț care aparținea de fapt lui Epaminonda Panaera era specializată pe exporturi în insulele ionice și la Livorno, fiind cea care aducea celebra cărămidă de Livorno la Galați, cel mai adesea ca simplu lest pentru corăbiile folosite pentru transportul cerealelor.

¹²⁹⁴ R. Tomi, *Imigrația*, p. 219. Pentru regatul Sardiniei, cea mai mare firmă a aparținut lui Filipo Pedemonte, ajutat este fratele său, Antonio. Pentru o perioadă de cinci ani ea a funcționat drept „Casa Pedemonte e Peretti”. Apoi Pedemonte pleacă la Brpila, iar asociația cu Peretti a rămas la Galați (Bodin, 1939, 13-17). În 1837 Felippo a murit, iar Antonio a plecat spre Geneva. Cel de-al treilea frate conduce firma, moare și acesta în anul 1849. Firma se împarte între copii acestora în trei: „Fratelli Pedemonte”, „Pedemonte e Bottaro” și „Francesco Pedemonte”. Firma s-a asociat cu Peretti în 1834, Doderio în 1834 și 1839, Vacarezio în 1842, Bottaro 1849 (Popovici, 1963, 371).

Harta daniilor făcute de Ștefan cel Mare al Moldovei, având ca autor pe istoricul dr. Sergiu Bacalov. Autorul spune că „Pentru realizarea scopului, am examinat peste 500 de documente interne emise în timpul domniei lui Ștefan cel Mare, în intervalul anilor 1457-1504, publicate în două volume (II și III) ale monumentalei colecții Documenta Romaniae Historica, care cuprind majoritatea absolută a acestui gen de documente. Pentru următorii ani, până la 1495, identificăm încă două dani: într-un suret de pe un ispisoc de la 24 iunie 1492, în care se arată despre Ștefan cel Mare „că au dat credincioșilor slugilor mării sale, lui Baico, și fratelui său, lui Ivan, satul Almașul”, DRH, vol. III nr.115, p.225-226; și, pentru anul următor, la 15 martie 1493, o carte de danie „un sat pe Șumuzul Rece, anume Oniceanii” pentru „acest adevărat credincios pan al nostru, Petrica comis” care „ne-a slujit drept și credincios”, „pentru slujba lui”. Satul a fost anterior confiscat de la Avram vistier „pentru hiclenie, când a fugit de la noi în Țara Lituaniei” (DRH, vol. III, nr.129, p.251-253). Cele mai multe dani sunt făcute la 11-12 ianuarie 1495, DRH, vol. III, nr.155-163, p.288-302, putem afirma că este vorba despre o serie de dani, prilejuite de comemorarea a 20 de ani trecuți de la lupta de la Podul Înalt (10 ianuarie 1475). Toate aceste dani sunt făcute în târgul Vaslui, unde se afla cu această ocazie Ștefan cel Mare, salutând și răsplătind pe mulți dintre participanții (veteranii!) la acel istoric și glorios eveniment al Moldovei. Majoritatea daniilor de moșii, făcute cu această ocazie, cuprind multe moșii în special situate pe cursul inferior Bârladului (Ținând cont de faptul că pe cursul inferior, râul Bârlad și-a modificat cursul, acum aceste vechi moșii în mare parte sunt situate pe cursul inferior al Siretului (vezi și harta), iar ca suprafață cuprindeau câte o moșie întreagă (satele Merești, Tomcești, loc de pustiu la fundul Covurului cu Apă, Țigăneii la Dimaci, Lieștii) (DRH, vol. III, nr.157, p.291-292; nr.158, p.292-294; nr.159, p.294-295; nr.160, p.295-296; nr.163 p.300-302), sau numai jumătăți (jumătăți

din Fundeni (anul 1495, pe hartă data este eronată) și jumătăți din Piscul, Ibidem, nr.155, p.288-289; nr.162, p.299-300; nr. 156, p.289-290; nr.161, p.297-298). Vezi harta (Faptul că daniile sunt făcute undeva la frontiera sudică a Țării Moldovei, ne face să presupunem că ținutul Covurluiului, cel puțin în partea de mează-zi a acestuia, că a avut loc o extindere teritorială, pe seama Țării Românești, ca o continuare a ținutului Putna, luat de asemenea de la țara vecină, asigurând continuitatea de la munți până la Chilia dunăreană. Mai ales că în timpul lui Ștefan cel Mare termenul „pustie”, în afară de spațiul pruto-nistrean, cuprinde și nordul ținutului Covurlui). Constatăm că aceste danii sunt făcute și boierilor cu dregătorii (lui „pan Clănău spătar” pentru „slujba lui dreaptă și credincioasă” (Ibidem, nr. 156, p. 289-290. la 11 ianuarie 1495 i se face danie „giumătate din satul anume Piscul, pe Bârlad, parte de sus”), „pan Eremia postelnic” care „ne-a slujit nouă drept și credincios” (Ibidem, nr.161, p.297-298, la 12 ianuarie 1495 i se face danie „din satul anume Piscul, pe Bârlad, parte de jos”), dar și celor fără dregătorii, adică slujitorilor („sluga noastră Stan Mieriu”, ibidem, nr.155, p.288-289, la 11 ianuarie 1495 i se face danie „giumătate de seliște la Bârlad, anume Fundeanii, parte din sus”), din care vedem că nu era vorba de danii făcute țăranilor liberi. În cazul daniilor făcute slujitorilor („slugilor noastre”) observăm că sunt date unor grupuri de persoane înrudite: pentru doi - trei frați („aceste adevărate slugi ale noastre: Mareș, și Duma Mălăescul, și Sima, și Nicoară și Petrică ne-au slujit drept și credincios” (Ibidem, nr.157, p.291-292, la 11 ianuarie 1495 i se face danie „un sat pe Bârlad, ...Mereștii”); „acești adivărați slugile noastre, Focșa și Berehoiu și Bantăș, slugi noi drepti și credincioasă” (Ibidem, nr.159, p.294-295. la 12 ianuarie 1495 li se face danie „un loc de pustii la fundul Covurluiului cu Apă, între Rădești și între Voinești”); „adivărați slugi ale noastre, Alexa, Giurca, și Dragoș și Giurgiu” (Ibidem, nr.160, p.295-297. la 12 ianuarie 1495 li se face danie „un sat la Dimaci, anume Țigăneii”), „aceste adevărate slugi ale noastre, Fete și frații lui, Văsiu și Tatul, ne-au slujit nouă drept și credincios” (DRH, vol. III, nr.162, p.299-300). La 12 ianuarie 1495 li se face danie „jumătate din seliștea pe Bârlad, anume Fundenii, partea de jos”) sau unui unchi și doi - trei nepoți („aceste adevărate slugi ale noastre, Frățilă și nepoții lui, Mareș, și Florea, și Danciul și Bădea, ne-au slujit nouă drept și credincios” (Ibidem, nr.163, p.300-302, la 12 ianuarie 1495 li se face danie „un sat pe Bârlad, la Rătud, anume Lieștii”) etc.” O altă serie de danii de moșii, „pentru dreaptă și credincioasă slujbă”, Ștefan cel Mare le face între anii 1496-1504, dar și această perioadă nu se caracterizează printr-un număr prea mare de danii, două în 1496 (DRH, vol. III, nr.196-197, p.356-359, la 24 ianuarie 1496, Ștefan cel Mare face danie două danii separate în moșia Ciofeștii, la Bârlad, la gura Gerului: o jumătate este dată pentru „cea cu dreptate și credință câte noi slujbă” lui „această adevărată și credincioasă slugă și boierul nostru, Toader, pisariul nostru”; cealaltă jumătate este dată către „această adevărată și credincioasă slugă și boier al nostru credincios, pan Ion Frunteș stolnic” pentru că „ne-a slujit drept și credincios”. Nu știm dacă Toader pisarul și Ion Frunteș stolnic erau înrudiți) și două în 1499 (Ibidem, nr.238, pag. 423-424, la 22 septembrie 1499, Ștefan cel Mare face danie către „acestu adevărat sluga noastră... nepoții Stașinii”, satele Cervacinții și Șarba; nr.239, pag. 424-426, la 14 noiembrie 1499 i se face danie către „această adevărată și credincioasă slugă și boier al nostru credincios, pan Duma Brudur” care „ne-a slujit drept și credincios” jumătate din satul Țapeștii, pe Bârlad, la Olteni). Totuși, apar și elemente specifice. Anume la această etapă a domniei Ștefan cel Mare face daniile în „pustia” pruto-nistrenă, trei danii în anul 1502 (Ibidem, nr.265, p.475-477, la 1 martie 1502, se face danie către „aceste adevărate slugi ale noastre, Maleșco și frate lui, Nenciul, și Cozma Rizeanul, și fratele lui, Dragoș” care „ne-au slujit drept și credincios”. Dania consta în „un loc de pustie la Vișneuți”, jumătate să aparțină lui Maleșco și frate lui, Nenciul, iar cealaltă parte să fie stăpânită de Cozma Rizeanul, și fratele lui, Dragoș; nr.270, p.484-485, la 11 martie 1502, Ștefan cel Mare „miluește pe slugile sale, Duma Hurdescu și frații lui, Iurie, și Drăguși și Cupce, pentru a lor credincioasă slujbă” cu un loc de pustie, pe Spiroasa, lângă Cogălnic; nr.279, p.499-500, după 17 martie 1502, domnul arată că aceste „adevărate slugile noastre, Dobrotă și Lupul, că au slujit noi cu dreaptă

credință”, pentru care le face danie un loc de pustie în ținutul Chigheciului, numit Fântâna Popișoara, pe pârâul Grecului) și două danii în 1503 (Ibidem, nr.284, p.506, la 1503, un „loc de pustiu, pe Cahove, la Fântâna lui Vlad” pentru „Stan și fraților lui, Ion i Șerban și Ichim”, ca să-și facă sat. Deci pare să fie o danie; nr.291, p.517-518, face danie un loc de pustie, pe Sărata, mai jos de gura pârâului Căpățiroasa, către „aceste adevărate slugi ale noastre, Buda și Grozea, ne-au slujit drept și credincios”), în special pentru grupuri de slujitori, frați sau veri, din punct de vedere genealogic, grupuri numite în istoriografie și „grupuri patrimoniale” (Demir Dragnev, *Politica lui Ștefan cel Mare în ținuturile de este („de margine”) ale Moldovei* // Demir Dragnev, Igor Cașu, Emil Dragnev, Virgil Pâslariuc, *Ștefan cel Mare în contextul epocii sale și al posterității*, Chișinău, Civitas, 2004, p.41), în acest fel, termenul evidențiază perfect apartenența acestora la boierimea de neam. Aceștea par să fie descendenți din familii boierești mai scăpătate, sau copii de boieri rămași orfani (părinții cărora căzuseră la datorie, pe câmpul de luptă, sau îndeplinind careva slujbe la porunca domnului) sau, eventual, străini boieriți. Faptul că daniile nu erau făcute unor țărani „coate-goale” este dovedită și prin faptul că unul din slujitorii care obțin o danie în pustie, pe Ișnovăț, anume Cozma Rizeanul și rubedeniile lui (DRH, vol. III, nr.265, p.475-477)”. Analiza acestor documente vine să umple un gol de informații pentru această zonă cu vetre răzeșești foarte vechi.

Este important să spunem că în timp ce eu vă descriu aici cum se tot mișcau armatele imperiale înzăuate, de-a lungul și de-a latul amărâtelor teritorii românești în anul 1846 consulul francez la Iași informa guvernul său că „mare parte din firmele existente în portul dunărean în anul 1846 erau sucursale ale caselor existente la Londra, Marsilia, Genova, Livorno, Trieste, Veneția”, amintindu-i bunăoară pe Sechiari, Argenti et Schilizzi, Epaminonda Pana et Co., A.C. Ioanides et Co., și Rosetti, care era reprezentată de T.G. Zissi, „Schiari, Argenti et Schilizzi” cu sediul în Marsilia și care în 1851 era cotate ca fiind „de prim ordin și dintre cele mai bogate din Levant”¹²⁹⁵, evident să subliminal se sublinia astfel și zona de interes politic care garda afacerea derulată la gurile Dunării prin portul Galați.

Ofițeri români înainte de al II-lea război mondial, eroi sacrificați pentru întregirea neamului, fapte despre care astăzi otrepelor comuniste trădătoare de patrie le este rușine să vorbească laudativ, ca

¹²⁹⁵ Constantin Bușe, *Comerțul exterior*, p. 73, 86; Paul Păltănea, *Istoria orașului...*, p. 279.

despre niște eroi autentici ai neamului românesc, amestecându-i penibil prin tot felul de holocausturi închipuite și mai ales foarte înjositoare. Doar toți românii, care formează întradevăr această patrie, îi plâng mereu și le păstrează vie amintirea sfântă, pomenirea lor din neam în neam, de către toți români adevărați!

Unele personalități politice aduceau totuși iarăși în discuție situația reală grea a diferitelor sectoare economice din Galați. Bunăoară d-nul Bartolomeo Geymet, consulul general sard de la Galați, între anii 1838-1841, oferea o imagine dezolantă asupra carantinei și radei portului Galați, care era, „în anumite locuri, la fel de întinsă ca și piața Victor Emanuel din Torino”, dar care se afla la mai multe picioare sub apă. Locuitorii din această zonă o părăseau pentru a se refugia cu bunurile lor pe înălțimi. Așteptau ca apele să le stingă culcușurile”¹²⁹⁶.

Situația cea delicată fusese semnalată și de Adrien Louis Cochelet, consulul francez din cele două principate, care trecând în anul 1836 prin portul Galați, observa cum „o mulțime de marinari, greci, genovezi, greci și ionieni, se îmbulzeau pe ulița comercială unde mergeai pe bârne. Majoritatea caselor erau de lemn, acoperite cu scânduri. Pe lângă port erau mai multe zidite în piatră și cu magazii boltite. Carantina de pe chei se afla într-o stare catalogată mizerabilă.

Dar era proiectată construcția unei alte carantine mai mari și a unei noi cazarmă, spre a-i scăpa pe locuitori de încartiruirea soldaților. Cu greutate găsești case convenabile. Aceea a pârclăbului Cuza și a domnului Xeno, sunt așezate într-o poziție încântătoare. Viceconsulul englez își construia atunci una nouă¹²⁹⁷. Ofensiva economică nu era cu nimic în urma celei militare și așa apare pe moșia Țiglina fabrica de conservare a cărnii de vită, a lui S. Goldner¹²⁹⁸.

În orașul Galați exemplul fraților Pedemonte a fost urmat și de către alți abili negustori italieni. În anul 1842, Fanciotti Giovanni din Novi a sosit la Galați, unde a înființat o firmă nouă de comerț împreună cu Lamberti, numită „Fanciotti Lamberti et Comp”. Firma a activat timp de cinci ani, după care a intrat în insolvență cu datorii de 7 milioane de piaștri. Un concordat între creditori și șefii casei a menținut firma până în anul 1848¹²⁹⁹. Fanciotti reappare în altă asociere, în anul 1851, cu G. Peretti. Actele unui alt concordat, făcut între Giovanni Fanciotti și creditorii săi, atestau că sardul chezașuia cu ipotecarea unei case la Galați și a unor magazii la Galați și Brăila.

Dacă în termen de cinci luni creditorii nu își primeau banii, aceștia aveau dreptul de a pune la vânzare, prin mijloace judecătorești, averea ipotecată¹³⁰⁰.

¹²⁹⁶ *Călători străini despre Țările Române în secolul al XIX - lea*, vol. III, 1831-1840, serie nouă, un volum îngrijit de Georgeta Filitti, Beatrice Marinescu, Șerban Rădulescu-Zoner, București, Editura Academiei Române, 2006, p. 745.

¹²⁹⁷ *Idem*, p. 235.

¹²⁹⁸ P. Păltănea, *op.cit.*, p. 237; S. Mărieș, *op. cit.*, p. 151.

¹²⁹⁹ Tomi, 2008, p. 271.

¹³⁰⁰ *Idem*

Lamberti, la rândul său, apare într-o colaborare cu Krauss, vice-consulul Prusiei de la Galați¹³⁰¹. Din păcate, colaborarea dintre Krauss și Lamberti s-a sfârșit cu un proces destul de încâlcit, prin care Lamberti îl acuza pe Krauss de falimentul firmei. Interesant este că însăși consulul prusian C.A. Kuch (1836-1842) afirma că „Galații sunt strada pe care se mișcă astăzi comerțul german spre Orient”¹³⁰².

Să mai notăm că deși Tribunalul de Comerț din Galați l-a obligat pe acesta să plătească suma de 17 192 piaștri, acesta a invocat prevăzător calitatea de „supus cezaro-crăiesc” protectoare și a refuzat efectiv să plătească¹³⁰³. Pe tot parcursul anului 1839 a existat o corespondență între Consulatul General al Sardiniei și Secretariatul de Stat al Moldovei, prin vocea lui Nicolae Șuțu¹³⁰⁴ din care aflăm că Pârcălăbia din Galați, în urma unei sentințe pronunțate de către Tribunalul de Comerț, sechestraseră averea supusului Krauss. Între timp, acesta trecuse sub protecția Consulatului austriac și distrusese sigiliul pus pe averea sa¹³⁰⁵. Tot din corespondența consulară reiese și faptul că autoritățile moldovenești emisese un ordin de arestare pe numele acestuia, dar care nu fusese pus nici el în execuție. „Biga Ferraro” a fost o altă firmă cunoscută la Galați, încă din anul 1842, firmă condusă de către frații Francesco și Raffaele¹³⁰⁶.

În anul 1838, în portul Galați este cunoscută firma „Rocca e Chicchizzola”, din Genova, care avea drept agenți pentru grâne, pe Biga și pe Porcella¹³⁰⁷. Chestiunea grea a carantinelor din Galați, existente de-a lungul timpului trebuie să facă obiectul unui studiu separat, carantinele fiind declarativ un filtru sanitar, dar istoria spune că a fost și un bun filtru de spionaj și măsuri militare uneori, pentru a dejuca unele uneltiri.

Departamentul Treburilor din Lăuntru dădea, aflat sub presiunea realităților deplorabile din teren, un acord pentru înființarea unei fabrici în locația vechii carantine de la Țiglina¹³⁰⁸ și astfel o altă carantină încerca să ștergă proasta imagine de până atunci a acestui vechi așezământ protector. În plan militar ne

¹³⁰¹ Paul Păltănea, 2004, p. 278-279; Bodin, 1838, p. 70.

¹³⁰² *Documente privitoare la istoria românilor*, Colecția Eudoxiu Hurmuzaki vol. X, *Rapoarte consulare prusiene din Iași și București, 1763-1844, adunate și adnotate de Nicolae Iorga*, București, 1897, p. LXXIII.

¹³⁰³ DJANI, Secretariatul de Stat al Moldovei, dos. 554/1839, f. 39, 40 și 48.

¹³⁰⁴ Nicolae Șuțu (Soutzo) (n. 25 oct. 1798, Constantinopol - d. 10 ian. 1871, Făurei) era de ginte fanariotă, născut pe Bosfor, în orașelul Arnăutchioi, la sfârșitul anului 1798. Familia sa, grecii Soutzo, erau originari din Epir. Nicolae Șuțu și-a transpus cunoștințele de economie și în câteva volume de analiză economică și industrială asupra Moldovei, primul fiind publicat în 1838. Însă prima lucrare de literatură economică este considerată „Notions statistiques sur la Moldavie” („Notiții statistice asupra Moldaviei”).

¹³⁰⁵ Bodin, 1838, anul 1970.

¹³⁰⁶ DJANI, Secretariatul de Stat al Moldovei, dosar 554/1839, f. 39, 40, 48, 49.

¹³⁰⁷ Tomi, 2008, p. 217.

¹³⁰⁸ C. Ardeleanu, *Goldner*, p. 33.

întorcem la agitația stârnită de o știre conform declarației generalului rus Moller, făcută în 27 ianuarie, cum că chiar astăzi vor sosi din Basarabia în Moldova, la Tecuci și la Focșani, următoarele trupe: 2 batalioane de infanterie, 2.000 cavaleriști, 1 baterie artilerie. Este în lucru drumul spre Transilvania, prin pasul Oituz; la acesta lucrează 700 sapeuri ruși și 1.000 țărani moldoveni. Conform unor știri parvenite în 26 ianuarie din București, Brașovul s-a predat în mâinile ungarilor, iar generalul cesaro-c., Schurttter, cu cei 800 infanteriști, 150 cavaleriști și 5 tunuri, a trebuit să se retragă în Muntenia; Sibiul a fost atacat de generalul Bem¹³⁰⁹, dar atacul acestuia a fost respins și generalul Bem s-a retras până la Slimnic; sosirea generalului cesaro-crăiesc Gedeon, la Sibiu cu 4.000 de oameni, va întări forțele lui Puchner. „Deocamdată nu s-a depus nicio cerere de intervenție; să sperăm că nici nu se va depune!” (Noch ist kein Ersuchen um Intervention

¹³⁰⁹ În timpul Revoluției de la 1848, în hanul cel mare din Simeria și-a stabilit pentru o vreme baza de operațiuni generalul polonez Jozef Bem, comandantul armatei de honvezi a revoluționarilor maghiari. Pe 8-9 februarie 1849, în fața acestei cârciumi din Simeria Veche s-a aflat teatrul luptelor dintre armata revoluționară maghiară și armata habsburgică, condusă de generalul Anton Freiherr von Puchner. La bătălia de la podul de peste Strei, care se afla la nici o sută de metri de han, au participat peste 11.000 de combatanți. Lupta s-a încheiat cu victoria maghiarilor. În timpul acestei bătălii, trei soldați austrieci au încercat să-l omoare pe generalul Jozef Bem, care se afla pe malul râului Strei, de unde conducea ostilitățile armatei revoluționare. În ciuda temperaturii scăzute, cei trei soldații au înotat pe sub apă, venind pe cursul albiei râului. Unul dintre soldați s-a ridicat din apă și l-a rănit cu sabia pe generalul Bem, luat prin surprindere de atac. Generalul Jozef Bem a fost pus în fruntea armatei revoluționare de Lajos Kossut și a acceptat misiunea maghiară din Transilvania, datorită înfrățirii dintre națiunile poloneză și maghiară în lupta lor pentru libertate. În urma numeroaselor victorii obținute în Transilvania împotriva feldmareșalului Von Puchner, austrieccii au fost nevoiți să se retragă în Valahia. După ce Franz Josef a chemat în ajutor trupele țariste, generalul Bem a fost înfrânt în vara anului 1849 în bătălia de la Albești, lângă Sighișoara. Pe 13 august 1849, armata revoluționară a capitulat la Șiria, lângă Arad, unde pe masa de piatră a unui nobil local a fost semnat armistițiul. După capitulare, Jozef Bem a fugit în teritoriile controlate de Imperiul Otoman, s-a convertit la islam și a devenit înalt funcționar, sub numele de Amurat Pașa. Inițial, edificiul hanului a fost proprietate a familiei Banffy, devenind stație de poștă, unde se schimbau caii diligenței. De aceea și spațiul enorm din jurul ei. În anul 1784, în drumul lor spre cetatea Devei, răsculații au incendiat casa, arzând doar acoperișul, construcția fiind în majoritate din blocuri de piatră, cărămizi și var nestins. Grosimea zidurilor este de 85 cm, iar a pivnițelor de 250 cm, cu boltirea barocă, marcă a secolului al XVIII/lea. Despre acest monument a scris academicianul David Prodan în lucrarea sa „*Răscoala lui Horea*”. Pe lângă mențiunea istoricului, avem și o replică literară dată de Jokai Mor în romanul „*Sărmanii bogați*” sau „*Fata Neagră*”. Vremelnic el a mai adăpostit cartierul general al armatei revoluționarilor unguri. După venirea comuniștilor la putere proprietarul a fost dat afară pentru a face loc CAP/ului. Din 1952 până în 1976 toți cei care au trecut pe aici n-au făcut altceva decât să distrugă. Acum 34 de ani un membru al familiei Banffy a renovat casa părinților și bunicilor săi, investind aici valoarea unei vile din Arad. De la trecerea sa la cele veșnice, bravi consăteni și vilegiaturiști de tot felul au ars gardurile, au intrat de mai mult ori în casă spărgând ușa cu toporul, furând tot ce se putea. După 250 de ani, timp în care a fost martorul răscoalei lui Horea, revoluției de la 1848 și celor două războaie mondiale, Hanul Piski din Simeria s-a închis. Criza economică i-a venit de hac.

gemacht worden; hoffen wir, daß sie nicht Statt haben werde!). Probabil tot din Iași, unde își are rezidența generalul Moller, s-a răspândit zvonul că generalul Freitag cu 20.000-25.000 de oameni a pornit din Basarabia prin Bucovina spre Transilvania, în vreme ce armata rusă aflată în regatul Poloniei, o armată de circa 180000 oameni, va traversa Galiția și Ungaria în drum spre Italia, pentru a întări efectivele contelui Radetzky (6/93). Nu s-au păstrat rapoartele lui Eisenbach din luna februarie 1849 și din prima jumătate a lui martie¹³¹⁰. La data de 14 martie, tocmai din Iași, inspectorul general al miliției din Moldova, prințul Dimitrie Sturdza¹³¹¹, adresează o notă agenției c.c. din localitate, care ne-a parvenit în

¹³¹⁰ Interesul puterilor europene pentru orașul de la Dunăre s-a datorat noului statut de porto-franco și amenajărilor portuare realizate la sugestia și dorința domnitorului Mihail Sturdza. În martie 1840, acesta aproba cererea negustorilor din Galați, „de a înființa magazale pentru depunerea mărfurilor străine, ce să vor aduce numai spre a să încărca prin corăbii – întru alte locuri” (Constantin Ardeleanu, *Câteva informații cu privire la navigația și comerțul statelor italiene prin Gurile Dunării (1829-1856)*, în „*Analele Universității Dunărea de Jos*”, Istorie, Galați, t. V, 2006, fasc. 19, p. 125). Mai târziu, în mesajul adresat Adunării Obștești, din martie 1843, domnitorul Mihail Sturdza confirma înființarea la Galați a unei cantore de poștă pentru înlesnirea corespondențelor negustorești dintre Reni, Galați și Constantinopol (Constantin Bușe, *Comerțul exterior...*, p. 39). Odată cu stabilizarea agenției britanice se remarcă și prima încercare, nereușită, de înființare a unui sediu care să aparțină casei comerciale Bell & Anderson, casă care avea sediul în Valahia³³. Înființarea primei case comerciale britanice poate fi în legătură și cu înființarea primei companii austriece de navigație cu piroscafe pe Dunăre (D.D.S.G) (Constantin Ardeleanu, *Evoluția intereselor...*, p. 40).

¹³¹¹ La 28 martie 1848, patrioții moldoveni s-au întâlnit în casa logofătului Costache Sturza, cu scopul de a întocmi legi corespunzătoare și a le răspândi. Locația a fost aflată, iar domnitorul Mihail Sturdza i-a trimis pe cei doi fii ai săi, Dumitrache și Grigore, cu scopul de a-i aresta pe cei vinovați 49. Astfel, la 29 martie 1848, beizadea Dimitrie Sturdza, general-inspector al miliției din Moldova, a dispus trimiterea la Galați a unui convoi miltăresc, care i-a arestat pe Alexandru (Alec) C. Moruzi, Alexandru (Alec) Ioan Cuza, Nicolae Catargiu, Vasile Canta, Grigore Romalo, Dimitrie Filipescu (Alhaz). Expedierea prizonierilor s-a făcut în grabă, mandatat cu escortarea lor fiind căpitanul Gheuca, pe care hatmanul Sturdza îl informa că arestații „au banii asupra-le, lucru oprit de la toți acei ce se arestuesc și de care nici au trebuință ei la drum” (Relatarea întregului eveniment în idem, *Exilarea revoluționarilor moldoveni și incidente de la Galați și Brăila (martie-aprilie 1848)*, în vol. *Miscellanea Historica et Archaeologica in Honorem Professoris Ione Căndea*, editori Valeriu Sîrbu, Cristian Luca, Muzeul Brăilei, Editura Istros, Brăila, 2009, p. 538). Un alt convoi de militari și cazaci, sub comanda praporcicului Caramanlău, a primit ordinul de a însoți un al doilea grup de șapte „revoltați”, format din Manolache Costache Epureanu, Ioan Cuza, Sandu Miclescu, Zaharia Moldovanu și cei trei frați Rosetti – Răducanu, Lascăr și Mitică (Ibidem, p. 539). În cadrul acestor tulburătoare evenimente, se remarcă, cu siguranță, contribuția vice-consulului britanic, care a făcut tot posibilul, dacă nu să-i elibereze, măcar să le ușureze soarta acestor rebeli. Membri de vază ai unor familii din Moldova, aceștia s-au bucurat de un regim preferențial de detenție. Principalele acțiuni ale lui Cunningham s-au desfășurat în jurul tratativelor diplomatice de eliberare a celor 13. Astfel, la 31 martie/12 aprilie, George Ghica, fost guvernator al orașului Galați și un anume dr. Martin, l-au rugat pe Cunningham să facă uz de întreaga lui influență pentru a evita trimiterea celor treisprezece prizonieri în Imperiul Otoman. În aceeași seară, vice-consulul britanic a fost vizitat de consulul rus Pavloff și de un

traducere în limba germană. Cadetul Stoicescu, făcându-se atunci vinovat de acuzele care i s-au adus, a fost demis din funcție și apoi deferit tribunalului militar.

Reparația din 2016 a străzii M. Bravu, dincolo de demolările care nu trebuiau să se facă, readuce în discuție problema pavajului din sarcina edililor, acum o chestiune mărunță, altădată o problemă națională. Pavazul cu deosebit efect decorativ și durată de secole cel puțin a dispărut în Galați de pe multe străzi, cum ar fi străzile Heliade Rădulescu cu toată zona gării, Traian, Domnească, Portului, Tecuci, Basarabiei, Coșbuc, Al. I. Cuza, Lahovary, Mavramol, M. Bravu, pavată cu piatră de Măcin în 1882, etc, din cariera poetului Alphonse Lamartine, împropietărit cu o carieră la Măcin în anul 1849 de sultanul Abdul Medjid, plus o moșie. La Măcin în 1928 mai trăiau și lucrau circa 1300 de pietrari italieni, originari din Friuli – Venezia Giulia. Și-a venit primar în Galați 1992-2000 Eugen Durbacă, omul care a scos toate bordurile de granit și pavelele de peste tot, pe unde a putut, unii spun că l-ar fi vândut, iar averea sa a crescut în timp ce orașul arată mai distrus de la o zi la alta, iar oamenii de slabă factură au împâslit toată clasa politică și aproape au distrus România. „Departamentul lucrărilor publice” a apărut în Moldova și Muntenia în 1849, iar prin decretul nr. 627 /5 august 1862 sunt unificate în cadrul Ministerului Agriculturii, Comerțului și Lucrărilor Publice. Se formează 12 circumscripții de întreținere a drumurilor și podurilor, una fiind la Galați pentru județele Brăila, Covurlui și Tecuci. Decretul regal nr. 235 din 17 ian. 1919 stabilește gruparea de Servicii de Poduri și Șosele în șase Direcțiuni de Poduri și Șosele, cu Direcțiunea a III-

oarecare Goldner, la cererea căroră a acceptat să se întâlnească cu Petre Mavrogheni, guvernatorul de Galați, care l-a informat că prizonierii nu se aflau în subordinea lui, ci a colonelului Mișcenco, singurul responsabil cu surghiunirea lor; Cunningham l-a întâlnit apoi pe colonelul de origine rusă, care i-a declarat că „nu avea la acel moment ordine de a-i trimite pe prizonieri peste Dunăre, însă dacă asemenea ordine vor veni, îi trimite”. Această informație nu era reală. Mișcenco avea dispoziții clare de a-i expatria pe reformiștii moldoveni; oricum, este posibil ca polcovnicul să fi răspuns în acest fel pentru a liniști spiritele, destul de agitate în acele zile în întreaga Moldovă. Informația este prezentă și în relatarea consulului general al Rusiei, Karl Evseevici Kotzebue, care, relatând acest episod, afirma: „D-l Tumanski, fără îndoială, va fi avut grijă să aducă la cunoștința Ministerului Imperial că, în momentul în care perturbatorii urmau să fie transportați la locul de destinație, șase au fugit, în pofida cuvântului de onoare pe care îl dăduseră colonelului Mișcenco, însărcinat cu escortarea lor și că și-au găsit un azil sub pavilionul vice-consulatului britanic de la Brăila (Ștefan Stanciu, Marian Stroia, *Orașul Galați în relatările călătorilor străini (De la începuturile sale până la 1848)*, Galați, Editura Biblioteca Bucureștilor, 2004, p. 96).

a la Galați cuprinzând județele: Râmnicu-Sărat, Brăila, Covurlui, Putna, Tecuci, Tutova, Bacău. Legea pentru drumuri din 22 aprilie 1932 desființează Casa Autonomă a Drumurilor de Stat și înființează Direcția Generală a Drumurilor, trecută în subordinea Ministerului Lucrărilor Publice și Comunicațiilor.

Inspectorul miliției a luat aceste măsuri imediate, deoarece, îi scrie el lui Eisenbach, „nu acceptă nicio încălcare și nici cel mai mic abuz” (da ich keine Uebertretungen dulde und auch nicht den kleinsten Mißbrauch) (6/97). Spre finele lunii, la 23 mar., la Lemberg (Lvov), primului-ministru Schwarzenberg i se adresează și generalul de cavalerie austriac, baronul feldmareșal Hammerstein. Atunci știm că chiar Feldmareșalul-locotenent, general de cavalerie, baronul Wilhelm von Hammerstein-Ecquord¹³¹² este comandantul suprem al trupelor cesaro-crăiesc din Galiția, cu sediul la Lvov (octombrie 1848 - mai 1849)¹³¹³, iar de el depindeau, cum se știa, multe lucruri. El îi transmite lui Schwarzenberg un raport din Iași despre soarta armatei cesaro – căiești din Transilvania și despre trupele auxiliare ruse. Anexă: Iași, 20 martie 1849.

Pentru prima dată, domnitorul Carol I a sosit la Galați pe data de 3/15 noiembrie, 1872, în jurul orei 09:00, primarul Galațiului și oficialitățile locale așteptându-l în port. După ce a primit corpul consular, în jurul orei 12:00, prințul a vizitat Grădina Publică, după care a luat cina și astfel și-a încheiat programul vizitei la Galați, deoarece a doua zi urma să plece către orașul vecin al Brăilei. Carol I a revenit la Galați pe data de 7/20 noiembrie 1873. Vremea a fost geroasă iar vântul înghețat din Nord a îngreunat deplasarea prințului, la întoarcerea Sa pe uscat străbătând un drum anevoios și obositor. După sosirea la Galați Măria Sa a luat prânzul iar seara a participat la un mare bal organizat în cinstea Sa. Balul s-a desfășurat într-o sală foarte mare decorată fastuos, la Banca Dall' Orso, acest eveniment luxos a fost special organizat în cinstea prințului, pentru a-i fi creată o impresie foarte bună asupra economiei orașului. La bal au luat parte doamnele societății iar cele mai deosebite au fost grecoaicele, ele au purtat ținute luxoase și strălucitoare și doreau să îl

¹³¹² Baron Wilhelm v. Hammerstein-Ecquord. pułkownik colonel în anul 1819, era comandatul cunoscutului Ulanen Galizisches-Regimentul „Ritter von Brudermann” nr. 1, creat prin decizia din 15 iulie 1790 a împăratului Leopold II.

¹³¹³ Ibidem, vol. II, p. 247.

farmece pe prinț. Alături de acesta s-a bucurat de bal și pașa din Tulcea. Pe data de 9/21 aprilie 1871 a fost așteptată o nouă vizită a princepelui Carol I. Prințul a participat la Ședința Comisiei Dunărene la care au luat parte și consuli generali veniți de la București. a inspectat regimentul 7, după care a servit masa cu membrii Comisiei Europene. El a cerut informații cu situația în care se afla armata colonelului Gordon. Seara a vizitat opereta franceză, iar a doua zi, pe data de 9/21 aprilie 1871 a plecat din Galați la Barboși. Familia regală a mai vizitat Galațiul și în anul 1878, pentru acest eveniment în port fiind ridicat un arc de triumf, iar vapoarele care aparțineau diferitelor naționalități prezente în acel moment pe Dunăre au fost împodobite cu steaguri. Tânărul prinț s-a îndreptat către port călare iar la ora 12:00 s-a îmbarcat pe vaporul „Ștefan cel Mare” împreună cu oficialitățile publice, cu episcopul Melchisedec și reprezentanții Societății Austriece. Trecerea trupelor române peste Dunăre era așteptată de cei de pe malul drept cu mult entuziasm, acolo fiind înălțat steagul român. Un an mai târziu, Carol I și prințul moștenitor al tronului Suediei au venit la Galați, evenimentul fiind anunțat în presa locală de către primarul George P. Mantu cu câteva zile înainte. Acesta făcea apel la ospitalitatea locuitorilor orașului de a întâmpina pe Majestăți în port. Pe 19 septembrie 1907, regele Carol I și regina Elisabeta au sosit din nou la Galați, fiind însoțiți de membrii guvernului. Aceștia urmau să participe la botezul celor patru monitoare și opt vedete construite la Triest. Slujba religioasă a fost săvârșită de episcopul Dunării de Jos, Pimen Georgescu. Generalul medic Frangulea povestea după moartea augustului rege: „Era în anul 1907 pe vremea lansării celor patru vase ale marinei noastre dunărene. Regele Carol prezida solemnitatea înconjurat de Augusta Familie și de înalții demnitari ai Țării. Solemnitatea era în portul Galați. Regele asculta discursul primarului Gheorghe N. Gamulea și trebuia, la un moment dat, să apese un buton electric, semnalul lansării celor patru vase pe Dunăre. Încordat atent la discursul primarului, cu mâna pe butonul electric, bătrânul Suveran nu observă că degetele mâinii erau prea apropiate de contactul cu firul electric, din pricină că organizatorii nu avuseseră destulă grijă să îmbrace firul, spre a evita contactul electric. O comoțiune puternică și mâna Regelui părea amorțită! Fără cea mai mică clipire din ochi, fără cel mai mic semn care să trădeze adâncă-i durere omenească, Regele Carol urmă să asculte înainte vorbirea primarului, ca și când nimic grav nu i s-ar fi întâmplat. Regina voi să se intereseze de starea Augustului său soț, dar Regele o îndepărtă cu un gest ușor și numai după ce discursul fu încheiat, Regele Carol se gândi la accidentul suferit. Toți cei de față se minunau de atitudinea severă a Regelui nostru, care învinsese cu demnitatea-i obicinuită durerea pricinuită de nenorocitul accident. Fiind în apropierea suveranului, am fost onorat cu primele îngrijiri medicale”, povestea medicul Frangulea în anul 1914.

Spre întărire, se emite și al doilea document de la Iași, în 14 martie 1848. Este încă o notă a inspectorului general al miliției din Moldova, scrisă de Dimitrie Sturdza, către agenția c.c. din Iași, tot în traducere în limba germană. Inspectorul general al miliției emite un ordin de zi, spre a se aduce la cunoștința tuturor posturilor moldovenești de la graniță fapta cadetului George Stoicescu și consecințele ei, ca să fie dat pildă pentru soarta care îi așteaptă pe cei care își vor îndeplini defectuos datoria (6/98). Aici este și raportul consulului cesaro-crăiesc, Eisenbach¹³¹⁴, act trimis atunci dar în mare taină către prezidiul comandamentului

¹³¹⁴ În anii revoluției pașoptiste, între reprezentanții diplomați ai marilor puteri în Moldova se numără: agentul consular austriac Eisenbach; Christian (sau Wilhelm) von Kotzebue, consul al Rusiei în Moldova (1847- cel puțin 1849, este, în același timp, consul rus în Muntenia); consulul francez Guérault; baronul Emil von Richthofen (1846-1848), consul general al Prusiei în Moldova

militar suprem din orașul Lemberg, chiar despre soarta corpului auxiliar rus din Transilvania, un raport cifrat, în limba germană. Eisenbach tocmai a primit scrisoarea agentului Timoni, din data de 17 martie 1849, de la București, în care acesta îi relatează că trupele cesaro-crăiești au părăsit repede Sibiul, că generalul Skariatin¹³¹⁵ a primit de la Puchner răspunsul dorit că el „nu a comandat nimic și nu știe unde sunt trupele” (?), ceea ce l-a condus pe Skariatin la concluzia că trupele ruse trebuie să se retragă din Transilvania.

și în Muntenia, girantul consular prusac fiind König; Constantin I de Rizo, consulul Greciei (cel puțin între 1844-1848); Biscop (Bishop), consulul Belgiei (cel puțin 1844-1848)⁴. Despre mandatul agentului consular Eisenbach și despre perioada petrecută în misiunea din Moldova, despre biografia sa anterioară și ulterioară deținem mult mai puține informații decât asupra omologului său din Muntenia, Casimir von Timoni. Nici chiar numele de botez al primului nu ne este cunoscut, deoarece toate documentele sunt semnate de el cu numele de familie și fără particulă nobiliară: „Eisenbach”. Despre Timoni știm cu precizie că își începe activitatea la București în 1832. Un document datat cu trei ani mai târziu îi amintește pe agentul c.c. din Muntenia împreună cu agentul din Moldova, Wollenberg. La 22 ianuarie 1835, Metternich le adresează celor doi o notă, prin care le aduce la cunoștință decizia împăratului referitoare la faptul că fiecare din cei doi agenți c.c. li se acordă un salariu anual de 2.000 florini și o sumă de 600 florini pe an pentru plata cheltuielilor de cazare (3/33) 5. Așadar, la 1835 agentul consular de la Iași se numește Wollenberg, iar nu Eisenbach. La finele anului 1846 însă, cu certitudine, Eisenbach se află la postul său de la Iași. - Ela Cosma, *Consulatele, agențiile consulare și stărostiile Austriei*.

¹³¹⁵ Bătălia de la Albești, denumită și Bătălia de la Sighișoara, a fost o luptă majoră din cadrul Revoluției Maghiare de la 1848-1849 ce a avut loc la 31 iulie 1849 între Armata Revoluționară Maghiară, susținută de un grup de voluntari polonezi, aflat sub comanda generalului Józef Bem și Corpul V al Armatei Ruse, comandat de generalul Alexander von Lüders, sprijinit de câteva unități austriece conduse de generalul Eduard Clam-Gallas. Bătălia a fost câștigată de către armata ruso-austriacă și se presupune că poetul și eroul național maghiar Sándor Petőfi ar fi murit pe câmpul de luptă, deși trupul său nu a fost niciodată găsit. După ce a aflat la 8 dimineața că oastea maghiară a fost observată de pe drumul spre Odorhei, comandantul Corpului V a ordonat șefului său de staf major (generalul Grigori Yakovlevich Skariatin) să se pregătească pentru a lupta cu trupele generalului Essaulov.

Tramvai construit la Șantierul Naval Galați între anii 1942 - 44, când apar ca o noutate noile tramvaie construite la Șantierul Naval din Galați. La 1900, când au fost introduse în circulație primele vagoane de tramvai cu postul de comandă deschis și cu numerele de la 1 la 18, este probabil momentul cheie de integrare urbană a lor. Este momentul în care în locul Palatului Navigației avem încă vechea clădire a bursei. În perioada interbelică 1920 – 1940, atunci când apar tramvaiele din cea de-a doua generație, cu numere de la 19 în sus și cu „botul” închis cu parbriz. După războiul al II-lea până în perioada actuală, locul tramvaiului metric de început a fost luat, pe toate liniile, de tramvaie cu ecartament normal. Tramvaiele vechi pe ecartament metric (1000mm), cu celebrul șasiu Klett, adică M.A.N., pentru tramvaie, cel mai vândut în toată lumea, de la Buenos Aires la Shanghai la vremea sa. În documentele din epocă o gramadă de tramvaie și remorci de tramvaie, făcute de van der Zypen & Charlier din Deutz (încă nu era Köln) apar ca „belgiene”, pentru că și van der Zypen și Charlier erau de origine belgieni. Tramvaiele din Galați, știm sigur că ele erau produse de o uzină belgiană, însă totodată știm sigur că partea de motorizare era produsă de Siemens, în Germania! Aveau capăt exact unde este scara spirală de la viaductul Gării CFR. Sau pentru cei care nu au fost niciodată în zonă, capătul era aproape sub Viaduct! Abia în 1975, când s-a modificat ecartamentul, bucla de întoarcere s-a mutat pe locul actual. Tramvaiele întorceau acolo cu mult înainte de a se construi viaductul. Viaductul a fost construit abia în 1970-1971, an când s-a construit/trasat și str. 6 Martie (astăzi Calea Basarabiei), pe fosta stradă a Zefirului! Construirea străzii 6 Martie (Basarabiei de astăzi) necesitând demolări, exproprieri, etc. pentru a putea așeza traseul tramvaiului către Șantierul Naval Galați de la Combinatul Siderurgic, a fost un episod greu pentru multe familii!

Prin urmare, Transilvania a căzut în mâinile lui Bem (8/118), unde acesta a făcut o mulțime de atrocități, neuitate nici astăzi de români. La 30 aprilie 1849, din capitala Viena, Ministerul austriac de Externe adresează o notă către 1. Timoni de la București și 2. Eisenbach din Iași. Îi informează că viceconsulul austriac din Scutari (Albania) a raportat despre doi indivizi suspecti, care se dădeau drept supuși englezi: Jakob Taylor și John Dickson, în timp ce lumea îi știa drept emisari ai Sardiniei. Cei doi indivizi au trecut în Serbia, de unde apoi nu s-au îndreptat spre Ungaria, cum toată lumea bănuia inițial, ci spre principatele dunărene, unde intenționează, cel puțin așa se pare, să se întâlnească cu ungurii revoluționari. Celor doi agenți c.c. din Muntenia și Moldova li se atrage atenția să-i anunțe pe caimacam și pe hospodar în legătură cu iminenta sosire a celor doi suspecti (3/143). Într-o nouă scrisoare a Ministerului Comerțului adresată către Ministerul de Externe, dată la Viena, la 5 mai, se transmite un raport al consulului austriac Eisenbach, din Iași. Anexă: Iași, 13 aprilie 1849. Eisenbach către prim-ministrul Schwarzenberg, scris în limba germană. Relatează despre raportul primit din localitatea de graniță moldavă Fălticeni, cu un denunț la adresa comandantului postului de graniță de la Cornu Luncii¹³¹⁶.

¹³¹⁶ Satul Cornu Luncii din județul Suceava a fost localitate de frontieră după anexarea în anul 1775 a părții de nord a Moldovei (Bucovina), de către Imperiul Habsburgic. La 6 mai 1809, pe moșia Cornu Luncii a fost înființat un oficiu vamal; clădirea fostului pichet de grăniceri de pe teritoriul românesc se mai păstrează și astăzi. În noiembrie 1918, Cornu Luncii a fost prima localitate în care au intrat trupele române pentru eliberarea Bucovinei. În Vama Veche din Cornu Luncii, într-o

Canoniera Fulgerul. Istoria artileriei de coastă începe pentru Moldova în anul 1843, atunci când este construită la Galați goeleta „Emma”, armată cu cinci tunuri de bronz, calibru 120mm, care asigurau supravegherea fluviului între Siret și Prut. Alături de „Emma”, pentru paza Dunării s-au mai construit două ambarcațiuni staționare mai mici: „Ștefan cel Mare” pentru gura Prutului și „Galați” pentru gura Siretului, fiecare cu câte un tun de bronz de 75mm. În anul 1851, se construiește șalupa canonieră „Natalia” având ca armament cele 5 tunuri de pe goeleta „Emma”, vândută datorită dimensiunilor prea mari. După contopirea flotilelor Moldovei și Țării Românești, prin Înalt Ordin de zi din 11 septembrie 1861, flota a fost astfel dispusă, încât la fiecare punct important de pe cuprinsul Dunării românești și anume Calafat, Giurgiu, Brăila, Reni, Galați, Chilia și Ismail, se afla câte o șalupă canonieră, armată cu câte patru tunuri de 120 mm. În celelalte puncte, considerate mai puțin importante, la pichete, au fost dispuse șalupe mai mici, propulsate cu rame și vele, armate cu câte un tun de 120mm. După 24 ianuarie 1859 –Alexandru Ioan Cuza reunește artileria navală dispunând acum de 4 tunuri calibrul 120 mm, care se găseau la bordul șalupelor-canoniere de pe Dunăre, dispunând de următoarele porturi: Calafat, Giurgiu, Brăila, Reni, Galați, Chilia și Ismail. Din 18/30 martie 1866 s-au format patru divizii militare teritoriale, cu comandamentele în garnizoanele Craiova (Divizia 1), București (Divizia 2), Galați (Divizia 3) și Iași (Divizia 4). În subordinea lor se aflau toate unitățile și subunitățile din raza teritorială respectivă. Prin înaltul Decret regal nr. 635 din 26 martie 1940, toate „Apărările fixe nefind adaptate necesităților operative și nici celor de instrucție, au fost desființate pe ziua de 1 aprilie 1940, înființându-se Bateria 152mm Plutitoare nr. 2 Galați”.

Acesta cere bani călătorilor care trec granița. Tot așa i s-a întâmplat și unui curier, de această dată austriac, locotenentul major Carl Heinitz. La toate demersurile lui Eisenbach, făcute direct către inspectorul general al miliției principatului Moldova, beizadeaua Dimitrie Sturdza, a răspuns consulului numai în scris, asupra măsurilor întreprinse (6/96; vezi mai sus și documentele 6/97, 98). După o pauză de o jumătate de an, revine în atenție activitatea desfășurată de Eisenbach la agenția c.c. din Iași. Raportul din 2 octombrie 1849, sosit de la Viena, prezentat de ministrul Comerțului Bruck personal în fața Consiliului austriac de miniștri se referă la reorganizarea autorităților de reprezentare

clădire datând din 1809, astăzi se află un muzeu de istorie a localității cu cea mai veche topitorie de cânepă din țară.

(Vertretungsbehörden) din Moldova și din Muntenia. Este vorba, vorbind practic, despre transformarea agențiilor consulare cesaro-crăiești aflate la București și de la Iași în consulate generale, precum și despre transformarea posturilor de agenți cesaro – crăiești în noi consuli generali. Astfel, consul general cesaro-c. la București este propus cavalerul Anton von Laurin, cu un salariu de 4.000 florini m.c. pe an și o subvenție tot de 4.000 florini pentru acoperirea costurilor locuinței. Agentul de până acum, Casimir von Timoni, va fi pensionat.

„O adresă către „Onorabelul Consiliului Municipal de Galați” înaintată de arhitectul orașului, tatăl amenajării sale edilitare între 1 iulie 1838 și 12 august 1861, Ignat Rizer, ne clarifică problema unui număr de două planuri a urbei, planuri cu soartă nenorocită. (...) Primul plan al orașului a fost alcătuit de Ignat Rizer în perioada 1 iulie-31 dechembrie 1838 și al doilea evident cu modificările edilitare ce le incumbă scurgerea unui număr de 22 de ani, undeva în cursul anului 1860 până în data de 2 dechembrie când a fost înaintat „Onorabelului Consiliului Municipal de Galați”. Primul plan a fost semnalat pentru prima dată de un cercetător Marcian Roman în cuprinsul unui articol intitulat „O lectură funcțională și simbolică a unui spațiu urban tradițional: Ulița de lângă mal din Galați.”, apărut într-un număr din *Revista de Arhitectură*, din anul 1984 pag. 9-12. Autorul menționează planul ca existând la filiala Galați a Arhivelor Statului în cursul unei cercetări efectuate pe parcursul anilor 1981-1982, dar din păcate acesta nu se mai regăsește în prezent din colecția „Planuri” a amintitei instituții. Un alt exemplar, purtând anul 1841, a fost descoperit de prietenul meu Cristian Căldăraru și va forma subiectul unei comunicări științifice în luna februarie-martie-aprilie a acestui an, sau a celui următor, sau a celui următor ...etc. Avem a spune că un plan semnalat pentru prima dată de Ion Cașu și comentat de Paul Păltănea într-un articol din *Viața Liberă* intitulat „Un plan necunoscut al orașului Galați din 16 februarie 1873”, ar putea fi o copie a celui din 1860, de care face vorbire arhitectul Ignat Rizer. Copia are următoarea inscripție: „România. Primăria Urbei Galați. Se atestă că acesta este planulu Canalisațiunei în orașu Galați.”, p. Primar Michael Ioan, p. Secretar Ștefănescu, No.755, în 16 Februarie 1873. Pe plan apare și semnătură olografă lui Grigore Eliad, dar aceasta nu ne permite să atribuim paternitatea sa

numitului, cum a procedat Paul Păltănea; „...plan necunoscut al orașului Galați (Planuri 112), întocmit de inginerii antreprizei lui Grigore Eliad care, dând curs propunerii lui Alexandru Moruzi, primarul orașului, din 28 iunie 1872, se angajează să construiască o rețea de canalizare. Lucrările de ridicare a planului au început în vara acestui an, 1872, și au fost încheiate la 16 februarie 1873.” Comparând acest plan cu alte două, de la 1866 și 1870 ale „Moșiei Spiridoniei” anume „Planulu proprietăților Sfântul Spiridon la orașul Galați, Galați 10 octombrie 1866 semnat B. Masciotti” și „Planul parcelar al proprietăților Casei Sfântului Spiridon situate în Urbea Galați. Ridicat în lune Iuliu și August 1870” se observă două lucruri. Mai întâi o extrem de mare discrepantă în numărul și dimensiunile proprietăților, ceea ce ne indică o situație mai veche a lor, anterioară anului 1873 luat greșit drept anul alcătuirii planului în discuție de Paul Păltănea și epigonii lui actuali. Al doilea este continuitatea celor 4 artere din lungul Dunării, de pe respectiva moșie, în ordine Ulița Pescarilor, Ulița Magazinelor, Ulița Cetățuia Albă (Sărărie) Ulița Gamule, Ulița Moscu Iani sau Moscoiani, care aveau să fie rășluite de exproprierile efectuate de cei care se ocupau cu construcția căii ferate între anii 1868-1870. Toate aceste fapte au fost anterioare anului 1873 și trebuiau în mod normal, dat fiind importanța lor, să apară pe plan. Planul în discuție este o copie a planului original alcătuit de Ignat Rizer în cursul anului 1860 și înaintat „Onorabelului Consiliului Municipal de Galați” în data de 2 dechembrie 1860, copie pe care doar s-a înscris de către inginerii antreprizei, traseul canalizării orașului. Astfel se explică și lipsa denumirii a nenumărate artere de circulație care ar fi existat pe planul original, cât și multe discrepanțe în ce privește denumirea unor străzi, al căror nume nu se regăsește în nomenclatura alcătuită de Ignat Rizer, în care se indică extrem de precis, lungimile, lățimile cât și suprafața în stânjeni a fiecărei ulițe a orașului la 1860. În acest caz un alt document ne vine în ajutor: Un „Proces verbal,” din „Anulu 1863 luna dechembrie în 20 de la Galați,, Numirea veche, Modificațiunea nouă 1. Ulița Sf. Arhangeli și Pandia Strada Schoalei 2. Ulița pe lângă malu, Mihai Vodă și Cucosu Michaiu Bravulu 3. Ulița Protopopu Strada Bulevardului 4. Piața de paradă Piața Ștefan cel Mare 5. Ulița Vadu Ungurului Calea Bârladului 6. Ulița Vadului și Șosiaua Poștei Ceres 7. Ulița Tecuciului și parte a Mavromolului Calea Tecuciului 8. Piazza Medianul vechiu Piazza Negri 9. Ulița Schelii Strada Portului și Calea Basarabiei 10. Ulița Lungă Calea Traian 11. Ulița și Vadu Politiei Sf. Arhangeli 12. Ulița Poșta Nouă Strada Zimbrului 13. Ulița de privitu Strada Vulturului 14. Ulița și Vadu Caracudă Strada Deciană 15. Gura Vadului Bel Vedere Dacă planul menționat de Paul Păltănea ar fi fost alcătuit în 1873, în mod neapărat ar fi trebuit să conțină denumirile noi, modificate, și nu pe cele vechi. În plus în anul 1863 observați că se utiliza termenul nou de Stradă și nu cel vechi de Uliță de care este plin planul. Nu apar nici două dintre punctele de reper veșnice ale istoriei și devenirii edilitare a orașului: Cimitirul Eternitatea înființat la 1865 și în primul și în primul rând rețeaua de cale ferată dată în funcțiune la 1870. Ba mai mult, nici măcar biserica grecească a cărei piatră fundamentală a fost așezată la 6 august 1866 și sfințită la 17 decembrie 1872. Totul indică faptul că planul este o copie după planul lui Ignat Rizer de la 1860. Dacă cumva Aghiuță sau Ucigă-I Toaca își va mai băga cumva coada în daraverile istorice, aducem mărturia primului istoric al Galaților, cel citat de toți în lipsă de studiu, anume Moise N. Pacu. Profesorul și politicianul conservator menționează într-o notă de subsol, repetăm într-o notă de subsol acolo unde nimeni nu se cam uită, la pag. 93 din volumul „Cartea Judetului Covurlui”, un lucru esențial privitor la identificare hărții. Nota se refera la suprafața orașului de 1 221 hectare în anul 1890. „După planul topografic din 1860, lucrat de inginerul Rizer între anii 1838-60, și care se găsește la oficiul tehnic comunal, întinderea orasului e de 2 050 000 stânjeni pătrați. Se mai găsește în oficiul tehnic și un contur de plan din 1858. Adică planul cel mai exact e cel ridicat sub îngrijirea „Companiei apelor; mai există încă un plan lucrat în editura tipo-litografiei G. Bălășescu, al cărui autor este Lt. colonel de marină Mihai Drăghicescu.” Nu întâmplător am lăsat liber pe causticul meu prieten să urechească superficialitatea cu care s-a folosit în cercetarea istoriei Galațiului cartografia acestei perioade. De aceea nimeni nu are curajul și tind să cred că nici capacitatea de a discuta celebra Tabulă peutingeriană, locul unde și orbul

vede că Galațiul este o localitate antică, chiar dacă ne place sau nu. Lipsa de cultura care să-ți permită să abordezi marile probleme ale istoriei nu te va îndreptăți niciodată să devii obraznic și în afara esenței istoriei. - Apud Tudose Tatu, *Buricul târgului au centrul orașului de la 1821 la 1860* în rev. *Dunărea de Jos*, nr. 133, martie, 2013. Mă bucur foarte mult că prietenul meu, Tudose Tatu, a înțeles importanța coplesitoare a unei hărți bine studiate, pentru ca să putem să înțelegem istoria, așa cum a fost ea.

La Iași va fi menținut consulul general von Eisenbach, cu un salariu anual de 3.000 florini plus costurile de locuire, tot de 3.000 florini.

Unul din marii filantropi ai orașului a fost Dimitrie Frigator, născut în Șcheii Brașovului în anul 1838. El ajunge în Galați urmându-i pe frații săi, Niculae și Gheorghe, posesorii unor prăvălii de brașovenii (produse austriece de lână, încălțăminte, fierărie etc) pe strada Brașoveni din Galați. Dimitrie Frigator în numai doi ani deschide tot aici încă două prăvălii. După 1877 niculae decedează, iar Gheorghe se întoarce la Brașov. Dimitrie rămâne singurul lor proprietar. Dacă în 1886 făcea comerț angro de coloniale și fierărie în 1894 deschide pe strada Belvedere o Casă de bancă și comision de mărfuri, pe care o are până la moartea sa la 12 nov. 1902. Testamentul întocmit la 6 iulie 1902 vorbește de o avere de circa 700000 lei aur. Primăria primea 60000 pentru construcția unei școli, 55000 pentru construcția unui azil de bătrâni. Spitalul Elisabeta Doamna primea 25000 de lei aur și o prăvălie pe strada Mare etc. în 1905, la 3 septembrie primarul Emil Vulpe delegă doi consilieri și inginerul comuncare aleg un loc de azil ppe un teren de pe Calea Bârladului, între casa Girard și Râpa Văduvoilui. La 1 sept. 1905 arh. Robert Monckton din București elaborează proiectul, iar la 10 iulie 1908 Primăria era înștiințată de terminarea lucrărilor la acest azil. Aflată astăzi pe strada Domnească nr. 160 clădirea nu-i mai poartă numele celui din averea căruia ea a fost construită.

În anexă, dată f. 1, la 8 octombrie 1849, se atașează prea-înalta decizie împărătească cu privire la numirea lui von Laurin ca și consul general cesaro-c. la București, cu salariul propus de ministrul Comerțului, și menținerea lui Eisenbach la Iași cu un salariu de 3.000 guldeni, în vreme ce agentul Timoni va fi pensionat (5/77).

După alte luni de aparentă tăcere, în care documentele de care dispunem nu reflectă activitatea consulului Eisenbach, o nouă știre ne parvine din 10/22 martie 1850, de la Consulatele, agențiile consulare ca și de la stărostiile Austriei la Iași. Este nota prințului moldovean Nicolae Mavrocordat, atunci inspectorul general al miliției din Moldova, către agenția cesaro-crăiască și consulatul general al Moldovei, în copie în traducere în limba germană. Locotenentul Petrovich, de la regimentul de infanterie „Baron Sivkovich”, aflat în serviciul de cordon la pasul Ghimeș, a pătruns în data de 13 februarie 1850, beat fiind, în fruntea a circa 30 de oameni înarmați, în teritoriul Moldovei, pentru a-l aresta pe un individ din Comănești, care se ocupă cu fierberea rachiului (Branntwein Brenner). Atunci locotenentul a poruncit deschiderea focului, l-a maltrat pe preotul paroh din satul Palanca, a provocat rănirea gravă a mai multor locuitori.

Comandantul serviciului moldovean de cordon, căpitanul Danilescu, a depus o plângere scrisă la inspectoratul general al miliției moldave împotriva samavolniciei lui Petrovich (9/26). Incidentul dezvoltă și complicații, așa cum rezultă din copia scrisorii consulului c.c. Grigori Y. Eisenbach către guvernatorul Transilvaniei, Wohlgemuth¹³¹⁷, din 25 martie 1850, de la Iași. Acesta îi relatează guvernatorului în detaliu despre plângerea căpitanului moldav Danilescu, în legătură cu comportamentul locotenentului cesaro-crăiesc Petrovich. Această plângere a fost adusă destul de repede și la cunoștința locotenent-generalului Moller, comandantul trupelor ruse staționate în Moldova, care a transmis-o comandantului suprem al armatei ruse, generalul de infanterie Lüders (9/27).

Documentul ne confirmă, la finele lunii martie 1850, atât activitatea lui Eisenbach în fruntea consulatului general de la Iași, cât și faptul că trupele ruse de ocupație staționau încă în Moldova la data respectivă. Dacă la București și Iași, Austria are, la anul 1848, doar agenții consulare, cum am văzut, acestea fiind ridicate la rangul de consulate generale abia la finele anului 1849, la Galați, în schimb, există încă înainte de anul 1847 un consulat general c.c. Faptul acesta poate fi atribuit însemnătății și rolului orașului Galați, ca centru comercial și ca nod fluvial, ceea ce justifică interesul mai vechi al Austriei în această zonă.

De pildă, la Galați trăiește o comunitate de greci atât de numeroasă și de înstărită, încât la data de 13 august 1765 se înființează aici o nouă școală elinească¹³¹⁸, pusă sub epitropia caimacamului de Galați și a patru negustori. În

¹³¹⁷ Ludwig Wohlgemuth, baron (n. 25 aprilie 1788, Viena, Austria - d. 18 aprilie 1851, Budapesta, Ungaria) a fost guvernatorul civil și militar al Transilvaniei între anii 1849-1850, pe vremea când această provincie se afla sub stăpânirea austrieicilor. Familia Wohlgemuth era originară din Tirol. Părinții lui Ludwig au fost Ludwig Wohlgemuth și Agnes Adamek. A fost căsătorit cu baroneasa Sofia de Strade. Nu a avut copii. A urmat cursurile Academiei Militare din Viena. Între 1814-1821 a fost profesor de matematică la Academia Militară din Viena.

¹³¹⁸ Mihai Iacobescu, *op.cit.*, p. 41.

anul 1766 este consemnat și un dascăl moldovean, care își desfășura aici activitatea. De altfel și toate documentele pașoptiste existente consemnează fără dubii existența acestei comunități, la rândul ei stratificată în toate păturile sociale, de la sărăcimea orașului până la comercianți bogați. Abia după anul 1848 judecătorii comerciali, exclusiv de naționalitate greacă, vor fi doar parțial înlocuiți cu persoane aparținând altor etnii și cu alte cetățenii, chiar cu austrieci. Iar după anexarea provinciei Bucovina de către Imperiul austriac, habsburgii trec la secularizarea averilor mănăstirești¹³¹⁹, luând astfel o măsură cu multe și extraordinare consecințe economico-financiare. Mănăstirile Bucovinei dețin 267 de moșii, răspândite de la Carpați la Nistru, în toate ținuturile Moldovei¹³²⁰. Astfel, Curtea imperială a Habsburgilor de la Viena pune piciorul în teritorii extrem de îndepărtate de țara lor, de pildă chiar până la Galați, și unde sunt răsfirate destule proprietăți ale mănăstirilor bucovinene, un motiv de litigii permanente. La 1799 austriecii întocmesc o listă a moșiilor din Moldova, aparținând Fondului Bisericesc, prilej cu care se constată clar că toate aceste mari

¹³¹⁹ La începutul domniei lui Alexandru Ioan Cuza și în principatele române mănăstirile închinat din Moldova și Muntenia datorau statului aproape douăzeci și unu de milioane. La 10/22 august 1863 această datorie se urcase la 28 889 020 de lei. Al. I. Cuza și guvernul doreau să se ajungă la o înțelegere în problema mănăstirilor închinat, de aceea oferiseră ca răscumpărare a averilor acestor mănăstiri suma de 80 000 000 lei, din care urmau să scadă datoria către statul român. Guvernul mai dădea 10 000 000 lei pentru construcția unei școli laice și un spital la Constantinopol, unde putea fi primit oricine, indiferent de confesiunea sa. Ierarhii greci refuzaseră însă oferta. Prin legea din 13/25 decembrie 1865, care este votată de marea majoritate (93 de voturi pentru și 3 contra), a intrat în patrimoniul statului 25,26% din teritoriul țării, adică mai bine de un sfert. Legea acorda mănăstirilor închinat, sub forma de ajutor, o sumă de 82 000 000, în care intra datoria către stat, ajunsă acum la 31 000 000 lei. Acest ajutor a fost sporit succesiv, dar ierarhii greci refuză oferta generoasă, crezând că, prin intervenția marilor puteri, vor obține ceva mai mult. Rezultatul final a fost că, după câțiva ani, Cuza nu mai era domn. Camera declara problema închisă.

¹³²⁰ „Lucrarea de față constituie un aspect fundamental al istoriei tragice, cu destin mioritic, a Bucovinei, din ultimii două sute de ani și mai bine, când s-a încercat și în parte s-a și reunit, timp de 144 de ani, între 1774-1918, de către Imperiul Habsburgic, apoi, între 1940-1990, de către Imperiul Sovietic și după 1991 de către Ucraina, deznaționalizarea, înstrăinarea și chiar lichidarea ființei naționale românești, dacă nu în totalitate, măcar într-o jumătate, cea de nord, din vechea provincie istorico-geografică a Țării de Sus, a zonei Moldovei. Este vorba de extrem de numeroase, variate și bogate danii, între care 267 de moșii (răsfirate în mai toate ținuturile, de la Carpați până la Nistru) cu teren agricol, munți, păduri, braniuți, fânețe, pășuni, sate de clăcași, sălașe cu robi țigani și tătari, mori, velnițe, sladnițe, dughene, cârciume, depozite de mărfuri, iazuri, iezere, râuri cu pește, podgorii, vămi, scutiri de dări și tot felul de angarale etc., averi imense, care au fost luate și secularizate în timpul împăratului Iosif al II-lea, în 1783, și transformate într-un uriaș „trust” economic, Fondul Bisericesc al Bucovinei, destinat oficial, conform Regulamentului din 1786, „pentru plata cheltuielilor de întreținere necesare pentru personalul bisericesc, școli, binele clerului, al religiei și al omenirii”. - Preot Sorin-Toader Clipa, *Fondul bisericesc al Bucovinei și lichidarea lui (1948-1949)*. Tipărită cu binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, Editura Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, 2006, p. 7.

proprietăți se află împânzite în 11 ținuturi ale Moldovei, de la Herța ori Soroca și până la Galați.

Strada Tecuci în vecinătatea pieții C. Negri sau Piața Nouă. În anul 1862 piața numită „Târgul nou” a căpătat denumirea de Costache Negri, delimitată de străzile Tecuci, Română, M. Eminescu și C. Columb. Consider că cea mai importantă măsură urbanistică pentru Galați, a perioadei imediat următoare anului 1832 a fost extinderea orașului, prevăzută de Hrisovul din 1 octombrie 1836 al principelui Mihai Grigore Sturdza, care declară orașul „port-franco”, bariera Tecuci fiind limită a orașului spre vest. Acum și aici s-a instituit, de asemenea, „Comisiunea înfrumusețării orașului” (care a funcționat până în anul 1849) pentru a decide lucrările de utilitate, salubritate și cele de înfrumusețare. Tot aici se indica traseul rectiliniu al străzilor, care trebuiau să aibă lățimea de 5 stânjeni, se prevedeau patru piețe publice (pătrate sau rotunde), amplasamente pentru câteva dotări publice, școală, două cazărmi, catedrală, precum și pentru grădina publică. Terenurile urmau a fi parcelate și vândute cu prețuri diferențiate în funcție de importanța zonei respective, iar proprietarii erau obligați ca, în decurs de 3 ani, să construiască locuințele din materiale solide. La baza hrisovului acesta au stat diferite lucrări pregătitoare. Inginerul rus Singurov întocmise în august 1836 un plan de regularizare a orașului existent, care a fost considerat însă prea radical, însemnând, o „desăvârșită prefacere”. Totodată indicațiile privind întocmirea planului sunt suficient de precise pentru a se putea presupune că exista deja un proiect întocmit, acărui caracteristici fuseseră doar descrise în Hrisov. În luna decembrie a aceluiași an, principele afirma că planul Galațiului este gata, că fuseseră trasate străzile și marcate locurile pentru piețele publice. Se știe că și inginerul orașului, Ignat Rizer (Riser), încheiase în 1837 cu municipalitatea un contract pentru proiectul carantinei (dotare obligatorie oricărui port la Dunăre, prevăzută în Regulamentul Organic), pentru un plan topografic și unul pentru „urzirea târgului celui nou”. Acest din urmă plan nu este cunoscut până în prezent, dar, pornind de la informațiile cuprinse în câteva planuri realizate în următoarele decenii, „Orașu Galați. Planulu topograficu” /indicând/nivelarea generală semnat inginerul șef Al. Callinescu, planul din anul 1867 întocmit de „Compagniedes Eaux de Galatz”, planul din anul 1873 al canalizării orașului, se poate încerca reconstituirea proiectului de extindere, la care face referire hrisovul lui Mihai Sturdza. Planul nedatat al lui Al. Călinescu, poate fi considerat planul proiectat, la care face referire Hrisovul amintit. Străzile determină insule de formă dreptunghiulară, alungite pe aceeași direcție nord-sud, majoritatea egale între ele. În acest „canavas” sunt prevăzute piețe de forme și mărimi diferite. Trei dintre acestea sunt situate pe axa străzii Traian de astăzi („Strada lungă”): o piață pătrată, rezultată din decuparea unei jumătăți a

insulei obișnuite (denumită la început „Maidanul nou” și apoi Piața Cerealelor), o piață octogonală, actuala piață I. Rizer, și o piață pătrată, de foarte mari dimensiuni în raport cu ansamblul planului, aflată spre extremitatea nordică a planului. Din analiza planului se poate ușor considera că Piața Rizer este elementul principal al compoziției: pe latura de vest a pieții pornesc două străzi diagonale până la limita extremă a orașului (șanțul); pe latura opusă, legată prin două străzi pornind din punctele de inflexiune ale octogonului, a fost stabilit amplasamentul grădinii publice, la limita estică a platformei superioare a orașului. Partea de est a extinderii, situată pe platforma inferioară, este împărțită, de asemenea, în insule regulate, mult alungite, de o tramă stradală relativ paralelă cu malul Dunării. Ținând cont de caracterul diferit al țesutului urban al părții vechi (neregularitatea tramei stradale și a parcelarului) în raport cu al extinderii, definit prin regularitatea tramei stradale și a împărțirii parcelare a insulelor, se poate avansa ipoteza că traseul format din străzile Poșta Veche (Cazărmii, Curcani), Tecuci, Traian (strada Lungă), Basarabiei (Zimbrului) și Calea Domnească a constituit legătura dintre cele două părți ale orașului în zona aflată pe platforma superioară, iar strada Ana Ipătescu (Ceres) a avut același rol în partea de jos a Galațiului. Se poate constata, totodată, că proiectarea și trasarea planului a ignorat particularitățile reliefului, trama stradală fiind aplicată indiferent față de declivitatea continuă a terenului pe direcția amintită mai sus, fapt care a condus la existența unor străzi cu pante mari. Dacă ar fi să rezumăm marile decizii în materie de urbanism așa începe cu anul 1838 - proiectul lui Singurov pentru amenajarea portului, urmat de planul inginerului gălățean Ignat Rizer;

1839 - se afirmă că întregul comerț exterior al Principatelor se desfășoară prin Galați; 1840 - în catagrafia din acest an sunt consemnate 2133 case; 1841 - se inaugurează clădirea spitalului proiectat de francezul Thillaye de de Cros; începe să funcționeze Fabrica de lumânări și săpun a lui A. Negroponte;

1842 - este menționată prima fabrică de bere, o moară cu aburi pentru făină și ulei; 1844 - începe să funcționeze prima fabrică de conserve de carne; 1845 - catagrafia din acest an estimează populația la cca. 24.000 locuitori. În 1859 erau 26.060 locuitori; - între 1838-1845 începe să se formeze cartierul Lozoveni; 1846 - se încheie contract cu austriacul Ioan Zamero pentru amenajarea Grădinii publice; Comisia Înfrumusețării atrage atenția asupra necesității de amenajare a unei promenade publice pe malul Dunării (un proiect fusese întocmit încă din 1835); 1849 - un nou program edilitar constând, în special, în pavarea străzilor principale; un altul în 1851, referitor tot la pavarea străzilor principale; 1853, 1860, 1861 - mari inundații; partea dintre Brateș și Dunăre, locuită de „populația muncitoare”, era sub apă; 1856 - înființarea Comisiei Europene a Dunării cu sediu la Galați; în 1893 se construiește clădirea sediului CED (actuala Biblioteca V. A. Urechia); 1858 - este plantat parcul aflat în zona centrală, pe malul vestic al căii Domnești (astăzi, parcul M. Eminescu); 1861 - suprafața orașului era de 1000 ha; - este înființată una dintre primele fabrici din Galați, Fabrica de săpun și lumânări de stearină, „C. Bientzle & Co”; 1862-1878 - industria devine tot mai consistentă, Galațiul fiind considerat printre principalele centre industriale ale țării; exemple. Un număr mare de fabrici erau localizate în intravilan; altele în extravilan, în mare parte pe valea Țiglinei: abatorul (1890, 1911) în zona moșiei Țiglina, opt fabrici de cărămidă pe valea Țiglinei și două pe valea Brateșului, uzina de apă (1893) în zona de vărsare a pârâului Țiglina în Dunăre; - în 1862 piața „Târgul nou” a căpătat denumirea de Costache Negri; După 1871 Piața Rizer devine locul târgurilor de vite; 1865 - pentru amplasarea gării se studiază 2 variante: a. gara de călători și cea de mărfuri în preajma Carantinii (departe de centru); b. gara de călători cu 2 stații, în zona șantierelor navale și în Mahalaua Vadul Ungurului, gara de mărfuri în port; 1866 - este desființată Comisia de Înfrumusețare, atribuțiile ei fiind preluate de primărie; - recensământul relevă existența unei populații de 48.799 locuitori; 1868 - prin decretul 1516 (Monitorul Oficial nr. 214 din 1868) s-a promulgat concesiunea Strussberg pentru executarea și exploatarea liniilor ferate Roman – Mărășești – Tecuci – Galați cu ramificație Tecuci – Bârlad; Galați – Brăila – Buzău – Ploiești – București; București – Pitești – Slatina – Craiova – Vârciorova;

- Este construită biserica grecească; 1868 - 1900 - la NV de „șanț” apare mahalaua „Lozoveni”, la V „Buna Vestire”, iar pe moșia Țiglina, mahalaua „Bucureștii Noi”; 1870 - concesiunea Strussberg întocmește planul stației CFR Galați; - la 15 iulie linia Galați – Tecuci se dădea provizoriu în folosință; 1871 - suprafața orașului e de 868 fâlcii (1 fâlcie – 1,432 ha în Moldova); populația este evaluată la 80.000 locuitori; străzile orașului sunt clasificate în 4 categorii; piețele existente în acel moment: Ștefan cel Mare, Rizer, Cerealelor, Costache Negri („Târgul Nou”), Marinei de război, Cuza, Sfinții Apostoli, de Export; există 22 școli ortodoxe și 22 școli de alte culte: o școală comercială, un gimnaziu, 5 școli publice de băieți, 6 pentru fete, restul școli particulare, din care 20 școli israelite; cea mai mare parte funcționează în localuri închiriate, improprii; 1872 - în toamna anului 1872 porturile Galați și Brăila au fost legate cu linia care cobora din nordul Moldovei în lungul Siretului. Tot atunci a fost inaugurată linia Galați – Brăila – Buzău – Ploiești – București. După ce s-au construit silozurile de cereale din port (1888-1889), a existat o creștere accentuată de trafic pe CF, exportatorii transportând cerealele înainte de înghețarea Dunării (idem pentru Brăila) 1877 - a fost pusă în funcțiune linia ferată dintre Galați și Reni; - după anul 1877 odată cu construirea Podului Cernavodă, Galațiul pierde antrepozitele de mărfuri pentru Bulgaria și Basarabia, deoarece în Iași, Constanța și București s-au creat centre de comerț; - după 1877 are loc trecerea de la mica industrie (ateliere industriale și manufacturi) la marea industrie (fabrici). Ca urmare a legii „Măsuri generale pentru a veni în ajutorul industriei naționale” (1887), va crește numărul fabricilor și se diversifică domeniile de activitate. În 1904 din 38 stabilimente industriale mari 18 aparțineau industriei alimentare. Principale stabilimente: mori (Lambrinidi, apoi Millas; Gh. Nicolau; August Dall’Orso; „Steaua”); fabrica de bere Ploil ajunge a doua din țară, după Oppler din București; existau mai multe fabrici de zahăr, fabrici de ulei și de cherestea; Arsenalul marinei militare, înființat în 1879, este cea mai mare fabrică din industria metalurgică; în 1897 începe dezvoltarea șantierului naval; - la bariera Tecuci se formează „Mahalaua nouă”, alipită la 1900 la Galați; - Valea orașului (Bădălanul) era, încă, în 1903, pe proprietatea Epitropiei Sf. Spiridon din Iași; - după 1878 Galațiul se specializează în exportul cu lemn. 1880 - se stabilește definitiv la Galați Episcopia Dunării de Jos. Palatul episcopal este construit între 1898-1901; - Biserici existente: biserica Buna Vestire 1857-1858, sfințită în 1860; Catedrala inaugurată în 1917, arh. P. Antonescu și Ștefan Burcuș, pictura Costin Petrescu; biserica (bulgară) Sf. Pantelimon terminată în 1887; biserica Izvorul Maicii Domnului 1866-1873; biserica greacă Schimbarea la față 1866-1872, restaurată în 1882; biserica Nașterea Maicii Domnului 1871-1875 (Vadul Ungurului); biserica Sf. Gheorghe terminată în 1934; biserica Sf. Dumitru 1894; biserica lipevenească 1861-1863; 1881 - populația orașului era de 40.022 locuitori; ea va spori continuu ajungând la 44.096 locuitori în 1885, 56.420 în 1895; 59.143 în 1899 și 71.641 în 1913, când este al treilea oraș al țării, după București și Iași; 1883 - Galațiului i se ridică privilegiul de oraș porto-franco, astfel încât în timp de zece ani Galațiul pierde tot comerțul de export, $\frac{3}{4}$ din cel de import și comerțul local (se închid prăvălii de bijuterii și dispare comerțul de brașovenie); 1886 - între 1886-1891 au fost executate în porturile Galați și Brăila două mari bazine, prevăzute cu cheiuri verticale, platforme, linii ferate, magazine și silozuri. La silozuri Saligny a folosit pentru prima oară în lume betonul armat, la Brăila (1888) și Galați (1889); 1892 - prima linie de tramcar; în 1895 intră în funcțiune tramvaiul electric; 1898 - se inaugurează linia ferată Galați – Bârlad; - s-a inaugurat teatrul Aristide Papadopol, distrus ulterior într-un incendiu; 1904 - începe construcția Palatului Prefecturii, după proiectul lui Ion Mincu; Co, înființată la București în 1890 se mută la Galați pe Calea Prutului nr. 2; 1910 - este înglobat satul Bădălan și anexa sa Izvor (vechea Cărmidărie); - se estimează că numărul muncitorilor din fabrici este cel puțin egal cu cel al muncitorilor din port (8000); 1912 - gara fluvială proiectată de Petre Antonescu (construită 1914-1915); - se construiește hala de pescărie (1912-1916). 1919 - după încheierea războiului apar noi stabilimente industriale, printre care se numără: fabrica de cărămizi a lui Gherasim Vasilatos, în valea Țiglinei (1919); fabrica de ulei Fleming (1920); extinderea rafinării „Pallas” (1923); uzina electrică; 1920 - după

anul 1920 se începe în mod cert construcția noilor cartiere: „Țiglina – Demobilizați”, „Galații Noi”, „Pavel” și „Ghenea”; - între 1920-1930 este realizat cartierul „Cărămidăria Nouă” prin parcelarea suprafeței cuprinse între Calea Prutului, calea ferată, digul Brateșului; 1922 - transformarea fabricii de cuie și lanțuri în laminor („Laminorul de tablă subțire”) și dezvoltarea acestuia înanii ce urmează, prin diversificarea produselor; întreprinderea aparține concernului Titan-Nădrag-Călan; 1923 - se inaugurează palatul de Justiție, arhitectul Grigore Cechez și Anton Vârnav (sediul actual al Universității); 1932-1943 - serie de inundații conduc la abandonarea și dispariția cartierului „Cărămidăria Nouă”; 1944 - sunt bombardate 5600 construcții (clădiri și depozite de mărfuri), Laminorul de tablă subțire, Atelierele CFR, Șantierele Navale, aeroportul; - înainte de cel de-al doilea război mondial orașul avea 100.000 de locuitori, în oraș existau „120 de întreprinderi de halva, oșet, surogate, băuturi spirtoase, uleiuri vegetale, apă gazoasă, săpun, lumânări și într-o mică măsură, tablă, utilaje și ambarcațiuni”.

Tot austrieccii sunt cei care dau un nou avânt plutăritului pentru transportarea unor mari cantități de lemn pe apă pentru construcție din pădurile Bucovinei.

În anul 1989 s-a inaugurat pe strada Brașoveni teatrul Aristide P. Papadopol. Fac sublinierea că negustorul, proprietar al teatrului, nu avea nici un fel de legătură cu Alexandru Papadopol-Calimah, marele istoric și academicianul tecucean. Bunicii lui erau din Constanța și se înrudeau cu Nicola Papadopol, până în anul 1877, primar al orașului Constanța. În anul 1887 Aristide P. Papadopol candidează la colegiul I comunal pe lista conservatorilor. În dosarul ASB, fonduri arh. online, nr. GL-F-00004-1851-00005_1 din 18 iun. 1852 se găsește un „raport al inginerului orașului Galați către sfatul orașenesc cu privire la construirea unor încăperi de lemn, unde se va instala temporar teatrul din oraș.” În dosarul GL-F-00004-1861-00039_1 din 22 oct. 1861 se află „ordine ale ministerului treburilor interioare, ale Ministerului lucrărilor publice și ale Prefecturii județului Covurlui către Primaria Galați, rapoarte, procese-verbale, liste, proiecte și plan cu privire la construirea localului teatrului din Galați.” Dosarul cu nr. GL-F-00004-1869-00046_2 conține „propunerea consiliului comunal al Primăriei orașului Galați de a se construi o sală pentru reprezentații teatrale, sală ce va fi dotată cu mobilierul necesar, decorurile și mașinile specifice. Capitalul pentru construirea acestui teatru va fi pus la dispoziție o parte din bugetul Primăriei, iar o parte din vânzarea anticipată a lojelor. Teatrul urmând a fi gata la 1 septembrie 1871. Aprobarea ministerului de interne pentru construirea acestui teatru este semnată de M. Kogălniceanu.”

Dosarul GL-F-00004-1870-00014_1 din 22 ian 1871 conține „cereri ale unor persoane printre care și Matei Millo, adresate Primăriei orașului Galați, prin care solicita autorizații pentru a da în orașul Galați câte o reprezentație teatrală. Între altele se menționează că o reprezentație va fi dată de un grup de comercianți din Galați în limba bulgară și alta în limba elenă.” Dosarul nr. GL-F-00004-1879-00005_2 din 25 iun. 1880 conține „referatul serviciului tehnic înaintat Primăriei orașului Galați, referi tor la condițiile în care suplicantul Ioan D. Hangioff, poate construi o sală de teatru în Galați.” Dosarul nr. GL-F-00004-1879-00037_1, din 01 oct. 1879 conține „cererea direcției Teatrului Izraelit din Iași, prin care solicita Primăriei orașului Galați, aprobarea prezentării de spectacole în Galați de către numitul teatru.” Dosarul GL-F-00003-PS1-1909-00006_1 din 11 ian. 1909 conține „decizii civile, procese-verbale, jurnale, memorii cu privire la procesul dintre Ministerul agriculturii și domeniilor și Matilda Aschinger pentru proprietatea casei din Galați a decedatei actrițe Fani Tardini - Vladicescu; sunt anexate 15 scrisori originale din anii 1895-1898 trimise de actriță Beatricei Mihăileanu din Galați, conținând informații despre turnee întreprinse la Tîrnu-Măgurele, Călărași, Tîrgu-Jiu, Ploiești, Pitești, Rîmnicu-Vîlcea, Buzău, Caracal, Giurgiu.” Spre rușinea noastră toate acestea sunt încă neinvestigate. Dosarul nr. GL-F-00004-1863-00001_1 din 17 mai 1873 conține „cerere adresată de actrița Fani Tardini Primăriei Galați și referat al arhitectului orașului, cu privire la acordarea autorizației pentru construirea unui local provizoriu, pentru reprezentații de teatru românesc.” Dosarul nr. GL-F-00004-1864-00088_1 din 06 iul. 1864 care conține „ordine ale ministerului de interne, agricultură și lucrări publice, memorii, cererea actorului Mihail Pascaly, liste de subscripție cu privire la construirea unui teatru la Galați de către inginerul arhitect Eneo Trevisanto din Veneția, proiecte de colectare a banilor pentru construcție, reprezentații teatrale, dosar 87-1864”. Dosarul nr. GL-F-00004-1880-00030_1 din 21 iun. 1880, și care cupinde „cererea proprietarului hotelului Metropol, din Galați, prin care solicita autorizația pentru construirea unei săli de teatru în incinta hotelului, autorizația de construcțiile și condițiile ce trebuiesc îndeplinite.”, lucru necunoscut până acum. Dosarul nr. GL-F-00004-1883-00011_1 din 23 sept. 1883 care cuprinde „cererea artistei Fani Tardini, adresată Primăriei orașului Galați, prin care solicita o subvenție pentru a face o stagiune la Galați. Raportul Primăriei către ministerul de interne de aprobarea acestui turneu.” Dosarul nr. GL-F-00004-1885-00004_2 care cuprinde „cereri adresate Primăriei orașului Galați, cu privire la autorizarea de reprezentații teatrale, concerte vocal-instrumentale, reprezentații de gimnastică, conferințe literare și spectacole cu păpuși.” Apoi dosarul nr. GL-F-00004-1885-00016_1 cuprinzând „cererea lui C. Nicolau conducătorul teatrului român din Galați, prin care solicita Primăriei orașului Galați o subvenție necesară funcționării teatrului.” Dosarul nr. GL-F-00004-1898-00136_1 din 08 iunie 1898, cuprinzând „cereri, rapoarte, tabele, autorizație, planuri și procese verbale cu privire la construirea și funcționarea teatrului „Papadopol” din strada Speranța a orașului Galați, proprietatea lui Aristide P. Papadopol.” Să facem așadar clarificările care se impun: teatrul era pe str. Speranței (la intersecția cu str. Brașoveni, ceea ce presupune că era pe latura stângă a str. Speranței în sensul de mers către Dunăre, aceasta fiind latura de contact cu str. Brașoveni) și pentru această adresă a primit autorizație de construcție și funcționare; era neîndoielnic proprietatea lui Aristide P. Papadopol. Dosarul nr. GL-F-00014-1939-00116_2 din 11 apr. 1939 care conține „cereri ale unor actori și directori de teatre către Rezidența Regală a ținutului Dunărea de Jos și alte documente, cu privire la acordarea unor ajutoare bănești de către Rezidență, pentru spectacolele teatrale prezentate la Galați. Sunt menționate spectacole prezentate de Teatrul Național din București, prezența actorilor Sadova Marietta, Vraca George, Brezeanu Ion, scriitorului Mușătescu Tudor, reprezentarea unor piese de Caragiale Ion Luca și Sorbul Mihail, filele 13-15, 31-36, 39-41, 44-49, 55-58, 61-64.” În 1896, Primăria a cumpărat terenul necesar, dar nu a putut începe construcția, din cauza lipsei de fonduri. Continuând această inițiativă, Aristide Papadopol a construit teatrul care i-a purtat numele. Inaugurarea lui a avut loc pe 28 decembrie 1898, cu spectacolele „Fântâna Blanduziei”, de V. Alecsandri și „Alecsandri la Mircești”, de V. A. Urechia, iar în rolurile principale erau distribuți

Constantin Nottara, Aristizza Romanescu și Iancu Brezeanu. Revista „*Familia*” din 28 iun./10 iul. 1898, anul XXXIV, nr. 26, anunța: „Teatru nou la Galați. De curând s-a făcut la Galați ceremonia așezării pietrei temeliare la noul teatru ce-l construiește dl Aristide P. Papadopol. Erau de față dl prefect și dl primar al orașului, membrii Curții de Apel împreună cu președintele, dl procuror general Raicoviceanu și mai mulți cetățeni fruntași. Aceiași publicație titra: „Alexandru Papadopol Calimach, membru Academiei Române în secțiunea istorică, a încetat din viață la Tecuciu, în România. Răposatul s-a ocupat mai cu seamă cu istoria și a publicat o mulțime de lucrări. Mai de mult a luat parte și la viața politică. A avut rol în Moldova când cu unirea principatelor, la alegerea lui Cuza, al cărui ministru a și devenit apoi. A bolit mult.” Mai știm că în 1891, pe timpul mandatului lui Constantin Ressu, Primăria Galațiului cumpără pentru spital, cu 600.00 lei, casele proprietatea lui Aristide Papadopol.

În anul 1842, după ce în prealabil fuseseră efectuate unele lucrări de regularizare pe râul Bistrița și pe afluenții acestuia Dorna, Coșna, Teșna, mandatarul Strohmayer reușește să ajungă cu bine cu 42 de plute de lemn de construcție la Galați, iar în anul următor cu alte 120 de plute în același port.

La 23 ianuarie 1883 îl găsim pe Constantin Ressu membru în Consiliul Comunal al Galaților și prim-ajutor de primar. Acesta locuia în casele Melencovich de pe strada Deciană. În anul 1889, la insistențele Primăriei, Compania Apelor a montat 14 fântâni publice, dar tot în centru, în străzile Fraternității, Domnească, Mihai Bravu, Tecuci și Mavromol. Printre problemele edilitare care trebuiau să-și găsească o grabnică rezolvare, era pavarea unui număr cât mai mare de străzi, căci majoritatea erau nepavate, fiind pline de nămol toamna și iarna, locuitorii plângându-se că merg

prin noroi. În aceeași situație era și o parte din strada Mavromol, unde proprietarii și-au făcut, cu banii lor, un „trotuar cu dulapi”. Pentru remedierea acestei neplăcute situații s-a organizat la 20 aprilie 1890 o licitație publică pentru lucrări de pavaj în valoare de 1.200.000 de franci. La 13 septembrie 1889 a sosit în oraș regele Carol I însoțit de prințul moștenitor Ferdinand. Veneau de la Cernavodă și au fost găzduiți de prefectul M. C. Deșliu. Primarul Constantin Ressu i-a prezentat regelui un raport privind situația orașului. Au vizitat localurile școlilor secundare, Spitalul Elisabeta Doamna-Caritatea gălățeană, cazărmile, docurile și portul flotei de război. Au asistat și la un spectacol al artiștilor Ion și Alexandru Vlădicescu. Galațiul era luminat cu fanare, iar la 10 ianuarie 1890 se optează pentru introducerea gazului aerian și se încep tratative cu compania franceză Charles Georgi. Contractul a fost încheiat însă de abia peste trei ani, pe 5 iulie 1893. În 1891, pe timpul mandatului lui Ressu, Primăria cumpără pentru spital, cu 600.00 lei, casele lui Aristide Papadopol¹³²¹. Pe când nu era primar al orașului, dar era deputat în Parlamentul României (1888-1895), în anul 1893, Constantin Ressu cumpără localul fabricii Greierul, construit de Dinerman și Cahane, proprietarii ai acesteia. Localul se afla din Calea Bârladului colț cu str. Radu Vodă. Din septembrie 1894 și până în iulie 1895, Constantin Ressu a fost din nou reales primar al orașului Galați. În mandatul său a fost înfrumusețată și extinsă Grădina Publică, grădină înființată în anul 1846, când, prin grija pârcalabului Iorgu Ghica, bun prieten al domnitorului Mihail Sturdza, s-au plantat 3.500 de pomi. Lucrările la Grădina Publică au început, de fapt, din 1861 și au fost finalizate în 1890, în această perioadă fiind consolidat malul râpos dinspre Brateș, s-a înălțat gardul, s-au construit fântâni arteziene și bazinul cu apă. De cercetat la ASB, fonduri arhivistice online, dosarul nr. GL-F-00004-1891-49, rola 329, din 1891 care conține „Întreținerea Spitalului comunal; subvenție Spital „Elisabeta Doamna” - Caritatea Gălățeană. Corespondență referitoare la întreținerea Spitalului comunal; acte contabile pentru diverse cheltuieli și hrana bolnavilor: plata subvenției acordată Spitalului „Elisabeta Doamna” -Caritatea Gălățeană.” Dosarul nr. GL-F-00004-1891-50, rola 329, din 1891 cu „Medicamente eliberate în mod gratuit populației sărmene și Spitalului comunal; acte pentru medicamentele furnizate de diverse farmacii din oraș.” Dosarul nr. GL-F-00004-1891-48 din 1891, rola 328, cu „State de prezență și plata personalului didactic de la Liceul de fete, și personalului de serviciu de la școlile primare de băieți și fete.”

De la această dată însă, aceste imense cantități de lemn brut de construcție, din pădurile Bucovinei, se scurg pe Ceremuș, Nistru, Prut, Siret, Moldova și mai ales pe Bistrița, Dorna, Dornișoara, uneori câte 80-100 plute în șir, către porturile Brăila și Galați, luând drumul spre Constantinopol, spre Asia Mică, Prusia și în alte direcții. Unii mandatar, ca Strohmayer, devin în preajma anului 1848 și negustori bogați și influenți, vânzând mari cantități de lemn¹³²².

¹³²¹ În ziarul *Epoca*, seria 2, 1896, 23 apr., nr. 0139 cetim: „Membrii partidului conservator din Galați, întrunindu-se în ziua de 16 Aprilie curent în casele d-lui Zaharia Chiriac, după mai multe discuții urmate, am decis constituirea în acea localitate a unui comitet al partidului, care să fie alcătuit din următoarele 15 persoane: Ioan Plesnilă, Simeon Hociung, Aristide P. Papadopol, Virgil Poienaru, Zaharia Chiriac, Alexandru Nicolescu, Iancu C. Nica, Emanuel Flondor, Victor Macri, Anton Tatusescu, Nicu Constantiniu, Dimitrie Stamatiade, Ioan Nițulescu, Grigore Crețescu, Petre Ciudin. Dl. Lascăr Catargiu, veneratul șef al partidului conservator, a fost aclamat președinte de onoare al acestui comitet. Din partea comitetului central al partidului conservator a asistat la această constituire dl. Mihail C. Deșliu, prefectul de Covurlui.”

¹³²² Ibidem, p. 191, 206, 227.

Suntem pe strada Domnească la câțiva pași după ce am părăsit Piața Regală și ne îndreptăm spre Parcul Municipal. Prima casă pe dreapta imaginii era sediul tipografiei Buciumul Românesc, casă aparținând domnului Petru P. Stănescu. La această tipografie avea să-și scoată profesorul Moise N. Pacu *Elemente de morală creștină* în 1901; un „*Manual de învățătură Evangelică*”, Galați și *Elemente de instrucție civică, drept și economie politică* în anul 1903; *Cuvântări diverse cu conținut religios-moral, didactic* în 1912, toate la Tipografia „Buciumul Român”, P.P. Stănescu”, 1902. Iuliu Scriban, vorbind de reputatul profesor Moise N. Pacu spune că: „Moise N. Pacu a fost o aleasă piatră de temelie a orașului Galați și amintirea lui trebuie să stea vie în inimile noastre”. Era cel care, între altele, publica și „*Cartea județului Covurlui*”, la Stabilimentul Grafic I.V. Socecu, Buc., 1891, carte pentru care devine în anul 1892 membru al Societății Geografice Române; „*Dicționarul geografic și statistic al județului Covurlui*”, la Tipo-litografia I. Schenk din Galați, primind în anul 1892 premiul Societății Geografice Române. Tot la Tipografia „Buciumului Român”, apare și un *Studiu Asupra Obiceiului Juridice Ale Poporului Român și Teoria viitorului Cod Civil*, autorul fiind Grigore I. Alexanndrescu, atunci Președintele Tribunalului Covurlui, publicat în anul 1896, care la paginile 25-26 spune: „Când am cules din viul grai al țăranului și din viața lui de toate zilele obiceiul pământului, și când l-am comparat cu principiile și regulile codului nostru civil, tradus din franțuzește, am rămas uimit de superioritatea principiilor, care domnește în obiceiul pământului”.

La Galați, d-nul Christian Wilhelm Huber este viceconsul al Austriei, apoi consulul cesaro-c., în funcție în anii 1847-1848, post în care se achită în mod inteligent de mai toate obligațiile consulare, polarizând în jurul său elita intelectuală a orașului și chiar pe cea a Moldovei. Spre deosebire de agenții mai conformiști și mai conservatori de la București, Timoni, și Iași, Eisenbach, consulul din Galați manifestă o atitudine liberală, pro-revoluționară, ce poate fi comparată poate doar cu atitudinea consulului Prusiei, baronul Emil von Richthofen, ori cu cea a consulului Angliei din capitala munteană, Colquhoun. Huber se află acum în relații strânse cu ceilalți diplomați străini, atât cei de la

Galați, precum erau viceconsulul britanic Charles Cunningham (în luna februarie 1848 era în Galați), cancelarul consular prusac dr. Becke (februarie 1848) (8/9), cât și ce din orașul Brăila, ca viceconsulul britanic Loyd (3/174). În schimb François Mathieu, consulul Sardiniei la Galați (înainte de 1848), manifestă un soi de spirit concurențial față de reprezentanții Austriei și ostilitate față de politica Habsburgilor (5/71), iar însăși dragomanul consulatului Sardiniei, un anume domn Karl Metz, pare a fi un supus austriac, simpatizant al revoluției masonice maghiare, refugiat în Muntenia (decembrie 1849) (9/21).

1918, anul când trupele române victorioase defilează pe strada Domnească, pe lângă Hotel Bristol și Cofetăria „Principele Mihai”.

Semnificativ este documentul dat la Viena, la 14 septembrie 1847, raport adresat de prințul Metternich agentului c.c. de la București, Timoni. Îl anunță că, în data de 11 mai a.c., maiestatea sa a binevoit să aprobe transformarea agenției consulare austriece din Ismail într-un viceconsulat, care era subordonat consulatului din Odessa, numind drept viceconsul în portul Ismail pe Nikolaus Sgardelli, fostul agent consular al lor de la Brăila. Baronul von Kübeck, președintele Camerei aulice (1847-februarie 1848)¹³²³, a dat imediat și dispozițiile necesare agențiilor lor consulare din Odessa și Galați, iar Metternich a trimis o nouă adresă la Sankt Petersburg. Consulul Huber l-a avertizat pe baronul von Kübeck¹³²⁴ în 28 iulie 1848 că nu va mai accepta la Brăila un agent consular pe un

¹³²³ Ela Cosma, *Revoluția de la 1848-1849...*, vol. II, p. 259.

¹³²⁴ Karl Friedrich baron von Kübeck (1780-1855). La solicitarea baronului von Kübeck în 1837 câteva monstre din cărbunele, extras la Steierdorf (însă sub numele de „cărbune de Oravița”), au fost trimise la Viena, la „Direcția căilor ferate Împăratul Ferdinand din nordul Austriei” („Kaiser Ferdinand, Nordbahn”) unde, după încercările efectuate, au fost cotați printre cei mai buni cărbuni din Europa, urmarea conținutului redus de cenușă, sulf și apă.- Ionel Bota, *„Drum de fier, cale bătrână...”*, Editura TIM Reșița, 2006, pag. 9.

post neplătit, deoarece acest lucru nu este în interesul c.c. Kübeck a stabilit, în acord cu Huber, că persoana care va ocupa acest post la Brăila trebuie să fie inițiată în relațiile comerciale, juridice și politice, urmând să primească un salariu anual de 1.200 florini, plus 600 florini cheltuieli locale și cam 700 florini pentru cheltuielile cancelariei viceconsulare.

Concomitent cu aceasta și agenția consulară din Brăila se va transforma în viceconsulat cesaro-c. Metternich îi cere lui Timoni ca să aducă toate acestea la cunoștința internunțului Stürmer de la Constantinopol (3/87). Acest document precizează faptul că în lunile februarie-iulie 1847 la Brăila funcționa o importantă agenție consulară cesaro-crăiască, fiind subordonată oarecum și consulatului, mult mai important, acela de la Galați. Statutul agenției de la Brăila se modifică însă, prin transformarea ei în nou viceconsulat.

Documentul mai arată și atribuțiile agentului, respectiv ale viceconsulului, care se referă la sfera lui comercială, juridică și politică, salariul propus fiind motivant. La 20 septembrie 1847, într-o altă notă trimisă de prințul austriac Metternich agentului din Muntenia, Casimir von Timoni, acestuia îi este adus la cunoștință faptul că a fost oportună măsura reținerii de către consulul cesaro-c. din Galați, Huber, a suspectului Erast Mayer, asupra căruia s-a descoperit doar un pașaport fals, care a fost predat Comandamentului militar suprem din Transilvania. A reieșit atunci că este vorba numai de un ungur fugar din Galiția, Ladislaus Dybowski, condamnat la domiciliu forțat în 1846 la Lemberg pentru că participase și el la numeroase agitații politice, ocazionate de revoluția europeană.

În 1909, magistratul și publicistul Corneliu V. Botez alcătuiește la Galați un comitet format din personalități marcante cu scopul organizării unui festival artistic, editării unui album omagial și realizării unei medalii comemorative pentru strângerea fondurilor necesare ridicării statuii lui Eminescu la Galați. Astfel, editează în 1909 primul album eminescian „*Omagiu lui Mihai Eminescu, cu prilejul comemorării a 20 de ani de la moartea sa*” și bate o medalie comemorativă.

Acum a apărut și numărul unic al periodicului „*Omagiu lui Eminescu*”, unde sunt tipărite poeziile „*Lui Eminescu*” de Alexandru Vlahuță, „*Statuei lui Eminescu neridicată încă*” de Mihai Codreanu, „*Lui Eminescu*” de Veronica Micle, „*Lui Eminescu*” de Traian Demetrescu și articolul lui C. Z. Buzdugan „*Amănunte inedite despre Eminescu*” (vezi Paul Păltănea, „*Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*”, vol. II, Editura Porto-Franco, Galați, 1995, p.312).

Metternich transmite indicația că trebuie supravegheați toți polonezii aflați la Brăila și în localitățile din împrejurimi (3/88). Din nou despre înființarea viceconsulatului c.c. la Brăila este vorba în scrisoarea lui Timoni către internunțul c.c. de la Constantinopol, contele von Stürmer, din 15 octombrie 1847.

Pe *Planul orașului Galați de la 1897*, la intersecția străzii Codreanu (astăzi str. Eroilor) cu strada Domnească, pe locul actualului Palat Administrativ (astăzi Instituția Prefectului) figura „Teatrul”. Era așa numitul Teatrul cel Mare, sau Teatrul „Temistocli”, sau „Baraca lui Bogdan”, ridicat de Bogdan Ceacîru, cu autorizația emisă în anul 1864, dar pe „locul negustorului Sacomanu”. Clădirea a fost construită în 1872, nu știm și cine a fost comanditarul, dar la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX în casa respectivă a funcționat sediul Prefecturii Județului Covurlui, până la construirea, în anul 1906, a actualului Palat Administrativ din Galați. La 1908, imobilul, aflat la nord de palatul Administrativ, figura pe str. Domnească, 88 și aparținea Creditului Urban București. Se învecina la sud cu Palatul Administrativ și la N cu proprietatea Ecaterinei Ernici (soția doctorului Dimitrie Ernici, directorul Spitalului Municipal din Piatra Neamț). Între timp, clădirea la care ne referim a fost cumpărată de către E.I.Gheshov. I.E.Gheshov, sau Gheșoff, era succesorul lui Evloghie Gheorghieff, un bulgar venit pe meleagurile noastre. Acest Evloghie, împreună cu fratele său Hristu, au dezvoltat afaceri mai întâi în Galați, apoi la Brăila și mai târziu la București, adunând averi însemnate atât din comerț, cât și din arendarea unor moșii. După decesul lui Evloghie și a lui Hristu, I.E.Ghesov rămâne singurul moștenitor al averilor strânse de cei doi frați, inclusiv banca înființată de cei doi, mai specifică documentul. Deoarece locuia în București, Ghesov a închiriat imobilul din Galați, de pe str. Domnească, nr. 90 (fost nr. 88, actual nr. 58), în perioada 1939-1941, Comandamentului 3 Teritorial. După decesul proprietarului, moștenitorii i-au preluat averea, inclusiv imobilul din strada Domnească, nr. 90 (actual nr. 58). În

anul 1950, imobilul a fost naționalizat. Conform recensământului din 1910, casa se afla în proprietatea societății Creditul Urban București. În 1926, ea a fost vândută lui E.I. Guechoff, care apare în arhivele aceluia an cu solicitarea eliberării unei autorizații pentru reparații capitale. Acest E.I. Guechoff se pare că este fiul prim-ministrului Bulgariei din timpul primului război balcanic, I. E. Guechoff. În cele din urmă, casa a ajuns în proprietatea bancherului Gheorghiev (Să notăm că frații Evloghie și Hristo Gheorghiev au fost mari negustori și bancheri, originari din Cârlova, Bulgaria. În anul 1900 arh. Ion Mincu le ridică un impresionant cavou în cimitirul Bellu din București.), moștenitorul unui negustor care și-a deschis o afacere în Galați și a extins-o apoi în Brăila și la București. Gheorghiev a fost și un filantrop, el ajutând cu sume importante de bani statul român și cel bulgar în timpul Războiului de Independență, dar l-a ajutat și pe regele Carol I pentru înființarea Fundației Carol I.

În acest moment însuși Casimir von Timoni se află la Viena și, din însărcinarea lui Metternich, el îl informează și pe contele Stürmer despre demersurile consulului din Galați, Huber, în legătură cu regularizarea cât mai rapidă a (Sistemirung) unui nou viceconsulat austriac plătit la Brăila, tot așa cum la Brăila există și alte viceconsulate: al Marii Britanii, al Greciei și al Sardiniei. Iată și Anexele atașate: 1. propunerea lui Huber; 2. extrasul notei președintelui Camerei aulice, baron von Kübeck; 3. copia înaltului rescript din 11 mai 1847, nu sunt păstrate (3/89). Suntem la finele lunii martie 1848. Evenimentele revoluționare au izbucnit în imperiu, la Praga, Viena și Pesta; la Iași are loc întrunirea liberalilor și se dă citire „Petiției-proclamație”. Consulul general cesaroc., aflat atunci acreditat imperial la Belgrad, domnul Ferdinand Mayerhofer von Grönbühl, se adresează foarte îngrijorat ministrului de externe Carl von Figelmont. Îi trimite și alte două rapoarte ceva mai detaliate ale „confidentului” (des Confidenten) Wilhelmi, dar ambele rapoarte cu privire la comportamentul consulului Huber.

Strada Domnească unde pe partea dreaptă a imaginii are în prim plan casa lui Gh. N. Cavallioti, urmată de biserica greacă. Casa Cavallioti era înregistrată pe strada Mr. Iacu Fotea nr. 2 - 4.

Mayerhofer sugerează întrebuințarea lui Huber într-un alt post și insistă asupra necesității organizării agențiilor politice și comerciale c.c. în principatele

dunărene. Anexe: 1. Galați, 26 februarie 1848. Notă a informatorului Wilhelmi către consulul Mayerhofer, scrisă în limba germană. Despre colaborarea dintre consulul Huber și viceconsulul britanic Charles Cunningham, precum și despre cearta dintre Huber și cancelarul consular prusac, dr. Becke. 2. Galați, 1 martie 1848. Wilhelmi către Mayerhofer, limba germană. Relatează despre afirmațiile lui Huber despre viitoarea constituție a Austriei. Huber are o viziune ceva mai liberală despre chestiunea sardă (8/9). De asemenea, la 13 aprilie 1848, tot de la Belgrad, Mayerhofer se adresează din nou ministrului său de Externe. Îi transmite superiorului său alt raport al informatorului Wilhelmi din Galați, despre comportamentul moral și politic al consulului c.c. din Galați, Huber și al agentului Prusiei de la Brăila.

Trupele rusești trec Dunărea la Brăila în 1877. – *Le Monde Illustré*, gravor M. Dick. Armatele țariste trecuseră Prutul, în noaptea de 11 spre 12 aprilie 1877.

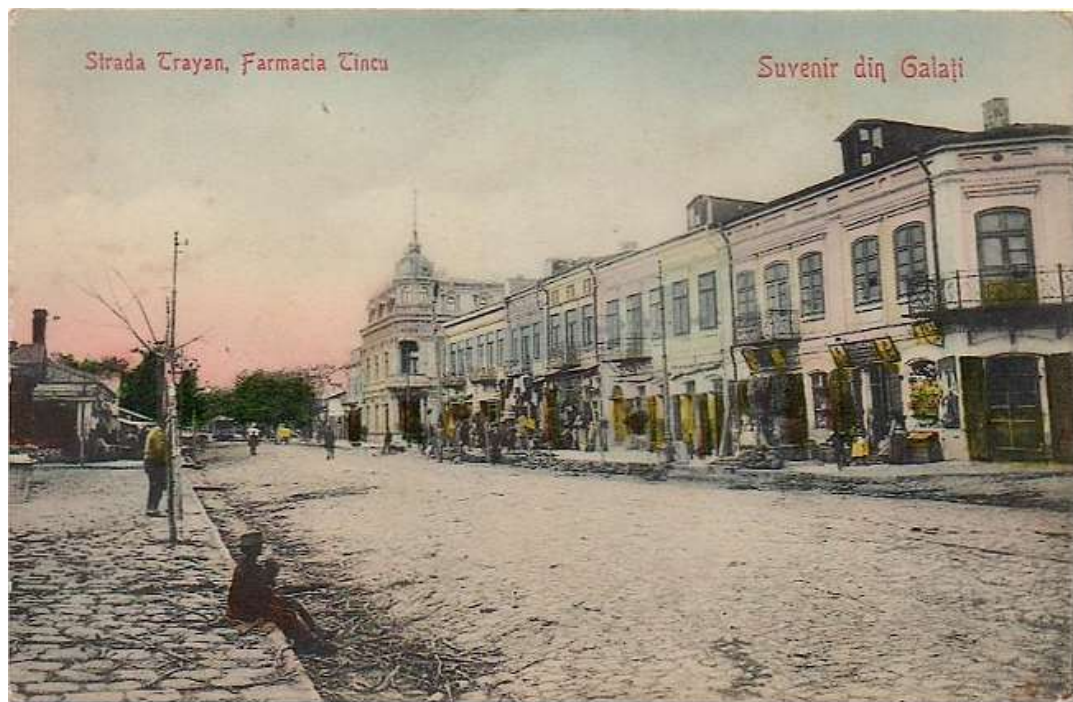
Iar Mayerhofer susține necesitatea deschiderii unor oficii consulare cesaro-c. la Rusciuc, Brăila, Tulcea, Focșani, datorită interesului comercial tot mai mare pe care îl deșteaptă aceste zone. Anexă existentă: Galați, 20/8 martie 1848. Wilhelmi către Mayerhofer, în limba germană. Expune observațiile agentului prusac din Brăila cu privire la evenimentele din Franța și la salariul consulului cesaro-crăiesc von Huber (8/8). Așadar este evidentă și modificarea atitudinii consulului c.c. din Galați. Dacă în luna septembrie 1847, Huber, răspunzând așteptărilor funcției sale, tot vânează revoluționari fugari, în primăvara anului 1848 el se asociază cu diplomați de orientare liberală, precum viceconsulul britanic aflat la Brăila, devenind atunci el însuși suspect în fața Ministerului de Externe. Din păcate, nu cunoaștem reacția nemijlocită precum și rapoartele lui Christian Wilhelm Huber însuși către forul tutelar, din această perioadă. Indirect însă ne parvin alte știri despre acțiunile consulului austriac de la Galați (1839-1849), care se implică în ajutarea revoluționarilor de la Iași, arestați de principele domnitor al Moldovei,

Mihail Sturdza, oferindu-le la șase dintre ei pașapoarte austriece pentru a putea evada.

Strada Mavramol într-o ilustrată mai rară a librării „Pana de aur”, proprietate a d-lui J. Weltmann.

Se menționează repetat colaborarea și consensul dintre consulul austriac Huber și viceconsulul britanic. Astfel, din data de 18 aprilie, de la București, datează nota informativă trimisă de agentul cesaro-crăiesc Timoni, domnului ministru de Externe cesaro-crăiești, contele Figuelmont. Toate veștile neliniștitoare sosite de la Iași au fost confirmate prin revenirea la București a consulului general al Rusiei în principate, Kotzebue. Acesta povestește următoarele: boierii nemulțumiți au ținut însă la Iași o adunare, prezentând prințului M. Sturdza petiții cu reformele solicitate. Prințul, somat să le aprobe într-o jumătate de oră, a purces la arestări. Mai multe persoane au fost capturate în cel mai îngrozitor mod, fiind bine legate cu funii și transportate în căruțe de poștă la Galați, spre a fi duse la Măcin. Între aceste persoane sunt și răniți. Dintre ei, șase au reușit ca să fugă, găsind refugiu la viceconsulul britanic din Brăila, Loyd.

Strada Traian într-o altă ilustrată frumoasă a librării „Pana de aur”, proprietate a d-lui J. Weltmann.

Deoarece și autoritățile muntene din portul Brăila au cerut predarea lor, refuzată de domnul Loyd, acesta l-a rugat pe consulul c.c. din Galați, Huber, să procure pașapoarte pentru Austria celor șase persoane, ceea ce s-a și întâmplat. Kotzebue crede că cei șase fugari sunt acum în drum spre Viena. Ceilalți prizonieri au fost aduși la Măcin. La Iași au avut loc mai multe arestări, care au provocat o ură mai puternică împotriva domnitorului M. Sturdza. Al doilea fiu al acestuia, beizadeaua Grigore Sturdza, cunoscut pentru tratarea inumană a țăranilor, s-a implicat în arestări, în calitate de colonel, vădind multă cruzime și dispreț. Mulți dintre boieri s-au refugiat pe moșiile lor, unde îi ridică pe țărani la răscoală (3/174). Și la data de 7/19 aprilie 1848, din portul Brăila, Alexandru Moruzzi¹³²⁵,

¹³²⁵ „Vodă Sturdza, profitând de o adunare de tineri la Alecu Mavrocordat (Ursu), trimite toată armata sa, înconjoară casa și arestează pe câți poate pune mâna. Frații Rosettești (Răducanu și Mitică), Manolache Epureanu, Al. Moruzzi, Sandu Miclescu, Ion Cuza, Grigorie Romalo, frații Cazimir, Nicu Catargiu și câțiva alții sunt trimiși peste Dunăre, dați pe mâna turcilor la Tulcea și internați la Brusa. Câțiva din cei arestați, precum Alecu Cuza, Alexandru Moruzzi, Epureanu și alți, ajungând la Galați, scapă din mâna soldaților, se ascund la amicilor lor Cunningham, consulul Engilterei, care îi îmbarcă mai în urmă pe un vapor austriac. Acei pe cari nu i-a putut prinde și au scăpat, precum Vasile și Iancu Alecsandri, Leon Cantacuzino, Alexandru Cneazu, Alecu Russu, au alergat la Hangu, în munți, cu speranța să ridice plăieșii și să pornească cu toate satele asupra

Emanuil Costache Epureanu, Vasile Cantacuzino și Zaharia Moldovanu îi scriu iar agentului cesaro-crăiesc de la București, Timoni, în limba franceză.

Strada Mihai Bravul și casa Gheorghe C. Robescu de la nr. 28. Om politic conservator a avut între rudele sale și pe Constantin F. Robescu (n. 1839, Rîmnicu Sărat-†. 23 septembrie 1920, București) a fost inginer agronom, membru corespondent al Academiei Române din anul 1871. Constantin F. Robescu a absolvit Școala Normală de Ape și Păduri, luându-și apoi licența în științele naturii la Paris. În 1870 a înființat, împreună cu Petre S. Aurelian, „*Revista Științifică*”, în care a publicat numeroase articole de silvicultură. În 1883 a fost unul dintre fondatorii „Școlii Speciale de Silvicultură” din București. C.F. Robescu a fost primul președinte (1886-1888) al Societății „Progresul Silvic”, înființată la 1 aprilie 1886 de un grup de silvicultori, mari oameni de știință și proprietari de păduri. A fost de două ori primarul Bucureștiului în perioada ianuarie 1896 - aprilie 1899 și noiembrie 1902-decembrie 1904. Sub mandatul său, s-a hotărât lărgirea Căii Victoriei. C. F. Robescu a fost director general al Poștelor și Telegrafului. În 14/27 august 1916, în calitate de vicepreședinte al Senatului, C.F. Robescu a luat parte la Al doilea Consiliu de Coroană, în care regele Ferdinand I i-a anunțat pe cei prezenți de hotărârea luată împreună cu guvernul său, aceea de a intra în război de partea Antantei. A ridicat, împreună cu soția sa, biserica Sfinții Împărați din Focșani.

Acești supuși moldavi, încă arestați de la Iași de prințul domnitor Mihail Sturdza și escortați la Galați și Brăila, din „motive necunoscute” lor, urmează a fi îmbarcați și duși la Măcin. Ei au făcut demersuri pe lângă consulul austriac la Galați, Huber, și viceconsulul britanic din Brăila, pentru a li se acorda repede permis de liberă trecere în Austria, cu destinația Pesta și Viena. Totuși

Iașului. Dar, nereușind în speranțele lor, au trecut în Transilvania, în Bucovina, care încotro a apucat. Alecu Russu și Iancu Alecsandri, luând prin Vrancea și pe la Focșani, au venit deghizați în București, unde i-am ținut ascunși acasă, la mama, mai multe zile, până au putut lua drumul spre Brașov” (N. Bălcescu, Scrisori către Vasile Alecsandri).

comandantul garnizoanei din Brăila, Mișenko, nesocotind aceste permise de liberă trecere, refuză eliberarea lor, insistând să-i transporte la Măcin, unde se află alți șapte tovarăși ai lor. Îl roagă pe Timoni să intervină la conducerea Munteniei pentru eliberarea lor (3/94). Acum este rândul lui Timoni să se plângă de comportamentul consulului austriac Huber. Agentul consular de la București raportează contelui Figuelmont, ministrul de Externe, la 22 aprilie 1848. Arată că: -a) Prin depeșa din 11 aprilie 1848 lui Timoni i se cere ca, în contextul creat în Muntenia, să mențină neutralitatea de până acum.

Portul Dinogetia! Nu, nu este nici o glumă! Am vorbit mai de mult și despre existența unui braț colmatat al Dunării, care lega cetatea de la Dunăre numită Dinogetia cu cetatea Histria din satul dobrogean Istria. Cetatea Histria a fost întemeiată la mijlocul secolului al VII-lea î.e.n. (anul 657 î.Hr. după istoricul Eusebius) de către coloniști veniți din Milet. Orașul a avut o dezvoltare neîntreruptă timp de 1300 de ani, începând din perioada greacă și până în epoca romano-bizantină. După o distrugere violentă, către sfârșitul sec. VI î.Hr., în plină perioada clasică, un nou zid de incintă reduce la jumătate suprafața inițială a orașului. Încercarea primului val de sciți de a se stabili în sudul Dunării, precum și răzvrătirile cetăților pontice împotriva lui Lysimach aduc cetății o nouă distrugere, către sfârșitul sec. IV î.Hr. În secolele următoare orașul se reface și trăiește o nouă înflorire, mai ales primele alianțe cu unele căpetenii ale geților (Zalmodegikos, Rhemaxos). Secolul I î.e.n. aduce noi frământări și pericole externe: regele Pontului, Mithridates VI Eupator, trimite trupe la Histria, iar în anul 72 î.Hr., primele armate romane scot coloniile vest-pontice de sub influența lui Mithridate, iar câțiva ani mai târziu, regele get-dac Burebista cuprinde cetatea sub stăpânirea sa. Odată cu moartea lui Burebista cetatea trece sub stăpânire romană. Histria, cea mai veche așezare urbană din țară, a fost descoperită începând din anul 1914, de săpăturile marelui istoric și arheolog Vasile Pârvan. Dinogetia a fost o așezare geto-dacică, apoi fortăreață romană, menționată de Ptolemeu (*Geogr.*, III, 8, 2, 10, 1) pe malul stâng al Dunării, la vărsarea Siretului (pe teritoriul actualei localități Jijila sat Garvan, județul Tulcea, la 11 km de orașul Galați). Se pare că la început Dinogetia romană a fost în stânga Dunării, la Barboși, iar de la începutul sec. IV d.Hr. s-a strămutat pe popina de la „Bisericuța” (satul Garvăn), unde a dăinuit până la sfârșitul sec. VI. Localitatea mai este amintită de *Not. Dign.* (Or., XXXIX, 24) și de *Geogr.*

Rav. (IV, 1, 17). Săpăturile arheologice începute de Gh. Ștefan în 1939 și continuate din 1949 de un colectiv, au descoperit aproape în întregime incinta cetății refăcută, cel mai probabil, în timpul lui Dioclețian. Am făcut acest mic ocol în istoria celor două fortificații pentru ca cetitorul să poată compara datele de apariție ale lor în acest spațiu. Mă întorc la existența aceluia braț colmatat și mă bazez pe studiile geodezice ale liniei CFR Medginya – Tulcea, care arată în în porțiunea stației Zebil se traversează o fostă albie de râu cu înșiruirea straturilor descoperite de inginerii geodezi, care dau acest raport către constructor. Logica apariției la capetele acestui braț a unor fortificații militare, care să controleze navigația, vama etc., este una imbatabilă, altfel n-ar fi investit nimeni atâția bani în niște locuri neinteresante economic. Și iată că în anul de grație 2015 Dunărea scoate la iveală bintele portului militar de la Garvăn-Dinogetia, locul unde acosta probabil o parte din flota militară, care asigura paza primului braț navigabil al Dunării, astăzi colmatat. Credeți că a crescut interesul științific și de cercetare pentru acest caz? Greșiți domnilor!

Timoni comentează însă că, de fapt, de partea austriacă această neutralitate foarte dorită a fost deja încălcată de consulul Huber, care a asigurat pașapoarte unor fugari moldoveni, s-a deplasat la Brăila, la casa viceconsulului britanic, pentru a-și oferi ajutorul. Se pare că intervenția rușilor și a turcilor este iminentă, iar pentru această eventualitate austriacul Timoni cere instrucțiuni precise. -b.) Din Galați i-a parvenit știrea că prințul Mourousi (Moruzi), participant la evenimentele revoluționare din Iași, supus rus, a reușit să fugă din capitala Moldovei, dar a fost prins într-o pădure de niște dorobanți și dus din nou la Iași. Este de așteptat ca el să fie reclamat cât de curând de consulatul rus, pentru a fi dus în Rusia (3/179). În sfârșit, avem la dispoziție și o notă informativă a consulului cesaro-c. din Galați, adresată Ministerului austriac de Externe. Și la data de 11 mai 1848, tot din portul Galați, agentul Huber relatează despre întoarcerea de la Constantinopol a consulului general al Prusiei la București, baronul von Richthofen, care nu a avut succes în intervențiile sale în favoarea boierilor munteni prizonieri acolo.

Tecuci «Cazarma Regt. 6 Infanterie No. 24»

La ieșirea din Tecuci spre Cosmești, pe partea dreaptă, zace abandonată și uitată lângă un super market în vogă, Kaufland, acest vestigiu istoric, o cazarmă care în ultimul război a gestionat viețile multor oameni din sudul Moldovei, inclusiv pe cele ale familiei mele. Pe aceste locuri a fost

cândva comandamentul Regimentului 6 Infanterie nr.24 (poza de mai sus), iar mai recent, până în revoluție, comandamentul Brigăzii 32 T.A.T. (tunuri anti tanc) și R.O.T. (rachete operativ tactice). Iată ce spune un tecucean despre aceasta: „Regimentul 6 Infanterie nr. 24 s-a format, în baza Decretului 2329 din 11 iulie 1891, prin contopirea Regimentului 24 Dorobanți din „Tecuci” cu Regimentul 6 Linie Tecuci. 250 de militari din compunerea acestei unități au pierit tragic în masacrul de la Bartolomeu – Brașov. La 10 octombrie 1916, rămași fără muniție, aceștia încearcă o manevră greșită de retragere fiind încercuiți și nimiciți până la ultimul de agresorul german. La 4 ani de la teribilul masacu, prin grija Societății „Mormintele Eroilor Căzuți în Război”, s-a organizat cimitirul în care odihneau trupurile acestor eroi, deasupra mormintelor înălțându-se monumentul masiv, aidoma unei urne închise și vegheate de un vultur cioplit din piatră, simbolul gloriei eterne. Pe monument se puteau citi cuvintele Reginei Maria: „Nu vărsați lacrimi pe mormintele eroilor, ci mai curând slăviți-i în cântece, așa ca faima numelui lor să rămână un ecou prin legenda veacurilor”. În februarie 1971, consecință a declanșării „epocii de aur”, cimitirul este dezafectat, iar monumentul ciuntit. Așa am știut să ne omagiem eroii!!!”

Transmite și vestea că generalul rus Duhamel, aflat încă la Iași, se va deplasa spre Muntenia și Serbia, unde nu se așteaptă la o primire prea bună (1/15). La această notă informativă se atașează un document în limba franceză, care vorbește despre starea de lucruri din principatele dunărene.

Vase de război în portul Galați în 1907

Aici se arată pretențiile și influența sporită a consulilor ruși, care vor să-l înlăture pe principele moldav Sturdza în Moldova, reconciliindu-se cu boierii, ca „purtători ai opiniei publice”. Ar circula de asemenea opinia că țările de limbă română ar fi cel mai bine să se unească sub sceptrul unui principe din sânul familiei imperiale ruse, ceea ce ar atrage aproape automat după sine și transformarea Moldovei și Munteniei în provincii ruse (1/16). Următorul raport păstrat, emis din Galați, la 29 iunie 1848, de Huber către Ministerul de Externe, relatează în limba germană despre revoluția din București, guvernul provizoriu, despre trupele ruse care trec Prutul. Raportează și despre atentatul recent, totuși

eșuat, din 21 iunie la viața domnitorului Gheorghe Bibescu; izbucnirea revoluției la București în ziua de vineri, 23 iunie, asta doar prin anunțarea constituției; publicarea constituției la Brăila în ziua de 26 iunie și sosirea în ziua de 28 în aceeași localitate a noului guvernator Golescu, care a anunțat abdicarea prințului Bibescu petrecută cu o zi în urmă, precum și instaurarea conducerii provizorii la București.

Cazarma Regimentului de vânători din Galați. La data de 16 octombrie 1895 exista Batalionul 3 Vânători la Galați. Această unitate fusese detașată de la Galați, în luna mai 1909, pentru paza castelului Peleş din Sinaia și apoi, în luna noiembrie 1909, dislocată în garnizoana Ploiești. La data de 23 iunie 1913, Batalionul 3 Vânători a fost transformat în Regimentul 3 Vânători, funcționând cu acest statut până la încheierea celui de-al doilea război balcanic (31 august 1913), când unitatea a revenit la statutul de batalion, comanda acestuia revenind, din nou, maiorului Lascăr Caracaș. În 1897 exista Batalionul 7 Vânători (Infanterie) din Galați. Trupele din garnizoana Galați au făcut parte din Corpul III Armată în 1916. Din momentul înfrângerii de la Turtucaia, din 19-24 august 1916, Galații devin un mare centru al evacuării, aici oprindu-se sau trecând spre nordul Moldovei numeroși refugiați.

Tot în seara zilei de 27 a apărut în rada portului Galați vasul rusesc de război cu aburi numit „Ingberman”, care în cursul nopții a încărcat scânduri și grinzi, urmând să le transporte la vărsarea Prutului, unde se construiește un pod, peste care vor trece granița trupele rusești. Toată lumea se teme că evenimentele de la București vor avea drept consecință directă invazia trupelor ruse. În Galați și Brăila domnește liniștea.

Strada Domnească nr. 25, colț cu str. Lahovary în 1903.

Holera a încetat în districtele celor două porturi menționate (6/101). La data de 3 iulie, tot de la Galați, consulul Huber adresează un raport Ministerului austriac de Externe, un raport detaliat, din care reiese și satisfacția sa față de evenimentele reformatoare. Descrie sărbătorirea noii constituții la Brăila, în data de 2 iulie 1848. Adunarea a decurs într-o deplină ordine, cu toate că se strânsese o mare mulțime cuprinsă de entuziasm. Poporului român i s-au prezentat și i s-au explicat unele din punctele constituției, cu mențiunea că desființarea sarcinilor feudale și împrăștierea vor intra în vigoare abia de la Sfântul Dumitru. Și turcii locuitori în orașul Brăila au luat parte la sărbătoare, dar nici un consul străin nu a mai fost prezent acolo protocolar. Astăzi are loc și depunerea jurământului militarilor munteni pe noua constituție. Muntenii speră că Poarta le va aproba constituția și nu va permite o invazie din partea rușilor. Ei își pun mari speranțe în atitudinea favorabilă a Franței, Angliei și Germaniei, dar sunt ferm hotărâți să se apere împotriva imixtiunii rușilor.

Pare să aibă loc un eveniment, în Piața Regală. Oare ce s-a întâmplat? Trecea fanfara militara în frunte cu Iosif Ivanovici! Ilustrată anterioară anului 1912 (încă nu se inaugurase statuia lui Costache Negri). În stânga - Hotel Imperial, dreapta - magazinul „La Mascota” și prăvălia „La Bosfor”. Departe, pe Domnească arborii din parcul Municipal. Fotografie de pe balconul Hotelului Splendid făcută de E. Balaș.

Conducerea provizorie caută să se facă cât mai populară în țară; toți funcționarii proruși au fost demiși. În Galați domnește liniștea. Rușii încă nu au sosit. Turcii au concentrat la Babadag cam 10.000 de oameni, care vor intra în Muntenia în cazul în care ar avea loc o invazie rusă. Anexă: (București, iunie 1848). Principiile noii constituții a Munteniei, în limba franceză. Sunt redată cele 22 puncte: 1. independența administrativă și juridică a țării; 2. egalitatea în drepturile politice; 3. impozitare generală; 4. adunare generală, compusă din reprezentanții tuturor claselor sociale; 5. un prinț responsabil, ales pe 5 ani; 6. diminuarea listei civile, ca mijloc de frânare a corupției (La diminution de la liste civile, moyen efficace de mettre un frein à la corruption); 7. responsabilitatea miniștrilor și funcționarilor; 8. libertatea absolută a presei; 9. meritele vor fi recompensate nu de prinț, ci de reprezentanții nației; 10. dreptul districtelor de a-și alege magistrați; 11. gardă națională; 12. emanciparea mănăstirilor închinat Locurilor Sfinte; 13. emanciparea țăranilor, care vor fi împroprietăriți; 14. eliberarea țăganilor; 15. un reprezentant la Constantinopol, ales din rândul

muntenilor; 16. instruire egală și completă pentru muntenii de ambele sexe; 17. suprimarea rangurilor nobiliare; 18. suprimarea pedepsei corporale; 19. suprimarea pedepsei cu moartea; 20. stabilimente penitenciare pentru criminali; 21. urmărire emanciparea israeliților și drepturi politice pentru toți compatrioții de alt rit; 22. se impune convocarea imediată a unei adunări generale constituante extraordinare (3/170)¹³²⁶.

La scurt timp, în data de 6 iulie, consulul de la Galați, Huber, vorbește în densul raport scris către Ministerul de Externe de la Viena, despre încercarea de reacțiune a coloneilor Solomon și Odobescu. În data de 1 iulie, la București, colonelul Solomon, în fruntea a două companii ale regimentului său, s-a deplasat în fața palatului, unde se afla guvernul provizoriu, a pătruns în curtea palatului și a declarat că nu va da ascultare noului guvern, până ce acesta nu va fi recunoscut de către Poartă și Rusia. Din ferestrele de la parter s-au tras câteva focuri de pistol de către aderenți ai partidei proruse, pentru a oferi trupeii pretextul de a trece la violență.

4 martie 1877. Trupe rusești cantonate în Basarabia.- Le Monde Illustré, gravor M. Dick. Pentru România războiul din 1877-1878 a însemnat soluția pentru câștigarea statutului de stat suveran, iar

¹³²⁶ Implicarea lui Huber în eliberarea revoluționarilor moldoveni și sărbătorirea noii constituții muntene la Brăila sunt prezentate și de Grigore Ploșteanu, *op. cit.*, p. 40-45. G. Ploșteanu greșește însă atunci când vorbește despre „viceconsulul Austriei la Galați”, Huber, deoarece Christian Wilhelm Huber deținea funcția de consul. Iată antetul unui document, emis de consulatul c.c. de la Galați și adresat prezidiului Guberniului transilvan, la 30 iunie 1848: „1893 E. 848 Imp. Reg., Consolato d’Austria pe 1 Litorale del basso Danubio residente in Galatz.” (Original. M.O.L. Budapesta. Fond G.P., nr. 2101E. 848. Foto: 522- 523/1848). Adresa de mai sus este inclusă în volumul de *Documente privind revoluția de la 1848 în țările române. C. Transilvania, vol. VIII*, București, Edit. Academiei Române, în curs de apariție.

pentru Rusia războiul a fost unul de cucerire. Rusia nu a respectat prevederile înțelegerii de la Livadia (septembrie 1876) și a convenției semnate la București (16 aprilie 1877) prin care România aproba tranzitul trupelor țariste către sudul Dunării, în condițiile în care Rusia garanta apărarea și menținerea integrității teritoriale a României. Nici nu avea de gând să respecte; de la bun început, unul din obiectivele țariste fiind controlul gurilor Dunării prin deținerea celor trei județe din Sudul Basarabiei. La începutul lui aprilie au fost aduse unități rusești din Bulgaria în România iar divizia a XI-a comandată de gen. Casimir Ehrnrooth a primit ordinul scris de la superiorul său, gen. Drenteln, comandantul șef al trupelor rusești cantonate în România, să fie gata pentru ocuparea Bucureștilor. Ordinul clasificat *сверхсекретной* (strict secret) preciza: „Excelența voastră (general-locotenent Ehrnrooth) sunteți numit comandantul trupelor cărora li s-a dat misiunea să ocupe orașul București. În executarea acestei operațiuni trebuie să aveți în vedere, ca obiectiv final, ocuparea tuturor punctelor indicate în lista anexată purtând litera A. În acest scop sunt puse la dispoziția dv.: divizia XI infanterie, încredințată dv., cu artileria ei, regimentul XI cavalerie Riga precum și batalioanele de rezervă nr. 46 și 47 care se află la București”. Odată cu ordinul preliminar a fost trimisă și proclamația țarului Rusiei către bucureșteni în care se preciza următoarele: „Locuitori ai Bucureștiului! Complicațiile politice survenite în ultimul timp fac indispensabilă ocupația temporară a orașului București de către trupele imperiale ruse. Generalul locotenent contele Olsufiev este numit guvernator militar, iar colonelul Tugenhold locțiitor al guvernatorului militar al orașului, iar pe toată durata ocupației este declarată starea de asediu. Armata imperială nu vine ca inamic. Disciplina sa este cunoscută. Locuitorii nu au a se teme, nici în ce privește viața, nici avutul lor”. Decretul pentru instituirea stării de asediu și proclamația către bucureșteni erau traduse în rusă, română și franceză, urmând a fi publicate și afișate în momentul ocupării capitalei. Armata română ocupase un dispozitiv pe linia Calafat-Craiova-Slatina-Pitești Târgoviște pentru a face față acțiunilor ostile ale trupelor țariste; moralul militarilor români fiind ridicat. Confruntarea era iminentă și doar prevederile Congresului de la Berlin privind Dobrogea, Delta Dunării și Insula Șerpilor au dezamorsat într-o anumită măsură situația, fără a o rezolva, deoarece autoritățile române nu au recunoscut niciodată pierderea sudului Basarabiei și nici frontiera româno-bulgară din sudul Dobrogei (cu Silistra în componența Bulgariei), trupele române fiind la un pas de beligeranță cu cele rusești la Arab-Tabia, lângă Silistra.

La aceasta, colonelul Solomon a poruncit foc soldaților săi. Au murit opt persoane din popor și trei soldați. Garda națională, care se întărise între timp, a intervenit, silind trupa să se retragă în cazarmă. O mulțime înarmată, având în frunte pe mitropolitul Neofit, a înconjurat întâi cazarma, cerându-i lui Solomon să se predea. Acesta însă a ordonat să se încarce tunurile din cazarmă, atâtea câte erau, pregătindu-se pentru o contraofensivă. „În acest moment critic, neînfricatul mitropolit a pășit cu crucea ridicată deasupra capului și cu evanghelia, până aproape de soldați, conjurându-i la ascultare în numele religiei.” (In diesem kritischen Moment trat der unerschrockene Metropolit mit emporgehobenem Kreuze und Evangelium dicht an die Soldaten hin und beschwor sie im Namen der Religion zum Gehorsam). Vorbele acestea ale lui au produs o asemenea impresie, încât chiar soldații s-au întors împotriva foștilor lor conducători, colonei Solomon și Odobescu, și i-au luat prizonieri împreună cu alți partizani ai partidei ruse.

5 martie 1877. Serviciile de comunicație între România și Rusia.- Le Monde Illustré, gravor M. Dick. Deplasarea trupelor române spre Vidin s-a făcut în condiții foarte grele, pe un ger de până la - 25 grade, pe drumuri troienite și sub atacul continuu al cavaleriei otomane. Vidinul reprezenta un centru de comunicații important, care asigura accesul spre interiorul Peninsulei Balcanice. Rusia a declarat război otomanilor la 24 aprilie 1877. La 12 aprilie 1877, România a permis trupelor rusești să treacă pe teritoriul său în drum spre Turcia, iar Turcia a bombardat orașele românești de pe Dunăre. La 10 mai 1877 (stil vechi), Principatul României, aflat oficial sub suzeranitate otomană, și-a declarat independența. Rusia a anexat Dobrogea de Nord, pe care a oferit-o României în schimbul Sudului Basarabiei. Principele Carol a fost convins de Bismarck să accepte acest schimb.

Guvernul provizoriu s-a îngrijit să acorde pașapoarte pentru Austria celor doi colonei, precum și unui alt maior compromis. Însă, dincolo de bariera orașului, acești trei ofițeri au fost prinși de țărani, legați și aduși iar în capitală. După acest mic incident, în București, s-a restabilit liniștea. Garnizoana de la Brăila a fost și ea dislocată la București; acum Brăila este apărată doar de garda națională, care este tot mai bine organizată. Atât în Brăila, cât și în Galați domnește liniștea. Zvonurile despre venirea rușilor nu s-au confirmat încă (3/171). În nota din 8 iulie de la Galați, agentul consular Huber raportează și el Ministerului de Externe despre cele mai noi evenimente din principatele dunărene: intrarea trupelor ruse; flotile ruse în Delta Dunării; aparenta ocupare a Munteniei de către turci; epidemia de holeră din Iași (1/21).

Apoi, din 8 și 10 iulie, de la Galați, datează informarea consulului cesaro-c. către același minister, unde se detaliază intrarea rușilor în Moldova și se descrie valul cumplit de holeră din Iași. Din cauza mortalității crescute și a dezertărilor, numai garnizoana din Iași a scăzut de la 800 la 60 oameni (1/22). La 13 iulie, din Galați, consulul scrie din nou Ministerului de Externe austriac, aflat sub presiunea schimbărilor. Ieri, pe 12 iulie, a sosit din București vestea că guvernul provizoriu a fost înlăturat prin reacțiunea provocată de partida condusă de Solomon și Odobescu. Membrii vechii conduceri, Bălianu, Cornescu ș.a., și-au reluat funcțiile. Șefii revoluției s-ar fi refugiat în munți la Câmpulung, luând cu ei și banii din

casieriile publice. Fostul guvernator al Brăilei, Jacobson¹³²⁷, a primit sec ordinul de a relua imediat conducerea orașului, desființând instituțiile guvernului provizoriu. De asemenea, colonelul Engel, comandantul militar al orașului, s-a reîntors cu garnizoana la Brăila.

Pescari turci pe Dunăre în iunie 1877. Le Monde Illustré, gravor M. Dick.

Aseară a ancorat în rada Galați un vas turc cu aburi, încărcat cu muniție de război. Astăzi s-a deplasat până la un punct din apropierea Galațiului, sub protecția

¹³²⁷ Ocupația rusă asupra Moldovei și Valahiei, (precum și asupra orașului bulgar Silistra) a fost prelungită până la plata tuturor reparațiilor de război de către otomani. Împăratul Nicolae I l-a numit pe Feodor Pahlen ca guvernator al celor două țări înaintea încheierii păcii, el fiind primul într-o succesiune de trei „președinți plenipotențieri ai Divanelor din Moldova și Valahia”, și supervisor oficial al celor două comisii însărcinate cu redactarea „Legilor”. Aceste corpuri, având drept secretari pe Gheorghe Asachi în Moldova și Barbu Dimitrie Știrbei în Valahia și-au reluat lucrările, în timp ce epidemia de holeră făcea încă ravagii și au continuat după ce Pahlen a fost înlocuit cu Piotr Jeltuhin (Istoricul Ghica consemna: „Generalul Jeltuhin și subordonații săi au apărut toate abuzurile și nedreptățile rusești. Sistemul lor de a nu asculta nici o plângere, ci de a acuza imediat, pentru a inspira teamă și a face reclamantul să se retragă de teamă să nu pățească ceva și mai rău decât ceea ce pățise inițial”) în februarie 1829. Al treilea și ultimul guvernator rus Pavel Kiseleff (Contele Pavel Dmitrievici Kiseliiov (în varianta franceză Kiseleff) a fost general rus. Între 1828 și 1834 a condus administrația militară rusească a Țării Românești. Președinte plenipotențiar al divanurilor Moldovei și Țării Românești în timpul administrației militare ruse în Moldova. A contribuit la reorganizarea administrativă a celor două principate și la întocmirea Regulamentelor Organice. Ca ambasador al Rusiei la Paris în perioada 1856-1862, a sprijinit unirea Principatelor Române.), a venit la 19 octombrie 1829 și s-a confruntat de la început cu epidemii de ciumă și holeră, pe care le-a rezolvat impunând carantina și importând grâu din Odessa. Administrația sa a durat până la 1 aprilie, 1834 și a efectuat cele mai importante reforme ale perioadei. În componența comunei Cazasu se afla și Satul Nemțesc (Locuitorii acestui sat au fost luați în cel de-al Doilea Război Mondial, aproximativ 1000 de persoane, și duși în Germania.) compus din 30 de familii prusace aduse din orașul Brăila de colonelul Arnold Jacobson (prefect de Brăila între 1838 - mai 1848) în anul 1844.

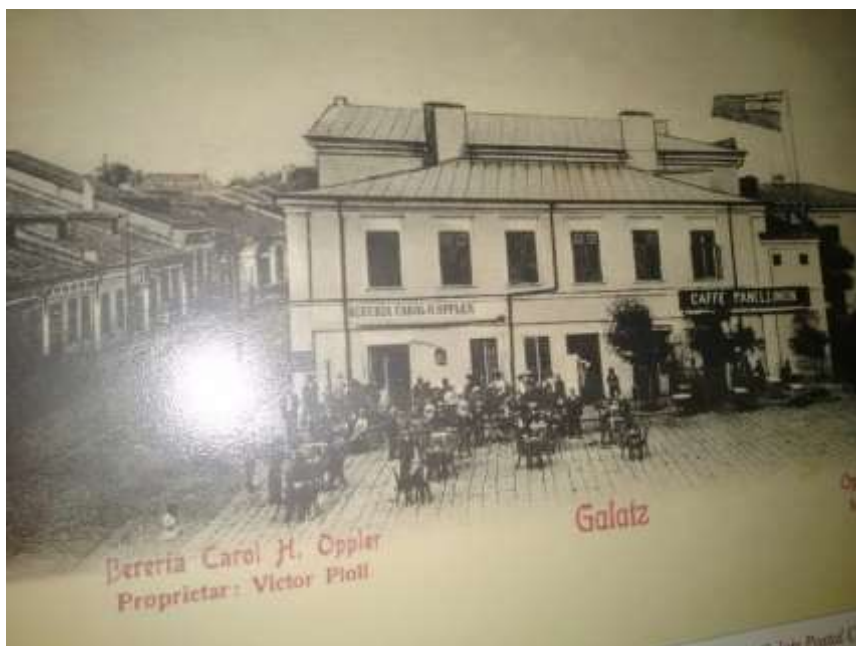
tunurilor, probabil începând transportarea materialului de război într-o tabără aflată pe malul moldovenesc. Tot acolo sunt debarcate trupe otomane, dar din cauza vântului puternic transbordarea merge foarte încet. Deocamdată au fost debarcați doar câteva sute de oameni. Și orașul muntean Giurgiu, aflat vizavi de Rusciuc, are garnizoană otomană. Se pare că și principatele dunărene vor fi ocupate concomitent de ruși și de turci (3/173). La 17 iulie, consulul Huber relatează Ministerului său despre neîncetata transbordare de trupe turce, aduse pe vase de pe malul drept al râului. Numărul lor atinge 4.000 de infanteriști și cavaleriști, aflați sub comanda lui Rîfat pașa, „un om foarte cult și uman”.

Strada Domnească după ieșirea din Piața Regală.

Chiar Huber își descrie vizita protocolară făcută lui Rîfat, precum și contravizita demnitarului otoman, care i-a decernat chiar o distincție. În aceeași noapte e așteptat să sosească de la Iași chiar la Galați comisarul Porții, Talaat effendi. Se crede totuși că, după intervenția Turciei, ca fiind atunci unica putere suzerană, în principatele române, orice intervenție rusă ar fi superfluă, cu atât mai mult o intervenție în Moldova, cu cât Moldova este „complet liniștită” (vollkommen ruhig, subliniere aflată în text). Numărul trupelor ruse descinse la Bîrlad este apreciat cam la 15.000 oameni, în cea mai mare parte a lor cazaci. Și există numeroase însă numeroase plângeri ale locuitorilor cu privire la comportamentul adeseori tâlhăresc al acestora. De altfel, trupele ruse se află aici doar „pe cheltuiala Moldovei” (auf Kosten der Moldau, s. în text), în vreme ce turcii plătesc totul cu bani peșin și mențin și o strictă disciplină. Din 10 iulie

campează și la Iași trupe ruse, adică: 4.000 infanteriști, o unitate de cazaci și o baterie cu patru tunuri. Intervenția rușilor s-a făcut fără aprobarea Porții.

„Berăria Carol H. Oppler, Galați, str. Fraternității nr.3, proprietatea Victor Ploll, în fața clădirii Băncii Naționale. Fabrica de bere Ploll se afla pe strada cu același nume, strada care unea strada Militară cu poarta Fabricii de bere. Era înconjurată de str. Vadul Cazărmii. Victor Ploll vinde fabrica lui Ștefan Petrina. Dar în anul 1910, Carolina soția defunctului Ștefan Petrina, cere primăriei să schimbe denumirea strazii din Ploll în Petrini. Primăria refuză. În anul 1936, locul și ce mai rămăsese din acareturi sunt cumpărate de Bănică Grigorescu. Astăzi... Viva Market”- Ion Cașu. Opinia d-lui Ion Cașu este a unui bun arhivar, dar trebuie să fie însoțită de documente. Altfel nu are sorți să treacă. O primă observație face Tatu Tudose, care atrage atenția că linia de tramvai nu are istorie pe strada Domnească. Eu susțin că dacă împerechem această ilustrată cu cea care ne prezintă trupele de cazaci în Galați putem să susținem că este vorba de strada Portului, care avea linie de tramvai. Până acum istoricii Paul Păltănea, Adrian Pohrib, Delia Pohrib, au localizat fabrica în Vadul Cazărmii din circumscripția III. Primul vorbește și de existența uneia mai mici, „cu 10 angajați”. Anul 1927 consemnează pentru prima oară, datorită dificultăților de natură financiară, vânzarea unei suprafețe de teren de 2.800 m² din incinta fabricii Ploll, împreună cu clădirile aflate pe acesta, către Casa Centrală a Asigurărilor Sociale. Actul de vânzare menționează înstrăinarea, contra sumei de 3.000.000 lei, a unui imobil compus din două corpuri de clădire, unul recent construit în baza autorizației emisă de Primăria municipiului Galați nr. 121129 din 15 august 1921, compus din subsol parter și etaj, și o casuță mai veche aflată pe latura dinspre strada Vadul Cazărmii. Așadar „Fabrica Schein - Poll - Petrina” a fost întemeiată în anul 1842 pe strada Vadul Cazărmii, așa cum o găsește și profesorul G. Codreanu în anul 1908, vorbind de ea în *Monografia fabricilor din Galați*, 337 p., tip. „Nouă” T.C. Demetriade, str. Mare nr.79, Galați.

La Iași nu au emis nicio proclamație privind intențiile lor. De aceea, consulul general al Prusiei, baronul von Richthofen, i s-a adresat oficial lui Talaat effendi, comisarul care l-a asigurat că această chestiune va fi dezbătută la Constantinopol. Având în vedere răspunsul cam evaziv al lui Talaat și întrucât generalul Duhamel, comandantul trupelor ruse, ține efectiv în mână frânele conducerii din Moldova, principele fiind doar nominal la putere, consulul prusac a trimis imediat secretariatului de stat moldovenesc o scrisoare, care a fost contrasemnată de consulul francez, care era cel fără de care nimic nu se putea.

Aici încheiem, iubite cetitorule, truda noastră de aprofundare istorică, care se întinde pe toate paginile volumului al VIII-tulea din peripeția istoriei orașului Galați și al însângerațului pământ din sudul Moldovei, cel cuprins în hotarele ținuturilor Covurlui, Tecuci și Putna. Fac din nou precizarea necesară că această carte a mea nu și-a propus niciodată să respecte cutare sau cutare canoane, cunoscute de altfel, ale istoriei scolastice. Sunt între cei care citesc cu greutate textul acestei scrieri oameni care regretă un paradis livresc astăzi pierdut, din acele scrieri care nu cereau un efort deosebit pentru lectura lor. Avertizându-ne demult că trebuie să înțelegem și să acceptăm că uneori „fericirile” ni se tot surpă Franz Kafka ne spunea: „Tot ceea ce iubești vei pierde până la urmă. Dar în final, iubirea, dragostea se va întoarce sub o altă formă” Unii vor a corecta insultând, dar dacă pentru a corecta, trebuie să umilești, înseamnă ca nu ești deloc un bun profesor! Așa că încercați mereu domnilor să fiți puțin mai buni!

„Despre istoricul Săndel Dumitru, indiscutabil unul din marii oameni ai culturii și istoriei gălățene, se pot spune multe, personalitatea sa are la bază, în mod cert, ereditatea, educația și cultura sa de mare amploare. Harnic și meticolos el este un împătimit (era să spun că este un „bolnav” și nu greșeam) de istorie și cunoaștere, îndrăgostit de documentele care grăiesc despre izvoarele și rădăcinile multiseculare ale neamului nostru, de aici din Țara de Sud a Moldovei. Cărțile domniei sale, multe la număr, reprezintă fizic un raft de bibliotecă publică, ele fiind adevărate manuale de istorie densă, geografie, religie, limbă română literară, limbă franceză, germană, greacă veche, aramaică și latină. Ai sentimentul că ai intrat într-un spațiu destinat gigantilor culturii, loc în care mintea omenească se poate alimenta cu aproape orice fel de informație utilă oamenilor. Săndel Dumitru, posesor al unui limbaj și a unei inteligențe de invidiat, este, după părerea mea de scriitor, dar și după părerea a numeroși muzeografi, mari intelectuali ai timpului nostru și chiar numeroși academicieni, o adevărată instituție de cultură și de știință adevărată, tomurile sale prezente și viitoare ne demonstrează cu prisosință cele subliniate de mine, spulberând orice tentință de a le desconsidera sau persifla, care mai apare uneori la oamenii de slabă ținută intelectuală, la cei care nu pot ține cadența cu acest scriitor foarte rar. Oamenii de acest fel au o personalitate distinctă, care nu poate sucomba. Iar între intelect și rațiune Săndel Dumitru găsește imensa forță a marilor creatori de a-și rândui gândurile, ideile și viziunile în scrierile sale. El are forța scrisului de mare ținută și frumusețe și prin aceasta a și determinat oameni precum Ionel Căndea, Paul Păltănea, Horațiu Mazilu (care îl considera cel mai mare talent descoperit de el într-o viață de profesor și cel mai iubit elev al său!), Bartolomeu Anania, Dinu Giurescu, Solomon Marcus, ca să-l promoveze și să-l încurajeze să scrie, iar autorul acestui laudațum a avut și onorea să-i publice primul său text, chiar în revista pe care o conduc, Porto Franco. De atunci creația sa a crescut vertiginos și s-a afirmat în domeniul istoriei și literaturii cu maximă autoritate. De notat este așadar și faptul că în numeroase pagini Săndel Dumitru produce interesante texte de natură literară, aflate la intersecția generică cu esul. De altfel discursul literar se constituie la autorul nostru, atât pe o verticală hermeutică (și atunci textul devine poveste, formă primară de organizare epică, dar și pe orizontală, unde textul se transformă din construcție filozofică (tratat) în eseu). În concluzie va rezulta un text nou, original, la ganița dintre esul filozofic, poveste, metaforă, astfel că la întâlnirea dintre istorie, filozofie, literatură și eseu se încheagă piatra discursului său maximal. Săndel Dumitru, pentru mine alesul între aleși, a scos, prin volumele sale apărute până acum, istoria și memoria Galațiului dintr-o nemerită indiferență și uitare. Volumele scrise de el au desigur un drum foarte lung, pe care nimeni nu mai poate să-l oprească și cred că o să marcheze benefic și generațiile care urmează, cele care au nevoie de legitimitate istorică și de suport științific, care s-o facă imbatabilă în fața celor care ne-au distrus metodic ca neam și popor. Eu vă sugerez să observați în paginile scrisului său deviza călăuzitoare a autorului, care spune undeva: „Deviza mea, în lupta zilnică cu scrisul, însumează, dragii mei: muncă, trudă, stropi de sudoare, multă suferință, dar și încrederea în a fi, între împliniri și satisfacții, împreună cu familia mea.” Ce se mai poate spune despre un astfel de om? Poate că Dumnezeu chiar a vrut ca noi să-l avem aici, la Galați, pe malul Dunării albastre! Să ne bucurăm așadar! Gaudeamus!”

Prof. Vicol Stelian,

poet, președintele „Societății scriitorilor Costache Negri”,
redactor șef al revistei gălățene „Porto Franco”

